Digitized by the Internet Archive
in 2025

https://archive.org/details/catalegdelacolle0000joan

CATÀLEG DE LA COL·LECCIÓ CERVÀNTICA BONSOMS

D'aquest Catàleg s'ha fet un tiratge especial de 40 exemplars en paper de fil, numerats

CATÀLEG

DE LA

COL·LECCIÓ CERVÀNTICA

FORMADA PER

D. ISIDRO BONSOMS I SICART

I CEDIDA PER ELL A LA

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

REDACTAT PER

JOÀN GIVANEL I MAS

Z
8158
I68
v.3
Main
Stacks

VOLUM TERCER

ANYS 1880-1915

BARCELONA

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

PALAU DE LA DIPUTACIÓ

1925

UNIVERSITY OF ARIZONA LIBRARY

Impremta de la Casa Provincial de Caritat : Montalegre, 5 : Barcelona

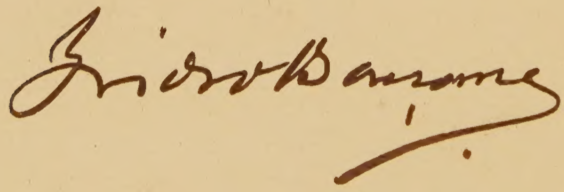

ISIDRO BONSOMS I SICART

22 gener 1849 - 14 novembre 1922

La mort se l'ha endut abans de la terminació d'aquest CATÀLEG, *a la publicació del qual va voler que anés condicionada la cessió de la seva biblioteca cervàntica a l'*INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS.

Si no podem tenir el goig de posar aquest volum en les seves mans mortals, just és que el dediquem a la seva memoria i l'encapçalem amb el seu retrat. Ell ens el fa veure en els darrers temps de la seva vida, poc després d'haver-nos donat els llibres que aquí cataloguem, i quan ja el sotjava la darrera malaltía. Aquest és el senyor Bonsoms que hem conegut, i el que no deixava mai de venir a la BIBLIOTECA *quan, després d'haver-se establert a Valldemosa, passava per Barcelona en sos viatges.*

Era un cavaller en el tracte i en la seva vida. Féu els gestos més esplèndits i tingué les iniciatives més generoses, sense altre mòbil que el de col·laborar a les tasques de la cultura col·lectiva. Elegantment volía dissimular la seva persona darrera la propia obra, i mai una veleïtat vanitosa en disminuí el mèrit.

No va ser d'aquells que es fan la il·lusió de vincular el prestigi del seu nom a la fantasía d'un ex-libris ni al bateig de la sala d'una biblioteca. Home difícilment accessible a la influencia debilitant de l'afalac, rebutjava els seus paranys. Prefería que la seva obra rebés la consagració espontania dels escollits, als quals la dedicava. I així han estat de fecundes les seves iniciatives.

No cal recordar-les totes, però aquest* CATÀLEG *és un monument alçat a la més notable de totes elles. Amb sa publicació i amb la fundació del Premi Bonsoms, l'*INSTITUT *i la* BIBLIOTECA DE CATALUNYA *han volgut pagar el deute obert amb la donació de la biblioteca cervàntica. Sabem, però, que la nostra obligació d'agraïment va més enllà. Som els dipositaris de la il·lusió més cara al senyor Bonsoms, i hem de fer-la viure no sols conservant les seves col·leccions, sinó, també, enriquint-les cada dia, comblant-ne les llacunes, si és possible, i facilitant-ne llur consulta amb nous catàlegs.*

Fou, perquè així ho esperava de nosaltres, que en 1914, tot just inaugurada la Biblioteca, hi va posar tanta confiança; fou persistint en la mateixa fe, que fins després de mort ha sabut ésser generós amb nosaltres, fent-nos hereus de la seva llibrería valuossíssima de Valldemosa. És deure nostre de justicia recordar i honorar el nom que, amb son prestigi, aplanà el camí i enrobustí la vida de la nostra Casa.

Serveixi l'ocasió d'avui, solemne i enyorada, per jurar de nou fidelitat a l'obra que, com nosaltres, estimava, sense por a les malicies del temps. — J. R.

* Veure en *Discursos leídos en la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona en la recepción pública de D. Isidro Bonsoms y Sicart* (Barcelona, 1907), el discurs de contestació del senyor A. Rubió i Lluch. Cf., també, l'article del senyor Massó Torrents, *Isidre Bonsoms la Biblioteca de Catalunya*, publicat en *La Publicitat* del 3 de gener de 1923.

ADVERTIMENT

Als sis anys d'haver sortit el volum anterior s'acaba el tercer i últim, amb el qual es dóna per finit aquest Catàleg; la causa més important del retard es deu, com pot figurar-se el lector, a la Taula o Índex que s'inclou a la fi d'aquest tom. Però, abans de tractar del maneig de la dita taula, just és que rectifiqui quelcom del que vaig escriure en la *Nota preliminar* al primer volum i en l'*Advertiment* del segón. En la primera deia que, si l'espai ho consentía, a la fi de l'obra s'inscriuría, com apèndix, una llista d'obres cervantines que no figuren en el present Catàleg; però, com podrà compendre el llegidor, un volum de més de sis centes pàgines no anàvem a fer-lo més feixuc amb el dit apèndix (pot comparar-se la gruixaria dels dos volums anteriors amb aquest i es veurà que hem anat en escala ascendent).[1] També vaig escriure que «En Rius, en la seva magistral obra, enumera en el primer volum, secció xviii, intitulada *Bibliografía de Cervantes*, diversos llibres on es parla del celebrat escriptor castellà i de les seves obres», i a continuació manifestava que aquesta secció la creia inútil, per tal com són pocs els llibres d'Historia de la Literatura Espanyola, Antologíes, Diccionaris biogràfics, etc., on no s'esmenti el seu nom o no es tracti de la seva producció; si el llegidor fulleja detingudament aquest volum, trobarà que, seguint l'exemple de Rius, hi figuren alguns números on hi ha la biografía de Cervantes, sense que pel text de les portades, es pugui deduir ni afirmar que en el contingut d'aquelles obres hi hagi quelcom de cervantí.[2] També vaig anunciar que l'Índex d'aquest Catàleg el faría En Ramón d'Alòs, però la molta feina que té el meu amic li n'ha privat; n'ha estat encarregada la primera redacció al bibliògraf xilè Ferràn Bruner Prieto, a qui remercío el seu pacient treball que farà profitós aquest Catàleg. I, finalment, prometía que, a la fi d'aquest volum, hom trobaría, formant secció a part, o bé com a apèndix, alguns títols

1. Vol. I : XXII pp. + 409 + 3 s. n.; vol. II : VIII pp. + 548 + 3 s. n.; vol. III: XII pp. + 660.
2. Vegeu els núms. 2231, 2377, 2379, 2381 i 2390.

d'obres en les portades de les quals no figura l'any; aquí sí que el llegidor veurà que he complert la paraula (núms. 2191 al 2328). Després ve un altre apèndix amb aquelles obres que no han pogut anar en el seu lloc corresponent, per haver estat adquirides durant la impressió del llibre per la Biblioteca de Catalunya;[1] ara, últimament, encara n'hi han entrat unes poques, després de la impressió del segón apèndix; per això ens decidim a donar-les a conèixer aquí.[2]

1. Núms. 2329 al 2434.

1767

263[2] 2. A | Dialogue | between | Scipio and Bergansa, | Two Dogs belonging to the City | of Toledo. | Giving an Account of their | Lives and Adventures. | with | Their Reflections on the Lives, Humours, and | Employments of the Masters they lived with. | To which is annexed, | The Comical History of | Rincon and Cortado. | Both Written by the | Celebrated Author of Don Quixote; | And now first Translated | From the Spanish Original. | London : | Printed for S. Blandon, in Pater-noster-Row. | MDCCLXVII. [39-IX

p. 166 × 100 mm. c. 128 × 71 mm. (6.º). 1 f. s. n. + 180 pp. Pasta antiga.

1772

281[2] An | Introduction | to the most useful | European Languages, | consisting of | Select Passages, | From the most celebrated | English, French, Italian, and Spanish | Authors. | With Translations as close as possible; | So disposed, in Columns, as to give in one View the Manner | of expressing the fame Sentence in each Language. | Intended for the Use of Foreigners, Merchants, and Gentlemen who | make the Knowledge of those Languages their Study. | Joseph Baretti, | Secretary for Foreign Correspondence to the Royal Academy of Painting, | Sculpture, and Architecture. | London, | Printed for T. Davies, in Russel Street, Covent Garden; and | T. Cadell, in the Strand. 1772. [39-IX

p. 217 × 138 mm. c. 180 × 103 mm. (4.º). 4 ff. s. n. + 469 pp. amb text a dues columnes, la següent en blanc s. n. Relligadura en pasta antiga, amb daurats al llom. [Comprèn fragments del *Don Quijote*.]

1780

308[2] Un altre exemplar (297 × 220 mm.) de l'edició de l'Academia, relligat luxosament en pell vermella, fou adquirit pel Sr. Bonsoms els darrers temps de la seva vida. La Sra. Vda. Bonsoms ha tingut la gentilesa d'oferir-lo a la Biblioteca, llesta ja la impressió d'aquest volum, perquè pogués figurar en la col·lecció. Remerciem vivament el gest de la noble dama. [36-IX

1816

453[2] A Literal Translation, | with the spanish interlined | of the | Life and Exploits | of the ingenious knight | Don Quixote | de la Mancha, | composed by | Michael de Cervantes Saavedra : | from the | Madrid Edition. | Sin duda vos, Señor sois el verdadero Don Quixote de la Mancha. | Doubtles you, Senior are the true Don Quixote de la Mancha. | Cervantes. | Volume I. — Part I. | London : | Printed for the Proprietor, | by D. S. Maurice, Howford Buildings, Fenchurch Street. | 1816. [37-X. c. 15, n. 13

p. 217 × 134 mm. c. 167 × 88 mm. (4.º). 2 ff. s. n. + IV pp. + 16 pp. + 1 f. s. n. en blanc.

1820

481[2] La Galatea | de | Miguel de Cervantes, | imitada, compendiada, concluída, | Por Mr. Florian, | traducida | Por D. Casiano Pellicer. | Madrid, Imprenta de Collado. | 1820. [39-IX

p. 140 × 81 mm. c. 102 × 59 mm. (6.º). 2 ff. s. n. + 180 pp. Relligadura en pasta.

1847

664[2] The | Life and Exploits | of | Don Quixote | de la Mancha. | Translated from the original spanish | of | Miguel de Cervantes Saavedra | by | Charles Jarvis, Esq. | In four volumes. | Vol. ···. | Philadelphia : | J. Harding. | 1847. [39-IX

p. 126 × 76 mm. c. 112 × 59 mm. (8.º). T. I : 242 pp. + 1 f. s. n. en blanc; 2 làms. : una de portadella i l'altra de frontispici. T. II :]... | Vol. II. | ...]. 264 pp.; 2 làms. : una de portadella i l'altra de frontispici. Relligadura en pasta de l'època.

Aquest CATÀLEG acaba amb títols d'obres pertanyents a l'any 1915, i si esmentem toms que corresponen a anys següents, ho hem fet per tractar-se d'obres que

1856

728[2] (Tres Pliegos.) | [Gravat referent al text.] | Historia | de las | Dos Doncellas Disfrazadas | y | raros acontecimientos de ellas. | Madrid | 1856. — Se hallará de venta en la Plaza de la Cebada, n.º 96. [37-X, c. 15, n. 17

p. 224 × 160 mm. c. 182 × 114 mm. (4.º). 24 pp.

1864

793[2] Les | Auteurs Espagnols | expliqués d'après une methode nouvelle | par deux traductions françaises | l'une littérale et juxtalinéaire présentant le mot a mot français | en regard des mots espagnols correspondants | l'autre correcte et précéde du texte espagnol | avec des sommaires et des notes | Cervantès | El Cautivo | Histoire extraite de Don Quichotte | Paris | Librairie de L. Hachette et Cie | Boulevard Saint-Germain, n.º 77 | 1864. [39-IX

p. 182 × 115 mm. c. 136 × 79 mm. (12.º). 2 ff. s. n. + 212 pp.

1875

1010[2] [Títol de la coberta:] Miguel Cervantes Saavedra. | Comedias | Numancia | La Entretenida | El Juez de los Divorcios | El Rufian Viudo llamado Trampagos | Eleccion de los Alcaldes de Daganzo | La Guarda Cuidadosa | y | El Vizcaino Fingido. | Precedidas de una Introduccion. | Precio 4 reales. | Barcelona. | Trilla y Serra Editores. | Calle Baja de San Pedro, núm. 17. [39-IX

p. 221 × 154 mm. c. 183 × 120 mm. (4.º). 2 ff. s. n. + 68 pp. + 1 làm. amb el retrat de Cervantes. Relligadura en cartronet.

1885

1283[2] El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Edición arreglada para la juventud | por F. S. | [Monograma de l'editor.] | Libreria de Ch. Bouret | [A dues columnes. Primera columna :] : Paris | 23, Rue Visconti, 23 | [Segona columna :] México | 14, Cinco de Mayo, 14 | [Acaba la segona columna.] | 1885 | Propiedad del Editor. [39-IX

p. 218 × 136 mm. c. 175 × 91 mm. (8.º). 178 pp.; a la p. 2 hi ha una làmina de frontispici dibuixada (?) per Tellar (?) Relligadura propia de l'edició.

1886

1307[2] Eugenio Sánchez de Fuentes. | Oda | a | Cervantes. | Publicada en la Revista Cubana. | Habana. | Imprenta de Soler, Alvarez y Compañía. | calle de Ricla, número 40. | 1886. [39-IX. c. 1, n. 1

p. 194 × 131 mm. c. 142 × 66 mm. 8 pp. Dedicatoria de l'autor *Al Garcilaso Catalán* Sr. Joaquim Rubió i Ors.

1887-1888

1327[2] 1887 | Don | Quijote | Año 1.º [Portada gravada.] [43-VIII

p. 272 × 192 mm. c. 221 × 158 mm. [Madrid] Año I. — 1887 núms. 1-6, suplement al núm. 6, 7-8, suplement al núm. 8, 9. Año II. — 1888, núms. 10-26 [relligats en un volum]. Pasta de l'època.

1897

1431[2] F., Facsímile de la página 1.399 del Protocolo del Escribano de esta Corte Rodrigo Vera, en que comienza la información del Cautiverio de Miguel de Cervantes, pedida por él mismo á 18 deDiciembre de 1580. [38-VIII. c. 1, n. 18

La Ilustración Española y Americana (año XLI, n.º X, pp. 166), Madrid, 1897.

1902

1501[2] Segunda Parte | de | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | por | Alonso Fernández de Avellaneda | [Floró.] | Barcelona | Biblioteca «Pluma y Lápiz» | Casa Editorial Seguí | 1902. [43-VIII

p. 265 × 184 mm. c. 221 × 140 mm. (foli). 188 pp. s. n. Gravats i vinyetes intercal·lats en el text, dibuixats per Valero. Relligadura en tela.

[1904]

1539[2] Cervantes | von | Paul Scheebart | [Corona.] | Verlegt bei Schuster & Loeffler | Berlin und Leipzig [Portada orlada.] 39-IX

p. 162 × 99 mm. c. 118 × 74 mm. (8.º). 92 pp. + 4 pp. s. n. + 8 làms., la primera de frontispici amb el retrat de Cervantes, dibuixades per G. Doré.

1905

1565[2] Libro para los Niños | [Gravat.] | Célebres Aventuras | de | Don Quijote | «El Caballero de la Triste Figura» | por | Miguel de Cervantes | con numerosos grabados | Sociedad Española

començaren a publicar-se en l'esmentada data;[1] si es fes una *addenda* on poséssim els títols d'obres cervantines novament adquirides pertanyents al període de 1916 a 1924, bé podríem donar a conèixer prop d'un miler de títols. Això demostra, de manera palpable, que el donatiu que un dia féu el meu amic Isidro Bonsoms a la Biblioteca de Catalunya, no quedarà estancat amb els exemplars de la seva important donació, sinó que aquesta Col·lecció Cervantina va creixent i es procura tenir-la al dia.

Quant al text d'aquest volum, res tinc de dir de nou, car he seguit allò que vaig indicar en la *Nota preliminar* del tom primer i l'*Advertiment* del segón; però, ara sí que tindré de dir quelcom de referent a la Taula.

Com pot veure el llegidor, és una sola, on s'han acoplat tots els noms propis

de Tratados religiosos y Libros | depósito : | Calle de Cervantes, 82-86. — Figueras, Gerona (España). | 1905. [39-IX

p. 213 × 151 mm. c. 172 × 114 mm. (8.º). 128 pp. Relligadura propia de l'edició. Cartronet.

1905

1900[2] *Fiesta Literaria* | celebrada por el | *Instituto General y Técnico* | de Valencia | para conmemorar el III Centenario | de la publicación del libro inmortal | *El Ingenioso Hidalgo* | *Don Quijote de la Mancha* | Discursos, disertaciones y poesías | Valencia, 1905 | Imp. de Manuel Alufre | Pellicers, 6. [39-IX

p. 217 × 136 mm. c. 166 × 90 mm. (4.º). 237 pp. + 3 pp. s. n. Dedicatòria a la p. 4 del Director Pere Aliaga a Josep Martínez Benimeli, alumne de l'Institut.

1912

2055[2] Croce (Benedetto), Viaggio ideale di Michele Cervantes a Napoli nel 1612. [36-X. c. 6, n. 29

Bollettino di Topografia e Statistica del Comune di Napoli (anno XXXVII, n.º 9, pp. IX-XVI), Napoli, 1912.

1913

2081[2] Einführung in die romanischen Klassiker | 2. | Cervantes | Don Quijote | von | Dr. Wolfgang von Wurzbach | Privatdozent an der Universität Wien | [Gravat.] | Strassburg | J. H. Ed. «Heitz & Mündel» | 1913. [37-X. c, 15, n, 16

p. 203 × 146 mm. c. 146 × 95 mm. (8.º). 50 pp + 2 pp. s. n.

1913

2081[3] Einführung in die romanischen Klassiker | 4. | Cervantes | La ilustre fregona — El curioso | impertinente | von | Dr. Wolfgang von Wurzbach | Privatdozent an der Universität Wien | Strassburg | J. H. Ed. «Heitz & Mündel» | 1913. [37-X. c. 15, n. 16

p. 203 × 148 mm. c. 146 × 95 mm. (8.º). 64 pp. + 8 pp. s. n.

1913

2081[4] Einführung in die romanischen Klassiker | 3. | Cervantes | Die Novellen — Preziosa | von | Dr. Wolfgang von Wurzbach | Privatdozent an der Universität Wien | [Gravat.] | Strassburg | J. H. Ed. Heitz «Heitz & Mündel» | 1913. [37-X. c. 15, n. 10

p. 200 × 145 mm. c. 147 × 95 mm. (8.º). 69 pp. + 3 pp. s n.

1915

2205[2] I Burn I Burn A Song in Don Quixote Set by M.r John Eccles. [37-X. c. 15, n. 14

p. 327 × 213 mm. c. 296 × 185 mm. 2 ff. s. n.; gravats en metall sols al recto, de música.

2328[2] Elías Cerdá | Don Quijote | en la Guerra | Fantasía | que pudo ser historia | [Floró tipogràfic.] | Yagües, Editor. — Madrid. [39-IX

p. 192 × 125 mm. c. 143 × 82 mm. (8.º). 194 pp. + 3 ff. s. n.

1. Vegeu el núm. 2082, on hi ha volums amb els anys 1916 al 1922.

de lloc i persona, i els títols de totes les obres descrites en el CATÀLEG. Els primers, o sigui els d'autors, traductors, gravadors, dibuixants, etc., i els d'entitats, van en tipus de VERSALETES, i els geogràfics, en tipus de «rodó»; els segons i els de publicacions periòdiques hi figuren de *cursiva*.

Els personatges que tenen títols nobiliaris s'han de cercar sota llurs respectius cognoms, si és que aquests hi figuren, o si no, en el lloc dels títols; però, com podrà veure's, en el cognom hi hem acoplat totes les seves dignitats.[1] Cosa igual pot dir-se dels pseudònims.[2] S'han fet referencies d'uns noms als altres. Les xifres de **negretes** es refereixen a la numeració correlativa del CATÀLEG, i volen dir que el nom és citat en el text de les portades que hem copiat, o bé en les descripcions bibliogràfiques dels llibres, impreses en tipus de lletra del cos 10 i 8, respectivament, a excepció dels números de Catàlegs que es troben a aquest *Advertiment*, els quals porten el número que els correspondría, però amb exponents. Els noms mencionats en el text crític, o en els comentaris, s'han posat amb xifres de «rodó», les quals envíen al tom i a la pàgina.

Per a major facilitat del maneig d'aquest CATÀLEG hem fet en l'índex, en tractar de Cervantes i de la seva obra, unes subdivisions de materies, les més principals al nostre entendre, amb les quals, en un moment donat, es podràn trobar acoplats els estudis biogràfics, crítics, bibliogràfics, etc., de Cervantes, així com les traduccions de cada una de les seves obres; per això als títols de *Cervantes, Galatea, Don Quijote, Novelas ejemplares, Comedias y entremeses, Viaje del Parnaso, Persiles y Sigismunda* hom trobarà unes classificacions, les quals creiem que seràn d'utilitat per als estudiosos. En tractar de *Cervantes* esmentem totes les seves obres; però llur índex s'ha de cercar en el lloc alfabètic corresponent, així com també les obres atribuïdes. Potser algú ens titllarà de meticulosos en veure que, sota el títol d'*Obres completes de Cervantes*, solament anotem tres números : 776, 2082 i 2406; ho hem fet per tal com si bé moltes portades porten el títol d'*Obres completes*, no passen d'ésser fragmentaries, ja que hi manca en les més el «teatre», o bé altres obres, com les «poesíes»;[3] potser algú em criticarà per haver-hi posat el núm. 2406, i a això contestaré que ja insinuo que aquesta edició crec que no va termenar-se, i el núm. 2082 està en curs de publicació. En tractar de la *Biografía, Bibliografía* i *Comentadors i crítics de Cervantes* hom trobarà molts números repetits, per compendre una

1. Vegeu, per exemple : Fernández de Castro, Pedro, i López de Zúñiga y Sotomayor, Alonso.
2. Vegeu Bachiller Cervántico, Bachiller de Osuna, etc.
3. Vegeu els núms. 502, 503, 507, 510, 519, 616, 628, 656, 661, 678 i 791.

obra capítols referents a les materies més amunt esmentades.[1] En *Homenatges i festes* hi hem posat les publicacions dedicades a celebrar el natalici de Cervantes o bé a recordar la seva mort, les festes a ell dedicades, etc. En el *Periodisme cervantí* hom veurà els títols de diaris i revistes amb el nom de l'autor de D. Quixot, o bé amb els d'alguns dels personatges de la seva obra. Sota el nom de *Miscel·lania* hem posat els sens fi de treballs que són de pur passatemps amb reminiscencies cervantines. És a dir, que en aquestes subdivisions, hem cercat sempre que el títol doni idea clara del que comprèn tot l'apartat.

No figura en aquest CATÀLEG el contingut d'una capsa[2] on es guarden targetes postals i anuncis cervantins, invitacions i programes de festes cervantines i fotografíes de *falles* amb assumpte quixotesc. Tot això, així com algunes medalles de commemoracions cervàntiques que posseeix la col·lecció, és cert que hauría pogut anar a *Iconografía*, però he trobat que era cosa massa extensa per a incloure-ho i, per altra banda, crec que està fòra de lloc en un catàleg bibliogràfic.

I ara no em queda altra cosa que remerciar a tots aquells que m'han ajudat amb les seves lliçons i consells per a acabar aquesta obra. També quedo molt agraït de com han tractat els crítics aquest meu treball, i particularment als de *Journal des Savants*, *Revue Historique*, etc., per les notes publicades del volum segón. A tots, grans mercès.

J. GIVANEL MAS

Barcelona, desembre de 1924.

1. Vegeu, per exemple, el núm. 474, el qual trobareu que s'esmenta en *Bibliografía, Biografía, Crítica cervantina*, etc.

2. Aquesta capsa ja s'ha esmentat en una nota en la pàg. 223 d'aquest volum; la signatura que té és 44-X, i conté : Invitacions de festes literaries dedicades a Cervantes i celebrades a Alcalà d'Henares i Manila en 1905; fotografíes de les *falles* de Valencia en els anys 1912 i 1913, en els carrers de Pau i Comedies i Plaça de Arenes (Rusafa); una col·lecció de croms reproduint els dibuixos autèntics de Pahissa; un jòc de naips amb tipus del Quixot; una altra col·lecció dels dibuixos de Pahissa, anunci de la «Fábrica de Chocolate de Ametller» (litografía Labielle). Tot això pertany a publicacions fetes abans del 1916.

1173 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha, | compuesto | por Miguel de Cervántes Saavedra. | Tomo ···. | Madrid. | Moya y Plaza, libreros y editores. | Calle de Carretas, núm. 8. | 1880. [42-IV

p. 112 × 72 mm. c. 88 × 50 mm. (8.º). Vol. I : XXII + 532 pp. Vol. II : X + 578 pp. Relligadura en pergamí, amb teixell i puntes vermelles. Ex-libris d'En J. Givanel.
Un altre exemplar. [834. 4 R.*

Els preliminars del volum primer, són : Portadella, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. I-XXII); els del segón, Portadella, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg (pp. I-X).

El text va repartit de la manera següent : Cada volum correspòn a una part de l'obra; el primer (pp. 1-526), conté els cinquanta dos capítols de la primera part, i el segón (pp. 1-570), els setanta quatre de la segona. A la fi de cada volum hi ha la Taula de capítols i, respectivament, els anuncis d'*El asno ilustrado* (núm. 605) i *Persiles y Sigismunda*, edició que preparayen els editors d'aquesta magnífica edició del *Don Quijote*.

Al revers de cada portada s'hi llegeix el següent peu d'impremta : «Imprenta de Moya y Plaza | Garcilaso, 6».

La present edició honora la impremta dels editors, per la netedat de la impressió i el tipus de lletra.

1173a El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha, | compuesto | por Miguel de Cervántes Saavedra. | Tomo ···. | Madrid. | Moya y Plaza, libreros y editores. | Calle de Carretas, núm. 8. | 1880. [Vitr. II

p. 117 × 75 mm. c. 88 × 50 mm. Relligadura en marroquí blau (David).

Els preliminars del volum primer, són : Una fulla amb el número de l'exemplar; Portadella, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

(pp. I-XXII); els del segón : Portadella, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg (pp. I-X).

El text va repartit de la manera següent : Cada volum correspòn a una part de l'obra; el primer (pp. 1-526), conté els cinquanta dos capítols de la primera part, i el segón (pp. 1-570), els setanta quatre de la segona. A la fi de cada volum hi ha la Taula de capítols.

És la mateixa edició, però en paper xinès. L'exemplar d'aquesta edició porta el núm. 12 dels vint que es tiraren en el susdit paper.

1173[b] El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha, | compuesto | por Miguel de Cervántes Saavedra | Tomo ···. | Madrid. | Moya y Plaza, libreros y editores. | Calle de Carretas, núm. 8. | 1880. [42-VI

p. 111 × 71 mm. c. 88 × 50 mm. Relligadura en xagrí verd marroquinat. Talls daurats (Monserrat).

Els preliminars del volum primer, són : Una fulla amb el número de l'exemplar; Portadella, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. I-XXII); els del segón, Portadella, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg (pp. I-X).

El text va repartit de la manera següent : Cada volum correspòn a una part de l'obra; el primer (pp. 1-526), conté els cinquanta dos capítols de la primera part, i el segón (pp. 1-570), els setanta quatre de la segona. A la fi de cada volum hi ha la Taula de capítols.

Com s'ha pogut veure, d'aquesta edició se'n feien exemplars en paper xinès, en paper de fil i en paper ordinari; el preu dels segons fou de quinze pessetes. L'exemplar que ara hem descrit té el núm. 67 dels cent que es feren corresponents al segón tiratge.

1174 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervántes Saavedra | Lujosa edicion | exornada con 377 magníficas láminas dibujadas por el afamado | Gustavo Doré | Segunda edicion | Barcelona | Imprenta y Librería Religiosa y Científica | del heredero de D. Pablo Riera | Robador, 24 y 20 | MDCCCLXXX. [34-IX

p. 345 × 244 mm. c. 292 × 193 mm. (4.º). XII pp. + 514 pp.; 120 làms. gravades per H. Pisan. Gravats intercalats en el text. Relligadura en tela.

Els preliminars, són : Portadella, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. I-XII).

El text de tota l'obra ocupa les pp. 1-510, però entre les pàgs. 233-236

s'hi troben els preliminars de la segona part, que són : la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg. A la fi del volum hi ha la Taula de capítols i de làmines.

Aquesta edició, com es diu en la portada, és la segona que féu la casa editorial dels hereus d'En Pau Riera; amb tot i estar ben presentada, és inferior tipogràficament a la que imprimí en 1875 (núm. 1000).

1175 Biblioteca Ilustrada de Salvador Ribas, Editor. | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | por | Miguel de Cervantes Saavedra. | Tercera edicion de gran lujo | adornada con preciosas láminas debidas al reputado artista | D. Ramon Puiggarí, | y un mapa de los lugares recorridos por el héroe manchego. | Tomo .... | Barcelona | Establecimiento Tipográfico de Cristóbal Miró | calle de Barbará, número 26 | 1880. [33-IX

p. 310 × 211 mm. c. 257 × 145 mm. (4.º). T. I : 344 pp., a dues columnes; 6 làms., la tercera doble. T. II : 379 pp., a dues columnes, la següent en blanc s. n.; 4 làms. i 1 mapa. Les làmines són gravades per Traver, Artigas, C. Sadurní. Relligats en un volum. Tela.

Els preliminars del primer tom, són : Portadella, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, Advertiment de l'editor, datat a Barcelona en novembre de 1880, Pròleg i Versos (pp. I-XV); els del segón, Portadella, Portada, Tassa, Aprovacions i Privilegi de l'edició madrilenya de 1615 (núm. 23), Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg (pp. I-XIII).

El text va repartit de manera que cada tom ocupa una part de l'obra; el primer (pp. 17-342), 52 caps., i el segón (pp. 15-379), 74 caps. A la fi de cada tom s'hi troba la Taula de capítols, però en el segón, ultra això, hi ha un mapa, que ens ha semblat copia del de l'edició de la R. Academia Española (número 308), amb la ruta de D. Quixot; segueix després la Taula de les làmines.

Amb tot i tenir aquesta edició igual nombre de pàgines que la feta pels mateixos editors en 1876 i 1879 (núms. 1033 i 1144) i el text esser igual, no és edició estereotipada, com sembla a primera ullada.

1176 El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote* | de la Mancha | *compuesto por Miguel de Cervantes Saavedra* | edicion anotada por Don Nicolás Diaz de Benjumea | é ilustrada por Don Ricardo Balaca | Tomo .... | [Escut : SPERO LVCEM POST TENEBRAS.] | Escudo de la primera edicion de 1605 | Barcelona | *Montaner y Simon, Editores* | Calle de Casanova, número 8 | MDCCCLXXX. [40-VIII

p. 367 × 255 mm. c. 285 × 186 mm. (Foli). Vol. I : 2 ff. s. n. + LXXII pp. + 566 pp. + 1 f. s. n.; 25 làms., la primera de frontispici. Vol II [... | *Montaner y Simon, Editores* | Calle de Ara-

gon, núms. 309 y 311 | MDCCCLXXXIII] : 3 ff. s. n. + II pp. + 651 pp., la següent s. n.; 21 làmines. Relligadura en mitja badana, amb puntes, llom decorat i talls daurats.

Un altre exemplar. [834. 4 R. fol.*

Els preliminars del primer volum, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.), Vida de Cervantes, escrita per En Díaz de Benjumea, Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-LXXII); els del segón, Portadella, Portada i Dedicatoria al Comte de Lemos (3 ff. s. n.) i Pròleg (pp. I i II).

El text va repartit, corresponent cada part de l'obra a un volum; així, el primer (pp. 1-516) conté tota la primera part (caps. 1-52), i el segón (pp. 1-581), l'última (caps. 1-74). A la fi de cada volum s'hi troben notes dedicades a l'aclariment de certes frases del text, o com diuen els editors, «notas sobre el sentido espiritual del Quijote», i les Taules de capítols i de làmines.

Tota l'obra va dedicada «A la memoria | de | Miguel | de | Cervantes | Saavedra | Los Editores», i aquest text està enquadrat dins una orla amb assumptes cavallerescos.

El text que serví per a aquesta edició fou el que havía publicat N'Hartzenbusch, imprès a Argamasilla de Alba (núm. 777), si bé hem de dir que a voltes no el segueix.

El major mèrit d'aquesta edició és difícil dir si correspòn a la part literaria o a l'artística, perquè ambdues estàn a igual nivell; en quant a la primera és remarcable la *Vida de Cervantes* i les notes; en el segón aspecte, són notables les làmines cromolitografiades i els dibuixos fets per En Balaca i En Pellicer; al nostre entendre, En Pellicer és un dels artistes que més bé ha sabut dibuixar el tipus de D. Quixot.

En el núm. 1132 hem assenyalat una Vida d'En Cervantes amb el títol de *La verdad sobre el Quijote;* En Díaz de Benjumea, aprofitant-se d'aquest text, així com dels opuscles que havía publicat abans *La estafeta de Urganda* i *El correo de Alquife* (núms. 767 i 826) i d'altres articles en diferents periòdics i revistes (núms. 903, 1024, 1091 i 1141), féu aquesta nova biografía, on es deixa dur per l'entusiasme cervàntic d'aleshores i per la seva fe en el propòsit simbòlic que sempre veu en tota l'obra de l'autor del Don Quixot. Les notes, com es pot suposar, totes són molt discutibles, però dignes d'ésser conegudes.

Segons En Rius (I, 180) es tiraren uns pocs exemplars en paper pergamí.

1177 Miguel de Cervantes Saavedra | The History | of | *Don Quixote* | of la Mancha | translated from the spanish by Motteux | edited with notes and memoir |

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

By John G. Lockhart | preceded by a short | *notice of the Life an Works of Motteux* | By Henri van Laun | With Sixteen Original Etchings by R. de Los Rios | In four volumes — Vol. ···. | London | *J. C. Nimmo and Bain* | 14, King William Street, Strand, W. C. | 1880. [41-V

p. 191 × 128 mm. c. 143 × 80 mm. (8.º). Vol I : CI pp., la següent en blanc s. n., + 344 pàgines; 4 làms. Vol II : VIII pp. + 457 pp., la següent en blanc s. n.; 4 làms. Vol III : XVI pp. + 418 pp.; 4 làms. Vol. IV : VII pp., la següent en blanc s. n., + 405 pp., la següent s. n.; 4 làmines. Tapes en tela, propies de l'edició.

Els preliminars del volum primer, comprenen : Portadella, Portada, Taula de capítols, Noticia biogràfica d'En Motteux per En H. van Laun, i Vida d'En Cervantes (pp. I-CI) i el Pròleg de la primera part (pp. 1-12); els del segón, Portadella, Portada i Taula (pp. I-VIII); els del tercer, Portada, Taula i Pròleg de la segona part (pp. I-XVI), i els del quart, Portada i Taula (pp. I-VII).

El text de la primera part ocupa els dos primers volums (pp. 1-281 i 1-389; caps. 1-24 i 25-52); el de la segona, els dos últims (pp. 1-366 i 1-380; caps. 1-35 i 36-74). A la fi de cadascún s'hi troben un bon nombre de notes illustratives al text.

Al revers de la portadella dels dos primers volums s'hi llegeix el següent peu d'impremta : «Ballantyne Press | Ballantyne and Hanson, Edinburgh | Chandos Street, London».

En l'any 1822 trobem una edició anglesa (núm. 489), que és la que serví de model a la present. Vegi's, referent a la part literaria dels components d'aquesta edició, ço que diguérem aleshores.

La part artística és remarcable; està composta per setze aiguaforts dibuixats i executats per En R. de los Ríos, en els que si bé no trobem sien encertats els tipus de D. Quixot i Sanxo, hi ha en la composició cert color local.

1178 El Cautivo | Le Captif | histoire extraite de Don Quichotte | Édition classique | avec des notes en français | par J. Merson | Troisième édition | Paris | Librairie Hachette et Cie | 79, Boulevard Saint-Germain, 79 | 1880. [44-II

p. 174 × 108 mm. c. 137 × 79 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + 68 pp. Cartronet. Al contraplà, ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada (2 ff. s. n.) i una nota referent a la relació que fa el captiu en el Don Quixot, caps. 39-41 de la primera part (pàg. 1, la segona és blanca).

El text (pp. 3-68) conté, com s'ha dit abans, la relació del captiu (capítols 39-31 de la primera part) en son text original, i al peu de cada pàgina, notes; la majoría són relatives a la traducció francesa d'alguns mots de l'original.

Al revers de la portadella i al peu de l'última pàgina del text, s'hi llegeix: «Typographie Lahure, rue de Fleurus, 9 à Paris».

El preu d'aquesta obra era el de 1 franc.

A la fi del volum hi ha un catàleg de llibres, en l'última pàgina del qual s'hi anuncíen tres edicions de textos cervàntics, més ben dit, de *Le Captif*, ço és: 1.ª La que hem descrit en aquest número; 2.ª La mateixa obra amb la «traduction française, avec le texte en regard», i 3.ª Idèntic text amb la traducció «juxtalinéaire».

1179 *Don Chisciotte* | della | Mancia | di | Michele Cervantes di Saavedra | illustrato con 120 quadri grandi e 250 disegni | di | *Gustavo Doré* | Volume ···. | [Gravat.] | Milano | *Tipografia Editrice Lombarda* | di F. Menozzi e Comp. | Via Andrea Appiani, N. 10. [32-IX

p. 358 × 259 mm. c. 293 × 200 mm. (Foli). Vol. I : 2 ff. s. n. + 414 pp. Vol. II : 2 ff. s. n. + 458 pp. Làmines intercalades en el text, gravades per H. Pisan. Mig vedell amb puntes.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada (2 ff. s. n.), Portadella i Pròleg (pp. 1-6); i els del segón, Portadella i Portada (2 ff. s. n.), i Portadella i Pròleg (pp. 1-5).

El text va repartit en dos volums; el primer (pp. 7-407), comprèn tota la primera part (caps. 1-52), l'altre (pp. 7-452), la segona (caps. 1-74). A la fi de cada volum s'hi troba la Taula de capítols i de làmines.

Encara que en la portada no figura l'any en què s'imprimí aquesta edició, sabem la data pel text que es llegeix al peu del verso de cada primera portadella; en 1880 es publicà el primer volum, i l'any següent el segón.

Enlloc es diu el nom del traductor, que fou En Gamba (núm. 626).

1180 Донъ Кихотъ | Ламанчскій. | Разсказъ для дѣтей. | Переводъ съ Французскаго | А. Греча. | Съ 6 хромолитографированными картинами. | Четвертое исправленное изданіе. | [Gravat.] | Изданіе книгопродавца-типографа М. О. Вольфа. | [Peu d'impremta a dues columnes : Primera columna:] С. — Петербургъ, | Гостиный дворъ, №№ 17 и 18. | [Segona columna:] Москва, Кузнецкій мостъ, д. Михалкова. [46-VIII

p. 263 × 180 mm. c. 202 × 126 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + 194 + II pp. de taula; 6 làmines en color.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.).

El text (pp. 1-194) va repartit en vint capítols. A la fi del volum hi ha la Taula (pp. I i II).

Com es pot suposar per l'esmentat nombre de capítols, és el text cervantí destinat a infants.

Aquesta traducció és feta tenint al davant la versió francesa d'En Lejeune; el traductor fou N'A. Gretsch, qui reproduí el text del núm. 846.

Encara que en la portada no hi figura l'any d'impressió, es veu al revers, on hi ha la llicencia per a la publicació amb la data de 1880.

1181 [36-X. C. 6

Una carpeta amb quatre cartes (dues de N'Enric Gaspar, 4 juny i 22 agost, i altres d'En Melcior Ordoñez sense data i Frank Cowic, 8 juliol) i la traducció annamita, manuscrita sobre paper indígena.

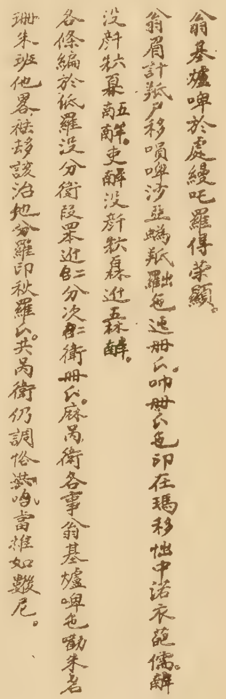

Traducció en llengua annamita vulgar dels consells que donà D. Quixot a En Sanxo abans que aquest se n'anés a l'Ínsula Barataria a governar-la (II, cap. XLII).

Com ja hem dit en el núm. 897, En López Fabra, volent publicar els dits consells en cent idiomes i dialectes, va recórrer a N'Enric Gaspar, qui era aleshores cònsol d'Espanya a Macao, i aquest utilitzà les seves amistats per a complaure a En López Fabra.

La present traducció fou feta pel Rvnd. P. Fr. Antoni Colomer, de Vich, bisbe del Tonquín, qui a poc d'haver fet aquesta traducció passà a Roma. Segons En Gaspar, en carta 4 de juny de 1880, el dit P. Colomer «no quiere dar su nombre y sólo quiere que figure : *un sujeto español establecido en el Tunkin*».

També avisa en la mateixa carta el trametiment, per a dintre uns pocs dies, d'una altra traducció també en llengua annamita, però feta en caràcters llatins (núm. 1182).

1182 Ông Kigiote ở xá Mancha là | Ngùdi Vinh Hiển. | Ông Miguê de Therevantes Saavedera | đả don Sách ấy, và sách ấy, đả in tai | Madirid trong Nir'ac Iphanho năm | 1605, lai 1615 năm. | Cai điên biên ở đây là môt phân vê | đoan 42 phân thú 2 vê sách ây, mà | nái vê' cái su Ông Kigiote đả Khuyên | cho Danh Sancho Ban Tha trû'ac trấy đi | cai tri đia phân là Insula ấy, cùng | nói vê' nhúng điê'u Khác cuñg hăy đáng | suy nhụ saù này. [36-X. C. 6

8 pp. amb la traducció annamita en caràcters llatins i 6 més amb correccions.

Com es diu a la capçalera, es tracta de la traducció dels consells que

donà D. Quixot a En Sanxo (II, XLII), escrits en annamita, els quals foren traduïts pel P. Colomer.

En Gaspar, en trametre la traducció esmentada en el número anterior, ja avisa també la remesa d'aquesta, però es veu que el seu desig hauría estat fer-la imprimir, la qual cosa no va fer-se perquè la impremta de la Missió a Saigon solament podía fer treballs religiosos.

1183 Trabajos | de | Persiles y Sigismunda | por | Miguel de Cervántes Saavedra | Madrid. | Moya y Plaza, Editores. | Calle de Carretas, núm. 8 | 1880. [Vitr. II

p. 115 × 75 mm. c. 88 × 50 mm. (8.º). 1 f. s. n. + X pp., l'última s. n. + 434 pp. Relligadura en pell de llevant blava (David). Exemplar núm. 12 dels vint impresos en paper xinès d'aquesta edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Una fulla amb el número de l'exemplar (1 f. s. n.), Portadella, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos, Pròleg (pp. I-IX) i Versos (6 pàgs. s. n.).

El text (pp. 1-426) va repartit en quatre llibres, que comencen en les pàgines 1, 108, 227 i 363. A la fi del volum s'hi troba la Taula.

Aquesta edició, que ens ha semblat feta tenint per model la d'En Sancha (núm. 316), té les mateixes característiques tipogràfiques que l'edició del *Don Quijote* impresa aquest any a càrrec d'En Moya i Plaza (núm. 1173), i també se'n feren tres tiratges.

Nosaltres hem descrit l'exemplar que figura en aquesta col·lecció, el qual, com s'ha dit abans, és en paper xinès; en els exemplars ordinaris hi manca la primera fulla del volum, que va sense numerar, i és on consta el número de l'exemplar corresponent al tiratge especial.

1184 [En la coberta:] Dibujos | originales | de | J. L. Pellicer. [30-X

p. 455 × 373 mm. 24 dibuixos a la *gouache* amb tinta xina, de diversos tamanys. Relligadura en Llevant marró, cantells, contracantells i tall daurats.

Aquests vint-i-quatre dibuixos originals d'En Pellicer, foren utilitzats per il·lustrar l'edició barcelonesa que editá la casa Montaner i Simón (núm. 1176), No descriurem els assumptes de cada dibuix, però sí senyalarem els capítols a què pertanyen : Part primera : Capçaleres del cap. 50; Part segona : capçaleres i culs de llantia dels caps. 32 i 37; capçalera dels caps. 7, 20, 23, 29, 30, 31, 34, 43, 48, 49, 50, 62, 64, 70, 72 i 74, i culs de llantia dels capítols 33, 35 i 36.

1185 Homenaje a Cervantes. [36-X. c. 3

El Mundo Ilustrado (T. II, núms. 42, 43; pp. 556, 557, 562-564, 566-568, 594, 595, 589-600), Barcelona, 1880. S'hi afegeix una fulla on són tirades juntes totes les làmines que il·lustren els articles (564 × 730 mm.).

Aquest homenatge que a En Cervantes feren els editors d'*El Mundo Ilustrado*, comprèn dos estudis d'En Gaietà Vidal i Valenciano, una serie de dibuixos corresponents a diverses edicions del *Don Quijote* i el facsímil de la portada de la primera part i de la fulla 58 recto de la segona.

El text d'En Vidal i Valenciano comprèn *Excusas*, dos treballs que es llegiren l'un a l'Ateneo Catalán (12 d'abril de 1871), amb motiu de les festes cervantines que es feren a l'inaugurar l'edició fotolitotipogràfica del *Don Quijote*, feta per En López Fabra, i l'altre a l'Ateneo Barcelonés (23 d'abril de 1873) al termenar-la. La primera d'aquestes composicions es publicà en el *Boletín* de la dita edició (núm. 902).

1186 Opisso, Antonio. — Una reaccion exagerada. 38-IX. c. XIII

El Parthenon (any II, núms. 9, 11), Barcelona, 1880.

Aquest treball fou premiat amb accèssit en el Certamen que es celebrà a Manila pel *Liceo Artístico-Literario*, el 22 de novembre de 1879.

Aquesta «reacción exagerada» és la que, segons l'autor, volen portar a cap En Valera i En Revilla demostrant que el *Don Quijote* és un llibre l'única finalitat del qual és satiritzar els llibres de cavalleríes.

1187 Sancho Panza. Político-burlesco-ilustrado. Barcelona, 18 de novembre de 1880. [Año I, núm. 1.] [36-X. c. 4

p. 388 × 273 mm. c. 330 × 225 mm.

De cervantí solament en té el títol i els pseudònims amb què els redactors firmaven llurs treballs.

1188 Cervantes | by | Mrs Oliphant | William Blackwood and Sons | Edinburgh and London | MDCCCLXXX | All Rights reserved. [41-VI

p. 174 × 111 mm. c. 137 × 78 mm. (8.º). X pp. + 212 pp. + 1 f. s. n. de catàleg. Tela verda, propia de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, comprenen : Portadella, Portada, Taula de materies i Introducció (pp. I-X).

Biblioteca de Catalunya

El text (pp. 1-212) va repartit en vuit capítols. Al peu de l'última pàgina numerada s'hi llegeix el següent peu d'impremta : «Printed by William Blackwood and Sons».

El present treball conté una biografía d'En Cervantes i la crítica de les seves obres. La primera part, està feta tenint present alguns dels estudis publicats fins aleshores; en la segona, els comentaris que fa, generalment són personals.

1189 Mew, James. — Cervantes' Voyage to Parnassus. [41-II

The Gentleman's Magazine (CCXLVI, núm. 1789, pp. 81-95), Londres, gener de 1880.

Estudi crític referent al *Viaje del Parnaso*, donant compte de l'argument i assenyalant reminiscencies d'altres obres que s'han inspirat en part en el dit llibre cervantí.

1190 Mew, James. — The «Galatea» of Cervantes. [41-II

The Gentleman's Magazine (CCXLVI, núm. 1794, pp. 670-690), Londres, juny de 1880.

Estudi crític del primer llibre que publicà En Cervantes. Troba en la *Galatea* el defecte cabdal d'aquest gènere de novel·les, però, amb tot, opina que és molt superior a les altres.

1191 Cervantes, | viajero; | por | Don Manuel de Foronda, | con un prólogo | del Excmo. Señor | Don Cayetano Rosell, | de la Real Academia de la Historia, | y un mapa con los viajes de Cervantes | formado por | Don Martín Ferreiro. | [Marca de l'editor] | Madrid: | Imprenta de Fortanet, | Calle de la Libertad, núm. 29. | 1880. [41-VIII. c. 9

p. 200 × 137 mm. c. 130 × 77 mm. (8.º). 91 pp., la següent en blanc s. n.; 1 mapa.

Les fulles preliminars, són : Portadella, Portada, Dedicatoria de l'autor a N'Antoni Cánovas del Castillo i Pròleg d'En Gaietà Rossell (pp. 1-28).

El text (pp. 31-91) està format per la conferencia que en la Sociedad Geográfica de Madrid llegí, el 20 d'abril de 1880, l'autor. Al final s'hi troba un mapa amb els viatges que féu En Cervantes, però també s'hi troben assenyalades rutes que no féu. La seva estada a la nostra ciutat la sitúa a l'anada d'En Cervantes a Italia.

Com es pot suposar, l'autor esmenta els sens fi de dades geogràfiques que es troben en les obres d'En Cervantes, per deduir que això, junt amb el molt que corregué en sa vida, bé mereix el dictat de *viajero*.

1192 LUNA, Rafael. — Miguel de Cervantes. Novelas ejemplares. [42-IX

Revista Europea (any VII, núms. 309 i 310, pp. 119 i 152), Madrid, 1880.

Segons l'autor d'aquest estudi, l'ordre que porten les novel·les d'En Cervantes és arbitrari, per tal com hauria d'esser el següent, repartit en quatre parts: 1.ª, *Rinconete y Cortadillo, El licenciado Vidriera* i *Coloquio de los perros;* 2.ª, *La fuerza de la sangre, La ilustre fregona, La señora Cornelia* i *Las dos doncellas;* 3.ª, *La Gitanilla, La española inglesa, El celoso extremeño* i *El amante liberal*, i 4.ª, *El casamiento engañoso* i *La Tía Fingida*, encara que aquesta última no hi ha de figurar, ja que no té res de «exemplar» i dubta que sigui d'ell. Opina que «el tiempo ha destruido las primeras ediciones que de dichas novelas se hicieron»; creu que en *La Gitanilla* sortí del natural, «si bien no tocó en lo increible»; que *El amante liberal* és la més fluixa de totes les novel·les que integren el volum; *Rinconete y Cortadillo* i *El licenciado Vidriera* sols li mereixen elogis; celebra *La española inglesa*, «riquísima en detalles, tanto de la ciudad de Londres como de la corte de Inglaterra y su sabia y poderosa reina»: (nosaltres direm que al nostre entendre detalla massa i com no coneixía la vida de la cort anglesa, resulta infantívola la manera com pinta els personatges de la dita cort); *La fuerza de la sangre* és, al dir del crític, una novel·la de les més interessants en quant a concepció, bellesa i sentiment; els comentaris que fa referents a *El celoso extremeño* no ens semblen atinats, per quant no opinem que En Cervantes escrivís aquesta «novela dando por consumado el adulterio»; *La ilustre fregona* la fa digna pariona de *La fuerza de la sangre*, però la troba més rica en detalls i color; cosa igual diu de *Las dos doncellas*, si bé la posa en un nivell inferior; celebra *La señora Cornelia; El casamiento engañoso* és «la novela menos digna de figurar entre las ejemplares»; potser sí, però al nostre entendre entra de ple en el títol del volum, perquè s'hi ensenya, és exemplar; el *Coloquio de los perros* li fa dir coses amb les que no hi estem de cap manera d'acord, ço és, que En Cervantes en desenrotllar el pensament de la novel·la estigué desencertat; creiem tot el contrari. A la fi tracta de *La Tía Fingida*.

Aquest estudi d'En Luna fou premiat per la *R. Academia Sevillana de Buenas Letras* en el certamen cervantí que es celebrà l'any 1878.

1193 Gran solemnidad Literaria. Certamen literario de «El Buscapie» en honor de Cervantes. (Suplemento al numero 41.) [de El Buscapié.] Puerto-Rico, Octubre 12 de 1880. [38-IX. c. 12

p. 760 × 570 mm. c. 687 × 446 mm. 1 fulla.

El dia 9 d'octubre de 1880 es celebrà a Puerto Rico un certamen patro-

cinat per la revista *El Buscapié.* El text que es llegeix en aquesta fulla és copia de la ressenya que féu el diari *El Agente,* i per aquesta sabem que en el dit certamen hi havien dos temes cervantins : «Discurso en elogio de Cervantes» i «una poesía en honor del mismo célebre ingenio». Del primer premi en fou guanyador En Carlos Peñaranda, i del segón, En Guillermo Belmonte Muller; obtingueren accèssits les composicions enviades per En Manuel Samà i En Francisco Alvarez, corresponents al primer i segón premi, respectivament.

Segons la dita ressenya, tant les composicions que guanyaren els premis, com les que obtingueren accèssits, són admirables.

A la fi de la pàgina hi ha una *Advertencia* on es diu que en el pròxim número d'*El Buscapié* s'hi publicaràn «las dos composiciones poéticas en elogio del *Quijote*». Aquest número no figura en aquesta col·lecció.

1194 Del Lungo, Isidoro. — Ritratti fiorentini. [36-X. c. 6[1]

Nuova Antologia (Roma, 15 octubre 1880).

Aquest estudi comprèn tres articles; a nosaltres solament ens interessa el primer, que porta per títol *Un don Chisciotte fiorentino del secolo* XVI.[2]

El Quixot florentí és Giovanni Mazzuoli da Strada, o sigui el conegut per P. Stradino, que, segons l'articulista, té molts punts de semblança amb l'heroi de la Manxa.

1195 Asensio, José María. — Documento para ilustrar la biografía de Cervantes. 36-IX. M. C. II

El Eco de Andalucía (Sevilla, 13 desembre 1880).

Es tracta d'un document datat a Sevilla el 2 de maig de 1600, en el qual En Cervantes figura com a testimoni.

1196 Ateneo Tarraconense de la Clase Obrera | Certámen Literario-Artístico | en honor | á | Cervantes | 1880 | Tarragona | [Floró.] | Libreria de Francisco Granell y Aymat | 1880. [43-VII

p. 275 × 175 mm. c. 213 × 122 mm. (4.º). 183 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. d'índex. Tela blanca amb teixells vermells.

Els preliminars d'aquest volum, corresponen a la Portada i acta de la sessió (pp. 1-6).

1. Exemplar procedent del fons de la Biblioteca de Catalunya.
2. Ultra aquest treball, conté l'esmentat estudi : *Un gentiluomo erudito del secolo XVII* i *I corrispondenti fiorentini del Muratori.*

El text (pp. 7-183) conté els dos discursos de reglament, i la memoria del Secretari, a més de les composicions literaries premiades en dit certamen. A la fi del volum s'hi troba la Taula.

A nosaltres sols ens interessa una composició poètica que porta per títol *A Cervantes* (pp. 47-52), essent el seu autor En Pedro A. Torres, i un drama en un acte l'assumpte del qual fa referencia amb la mort d'En Gaspar d'Ezpeleta, intitulat *La hija de Cervantes* (pp. 123-145); el seu autor és En Ramón Guerrero de Luna.

No direm que sigui censurable el treball d'En Guerrero de Luna, però sí que és una conjectura un xic massa atrevida el dir que En Cervantes fou el matador de N'Ezpeleta.

1197 TORRES, José M.ª. — Aclaraciones a la Vida de Cervantes. [42-IX

Revista de Valencia (vol. I, pp. 5, 48, 93 i 585), Valencia, 1.r novembre i 1.r desembre 1880 i 1.r novembre, 1881.
Un altre exemplar. [05 (46. 73)*

Aquest estudi és interessant, perquè no solament tracta de biografía cervantina, sinó que a l'ensems fa comentaris que poden servir per a il·lustrar alguns passatges de les obres d'En Cervantes. Publica com apèndix al primer article la «Información de testigos hecha por Juan Bautista Villanueva ante el gobernador de Valencia en 1583 acerca de sus servicios en la batalla de Lepanto y en otras jornadas», document existent a l'Arxiu general de Valencia.

1198 Biblioteca Amena é Instructiva. | El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote* | de la Mancha. | por | *Miguel de Cervantes Saavedra.* | [Escut : SPERO LVCEM POST TENEBRAS.] | Tomo ···. | Barcelona. | *Administracion* : *Nueva de San Francisco, núms. 11 y 13.* | 1881. [41-V

p. 195 × 130 mm. c. 160 × 95 mm. (8.º). Vol I : 4 ff. s. n. + XIV pp. + 372 pp.; 1 làmina amb el retrat de Cervantes. Vol. II : 391 pp., la següent en blanc s. n.; 1 facsímil. Gravats intercalats en el text. Tapes propies de l'edició.

Els preliminars del volum primer, comprenen : Portadella, Portada, Advertiment de l'editor, Dedicatoria al Duc de Béjar (4 ff. s. n.), Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-XIV); els del volum segón, Portadella, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg de la segona part (pp. I-X).

Cada volum comprèn una part de la novel·la (pp. 1-369, caps. 52, i pàgines 11-384, caps. 74). A la fi de cada un s'hi troba la Taula de capí-

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

tols, i en el segón, abans de l'Índex, hi ha quatre pàgines amb uns «Apuntes sobre la Vida de Cervantes».

Aquesta edició va profusament il·lustrada amb gravats copiats dels d'En Tony Johannot, i a més, entre la Portadella i Portada del primer volum, hi ha reproduït el bust que d'En Cervantes féu l'escultor català En Rosend Nobas, i en el segón, un facsímil d'En Cervantes.

El text és, amb lleus variants, el de N'Hartzenbusch (núm. 777).

1199 Biblioteca ilustrada de Salvador Ribas, Editor | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | por | Miguel de Cervantes Saavedra | Cuarta edicion de gran lujo | adornada con preciosas láminas debidas al reputado artista | D. Ramon Puiggarí, | y un mapa de los lugares recorridos por el héroe manchego. | Tomo ···. | Barcelona | Establecimiento Tipográfico de Cristóbal Miró | calle de Barbará, número 26 | 1881. [41-VIII

p. 306 × 209 mm. c. 257 × 146 mm. (4.º) T. I : 344 pp. des de la pàg. 9 a dues columnes; 6 làms., una doble, la primera amb el retrat de Cervantes. T. II : 383 pp., la següent s. n., des de la pàg. 11 a dues columnes.; 4 làms. i 1 mapa, gravades per Traver Artigas, Sadurní. Pasta.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Advertencia de l'editor, Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. I-XV); els del segón, Portadella, Portada, la Tassa, Aprovacions i Privilegi corresponents a la primera edició de la segona part (núm. 23), Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg (pp. I-XIII).

El text de cada volum correspòn a una part del llibre d'En Cervantes; el primer (pp. 17-342), conté tota la primera part (caps. 1-52), i el segón (pp. 15-379), la segona (caps. 1-74). A la fi de cadascun s'hi troba la Taula de capítols, però en el segón, ultra això, hi ha un mapa amb la ruta de D. Quixot.

Aquesta edició és copia de la feta l'any anterior (núm. 1175), però no edició estereotipada d'aquesta, com sembla a primera vista; diem això per quant hem vist lleus variants entre un i altre exemplar; entre elles es pot esmentar la del tom primer, pàg. 263, columna segona, el text de la qual diu així : «Yo no se, mi señor, cómo...»; en l'edició de què ara tractem manca la segona coma.

1200 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | por | Miguel de Cervantes Saavedra | Primera edicion económica | Barcelona | Imprenta de Luis Tasso Serra | 1881. [41-V

p. 218 × 137 mm. c. 175 × 99 mm. (8.º). 372 pp. Mig xagrí vermell; tall superior daurat.
Un altre exemplar. [834. 4 r.*

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest volum comprenen la Portadella, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pp. 1-12).

El text de la primera i segona part, més la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg, ocupen les pàgs. 13-369. A la fi del volum s'hi troba la Taula de capítols.

La lletra és molt petita, essent fatigosa la seva lectura; el paper, corrent; però, què podía esser una obra que es venía a pesseta el volum?

1201 Las Aventuras | de | Don Quijote | el Ingenioso Hidalgo de la Mancha. | Ilustradas con seis estampas de colores. | [A dues columnes : Primera columna:] | Paris | Libreria de Ch. Bouret | 23, Calle Visconti, 23. [Segona columna:] Mexico | Libreria de Ch Bouret | 18, Calle san José el Real, 18. | [Al centre:] 1881 | Propiedad del editor. [41-VIII. c. 20

p. 261 × 190 mm. c. 217 × 161 mm. 5 pp. de text, 6 làms. de litografia en colors. Rústega.

Els preliminars d'aquest quadern corresponen solament a la Portada.

El text comença al revers de la portada, i tot el *Don Quijote* està resumit en sis punts de la primera part, ço és : *Los ejercicios del famoso hidalgo D. Quijote; Don Quijote armandose caballero; La aventura de los mercaderes; Espantable aventura de los molinos de viento* i *Nuevas aventuras de D. Quijote y principalmente lo que le sucedió con la carreta de las Cortes de la muerte.* Cada gravat correspòn a una de les explicacions del text, a excepció dels dos últims, que no en tenen; en el primer s'hi veu D. Quijote foradant, amb la llança, i dalt de cavall, unes bótes de vi, i en el segon hi ha el cavaller de la Blanca Lluna.

1202 Miguel de Cervantes Saavedra | The History | of | *Don Quixote* | of la Mancha | translated from the spanish by Motteux | edited with notes and memoir | By John G. Lockhart | preceded by a short | *notice of the Life and Works of Motteux* | By Henri van Laun | With Sixteen Original Etchings by R. de Los Rios | In four volumes — Vol. ···. | London | *J. C. Nimmo and Bain* | 14, King William Street, Strand, W. C. | 1881. [41-VII

p. 227 × 143 mm. c. 145 × 80 mm. (8.º). Vol. I : CI pp., la següent en blanc s. n., + 344 pp.; 4 làms. Vol. II : VIII pp. + 457 pp., la següent en blanc s. n.; 4 làms. Vol. III : XVI pp. + 418 pp. + 1 f. s. n.; 4 làms. Vol. IV : VII pp., la següent en blanc s. n., + 405 pp., la següent s. n.; 4 làms. Etiqueta de la llibreria A. Piaget (Barcelona) en les portades dels vols. II i IV. Exemplar núm. 31 dels cinquanta que s'estamparen sobre paper de fil. Mig vedell amb puntes; tall superior daurat.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, justificació del tiratge i número de l'exemplar, Taula, Portadella amb un gravat repre-

sentant la testa de D. Quixot dins un escut, Biografía d'En Peter Anthony Motteux i Vida d'En Cervantes (pp. I-CI) i el Pròleg de la primera part (pàgines 1-12); els del segón, Portadella, Portada i Taula (pp. I-VIII); els del tercer, Portada, Taula i Pròleg de la segona part (pp. I-XVI), i els de l'últim, Portada i Taula (pp. I-VII).

El text va repartit de la manera següent : els dos primers volums (pàgines 13-281 i 1-389) comprenen la primera part (caps. 8 + 6 + 10 i 3 + 25), i els dos últims (pp. 1-366 i 1-380), la segona (caps. 1-35 i 36-74). A la fi de cada volum hi ha notes il·lustratives al text.

Al revers de la portadella dels dos primers volums i després de l'última pàgina numerada dels altres dos, s'hi llegeix el nom de la impremta Ballantyne & Hanson amb casa a Londres i Edinburgh.

La part artística és admirable; reprodueix els aiguaforts d'En Los Ríos que coneixem ja per haver estat publicats l'any anterior.

Qui compari el nombre de volums i pàgines, així com els components d'aquells i els capítols que integren cada volum, veurà que és edició exactament igual a la publicada pels mateixos editors anglesos l'any abans (núm. 1177), millor dit, és un tiratge a part d'aquella edició, i això sabut, estranyarà el llegidor com no havem posat aquesta a continuació d'aquella com s'ha fet en els núms. 378 i 388 entre altres; la causa ha estat perquè el volum primer de l'edició núm. 1177 porta la data de 1880, si bé tots els altres tenen la de 1881, i tots els volums de l'exemplar que ara descrivim pertanyen a aquest últim any; per tant, en tot catàleg figurarà la núm. 1177 amb la data de 1880 i amb la de 1881 el d'ara.

1203 The Ingenious Knight, | Don Quixote de la Mancha. | Composed by | Miguel de Cervantes Saavedra. | Dedicated to | the Duke de Béjar, | Marquis de Gibraleon, Conde de Benalcazar and Banares, | Vizconde de la Puebla de Alcozer, | Señor de las Villas de Capilla, Curiel, and Burguillos. | A new translation from the originals of 1605 and 1608, | by Alexander James Duffield, with some of the | notes of the Reverend John Bowle, A. M., S. S. A. L., | Juan Antonio Pellicer, Don Diego Clemencin, and | other commentators. | «Post tenebras spero lucem.» | In three volumes. | Vol. ···. | London: | Published by C. Kegan Paul & Co., | No. 1, Paternoster Square. | 1881. [41-V

p. 224 × 140 mm. c. 170 × 98 mm. (8.º). Vol. I : CXXXII pp. + 397 pp. + 3 pp. en blanc s. n. + 38 pp. de catàleg + 1 f. s. n. Vol. II : VIII pp. + 583 pp., la següent en blanc s. n. Vol. III [The second part | of the | Ingenious Knight, | Don Quixote de la Mancha. | Composed by | Miguel de Cervantes Saavedra, | author of the first part. | Dedicated to | Don Pedro Fernandez de Castro, | Count de Lemos, de Andrade y de Villalua, Marquis de Sarria, | gentleman of His Majesty's Household, | Commander of the Encomienda of Peñafiel y la Zarza, | of the Order

of Alcantara, | Viceroy, Governor, and Captain-general of Naples, and | President of the Supreme Council of Italy. | A new translation from the original of 1615, by | Alexander James Duffield, with some of the notes | of the Reverend Jhon Bowle, A. M., S. S. A. L., Juan | Antonio Pellicer, Don Diego Clemencin, and other | commentators. | ...] : XI pp., la següent en blanc s. n., + 730 pàgines + 1 f. s. n. Relligadura en tela vermella, propia de l'edició.

Els preliminars del volum primer, són : Portadella, Portada, Dedicatoria del traductor a l'Honorable W. E. Gladstone, Taula, una Biografía d'En Cervantes, Estudi comparatiu de les traduccions angleses, Advertencia referent a les notes i comentaris d'anotadors espanyols i estrangers, com En Ríos, Pellicer, Clemencin, Bowle i Ticknor, i breu anàlisi referent al caràcter d'algunes de les dones que intervenen en el *Don Quijote;* Bibliografía cavalleresca, treta de l'estudi d'En Gayangos publicat en el volum XL de la *Biblioteca de Autores Españoles,* dita d'En Rivadeneyra, o bé del volum primer de l'*Ensayo* d'En Gallardo, algunes observacions lexicogràfiques referents a noms propis usats en el llibre d'En Cervantes, Portadella, Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, amb la data de 26 setembre de 1604, Pròleg corresponent a la primera part, Notes al títol de l'obra i al pròleg, versos i notes a aquests (pp. I-CXXII) i Portadella (pp. 1 i 2); els preliminars dels dos següents volums, són : Portadella, Portada i Taula (pp. I-VIII i I-XI, respectivament) i Portadella (pp. 1 i 2). A cada una d'aquestes últimes portadelles s'hi troba enganxada una fulleta amb la Llista de les errades a corregir.

El text va repartit de la manera següent : El volum primer (pp. 3-397) conté els vint-i-set primers capítols de la primera part; el segón (pp. 3-583), l'acabament d'aquesta, o siguin els caps. 28-52, preliminars de la segona part, amb Portadella, Portada, Advertencia del traductor, Dedicatoria al Comte de Lemos, amb data d'octubre de 1615, el Pròleg, Notes i l'Aprovació donada per En Márquez Torres (pp. 421-438) i els primers dotze capítols de la segona part; el text del volum tercer (pp. 3-730) comprèn els caps. 13-74, o sigui l'acabament de l'obra. En l'última fulla, que va sense numerar, s'hi llegeixen dues estrofes del poema d'En Chaucer, *La Belle Dame Sans Mercy.*

Al peu de l'última pàgina impresa, corresponent a cada volum, s'hi troba el següent peu d'impremta : «Printed at the Caxton Press. Beccles».

Com es pot suposar per la ressenya que portem feta, és aquesta edició una d'aquelles que no es fan amb mires econòmiques, sinó que pot compararse, en quant a treball del traductor, amb les més importants que fins aleshores s'havíen fet a l'estranger; la part tipogràfica, sense anomenar-se «de lujo» com algunes madrilenyes, és noble i acurada.

En Duffield no s'atreví a traduir els versos del llibre d'En Cervantes, i va encarregar aquesta tasca a En J. Young Gibson, qui sortí del compromís airosament. La traducció d'En Duffield potser resulta un xic massa literal, tenint raó En Rius (I, 719) a l'escriure que «parecerá a juicio de un rigoroso

purista inglés, que en varias frases carece de la elegancia que distingue a Motteux», però, amb tot, és molt recomanable.

Les notes que figuren a continuació del text dels capítols, illustrant alguns passatges d'aquests, són, en llur majoría, inspirades en altres comentaris; les originals estàn bé.

1204 احوال زندگی او حرکات اس شخص تیزہوش کے کہ نام اُسکا ڈان کویکزوٹ ڈالامانکا تھا | دوسرے حصے کی فصل بیالیس ۴۲ وین کا ایک فقرہ
جو نصیحتیں ڈان کویکزوٹ نے سانکو پانزا کو جزیرہ کی حکومت پر روانہ ہونیکے | پیشتر دی تھی اور دوسرے واقعات کے باب مین

36-X. c. 6

Una carpeta amb deu exemplars de la traducció (p. 256 × 175 mm. c. 196 × 120 mm.) i dues cartes de N'E. Bertrand, cònsol de França a Zanzibar: una a N'Enric Gaspar, amb data del 12 gener de 1880, i l'altra, a En López Fabra, en 25 gener de 1881.

Traducció en llengua industànica dels consells de D. Quixot a En Sanxo (II, cap. 42).

Com hem dit en números anteriors, d'aquesta traducció se'n cuidà N'Enric Gaspar, el qual ho va recomanar al Cònsol de França a Zanzibar, Mr. Bertrand; aquest, en carta a En López Fabra, li diu que la traducció industànica és feta «par Mr. Camrudin Amrondin, jeune lettré indien».

1205 Novelas | Ejemplares | de | Miguel de Cervántes Saavedra. | Madrid. | Moya y Plaza, Libreros y Editores. | Calle de Carretas, núm. 8. | 1881. [45-III

p. 115 × 75 mm. c. 88 × 50 mm. (8.º). X pp. + 2 ff. s. n. + 553 pp., la següent s. n., + 1 f. s. n. Mig pergamí; ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria d'En Cervantes al Comte de Lemos, Pròleg (pp. I-X) i Versos (2 ff. s. n.).

El text (pp. 1-553 + 1 s. n.) conté : *La Gitanilla*, p. 1; *El amante liberal*, p. 73; *Rinconete y Cortadillo*, p. 127; *La española inglesa*, p. 169; *El licenciado Vidriera*, p. 217; *La fuerza de la sangre*, p. 245; *El celoso extremeño*, p. 267; *La ilustre fregona*, p. 307; *Las dos doncellas*, p. 367; *La señora Cornelia*, p. 411; *El casamiento engañoso*, p. 453, i el «Coloquio de los perros» que porta per títol *Los perros de Mahudes*, p. 468. A continuació segueix *La Tía Fingida*, que comença en la pàg. 535. A la fi del volum s'hi troba la Taula.

Al revers de la portada : «Imprenta de Moya y Plaza, | Garcilaso, 6».

Aquesta edició es féu per fer joc amb la del *Don Quijote* publicada l'any anterior (núm. 1173).

1205[a] Novelas | Ejemplares | de | Miguel de Cervántes Saavedra | Madrid. | Moya y Plaza, Libreros y Editores | Calle de Carretas, num. 8 | 1881. [Vitr. II

p. 115 × 75 mm. c. 88 × 50 mm. (8.º). 1 f. s. n. + X pp. + 2 ff. s. n. + 553 pp. la segïuent s. n. + 1 f. s. n. d'índex. Relligadura en pell de Llevant blava (David). Exemplar núm. 12 de la tirada de vint exemplars que d'aquesta edició es féu en paper xinès.

Les setze pàgines primeres, contenen : Fulla amb el número de l'exemplar, Portadella, Portada, Dedicatoria de Cervantes al Conde de Lemos, Pròleg al lector i Versos del Marquès de Alcañices, d'Fn Ferran Bermúdez Carvajal, d'En Ferran de Lodeña i Joan de Solis Mejía.

El text i distribució de les novel·les igual al ja esmentat.

D'aquesta edició se'n tiraren 120 exemplars numerats, els vint primers, en paper de Xina, i 100, en paper de fil; aquests es veníen al preu de 7'50 pessetes; el dels exemplars ordinaris fou de 4 pessetes.

1206 MERCADER, L. — Cervantes. [36-IX. c. 6

La Ilustració Catalana (any II, núm. 30, pp. 235), Barcelona, 30 abril 1881.
Un altre exemplar. [05 (46. 71)*

Breus comentaris a alguns textos cervantins referents a Catalunya.

1207 Sancho Panza. | Capricho cómico | en dos cuadros y en verso, | arreglado del | inmortal «Don Quijote» de Cervantes | por | Juan Molas y Casas. | Propio para ser representado en Sociedades | particulares y Colegios. | Barcelona | Librería de Juan y Antonio Bastinos, Editores. | Boquería 47, San Honorato 3, Ronda de San Antonio 95 | 1881. [42-IX. c. 3

p. 190 × 125 mm. c. 144 × 82 mm. (16.º). 30 pp. + 1 f. s. n.

Les fulles preliminars, comprenen : Portada, Dedicatoria a En Joaquim Duràn i Barraquer i Repartiment detallant de manera minuciosa els tipus dels personatges que intervenen en l'obra (pp. 1-5).

El text (pp. 7-30) va repartit en dos quadros que tenen sis escenes cada u. Els quadros porten el títol de *La recepcion* i *El desengaño*. El primer, és l'arribada de Sanxo a l'Ínsula Barataria i la recepció de què fou objecte; el segón, és el venciment dels soldats d'En Sanxo pels de D. Quixot, qui el treu del govern i se'l torna a posar al seu costat.

Com es veu, l'autor falseja l'argument de la novel·la.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1208 Cervantes und seine Werke | nach deutschen Urtheilen. | Mit einem Anhange : Die Cervantes-Bibliographie. | Herausgegeben | von | Edmund Dorer. | Leipzig. | Verlag von Wilhelm Friedrich. | 1881. [38-VIII

p. 225 × 150 mm. 174 × 100 mm. (8.º). 4 ff. s. n. + 126 pp. Relligat amb *Cervantes-Literatur* (núm. 1115); *Nachträge und Berichtigungen...*, etc. (núm. 1172). Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Advertiment, Taula i Portadella (4 ff. s. n.).

El text (pp. 1-126) conté dues parts : La primera, fragments de crítica alemanya sobre l'obra cervantina; i la segona, notes a treballs d'Historia de la Literatura relacionats amb Cervantes i la seva obra.

La primera part l'utilitzà En Rius per a l'estudi que es veu en el volum tercer del seu llibre, amb el títol de «Cervantes juzgado por los extranjeros».

1209 Don Quixote | his critics and commentators | with a brief account of the | minor works of Miguel de Cervantes Saavedra, | and a statement of the aim and end | of the greatest of them all | A handy book for general readers | by | A. J. Duffield | author of a new translation of «The Ingenious Hidalgo, | Don Quixote de la Mancha,» etc., etc. | London | C. Kegan Paul & Co., 1, Paternoster Square | 1881. [41-V

p. 190 × 128 mm. c. 142 × 85 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + 155 pp., la següent en blanc s. n., + 32 pp. de catàleg. Tela vermella, amb títol al pla, propia de l'edició. Etiqueta a la portada, de la llibreria A. Piaget, Barcelona.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.).

El text (pp. 1-155) comprèn una llarga serie de comentaris referents als d'altres comentadors, d'En Bowle principalment, i tracta a l'ensems de la vida d'En Cervantes, estudiant fragments de les seves obres.

1210 Biblioteca | de | Autores Españoles, | desde la formacion del lenguaje hasta nuestros dias. | Dramaticos contemporaneos de Lope de Vega, | Coleccion escogida y ordenada | con un discurso, apuntes biográficos y críticos de los autores, | noticias bibliográficas y catálogos. | Por Don Ramon de Mesonero Romanos. | Tomo segundo. | [Escut.] | Madrid, | M. Rivadeneyra-Editor. | Administracion : Madera Baja, núm. 8. | 1881. [834ª. 1*

p. 252 × 168 mm. c. 220 × 140 mm. (8.º). LV pp., la següent en blanc s. n., + 604 pp. + 1. f. s. n. Ex-libris d'En Rafael Patxot.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest volum, que és el XLV de la Biblioteca de Autores Españoles, són : Portadella, Portada, Apuntaments biogràfics i crítics referents als autors que integren el volum, i un llarg catàleg de títols d'obres dramàtiques d'autors contemporanis de Lope de Vega i posteriors (pp. I-LV).

El text (pp. 1-604) està compost per més de trenta comedies,[1] però a nosaltres sols ens interessa *Los empeños del mentir* (p. 437), de N'Antonio Hurtado de Mendoza. Vegi's ço que hem dit en el núm 756.

1211 Esbozos | y | rasguños | por | D. José María de Pereda | C. de la Real Academia Española | Madrid | Imprenta y Fundición de M. Tello | Impresor de Cámara de S. M. | Isabel la Católica, 23 | 1881. [834-4 U Per.[2]

p. 178 × 114 mm. c. 131 × 72 mm. (8.º). 406 pp. + 1 s. n. Ex-libris : Biblioteca Ferran de Sagarra i de Siscar.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Dedicatoria a En Manuel Marañon (p. 1-8).

El text (pp. 9-406) conté diversos treballs literaris, essent d'interès per a nosaltres el que porta el títol d'*El Cervantismo* (pp. 383-406), article que l'autor diu que hauría de figurar en el que intitula *Manías*.

És un estudi que va contra el *chauvinisme* cervàntic, una sàtira endreçada a aquells fanàtics que demanaven fossin festes nacionals els dies de la naixença i mort d'En Cervantes, i que volien la creació d'Academies cervàntiques.

1212 MUNILLA. — Bajo el sol de la Mancha. [36-IX. MC. II

El Imparcial (Madrid, 14 febrero 1881).

Article amb reminiscencies cervantines.

1. Les altres que formen el volum, són : *La rueda de la fortuna, Galan, valiente y discreto, No hay dicha ni desdicha hasta la muerte, Obligar contra su sangre* i *La Fenix de Salamanca*, d'En Mira de Mescua; *Mas pesa el rey que la sangre, Reinar después de morir, Los hijos de la Barbuda, El Ollero de Ocaña, El diablo está en Cantillana* i *La luna de la sierra*, d'En Luis Velez de Guevara; *Aun de noche alumbra el sol*, d'En Godinez; *Los Medicis de Florencia*, d'En Ximenez de Enciso; *Del cielo viene el buen rey*, d'En Rodrigo de Herrera; *Duelo de honor y amistad*, d'En Jacinto de Herrera; *Galan, tramposo y pobre*, d'En Salas Barbadillo; *El mayorazgo Figura* i *El Marqués del Cigarral*, d'En Castillo Solórzano; *El diablo predicador* i *La renegada de Valladolid*, d'En Belmonte Bermúdez; *Ofender con las finezas* i *Sufrir mas por querer mas*, d'En Villaizan; *El conde de Sex*, d'En Coello; *El marido hace mujer, Los empeños del mentir* i *Cada loco con su tema*, de N'Hurtado de Mendoza, i *No hay vida como la honra, La más constante mujer, La toquera vizcaína, Como padre y como rey, Cumplir con su obligación, Ser prudente y ser sufrido* i *La doncella de labor*, d'En Pérez de Montalban.

2. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1213 PALACIO, Eduardo de. — Rinconete y Cortadillo. [36-IX. MC. II

El Imparcial (Madrid, 11 d'abril de 1881).

Aprofita els noms dels dos trinxeraires immortalitzats per En Cervantes per a fer un article d'actualitat que no té res de cervantí.

1214 ISLE, H. de l'. — Les regrets de Sancho-Pança. [36-IX. c. 6

L'Intermédiaire des chercheurs et curieux (any XIV, núm. 314), París, 10 juny 1881.

Tracta del llibre publicat a París per la viuda Laisné i En Josep Mongé, l'any 1714, amb el títol : *Les regrets de Sancho Pança sur la mort de son asne, ou Dialogue de Sancho et de Don Quichotte sur le même sujet, et autres Nouvelles en vers.*

1215 LA MAISON FORTE. — Don Quichotte de la Manche. [36-IX. c. 6

L'Intermédiaire des chercheurs et curieux (any XIV, núm. 327), París, 25 desembre 1881.

Tracta de la tragicomedia *Don Quichotte de la Manche, chevalier errant espagnol révolté,* dedicada a la Marquesa de la Vassé, i impresa a Strasbourg per En Josie Stoedel, l'any 1703, i pregunta «¿Quel est l'auteur de cette pièce?» Hem de dir que no ho sabem, i ni En Brimeur en el *Supplement français à la Bibliographie de Rius (Revue Hispanique,* XV, 819), ni En Chastenay, *Quelques additions à la bibliographie de Cervantes (Revue Hispanique,* VIII, 513), ni En Barbier & Quérard en el *Dictionnaire des ouvrages anonymes,* ens en donen la més mínima noticia.

En Rius (II, núms. 688 i 693) tracta d'aquesta obra, i diu que en un Catàleg d'Alkan (París, 1890) s'anuncià el manuscrit d'aquest *Quichotte,* l'exemplar del qual anava dedicat al Delfí, essent la dedicatoria firmada per En Cadillan De Lagarde, inicials que corresponen a les lletres C. i D. que figuren al peu de la Dedicatoria a la Marquesa de la Vassé.

1216 ASENSIO, José M.ª. — El testamento de Cervantes [42-IX

Revista de Valencia (I, pp. 213), Valencia, 1.r març 1881.

Un altre exemplar. [05 (46. 73)*

L'estudi de N'Asensio és una carta endreçada a En Joan Guillen Buzarán, explicant-li quant ha recercat per a trobar el testament d'En Cervantes. Algunes persones li havien dit que el coneixien, però no el podien presentar, ni dir on era.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1217 Biblioteca Ilustrada de Salvador Ribas, Editor | Ángeles 14, bajos, Barcelona | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | por | Miguel de Cervantes Saavedra | Quinta edicion de gran lujo | adornada con preciosas láminas debidas al reputado artista | D. Ramon Puiggarí, | y un mapa de los lugares recorridos por el héroe manchego. | Tomo ···. | Barcelona | Establecimiento tipográfico de Salvador Manero | Lauria, 82, (Plaza de Cerdá) | 1882. [34-IX

p. 315 × 217 mm. c. 257 × 146 mm. (4.º). Vol I : 344 pp. a dues columnes; 6 làms., la tercera doble. Vol. II [Biblioteca Ilustrada de Salvador Ribas, Editor | El Ingenioso Hidalgo | ... | ... | ... | ... | ... | ... | ... | ... | ... | Barcelona | Establecimiento Tipografico de Cristóbal Miró | calle de Barbará, número 26 | 1882] : 383 pp. a dues columnes, la següent s. n.; 4 làms. i 1 mapa; les làmines, gravades per Traver, Artigas, Sadurní. Mig xagrí verd, caps daurats.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Advertencia de l'editor, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pp. 1-15); els del segón, Portadella, Portada, Tassa, Aprovacions i Privilegi de la primera edició de la segona part, Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg (pp. I-XIII).

El text va repartit de la manera següent : Cada volum conté una part de l'obra (pp. 17-342, cap. 52, i pp. 15-379, cap. 74). A la fi de cada un s'hi troba la Taula de capítols, i en el segón, ultra això, un mapa amb la ruta de D. Quixot.

Aquesta edició, amb tot i tenir igual nombre de pàgines que la que féu el mateix editor l'any anterior (núm. 1199), no és estereotipada d'aquesta, ni la segueix sempre en el text; vegi's un exemple : en el volum segón, pàg. 254, columna 1.ª, s'hi llegeix : «magüer tonto, bronco y rollizo», i en l'edició que ara descrivim : «magüer tonto, brusco y rollizo».

1218 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervántes Saavedra | edicion conforme á la última corregida por la Academia Española | con la vida del Autor | y notas para la buena inteligencia del texto | [Gravat.] | Paris | Librería de Garnier Hermanos | calle des Saints-Pères, nº 6 | 1882. [42-IV

p. 177 × 112 mm. c. 150 × 85 mm. (18.º repartit en un plec de 12 i un de 6). 3 ff. s. n. al segón una làmina + XLIV pp. + 772 pp. Làmines intercalades en el text, dibuixades per G. Staal; gravades per E. Mouard, etc. Tapes en tela vermella amb planxes, propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, comprenen : Portadella, una làmina i Portada (3 ff. s. n.), Vida de Cervantes, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-XLIV).

El text de la primera part i el de la segona, més la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg, omplenen les pp. 1-762. A la fi s'hi troba l'Índex (pp. 763-768).

Al verso de la Portadella, i al peu de l'última pàgina de la Taula, s'hi llegeix: «Clichy. — Imprenta de Pablo Dupont y Cª, calle de Bac-d'Asnières, 12».

Edició estereotipada de la núm. 941. En Rius (I, 186) i els autors de la *Bibliografía crítica de ediciones del Quijote* (p. 282) diuen que es edició estereotipada de la impresa en 1879 (núm. 1149), però com la d'aquest últim any, ho és de la de 1873 (núm. 941), per tal raó diem que l'original pertany a aquest any i no a aquell.

1219 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha. | Compuesto | por | Miguel de Cervantes Saavedra. | ... | [Gravat.] | Leipzig: | F. A. Brockhaus. | 1882. [36-I

p. 185 × 115 mm. c. 143 × 82 mm. (8.º). Vol. I [Primera parte] : XVII pp. la següent en blanc s. n. + 374 pp. Volum II [Segunda parte] : IX pp. la següent en blanc s. n. + 400 pp. Mig xagrí marró. Tall superior daurat.

Els preliminars del volum primer, són : Portadella i Portada, Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-XVII); i els del segón, Portadella, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg de la segona part (pp. I-IX).

El text va repartit de la manera següent : Cada volum conté una part de l'obra (pp. 1-372, cap. 52, i 1-395, caps. 74). A la fi de cada volum s'hi troba la Taula.

Al peu de l'última pàgina numerada corresponent a cada volum, s'hi troba el següent peu d'impremta : «Leipzig. — En la imprenta de F. A. Brockhaus».

Aquesta edició forma part de la *Colección de Autores Españoles* que publicava la dita casa Brockhaus, i és estereotipada de la núm. 752.

1220 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha. | Segun el texto corregido y anotado por el Sr. Ochoa. | Nueva edicion americana | acompañada de un ensayo histórico sobre la vida y escritos | de Cervantes. | Por el Dr. Jorge Ticknor, | autor de la "Historia de la Literatura Espanola." | New York : | D. Appleton and Company, | 1, 3, and 5 Bond Street. | 1882. [44-VII

p. 186 × 120 mm. c. 152 × 86 mm. (12.º). LIV pp. + 695 pp., la següent en blanc s. n. Al revers de la segona guarda, una nota escrita a mà en llapis i firmada per J. Givanel el 13-XII-1911: «D'aqueix llibre n'he pagat 15 pts. a un llibreter madrileny de la calle de San Bernardo»... etc. Tapes en tela, propies de l'edició. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Advertencia, Vida d'En Cervantes i Anàlisi de les seves obres, copiada de la *Historia de la Literatura Española* d'En Ticknor, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. I-LIV).

El text comprèn les pp. 1-688, però en les pp. 337-340 s'hi troben els preliminars de la segona part : la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg. A la fi del volum hi ha la Taula de capítols.

Aquesta edició, com dic en una nota posada en una de les guardes, és reproducció estereotipada de la impresa per la mateixa casa editorial en 1879, núm. 1150.

No esmentada per En Rius, ni pels autors de la *Bibliografía crítica de ediciones del Quijote.*

1221 Wit and Wisdom | of | Don Quixote. | Patch grief with proverbs. — Shakespeare. | London : | Sampson Low, Marston, Searle, & Rivington, | Crown Buildings, 188 Fleet Street. | 1882. [43-III

p. 151 × 108 mm. c. 111 × 73 mm. (8.º). XLV pp., la següent en blanc s. n. + 288 pp.; 1 làm. Relligadura en pergamí blanc, propia de l'edició.

Altre exemplar; ex-libris Escornalbou (Bibl. E. Toda). [43-II*

Els preliminars d'aquest volum, comprenen : Portada, Índex de noms i de proverbis i Biografía d'En Cervantes per Emma Thompson (pp. I-XLV).

El text (pp. 1-288) conté fragments del *Don Quijote.* En el núm. 831 hem vist una obra que porta el mateix títol que la present; la que ara descrivim n'és la segona edició, corregida i augmentada.

1222 Bibliothèque | des Écoles et des Familles | Don Quichotte | de la Manche | par | Miguel de Cervantes Saavedra | édition abrégée | d'après la traduction de Florian | et illustrée d'après les dessins de Gustave Doré | Paris | Librairie Hachette et Cie | 79, Boulevard Saint-Germain, 79 | 1882 | Droits de propriété et de traduction réservés. [41-VII

p. 249 × 162 mm. c. 185 × 106 mm. (8.º). 366 pp., amb làmines gravades per H. Pisan. Mig marroquí blau amb puntes. Tall superior daurat.

Els preliminars d'aquest volum, comprenen : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-362) està abreviat : la primera part conté 34 caps. (pp. 5-163) i la segona (pp. 164-362) 52 caps.

A la fi s'hi troba la Taula de capítols.

Al revers de la Portadella, i al peu de l'última pàgina de l'Índex, s'hi llegeix el peu d'impremta : «Paris, — Imprimerie Emile Martinet, rue Mignon, 2».

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1223 Донъ-Кихотъ | Ламанчскій | Мигуэля Сервантеса Сааведры. | Передѣланный для дѣтей Францомъ Гофманомъ. | Переводъ съ нѣмецкаго Н. К. Гернетъ. | Изданіе второе. | Одесса, | Изданіе Эмиля Берндта. | 1882. [46-VII

p. 220 × 155 mm. c. 172 × 106 mm. (8.º). 1 f. s. n. + 287 pp., la següent s. n.; 6 làms. en color. Cartronet.

Els preliminars d'aquest volum corresponen solament a la portada (1 f. s. n.).

El text (pp. 1-287) va repartit en vint-i-quatre capítols. Com es diu en la portada, és traducció de la versió alemanya que féu Hoffmann.

És la segona edició d'aquesta traducció, publicada en 1874.

1224 Δὸν Κιχώτης | ὁ | Μαγκήσιος | Μεταφρασθεὶς ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ | ὑπὸ | Ἰσιδώρου Ἰ. Σκυλίσση | Ἐκδίδοται | ὑπὸ | Π. Σωτηριάδου. | μετὰ εἰκονογραφιῶν. | Ἀδείᾳ τοῦ ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως. | [Gravat.] | Ἐν Κωνσταντινουπόλει, | 1882. | Τύποις, Μ. Ἐγξερδζιάν. [46-VII

p. 195 × 132 mm. c. 147 × 90 mm. (8.º). 342 pp. + 1 f. s. n.; 1 làmina gravada al boix. Mig pergamí. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Portadella, Advertiment i el Pròleg de la segona part (pp. 1-8).

El text (pp. 9-342) conté la primera i segona part, seguint l'arranjament francès d'En Florian.

Aquesta edició copía el text de l'esmentada amb el núm. 794.

1225 Мигела Сервантеса Саведре. | приповетка | о славном витезу | Дон Кихоту од Манче. | С француског. | [Floró amb l'anagrama de l'editor.] | Панчево 1882. | Наклада кı-ьижаре Браħе Јовановиħа. [46-VII

p. 197 × 125 mm. c. 155 × 90 mm. (8.º). 218 pp. Gravats intercalats en el text. Mig xagrí.

Els preliminars d'aquest volum, són : Frontispici, Portada i Introducció (pp. 1-6).

El text (pp. 7-218) conté en resum tota l'obra.

No és aquesta la primera traducció en serbi corresponent al *Don Quijote,* car En Rius (I, 870) n'esmenta una de 1862, si bé no sabem que n'hi hagi exemplar en cap de les primeres col·leccions cervantines que coneixem.

1226 L'Ingeniós Hidalgo | Don Quixot de la Mancha | escrit per | Miquel de Cervantes Saavédra | y traduhit à la llengua catalana | per | D. Eduart Tà-

maro. | Llicenciat en Jurisprudencia. | ... — y axis per mas valerosas, moltas y | cristianas hassanyas, he merescut correr ja | estampat en casi totas ó las mes nacions | del mon. Trenta mil volums s'imprimiren | fins are de ma historia y porta camí d'im- | primirse mil vegadas de milers, si lo cel no | hi possa remey. | (D. Quixot — segona part cap. XVI.) | Primera Part. | Barcelona. | Estampa de Cristófol Miró | — Carrer de Barbará, número 26. — | 1882. [Vitr. III

p. 233 × 164 mm. c. 194 × 123 mm. (Foli). XIII pp., la següent en blanc s. n. + 259 pp. + 3 pàgines s. n. de taula. Mig xagrí (Miquel Rius).

Un altre exemplar. [8-VI[1]

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Advertiment del traductor, la Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, el Pròleg de la primera part i els Versos-elogis (pp. I-XIII).

El text (pp. 1-259) conté tota la primera part (caps. 1-52). A la fi del volum s'hi troba la Taula de capítols.

Aquesta edició es publicà com a folletó en el diari barceloní *El Principado*, i havent-se deixat de publicar dit periòdic, quedà interrompuda.

La traducció dels versos-elogis està feta en prosa i en vers; en la pàg. 48 s'hi llegeix que la «Cançó de Grisostom» i «altres composicions d'art major serán traduhides en prosa pera conservar millor la fidelitat dels conceptes». El començament de la novel·la, traduïda per En Tàmaro, és així:

Text castellà	Text català
En vn lugar de la Mancha, de cuyo nombre no quiero acordarme, no ha mucho tiempo que viuia vn hidalgo de los de lança en aftillero, adarga antigua, rozin flaco, y galgo corredor. Vna olla de algo mas vaca que carnero, falpicon las mas noches, duelos y quebrantos los sabados, lantejas los viernes, algun palomino de añadidura los domingos: confumian las tres partes de fu hazienda...	A cert poblet de la Mancha de qual nom no vull recordarme, no fa pas gaire, hi vivia un hidalgo d'aquells de llança en candelero, adarga antiga, roci flach y galch corredor. Una olla d'una mica mes de vaca que moltó, fiambre de carn trinxada las mes de las nits, olla de trossos los dissaptes, llantias los divendres y algun colomí d'afeigidura los diumenges consumien las tres parts de sa hisenda...

Com s'ha pogut veure, aquesta traducció deixa molt que desitjar, no és feta amb cura, i comparada amb la que havem vist en el núm. 848, no representa cap avenç.

En Tàmaro deixà acabat el seu treball, puix que en poder de N'Antoni Bulbena i Tosell[2] havem vist la segona part en manuscrit.

1. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.
2. Vegi's en el volum de la *Estudis Universitaris Catalans*, corresponent a l'any 1916, un article nostre que porta per títol *Tres documents inèdits referents al «Don Quijote»*, on es tracta de la traducció de la segona part del *Don Quijote*, feta per En Tàmaro.

1227 Capitol LXXIV | De com Dn Quixot enmalalti, del testament | que fiu y de sa mort. [Vitr.-III*

p. 211 × 135 mm. 11 ff. s. n., escrites solament per l'envers. Cartronet.

Aquest manuscrit conté la traducció de l'últim capítol de la segona part del *Don Quixote* traduït per En Tàmaro.

S'ha dit en el número anterior que l'original de la traducció de la segona part és propietat d'En Bulbena, però aquest manuscrit que ara descrivim és el primer assaig corresponent a l'últim capítol. Vegi's, referent a aquest assumpte, el meu treball *Tres documents inèdits referents al «Don Quijote»*.

1228 [Traducció en tàrtar d'un fragment del *Don Quijote.*] [36-X c. 6

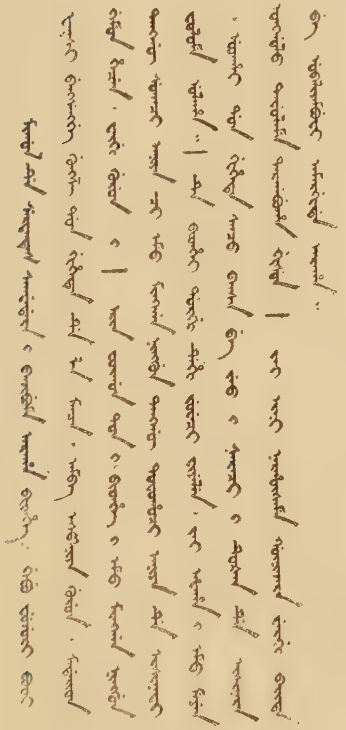

Una carpeta contenint dues fulles amb la traducció manuscrita (p. 913 × 605 mm. c. 763 × 477 mm.), i dues cartes, una d'En Marzal (Pekín, 11 juny 1882) i una altra d'En Gaspar (Macao, 27 novembre 1882).

Traducció en tàrtar d'un fragment del cap. 42 de la segona part del *Don Quijote*, feta per En Joan Licòpolis Marzal, intèrpret de la Legació espanyola a Xina, intervenint-hi molt directament el batxiller Wen Yüeh San, i corregint-la el degà dels batxillers Liu Yü Tsai i Wen Lan Pu.

Aquesta traducció dels consells de D. Quixot a En Sancho anava destinada al llibre que projectava publicar En López Fabra, del qual n'hem tractat en el núm. 897.

L'autor d'aquesta traducció, En Joan Licòpolis Marzal, era natural de Macao, però per a exercir el càrrec oficial d'intèrpret de la Legació espanyola a Xina es naturalitzà espanyol.

Les dues fulles de què consta no són fetes pel mateix traductor, car aquest cercà un copista per fer més perfecta i elegant la còpia, i en carta diu que «han costado unos quince días de trabajo sólo en escribirlas», i això que ell ja havia fet l'original.

Vegeu, referent a aquesta traducció tàrtar o mandxua, i la que segueix, la nota en la qual copiem els fragments d'una carta escrita per En Toda.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1229 [Traducció xina d'un fragment del *Don Quijote*.][1]
[41-VIII c. 23

Una carpeta, amb la traducció manuscrita sobre paper indígena (p. 258 × 960 mm.).

Traducció, en xino, d'un fragment del capítol 42 de la segona part del *Don Quijote*, feta per En Joan Licòpolis Marzal, intèrpret de la Legació espanyola a Pekín.

En Gaspar, cònsol d'Espanya a Macao, trameté a En Licòpolis Marzal la traducció xina feta per En Li Shih (núm. 1153), i havent-hi trobat alguns errors, la va refer, trametent-la al nostre cònsol el dia 11 de juny de 1882.

És interessant la carta d'En Marzal a En Gaspar, datada a Pekín el 11 de juny d'aquest any, trametent-li la traducció xina i la mandxua (núm. 1228), dient-li que en la traducció feta per Li Shih s'hi troba «además de engaños tipográficos, muchos puntos inexactos, obscuros o defectuosos de estilo».

Inútil dir que aquest fragment del *Don Quijote*, que és el referent als consells que dóna l'heroi de la Manxa al seu escuder, es féu per a l'obra que projectava En López Fabra.

彌給勒地色灣德斯薩阿威打拉著撰之書名世家巧技公子
敦給和特德剌鋟播在大日斯巴尼亞國馬達利特京城於
西曆一千六百零五年至一千六百十五年刊行
茲將書內第四十二章第二節一段即敦給和特勸誡散戳班
薩木到州官任前之語及伊細繹等事譯錄於後。

1230 Edicion Tasso | Novelas | Ejemplares | por | Miguel de Cervantes Saavedra | Primera edicion económica | Barcelona | Imprenta de Luis Tasso Serra | 1882. [41-II

p. 220 × 139 mm. c. 172 × 100 mm. (8.º). 278 pp. + 1 f. s. n. Mig xagrí vermell, amb tall superior daurat.

Un altre exemplar. [834. 4. R.[2]

Els preliminars d'aquest tom, comprenen : Portadella, Portada, Dedica-

1. Havent-nos dirigit al conegut bibliòfil N'Eduard Toda, qui junt amb En Gaspar treballà molt a Orient recollint per a En López Fabra traduccions del cap. 42 de la segona part del *Don Quijote*, perquè ens digués quelcom de la traducció que ara descrivim, i de l'anterior, havem rebut del susdit senyor una interessant carta, en la qual ens diu que ambdós treballs «tal com los puch jutjar ara, me semblen tan dolents lo texte de Canton de 1879 com lo de Pekin... La veritat es que en aquestas versions ensopegarem tant lo Gaspar com jo en que ni l'interprete Marzal, portugués colonial, nascut a Macao, que may vingué a Europa y sempre pensá en xino, ni lo meu *shienshang* o mestre Li Shih, de Canton, o los batxillers de Pekin, cap d'ells arribaren may a entendre lo sentit del capitol cervantí, ensopegaren ab grans dificultats d'interpretació dels conceptes y, en resum, si avuy donen a llegir aquestes versions a cap xino, no n'entendrá un borrall».

2. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

toria al Comte de Lemos, Pròleg d'En Cervantes i Versos del Marquès d'Alcanyiç, En Ferran Bermúdez Carvajal i En Ferran de Lodeña (pp. 1-8).

El text (pp. 9-268), conté : *La Jitanilla*, p. 9; *El amante liberal*, p. 44; *Rinconete y Cortadillo*, p. 70; *La Española Inglesa*, p. 90; *El licenciado Vidriera*, p. 113; *La fuerza de la sangre*, p. 127; *El celoso extremeño*, p. 138; *La Ilustre Fregona*, p. 158; *Las dos doncellas*, p. 187; *La Señora Cornelia*, p. 208; *El casamiento engañoso*, p. 228, i el *Coloquio de los perros*, p. 235. A continuació hi va *La Tía Fingida*, pp. 269-278. A la fi del volum s'hi troba la Taula.

Aquesta edició, com ja es diu en la Portada, és econòmica, el preu era d'una pesseta; el paper, encara que fi, és un xic bo, però la lletra massa petita.

1231 Biblioteca Verdaguer. | *Novelas Españolas* | Narraciones escogidas | de | *C*ervantes, *Q*uevedo y *H*urtado de *M*endoza | ilustradas por | Apeles Mestres, Rosendo Nobas y J. Luis Pellicer. | Fotograbados de C. Verdaguer. | [Monograma de la Biblioteca Verdaguer.] | *Barcelona*. | C. Verdaguer, Impresor-Editor. | Calles de Llull y Cerdeña, (Ensanche). | 1882. [36-VI

p. 197 × 129 mm. c. 157 × 88 mm. (8.º). 3 ff. s. n. + 295 pp., la següent s. n. + 1 f. d'índex; 7 làmines i gravats en el text. Relligadura en tela, característica de la col·lecció, dibuixada per Apeles Mestres (Monserrat).

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Portadella (3 ff. s. n.), una breu Biografia d'En Cervantes (pp. I-V) i una Portadella (1 f. s. n.).

El text (pp. 7-295) conté diverses obres dels autors esmentats en la portada. A nosaltres solament ens interessa el text d'En Cervantes, i aquest comprèn : *Rinconete y Cortadillo*, p. 7; *El licenciado Vidriera*, p. 57 i *La Gitanilla*, p. 91. A la fi del volum s'hi troba la Taula.

Abans de cada novel·la hi ha una portadella.

Les il·lustracions pertanyen a Apeles Mestres, Josep Lluís Pellicer i Rosend Nobas, respectivament.

La paginació del plec núm. 1 està malament, car s'hi troben dues fulles amb els núms. 7 i 8.

1232 Biblioteca Universale | Preziosa | Cornelia | Racconti | di | M. Cervantes | [Monograma de l'editor.] | Milano | Edoardo Sonzogno, Editore | 14. — Via Pasquirolo. — 14. | 1882. [44-X c. 1*

p. 175 × 116 mm. c. 130 × 75 mm. (8.º). 98 pp. + 1 f. s. n. Rústega.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portada, breu Biografía d'En Cervantes i noticia de la seva obra (pp. 1-6).

El text (pp. 7-98) comprèn el de les dues novel·letes d'En Cervantes : *Preziosa* i *Cornelia*. A la fi s'hi troba la Taula.

Aquests volums de la *Biblioteca Universale* es venien a vint-i-cinc cèntims cada un.

La traducció ens ha semblat que era la d'En Fontana (núm. 67), però corregida.

1233 *La Ilustración*. Barcelona, 23 de Abril de 1882. [Año II. n.º 77.] [38-IX. c. 12

p. 320 × 118 mm. c. 273 × 180 mm.

Gairebé tot el número està dedicat a En Cervantes. El text conté : *Los genios,* d'En José M. Serrate, article encomiàstic; *Un pequeño comentario al Quijote,* per En Federico Rahola, on es fan breus consideracions pertinents a D. Quixot, Sanxo, Rocinante i l'ase; i tres poesíes : la primera de N'E. de Lustonó, la segona de N'A. Mondejar, i l'última d'En Carlos Cano, les tres intitulades : *A Cervantes*. La part artística comprèn un gravat que porta per títol *Los catalanes juzgados por Cervantes*, una al·legoría d'En Cervantes i unes il·lustracions de *La Gitanilla.*

1234 *La Mosca Roja.* — Barcelona, 25 de Noviembre de 1882. [Epoca 2.ª, n.º 35.] [36-X. c. 4

p. 405 × 290 mm. 4. pp.

A les pàgs. 2 i 3 una caricatura política, firmada per R. P. sobre assumpte del Quixot.

1235 El Fiscal de los Gigantes | Comedia en cuatro actos, en verso | por | Amenodoro Urdaneta, caballero | de la distinguida Orden de Pio IX | Correspondiente de la Real Academia española | Caracas, 1882. [Portada manuscrita.] [45-VIII

p. 350 × 230 mm. 86 pp. Cartronet.

Els preliminars d'aquest manuscrit, són : Portada i Repartiment (pàgines 1-3).

El text (pp. 4-87) està repartit en quatre actes, que comprenen 14, 12, 15 i 19 escenes respectivament.

L'acció passa a Sierra Morena pels anys de 1615 i següent. Molts dels

personatges figuren en el llibre cervantí, com Marcela, Dorotea, D. Quijote, Sancho, el capellà, Ginés de Pasamonte, etc. Altres n'hi ha que els ha creat la fantasía del dramaturg, com, per exemple, «Un anciano, venerable y agigantado», que ve a esser En Cervantes.

En Rius (II, 656) tracta d'aquesta obra, i escriu : «es inédita y debo el conocerla a la amabilidad del autor, que me franqueó el manuscrito»; el manuscrit de la Col·lecció Bonsoms no afirmarem que sigui l'original de N'Urdaneta, però sí que la lletra en té l'aspecte.

El Fiscal de los Gigantes és En Cervantes, com li diu «La Voz del Genio» al final de l'obra, i tota aquesta està inspirada en el *Don Quijote.*

1236 El Quijote | y la | clasificacion de las obras literarias. | La Desdicha póstuma de Cervantes. | Apuntes cervantinos | por | Luis Vidart. | Madrid: | Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Rivadeneyra, | Impresores de la Real Casa, | Paseo de San Vicente, 20. | 1882. [41-VIII. c. 9

p. 215 × 140 mm. c. 148 × 76 mm. (8.º). 16 pp. Rústega.

Els preliminars corresponen solament a la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-16), comprèn : *El Quijote y la clasificación de las obras literarias* i *La desdicha póstuma de Cervantes.* La primera part va encaminada a donar el nom de poema èpic al *Don Quixot,* i la segona a demostrar que no s'ha glorificat En Cervantes com és degut.

Aquests dos treballs estan datats a Madrid el 12 de gener i 23 d'abril.

1237 Los dos curiosos impertinentes, | drama | en un prólogo y dos actos, | Tercera Parte de una Trilogia. | Por | José Echegaray. | Estrenado en el Teatro Español el 8 de Abril de 1882. | Madrid. | Imprenta de José Rodriguez. — Calvario, 18. | 1882. [42-IX. c. 1

p. 201 × 135 mm. c. 145 × 67 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + 102 pp. Rústega.

Els preliminars d'aquest drama corresponen a la Portadella, Portada i Repartiment (2 ff. s. n.).

El text (pp. 1-102) va repartit en un pròleg i dos actes, que tenen deu, deu i quinze escenes respectivament.

El drama té un argument tan fals com molts d'altres del seu autor, però això no vol dir que no fos aplaudit amb sorollós èxit; llavors estava en tot el seu apogeu l'escola pseudoromàntica capitanejada per l'Echegaray, i En Calvo n'era l'actor entusiasta i predilecte.

L'argument és el següent : Un matrimoni ocupa una bona posició, la qual la deu a un amic del marit i protector; aquest vol seduir a la muller, i en observar ella que el seu espòs no fa els possibles per a allunyar de sa casa a qui vol rompre la felicitat d'ells dos, es torna gelosa, com gelós s'ha tornat ell, i aquests dos són «els curiosos impertinentes», fins que a la fi ell, foll de gelosía, assassina a ella i després al seu amic.

Si bé l'argument del drama de l'Echegaray, comparat amb el de la novel·la d'En Cervantes, no té molts punts de semblança, en el text sí que s'hi troba alguna reminiscencia, com per exemple : diu En Jaime (Pròleg, esc. V):

«...Una piedra se analiza
y se disuelve un metal;
pero en el orden moral
la virtud es quebradiza...»

que recorda aquella quarteta del Quixot (I, cap. 33) que comença:

«Es de vidrio la mujer».

En Gabriel, el protagonista de l'obra, diu en l'acte primer, escena tercera:

«Bien dice Miguel Cervantes
en su célebre novela:
mujer que nadie pretende
¿que mucho que a nadie ceda...»

I en l'acte segon, escena sisena, diu la muller:

«...¿Él duda? Pues yo también.
¿Quiere una prueba? Otra quiero.
¿Es curioso impertinente?
Pues yo también voy a serlo...»

I així encara es podríen assenyalar alguns altres passatges.

Aquest drama és la tercera part d'una trilogía composta per *Como empieza y como acaba* i *Lo que no puede decirse.*

1238 SIGÜENZA, Julio de. — La hija de Cervantes. [40-VIII

La Ilustración Española y Americana, Madrid, 8 de maig de 1882, 30 de març i 8, 15 i 22 d'abril de 1883.

Encara que en acabar el primer article no es digui que seguirà continuant-se dit estudi, creiem que tots els cinc articles han d'anar junts, per quant tracten d'una sola cosa, ço és, de Na Isabel de Cervantes, filla natural, segons el dir de molts biògrafs, i legítima segons En Sigüenza.

El primer article parla de cinc documents, però en realitat en publica quatre, perquè del primer solament en sabem el títol; els altres són tots ells interessants i fan referencia a les esposalles d'En Luis de Urbina amb Isabel de Cervantes i a una petició feta per En Juan de Urbina a la dita Isabel. Tots els altres articles són comentaris pertinents als dits assumptes.

1239 ASENSIO, José M.ª — Algunas notas preparadas para un nuevo comentario al Ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha. [42-IX

Revista de Valencia (II, p. 241, i III, p. 180), 1.r maig 1882 i 1.r abril 1883, Valencia.
Un altre exemplar. [05 (46. 73)*

Com tots els treballs de N'Asensio, aquest és interessantíssim, per quant s'hi veu l'home erudit i imparcial.

Les notes que copía tracten solament d'alguns dels preliminars del llibre, i són referents a les Aprovacions, Tassa i Llicencies de la primera edició, dels tipus del llibre, de la Dedicatoria feta per En Cervantes al Duc de Béjar i de l'adjectiu *Ingenioso*.

Aquest treball va dedicat al cronista de Valencia, En Josep M.ª de Torres.

1240 ASENSIO, José M.ª — Catálogo de la Biblioteca cervantina de D. José M.ª Asensio, vecino de Sevilla. [42-IX

Revista de Valencia (II, pp. 419, 493, 558, i III, p. 49), 1.r agost, 1.r octubre, 1.r novembre 1882 i 1.r febrer 1883, Valencia.
Un altre exemplar. [05 (46. 73)*

Interessant treball de Bibliografía cervantina la Introducció del qual tracta de les sis edicions que del *Don Quijote* s'imprimiren en 1605 (núms. 2-7).

Aquest estudi va dedicat a En Pasqual de Gayangos.

La col·lecció de N'Asensio era de les més importants que hi havía a Espanya, per quant comptava amb 138 edicions del *Don Quijote* (20 del segle XVII, 33 del XVIII i 85 del XIX), tenía les dues impressions de Lisboa i una de les de Valencia de 1605, les de Brussel·les, 1607, 1611 i 1617, la primera edició de la segona part i altres exemplars importants.

Com a complement d'aquest important estudi, féu a l'any següent el de les continuacions i imitacions del dit llibre cervantí, descrivint més de trenta títols, començant amb la primera edició del llibre d'En Fernández de Avellaneda (núm. 20).

I ja que tractem d'aquesta edició, hem de dir, que amb tot i la cura de-

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

mostrada per N'Asensio, en fer la descripció d'aquest llibre escriu «Argamacilla» per «Argamesilla», que és com es llegeix en la portada; nosaltres també tinguérem un descuit en copiar la portada de l'edició de Valencia, 1605, núm. 7, posant «Burgillos» per «Burguillos».

Aquest segón treball va dedicat a En Pasqual Dasí, Vescomte de Bétera.

Com apèndix a aquest estudi bibliogràfic de N'Asensio, es llegeix una *Aclaración*, en elogi seu, del Vescomte de Bétera, el final del qual és, a la nostra manera de pensar, just, en escriure que «leído sin prevención ... constituye una obra de grata lectura y digna de estima».

1241 Cervantes | esclavo y cantor | del Santísimo Sacramento | M. S. de la Bib. Floreciana de la Real Academia de la Historia | y artículo del | Sr. D. Aureliano Fernandez-Guerra y Orbe. | (De la Revista Agustiniana.) | Con licencia. | Valladolid | Imp. y lib. de la Viuda de Cuesta é Hijos | Impresores del Real Colegio de Agustinos Filipinos | calle de Cantarranas, núm. 40 | 1882. [46-X. c. 1

p. 240 × 170 mm. c. 191 × 132 mm. (4.º). 22 pp.

Els preliminars d'aquest folletó, són : Portada (pp. 1 i 2).

El text, això és : una petita introducció del P. Cámara i el treball d'En Fernández-Guerra, van a doble columna (pp. 3-8), acabant amb unes poesíes atribuïdes a En Cervantes. Aquestes són : una cançó endreçada a Sant Didac, cinc al Santíssim Sagrament i una a la resurrecció de Nostre Senyor.

1242 Los seis libros | de | La Galatea | por | Miguel de Cervántes Saavedra | Madrid. | Nicolás Moya, librero, editor. | Calle de Carretas, núm. 8. | 1883. [40-VII

p. 118 × 72 mm. c. 88 × 50 mm. (8.º). IX pp., la següent en blanc, + 1 f. s. n. + 526 pp. Mitja pasta. Ex-libris «J. Givanel».

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada, Dedicatoria d'En Cervantes a N'Ascanio Colonna, Pròleg (pp. I-IX) i els Versos-elogis que hem esmentat en el núm. 1 (1 f. s. n.).

El text (pp. 1-387) comprèn tot el de la *Galatea*, els llibres de la qual comencen en les pp. 1, 59, 121, 181, 247 i 313. A continuació s'hi troba el *Viaje al Parnaso*, amb els mateixos preliminars que hem vist en el núm. 19, ço és, mancant el sonet d'*El autor a su pluma;* el *Viaje*, amb els preliminars o l'*Adjunta*, ocupen les pp. 389-483. Acaba el volum amb unes pàgines destinades a la publicació de poesíes cervantines originals unes i altres atribuïdes (pp. 485-524), els títols de les quals són els següents : *A la muerte de la reina doña Isabel de Valois;* els sonets que es troben en el *Romancero, Grandezas y Excelencias de la Virgen*

Nuestra Señora i *Jardín Espiritual*, d'En Pedro de Padilla; *Cancionero*, de López Maldonado; *Filosofía moralizada*, de N'Alonso de Barros; *La Austriada*, d'En Rufo; *La Dragontea*, d'En Lope de Vega; *Los Amantes de Teruel*, d'En Yagüe; *Poesías*, d'En Mendoza; *Comentarios de la jornada de las islas de las Azores*, d'En Mosquera, i els que porten per títol *A la muerte de Hernando de Herrera, Al túmulo de Felipe 2.º, A la entrada del Duque de Medina, A un valentón metido a pordiosero, A un ermitaño;* també s'hi troben els romanços *Los celos, El desdén, Elicio* i *Galatea*, l'*Epístola* endreçada a Mateo Vázquez, l'oda *Al conde de Saldaña*, la cançó a *Los extasis de la beata madre Teresa de Jesús*, les redondilles i sextilles que figuren en el *Jardin Espiritual;* les quintilles del *Cancionero* d'En López Maldonado; l'elogi al llibre d'En Pérez del Barrio Angulo, *Dirección de Secretarios*, i la glossa a *San Jacinto*. A la fi del volum hi ha la Taula.

Al verso de la portada, s'hi llegeix : «Imprenta de Nicolás Moya | Garcilaso, 6».

Aquesta edició fa joc amb el *Don Quijote* (núm. 1173), *Persiles y Segismunda* (núm. 1183) i *Novelas Ejemplares* (núm. 1205).

1242[a] Los seis libros | de | La Galatea | por | Miguel de Cervántes Saavedra. | Madrid. | Nicolás Moya, librero, editor. | Calle de Carretas, núm. 8. | 1883. [Vitr. II

p. 118 × 72 mm. c. 88 × 50 mm. (8.º). 1 f. s. n. + IX pp. la següent en blanc + 1 f. s. n. + 526 pp. Marroquí blau (David).

Exemplar núm. 12 dels vint que s'imprimiren en paper de Xina de l'edició descrita anteriorment.

1243 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha. | Segun el texto corregido y anotado por el Sr. Ochoa. | Nueva edición americana | acompañada de un ensayo histórico sobre la vida y escritos | de Cervantes. | Por el Dr. Jorge Ticknor, | autor de la "Historia de la literatura espanola". | Nueva York | D. Appleton y Compañia. | 1, 3 y 5 Bond Street | 1883. [42-IV

p. 186 × 118 mm. c. 152 × 86 mm. (12.º). LIV pp. + 695 pp., la següent en blanc s. n. + 3 ff. s. n. de catàleg. Tapes en tela, amb planxes al·lusives propies de l'edició. Al contraplà etiqueta de la llibrería Colville i C.ª.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Advertencia, «Vida y analisis de las obras de Cervantes» d'En Ticknor, Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-LIV).

El text (pp. 1-688) conté la primera i segona part; en les pp. 337-340 s'hi

troben els preliminars corresponents a la segona. A la fi del volum hi ha la Taula de capítols.

Edició estereotipada de la de l'any 1879, núm. 1150.

1244 Bibliothèque Nationale | Collection des meilleurs auteurs anciens et modernes | Cervantes | Don Quichotte | Traduction de Florian | Tome ···. | Paris | Librairie de la Bibliothèque Nationale | rue de Valois, 2. | 1883 | Tous droits réservés. [36-III

p. 135 × 88 mm. c. 118 × 61 mm. (16.º). T. II [··· | Librairie de la Bibliotheque Nationale | 2, Rue de Valois, 2 | 1883 | ···] : 192 pp. T. III [··· | 2, Rue de Valois, Palais-Royal, 2 | ···]: 190 pp. + 1 f. d'anunci. T. IV : igual al tercer tom. 189 pp., la següent en blanc s. n. + 1 f. d'anunci. Tres toms relligats en dos volums, però el primer va junt amb el núm. 1267. Mig xagrí ros.

Aquesta col·lecció, a mesura que va exhaurint els volums, els va reproduint, donant-se el cas d'haver-se exhaurit volums pertanyents a una mateixa obra i amb altres de corresponents a altres reïmpressions formar-la completa. Així passa ara amb l'exemplar que adquirí el Sr. Bonsoms : el primer volum porta la data de 1884 (núm. 1267) i els tres següents la de 1883.

Els preliminars de cada tom són solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text va del modo següent : el tom segón, pp. 3-134, conté la continuació del capítol 28 fins a acabar de la primera part; la segona comença en la pàgina 139, havent-hi abans un prefaci del traductor i el pròleg d'En Cervantes (pp. 135-138), i acaba en la pàg. 192, contenint els onze primers capítols de la segona part i començament del dotzè; el tom tercer (pp. 3-190) conté l'acabament d'aquest últim capítol i els següents, fins el 42 inclusiu, i l'últim (pp. 3-72) els capítols restants, o sien del 43 al 55. Acaba el tom (pp. 73-189) amb la traducció, feta per En Florian, de les següents novel·les d'En Cervantes : *Leocadie ou la force du sang*, p. 75; *Le Licencié Vidriera*, p. 99; *Le trompeur trompé*, p. 126, i *Dialogue des deux chiens de Mahudes*, p. 140.

Al peu de l'última pàgina de cada tom s'hi llegeix el següent peu d'impremta: «Paris: — Imp. Nouv. (assoc. ouv.), 11, rue Cadet | G. Masquin, directeur».

1245 Collection Spemann | Der ſinnreiche Junker | *Don Quijote von der Mancha* | Von | Miguel de Cervantes Saavedra | Ueberſetzt, eingeleitet und mit Erläuterungen verſehen von | Ludwig Braunfels | ··· Band | (Des erſten Teiles erſte Hälfte) | [Gravat : 1873 NON VITAM SED MORTEM] | Stuttgart | Verlag von W. Spemann. [44-II

p. 177 × 113 mm. c. 148 × 84 mm. (8.º). Vol. I : 239 pp., la següent en blanc s. n. Vol. II [··· | (Des erſten Teiles zweite Hälfte) | ···] : 298 pp. Vol. III [··· | Des zweiten Teiles erſte Hälfte) | ···]:

276 pp. Vol. IV [··· | (Des zweiten Teiles zweite Hälfte) | ···] : 251 pp., la següent en blanc s. n. Tapes en tela blava, propies de l'edició.

Els preliminars del volum primer, són : Portadella, Portada i Pròleg d'En Braunfels, Portada, Tassa, Llista de les errades i Llicencia corresponent a la primera edició castellana, Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. 1-49); els del segón i quart, solament la Portadella i Portada (pp. 1-4), i els del terç, Portadella, Portada, Portada, Tassa, Nota del corrector i Llicencies de la primera edició castellana de la segona part, Dedicatoria d'En Cervantes al Comte de Lemos i Pròleg (pp. 1-18).

El text va repartit de la manera següent : Els dos primers volums (pp. 49-239 i 5-298) comprenen tota la primera part (caps. 1-23 i 24-52), i els dos últims (pp. 19-276 i 5-251), la segona (caps. 1-35 i 36-74).

Al verso de la portada s'hi llegeix : «Druck der Hoffmann'schen Buchdruckerei in Stuttgart».

Aquesta edició forma part de la «Deutsche Hand- und Hausbibliothek» volums 259-262.

Encara que en la portada no hi figuri l'any en què es va imprimir aquesta edició, podem dir que fou en 1883, puix que així la veiem esmentada en el *Hinrichs' Fünfjähriger Bücher-Catalog.*

1246 Zabawne przygody | Don Kiszota | z Manszy | opracowane dla mlodziezy polskiej | podlug | Miguel'a Cervantesa. | Z 6 chomolitografowanemi rycinami. | Kraków. | Nakladem Ksiegarni J. M. Himmelblaua. | 1883. [43-V

p. 243 × 185 mm. c. 195 × 135 mm. (4.º). 1 f. s. n. + 77 pp., la següent s. n. Cartronet.

Els preliminars d'aquest volum corresponen solament a la Portada (1 f. s. n.).

El text (pp. 1-77) va repartit en vint capítols.

Edició polaca destinada a infants.

1247 چرترا يڠ منربيتكن بيراڤ نصيحت درفد دون كويقزة دان سينكوه | دالم نݢري مدريد

[36-X. c. 6

Una carpeta amb cinc exemplars de la traducció en malai (p. 245 × 162 mm. c. 200 × 100 mm.) i dues cartes, una d'En Baldasano (Singapore, 29 setembre 1883) i una altra d'En Gaspar (Macao, 9 octubre 1883).

Traducció en malai d'un fragment del cap. XLII de la segona part del *Don Quijote.*

Ignorem el nom del traductor; l'únic que diu N'Arturo Baldasano, cònsol d'Espanya, amb carta de 29 de setembre de 1883, escrita des de Singapore a En Gaspar, és que la féu «un malayo de 4.ª categoría», i que ha estat revisada per Mr. W. E. Maxwell, «member of the Legislative Council»; també sabem que se'n feren cinquanta exemplars de la impressió dels consells.

Com es pot suposar, aquesta traducció dels consells de D. Quixot a Sanxo anava destinada a formar part de l'obra que preparava En López Fabra i que hem esmentat en el núm. 897.

1248 *Novelas* | de | *Miguel Cervantes* | Rinconete y Cortadillo. — El Celoso | Extremeño. — El Casamiento Engaño- | so y El Coloquio de los Perros. | [Gravat.] | *Madrid* | Imprenta de A. P. Dubrull | Flor Baja, 22 | *1883*. [42-VII

p. 105 × 66 mm. c. 76 × 43 mm. (4.º). 317 pp., la següent en blanc s. n. + 1 f. s. n. Una làmina dibuixada i gravada per B. Maura amb el retrat de Cervantes. Exemplar núm. 121. Cartronet.

Els preliminars d'aquest volum, són : Llista de les obres publicades i les en premsa d'aquesta col·lecció, Portadella general i Portada (pp. 1-8).

El text (pp. 9-317) conté : *Rinconete y Cortadillo*, p. 9; *El Celoso Extremeño*, p. 87; *El Casamiento Engañoso*, p. 163, i el *Coloquio de los perros*, p. 193. L'última fulla, que està sense numerar, conté la Taula i el Colofó.

D'aquesta edició, que és el volum II de la col·lecció *Joyas de la Literatura Española*, se'n feren 270 exemplars repartits així : 250 en paper de fil, 7 en paper de Xina i altres tants en Japó, 5 en pergamí i 1 en vitela.

1249 Journey to Parnassus | composed by | Miguel de Cervantes Saavedra | Translated into english tercets with | Preface and illustrative notes | by | James Y. Gibson | To which are subjoined the antique text | and translation of the letter of | Cervantes to Mateo Vazquez | London | Kegan Paul, Trench and Co. | 1 Paternoster Square | 1883. [37-II

p. 188 × 125 mm. c. 132 × 76 mm. (8.º). LXXV pp., la següent en blanc s. n. + 1 f. s. n. + 387 pp., la següent en blanc s. n. Relligadura en tela, propia de l'edició, amb títol al pla i al llom.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria, Taula, Prefaci del traductor i un «addendum» d'aquest referent al retrat d'En Cervantes atribuït a En Pacheco (pp. I-LXXV). Segueix després una portada copiant la de la primera edició castellana del *Viaje* (1 f. s. n.) i els preliminars d'aquesta, amb el sonet d'*El autor a su pluma* (pp. 1-7).

El text (pp. 8-297) conté el del *Viaje* i la *Adjunta*, advertint que, a l'igual

que els preliminars del text cervantí, s'hi veu l'original castellà en les pàgines parells, i en les senars la traducció anglesa.

En la pàg. 299 comença, precedida d'una nota, una carta escrita per En Cervantes a En Mateo Vázquez, també publicada amb el text original i la traducció; des de la pàg. 331 fins a acabar s'hi llegeixen notes il·lustratives al text del *Viaje* i la traducció anglesa dels versos que dedica Urganda la desconeguda a D. Quixot *(Don Quijote,* I, Versos preliminars). En l'última pàgina hi ha el següent peu d'impremta : «Chiswick Press : — C. Whittingham and C°, Tooks Court | Chancery Lane.»

Referent al treball d'En Gibson, trobem justes les paraules d'En Rius (I, 989), en dir que representa un veritable esforç. Vegi's, també, Fitzmaurice-Kelly, *The life*, pp. 251-255.

1250 El Entremés | de | Refranes | ¿Es de Cervantes? | Ensayo de su traduccion. | Estudio crítico-literario | por | D. Cayetano Vidal de Valenciano | Catedrático de Historia de España en la Facultad | de Filosofia y Letras de la Universidad de Barcelona; etc. | [A dues columnes. Primera columna:] Barcelona | Libreria de Bastinos, | Boquería 47. | [Segona columna:] Madrid | Lib. de Fernando Fé | C. de S. Jerónimo, 2. | [Al mig:] | 1883. [42-IX. c. 3

p. 182 × 114 mm. c. 124 × 68 mm. (8.º). 78 pp.

Els preliminars corresponen a la Portadella, Portada i Advertencia (pp. 1-7).

L'estudi d'En Vidal i Valenciano comprèn dues parts. La primera comença en la pàg. 9 i fa historia del descobriment d'aquesta obreta atribuïda a En Cervantes, analitza alguns refranys catalans, demostrant la seva equivalencia castellana, per a deduir que amb un xic de paciencia i sabent-ho cercar, no hi ha adagi, apotegma, refrany i fins formes adverbials castellanes que no tinguin la seva justa correspondencia catalana. En la pàg. 37 comença la segona part que comprèn l'«Entremés de Refranes», seguint el text original en les pàgines pars i en les impars la traducció catalana.

L'autor d'aquest opuscle no opina com N'Asensio, Hartzenbusch, Alava i Castro, els quals atribueixen l'esmentat Entremès a En Cervantes; ni com En Sbarbi, que creu és d'En Quiñones de Benavente. En Vidal i Valenciano diu que «en tanto no se nos demuestre que estamos en error, tendrémoslo por de Quevedo y en manera alguna por obra de Cervantes».

1251 *La Ilustración*. Barcelona, 22 de Abril de 1883. [Año III, n.º 129.] [38-IX. c. 12

p. 320 × 221 mm. c. 275 × 180 mm.

Amb motiu de l'aniversari de la mort d'En Cervantes, *La Ilustración* in-

serta en aquest número tres treballs cervantins : *Fábula del Quijote*, per N'Amenodoro Urdaneta; *Humorismo cervántico*, per En Díaz de Benjumea, i *Homero y Cervantes*, poesía d'En Miguel Agustín Príncipe.

El primer i últim treball ja els coneixem, car es troben en el llibre de N'Urdaneta, *Cervantes y la crítica* (núm. 1083), el primer és el cap. IX de la primera part (pp. 141-154) i la poesia figura en la pàg. 15.

L'article d'En Díaz de Benjumea és digne de sa ploma, i ve a ésser un comentari a alguns punts del *Don Quijote*.

1252 *La Ilustración Ibérica.* — Semanario científico, literario y artístico. Barcelona, 28 de Abril de 1883. [Año I. Núm. 17.] 36-X. c. 6

p. 322 × 225 mm. c. 285 × 185 mm.

Gairebé tot el número està dedicat a Cervantes. La part artística es compòn d'un retrat d'En Cervantes i d'una reproducció del monument de Cervantes a Valladolid. La part literaria comença en la Crònica, segueix amb una poesía d'En Rafael del Castillo que porta per títol *A Cervantes*, un article d'En Díaz de Benjumea, intitulat *¡Plus ultra!*, on es parla, com pot suposar-se, del sentit esotèric del *Don Quijote*, i una ràpida biografía d'En Cervantes, feta amb algunes inexactituds per En Luis M.ª de Nin Mañé.

1253 Lo bram | del ruch | Parodia del aplaudidisim drama | Lo timbal del Bruch, | escrita en un acte y en vers catalá | per | Joseph M.ª Codolosa. | Estrenada ab extraordinari éxit, en lo teatre | del Tívoli, en la nit del 16 de Decembre de 1882. | Lema : Y luego puesta la mano | en las narices comenzó á rebuz- | nar tan réciamente, que todos los | cercanos valles retumbaron. | (Cervantes, Quijote. 2 part. cap. XXVII.) | Barcelona : | Tipografía Española | Calle del Hospital 87. | 1883. [41-VIII. c. 23

p. 213 × 128 mm. c. 182 × 72 mm. (4.º i 8.º). 24 pp. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Les pp. 1 i 2 comprenen : Portada, Repartiment, Advertencia de l'autor i Dedicatoria a En Cristòfol Negre.

El text (pp. 3-24) va repartit en vint-i-sis escenes.

Si bé l'obra és una parodia del drama d'En Frederic Soler (Pitarra), moltes parts del seu argument recorden el fet «del pueblo del rebuzno» i les lluites entre els pobles del voltant (caps. 25-27 de la segona part del *Don Quijote*).

Biblioteca de Catalunya

1254 Arcadia | della carità | Strenna internazionale | a beneficio | degli inondati | [Anagrama de l'editor.] | Lonigo | Tipo-litografia editrice Luigi Pasini | 1883. [Portada orlada.] [38-IX. c. 13*

p. 345 × 240 mm. c. 272 × 176 mm. (8.º). 115 pp., la següent s. n. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Dedicatoria i Preludio (pp. 1-6).

El text (pp. 7-115) comprèn treballs artístics i literaris corresponents a diferents autors. En les pàgs. 80-81, s'hi troba una «marcia eroicómica», escrita per En R. Marenco, que porta per títol *Don Chisciotte.*

1255 Biblioteca pequeñita. | ¡Qué Quijote! | Novelita lilliputiense | por | F. Degetau y Gonzalez. | [Floró.] | Madrid | Imprenta de Gabriel Pedraza | calle de las Huertas, núm. 58. | 1883. [41-VIII. c. 23

p. 144 × 96 mm. c. 114 × 68 mm. (8.º). 30 pp. + 1 f. s. n.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portadella, Portada, Advertencia de l'editor i Pròleg (pp. 1-11).

El text (pp. 13-30) va repartit en cinc capítols; en l'última pàgina impresa, que va sense numerar, s'hi troba l'Epíleg.

Es tracta d'un conte per a demostrar que el qui socorre un desgraciat és un Quixot; com diu un dels personatges de l'obra, «Cristo debió ser el primer Quijote del mundo».

1256 Estudios Literarios. | Don Juan Tenorio | por | D. Felipe Picatoste. | Madrid. | Imprenta y Librería de J. Gaspar, editor. | 3, Montera, 3. | 1883. [834. 2 T*

p. 154 × 107 mm. c. 107 × 66 mm. (4.º). 196 pp.; 4 làms. dibuixades per J. Cuevas i gravades per F. Laporta.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Pròleg (pp. I-X).

El text (pp. 11-191) va repartit en vuit capítols. A la fi del volum s'hi troba la Taula de materies i Index d'autors (pp. 193-196).

Aquest estudi, dedicat al *Don Juan Tenorio,* conté dos capítols que entren en la *Bibliografía cervantina,* que són el segón (p. 49) i el tercer (p. 79). El primer dels ara esmentats porta per títol «Don Juan, Don Quijote y Hamlet», i fa un parallel entre els tres llegendaris personatges; el segón capítol, intitulat «Cervantes», compara el *Rufián dichoso* amb el *Burlador de Sevilla.*

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1257 El Centenario | Pensamiento | á | Miguel de Cervántes Saavedra | por | V. Navarro y Gutierrez | Madrid | Establecimiento tipográfico de Ricardo Fé | Costanilla de la Veterinaria, 18 | 1883. [42-IX. c. 2

p. 160 × 109 mm. c. 122 × 76 mm. (8.º). 16 pp.

Els preliminars d'aquest plec els formen la Portadella, Portada i una mena d'Advertencia, intitulada «23 de Abril», en la qual demana l'autor que aquell dia no s'oblidi el nom d'En Cervantes.

El text (pp. 7-16), comprèn dues poesíes titulades *La gratitud Nacional* i *Al príncipe de los ingenios españoles Miguel de Cervántes Saavedra.*

1258 Ferrer Ruiz Delgado, Patricio. — Documentos relativos al rescate de Cervantes. [38-IX. c. 12

Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos (segona època, any IX, núm. 12, pp. 423-426), Madrid, 1883.

Comprèn la petició que féu la mare d'En Cervantes demanant ajuda pel rescat del seu fill En Miquel, la consulta pel Consell de guerra al rei i les Reials cèdules endreçades al capità general de València, amb dates de 6 de desembre de 1578, 5 de març i 19 d'agost de 1579.

1259 Lasso de la Vega, Angel. — Cervantes, autor dramático. [40-VIII

La Ilustración Española y Americana (any XXVII, núm. XV), Madrid, 22 d'abril 1883.

Interessant article on s'estudía a Cervantes autor dramàtic, demostrant que si bé no és una figura de les més importants en aquest gènere, no ha de prescindir-se d'ell en fer la historia del teatre.

1260 Pruebas de la restauracion | de la | primera edicion del Quijote de 1605, | por | Feliciano Ortego. | Fundada en las anotaciones, acotaciones y correcciones | que en márgenes y cuerpo de la obra colocó | El Gran Cervantes | en el ejemplar prueba que de su puño y letra consti- | tuye su única y verdadera capilla. | Esta edicion, copia exacta de aquella, forma un tomo | que precede á este. | Los anacronismos, faltas y errores imputados | á Cervantes por académicos y comentaristas en diferentes | épocas, no deben ya existir. | Palencia. | Imp. de Tiburcio Martínez. — Mayor pral., 51. | 1883. [42-VIII

p. 213 × 153 mm. c. 160 × 95 mm. (4.º). 2 ff. s. n. + IV pp. + 836 pp., la següent en blanc s. n.; realment, 835 pp., ja que salta la paginació de la pàg. 587 a la 589 + 2 ff. s. n. Relligat amb el núm. 1266 (Palencia, 1884). Mitja pasta.

Els preliminars corresponen a la Portadella, Portada (2 ff. s. n.) i Pròleg (pp. I-IV).

El text va de la pàg. 1 a la 836, i a la fi del volum s'hi troba la Taula de capítols i la Llista de les errades a corregir (2 ff. s. n.).

En aquesta obra s'hi tracta un assumpte d'alta importancia en els anals del cervantisme, com és l'estudi d'un exemplar del *Don Quijote* amb notes marginals que es suposen autògrafes del mateix Cervantes.

Havent causat sensació, tant per la noticia com per les polèmiques que vingueren després d'haver conegut l'exemplar, just és tractar amb cert deteniment del treball d'En Feliciano Ortego.

Comença aquest, en el Pròleg, dient que no podía fer-se a Espanya una «reproducción exacta, idéntica, semejante en tipo, papel, tamaño, folios y márgenes» de l'exemplar que fou propietat de Cervantes i que posseía Ortego. En el cap. II s'hi troba el dictamen que féu el mestre superior de primera ensenyança Ubaldo Herrera, apoiat amb les firmes dels calígrafs Millán Orio, Francisco Santamaría i Felipe Prieto y Aguado, amb data de 30 de desembre de 1882; diu que pels acaraments s'han servit de copies d'autògrafs d'En Cervantes, les quals, segons els firmants del dictamen, són «una garantía, dada la reputación artística de los que las habrán grabado y la ilustración de las personas bajo cuya dirección han visto la pública luz»; també es fa assaber que «las correcciones manuscritas en las márgenes del ejemplar del Quijote, que tenemos a la vista, a excepción de algunas», estàn fetes de mà d'En Cervantes, i poc després es llegeix: «que bien pudiéramos haber errado en este dictamen, que requiere indudablemente mayores conocimientos caligráficos que los que nosotros poseemos». Analitza i compara els textos de l'*ejemplar-capilla* amb les notes fetes per Mayans, Academia Española, Clemencín, Hartzenbusch i López Fabra en llurs respectives edicions.

Començarem dient que coneixent l'edició facsímil feta per En López Fabra, mal podía creure's que no es pogués fer una altra del llibre del qual era posseïdor N'Ortego. En quant al dictamen dels pèrits calígrafs, es pot objectar que no són les còpies gravades els documents més a propòsit per a fer aquesta classe de compulses, com també hauría pogut demanar-se que fessin un estudi comparatiu entre les notes que es diuen de lletra d'En Cervantes i les que no ho són; s'ha de tenir també en compte que sol·liciten, reconeixent la seva insuficiencia, que dictaminin entesos paleògrafs, la qual cosa no es cuidà de fer N'Ortego.

Bibliogràficament, també podem fer observacions a errors que hem trobat en fullejar el llibre; com, per exemple, en la pàg. 713, poden esmentar-se els següents : «En 1787 la R. Academia publicó su esmerada edición, lo mismo hizo en 1832 tan respetable corporación.» En 1780 es publicà la magnífica edició que hem descrit en el núm. 308, però aquesta edició de 1832 ens és completa-

ment desconeguda, ja que l'última edició feta per la dita R. Academia és de 1819 (núm. 472), i abans, copiant el text de la primera, publicà dues edicions en 1782 i 1787 (núm. 319 i 344).

En Menéndez i Pelayo, en un dels seus viatges a Santander, féu parada a Palencia, i veié l'exemplar de N'Ortego. Que tan eminent bibliògraf no donà cap mèrit al dit llibre, es demostra remetent al lector que vegi en el volum II d'En Rius, pp. 212-215, una carta, en la qual es diu, després de molts arguments per a demostrar que és difícil judicar de la lletra d'En Cervantes, que per a ell tan fals és aquest exemplar com aquell retrat d'En Cervantes «enviado por Felipe III a la Audiencia de México».

Per a demostrar com figura corregit el text en l'exemplar de N'Ortego, posarem aquí, a dues columnes, el de la segona edició d'En Cuesta (núm. 5) que és, probablement, el de l'exemplar de què aquí tractem, i el d'aquesta edició tal com figura en l'exemplar palentí.

Cuesta, 1605	Text de N'Ortego
Cap. XXV, f. 120 v. — ... mandó a Sancho que le siguiesse, el qual lo hizo con su jumento, de muy mala gana...	Pàg. 215. — ... mandó a Sancho que le siguiese, el qual lo hizo de muy mala gana...
Cap. XXIX, f. 159. — Yo, Teodora, soy...	Pàg. 281. — Yo, Dorotea, soy...

I així podríem esmentar-ne d'altres; però hem de dir que aquestes correccions, que segons N'Ortego són fetes de puny i lletra d'En Cervantes, figuren en l'edició de Brussel·les (núm. 8), i moltes d'altres també pertanyents a la susdita edició de 1607. Això ens fa pensar en què potser el propietari de l'exemplar que segles després tingué N'Ortego acararía el text de l'edició de Madrid amb el de Brussel·les, escrivint als marges de les pàgines les correccions que va creure pertinents i esmenà al mateix temps errades d'impremta i de concepte.

Més endavant, en el núm. 1266, ja tractarem novament d'aquesta qüestió.

1261 LAFFITTE, Paul. — Cervantes et son Don Quichotte. [36-X. c. 6

Magasin Pittoresque (Any LI, segona sèrie. Vol. I, pp. 297-306; les pàgs. 297-298 estàn mutilades), París, 1883.

Es tracta d'una biografía d'En Cervantes i crítica de les seves obres. Acompanya al text la vista de l'estatua d'En Cervantes en la Plaça de les Corts a Madrid, la casa que habità aquest a Valladolid i un facsímil de l'acabament d'un autògraf de Cervantes.

1262 ASENSIO, José M.ª — Un cervantista portugués del siglo XVIII, quemado por el santo Oficio de la Inquisición. [05 (46.73)*

Revista de Valencia (III, pàgs. 517-561), Valencia, 1.r novembre i 1.r desembre de 1883.

Aquest cervantista portuguès és N'Antonio José da Silva, autor de la comedia *Vida do grande Don Quixote de la Mancha e do gordo Sancho Panza*. Vegi's el núm. 756, on hem tractat d'aquest comediògraf.

1263 CALVO I PELARDA, Manuel. — La Olivera de Valencia. Una nota para «El Quijote». [42-IX

Revista de Valencia (III, pàg. 112), Valencia, 1.r març 1883.
Un altre exemplar. [05 (46.73)*

Es tracta d'un article interessantíssim, comentant un passatge del cap. III de la primera part del *Don Quijote*.

1264 Biblioteca amena é instructiva | El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote* | de la Mancha | seguido de «El Buscapié» por | *Miguel de Cervantes Saavedra* | Tercera edicion | ilustrada con gran número de grabados | y reproducciones de cuadros famosos de autores | contemporáneos | [Escut: SPERO LVCEM POST TENEBRAS] | *Tomo* ···. | Barcelona | Administracion : Nueva de San Francisco, 11 y 13. | 1884. [43-IV

p. 196 × 130 mm. c. 160 × 95 mm. (8.º). Vol. I : 4 ff. s. n. + XIV pp. + 372 pp.; 1 làm. Vol. II : 391 pp., la següent en blanc s. n. Un facsímil. Tapes en tela vermella amb planxes, propies de l'edició.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Advertiment de l'editor i Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar (4 ff. s. n.), el Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-XIV); i els del segón, Portadella, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg (pp. I-X).

El text de la primera part (pp. 1-369) ocupa tot el primer volum, i el de la segona (pp. 11-384, cap. 74), el següent. A la fi de cada u s'hi troba la Taula de capítols, però en el segón, abans d'això, hi ha uns breus apuntaments referents a la vida d'En Cervantes.

Al verso de la portada s'hi llegeix el següent peu d'impremta : «Lit.-Tip. de J. Aleu, Santa Teresa, 10. — Barcelona-Gracia».

Aquesta edició és estereotipada de la núm. 1198.

Amb tot i dir-se en la portada que hi adjuntaràn *El Buscapié*, no va in-

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

cloure's aquest treball d'En Castro. També es diu en la portada que és «tercera edició», fent referencia a les fetes pel mateix editor, com són les de 1881 (núm. 1198), 1883 que no figura en aquesta Col·lecció, i la d'ara.

1265 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervántes Saavedra | Edicion conforme á la última corregida por la Academia Española | con notas para la buena inteligencia del texto | [Gravat.] | París | Libreria de Garnier Hermanos | Calle des Saints-Pères, n.º 6 | 1884. [42-VIII

p. 223 × 143 mm. c. 180 × 95 mm. (8.º). 2 f. s. n. + XLIV pp. + 768 pp.; 8 làms., dibuixades per C. Staal; gravades per E. Mouard, Pann, etc. Tela vermella.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.), Vida d'En Cervantes, Dedicatoria de la primera part, Pròleg i Versos (pàgines I-XLIV).

El text (pp. 1-762) comprèn ambdues parts, amb els preliminars de la segona (pp. 367-372), com la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg. A la fi del volum hi ha la Taula de capítols.

Al peu de l'última pàgina s'hi llegeix : «Corbeil. Typ. et stér. Crété.», i al revers de la portadella : «8712-83. — Corbeil. Imprenta, Crété». Això últim ens fa pensar que aquesta edició començà a imprimir-se l'any anterior.

Aquesta edició és copia exacta de la impresa en aquest mateix lloc en 1878 (núm. 1116).

1266 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha, | compuesto | por | Miguel de Cervantes Saavedra. | Nueva edicion | con notas sobre el texto, del puño y letra del | autor, en el ejemplar prueba de correccion | de la 1.ª edicion de 1605, | único ejemplar conocido. | Palencia : | Administración, Zapata, 11. | 1884. [42-VIII

p. 213 × 153 mm. c. 159 × 95 mm. (4.º). 19 ff. s. n. + 552 pp. + 1 f. s. n. Relligat amb el núm. 1260. Mitja pasta.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Dedicatoria, Advertencia i els corresponents a la primera edició (núm. 2), que són : Portada, Tassa, Testimoni de les errades, Llicencia, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg, Versos i Taula de capítols (19 ff. s. n.).

El text (pp. 1-552) conté tota la primera part (caps. 1-52). L'última pàgina, que està sense numerar, comprèn la llista de les errades a corregir.

El text que es dóna a conèixer ara és el d'En Cervantes, amb les notes que aquest féu, en dir de N'Ortego, als marges d'un exemplar de 1605. Referent a aquest assumpte, vegi's ço que hem dit en el núm. 1260.

Amb tot i dir-se en la Portada «de la primera edición de 1605», l'exemplar que serví d'original a l'edició de què ara tractem fou un de la segona impressió feta per En Cuesta (núm. 5).

1267 Bibliothèque Nationale | Collection des meilleurs auteurs anciens et modernes | Cervantes | Don Quichotte | Traduction de Florian | Tome premier | Paris | Librairie de la Bibliothèque Nationale | Rue de Richelieu, 8, près le Théatre Français | Ci-devant, rue de Valois, 2. | 1884 | Tous droits réservés. [36-III

p. 135 × 88 mm. c. 107 × 61 mm. (16.º) pp. 192. Mig xagrí, llom decorat i tall superior daurat. Relligat amb el núm. 1244.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Advertencia del traductor, Pròleg d'En Cervantes pertanyent a la primera part (pp. 1-9).

El text (pp. 11-192) comprèn el capítols 1-27 de la primera part i un fragment del 28.

Aquest tom i els que hem descrit en el núm. 1244 corresponents a l'any anterior, formen un exemplar complet. Vegi's, referent a aquesta cosa, ço que diguérem en el núm. 1244.

1268 L'Histoire | de | *Don Quichotte* | de la Manche | par Michel Cervantes | Première traduction française | *par C. Oudin et F. de Rosset* | avec une | préface par É. Gebhart | Dessins de J. Worms | gravés a l'eau-forte par de los Rios | [Marca de l'editor : OCCVPA PORTVM JOVAVST] | Paris | *Librairie des Bibliophiles* | Rue Saint-Honoré, 338 | M DCCC LXXXIV. [42-IV

p. 175 × 106 mm. c. 123 × 68 mm. (4.º). Vol. I : 2 ff. s. n. + XXVI pp. + 1 f. s. n. + 265 pp. la següent en blanc s. n. + 1 f. s. n.; 4 làms., la primera amb el retrat de Cervantes. Vol. II: 2 ff. s. n. + 298 pp. + 1 f. s. n.; 3 làms. Vol. III : 2 ff. s. n. + 280 pp.; 3 làms. Vol. IV : 2 ff. s. n. + 315 pp., la següent s. n.; 1 làm. Vol. V : 2 ff. s. n. + 307 pp., la següent s. n.; 2 làms. Vol. VI. 2 ff. s. n. + 295 pp., la següent s. n.; 5 làms. Mig marroquí groc, amb puntes.

Els preliminars del volum primer, són : Portadella, nota dels tiratges en paper especial i Portada (2 ff. s. n.), Nota de l'editor i Prefaci, firmat per N'Emili Gebhart (pp. I-XXVI), Portadella (1 f. s. n.), el Pròleg d'En Cervantes corresponent a la primera part, i Portadella (pp. 1-10); els dels següents, Portadella i Portada (2 ff. s. n.).

El text va repartit del modo següent : Els tres primers volums (pp. 1-256, 1-292 i 1-274) comprenen els caps. 1-20, 21-34 i 35-52, ço és, tota la primera part; els tres següents (pp. 1-303, 1-300 i 1-287), els capítols 1-24, 25-49 i 50-74,

o sia la segona part. A la fi de càda volum s'hi troben algunes pàgines destinades a Notes i la Taula de capítols. Amb les notes pertanyents al volum IV hi ha la traducció de la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg de la segona part.

En l'última fulla de cada volum, a excepció del tercer, s'hi veu el següent colofó : «Imprimé par Jouaust et Sigaux | pour la | Petite Bibliothèque Artistique | MDCCCLXXXIV».

En Rius (I, 603) s'entusiasma en tractar d'aquesta edició, per quant tota ella és digna de bibliòfil : paper de fil, gravats a l'aiguafort, ben dibuixats per En Worms, excepció feta del retrat d'En Cervantes, que és d'En J. P. Laurens, i hàbilment executats per En R. de los Ríos, i la part tipogràfica excel·lent.

Hem dit que En Laurens dibuixà el retrat d'En Cervantes que figura en aquesta edició; però, com fa observar En Rius, és copia del de l'edició de l'Academia Española i no de l'atribuït a En Jáuregui.

El text de la primera part és el de N'Oudin, i el de la segona el d'En Rosset, si bé fent lleus correccions.

L'estudi d'En Gebhart és fortament interessant.

En la Col·lecció Cervantina del nostre amic Martínez i Martínez, de Valencia, hem vist un tiratge a part de les làmines que figuren en aquesta edició.

D'aquesta edició, a més dels corrents que s'imprimiren en paper de fil, se'n feren 220 exemplars en alguns tiratges en paper especial, ço és : 10 en paper Japó (exemplars núms. 1-10), 20 en paper de Xina (exemplars núms. 11-30), 20 en paper Whatman (exemplars núms. 31-50) i 170 en paper d'Holanda (exemplars núms. 51-220).

1268[a] L'Histoire | de | *Don Quichotte* | de la Manche | par Michel Cervantes | Première traduction française | *par C. Oudin et F. de Rosset* | avec une | préface par É. Gebhart | Dessins de J. Worms | gravés a l'eau-forte par de los Rios | [Marca de l'editor : OCCVPA PORTVM JOVAVST] | Paris | *Librairie des Bibliophiles* | Rue Saint-Honoré, 338 | M DCCC LXXXIV. [42-VIII

p. 222 × 132 mm. c. 123 × 68 mm. (4.º). Vol. I : 2 ff. s. n. + XXVI pp. + 1 f. s. n. + 265 pp., la següent en blanc s. n. + 1 f. s. n.; 4 làms., la primera amb el retrat de Cervantes. Vol. II : 2 ff. s. n. + 298 pp. + 1 f. s. n.; 3 làms. Vol. III : 2 ff. s. n. + 280 pp.; 3 làms. Vol. IV : 2 ff. s. n. + 315 pp., la següent s. n.; 1 làm. Vol. V : 2 ff. s. n. + 307 pp., la següent s. n.; 2 làms. Vol. VI: 2 ff. s. n. + 295 pp., la següent s. n.; 5 làms. Pell de Llevant, amb cantells, contracantells i tall daurat. Exemplar núm. 50 del tiratge especial en paper Whatman. Les làmines estàn tirades a dues proves.

1269 Leben und Thaten | des ſcharffinnigen Edlen | Don Quijote von der Mancha. | Aus dem Spaniſchen des | Miguel de Cervantes Saavedra | neu bearbeitet von

Biblioteca de Catalunya

Ernst von Wolzogen. | Mit Illustrationen von Guftav Doré. | Vierte Auflage. | ··· Band. | [Floró.] | Berlin. | Verlag von Schmidt & Sternaux. | 1884. [34-IX

p. 361 × 272 mm. c. 270 × 190 mm. (4.º). Vol. I : XII pp. + 299 pp., la següent en blanc s. n.; 59 làms. Vol. II : VIII pp. + 392 pp.; 57 làms. gravades per H. Pisan. Gravats intercalats en el text. Mig vedell blau amb puntes.

Els preliminars del volum primer, són : Portadella, Portada, Taula de capítols i de làmines i Prefaci firmat per En Wolzogen (pp. I-XII); els del segón, Portadella, Portada i Taules (pp. I-VIII).

El text va repartit de manera que cada volum comprèn una part de l'obra : el primer, les pp. 1-299 i els caps. 8 + 6 + 13 + 4 + 7 + 10, ço és, la primera part; i el segón, les pp. 1-392 i els caps. 7 + 10 + 16 + 18 + 13 + 8.

El text d'aquesta edició té per model la que es publicà en 1837 (núm. 599), però hem de dir que la modifica en alguns passatges i en suprimeix d'altres, essent això causa que tingui 48 capítols la primera part i 72 la segona.

Al verso de la portada s'hi llegeix : «Druck des Textes von Otto Dürr in Leipzig, der Vollbilder von Carl Marquart in Leipzig; Papier von Sieler und Vogel in Leipzig; Einband von H. Sperling in Leipzig».

1270 Ang matalinong guinoo na si D. Guijote de la | Mancha ni Miguel Cervantes de Saavedra | Caputol n̄g. Capitulo XLII (2.ª parte). — Sa m̄ga hatol | na ibinigay ni D. Guijote cay Sancho Panra bago ito namahala | n̄g capuluan, calaquip n̄g macapal na bagay na pinacabulaybulay. [36-X. c. 6

Una carpeta amb la traducció manuscrita en un plec de paper Guarro (p. 315 × 220 mm.) i una carta de N'Enric Gaspar (Hong-Kong, 1.r juliol 1884).

Traducció en tagal dels consells de D. Quixot a Sanxo; fragment del capítol XLII de la segona part del *Don Quijote.*

L'autor d'aquesta traducció fou el M. Rvnd. P. Fra Joan M. Tombo, rector de Malolos, provincia de Bulacan (Filipines), qui morí al poc temps d'haver-la feta.

També es féu aquesta traducció per a formar part del llibre que pensava editar En López Fabra i que hem esmentat en els núms. 897 i 949 entre altres.

Posem aquesta traducció amb data de 1884, perquè és la de la carta d'En Gaspar, cònsol d'Espanya a Hong-Kong, enviant aquesta traducció.

1271 Aug̃ macugui ng̃a dacong̃ tao | ng̃a si D. Quijote sa la Mancha. | guisulat sa quinachila | ni D. Miguel de Cervantes Saavedra | Madrid (España) 1605-1615. [42-IX. c. 2

Una carpeta amb la traducció manuscrita (5 fulles escrites de les dues cares, a excepció de l'última, p. 220 × 159 mm.).

Traducció visaia d'un fragment del cap. XLII de la segona part del *Don Quijote*, feta pel M. Rvnd. P. Fra Ramón Zueco, rector de Misamis i vicari del districte de Cagayan de Misamis (Illes Visayas, Filipines).

Aquesta traducció fou enviada, a l'igual que la malaia (núm. 1247), per N'Enric Gaspar a En López Fabra, perquè formés part de «la reproducción en cien idiomas o dialectos ... de los Consejos para el alma que dió D. Quijote a Sancho antes que fuese a gobernar la Insula» (núm. 897).

1272 M. Cervantes de Saavedra | Il Matrimonio per inganno | e | Il Colloquio dei Cani | Novella | Traduzione di G. A. Novilieri-Clavelli | [Monograma de l'editor.] | Roma | Edoardo Perino Editore | 1884. [42-IX. c. 1

p. 167 × 108 mm. c. 135 × 80 mm. (8.º). 82 pp. + 1 f. s. n. de catàleg.

Els preliminars d'aquest opuscle, corresponen a la Portadella, Portada, i una breu biografía d'En Cervantes (pp. 1-11).

El text comença en la pàg. 12 amb *Il matrimonio per inganno*, i en la 25 amb *Il colloquio dei cani*, segons la primera traducció italiana (núm. 62), si bé modernitzant l'ortografía, i canviant el títol de la primera novella, que era *Il maritaggio fallace*.

Al verso de la portada s'hi llegeix el següent peu d'impremta : «Roma, Stab. Tip. di E. Perino».

És el volum sisè de la *Biblioteca Nova*, publicació de la casa editorial Perino, els exemplars de la qual es veníen al preu de vint-i-cinc cèntims de lira.

1273 Alonso Fernández de Avellaneda | El Ingenioso Hidalgo | D. Quijote | de la Mancha | [Floró.] | Barcelona | Biblioteca Clásica Española | Daniel Cortezo y C.ª, Ausias-March, 95 | 1884. [42-VIII

p. 198 × 128 mm. c. 158 × 88 mm. (16.º). 344 pp. + 1 f. s. n. Tapes en tela propies de l'edició.

Un altre exemplar. [834. 4 R*

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Advertencia dels editors, la Dedicatoria, Pròleg i el sonet d'En Pedro Fernández (pp. I-X).

El text (pp. 11-344) conté el *Don Quijote* d'En Fernández de Avellaneda, si bé s'hi han fet lleus supressions «imprescindibles por razones de decoro». A la fi del volum s'hi troba la Taula (1 f. s. n.).

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1274 Don Quijote | de | Vallcarca | passeig comich-trágich-extraordinari | per | C. Gumá | Barcelona | Llibrería Espanyola de I. Lopez, Editor | Rambla del Mitj, 20. [44-II

p. 196 × 128 mm. c. 147 × 60 mm. (16.º). 32 pp., manquen les pp. 1 i 2. Tela blanca. Títol al pla.

Un altre exemplar. Complet. [41-VIII. c. 19

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portadella, Portada, Dedicatoria i Preliminars (pp. 1-10, cal advertir que descrivim l'exemplar complet).

El text (pp. 11-32) conté diverses peripecies que li passen a un bon ciutadà que es fica on no el demanen, sortint-ne mal parat, fent caritat als captaires, i essent explotat per aquests, arribant a l'últim a ésser detingut per lladremaner.

Amb tot i no portar l'any de la impressió, hem vist l'anunci d'aquesta obreta, com si fos cosa recent, en el setmanari *La Esquella de la Torratxa,* pertanyent a últims de l'any 1884.

El llibre està escrit amb facilitat, característica dels escrits d'En Juli Guibernau, més conegut pel seudònim de C. Gumà.

1275 *El Busilis.* Barcelona, 6 Junio de 1884. [Año II, núm. 72]. [36-IX. c. 4

p. 440 × 320 mm. c. 387 × 25 mm. 4 pp.

A la pàg. 3 una caricatura política titulada «El nuevo Don Quijote».

1276 Asociacion Literaria | Gerona | Año duodécimo de su instalación | Certamen de MDCCCLXXXIII | [Segell de la Societat amb la llegenda : Asociacion Literaria de Gerona] | Gerona | Imprenta y Libreria de Paciano Torres, | Plaza de la Constitución 9. | 1884. [45-VIII*

p. 266 × 195 mm. c. 190 × 113 mm. (8.º). 328 pp. + 1 s. n. i Taula. Mig xagrí vermell.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Llistes de socis, Portadella i Acta de la festa (pp. 1-16).

El text (pp. 17-328) comprèn el Discurs del President i la Memoria del Secretari (pp. 17-36) i les composicions premiades (pp. 37-328).

A nosaltres solament ens interessen les corresponents al premi que oferí l'Institut de 2.ª Ensenyança, de Girona, al tema «Comentaris als capítols 60 i 61 de la Segona part del *Don Quijote*», o bé, una biografía d'En Cervantes i ressenya de les seves obres.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

El premi no es donà, però concediren dos accèssits : el primer, a un treball d'En Lluís G. Ferrer, *Comentario á los capítulos LX y LXI de la segunda parte del Quijote* (p. 63), i el segón, a una *Biografía de Miguel de Cervantes Saavedra, la más completa y exacta de las escritas hasta el día*, escrita per N'Antoni Alcalde Valladares (p. 97).

El primer estudi deixa molt que desitjar, i llegit amb deteniment fa pensar quant poca cosa valdríen els altres treballs. Es veu que no és obra de cap cervantista, sinó d'un que s'aprofita de coses per tothom sabudes. Dels comentaris als dos esmentats capítols, val més no parlar-ne, perquè no en diu res.

El segon estudi, amb tot i dir-se «la más completa y exacta de las (biografías) escritas hasta el día», segueix en molt a En Fernández de Navarrete, com si la biografía cervantina no hagués adelantat gens des de l'any 1819; creu amb la llegenda argamasillesca, amb el retrat d'En Pacheco, i amb què l'emperador de la Xina demanà a l'autor el *Don Quijote* per a fer-lo servir com a llibre de lectura.

1277 El Quijote | de | Avellaneda y sus críticos | por | José de Armas y Cardenas. | Habana : | Editor : Miguel de Villa, | 60, — Obispo, — 60. | 1884. [43-IV

p. 190 × 136 mm. c. 149 × 93 mm. (8.º). 90 pp. + 1 f. s. n. Relligat amb els opuscles *La Dorotea de Lope de Vega*, estudi crític d'En José de Armas, i *Adversarios del culteranismo. — Escuelas que fundaron*, de N'Emilio del Junco. Mitja pasta.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-90) conté un estudi ben documentat del llibre d'En Fernández de Avellaneda, si bé no ens aclara la qüestió de qui pot ésser aquest escriptor. Exposa amb claredat les diferents conjectures que s'han proposat referents a l'autor, fa un anàlisi del llibre, dient a la fi que no mereix les censures de què ha estat objecte i que, si bé comparat amb el text cervantí, perd molt del seu valor literari, moltes novelles més celebrades, com *La pícara Justina*, el *Donado hablador* i el *Español Gerardo*, li són inferiors.

1278 Belmonte Muller, G. — A Cervantes. [059 (46.41)*

Almanaque de La Ilustración para el año de 1885, p. 48; Madrid, 1884.

Poesía.

1279 Gayangos, Pascual de. — Cervantes en Valladolid. [46-V*

Revista de España (XVII, núms. 388, 390-393, pàgs. 481-507, 161-191, 321-368, 508-543, 5-32), Madrid, 1884.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Després de rectificar la data donada per En Rius (II, 102), dient que aquests articles es publicaren en «Marzo y Abril», essent així que es publicaren des del 25 d'abril al 10 de juliol de 1884, procurarem fer un extracte de l'interessant treball d'En Gayangos.

En l'article primer ens parla d'unes cartes autògrafes del llicenciat Santoyo de Molina, secretari del Consell d'Ordres, a En Mateo Vázquez, amb dates de 1.r i 14 d'abril, referent a una plaça que estava vacant a Segura de la Sierra, en les quals es proposa a un Cervantes per a dit càrrec; també es tracta en dit article d'unes *Memorias de Valladolid*, manuscrit que existeix en el *British Museum*, i que no és altra cosa que un llibre on es descriuen amb minuciositat de detalls tots els fets que ocorregueren a Valladolid, des de la Semana Santa de 1605 fins a últims de juliol. El dit manuscrit conté diverses parts, intitulades : *Philipistrea, Pratilogia* i *Pincigrafía;* avui dia podem llegir el dit treball mercès a l'erudit Narciso Alonso Cortés.* Entre les moltes noticies que s'hi veuen n'hi ha una referent a la muller d'En Lope García de la Torre, que es passava les nits jugant amb un tal Cervantes; també es diu que el tipus de D. Quixot era ja del domini públic a poc d'haver-se publicat dit llibre. No creu En Gayangos que sigui En Cervantes l'autor de la *Relación* referent al naixement del príncep Felip (núm. 776), però quasi es decanta a dir que és d'ell la *Relación de las fiestas que delante de S. M. y de la Reina n. s. hizo y mantuvo el Príncipe de Piamonte en Valladolid, domingo 18 de Julio de 1604 años.*

En els altres articles tradueix i comenta fragments de l'esmentat manuscrit, escrit per En Tome Pinheiro da Veiga.

1280 El Quijote | de los niños, | abreviado | por un entusiasta de su autor | Miguel de Cervantes Saavedra, | y declarado de texto para las escuelas, | por el Consejo de Instruccion pública. | Sétima edicion con grabados. | Madrid, | Est. tip. «Sucesores de Rivadeneyra.» | Impresores de la Real Casa. | Paseo de San Vicente, 20. | 1885. [44-11

p. 168 × 110 mm. c. 134 × 77 mm. (16.º). 555 pp., la següent en blanc s. n.; falten les pàgs. 1-2. Làmines intercalades en el text, dibuixades per Urrabieta; gravades per Sierra. Mitja pasta.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (ja s'ha dit que manca la primera), breu biografía d'En Cervantes i el Pròleg de l'edició número 728 (pp. 1-8).

El text (pp. 9-549) conté, abreviadament, ambdues parts, tenint vint capítols la primera i trenta quatre la segona. A la fi del volum s'hi troba la Taula de capítols.

* Aquesta obra, que té per títol *Fastiginia o Fastos geniales,* ha estat publicada en castellà. (Valladolid, 1916).

L'arranjament, com s'ha dit abans en tractar d'aquesta edició per a infants, és d'En Fernando de Castro.

Al revers de la portada s'hi llegeix que es venía al preu de dues pessetes en la llibrería d'En Victoriano Suárez, establerta al carrer de Jacometrezo, 72.

1281 Biblioteca de La Correspondencia. — Regalo á sus suscritores. | Homenaje al Príncipe de los ingenios españoles. | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha. | Compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra. | Tomo ···. | Editor: M. M. de Santa Ána. | Director : A. Sánchez Moguel. | 1885 | Imp. de La Correspondencia de España. | Madrid, Factor, 5. [42-IV

p. 160 × 118 mm. c. 128 × 83 mm. (4.º i 16.º). Vol. I : XXI pp., la següent en blanc s. n. + 217 pp., la següent en blanc s. n. + 2 ff. s. n. de taula. Vol. II [Biblioteca de La Correspondencia de España | Regalo á sus suscritores | ···] : 247 pp., la següent s. n. de taula. Vol. III [··· | 1886 | Tipografia de La Correspondencia. [Cal advertir que en el tiratge d'aquest volum, no hi va sortir la paraula «España».] | Factor 5. — Madrid.] : XI pp., la següent en blanc s. n. + 248 pp. + 2 ff. s. n. de taula. Vol. IV : 248 pp. + 4 ff. s. n. Tela (Ménard).

Els preliminars del volum primer, són : Portada, Tassa i Llicencies de la segona edició madrilenya (núm. 5), Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. I-XXI); els del segón i quart, solament la Portada (pp. 1 i 2), i els del tercer, Portada, Tassa, Aprovacions i Privilegi de la primera edició, de la segona part (núm. 23), Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg (pp. I-XI).

El text va repartit de manera que cada dos volums ocupen una part de l'obra. Els dos primers (pp. 1-217 i 3-247), comprenen els caps. 1-27 i 28-52 de la primera part, i els dos últims (pp. 1-248 i 3-248), els caps. 1-35 i 36-74 de la segona. A la fi de cada volum s'hi troba la Taula.

Aquesta edició, que En Rius (I, 192) esmenta com impresa en 1886, es publicà com a folletó del diari madrileny *La Correspondencia de España*, i amb tot hi haver-la dirigit En Sánchez Moguel, el text deixa molt que desitjar.

1282 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha, | abreviado | para los niños | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | y arreglado para que sirva | de lectura en las escuelas de Instruccion Primaria | por | D. Juan Manuel Villen | cervantista entusiasta. | Sevilla : 1885. | Librería de José G. Fernandez | 29 Génova 29. [43-III

p. 150 × 103 mm. c. 125 × 72 mm. (8.º). 622 pp. Després de les pàgs. 97, 193, 289, 369, 449, 593, la numeració salta 17 números sense interessar el text. Cartronet.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i breu biografía d'En Cervantes (pp. 1-5).

El text (pp. 7-622) comprèn, si bé molt resumit, com es pot suposar, el d'En Cervantes repartit en 22 i 21 capítols.

Al verso de la portada s'hi llegeix : «Sevilla : Imp. de Diaz y Carballo, plaza de la Gavidia, 5.»

Aquest arranjament és diferent del fet per En Castro i que hem esmentat en els núms. 727 i 728, però ens sembla que l'autor els tingué presents.

1283 Biblioteca de publicaciones microscópicas | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | ··· Parte | Zaragoza | Tip. Comas, Hermanos, Coso, 188 | 1885. [42-VII

p. 108 × 71 mm. c. 92 × 54 mm. (8.º). Vol. I : XXVII pp., la següent en blanc s. n. + 313 pp., la següent en blanc s. n.; 1 làm. amb el retrat de Cervantes. Vol. II : 351 pp., la següent en blanc s. n.; 1 làm. Vol. III : XI pp., la següent en blanc s. n. + 367 pp., la següent en blanc s. n.; 1 làm. Vol. IV : 355 pp., la següent en blanc s. n.; 1 làm. Mig xagrí. Tall superior daurat.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria dels editors al Marquès d'Ayerbe, la d'En Cervantes al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-XXVII) i Portadella (pp. 1 i 2); els del segón i quart, Portadella i Portada (pp. 1-4), i els del tercer, Portadella, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos, Pròleg (pp. I-XI) i Portadella (pp. 1 i 2).

El text va repartit així : Cada dos volums conté una part de l'obra, la primera va en els dos primers volums (pp. 3-300 i 5-338, caps. 1-27 i 28-52), i la segona, en els dos següents (pp. 3-358 i 3-344, caps. 1-37 i 38-74). A la fi de cada volum s'hi troba la Taula i algunes pàgines amb variants d'altres edicions. Aquestes ens han semblat que han estat fetes amb les de l'edició de la R. Academia Española, núm. 472, ço que ja indica En Rius (I, 191), però no fa observar que, com que el text no és el mateix de la dita Academia, sinó que a voltes segueix el de les de 1605 i altres el de 1608, tergiversa sovint les notes de l'Academia.

Les il·lustracions no són originals, sinó que pertanyen a altres edicions.

1284 [Portada litografiada.] The | Ingenious Gentleman | Don Quixote | of la Mancha | by | Miguel de Cervantes Saavedra. | A translation | With Introduction and Notes. | By | John Ormsby, | Translator of the "Poem of the Cid." | [Escut : SPERO LVCEM POST TENEBRAS] | In four vols. — ···. | London, | Smith, Elder & Cº 15, Waterloo Place, | 1885. [42-I

p. 220 × 143 mm. c. 166 × 94 mm. (8.º). Vol. I : VIII pp. + 390 pp.; 1 mapa. Vol. II : VIII pàgines + 389 pp., la següent en blanc s. n. Vol. III : X pp. + 418 pp. Vol. IV : IX pp., la se-

güent en blanc s. n. + 426 pp. Vedell amb filets als plans i cantells, llom, contracantells i tall superior daurat (L. Broca).

Els preliminars del volum primer, comprenen : Portadella, Portada i Taula (pp. I-VIII), mapa de la Manxa (1 f. s. n.), Introducció, Portadella, Pròleg de la primera part, Versos i Notes (pp. 1-103); els del segón i quart, Portadella Portada, Taula (pp. I-VIII i I-IX, respectivament) i Portadella (pp. 1 i 2); i els del tercer, Portadella, Portada, Taula (pp. I-X), Portadella i Pròleg (pp. 1-8).

El text va repartit com segueix : Els dos primers volums (pp. 105-390 i 3-389), contenen tota la primera part (caps. 1-24 i 25-52), i els dos últims (pp. 9-418 i 3-366), la segona (caps. 1-38 i 39-74). A la fi de l'últim volum hi ha tres apèndixs ben interessants. El primer (p. 367), tracta dels proverbis i refranys que es troben en el *Don Quijote*; el segón (p. 369), estudía els llibres de caballeríes, fent-nos l'efecte de què li ha servit de molt l'estudi d'En Gayangos publicat en els preliminars del volum XL de la *Biblioteca de Autores Españoles*, i el tercer (p. 410), està destinat a la bibliografía quixotesca. També hem de dir que al peu de moltes pàgines i a la fi d'alguns capítols hi ha notes il·lustratives al text.

La «Introducció», feta pel traductor, conté tres parts : estudi de les traduccions angleses, biografía d'En Cervantes i anàlisi del Quixot; és recomanable el treball d'En Ormsby. Referent a la traducció, vegi's els fragments que dóna a conèixer En Rius de la crítica que d'aquesta edició féu la *Saturday Review* (pp. 794 i ss. de l'any 1885).

Aquesta edició pot comparar-se, en quant a la part tipogràfica, amb la que hem assenyalat amb el núm. 1151.

1285 The George Cruikshank Edition | Adventures | of | *Don Quixote* | de la Mancha | translated from the spanish of | Miguel de Cervantes Saavedra | by | Charles Jarvis | with fifteen etchings on steel by George Cruikshank | London | *George Routledge and Sons* | Broadway, Ludgate Hill | New York : 9 Lafayette Place | 1885. [41-VII

p. 221 × 136 mm. c. 150 × 92 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + XII pp. + 531 pp., la següent en blanc s. n.; 15 làms. Exemplar núm. 216. Pell, amb el monograma I. B. daurat als plans; cantells, contracantells i talls daurats.

Els preliminars d'aquest volum, són : Una fulla amb anuncis de la casa editora i Portadella (2 ff. s. n.), Portada, Pròleg de la primera part i Taula de capítols (pp. I-XII).

El text (pp. 1-531) conté ambdues parts, repartides en quatre llibres cada una. En les pp. 243-246 s'hi llegeix el pròleg de la segona part.

D'aquesta edició, que està molt ben impresa sobre paper de fil, se'n feren quatre cents exemplars.

Biblioteca de Catalunya

Les il·lustracions d'En Cruikshank tiren un xic a la caricatura. Ja hem vist que aquest dibuixant il·lustrà les edicions del *Don Quijote* núm. 536 i 564, la primera amb gravats al boix i la segona amb aiguaforts; l'edició d'ara reprodueix aquests.

1286 L'Ingénieux Chevalier | Don Quichotte | de la Manche | par | Miguel de Cervantès Saavedra | Traduction nouvelle | Illustration | par Grandville Karl Girardet et Fraipont | [Monograma de l'editor : ARTE ET LABORE] | Tours | Alfred Mame et Fils, Éditeurs | M DCCC LXXXV. [43-V

p. 242 × 153 mm. c. 193 × 104 mm. (8.º). 486 pp. Relligadura en tela vermella, amb planxes als plans, propia de l'ediciò; talls daurats. Gravats intercalats en el text.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Advertiment del traductor (pp. 1-10).

El text (pp. 11-481) comprèn l'arranjament del d'En Cervantes repartit en trenta dos i vint-i-nou capítols, respectivament, cada part. A la fi del volum s'hi troba la Taula.

Al peu de l'última pàgina del volum s'hi llegeix : «14819. — Tours, impr. Mame».

Aquesta edició reprodueix el text de la núm. 879.

En Rius (I, 604) n'esmenta una pertanyent a l'any 1884, feta pels mateixos editors i del mateix nombre de pàgines que aquesta; hem de dir que no la coneixem ni l'havem vista esmentada en cap altre catàleg de bibliografía, a excepció d'En Rius. En la *Bibliographie de la France* s'esmenta l'edició que hem descrit, havent-hi en la Bibliothèque Nationale de Paris un exemplar de la mateixa, però no hi havem vist la corresponent a l'any anterior.

1287 La Verdadera Ciencia Española. | Novelas Ejemplares | de | D. Miguel de Cervantes Saavedra. | (Suprimidas palabras y frases ahora malsonantes.) | Barcelona. | Direccion y Administracion | calle de los Ángeles, núm. 14. | 1885. [46-III*

p. 177 × 118 mm. c. 146 × 88 mm. (8.º). 334 pp. + 1 f. s. n. Cartronet.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria, Pròleg i els Versos-elogis que hem esmentat en el núm. 14 (pp. I-XI).

El text (pp. 13-334) conté : *La Gitanilla*, p. 13; *El amante liberal*, p. 72; *Rinconete y Cortadillo*, p. 119; *La Española Inglesa*, p. 153; *El Licenciado Vi-*

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

driera, p. 194; *La ilustre Fregona*, p. 218; *El casamiento engañoso*, p. 265, i *Coloquio de los perros*, p. 277. A la fi del volum s'hi troba la Taula.

Al revers de la portada s'hi llegeix : «Imprenta Barcelonesa, calle de las Tapias, n.º 4. — Barcelona».

És edició econòmica, en la qual s'han suprimit certes paraules «malsonantes», cosa aquesta que no podem alabar.

1288 Biblioteca de la Correspondencia. — Regalo á sus suscritores. | La | Ilustre Fregona. | Novela ejemplar | de | Miguel de Cervantes Saavedra. | Editor : M. M. de Santa Ana. | Director : A. Sánchez Moguel. | 1885 | [Im]p. de La Correspondencia de España. | Madrid, Factor, 5. [43-X. c. I*

p. 170 × 120 mm. c. 128 × 82 mm. (4.º). 59 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest folletí, són : Portada i Advertencia (pp. 1-4).

El text (pp.5-59) conté la dita novel·la.

És edició popular, gens acurada.

1289 Esclats del cor | Apléch de poesías | originals de | Venanci Barlés y Llopis | ab un prólech de | D. Víctor Balaguer | Barcelona | Llibrería «La Universal» de Jaume Ballbé y C.ª | Compte del Asalt, n.º 8, tenda. | Madrid | [A dues columnes. Primera columna:] Llibrería de Fernando Fé | Carrera de S. Gerónimo, 2 | [Segona columna:] Llibrería de Victoriano Suarez | Jacometrezo, 72 | [Al mig:] 1885. [9-IV*

p. 188 × 132 mm. c. 145 × 99 mm. (8.º). 216 pp. Mitja pell amb puntes. Al pla ex-libris d'En Marian Aguiló.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria i Pròleg (pp. 1-10).

El text (pp. 11-209) comprèn diverses poesíes. A la fi s'hi troben unes pàgines endreçades al llegidor i la Taula (pp. 211-216).

En la pàg. 159 hi ha una poesía que té per títol *Catalunya a Cervantes.*

1290 Eduardo Sojo | Don Quijote | en | Buenos Aires | Revista bufo política de circunstancias, en un acto | y en verso | Representada en el Teatro de la Opera | la noche del 24 de Octubre de 1885. [41-VIII. c. 11

p. 255 × 170 mm. c. 174 × 100 mm. (8.º). 29 pp. + 3 en blanc s. n. En la coberta, escrit a mà, «Sr. D.ⁿ Joaquin Olias».

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest opuscle comprenen solament la Portada, Repartiment i Dedicatoria (pp. 1-3).

El text (pp. 5-29) va repartit en un pròleg i setze escenes.

Entre els personatges hi veiem D. Quixot i el seu escuder que arriben al Plata i s'admiren de veure-hi coses censurables.

1291 Biblioteca de «La Propaganda Literaria» de la Habana. | Jovellanos | Nuevos datos para su biografía | Recopilados por | Don Julio Somoza | y | Adornados con la genealogía de Jovellanos, su retrato hecho por Goya, el fac-símil de su firma, | su escudo, escribanía y sillon, y su sepulcro | Contiene: | Jovellanos y la crítica moderna: | Memorias familiares: | Apéndice á las memorias, por Cean Bermudez: | Extracto de los diarios, | desde 20 de agosto de 1790 hasta 20 de enero de 1801, hecho por el mismo: | Testamento por comisario, | otorgado en el Castillo de Bellver, de Palma de Mallorca: | Carta á Ponz sobre Astúrias: | El Quijote en Cantabria: | Reflexiones sobre un boceto de Velazquez: | Documentos reservados del Archivo de Gracia y Justicia: | Efemérides. — Recuerdos y monumentos: | Noticia de varios retratos. | De venta | [A dues columnes. Primera columna :] Habana | La Propaganda Literaria | Calle de O'Reilly, 54. | [Segona columna :] Madrid | Libreria de Fernando Fe | Carrera de San Jerónimo, 6. | [Al mig :] 1885. [46-III

p. 204 × 130 mm. c. 170 × 100 mm. (8.º). XXXII pp. + 246 pp. + 1 f. s. n. d'índex; 4 làms.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i estudi preliminar (pp. I-XXXII).

El text (pp. 1-246) comprèn treballs d'En Jovellanos i altres referents a aquest. A la fi del volum s'hi troba la Taula.

A nosaltres solament ens interessa el text de les pp. 143-148, per quant tracta del llibre *Historia fabulosa del distinguido caballero D. Pelayo Infanzón de la Vega, Quixote de la Cantabria* (núm. 363).

Ja que tornem a esmentar aquesta imitació quixotesca, direm que En Cejador *(Historia de la lengua y literatura castellana*, VI, p. 268) opina que el seu autor fou el mateix que es diu en la portada. Vegeu, referent a aquest assumpte, el que hem dit en l'esmentat número.

1292 El Espíritu | de | *Miguel de Cervantes Saavedra* | ó | La Filosofía | *de este grande Ingenio* | presentada en | máximas, reflexiones, moralidades y agudezas | de todas especies | y sobre todos los asuntos más importantes de la | vida civil |

sacadas de sus obras y distribuidas por | orden alfabético de materias | por | D. Agustín García Arrieta | Bibliotecario de los Estudios Reales | *Nueva edición* | Madrid | *José del Ojo y Gómez, Editor* | San Bernardino, 10, segundo | 1885. [42-VII

p. 128 × 83 mm. c. 100 × 54 mm. (4.º). 198 pp. Exemplar núm. 59. Tela blanca amb teixells vermells.

Els preliminars d'aquesta edició, són : Portadella, Portada i Advertencia, que és la mateixa que es llegeix en la primera edició (pp. 1-11).

El text comprèn les pp. 13-187. A la fi del volum s'hi troba la Taula, i a continuació un colofó on es diu que l'edició es féu en el «Establecimiento tipográfico Sucesores de Rivadeneyra», acabant-se el 7 de desembre de 1885.

Referent a aquest treball d'En García Arrieta, vegi's el núm. 449.

Com que en aquesta edició no s'inclou *La Tia Fingida*, com es féu en la primera, l'editor ha suprimit allò que fa referència a la dita novel·la.

1293 Índice | de las | Notas de D. Diego Clemencín | en su edición de | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | (Madrid, 1833-39, 6 vols., 4.º) | con muchas referencias á pasajes obscuros | y dificultosos del texto | y á la | Historia de la Literatura Española de Mr. Ticknor | (Edición de 1863, 3 vols.) | por | Carlos F. Bradford | Individuo correspondiente de la Real Academia Española | en Boston | Madrid | Imprenta y Fundición de Manuel Tello | Impresor de Cámara de S. M. | Isabel la Católica, 23 | 1885. [44-VII

p. 203 × 144 mm. c. 156 × 94 mm. (8.º). XII pp. + 608 pp. Mig xagrí amb tela blava.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Advertiment «Al Lector», fet pels editors, i un altre «A la Real Academia Española» de l'autor (pp. I-XII).

El text (pp. 1-602) comprèn, posades per ordre alfabètic, les notes d'En Clemencín (núm. 562), extractades unes vegades i comentades altres. A la fi del volum s'hi troben unes traduccions a l'anglès de sengles poesíes d'En Cervantes, Iriarte, Manrique i Aquilano, fetes per En Bradford a excepció de la tercera, que ho és per Longfellow, i una llarga llista de «erratas y correcciones».

Aquesta obra la féu En Bradford en anglès i castellà, enviant-la manuscrita en 1876 a l'Academia Española; aquesta Corporació dictaminà imprimir-la després d'haver-hi fet ses correccions; abans el mateix autor havia fet una copia per a En Ticknor i després una altra més extensa que es deu conservar entre els manuscrits de la Universitat d'Harvard (Cambridge).

Entre els papers que han passat per les nostres mans, hi figura un plec de vuit pàgines, en la portada de les quals s'hi llegeix : *Indice* | *á las* | *notas de Don Diego Clemencin,* | *en su edicion de* | *Don Quijote,* | *Madrid, 1833-39. 6 tom. 4to.* |

Con numerosas referéncias á pasages oscuros y | dificultosos en el texto: | también. | Con referencias a la Historia de la Literatura Española de Mr. Ticknor. | 3 tom. Edicion de 1863. | Por | C. F. Bradford. | Tomo I | Boston: | 1875.» Segueix després el pròleg endreçat «A la Academia», que és igual al d'aquesta edició; però en el plec de referencia hi hem vist un paràgraf, l'últim, que probablement més tard va suprimir-se.

1294 Desliz literario | cometido por | Don Marcelino Menéndez Pelayo, | cuando, al examinar el ejemplar prueba | de | el Quijote de Cervantes, | no conoció tan rica joya | [Floró.] | Palencia | Santiago Peralta, Impresor y Librero, | Plaza Mayor, 5. | 1885. [41-VIII. c. 23

p. 218 × 155 mm. c. 159 × 99 mm. (4.º). 56 pp. Rústega. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest opuscle, són : la Portada i una carta escrita per En Feliciano Ortego Aguirrebeña a En Menéndez i Pelayo, i publicada en *El Porvenir*, de Palencia, el 15 d'agost de 1884.

El text (pp. 7-56) va repartit en cinc capítols i un epíleg endreçat «A la Asociación Cervantista».

L'escrit de l'Ortego és una desgraciada defensa de l'exemplar del Quixot que amb notes d'En Cervantes deia posseir dit senyor. A propòsit de l'«ejemplar capilla» que diu l'Ortego, vegi's els núms. 1260 i 1266.

1295 Miguel de Cervántes Saavedra. | Estudio biográfico | leido en la noche del 23 de abril de 1885 | en el | Gabinete Instructivo | de | Santa Cruz de Tenerife | por | su Presidente | D. Miguel Villalba Hervás. | Santa Cruz de Tenerife. | Imprenta de Vicente Bonnet | Castillo, 43. [41-VIII. c. 11

p. 198 × 140 mm. c. 148 × 90 mm. (8.º i 4.º). 22 pp. Rústega.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-20) va repartit en vuit capítols; a la fi s'hi troba un Epíleg.

Com es diu en la portada, és una breu biografía d'En Cervantes. L'autor és dels que creuen que Cervantes i Shakespeare moriren el mateix dia.

1296 Un cervantista | portugués | del siglo XVIII | quemado | por el Santo Oficio de la Inquisicion | Apuntes biográficos | por | José M. Asensio y Toledo | Sevilla | Imp. de E. Rasco, Bustos Tavera 1º | 1885. [41-VIII. c. 11

p. 218 × 140 mm. c. 144 × 82 mm. (4.º). 2 ff. s. n. + 28 pp. Rústega. Exemplar amb dedicatoria de l'autor a En Rius.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portadella i Dedicatoria (2 ff. s. n.).

El text (pp. 1-28) tracta de N'Antonio José de Silva, i és el mateix que el publicat dos anys abans en la *Revista de Valencia* (núm. 1262).

En la *Revista de Filología Española,* corresponent al núm. 1 de l'any 1920, s'hi troba un interessant article estudiant la personalitat literaria d'En Silva.

1297 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervántes Saavedra | edicion conforme á la última corregida por la Academia Española | con la vida del Autor | y notas para la buena inteligencia del texto | [Gravat.] | Paris | Librería de Garnier Hermanos | calle des Saints-Pères, n.º 6 | 1886. [42-IV

p. 175 × 112 mm. c. 150 × 85 mm. (18.º, repartit en un plec de 12 i un de 6). 3 ff. s. n., al segón, una làmina + XLIV pp. + 776 pp. Làmines intercalades en el text, dibuixades per G. Staa, gravades per E. Mouard, etc. Relligadura en tela vermella amb planxa al·lusiva al pla, propia de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Làmina i Portada (3 ff. s. n.), Vida d'En Cervantes, Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. I-XLIV).

El text (pp. 1-762) conté ambdues parts; en les pp. 367-371 s'hi troben els preliminars de la segona, ço és, la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg. A la fi del volum hi ha la Taula de capítols.

Al revers de la portadella s'hi llegeix : «Paris. — Soc. d'imp. Paul Dupont, 41, rue J. J. Rousseau (Cl.)», i al peu de l'última pàgina numerada : «Clichy. — Imprenta Pablo Dupont y C.ª, calle de Bac-d'Asnières, 12».

Edició estereotipada de la que féu la dita casa editorial en 1873 (núm. 941).

1298 Bibliothèque Nationale | Collection des meilleurs auteurs anciens et modernes | Cervantes | Don Quichotte | Traduction de Florian | Tome ··· | Paris | Libraire de la Bibliothèque Nationale | Rue de Richelieu, 8, près le Théatre-Français | Ci-devant, rue de Valois, 2, | 1886 | Tous droits reservès. [42-VII

p. 138 × 92 mm. c. 108 × 60 mm. (16.º). Vol. III; 190 pp. + 1 f. s. n. Vol. IV; 189 pp. + 3 s. n. Rústica.

Els preliminars d'aquest volum, comprenen solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-190 i 3-72) comprèn els capítols 12-42 i 42-55 de la segona part del *Don Quixotte* traduït per En Florian.

Ultra això, en el volum IV (pp. 75-189) s'hi troben les següents novel·les cervantines : *Léocadie ou la force du sang* (p. 75), *Le Licencié Vi-*

driera (p. 99). *Le trompeur trompé* (p. 120) i *Dialogue des deux chiens de Mahudes* (p. 141).

Al peu de l'última pàgina de cada volum s'hi llegeix amb algunes variants: «París. — Imprimerie Nouv. (assoc. ouvr.), 11, rue Cadet, G. Masquin, directeur.»

1299 Vol. I. | Don | Chisciotte | della | Mancia | 1886. [Portada gravada sense peu d'impremta.] [43-VIII

p. 283 × 185 mm. c. 197 × 118 mm. (4.º). Vol. I : 1 f. s. n. + VIII pp. + pp. 3-424. Vol. II [... 1887]: 2 ff. s. n. + pp. 425-903, la següent en blanc s. n. Gravats en el text, dibuixats per Tony Johannot; gravats per Porret, Andrew Best Leloir, Verdeil, Brevière, P. Soyer, etc. Mig xagrí verd; caps daurats.

Els preliminars del volum primer, són : Portadella (1 f. s. n.), Frontispici, un altre frontispici i Pròleg (pp. I-VIII); els del segón, Portadella i Frontispici (2 ff. s. n.).

El text va repartit de la manera següent : cada volum comprèn una part de l'obra; el primer (pp. 3-420), caps. 1-52, i el segón (pp. 425-896), caps. 1-74. A la fi de cada volum s'hi troba la Taula de capítols.

Sembla que abans del text de la primera part hi devía haver una portadella (pp. 1 i 2).

Com diu molt bé En Rius (I, 1093), aquesta edició segueix el text d'En Gamba, però corregit per N'Ambrosoli (núm. 626).

Pel *Catalogo generale della Libreria Italiana*, d'En Pagliaini, sabem que aquesta edició la féu En Simonetti, de Milà.

1300 Донъ — Кихотъ | Ламанчскій. | Рыцарь Печальнаго Образа | и | Рыцарь Львовъ. | Передѣлано по Сервантесу | для русскаго юношества | О. И. Шмидтъ-Москвитиновою. | Съ 6-ю хромолитографированными рисунками. | Второе изданіе. | Санктпетербургъ. | Изданіе А. Ф. Девріена. [46-VIII

p. 264 × 195 mm. c. 218 × 145 mm. (4.º). 1 f. s. n. + 64 pp.; 6 làms. en colors. Cartronet.

Els preliminars d'aquest volum, són la Portada (1 f. s. n.).

El text (pp. 1-64) va repartit en dinou capítols.

Aquesta edició està destinada als infants.

Al revers de la portada s'hi llegeix la data del permís per a la impressió, 19 de desembre de 1885.

1301 Miguel de Cervantes Saavedra | Novelas | Ejemplares | La Gitanilla-El Amante liberal | Rinconete y Cortadillo-El Licenciado Vidriera | La Española Inglesa-

La Fuerza de la Sangre | Tomo ·· | Barcelona | Biblioteca Clásica Española | Daniel Cortezo y C.ª, Ausias March, 95 | 1886. [36-VI

p. 198 × 127 mm. c. 155 × 88 mm. (16.º). Vol. I : 260 pp. + 2 ff. s. n. Vol. II [El celoso extremeño | La ilustre fregona.—Las dos doncellas | La señora Cornelia.—El casamiento engañoso | Coloquio de los perros.—La tía fingida] : 275 pp., la següent en blanc s. n. + 2 ff. s. n. Relligadura en tela, característica de la col·lecció, dibuixada per J. Vilaseca.

Els preliminars del volum primer, són : Portadella, Portada, Dedicatoria al comte de Lemos i Pròleg (pp. I-IX); els del segón, Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text va repartit en dos volums. El primer (pp. 11-260), conté : *La Gitanilla,* p. 11; *El amante liberal,* p. 75; *Rinconete y Cortadillo,* p. 127; *La española inglesa,* p. 165; *El licenciado Vidriera,* p. 211, i *La fuerza de la sangre,* p. 239. El segón (pp. 5-256), comprèn : *El celoso extremeño,* p. 5; *La ilustre fregona,* p. 43; *Las dos doncellas,* p. 97; *La señora Cornelia,* p. 139; *El casamiento engañoso,* p. 179, i *El coloquio de los perros,* p. 193; seguint després (pp. 257-275) *La tía fingida.* A la fi de cada volum s'hi troba la Taula.

Edició gens acurada.

1302 Historia | de | Miguel de Cervantes | Saavedra | Argel: | Imprenta de Gojosso y Comp.ª Galería de la Exposición | 1886. [42-IX. c. 3

p. 212 × 132 mm. c. 160 × 91 mm. (8.º). 47 pp., la següent en blanc s. n. En la portada hi ha marcat un segell rodó que diu : «Primitivo Kiosco | Valencia | Plaza S. Francisco». Rústega.

Els preliminars corresponen a la Portada i una especie d'Advertencia amb el títol de «Motivo de esta publicación», en la que es diu que «la casa *Baño de Cristianos* después *Hospital de cautivos cristianos*... quedará marçada a la posteridad con una lápida conmemorativa, que nosotros,[1] con ayuda de la colonia española de la Argelia, dispondremos colocar[2] sobre la fachada de la casa, hoy en igual estado que en aquella época[3] y que se halla en la calle de Bab-Azoun de Argel».

La biografía d'En Cervantes és escrita per En Francisco Zavala, tenint a la vista les de Mayans, Pellicer i Fernández de Navarrete.

1303 Primores | del | Don Quijote | en el concepto médico-psicológico | y | consideraciones generales sobre la locura | para un nuevo comentario de la inmortal novela, | por el | Dr. D. Emilio Pi y Molist, | médico director del Manicomio de

1. La redacció de *La Bandera Española en Argelia.*
2. En 1901 encara no s'havía col·locat l'esmentada «lápida conmemorativa».
3 Avui dia està assenyalada amb el núm. 23.

la Santa Cruz, | individuo de número de las | Reales Academias de Medicina y Cirugía, y de Buenas | Letras, de Barcelona, y correspondiente | de la Sociedad | Médico-Psicológica de París | Barcelona. | Imprenta Barcelonesa | calle de las Tapias, núm. 4. | 1886. [43-IV

p. 187 × 118 mm. c. 145 × 77 mm. (8.º). 3 ff. s. n. + 465 pp., la següent en blanc s. n. + 1 f. s. n. d'índex. Mig marroquí blau amb puntes; tall superior daurat.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, i Dedicatoria (3 ff. s. n.) seguint després la Introducció (pp. 1-23).

El text (pp. 24-465) va repartit en vint-i-tres capítols i una conclusió. A la fi s'hi troba la Taula de capítols (1 f. s. n.).

És l'obra més seriosa referent a la follía de Don Quixot, puix tots els que han volgut escriure quelcom pertanyent a aquest assumpte s'han inspirat en l'estudi del distingit alienista català. En Pi no vol donar el dictat d'alienista a En Cervantes, al contrari dels que volen que sigui geògraf, administrador militar, teòleg i jurisconsult, ni vol fer-lo passar per metge «ni por algo versado en la medicina», però, en analitzar els actes de l'heroi de la Manxa, els comenta, fent veure els encerts de l'autor des del punt de vista de l'observació psiquiàtrica.

1304 [Títol en la carpeta.] Autógrafo | del Dr. D. E. Pi y Molist | Primores del D. Quijote | Primitivo borrador original. [Vitr. III

p. 220 × 140 mm. 450 quartilles, algunes escrites per les dues parts.

La Introducció comprèn les quartelles A-V, seguint després el text que en conté 317, totes elles numerades. Després, s'hi troben 115 quartelles que contenen afegits al text.

1305 La Ilustración Nacional [Madrid, 10 agost 1886], VII, núm. 22, p. 347. [40-VIII

p. 380 × 270 mm. c. 330 × 227 mm.

Comprèn dos articles referents al llibre d'En Bradford, esmentat en el núm. 1293; el primer, és del Dr. Thebussem, i porta per títol *Biblioteca Cervántica;* el segón, d'En Romualdo Alvarez Espino, intitulat *Un libro sobre Cervantes.*

1306 Luis Otero y Pimentel. | Semblanzas caballerescas | ó | las nuevas aventuras | de | Don Quijote de la Mancha. | [Floró.] | Habana. | Tipografia de "El Eco Militar", Obispo 23, esquina a Mercaderes. | 1886. [43-V

p. 235 × 153 mm. c. 180 × 100 mm. (4.º). 1 f. s. n. + 383 pp., la següent en blanc s. n. + 2 ff. s. n.; 20 làms., la primera de frontispici, dibuixades per M. P. Mitja pasta.

Els preliminars d'aquest volum, són : Frontispici (1 f. s. n.), Portada, Dedicatoria de l'autor a En Cervantes i Pròleg (pp. 1-12).

El text (pp. 13-383) va repartit en trenta vuit capítols i una conclusió. A la fi del volum s'hi troben les Taules de capítols i de làmines.

Aquesta obra, com es pot suposar, pertany al gènere de les imitacions quixotesques. L'autor ens posa a D. Quixot i al seu escuder en ple camp de Montiel fent aventures tant o més temeraries que les què féu l'heroi de la Manxa; si En Cervantes posa a En Sanxo de Governador de l'Ínsula Barataria, l'autor de les *Semblanzas caballerescas* el fa governador de l'Ínsula de Palo Verde, el desafiament entre el cacic Maniabo i D. Quixot recorda els innombrables que té l'heroi manxec cervantí, i les festes d'aquest en el palau dels Ducs, són estrafetes amb l'estada de D. Quixot i Sanxo en el palau dels Comtes de Vegas Dolces. Així podríem esmentar molts altres punts.

Com l'època en què es desenrotlla l'acció de la novel·la és dels nostres dies, l'autor fa que es parli de coses d'avui, i entre les tals, tracta de l'ús de la llengua (p. 125), mostrant-se enemic de l'ús dels *dialectos* els quals considera «perjudiciales para los respectivos países en que se usan».

1307 Memorias | de la | Real Academia Española. | Tomo V. | [Segell de l'Academia : LIMPIA, FIJA Y DA ESPLENDOR.] | Madrid. | Imprenta y fundición de Manuel Tello, | Impresor de Camara de S. M. | Isabel la Católica, 23. | 1886. [06 (46.41)*

p. 226 × 155 mm. c. 173 × 98 mm. (8.º). 650 pp.

Aquest volum, comprèn tres treballs cervantins:

1.r El sermó del P. Cayetano Fernández : «Oración fúnebre que, por encargo de la R. A. Española y en las honras de Miguel de Cervantes y demás ingenios españoles, pronunció en la iglesia de Monjas Trinitarias de Madrid, el 23 de Abril de 1869» (p. 77). Desenrotlla el tema : *Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, et vivit nomen eorum in generationem et generationem* (Eccl., 44, XIV).

2.n L'interessant estudi d'En Valera : «Sobre el Quijote y sobre las diferentes maneras de comentarle y juzgarle» (p. 107). Vegi's el núm. 803.

3.r La «Oración fúnebre que por encargo de la R. A. Española y en las honras de Miguel de Cervantes y demás ingenios españoles, pronunció en la iglesia de Monjas Trinitarias de Madrid, el dia 24 de Abril de 1876 el Ilmo. canónigo de la Iglesia Metropolitana de Granada» (p. 283). Vegi's el núm. 1062.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1308 *Madrid Político.* 17 de marzo de 1886. [Año II, núm. 42.] [36-X. c. 4

p. 358 × 247 mm. c. 292 × 186 mm. 8 pp.

A les pàgs. 4 i 5 una caricatura política sobre assumpte del Quixot.

1309 VIDART, L. — Tres biógrafos de Cervantes. [40-VIII

La Ilustración Española y Americana, Madrid, 30 abril i 22 maig 1886.

L'estudi dels «tres biógrafos de Cervantes», En Pellicer, En Ríos i En Quintana (núms. 378, 308 i 377), dóna ocasió a l'autor per a publicar curioses noticies referents als dits escriptors cervantins.

Hem de dir que aquests dos articles d'ara, amb un d'anterior que intitulà *El primer biógrafo de Cervantes,* publicat en *La Ilustración Española y Americana* en 1885 (vol. I, pp. 225-243), els reimprimí després tots junts, o més ben dit, aprofità la composició per a fer-ne un tiratge a part dedicat a sa filla N'Isabel Vidart i Vargas Machuca, publicat en 1886 amb el títol de *Los biógrafos de Cervantes en el siglo XVIII.*

1310 Bibliothèque | des Ecoles et des Familles | Comme | Don Quichotte | par | J. Girardin | Deuxième édition | Paris | Librairie Hachette et Cie | 79, Boulevard Saint-Germain, 79 | 1886 | Droits de propriété et de traduction réservés. [44-I

p. 139 × 90 mm. c. 123 × 71 mm. 36 pp., gravats en el text dibuixats per Hildi. Al contraplà, ex-libris de J. Givanel. Cartronet.

Els preliminars d'aquest opuscle són solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-36) comprèn un conte que sembla escrit recordant alguns punts del *Don Quijote.*

1311 *Fanfulla.* — Supplemento straordinario. Roma 19 Dicembre 1886 [Anno XVII]. [38-IX. c. 13

p. 510 × 355 mm. c. 450 × 300 mm. 4 pp.

Aquest número de *Fanfulla* porta per subtítol *Il giornale de D. Chischiotte,* i comprèn diferents gravats del *Don Quijote,* il·lustrat per En Doré; els articles *Fanfulla e Don Chisciotte,* per N. Nanni; *Giorno per giorno,* per la Redacció; una correspondencia d'Ancona, firmada per T. M.; un article que està dedicat a l'obra d'En Gustavo Doré, per En Vice Tom, i altres noticies referents a l'edició

del Don Quixot que oferíen com a prima als abonats del dit diari. També s'hi troba un fragment d'una novel·leta que porta per títol *Don Chisciotte della Mancia di Natale,* per En «Michele il Servante».

1312 El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote* | de la Mancha | compuesto | *Por Miguel de Cervantes Saavedra* | novísima edición | con notas históricas, críticas y gramaticales, de la Academia Española, | Pellicer, Arrieta, Clemencin, Cuesta, Janer, etc. | Aumentada con | *El Buscapié* | Anotado por D. Adolfo de Castro | Adornada con 300 grabados intercalados, láminas sueltas | Y el retrato del autor grabado en acero. | [Gravat.] | Madrid | *Agustin Jubera, Editor* | Almacenes de libros | 10, calle de Campomanes, 10 | 1887. [42-IX

p. 273 × 177 mm. c. 220 × 127 mm. (8.º). 540 pp. + 1 f. s. n.; 7 làms., dibuixades per Urrabieta, Vallejo, Martí; gravades per Antonio Roca, Cibera, L. Severini reproduint les de Tony Johannot. Mig xagrí marró amb puntes.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, Advertiment dels editors, Llista de les abreviatures, el Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-XXV).

El text de tota l'obra comprèn les pp. 17-509 (caps. 52 i 74). A continuació s'hi troba la Vida d'En Cervantes, *El Buscapié* de N'Adolf de Castro, «séptima edición», les notes a aquest i les Taules de capítols i de làmines. Cal advertir que en les pàgs. 247-254 hi ha els preliminars de la segona part, que són: Tassa, Aprovacions i Privilegi de l'edició núm. 23, o sia la primera edició de la segona part, i la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg.

Aquesta edició és, segons En Rius (I, 193), estereotipada de la impresa en 1879 (núm. 1143); però hem de dir que havent acarat algunes pàgines d'un i altre exemplar, hi hem observat grans diferencies, les quals ens fan presumir que si bé s'aprofitaren pàgines estereotipades, en altres tingueren de fer nova composició; vegi's les pàgs. 51, 52, 167, 169, 199, 211, 223, 243, 353 i 365, i·es trobaràn variants en la composició del text.

1313 *Felipe González Rojas, Editor. — Madrid.* | El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote de la Mancha* | compuesto por | *Miguel de Cervantes Saavedra* | ··· Parte | *Tomo* ···. | Administracion | *Calle de San Rafael, número 9, Barrio de Pozas* | Teléfono número 3118 | *1887.* [34-IX

p. 340 × 234 mm. c. 251 × 167 mm. (4.º). Vol. I : 572 pp., les pàgs. 5-8 a dues columnes; 5 làms. litografiades, la primera de frontispici. Vol. II : ... [Parte...] ... 972 pp., les pàgs. 13-16 i 959-972 a dues columnes; 10 làms., en color d'En J. Alaminos, Zarza. Mitja pell; caps daurats.

Els preliminars del primer volum, són : Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. 1-14); els del segón, Portada, la Tassa, Aprovacions i Privilegi de la primera edició de la segona part (núm. 23), Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg de la segona part (pp. 1-16).

El text va repartit de la manera següent : Cada part ocupa un volum; els cinquanta dos capítols de la primera ocupen les pp. 15-572, i els setanta quatre de la segona, les pp. 17-635. A la fi d'aquest últim volum s'hi troba un «Epílogo», que és la vida d'En Cervantes escrita per En Torcuato Tàrrago, com diu En Rius (I, 197), extractada de la d'En Fernández de Navarrete; un mapa amb la ruta de D. Quixot, Taula de capítols i de làmines, i Llista de subscriptors.

Les notes que figuren al peu de moltes pàgines són tretes de les edicions de la R. Academia Española, Pellicer, Clemencín i altres.

1314 *Felipe González Rojas : Editor. — Madrid* | El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote de la Mancha* | compuesto por | *Miguel de Cervantes Saavedra* | Parte Segunda | *Tomo segundo* | Administración | *Calle de San Rafael, número 9, Barrio de Pozas* | Teléfono número 3118 | *1887.* [38-VIII

p. 340 × 234 mm. c. 251 × 167 mm. (4.º). 972 pp., les pp. 13-16 i 959-972 a dues columnes. Deu làmines acolorides, firmades per Alaminos i Zarza. Mig xagrí, cap daurat. Relligat amb la primera part del *Don Quijote,* impresa a Madrid en 1894.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, les Aprovacions, Llicencia i Tassa de la primera edició (núm. 23), la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg (pp. 1-16).

El text (pp. 17-635) conté els setanta quatre capítols de la segona part. Seguint després un «Epílogo», que és la vida de Cervantes, escrita per En Torcuato Tárrago i una llarga Llista de subscriptors, que si fa o no fa són els mateixos que figuren en la corresponent al número anterior.

Les notes que es veuen al peu de moltes pàgines pertanyen a la R. Academia Española, Pellicer, Clemencín i altres.

Aquest volum no és, al nostre entendre, estereotipat de l'edició anterior, sinó que la impressió va fer-se novament.

La lletra que havem senyalat en cursiva, en la portada està impresa en tinta blava.

1315 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | ··· Parte | Madrid | Establecimiento Tipográfico de José Góngora | San Bernardo, núm. 85. | 1887. [43-III

p. 155 × 107 mm. c. 129 × 77 mm. (8.º). Vol. I : 1 f. s. n. + VIII pp. + 373 pp., la següent

en blanc s. n. Vol. II : 395 pp., la següent en blanc s. n. + 2 ff. s. n. de catàleg. Tapes en tela vermella, amb títols als plans, propies de l'edició.

Els preliminars del volum primer, són : Portada (1 f. s. n.), Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, Pròleg (pp. I-VIII) i Versos (pp. 1-8); els del segón, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg (pp. 1-7).

El text de cada volum correspòn a una part de l'obra; el primer (pp. 9-367), als capítols 1-52 de la primera part, i el segón (pp. 9-389), als 1-74 de la segona. A la fi de cada volum s'hi troba la Taula.

1316 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra. | ··· Parte. | Mit erklärenden Anmerkungen | herausgegeben | von | D.r Adolf Kressner. | Leipzig 1887 | Rengersche Buchhandlung | Gebhardt & Wilisch. [43-IV

p. 205 × 129 mm. c. 161 × 95 mm. (8.º). Fasc. I : XI pp., la següent en blanc s. n. + 92 pp. Fasc. II [··· | Primera Parte. | ··· Bändchen. | ··· | ··· | ··· | ··· | Leipzig 1889 | ···] : 2 ff. s. n. + 141 pàgines + 3 pp. s. n. de catàleg. Fasc. III [··· | Leipzig 1893 | ···] : 2 ff. s. n. + 122 pp. + 1 f. s. n. de catàleg. Fasc. IV [··· | Leipzig 1894 | ···] : 2 ff. s. n. + 135 pp., la següent s. n. de catàleg. Volums IV, VII, XV, XVI de la *Bibliothek Spanischer Schriftsteller*. Rústega.

Exemplar incomplet, del que solament hi ha el text de la primera part.

Els preliminars del primer fascicle, són : Portada general de la Bibliotek Spanischer Schriftsteller de Leipzig, Portada, Pròleg de l'editor, amb data de maig d'aquest any, breu nota biogràfica d'En Cervantes i Notes (pp. I-XI); els dels tres següents, són : Portada general i Portada (2 ff. s. n.).

El text, ja s'ha dit abans que està en fascicles, comprenent les pp. 1-92, 1-141, 1-122 i 1-129, caps. 1-14, 15-27, 28-38 i 39-52. A la fi de l'últim s'hi troba la Taula de capítols i una Llista de paraules, abundant els noms propis.

Segueix el text de la *Biblioteca de Autores Españoles* (núm. 661).

Al verso de la portada s'hi llegeix el següent peu d'impremta : «Druck von Hugo Wilisch in Chemnitz».

1317 Biblioteca selecta para la juventud | El | Quijote | de la Juventud | Extracto de la célebre obra | de | Cervantes | Por Domingo López Sarmiento | Paris | Libreria Española de Garnier Hermanos | 6, calle des Saints-Pères, 6 | 1887. [42-VIII

p. 214 × 132 mm. c. 170 × 95 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + III pp., la següent s. n. + 184 pp. Tela vermella, amb planxes als plans, propia de l'edició. Al verso de la guarda, observacions amb llapis sobre la vàlua de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada (2 ff. s. n.), breu Vida d'En Cervantes (pp. I-III) i Advertiment (1 p. s. n.).

El text (pp. 1-184) comprèn un resum de tota la novel·la, fet en trenta dos capítols; la primera part en té disset i quinze la segona.

En Rius va escriure amb llapis al verso de la portadella el judici d'aquesta edició, i en publicar la *Bibliografía* el va transcriure (I, 194), i si bé té raó en escriure que s'han suprimit moltes coses, no n'hi ha per tant en dir que és «extracto hecho con muy poco acierto», perquè ja ens agradaría que ens hagués dit quin arranjament del *Don Quijote* estava ben fet. Hauría valgut més que hagués censurat a l'autor d'aquest extracte per haver escrit aquelles ratlles dedicades a bibliografía del Quixot.

1318 Bibliothèque Nationale | Collection des meilleurs auteurs anciens et modernes | Cervantes | Don Quichotte | traduction de Florian | Tome premier. | Paris | Librairie de la Bibliothèque Nationale | Rue de Richelieu, 8, près le Théatre-Français | Ci-devant, rue de Valois, 2. | 1887 | Tous droits réservés. [42-VII

p. 140 × 93 mm. c. 107 × 60 mm. (16.º). Vol. I : 192 pp. Rústega.

Els preliminars del primer volum, són : Portada, Advertiment del traductor, i el Pròleg de la primera part (pp. 1-9).

El text conté els primers vint-i-vuit capítols de la primera part.

En Rius (I, 1081) esmenta una edició de la «Bibliothèque Nationale» impresa a París en 1887, en quatre volums, dient que figura a la Biblioteca Bonsoms; l'exemplar d'aquesta edició que cita En Rius, és el volum que hem descrit ara, junt amb els senyalats en el núm. 1298 de l'any 1886 i un de 1890; com ha pogut veure el llegidor, En Rius ha fet una edició que està formada per volums reproduïts en diferents anys. Els autors de la *Bibliografía crítica de ediciones del Quijote* n'esmenten una en el núm. 695, composta per volums de diferents anys, ço és, 1882, 1880, 1881 i 1882, i és que a mesura que s'agotaven els volums els feien reproduir posant-hi la data de l'any corresponent, i probablement això es feia des de l'any 1868 en què es féu la primera edició, de la qual hi ha exemplar en la Bibliothèque Nationale (París, Y², 21865-21868).

Al peu de l'última pàgina numerada s'hi llegeix : «Paris. — Imprimerie Nouvelle (assoc. ouvrière), 11 rue Cadet | R. Barré, directeur».

1319 Biblioteca de Escritores Almerienses. | *A. Martinez Duimovich.* | Literomanías. | [Segueix a dues columnes. Primera columna:] I. La mujer ante sus detractores. | II. Apologistas del sexo femenino. | III. Los centinelas del alma. | IV. Del beso. | V. Excmo. Sr. D. Dinero. | VI. La cervántico-manía. | VII. Errores de publicistas. | [Segona columna:] VIII. Los dos paraisos. | IX. Crítica lexigráfica. | X. Sobre el neologismo. | XI. Licencias poéticas. | XII. El acento en

nuestro idioma. | XIII. La poesía anónima. | XIV. Ojeada al teatro de Calderon. | [Acaba la segona columna:] XV. La novela y sus cultivadores. | Almería, | *Imprenta del «Comercio»* | 1887. [44-IX[1]

p. 200 × 130 mm. c. 150 × 81 mm. (8.º). 302 pp. [falten dues pàgines al començament]. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Dedicatoria (pp. 5-8, però abans hi ha d'anar una fulla en blanc i una Portadella).

El text (pp. 9-294) conté una sèrie d'articles referents alguns d'ells a assumptes literaris. Acaba el volum amb la Taula i Llistes d'errades i de subscriptors.

A nosaltres solament ens interessa el text de les pp. 143-151, ço és, l'article *La cervántico-manía,* on critica als cervantòfils d'aquell temps que consideraven l'autor del *Don Quijote* com a mestre en Geografía, Medicina, Lleis, etc.

1320 C.[ARRERAS, Luis]. — La locura de D. Quijote. [[2]

El Diluvio, Barcelona, 23 setembre, 8, 15 i 20 octubre 1887.

Articles cervantins referents a la follía de D. Quixot, escrits amb motiu del llibre d'En Pi i Molist *Primores del Don Quijote* (núm. 1303).

1321 CARRERAS, Luis. — La primera educación de Cervantes. [40-VIII

La Ilustración Artística, Barcelona, 30 maig, 6, 13 i 20 juny.

És llàstima que aquest estudi sigui un resum del que havía fet l'autor, i que restà inèdit, car és interessant. Hem de dir que no estem d'acord amb el seu criteri, un xic massa fantasiós en moltes coses de les que tracta, com en dir que «Cervantes era uno de los primeros latinistas de su época», i el fer-lo, de noi, ja molt entès en italià, esgrima, ball, etc.

1322 El Charlatan. Barcelona 19 de Agosto de 1887. [Año II. Série 2.ª, n.º 24.] [36-X. c. 4

p. 400 × 300 mm. c. 345 × 266 mm. 4 pp.

A les pàgs. 2 i 3 una caricatura política que representa el «Manteo del poeta Sancho Cánovas en la venta de Apolo». A la pàg. 4 es troba l'explicació del dibuix.

1. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.
2. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya. Col·lecció de diaris.

1323 La Broma. Barcelona 14 de Febrero de 1887. [Época 3.ª. Año VI. n.º 2.] [36-X. c. 4

p. 440 × 320 mm. c. 383 × 250 mm. 4 pp.

A la pàg. 2 una caricatura política amb assumpte del Quixot.

1324 MORENO, Pablo. — Algunas observaciones críticas sobre el Quijote. [40-VIII

La Ilustración, Barcelona, 9 octubre 1887.

Es tracta d'un article elogiant el *Don Quijote* d'En Cervantes.

1325 Miguel de Cervantes. | El Proceso | de | Valladolid. | Por vez primera íntegra y completamente publicado | por | Ramón León Mainez. | 1887. | [A dues columnes. Primera columna:] Cádiz. | Robles, 2, bajo. | [Segona columna:] Madrid. | Justa, 5, 2.º. [36-X. c. 1

p. 175 × 127 mm. c. 124 × 81 mm. (8.º). XI pp., la següent en blanc s. n. + 68 pp. De lletra d'En Mainez es llegeix en la Portadella : «Pliegos de la 1.ª edición | del Proceso, hecha en Cádiz el | año de 1887». Rústega.

Exemplar incomplet. Tiratge a part del text publicat en 1886 en el diari de Cádiz *El Correo*.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portadella, Portada, Dedicatoria al Dr. Thebussem i Advertiment (pp. I-XI).

El text (pp. 1-68) comprèn el del dit procés, tret del manuscrit que existeix en la Biblioteca Nacional, copia feta per En La Barrera.

Posteriorment el va publicar En Mainez en la seva obra *Cervantes y su época* (pp. 390-408), però el text que copia és transcripció de l'original, existent a la Biblioteca de la Real Academia Española.

1326 Boletin | de la | Real Academia de la Historia | Tomo X. — Cuaderno V | Mayo. — 1887 | Madrid | Establecimiento Tipográfico de Fortanet | Impresor de la Real Academia de la Historia | Calle de la Libertad, núm. 29 | 1887. [41-VIII. c. 11

p. 250 × 165 mm. c. 170 × 99 mm. (8.º). Vol. X, p. 330.
Un altre exemplar. [9 (46) (06) *

En la Secció de noticies se'n dóna a conèixer una de referent a un autògraf d'En Cervantes que es troba a l'Arxiu Municipal de Carmona, lligall núm. 76. Aquest document cervantí porta la data del 12 de febrer de 1590.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1327 Congrès Litteraire et Artistique | International | Madrid — 1887 | Cervantès | et son influence sur la marche | de l'esperit humain | Imprenta y Fundicion de Manuel Tello | Impresor de Cámara de S. M. | Don Evaristo, 8. [41-VIII. c. 7

p. 226 × 164 mm. c. 161 × 85 mm. (8.º). 16 pp. Rústega.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portada i Dedicatoria (pp. 1-4).
El text (pp. 5-16) conté la interessant memoria presentada pel seu autor, En Jules Lermina, al dit Congrés.

1328 La Ilustración Artístico-Teatral. Madrid 29 de Abril de 1887. [Año IV. Núm. 78.] [36-X. c. 6

p. 452 × 302 mm. c. 360 × 222 mm. 8 pp.

Aquest número comprèn : Una tarja en commemoració de la mort d'En Cervantes, un article d'En Javier Soravilla, que porta per títol *Un recuerdo a Cervantes*, i és un parallel entre Cervantes i Shakespeare, i un retrat d'En Cervantes.

1329 Siguenza, Julio de. — El licenciado Juan de Cervantes y su hija Doña María. [40-VIII

La Ilustración Española y Americana, Madrid, 22 setembre 1887.

Interessant article referent a l'avi d'En Miquel de Cervantes Saavedra i una tía d'aquest, i on es parla d'un D. Alonso Villegas de Guzmán i de D.ª Ana Quixano.

1330 Vidart, Luis. — El gran cervantista Martín Fernandez de Navarrete. [40-VIII

La Ilustración Española y Americana, Madrid, 22 juny 1887.

Estudi de l'autor de la *Vida de Cervantes*, esmentada en el núm. 474, fent una crítica, al nostre entendre justa, de la referida obra.

1331 Biblioteca Salvatella | El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote* | de la Mancha | Seguido de «El Buscapié» por | *Miguel de Cervantes Saavedra* | Cuarta edición | ilustrada con gran número de grabados | y reproducciones de cuadros famosos de autores | contemporaneos | [Escut : SPERO LVCEM POST TENEBRAS.] | *Tomo* ... | Barcelona | Administración : Nueva de San Francisco, 11 y 13 | 1888. [44-VI

p. 198 × 129 mm. c. 159 × 95 mm. (8.º). Vol. I : 2 ff. s. n., el segón amb el retrat de Cervantes + 496 pp., falten les pàgs. 225-240, i en el seu lloc hi ha les pàgs. 305-320 repetides; 1 làm. Vol. II : 541 pp., la següent en blanc s. n.; 3 làms. Gravats intercalats en el text. Tapes en tela vermella amb planxes als plans, propies de l'edició. Talls daurats.

Els preliminars del volum primer, són : Portadella i retrat d'En Cervantes (2 ff. s. n.), Portada, Advertiment de l'editor, Dedicatoria de la primera part, Pròleg i Versos (pp. I-XXII); els del segón, Portadella, Portada, facsímil d'un autògraf d'En Cervantes, Dedicatoria de la segona part i Pròleg (pp. I-XII).

El text va repartit de manera que cada volum ocupa una part de l'obra: el primer, pp. 23-491, 52 caps., i el segón, pp. 13-508, 74 caps. A la fi de cada volum s'hi troba la Taula de capítols, però en el segón, abans d'això, hi ha *El Buscapié* de N'Adolf de Castro (pp. 508-535).

Reimpressió de l'edició de Barcelona de 1881 (núm. 1198).

1332 Cervantes Saavedra | *El Quijote* | de la | Juventud | Extracto por | Domingo López Sarmiento | *Edicion ilustrada con láminas cromotipográficas dibujadas por David* | *y grabados de G. Staal.* | [Gravat.] | Paris | *Librería Española de Garnier Hermanos* | 6, Calle des Saints-Pères, 6 | 1888. [35-IX

p. 307 × 241 mm. c. 245 × 194 mm. (4.º). 2 ff. s. n. + 100 pp., a dues columnes; 8 làms. en colors i gravats intercalats en el text. Cartronet.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.).

El text (pp. 1-100) va repartit en trenta dos capítols, corresponent-ne disset a la primera part i quinze a la segona.

El text és el mateix que el del núm. 1317, imprès l'any anterior, i fins els gravats que hi ha intercalats al text són els mateixos.

Els dibuixos d'En David deixen molt que desitjar, ja que no està gens encertat en els tipus de D. Quixot i Sanxo.

1333 The Ingenious Gentleman | *Don Quixote* | of | la Mancha | by | *Miguel de Cervantes Saavedra.* | A new edition: | Done into English | with notes, original and selected, | and | *a new life of the author.* | By Henry Edward Watts. | In five volumes. | Volume ···. — ······ | *London:* | Bernard Quaritch, 15 Piccadilly. | 1888.| All rights reserved. [42-I

p. 214 × 170 mm. c. 137 × 88 mm. (4.º). Vol. I [··· | Volume I. — Biography; criticism; Bibliography. | ···] : XVI pp. + 337 pp., la següent s. n.; les pàgs. 325-337 a dues columnes. Vol. II [··· | Volume II : Don Quixote, Part I, Cap. I-XXIV. | ···] : VIII pp. + 376 pp. Vol. III [··· | Volume III : Don Quixote, Part I, Cap. XXV-LII. | ···] : X pp. + 434 pp. Vol. IV [··· | Volume IV. : Don

Quixote, Part II, Cap. I-XXXVI. | ···]: XX pp. + 443 pp., la següent en blanc s. n. Vol. V [··· | Volume V : Don Quixote, Part II, Cap. XXXVII-LXXIV. | ···] : XII pp. + 437 pp., la següent en blanc s. n.; les pàgs. 409-437 a dues columnes. A la pàg. 407 un facsímil. Exemplar núm. 56 dels 250 tirats. Xagrí vermell marroquinat, amb filets als plans i cantells. Contracantells i caps daurats (Miralles).

Els preliminars del volum primer, són : Portadella, Portada, Prefaci de l'editor i Taula (pp. I-XVI), Introducció i Vida d'En Cervantes (pp. 1-255). A la fi del volum s'hi troben cinc apèndixs (pp. 258-323), els quals tracten de la genealogía d'En Cervantes, de la informació del captiveri d'aquest, de la bibliografía del *Don Quijote*, dels llibres de caballeríes, publicant, demés, la traducció de l'important estudi d'En Heine (núm. 599) referent a Cervantes i D. Quixot, i una llista dels noms propis esmentats en el dit volum. Els del segón, són : Portadella, Portada i Taula (pp. I-VIII), Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, el Pròleg de la primera part i Versos (pp. 1-30). Els del tercer, Portadella, Portada i Taula (pp. I-X). Els del quart, Portadella, Portada, Taula, Introducció de l'editor i Aprovació d'En Marquez Torres (pp. I-XX), Dedicatoria d'En Cervantes al Comte de Lemos i el Pròleg de la segona part (pp. 1-12). I els de l'últim : Portadella, Portada i Taula (pp. I-XII).

El text del *Don Quijote* va repartit en els quatre últims volums. Els dos primers, o siguin el segón i tercer (pp. 31-350 i pp. 1-417; caps. 1-24 i 25-52), contenen tota la primera part, i els dos últims, el quart i cinquè (pp. 13-430 i 1-404; caps. 1-36 i 37-74), la segona.

Cal advertir que, demés de les notes que es troben al peu de cada pàgina, a la fi dels volums hi ha apèndixs, tots ells importants. Els del segón, tracten de la Manxa, la historia d'Amadis de Gaula, quadro genealògic de la familia d'Amadis i del *Paso honroso* d'En Suero de Quiñones; els del tercer, de la cronología en el D. Quixot, del mite d'En Roldà, i del Cid; els del quart, de Dulcinea del Toboso, de l'Encantador Merlí i dels proverbis d'En Sanxo; i en l'últim, solament hi ha el facsímil del darrer escrit d'En Cervantes, ço és, la carta a l'arquebisbe de Toledo, amb data del 26 de març de 1616, i la seva transcripció, seguint a continuació un Índex, no solament dels noms propis esmentats en els quatre últims volums, sinó també de les paraules més usades en la novella.

Al peu de l'última pàgina numerada de cada volum, s'hi llegeix : «Wyman and Sons, Printers, Great Queen Street, London, W. C.».

Com s'ha pogut veure, per la descripció que portem feta dels components d'aquesta edició, és una de les més interessants, tant per l'extensa biografía d'En Cervantes que figura en el primer volum, com per les notes i apèndix que es veuen en els corresponents al text del *Don Quijote*. En quant a les pàgines dedicades a ressenyar la vida d'En Cervantes, hem de dir que recull totes quantes noticies s'havíen donat a conèixer referent a dit assumpte, fent una biografía molt millor que la d'En Fernández de Navarrete; les moltes notes que

figuren il·lustrant passatges del text d'En Cervantes, ja ens fa saber l'editor que han estat inspirades en els treballs de Bowle, Pellicer i Clemencín, entre altres, però també n'hi ha que són completament originals.

La part tipogràfica és esplèndida.

1334 Aventures | de | Don Quichotte | de la Manche | par | Michel Cervantès | Nouvelle édition, revue | Tome ··· | [Monograma.] | Paris | P. Ducrocq, Libraire-Éditeur | 55, Rue de Seine, 55 | 1888. [43-IV

p. 183 × 118 mm. c. 145 × 86 mm. (18.º, repartit en un plec de 12 i un de 6). Vol. I : 311 pp., la següent en blanc s. n.; 4 làms. Vol. II : 2 ff. s. n. + 288 pp., en aquest volum hi ha relligades les pàgs. 313-314 del vol. I, que contenen la taula. 4 làms. gravades per Trichon, Bernard, Budzilowicz; dibuixades per Cel. Nanteuil, De Moraine. Mig vedell amb puntes; caps daurats.

Els preliminars del volum primer, són : Portadella, Portada, Advertencia de l'editor i una breu vida d'En Cervantes (pp. 1-14); els del segón, Portadella i Portada (2 ff. s. n.).

El text és un arranjament del llibre d'En Cervantes i d'En Filleau de Saint Martin, i va repartit així : el volum primer (pp. 15-311) conté tota la primera part, que està resumida en catorze capítols, més set de la segona, i el segón (pp. 1-286), els caps. 8-17, ço és, tot l'acabament de la dita part i els divuit en què està arranjat el text del continuador francès. A la fi de cada volum hi deu haver la Taula de capítols, però en l'exemplar d'En Bonsoms la taula del primer volum va relligada, equivocadament, en el segón.

Al peu de l'última pàgina numerada de cada volum, així com de la portadella, s'hi llegeix : «Abreville, typ. et stér. A. Retaux. — 1887».

Aquesta edició pertany a la col·lecció «Bibliothèque spéciale de la jeunesse».

1335 L'Ingénieux Hidalgo | Don Quichote | de la Manche | par | Miguel de Cervantes Saavedra | Traduction | Du Docteur Théry | Chevalier de la Légion d'honneur | Tome ··· | [A dues columnes. Primera columna:] Paris | E. Dentu & C.ie, Éditeurs | Palais-Royal, 15, 17, 19, Galerie d'Orléans | et 3, Place Valois | [Segona columna:] Bordeaux | Feret & Fils, Éditeurs | 15 — Cours de l'Intendance — 15 | et 2, Rue Martignac | [Al mig:] 1888. [43-IV

p. 186 × 125 mm. c. 152 × 90 mm. (18.º). Vol. I : XVI pp. + 333 pp., la següent en blanc s. n. Vol. II : IX pp., la següent en blanc s. n. + 424 pp. Mig xagrí marroquinat; caps daurats.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Pròleg del traductor, breu nota biogràfica d'En Cervantes, Dedicatoria de la primera part

i Pròleg (pp. I-XVI); els del segón, Portadella, Portada, Dedicatoria de la segona part i Pròleg (pp. I-IX).

El text va repartit de manera que cada volum ocupa una part de l'obra. El primer (pp. 1-330), conté cinquanta dos capítols; i el segón (pp. 1-420), setanta quatre. A la fi de cada volum s'hi troba la Taula.

El nou traductor ens diu que ha fet la versió sense alterar el sentit del pensament de l'autor, i que l'ha fet completa, sense suprimir res. I de com ha fet la seva tasca, en donarà idea el següent acarament:

Madrid, 1605 (núm. 2)	Traducció d'ara
f. 1. En vn lugar de la Mancha, de cuyo nombre no quiero acordarme, no ha mucho tiempo que viuia vn hidalgo de los de lança en aſtillero, adarga antigua, rozin flaco, y galgo corredor. Vna olla de algo mas vaca que carnero, ſalpicon las mas noches, duelos y quebrantos los Sabados, lantejas los Viernes, algun palomino de añadidura los Domingos : conſumian las tres partes de ſu hazienda...	I, cap. I. «Dans une localité de la Manche, dont le nom m'échappe, vivait, il y a peu de temps, un de ces hidalgos ayant une lance au râtelier un vieux bouclier, un cheval efflanqué et un chien courant. Une soupe de vache plutôt que de mouton, un saupiquet presque tous les soirs, une purée de pois les samedis et de lentilles les vendredis, un pigeon par extraordinaire les dimanches, consumaient les trois quarts de son revenu...»

En els núms. 598 i 667 hi ha els començaments de les traduccions d'En Filleau de Saint Martin, Delaunay, Brotonne, Viardot i Damas Hinard, i es podrà veure que el treball d'En Théry no segueix puntualment a cap dels dits traductors, si bé ens ha semblat que se n'aprofita.

Al peu de l'última pàgina numerada de cada volum hi ha el següent peu d'impremta : «Bordeaux. — Imp. Nouv. A. Bellier et C.ie, rue Cabirol, 16».

1336 O Engenhoso Fidalgo | *D. Quichote* | da | Mancha | por | *Miguel Cervantes de Saavedra* | traducção de | D. Jose Carcomo | Ornado com gravuras e impresso a côres | Volume ... | [Escut.] | *Bibliotheca de Instrucção e Recreio* | 1, Travessa de Santa Justa, 1 | (á calçada dos Caldas) | *Lisboa-1888.* [43-VI

p. 232 × 154 mm. c. 200 × 120 mm. (4.º). Vol. I : XXXIII pp., la següent en blanc s. n. + 449 pp., la següent en blanc s. n. + 1 f. s. n.; 9 làms. Vol. II [...*Miguel de Cervantes Saavedra*...]: 469 pp. + 3 pp. s. n.; 8 làms. Vol. III [··· | *Bibliotheca de Instrucçao e Recreio* | 41, Travessa do Cabral, 2º | *Lisboa—1889*] : 494 pp. + 1 f. s. n.; 4 làms., dibuixades per Pastor, L. Bernes. Tapes en tela vermella, propies de l'edició.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, els Versos-elogis, que estan en castellà, una breu biografía d'En Cervantes feta per En Gomes Leal i el pròleg de la primera part (pp. I-XXXIII), i els dels dos següents, Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text va repartit així : el volum primer (pp. 1-449) comprèn els trenta cinc primers capítols de la primera part; el segón (pp. 5-469), els disset capítols següents i els vint-i-quatre primers de la segona, i l'últim (pp. 5-494), del vint-i-cinc al setanta quatre. A la fi de cada volum s'hi troba la llista de les errades a corregir i les taules de capítols i de làmines.

Al verso de cada portadella s'hi llegeix : «Fidalgo, Irmao & C°. — Typ. "Merveille" Travessa de Santa Justa, 1 — Lisboa»; «Typographia — G. Fidalgo & Cª, travessa de Santa Justa, 1, Lisboa» i «Typographia — G. Fidalgo & Cª, Travessa do Cabral, 41, 2.°», respectivament.

Aquesta traducció segueix el text de la feta pels «Viscondes de Castilho e de Azevedo» i En Pinheiro Chagas (núm. 1038), modificant-lo lleugerament.

Els preliminars de la segona part, com la Dedicatoria i el Pròleg, ocupen les pp. 217-223 del segón volum.

1337 Catálogo | de la | Biblioteca Cervántica | de | Leopoldo Rius | [Marca amb l'ex-libris de l'autor : BIBLIOTECA CERVANTICA DE L. RIUS.] | Barcelona-1888 | Lopez Robert, impresor | 69 — Calle del Conde del Asalto — 69 | Teléfono 460. [45-VI

p. 250 × 160 mm. c. 176 × 100 mm. (4.°). 39 pp., la següent en blanc s. n. Una fulla manuscrita. Tela.

Els preliminars d'aquest volum corresponen solament a la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-39) comprèn 1034 números cervantins, si bé molts no estàn detallats, per exemple : «Nos. 705 a 788. — 84 vols. de Imitaciones varias del Quijote en diversos idiomas»; «Nos. 789 a 843.—55 vols. Obras varias referentes a Cervantes y a sus producciones» i «Nos. 844 a 899. 56 folletos destinados a comentar y analizar las obras de Cervantes». També hem de censurar que entre les obres originals d'En Cervantes n'hi figurin de les atribuïdes a ell.

1338 Colección | de | *Trozos Selectos* | en los idiomas y dialectos | usados en la Península Ibérica | impresa con los nuevos tipos | de la | *Bastarda Española* | *Barcelona* | Imprenta del "Correo Tipográfico" | 1888. [44-VIII*

p. 261 × 172 mm. c. 168 × 93 mm. (4.°). 162 pp. s. n. Tela. En la Portadella una dedicatoria autògrafa d'En Gorchs a l'Excma. Diputació Provincial de Barcelona.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria d'En Ceferino Gorchs a la R. Academia Española i Taula (5 ff. s. n.).

El text està compost per diversos treballs d'autors castellans, gallecs, astu-

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

rians, portuguesos, catalans, valencians, mallorquins i euskars. A nosaltres sols ens interessen les primeres fulles (8-14), les quals contenen el cap. VI de la primera part del *Don Quijote*.

1339 Un documento inédito de Cervantes. [40-VIII

La Ilustración, Barcelona, 29 juliol 1888.

Aquest document el va donar a conèixer En Mainez en una sessió de l'Academia de Ciencias de Cadiç, publicant-lo tot seguit en el diari *El Manifiesto* de la dita ciutat. És una cèdula de comissió, datada a Sevilla el 9 de juliol de 1588, a favor d'En Cervantes, perquè pugui comprar blat i ordi a Ecija.

1340 Don Quijote | de Andalucía | obra cientifica, politica, literaria y comica | en cuatro actos y en prosa | original de | Antonio Fernandez y Moreno | Sevilla | Imp. de Gironés y Orduña, Lagar 3. | 1888. [46-VI. c. 2

p. 159 × 108 mm. c. 122 × 86 mm. (4.º). 1 f. s. n. + 178 pp. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella (1 f. s. n.), Portada, Dedicatoria a N'Emilio Castelar i Repartiment (pp. 1-4).

El text (pp. 5-178) va repartit en quatre actes, i aquests tenen cinc, vint, deu i una escena, respectivament.

No és cap obra teatral, amb tot i la seva forma, i si algun dia arribava a representar-se, els espectadors no resistirien de cap manera l'acte segón. Havem tingut la paciencia de llegir-la tota, i res hi havem trobat de cervantí, fora de dir-se Quijada l'alcalde del poble on passa l'acció de l'obra; en la portada es diu que és una obra científica, política, literaria i còmica, i no té res de tot això; el que sí demostra és que el seu autor no és literat.

1341 Cervantes | en | Valladolid, | por | D. Juan Ortega y Rubio, | Cronista de la Excma. Diputación provincial. | Valladolid. | Imp. y Librería Nacional y Extranjera de los Hijos de Rodriguez, | Libreros de la Universidad y del Instituto. | 1888. [Portada mutilada.] [43-IX. c. 2*

p. 220 × 142 mm. c. 155 × 81 mm. (8.º). 56 pp. Rústega.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portada, Dedicatoria i Advertiment (pp. 1-6).

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

El text (pp. 7-22) tendeix a demostrar dues coses : 1.ª, que Cervantes escrigué el *Don Quijote* a Valladolid, i 2.ª, que la casa que habità En Cervantes a Valladolid «fué la señalada hoy en el Rastro con el núm. 14».

A la fi s'hi troben sis apèndixs aclarint alguns punts del text.

Hem de dir que tot quant diu referent al primer punt no convenç, si bé trobem encertat ço que diu referent al segón.

1342 PIN Y SOLER, Joseph. — Lletra d'avuy y notas d'ahir. [05 (46. 71)*

La Renaixensa (Barcelona, XIX, pp. 81-90).

Aquest article és una contestació a *La Reparación*, publicada en la revista de l'Ateneo Tarraconense en 1872 (núm. 936), on es vol demostrar que l'haver-se publicat en dita ciutat el Quixot d'En Fernández de Avellaneda (núm. 20) és una grossa taca per a Tarragona i a l'ensems un afront a Cervantes.

1343 Clemente Cortejón, Presbítero | Algunos secretos | del lenguaje y estilo | del | Don Quijote | Tirada especial del artículo publicado en La España Moderna | del 30 de abril de 1889 | Ejemplar número [Escrit a mà:] 27 | Madrid | Imprenta y Fundición de M. Tello | Impresor de Cámara de S. M. | Don Evaristo, 8 | 1889. [41-VIII. c. 11

p. 245 × 168 mm. c. 177 × 104 mm. (8.º). 37 pp., la següent en blanc s. n. En la portada s'hi llegeix la dedicatoria autògrafa de l'autor a En Rius. Rústega.

Els preliminars d'aquest opuscle, són la coberta, que fa de Portada.

El text (pp. 1-37) és el tiratge a part del treball publicat en *La España Moderna* el 30 d'abril, pp. 99-135 (núm. 1345).

1344 COROLEU, José. — El Quijotismo en el mundo gentílico y la sociedad cristiana. [05 (46-41)*

La España Moderna (pp. 113-139), Madrid, maig de 1889.

Aquest article tracta, com diu l'autor, «de la exageración en los sentimientos caballerosos», estudiant l'ideal cavalleresc i fent encertades observacions sobre els tipus de D. Quixot i Sanxo.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1345 La España Moderna [Madrid, abril 1889]. [05 (46-41)*

p. 242 × 165 mm. c. 177 × 104 mm. 205 pp. + 3 s. n.

Aquest número de la interessant revista madrilenya, conté dos treballs cervantins, que són : *Algunos secretos del lenguaje y estilo del «Don Quijote»* d'En Cortejón (pp. 99-135) i *Un enigma literario. El Quijote de Avellaneda. Novísimas investigaciones. La clave,* de N'Adolfo de Castro (pp. 157-185).

El primer estudi imita vagament el pròleg de la primera part del *Don Quijote,* ja que tot ell és un consell que dóna un amic a l'autor perquè reculli les notes pertinents a l'article que li demana el director de *La España Moderna.* Com es diu en l'epígraf, tracta del llenguatge i estil del *Don Quijote,* posant exemples i demostrant que és «en lenguaje y estilo, único».

El «enigma literario» del segón article és el llibre d'En Fernández de Avellaneda, *Don Quijote,* publicat a Tarragona en 1614 (núm. 20); En Castro vol demostrar que l'autor del dit llibre fou En Juan Ruiz de Alarcón. A la fi diu que l'escriptor americà N'Andrés Bello opinava que *La Tía Fingida* era obra d'un que es deia Fernández de Avellaneda.

La primera conjectura ja la va exposar En Castro en el seu llibre *Varias obras inéditas de Cervantes* (núm. 988).

1346 Sanchez Moguel, Antonio. — Una crónica italiana y dos sonetos de Cervantes. [40-VIII

La Ilustración Española y Americana (XXXIII, III), Madrid, 22 de gener 1889.

Interessant estudi, on es descriu el manuscrit d'En Bartolomeo Rufino referent a la presa de la Goleta i Tunis, i es copien els sonets que féu En Cervantes en elogi de l'autor i de l'obra. En Sánchez Moguel els cregué inèdits, i així els donà a conèixer a la R. Academia de la Historia en sessió de 21 de desembre de l'any anterior, però ja hem vist que N'Hartzenbusch els havía publicat en la seva edició impresa a Argamasilla en 1863 (núm. 777) i que figuren en la col·lecció d'*Obras completas de Cervantes* (núm. 776).

1347 Sigüenza, Julio de. — La hija de Cervantes. [40-VIII

La Ilustración Española y Americana (XXXIII, pp. 167 i 203), Madrid, 22 de setembre i 8 d'octubre de 1889.

Interessants articles referents a N'Isabel de Cervantes Saavedra, «hija legítima del dicho señor Miguel de Cervantes», com es llegeix en un document.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Aquest tema de «la filla d'En Cervantes», ja l'havía tractat el mateix Sigüenza en uns articles que va publicar en la mateixa revista, pels anys de 1882 i següent (núm. 1238).

En aquesta col·lecció manca el segón article, publicat el 30 de setembre.

1348 SIGÜENZA, Julio de. — El néctar de nuestros antepasados (Cuento que tiene mucho de historia). [059 (46-41)*

Almanaque de La Ilustración para el año de 1890. Madrid, 1889 (pp. 111-122).

El néctar a què es fa referencia és la «aloja», com en diuen a Castella. El treball d'En Sigüenza és un quadret en prosa, en el que intervenen En Cervantes, En Rufo, N'Espinel i altres. Són interessants les *Ordenanzas de los Alojeros,* donades a Madrid en 1611.

1349 Coleccion | de | Discursos y Artículos | por | Julian Apraiz | Tomo ···. | ··· | Vitoria | Establecimiento Tipográfico de la Ilustración de Alava | 1889. [46-VI*

p. 192 × 130 mm. c. 134 × 72 mm. (8.º). Vol. I [··· | Tomo I | Discursos | ···] : 2 ff. s. n. + 419 pp., la següent en blanc s. n. + 4 ff. s. n. Vol. II [··· | Tomo II | Articulos | Vitoria | Tipografía de la Ilustración de Alava | 1889] : 2 ff. s. n. + 469 pp., la següent en blanc s. n. + 3 ff. s. n. Vol. III : p. 209 × 135 mm. c. 168 × 90 mm. (4.º). [··· | D. Julián Apraiz | Director del Instituto de Alava | Tomo III | Vitoria | Establecimiento Tipográfico de Domingo Sar | 1898] : 195 pp. + 5 pp. s. n. Tela vermella; la dels dos primers volums relligadura propia de l'edició.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada (2 ff. s. n.), Dedicatoria, Portadella i Pròleg (pp. 1-8); els del segón, Portadella i Portada (2 ff. s. n.), Dedicatoria i Pròleg (pp. 1-8); i els del tercer, Portadella, Portada, Advertiment, Portadella i Advertiment (pp. 1-10).

El text del primer volum (pp. 9-419) va repartit en dues parts : 1.ª Discursos sobre l'apòleg, i 2.ª Discursos varis. D'aquests ens interessen els següents: el d'inauguració de l'*Academia Cervántica Española* (p. 360) el 1.r de març de 1873, on tracta de les *Novelas Ejemplares*; el llegit sobre el mateix tema en la festa cervantina celebrada per la dita Academia, el 23 d'abril de 1875 (p. 369); el de la festa celebrada per l'Ateneu, amb motiu de la mort d'En Cervantes l'any 1888 (p. 377), que és un elogi a l'autor del *Don Quijote,* però hi ha punts que tenen relació amb el procés de Valladolid, i el que llegí el 24 d'abril de 1889 (p. 405) tractant del *Persiles.*

El segón (pp. 9-469), comprèn estudis de crítica, però cap és pertanyent a En Cervantes ni a la seva obra.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

En el volum tercer (pp. 11-195), s'hi veuen diversos treballs, però a nosaltres sols en interessen els següents : *¿Quién fué D. Quijote?*, discurs llegit el 24 d'abril de 1893 en l'Ateneo de Vitoria (p. 16), l'extracte del llegit el 23 d'abril de 1895, tractant de Cervantes i els bascos (p. 53), i el que insinúa que la comedia de Tirso de Molina *Quien da luego da dos veces*, està inspirat en *La Señora Cornelia* d'En Cervantes (p. 111).

A la fi de cada volum s'hi troba la Taula de capítols.

D'estudis de N'Apraiz ja n'hem esmentat abans (núm. 967), però, els d'ara, exceptuant el primer, són enterament nous. Al nostre entendre els més importants són : el que ja coneixíem i l'últim del volum tercer.

L'exemplar d'aquesta Col·lecció cervàntica havia pertangut a En Mainez, i al marge de l'estudi *¿Quien fué D. Quijote?* va escriure amb llapis : «Este es un trabajo curiosísimo y hay que estudiarlo.» Segons N'Apraiz, el tipus de D. Quixot fou ideat pensant amb N'Alonso Quijada i Salazar, veí d'Esquivias.

L'estudi demostrant que En Tirso copià a En Cervantes, és fortament interessant i convenç.

1350 [Títol de la coberta] Fragment | reproduhit de la primera edició | del | Don Quixòt de la Manxa | compost per | Miquèl de Cervantes Saavedra | (Madrit-1615) | y traslladat en sis idiomes neo-llatins: | posant lo catalanesch entremitx, com á mostra de una traducció | que ha de vèure per primera vegada la pública llum | Barcelona | Estampa La Catalana, de Jaume Puigventós | Carrer del Dormitori de Sant Francesch, 5. | MDCCCXC. 43-VII

p. 260 × 202 mm. c. 214 × 168 mm. 4 ff. a 3 col. Mig pergamí, amb puntes.
Un altre exemplar. [C. 50-N.º 15*

Aquest fragment del *Don Quijote* és el mateix que volía publicar En López Fabra en cent idiomes o dialectes, ço és, els consells de D. Quixot a Sanxo abans que aquest se'n vagi a governar l'Ínsula Barataria (II, cap. 42). A més del text original, s'hi troben les següents traduccions : *Portuguesa*, treta de l'edició número 1073, traducció del Vescomte de Benalcanfor; *Italiana*, feta per En Gamba, núm. 882; *Catalana*, encara que no es diu qui fou el traductor, podem afirmar que és En Bulbena i Tusell; *Provençal*, la que hem vist en els números 971 i 972, d'En Frederic Mistral, i *Francesa*, traduïda per En Furne, núm. 735.

Hem d'advertir que hi ha dos textos castellans; un copiat del de la primera edició, i un altre, tret de la d'Argamasilla de Alba (núm. 777).

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1351 Bibliothèque Nationale | Collection des meilleurs auteurs anciens et modernes | Cervantes | Don Quichotte | traduction de Florian | Tome deuxième | Paris | Librairie de la Bibliothèque Nationale | rue de Richelieu, 8, près le Théatre-Français | Ci-devant, rue de Valois, 2 | 1890 | Tous droits reservés. [42-VII

p. 140 × 93 mm. c. 108 × 60 mm. (16.º). 192 pp. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-192) conté els caps. 28-50 de la primera part, un advertiment del traductor, el pròleg de la segona part i els capítols 1-12 d'aquesta.

Al peu de l'última pàgina s'hi llegeix : «Paris. — Imp. Nouv. (assoc. ouv.), 11, rue Cadet | G. Masquin, directeur.»

Aquest volum, acompanyat del primer, imprès l'any 1887 (núm. 1318), i dels dos últims, pertanyents al de 1886 (núm. 1298), formen una edició. Vegi's ço que hem dit en el núm. 1318.

1352 Romancero | de | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | sacado de la obra inmortal de | Miguel de Cervantes Saavedra | por su admirador entusiasta | Maximino Carrillo de Albornoz | ··· Parte | Tomo ··· | Madrid | José Góngora y Álvarez, Impresor | San Bernardo, núm. 85. | 1890. [43-I

p. 170 × 122 mm. c. 132 × 72 mm. (8.º). Vol. I : 503 pp., la següent en blanc s. n. Vol. II: 631 pp., la següent en blanc s. n. Mitja pell; talls i caps daurats.

Un altre exemplar, incomplet. [834. 5. T*

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada i Dedicatoria a En Cervantes (pp. 1-11); els del segón, Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text va repartit en dos volums, corresponent cada u a una de les dues parts del *Don Quijote* d'En Cervantes. El primer (pp. 13-470), comprèn cent cinquanta dos romanços, i el segón (pp. 5-605), cent quaranta. A la fi de cada volum s'hi troben notes aclaratories al text.

Aquesta obra, com es pot veure, és el *Don Quijote* posat en vers, però no és la primera volta que es féu una cosa així; ja va intentar-se anys abans (núm. 1081), però no va termenar-se l'obra. Vegi's el meu treball *Tres documents inèdits referents al «Don Quijote»* (Barcelona, 1916).

1353 L'Enginyos Cavaller | Don Quixot de la Manxa | compost per | Miquel de Cervantes Saavedra | Traslladat á nostra llengua materna, | y en algunes par-

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

tides lliurement exposat | per | Antoni Bulbena y Tusell | [Gravat.] | Barcelona | Tipografía de F. Altés : Elisabets, 11. | M.DCCC.XCI. [833. 4. T[1]

p. 265 × 175 mm. c. 182 × 118 mm. (8.º). XVI pp. + 1 f. s. n. en blanc + 591 pp., la següent s. n.; 1 làm. amb el retrat de Cervantes. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Advertiment del traductor i Taula (pp. I-XVI), segueix després una fulla en blanc, i a continuació la Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, el Pròleg de la primera part i els Versos-elogis (pp. 1-10).

El text (pp. 11-591 + 1 sense numerar) conté la primera i segona part, no completa, sinó arranjada, car té quaranta nou i seixanta set capítols, respectivament. Cal advertir que entre la primera i segona part (pp. 265-270) s'hi troben els preliminars d'aquesta, o sia la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg, precedits d'una Portadella. A la fi del volum, en l'última pàgina que va sense numerar, hi ha el colofó i la Llista de les errades a corregir.

El traductor explica el per què ha suprimit certs capítols de la novella cervantina, dient en sa defensa que, com són rondalles suggerides i «deslligades de la narració, no afectan ni poch ni molt la entegritat de la faula».

La traducció d'En Bulbena és molt més curosa que la d'En Tàmaro (número 1226), com ho demostra el següent acarament:

Text d'En Tàmaro	Text d'En Bulbena
A cert poblet de la Mancha de qual nom no vull recordarme, no fa pas gaire, hi vivia un hidalgo d'aquells de llança en candelero, adarga antiga, roci flac y galch corredor. Una olla d'una mica mes de vaca que moltó, fiambre de carn trinxada las mes de las nits, olla de trossos los dissaptes, llantias los divendres y algun colomí d'afeigidura los diumenges consumien las tres parts de sa hisenda...	En un poblèt de la Manxa, que del seu nom no vull recordarme, vivia, no fa molt temps, un d'aquells hidalgos, de llança arraconada, adarga antiga, rocí magre y goç caçador. Un bollit més sovint de vaca que de moltó, carn trinxada quasi totes les nits, olla de troços los dissaptes, llentilles los divendres y algun colomí que hi queya ademés los diumenges, s'emportaven les tres parts de sa hisenda...

Potser ningú, com nosaltres, ha tractat amb més rigorisme aquesta traducció,[2] però després d'haver-la llegida novament, ens ratifiquem en ço que vàrem dir aleshores : que és digne de figurar en les bones traduccions del llibre d'En Cervantes, però que seguim opinant que el *Don Quijote* és intraduïble.

El tiratge d'aquesta edició fou de tres cents cinquanta exemplars, però se'n feren vint-i-cinc en paper satinat superior.

1. Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.
2. Vegi's *Comentarios al folleto Lo Cervantisme a Barcelona* (Barcelona, 1901).

1353[a] L'Enginyos Cavaller | Don Quixot de la Manxa | compost per | Miquel de Cervantes Saavedra | Traslladat á nostra llengua materna, | y en algunes partides lliurement exposat | per | Antoni Bulbena y Tusell | [Gravat.] | Barcelona | Tipografía de F. Altés : Elisabets, 11. | M.DCCC.XCI. [43-VIII

p. 263 × 175 mm. c. 182 × 118 mm. (8.º). XVI pp. + 1 f. s. n. en blanc + 591 pp., la següent s. n.; làmina amb el retrat de Cervantes. Mig xagrí vermell; cap daurat.

Aquest exemplar de la col·lecció Bonsoms porta el número 6 del tiratge especial en paper satinat superior.

1354 De Cervantès | *Rinconète et Cortadillo* | Nouvelle | Soixante-sept compositions | par | *H. Atalaya* | Traduction et notes de Louis Viardot | [Gravat.] | Librairie Artistique | *H. Launette et Cie, Éditeurs — G. Boudet, Succ^r* | 197, Boulevard Saint-Germain, Paris | 1891. [42-IX

p. 269 × 177 mm. c. 174 × 99 mm. (4.º). 3 ff. s. n. + 116 pp. + 5 ff. s. n., el primer de colofó + 1 f. s. n. i l'última : «Catalogue | a prix marqués | de | cinquante-huit dessins | de | H. Atalaya...» + 4 pp. + 1 f. s. n. Tela. Exemplar núm. 479.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Justificació del tiratge, Portada i Nota dels col·laboradors d'aquesta edició (3 ff. s. n.).

El text (pp. 1-107) conté el de la novel·la cervantina, il·lustrada profusament per N'Atalaya. A la fi s'hi troben algunes pàgines amb notes aclaratories al text i taules dels gravats, en l'última pàgina que va sense numerar, hi ha el colofó.

La traducció d'aquesta novel·la d'En Cervantes, feta per En Viardot, no és cosa nova, ja que fou donada a conèixer en 1838 (núm. 611); els magnífics dibuixos de N'Atalaya són admirablement fets i tenen color local.

El tiratge d'aquesta edició fou de 575 exemplars : 1-25, en paper Japó; 26-75, en paper de Xina; i 76-575, en paper *velin*.

1355 Some | french and spanish | Men of Genius. | Sketches | of | Marivaux, Voltaire, Rousseau, Diderot, | Beaumarchais, Mirabeau, | Danton and Robespierre, Béranger, Victor Hugo, | Eugène Sue and Zola, | Cervantes and Lope de Vega, Calderon. | By Joseph Forster, | Author of 'Four Great Teachers', &c. | London:| Ellis and Elvey. | 1891. | [All rights reserved.] [43-IV

p. 190 × 126 mm. c. 140 × 81 mm. (8.º). 4 ff. s. n. + 330 pp. + 2 ff. s. n. de catàleg. Tapes en tela, propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Advertiment i Taula (4 ff. s. n.).

El text (pp. 1-330) comprèn breus notes de crítica literaria referents als autors esmentats en la portada; a nosaltres solament ens interessa l'article que porta per títol *Lope de Vega and Cervantes* (pp. 269-310), si bé trobem que no dóna idea de l'obra ni de la vida d'ambdós escriptors castellans.

1356 Oración fúnebre | que en las honras de | Miguel de Cervantes Saavedra | y demás ingenios españoles | pronunció el 23 de Abril de 1891 | en la iglesia de monjas Trinitarias de Madrid | el Excmo. e Ilmo. Señor Doctor | Don Francisco Sanchez Juarez | Protonotario Apostólico | Auditor de número del Supremo Tribunal de la Rota de la Nunciatura | Publícase por acuerdo y á expensas | de la | Real Academia Española | [Floró.] | Madrid | Tipografía de los Huérfanos | Calle de Juan Bravo, 5 | 1891. [41-VIII. c. 19

p. 233 × 165 mm. c. 168 × 95 mm. (8.º). 34 pp. Rústega. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars corresponen a la Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-34) desenrotlla el tema «*Cor sapientis erudiet os ejus, et labiis ejus addet gratiam*» (*Prov.*, XVI, 23).

1357 Michele Cervantes | Don | Chisciotte | della | Mància | ridotto in ottava rima napolitana | dal | Prof. Raffaele Capozzoli | [Monograma de l'editor.] | In Napoli, 1891. | Luigi Chiurazzi | Libraio-Editore | 47, Piazza Cavour, 48. [44-VI

p. 190 × 125 mm. c. 148 × 77 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + 152 pp., falten les pàgs. 1-16, en el seu lloc hi ha repetides les pàgs. 33-48. Rústega. En la portadella, escrit a mà, «Ex-libris M. Multedo».

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.).

El text (pp. 17-152) conté els cants 2-10 del dit poema. Vegi's l'observació abans feta sobre la manca del primer plec, que comprèn tot el primer cant.

Al revers de la Portada s'hi llegeix : «Tipi M. Ruggiano. — Vico Fico al Purgatorio, 1.», i en l'última pàgina es diu que : «De sto libretiello se ne so' tirate schitto 250 copie.»

Aquesta obra no va seguint pas a pas el llibre d'En Cervantes, com ho fa el *Romancero* d'En Carrillo Albornoz (núm. 1352), ni detalla tant com aquest, i ho demostra el que els deu cants d'aquest volum comprenen tota la primera part del *Don Quijote*.

Dubtem que En Capozzoli hagués donat fi a la seva tasca publicant el text corresponent a la segona part, perquè en el *Catalogo Generale della Libreria Italiana*, de Pagliaini, solament hi hem vist esmentat el volum descrit.

1358 El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote* | de la Mancha | compuesto por | *M*iguel de *C*ervantes *S*aavedra | ... parte | *Barcelona* | Imprenta particular de C. Gorchs | 1892. [Vitrina IV

p. 235 × 171 mm. c. 138 × 90 mm. (4.º). Vol. I : XXVIII pp. + 385 pp., la següent en blanc s. n.; 12 làms., la primera de frontispici. Vol. II [··· | parte, Tomo ···. | ···] : 397 pp., la següent en blanc s. n., 5 làms. Vol. III : 415 pp., la següent en blanc s. n.; 7 làms. Vol. IV : 1 f. s. n. + 440 pp.; 10 làms., la primera de frontispici. Vol. V : 439 pp., la següent en blanc s. n.; 9 làms. Vol. VI : 420 pp.; 9 làms. Les làmines dibuixades per Antonio Carnicero, Joseph del Castillo, Joseph Brunete, Bernardo Barranco, Pedro Arnal, J. Rivelles, Gerónimo Gil, Gregorio Ferro; gravades per Fernando Selma, J. Joaquin Fabregat, Gerónimo A.º Gil, Manuel Salvador Carmona, Pedro Pasqual Moles, A. López Enguidanos, Joaquín Ballester, Juan de la Cruz, Alejaº. Blanco, Francisco Muntaner, Juan Barcelo. Pell valenciana amb filets als plans i cantells, contracantells i caps daurats.

Els preliminars del volum primer, són : Portadella, Portada, Dedicatoria de l'editor a la R. Academia Española per haver-li deixat reproduir les làmines de l'edició de 1780 i 1819 (núms. 308 i 472), Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-XXVIII), i Portadella corresponent a la primera part (pp. 1 i 2); els dels volums segón, tercer, cinquè i sisè, solament la Portadella i Portada (pp. 1-4); els del quart, Portadella corresponent a la segona part, Portadella, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg (pp. I-XIII).

El text va repartit de manera que els tres primers volums (pp. 3-361, 5-377 i 5-391) corresponen a la primera part (caps. 1-21, 22-34 i 35-52) i els tres següents (pp. 15-431, 5-431 i 5-412) a la segona (caps. 1-24, 25-49 i 50-74). A la fi de cada volum s'hi troba la Taula de capítols i notes referents a variants.

El text segueix el de la R. Academia Española de 1819 (núm. 472), i les variants són en llur majoría les assenyalades en el núm. 780, edició feta per En Tomàs Gorchs en 1863.

És edició de bibliòfil : el tipus de lletra és «bastarda española»; el paper, de fil; els frisos i culs-de-llantia dels capítols, així com la lletra inicial de cada u d'ells, de mèrit. El preu d'aquesta edició era de vuitanta pessetes.

1358ª El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote* | de la Mancha | compuesto por | *M*iguel de *C*ervantes *S*aavedra |... parte | *Barcelona* | Imprenta particular de C. Gorchs | 1892. Vitrina IV

p. 237 × 180 mm. c. 138 × 90 mm. (4.º). Vol. I : XXVIII pp. + 385 pp., la següent en blanc s. n.; 12 làms., la primera de frontispici. Vol. II [... parte, Tomo ···. | ...] : 397 pp., la següent en blanc s. n.; 5 làms. Vol. III : 415 pp., la següent en blanc s. n.; 7 làms. Vol. IV : 1 f. s. n. + 440 pp.; 10 làms., la primera de frontispici. Vol. V : 439 pp., la següent en blanc s. n.; 9 làms. Vol. VI: 420 pp.; 9 làms. dibuixades igual que en el número anterior. Relligadura en pell de Llevant blava, filets als plans i cantells, contracantells i caps daurats (Miralles).

Tiratge en paper del Japó de l'edició anterior. No hem pogut averiguar el nombre d'exemplars que se'n feren, però sí podem dir que es veníen a cent vuitanta pessetes.

1358[b] El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote* | de la Mancha | compuesto por | *M*iguel de *C*ervantes *S*aavedra | ... parte | *Barcelona* | Imprenta particular de C. Gorchs | 1892. **Vitrina IV**

p. 235 × 175 mm. c. 138 × 90 mm. (4.º). La distribució de volums i de pàgines i les il·lustracions igual que en els números anteriors. Relligadura en pell de Llevant oliva, filets als plans i als cantells, contracantells i cap daurats (Menard).

Tiratge en pergamí de l'edició anterior. Ja fa alguns anys que, parlant amb un bibliòfil, va dir-nos que se'n feren solament tres exemplars : un fou venut a En Bonsoms, per 640 pessetes; un altre cedit a la R. Academia Española, i l'últim que se'l quedà l'editor. La enquadernació d'aquest exemplar fou feta per En Menard, important 480 pessetes, més les despeses de trametiment.

1359 *Miguel de Cervantes Saavedra* | El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote* | de la Mancha | Dibujos de Gustavo Doré | Reproducciones foto-zincográficas | Tomo...| Barcelona | *Luis Tasso Serra* | Editor. **[44-VI**

p. 220 × 145 mm. c. 173 × 100 mm. (4.º). Vol. I : 808 pp.; 39 làms. Vol. II : 912 pp.; 15 làmines. Tapes en tela vermella, amb títol al pla, propies de l'edició.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pp. 1-22); els del segon, Portadella, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg (pp. 1-14).

El text de tota l'obra va en dos volums, cada un dels quals comprèn una part (pp. 23-804, caps. 52, i pp. 15-906, caps. 74). A la fi de cada volum s'hi troba la Taula de capítols, però en el segón, demés d'això, hi ha la de les làmines.

Amb tot i no portar l'any d'impressió, podem dir que fou el de 1892 a 1893.

1360 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | por| Miguel de Cervantes Saavedra | Tomo ···. | Valencia. — 1892. | Terraza, Aliena y Comp.ª, Editores | Calle de Isabel la Católica, 3. [43-I

p. 173 × 110 mm. c. 143 × 82 mm. (8.º). Vol. I : 599 pp., la següent en blanc s. n.; 4 làms. Vol. II : 654 pp.; 3 làms. litografiades en color. Mig xagrí vermell, amb puntes. Segell de la llibreria Joan Roca, Barcelona.

Els preliminars del volum primer, són : Portadella i Portada (pp. 1-4); els del segón, Portadella, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg de la segona part (pp. I-XI).

El text va repartit en dos volums, comprenent, respectivament, una part de l'obra (pp. 5-594, caps. 52, i 13-648, caps. 74). A la fi de cada u s'hi troba la Taula de capítols.

Edició econòmica, impresa en bon tipus de lletra i no tan «mal papel» com diu En Rius (I, 1065).

1361 Донъ-Кихотъ | Ламанчскій | (Don Quijote) | Сочиненіе | Мигузл Сервантеса Сааведры. | томъ ···. | Съ портремъ Сервантеса и 372 рисунками. | Переводъ съ испанскаго | В. Карелина, | исправенный и дополненный В. Зотовымъ. | Съ приложенісмъ критическаго зтюда В. Карелина : "Донь-кихотизмъ" и | "Демонизмъ". | Изданіе четвертое иллюстрированное. | С.-Петербургъ. | Изданіе Н. А. Шигина. [46-VIII

p. 280 × 180 mm. c. 217 × 130 mm. (8.º). Vol. I : XXII pp. + 491 pp., la següent en blanc s. n. + III pp., la següent en blanc s. n.; 9 làms., la primera amb el retrat de Cervantes. Vol. II: [томь ···. | Сь 392 рисунками. | .....] VIII pp. + 544 pp. + 68 pp. + IV pp.; 8 làms. Mig xagrí, cap daurat.

Els preliminars del primer volum, són : Frontispici, Portada, Vida de Cervantes i Pròleg (pp. I-XXXII) i Portadella (pp. 1 i 2); els del segón, Portadella, Portada i Pròleg (pp. I-VIII) i Portadella (pp. 1 i 2).

El text va repartit, comprenent cada volum una part de l'obra : El primer, pp. 3-491, caps. 52, i el segón, pp. 3-544, caps. 74. A la fi de cada volum s'hi troba la taula de capítols, amb numeració romana (pp. I-III i I-IV, respectivament), però en el segón, abans de l'índex, hi ha un interessant estudi del traductor, que porta per títol «El Donquixotisme i el dimonisme» (pp. 1-68).

Les il·lustracions són les d'En Tony Johannot, però hi ha làmines que són d'En G. Roux, el qual les féu per a una edició francesa impresa a París pels voltants de 1865, editada per la casa Furne, Jouvet et Ce.

L'estudi que hem esmentat, fet per En Karelin, fou acabat en 1866, però no figura en la primera edició russa que publicà de la seva versió (núm. 821), potser

perquè tenía pensat que servís d'introducció a la mateixa, i el no tenir acabat aquest treball en començar l'edició li féu desistir de tal propòsit.

Qui compari el text de l'edició núm. 821 amb la d'ara, hi trobarà lleus diferencies, degudes a la correcció que del treball d'En Karelin féu En Zotov.

Al revers de la portada del primer volum hi figura l'autorització per a imprimir la present edició en 31 gener de 1892, i al peu del revers de la portada del segón volum hi figura l'any 1893.

1362 Den Sinnrike Junkern | Don Quijote af la Mancha | af | Miguel de Cervantes Saavedra | öfversatt och försedd med upplysande noter | af | Edv. Lidforss. | ... Delen. | Stockholm | Fahlcrantz & C : O. [43-I

p. 166 × 108 mm. c. 138 × 82 mm. (8.º). Vol. I : XVI pp. + 721 pp., la següent en blanc s. n., falten les pàgs. 1 i 2. Vol. II : XIV pp. + 819 pp., la següent s. n. Mitja pell, amb puntes; tall superior daurat.

Els preliminars del primer volum, són : Portada, Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar i el Pròleg de la primera part (pp. I-XII), seguint després quatre pàgines, continuant la numeració romana amb notes a la Dedicatoria i Pròleg; els del segón, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg de la segona part (pp. I-X), seguint després, com en el primer, algunes pàgines amb notes.

El text va repartit, comprenent cada volum una part de l'obra (pp. 3-721, caps. 52, i pp. 1-813, caps. 74); després de cada capítol hi ha notes pertinents al text cervantí. A la fi del segon volum s'hi troba un «potscriptum» d'En Lidfors, tractant de la seva tasca, i al peu de l'última pàgina, que va sense numerar, s'hi llegeix : «Stockolm, Central-Tryckeriet, 1892».

La versió d'En Lidfors fou celebrada per diverses revistes estrangeres, essent judicada com la més important de les que s'havíen fet fins aleshores a Suecia.

1363 "Petite Collection Guillaume" | Cervantes | La Jitanilla | Traduction de Jacques Soldanelle | Illustrations de Conconi et Marold. | [Gravat.] | Paris | E. Dentu, Éditeur | 3, Place de Valois, 3 | M DCCC XCII. [40-VII

p. 118 × 72 mm. c. 81 × 41 mm. (4.º). 6 ff. s. n., la primera en blanc + 144 pp. + 1 f. s. n. + 4 pp. amb un extracte del Catàleg especial de la Col·lecció Guillaume. Relligat amb xagrí vermell; filets als plans, cantells, contracantells i caps daurats.

En els preliminars d'aquest volum hi trobem un frontispici, Portadella, Advertiment i una làmina, Portada, Portadella (5 ff. s. n.) i una nota de l'editor (pp. 1-4).

El text (pp. 5-144) comprèn el de *La Gitanilla;* seguint després una fulla en blanc, en la que hi ha el colofó datat el 25 de novembre de 1892.

La traducció, feta per En Soldanelle, és curosa; les làmines no tenen color local.

Aquesta edició fou impresa en els tallers tipogràfics de N'Eduard Guillaume, Boulevard Brune, n.º 105, París.

1364 Cervantes | Le | Licencié Vidriera | Nouvelle traduite en français | avec une préface et des notes | par | R. Foulché-Delbosc | [Floró.] | Paris | Librairie H. Welter | 59, Rue Bonaparte, 59 | 1892. [38-IX, c. 13

p. 188 × 118 mm. c. 131 × 82 mm. (8.º). 70 pp. Rústega.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portadella, Portada, Taula i Prefaci (pp. 1-38).

El text (pp. 39-70) comprèn la susdita novel·la cervantina, admirablement traduïda per En Foulché Delbosc.

El prefaci és un seriós treball cervantí, on s'estudíen les edicions i traduccions franceses de les *Novelas,* analitzant després *El Licenciado Vidriera.*

Vegeu l'interesant estudi d'En Fitzmaurice-Kelly, publicat en la *Revue Hispanique* (IV, 45), referent a la dita novel·la de Cervantes.

1365 *The life of* | *Miguel de Cervantes* | *Saavedra.* | A biographical, literary, and historical study | with | A Tentative Bibliography from 1585 to 1892, | and | An Annotated Appendix | on the | Canto de Calíope. | *By* | *Jas. Fitzmaurice-Kelly.* | Det ädla landet hor en tid dem käxa; | Så ger det sin Cervantes, sin Murillo | Och återgår till skaparslummerns ro. | Carl Snoilsky, España. | London: Chapman and Hall, Ld. | 1892. | [All rights reserved.] [46-VII

p. 225 × 140 mm. c. 166 × 98 mm. (8.º). XIV pp. + 1 f. en blanc s. n. + 39 6pp. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria, Prefaci, arbre genealògic d'En Cervantes i Taula (pp. I-XIV).

El text (pp. 1-319) va repartit en deu capítols. Segueix després una extensa bibliografia cervantina i l'índex de noms propis esmentats en el volum (pp. 321-396).

Al peu de l'última pàgina numerada, i al revers de la Portada, s'hi llegeix: «Charles Dickens and Evans : Crystal Palace Press».

Aquesta biografía d'En Cervantes sols mereix elogis; es veu que està escrita per un hom que no pertany al gremi dels fanàtics aduladors cervantins, però sí

al dels imparcials. Cert que en fer En Fitzmaurice-Kelly el seu treball, va tenir present gairebé tot el que havíen escrit els seus predecessors, però sabé deixar llegendes i fantasíes, escollint sols els fets històrics.

La part destinada a Bibliografía cervàntica és admirable, encara que no detalla les edicions, i dóna noticia de algunes que fins aleshores no s'havíen esmentat.

1366 Cervantina | Fantasia quijotesca en un acto y tres cuadros, en verso | y arreglada á la escena | por | Jose M. Ovejero de los Cobos | Representada por primera vez en el Teatro de Calderon, en casa | de los Marqueses de Reinosa, el día 5 de Junio de 1892. | Madrid | Imprenta de José Rodríguez | Atocha, 100, principal | 1892. [43-X. c. 1

p. 202 × 133 mm. c. 147 × 81 mm. (8.º). 39 pp.

Els preliminars d'aquest quadre representable, són : Portada, Repartiment i dues Dedicatories (pp. 1-6).

El text (pp. 7-39) va repartit en tres quadres, els quals tenen nou, cinc i tres escenes, respectivament.

L'acció passa a casa dels Ducs, reproduint, entre altres, algunes de les escenes que es llegeixen en el text cervantí, com l'ensabonament de les donzelles a D. Quixot, la descripció de la cavalcada per al desencantament de Dulcinea i el concert d'Altisidora.

1367 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervántes Saavedra | Edicion conforme á la última corregida por la Academia Española | con la vida del Autor | y notas para la buena inteligencia del texto | [Gravat.] | Paris | Librería de Garnier Hermanos | Rue des Saints-Pères, n.º 6 | 1893. [43-1

p. 174 × 113 mm. c. 151 × 85 mm. (18.º, repartit en un plec de 12 i un de 6). 3 ff. s. n., al segón una làmina + XLIV pp. + 776 pp. Làmines intercalades en el text, dibuixades per G. Staal; gravades per E. Mouard, Pannemaker, etc. Mig xagrí.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, una làmina i Portada (3 ff. s. n.), Vida d'En Cervantes, Dedicatoria de la primera part, Pròleg i Versos (pp. I-XLIV).

El text (pp. 1-762) comprèn ambdués parts; en les pp. 367-371 s'hi troba la dedicatoria al Comte de Lemos i el pròleg de la segona part. A la fi del

volum hi ha la Taula de capítols i una llista de obres editades per la casa Garnier.

Al verso de la portada s'hi llegeix : «París : Tip. de Garnier Hermanos.»

Edició estereotipada de la núm. 941, feta en 1873 pels mateixos editors.

1368 Cervantes | Don Quichotte | de la Manche | edition pour la jeunesse | illustrée par Henri Pille | [Gravat amb la frase : SAPERE VIVERE.] | Charavay, Mantoux, Martin | Librairie d'Éducation de la Jeunesse | 14, Rue de l'Abbaye, 14 | Paris. [34-IX

p. 303 × 210 mm. c. 212 × 131 mm. (4.º). 320 pp. Tapes en tela, amb planxes als plans, propies de l'edició. Talls daurats.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, una làmina, Portada i Prefaci (3 ff. s. n. + pp. I i II).

El text (pp. 9-320) va repartit en seixanta quatre capítols, corresponent els vint-i-un primers a la primera part, i els quaranta tres restants a la segona.

Encara que en la portada no hi figura l'any d'impressió, podem dir que fou en 1893, ja que la veiem esmentada en la *Bibliographie de la France*, núm. 8290.

1369 Biblioteca Universal | Coleccion | de los | mejores autores | antiguos y modernos | nacionales y extrangeros. | Tomo CXXXIV | Cervantes | Entremeses | Madrid | Dirección y Administración | calle del Barco, 9 dup. bajo. | 1893. [43-III

p. 146 × 90 mm. c. 112 × 68 mm. (16.º). 174 pp. + 1 f. s. n. d'índex. Rústega.

Els preliminars d'aquest tom, comprenen la Portadella i Portada (pp. 1-4); al verso de la primera s'hi llegeix el següent peu d'impremta : «Madrid, 1893. — Est. tip. de El Progreso Editorial | Duque de Osuna, 3.»

El text (pp. 5-133) conté els següents *Entremeses* : *El juez de los Divorcios*, p. 5; *El rufián viudo*, p. 17; *La elección de los Alcaldes de Daganzo*, p. 33; *La guarda cuidadosa*, p. 47; *El vizcaino Fingido*, p. 65; *El retablo de las maravillas*, p. 85; *La cueva de Salamanca*, p. 101; i *El Viejo celoso*, p. 117. Vénen després els atribuïts a Cervantes, com *Los Habladores*, *La carcel de Sevilla* i *El Hospital de los podridos*. A la fi del volum, en una fulla que hi ha sense numerar, s'hi troba la Taula.

És edició econòmica.

1370 Als Manufcript vervielfältigt. | Ueberfetzungsrecht für alle anderen Sprachen vorbehalten. | Für fämmtliche Bühnen im ausfchliefslichen Debit der | Verlags—Firma A. Entfch in Berlin | erfchienen, von welcher allein das Recht der Auf-

führung zu | erwerben ift. | Die Verfaffer. | Die | wachfsame Schildwache. | Zwifchenfpiel in einem Akt | nach Cervantes (gefchrieben um 1612) bearbeitet von | Rudolph Genée. | Mufik zum Theil nach fpanifchen Melodien von Richard Genée. | Berlin 1893. [41-VIII. c. 11*

p. 197 × 127 mm. c. 162 × 95 mm. (8.º). 22 pp. + 1 f. s. n. Rústega.

Els preliminars d'aquest quadern, són : Portada, Advertiments i Llista dels personatges (pp. 1-3).

El text (pp. 5-22) va repartit en deu escenes. A la fi s'hi troba una pàgina en blanc amb el següent peu d'impremta : «Hergestellt in der Officin von K. Boll. Berlin. 1893.»

Aquesta obreta, que és un arranjament de *La Guarda cuidadosa*, va representar-se a Berlín el 23 de febrer de 1893.

1371 Adolfo Saldías | Cervantes | y | el Quijote | «Quiero que sepas Sancho, que si á los | oídos de los príncipes llegase la verdad | desnuda sin los vestidos de la lisonja, | otros siglos correrían, otras edades se- | rían tenidas por más de hierro que la | nuestra, que entiendo que de las que | ahora se usa es la dorada.» | (Don Quijote. — Segunda parte, cap. II. | [Monograma de l'editor : SINE LABORE NIHIL.] | Buenos Aires | Félix Lajouane, Editor | 1893. [43-II

p. 183 × 120 mm. c. 132 × 82 mm. (8.º). 3 ff. s. n. + 277 pp., la següent en blanc s. n. Mig xagrí vermell amb puntes. Cap daurat.

Els preliminars són : Portadella, Portada i Dedicatoria (3 ff. s. n.).

El text (pp. 1-267) va repartit en setze capítols. A la fi del volum s'hi troba la Taula.

És un dels estudis més seriosos que s'han escrit a Amèrica referent al llibre d'En Cervantes, digne company del de N'Urdaneta (núm. 1083). Si l'un és cabdal per l'anàlisi de l'estil, l'altre ho és per la part espiritual; *Cervantes y la crítica* analitza la forma més que el fons, i *Cervantes y el Quijote* no se'n cuida de la paraula, però sí de la psicología que simbolitzen els dos personatges protagonistes de l'esmentada novel·la cervantina.

Són interessants els dos últims capítols del llibre, titulats *El «Quijote» en América*, on es veu la influencia que el *Don Quijote* va tenir en els revolucionaris de la Independencia Argentina, llegint-se també un elogi a la dita novel·la cervantina fet per l'ex-president general Mitre.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1372 GARNELO, José. — Lectura del «Quijote». [059(46-41)*

Almanaque de La Ilustración para el año de 1894. Madrid, 1893; p. 111.

Reproducció del quadro d'En Garnelo.

1373 Interpretacion | del | Quijote | por | Polinous | Primera Parte | Madrid | Imprenta de Dionisio de los Ríos | Calle del Norte, núm. 21 | 1893. [42-VIII

p. 218 × 146 mm. c. 157 × 96 mm. (8.º). 527 pp., la següent en blanc s. n. + 1 f. s. n. A la portada, segell amb tinta roja de *Benigno Pallol.* Mig xagrí vermell amb puntes; tall daurat.

Els preliminars, són : Portadella, Portada i Discurs preliminar (pp. I-XV). El text (pp. 17-527) conté diversos comentaris a la primera part del *Don Quijote.* A la fi hi ha una petita llista de les errades a corregir (1 f. s. n.).

Els comentaris d'En Puigblanch en *Opúsculos gramático-satíricos* i els de les diverses obres que portem esmentades (núms. 767, 826 i 1176), degudes a Díaz de Benjumea, són les beceroles del sentit simbòlic del *Don Quijote,* comparats amb el llibre d'En Benigno Pallol, que aquest és el nom de l'autor de l'obra que ara tractem; llegint el discurs preliminar amb què s'encapçala el llibre hom es dóna compte d'això que hem dit. Segons l'autor, Dulcinea és la patria ideal i Dorotea la real, el llibre Amadís de Gaula la Biblia, o més ben dit, els quatre evangelis; Maritornes, l'esglesia catòlica; l'hostaler, D. Ferran i el barber, el poder real; Camila, la religió; Zoraida, la llibertat, i així cada personatge és una representació. I la interpretació que l'autor dóna als personatges l'estén també als episodis de la novel·la, demostrant que el *Don Quijote* té un doble fons que ningú ha sabut reconèixer.

Amb tot i llegir-se en la Portada «Primera Parte», hem de dir que no sabem hagi seguit la continuació, car mai l'hem vist esmentada.

1374 Biblioteca clásica | Tomo ... | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | y comentado por | D. Diego Clemencin | Tomo ... | Madrid | Librería de la Viuda de Hernando y C.ª | calle del Arenal núm. 11. | 1894. [43-IV

p. 183 × 122 mm. c. 136 × 77 mm. (8.º). Vol. I : 4 ff. s. n. + XCV pp., la següent en blanc s. n., + 336 pp. Vol. II : 3 ff. s. n. + 378 pp. + 1 f. s. n. de catàleg. Vol. III : 3 ff. s. n. + 394 pàgines. Vol. IV : 3 ff. s. n. + 366 pp. + 1 f. s. n. de catàleg. Vol. V : 4 ff. s. n. + XVII pp., la següent en blanc, s. n., + 376 pp. + 1 f. s. n. de catàleg. Vol. VI : 3 ff. s. n. + 393 pp., la següent

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

en blanc s. n., + 1 f. s. n. de catàleg. Vol. VII : 3 ff. s. n. + 391 pp., la següent en blanc s. n. Volum VIII : 3 ff. s. n. + 390 pp. + 1 f. s. n. amb la taula d'errades. Mig xagrí marroquinat amb puntes. Caps daurats.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Advertiment i Taula (4 ff. s. n.), Estudi de Lista analitzant els comentaris que al *Don Quijote* féu En Clemencín (núm. 562), el Pròleg d'aquest, Portadella, Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, el Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-XCV); els del segon, terç, quart, sisè, setè i vuitè, Portadella, Portada i Taula (3 ff. s. n.); els del cinquè, Portadella, Portada, i Taula (3 ff. s. n.), una fulla en blanc, seguint després la Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg de la segona part (pp. I-XVII).

El text va repartit de la manera següent : El de la primera part ocupa els quatre primers volums (pp. 1-336, 1-378, 1-394 i 1-366; caps. 1-14, 15-26, 27-40 i 41-52, respectivament), i el de la segona, els quatre últims (pp. 1-376, 1-393, 1-391 i 1-286; caps. 1-18, 19-37, 38-58 i 59-74). Cal advertir que a la fi de l'últim volum s'hi troba un índex de les notes més importants corresponents a cada capítol (pp. 287-390) i llista de les errades a corregir (1 f. s. n.).

L'estudi fet per N'Alberto Lista és un resum del treball que va insertar-se en la *Gaceta de Madrid* en publicar-se els volums del *Don Quijote* amb els comentaris d'En Clemencín.

De la importancia del treball d'aquest ja n'hem dit quelcom en el núm. 562.

1375 *Felipe Gonzalez Rojas, Editor. — Madrid* | El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote de la Mancha* | compuesto por | *Miguel de Cervantes Saavedra* | Primera parte | *Tomo primero* | Administracion | *Calle de San Rafael, número 9. Barrio de Pozas* | Teléfono número 3118 | *1894.* [38-VIII

p. 340 × 240 mm. c. 252 × 167 mm. (4.º). Tom I : 576 pp., les pàgs. 5-8 a dues columnes. 5 làms. litografiades, la primera de frontispici. Relligat amb el vol. II del núm. 1314. Mig xagrí amb caps daurats.

Els preliminars del primer volum, són : Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pp. 1-14).

El text, comprèn la primera part de l'obra (pp. 15-572, caps. 52). A la fi s'hi troba la taula de capítols.

Aquesta edició va il·lustrada amb notes; les que no són copiades d'En Pellicer, Clemencín i altres, estàn inspirades en elles. Les que són originals del qui dirigí l'edició, no tenen cap valor literari, i pertanyen a En Torcuato Tárrago.

Les làmines litografiades d'Alaminos són mancades de gust.

Univ. of Arizona Library

Amb tot i tenir el primer volum el mateix nombre de pàgines que el de l'edició feta pel mateix editor en 1887 (núm. 1313), no és estereotipada d'aquesta, sinó composta novament.

1376 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | por | Miguel de Cervantes Saavedra | Barcelona | Tipolitografía de Luis Tasso | Arco del Teatro, 21 y 23. [43-1

p. 173 × 120 mm. c. 143 × 95 mm. (16.º). 495 pp., la següent en blanc s. n., a dues columnes. Tela, amb títol al pla.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria de la primera part al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. 1-14).

El text (pp. 15-489) comprèn tota l'obra; en les pp. 245-247 s'hi troben els preliminars de la segona part, com la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg. A la fi del volum hi ha la Taula de capítols.

Encara que en la portada no hi figuri l'any d'aquesta econòmica edició, la posem en 1894 perquè així ens ho ha dit la casa editora. El preu de cada exemplar fou de 1 pesseta, com en el núm. 1200.

1377 Cervantes | El Cautivo | An Episode from 'Don Quixote' | (Text based on the Edition of the Royal Spanish Academy) | Edited | with an introduction, grammatical and | explanatory notes, and a spanish-english vocabulary | by | Eduardo Tolrá y Fornés | 'Profesor normal' | (University of Barcelona) | Librairie Hachette & Cie | London : 18 King William Street, Charing Cross | Paris: 79 Boulevard Saint-Germain | Boston : Carl Schoenhof | 1894 | [All rights reserved.] [43-1

p. 180 × 120 mm. c. 139 × 83 mm. (8.º). VIII pp. + 121 pp., la següent en blanc s. n. + 3 ff. s. n. de catàleg + 48 pp. de catàleg. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Frontispici amb el retrat d'En Cervantes, copia del que hi ha en el volum d'En Fernández de Navarrete (número 474), Portada, Introducció i breu biografía d'En Cervantes (pp. I-VIII).

El text (pp. 1-63) comprèn la relació del *cautivo (Don Quijote*, I, caps. 39 i següents) segons el text de la R. Academia Española (núm. 472). A continuació segueixen notes en anglès per a la millor comprensió del text, i acaba amb un vocabulari (pp. 64-121).

Al peu de l'última pàgina numerada s'hi llegeix : «Printed by T. and A. Constable, Printers to Her Majesty, | at the Edinburgh University Press.»

1378 Cervantes | Don Quixot | de la Manxa | [Gravat.] | Nova traduccio, | abreviada a util del jovent | per | A. B. T. | Barcelona. [42-VII

p. 133 × 85 mm. c. 101 × 59 mm. (8.º). 4 ff. s. n. + 239, la següent sense numerar. Mig xagrí.

Un altre exemplar. [8-II*

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Dedicatoria del traductor, Advertencia i breu biografía d'En Cervantes (4 ff. s. n.).

El text (pp. 1-232) va repartit en trenta vuit capítols, corresponent-ne vint-i-u a la primera part i disset a la segona. A la fi del volum s'hi troba la taula de capítols i una llista de les errades a corregir; en l'última plana, que va sense numerar, hi ha el colofó, on s'hi llegeix que fou imprès a casa d'En Fidel Giró, acabant-se el dia 24 de setembre de 1894.

Amb tot i ésser l'autor d'aquesta traducció En Bulbena i Tusell, no copià el treball donat a l'estampa en 1891 (núm. 1353), sinó que el féu de nou, si bé aprofitant-se del que ja havía publicat. Heu's aquí un acarament de les dues traduccions:

Text de 1891	Text d'ara
I, cap. I. «En un poblet de la Manxa, que del seu nom no vull recordarme, vivia, no fa molt temps, un d'aquells hidalgos, de llança arraconada, adarga antiga, roci magre y goç caçador. Un bollit més sovint de vaca que de moltó, carn trinxada quasi totes les nits, olla de troços los dissaptes, llentilles los divendres y algun colomi que hi queya además los diumenges, s'emportaven les tres parts de sa hisenda...»	I, cap. 1.r A un poblet de la Manxa vivía un gentilhom d'aquells de llança arraconada, adarga antiga, roci magre e goç llebrer. Una olla més aviat de vaca que de moltó, carn trinxada la major part dels vespres, troços e despulles los dissaptes, llentilles los divendres, e algun colomi de més a més los diumenges, sen portaven los tres quarts de la seua renda.

L'arranjament és fet pensant en el gènere de lectors a qui es destinava l'edició.

1379 Carreras Candi, Francesch. — Lo cervantisme a Barcelona. [05 (46-71)*

La Veu de Catalunya (Barcelona) de 25 març, 8, 22 i 29 abril, 3 i 17 juny i 23 desembre de 1894; núms. 12, 14, 16, 17, 22, 24 i 51; pp. 135, 161, 185, 197, 238, 262 i 295; 18 agost, 1.r i 22 setembre i 17 novembre de 1895; núms. 33, 35, 38 i 46; pp. 399, 423, 459 i 551.

Vegi's, sobre aquesta serie d'interessants articles cervantins, ço que diem en el núm. 1396.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1380 Sancho Panza | Capricho cómico | en dos cuadros y en verso, | arreglado del | inmortal «D. Quijote» de Cervantes | por | Juan Molas y Casas | Propio para ser representado en sociedades | particulares y colegios. | 2.ª Edición | Barcelona | Librería de Antonio J. Bastinos, editor | Calles de Pelayo, 52 y Concejo de Ciento, 306. | 1894. [41-VIII. c. 23

p. 190 × 122 mm. c. 146 × 82 mm. (8.º). 30 pp. + 1 f. s. n. Rústega. En la portada, escrit a mà, «F. Gras y Elias» i «Givanel».

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portada, Dedicatoria i Repartiment (pp. 1-6).

El text (pp. 7-30) va repartit en dos quadres, amb sis escenes cada u.

D'aquesta obreta ja n'hem tractat en el núm. 1207.

1381 The | Humour of Spain | selected, with an in- | troduction and notes, | by Susette M. Taylor : | illustrations by H. R. | Millar | [A dues columnes. Primera columna:] London | 1894 | [Segona columna:] Walter Scott | Ltd. [841. o (Tr)*

p. 191 × 127 mm. c. 144 × 85 mm. (8.º). XVI pp. + 362 + 3 ff. s. n. + 16 pp. Tela amb daurats als plans. Relligadura propia de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, una làmina, Portada, Taula i Introducció (pp. I-XVI).

El text (pp. 1-343) és una antologia de traduccions de textos humorístics d'escriptors, dibuixos, fragments de diaris, cançons, proverbis, etc. A la fi (pp. 345-362) hi ha notes biogràfiques i crítiques referents a alguns dels autors esmentats en el llibre.

A nosaltres solament ens interessa la part cervantina; aquesta es comença en la p. 90, amb la reproducció d'alguns passatges del *Don Quijote* traduïts per En Wats; en la p. 126 i ss. s'hi veu el pròleg del *Persiles*, traduït per En Roscoe, i en la pàg. 347 i ss., hi ha una breu biografía d'En Cervantes.

1382 Asensio, José M.ª. — Noticias curiosas, particularidades y anecdotas relativas al Quijote. [05 (46.41)*

La España Moderna (LXI, pp. 103-120), Madrid, gener 1894.

El treball de N'Asensio fa referencia, així a les primeres edicions castellanes del *Don Quijote*, com a les al·lusions que alguns volen veure en l'esmentat llibre; també tracta de si hi manquen capítols.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Aquest article de N'Asensio va dedicat al propietari de *La España Moderna*, En José Lázaro Galdiano.

1383 Segunda | *Ración de Artículos* | del | Doctor Thebussem | *Caballero del Hábito de Santiago* | [Floró.] | *Madrid* | Año de mil ochocientos noventa y cuatro. [44-IX*

p. 270 × 194 mm. c. 175 × 104 mm. (8.º). XVI pp. + 1 f. s. n. + 416 pp. + 1 f. s. n. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Taula, Dedicatoria i Proemi (pp. I-XVI) i Portadella (1 f. s. n.).

El text (pp. 1-416) va repartit en dues parts : La primera, porta per títol *Epístolas droapianas* (p. 1), i la segona, *Artículos cervánticos* (p. 199). A la fi s'hi troba el colofó.

La primera part, comprèn els següents articles : *Noticias de la Biblioteca del Dr. Thebussem* (p. 1); *Más noticias de la Biblioteca del Dr. Thebussem* (p. 5) i el text de les nou *Droapianas* publicades en els anys 1862 a 1869 inclusius i 1872. La part segona conté més de vint articles cervàntics, tractant de bibliografía, crítica, etc., els títols dels quals són : *La Almadraba de Zahara* (p. 199), on hi ha un conte que pot servir per a comentari a *La Ilustre Fregona; Los Pérez de Guzmán* (p. 212), on es parla del Duc de Medina, D. Alonso Pérez de Guzmán i Manrique; *Farsas del Quijote* (p. 218) n'esmenta algunes, demostrant la popularitat que tingué el llibre cervantí; *Berrido bibliográfico* (p. 234) tracta de l'opuscle esmentat en el núm. 855; *Cervantes marino* (p. 242), anàlisi del llibre de què hem tractat en el núm. 866; *Túmulo de Felipe II* (p. 247) fa referencia al llibre publicat per la *Sociedad de Bibliófilos Andaluces* en 1869 i que hem citat en el núm. 876; *Lo verde* (p. 256) esmenta la predilecció que Cervantes sentía per al color verd; *Miscelanea* (p. 276) comenta la frase de la part II, cap. 59, en dir D. Quixot : «Retráteme el que quisiere, pero no me maltrate»; *Bibliografía holandesa* (p. 281), important article degut a les notes cervantines del *Don Quijote*, i miscel·lania cervàntica en llengua holandesa; *Caza menor* (p. 290), *Caza menuda* (p. 299); *Laudes completas* (p. 306) dedicats a En Mainez i tractant de diversos assumptes cervantins; *Latines* (p. 312) anota les cites llatines que es troben en les obres de Cervantes; *Notas de Hartzenbusch* (p. 322), referencia a les mil sis centes trenta tres notes al *Don Quijote*, esmentades en el núm. 897; *Menudencia ortográfica* (p. 338), estudi dels cognoms «Cervantes» i «Saavedra»; *Albalá de Felipe III* (p. 346), es refereix a la llicencia donada pel rei per a poder imprimir el *Don Quijote* a Portugal; *Consulta*

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

(p. 352), comentari a un vers de Manuel del Palacio; *Tres gacetillas* (p. 356), aquestes tres gacetilles corresponen a un erro de la *Gramática de la lengua castellana*, publicada per la R. Academia Española (Madrid, 1880), al llibre de Bradford esmentat en el núm. 1293, i a un passatge del llibre *La guerre de Chipre et la bataille de Lépante* (París, 1888), on es diu que Cervantes fou «portatore di mazza»; *Mozas del partido y corredores de oreja* (p. 361), interessant article que pot servir de comentari a alguns passatges cervantins; *Locos toledanos* (p. 398) és el graciós programa de festes que pensaven fer els «discretos moradores de la Casa del Nuncio, de la imperial ciudad de Toledo» el 31 de setembre de 1876, i *Pallida mors* (p. 405), article que podría intitular-se *Cervantes sepulturero*.

Com s'ha pogut veure, quasi tots els treballs que integren aquest volum ja ens són coneguts i han estat anotats anteriorment.

1384 TURGUENEFF, Ivan. — Hamlet y Don Quijote. [05 (46,41)*

La España Moderna (pp. 52-68), Madrid, agost 1894.

D'aquest important estudi ja n'hem tractat en el núm. 1167.

1385 Paulino Ortíz | Guerrillas y masas | Valencia | Pascual Aguilar, Editor | Caballeros, 1. [44-I

p. 143 × c. 114 × 50 mm. (8.º). 162 pp. + 7 f. s. n. Mitja pasta. Ex-libris al contraplà, de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-162) conté diverses poesíes. A la fi s'hi troba la Taula.

Al revers de la Portada s'hi llegeix : «Imprenta de F. Vives Mora, Hernan-Cortés, 6.»

El text comprèn diversos treballs literaris. En la p. 15 s'hi veu una poesía que porta per títol «A Cervantes».

És el vol. 67 de la *Biblioteca Selecta*. Amb tot i no portar l'any en què s'imprimí, podem dir que fou en 1894.

1386 Edición Maucci | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | por Miguel de Cervantes Saavedra | Barcelona | Libreria de M. Maucci, Conde del Asalto, 8 | 1895. [42-VIII

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

p. 220 × 148 mm. c. 193 × 118 mm. (8.º). 656 pp. (de la pàgina 611 a la 653 conté La Gitanilla); làms. dibuixades per R. Puiggarí; gravades per Artigas, Traver, Sadurní. Mig vedell groc; llom daurat.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar i Versos (pp. I-XII).

El text (pp. 13-610) comprèn ambdues parts; en les pp. 298-303 hi ha els preliminars de la segona part i la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg. A la fi del volum (pp. 611-656) s'hi troba el Pròleg de les *Novelas, La Gitanilla* i la Taula.

Aquesta edició, amb tot i ésser econòmica, és acceptable; el tipus de lletra, encara que petit, és clar, i el paper regular.

En la part artística sobresurten tres fotogravats reproduint : *Cervantes y sus modelos*, d'En Lizcano; *Entierro de Grisóstomo*, d'En García, i *D. Quijote en casa de los Duques*, d'En Gisbert.

1387 Bachillerato francés | Clásicos Españoles | Cervantes | Don Quijote de la Mancha | Novelas Ejemplares | Trozos selectos | con estudio biográfico y notas explicativas | por | J. M. B. Mareca | Catedrático | del Liceo Nacional de Toulouse | Toulouse | Edouard Privat, Librero Editor | 45, Calle des Tourneurs, 45 | 1895. [44-II

p. 177 × 114 mm. c. 140 × 82 mm. (8.º). 328 pp. Tapes en tela, propies de l'edició. Al contraplà, ex libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Biografía d'En Cervantes (pp. 3-15; cal advertir que les pp. 1 i 2 són blanques).

El text, que comença en la pàg. 19 i acaba en la 325, està compost per fragments del *Don Quijote* i de les *Novelas Ejemplares*, havent-n'hi també un de *La tía fingida*. A la fi del volum s'hi troba la Taula.

Al peu de l'última pàgina numerada s'hi llegeix el següent peu d'impremta : «Tolouse, Imp. Douladoure-Privat, rue St. Rome, 39. — 3600.»

Edició destinada als estudiants de llengua castellana.

1388 Cervantes | El Cautivo | Le Captif | histoire extraite de Don Quichotte | Édition classique | avec des notes en français | par | J. Merson | Nouvelle édition | Paris | Librairie Hachette et Cie | 79, Boulevard Saint-Germain, 79. [44-II

p. 170 × 112 mm. c. 138 × 81 mm. (8.º) 2 ff. s. n. + 68 pp. Cartronet. Al contraplà, ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada (2 ff. s. n.) i Advertiment (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-68) comprèn la narració del captiu que es llegeix en el *Don Quijote* (caps. 39-41 de la primera part).

És un llibre destinat als estudiants de llengua castellana.

Al verso de la portadella s'hi llegeix : «Coulommiers. — Imp. Paul Brodard. — 571-95».

En la *Bibliographie de la France* de l'any 1895 s'hi veu descrita aquesta edició amb el núm. 11832.

1389 Don Quichotte | de la Manche | Par Michel Cervantes | Édition classique | précédée d'une notice littéraire | Par A. Ramirez | Chapitres I-X | Quatrième édition | [Monograma de l'editor.] | Paris | Imprimerie et Librairie Classiques | Maison Jules Delalain et Fils | Delalain Frères, Successeurs | 56, Rue des Écoles. [44-I

p. 140 × 86 mm. c. 110 × 66 mm. (12.º). 2 ff. s. n. + X pp. + 80 pp. Cartronet. Ex-libris al contraplà de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.), breu vida d'En Cervantes i estudi de les seves obres (pp. I-X).

El text (pp. 1-80) comprèn els déu primers capítols del *Don Quijote* en sa llengua original, però els epígrafs dels capítols porten la traducció francesa dels mateixos.

Amb tot i no figurar l'any en la portada ni en cap part del llibre, posem aquesta edició com feta en 1895, perquè així la veiem esmentada en el *Catalogue Général* de la Bibliothèque Nationale, on es senyalen les tres primeres edicions com impreses en 1875, 1879 i 1884.

1390 The Ingenious Gentleman | Don Quixote | of la Mancha | by | Miguel de Cervantes Saavedra | done into english by | Henry Edward Watts | A new edition | with notes, original and selected | In four volumes. Vol. ... | London | Adam and Charles Black | 1895. [36-VI

p. 204 × 130 mm. c. 156 × 89 mm. (8.º). Vol. I : XLIII + 369 pp. + 1 p. s. n. Vol. II : IX la següent s. n. + 412 pp. + 1 p. s. n. Vol. III : XX + 421 pp. + 1 s. n. Vol. IV : XI la següent en blanc s. n. + 413 pp. + 1 p. s. n. i un mapa. Relligadura en mig marroquí groc. Caps daurats.

Els preliminars del volum primer, són : Portadella, Portada, Advertiment, Taula de capítols, Introducció (pp. I-XLIII) i Dedicatoria al Duc de Béjar,

Pròleg de la primera part i Versos (pp. 1-28); els del segón i quart, Portadella, Portada i Taula (pp. I-IX i I-XI, respectivament); i els del tercer, Portadella, Portada, Taula, Introducció i l'aprovació de la segona part (pp. I-XIX), més la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg (pp. 1-10).

El text va repartit de manera que cada dos volums ocupen una part de l'obra : els dos primers, pp. 29-320 i 1-396, contenen els caps 1-24 i 25-52, i els dos últims, pp. 11-401 i 1-380, els caps. 1-36 i 37-74. A la fi de cada volum s'hi troben alguns apèndixs que tracten d'assumptes que pertanyen a l'esmentat llibre cervantí, com : Els romanços i llibres de Cavallería, la historia d'Amadís de Gaula i la seva familia, el fet cavalleresc de Suero de Quiñones, Dulcinea del Toboso i La Manxa (pp. 321-370) que figuren en el volum primer; en el segón, hi ha : el mite d'En Roldà, i el Cid (pp. 397-413); en el tercer : l'encantament d'En Merlí, proverbis i balades castellanes (pp. 403-422), i en l'últim : La cronologia i l'itinerari de D. Quixot (pp. 381-392) i un índex de noms propis pertanyents a tota l'obra (pp. 393-414). L'última pàgina de cada volum va sense numerar, i al peu s'hi llegeix : «Printed by R. & R. Clark, Edinburgh».

Aquesta edició reprodueix el text de la impresa en 1888 per En Quaritch (núm. 1333) i sos components gairebé són els mateixos.

Referent a aquesta edició, vegi's la nota crítica feta per En Fitzmaurice-Kelly, i publicada en la *Revue Hispanique* (II, 353).

1391 Cervantes | *Raconet* | e | *Talladell* | (Rinconete y Cortadillo) | Novela exemplar | fidelment traduhida e apropriada | a la llenga catalana | per | *A. Bulbena-Tusell* | Barcelona | *Stampa a càrrech de'n F. Giró* | Passeig de St. Joan, 168 | 1895. [42-IX. c. 4

p. 152 × 82 mm. c. 112 × 50 mm. (4.º). VIII pp. + 65 pp. + 3 pp. s. n. Rústega. Exemplar núm. 72.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portada, Justificació del tiratge, Dedicatoria del traductor i Advertiment (pp. I-VIII).

El text (pp. 1-65) comprèn la traducció íntegra d'aquest quadret de la gent del mal viure a Sevilla en època del nostre autor. Les tres últimes pàgines, que van sense numerar, contenen : llista de les errades, colofó, on es diu que «fou acabat de stampar ... en ... Barcelona diada de St Anton, Abat, del any 1896», i llista de les obres del traductor.

És feta amb més cura la versió d'aquesta novella d'En Cervantes que la que el mateix traductor féu del *Don Quixot*.

Com s'ha pogut veure en el colofó, aquesta edició va termenar-se a mitjans de gener de 1896; però nosaltres seguim posant-la en 1895, per figurar d'aquesta manera en la portada i haver-la vist així esmentada a tot arreu.

D'aquesta edició se'n feren cent vint-i-cinc exemplars, ço és, cent en paper satinat i vint-i-cinc en paper de fil.

1391[a] Cervantes | *Raconet* | e | *Talladell* | (Rinconete y Cortadillo) | Novela exemplar | fidelment traduhida e apropriada | a la llenga catalana | per | *A. Bulbena-Tusell* | Barcelona | *Stampa a càrrech de'n F. Giró* | Passeig de St. Joan, 168 | 1895. [42-VII

p. 143 × 72 mm. c. 112 × 50 mm. (4.º). VIII pp. + 65 pp. + 3 pp. s. n. Xagrí blau marroquinat amb filets, contracantells i talls daurats.

Altre exemplar. [833ª 4 Tr.*

Exemplars núms. 5 i 21, en paper de fil, dels vint-i-cinc que se'n tiraren, com hem dit en el número anterior.

1392 Novelas Ejemplares | de | Miguel de Cervantes Saavedra. | (Auswahl.) | Mit erklärenden Anmerkungen | herausgegeben | von | Dr. Adolf Kressner. | ... Teil. | Las dos Doncellas. La Señora Cornelia. | Zweite verbesserte Auflage. | Leipzig 1895 | Rengersche Buchhandlung | Gebhardt & Wilisch. [43-IV

p. 205 × 129 mm. c. 160 × 95 mm. (8.º). X pp. + 89 pp., la següent s. n. de catàleg. II ... Teil. | La gitanilla. El amante liberal. | Leipzig 1896 | ... VIII pp. + | 122 pp. + 1 p. s. n. de catàleg. Rústega.

Els preliminars del fascicle primer, són : Portada general de la col·lecció i Portada, Advertiments de l'editor i Pròleg (pp. I-X); i els del segón, Portada general, Portada i Pròleg (pp. I-VIII).

El text (pp. 1-89 i 1-122) conté, respectivament, les novel·les esmentades en les portades, que comencen en les pp. 1 i 47, i 1 i 72.

Són els volums primer i divuit de la *Bibliothek Spanischer Schriftsteller*, però hem de dir que aquesta va començar a publicar-se en 1885, reproduint-se els volums a mesura que se n'exhauría l'edició.

1393 José Pons Samper | "Interview,, | con un Manco | Alicante | Imprenta de Manuel y Vicente Guijarro | Plaza del Progreso, 5 | 1895. [46-VI. c. 2

p. 172 × 126 mm. c. 118 × 68 mm. (8.º i 4.º). 38 pp.; falten les pp. 1 i 2 + 1 f. s. n.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portadella (que, com s'ha dit abans,

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

manca a l'exemplar d'aquesta col·lecció, probablement perquè hi hauría una dedicatoria), Portada i Dedicatoria (pp. 1-6).

El text (pp. 7-38) va tot seguit. A la fi, en l'última fulla que va sense numerar, s'hi troba la justificació del tiratge i el colofó.

L'autor fingeix haver interviuat a En Cervantes sobre assumptes literaris, el qual no es mostra partidari de les obres de Flaubert i altres novel·listes de l'escola naturalista, prova que el P. Aliaga fou En Fernández de Avellaneda, i desitja que treguin l'estatua que a Madrid té en la Plaça de les Corts.

1394 La Ilustración Artística. Barcelona. [Año XIV.—1895. N.º 680] [38-VII. c. 1

p. 388 × 280 mm. c. 340 × 230 mm. 47 pp.

Tant el text com la part artística és important, i aquest número de *La Ilustración Artística* és potser un dels millors homenatges que ha fet la premsa periòdica a En Cervantes.

La biografía d'En Cervantes és copia del *Diccionario Enciclopédico Hispano-Americano* que editá la casa Montaner i Simón; *Cervantes soldado*, d'En Francisco Barado, és un admirable treball on es demostra l'afició que sentía per les armes; En Pellicer escriu referent a *Las ilustraciones del Quijote*, fent crítica dels cabdals pintors i dibuixants que han fet obra cervantina; En Dublé, Coroleu, Sentiñon, Verneuil i Angelón tradueixen fragments de crítica cervantina estrangera, havent-hi a continuació fragments dels treballs d'En Quintana i En Valera, representants de l'espanyola, i En Dublé fa un estudi de les edicions quixotesques. Acaba el número amb una llarga llista d'edicions de l'esmentat llibre d'En Cervantes, feta prenent per base la Col·lecció Bonsoms.

Si la part literaria és interessant, l'artística està a igual nivell, puix que s'hi veuen prop de dos cents gravats reproduint retrats d'En Cervantes o bé portades i làmines del Quixot.

1395 L'Arxiu | Llibrería | de | Joan B.ta Batlle | Catálech de les edicions del Quijote que se | troben de venda en la matexa llibrería | [Floró.] | Barcelona | Carrer de la Tapinería, n.º 48. | 1895. [46-VI. c. 1*

p. 196 × 138 mm. c. 142 × 85 mm. (12.º) 23 pp. + 1 en blanc. En la portada, escrit a mà, «Sr. D. Victorià Amer».

Els preliminars d'aquest plec, són la Portada i Advertiment (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-23) conté la llista de cent trenta cinc obres repartides en la següent forma: Edicions del Quixot en alemany, quinze; en castellà, seixanta cinc; en català, dues; en francès, dinou; en holandès, una; en húngar, dues; en

anglès, catorze; en italià, set; en rus, una; en suec, una, i vuit referents a altres obres de Cervantes i estudis de crítica.

Tot aquest nombre de llibres cervantins foren els duplicats amb què es va trobar En Bonsoms en adquirir la col·lecció d'En Rius. Moltes d'aquestes obres foren adquirides per la Biblioteca Nacional.

1396 Lo Cervantisme | á | Barcelona | per | Francesch Carreras y Candi | Elet de la "Real Academia de Buenas Letras" | de Barcelona | [Floró] | Barcelona | Estampa "La Catalana" de J. Puigventós | 5, Dormitori de Sant Francesch, 5 | 1895. [42-IX. c. 3

p. 210 × 131 mm. c. 156 × 81 mm. (8.º). 65 pp., la següent en blanc, s. n. + 1 f. s. n. d'índex i colofó. Exemplar amb dedicatoria de l'autor a En Bonsoms.

Els preliminars corresponen a la Portada i Dedicatoria a N'Antoni Bulbena i Tusell (pp. 1-4).

El text (pp. 5-65) va repartit en tretze capítols, i és ben interessant; tracta del coneixement exacte que de Catalunya tenía Cervantes, «la casa de Cervantes a Barcelona», «la Insula Barataria en lo Pallars», «lo carrer de Cervantes a Barcelona», «les traduccions catalanes del Quixot», «la Societat Cervantes», «les coleccions cervántiques de Barcelona», «Reproducció en fototípia a Barcelona de la primera edició del *Quixot* y ses consequencies», «Algunes honorificacions de Cervantes», «Lo nom catalá *Cervantí*», «Estampacions del Quixot a Catalunya en la llengua de Cervantes» i «Treballs literaris relacionats ab Cervantes o lo Quixot, publicats a Barcelona».

En l'última pàgina, que està sense numerar, s'hi troba el colofó, que diu així: «Terminá la present estampació | en la ciutat de Barcelona, | lo día de Sant Martí, Bis- | be, que'n comptavem 11 | de Novembre de 1895, | haventse publicat | lo treball en | «La Veu de | Catalu- | nya.»

Amb tot i haver escrit nosaltres un estudi censurant algunes de les idees exposades pel Sr. Carreras, hem de dir que en certs punts no es pot dir més ni poden exposar-se tan clarament algunes de les qüestions allí jutjades. Un altre mèrit té l'esmentat opuscle, i és que en els estudis bibliogràfics, moltes de les obres que assenyala les ha vistes en les col·leccions cervàntiques barcelonines, principalment en la d'En Bulbena i Tusell.

1397 SEGURA, Joan. — Cervantí y Serventí. [05 (46-71)

La Veu de Catalunya (V, núm. 36, p. 432), Barcelona, 8 setembre 1895.

Estudi etimològic d'aquest cognom.

1398 Capítulos | que se le olvidaron á Cervantes | Ensayo de imitación | de un libro inimitable | Obra póstuma | de | Juan Montalvo | El que no tiene algo de D. Quijote | no merece el aprecio ni el cariño | de sus semejantes. | El autor. | Besanzón | Imprenta de Pablo Jacquin | 1895. [43-VIII*

p. 222 × 138 mm. c. 168 × 90 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + CXXXIX pp., la següent en blanc s. n. + 433 pp., la següent en blanc s. n. 1 làmina amb el retrat de l'autor. Mitja pell.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada (2 ff. s. n.), Portadella i Pròleg, intitulat *El Buscapié* (pp. I-CXXXIX).

El text comença en la pàg. 3 (les pp. 1 i 2 corresponen a una portadella) i va repartit en seixanta capítols. Les últimes pàgines del volum, estan destinades a Taula.

Aquesta obra és una de les imitacions quixotesques més sortoses i més ben escrites en llengua castellana que s'han donat a l'estampa; no direm que l'estil sia cervantí, però sí és d'un que coneix a fons la prosa d'En Cervantes i els seus contemporanis. Podrà objectar-se que en mans d'En Montalvo decauen els tipus dels dos herois de la novel·la cervantina, però amb tot hi ha passatges tan ben imitats, que podríen passar com quartelles perdudes del *Don Quijote.*

1399 *An Iconography* | *of* | *Don Quixote* | 1605-1895 | [Floró.] | By H. S. Ashbee, F. S. A. | London | Printed for the Author | at the University Press, Aberdeen | and issued by the Bibliographical Society | July 1895. [38-VIII

p. 270 × 223 mm. c. 189 × 128 mm. (Foli). XI pp., la següent en blanc s. n. + 202 pp. + 1 f. s. n. 24 làmines gravades per C. W. Sherbom, A. Bl^{co}, la primera de frontispici, amb el retrat de Cervantes. Relligadura en marroquí oliva, amb filets i florons als plans: cantells, contracantells i caps daurats (Miralles).

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Prefaci (pp. I-XI).

El text (pp. 1-177) comprèn diferents treballs referents a bibliografía artística de l'obra d'En Cervantes, com les il·lustracions del Quixot d'En Cervantes i les del llibre d'En Fernández de Avellaneda, les referents a imitacions quixotesques, els retrats i autògrafs d'En Cervantes, llista d'edicions del Quixot que contenen làmines o gravats, nota de pintures, escultures i tapissos amb assumptes de l'esmentat llibre d'En Cervantes i una llarga llista de les obres consultades. Les pp. 179-202 contenen un copiós índex de noms propis.

A la fi del volum s'hi troba una reproducció de les làmines que acompanyen al text de algunes edicions.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Com es pot suposar, és una obra de consulta indispensable, i que ha de figurar en tota col·lecció cervàntica.

Vegi's la nota crítica que d'aquesta obra féu En Fitzmaurice-Kelly, publicada en la *Revue Hispanique* (IV, 93).

1400 Miguel de Cervantes | his | Life & Works | by | Henry Edward Watts | A new edition revised and enlarged | with a complete bibliography an index | London | Adam and Charles Black | 1895. [36-VI

p. 204 × 130 mm. c. 156 × 89 mm. (8.º). XIII pp., la següent en blanc s. n. + 291 pp. + 1 p. s. n. i un facsímil. Relligadura com la del núm. 1390.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Prefaci, Llista de les principals obres esmentades i Taula (pp. I-XIII).

El text (pp. 1-240) va repartit en dinou capítols. Segueixen després uns quants apèndixs que tracten de la genealogía d'En Cervantes, la informació referent al seu captiveri, els serveis que féu, la carta que escrigué a l'arquebisbe de Toledo, reproduïda també en facsímil, i una llarga nota referent a les principals edicions de les obres d'En Cervantes (pp. 241-284); acabant el volum amb un índex de noms propis, obres, etc., esmentats en el llibre (pp.285-291).

Al peu de l'última pàgina, que va sense numerar, s'hi llegeix el següent peu d'impremta : «Printed by R.R. Clark Limited, Edinburgh».

Aquesta biografía d'En Cervantes és, si bé corregida, com es pot suposar, la que publicà en 1888 (núm. 1333).

Vegi's la crítica que féu d'aquesta obra En Fitzmaurice-Kelly, publicada en la *Revue Hispanique* (II, 353).

1401 Bibliografía critica | de las obras | de | Miguel de Cervantes | Saavedra | por | D. Leopoldo Rius | ... | Madrid | Administración : Librería de M. Murillo | calle de Alcalá, 7. | 1895. [38-VIII*

p. 255 × 168 mm. c. 188 × 113 mm. (4.º). Vol. I VIII pp. + 402 pp. + 1 f. s. n.; 12 làms. Vol. II [... | 1899] : 2 ff. s. n. + 380 pp. + 2 ff. s. n. Vol. III [... | Don Leopoldo Rius | III | (y último tomo) | Villanueva y Geltrú | Oliva, impresor : Rambla de Ventosa, 27 | 1904] : XVI pp. + 561 pp., la següent en blanc s. n.; + IX pp., la següent s. n., + 1 f. s. n. de colofó. 1 làmina.

L'obra d'En Rius, és la més important que referent a bibliografía cervantina s'ha fet. ¡Llàstima gran que l'autor morís poc després d'haver-se començat a imprimir el volum segón! La descripció detallada d'aquesta interessant

* Exemplar de la Biblioteca de Catalunya.

obra, és així : Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria a En Bonsoms i Pròleg (pp. I-VIII); els del segón, Portadella i Portada (2 ff. s. n.), i els de l'últim, Portadella, justificació del tiratge, Portada i Biografía d'En Rius feta per N'Eudald Canibell (pp. I-XVI, cal advertir que abans hi ha una fulla blanca).

El text del primer volum (pp. 1-400) conté : Llista de les edicions de les obres de Cervantes en sa llengua original i traduccions de les mateixes, escrits a ell atribuïts, i obres per En Cervantes esmentades com a seves, però que s'han perdut; llista dels autògrafs cervantins, breu descripció d'algunes col·leccions cervàntiques com la d'En Bonsoms, Cortejón i Marquès de Jerez de los Caballeros;* dues Addendes amb més descripcions i notes referents a obres de Cervantes i dos quadres sinòptics. En el segón volum (pp. 1-380) s'hi descriuen biografíes de Cervantes, obres contenint comentaris dedicats a estudiar els textos cervantins, imitacions del Don Quixot i altres obres de Cervantes, i descripció de farses, mascarades, comedies, òperes, sainets, etc., inspirats en la producció cervantina. El tercer volum (pp. 1-561) comprèn : Cites de diversos escriptors, demostrant la popularitat de Cervantes a Espanya, fragments de treballs literaris referents a obres cervantines per crítics nacionals i estrangers; llista d'obres, on es posa de relleu el talent de polígraf de Cervantes; obres apòcrifes i altres dedicades a estudiar en diversos gèneres el geni cervantí, poesies dedicades a Cervantes, periòdics cervantins, festes i monuments dedicats a l'autor del Don Quixot, iconografía cervantina i fragments del discurs de Menéndez i Pelayo referent a les interpretacions del Quixot. A la fi de cada volum s'hi troba la Taula, Llista de les errades a corregir i el Colofó, i en l'últim, en lloc de la llista de les errades, s'hi veu el número corresponent a l'exemplar.

No hem de dir l'esforç intel·lectual i de lectura que representa el fer una obra d'aquest gènere; és cert que s'aprofità de totes quantes anteriors notes i treballs bibliogràfics s'havíen fet, però ha de dir-se que això era ben poca cosa al costat de la biblioteca que arribà a formar, de la qual va servir-se per a redactar directament, amb els llibres al davant, les paperetes bibliogràfiques.

Potser algú objectarà que donà un xic massa extensió a certs comentaris, però ha de recordar-se que fa crítica del llibre, i de vegades, sense donar-se'n compte, copía textos i treballs sencers per què el llegidor es faci càrrec del judici que li mereix l'obra.

* De la primera en dóna idea el present Catàleg; i referent a la segona, es publicà en 1916 un opuscle amb el següent títol : *Ediciones del Don Quijote y demás obras de Cervantes que junto con varios trabajos referentes a las mismas logró reunir la constancia del docto cervantista D. Clemente Cortejón* (vegi's *Butlletí de la Biblioteca de Catalunya*, III, 132), i quant a la tercera, avui dia propietat de *The Hispanic Society of America* (New York), el professor de la Universitat d'Illinois, N'Homer Seris, ha publicat el primer fascicle de *La colección cervantina de la Sociedad Hispánica de América*.

El que hi trobem a faltar és un índex de noms propis, perquè tal com està, és precís haver-la fullejat molt per a orientar-se un xic en el maneig d'aquesta magistral obra.

El tiratge que se'n féu, fou de quatre cents cinquanta exemplars, repartits així : Quatre cents en paper verjurat,[1] quaranta en paper de fil, cinc en paper marca Guarro, i cinc en paper Japó.

Vegi's la crítica que dels dos primers volums d'aquesta obra, féu En Foulché-Delbosc en la *Revue Hispanique*, VII, 530.

1402 FERNANDEZ BREMÓN, José. — La sombra de Cervantes. Alegoría. [059 (46-41)[2]

Almanaque de La Ilustración para el año de 1895. Madrid, 1895.

Article literari amb apuntaments cervantins.

1403 *La Cueva de Cervantes* | en *Argel* | por *D. Adriano Rotondo* y *Nicolau* | Agregado diplomático, Viceconsul de España | en Burdeos | 1895 | J. Fernández | Santa Catalina, 14 | Madrid. [37-IX. c. 16

p. 325 × 243 mm. c. 247 × 145 mm. (Foli). 14 pp.; 1 làmina. En la p. 2 dedicatoria autògrafa de l'autor al Sr. Bonsoms.

Aquest fascicle comprèn : Portada i Introducció (pp. 1-6).

El text (pp. 7-14) conté un estudi que porta per títol *Retrato de Cervantes;* és un treball fet amb quatre notes preses a corre-cuita.

En la Introducció que hem esmentat, es tracta de la cova on es refugià En Cervantes a Alger, però no diu res de nou, amb tot i prometre molt.

1404 Noticia sucinta | de los | animales y plantas | que mencionó Cervantes en el Quijote, | con nociones históricas | acerca del tabaco, chocolate, café y té, | cuyo uso no conoció el Ingenioso Hidalgo, | por | D. Miguel Colmeiro, | de la Real Academia Española y de las de Medicina y Ciencias, | Director del Jardín Botánico de Madrid. | [Floró.] | Madrid. | Imprenta de la Viuda é Hija de Gómez Fuentenebro, | Calle de Bordadores, núm. 10. | 1895. [41-VIII. c. 11

p. 237 × 158 mm. c. 187 × 108 mm. (8.º). 15 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest fascicle són solament la Portada (pp. 1-4).

1. L'exemplar d'aquesta Col·lecció té el núm. 2.
2. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

El text (pp. 3-15) tracta dels animals i plantes que esmenta En Cervantes en el *Don Quijote*, però sense assenyalar els passatges.

1405 Vicente Colorado | Rinconete y Cortadillo. | Comedia en tres actos | y en verso, sacada de la novela ejemplar de Cervantes. | [Floró.] | Madrid | B. Rodríguez Serra, Editor | Flor baja, núm. 9. [44-IX*

p. 182 × 120 mm. c. 132 × 77 mm. (8.º). 128 pp.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria, una especie d'Advertiment, Llista dels personatges que intervenen a l'obra i Observacions (pp. 1-11).

El text (pp. 13-128) va repartit en tres actes, que tenen deu, quinze i deu escenes, respectivament.

L'argument de l'obra està en part inspirat en el text cervantí de la novel·la, però al començament es descriuen escenes del *Don Quijote*.

1406 Villegas, Baldomero. — Estudio crítico sobre lo que dice El Quijote. [05 (46.41)*

Pro Patria (II, pp. 276-283, 356-369, 419-449), segona època; Madrid, 1895.

Aquest estudi, que és el primer, al nostre entendre, que va publicar aquest autor referent al llibre d'En Cervantes, fou inspirat pel treball d'En Polinous que hem esmentat en el núm. 1373, i hem de dir que, prenent peu de les elucubracions fetes per En Pallol, En Villegas escriu una crítica del llibre d'aquest, però proposant noves conjectures.

1407 La | Chevalerie | par | Léon Gautier | Membre de l'Institut | Ouvrage auquel l'Académie Française a décerne le grand prix Gobert | Troisième édition | accompagnée d'une table par ordre alphabétique des matières | [Gravat : Credo.] | Paris | Librairie Universitaire | H. Welter, Éditeur | 59, rue Bonaparte, 59 | 1895. [36-IX*

p. 286 × 200 mm. c. 203 × 116 mm. (8.º). XV pp., la següent en blanc s. n., + 850 pp. + 1 f. s. n.; 25 làms., dibuixades per Luc-Merson, Edouard Zier, G. Jourdan, Andriolli. Gravades per F. Meaulle. Ex-libris «Joaquim Miret i Sans». Mig xagrí.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Nota amb els

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

noms dels que han intervingut en la part artística del llibre, Dedicatoria a Cervantes amb la seva biografía i Prefaci (pp. I - XV).

El text (pp. 1-783) va repartit en vint capítols i una conclusió. Segueix un Índex bibliogràfic, un altre de materies i Llista de les errades a corregir.

Algú potser s'estranyi en veure que hem posat aquesta obra en la Bibliografía cervantina; ho hem fet, per ser dedicada a Cervantes i per contenir una biografía d'aquest.

Al nostre entendre, és un llibre interessant als comentaristes cervantins, per quant detalla amb minuciositat els fets dels cavallers i pot servir d'il·lustració a molts passatges del text cervantí.

1408 Biblioteca clásica española de la juventud | Vol. ···. | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | por | Miguel de Cervantes Saavedra | Edición en que se han tenido presentes las mejores | publicadas hasta ahora | con notas de los comentadores más insignes de esta obra | arreglada | para toda clase de personas | y en especial para uso de los colegios | por | D. Domingo Abeja | Tomo ··· | [Monograma de l'editor.] | Sarriá-Barcelona | Tipografía y Librería Salesianas | 1896. [43-II

p. 173 × 115 mm. c. 130 × 77 mm. (8.º). Vol. I: 398 pp. Vol. II [... | 1897]: 334 pp. Vol. III: 348 pp. Mig xagrí pintat. Caps daurats.

Els preliminars del primer volum, són: Portada, Introducció, Dedicatoria al Duc de Béjar i Pròleg de la primera part (pp. 1-31); els del segón, Portada, la Tassa, Aprovacions i Privilegi de la segona part (núm. 23), Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg de la segona part (pp. 1-22); i els del terç, Portada (pp. 1 i 2).

El text del volum primer (pp. 33-394) comprèn tota la primera part resumida en trenta quatre capítols; el segón (pp. 23-330), conté vint-i-nou capítols; i el tercer (pp. 3-343) trenta-nou; per tant, tota la segona part està composta per seixanta vuit capítols. A la fi de cada volum s'hi troba la Taula.

Aquesta edició, com es diu en la portada, és destinada a la joventut. Al peu de moltes pàgines s'hi troben breus notes extretes de Pellicer, Clemencín, Bastús i altres.

1409 The History of | *Don Quixote* | of the Mancha | translated from the spanish | of Miguel de Cervantes by | Thomas Shelton | annis 1612, 1620 | With Introductions by | James Fitzmaurice-Kelly | *Volume* ···. | [Floró.] | *London* | Published by David Nutt | in the Strand | *1896*. [42-VIII

p. 205 × 150 mm. c. 151 × 113 mm. (4.º). Vol. I : LI pp., la següent s. n.; falten les pàgs. I-II? + 276 pp. + 1 f. s. n. Vol. II : VII pp., la següent en blanc s. n. + 286 pp. + 1 f. s. n. Vol. III: L pp.; falten les pàgs. I-II? + 1 f. s. n. + 271 pp., la següent s. n. Vol. IV : XI pp., la següent en blanc s. n.; falten les pàgs. I-II? + 277 pp., la següent s. n. + 1 f. s. n. Mig xagrí marró marroquinat, amb puntes; tall superior daurat.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella general, Portada, Dedicatoria i Introducció (pp. 1-41), Portadella, Dedicatoria d'En Shelton a Lord J. Walden, Pròleg, Versos, Taula de capítols i Portadella (pp. 1-22); els del segón, Portadella, Portada i Taula (pp. I-VII); els del terç, Portadella, Portada, Dedicatoria i Introducció (pp. I-L), Nota (1 f. s. n.), Portadella, Dedicatoria d'En Blount al Marquès de Buckingham, el Pròleg de la segona part, Taula de capítols i Portadella (pp. 1-14); i els del quart, Portadella, Portada i Taula (p. I-XI). Al nostre entendre hi manca una fulla blanca, que devía anar abans de la portadella general en els volums primer, terç i quart.

El text de cada part va en dos volums; els dos primers (pp. 23-276 i 1-286) comprenen 8, 6, i 13 i 25 capítols, i els dos últims (pp. 15-271 i 1-277 + 1 s. n.) contenen els capítols 1-35 i 36-74.

Al revers de cada portada s'hi llegeix el següent peu d'impremta : «Edinburgh : T. and A. Constable, Printers to Her Majesty.»

Una de les coses més importants d'aquesta edició, per no dir la més important, són les Introduccions fetes per En Fitzmaurice-Kelly que es veuen en els volums primer i terç; són dos estudis fets a consciencia, analitzant no solament l'obra d'En Cervantes en general, i en particular el *Don Quijote*, sinó assenyalant la influencia que aquest llibre ha tingut a Anglaterra, i fent a l'ensems una crítica imparcial de la traducció d'En Shelton.

Aquesta edició forma els volums XIII-XVI de la col·lecció *The Tudor translations* que editava En W. E. Henley.

Vegi's, referent a aquesta edició, la nota crítica feta per Foulché-Delbosc i publicada en la *Revue Hispanique* (III, 353, i IV, 111).

1410 Cervantes | Raconet | e | Talladell | (Rinconete y Cortadillo) | ab la veritable efigie del autor | descrita per ell meteix | Traducció literal | per | A. Bulbena-Tusell | Segona edició | Barcelona | Stampa a càrrech de'n F. Giró | Passeig de St. Joan, 168 | 1896. [8-11*

p. 148 × 80 mm. c. 112 × 50 mm. (4.º). VIII pp. + 68 pp. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria a En F. Carreras Candi i Advertiment (pp. I-VIII).

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

El text (pp. 1-65) conté el de la dita novel·la cervantina. A la fi (pp. 67 i 68) s'hi troba la traducció de l'auto-retrat d'En Cervantes que es llegeix en el pròleg de les *Novelas Ejemplares.*

Amb tot i tenir aquesta edició tants punts d'identitat amb la primera (núm. 1391), que sembla formada amb els mateixos exemplars d'ella, afegint-hi l'auto-retrat de Cervantes, el veure corregida l'errada de la pàg. 44 ens fa pensar que es tracta d'una nova impressió.

1411 Apuntes | sobre la verdadera patria | de | Miguel de Cervantes Saavedra, | por | Antonio Castellanos, | Socio honorario del «Circolo Promotore | Partenopes Giambattista Vico», de Nápoles; | de la «Propaganda di Scienza Popolare»; | de la «Unión Opareja Umberto I», y colabora- | dor de los periódicos manchegos; | con un Prólogo | del | Dr. D. Manuel Corral y Mairá | [Escut.] | 1896 | Alcazar de San Juan. [42-IX. c. 2

p. 167 × 102 mm. c. 115 × 69 mm. (4.º?). 2 ff. s. n. + VII pp., la següent en blanc s. n. + 48 pp. + 1 f. s. n.

Els preliminars corresponen a la Portada, Dedicatoria a En Tomàs Sánchez Tembleque (2 ff. s. n.) i Pròleg d'En M. Corral i Mairà (pp. I-VII).

El text (pp. 1-48) és una defensa, sense fonament sòlid, del naixement de Cervantes a Alcázar de San Juan. Al final, en pàgina sense numerar, hi ha una llista dels que han cooperat a la publicació de l'obra.

1412 PERÉS, R. D. — Un hispanófilo inglés. [36-IX. MC. III

La Vanguardia (XVI, núm. 4897), Barcelona, 22 desembre 1896.

Tracta d'En James Fitzmaurice-Kelly i de l'admirable introducció que posà en l'edició anglesa esmentada en el núm. 1409, corresponent a aquest any.

1413 Certamen de 1895 | Asociación Literaria | de | Gerona | Año XXIV de su instalación | Gerona | Imprenta y Librería de Paciano Torres | Plaza de la Constitución, número 9 | 1896. [06 (46.71) Girona*

p. 255 × 180 mm. c. 191 × 112 mm. (8.º). 152 pp. + 2 ff. s. n. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Llista de la Junta directiva, del Jurat, Autors premiats en anteriors certàmens i ofertors de premis; Llista de socis i Acta de la Festa (pp. 1-13).

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

El text (pp. 15-152) comprèn el Discurs presidencial, la memoria de Secretari i les composicions premiades. A la fi, en una pàgina que va sense numerar, s'hi troba l'Índex.

A nosaltres solament ens interessen les composicions premiades (pp. 117-128) optant a l'exemplar del *Don Quijote* que oferí el Claustre de Catedràtics de l'Institut a la millor oda a Cervantes. El premi es donà a En José María Gutiérrez de Alba per la seva composició *A Miguel de Cervantes en el aniversario de su muerte,* i els accèssits a En Pelegrí Lacasa i Ara i Pere Corominas i Montaña, respectivament, per les poesíes que tenen per títol *A Cervantes.*

1414 CARAN D'ACHE. — Don Quixote. (4 gravats.) [38-VIII. c. 1

The Sketch (XV, núm. 189, pp. 282-283), Wednesday, setembre 1896.

Quatre dibuxos representant D. Quixot. No tenen res del tipus ideat per En Cervantes.

1415 ASENSIO, Joseph M.ª. — Noticias curiosas, particularidades y anécdotas relativas á Cervantes y al Quijote. [05 (46.41)[1]

La España Moderna (any 8, núm. 96, p. 53), Madrid, desembre 1896.

Com es diu en el títol, tracta de diversos assumptes relacionats amb el *Don Quijote* i el seu autor. Recorda la menció que fa En Porreño referent a Cervantes en el llibre *Dichos y hechos del rey D. Felipe III*[2] i la que explica En Marquez Torres en l'Aprovació de la segona part del *Don Quijote,* una altra referent a Cervantes, Lope de Vega i Fray Miquel de los Santos, tracta de si Cervantes fou a Nàpols «portatore di mazza», noticies referents a Wellington i Laffitte, una breu nota tractant del dia en què va néixer En Cervantes, una altra de la *Galatea* i l'última fa referencia al poeta Gonzalo Cervantes Saavedra.

1416 CASA TORRE, Marquès de. — Las Novelas Ejemplares de Cervantes. [05 (46-41)[1]

La España Moderna (any 8, núm. 88, p. 28), Madrid, abril 1896.

Interessant treball demostrant que les novel·les que s'escrigueren abans de Cervantes no omplíen les condicions; per tant, Cervantes podía molt ben

1. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.
2. Segons l'Asensio aquesta obra es publicà a Madrid en 1663, però en dir de Cejador *(Historia de la Literatura Castellana,* IV, 342), aquesta impressió pertany a l'obra del mateix títol referent a Felip II; afegeix que la relació feta per En Porreño figura en las *Memorias para la Historia* del rei Felip III, recopilades per Joan Iañez (Madrid, 1723).

escriure que va obrir «una nueva senda en sus novelas...» i que fou «el primero que noveló en lengua castellana».

1417 UNAMUNO, Miguel de. — El caballero de la triste figura. Ensayo iconológico. [05 (46.41)*

La España Moderna (any 8, núm. 95, p. 22), Madrid, novembre 1896.

Important estudi que ha de conèixer tot artista que vulgui il·lustrar el *Don Quijote.*

1418 C.-B. Dumaine | Essai | sur la vie et les œuvres | de | Cervantes | d'après un travail inédit | de | D. Luis Carreras | [Monograma de l'editor : FAC ET SPERA.] | Paris | Alphonse Lemerre, Éditeur | 23-31, Passage Choiseul, 23-31 | MDCCCXCVI [43-IV

p. 180 × 115 mm. c. 129 × 77 mm. (18.º, repartit en un plec de 12 i un de 6). 2 ff. s. n. + 332 pp. + 1 f. s. n. Mig Llevant amb puntes i filets; doble guarda. Cap daurat.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.) i Advertiment (pp. 1-14).

El text (pp. 15-329) va repartit en catorze capítols. A la fi s'hi troba la Taula i el Colofó.

Aquesta obra està escrita tenint l'original d'una biografía d'En Cervantes que escrigué En Carreras i deixà inèdita. La manera com estudía, així la vida com les obres de l'autor del *Don Quijote,* està feta, segons ens ha semblatveure per la reducció d'En Dumaine, amb el sistema al que ens hem referit en tractar dels articles publicats en *El Principado* per l'esmentat periodista català (número 835). Sobre aquesta obra, vegi's *Revue Hispanique* (IV, 102).

1419 Alejandro Larrubiera | Historias madrileñas | Ultima aventura. — Pasionaria. | Acuarela conyugal. — Bala perdida. — Milagros. | Ángeles. — El santico de barro. | El Quijote de la boardilla. | Tragedia. — ¡Siempre el dinero! — ¡Era verdad! | La Reina. | El último idilio. — ¡Sea V. botijo santo! | Mentira y realilidad. | Don Perfecto. — Honrada. — César. | Valencia | Pascual Aguilar, Editor | Caballeros, 1. [Ornament tipogràfic.] [44-II

p. 142 × 91 mm. c. 113 × 59 mm. (8.º). 185 pp., la següent en blanc s. n. + 3 ff. s. n. Mitja pasta. Al contraplà, ex-libris de J. Givanel.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-185) conté diversos articles. A la fi s'hi troba la Taula.

En la p. 85 comença *El Quijote de la boardilla.*

Al revers de la portadella s'hi llegeix : «Imp. de Juan Guix, Miñana, 7 y 9».

Aquest volum duu el núm. 76 de la *Biblioteca Selecta.* Amb tot i no portar l'any d'impressió, podem dir que pertany al de 1896.

1420 Francisco Barado | Ronda volante | episodios, narraciones y estudios | de la vida militar | Valencia | Pascual Aguilar, Editor | 1, Caballeros, 1. [44-I

p. 142 × 90 mm. c. 114 × 59 mm. (8.º). 195 pp., la següent en blanc s. n., + 2 ff. s. n. Mitja pasta. Ex-libris al contraplà, de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria, Pròleg (pp. I-VIII).

El text (pp. 9-195) conté diversos articles. A la fi s'hi troba la Taula.

A la pàg. 175 comença un estudi que porta per títol *Un comentario al Quijote,* sobre un passatge del capítol IV de la primera part.

Encara que en la portada no s'hi llegeix l'any d'aquesta impressió, no creiem que fos imprès aquest llibre en 1894, data que es veu al peu del pròleg, sinó en 1896, com el número anterior.

És el volum 80 de la *Biblioteca Selecta.*

1421 El Quijote | de los Niños | abreviado | por un entusiasta de su autor | Miguel de Cervantes Saavedra | y declarado de texto para las escuelas | por el | Consejo de Instrucción Pública | Octava edición con grabados | Madrid | Est. tip. de la Viuda é Hijos de M. Tello | Impresor de Cámara de S. M. | C. de San Francisco, 4 | 1897. [43-I

p. 168 × 110 mm. c. 136 × 76 mm. (16.º). 592 pp.; làmines intercalades en el text dibuixades per Urrabieta i gravades per Sierra. Mitja pasta.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, unes breus notes biogràfiques d'En Cervantes i Pròleg de l'arranjador (pp. 1-8).

El text (pp. 9-585) conté una adaptació del Quixot per als infants; la primera part comprèn vint capítols i trenta quatre la segona.

Vegi's, referent a aquest text, ço que hem dit en el núm. 728.

1422 El Ingenioso | Hidalgo Don Qvi- | xote de la Mancha. | Compuefto por Miguel de Ceruantes | Saauedra. | Dirigido al Dvqve de Beiar, | Marques de Gibraleon,

Biblioteca de Catalunya

Conde de Benalcaçar, y Baña- | res, Vizconde de la Puebla de Alcozer, Señor de | las villas de Capilla, Curiel, y | Burgillos. | Año [Escut : SPERO LVCEM POST TENEBRAS.] 1608. | Con priuilegio de Caſtilla, Aragon, y Portugal. | En Madrid, por Iuan de la Cueſta. | Vendeſe en caſa de Franciſco de Robles, librero del Rey nro ſeñor. [43-VI

p. 222 × 156 mm. c. 165 × 102 mm. (8.º). Vol. I : 12 ff. s. n. + 277 ff. + 3 ff. s. n. Vol. II [Segvnda Parte | del Ingenioso | Cavallero Don | Qvixote de la | Mancha. | Por Miguel de Ceruantes Saauedra, autor de ſu primera parte. | Dirigida a don Pedro Fernandez de Caſtro, Conde de Le- | mos, de Andrade, y de Villalua, Marques de Sarria, Gentil- | hombre de la Camara de ſu Mageſtad, Comendador de la | Encomienda de Peñafiel, y la Zarça de la Orden de Al- | cantara, Virrey, Gouernador, y Capitan General | del Reyno de Napoles, y Preſidente del ſu- | premo Conſejo de Italia. | Año [Escut : SPERO LVCEM POST TENEBRAS.] 1615 | Con Privilegio, | En Madrid, Por Iuan de la Cueſta. | vendeſe en caſa de Franciſco de Robles,l ibrero del Rey N. S.] : 8 ff. s. n. + 280 ff. + 4 ff. s. n. Relligadura en pell de Llevant, vermella, amb filets als plans. Cantells, contra cantells i caps daurats.

Els preliminars del primer volum, són : Portada, Tassa, Llista de les errades, Llicencia, Privilegi, Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (12 ff. s. n.); les del segón, Portada, Tassa, Llista de les errades, Aprovacions, Privilegi, Pròleg d'En Cervantes i Dedicatoria al Comte de Lemos (8 ff. s. n.).

El text del primer volum conté 277 fulles numerades, i el del segón, 280. A la fi de cada un s'hi troba la Taula; ultra això, en el segón s'hi veu el colofó pertanyent a l'edició de 1615.

Reproducció facsímil de la tercera edició madrilenya del Quixot, corresponent a la primera part, i de la primera pertanyent a la segona (núms. 9 i 23).

Per haver-se relligat novament l'exemplar d'aquesta Col·lecció ha desaparegut la primitiva enquadernació en tela, amb planxes als plans, propia de l'edició, i on es llegeix : «Edición Facsímile | en Barcelona, por Montaner y Simon — Editores. 1897.»

1423 El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote* | de la Mancha | por | *Miguel de Cervantes Saavedra* | ilustraciones | de | J. Pahissa y A. Seriñá | ··· Parte | [Gravat.] | Barcelona | *Centro Editorial Artístico* | de | Miguel Seguí | 151, Rambla de Cataluña, 151. [43-VII

p. 263 × 182 mm. c. 210 × 127 mm. (Foli). Vol. I : 629 pp., la següent s. n.; 14 làms. Vol. II: 695 pp., la següent s. n.; 12 làms. en colors. Gravats intercalats en el text. Tapes en tela, amb títol al pla, propies de l'edició. Al contraplà, ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pp. 1-14); els del segón, Portadella, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg (pp. 1-9).

El text de la primera part ocupa tot el primer volum (pp. 15-626, capítols 52), i el de la segona, l'altre (pp. 11-692; caps. 74). A la fi de cada volum s'hi troba la Taula de capítols i làmines.

Al verso de cada portada s'hi llegeix : «Imprenta a cargo de Fidel Giró, Valencia, núm. 311. — Barcelona.»

És edició ben presentada, amb bon tipus de lletra i espaiós interliniat; el text va en forma dialogada; les il·lustracions, i especialment els dibuixos d'En Pahissa, dignes d'elogi.

1423[a] El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote* | de la Mancha | por | *Miguel de Cervantes Saavedra* | ilustraciones | de | J. Pahissa y A. Seriñá | ... Parte | [Gravat.] | Barcelona | *Centro Editorial Artístico* | de | Miguel Seguí | 151, Rambla de Cataluña, 151 | 1897. [33-I X

p. 274 × 191 mm. c. 201 × 127 mm. (4.º). Vol. I : 629 pp., la següent s. n.; 14 làms. Vol. II: 695 pp., la següent s. n.; 12 làmines en color. Mig xagrí.

Tiratge especial en paper de fil, del número anterior. Aquest exemplar porta el núm. 1 dels cent que s'imprimiren, segons s'indica en el volum primer, al revers de la portada.

1424 Miguel de Cervantes Saavedra | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | Dibujos de Gustavo Doré | Reproducciones foto-zincográficas |[Floró.] | Barcelona | Luis Tasso, Impresor y Editor | Arco del Teatro, 21 y 23. [43-V

p. 215 × 145 mm. c. 180 × 103 mm. (8.º). 792 pp.; làmines intercalades en el text, gravades per H. Pisan. Tapes en tela vermella amb planxes als plans, propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, el Pròleg de la primera part i Versos (pp. 1-15).

El text (pp. 17-787) conté ambdues parts, la segona comença en la pàg. 387, però abans (pp. 383-386) hi ha la Dedicatoria al Duc de Béjar i el Pròleg. A la fi (pp. 789-792) s'hi troba la Taula de capítols.

És edició ben presentada, si bé la lletra resulta un xic massa petita.

Amb tot i no dur any en la portada, podem dir que s'imprimí en 1897.

1425 Folletin | del «Diario del Comercio» | La Gitanilla | Novela | de | Miguel de Cervantes Saavedra | Barcelona | 1897 | Imprenta del «Diario del Comercio» | Calle de Cortes (Granvía), 132, bajos. [45-II

p. 178 × 110 mm. c. 136 × 75 mm. (4.º). 101 pp., la següent en blanc s. n. A la portada, escrit a mà : «Santiago Esquerra». Cartronet. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum són solament la Portada (pp. 1 i 2). El text (pp. 3-101) conté el de la dita novel·la cervantina.

1426 Folletin | del «Diario del Comercio» | El | Amante liberal | Novela | de | Miguel de Cervantes Saavedra | Barcelona | 1897 | Imprenta del «Diario del Comercio» | Calle de Cortes (Granvía), 132, bajos. [45-II

p. 178 × 110 mm c. 136 × 75 mm. 75 pp. Manquen les pp. 53-56. Cartronet. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars corresponen solament a la Portada (pp. 1 i 2). El text (pp. 3-75) conté el de la novel·la cervantina.

1427 Folletin | del «Diario del Comercio» | Rinconete | y | Cortadillo | Novela | de | Miguel de Cervantes Saavedra | Barcelona | 1897 | Imprenta del «Diario del Comercio» | Calle de Cortes (Granvía), 132, bajos. [45-II

p. 178 × 110 mm. c. 136 × 75 mm. 58 pp. Cartronet. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum són solament la Portada (pp. 1 i 2). El text (pp. 3-58) conté el de la novel·la cervantina.

1428 La Ilustracion | Artística | Cervantes | Rinconete | y | Cortadillo | 1897. [Año XVI, núm. 784.] [38-VIII. c. 1

p. 388 × 285 mm. c. 300 × 205 mm. (8.º). 32 pp. s. n.

Com es diu en la coberta, és una edició de la famosa novel·la cervantina. Cada pàgina va orlada per l'Alexandre de Riquer.

1429 VINARDELL ROIG, A. — Un libro inédito sobre Cervantes. C. D.*

La Vanguardia, Barcelona, 18 juny 1897.

Tracta del llibre publicat per Mr. Dumaine, *Essai sur la Vie et les Oeuvres de Cervantes*, segons uns manuscrits inèdits d'En Lluís Carreras (núm. 1418).

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1430 Almanaque-Álbum | de | La Ilustración | para el año de | 1898 | dirigido y compuesto | por | Don Antonio Garrido | con la colaboración de los señores | Aza (D. Vital), Barrau (D. Laureano), Beyle, Bilbao (D. Gonzalo), Blaas, Cabrinety (D. José), Calderón, | Campillo (D. Narciso), Campoamor (D. Ramón de), Canalejas (D. Federico), Clarín, Clark, Corbineau, Cuenca (D. Carlos Luís de), | Chocarne-Moreau, Díaz de Escovar (D. Narciso), Echegaray (D. José), Fabra (D. Nilo María de), Fernández Bremón (D. José), | Ferrari (D. Emilio), Guillou, Huerta (D. Ángel), Icaza (D. Francisco A. de), Kasabal, Kemplen, | Landerer (D. José J.), Lezcano (D. C.), Masriera (D. José), Mélida (D. Arturo), Mélida (D. Enrique), Moreno Carbonero (D. José), | Murray, Nicolet, Olaria (D. E.), Ossorio y Bernard (D. M.), Outin, Palacio (D. Eduardo de), Palacio (D. Manuel del), | Pérez y González (D. Felipe), Picón (D. Jacinto Octavio), Pla (D. Cecilio), Pogna, Ramos Carrión (D. Miguel), Reina (D. Manuel), Reynold | Rudaux, Sandoval (D. Manuel de), Sellés (D. Eugenio), Villegas (D. José). | Año XXV | [Anagrama de l'editor, amb la llegenda: INTER FOLIA FRVCTUS.] | Madrid | Establecimiento Tipografico «Sucesores de Rivadeneyra» | Impresores de la Real Casa | Paseo de San Vicente, número 20 | 1897. [059 (46-41) fol.*

p. 305 × 228 mm. c. 230 × 158 mm. (8.º). 96 pp.

Els preliminars d'aquest fascicle, són: Portada, Taula, Notes astronòmiques i religioses referent a l'any 1898, i el calendari d'aquest any (pp. 1-19).

El text (pp. 21-96) conté diversos treballs literaris i artístics.

A nosaltres solament ens interessa esmentar que en les pp. 42 i 43 s'hi veuen, amb el títol de *Un episodio del Quijote,* dues reproduccions il·lustrant sengles passatges del llibre cervantí (I, 18 i 23), copia d'uns quadres de Moreno Carbonero, i en la p. 64 copia del quadre d'En Barrau representant l'heroi de la Mancha en el palau dels ducs (II, 32).

1431 Documentos | Cervantinos | hasta ahora inéditos | recogidos y anotados | por el presbítero | D. Cristobal Pérez Pastor | doctor en ciencias | Publicados á expensas | del Excmo. Señor | D. Manuel Pérez de Guzmán y Boza | Marqués de Jerez de los Caballeros | [Monograma de l'editor.] | Madrid | Establecimiento Tipográfico de Fortanet | impresor de la Real Academia de la Historia | Calle de la Libertad, núm. 29 | 1897. [44-VII

p. 230 × 159 mm. c. 162 × 91 mm. (8.º). Vol. [I] : XVI pp. + 432 pp. + 2 ff. s. n. 5 ff. amb facsímils. Mig marroquí marró amb puntes; tall superior daurat. Vol. II [... | Marqués de Jerez

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

de los Caballeros | Tomo II | Madrid | ... | ... | ... | 1902] : VIII pp. + 613 pp., la següent en blanc s. n. + 1 f. s. n. Mig xagrí.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria al Marqués de Jerez de los Caballeros i Pròleg (pp. I-XVI), i els del segón, Portadella, Portada i Pròleg (pp. I-VIII).

El text del volum primer (pp. 1-219) conté cinquanta sis documents, que a continuació s'estudíen i comenten (pp. 221-323); segueix després una secció intitulada «Videnda», amb la llista dels documents que manquen trobar referents a Cervantes i la seva familia (pp. 325-341); com a Apèndix s'hi troben interessants estudis referents als llocs on hi ha la sepultura d'En Cervantes i on fou la impremta d'En Cuesta, i més de vint facsímils de firmes, en llur majoría pertanyents a la familia d'En Cervantes. El text del segón volum (pp. 1-347) conté cent cinc documents, seguint després l'estudi d'aquests (pp. 349-450); els apèndixs que hi ha en aquest volum són quatre: 1.r Causa criminal sobre la mort d'En Gaspar d'Ezpeleta; 2.n Documents referents al convent de les Trinitaries, lloc on fou enterrat En Cervantes; 3.r Notes sobre la comedia atribuïda a En Cervantes, *La soberana Virgen de Guadalupe* (número 856) i 4.t Fragments del llibre de la Germandat d'Impressors de Madrid, corresponent als anys 1604 i 1605 (pp. 453-568). A la fi de cada volum hi ha taules de noms propis i de matèries, i en l'última fulla, que va sense numerar, s'hi troba el colofó; demés d'això, en el primer volum, entre la Taula i el Colofó, hi ha la Llista d'errades a corregir.

No hem de dir la importància d'aquesta obra, car de tothom és sabut que gracies a En Pérez Pastor la biografía d'En Cervantes ha tingut un gran avenç, i amb dates fixes s'assenyalen molts fets de la seva vida que abans no passaven de conjectures; sabem quant va cobrar per la *Galatea* i *Novelas Ejemplares*, els viatges que féu per diferents llocs d'Andalusía comprant per al forniment de les galeres d'Espanya, les quantitats que varen rebre els Trinitaris pel seu rescat, i moltes altres noticies, no solament referents a En Cervantes, sinó també a la seva familia.

D'aquesta obra se'n feren exemplars en paper de fil.

1432 La nieta de Don Quijote | Juguete cómico-lírico | en un acto y en verso | original de | Eduardo Montesinos y Diego Jiménez-Prieto | música del maestro | Miguel Santonja | Estrenado con éxito extraordinario en el Teatro Martín la | noche del 29 de Diciembre de 1896 | [Floró.] | Madrid | R. Velasco, impresor, Marqués de Santa Ana, 20 | Teléfono núm. 551 | 1897. [41-VIII. c. 19

p. 202 × 134 mm. c. 154 × 82 mm. (8.º). 45 pp., la següent en blanc s. n. En rústega. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars, són : Portadella, Portada, Dedicatoria a Emili Sánchez Pastor i Repartiment (pp. 1-6).

El text (pp. 7-36) comprèn el de la comedieta, repartit en disset escenes. A la fi (pp. 37-45) s'hi recullen mantes notes crítiques publicades en els diaris madrilenys.

La nieta de Don Quijote és una noia que renuncía una herencia per a casar-se a gust, és a dir, fa una *quixotada*, que diría la gent positivista.

1433 Menéndez Pelayo, M. — Una nueva conjetura [.] Sobre el autor del "Quijote", de Avellaneda. [37-IX. c. 16

Los Lunes de *El Imparcial*. Madrid, 15 febrer 1897.

Es tracta de l'estudi més seriós que s'ha escrit sobre qui pot ésser En Fernández de Avellaneda, i encara que la conjectura donada per En Menéndez y Pelayo és també molt problemàtica, la importancia capital del dit treball no és aquesta, sinó la manera com va desfent un a un tots els anteriors arguments, esvaïnt les solucions proposades per altres autors.

Aquest excel·lent article va reproduir-se en part en la *Bibliografía*, vol. III, pp. 265-272, i sencer en l'edició que anys més tard, en 1905, es féu a Barcelona del *Don Quijote* d'En Fernández de Avellaneda.

Va dedicat pel seu autor a En Rius.

1434 *Museo Excelsior. — Colección de las mejores obras literarias y pintorescas* | El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote de la Mancha* | compuesto por | Don Miguel de [Retrat de Cervantes.] Cervantes Saavedra | ··· Parte | [Gravat.] Barcelona | *Librería de Oliveres. — Casa editorial fundada en 1830 y premiada por S. S. y R. M.* | Calle de Aragón, número 410 | MDCCCIIC. [35-IX

p. 320 × 218 mm. c. 280 × 176 mm. (4.º). Part primera : XII pp., la primera de frontispici + 236 pp., a dues columnes, + 2 ff. s. n. Part segona [... | D. Miguel de Cervantes Saavedra | Segunda Parte seguida del Buscapié | [Gravat.] | ...] : 282 pp., la primera de frontispici; les pàgs. 9-282, a dues columnes. Dues parts relligades en un volum. Gravats intercalats en el text. Mig xagrí verd amb puntes. Caps daurats.

Aquest volum conté tot el *Don Quijote*, repartit en dos fascicles, corresponents cadascún a una part de l'obra. Els preliminars de la primera, són : Frontispici, Portada, Advertiment, Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, el Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-XII); els de la segona, Frontispici, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg (pp. I-VIII).

El text de la primera part comprèn les pp. 1-236, 52 caps., i el de la segona,

pp. 9-266, 74 caps. A continuació d'aquests s'hi troba *El Buscapié.* A la fi de cada part hi ha la Taula de capítols.

Aquesta edició conté notes que, segons diu l'editor en l'Advertiment, aprofiten molt les de N'Hartzenbusch (núms. 776, 777, 814, 897, 1024 i 1025).

Les il·lustracions que es tróben intercalades entre el text de la novel·la, són les fetes per En Tony Johannot.

Al verso de cada portada s'hi llegeix el següent peu d'impremta : «Establecimiento tipográfico de la Casa Provincial de Caridad de Barcelona.»

És una edició ben presentada, tant pel que es refereix a la part tipogràfica com al paper.

1435 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto | por | Miguel de Cervantes Saavedra | Lujosa edición con un proemio del | Excmo. Sr. D. José M.ª Asensio | de la Real Academia | y el facsímil de varios documentos inéditos relativos al autor | Ilustración en cromolitografía de | D. J. Moreno Carbonero y D. L. Barrau | Cabeceras é iniciales policromadas, de diferentes artistas | Tomo ··· | Barcelona | F. Seix, Editor | MDCCCXCVIII. [42-I

p. 215 × 157 mm. c. 160 × 91 mm. (10.º). Vol. I : XXIX pp., la següent en blanc s. n. + 11 ff. s. n. + XL pp. (la numeració comença a la pàg. XVII) + 609 pp., la següent en blanc s. n. + 1 f. s. n.; 8 làms. Vol. II [... | Miguel de Cervantes Saavedra | Parte Segunda | Tomo ··· | ...] : XXIII pp., la següent en blanc s. n. + 667 pp., la següent en blanc s. n.; 4 làms. Tapes en tela vermella, amb planxes als plans, propies de l'edició.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria de l'editor, Proemi (pp. I-XXIX), segueix una Portadella, quatre facsímils cervantins amb llur transcripció, la Tassa i el Privilegi pertanyents a la primera edició, la Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, el Pròleg de la primera part, Versos i Taula de capítols (3 ff. s. n. + pp. I-XL); els del segón volum, són : Portadella, Portada i la Tassa, Aprovació i Privilegis de la primera edició de la segona part, Dedicatoria al Comte de Lemos, el Pròleg i la Taula (pàgines I-XXIII).

El text del primer volum (pp. 1-609) comprèn el de la primera part (caps. 52), i el de la segona (pp. 1-667), el de la segona (cap. 74). A la fi del primer volum hi ha una fulla sense numerar amb la Llista de les errades a corregir.

Edició digna d'estima, tant per la part literaria com per l'artística. De la primera se'n cuidà En Joseph M.ª Asensio, un dels veritables cervantistes del seu temps, i corregí el text amb cura, no extralimitant-se com hem vist que féu N'Hartzenbusch; el *proemio* amb què s'encapçala el primer volum, tracta de l'exemplar que té N'Ortego, de Palencia (núms. 1260 i 1266), i de la filla d'En Cervantes. La part artística és remarcable per les moltes cromolito-

grafíes reproduint algunes pintures d'En Moreno Carbonero i unes d'En Barrau; algunes de les làmines d'aquesta edició, les hem ja descrit en el núm. 1430.

En alguns catàlegs de llibres hem vist esmentada aquesta edició com composta de tres volums; nosaltres creiem que sols en té dos: els corresponents al Quixot. Vegeu la portada del núm. 1447 i el llegidor es convencerà que per res s'hi esmenta que *La Restauración del Quijote* sigui el tercer volum de l'edició que descrivim.

1436 ··· Parte | El Ingenioso Hidalgo | *Don Quixote* | *de la Mancha* | compvesto por | Miguel de Cervantes | Saavedra | [Gravat : FIRMA PERERRAT AQVAS ET CONSTABILITUR EVNDO.] | *Edimburgo* | impreso por T. y A. Constable | impresores de cámara de su Majestad. | David Nutt, Editor. | *Londres* | 1898. [33-IX

p. 278 × 190 mm. c. 174 × 122 mm. (4.º). Vol. I : 1 f. s. n. + LX pp. + 1 f. s. n. 510 pp. Vol. II [Segunda Parte | del Ingenioso Caballero | *Don Quixote* | *de la Mancha* | por | Miguel de Cervantes Saavedra | Autor de su Primera Parte | *Gravat* : ... | ... | ... | ... | ... | ... | 1899] : XIII pp., la següent en blanc s. n.; + 1 f. s. n. + 556 pp. Relligadura en vedell vermell amb llom decorat, filets als plans i cantells, contracantells i caps daurats (H. Wood).

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria a En Guillermo Ernesto Henley, Taula, Introducció, Genealogía de les més importants edicions del *Don Quijote* i Llista de les abreviatures (pp. I-LX), Portadella (1 f. s. n.) i els preliminars de la primera edició, com la Tassa, Llista de les errades i Llicencia, la Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, el Pròleg de la primera part i els Versos (pp. 1-21); els del segón, Portadella, Portada, Taula i Llista de les abreviatures (pp. I-XIII), Portadella (1 f. s. n.) i els preliminars de la primera edició de la segona part, Tassa, Llista de les errades, Aprovacions i Privilegi, la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg de la segona part (pp. 1-14).

El text va repartit de manera que cada volum conté una part de l'obra (pp. 23-510, caps. 52, i pp. 15-556, caps. 74).

La Introducció que es llegeix en les primeres pàgines del volum primer, feta per Fitzmaurice-Kelly i Ormsby, fa l'estudi del text en general, entretenint-se en l'anàlisi de les edicions fetes per En Cuesta en 1605 i 1608 (número 2, 5 i 9), tracta d'un passatge, molt confós, del capítol dinou de la primera part, i comenta l'episodi del furt que En Ginés de Passamonte féu a En Sanxo (I, cap. 23).

El text segueix el de la primera d'En Cuesta (núm. 2), si bé corregint les moltes errades que hi ha, i la puntuació és feta amb compte; no direm que sia una edició perfecta, car no en coneixem cap que mereixi aquest qualificatiu, però sí que és de les més acurades que hem vist fins ara.

Si els noms de Fitzmaurice-Kelly i Ormsby no fossin ja reconeguts com a cervantistes de primera fila, aquesta edició, que tot cervantista ha de tenir present, els en acreditaria. El treball d'ambdós editors sols comprèn el text dels vint-i-cinc primers capítols, ja que per mort de N'Ormsby, seguí En Fitzmaurice-Kelly la tasca començada. Vegi's, referent a aquesta edició, la crítica feta per En Foulché-Delbosc, publicada en la *Revue Hispanique* (VII, 546).

1437 Cervantes | Le Captif | Traduction de | Auguste Dorchain | Illustrations de Paul Leroy | gravées par Romagnol | [Monograma de l'editor : FAC ET SPERA.] | Paris | Alphonse Lemerre, Éditeur | 23-31, Passage Choiseul, 23-31 | 1898. [42-VII

p. 143 × 83 mm. c. 90 × 45 mm. (4.º). 3 ff. s. n. + 133 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. Pell de Llevant blava; llom decorat, filets, contracantells i cap daurat.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Dedicatoria del traductor (3 ff. s. n.; abans hi ha una fulla blanca).

El text (pp. 1-133) va tot seguit i conté la relació que fa el captiu en el *Don Quijote* (I, 39 i ss.). A la fi, en una fulla que va sense numerar, s'hi troba el Colofó.

Magnífica edició, impresa en bon paper, tipus de lletra petit, però molt interliniat i abundantment il·lustrada.

La traducció és recomanable.

1438 Miguel de Cervántes Saavedra: | Důmyslný rytíř | Don Quijote de la Mancha. | Ze španělštiny přeložil | A. Pikhart. | Úvodní studii literární napsal Jar. Vrchlický. | Díl ··· | Praha. | Tiskem a nákladem J. Otty. [43-I

p. 150 × 100 mm. c. 117 × 70 mm. (8.º). Vol. I : XII pp. + 725 pp., la següent en blanc s. n. + 1 f. s. n. de catàleg. Vol. II [... | A. Pikhart. | Díl druhý. | ...] : 780 pp. + 2 ff. s. n. de catàleg. Relligadura en pell, amb filets als plans. Caps daurats. A la portadella del vol. I, dedicatoria al Sr. Bonsoms, autògrafa del traductor, datada a Praga el 1.r de febrer de 1900.

Els preliminars del primer volum, són : Portada, Portadella, estudi d'En Vrchlicky referent al llibre d'En Cervantes (pp. I-XII), Portadella, Biografía d'En Cervantes datada a Praga en 1898, Portadella, Dedicatoria al Duc de Béjar i Pròleg de la primera part (pp. 1-37); els del segón volum, són : Portada, Portadella, Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg de la segona part (pp. 1-12).

Cada part de l'obra, ocupa un volum; el primer, pp. 39-720, 52 caps., i el segón, pp. 13-773, 74 caps. A la fi de cada un s'hi troba la Taula de capítols.

Aquesta edició corregeix el text de la impresa en 1866 (núm. 822). És la traducció txeca més curosa que s'ha fet.

Encara que en la portada no hi figuri l'any en què s'imprimí, podem dir que fou en 1898, com així consta a la fi del segón volum, si bé no va acabar-se la impressió fins l'any següent.

1439 Folletin | del «Diario del Comercio» | La Española Inglesa | Novela | de | Miguel de Cervantes Saavedra | Barcelona | 1898 | Imprenta del «Diario del Comercio» | Calle de Cortes (Granvía), 132, bajos. [45-II

p. 178 × 110 mm. c. 136 × 75 mm. 66 pp. Cartronet. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són la Portada (pp. 1 i 2).
El text (pp. 3-66) comprèn el de tota la novel·la.

1440 Folletin | del «Diario del Comercio» | El Licenciado | Vidriera | Novela | de | Miguel de Cervantes Saavedra | Barcelona | 1898 | Imprenta del «Diario del Comercio» | Calle de Cortes (Granvía), 132, bajos. [45-II

p. 178 × 108 mm. c. 136 × 75 mm. 42 pp. Cartronet. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum són la Portada (pp. 1 i 2).
El text (pp. 3-42) comprèn el de tota la novel·la.

1441 Folletin | del «Diario del Comercio» | La Fuerza | de | La Sangre | Novela | de | Miguel de Cervantes Saavedra | Barcelona | 1898 | Imprenta del «Diario del Comercio» | Calle de Cortes (Granvía), 132, bajos. [45-II

p. 178 × 110 mm. c. 136 × 75 mm. 33 pp., la següent en blanc s. n. Cartronet. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum són la Portada (pp. 1 i 2).
El text (pp. 3-33) conté tota la novel·la.

1442 Folletin | del «Diario del Comercio» | El Celoso Extremeño | Novela | de | Miguel de Cervantes Saavedra | Barcelona | 1898 | Imprenta del «Diario del Comercio» | Calle de Cortes (Granvía), 132, bajos. [45-II

p. 178 × 110 mm. c. 136 × 75 mm. 57 pp., la següent en blanc s. n. Cartronet. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum són la Portada (pp. 1 i 2).
El text (pp. 3-57) comprèn el de la novel·la.

1443 Folletin | del «Diario del Comercio» | La Ilustre Fregona | Novela | de | Miguel de Cervantes Saavedra | Barcelona | 1898 | Imprenta del «Diario del Comercio» | Calle de Cortes (Granvía), 132, bajos. [45-II

p. 178 × 110 mm. c. 136 × 75 mm. 86 pp. Cartronet. Al contraplà, ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum són la Portada (pp. 1 i 2).
El text de la novella comprèn les pp. 3-86.

1444 Folletin | del «Diario del Comercio» | Las Dos Doncellas | Novela | de | Miguel de Cervantes Saavedra | Barcelona | 1898 | Imprenta del «Diario del Comercio» | Calle de Cortes (Granvía), 132, bajos. [45-II

p. 178 × 110 mm. c. 136 × 75 mm. 50 pp. Cartronet. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum són la Portada (pp. 1 i 2).
El text comprèn les pp. 3-62, però l'exemplar que descrivim està incomplet.

1445 Biblioteca popular ilustrada | Cervantes | Entremeses selectos | El Juez de los divorcios. — El Retablo de las | Maravillas. — Los dos habladores. | [Monograma.] | Madrid | Oficinas de «La Ultima Moda». | Velázquez, 56. [42-IX. c. 3

p. 186 × 126 mm. c. 151 × 90 mm. (16.º). 31 pp., la següent s. n.

Al verso de la Portada hi ha un retrat d'En Cervantes copiat del bust escultòric d'En Nobas, i en l'última pàgina s'hi llegeix el Colofó, que diu : «Imprenta particular | de | La Ultima Moda | Diciembre de 1898.»

Com s'indica en la Portada, el present opuscle comprèn dos sainets d'En Cervantes i un d'atribuït a ell. El primer, correspòn a les pp. 3-11; el segón, va de la p. 12 a la 22; i el tercer, de la 23 a la 31. El text de cada u d'ells va dividit en escenes; al peu de moltes pàgines s'hi troben notes aclaratories al text.

És el núm. 6 de la «Biblioteca popular ilustrada».

1446 Capítulos | que se le olvidaron a Cervantes | Ensayo de imitación | de un libro inimitable | Obra póstuma | de | Juan Montalvo | El que no tiene algo de D. Quijote | no merece el aprecio ni el cariño | de sus semejantes. | El autor. | Barcelona | Montaner y Simón, Editores | Calle de Aragón, núms. 309 y 311 | 1898. [44-VI

p. 236 × 157 mm. c. 183 × 113 mm. (8.º). CVII pp., la següent en blanc s. n., + 340 pp. Tapes en tela amb planxes, propies de l'edició. Al contraplà, ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Pròleg (pàgines I-CVII).

El text (pp. 1-336) reprodueix el de l'edició feta a Besanzón en 1895 (número 1398). A la fi s'hi troba la Taula de capítols.

Vegi's ço que hem dit referent a aquesta obra en el núm. 1401.

1447 La Restauración | del | Quijote | estudio comparativo | de varias ediciones y sus respectivas notas | con un ejemplar de la de 1605 | impresa por Juan de la Cuesta | que contiene anotaciones, acotaciones y correcciones | de puño y letra de Cervantes | en los márgenes y cuerpo de la impresión, | por | Feliciano Ortego | Palencia. [42-I

p. 214 × 155 mm. c. 160 × 91 mm. (8.º). VIII pp.+5 ff. s. n. de facsímil+840 pp. Tapes en tela, amb planxes als plans, propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i el Pròleg (pàgines I-VIII), i els facsímils de les fulles 215 v.º, el 218, 220 v.º, 232, 30 v.º, 57 v.º, 274, 257 i 314 de la segona edició madrilenya del *Don Quijote*, núm. 5 (5 ff. s. n.).

El text (pp. 1-837) va repartit en setze capítols. A la fi s'hi troba la Taula.

Vegi's, referent a aquesta obra, ço que hem dit en el núm. 1260.

Aquest volum, amb tot i no portar peu de impremta, va fer-se a Barcelona, per a fer joc amb l'edició del *Don Quijote* editada per En Seguí (núm. 1423). Això es dedueix d'una fulleta* que hi ha en les guardes d'aquest volum.

1448 *Noticia de la verda-* | dera patria (Alcalá) | de él | *Miguel de Cervantes* | estropeado en Lepanto, cautivo | en Argel y autor de la His- | toria de D. Quixote, y | conjetura sobre la | Insula Barataria | de Sancho | Panza | *Por el Rmo. P. M. F. Martín Sarmiento* | Benedictino | 1761 | Edición | Cotejada con los manuscritos de la colección del señor Duque de | Medina Sidonia, y de la Biblioteca Arús, de Barcelona | 1898 | Librería de Álvaro Verdaguer | *Barcelona.* [43-V

p. 220 × 136 mm. c. 143 × 81 mm. (8.º). VII pp., la següent en blanc s. n., + 170 pp. + 1 f. s. n. Exemplar núm. 2 de la tirada especial de vint-i-cinc exemplars en paper de fil. Mig xagrí granate marroquinat, amb puntes. Talls daurats.

* El text d'aquesta, que en molts exemplars no hem vist, és així : «Habiendonos hecho observar algunas personas curiosas que tal vez nuestros favorecedores desearían conocer la *primera parte del Quijote*, impresa de acuerdo con el texto del presente tomo, tenemos el gusto de anunciar que la poseemos también formando *un volumen del mismo número de páginas é igual papel* que el primero de nuestra edición, pudiendo ofrecerlo al precio de 10 pesetas el ejemplar.»

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Prefaci (pàgines I-VII).

El text (pp. 1-168) conté diverses materies relacionades amb En Cervantes i la seva obra; així veiem que tracta de la *Vida de Cervantes,* escrita per En Mayans (núm. 197), i de la *Historia de Argel,* feta pel P. Haedo i impresa a Valladolid, en 1612, per En Fernández de Córdoba; estableix un parallel entre la relació que fa el captiu en el *Don Quijote* (I, 39 i ss.) i alguns dels fets per En Cervantes; esmenta les dues fes de baptisme a ell referents, la d'Alcalà d'Henares i la d'Alcázar de San Juan, demostrant que la de l'autor del *Don Quijote* és la primera. També estudía on pot situar-se l'*Ínsula Barataria* (*Don Quijote,* II, caps. 45 i ss.); analitzant el llibre d'*Amadís de Gaula,* opina que el seu autor fou En García Ordóñez de Montalvo, i que es publicà la primera volta en castellà; segueix a continuació un estudi filològic que porta per títol : *Tiempo de marras,* i acaba tan interessant llibre amb un «epíleg cronològic» referent al Cervantes nascut a Alcázar i al d'Alcalà. A la fi del volum hi ha unes notes copiades del manuscrit de la Biblioteca Arús, fetes per En Martínez del Romero, i el Colofó (pp. 169-170 i 1 f. s. n.).

Aquesta edició va costejar-la En Bonsoms, fent-ne solament un centenar d'exemplars : vint-i-cinc en paper de fil i setanta cinc en paper verjurat.

Molt és d'alabar el treball del P. Sarmiento fet a mitjans del segle XVIII; cert que molt ha avançat la crítica i molts dels punts tractats per l'autor són avui dia discutibles, però el més important és el referent al lloc on nasqué En Cervantes, i ell es decanta a favor d'Alcalà d'Henares amb arguments que no deixen lloc a dubtes.

1449 Tradiciones y Leyendas | Españolas | El fratricidio | de Montiel | El Bastardo de D. Álvaro de Luna | La Virgen de la Azucena.— Rey valiente y desgraciado | «Fuente-Ovejuna le mató». — La hermosa de la mancha roja | Primera función de guerra del gran Capitán | Un rey de las leyendas | La Padilla y don Fadrique.— Los farfanes y Don Juan I | El banquete de la marquesa de Falces | La peña de los enamorados y el buitre de Archidona | La leyenda de Cervantes y de Velázquez. — Guzmán el Bueno | Don Fernando el Emplazado y los hermanos Carvajales | La fuente de Guanga. — Marisaltos | por | D. Luciano García del Real | Barcelona | Luis Tasso, Editor | 1898. [43-11

p. 177 × 108 mm. c. 147 × 82 mm. (8.º). 296 pp. + 4 ff. s. n. Tela blanca amb teixells vermells.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-296) conté diverses llegendes en prosa, esmentades totes

elles en la portada. A la fi del volum, en una pàgina que va sense numerar, s'hi troba la Taula.

A nosaltres solament ens interessa el text de les pp. 229-244, que conté *La leyenda de Cervantes y Velázquez,* on José Bermúdez de Castro escriu una llegenda imaginant que el cèlebre pintor fa un quadre inspirat per l'autor del Quixot.

1450 KOEPPEL, E. — Don Quixote, Sancho Panza und Dulcinea in der englischen Litteratur bis zur Restauration (1660). [40-I*

Archiv für das Studium der neueren Sprachen und Litteraturen (LII Jahrgang, CI Band, pp. 87-98), Braunschweig, 1898.

Prenent peu del treball d'En Fitzmaurice-Kelly publicat en l'edició del *Don Quijote,* núm. 1412 (Londres, 1896), assenyala amb atinades observacions la influencia del llibre d'En Cervantes en la literatura anglesa en la primera meitat del segle XVII.

1451 BARRERA, Cayetano Alberto de la. — Documento inédito. El proceso de Valladolid. Resúmen ordenado de las noticias que ofrece la causa formada en Valladolid á consecuencia de las heridas y muerte de D. Gaspar de Ezpeleta año 1605. Deducciones y comentarios acerca de ellas, y juicio lego sobre los trámites del proceso. [36-IX. c. 1

El Pueblo (VI, 277, 278, 280-282), Cádiz, 1898. Dedicatoria autògrafa de D. R. L. Máinez «*al ilustre cervantista Don Isidro Bonsoms*».

El procés que es va obrir per la mort d'En Gaspar d'Ezpeleta i que fou causa d'un nou empresonament d'En Cervantes, semblava que hi havía interès en què no es publiqués. En La Barrera l'havía copiat però necessitava el permís de l'Academia Española, perquè allí es guarda l'original. Ço que ara es publica en *El Pueblo* de Cádiz, del qual En Máinez n'era el director, no és el *Documento inédito* de *El proceso de Valladolid,* sinó uns comentaris al dit procés.

1452 MÁINEZ, Ramón León. — Estudio crítico. La justicia historica en el siglo XVII. [36-IX. c. 1

El Pueblo (VI, 273, 275, 279), Cádiz, 1898. Dedicatoria autògrafa de D. R. L. Máinez al Sr. I. Bonsoms.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Comentaris i anàlisi del procés seguit a En Cervantes per la mort d'En Gaspar d'Ezpeleta. Aquest treball, anys més tard, en 1901, va reproduir-se, si bé un xic corregit, en *Cervantes y su época*, pp. 366 i ss.

1453 RIOS DE LAMPEREZ, Blanca de los. — Algunas consideraciones sobre el «Quijote» de Avellaneda. [05 (46.41)*

La España Moderna (any X, núm. 112, p. 103), Madrid, abril 1898.

Aquest estudi, fortament interessant, és un dels treballs més hàbils que s'han escrit referent al llibre d'En Fernández de Avellaneda. En ell es fan comentaris i s'analitzen certs passatges de l'esmentat llibre, per a demostrar que el seu autor fou En Tirso de Molina.

En maig i novembre de l'any anterior l'autor havía publicat també, en la mateixa revista, un altre treball que porta el mateix títol que aquest.

1454 Partitur N.º | Meinem Freunde Joseph Dupont | gewidmet. | Don Quixote | (Introduzione, tema con variazioni e finale) | Fantastische Variationen über ein Thema ritterlichen Characters | für | grosses Orchester | componirt | von | Richard Strauss. | Op. 35. | Verl. N.º 2885. Partitur (zum Privatgebrauch) ..... neto Mk. 16. — | Verl. N.º 2886. Orchesterstimmen .... | Verl. N.º 2887. Klavierauszug zu 4 Händen von Otto Singer ..... Mk. 8. — | Verl. N.º 2888. Für 2 Klaviere zu 4 Händen von Otto Singer ..... à Mk. 8. — | Auf führungsrecht vorbehalten. | Die Erlaubniss zu öffentlichen Aufführungen wird von der Verlagshandlung nur direct gegen Revers ertheilt. | Preis für öffentliche Aufführungen unterliegt besonderer Vereinbarung. | Eigenthum des Verlegers für alle Länder. Eingetragen in das Vereins-Archiv. | Copyright (including the right of performance) 1898 by Jos. Aibl Verlag. | München, Jos. Aibl. Verlag. | Lith. Anst. v. C. G. Röder, Leipzig. [38-VIII. c. I*

p. 338 × 270 mm. c. 273 × 203 mm. 55 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest opuscle corresponen solament a la Portada (p. 1).

Les cinquanta quatre pàgines següents comprenen la reducció per a piano, a quatre mans, del famós poema simfònic de R. Strauss en variacions sobre un *tema cavalleresc*, com diu l'autor.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1455 MELE, Eugenio. — Una scena della Commedia e una del Don Chisciotte. [9 (46.05)*

Revista Crítica de Historia y Literatura Españolas, Portuguesas e Hispano-Americanas (III, p. 101), Oviedo, març 1898.

En el *Giornale Dantesco*, vol. II, quadern XI, publicà N'Ausonio Dobelli un estudi amb el títol que encapçala aquest número. El treball d'En Mele el comenta, concloent que no troba cap relació entre els passatges del Dant (*Infern*, cants XXII, XXVII i XXXIV) i els d'En Cervantes (*Don Quijote*, part primera, caps. VIII i XXII, i part segona, cap. VI).

1456 Faculté de Médecine de Paris | Année 1898 Thèse N° | pour | le Doctorat en Médecine | Présentée et soutenue le jeudi 10 mars 1898, à 1 heure | Par J. Villechauvaix | Né à Boulazac (Dordogne), le 28 novembre 1862 | Cervantes | malade et médecin | Président, M. Laboulbène, professeur. | Juges | MM. Pouchet, professeur. | [Juges] | Gilbert, agrégé | [Juges] | Charrin, agrégé. | Le Candidat répondra en outre aux questions qui lui seront faites | sur les diverses parties de l'enseignement médical. | Paris | Société d'Éditions Scientifiques | Place de l'École de Médecine | 4, Rue Antoine-Dubois, 4 | 1898. [42-IX

p. 251 × 164 mm. c. 175 × 104 mm. (8.º). 34 pp. + 1 f. s. n. Mitja tela.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portada, Llista dels professors de la Facultat de Medicina de París i Dedicatoria (pp. 1-4).

El text (pp. 5-32) va repartit en diferents capítols, però els més interessants són els dedicats a *Cervantes malade* (p. 7) i *Cervantes médecin* (p. 12). A la fi es troba una taula bibliogràfica i el peu d'impremta : «Rennes, Imp. Fr. Simon, Succr. de A. Le Roy» (pp. 33 i 34 i 1. f. s. n.).

El Dr. Villechauvaix opina sobre la malaltia de Cervantes que morí d'hidropesía, la qual «l'on doit rattacher à juste titre, je crois, à une affection cardiaque», i referent a Cervantes metge, que «s'est montré médecin admirable dans la description du délire systématisé».

1457 José Abaurre y Mesa | Un Capítulo | del Quijote | Sevilla | Tipografía de Francisco de P. Díaz, Gavidia 6 | 1898. [46-VI. c. 1*

p. 228 × 162 mm. c. 150 × 86 mm. (4.º). 56 pp., falten les pàgs. 1 i 2, + 2 ff. s. n. Al revers de la coberta ex-libris de Romero & Martínez.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portadella, la qual manca a l'exemplar d'aquesta col·lecció, Portada i Dedicatoria a En Lluís Montoto i Rautenstrauch (pp. 1-6).

El text (pp. 7-56) va repartit en cinc apartats. A la fi hi ha la Llista de les errades a corregir i el Colofó (2 ff. s. n.).

El treball de N'Abaurre és un dels més seriosos, per no dir el més interessant, que s'ha escrit analitzant el text del cap. 53 de la segona part. No fa crítica filològica, ni tracta de l'estil cervantí, sinó que és un comentari espiritual del final del governament d'En Sanxo.

1458 El Arte | Revista Hebdomedaria. **45-II**

Madrid, 1.r gener 1899 - 11 agost 1900.

Aquest setmanari va publicar com a fulletó el text del *Don Quijote.*

A la col·lecció Bonsoms hi manquen els números corresponents a l'acabament de l'obra, puix aquest exemplar termina amb el cap. LXII de la segona part; amb tot, creiem que seguiría, per tal com anys després es venía una edició del *Don Quijote*, sense peu d'impremta ni any, llegint-se en la portada : «Librería del Intercambio. — San Bernardo, 11. — Madrid»; i aquesta edició és copia, fins diríem estereotipada a excepció de lleus diferencies tipogràfiques, de la feta per la impremta de «Hijos de J. A. García», ço és, els impressors de la revista *El Arte.* En descriure les obres cervantines sense any que figuren en aquesta col·lecció, ja detallarem més aquest concepte.

El text va a doble columna; al peu d'algunes pàgines s'hi troben notes i intercalats amb el text hi van gravats. La numeració és correlativa, la primera part arriba fins a la pàg. 356, i manquen els preliminars d'aquesta part; a continuació hi vénen els de la segona 357-361, el capítol 1.r comença en la pàg. 363, i el cap. 62 acaba en la pàg. 680.

1459 Un nuevo aspecto del Quijote | Estudio de la obra de Miguel de Cervantes | por | César Moreno García | Licenciado en Filosofía y Letras | Ávila | Tipografía de Federico Santos | 1899. **41-VIII. c. 23**

p. 220 × 160 mm. c. 166 × 100 mm. (4.º). 46 pp. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars comprenen la Portada i un paràgraf de la Vida de Cervantes, d'En Mayans (pp. 1-4).

El text (pp. 5-46) va repartit en vuit capítols, els quals tracten, molt a la lleugera, de l'amor, la gelosía, la dòna, el matrimoni i la bellesa en el Quixot.

L'estudi d'En Cèsar Moreno García es publicà per primera volta en la *Revista Contemporánea* (Madrid) el 15 i 30 de maig de 1896.

1460 Doctor Thebussem | Caballero del Hábito de Santiago | Futesas literarias | Ilustraciones | de | J. Fabré Oliver | [Gravat.] | Barcelona | Juan Gili, Librero | 223, Calle de Cortes, 223 | MDCCCXCIX. 45-II

p. 174 × 96 mm. c. 130 × 59 mm. (4.º). 201 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. d'índex i colofó. Mitja pasta. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, retrat del Dr. Thebussem i carta d'aquest a l'editor (pp. 1-9).

El text (pp. 11-201) comprèn diferents articles,* però a nosaltres solament ens interessen els que porten per títol : *Consulta* (p. 155) i *Pallida mors* (p. 161).

El primer, comenta el sonet d'En Palacio llegit en el banquet amb què obsequiaren els estrangers que concorregueren al Congrés Literari Internacional, celebrat a Madrid en 1887.

El segón, és una fina sàtira endreçada a tots aquells que volen que En Cervantes sia metge, marí, administrador militar, teòleg, geògraf, etc.; segons el Dr. Thebussem, Cervantes fou un eminent sepulturer, com així ho demostra amb textos i passatges trets del *Don Quijote*.

1461 Don Quijote. [41-VIII. c. 18

Any XVI, núm. 18. Buenos Aires, 1899. p. 480 × 360 mm. c. 433 × 293 mm. 4 pp.

Aquest periòdic de cervantí solament en té el títol. La seva publicació data de 1884. En 1899 començà a publicar una «página manchega-semanal» amb el títol de *Sancho Panza*, redactada per Eduard López-Bago. Aquesta pàgina tampoc té res de cervantina.

1462 Estudio Tropológico | sobre el | Don Quijote de la Mancha | del sin par | Cervantes | por | D. Baldomero Villegas | Coronel de Artillería. | [A dues columnes. Primera columna :] | Alegoría que se puso | en la 4.ª edición año 1605 | [Escut : SPERO LUCEM POST TENEBRAS.] | [Segona columna :] | Alegoría que se pone en | esta edición de ahora | [Escut : VINO LA LUZ DESPUÉS DE LAS TINIEBLAS.] | [Al mig:] | Burgos. — 1899. 45-I

* Demés dels cervantins, hi ha : *Roger Kinsey, Pastel de bonijo, La caja de oro, El capitán Royas, 4 + M, Un papagayo, Sopas de ajo, Una alcaldada, Tres milésimas de cuento, Un punto hasta cierto punto* i *Tarjeteo pascual*.

p. 174 × 120 mm. c. 133 × 72 mm. (8.º). XXXI pp., la següent en blanc s. n., + 344 pp. La introducció, impresa sobre paper de rosa, va amb numeració romana. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Discurs preliminar, Advertencies (pp. I-XXXI), Portada, Dedicatoria, Pròleg i Llista dels simbolismes usats per En Cervantes en la seva obra (pp. 1-43).

El text (pp. 45-332) conté els comentaris corresponents a la primera part del *Don Quijote*. Seguint després una mena d'epíleg, la Taula de capítols i Llista de les errades a corregir (pp. 333-341).

Aquest llibre estava imprès i a punt de donar-lo al públic en 1897; així figura en la portada que es veu després de la Introducció, portada igual a la que hem copiat i l'única diferencia de la qual es troba en el peu d'impremta, que diu : «Burgos — 1897. | Imp. de El Correo de Burgos. | Lain — Calvo, 35»; però causes d'índole privada feren que estigués dos anys sense dar-se a llum, consultant l'autor a «cervantistas ilustres» referent al treball que havía imprès; les opinions no totes foren alabant el llibre, per tal com l'autor escriu que «juzgando con ideas preconcebidas sobre el modo de ser de Cervantes, y sin analizar el paralelismo que yo he descubierto, lo rechazan diciendo, que es imposible que Cervantes quisiera hacer eso, que suponen obra de mi imaginación y de mi ingenio».

Nosaltres no som partidaris del sentit simbòlic en el *Don Quijote*, però no criticarem mai el que s'hi vegin coses en els actes o passatges descrits en la novel·la que no hem sabut veure-hi. En Puigblanch primer, més tard En Díaz de Benjumea, després En Pallol, i ara En Villegas, han volgut demostrar que en el llibre cervantí hi ha un fons esotèric. En els tipus dels herois i dels altres personatges hi ha quelcom de genuí i característic dins de l'ideal cavalleresc, i del Don Quixot ja se sap que es dadivós, liberal, justicier, però En Villegas no hi veu això solament, sinó que ens el fa «la encarnación del criterio liberal y reformista», i així es compendrà que escrigui que Marcela és el símbol de la independencia de l'Esglesia, Maritornes la imatge de l'Esglesia en el segle XVI, els quadrillers la Inquisició i la Manxa és Espanya, «donde además de la mancha con que todos nacían por el pecado original, llevaban las de la pobreza, la holgazanería y la ignorancia».

Llegit el llibre amb deteniment s'hi veu un esforç gran de fantasía, barrejat amb un temperament que creu que totes les desgracies d'Espanya són produïdes per la clerecía i la reialesa.

1463 MÁINEZ, Ramón León. — ¡Gloria a Miguel de Cervantes! Aniversario 283 de su muerte. (De nuestra obra en publicación «Cervantes y su época.») [36-IX. c. 1

El Pueblo (any VII, núms. 302-303), Cádiz, 15 i 20 abril 1899. Escrit a mà : «Artículo sobre los protectores de Cervantes. Al Sr. don Isidro Bonsoms, de s. s. s., R. L. Máinez.»

Aquest treball d'En Máinez fa referencia als que en podríem dir protectors d'En Cervantes, ço és, el Comte de Lemos i l'Arquebisbe de Toledo En Bernardo de Sandoval i de Rojas.

1464 MÁINEZ, Ramón León. — Estudio crítico. (De nuestra obra en publicación «Cervantes y su época».) La Justicia en tiempo de Cervantes. 36-IX. c. 1

El Pueblo (any VII, núms. 311, 312, 314), Cádiz, 15 i 22 juny i 7 juliol 1899. En l'últim número hi ha escrita, a mà, una dedicatoria de Máinez a N'Isidre Bonsoms.

En aquests tres articles estudía l'autor la manera de processar en l'època d'En Cervantes, i vénen a ser com una introducció al treball que, referent al procés de Valladolid per la mort de N'Ezpeleta, publicà en la seva obra *Cervantes y su época*.

1465 MÁINEZ, Ramón León. — El proceso de Valladolid. [36-IX. c. 1

El Pueblo (any VII, núms. 316-320, 322-325), Cádiz, 1899. Dedicatoria autògrafa de l'autor a N'Isidre Bonsoms.

Com es diu en el títol, aquests articles comprenen la publicació del procés que es féu per la mort de Gaspar de Ezpeleta.

1466 RÍOS DE LAMPÉREZ, Blanca de los. — ¿Estudió Cervantes en Salamanca? 05 (46.43)*

La España Moderna, Madrid, abril i maig 1899.

Si el nom de l'autora d'aquest estudi no fos conegut, aquest treball la col·locaría entre els primers cervantistes; perquè sense cap document que de manera justa afirmi que Cervantes estudiés a Salamanca, solament per deduccions i cites d'obres cervantines, fa un treball ple d'erudició que hi ha moments arriba a semblar convincent. Però hem de dir que l'autora no creu que estudiés en la dita Universitat abans de la seva anada a Italia, sinó molt després, pels anys de 1581 a 1583, i aquesta altra conjectura és molt més aventurada que la primera.

Al nostre entendre, Cervantes no va ser alumne de la Universitat salmantina; però, amb tot, sempre celebrarem el treball de l'autora, car és una pàgina d'erudició digna de ser coneguda.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1467 Manuel Sánchez de Castro | La Cremación | de D. Quijote | [Floró.] | Sevilla | Escuela Tipográfica Salesiana | 1899. [41-VIII. c. 29

p. 188 × 120 mm. c. 143 × 76 mm. (8.º). 38 pp. + 1 f. s. n. En la portadella el segell de la llibrería d'En Tomàs Sanz, de Sevilla, i, amb llapis, el nom «Givanel».

Els preliminars corresponen a la Portadella i Portada (pp. 1-4); al revers d'aquesta es llegeix : «Este discurso fué pronunciado en la sesión literaria | celebrada en honor de Santo Tomás de Aquino por los | estudiantes de la Universidad de Sevilla, el día 12 de | Marzo de 1899».

El text (pp. 5-38) comprèn l'esmentat discurs, en el que es diu que el Quixot de Cervantes és «maravillosa imagen católica, símbolo precioso de los falsos redentores, *vera effigies* de los Cristos de figurón».

1468 Primera parte | de la Galatea, | dividida en seys libros. | Cõpuesta por Miguel de Ceruantes. | Dirigida al Illuſtriſſi. ſeñor Aſcanio Colona Abad de | ſancta Sofia. | [Escut Colona amb la següent inscripció : «FRANGI FACILIUS QUAN FLECTI». | Con privilegio. | Impreſſa en Alcala por Iuan Gracian. | Año de 1585. | A coſta de Blas de Robles mercader de libros. 41-II

p. 208 × 143 mm. c. 120 × 76 mm. (8.º). Vol. I : 1 f. s. n. amb dedicatoria al vers [This edition of the Galatea of Cervantes | is dedicated to the memory of | John Hay]: + 8 ff. s. n. + 172 folis. Vol II : No té portada, la numeració és correlativa a la del primer volum, ff. 173-375. Relligadura en pergamí.

Aquesta edició facsímil de la primera edició de la *Galatea* fou feta a Nova York a càrrec de The Hispanic Society.

Els preliminars, són : Portada, Tassa, Llista de les errades a corregir, Llicencia i Privilegi firmat a Madrid el 22 de febrer de 1584, Dedicatoria d'En Cervantes a N'Ascanio Colona, Advertiment als «Curiosos lectores, S.» i tres sonets elogiant l'autor i el llibre fets per En Luis Gálvez de Montalvo, Luis de Vargas Manrique i En López Maldonado (8 ff. s. n.).

El text (ff. 1-375) va repartit en sis llibres (ff. 1, 57, 116, 173, 238 i 302).

Amb tot hi no portar en lloc la data en què es féu aquesta edició, sabem que fou en 1900.

Vegeu, referent a aquesta obra cervantina, ço que hem dit en el núm. 1.

1469 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Edición de fin de siglo ilustrada | con dibujos de M. Ángel, grabados por Carretero, y Sampietro; | y aumentada con un

apéndice críticobiográfico | por M. Rodríguez-Navas. | [Marca de l'editor.] | Madrid | Oficinas de Saturnino Calleja | Calle de Valencia, núm. 28. | 31-XII-1900. [43-VI

p. 225 × 147 mm. c. 184 × 113 mm. (8.º). XIX pp., la següent en blanc s. n. + 796 pp. Exemplar dedicat a En Manuel Henrich. Edició de 187 exemplars no posats a la venda. Relligadura en pergamí. Talls daurats.

Els preliminars d'aquesta edició, són : Portadella, Portada, Advertiment, Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-XIX).

El text (pp. 1-774) conté el de tota l'obra (52 i 74 capítols), però la primera part comprèn fins la pàg. 374, seguint després els preliminars de la segona : Portadella, Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg (pp. 375-381); el text de la segona part va de la pàg. 383 fins a la 774. A la fi s'hi troba una nota biogràfica d'En Cervantes feta per En M. Rodríguez-Navas i la Taula de capítols (pp. 775-796).

Aquesta edició, feta en paper rosa, es féu per a festejar l'entrada del segle xx, car va acabar-se el 31 de desembre de l'any 1900.

La part tipogràfica és curosa i les il·lustracions acceptables.

1470 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Tomo ··· | [El peu d'impremta a dues columnes. Primera columna:] | Barcelona | Casa Editorial Maucci | Mallorca, 166 | [Segona columna:] | Buenos Aires | Maucci Hermanos | Cuyo, 1070 | [Al mig:] 1900. [46-II*

p. 155 × 100 mm. c. 128 × 80 mm. (8.º). Tom I : 447 pp., la següent en blanc s. n. Tom II : 479 pp., la següent en blanc s. n. Relligats en un volum.

Els preliminars del primer tom, són : Portadella, Portada, Dedicatoria de la primera part, Pròleg i Versos (pp. 1-19), i els del segón, Portadella, Portada, Dedicatoria i Pròleg (pp. 1-10).

El text va repartit de manera que cada volum conté una part de l'obra: En el primer (pp. 21-447), els caps. 1-52, i en el segón (pp. 11-469), els caps. 1-74. A la fi d'aquest s'hi troba la Taula, corresponent a tota l'obra (pp. 471-479).

Com es pot suposar, el text és el mateix que el que figura en l'edició feta pei matelx editor e 1895 (núm. 1386).

1471 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | escrito | Por Miguel de Cervantes Saavedra | con las mejores ilustraciones | que se conocen | [Escut:

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

SPERO LUCEM POST TENEBRAS.] | Mexico | Talleres de Tipografía y Grabados de «El Mundo» | Calle Tiburcio, número 20 | 1900. [40-VIII

p. 410 × 288 mm. c. 343 × 221 mm. (6.º). 500 pp. + III pp. d'índex, la següent en blanc s. n. El text a dues columnes, amb làmines dibuixades per G. Doré; gravades per H. Pisan.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella frontispici (el dibuix d'En Doré representant a D. Quixot llegint llibres de cavalleríes), Portada, Retrat d'En Cervantes copia del dibuixat i gravat per En Maura (que figura en l'edició d'En Montaner i Simón, 1880 (núm. 1176) i Pròleg de la primera part (pp. 1-10).

El text (pp. 11-500) conté tota l'obra (caps. 52 i 74). La primera part comença en la pàg. 11 i la segona en la 241; abans del començament d'aquesta s'hi troben una portadella i el pròleg de la segona part. A la fi del volum hi ha la Taula de capítols.

El tipus de lletra és petit per la caixa del text. Les il·lustracions són de Doré, Balaca i Pellicer.

1472 [Portada gravada:] *Don Quixote* | *of the Mancha* | [A dues columnes. Primera columna :] | Re-told | by | Judge | Parry. | [Segona columna :] | Illustra- | ted by | Walter | Crane. | [Acaba la segona columna:] | 1900 | London : Blackie & Son Limited | Manchester. Sherratt & Hughes. [43-V

p. 230 × 155 mm. c. 166 × 102 mm. (8.º). XII pp. + 245 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. de catàleg; 11 làms. en colors; gravats intercalats en el text. Tapes en tela, amb planxes als plans, en colors, propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Prefaci i Taules de capítols i de làmines (pp. I-XII).

El text (pp. 1-245) comprèn trenta capítols que resumeixen tota la primera part.

Al peu de l'última pàgina numerada s'hi llegeix : «Printed by T. and A. Constable, Printers to Her Majesty | at the Edinbourgh University Press.»

Aquesta edició, com ja es pot suposar, és un arranjament de la primera part.

1473 Don | Quichotte | [Floró.] | Lausanne | F. Payot & Cie, Libraires-Éditeurs | 1, rue de Bourg, 1. | 1900. [44-V

p. 166 × 112 mm. c. 140 × 81 mm. (8.º). 62 pp. + 1. f. s. n. de taula; 4 làms. en colors. Tapes litografiades en cartronet, propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum són la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-62) va repartit en vint capítols. A la fi s'hi troba la Taula de materies (1 f. s. n.).

Al revers de la portada s'hi llegeix : «Lausanne. — Imp. Ch. Viret-Gentou.»

Com es pot compendre, és un abreujament del llibre de Cervantes fet per a ús d'infants, y pertany a la segona serie de la «Nouvelle collection illustrée pour la jeunesse» que publicava la casa Payot & Ce.

1474 GIVANEL M. (J.) — Un cuarto á espadas. [36-IX. MC. 1

La Vanguardia, Barcelona, 28 març 1900.

Si diu Cervantes que no és millor la fama del jutge rigurós que la del compassiu, la crítica que senyala solament erros mereix el dictat de parcial; així ho és aquest comentari de l'edició del *Don Quijote*, editada per En Fitzmaurice-Kelly.

1475 GIVANEL M. (J.) — Un libro nuevo. [36-IX. MC. 1

La Vanguardia, Barcelona, 21 abril 1900.

Aquest «libro nuevo» és l'*Antología de prosistas castellanos*, que féu En Menéndez Pidal. L'articulista es dol que no segueixi el text de les primeres edicions en quant a Cervantes, i que les notes, a part de les gramaticals que estàn molt bé, semblin reminiscències de Covarrubias, Pellicer, Clemencín i d'altres.

1476 Don Quixote | and | British Art. | A paper read in | the Gallery of the Royal British Artists, | April 28, 1900. | By | H. S. Ashbee, F. S. A. | Corresponding Member of the Royal Academy of Madrid. | London : | Printed for the Author, | by Blades, East & Blades, 23, Abchurch Lane, E. C. | for private circulation. | 1900. [38-VIII. c. 13

p. 194 × 146 mm. c. 142 × 85 mm. (8.º). 43 pp., la següent en blanc s. n. Dedicatoria de l'autor al «Sr. D. Antonio Nicolás Castells, July 1900.»

Els preliminars d'aquest fascicle, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-38) comprèn una ràpida noticia, amb una breu crítica, dels il·lustradors anglesos del *Don Quijote*. A la fi s'hi troba una llarga llista dels artistes esmentats en el susdit estudi.

Aquest important treball completa, en part, el que publicà en 1895 (número 1399).

1477 La Patria | de | Cervantes | Revista | Literaria trimestral. [46-VIII. c. 2

Any I, núm. 4. Bilbao, 1.r octubre 1900.

De cervantí no en té res, solament la coberta, on hi ha, reduït, el retrat d'En Cervantes que es veu en l'edició del *Don Quijote*, núm. 743.

Aquesta revista tingué una vida efímera.

1478 Some Books | About Cervantes | A paper read before the Bibliographical Society, | 21 November, 1898 | by | H. S. Ashbee, F. S. A. | Corresponding Member of the Royal Academy of Madrid | London : | Reprinted by Blades, East et Blades, | From the Society's Transactions | 1900. [46-VIII. c. 2

p. 220 × 175 mm. c. 148 × 107 mm. (8.º). 30 pp. + 1 fulla blanca. Exemplar amb dedicatoria al «Sr. D. Antonio Nicolás Castells. April 1900»

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-30) comprèn una serie de notes, interessants totes elles, referents a bibliografía cervantina, podent-s'hi veure quelcom de referent a l'edició que es diu editada per Lord Chartered (núm. 198) perquè la reina d'Anglaterra tingués un exemplar del *Don Quijote*.

1479 Discursos | leídos ante la | Real Academia Española | en la recepción pública | de | D. Emilio Cotarelo y Mori, | el día 27 de Mayo de 1900 | [Escut.] | Madrid | Imprenta - Ducazcal | Plaza de Isabel II, número 6 | 1900. [41-VIII. c. 20

p. 265 × 181 mm. c. 185 × 108 mm. (8.º). 52 pp. + 1 f. s. n. En la portada un segell amb el nom de «Vicente Castañeda» i, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portada i Portadella (pp. 1-4).

El text del discurs de Cotarelo comprèn les pp. 5-26, seguint després tres pàgines amb notes. El discurs de Pidal i Mon, contestant al de Cotarelo, es troba en les pp. 33-52, havent-hi després una pàgina, que està sense numerar, amb la llista d'obres de Cotarelo.

El discurs de Cotarelo tracta de *las imitaciones castellanas del Quijote*, però ha de dir-se que fa també esment d'algunes franceses i angleses.

Dedica bona part del treball a l'anàlisi d'*El caballero puntual* d'En Salas Barbadillo, el *Fray Gerundio de Campazas* del P. Isla (núm. 1011), les *Adiciones* al D. Quixot que publicà En Delgado en 1786 (núm. 341), *La moral de D. Quijote* i la d'En Sanxo que féu En Gatell (núm. 325), *El tío Gil Mamuco* (núm. 353), *Historia de D. Pelayo, Infanzón de la Vega* (núm. 363), *D. Papis de Bobadilla*

(núm. 524) i altres que ja hem descrit, com les *Semblanzas caballerescas o las nuevas aventuras de D. Quijote de la Mancha* i *Capítulos que se le olvidaron a Cervantes* (núms. 1306 i 1398). En el discurs d'En Pidal s'hi troben algunes pàgines dedicades al *Don Quijote*.

1480 Oración fúnebre | que por encargo de la | Real Academia Española | y en las honras de | Miguel de Cervantes y demás ingenios españoles | pronunció en la iglesia de Religiosas Trinitarias de Madrid, | el día 23 de Abril de 1900 | el P. Antonio Hernández | O. P. | [Escut.] | Madrid | Establecimiento Tipográfico «Sucesores de Rivadeneyra» | Impresores de la Real Casa | Paseo de San Vicente, número 20 | 1900. [41-VIII. c. 21

Altre exemplar. [46-X. c. 1

p. 270 × 180 mm. c. 180 × 105 mm. (8.º). 26 pp. En la pàg. 5 s'hi veu, escrit a mà, «José Gimenez Oliver. Regalo de Eduardo Saavedra. 17-5-900.»

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portadella i Portada (pp. 1-4). El text (pp. 5-26) desenrotlla el tema del § 34 del cap. XII de l'Evangeli de Sant Mateu : «Ex abundantia cordis os loquitur».

1481 Pequeños Ensayos de Literatura | y | Filosofía Contemporáneas | Cervantes | Ensayo sobre una Sociedad literario-internacional | por | Alberto Nin-Frias | I. Consideraciones preliminares, delineamien- | to de la Sociedad y su misión social. | II. Esbozo de la Sociedad. | III. Apéndice : opiniones y adhesiones. | Montevideo | Marcos Martínez — Impresor | Calle Buenos Aires, núm. 155 | 1900. [41-VIII. c. 22

p. 160 × 100 mm. c. 130 × 72 mm. 20 pp. En la portada, escrit a mà, dedicatoria de l'autor a Juan de la Gresa.

Els preliminars d'aquest opuscle són la Portada i la Dedicatoria (pp. 1-4). El text (pp. 5-18) va repartit en dues parts. A la fi (pp. 19 i 20) s'hi llegeixen opinions i adhesions a la idea exposada per l'autor de l'opuscle, idea que no és altra que la constitució d'una societat per a propagar la llengua castellana, enaltir la memòria d'En Cervantes i celebrar certàmens i festes literaries.

1482 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Edición ilustrada | Tomo ··· | Barcelona | Casa Editorial Maucci. — Mallorca, 226 y 228 | [A dues columnes. Primera columna:] | Buenos

Ayres | Maucci Hermanos | Cuyo, 1070 | [Segona columna :] | México | Maucci Hermanos | Primera del Relox, 1 | [Al mig :] | 1901. [44-V

p. 179 × 115 mm. c. 147 × 85 mm. (8.º). Vol. I : 456 pp.; 8 làms. en fotogravat, la primera de frontispici amb el retrat de Cervantes. Vol. II : 478 pp.; 8 làms. Mig pergamí. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars del volum primer, són : Portadella, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. 1-19); els de segón, Portadella, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg (pp. 1-10).

El text va repartit en dos volums, corresponent cadascún a una part de l'obra; el primer (pp. 20-451) comprèn els cinquanta dos capítols de la primera part, i el segón (pp. 11-471), els setanta quatre de la segona. A la fi de cada volum s'hi troba la Taula.

És edició econòmica.

1483 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Edición ilustrada | con dibujos de M. Ángel, grabados por Carretero, y Sampietro; | y aumentada con un apéndice críticobiográfico | por M. Rodríguez-Navas. | [Marca de l'editor.] | Madrid | Saturnino Calleja | Calle de Valencia, núm. 28. | Méjico : Herrero Hermanos | 1901. [42-VIII

p. 222 × 149 mm. c. 184 × 113 mm. (8.º). XIX pp., la següent en blanc s. n., + 796. pp. Cobertes en colors; cartronet.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, el Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-XIX).

El text (pp. 1-774) es divideix en dues parts: la primera arriba fins a la pàgina 374, la segona comença en la 383 i acaba en la 774; entre una i altra part hi ha els preliminars de la segona (pp. 375-381). A la fi s'hi troba una nota biogràfica d'En Cervantes, feta per En M. Rodríguez-Navas, i la Taula de capítols (pp. 775-796).

Aquesta edició és estereotipada de la del núm. 1469. És el volum XX de la *Biblioteca Perla*.

1484 Cervantes' | Don Quixote | För ungdom | bearbetad efter Florians franska upplaga | Med nio Helsidesplanscher | efter Walter Crane | [Monograma de l'editor : 1837] | Stockholm. | Albert Bonniers Förlag. [46-IV*

p. 193 × 134 mm. c. 160 × 96 mm. (8.º). 4 ff. s. n. + 143 pp., la següent en blanc s. n.; 9 làms.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Taula i una breu biografía d'En Cervantes (4 ff. s. n.).

El text (pp. 1-143) va repartit en dinou capítols.

Aquesta traducció sueca és, com es diu en la portada, un arranjament del text d'En Florian, per als infants.

Encara que en la portada no hi figura l'any de la impressió, aquesta fou feta en 1901; ho diem perquè en el revers de la portada s'hi llegeix : «Stockolm. | Alb. Bonniers Boktryckeri 1901.»

Amb tot i el tipus de lletra esser petit, l'estar ben espaiat i la blancor del paper fan que sigui aquesta edició simpàtica a la vista.

Els dibuixos d'En Crane els trobem un xic caricaturats i inspirats amb altres autors.

1485 El Loaysa | de | «El Celoso Extremeño» | estudio histórico-literario | por | Francisco Rodríguez Marín | Correspondiente de la Real Academia Española. | [Monograma de l'autor : FESTINA LENTE.] | Sevilla | Tipografía de Francisco de P. Díaz, Gavidia, 6 | 1901. [42-VIII

p. 217 × 155 mm. c. 163 × 95 mm. (8.º). 369 pp., la següent s. n.; les pp. 33-93 a dues columnes + 2 ff. s. n. 1 f. amb un arbre genealògic. Tela blanca amb teixells vermells.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada Dedicatoria, Advertiment i Pròleg (pp. 1-30).

El text (pp. 31-321) va repartit en tres parts : Primera, el text de la novel·la de *El celoso extremeño*, segons el manuscrit d'En Porras de la Cámara, de què hem parlat en el núm. 14, i el de la primera edició de les *Novelas* (pàgines 33-43); segona, biografía de N'Alfonso Alvarez de Soria (pp. 97-209), i tercera, demostració que N'Alvarez de Soria fou el model del tipus de Loaysa, que figura en *El Celoso* (pp. 213-321). Acaba el volum amb uns Apèndixs i Taules, Llista de les errades i Colofó (pp. 325-369 + 3 pp. s. n., l'última blanca).

El text d'*El Celoso* està copiat tal com figura en el model, però al peu de cada pàgina hi posa notes corregint les errades o lleus diferencies; la part referent a estudiar el tipus de N'Alvarez de Soria i la seva familia és admirable, descrivint amb riquesa d'erudició i de manera agradabilíssima la vida de la gent de la busca, i fent admirables comentaris referents a la presó que existía a la *Babilonia* de l'hampa, o sigui a Sevilla; explica amb riquesa de detall i insuperable mestría fets de la família del dit poeta; la qual cosa fa interessant aquesta segona part del llibre. La tercera i última, o sigui la dedicada a demostrar que el referit Alvarez de Soria fou el model de Loaysa, ja no satisfà tant, amb tot i ser un quadre animadíssim de la vida i costums en la dita ciutat.

En aquesta última part s'hi veu l'esforç suprem que fa l'autor per a arribar a convèncer, però, després de llegit, queda sempre el dubte.

Referent a aquesta magistral obra d'En Rodríguez Marín vegeu la crítica que féu d'aquest llibre En Bonilla San Martín *(Anales de la Literatura Española,* Madrid, 1904, pp. 224 i ss.), i a l'ensems veurà el llegidor una composició poètica feta per qui morí penjat i probablement esquarterat.

També es veu en la *Revue Hispanique* (IX, 552) un article d'En Fitzmaurice-Kelly tractant del llibre d'En Rodríguez Marín.

1486 La | Espanyola Inglesa | novela de | Miguel de Cervantes Saavedra. [44-VI

p. 172 × 117 mm. c. 150 × 91 mm. 47 pp., la següent s. n. Gravats intercalats en el text. Relligadura en xagrí marró marroquinat, amb filets als plans i cantells; contracantells i talls daurats.

Els preliminars d'aquest volum pertanyen a la coberta, la qual fa ofici de Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-47) conté la versió catalana de l'esmentada novel·la.

Encara que en lloc es digui l'any en què s'imprimí, podem dir que fou en 1901, publicant-se en el setmanari barceloní *La Tomasa,* i essent-ne autor de la traducció el conegut escriptor N'Artur Guasch i Tombas.

1487 Comentarios al | folleto «Lo Cer- | vantisme a Bar- | celona» por : J. | Givanel M. | Barcelona | Imp. J. Roca Gual | Balmes, 11 | 1901. [44-VI

p. 152 × 117 mm. c. 107 × 68 mm. 50 pp. + 1. f. s. n. Tela blanca amb títol al pla.

Els preliminars, són : Portadella, Portada i Advertiment (pp. 1-6).

El text (pp. 7-50 + 1 p. s. n.) comprèn unes quantes digressions cervantines referents al treball d'En Carreras Candi esmentat en el núm. 1396.

1487[a] Comentarios al | folleto «Lo Cer- | vantisme a Bar- | celona» por : J. | Givanel M. | Barcelona | Imp. J. Roca Gual | Balmes, 11 | 1901. [44-VI

p. 172 × 118 mm. c. 107 × 68 mm. 50 pp. + 1 f. s. n. Dedicatoria autògrafa de l'autor a D. I. Bonsoms. Tela blanca amb títol al pla.

Aquest exemplar és un dels deu que es tiraren en paper de fil.

1488 J. Menendez Agusty | *La hija de D. Quijote* | Novela original | [Segell de l'editor tirat en vermell.] | *Provenza,* 63 | Barcelona | Tip. Lit. de Pertierra, Bartolí y Ureña | Provenza, 61 y 63 | 1901. [44-III

p. 180 × 107 mm. c. 146 × 77 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + 235 pp., la següent en blanc s. n. + 1 f. s. n. de colofó. Tela verda; al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.), Dedicatoria i Advertiment (pp. 1-5).

El text (pp. 7-235) va repartit en vint-i-dos capítols i una conclusió. A la fi s'hi troba el Colofó (1 f. s. n.).

Aquesta obra està, com diu l'autor en l'advertiment, inspirada en el *Don Quijote*; la protagonista Resurrección Martí de Caviedes, és la que deu inspirar a l'autor aquest títol de la filla de D. Quixot; diem això per tal com resulta tan exageradament idealista i romàntica com l'heroi de la Manxa.

1489 Primera Edición del Quijote en Jerez | Cervantes y su Época | por | D. Ramón León Máinez | Director de La Crónica de los Cervantistas | con un prólogo del | Excmo. Sr. D. Eduardo Benot | De la Real Academia Española | Tomo ··· | [Escut.] | Jerez de la Frontera | Taller Tipográfico de la «Litografía Jerezana» á cargo de Ignacio Velazco Aguilar | Vicario, 14, 16 y 18. | 1901. [45-VIII*

p. 317 × 226 mm. c. 257 × 177 mm. (4.º). Vol. I : 572 pp. + XXII pp. + 1 f. s. n.; 1 làm. de frontispici litografiada en color.

Els preliminars d'aquest volum, únic que es publicà, són : Portadella, Portada, Pròleg d'En Benot (pp. I-XXIV) i Discurs preliminar (pp. 25-86).

El text (pp. 87-572) va repartit en quatre llibres, el quals comprenen 5, 4, 8 i 5 capítols, respectivament; segueix després un Epíleg d'En Fastenrath, un article crític d'En Paul Mirannes publicat en *La Nouvelle Revue*, Apèndix, Taula de capítols i Llista de les errades a corregir (pp. I-XXI + 1 p. s. n.).

El pròleg d'En Benot és fortament interessant, dóna a conèixer la labor cervantina d'En Máinez, i fa de pas algunes observacions referents a Cervantes i la seva obra, així com analitzant el simbolisme del *Don Quijote*.

El *Discurso preliminar* que serveix d'introducció a la biografía d'En Cervantes, tracta de l'època en què aquest féu la seva obra, dels seus protectors i enemics literaris, de com l'ha tractat la crítica i dels biògrafs que ha tingut, del famós procés de Valladolid, dels treballs fets per altres cervantistes, etc.

Cervantes y su época és un dels llibres doctrinals que ha de tenir sempre a mà qui vulgui fer una biografía d'En Cervantes. S'hi segueixen pas a pas els fets, no solament de l'autor del *Don Quijote*, sinó de la seva familia; s'hi fan comentaris analitzant diversos punts de les seves obres, s'hi estudía minuciosament

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

el procés de Valladolid, la llegenda referent a Argamasilla i les supostes amistats de Cervantes i Lope de Vega, s'hi publiquen documents il·lustrant la vida i obres d'En Cervantes, fa crítica detallada de les d'aquest i s'esmenta ço que han dit altres crítics, i s'hi dóna un extracte ample i ben documentat de qui pot esser Fernández de Avellaneda, decantant-se En Máinez per En Lope de Vega.

Direm que la Vida de Cervantes que va publicar en 1875 (núm. 1034) és un resum de la que ara dóna a l'estampa, i que el seu autor es passà prop de vint-i-cinc anys recollint materials per a l'obra de què ara tractem.

Aquesta obra, com es diu en la Portadella, correspòn al volum I de l'edició que del *Don Quijote* anava a publicar-se a Jerez, però causes editorials per un costat i financieres per l'altre, segons em digué En Máinez, foren causa que quedés interrompuda l'edició en projecte.

Vegeu la crítica que d'aquesta obra d'En Máinez féu En Fitzmaurice-Kelly en la *Revue Hispanique* (X, 289).

1490 Historia | de varios sucesos | ocurridos en la aldea | después de la muerte | del Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | por | José Abaurre y Mesa | Tomo ··· | Madrid | Sucesores de Rivadeneyra | Paseo de San Vicente, núm. 20 | 1901. [44-V

p. 176 × 109 mm. c. 112 × 64 mm. (8.º). Vol. I : 212 pp. Vol. II : 241 pp., la següent en blanc s. n. Tela blanca amb teixells vermells.

Els preliminars del volum primer, són : Portadella, Portada, Dedicatoria i Advertiment (pp. 3-10, cal advertir que les pp. 1 i 2 són blanques), i els del segón, Portadella i Portada (pp. 3-4, havent-n'hi abans dues de blanques).

El text del primer volum (pp. 11-210) conté disset capítols, i el del segón (pp. 7-237) en té divuit. A la fi de cada volum s'hi troba la Taula.

Aquesta obra pertany al gènere de les imitacions quixotesques, per tal com és una continuació del llibre d'En Cervantes, i el mèrit principal, al nostre entendre, que té l'esmentat llibre, és el respectar a D. Quixot mort i enterrat. L'estil no és tan clàssic com el de l'obra d'En Montalvo, però els tipus del batxiller Samsó Carrasc, el capellà Pero Pereç i el barber Nicolau estàn ben sostinguts; no esmentem el de Sanxo, per esser, com ja se sap, en extrem difícil imitar el caràcter i manera d'enraonar del celebrat escuder.

1491 Instantaneas. — La Patria de Cervantes. Album del año 1901. Madrid. [46-VI. c. 1

p. 218 × 167 mm. c. 180 × 121 mm. 47 pp.

Tot l'opuscle està dedicat a Alcalà d'Henares, i com es pot suposar, hi

ha treballs referents a Cervantes i a la seva obra; els gràfics cervantins, són: Al·legoría, la pica de batejar de l'esglesia on fou batejat En Cervantes i el projecte de restauració de la capella del baptisme, retrat d'En Cervantes (el que hem vist en el *Don Quijote* imprès a Barcelona en 1841, núm. 629), i una al·legoría del Quixot i d'En Cervantes. El text no val gran cosa; no hi hem sabut veure cap estudi important, amb tot hi haver-hi treballs de Castelar, Cánovas del Castillo, Benot, Pidal i d'altres.

1492 Las «Novelas Ejemplares» | de Cervantes sus crí- | ticos sus modelos litera- | rios sus modelos vivos, y su | influencia en el arte por | Francisco A. de Icaza | C. de la Real Academia Espa- | ñola obra premiada por el | Ateneo de Madrid | 1901. [44-V

p. 176 × 109 mm. c. 122 × 68 mm. (8.º). 279 pp., la següent en blanc s. n. Tela blanca amb teixells vermells.

Els preliminars, són : Portadella, Portada, Taula de les materies que conté el llibre, Ofici del dictamen donat per l'Ateneo de Madrid atorgant-li el premi «Charro-Hidalgo» (Madrid, 27 gener 1901), Dedicatoria de l'autor a l'Ateneo i una mena d'advertencia al lector (pp. 1-14).

El text (pp. 17-271) comprèn tres divisions : Primera, *Las «Novelas Ejemplares» y sus críticos* (pp. 17-87); segona, *Las «Novelas Ejemplares», sus modelos literarios y sus modelos vivos* (pp. 91-227), i tercera, *Las «Novelas Ejemplares» y su influencia en el arte* (pp. 231-271). En les últimes pàgines s'hi troba un registre alfabètic d'autors (pp. 275-279).

Al revers de la portada hi ha la nota del nombre d'exemplars de què consta l'edició (fou de 300) i el corresponent a cadascú, i a la fi de la mateixa pàgina el peu d'impremta, que és : «Madrid, 1901. — Est. tip. «Sucesores de Rivadeneyra». Paseo de San Vicente, núm. 20.»

Aquest llibre és un dels més cabdals que s'han escrit estudiant les *Novelas Ejemplares*. Fa crítica serena i desapassionada, exposada amb molta claredat i mètode.

En la primera part analitza l'autor els crítics que ha tingut aquest conjunt d'obretes d'En Cervantes; detalla i senyala les mencions fetes per Lope de Vega, Tirso de Molina i altres; fueteja i censura, amb raó, als escriptors francesos Huet i Florian; tracta i detalla la creuada iniciada per Estala i Bosarte censurant a En Cervantes i acusant-lo de plagiari, i la defensa d'En Tomàs Sánchez, acabant tan important exposició amb la crítica feta des d'En Pellicer fins a En Máinez sobre l'esmentada obra cervantina.

Estudía en la segona part els models literaris i vius que pogueren servir a l'autor per a les seves obres, i una a una passa revista a les dotze novel·les

que comprèn el llibre d'En Cervantes, i com si això fos poc, dedica unes quantes pàgines a la tan debatuda qüestió de *La Tia Fingida*. L'anàlisi que fa de cada novel·la és notable, però d'entre tots potser els que sobresurten més i els més ben fets són el dedicat a *El Licenciado Vidriera* (pp. 146-156) i el referent a *El coloquio de los perros* (pp. 200-224).

La tercera part del llibre va destinada a estudiar la influència de les *Novelas Ejemplares* en l'art, i potser es aquesta part, amb tot i estar ben documentada, la més fluixa del llibre; no ho diem per les pàgines que dedica al «Estado de la novela en España a la aparición de la obra» i a «Su influencia en la novela», que demostren la molta erudició i lectura de l'autor, sinó les que analitzen «Su influencia en el teatro», tema que hauríem volgut veure tractat més detingudament; tal com ho fa l'autor, sembla que s'hi vegi el desig d'acabar tot seguit el tema.

Tot plegat, és opinió nostra que la materia que estudía l'autor hauría d'haver estat tractada amb més amplitud.

Vegeu *Revue Hispanique* (VIII, 547), on hi ha una nota crítica d'En Foulché-Delbosc referent a aquesta obra.

1493 Núm. XII | Abril 1901. | Libros relativos | á Cervantes, Camoens y Shakespeare | de venta en la Librería de P. Vindel | Calle del Prado, núm. 9. — Madrid. | Ediciones de Don Quijote... [páginas] 225 á 247 | Ediciones de la Galatea... 248-250 | Ediciones de las Novelas ejemplares... 251-257 | Ediciones del Viaje al Parnaso, Comedias, Per- | siles y otras obras... 258-265 | Traducciones del Quijote y otras obras... 266-276 | Miscelánea Cervantina... 277-320 | Os Lusiadas y Rimas de Camoens... 321-333 | Miscelánea Camoniana... 333-336 | Shakespeare. Impresiones de sus obras, etc.... 337-352 | Adiciones y Miscelánea... Cubierta | [Segell del llibreter.] | Librería de P. Vindel | calle del Prado, 9 | Madrid, 1901. [45-I

p. 203 × 140 mm. c. 150 × 98 mm. (8.º). pp. 225-352.

És un dels catàlegs bibliogràfics més importants dels que hem vist que tracten d'obres de Cervantes posades en venda; descriu més de cinc centes cinquanta obres cervantines i publica uns vint facsímils.

1494 Espíritu | del | Quijote | por | Luis Ricardo Fors | Director de la Biblioteca Pública Provincial | de la Plata | La Plata | Imp. y Enc. «La Popular», calle 8-693 | 1901. [41-VIII. c. 9

p. 220 × 152 mm. c. 169 × 90 mm. (8.º). 36 pp.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portada i Discurs del President (pp. 1-4).

El text (pp. 5-36) conté el discurs que llegí En Fors el 23 de juny de 1901 en la sessió celebrada en la Biblioteca pública de La Plata.

Referint-nos a aquest treball, hem de manifestar que si no haguéssim ja tingut a En Fors per un cervantista, sols amb llegir ara l'*Espíritu del Quijote* diríem que hi veiem en ell un continuador dels estudis d'En Díaz de Benjumea, de qui fou gran amic i de qui s'inspirà en alguns passatges.

1495 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Edición de bolsillo ilustrada | con dibujos de M. Ángel, grabados por Carretero, | y Sampietro. | [Marca de l'editor.] | Madrid | Saturnino Calleja | Calle de Valencia, núm. 28. | Méjico. — Herrero Hermanos. | 1902. [44-V

p. 152 × 100 mm. c. 136 × 82 mm. (8.º). XIX pp., la següent en blanc s. n. + 644 pp. Gravats intercalats en el text. Tapes en tela vermella amb planxes als plans, pròpies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatòria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. I-XIX).

El text (pp. 1-638) conté tota l'obra. En les pp. 313-319 s'hi troben els preliminars de la segona part. A la fi hi ha la Taula de capítols.

Els dibuixos són els mateixos que figuren en la núm. 1469, si bé n'hi ha que han estat un xic reduïts.

1496 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Edición microscópica ilustrada | con dibujos de M. Ángel, gravados por Carretero, | y Sampietro. | [Marca de l'editor.] Madrid | Saturnino Calleja | Calle de Valencia, núm. 28. | Méjico. — Herrero Hermanos. | 1902. [35-IV

p. 94 × 60 mm. c. 78 × 47 mm. (8.º). XIX pp., la següent en blanc s. n., + 644 pp. + 3 ff. s. n. de catàleg. Gravats intercalats en el text. Tapes en cartronet litografiades, pròpies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. I-XIX).

El text (pp. 1-638) conté tota l'obra. En les pp. 313-319 s'hi troben els preliminars de la segona part. A la fi hi ha la Taula de capítols.

Aquesta edició és copia de l'anterior, però reduint, mitjançant la fotografia, cada pàgina i fent-ne un clixé.

1497 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra. | Primera Parte. | I. Bändchen. | Mit erklärenden Anmerkungen | herausgegeben | von | D.r Adolf Kressner. | Zweite Auflage. | Leipzig 1902 | Rengersche Buchhandlung | Gebhardt & Wilisch. [43-IV

p. 206 × 130 mm. c. 161 × 95 mm. (8.º). XI pp., la següent en blanc s. n., + 98 pp. + 1 f. s. n. de catàleg. Rústega.

Exemplar incomplet.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada general i Portada del *Don Quijote*, Advertiments de l'editor, amb dates de 1887 i 1901, breu biografía d'En Cervantes i notes (pp. I-XI + 1 f. s. n.).

El text (pp. 1-98) comprèn els catorze primers capítols de la primera part.

És la segona edició del text publicat en 1887 (núm. 1316), però corregit.

1498 The Life and | Achievements of | Don Quixote | de la Mancha | Translated from | the Spanish of | Miguel de | Cervantes | Saavedra | By | Motteux | London | George Newnes Limited | Southampton Street MCMII. [36-V

p. 169 × 98 mm. c. 152 × 81 (16.º). XI pp., la següent en blanc s. n., + 794 pp.; 1 làm. de frontispici gravada per Edmund J. Sullivan. La portada és també gravada (A. Garth Jones). Impressió damunt de paper Índia. Relligadura flexible en marroquí blau.

A part dels dos gravats amb què comença el volum (el frontispici i la Portada), els preliminars corresponen solament a la Taula (pp. V-XI).

El text (pp. 1-794) va distribuït en cent capítols, repartits en dues parts, corresponent quaranta un a la primera, i els següents a la segona.

Com es pot veure pel nombre de capítols d'aquesta edició, és un arranjament de la traducció d'En Motteux (núm. 130).

Al peu de l'última pàgina s'hi llegeix : «Printed by R. & R. Clark, Limited. Edinburgh».

1499 The History of | the Ingenious Gentleman | *Don Quixote* | of la Mancha | translated from the spanish | by | *P. A. Motteux* | [Gravat.] | Volume ··· | Edinburgh | *John Grant* | 1902. [43-VII

p. 259 × 160 mm. c. 168 × 94 mm. (8.º). Vol I : XI pp., la següent s. n., + XLII pp. + 445 pp., la següent en blanc s. n.; 9 làms. Vol. II : VIII pp. + 2 ff. s. n. + 484 pp.; 10 làms. Vol. III : X pp. + 1 f. s. n. + 512 pp.; 9 làms. Vol. IV : IX pp., la següent s. n. + 1 f. s. n. 508 pp.; 9 làms. gravades a l'aiguafort per Ad. Lalanze. Tapes en tela, pròpies de l'edició.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Advertiment de l'editor, Índex de capítols (pp. I-XI), Taula de les làmines (1 f. s. n.), Vida de Cervantes (pp. I-XLII), Pròleg d'En Cervantes, corresponent a la primera part, i Portadella (pp. 1-14); els del segón i quart, Portadella, Portada i Taula de capítols (pp. I-VIII i I-IX, respectivament) i Taula de les làmines i Portadella (4 i 3 pp. s. n., respectivament); els del tercer volum, Portadella, Portada i Taula (pp. I-X), Llista de les làmines (1 f. s. n.) i el Pròleg de la segona part i Portadella (pp. 1-8).

El text va repartit de manera que cada part de l'obra ocupa dos volums: La primera, els dos primers (pp. 15-445, caps. 8 + 6 + 13, i pp. 1-439, caps. 1-25), i la segona, els dos últims (pp. 9-512, caps. 1-37, i pp. 1-490, caps. 38-74). A la fi del segon i quart volum s'hi troben algunes pàgines amb notes al text.

Al revers de cada portada s'hi llegeix el següent peu d'impremta : «Printed by Oliver and Boyd, Edinburgh.»

Aquesta edició és estereotipada de la núm. 1151.

1500 Cervantes | y sus obras | Artículos | por | D. José M.ª Asensio | de la | R. A. de la Historia | Con prólogo del Dr. Thebussem | Barcelona | F. Seix, Editor | MCMII. [45-VI

p. 215 × 156 mm. c. 161 × 90 mm. (8.º). X pp. + 563 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Pròleg amb el títol de «Elogio de este libro» pel Dr. Thebussem (pp. I-X).

El text (pp. 1-552) està format per molts dels estudis publicats per l'autor en l'espai d'uns quaranta anys, així en revistes, com en fascicles, diaris, etc.

Heu's aquí la llista : *Sobre las ediciones primitivas de El Ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha*, p. 1; *Obras desconocidas de Cervantes*, p. 19; *Dos poesías inéditas de Cervantes*, p. 55; *Sol y Sombra*, p. 67; *Sobre la Estafeta de Urganda*, p. 95; *«Comentario de comentarios» que es como si dijéramos «Cuento de Cuentos»*, p. 121; *Ultimas cartas*, p. 145; *Sobre el Quijote de Avellaneda*, p. 153; *Antuca*, p. 161; *¿Puede traducirse el Quijote?*, p. 175; *Filena*, p. 189; *Los Continuadores de «El Ingenioso hidalgo»*, p. 199; *Ensayo de un nuevo comentario al Ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha*, p. 233; *Sobre la Española Inglesa*, p. 261; *Desavenencias entre Miguel de Cervantes y Lope de Vega*, p. 267; *El Conde de Lemos, protector de Cervantes*, p. 293; *Noticias curiosas, particularidades y anécdotas relativas a Cervantes y al Quijote*, p. 347; *Recuerdos de Cervantes*, p. 405; *¿Estudió Cervantes en Salamanca?*, p. 425; *Documento para ilustrar la biografía de Cervantes*, p. 431; *Un cervantista portugués del siglo XVIII, quemado por el Santo Oficio de la Inquisición*, p. 437; *Alonso Fernández de Avellaneda*, p. 463; *Los Académicos de Argamasilla*, p. 485; *Otro sueño de noche*

de verano, p. 489; *El testamento de Cervantes*, p. 501; *Sentido oculto del Quijote*, p. 513; *Cervantes inventor*, p. 535. Les últimes pàgines (561-563) corresponen a l'Índex, però abans s'hi troben dues notes : Una de referent a obres dedicades a demostrar que Cervantes era un polígraf, i l'altra, contenint una llarga llista d'obres teatrals inspirades en la vida d'En Cervantes o la seva producció.

Molts dels articles abans esmentats figuren ja en els nombres anteriors d'aquest Catàleg, i, entre altres, pot veure's els núms. 863, 893, 894, 960, 992, 1,017, 1,023 i 1,024.

1501 Discurso | leído en la | Sociedad Barcelonesa de Amigos de la Instrucción | en la recepción pública de | D. Francisco Palau y Marsá | el día 26 de Octubre de 1901 | [Floró.] | Barcelona | Imprenta de la Casa Provincial de Caridad | 1902. [41-VIII. c. 19

p. 257 × 168 mm. c. 182 × 104 mm. 30 pp. A la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest fulletó pertanyen a la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-30) tracta d'*Una nueva conjetura sobre el Quijote*. Aquesta conjectura no és altra que suposar que En Fernández de Avellaneda fou En Tirso de Molina. Vegeu la conjectura de Na Blanca de los Ríos de Lampérez esmentada en tractar del *Don Quijote*, fet per N'Alonso Fernández de Avellaneda (núm. 20), i veureu que és la mateixa de què tracta En Palau i Marsà, si bé aquest ja té cura d'advertir que ço que comenta és una conjectura ideada per l'erudita escriptora.

1502 Cuervo, Rufino José. — Un caso de aparente falta de concordancia. 06 (44-71)*

Bulletin Hispanique, Bordeaux, IV, p. 215.

Comentari a un passatge del *Don Quijote* (I, 4).

1503 A series of thirty etchings | by William Strang illus- | trating subjects from 'Don | Quixote' | London | Macmillan and Co. Limited | 1902. [39-VIII

p. 435 × 340 mm. La caixa dels gravats varía. 2 ff. s. n. + 30 ff. s. n. de guarda de les làmines contenint l'explicació. 30 làmines.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Taula (2 ff. s. n.).

El text està compost per trenta fulles amb fragments del *Don Quijote*,

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

traduït per En Shelton, les quals serveixen de guardes als trenta aiguaforts d'En Strang.

Els dibuixos, amb tot i no estar encertats a gust nostre els tipus dels protagonistes, són ben originals.

1504 Francisco de Góngora Echenique | Glorias de Europa | Madrid. [41-VIII. c. 19

p. 194 × 112 mm. c. 133 × 65 mm. (8.º). 45 pp., la següent en blanc s. n. (falten les pàgines 1-2); + 1 f. s. n. d'índex.

Els fulls preliminars corresponen a la Portadella (que manca a l'exemplar d'aquesta Col·lecció), Portada i Dedicatoria a En Miquel Moya.

El text (pp. 7-45) està compost per un conjunt de poesíes dedicades als més eminents escriptors de cada nació. A la fi s'hi troba la Taula (1 p. s. n.).

La corresponent a Espanya està endreçada a Cervantes.

Amb tot i no veure's l'any d'impressió en la portada, aquest figura en la coberta, en la qual s'hi llegeix : «Madrid. Diciembre 1902.»

1505 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Edición microscópica ilustrada | con dibujos de M. Ángel, grabados por Carretero, | y Sampietro. | [Marca de l'editor.] | Madrid | Saturnino Calleja | Calle de Valencia, núm. 28. | Méjico. — Herrero Hermanos. | 1903. [35-IV

p. 94 × 60 mm. c. 78 × 47 mm. (8.º). XIX pp., la següent en blanc s. n. + 644 pp. + 3 ff. s. n. de catàleg. Gravats intercalats en el text. Tapes en cartronet litografiades, pròpies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. I-XIX).

El text (pp. 1-638) conté tota l'obra. En les pp. 313-319 s'hi troben els preliminars de la segona part. A la fi hi ha la Taula de capítols.

Aquesta edició és estereotipada de la feta l'any anterior (núm. 1496).

1506 Miguel de Cervantes Saavedra : | Poučné Povídky. | (Novelas Ejemplares.) | Ze španělstiny přeložil | A. Pikhart. | V. Praze. | Nákladem J. Otty. | 1903. [35-IV

p. 144 × 95 mm. c. 121 × 70 mm. (8.º). 191 pp., la següent en blanc s. n. Vol. II : Cervantesovy Novely. | (Poučných povidek řada druhá.) | Ze ... | ... | ... | ... ; 199 pp. + 1 f. s. n. Volum III : Miguel de Cervantes Saavedra : | Paní Cornelia. | Podvodný Sňatek. | (Poučných ...);

pp. 185 + 3 ff. s. n. Tapes en tela amb planxa dorada al pla, propies de l'edició. Dedicatoria autògrafa del traductor a D. I. Bonsoms.

Els preliminars del primer volum, són : Portada, breu nota referent a les novel·les d'En Cervantes, Dedicatòria d'aquest al Comte de Lemos i Pròleg (pp. 1-15); els dels següents, solament la Portada (pp. 1 i 2).

Les novel·les corresponents al primer volum, són : *Cikánka* (La Gitanilla), p. 19, i *Obětavy Milenec* (El Amante Liberal), p. 123; les del volum segón : *Rinconete a Cortadillo* (Rinconete y Cortadillo), p. 5; *Sparnělská Angličanka* (La Española Inglesa), p. 65; *Licenciát Vidriera* (El Licenciado Vidriera); p. 75; *Hlas Hvre* (La fuerza de la sangre), p. 121; *Extremadursky Žárlivec* (El Celoso Estremeño), p. 129; *Vznesená Služka* (La Ilustre Fregona), p. 183; *Dvé Dívek* (Las Dos Doncellas), p. 193; les del tercer, són : *Paní Cornelia* (La Señora Cornelia), p. 5, i *Podvodný Sňatek* (El Casamiento Engañoso y Coloquio de los Perros), p. 65. A la fi dels volums segón i tercer s'hi troba la Taula.

Hem d'advertir que abans de cada novel·la s'hi troba una portadella, i que *La Española Inglesa, La Fuerza de la Sangre, La Ilustre Fregona* i *Las Dos Doncellas*, no están traduïdes per enter, sinó que ens han semblat esser únicament un resum de les susdites novel·les.

1507 Teatro de los niños. | Los Habladores | sainete en un acto | de | Miguel de Cervantes | arreglado para niños por | Carlota de Badía | Aprobado por la Autoridad Eclesiástica | Rovira y Chiqués | Barcelona | 1903. [41-VIII. c. 23

p. 177 × 115 mm. c. 125 × 73 mm. (8.º). 16 pp. A la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada i Repartiment (pp. 1-3, la següent en blanc).

El text (pp. 5-16), com es diu en la portada, és un arranjament del famós entremès atribuït a Cervantes.

El treball de la Sra. Badía no es pot censurar de cap manera, perquè, com diu en la tercera plana, l'únic objecte que l'ha guiat ha estat el d'acostumar els nens a l'estil i llenguatge clàssic.

Fou imprès a can F. Badía (Dr. Dou, 14, Barcelona).

1508 Dos, Juan de. — Crónicas rápidas. El centenario del «Quijote». [36-IX. MC. 1

La Publicidad, Barcelona, 5 desembre 1903.

Article fet amb motiu del que va publicar a *El Imparcial* En Mariano de Cavia (núm. 1520), aplaudint la idea i els projectes proposats per aquest.

Amb el nom de Juan de Dos s'ocultava el conegut periodista J. M.ª Jordà.

1509 La Coartada | ó | demostración de que El Quijote | no se engendró | en la cárcel de Argamasilla de Alba | por | D. Clemente Cortejón | Catedrático de Literatura y Director del Instituto | General y Técnico de Barcelona | [Floró.] | Barcelona | Pedro Ortega, Editor | Aribau, 7 y 9. [44-VI

p. 260 × 175 mm. c. 166 × 95 mm. 18 pp. + 1 f. s. n. amb el colofó. Dedicatoria autògrafa de l'autor al Sr. Bonsoms. Tela blanca amb títol al pla.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-18) conté una breu biografía d'En Cervantes; seguint després una fulla amb el colofó, on es diu que va acabar-se d'imprimir el 23 d'abril de 1903.

Amb tot i ser l'autor d'aquest fulletó el nostre Mestre en cervantisme, hem de dir que a voltes es deixa dur per les conjectures, com en afirmar que Cervantes en juny de 1583 va sortir amb els vaixells del Marquès de Santa Cruz per a les Açores, i que en 1595 estigué a Saragossa.

Més endavant veurem aquest treball com servint d'introducció a una edició del *Don Quijote* per a infants, edició que publicà N'Eduard Vincenti.

1510 Las | Bodas de Camacho | cuadro escénico sacado del | Quijote | por | J. Grau y A. Gual | música del | Mtro. P. E. de Ferrán | Estrenado la noche del 12 de Junio de 1903 en el | Tívoli de Barcelona, por la Compañía de ópera y zarzuela | española del teatro Price, de Madrid. | Imprenta | de | Pedro Toll | Calle Valencia, 200 | Barcelona. [41-VIII. c. 29

p. 183 × 134 mm. c. 143 × 95 mm. 32 pp. A la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella, Portada i Repartiment (pp. 1-5).

El text (pp. 7-32) va repartit en vint-i-una escena, i descriu teatralment els passatges quixotescos on es tracta de les opulentes noces que tant satisferen a Sanxo (II, 19 i ss.).

1511 J. Pin y Soler | Varia | Edició especial dels articles de costums tarragoninas | Barcelona | Llibrería de Verdaguer : Rambla del Centre, 5 | 1903. [41-VIII. c. 21

p. 232 × 140 mm. c. 158 × 81 mm. (8.º). XXVI pp. + 44 pp. + 1 f. s. n. En la portada, escrit a mà, «J. Givanel Mas» i un segell amb les inicials S. E.

Els fulls preliminars corresponen a la Portada, Portadella, Taula i Pròleg de l'editor (pp. I-XXVI).

El text va de la pàg. 1-44, i en l'última fulla, que és sense numerar, es llegeix : «Aquesta edició | dels | articles de costums Tarragoninas | extrets del llibre | «Varia» de Joseph Pin y Soler | fou acabada d'estampar | á Vilanova y Geltrú per Joan Oliva y Milà | lo 1.r de Setembre de 1903.»

Al vers de la Portadella es llegeix : «Exemplar 28 | d'una edició especial de cinquanta exemplars | numerats a la prempsa.»

En la pàg. 31 comença *Lletra d'avuy y notas d'ahir*, que tracta de la festa-aniversari que es féu a Tarragona, dedicada a Cervantes, en 1873.

Referent a aquest article d'En Pin, vegeu ço que hem dit en el núm. 1342.

1512 OLIVER, Miquel S. — El centenari del «Quijote». [36-IX. MC. I

La Veu de Catalunya, Barcelona, 11 desembre 1903.

Després de fer l'autor atinades observacions referents al caràcter de Don Quixot i d'En Sanxo, creu que Catalunya ha de pendre part activa per a la celebració del tercer Centenari de *Don Quijote*, «pera rectificarlo y dignificarlo si se'l prostituís a una calaverada dels *chicos de la prensa*».

1513 P., R. — Nueva aventura de D. Quijote de la Mancha. [36-IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelona, 9 juny 1903.

Aquest article el copià *La Vanguardia* del *Diario de Avisos* de Segovia; si no es digués que és reproducció, quasi afirmaríem que és degut a En Ramon Pomés, redactor del diari barceloní.

Aquesta *nueva aventura* és la següent : Don Quixot ressuscita, corre per terres que semblen les mateixes que corregué abans, però a la fi mor per un accident automobilista.

1514 MOREL FATIO, Alfred. — Le «Don Quichotte» d'Avellaneda. [06 (44.71)*

Bulletin Hispanique (V, 359), Bordeaux, octubre-desembre 1903.

Amb motiu del llibre publicat per En Groussac, *Une énigme litteraire* (número 1526), l'erudit hispanòfil Mr. Morel-Fatio fa un interessant estudi de l'estil d'En Fernández de Avellaneda, dient que l'autor del *Don Quijote* imprès a Tarragona no pot ser el valencià Joan Martí, autor de la segona part del *Guzmán de Alfarache*, per quant l'estil de l'un i el de l'altre són molt diferents.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1515 Catálogo de las obras de Literatura Cervántica que existen en la sección Literatura del Catálogo general sistemático de la Biblioteca Pública Provincial de La Plata. [38-VIII. c. 1

Boletín de la Biblioteca Pública de la Provincia de Buenos Aires (any V, núm. 60), La Plata, setembre 1903.

La col·lecció cervantina de La Plata conté algunes peces bones, com la primera i segona edició del *Don Quijote* en italià (núms. 53 i 58) i una de les de València, 1605; però tots els altres exemplars, així d'obres de Cervantes, com estudis de crítica, són cosa corrent, si bé hem de dir que hi veiem les principals edicions del *Don Quijote* fetes per comentaristes, com les de N'Hartzembusch (núms. 776 i 777), Pellicer (núm. 378), Clemencín (núm. 562), Díaz de Benjumea (núm. 1176) i Ríos (núm. 308).

Amb tot i no anar firmat el present treball, el creiem inspirat per En Lluís R. Fors.

1516 Colección Cervantina. [38-VIII. c. 1

Boletín de la Biblioteca Pública de la Provincia de Buenos Aires (any V, núms. 51 i 52), La Plata, gener i febrer 1903.

Article on es descriuen detalladament alguns dels dos cents cinquanta quatre volums de què constava aleshores la Col·lecció cervantina.

Suposem que aquest article és obra del director de la susdita Biblioteca, En Lluís R. Fors.

1517 Fors, Luis Ricardo. — La mujeres del Quijote. Estudios cervantinos. [38-VIII. c. 1

Boletín de la Biblioteca Pública de la Provincia de Buenos Aires (any V, núms. 53, 54 i 55), La Plata, març, abril, maig, 1903.

Si En Fors no ens hagués demostrat que era un veritable cervantista, aquest estudi analitzant «el ama», «la sobrina» i «la Tolosa y la Molinera» ens ho haurien assenyalat. ¡Llàstima gran que aitals treballs no s'acabessin! Tots ells porten la data de 1877, ço és, l'època aquella titllada per nosaltres de «epidèmia cervàntica».

Es veu que En Fors s'aprofità de la composició d'aquests estudis cervantins per a fer-ne un tiratge a part, en forma de fulletó, per quant a l'autor d'aquestes notes li'n envià alguns plecs.

1518 Un descubrimiento bibliográfico. Curiosa edición del «Quijote». [38-VIII. c. 1

Boletín de la Biblioteca Pública de la Provincia de Buenos Aires (any, V, núms. 61 i 62), La Plata, octubre i novembre, 1903.

Aquesta curiosa edició no és altra que la feta a Constantinoble en 1868 i que hem descrit en el núm. 847. S'hi dóna a conèixer un llarg fragment del Prefaci, copiat del text publicat en la *Revue Hispanique* (V, p. 470).

A l'igual que els nombres anteriors publicats en el dit Butlletí, creiem aquest article obra d'En Fors.

1519 Baldomero Villegas. | La Revolución Española. | Estudio en que se descubre | cuál y cómo fué el verdadero ingenio del D. Quijote | y el pensamiento del simpar | Cervantes | [Floró.] | Madrid | Imprenta de Fortanet | Calle de la Libertad, 29. | 1903. [45-VI

p. 195 × 122 mm. c. 140 × 78 mm. (8.º). 3 ff. s. n. + 623 pp., la següent en blanc s. n. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Notes, Taula (3 ff. s. n.) i Pròleg (pp. 1-87).

El text (pp. 89-623) ve a ser una llarga serie de comentaris analitzant pas a pas la segona part del *Don Quijote*, car la primera l'havía estudiat feia uns tres anys, amb el llibre *Estudio tropológico sobre el Don Quijote de la Mancha*, núm. 1462.

Els comentaris d'En Villegas són força originals i interessants. Cert que en moltes qüestions no hi podem estar de conformitat, però en altres ens arriba a convèncer. Ço que no creiem pertinent és que, com a il·lustracions a certs passatges cervantins, ens parli dels governs espanyols i de les guerres que tinguérem a Cuba i Filipines; ens digui que els tres dies que creu que Don Quixot passà a la cova de Montesinos, «es imagen de lo que duró la bajada del Salvador para redimir á los que esperaban su santo advenimiento»; que si Cervantes posa a Roca Guinarda enfront de D. Quixot, es per a utilitzar la paraula Roque, que al seu entendre és d'una significació «muy adecuada, por el sentido de la frase : sin Rey ni Roque». I així podríem esmentar altres fantasies.

1520 Cávia, Marian de. — El centenario del «Quijote». [36-IX. MC. 1

El Imparcial, Madrid, 2 desembre 1903.

A aquest llarg article, degut en part a una carta que publicà el mateix diari madrileny dies abans, es deu el que comencés a parlar-se i a nomenar-

se comissions per a celebrar el tercer Centenari del *Don Quijote;* però hem de dir que potser la fantasía hi treballà massa.

Quant a celebrar aquesta festa cervantina, En Rius, en 1894, ja llençava la idea de la celebració del tercer Centenari del Quixot *(Bibliografía,* III, p. 497).

1521 El Arráez Maltrapillo. — La imprenta de Juan de la Cuesta. [36-IX. MC. I

Heraldo de Madrid, Madrid, 19 desembre 1903.

Interessant article que tracta del lloc on estigué la impremta que editàper primera vegada el *Don Quijote* i la importància del dit establiment.

No hem pogut saber qui fou l'escriptor que encobrí el seu nom sota el de «El Arráez Maltrapillo». De tots quants noms ens han dit sembla que té més probabilitats d'encert el d'En J. J. Morato.

1522 FERRARI, Emilio. — Cervantes. Con motivo de la erección de un monumento á su memoria en París. [059 (46.41)*

Almanaque de La Ilustración para el año de 1904, Madrid, 1903.

Poesia.

1523 José M. Sbarbi | de la Real Academia | de Bellas Artes | de | S. Fernando | *In il- | lo témpore, | y otras frioleras.* | Bosquejo cervántico | ó | pasatiempo quijotesco | por todos cuatro costados | Madrid — 1903 | Imprenta de la Viuda é Hija de Gómez Fuentenebro, | calle de Bordadores, 10. [44-V

p. 182 × 118 mm. c. 141 × 82 mm. (8.º). XIX pp., la següent en blanc s. n. + 383 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella Portada i Pròleg (pàgines I-XIX).

El text (pp. 1-383) comprèn diversos treballs, alguns dels quals poden servir per a comentaris a alguns passatges cervantins.

El llibre publicat pels «Bibliófilos Andaluces», *Sucesos de Sevilla de 1592 a 1604,* per Francisco Ariño, li suggereix la idea que Cervantes pogué utilitzar la memòria del quart Comte de Puñonrostro per al seu tipus de D. Quixot;

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

també insinúa que el començament del *Don Quijote,* ço és, «En un lugar de la Mancha», es el vers d'un romanç que porta per títol *El Amante apaleado,* i així podríem anar esmentant altres passatges del llibre d'En Sbarbi, que són comentaris cervantins.

A la fi del volum s'hi veu l'estudi *Cervantes teólogo* (núm. 895) i totes les crítiques que es feren sobre tal conjectura.

1524 El Buscapié cervantino | por | Gabino de J. Vázquez | [Gravat.] | Merida de Yucatan. | Imprenta de la Lotería del Estado. | Calle 61. — Número 492. | MCMIII. [41-VIII. c. 23

p. 175 × 115 mm. c. 118 × 63 mm. (8.º). 104 pp. + 2 ff. s. n.; 1 làm. amb el retrat de l'autor. Dedicatoria autògrafa de l'autor a N'Isidre Bonsoms.

Els preliminars corresponen a la Portadella, Portada, Dedicatoria a En Josep M.ª Asensio i a la Institució lliure d'Ensenyança, una pàgina amb textos de Cervantes, Menéndez i Pelayo, Gómez de Baquero i Icaza i el Pròleg (pàgines 1-14).

El text (pp. 15-104) comprèn diversos estudis, no tots ells referents a la famosa qüestió d'*El Buscapié,* de la qual hem tractat en el núm. 673, car hi veiem un treball dedicat a qui pot ésser l'autor del *Don Quijote* d'En Fernández de Avellaneda, i un altre al *Cervantes teólogo* d'En Sbarbi (núm. 895).

En les dues fulles finals, que estàn sense numerar, s'hi veu la Taula i el Colofó.

1525 Clément Rochel | Cervantès Inédit | Les Romances, Les Voyeurs, | La fausse Tante, Dona Justine et Calahorra | Traduction avec introduction et notes | A travers la vie et les œuvres de Michel Cervantès | L'Espagne littéraire, politique et religieuse | de son temps | Illustrations de G. Rousseau | [Gravat amb les inicials de l'editor.] | Paris | Librairie Illustrée, J. Tallandier, Éditeur | 8, Rue Saint-Joseph (2e Arrt). | Tous droits réservés. [44-V

p. 180 × 112 mm. c. 140 × 84 mm. (18.º, repartit en un plec de 12 i un de 6), XIV pp. + 280 pp. + 1 f. s. n. de taula. Gravats intercalats en el text. Relligadura en tela blanca, amb teixells vermells.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, una làmina, Portada i Prefaci (pp. I-XIV).

El text (pp. 1-158) comprèn, traduïts al francès, els «entremeses» de *Los romances,* el de *Los mirones,* el de *Doña Justina y Calahorra* i la novel·leta *La Tía fingida;* segueix després un llarg estudi (pp. 161-280) que té per títol : *A*

travers la vie et les œuvres de Michel Cervantès, l'Espagne littéraire, politique et religieuse de son temps, i Taula.

Referent a la primera part, ço és, a les obres inèdites d'En Cervantes, en el núm 988 es veurà que En Castro ja les havía donades a conèixer com d'En Cervantes, i de *La tía fingida* no hem de dir-ne res, perquè en quasi totes les edicions de les *Novelas Ejemplares* fetes en el passat segle ja hi figura.

L'estudi referent a la vida d'En Cervantes està fet tenint els treballs dels anteriors biògrafs, però no hi ha res de personal, car per a les últimes pàgines dedicades a obres teatrals inspirades en el *Don Quijote*, veiem que li han servit de model les últimes pàgines del vol. II de l'obra d'En Rius. De bibliografía cervantina en sap poca cosa, i així diu que en 1605 es publicaren quatre edicions del *Don Quijote* (p. 215).

Amb tot i no portar l'any en la portada, l'hem vist a la fi del treball de l'autor.

Vegeu les crítiques que de l'obra d'En Rochel han fet En Rodríguez Marín en *Chilindrinas* (Sevilla, 1905), i En Foulché-Delbosc en la *Revue Hispanique* (X, p. 285).

1526 Une énigme littéraire | Le | «Don Quichotte» | d'Avellaneda | Le drame espagnol — Philologie amusante | Hernani — Carmen | par | Paul Groussac | Directeur de la Bibliothèque Nationale de Buenos Aires. | Paris | Alphonse Picard et Fils, Éditeurs | 82, Rue Bonaparte, 82 | 1903. [44-V

p. 181 × 114 mm. c. 128 × 77 mm. (8.º). 1 f. s. n. + XII pp. + 303 pp., la següent en blanc s. n. + 6 ff. s. n. Tela blanca, amb teixells vermells.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Prefaci (pàgines I-XII).

El text (pp. 1-303) comprèn diferents estudis, els títols dels quals figuren ja en la portada. A nosaltres solament ens interessa el primer, que tracta de *Le «Don Quichotte» d'Avellaneda* (pp. 1-191). A la fi del volum s'hi troba la Llista de les errades a corregir, la Taula i una altra Llista d'estudis hispànics (8 ff. s. n.).

L'aparició d'aquest llibre hem de dir que va remoure un gran soroll, per tal com el seu autor, director de la Biblioteca Nacional de Buenos Aires, tracta amb menyspreu molts treballs de cervantistes castellans, i particularment el d'En Menéndez i Pelayo, publicat en 1897 en el diari madrileny *El Imparcial* (número 1433). Segons En Groussac, l'autor del *Don Quijote* imprès a Tarragona en 1614 fou micer Joan Joseph Martí, ço és, En Mateo Luxan de Sayavedra, autor de la continuació de *Guzmán de Alfarache.*

La conjectura d'En Groussac fou rebatuda en quant al lèxic d'En Fer-

nández de Avellaneda i d'En Luxan de Sayavedra per En Morel-Fatio en el *Bulletin Hispanique* (octubre-desembre, 1903), i En Serrano Morales, en la *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos* (XI, p. 12), publicà alguns documents d'En Joan Josep Martí, demostrant que no pogué ser En Fernández de Avellaneda; vegeu també la crítica feta per En Foulché-Delbosc en la *Revue Hispanique* (X, p. 301). Recomanem al llegidor la postdata escrita per En Menéndez i Pelayo en la Introducció al llibre d'En Fernández de Avellaneda (Barcelona, 1905), contestació valenta a l'atrevida i desgraciada suposició feta pel director de la Biblioteca Nacional de Buenos Aires.

1527 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Edición ilustrada con 317 artísticos grabados. | [Marca de l'editor.] | Madrid | Saturnino Calleja | Calle de Valencia, núm. 28. | Méjico : Herrero Hermanos | 1904. [35-IV

p. 130 × 90 mm. c. 116 × 71 mm. (8.º). XX pp. + 876 pp., làmines intercalades en el text, dibuixades per M. Angel; gravades per Carretero y Sampietro. Tapes en cartronet litografiades, propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. I-XX).

El text (pp. 1-870) conté tota l'obra. En les pp. 417-421 s'hi troben els preliminars de la segona part. A la fi hi ha la Taula de capítols.

Aquesta edició segueix el text de les núms. 1495 i 1496.

1528 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Compendiado | para que sirva de libro de lectura en las escuelas | por | un apasionado de su autor | Nueva edición ilustrada. | Madrid | Librería de los Sucesores de Hernando | Calle del Arenal, núm. 11 | 1904. [43-I

p. 179 × 118 mm. c. 158 × 90 mm. (8.º). 512 pp. Gravats intercalats en el text. Cartronet amb tapes de litografia.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Frontispici i Pròleg (pp. 1-8).

El text (pp. 9-508) comprèn les dues parts de l'obra, però arranjades, per quant la primera consta de vint-i-cinc capítols, i de quaranta la segona. A la fi s'hi troba la Taula.

La primera part arriba fins la pàg. 188, seguint després un frontispici i el Pròleg de la segona part (pp. 189-194).

Els autors de la *Bibliografía cervántica de ediciones del Quijote* escriuen que «es el compendio, para que sirva de lectura en las escuelas, hecho por D. Fernando de Castro», i no hi ha tal cosa; aquest es firmava «un entusiasta», i en la portada de l'edició que ara descrivim es diu «un apasionado».

Demés, les dues edicions del *Don Quijote* que féu En Castro tenen trenta cinc capítols la primera part, cinquanta la segona (núm. 727), i vint i trenta quatre, respectivament (núms. 728, 759, 830, 942); encara per si això fos poc, posem a continuació, acarats, dos textos de les dites edicions:

De la núm. 727, any 1856	De la d'ara, any 1904
Cap. 25, p. 175. ... porque venía muy quebrantado y falto de sueño. No bien se hubo encerrado, cuando la huéspeda ... y àun del buen talle del zagal Cardenio. Hizo el cura queles a derezasen...	Cap. 21, p.127. ... porque venia muy quebrantado y falto de juicio. Hizo el cura que les aderezasen...

De la núm. 728, any 1856	De la d'ara, any 1904
Cap. 16, p. 137. ... no solo á mí sino á vosotros muchos. Ahora bien, dijo el cura, traedme, señor huésped, aquesos libros que los quiero ver. Que me place, respondió el ventero ... del camaranchon donde reposaba D. Quijote...	Cap. 21 p. 128. ... no sólo a mi, sino a otros muchos. Con este motivo discutió el cura con el ventero, acerca de la falsedad ... del camaranchón donde reposaba Don Quijote...

Com hem demostrat, aquesta edició de què ara tractem no segueix el text d'En Castro, però no afirmaríem que aquest«a pasionado» no s'aprofiti molt del treball fet per l'«entusiasta».

1529 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | Compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | [Floró.] | Barcelona | A. López Robert, impresor | Conde del Asalto, 63. [42-VII

p. 109 × 80 mm. c. 84 × 50 mm. (8.º). T. I : 1 f. s. n. + 143 pp., la següent en blanc s. n.; 4 làms. T. II [... | Miguel de Cervantes Saavedra | Tomo ··· | Barcelona | ···] : 112 pp.; 4 làms. T. III [... | Ilustrado por el reputado | dibujante | Don José Passos | Tomo ··· | ...] : 111 pp., la següent en blanc s. n.; 4 làms. T. IV : 115 pp., la següent en blanc s. n.; 3 làms. T. V : 127 pp., la següent en blanc s. n.; 3 làms. T. VI : 155 pp., la següent en blanc s. n.; 2 làms. T. VII: 107 pp., la següent en blanc s. n.; 2 làms. T. VIII : 124 pp.; 2 làms. T. IX : 117 pp., la següent en blanc s. n.; 2 làms. T. X : 130 pp.; 2 làms. T. XI : 128 pp.; 3 làms. T. XII: 184 pp.; 2 làms. T. XIII : 142 pp.; 3 làms. T. XIV : 120 pp.; 3 làms. T. XV : 133 pp., la següent en blanc s. n.; 2 làms. T. XVI : 123 pp., la següent en blanc s. n.; 3 làms. T. XVII: 127 pp., la següent en blanc s. n.; 3 làms. T. XVIII : 146 pp.; 4 làms. T. XIX [··· | Segunda parte. — Tomo XIX | ...] : 130 pp.; 3 làms. T. XX : 114 pp.; 4 làms. T. XXI : 128 pp.; 4 làms. T. XXII : 124 pp.; 4 làms. T. XXIII : 133 pp., la següent en blanc s. n.; 3 làms. T. XXIV:

146 pp.; 4 làms. T. XXV : 127 pp., la següent en blanc s. n.; 3 làms. T. XXVI : 130 pp.; 4 làms. T. XXVII : 129 pp., la següent en blanc s. n.; 3 làms. T. XXVIII : 142 pp.; 5 làms. T. XXIX : 119 pp., la següent en blanc s. n.; 4 làms. T. XXX : 130 pp.; 4 làms. T. XXXI: 153 pp., la següent en blanc s. n.; 4 làms. T. XXXII : 145 pp., la següent en blanc s. n.; 4 làms. T. XXXIII : 114 pp.; 4 làms. T. XXXIV : 166 pp.; 4 làms. T. XXXV : 151 pp., la següent en blanc s. n.; 4 làms. T. XXXVI : 240 pp.; 9 làms. Trenta sis toms relligats en divuit volums. Mig xagrí marró amb caps daurats.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella (1 f. s. n.), Portada, Dedicatoria de l'editor «al dignísimo Cuerpo Escolar», la d'En Cervantes al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part, Versos i Portadella (pp. 1-34); els del II-XVIII i XX-XXXVI, solament la Portada (pp. 1 i 2); els del XIX, comprenen : Portadella, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg de la segona part (pp. 1-20).

El text d'ambdues parts és comprès en els trenta sis volums de què consta l'obra; els divuit primers pertanyen a la primera part, i van així : I, pp. 35-143, caps. 1-4; II, pp. 3-112, caps. 5-8; III, pp. 3-111, caps. 9-12; IV, pp. 3-115, caps. 13-15; V, pp. 3-127, caps. 16-18; VI, pp. 3-155, caps. 19-21; VII, pp. 3-107, caps. 22-23; VIII, pp. 3-124, caps. 24-25; IX, pp. 3-117, caps. 26-27; X, pp. 3-130, caps. 28-29; XI, pp. 3-128, caps. 30-32; XII, pp. 3-184, caps. 33-34; XIII, pp. 3-142, caps. 35-37; XIV, pp. 3-120, caps. 38-40; XV, pp. 3-133, caps. 41-42; XVI, pp. 3-123, caps. 43-45; XVII, pp. 3-127, caps. 46-48; XVIII, pp. 3-146, caps. 49-52. Els divuit següents contenen tota la segona part : XIX, pp. 21-130, caps. 1-3; XX, pp. 3-114, caps. 4-7; XXI, pp. 3-120, caps. 8-11; XXII, pp. 3-121, caps. 12-15; XXIII, pp. 3-133, caps. 16-18; XXIV, pp. 3-146, caps. 19-23; XXV, pp. 3-127, caps. 24-25; XXVI, pp. 3-130, caps. 26-29; XXVII, pp. 3-129, caps. 30-32; XXVIII, pp. 3-142, caps. 33-37; XXIX, pp. 3-119, caps. 38-41; XXX, pp. 3-130, caps. 42-45; XXXI, pp. 3-153, caps. 46-49; XXXII, pp. 3-145, caps. 50-53; XXXIII, pp. 3-114, caps. 54-57; XXXIV, pp. 3-166, caps. 58-61; XXXV, pp. 3-151, caps. 62-65; XXXVI, pp. 3-240, caps. 66-74.

Aquesta edició no és gens important, és veritablement popular, però ens guardarem de qualificar-la d'econòmica, car es venía el volum a 50 cèntims de pessetes, venint a costar tota l'obra 18 pessetes.

Com ha pogut veure's, hi ha una gran desproporció en el nombre de pàgines entre els primers volums i l'últim; això és degut a què a l'editor no li convenía que l'edició tingués més de trenta sis volums, per a realitzar ço que ell va creure una gran troballa : el que cada volum, al llom, hi portés una lletra, i junts els trenta sis volums es pogués llegir *El Ingenioso hidalgo D. Quijote de la Mancha.*

L'editor, que fou N'Emili Martínez, féu aquesta edició donant a la impremta, probablement, el text de N'Hartzenbusch (núm. 777).

1530 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Primera edición sud-americana, ilustrada y | precedida de la | vida de Cervantes. | Dada á luz en homenaje á este inmortal escritor al celebrarse | en la ciudad de La Plata el tercer centenario | de la impresión y publicación del | Quijote | La Plata | (República Argentina) | Año de 1904. [43-V

p. 230 × 180 mm. c. 170 × 90 mm. (8.º). LXI pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. + 891 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. de colofó; escut de la primera edició, 1 retrat de Cervantes i 8 làms. cromo-litografiades de Balaca i Pellicer. Mig marroquí vermell amb puntes; cap daurat.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, ofici de la Comissió Executiva del tercer Centenari del Quixot a La Plata i Vida de Cervantes (pp. I-LXI), Portadella (1 f. s. n.), Tassa, Testimoni de les errades, Llicencia, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos-elogis (pp. 1-19).

El text (pp 21-883) conté tota l'obra, repartida així : la primera part va de la p. 21 a la 431 (caps. 1-52), i la segona, de la 447 a la 883 (caps. 1-74). Els preliminars d'aquesta última part ocupen les pp. 433-446, i són : Portadella, Tassa, Fe d'errades, Aprovacions, Privilegi, Pròleg i Dedicatoria al Comte de Lemos. A la fi del volum s'hi troba l'Índex de materies i de làmines i el colofó (pp. 885-891 + 2 pp. s. n.)

La Vida d'En Cervantes que encapçala aquesta edició està escrita per En Lluís R. Fors, i cal dir que és obra feta amb consciencia.

Com es pot suposar, defensa la qüestió de què el Quixot va sortir a la venda el 20 de desembre de 1604, i opina que En Fernández de Avellaneda fou l'autor de la *Pícara Justina*, cosa aquesta que tornarem a veure exposada en el seu llibre *Criptografía Quijotesca* publicat en 1905.

Les il·lustracions que acompanyen al text són copies de les aquarel·les d'En Balaca i d'En Pellicer que figuren en l'edició barcelonesa de 1880 (número 1176). El retrat d'En Cervantes no respòn a l'excel·lencia d'aquesta edició.

Impressió en paper anglès de fil, de la qual és tiraren 1,249 exemplars.

1530[a] El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Primera edición sud-americana, ilustrada y | precedida de la | vida de Cervantes. | Dada á luz en homenaje á este inmortal escritor al celebrarse | en la ciudad de La Plata el tercer centenario | de la impresión y publicación del | Quijote | La Plata | (República Argentina) | Año de 1904. [42-VIII

p. 230 × 180 mm. c. 170 × 90 mm. (8.º). LXI pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. + 891 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. de colofó; escut de la primera edició, 1 retrat de Cervantes i 8 làms. de Balaca i Pellicer. Relligadura en baqueta. Ex-libris J. Givanel. Exemplar núm. 200.

Exemplar núm. 200 del tiratge especial de dos cents exemplars que s'imprimiren en paper vergé, «azulado, para bibliófilos». Es venía al preu de $ 15, moneda nacional.

1530b El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Primera edición sud-americana, ilustrada y | precedida de la | vida de Cervantes. | Dada á luz en homenaje á este inmortal escritor al celebrarse | en la ciudad de La Plata el tercer centenario | de la impresión y publicación del | Quijote | La Plata | (República Argentina) | Año de 1904. [42-IX

p. 280 × 210 mm. c. 170 × 90 mm. (8.º). LXI pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. + 891 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. de colofó; escut de la primera edició, 1 retrat de Cervantes i 8 làms. de Balaca i Pellicer. Exemplar núm. 48. Relligadura en baqueta, amb gravats al pla.

Exemplar núm. 48 dels cinquanta que s'imprimiren en gran paper anglès marca W. J. Cº. El preu de cada exemplar era de $ 25, moneda nacional.

1531 [Títol de la coberta:] Miguel Saavedra Cervantestarrak | Scribatu Zuen | Don Kixoten Gerthakariak | deitzen den liburuko | aintzin-solasa eta hari darreitzan hirur buruchoak | Duvoisin Capitainak | Zubiburun zegoela Laphurdiko Heuskaraz emanak. | [Floró.] | Ernest Seitz, Imprimazale, Biarritzen | 1904 — garren Hurteko Uztailan. [Vit. III

p. 134 × 93 mm. c. 101 × 67 mm. (8.º). 1 f. s. n. + 66 pp. + 1 f. s. n., on hi ha una tireta impresa amb una errada a corregir.

Els preliminars d'aquest interessant fulletó comprenen la Portada o coberta i una fulla en blanc (2 ff. s. n.).

El text comença en la p. 1, amb el següent títol : «Essai de Traduction Basque | de | Don Quichotte | Sur la demande du colonel Espagnol X.», i segueix fins a la p. 64, comprèn el Pròleg i els tres primers capítols de la primera part.

Segueix una carta de N'Artur Campion enviant a Mr. Dodgson, de Biarritz, els originals de la traducció feta per En Duvoisin, i després una carta de

l'Administrador de la Bibliothèque Nationale de París, Mr. Delisle, acusant rebut dels dits manuscrits.

Començarem dient que la publicació d'aquest fulletó no passa de ser un assaig més, per a fer el dia de demà una completa traducció euskara del llibre d'En Cervantes; no és el primer treball basc referent al *Don Quijote*, ja que el llegidor ha pogut veure en el núm. 949 els consells que donà D. Quixot a Sanxo abans d'anar-se'n aquest a l'Ínsula Barataria, traducció feta per En M. A. de Antía. Anys després, probablement en 1882, es féu un curt tiratge dels esmentats consells, però no sabem si fou el text de N'Antía o un de nou, per quant no havem vist cap exemplar d'aquest fulletó del que se n'imprimiren molt pocs.

Ens diu el capità Duvoisin que fa el seu treball per encàrrec d'un coronel espanyol, i es pot creure, com ho fa N'Apráiz en la *Introducción del Homenaje vasco tributado a Cervantes en el III Centenario de la publicación del Quijote* (Vitoria, 1905), que aquest coronel X fou En López Fabra.

El treball d'En Duvoisin no és ara quan es publicà per primera vegada; va sortir primer en *Euskal-Erria*, de Biarritz, en els mesos de juny i juliol de 1904, fent-se després un tiratge de cent exemplars, un dels quals forma part d'aquesta col·lecció.

No podem dir si la traducció d'En Duvoisin està bé, però sí farem saber que N'Apráiz el qualifica de text obscur; altres coneixedors del basc ens han dit que estava bé, però que es empresa difícil la traducció del *Don Quijote* en la dita llengua. En Dodgson posà unes notes al text, corregint a vegades el treball d'En Duvoisin.

1532 Miguel de Cervantes Saavedra | Novelas Ejemplares | La Española Inglesa | 1.er Tomo | Barcelona | Francisco Cuesta, impresor | Plaza Letamendi, 27 | 1904. [44-I

p. 120 × 90 mm. c. 85 × 50 mm. (8.º). 192 pp.; 5 làms. dibuixades per L. Ràfols. Rústega. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-192) comprèn el de *La Española Inglesa*.

Hem de dir que en la coberta del volum es diu que hi va no solament la dita novel·la, sinó també *El Amante Liberal;* però es veu que el volum hauría resultat massa gruixut i per això van deixar de publicar la segona novel·la.

En llegir en la Portadella : «Cervantes | Novelas Ejemplares», ens fa pensar si la *Sociedad Artístico-Literaria*, que era l'editora del llibre, tenía el propòsit de publicar-les totes.

Aquest volum és el segón dels publicats per la dita Societat.

1533 La Ilustración Manchega. (Revista mensual ilustrada | con vistas fotograbadas de la Mancha | Agricultura, Industria, Comercio.) Núm. 13 Dedicado al «Comité du Monument Cervantes» de París. | 1904 Imp. de A. Castellanos y Hermano. | Alcázar de San Juan. [Año II : núms. 13 y 14.] [36-IX. c. 6

p. 282 × 210 mm. c. 241 × 167 mm. 24 pp. s. n.

Aquest número de *La Ilustración Manchega** és força interessant pels que sostenen el que Cervantes és fill d'Alcázar de San Juan.

Prop de mig periòdic l'ocupa un acte notarial detallant el llibre de bateigs que existeix en l'església de Santa María la Mayor, i copiant les partides de baptisme d'un tal Miguel de Cervantes López (9 novembre 1558) i dels seus germans Tomàs (30 desembre 1560), Leonor (6 febrer 1566) i Francisco (28 abril 1568); i després els de Desposoris i Bateigs de l'església de Santa Quiteria, on hi ha la partida de casament de Na Leonor Cervantes amb Francisco de Poyatos (10 setembre 1586) i dos bateigs dels fills d'aquest matrimoni (15 juliol 1587 i 19 abril 1589).

Els altres articles són, com es pot suposar, defensant la prioritat d'Alcázar de San Juan : *La Partida bautismal de Miguel de Cervantes Saavedra*, per En J. Alvarez Guerra; *La Cuna de Cervantes*, per En Manuel Lorenzo d'Ayot; *Homenaje a Cervantes*, per Alejandro Sawa; *Realidad y sueño*, per En J. Ortiz de Pinedo; *¡Justicia!*, per En Leocadio Martín-Ruiz; *El autor del «Quijote» nació en Alcázar*, per N'Antonio Castellanos, i *Alcázar de San Juan y Miguel de Cervantes Saavedra*, per José Castellanos.

Les il·lustracions són les partides de baptisme d'En Cervantes d'Alcázar i d'Alcalà, autògrafs d'En Cervantes, vistes de la casa on va néixer el Cervantes d'Alcázar, i l'anomenada presó d'Argamasilla de Alba.

1534 Actualidades. Los dos retratos auténticos de Cervantes. [36-IX. MC. 11

El Noticiero Universal (any VIII, núm. 2,428), Barcelona, 27 abril 1904.

Els dos retrats autèntics d'En Cervantes, segons l'articulista, són : El primer, el del quadre d'En Pacheco que ens descobrí En José M.ª Asensio en 1864 (núm. 805), i el segón, és l'auto-retrat que es llegeix en el pròleg de les novel·les.

1535 X. — La Biblioteca caballeresca de D. Quijote. [36-IX. MC. 1

La Vanguardia, Barcelona, 21 desembre 1904.

* Amb tot i llegir-se en la coberta «n.º 13», a la capçalera del text s'hi llegeix «N.º 13 y 14».

Resum de la conferencia que l'autor d'aquest catàleg va donar a l'Ateneu Barcelonès, en novembre del dit any, estudiant el capítol sisè de la primera part del *Don Quijote*. L'autor d'aquest article fou el conegut crític musical M. J. Bertràn.

1536 Buscón, Juan [Boixet, Ezequiel]. — Busca, buscando. [36-IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelona, 12 juny 1904.

Fa referencia al tractament posat en pràctica pel Dr. Brigman, de Londres, per a curar la neurastenia. Aquest nou sistema curatiu és a base de lectures, i segons opina l'esmentat doctor, el *Don Quijote* és un gran remei.

1537 Garriga y Puig, Pere. — «El Quijote» en las escuelas. [36-IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelona, 22 març 1904.

Article on es censura la R. O. disposant que el llibre d'En Cervantes «se imponga como libro de lectura en nuestras escuelas».

1538 Opisso, Alfred. — Camino del Toboso. [36-IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelona, 26 febrer 1904.

Article més polític que cervantí.

1539 Cervantes | von | Paul Scheerbart | Zweites Tausend | [Gravat.] | Verlegt bei Schuster & Loeffler | Berlin und Leipzig [Die Dichtung; Bd. VIII.] [44-II

p. 160 × 100 mm. c. 125 × 75 mm. (8.º). 92 pp. + 2 ff. s. n.; 8 làms. dibuixades per G. Doré; gravades per H. Pisan.

Els preliminars d'aquest petit volum, són : Portadella, Llista de les obres publicades i per publicar, Portada i Pròleg (pp. 1-8).

El text (pp. 9-92 + 1 f. s. n.) va repartit en quatre parts (l'autor els hi dóna el nom de «cuartilles»). Segueix després la Llista de les obres de l'autor.

Aquesta obra és molt original. No direm que sigui una biografía d'En Cervantes, però ens dóna notícies dels seus estudis i de les publicacions i fets de la seva vida, fent dialogar a D. Quixot amb Sanxo.

Amb tot i no portar l'any de la impressió en la portada, el veiem al peu del Pròleg i en la llista referent a les obres fetes per Scheerbart.

1540 UNAMUNO, Miguel de. — La Causa del Quijotismo. [36-IX. MC. III

El Telegrama (any XI, núm. 3,054), Bogotà, 1904.

Interessant estudi filosòfic del llibre cervantí digne d'esser conegut pels comentaristes del *Don Quijote*.

1541 Vida de Cervantes | y | Juicio del Quijote | por | José A. Rodríguez García. | [Segell de l'autor : LABORO SINE SPE!] | Imprenta | Teniente Rey, 32 | Habana. [41-VIII. c. 9

p. 200 × 140 mm. c. 155 × 85 mm. (4.º). 135 pp., la següent s. n. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Portadella i Taula (pp. 1-7, la següent en blanc).

El text (pp. 9-129) comprèn dues parts : *Vida de Cervantes* (pp. 9-78) i *Estudio crítico del «Don Quijote»* (pp. 83-129). Acaba el volum amb un article, que l'autor el titula de *Nota humorística*, tractant de si va sopar o no Cervantes el dia que acabà d'escriure el Quixot, ço que està inspirat en els versos d'*El Loco de la Guardilla*,

«que Cervantes no cenó
cuando concluyó el Quijote».

Segons En Rodríguez García, si no va sopar no va ser per manca de cabals.

La *Vida de Cervantes* està feta basant-se en els estudis de Máinez, Pérez Pastor i Rodríguez Marín, entre altres. El *Juicio del Quijote*, com es pot suposar, és un elogi dedicat a l'esmentat llibre cervantí.

Amb tot i no veure en la portada l'any de la impressió, creiem que va publicar-se en 1904, per quant aquesta data la veiem al peu del segon treball del llibre.

1542 Boletín | de la | Biblioteca Pública | de la Provincia de Buenos Aires | La Plata (República Argentina). [38-VIII. c. 1

p. 360 × 230 mm. c. 250 × 150 mm. Año VI. 1904, n.os 71-76.

Els esmentats números del dit *Boletín* comprenen diversos treballs, de crítica uns i referents a bibliografía altres. Procurarem donar nota de ço que creiem més important.

Núm. 71 (agost 1904). — *Carta abierta** endreçada a En Mariano de Cávia

* Abans s'havia publicat en el suplement de *La Nación*.

per En Lluís R. Fors, on defensa que el tercer Centenari del *Don Quijote* deu celebrar-se en 1904 i no en 1905, per quant en 1604 ja es coneixía molt la dita obra. Els arguments que exposa no ens convencen; és possible que a últims de l'any 1604 es vengués el llibre cervantí, però llegint-se en la portada la data de 1605, el Centenari devía celebrar-se en 1905; opinem, però, que no devía esser en el mes de maig, com va fer-se, sinó a primers d'any.

A continuació es llegeix la llista de personalitats que formen la «Comisión Ejecutiva» per a la celebració del dit Centenari i els acords presos. Entre les primeres hi figuren En Saldias i En Fors, noms ja coneguts en el cervantisme, i entre els segons, el més important és la publicació d'una edició del *Quixot.*

Núm. 72 (1.r setembre). — Carta d'En José M.ª Aguilera opinant que el Quixot es publicà en 1605, i contestació d'En Fors defensant la seva tesi i dient que la carta de N'Aguilera és «un escrito de bisutería literaria»; i programa de les festes corresponents al tercer Centenari del Quixot.

Tant la carta de N'Aguilera com la d'En Fors es publicaren en el diari *La Tribuna* en 30 de juliol i 3 d'agost, respectivament.

Núm. 73 (1.r octubre). — Programa del concurs poètic amb motiu del tercer Centenari del Quixot, publicació d'una poesía que porta per títol *El Quijote,* feta per En Gabriel Carrasco, i fragments de la *Fundación de una sociedad Cervantes,* projecte de N'Albert Nin i Frías.

Núm. 74 (1.r novembre). — Un article d'En Máinez refutant l'afirmació d'En Fors de què abans de 1605 s'havía publicat ja el *Don Quijote;* text de diverses cartes felicitant a En Fors per la seva *carta abierta* endreçada a En Cavia i article d'En Fors amb el títol de *La verdad indiscutible,* on diu que els argentins celebraràn la impressió del llibre i els altres la pública aparició del mateix, per tant, les festes del Plata es faràn el 20 de desembre de 1904; i nota referent a la publicació d'una edició del *Don Quijote* al Plata.

Núm. 75 (1.r desembre). — Notes referents a la publicació del *Don Quijote,* acunyació de la medalla, reorganització de la Comissió Executiva per a la celebració del tercer Centenari i altres. Conclusió del treball d'En Nin i Frías.

Núm. 76 (31 desembre). — Ressenya de la festa celebrada el 20 de desembre de 1904 en el teatre Olimpo, de La Plata, per a commemorar el tercer Centenari de la impressió del *Don Quijote.*

Com s'ha pogut veure per la descripció que portem feta, no hi ha cap treball important que cridi l'atenció.

1543 *Cervantes* | por | José de Castro y Serrano. | *de la R. A. E.* | [Monograma de l'editor.] | *Madrid* | 1904. [41-VIII. c. 7

p. 138 × 90 mm. c. 93 × 54 mm. (8.º). 58 pp. + 2 ff. s. n. En la portada, escrit a mà «Givanel».

Biblioteca de Catalunya

Els fulls preliminars comprenen : Portadella, retrat de Cervantes, Portada, Dedicatoria de l'editor, nota referent a la data de la publicació del Quixot i a la vida de Cervantes (pp. 1-8).

El text (pp. 9-58) conté una breu biografía d'En Cervantes. Segueix després una reproducció de la portada de la primera edició del *Don Quijote*, i Colofó.

El treball d'En Castro i Serrano és de popularització.

1544 Crónica de los Cervantistas | Unica publicación que existe | exclusivamente dedicada al | Príncipe de los Ingenios | Fundador y Director : | D. Ramón León Máinez | Autor de «Cervantes y su Época» | Historia del Centenario | Editores : | Nueva España (S. A.) | 103, Alcalá, 103 | Madrid. [37-IX

p. 310 × 215 mm. c. 258 × 177 mm. Núms. 1-9 pp. 144 i 1 pp. 16 (tot l'únic publicat).

Interessant publicació cervantina, digna pariona de la que sortí en 1871 (núm. 903). La d'ara és de més gran format, però no tingué una vida tan llarga com aquella. Els editors diuen que solament procuraràn la glorificació d'En Cervantes, la depuració dels fets de sa vida, etc., i que a l'ensems serà la «historia del Centenario con entera fidelidad». Això últim no ho va esser.

Procurarem donar una idea del contingut de la dita *Crónica* :

Núm. 1 (31 juliol 1904). — *A los Cervantistas Nacionales y Extranjeros*, per Los Editores; *Carta de Benot; Notas y Reparos Cervantinos*, per En José Fernández Bremón, aquest treball té comentaris per al *Don Quijote; La oriundez de Cervantes*, per En Celso García de la Riega, diu que era gallec; *¿Qué es el Quijote?*, per En Luis R. Fors, crítica dels vicis i institucions dels segles XV i XVI i una forta proclamació dels dogmes de justicia, abnegació i llibertat, etc.; *Carta abierta* referent al «sentido esotérico del Quijote», per En Baldomero Villegas; *Las láminas de Jiménez Aranda*, per En Miguel Cervantes Peredo, fent referencia a la publicació d'aquells dibuixos, dient que «son únicos y solos»; *Admiraciones y Estadísticas*, pel Dr. Thebussem, tracta de l'admiració que causa el tipus de D. Quixot i dels pocs llegidors que té el llibre d'En Cervantes; *Miguel de Cervantes y Francisco de Figueroa*, per En J. Samaniego, nota per a la *Galatea; Supuestos entremeses de Cervantes*, on l'autor, En Ramón L. Máinez, opina que ni *La Cárcel de Sevilla* ni *El hospital de los podridos* són d'En Cervantes.

Núms. 2 i 3 (9 octubre). — *Dudas sobre la casa donde nació Cervantes*, notes de l'Arxiu d'Alcalà d'Henares; *Sobre varios asuntos cervánticos de gran interés*, per En Julián de Apraiz, els assumptes més importants són : el sentit esotèric del *Don Quijote*, segons els estudis d'En Villegas i l'escriptor comediògraf francès Hardy; *La verdadera fecha del Centenario*, per En Máinez, article

que contesta en part al d'En Fors, tractant del mateix assumpte (núm. 1542); *Lo que prueba el proceso de Valladolid*, per En Fabio Bergamín, vol demostrar «que en aquellos tiempos los encargados de velar por los fueros de la justicia, hacían mangas y capirotes»; *La sugestión de la Insula*, per N'Elceario Benot, notes referents a la personalitat d'En Sanxo; *Camino del Centenario*, per En J. Givanel, tracta de les principals obres que s'estampaven a Barcelona amb motiu del tercer Centenari de la publicació del *Don Quijote; A Don Quijote de la Mancha*, sonet, per En Luis R. Fors; *Nota bibliográfica de la «Colección Cervántica de la Biblioteca-Museo Balaguer»*, comparant-la amb la *Bibliografía* d'En Rius, per En J. O.[liva]; *Segunda carta abierta*, tractant del sentit esotèric del *Don Quijote*, per En Baldomero Villegas; *La Biblioteca de Don Quijote*, per En Miguel Mancheño, proposa, com qui no diu res, la publicació dels llibres que posseïa D. Quixot; *Mi juicio sobre el Quijote*, per En Julián de Apraiz, no creu amb el sentit esotèric del llibre; *Mi opinión sobre el Quijote*, per En Miguel de Unamuno, és «la más profunda y llena fuente de nuestra psicología nacional»; *Buen libro de estudio*, per En J. Samaniego, tracta del llibre d'En Máinez, *Cervantes y su época* (núm. 1489); *Los retratos de Cervantes*, per En R. L. Máinez, fa referencia al dibuix atribuït a En Jáuregui per En Carreras (núm. 1,080) i al d'En Pacheco, descobert per N'Asensio (núm. 805); *Incoherencias*, per En Nicomedes Carretero; *D. Nicolás Díaz de Benjumea*, article d'En Máinez celebrant el treball d'aquest cervantista; *Consideraciones sobre el estudio tropológico del «Quijote» del sin par Cervantes*, per N'Ubaldo Quiñones; nota referent a la creació d'una *Biblioteca Cervántico-Alcalaína* a Alcalà, per En Máinez, i del Centenari del *Don Quijote* a Buenos Aires, per En Fors; *Cervantes en Valladolid*, per En Narciso Alonso Cortés, fragment del seu llibre *Noticia de una corte literaria* (Valladolid, 1905); *Carta* d'En Luis Vidart *a los Cervantistas Españoles*, amb data d'abril de 1881, referent a la celebració del 266 aniversari de la mort d'En Cervantes; *Carta abierta al señor D. Jaime Fitzmaurice-Kelly*, per En Clemente Cortejón, tracta del *solas y señeras* del cap. XI de la primera part del *Don Quijote*, aquesta mateixa carta figura en les notes que va fer per a la edició crítica, vol. I, p. 238, i un article d'En La Barrera, referent a la causa formada per l'assassinat d'En Gaspar de Ezpeleta.

Núms. 4 i 5 (2 gener 1905). — *Juicio crítico del Quijote*, per N'Eduardo Benot; *El gran cervantista Leopoldo Rius*, article d'En Máinez tractant i enaltint l'obra del més gran dels bibliògrafs cervantins; *Carta abierta* a En Máinez per En Baldomero Villegas, criticant a N'Apraiz un concepte que senyala en l'article publicat en els núms. 2 i 3; *Redondillas castellanas*, per El Bachiller; *Consideraciones sobre el estudio tropológico del «Quijote» del sin par Cervantes*, per N'Ubaldo Romero Quiñones, continuació del número anterior; *Miscelánea cervántica*, per En J. Samaniego, *Curiosos recuerdos cervánticos : Tres certá-*

menes y una mascarada quijotesca, per En Juan Pérez de Guzmán; *El Tercer Centenario del Quijote*, per En Julián Apraiz, copía l'article publicat en *La Libertad*, de Vitoria, el 9 d'octubre de 1903, referent a la celebració del tercer Centenari del *Don Quijote; Demanda de D. Luis Carmena y contestación del Dr. Thebussem*, la contestació d'En Pardo de Figueroa tracta del Quixot; *Las Isabeles en la Vida y Obras de Cervantes*, article d'En Julián de Apraiz, interessant estudi· *Los retratos de Cervantes*, per En R. L. Máinez, tracta del retrat que deien que era d'En Cervantes i publicà la R. Academia Española en l'edició del *Don Quijote* impresa en 1780 (núm. 308), aquest treball és en part el que es publicà en la *Crónica de los Cervantistas*, núm. 2, de l'any 1873 (núm. 903); *Hartzenbusch cervantista*, per En J. Givanel; *Cervantes y Schiller*, per En Juan Fastenrath; article referent a les làmines d'En Jiménez Aranda i a la protecció que el rei N'Anfós XIII ha dispensat a la publicació de les dites làmines; *La cuestión del Centenario del Quijote*, article d'En Máinez contestant a En Fors (núm. 1542); *Recuerdos de Ginebra*, carta d'En Baldomero Villegas, dient que «todo Ginebra es Cervantes, y un testimonio de la bondad de las doctrinas de Cervantes»; *Incoherencias*, article d'En Nicomedes Carretero; *Seudónimos cervánticos*, per N'Eduardo Martín de la Cámara, en trobem a mancar alguns; *Un soneto*, d'En Ferrari, i les dècimes d'En Cano i Masas que porten per títol *¡Y era manco!*

Núm. 6 (15 febrer 1905). — *Cervantes en Suecia. El Instituto Nobel*, per En Máinez; *Los dibujos de Jiménez Aranda*, per J. Ramón Melida, copia de l'article publicat en 1903 en el diari madrileny *El Correo; La leyenda de Alcázar*, article d'En Máinez, dient que En Cervantes va néixer a Alcalà d'Henares; *Notable obra de cerámica (Un monumento cervantino)*, per En Rafael Mitjana, dóna a conèixer una col·lecció de més de dues centes rajoles del segle XVIII, que reprodueixen escenes del Quixot, propietat de N'Enric Jaraba, de Màlaga; *Cervantes en Barcelona*, per En Juan Givanel; *Carta inédita*, d'En Díaz de Benjumea, datada a Londres el 13 d'octubre de 1873, referent al sentit esotèric del Quixot, i un llibre del British Museum; *El 23 de abril de 1616 y el de 1903*, article de N'Apraiz, publicat en el diari de Vitoria *La Libertad*, en l'edició corresponent al dia 23 d'abril de 1903; *Hipótesis extravagante : Alfonso Lamberto*, censura En Máinez la conjectura d'En Menéndez i Pelayo referent a l'autor del *Don Quijote* imprès a Tarragona en 1614 (núm. 20); *Curiosas noticias de la patria de Don Quijote*, per En José María de Gaona, dades històriques referents a Argamasilla de Alba; *El Centenario y Alcalá de Henares*, per En Máinez; *Doña Isabel de Cervantes declarando ante la Inquisición*, per El Bachiller, i *Noticias*.

Núm. 7 (25 març 1905). — *Sobre el Quijote*, per En Juan Valera, fragment del discurs que llegí a la R. Academia Española en 1864 (núm. 803); *Continuadores de Cervantes en la Novela*, per En Máinez, fa referencia a Na María

de Zayas; *Estudios de erudición cervántica*, per En Niceto Oneca, tracta del Comte de Lemos; Dues cartes d'En Lidfors, una de 1872 i una altra de 1905, aquesta última amb bibliografía cervantina sueca; *Cervantes en Suiza*, per En Máinez, es refereix a què el Prof. Muret donà un curs estudiant l'obra d'En Cervantes; *Pertinencia de «El Curioso Impertinente»*, per En Nicomedes Carrero; *Defensa del Conde de Lemos*, per En Máinez, aquest Comte de Lemos és el protector d'En Cervantes.

Núms. 8 i 9 (31 maig 1905). — *El Quijote en vascuence*, per En Julián de Apraiz, extret del treball que porta aquest mateix títol i que fou l'homenatge basc dedicat a Cervantes amb motiu del tercer Centenari de la publicació del *Don Quijote; La popularidad del Quijote*, per Rafael Altamira, article pedagògic; *Cervantes y Schiller*, segona carta d'En Fastenrath; *El Quijote en lengua vasca*, per En Máinez, tracta del llibre que publicà N'Apraiz i que hem esmentat més amunt; *Cervantes como crítico*, per En José Pereira; Programa de les festes cervantines a Alcalà d'Henares; *Rodrigo de Cervantes Saavedra*, per En Máinez, dades biogràfiques referents al germà de l'autor del *Don Quijote; Cervantes, natural de Alcalá de Henares*, per En F. Martín de la Cámara, no diu res de nou; *Una nota crítica al Canto de Caliope : Luis Gálvez de Montalvo*, estudi per al *Viaje del Parnaso*, article publicat en la primera època de la *Crónica de los Cervantistas*, el 31 d'octubre de 1872 (núm. 903); Sonet *A Miguel de Cervantes*, per En N. Campillo; *Mi humilde ofrenda*, per En Máinez, discurs llegit a Alcalà d'Henares, el 11 de maig de 1905; *El Quijote, su universal enseñanza*, per En Fors, interessant article; *Cervantes, Schiller y Colonia*, article d'En Fastenrath, amb pensaments sobre Cervantes d'escriptors en llur mayoría alemanys; *Estudios Cervánticos*, per N'Apraiz, interessant treball referent a obres teatrals inspirades en les *Novelas* d'En Cervantes; *¿Todavía no...?*, article d'En J. Samaniego, en el qual es diu que En Menéndez i Pelayo encara no ha publicat l'estudi referent a les *Comedias y Entremeses* d'En Cervantes, i *Noticias*.

Núm. 1 del tom II (31 maig 1906). — *Ideas nuevas para desagraviar a Cervantes, al Quijote y al Centenario de las barrabasadas que le han hecho los elementos morbosos de la Sociedad*, per En Baldomero Villegas, conferencia llegida el 23 d'abril de 1906 en l'Ateneo de Madrid, com es pot suposar tracta del sentit esotèric en el llibre de Cervantes i fueteja a En Menéndez i Pelayo i als seus deixebles, i *Sentido esotérico del Quijote*, per En Máinez, comentaris a la conferencia d'En Villegas.

Si es compara aquesta segona època de la *Crónica de los Cervantistas* amb la descrita en el núm. 903, es veurà una notable diferència. En la d'ara els cervantistes de primera fila, a excepció de Máinez, Cortejón i Apraiz, no hi col·laboren.

1545 ELOLA, José de. — De cómo y cuándo recibió muerte D. Quijote. [059 (46.41)*

Almanaque de La Ilustración para el año de 1905. Madrid, 1904.

Tot l'article de N'Elola es resum en les següents ratlles : «Después, desde que el tío Samuel se compró ejecutoria y se pintó un escudo donde campean las rotas armas del vencido, nadie ha vuelto ya a ser el alma del Hidalgo... ¿Moriría en el cuerpo de un español que se llamó Vara del Rey?... ¿Será verdad que haya sido éste el último Quijote?...» Com es pot veure, és d'aquells articles demostratius de què l'esperit de D. Quixot és l'esperit d'aquells espanyols que encara senten veneració pel general *No importa*.

1546 GIVANEL MAS, J. — El «Quijote» en 1605. [36-IX. MC. 1

Heraldo de Madrid, 1904.

Article on es tracta de les edicions publicades l'any 1605 (núms. 2-7).

1547 Interpretaciones del Quijote | Discursos | leídos ante la | Real Academia Española | en la recepción pública del | Excmo. Sr. D. José M.ª Asensio y Toledo | el día 29 de Mayo de 1904 | [Escut.] | Madrid | Imprenta Alemana | Espíritu Santo, 18 | 1904. [37-IX. c. 16

p. 258 × 173 mm. c. 187 × 104 mm. (8.º). 41 pp., la següent s. n.

Els preliminars d'aquest fulletó comprenen la Portada i Portadella (pàgines 1-4).

El text (pp. 5-20) conté el discurs de N'Asensio, que tracta de les diverses interpretacions que s'han donat al llibre d'En Cervantes. Com es pot suposar, esmenta solament les més importants, com les d'En Díaz de Benjumea, Pallol (Polinous) i Villegas.

El discurs de contestació és d'En Menéndez i Pelayo (pp. 23-41), i després d'enumerar l'obra literària de N'Asensio, tracta del llibre d'En Cervantes amb l'alta comprensió crítica i l'elegancia de pensament i de frase que es veuen sempre en els escrits del polígraf santanderí.

1548 La Venta de Don Quijote | comedia lírica | en un acto, en prosa y verso | original de | Carlos Fernández Shaw | música del maestro | Ruperto Chapí | Estrenada en el Teatro de Apolo la noche del 19 de | Diciembre de 1902 | Se-

* Exemplar procedent del fons de la Biblioteca de Catalunya.

gunda edición | Madrid | R. Velasco, Imp., Marqués de Santa Ana, 11 dup.º | Teléfono número 551 | 1904. [41-VIII. c. 23

p. 203 × 136 mm. c. 154 × 81 mm. (8.º). 42 pp. 1 f. s. n. de catàleg. En la portadella, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars corresponen a la Portadella, Portada, Repartiment, Dedicatoria de l'autor al Dr. Moya i nota de l'autor donant mercès als que prengueren part i intervingueren en la representació de l'obra (pp. 1-8).

El text (pp. 9-42) va repartit en tretze escenes.

L'obra es desenrotlla en el pati d'un hostal, on hi van a parar D. Alonso de Pimentel (D. Quixot) i Blas (Sanxo), el capellà i el barber; en aquest hostal s'hi troba D. Miguel (En Cervantes) i allí se li suggereix el tipus de D. Quixot i el de Sanxo; al final hi ha una apoteosi, on es veu la planura de la Manxa, amb uns grossos molins de vent, el famós cavaller caigut a terra prop de Rocinant i l'escuder espantat.

És una de les obres teatrals més interessants en les que es fa intervenir l'heroi de la Manxa.

1549 Leonardo Williams | C. de la Real Academia Española | Algunos | intérpretes ingleses | de Hamlet | y | El verdadero espíritu de | Don Quijote de la Mancha | (Dos ensayos) | [Gravat.] | Madrid | Biblioteca Nacional y Extranjera | Leonardo Williams, Editor | Lista, núm. 8. | 1904. [41-VIII. c. 11

p. 183 × 118 mm. c. 128 × 68 mm. (8.º). 57 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. d'índex; 8 làms.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Una fulla en blanc, retrat de l'actor anglès Beerbohm fent l'*Hamlet*, Portada i Portadella (pp. 1-8).

El text (pp. 7-57) comprèn els dos treballs esmentats a la portada. Segueix després l'Índex (1. f. s. n.).

A nosaltres solament ens interessa el segón treball (pp. 49-57), digne d'esser llegit i glossat pels estudiosos. És un crítica espiritual del llibre cervantí.

1550 Reina, Manuel. — Las Bodas de Don Quijote y Dulcinea. [059 (46.41)*

Almanaque de La Ilustración para el año de 1905, Madrid, 1904.

Poesía.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1551 Manuel Miranda y Marrón | Cervantes | y | Shakespeare | no murieron el mismo dia | Mexico | Talleres Tipográficos de «El Tiempo» 1.ª de Mesones, 18 | 1904. [41-VIII. c. 19

p. 242 × 142 mm. c. 195 × 67 mm. (8.º). 23 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada, Dedicatoria a En Josep Algarra, subsecretari de Relacions Exteriors, i explicació referent a la publicació d'aquest treball (pp. 1-4).

El text (pp. 5-16) conté la demostració palmaria de què En Cervantes i En Shakespeare no moriren en el mateix dia; la mort del primer fou en 23 d'abril de 1616, la del segón el 4 de maig del mateix any, seguint el Calendari Gregorià, dia que correspòn al 23 d'abril del Calendari Julià, que era el que aleshores se seguía a Anglaterra.

A la fi s'hi troba un Apèndix i notes aclaratòries al text.

Acompanyen al text un retrat d'En Cervantes i el d'En Shakespeare, així com alguns altres referents a aquest.

1552 Études | sur | l'Espagne | par | A. Morel-Fatio | Troisième série | I. La lettre de Sanche IV à Alonso Pérez de Guzman. — II. Un | drame historique de Tirso de Molina. — III. D.ª Marina de Aragón. | — IV. Une comédie de collège. — V. Histoire de deux sonnets. — | VI. Soldats espagnols. — VII. Un grand d'Espagne, agent de | Louis XIV. — VIII. La golille et l'habit militaire. — IX. Fernán | Caballero. — X. L'espagnol de Manzoni. — XI. Mélanges de philologie. | [Marca de l'editor : F. V. | NUNQUAM RETRORSUM.] | Paris (2e) | E. Bouillon, Libraire-Éditeur | 67, Rue de Richelieu, 67 | 1904. [834. 3*

p. 199 × 129 mm. c. 141 × 130 mm. (8.º). 4 ff. s. n. + 438 pp. + 1 ff. s. n.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Advertiment (3 ff. s. n.) i Portadella (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-438) conté diversos estudis d'erudició referents a historia i literatura hispàniques, i Taula (1 f. s. n.)

L'últim dels treballs que comprèn el volum porta per títol «Mélanges de philologie», i una de les tals tracta dels famosos *duelos y quebrantos* (pp. 403-423) que es llegeixen en el capítol primer de la primera part del *Don Quijote* i que tanta feina han donat als comentadors cervantins.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1553 APRAIZ, Julián de. — Mas sobre El Quijote en vascuence. [36-IX. MC. II

La Libertad, Vitoria, 19 desembre 1904.

Tot ço que es diu en aquest article figura més extens en la Introducció a l'*Homenaje* que publicà en 1905, amb fragments en vizcaí del *Don Quijote.*

1554 Don Isidoro Bosarte | y el centenario | de | «La Tía fingida» | por | Don Julián Apraiz | Vitoria | Imp. de Domingo Sar | 1904. [44-V

p. 158 × 108 mm. c. 127 × 73 mm. (8.º). 109 pp., la següent en blanc s. n. + 1 f. s. n. Tela blanca amb teixells vermells.

Els preliminars d'aquest volum, són solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-102) conté l'estudi referent a En Bosarte i *La Tía fingida,* i com epíleg (pp. 103-109) fragments d'articles tractant el mateix assumpte escrits per En Gabí de J. Vázquez en els núms. 2 i 3 de *La Revista de Mérida* (Yucatán), i un altre de N'Apraiz, dient que *La Tía Fingida* és de Cervantes.

Aquest treball va insertar-se abans en la revista madrilenya *La España Moderna,* en els mesos de juliol i agost, i ara, en publicar-se novament, hi afegeix el seu autor algunes notes, corregint el text, si bé lleugerament.

Com es pot suposar, tot l'estudi està dedicat a demostrar que *La Tía Fingida* és de Cervantes, i que és una de tantes obres com van sense el nom del seu autor, com digué en el Pròleg de les *Noveles Ejemplares;* analitza també l'estil de la dita novel·leta, comparant-la amb textos d'altres obres d'En Cervantes i demostrant que és igual.

La part bibliogràfica és feta amb molta cura, servint-se en gran part de la *Bibliografía* d'En Rius.

1555 El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote* | *de la Mancha* | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Nueva edición | con nuevo análisis y con la vida del autor | publicada por | D. Juan Antonio Pellicer | Bibliotecario de S. M. y Académico de número | de la Real Academia de la Historia | en 1797 | 1905 | Madrid | Imprenta de los Hijos de M. G. Hernández | Libertad, 16, duplicado, bajo. [45-VI

p. 276 × 195 mm. c. 218 × 132 mm. (8.º). CXXVII pp., la següent en blanc s. n. + 896 pp.; 4 làms. Relligadura en tela vermella, propia de l'edició, al llom : «Edición Especial | del | Centro del Ejército y Armada».

Els preliminars d'aquest volum, són : Dedicatoria dels editors, Portada, Nota d'En Pellicer al títol del llibre, Discurs preliminar, Vida d'En Cervan-

tes i documents il·lustrant la biografía d'aquest; Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-CXXVII).

El text (pp. 1-889) comprèn tota la novel·la; la primera part arriba fins a la pàg. 410, les pp. 411-418 són els preliminars de la segona part : Portadella, Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg, seguint després el text. A la fi s'hi troba la Taula de capítols.

Aquesta edició reprodueix totalment, exceptuant els gravats, la núm. 378.

1556 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Reducido y compulsado | por | D. Eduardo Vincenti | Consejero de Instrucción pública. | [Floró.] | Madrid | Imprenta de los Hijos de M. G. Hernández | Libertad, 16 duplicado, bajo. | 1905. [45-VI

p. 190 × 130 mm. c. 151 × 91 mm. (8.º). 472 pp. + 3 ff. s. n. d'índex; 8 làms. Un mapa. Mig pergamí. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg referent a aquesta edició per N'Eduard Vincenti, biografía d'En Cervantes treta de *La Coartada* (núm. 1509) d'En Cortejón (pàgines 1-23).

El text (pp. 25-468) comprèn l'arranjament de les dues parts de la novel·la cervantina, contenint, respectivament, trenta set i quaranta tres capítols cada una. A la fi s'hi troba una pàgina amb l'explicació de la ruta de D. Quixot i la Taula de capítols.

En la Portadella es llegeix : «El libro de las Escuelas». Al peu d'algunes pàgines s'hi veuen unes poques notes il·lustrant el text de la novel·la, tretes de les edicions de l'Academia, Arrieta, Pellicer i d'altres.

Hem de dir que aquest exemplar conserva la coberta, que diu així : «El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | El Libro de las Escuelas. | Reducción de la obra inmortal | de | Miguel de Cervantes Saavedra | Primera edición del Quijote : 1605 | Segunda edición. | Madrid | Imprenta de...»

1557 Miguel de Cervantes Saavedra. | Las Mujeres | del Quijote. | Madrid | A. Lopez del Arco, Editor | Don Ramón de la Cruz, 18. | 1905. [43-II

p. 178 × 113. mm. c. 124 × 77 mm. (8.º). 266 pp. + 3 ff. s. n. Tela blanca amb teixells vermells (Miquel Rius).

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Advertiment de l'editor (pp. 1-6).

El text (pp. 7-266) comprèn diversos passatges del *Don Quijote* amb escenes en les que intervenen més directament les dones que es descriuen en la dita novel·la. A la fi s'hi troba la Taula de materies.

1558 ¡Gloria á Cervantes! | Colección de escritos | morales y literarios escogidos de entre las obras | del Príncipe de los Ingenios españoles, | por | D. Eugenio García y Barbarin | Madrid | Librería de los Sucesores de Hernando | Calle del Arenal, núm. 11. | 1905. [46-VI. c. 1*

p. 165 × 110 mm. c. 130 × 77 mm. (8.º). 71 pp., la següent en blanc s. n. Rústega.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada, Introducció, un pròleg endreçat als nens, una biografía d'En Cervantes, la fe de baptisme d'aquest i l'auto-retrat que es llegeix en el Pròleg de les *Novelas Ejemplares* (pp. 1-22).

El text (pp. 23-57) comprèn diversos pensaments cervantins i alguns fragments del *Don Quijote*. Segueixen després unes poques ratlles d'En Romero Robledo i Fr. Blanco García referents al mèrit d'En Cervantes; tres poesíes, una d'En Fiacro Irayzoz, *El Manco de Lepanto*, una altra d'En López García, *A Cervantes*, i la d'En Cano, *Y era manco...;* un fragment d'En Gil y Zárate elogiant a Cervantes, i el conte de N'Hartzenbusch, *La locura contagiosa* (pp. 58-71).

És un de tants llibres com sortiren a l'escalf del tercer Centenari de la publicació del *Don Quijote*.

Posem aquesta obra entre els textos cervantins, amb tot i contenir altres treballs de ço que anomenem «Miscelania cervántica».

1559 Miguel de Cervantes | Novelas episódicas | del | «Quijote» | Cuento de Marcela. — Novela del curioso | impertinente. — Vida del cautivo. | Madrid. | M. Romero, impresor. — Libertad, 31. | Teléfono 875 | 1905. [42-IX. c. 2

p. 146 × 100 mm. c. 110 × 68 mm. (8.º). 180 pp. En la portada, escrit a mà, «Givanel». Rústega.

Els preliminars corresponen solament a la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-180) està compost pels fragments cervantins esmentats a la portada.

El *Cuento de Marcela* correspòn als caps. 12-14 de la primera part; els de la *Novela del Curioso impertinente*, als 33-35; la *Vida del Cautivo*, als 39-41.

Aquestes dues últimes novel·letes han estat suprimides en algunes edicions, opinant els seus editors que són escrits independents del Quixot.

* Procedeix del fons de la Biblioteca de Catalunya.

1560 Miguel de Cervantes Saavedra | Refranes | de | Sancho Panza. | Aventuras y desventuras, | malicias y agudezas | del escudero de Don Quijote | Madrid | Lopez del Arco, Editor | Don Ramón de la Cruz, 18. | 1905. [43-II

p. 185 × 125 mm. c. 121 × 77 mm. (8.º). 132 pp. + 6 ff. s. n. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i un Advertiment de l'editor (pp. 1-6).

El text (pp. 7-132) conté diversos fragments del *Don Quijote*, en els que intervé directament En Sanxo; però abans s'hi troben unes quantes pàgines amb refranys extrets de la dita novel·la. A la fi hi va la Taula amb una pàgina que està sense numerar.

Aquesta obreta, a l'igual que les tres anteriors i que moltes d'altres que sortiren en l'època del tercer Centenari del *Don Quijote*, no té cap valor de crítica i és una de tantes impressions amb mires mercantils.

1561 Quijote del Centenario | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | 689 láminas de J. Jiménez Aran- | da, y 111 de Alpériz, Bilbao, | García Ramos, Jiménez (Luis), | L. Cabrera, Moreno Carbone- | ro, Sorolla, Sala y Villegas, | con un juicio crítico de la | obra, de D. José R. Mélida. | Madrid | Editor : R. L. Cabrera (Oficinas: Lagasca 30) | 1905. [46-V*

p. 311 × 245 mm. c. 232 × 144 mm. (Foli.). Vol. I : pp. 1-4 + LX pp. + pp. 5-198; 1 làm. Vol. II [··· | Miguel de Cervantes Saavedra | Tomo ··· | 689 láminas ··· | 1906] : 374 pp. Vol. III [··· | 1907] : 300 pp. Vol. IV [··· | 1908] : 312 pp. Vol. I [de làmines] [Quijote del Centenario | Láminas | Tomo ··· | Madrid | Editor : R. L. Cabrera (Oficinas : Lagasca, 30) | 1905] : 1 f. s. n. + 205 làmines. Vol. II [de làmines] [··· | 1907] : 1 f. s. n. + 191 làms. Vol. III [de làmines] : 1 f. s. n. + 201 làms. Vol. IV [··· | 1908] : 1 f. s. n. + 203 làms.

Aquesta obra consta de dues parts, una literaria i l'altra artística, i ambdues tenen quatre volums, respectivament. La primera comprèn el text del *Don Quijote*, i la segona, les làmines d'En Jiménez Aranda i d'altres autors. Començarem per descriure el contingut dels volums del text.

Els preliminars del primer, són : Portadella i Portada (pp. 1-4), un estudi d'En J. R. Mélida intitulat *Don José Jiménez Aranda y su «Quijote»* (pàgines I-LX), Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, Pròleg, Versos i Portadella (pp. 5-21); els del segón i quart, Portadella i Portada (pp. 1-4); i els del tercer, Portadella, Portada, Dedicatoria d'En Cervantes al Comte de Lemos, Pròleg i Portadella (pp. 1-11).

* Exemplar procedent del fons de la Biblioteca de Catalunya.

El text va repartit de manera que cada dos volums tenen una part de l'obra : els dos primers (pp. 23-196, caps. 1-21 i pp. 5-372, caps. 22-52), la primera part, i els dos últims (pp. 13-297, caps. 1-34 i pp. 5-309, caps. 35-74), la segona. A la fi de cada volum s'hi troba la Taula de capítols.

Al nostre entendre, l'estudi referent a l'obra d'En Jiménez Aranda havía d'anar a les primeres pàgines del primer volum de les làmines.

Els volums pertanyents a la part artística ja hem dit que són quatre. Els preliminars de cadascún són solament la Portada (1. f. s. n.).

Les làmines pertanyents als onze primers capítols ocupen el primer volum; les del segón, comprenen els caps. 12-21; les del tercer, caps. 22-31; i les de l'últim, caps. 32-52 de la primera part, més altres làmines, unes setanta, que són il·lustracions corresponents a tota la segona part.

Poc direm referent a aquesta edició. La part literaria reprodueix el text de l'Academia, edició de 1819 (núm. 472); per a l'artística es constituí una societat, titulada Nueva España, amb un capital d'un milió de pessetes per a la publicació de les làmines d'En Jiménez Aranda, i una edició del *Don Quijote*, dirigida per En Máinez, que havía de dur com Introducció el volum de *Cervantes y su época* (núm. 1489), però amb correccions i esmenes. Es veu que la subscripció no va respondre; quedà en projecte. Més ben dit, fou un fracàs; car aquell famós pla que es llegeix en la pàg. IV de les cobertes de la *Crónica de los Cervantistas* anà per terra, i un altre editor s'encarregà de dur l'obra a terme, però sense l'edició comentada i sense l'estudi preliminar.

1562 El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote* | *de la Mancha* | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | *Primera edición crítica* | con variantes, notas, y el diccionario de todas las palabras usadas | en la inmortal novela | por | D. Clemente Cortejón | Director y Catedrático de Historia de la Literatura en el Instituto general y técnico de Barcelona | 1605 [Escut tirat en vermell : POST TENEBRAS SPERO LUCEM.] 1905 | Madrid | Victoriano Suárez, editor. 48, Preciados, 48. [834. 4 R.*

p. 275 × 183 mm. c. 207 × 108 mm. (4.º). Vol. I : CLXVI pp. + 1 f. s. n. + 300 pp. + 4 ff. s. n. + 3 ff. plegats. Volum II [··· | Director del Instituto de Barcelona, Catedrático de Historia de la Literatura y Correspondiente | de la Real Academia Española | 1605 [···] 1906 | ···] : LXXXIII pp., la següent en blanc s. n., + 2 ff. s. n. + 404 pp. + 3 ff. s. n. Vol. III [··· | 1605 [···] 1907 | ···] : LXXXI pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. + 385 pp., la següent en blanc s. n., + 2 ff. s. n. Volum IV [··· | 1615 [···] 1909 | ···] : LXI pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. + 375 pp., la següent en blanc s. n., + 2 ff. s. n.; 1 làm. Vol. V [··· | 1615 [···] 1911 | ···] : XXII pp. + 1 f. s. n. + 513 pp., la següent en blanc s. n. + 1 f. s. n. Vol. VI [··· | de la Real Academia Española | Continuada | por | Juan Givanel Mas y Juan Suñé Benajes | 1615 [···] 1913 | ···] : XVI pp. + 2 ff. s. n. + 546 pp. + 1 f. s. n.; 1 làm. Mig xagrí vermell.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Ens trobem amb una d'aquelles poques edicions del *Don Quijote* dignes companyones de les de Bowle, Pellicer i Clemencín, la qual, amb tot i els defectes que té, ha de celebrar-se per l'avenç que representa en l'establiment del text cervantí.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria d'En Cortejón «a los admiradores de Cervantes», Introducció i Llista de les edicions consultades (pp. III-CLXVI + 1 f. s. n.), Portadella i els preliminars de la primera edició, com són la Tassa, Llista de les errades i Llicencia, Advertiment preliminar referent a la Dedicatoria, Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. 1-47). Els del segón, Portadella, Portada i Observacions generals i Llista de les edicions consultades (pp. III-LXXXIII + 1 f. s. n.) i Portadella (pp. 1 i 2). Els del tercer, Portadella, Portada, Observacions generals i la Llista de les edicions consultades (pp. III-LXXXI + 1 f. s. n.) i Portadella (pp. 1 i 2). Els del quart, Portadella, Portada, Introducció i Llista de les edicions consultades (pp. III-LXI i 1 f. s. n,), Portadella i els preliminars de la primera edició de la segona part, Tassa, Aprovacions i Privilegi, Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg (pp. 1-32). Els del cinquè, Portadella, Portada i Estudi d'unes variants del text del cap. 45 de la segona part (pp. III-XXII); Llista de les edicions consultades (1 f. s. n.) i Portadella (pp. 1 i 2). Els del sisè, són : Portadella, Portada i Advertiment preliminar (pp. III-XVI); Llista de les edicions consultades (1 f. s. n. + 1 blanca) i Portadella (pp. 1 i 2). Cal advertir que abans de la primera portadella de cada volum s'hi troba una fulla en blanc (pp. 1 i 2).

El text de cada volum va repartit així : Els tres primers comprenen la primera part (pp. 49-297, caps. 1-14; pp. 3-401, caps. 15-32; i pp. 3-381, caps. 33-52), i els altres tres, la segona (pp. 33-371, caps. 1-23; pp. 3-509, caps. 24-50; i pp. 3-543, caps. 51-74). A la fi de cada volum s'hi troba la Taula i el Colofó, i ultra això, en el tom primer hi ha un Advertiment amb llista de les errades a corregir i Llista de subscriptors, cosa aquesta última que es repeteix en els volums segón, tercer i quart.

Hem dit que és una de les edicions més importants que del famós llibre d'En Cervantes s'han publicat, i res ho demostra més que el nombre d'edicions consultades per a escollir la veritable lliçó. En Cortejón féu ús de les edicions descrites en el present Catàleg amb els núms. 2-10, 12, 23, 26, 27, així com d'algunes més, pertanyents al segle XVII, i també utilitzà les de l'Academia (núms. 308 i 472), Bowle (núm. 313), Pellicer (núm. 378), Arrieta (núm. 507), Clemencín (núm. 562), Aribau (núm. 661), Hartzenbusch (números 776 i 777), Máinez (núm. 1034), Diaz de Benjumea (núm. 1176) i Fitzmaurice-Kelly (núm. 1436). En resum, coteja vint-i-sis edicions de la primera part i vint de la segona.

De com ha fet l'acarament d'unes edicions amb altres ens en parla En Cor-

tejón : Al voltant d'una taula s'hi troben vint-i-sis nois (com es pot suposar els més aplicats de la classe que ell regentava), cadascú té una edició diferent, un d'ells és llegidor, un altre anotador, i així, en fulles, anaven apuntant les variants. Però, malgrat la bona voluntat, algunes voltes es distreien, i a això es deu l'haver deixat d'anotar alguna variant o bé l'haver-n'hi d'equivocades.

Les notes amb què il·lustra el text són fort interessants, dominant les referents a lèxic; moltes de les que tracten de cròniques històriques i cavalleresques em pertanyen; sempre que ha trobat que un antecessor seu ha tractat bé un assumpte, el copía, però també ho ha fet altres vegades sense opinar com ell, i si solament amb el desig de donar a conèixer la manera de pensar d'altri; en general el comentari d'En Cortejón és una forta censura al d'En Clemencín, oposant-li textos d'En Calderón (núm. 720) i Urdaneta (núm. 1083), si no ho fa pel seu compte.

El crític verinós podrà trobar, en els dits comentaris, reminiscències d'altres autors. En tractar d'En Bowle (núm. 313) hem demostrat que molts han anat a inspirar-se en les notes del comentarista anglès; per això es comprèn que algunes de les d'En Cortejón es derivin de les dels seus antecessors en materia cervàntica, però quasi sempre assenyala d'on ho ha tret, mentre que, com hem demostrat, molts copíen sense esmentar-ho.

Una de les coses més importants d'aquesta edició són els estudis preliminars que es troben a l'encapçalament dels cinc primers volums.

Els més interessants del primer són els referents al *Diccionario* que pensava publicar després del text cervantí, on hi tinguessin cabuda totes les paraules usades en el *Don Quijote*, posant el verb *echar* com a exemple, i el que porta per títol *Historia del texto*, on s'hi anoten moltes de les diferencies entre les dues edicions de Lisboa, impreses en 1605 (núms. 3 i 4), les de Valencia del mateix any (núms. 6 i 7) i les de Madrid de 1605 i 1608 (núms. 2, 5 i 9), fent a l'ensems algunes observacions al text seguit en les comentades edicions.

En el segón, sobresurt l'estudi a un passatge del cap. XVI i un altre del cap. XIX, referents a les dues anades de N'Alonso López, i al tan discutit furt de l'ase d'En Sanxo.

S'hi veu en el tercer volum una interessant monografía que tracta de si Cervantes va corregir l'edició del *Don Quijote*, impresa a Madrid en 1608, demostrant que no; i una altra on qualifica de *superchería tipográfica* la tercera impressió de Lisboa de 1605, l'exemplar de la qual es troba a la Biblioteca Nacional de Madrid.

En el quart, la *historia del texto*, de la segona part, està ben tractada.

El tema desenrotllat en la introducció de l'últim volum, anotat per En Cortejón, tracta d'unes variants corresponents al cap. 45 de la segona part.

La publicació es feia de manera pausada, degut a què en començar a imprimir els primers plecs de l'obra, si bé tenía En Cortejón molts materials,

no estaven ordenats; per això va deixar l'últim volum sense acabar, més ben dit, tot just havent-lo començat. En la Introducció del mateix ja tracto d'això.

Per les dates que es llegeixen en els colofons, es pot veure bé ço que he dit abans referent a la lentitud amb què es publicaven els volums. El primer, va acabar-se el 25 d'abril de 1905; el segón, el 26 de maig de 1906; el tercer, el 30 d'agost de 1907; el quart, el 31 de maig de 1909; el cinquè, el 16 de març de 1911, i el sisè, el 30 de juny de 1913.

Havent mort En Cortejón en acabar d'anotar el cap. 52 de la segona part del *Don Quijote*, l'editor, En Victorià Suárez, va encarregar-me l'acabament de l'obra; però jo, que hi veia molta feina a fer, vaig acceptar la comanda amb condició de què En Joan Suñé, qui ja ajudava a En Cortejón des dels començos de la publicació, tingués cura de les variants, si bé aquesta cosa la fèiem mancomunadament, per discutir la variant que s'acceptava.

En la portada de l'obra es parla de la publicació del *Diccionario* del llibre d'En Cervantes, contenint «todas las palabras usadas en la inmortal novela». Aquesta obra va quedar per a fer, i diem això, per quant si bé molts nois de la classe de «Preceptiva Literaria» i de «Historia de la Literatura» de la que En Cortejón n'era professor, havíen fet alguns milenars de paperetes, i En Joan Suñé tenía cura d'ordenar-les i posar-les en net, treient les definicions referents a cada paraula del Diccionari de l'Academia, o bé fent un resum de les notes que es llegíen en l'edició d'En Cortejón; com que en les quartelles referents al *Diccionario* En Cortejón no hi havía posat mà (prou feina tenía en fer les variants i notes), l'editor cregué convenient, després d'haver imprès alguns plecs,* deixar de publicar l'obra i donar per acabat el seu compromís amb l'acabament del text cervantí, adjuntant al volum sisè una fulleta dient que «el diccionario anunciado como complemento de la presente edición, no verá la luz pública, por no haber dejado el autor los originales en disposición conveniente para la impresión».

Hem tractat d'una edició en la que hi tenim part, i amb tot i dir que pot comparar-se amb les dels més importants comentaristes cervantins, creiem haver estat justos, no deixant-nos duu de l'entusiasme. Vegeu el treball que vàrem publicar en la revista *Ateneo* (Madrid, setembre, 1907), i en ell trobarà el llegidor una extensa crítica dels tres primers volums de l'obra d'En Cortejón.

Aquesta edició, amb tot i haver merescut fortes censures d'En Rodríguez Marín, és aprofitada per ell moltes i moltes vegades sense esmentar-ho, i això, al nostre entendre, no és just.

A la portada de cada volum es consigna Madrid com a lloc de residència

* Ja tractarem més endavant d'aquests plecs.

de la casa editorial; però hem de dir que la impressió fou feta a Barcelona, com es llegeix en el colofó, i que honora els treballs sortits de la tipografía La Académica de la nostra ciutat.

1562ª El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote* | *de la Mancha* | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | *Primera edición crítica* | con variantes, notas, y el diccionario de todas las palabras usadas | en la inmortal novela | por | D. Clemente Cortejón | Director y Catedrático de Historia de la Literatura en el Instituto general y técnico de Barcelona | 1605 [Escut tirat en vermell : POST TENEBRAS SPERO LUCEM.] 1905 | Madrid | Victoriano Suárez, editor. 48, Preciados, 48. [44-VIII

p. 270 × 188 mm. c. 207 × 108 mm. (4.º). Vol. I : CLXVI pp. + 1 f. s. n. + 300 pp. + 4 ff. s. n. + 3 ff. plegats. Volum II [... | Director del Instituto de Barcelona, Catedrático de Historia de la Literatura y Correspondiente | de la Real Academia Española | 1605 [...] 1906 | ...] : LXXXIII pp., la següent en blanc s. n., + 2 ff. s. n. + 404 pp. + 3 ff. s. n. Vol. III [... | 1605 [...] 1907 | ...] : LXXXI pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. + 385 pp., la següent en blanc s. n., + 2 ff. s. n. Volum IV [... | 1615 [...] 1909 | ...] : LXI pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. + 375 pp., la següent en blanc s. n., + 2 ff. s. n., 1 làm. Vol. V [... | 1615 [...] 1911 | ...] : XXII pp. + 1 f. s. n. + 513 pp., la següent en blanc s. n. + 1 f. s. n. Vol. VI [... | de la Real Academia Española | Continuada | por | Juan Givanel Mas y Juan Suñé Benajes | 1615 [...] 1913 | ...] : XVI pp. + 2 ff. s. n. + 546 pp. + 1 f. s. n.; 1 làm. Pergamí.

Exemplar en paper de fil, del tiratge especial de vint-i-cinc.

1563 Enciclopedia Literaria | Tomo ··· | Miguel de Cervantes | El Ingenioso Hidalgo | Don Quixote de la Mancha | Edición facsímile de la impresa en Madrid | en el año 1605, por Juan de la Cuesta | ··· Parte | Barcelona | Librería Científico-Literaria | Toledano López & C.ª | 4, Elisabets, 4. [43-II

p. 166 × 109 mm. c. 135 × 80 mm. (8.º). Vol. I : 2 ff. s. n. + 12 ff. s. n. + 312 ff. + 9 ff. s. n. Vol. II : 2 ff. s. n. + 8 ff. s. n. + 280 ff. + 5 ff. s. n. Vols. VII i VIII de la *Enciclopedia Literaria*. Tapes en mitja pell, propies de l'edició.

Els preliminars del primer volum, són : Llista de les obres publicades en l'*Enciclopedia Literaria* i Portada (2 ff. s. n.), seguint després els de la primera edició com Portada, Tassa, Llista de les errades a corregir, Llicencia, Dedicatoria al Duc de Béjar i Versos (12 ff. s. n.); els del segón, Llista de les obres publicades i Portadella (2 ff. s. n.), Portada, Tassa, Llista de les errades a corregir, Aprovacions, Llicencies, Pròleg i Dedicatoria al Comte de Lemos (8 ff. s. n.)

El text va repartit una part en cada volum : En el primer, 280 ff., conté els cinquanta dos capítols de la primera part, i el segón, 312 ff. + 4 s. n., els setanta quatre de la segona; segueix després la Taula de capítols (4 ff). A la fi de cada volum s'hi troba 1 fulla sense numerar, amb en el Colofó.

Edició facsímil dels núms. 2 i 23.

Aquesta reimpressió es féu en els tallers tipogràfics de l'Anuario de Exportación, i va acabar-se el mes d'abril de 1905.

1564 Cervantes | Don Quijote | de la Mancha | Luis Tasso, impresor-editor | Calle del Arco del Teatro, entre números 21 y 23 | Barcelona. [36-X. c. 1

p. 340 × 250 mm. c. 246 × 153 mm. (Foli). Pp. 1-96; 9 làmines cromotipies tretes de les composicions de Gustau Doré.

Exemplar incomplet.

L'obra completa va repartida en dos volums, de 568 i 647 pàgines respectivament, però en aquesta col·lecció sols hi figuren els tretze primers capítols de la primera part.

L'edició no té altre interès que les làmines d'En Doré acolorides.

1565 Guardarlo | que es un tesoro, que vale | mucho más que el oro. [42-IX. c. 4

p. 210 × 132 mm. c. 185 × 94 mm. (4.º). 4 ff. s. n. En la primera pàgina, escrit a mà, «Givanel».

Plec de vuit pàgines amb diverses composicions literaries d'En Cervantes, Jacint Verdaguer i Campoamor. Del primer hi hà els consells que dóna D. Quixot a En Sanxo abans d'anar a l'Ínsula Barataria (II, 42).

És un anunci del Bazar barceloní «Fígaro».

1566 El Ingenioso | hidalgo Don Qvi | xote de la Mancha, | Compueſto por Miguel de Ceruantes | Saauedra. | Dirigido al Dvque de Beiar, | Marques de Gibraleon, Conde de Benalcaçar, y Baña- | res, Vizconde de la Puebla de Alcozer, Señor de | las villas de Capilla, Curiel, y | Burguillos. | Año [Escut : POST TENEBRAS SPERO LUCEM.] 1605 | Con privilegio. | En Madrid, Por Iuan de la Cueſta. | Vendeſe en caſa de Franciſco de Robles, librero del Rey nro. ſeñor. [35-VI

p. 235 × 155 mm. c. 165 × 98 mm. (8.º). 13 ff. s. n. + 312 ff. + 8 ff. s. n. Pergamí.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Tassa, Registre de les errades a corregir, Llicencia, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (13 ff. s. n).

El text (ff. 1-312 + 4 ff. s. n.), conté els cinquanta dos capítols de la primera part, seguint després l'índex (4 ff. s. n).

Edició facsímil, admirablement ben feta, de la primera edició (núm. 2). És l'exemplar núm. 45 de la tirada de cent que es féu en paper especial.

Abans de la Portada s'hi troba una Portadella amb el registre del tiratge.

The Hispanic Society of America, de Nova York volgué celebrar el tercer centenari del *Don Quijote*, reproduint en facsímil les tres primeres edicions madrilenyes d'aquesta obra. Els facsímils havien d'anar acompanyats d'un estudi crític del text fet per R. Foulché-Delbosc i d'una introducció d'En J. Fitzmaurice-Kelly. ¡Llàstima gran que la tasca d'aquests dos distingits hispanistes quedés sense fer!

D'aquesta nova edició en facsímil se'n feren tres tiratges, de 100, 200 i 500 exemplars, que es venien cada un a 20, 10 i 5 dollars, respectivament.

1567 *El ingenioso* | *Hidalgo don* | *Quixote de* | *la Man-* | *cha* | Compuesto por don | Mi- | guel de Ceruantes | Saauedra. | ··· *parte.* | Dirigida y revisada por Eudaldo Canibell. | Editada por Octavio Viader, | impresor en San Feliu | de Guixols, (Ca- | taluña), en | 1905 [Portada amb orla gravada.] [Vitr. IV

Exemplar en suro. p. 231 × 165 mm. c. 190 × 125 mm. (8.º). Vol. I : XVIII ff. + 179 ff. + 1 f. s. n. Vol. II [··· | 1906] : 1 f. s. n. + VII ff. + 1 f. s. n. + 196 ff. + 1 f. s. n.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Ex-libris i Carta a N'Octavi Viader per N'Eudald Canibell, Llista de les abreviatures, i els preliminars de l'edició núm. 9, com la Tassa, Llista de les errades, Llicencia, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (f. I-XVIII); els del segón, Portadella, Portada, Retrat d'En Cervantes, Advertiment d'En Canibell, i els preliminars de l'edició núm. 23, Tassa, Fe d'errades, Aprovacions, Privilegi, Pròleg i Dedicatoria al Comte de Lemos (2 ff. s. n. + VI + 1 s. n.).

El text va repartit de manera que cada volum comprèn una part de l'obra: El primer, f. 177, cap. 52, i el segón, f. 193, cap. 74. A la fi de cada volum s'hi troba la Taula de capítols i el Colofó.

És una de les edicions del *Don Quijote* més importants en quant a la part tipogràfica, i d'aquelles que es pot dir que fou feta per als bibliòfils.

L'edició fou de cinquanta dos exemplars, aixecant-se acta de notari en fer el tiratge. El primer volum va acabar-se el 31 de desembre de 1905, i el segón, el 6 de maig de 1906. El tipus de lletra és gòtic; els frisos, culs de llantia i altres ornaments tipogràfics recorden les impressions alcalaïnes d'En Brocar.

Segueix el text de 1608 per a la primera part i el de 1615 per a la segona.

D'aquesta edició se'n feren tres tiratges : aquest en suro laminat, un altre en paper de fil, i un altre en paper Japó, de dos exemplars.

1567[a] *El ingenioso* | *Hidalgo don* | *Quixote de* | *la Man-* | *cha* | Compuesto por don Mi- | guel de Ceruantes | Saauedra. | ··· *parte.* | Dirigida y revisada por Eudaldo Canibell. | Editada por Octavio Viader, | impresor en San Feliu | de Guixols, (Ca- | taluña), en | 1905 [Portada amb orla gravada.] [35-IX

p. 310 × 230 mm. c. 190 × 125 mm. (8.º). Vol ff : XVIII ff. + 1 f. en blanc s. n. + 179 ff. + 2 ff. s. n. Vol. II [··· | 1906] : 2 ff. s. n. + VI f. + 1 f. s. n. + 196 f. + 1 f. s. n. Edició en lletra gòtica, a dues tintes. Relligadura en pell de cabra vermella amb filets als plans i cantells; contracantells i caps daurats.

Exemplar del tiratge especial en paper de fil dels trenta impresos.

1568 Recuerdo | del Tercer Centenario de la primera impresión | del | Don Quijote de la Mancha | la obra más famosa de la literatura castellana | compuesta por el Príncipe de los Ingenios españoles | Miguel de Cervantes Saavedra | (1605-1905) | Los célebres consejos | de D. Quijote á San- | cho Panza, puestos al al- | cance de la memoria de | los niños de las Escuelas | primarias. | Depósito | Librería de Salvador Maraguat | Calle de Calabazas, 42. — Valencia. [42-IX. c. 3

p. 100 × 72 mm. c. 82 × 54 mm. (12.º). 24 pp. Al revers de la coberta, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest fulletó, són : La Portada i una breu biografía de Cervantes (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-24) conté els consells que es llegeixen en els caps. 42 i 43 de la segona part del *Don Quijote.*

Al peu de la p. 4 de la coberta es diu que «Esta edición fué costeada por la Sociedad de Socorros é instructiva de Maestros Carpinteros con destino a sus escuelas gratuitas».

1569 Ediciones populares | Vulgarización | del Quijote | Las bodas de Camacho en que | éste no fué el que casó con la novia | Quiteria la hermosa, sino con Basilio el | pobre de quien estaba enamorado. | Precio 15 céntimos | Valladolid : | Imp. y Lib. Religiosa de Andrés Martín Sánchez | Sucesor de los Sres. Hijos de Rodríguez. | 1905. [46-VI. c. 1*

p. 13ê × 84 mm. c. 110 × 69 mm. (16, 8.º i 4[rt]). 54 pp. + 1 f. blanca.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : La Portada i una mena d'advertència feta per «Un aragonés de Castilla» endreçada «Al Lector» (pp. I-V).

El text (pp. 7-54) comprèn l'episodi de les noces de Camacho (capítols 19-22 de la segona part del *Don Quijote)*.

1570 Ediciones populares | Vulgarización | del Quijote | La Libertad de unos galeotes | por D. Quijote y la ingratitud con que | estos le pagaron tan señalado | servicio. | Precio 10 céntimos | Valladolid | Imprenta y Librería Religiosa de Andrés Martín | Sucesor de los Sres. Hijos de Rodríguez. | 1905. [41-VIII. c. XX*

p. 130 × 85 mm. c. 110 × 69 mm. (8.º). 30 pp.
Dos exemplars.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada i Advertiment «Al Lector» (pp. I-V).

El text (pp. 7-30) conté el fet dels *galeotes* (caps. 22-23 de la primera part del *Don Quijote)*.

1571 The Adventures | of | *Don Quixote* | Translated and abridged | by | *Dominick Daly* | With twelve illustrations in colour | by Stephen Baghot de la Bere | London | Adam and Charles Black | 1905. [Portada orlada.] [46-VII*

p. 208 × 150 mm. c. 153 × 93 mm. (4.º). XI pp., la següent en blanc s. n., + 264 pp.; 12 làms.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Introducció i Taules (pp. I-XI).

El text (pp. 1-264) comprèn divuit capítols, repartits en quatre parts (4 + 5 + 4 + 5).

Com pot suposar-se, és un arranjament del *Don Quijote.*

Les il·lustracions, amb tot i tenir un aire caricaturesc, són interessants.

Al peu de l'última plana s'hi llegeix «Billing and Sons, Ltd., Printers, Guildford.»

1572 Michel Cervantès Saavedra | Don Quichotte | de la Manche | Illustrations de Henri Morin | Édition pour la jeunesse, d'après la traduction de Florian | précédée d'une introduction | par | M. L. Tarsot | Sous-Chef de Bureau au Ministère de l'Instruction publique. | [Gravat.] | Paris | Librairie Renouard | Henri Laurens, Éditeur | 6, Rue de Tournon, 6 | Tous droits réservés. [41-IX

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

p. 275 × 217 mm. c. 218 × 141 mm. (4.º). 2 ff. s. n. + III pp., la següent en blanc s. n., + 144 pp. Dibuixos en negre i en color intercalats en el text. Mig xagrí vermell marroquinat, amb puntes; caps daurats.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada (2 ff. s. n.) i Introducció firmada per En L. Tarsot (pp. I-III).

El text (pp. 1-142) va repartit en dotze capítols. A la fi s'hi troba la Taula.

És un arranjament dedicat als infants. Els dibuixos intercalats en el text són d'En Morin, i, si bé un xic caricaturats, estàn fets amb forta intenció.

Al peu de l'última pàgina s'hi llegeix : «Évreux. — Imprimerie de Charles Hérissey».

Encara que ni a la portada ni en lloc hi figura l'any d'impressió de la edició, l'hem vist esmentada en la *Bibliographie de la France*, any 1905, número 8,252.

1573 M. de Cervantes | Don Quijote | Nach der Tieckſchen Ueberſetzung | neu bearbeitet | von | Dr. Benno Diederich | Jubiläums-Ausgabe | [Inicials de l'editor.] | Stuttgart | Verlag von Robert Lutz. [44-V

p. 193 × 128 mm. c. 150 × 85 mm. (8.º). 455 pp., la següent s. n. Tapes en tela propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Pròleg i Taula (pp. 1-8).

El text (pp. 9-455) comprèn el de la novel·la d'En Cervantes, però repartida en tres llibres que contenen set, setze i vint-i-tres capítols.

Al vers de la Portada s'hi llegeix : «Druck von A. Bonz Erben in Stuttgart».

Amb tot i no figurar a la portada la data de la impressió, el dir que és edició del Centenari fa que la posem a aquest any.

1574 Leben und Taten des ſcharfſinnigen Edlen | Don Quixote von la Mancha | von | Miguel de Cervantes Saavedra. | Überſetzt von Ludwig Tieck. | Jubiläums-Ausgabe in vier Bänden mit einem Titelbild. | Mit einer biographiſch-kritiſchen Einleitung | und erklärenden Anmerkungen herausgegeben von | Dr. Wolfgang von Wurzbach. | ··· Band. | ··· | [Monograma de l'editor.] | Leipzig. | Max Heſſes Verlag. [43-I

p. 161 × 111 mm. c. 134 × 85 mm. (8.º). Tom I [··· | Erſter Band. | Cervantes. Sein Leben und ſeine Werke. — Erſtes bis drittes Buch. | ···] : 116 pp. + 322 pp.; 1 làm. amb el retrat de Cervantes. Tom II [··· | Zweiter Band. | Viertes bis ſechſtes Buch. | ···] : 336 pp. Tom III [··· |

Dritter Band. | Siebentes bis neuntes Buch. | ···] : 349 pp., la següent en blanc s. n. Tom IV [··· | Vierter Band | Zehntes bis zwölftes Buch. | ···] : 376 pp. Quatre toms relligats en dos volums. Tapes en mig xagrí, propies de l'edició.

Els preliminars del tom primer, són : Portada, Advertiment pel Dr. Wolfgang v. Wurzbach, Vida de Cervantes, Estudi de les seves obres i Notes bibliogràfiques (pp. 1-116), Portadella, Dedicatoria al Duc de Béjar, el Pròleg de la primera part i Versos (pp. 1-18); els dels toms segón i quart, solament la Portada; els del tercer, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos i Pròleg (pp. 1-8).

El text va repartit així : Cada dos toms ocupen una part de l'obra (pàgines 19-319, caps. 8 + 6 + 13 i pp. 3-334, caps. 4 + 10 + 11 la primera part, i pp. 9-346, caps. 7 + 10 + 16 i pp. 3-373, caps. 19 + 13 + 9 la segona part). A la fi de cada tom s'hi troba la Taula de capítols.

Amb tot i no haver-hi en cap lloc l'any d'impressió, direm que pertany al de 1905, pel text de la Portada i per portar la data de 1905 l'advertiment del Dr. Wolfgang von Wurzbach. L'estudi d'aquest és interessant.

1575 Der ſinnreiche Junker | *Don Quijote* von der Mancha | von Miguel de *Cervantes* Saavedra | Überſetzt, eingeleitet und mit | Erläuterungen verſehen von | Ludwig Braunſels | Neue, revidierte Jubiläumsausgabe | ··· Band (Des... Teiles... Hälfte) | [Marca de l'editor.] | Straſſburg 1905 | Verlag von Karl J. Trübner. [45-VII

p. 209 × 140 mm. c. 150 × 90 mm. (8.º). Tomo I : XLI pp. + 3 pp. s. n. + 318 pp. + 1 f. en blanc s. n. Tom II : VIII pp. + 406 pp. Tom III : IX pp., la següent en blanc s. n., + 397 pp., la següent en blanc s. n. Tom IV : IX pp., la següent en blanc s. n., + 374 pp. Quatre toms relligats en dos volums. Mig xagrí.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Pròleg firmat per En Morf, Taula, Notes referents a fonètica castellana, Introducció (pp. I-XLI); segueixen dues pàgines sense numerar amb la Portada en castellà i en alemany de la primera edició d'En Cuesta (núm. 2) i el Pròleg d'En Cervantes de la primera part (pp. 1-10); els del segón i quart, són la Portadella, Portada i Taula (pp. I-VIII i I-IX, respectivament), i els del tercer, Portadella, Portada i Taula (pp. I-IX), i el Pròleg de la segona part (pp. 1-6).

El text va repartit de manera que cada dos volums contenen una part de l'obra : Els dos primers la primera part (pp. 11-292, cap. 25 i pp. 1-394, caps. 21-52), i els dos últims, la segona (pp. 7-376, caps. 35 i pp. 1-367, caps. 36-74). A la fi de cada tom s'hi troben notes referents al text, i ultra això, en el primer i tercer hi figuren, si bé traduïts, els preliminars de les primeres

edicions de la primera i segona part, o sigui les dedicatories, tasses, privilegis, etc.

Al vers de cada portada s'hi llegeix el següent peu d'impremta : «Druck von Fischer & Mittig in Leipzig».

Edició esmeradament impresa i amb gust tipogràfic.

1576 El Ingenioso Hidalgo Don | Quixote de la Mancha de | Miguel de Cervántes Sa- | avedra. Brani scelti da L. | Bacci. | [Marca de l'editor : B. R.] | Roma | Ermanno Loescher & C.º | (Bretschneider & Regenberg) | .M.D.CCCC.V. [83-1*

p. 210 × 110 mm. c. 156 × 72 mm. (12.º?) 23 pp., la següent s. n.

Els preliminars contenen la Portada i Advertiment (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-23) comprèn el Pròleg, el cap. IV i un fragment del VIII de la primera part.

1577 Obras Primas | Dom Quichote | de la Mancha | por | Miguel de Cervantes Saavedra | Volume ··· | [Gravat : PER ORBEM FULGENS.] | Lisboa | Ferreira & Oliveira, L.da — Editores | Rua do Ouro, 132 a 138. [45-V

p. 188 × 124 mm. c. 150 × 84 mm. (8.º). Vol. I : VI pp. + 283 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. de catàleg; 2 làms., la primera amb el retrat de Cervantes. Vol. II : 270 pp.; 2 làms. Vol. III : 286 pp. + 8 ff. s. n.; 3 làms. dibuixades per Severini, G. Doré, gravades per M. Macedo, Pisan, P. M. Tapes en tela blava amb títol als plans, propies de l'edició. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella i Portada, breu biografía d'En Cervantes (pp. I-VI) i el Pròleg de la primera part (pp. 1-7); els del segón i tercer, solament la Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text va repartit en tres volums. El primer (pp. 9-283), comprèn trenta cinc capítols; el segón (pp. 5-270), l'acabament de la primera part, més el Pròleg de la segona i vint-i-tres capítols d'aquesta; el tercer (pp. 5-286), del cap. 24 fins a acabar. A la fi d'aquest volum s'hi troba la Taula.

El text d'aquesta edició és el de la núm. 1,038.

Encara que ni en la portada ni en lloc s'hi vegi l'any en què la tipografía del Anuario Comercial va imprimir aquesta edició, podem dir que fou en 1905, car en aquest any l'esmenta el Catàleg format per En Castro e Almeida referent a una exposició cervantina que es féu en la Bibliotheca Nacional de Lisboa amb motiu del tercer Centenari de la publicació del *Don Quijote.*

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1578 L'Enginyós Hidalgo | Don Quixote de la Mancha | compòst per | Miquèl de Cervantes Saavédra | y traduit ara en mallorquí sa primera vegada | per | n'Ildefonso Rullán, Prevere | Llicenciat en Filosofia y Lletras. | Ab censura eclessiastica. | Tom ···. | Felanitx. | Imprempta d'en Bartoméu Rèus. | 1905. [Vitr. IV

p. 200 × 123 mm. c. 164 × 90 mm. (8.º). Vol. I : XVI pp. + 329 pp., la següent en blanc s. n., + 3 ff. s. n. de taula. Vol. II [··· | 1906] : VII pp., la següent en blanc s. n., + 393 pp., la següent en blanc s. n., + 4 ff. s. n.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Advertiment del traductor als llegidors i el Pròleg de la primera part (pp. I-XVI), i els del segón, Portadella, Portada, Nota del traductor referent a l'ortografía usada en la traducció (pp. I-VII), Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg de la segona part (pp. 1-6).

El text de l'obra va repartit en dos volums, pertanyents cadascú a una part de la novel·la : La primera (pp. 1-323) comprèn cinquanta capítols, i la segona (pp. 7-393) setanta quatre. A la fi de cada volum s'hi troba la Taula, però en el primer, acabat el text s'hi llegeix l'aprovació i censura eclesiàstica, i crítica literaria del mateix censor; i en el segón, després de la Taula, un advertiment referent a les errades.

En l'advertiment del primer volum ens diu el traductor que no ha volgut traduir el nom de *Quijote* per *Cuxera*, ço és, peça de l'arnès que guardava les cuixes, i que es permet usar les paraules castellanes «dueñas», «hidalgo» i alguna altra; també ens diu que ha suprimit quasi tots els versos «perquè ni cercant idees parescudes, se podríen traduir a no ser en prosa», i que cosa igual ha fet amb la novel·la *El Curioso Impertinente.*

Com es veu, els mallorquins han tardat tres cents anys en traduir el llibre d'En Cervantes i encara ho han fet deixant l'obra incompleta; igualment hem fet nosaltres, car en el català continental encara no està traduït sencer.

1579 Donkituera umill euskalduna | Cervantes-eri opatua | Manchako don Quijote, | seme argi ta ospatsua agertu zanetik | irugarren eunki-urrunean. | On Julian Apraiz | jaunaren aguinduz, eta ustez. | Vitorijan | Domingo Sar | jaunaren maldagintzan | 1905-garren | Epaillean. | Modesto | tributo euskaro | rendido | á | Cervantes | en el tercer centenario | de la aparición | del | Ingenioso Hidalgo D. Quijote | de la Mancha | por iniciativa y bajo la dirección | de | D. Julián Apraiz | Vitoria | Imprenta de Domingo Sar | Marzo de 1905. [42-IX. c. 4

p. 162 × 108 mm. c. 125 × 63 mm. (8.º). XXI pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. + 88 pp. + 2 ff. s. n.

Els preliminars d'aquest curiós opuscle corresponen a la Portada, Introducció firmada per En J. Apráiz, on ens diu tot quant ha tingut de treballar per a arribar a veure'l imprès; al mateix temps estampa interessants dades bibliogràfiques referents a les diverses temptatives que s'han fet per traduir el Quixot al basc, i Portadella (pp. XXI + 1 f. s. n.)

El text (pp. 1-78) comprèn : El Pròleg i els tres primers capítols de la primera part en labortà, traduïts per En Duvoisin, treball que ja coneixem per haver-ne tractat en el núm. 1531; fragments del cap. 42 de la segona part, traduïts en guipuscoà i biscaí per En P. Zamarripa; els primers consells que dóna D. Quixot a Sanxo (II, 42) en guipuscoà per En M. Múgica i en labortà per un desconegut traductor; el començ del cap. 43 de la segona part en biscaí per N'E. Bustinga; el final del mateix capítol en alavès per En S. Ascasubi; una bona col·lecció de refranys, tots ells extrets del Quixot i traduïts al basc per En P. de Zamarripa. Segueixen unes «Observaciones sobre el texto euskaro» i un breu estudi referent a la firma de N'Alonso Quijada, que segons diu Apráiz fou el model de D. Quixot, Taula i Colofó (pp. 79-88 + 2 ff. s. n.).

1580 Tri Ĉapitroj | el la Hispana verko de | Miĥaelo de Cervantes Saavedra | la sprita junkro | Don Kiĥoto de Manĉujo | Esperantigitaj de | Carlo Bourlet Vicente Inglada | Kaj | Geo C. Law | Honoraj membroj de la | Grupo Esperantista de Murcio (Hispanujo). | Tradukoj rekompencitaj de | tiu ĉi Grupo en la konkurso literatura okacinta en | rememoro pri la tria centjaro post publikiĝo | de la senmorta ĉefverko Cervantes'a | Eldono de la Grupo Esperantista Murcia | Prezo : 50 centimoj | 1905 | Tipografía Moderna. — Avellanas, 11 | Valencia.

[41-VIII. c. 8

p. 156 × 108 mm. c. 130 × 77 mm. (12.º). 22 pp.

Els preliminars corresponen a la Portada i Introducció (pp. 1-4).

El text (pp. 5-22) comprèn fragments del Quixot traduït a l'esperanto per En C. Bourlet (una part del cap. I de la primera part); d'En V. Inglada (el cap. IV, de la primera part), i d'En G. C. Law (cap. 61 de la segona part). El primer va traduir-lo del francès, el segón del castellà i l'últim de l'anglès.

1581 Rinconete y Cortadillo | novela de | Miguel de Cervantes Saavedra | Edición crítica | por | Francisco Rodríguez Marín | correspondiente de las Academias Española y de la Historia | vicedirector de la Sevillana de Buenas Letras | é hijo adoptivo de la ciudad de Sevilla. | Obra honrada con el premio, | en certamen público extraordinario, por votación unánime | de | la Real Academia

Española | é impresa á sus expensas | Sevilla | Tipografía de Francisco de P. Díaz, Plaza de Alfonso XIII, 6 | 1905. [42-VIII

p. 215 × 157 mm. c. 163 × 95 mm. (8.º). 485 pp., la següent s. n., + 1 f. s. n. de colofó. Mig xagrí marró amb puntes (Miralles); tall superior daurat.

Els preliminars d'aquest volum corresponen a la Portadella, Portada, Dedicatoria i Discurs preliminar (pp. 1-243).

El text (pp. 245-329) va a doble columna, figurant en la primera, que és de lletra cursiva, el manuscrit d'En Porras de la Cámara, i en la segona, el text definitiu, o sigui el corregit per En Rodríguez Marín. A la fi del volum (pàgines 331-485) s'hi troben Notes al·lusives al text, Advertencia, Taula dels escriptors esmentats i Índex. En les dues últimes pàgines, que van sense numerar, hi ha la Llista de les errades i el Colofó.

Aquest llibre és un dels treballs més seriosos que es publicaren en el tercer Centenari del *Don Quijote*.

El *Discurso preliminar* és un admirable estudi de la ciutat hispalense en època de Cervantes, de sos costums, dels seus artistes i escriptors, i de la picardía, que a allí hi tenía el seu reialme. En tractar d'En Cervantes, analitza les influencies que es poden conjecturar de les estades del dit escriptor a Sevilla, i l'estudi de la novel·leta el fa de manera acabada. Al nostre entendre cap obra de Cervantes s'ha analitzat tan fondament com ho ha fet En Rodríguez Marín amb el *Rinconete y Cortadillo*.

Si interessant és aquesta Introducció, tant o més ho són les notes al text publicat per En Bosarte, o sigui el d'En Porras de la Cámara, i al definitiu, ço és el corregit per En Rodríguez Marín, que ocupen les pp. 331-478 d'aquest llibre, notes totes elles interessants i d'estudi, que demostren l'erudició del seu autor.

1582 Rinconete y Cortadillo | Novela Ejemplar de | Miguel de Cervantes Saavedra | Reimprímela | la Real Academia Sevillana | de Buenas Letras | como homenaje al | Príncipe de los Ingenios Españoles | en el tercer centenario de la publicación | del Quijote | Sevilla | Imp. de Francisco de P. Díaz, Plaza Alfonso XIII, 6 | 1905. [41-VIII. c. 18

p 168 × 112 mm. c. 112 × 68 mm. (8.º). 65 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n.; 4 làms. dibuixades per J. García Ramos.

Els preliminars d'aquesta edició, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-65) és esmeradíssim, havent estat corregit per l'erudit cervantista Francisco Rodríguez Marín. Els quatre dibuixos d'En García Ramos tenen color local i d'època.

Al revers de la Portadella es llegeix : «Tirada de dos mil ejemplares, no

venales». En l'última fulla, que va sense numerar, hi ha el Colofó, que diu: «Acabose de reimprimir esta novelita | en los talleres de D. Francisco | de P. Díaz, a primero de | Mayo de mil nove- | cientos cinco | Laus Deo».

1582[a] Rinconete y Cortadillo | Novela Ejemplar de | Miguel de Cervantes Saavedra | Reimprímela | la Real Academia Sevillana | de Buenas Letras | como homenaje al | Príncipe de los Ingenios Españoles | en el tercer centenario de la publicación | del Quijote | Sevilla | Imp. de Francisco de P. Díaz, Plaza Alfonso XIII, 6 | 1905. [41-VIII. c. 18

p. 242 × 173 mm. c. 112 × 68 mm. (8.º). 65 pp., la següent en blanc sense numerar, + 1 f. s. n.; 4 làms. dibuixades per J. García Ramos.

Exemplar en paper de fil. ¡Llàstima que al revers de la portada es llegeixi: «Tirada de dos mil ejemplares no venales», sense justificació del tiratge especial!

1583 Novelas | Ejemplares | por | Miguel de Cervantes Saavedra | Tomo ··· | Valladolid | Imp. y Lib. de Jorge Montero | Acera, 4 y 6 y Cascajares, 2. | 1905. [44-VII

p. 210 × 146 mm. c. 161 × 100 mm. (8.º). Vol. I : 337 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. d'índex. Vol. II : 373 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. d'índex. Tapes en cartronet, propies de l'edició. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Advertiment de l'editor, Llicencia de l'edició de Pamplona (núm. 17), Aprovació i Llicencia de la de Barcelona (núm. 70), Dedicatoria, Pròleg i Versos (pp. 1-19). Els del segón volum, són solament la Portada i Portadella (pp. 1-4).

El text va repartit així : En el volum primer hi ha *La Gitanilla*, p. 21; *El amante liberal*, p. 99; *Rinconete y Cortadillo*, p. 153; *La Española Inglesa*, p. 195; *El Licenciado Vidriera*, p. 243; *La Fuerza de la Sangre*, p. 273, i *El Celoso Extremeño*, p. 297. Els del volum segón, són *La Ilustre fregona*, p. 5; *Las dos doncellas*, p. 69; *La Señora Cornelia*, p. 113; *El casamiento engañoso*, p. 157, i *El coloquio de los perros*, p. 172. També hi ha en el volum segón *La tía fingida*, p. 239, i el *Viaje del Parnaso* (pp. 259-373). A la fi de cada volum s'hi troba la Taula de materies.

1584 Obras menores | de | Miguel de Cervantes Saavedra | Redondillas, odas, elegías, romances, | sonetos, etc. | seguidos del | Viaje al Parnaso, | con un pró-

logo por | J. Givanel Mas | [Floró.] | Barcelona | Antonio López, editor, Librería Española | Rambla del Centro, núm. 20. [834. 5 R.*

p. 150 × 95 mm. c. 108 × 59 mm. (8.º). Vol. [I] : LV pp., la següent en blanc s. n., + 167 pp., la següent en blanc s. n. Vol. [II] [Viaje | al | Parnaso | compueso por | Miguel de Cervántes Saavedra | [Floró.] | Barcelona | Antonio López, editor, Librería Española | Rambla del Centro, núm. 20] : 151 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella i Portada, Advertiment i Pròleg (pp. I-LV) i Portadella (pp. 1 i 2); els del segón, Portadella i Portada i els preliminars dels exemplars de la primera edició del *Viaje*, però sense el sonet «del autor a su pluma» (pp. 1-9).

El text del volum primer comprèn : Les poesíes d'En Cervantes que es troben en els llibres de López Maldonado, Ruffino, Padilla, Rufo, Mosquera de Figueroa i altres; i les que li han estat atribuïdes, com : *Al conde de Saldaña, Los celos, A un hermitaño, El desdén, Elicio, Galatea, A un valentón metido a pordiosero, Canción desesperada, A la elección del Arzobispo de Toledo, A Fernando de Herrera*, etc. El text del volum segón (pp. 11-151) és el del *Viaje del Parnaso*, amb la *Adjunta*.

Al peu de moltes de les poesíes que integren el primer volum hi ha notes pertinents a les dites composicions.

Aquesta obra forma els vols. 94 i 95 de la *Colección Diamante* que es publicaren amb motiu del tercer Centenari de la publicació del *Don Quijote*.

1584[a] Obras menores | de | Miguel de Cervantes Saavedra | Redondillas, odas, elegías, romances, | sonetos, etc. | seguidos del | Viaje al Parnaso, | con un prólogo por | J. Givanel Mas | [Floró.] | Barcelona | Antonio López, editor, Librería Española | Rambla del Centro, núm. 20. [45-II

p. 152 × 95 mm. c. 108 × 59 mm. (8.º). Vol. [I] : LV pp., la següent en blanc s. n., + 167 pp., la següent en blanc s. n. Vol. [II] [Viaje | al | Parnaso | compuesto por | Miguel de Cervántes Saavedra | [Floró.] | Barcelona | Antonio López, editor, Librería Española | Rambla del Centro, núm. 20] : 151 pp., la següent en blanc s. n.

És un dels cinc exemplars que es feren en paper de tina.

1585 [Títol de la coberta:] Cervantes' | Reis naar den Parnas, | in | de oorspronkelijke versmaat, | vertaald door | Dr. H. C. Muller. | Eerste Zang | (Als Hulde aan Cervantes' Nagedachtenis). | Utrecht, 1905. [43-IX. c. 3*

p. 215 × 139 mm. c. 148 × 68 mm. (8.º). 15 pp., la següent en blanc s. n.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portada, que és la coberta, i Dedicatoria (pp. 1 i 2).

El text conté la traducció en holandès del cap. I del *Viaje del Parnaso* (pp. 3-15).

1586 Epístola | á Mateo Vázquez | Dirigida en 1577 desde Argel | por | Miguel de Cervantes | Saavedra | con introducción y algunas notas | [Retrat de Cervantes.] | Madrid | Baena Hermanos, Impresores | 14 — Colegiata — 14 | 1905. [42-IX. c. 4

p. 170 × 98 mm. c. 120 × 67 mm. (12.º). 22 pp.; 1 làm.

Els preliminars comprenen la Portada i un Pròleg firmat per E.[milio] C.[otarelo] (pp. 1 i 8).

El text de l'Epístola va de la pàg. 9 a la 22.

El Pròleg i les Notes són d'alabar.

El tiratge fou de dos cents onze exemplars : Un, en paper de color; deu, en paper vergé, i dos cents en paper couché. El d'En Bonsoms porta el núm. 11 i correspòn al núm. 10 de paper vergé.

Al final hi ha un gravat molt mal fet i en el peu es llegeix «Cueva refugio de Cervantes | en Argel».

1587 Boletín del III Centenario del «Quijote» (Organo de la Junta local). Alcalá de Henares, 1.º de Mayo de 1905. [Núm. 5.] [36-X. c. 3

p. 281 × 200 mm. c. 231 × 140 mm.

Comprèn diverses notes cervantines i l'acabament del treball intitulat *La parroquia de Sta. María la Mayor de Alcalá de Henares y su capilla del Relator*, d'En Roderic Amador de los Ríos, publicat en el *Boletín de la R. Academia de Bellas Artes de San Fernando.*

1588 *C*onmemoración en la | ciudad de *A*lcalá de | *H*enares, cuna de | *M*iguel de *C*ervantes *S*aavedra, | del III *C*entenario de la publica- | ción de «*E*l *I*ngenioso *H*idalgo | *D*on *Q*uijote de la *M*ancha» | Mayo M.cmv. [36-X. c. 3

p. 226 × 140 mm. 2 ff. s. n.

Programa de les festes que se celebraren els dies 9-11 de maig en la dita ciutat.

1589 El Eco Complutense. [36-X. c. 1

Any IV, núm. 157. Alcalá de Henares, 23 abril 1905. p. 502 × 345 mm. c. 440 × 285 mm. 4 pp.

Comprèn els següents estudis cervantins : *Miguel de Cervantes; Páginas de Cervantes*, fragments d'algunes de les seves obres; *La gruta de Cervantes en Argel, en 1578*, i *Cervantes marino*, per En Francisco M. Arrabal, i *Luisa de Cervantes en el Convento de la Imagen*, per En F. Navarro Ledesma.

1590 Cervantes | altísimo poeta | Estudio literario | por | Ernesto Villar Miralles | Profesor y Secretario | de la Escuela Normal Superior de Maestros de Alicante | y Académico correspondiente | de la Real de Bellas Artes de San Fernando | Este trabajo fué leído por su autor en el festival organizado por | los Centros oficiales docentes de esta ciudad, para conme- | morar el tercer centenario de la publicación del | Quijote, y cuyo acto tuvo lugar en los | Salones del Palacio Municipal, la ma- | ñana del 8 de Mayo de 1905 | Alicante: 1905 | Establecimiento Tipográfico de Antonio Reus | Plaza de Isabel II, 6. [46-X. c. 1*

p. 205 × 130 mm. c. 154 × 81 mm. 20 pp. Al revers de la Portada, dedicatoria de l'autor a En Navarro Ledesma.

Els preliminars d'aquest fulletó comprenen solament la Portada (pp. 1 i 2). El text (pp. 3-19) és un elogi a Cervantes. A la fi s'hi llegeix la descripció de la festa que, commemorant el tercer Centenari del *Don Quijote*, es féu el 8 de maig de 1905 a Alacant.

1591 MANCHEÑO, Miguel. — Discurso de don Miguel Mancheño leído en el festival celebrado en el Teatro Principal de Jerez para conmemorar el tercer centenario de la publicación del Quijote. [36-IX. MC. III

El Arcobricense, Arcos de la Frontera, 13 i 20 maig, 1905. Any XVI, núms. 749-750.

Tracta de l'obra de Cervantes en general.

1592 [Títol en la coberta:] A Cervantes | [Gravat.] | La Real Academia | de Medicina | y Cirugía | de Barcelona | 1905. [43-VIII

p. 280 × 193 mm. c. 160 × 90 mm. (4.º). 1 f. s. n. + 88 pp. + 1 f. s. n. Exemplar núm. 65, dedicat a D. Isidre Bonsoms. Rústega.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest volum, són : Registre de l'exemplar (1 f. s. n.), Portada de la primera edició del *Don Quijote*, Portadella, Acord de l'Academia referent a la celebració de la festa i Portadella (pp. 1-10).

El text ocupa les pp. 11-88. L'última pàgina, que va sense numerar, correspòn al Colofó.

Tipogràficament és un dels millors opuscles publicats amb motiu del tercer Centenari del Quixot. Lletra gòtica i rodona, capitals a dues tintes, pàgines enquadrades amb or, paper de fil; és, l'esmentat opuscle, una manifestació de les arts gràfiques a Catalunya, i honora la tipografía La Académica.

Tres són les memories que integren el susdit opuscle : *D. Quijote y sus comentaristas médicos españoles*, per En M. Batllés i Bertrán de Lis; *Cervantes y la Medicina*, per En Lluís Comenge, i el Discurs de gracies d'En Joaquim Bonet i Amigó.

L'estudi més seriós, més ple de doctrina i escrit amb polit estil, és el segón; magnífic treball on el Dr. Comenge analitza i senyala alguns punts que poden servir per un comentari al Quixot a la Vida de Cervantes. El discurs del Dr. Batllés es redueix a esmentar fragments de N'Hernández Morejón, Mata, Pi i Molist i altres que han tractat de la follía de D. Quixot.

1593 A. — La Duquesa de Villahermosa y el centenario del Quijote. [05(46-71)*

La Ilustración Artística, Barcelona, 22 maig 1905.

Tracta de la donació de 100,000 pessetes feta per a una fundació a favor d'artistes i literats de Pedrola i Saragossa. També publica una vista del palau de Pedrola, on es diu que Cervantes hi sitúa el dels ducs que tantes brometes feren a D. Quixot, i una medalla que féu encunyar la dita duquessa amb motiu del tercer Centenari del Don Quixot.

1594 Adiciones | á la historia del ingenioso hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | en que se prosiguen los sucesos ocurridos | á su escudero el famoso | Sancho Panza | escritas en arábigo por | Cide-Hamete Benengeli | y traducidas al castellano con las memorias | de la vida de éste, por | Don Jacinto María Delgado | [A dues columnes : Columna primera:] | Barcelona | Casa Editorial Maucci | Calle Mallorca, 166 | [Columna segona :] Buenos Aires | Maucci Hermanos | Calle, Cuyo, 1070 | [Al mig :] 1905. [43-II

p. 180 × 112 mm. c. 144 × 85 mm. (8.º). 190 pp. Tela blanca amb teixells vermells (Miquel Rius).

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Advertiment al llegidor per l'editor i «Al Público de Madrid» per l'autor, Censura pel Dr. Antero, Carta d'En Villoría impugnant la dita censura, Pròleg, Nota del traductor i Taula (pp. I-XXVII).

El text (pp. 29-181) va repartit en quinze capítols, seguint després unes *Memorias* referents a En Cide-Hamete-Benengeli.

Vegeu, referent a aquesta obra, ço que hem dit en el núm. 341.

1595 ALOMAR, Gabriel. — Sobre el «Quijote». (Notes marginals.) [36-IX. c. 5

El Poble Català (any II, núms. 19, 20, 27, 30), Barcelona, 1905.

Aquests quatre articles, són com un espiritual comentari del famós llibre cervantí, i un dels treballs més seriosos que s'han escrit en llengua catalana dedicats a l'obra d'En Cervantes, obra d'un fort pensador i a l'ensems d'un elegant poeta. Poden comparar-se amb els estudis de Heine i Valera (núms. 599 i 803).

1596 AMOR MEILÁN, Manuel. — Cervantes. [36-IX. MC. 1

El Noticiero Universal, Barcelona, 7 maig 1905.

Oda premiada en el certamen que féu aquest diari barceloní.

1597 ANTICH, José. — El cerebro de Don Quijote. [36-IX. MC. 1

La Vanguardia, Barcelona, 7 maig 1905.

L'articulista estudía el procés cerebral de l'heroi manxec i el qualifica d'hiperbòlic irreflexiu.

1598 AZORÍN [MARTÍNEZ RUIZ]. — La ruta de Don Quijote. [*

La Publicidad, Barcelona, 15-17, 20-22, 24, 25, 27-30 març 1905.

Articles copiats d'*El Imparcial* de Madrid, descrivint alguns poblets de la Manxa. - N'Azorín féu una excursió per alguns indrets de les terres de Don Quixot, les impressions de la qual es publicaren en l'esmentat diari madrileny; poc després reuní els dits articles en un volum del qual en parlarem més endavant.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1599 BALART, Federico. — El último soneto de Balart. En el tercer centenario del Ingenioso Hidalgo. [36-IX. MC. II

El Noticiero Universal (IX, núm. 2,903), Barcelona, 1905.

Porta per títol *En el tercer Centenario del Ingenioso Hidalgo*, i es diu si fou l'últim treball que l'autor va escriure; pot ser, per quant als pocs dies moría. L'original d'aquest sonet el donà l'autor al seu amic Manuel del Palacio.

1600 BERTRÁN, Marcos Jesús. — Libros de caballerías. Una visita á la biblioteca cervantina de don Isidro Bonsoms. [36-IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelona, 7 maig 1905.

Esmenta molts dels llibres de cavalleríes que formen part de la Biblioteca Bonsoms. Hem de dir que d'aleshores ençà l'ha augmentat molt més.

1601 BERTRÁN RUBIO, E. — Retales. [36-IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelona, 7 maig 1905.

Article exposant diversos punts de mira referents al *Don Quijote*.

1602 BONAFÉ, Matías [GUIBERNAU, Juli]. — Cervanticomanía. [36-IX. c. 12

La Esquella de la Torratxa (any 27, núm. 1,375), Barcelona, 1905.

L'articulista satiritza els diversos punts de vista amb què es vol judicar el *Don Quijote*.

1603 BUSCÓN, Juan [BOIXET, Ezequiel]. — Divagaciones. [36-IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelona, 7 maig 1905.

Article on diu que si Cervantes ressuscités i vingués a veure les festes del tercer Centenari, no resistiría els discursos, banquets i vetllades que li oferíen, i demanaría novament la mort per a descansar.

1604 CALDERÓN, Alfredo. — Don Quijote anarquista [36-IX. MC. I

La Publicidad, Barcelona, 6 maig 1905.

L'articulista posa a l'autor del *Don Quijote* com «un precursor de las novísimas elucubraciones anarquistas».

1605 Capilla de la primera parte del «Quijote» con anotaciones y correcciones del propio Cervantes. [05(46.71)*

La Ilustración Artística, Barcelona, 6 març 1905.

Facsímil del revers de la fulla 30 i la resta de la 31 d'un exemplar de la segona edició madrilenya (núm. 5). Referent a aquest exemplar, vegeu els núms. 1260 i 1266.

1606 Carrera, Salvador. — Miguel de Cervantes Saavedra. [05(46.71)*

Hojas Selectas (vol. IV, p. 305), Barcelona, 1905.

Poesía il·lustrada per En Carles Vázquez.

1607 Catalunya [05(46.71)*

Barcelona, XXX abril MCMV. p. 200 × 140 mm.

Tres són els treballs cervantins que veiem en aquest número de l'esmentada revista catalana. 1.r Un fragment de *La Filosofía del Derecho en el Quijote*, d'En Carreras Artau (núm. 1692); 2.n Dos fragments del *Don Quijote*, traduït al català per En Joan Rosselló (acabament del cap. II i bona part del III, de la primera part, i el cap. IX de la segona part), i 3.r Un *Quixot del segle XIV a Catalunya* per En Joan Poblet. Aquest Quixot fou un tal Rodrigo de Guzmán, toledà, que corregué pel camp de Tarragona; la semblança entre el cavaller manxec i el de Tolèdol està molt distanciada.

1608 Cavia, Mariano de. — Un punto de contrición... [36-IX. MC. II

El Noticiero Universal (IX, núm. 2,883), Barcelona, 1905.

L'articulista reclama que la Sociedad de Autores Españoles faci quelcom en honor d'En Cervantes.

1609 Climent Terrer, Federico. — Sancho Panza. [36-IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelona, 7 maig 1905.

Estudi psicològic de l'escuder de D. Quixot.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1610 Climent Terrer, Federico. — Topografía Cervantina. [05(46.71)*

Hojas Selectas (vol. IV, p. 641), Barcelona, 1905.

Interessant article profusament il·lustrat d'alguns dels llocs de la Manxa esmentats per Cervantes en les seves obres.

1611 Cugat, José. — El Centenario del Quijote. [*

La Vanguardia, Barcelona, 9 maig 1905.

Carta que se suposa escrita per D. Alonso Quijano el Bueno, plena de fons filosòfic referent a l'esperit nacional.

1612 Diaz de Escovar, Narciso. — Las Cortes de la Muerte y sus autores. [05(46.71)*

Hojas Selectas (vol. IV, p. 529), Barcelona, 1905; Tip. Salvat y C.ª

Comentari a un passatge del cap. XI de la segona part.

1613 Diaz de Escovar, Narciso. — Cervantes apreciado en vida. [38-IX. c. 12

El Diluvio. Suplemento Ilustrado (XLVII, núm. 33), Barcelona, 1905.

En contra del que molts diuen, que els contemporanis d'En Cervantes no saberen reconèixer-li el talent, l'articulista demostra, amb dades, el cabal que en feien.

1614 El Diluvio. [36-X. c. 1

XLVII, núm. 31. Barcelona, 22 abril 1905. p. 278 × 193 mm. c. 230 × 145 mm. pp. 241-256.

Número amb gravats político-quixotescos. La part literaria comprèn els següents articles : *El libro y la raza*, per En Julio Camba; *En alabanza propia*, per En Ramón Sempau, *El Quijote en los conventos*, per Fray Gerundio, i *Ilustres manchegos*, per Juan Sincero.

1615 El Diluvio. [38-IX. c. 12

Any XLVII, núm. 34. Barcelona, 13 maig 1905. p. 280 × 190 mm. c. 230 × 145 mm.

Dibuixos d'actualitat referents al Centenari.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1616 El Ingenioso hidalgo | Don Qvixote de la Mancha | compuesto por el Licenciado | Alonso Fernandez de Avellaneda | natural de Tordesillas | Nueva edición | cotejada con la original, publicada en | Tarragona en 1614, | anotada y precedida de una Introducción | por | Don Marcelino Menéndez y Pelayo | de la Academia Española | Barcelona | Librería Científico-Literaria | Toledano López & C.ª | 4, Elisabets, 4 | MCMV. [46-IX*

pp. 207 × 133 mm. c. 170 × 90 mm. (8.º). LXIV pp. + 1 f. s. n. + 330 pp. + 3. ff. s. n. + 14 pp. numerades amb les lletres A - M. Relligadura propia de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Introducció (pp. III-LXIV; cal advertir que les pp. 1 i 2 són blanques), facsímil de la Portada de l'edició de 1614 (1 f. s. n.), i els preliminars d'aquesta : Aprovació, Llicencia, Dedicatoria, Pròleg i Sonet (pp. 1-5).

El text (pp. 6-330) comprèn els trenta sis capítols del llibre d'En Fernández de Avellaneda. Segueix, després, la Taula (4 pp. s. n.) i un Apèndix amb la Portada de l'edició de 1632 (1 f. s. n.) i les Aprovacions i Llicencies d'aquesta, i el fragment del *Diario de los Sabios*, publicació de primers del segle XVIII, en el que es parla del *Don Quijote* (pp. A.-M.).

Aquesta edició s'aprofita de la composició del text de la núm. 1618; però fent lleus variants en la composició tipogràfica de l'acabament d'alguns capítols, les quals ocasionen certes diferencies en les pàgines d'una i altra.

La part més valuosa d'aquesta edició és el treball d'En Menéndez i Pelayo que ocupa les pp. I-LVI de la Introducció i la Carta d'En Serrano Morales a En Morel-Fatio (pp. LVII-LXIV) trametent-li copia d'uns documents trobats per En Martí Grajales referents al Dr. Joan Josep Martí (Mateo Luján de Sayavedra), documents que tiren per terra tota la conjectura que En Groussac exposa en el seu llibre *Un enigme littéraire* (núm. 1526).

L'estudi d'En Menéndez i Pelayo conté tres parts : 1.ª, la bibliogràfica, on tracta de les edicions castellanes que s'han fet de la dita novella, i fa un estudi comparatiu del text d'En Lesage (núm. 135) amb el d'En Fernández de Avellaneda; 2.ª, reimpressió d'*Una nueva conjetura* (núm. 1432), afegint-hi notes, i 3.ª, una llarga Postdata, contestant, com es mereix, a Mr. Groussac, director de la Biblioteca Nacional de Buenos Aires, i demostrant-li que la seva conjectura no pot pendre's en serio, perquè En Martí no va poder llegir la primera part del *Don Quijote* per quant va morir en 1604.

Referent al text d'En Fernández de Avellaneda vegeu ço que hem dit en el núm. 20.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1617 El pobre D. Quijote | [Gravat.] | Monólogo en verso | original de | Luis Millá | Barcelona. 1905. | Calle de S. Pablo, 21. — Librería. [42-IX. c. 2

p. 205 × 133 mm. c. 143 × 82 mm. (8.º). 16 pp. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars corresponen a la Portada, Dedicatoria a Cervantes i Repartiment (pp. 1-4).

El text (pp. 5-16) descriu al protagonista de l'obra, que és Sanxo, qui auxilía a D. Quixot, que muntant en bicicleta ha caigut en un barranc.

1618 El Quijote apócrifo | compuesto por el Licenciado | Alonso Fernández de Avellaneda | natural de Tordesillas | Edición cuidadosamente cotejada con la original, | publicada | en Tarragona en 1614. | [Segell de l'editor : INTER FOLIA FRUCTUS.] | MCMV | Barcelona : Librería Científico-Literaria | Toledano López & C.ª | 4, Elisabets, 4. [44-VII

p. 211 × 130 mm. c. 170 × 90 mm. (8.º). 3 ff. s. n., la primera en blanc, + 302 pp. + 2 ff. s. n. de taula. Al revers de la coberta ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Llista de les errades a corregir (2 ff. s. n.), Reproducció en facsímil de la portada de l'edició de 1614 (núm. 20) i de la de 1732 (núm. 188), Aprovació, Llicencia, Dedicatoria, Pròleg i el Sonet d'En Pero Fernández, de la primera edició (pp. 1-7).

El text (pp. 8-302) comprèn els trenta sis capítols de l'original. A la fi, en 2 ff. s. n., hi ha la Taula.

Referent al text d'En Fernández de Avellaneda, vegeu ço que hem dit en el núm. 20, i en quant a aquesta edició el núm. 1616.

1619 ESTEVAN, Ismael S. — Don Quijote en el teatro. — Una carta de Jules Claretie y un artículo de «Figaro». [*

El Noticiero Universal, Barcelona, 4 març 1905.

Tracta del *Don Quijote* d'En Richepin i del d'En Ventura de la Vega (número 762).

1620 Fiestas del III centenario del Quijote. Barcelona, 5 de Abril de 1905. Tip. R. Cardona. [41-VIII. c. 18

p. 445 × 324 mm.

Cartell de premis oferts per la Universitat de Barcelona, en el concurs literari celebrat amb motiu de les festes del Centenari.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1621 Givanel Mas, Juan. — ¿Estuvo Cervantes en Barcelona? ¿Cuándo? [36-IX. MC. I

El Noticiero Universal, Barcelona, 7 maig 1905.

Article premiat en el concurs obert per dit diari. L'articulista opina que fou tot anant a Italia, però no, com es creu, acompanyant al cardenal Aquaviva.

1622 Gomila, Sebastián. — Quijote, Tenorio y Sancho Panza. [*

El Liberal, Barcelona, 7 maig 1905.

Fragments del llibre *Alma social*.

1623 Homenaje a Cervantes en el tercer centenario de la publicación del Quijote. [05(46.71)*

Hojas Selectas (IV, p. 440), Barcelona, 1905.

Article amb facsímils i copies de làmines i portades del *Don Quijote*.

1624 Iconografía | de las | *Ediciones del Quijote* | de | Miguel de Cervantes Saavedra | Reproducción en facsímile | de las | *portadas de 611 ediciones* | con notas bibliográficas | tomadas directamente de los respectivos ejemplares | (del año 1605 al 1905) | Reunido y ordenado cronológicamente | por | Manuel Henrich | Precedido de un Homenaje á Cervantes, por los Editores, | Prólogo, por J. Givanel, | Génesis del Quijote, por Martínez Ruiz (Azorín) | Barcelona. — Abril de 1905 | Henrich y C.ía en Comandita | Impresores-Editores. [38-VII*

p. 260 × 182 mm. c. 192 × 118 mm. (4.º). Vol. [I] : LXV pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. + f. 1-233; per error, car deu esser 243; 1 làm., retrat de Cervantes dibuixat per D. J. Ferro i gravat per D. F. Selma. Vol. [II] : 2 ff. s. n. + ff. 234-396. Vol. [III] : 2 ff. s. n. + ff. 397-601 + 1 f. s. n. d'índex.

És una de les obres més interessants per a la bibliografía cervantina.

Els preliminars del volum primer, són : Portadella, Portada, «Homenaje a Cervantes» pels editors, Pròleg, per En Givanel Mas; «Génesis del Quijote» per En Martínez Ruiz (Azorín); Resum bibliogràfic de les edicions anotades, i Taules (pp. I-LXV), i Portadella (1 f. s. n.). Els dels dos següents : Portadelles (2 ff. s. n.).

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els tres volums de què consta l'obra, reprodueixen 611 portades d'edicions del *Don Quijote*, seguint l'ordre senyalat per En Rius en la seva *Bibliografía.* El volum primer comprèn 240 edicions castellanes i 3 catalanes; el segón, 163 franceses, i el tercer, 95 angleses, 45 alemanyes, 16 italianes, 10 ruses, 9 holandeses, 5 portugueses, 4 sueques, 4 hongareses, 4 polaques, 3 txeques, 3 daneses, 2 gregues, 1 serbia, 1 finlandesa, 1 croata, 1 turca i 1 políglota. A la fi de l'últim volum s'hi troba la Taula general de materies. Cal advertir que abans de cada secció hi ha una portadella.

Al peu de cada portada reproduïda s'hi llegeixen breus indicacions tipogràfiques.

Els originals que serviren per a aquesta obra són els d'aquesta col·lecció, contribuint també En Cortejón amb prop d'una trentena, i algún altre.

El meu Pròleg està format en gran part per la conferencia que vaig llegir a l'Ateneo Barcelonés en març de 1905, posant-hi quelcom de bibliografía.

El treball de N'Azorín és una magnífica visió del poble d'Esquivias, així com de la casa de la dòna d'En Cervantes al dit lloc.

1625 Ilustració Catalana | ... | ... | Tercer | Centenari | del | Quijote. [05(46.71)*

Any III, núm. 86. Barcelona, 22 gener 1905. p. 338 × 227 mm. c. 270 × 177 mm.

El sumari d'aquest número, dedicat a Cervantes, és el següent : *Nostre homenatge*, per la Redacció; *El Centenari del Quijote*, per En Miquel S. Oliver; *Les edicions del Quixot a Catalunya*, per En Francesch Carreras i Candi; *Catalunya vista per Cervantes*, per En J. Franquesa i Gomis, i *El Quixot en el Teatre*, per En J. Morató. L'estudi més important és el tercer.

La part artística comprèn : Reproducció del bust d'En Cervantes per En Nobas i de tres dibuixos d'En Pellicer, d'alguns gravats del *Don Quijote* imprès per En Jolis (núm. 242) i d'auques de rodolins i cobertes de llibrets de paper de fumar de les col·leccions Bulbena i Almirall.

1625[a] Ilustració Catalana | Tercer | Centenari | del | Quijote. [36-IX

Any III, núm. 86. Barcelona, 22 gener 1905. p. 338 × 228 mm. c. 270 × 177 mm. Relligadura en xagrí marró marroquinat, amb títol i filets als plans. Relligat amb el núm. 74 de la mateixa *Ilustració*.

Exemplar núm. 1 del tiratge de deu que es va fer en paper Japó.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1626 Impresiones sugeridas por el «Quijote» | Discurso | en conmemoración | del | tercer centenario de la publicación | del «Quijote» | que para la | solemne sesión que celebró la Universidad de Barcelona el 9 de Mayo de 1905 | escribió por encargo de la misma | el | Dr. D. Antonio Rubió y Lluch | Catedrático | de Lengua y Literatura españolas en dicha Universidad | Correspondiente | de la Real Academia Española | Barcelona | Tipografía «La Académica» de Serra hermanos y Russell | Ronda de la Universidad, 6; Teléfono 861 | 1905. [41-VIII. c. 22

p. 270 × 188 mm. c. 202 × 122 mm. (4.º). 30 pp. Exemplar amb dedicatoria de l'autor a N'Isidre Bonsoms.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella i Portada (pp. 3-6). Cal advertir que abans hi ha una fulla blanca.

El text (pp. 7-30) conté el discurs que es llegí en la festa dedicada a Cervantes per la Universitat de Barcelona.

El treball del Dr. Rubió i Lluch és interessant, ja que després de fer un resum de l'estada de D. Quixot a Catalunya analitza, i és de doldre que ho faci tan ràpidament, els estudis de Capmany, Aribau, Piferrer, Milà, Coll i Vehí i Pi i Molist, donant una vigorosa impressió de la crítica del Quixot a la nostra terra. Els comentaris referents al Quixot són dignes de comparar-se amb els de Heine, l'autor del sublim comentari espiritual del llibre d'En Cervantes, i les frases dedicades a l'estil cervantí són justes i hem de celebrar-les, perquè vénen a demostrar ço que hem dit diverses vegades, i és que quan l'autor del *Don Quijote* fuig d'efectismes retòrics i d'alambicaments de paraules, es allí on s'hi troba «lo más espontáneo y admirable de su estilo».

1627 Incendio en la Casa de Cervantes. [36-IX. MC. 1

La Publicidad (XXVIII, núm. 9,473), Barcelona, 24 març 1905.

Dóna nota de l'incendi de la casa d'En Medrano, dita «cárcel de Cervantes», a Argamasilla de Alba.

1628 Ixart, José. — Un apóstrofe a Sancho. [36-IX. MC. 1

La Vanguardia, Barcelona, 7 maig 1905.

Aquest estudi es publicà en el *Boletín* de l'Ateneo Tarraconense de la Clase Obrera, l'any 1876. Vegeu núm. 936.

1629 *Joseph Aladern* | Visita | de | *D. Quixot de la Manxa* | a la | Barcelona actual | Noveleta premiada en lo concurs | de La Esquella de la Torratxa a propòsit del | terç centenari de la publicació del | Don Quixote de la Manxa | [Gravat a tinta vermella.] | *Barcelona* | Tipografía Catalana, St. Gil, 23 | 1905.

[41-VIII. c. 8

p. 173 × 104 mm. c. 133 × 63 mm. 24 pp.

Els preliminars corresponen a la Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-24) conté l'article premiat en el Concurs del dit setmanari.

L'article és una continuació del Quixot, millor dit, aventures noves que li passen en ple segle XX després que l'heroi de la Manxa i son escuder són desencantats o ressuscitats.

1630 JUNCOSA TARAFA, Pablo A. — El pleito del rucio [*

Las Noticias, Barcelona, 18 febrer 1905.

Contesta a l'article d'En Valls (núm. 1675), però no diu res de nou, solament esmenta com han tractat aquest assumpte els comentadors cervantins.

1631 La Academia Calasancia. [37-IX. c. 16

Any XIV, núm. 315. Barcelona, 18 maig 1905. p. 260 × 176 mm. c. 187 × 113 mm. pp. 385-416.

Tot el número d'aquesta revista de les Escoles Píes, de Barcelona, està dedicat a Cervantes, i comprèn : *Una breu biografia de l'autor del Don Quijote*, per En M. Sayrach; *Cervantes católico*, per En M. Serra; uns fragments on es parla d'En Cervantes, de la Pastoral del bisbe de Madrid-Alcalà, Dr. Guisasola, de la Introducció del volum primer del *Don Quijote*, comentat per En Cortejón (número 1562), i del Discurs d'En Rubió i Lluch (núm. 1626); *Cervantes ortodoxo*, per En J. Givanel Mas; fragments dels treballs premiats en el certamen literari de la Universitat, corresponents a Soler Terol, Noguer Comet i López-Picó; un article descrivint el poema simfònic d'En Strauss *Don Quijote*, poema que es donà a conèixer per primera vegada a Barcelona en la festa que la Universitat dedicà a Cervantes; un fragment del treball premiat per En Fèlix Uñó en el certamen de *La Academia Calasancia*, i la lletra de l'Himne a Cervantes, d'En Jiménez Campaña.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1632 La Campana de Gracia. [36-X. c. 1

Any XXXVI, núm. 1,878. Barcelona, 6 maig 1905. p. 470 × 335 mm. c. 400 × 287 mm. 8 pp.

Número extraordinari dedicat al tercer Centenari de la publicació de *D. Quijote de la Mancha.* Comprèn, entre altres, els següents títols : *Quixots i Sanxos del sigle xx*, per En P. K.; *Cervantes*, per En P. del O.; *Un aspecte «petit» del «gran» Quixot*, poesía per En Pep Llauné; *Don Quixot II*, per Fantàstich; *Quixoterias*, poesía per En Lluís G. Salvador; *D. Quixot anticlerical*, per En Joseph Aymamí; *Quixotadas*, poesía per Helius; *Guspira*, poesía per N'A. Costa i Sendra; *A don Quixot*, per En C. Gumà, i *Cantars*, per En L. Wat. Els dibuixos, quasi tots ells són cervàntico-polítics.

En *P. K.* i *P. del O.* són pseudònims usats per En Josep Roca i Roca; *C. Gumà*, ho és d'En Juli Gibernau.

1633 La Capilla del Oidor. [36-IX. MC. II

El Noticiero Universal, Barcelona, 16 març 1905.

Tracta del lloc on fou batejat En Cervantes

1634 La Cueva de Cervantes en Argel. [*

Las Noticias, Barcelona, 10 maig 1905.

Noticies i gravats, referents a aquest lloc de refugi d'En Cervantes.

1635 La Esquella de la Torratxa. [37-IX. c. 16

Any 27, núm. 1,373. Barcelona, 28 abril 1905. p. 270 × 188 mm. c. 229 × 148 mm. Pàgines 273-304.

Tot el número està dedicat a Cervantes i a la seva obra.

El text conté : *Cervantes a Barcelona*, per En P. del O.; *Visita de D. Quixot de la Manxa a la Barcelona actual*, per En Josep Aladern; *Entre ells*, per N'A. March; *El Sanxopanxisme*, per En Santiago Rusiñol; *Una troballa*, per En Matías Bonafé; Carta oberta de N'Apeles Mestres explicant l'excursió que féu en 1879 pels camps de la Manxa; *Un deute per pagar*, per En P. K.; *La Visió d'Argamasilla*, per N'A. Llimoner; *Els vençuts i el vencedor*, per En J. Givanel M.; *Crí-*

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

tica literaria o arte de llegar a crítico en pocas horas, per En Rosendo Pons, i *Els Quixots d'ara*, per En Xavier Alemany. Publica també les poesíes : *El Quixot modern*, per En J. Burgas; *Guspiras*, per Helius; *L'entrevista*, per L'Avi Riera; *Quixots i Sanxos*, per N'E. Just i Pastor, i *A Cervantes*, per N'Antón Isern. Cal advertir que també s'hi llegeix una xarada quixotesca d'En Fèlix Cana.

La part artística és abundosa; a part de dibuixos d'En Picarol, Pellicer, Pellicer Montseny, Llopart i Alegret, s'hi veuen retrats d'En Cervantes i il·lustracions del Quixot fetes per artistes catalans i pertanyents a les edicions barcelonines núms. 242, 426, 543, 780, 1,146 i 1176. També hi ha el facsímil de la primera edició barcelonina (núm. 31).

Els dibuixos d'En Pellicer es diu que són inèdits i no és veritat, ja que figuren en l'edició núm. 1176.

Hem d'afegir que *La Esquella de la Torratxa*, volent-se associar al tercer Centenari del Quixot, oferí dos premis, de 100 pessetes cadascú, al millor article i a la millor xarada. El primer premi el guanyà N'Aladern amb l'article *Visita de D. Quixot de la Manxa a la Barcelona actual*, i el segón, En Cana amb la xarada *Resurrecció e mort d'En Sanxo Panxa, Gobernador de Barcelona.*

P. del O. i *P. K.*, són pseudònims d'En Josep Roca i Roca, *L'Avi Riera*, ho és d'En J. Vila i Riera; *Matías Bonafé*, el d'En Juli P. Guibernau; *Xavier Alemany*, el d'En Josep Herp; *A. Llimoner* el d'En Manuel Marinel·lo; *Josep Aladern*, el d'En Cosme Vidal, i *Picarol* el d'En Costa.

1635[a] La Esquella de la Torratxa. [37-IX. c. 16

Any 27, núm. 1,373. Barcelona, 28 abril 1905. p. 270 × 188 mm. c. 229 × 148 mm. Pàgines 273-304.

És un dels deu exemplars que del número anterior es feren en paper *couché*.

1636 La Esquella de la Torratxa. [37-IX. c. 16

Any 27, núm. 1,373. Barcelona, 28 abril 1905. p. 130 × 92 mm. c. 112 × 70 mm. Pàgines 273-304.

És una reducció del núm. 1635.

Fou tal l'èxit que tingué el número de *La Esquella de la Torratxa* dedicat a commemorar el tercer Centenari del *Don Quijote*, que el mateix dia d'haver-se posat en venda va exhaurir-se. L'editor va fer-ne tot seguit un nou número, amb els mateixos articles i dibuixos i làmines acolorides que l'anterior, però de tamany més reduït.

1637 La Esquella de la Torratxa. [38-IX. c. 12

Any 27, núm. 1,372. Barcelona, 21 abril 1905. p. 277 × 192 mm.

Diverses caricatures al·lusives al Centenari.

1638 La Esquella de la Torratxa. [36-X. c. 3

Any 27, núm. 1,374. Barcelona, 5 maig 1905. p. 278 × 195 mm. c. 229 × 148 mm.

Dibuixos referents al Centenari. N'hi ha un de N'Olaguer Junyent que pot servir d'il·lustració a un passatge del cap. XVI de la primera part. En el text s'hi llegeix una poesía d'En Pere Escofet, que porta per títol *Sanxo Panxa, Governador de Barcelona.*

1639 La Hormiga de Oro. [38-VIII. c. 12

Any XXII, núm. 18. Barcelona, 6 maig 1905. p. 306 × 207 mm. c. 260 × 163 mm. Pàgines 273-288.

No direm que tot el número sigui cervantí, però sí que és abundosa la part tant artística com literaria dedicada a Cervantes.

La primera comprèn un article d'En Sebastià J. Carner que porta per títol *Cervantes y los cervantistas; Cervantes y el Quijote* d'En Pedro de Eslonza; *Miguel de Cervantes Saavedra;* notes literaries referents al Quixot i una poesía de N'E. de Santiago Fuentes, que té per títol *Ante una estatua de Cervantes*, i el sonet d'En Balart, esmentat en el núm. 1599.

La part artística publica una fotografía de la casa d'En Cervantes a Valladolid, *Fantasía del Quijote,* quadre d'En Borrell, un retrat d'En Cervantes i reproduccions de portades i dibuixos del Quixot.

1640 La Ilustración Artística. [05(46.71)*

Any XXIV, núm. 1,219. Barcelona, 8 maig 1905. p. 378 × 278 mm. c. 340 × 230 mm. pp. 297-312.

Conté un article d'En Miquel S. Oliver que té per títol *Cervantes en Valladolid : Un proceso de capa y espada,* i algunes reproduccions dels dibuixos fets per En Jiménez Aranda per a il·lustrar el *Don Quijote,* l'aventura dels molins de vent (I, 8), pintura d'En Sánchez Barbudo, i un dibuix d'En Balaca que figura ja en l'edició del *Don Quijote* feta per En Montaner i Simón (núm. 1176).

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1641 La Ilustración Artística | Número dedicado al tercer centenario de la primera edición de | Don Quijote de la Mancha. — 1605-1905. [05(46.71)*

Any XXIV, núm. 1,201. Barcelona, 1.r gener 1905, pp. 1-22. p. 378 × 278 mm. c. 340 × 232 mm.

Número interessant als cervantistes, tant per la part literaria com artística.
La primera conté un article d'En Cortejón que té per títol *Coro de alabanzas;* segueix *Las mujeres del Quijote*, per En Miquel S. Oliver; *El tocado femenino y sus vocablos en el Don Quijote*, per N'Artur Masriera, i un estudi bibliogràfic referent a las *Primeras ediciones en lenguas europeas de Don Quijote de la Mancha*, per N'Ignasi Dublé.
La part artística comprèn una al·legoría cervantina i els tipus de les dones més importants del *Quijote*, reproducció de pintures d'En Mas i Fondevila.

1642 La Ilustración Artística. [05(46.71)*

Barcelona, 26 juny 1905. p. 378 × 278 mm. c. 340 × 230 mm. pp. 422 i 423.

Reproducció de les medalles que amb motiu del tercer Centenari del *Don Quijote* fèren els Srs. Labarta i Planas, i Ramón Novella, premiades en el concurs de l'Escuela Superior de Artes, Industrias y Bellas Artes; i de la que es féu a Buenos Aires, per En Gotuzzo.
D'aquesta última n'hi ha exemplar en la Col·lecció Bonsoms (vitr. III).

1643 Lápida conmemorativa del tercer centenario de la publicación del Quijote, colocada solemnemente en el fachada de las Casas Consistoriales de Alicante el día 8 del actual. [05(46.71)*

La Ilustración Artística (any XXIV, p. 359), Barcelona, 29 maig 1905.

Escultura d'En Vicens Bañuls.

1644 La Publicidad. [*

Barcelona, 6 maig 1905.

Comprèn els dos articles següents : *Don Quijote anarquista*, per N'Alfred Calderón (núm. 1604), i *El centenario del Quijote*, per En C. Costa.
Al centre de la primera plana s'hi veu un retrat d'En Cervantes, el descobert per N'Asensio. També s'hi troba un dibuix que porta per títol *El Quijote regionalista*.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1645 La Real Academia de Bones Lletres, celebrant la sessió a honor de Cervantes en la Biblioteca Bonsoms lo dia 21 d'aquest mes. [Gravat.] [36-IX

Ilustració Catalana, Barcelona, 29 gener 1905.
Un altre exemplar. [05(46.71)[1]

En aquesta sessió hi llegiren treballs En Cortejón, En Carreras i Candi i N'Oliver; aquests dos últims són els que es publicaren en el número de 22 de gener de la dita *Ilustració* (núm. 1625).

1646 La Resurrección | de | Don Quijote | [Gravat.] | Nuevas y jamás oídas aventuras de tan Ingenioso Hidalgo | por | El P. Valbuena | Caricaturas de Sancho | Antonio López, Editor | Librería Española | Rambla del Centro, número 20, Barcelona. [43-II

p. 179 × 121 mm. c. 134 × 73 mm. (8.º). 157 pp., la següent en blanc s. n. Rústega. Coberta litografiada.

Els preliminars són : Portadella, Portada, Comentari preliminar i Portadella (pp. 1-10).

El text (pp. 11-153) va repartit en tres parts (pp. 11, 75 i 109). A la fi s'hi troba la Taula.

L'autor d'aquesta continuació del Quixot fou el celebrat escriptor català Josep Burgas, més conegut pel pseudònim de «Mayet». Les caricatures d'En Sancho són intencionades i delaten la manera de dibuixar d'En Costa, son autor, més conegut per «Picarol».

La Resurrección de Don Quijote és una continuació feta amb gracia. Fa anar al cavaller de la Manxa per Madrid i Barcelona, i així com Cervantes fa que D. Quixot acabi aquí la vida cavalleresca, el P. Valbuena acaba també enterrant-lo en terra catalana i al peu del Pi de les tres branques.[2]

1. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

2. Com a curiositat reproduïm una tarja-postal que es trameté a moltes de les persones els noms de les quals figuren en el llibre, deia així : «Ultra Tumba, Abril de 1905. — Señor : Con motivo del tan cacareado «Centenario del Quijote», cierto presuntuoso y malandrín escritor que firma P. Valbuena, ha osado componer unas nuevas aventuras del Ingenioso hidalgo manchego a quien yo ya había dado por muerto luengos siglos ha. —*La Resurrección de Don Quijote* se intitula esta desdichada obra, y en ella se cita el nombre de vuestra merced, el cual anda cínicamente revuelto entre grotescos y desaliñados episodios de palpitante actualidad. — Aunque el libro es gracioso y sólo cuesta *una peseta*, no puedo menos de censurar la osadía de ese falso historiador que se atreve a remover los huesos de mi difunto caballero y a zarandear las carnes vivas de vuestra merced, como podrá ver adquiriendo en cualquier librería un ejemplar de esa maltrecha *Resurrección de Don Quijote*. — Sin más por hoy. Dios le de salud y a mi no me olvide. — M. de Cervantes Saavedra.»

En una capsa on hi guardem un sens fi de postals cervantines, hi ha la tarja-postal que es dirigí a N'Isidre Bonsoms.

1647 La | Resurrección | de | Don Quijote | Dibuixos | d'En | Sancho. [38-VIII.*

p. 320 × 220 mm. 92 ff.

Aquest volum comprèn noranta dibuixos originals d'En Costa, que serviren per a il·lustrar el llibre d'En Burgas, de què hem tractat en el número anterior.

1648 La Revista | Escolar | Organo de los Estudiantes | de la Escuela Superior de Comercio | de Barcelona | á Cervantes | con motivo de conmemorar el tercer centenario | de la publicación de su inmortal obra : | El ingenioso hidalgo | D. Quijote de la Mancha. | Barcelona Mayo de 1905. [41-VIII. c. 18

p. 214 × 153 mm. c. 176 × 108 mm. (4.º). LXVII pp., la següent en blanc s. n.

Després de la Portada segueixen les Actes de la distribució de premis i de la festa; els treballs cervantins que es publiquen, són : el Mapa de D. Quixot, per M. i F. J. de Chia; *A Cervantes*, poesía, per F. Díaz Plaza; *Por Cervantes*, poesía, per J. M. Milego; *A qué es debido el éxito del Quijote*, per J. Dublé, i *Estado social de España en tiempo de Cervantes*, per E. de San José.

Com a estudis d'importancia, no n'hi ha cap.

1649 Las Noticias. [*

Barcelona, 6 maig 1905.

Molta part d'aquest número del diari barceloní està dedicada a Cervantes; comprèn un article que porta per títol *Miguel de Cervantes*, un altre *Don Quijote de la Mancha, juzgado por Castelar*, un altre, intitulat *Trajes femeninos sacados del Quijote*, contenint, demés, copia de les medalles que es feren a Madrid i Barcelona, vistes de la casa de Medrano i retrats de Cervantes.

De les esmentades medalles en tenim exemplars (vitr. III).

1650 La Tralla. Número dedicat á conmemorar el Centenari del Quixot. [36-X. c. 1

Any II, núm. 67. Barcelona, 3 febrer 1905. p. 444 × 330 mm. 8 pp.
Un altre exemplar. [*

Aquest número fou objecte d'una denuncia per part del fiscal de S. M., per culpa dels dibuixos político-quixotescos que omplenen les seves pàgines.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

El text conté : Un fragment d'un text inèdit del *Don Quijote*, que no té res que veure amb el d'En Cervantes; i les següents poesíes : *Els Quixots*, *¡Quixots!*, *Els Quixots del siglo xx* i *Don Quixot de... Leganés;* demés també hi figuren dos articles : *El Quixot del Centenari*, per En Pere B. Tarragó i *El Quixot y'l poble castellá*, aquest últim article és cervantí.

1651 La Vanguardia. [*

Barcelona, 7 maig 1905. p. 510 × 340 mm.

Número dedicat al tercer Centenari del Don Quijote. Els treballs que comprèn van esmentats en els núms. 1597, 1600, 1601, 1603, 1609 i 1668, i publica fragments d'En Cervantes i Pi i Molist (núm. 1303); els gravats reprodueixen retrats d'En Cervantes, portades i dibuixos de diverses edicions del *Don Quijote*.

1652 Los concursos del Centenario. [36-IX. MC. II

La Tribuna (III, núm. 668), Barcelona, 2 març 1905.

Censura el sens fi de certàmens literaris i artístics que es projecten amb motiu del tercer Centenari; creu que valdría més que fossin pocs, però amb bons premis.

1653 Los dos retratos auténticos de Cervantes. [36-IX. MC. II

El Noticiero Universal, Barcelona, 27 maig 1905.

Fa referencia al retrat que N'Asensio descobrí en 1864 (núm. 805), i a l'autoretrat que es llegeix en el Pròleg de les *Novelas Ejemplares*.

1654 Mestres, Apeles. — La nota del día. [36-IX. MC. II

La Publicidad, Barcelona, 29 abril 1905.

Dibuix quixotesc.

1655 Miquel i Planas, R. — Cervantisme català. [05 (46.71)*

Joventut (IV, núms. 276 i 277), Barcelona, 25 maig i 1.r juny 1905.

L'articulista passa revista a l'obra cervantina feta a Catalunya, demostrant que «si vale más un Quijote que todas las manufacturas de algodón de esos

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

catalanes», les edicions més esplendoroses del *Don Quijote* han sortit de la nostra terra, un català féu la millor *Bibliografía cervantina*, i un altre el millor bust de l'immortal Cervantes, per a no citar altres coses.

1656 Monumento a Cervantes. [05 (46.71)*

La Ilustración Artística, Barcelona, 17 juliol 1905.

Aquest monument es veu a Alcoy. Fou ideat per l'arquitecte En Vicens Pascual i el bust d'En Cervantes que hi ha és obra d'En Ferràn Cabrera.

1657 Opisso, Alfredo. — Dulcinea. [36-IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelona, 7 maig 1905.

Anàlisi del tipus de l'enamorada de D. Quixot.

1658 Palma, Ricardo. — En la última página del Quijote. [05 (46.71)*

Hojas Selectas (IV, pp. 651), Barcelona, 1905.

Poesía; il·lustració de N'Inurria.

1659 Pérez Carrasco, Julián. — Notas críticas al relato de la libertad de Melisendra. [36-IX. MC. I

El Noticiero Universal, Barcelona, 7 maig 1905.

Treball premiat en el certamen que féu el dit diari. És un comentari al romanç cavalleresc de Don Gaiferos, representat pels putxinel·lis de Maese Pedro (*Don Quijote*, II, 26).

1660 Pérez González, Felipe. — Quijoterías. [*

El Liberal, Barcelona, 7 maig 1905.

Poesía.

1661 Pico, Paco. — A vuela pluma. [36-IX. MC. II

El Liberal, Barcelona, 7 maig 1905.

Notes còmiques. N'hi ha dues de dedicades al Centenari, la una escrita en versos «de cabo roto».

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1662 Proyecto de Monumento á Miguel de Cervantes Saavedra por Agapito Vallmitjana. [36-IX. MC. 11

El Siglo XX (IX, núm. 436), Barcelona, 13 maig 1905.

Explicació i gravats d'aquest projecte de monument.

1663 RAHOLA, Federico. — Cervantes y América. [05 (46.71)*

Mercurio (V, núm. 43), Barcelona, 1.r juny 1905.

Al·ludeix a la sol·licitud que féu En Cervantes per a passar a Nueva Granada o a Guatemala amb algún càrrec públic, i la cita d'*El celoso extremeño* referent a Amèrica.

1664 Ramón Miquel y Planas | Cervantisme | Català | Dos articles publicats en el | periòdich «Joventut» | Núms. 276 y 277 de 25 de maig y 1.r de juny | [Escut.] | Barcelona | 1905. [41-VIII. c. 18

p. 191 × 138 mm. c. 118 × 68 mm. 24 pp.

Els preliminars, corresponen a la Portada (pp. 1 i 2).
El text (pp. 3-24), conté un tiratge a part de l'article esmentat en el número 1655.
A l'envers de la Portada ens fa saber l'autor que d'aquest extret se n'han tirat deu exemplars : un en paper de fil (el de la Col·lecció Bonsoms) i nou en paper japonès.

1665 RAS, A. — Cruzando la Mancha. [*

Las Noticias, Barcelona, 9 març 1905.

L'articulista tracta de la patria de D. Quixot.

1666 Recuerdos de Cervantes. [36-IX. MC. 11

El Noticiero Universal, Barcelona, 10 maig 1905.

Gravat contenint algunes vistes d'Argamasilla, casa dita d'En Medrano Esquivias, la casa de la muller d'En Cervantes, i Toledo, el pati del «mesón del Sevillano».

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1667 Recuerdos de la ruta de Don Quijote. [*

El Noticiero Universal, Barcelona, 8 maig 1905.

Gravats amb vistes de la casa de la Duquessa de Villahermosa a Pedrola, i paisatges manxecs.

1668 RODRÍGUEZ CODOLÁ, M. — El retrato de Cervantes. [36-IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelona, 7 maig 1905.

Opina l'articulista que el millor retrat és el que el mateix Cervantes es féu en el pròleg de les *Novelas*.

1669 RODRÍGUEZ MARÍN, Francisco. — Una joyita de Cervantes. [*

El Noticiero Universal, Barcelona, 8 maig 1905.

Interessant article on es tracta del famós sonet de Cervantes «Al túmulo de Felipe II».

1670 SAINT VICTOR, Paul de. — Don Quijote. [36-IX. MC. I

Revista Popular, Barcelona, maig 1905.

Traducció de l'estudi del celebrat crític francès.

1671 SCHURIN, Julio. — Influencia de Cervantes sobre la literatura alemana de los siglos XVII y XVIII. [36-IX. MC. I

Boletín de la Obra de Buenas Lecturas, Barcelona, 1905.

Copía la nota del volum on hi ha les memories i notes dels treballs presentats al V Congrés científico-catòlic internacional, celebrat a Munich en 1900, i tradueix el resum de l'estudi d'En Schurin, llegit en aquell Congrés, estudiant la influencia de Cervantes a la literatura alemanya en els segles XVII i XVIII.

1672 SOLER Y TEROL, Luis M.ª. — De lo que sucedió a D. Quijote en su entrada en Barcelona... (Don Quijote, II, 61). [36-IX. MC. I

El Noticiero Universal, Barcelona, 7 maig 1905.

Treball premiat en el concurs del diari. És un comentari al dit capítol.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1673 SUÑÉ, Juan. — Comentario al Prólogo de la Segunda Parte de «D. Quijote». [36-IX. MC. I

El Noticiero Universal, Barcelona, 7 maig 1905.

Treball premiat en el certamen que féu aquest diari.

1674 [Al llom:] Tercer | Centenario | del | Quijote | Sellos | y cajas | de | fósforos | 1905. [43-8

p. 272 × 189 mm. 7 ff. s. n.

Col·lecció de vuitanta fototipies, fetes per la casa Thomas, de Barcelona, i que anaven posades dins les capses de mistos de classe extra. Comprèn retrats d'En Cervantes, un facsímil de la seva lletra, vistes d'Argamasilla de Alba, Esquivias, Pedrola i Alcalà d'Henares, reproducció de portades d'algunes edicions del *Don Quijote* i de làmines il·lustrant passatges de la dita novel·la. Al revers de cada fototipia hi ha breus explicacions referent al gravat que figura al davant.

La direcció d'aquesta col·lecció gràfica cervantina va córrer a càrrec de N'Eudald Canibell.

1675 VALLS SABATER, Rómulo. — Quijoterías. [36-IX. MC. II

Las Noticias (X, núm. 3,237), Barcelona, 11 febrer 1905.

Fa referencia al furt de l'ase d'En Sanxo.

1676 VIADA LLUCH, Luis Carlos. — Calderón propagandista del Quijote. [38-IX. c. 12*

El Correo Catalán (núm. 6,918), Barcelona, 6 maig 1905.

Interessant article on es demostra l'entusiasme que sentía l'autor de *La vida es sueño* per Cervantes.

1677 VINCENTI, Alfredo. — Don Quijote y el honor. [*

El Liberal, Barcelona, 9 maig 1905.

És el discurs que llegí el seu autor en l'Ateneo de Madrid amb motiu del novenari que el dit Centre dedicà a Cervantes i la seva obra.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1678 X. — Don Quijote de la Mancha. [*

Las Noticias, Barcelona, 2, 3 i 6, 11 maig 1905.

Interessant estudi dedicat a analitzar el llibre cervantí.

1679 República de Colombia | Ministerio de Instrucción Pública | Celebración | del | tercer centenario de la publicación | del | «Quijote» | en Bogota | 30 de Mayo de 1905 | Edición Oficial | Bogota | Imprenta Nacional | 1905. [37-IX. c. 16

p. 235 × 135 mm. c. 177 × 78 mm. (8.º). 52 pp.

Els preliminars són la Portada, el Decret i Comunicacions referents a la celebració del tercer Centenari del *Don Quijote* (pp. 1-9).

El text (pp. 11-51) comprèn el programa de la festa que se celebrà el 30 de maig de 1905 en el Teatre Colón; el discurs d'En Rivas Groot; la poesía *Don Quijote*, d'En Juan C. Ramírez; el dictamen del jurat del Certamen; les poesíes : *A Cervantes : Lección del Quijote*, per En Rafael Pombo; *Don Quijote*, per N'Alfredo Gómez Jaime; *Caballeros andantes*, per R. Escobar Roa; *Manchego*, per Julio César Arce; *Dulcinea*, per N'Adolfo León Gómez; *A Cervantes*, per Dorila Antommarchi de Rojas, i descripció de la dita vetllada i notes.

1680 Tercer centenario del «Quijote» | Discurso | del Sr. | D. José M. Rivas Groot | en nombre del gobierno | y de la | Junta Organizadora | Edición Oficial | Bogota | Imprenta Nacional | 1905. [38-IX. c. 13*

p. 244 × 150 mm. c. 183 × 77 mm. (4.º). 12 pp. En la portada, a mà, autògraf de l'autor dedicant aquest exemplar «al Sr. Don Antonio Rubió y Lluch».

Els preliminars d'aquest plec són la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-12) tracta del Quixot i de l'esperit cavalleresc.

1681 El Briocense. [38-IX. c. 17

Any II, núm. 17. Brihuega, 8 maig 1905. p. 443 × 322 mm.

Tot el número està dedicat a Cervantes i al *Don Quijote.*

La part literaria conté : *¿Qué es el Quijote? ¿Quién fué Cervantes?*, per N'Isabel Muñoz Caravaca; *El Quijote y la Industria lanera*, per En Ramón Casas; *La política del Quijote*, per N'Eduardo Contreras; *La muerte de Cervantes*, per

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

N'Antonio Pareja Serrada, i *Las casas de Cervantes en Madrid*, per El Arraez Maltrapillo. I entre altres, les poesíes *Los molinos de viento*, per Vicente Pedromingo; *El Quijote y sus enseñanzas*, per En Máximo de Arredando.

Amb l'estil de l'article firmat per *El Arraez Maltrapillo*, ens ha semblat veure-hi el del periodista J. J. Morato.

1682 España. Revista semanal de la «Asociación Patriótica Española». [37-X. c. 15

Any II, núm. 90. Buenos Aires, 9 maig 1905. p. 285 × 200 mm. pp. I-XVI + 56 pp. + pp. XVII-XXXII.

La part literaria d'aquesta revista destinada a commemorar el tercer Centenari del Quixot, comprèn els següents treballs : *La ofrenda de «España» a Cervantes*, per N'A. Atienza i Medrano; *Ante el enigma*, per En Miquel Cané; *El Quijote*, per N'Adolf E. Dàvila; *Mi primera lectura del Quijote*, per N'Aníbal Latino; *Un artículo postergado*, per En Fulgenci Herrera; *Una opinión*, per N'Adolf Saldias; *Cervantes en la Abdiencia de Charcas*, per N'Estanislau S. Zeballos; *Sic transit gloria*, per En Julià de Vargas; *Epístola a Cervantes*, poesía, per En Calixte Oyuela; *Sursum corda*, per N'Avelí Gutiérrez; *Cervantes en Esquivias*, per En Josep Nogales; *Hay que hacer más*, per Na Carlota Gómez de Plaza; *La cueva de Cervantes*, per Rafael Calzada; *A Cervantes*, poesía, per N'E. Vera González; *El Quijote*, poesía, per En Casimir Prieto; *Cervantes y el Quijote*, per En M. Calandrelli; *Cervantes*, per En Pere G. Morante; *Don Quijote de la Mancha*, per En Carles Baires; *La mano del genio*, poesía, per En J. L. López de Gomara; *Cervantes-Don Quijote*, per En M. A. Bares; *La experiencia en el Quijote*, per En R. Conde Salgado; *Una trilogia del genio*, per N'Enric Lipschütz; *Doña Tolosa y Doña Molinera y Maritornes*, per En Josep Nogales; *Cervantes y Shakespeare*, per En Lluís R. Fors; *Diez y ocho naciones, un solo idioma, un solo pensamiento*, per En M. Alonso Criado; *Acordes*, per En C. del Campo; *La cordà*, per El Abate Pirracas; *De cómo el Don Quijote no tiene detractores*, per En Martí Dedeu; *Notas*, per En R. Monner Sans; *Imperecedero*, per N'Enric Ortega; *Cervantes y Galicia*, per En M. Castro López; *Juventud eterna y universal popularidad*, per En Julià Milou; *¡Pobre manco!* poesía, per En Mariàn Roca; *Carta de ultra-tumba*, poesía, per En Vicens Nicolau Roig, i *Ofrenda a España*, poesía, d'En Josep Santos Chocano.

La part artística comprèn reproduccions de quadros com *Primera salida*, *En las bardas del corral*, *Encantado* i *Despedida* d'En García Rodríguez, estudis d'En Domingo i esbossos d'En Jiménez Aranda.

De les poesíes no en farem menció, com tampoc de tots els treballs en prosa; però sí han de senyalar-se *Cervantes en la Abdiencia de Charcas*, *Sursum corda*, *Cervantes en Esquivias* i algún altre com a més importants.

1683 MONNER SANS, R. — El Quijote en el Diccionario. [36-IX. MC. I

El Correo Español, Buenos Aires, 7 maig 1905.

Proposa la inclusió al Diccionari de la llengua castellana de les paraules *cervantismo, cervantófilo* i *quijotear.*

1684 Prontuario | para los lectores de | Don Quijote de la Mancha | Versión al castellano vulgar, de palabras y frases anticuadas, | de uso poco frecuente; y noticia sucinta de los principales personajes históricos, | caballerescos y mitológicos que se citan en la Obra | por | P. Galiana Cervántes | Obra dedicada | á los jóvenes alumnos de las escuelas de primera enseñanza de España | Cartagena — Imp. de P. Arévalo. — Serreta, 20 y 22. | 1905. [42 IX. c. 1

p. 217 × 153 mm. c. 158 × 108 mm (4.º). 108 pp. Rústega. En la Portadella, escrit a mà, «Givanel».

Els fulls preliminars corresponen a la Portadella, Portada i Advertiment «Al lector» (pp. 1-8).

El text (pp. 9-108) conté, com diu el títol, per ordre alfabètic, moltes de les paraules anticuades i d'ús poc corrent, refranys, etc.

És un treball igual al fet per En J. M. Benedicto, *Léxico de Cervantes*, però més extens i per ordre alfabètic. Com a treball de vulgarització no està mal, si bé cal dir que podíen senyalar-se algunes definicions que no són les més apropiades; el crític i el comentador mai faràn ús de llibres com el ja esmentat d'En Benedicto, ni com aquest d'En Galiana Cervantes.

1685 Obras de Auctores Portugueses | V | Antonio José da Silva | Vida do grande | D. Quixote de la Mancha | e do gordo Sancho Pança | Opera jocosa | Prefaciada e revista por Mendes dos Remedios | [Gravat : LUMEN.] | Coimbra | França Amado-Editor | 1905. [48-VI. c. 2*

p. 200 × 125 mm. c. 150 × 77 mm. (8.º). XLVII pp. + 84 pp.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Estudi referent a l'autor de la comedia per En Mendes dos Remedios (pp. I-XLVII).

El text (pp. 1-84) conté la comedia escrita per N'A. J. da Silva, dividida en dues parts, contenint nou i vuit escenes, respectivament; abans del començament de l'obra, s'hi veu una Portada, on ens diu que la primera representació

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

tingué lloc en 1733; segueixen el repartiment de les escenes, notes per a la representació i repartiment dels personatges.

L'argument comprèn diversos passatges del llibre cervantí.

Vegeu, referent a aquesta obra teatral, ço que hem dit en el núm. 756.

1686 Apuntes | Cervantinos | leídos por | D. José Pérez Ballesteros | en las sesiones celebradas con motivo del | Tercer Centenario | del Quijote | en el Instituto General y Técnico y en la | Escuela Normal Superior de Maestras | de La Coruña | La Coruña | Tipografía La Constancia | Plaza de María Pita, 18 | 1905. [37-X. c. 14*

p. 240 × 170 mm. c. 175 × 95 mm. (4.º). 24 pp. Al vers de la portada, dedicatoria autògrafa de l'autor a En Ramón León Máinez.

Els preliminars d'aquest opuscle són solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-24) comprèn el dos discursos que va llegir el Director de l'Institut de la Coruña en les festes celebrades en honor de Cervantes. En el primer, creu en la existencia del *Buscapié* en època de Cervantes; i en el segón, diu que Cervantes es «pedagogo de pedagogos».

1687 El Centenario del | «Quijote» | en Galicia | Folleto publicado á expensas | de la Liga de Amigos de La Coruña. [Portada gravada, dibuixada per U. González.] [36-X. c. 3

p. 340 × 246 mm. c. 267 × 185 mm. (4.º). 32 pp., a doble columna + 1 f. s. n.; 3 làms., dibuixades per J. Gómez, M. Abella, R. Navarro.

Conté, a part d'uns dibuixos d'En Castro, Llorens i altres, els següents treballs literaris : *Notas bibliográficas; Cervantes periodista a la moderna*, per N'Emilia Pardo Bazán; *Oriundez y protección de Cervantes*, per En Benito F. Alonso, *De cómo debemos leer los gallegos el Quijote*, per N'Aurelio Ribalta; *El Centenario del Quijote*, per En Juan Barcia Caballero; *En defensa de Sancho*, per En José R. Carracido; *Galleguismo y Quijotismo*, per N'Eloy Luis André; *Cervantes*, per N'Isidoro Bugallal; *El Quijote y el espíritu nacional*, per En Ramón L. de Vicuña; *A Cervantes*, per En Salvador Golpe; *La mujer de Sancho*, per N'Alfredo Vicenti; *Quijotes y Sanchos*, per En Ramón Bernardes; *Cervantes, rexionalista*, per N'Eugenio Carré Aldao; *El símbolo*, per En S. Moreno Barcia: *La cuna y la oriundez de Don Miguel de Cervantes Saavedra*, per En J. M. Regueira Montero; *Espíritu de Raza*, per N'Eladi Rodríguez González; *Obra del P. Sarmiento sobre Cervantes*,

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

per En Galo Salinas Rodríguez; *Don Quijote redivivo*, per En Santiago de la Iglesia; *Biografía de Cervantes*, per N'Eduardo Vincenti; *Minucias*, per A. Martínez Salazar; *Los símbolos del Quijote*, per N'Eladio Fernández Diéguez; *Cervantes y Casanovas*, per M. Lugris Freire; *Cómo murió un Quijote*, per En W. Fernández Flórez; *La patria según el Quijote*, per En Salvador Golpe; *Mi homenaje*, per N'Eduardo L. Budén; *Justicia y Gratitud*, per En Narciso Túñez; *El Quijote en Inglaterra*, per El Marqués de Figueroa, i *Cervantes y Colón*, per En F. Lumbreras.

Amb tot hi haver escrit els noms de N'Emilia Pardo Bazán, Marqués de Figueroa, N'Eugenio Carré Aldao, Juan Barcia Caballero, José R. Carracido, Eloy Luis André i molts altres, hem de dir que no hi ha cap treball que sobresurti; es veu que tots foren escrits a corre-cuita i per compromís.

1688 [Títol de la coberta.] Escuela Superior Mercantil de La Coruña | Centenario | del | Quijote | mayo 8 de 1905 | Discurso leído por el catedrático de la misma escuela | D. Juan Asúnsolo Martínez | La Coruña | Establecimiento tipográfico de «La Voz de Galicia» | Calle de Santiago, núm. 1. — Teléfono, 5 | 1905. [46-VI. c. 2

p. 208 × 134 mm. c. 168 × 90 mm. (4.º). 20 pp.

El preliminars són la coberta, que fa de Portada.

El text (pp. 1-10) és el discurs de N'Asúnsulo, on es creu amb la historia del *Buscapié*, i es diu que el 8 de maig de 1605 es publicà la primera part del *Don Quijote*, que aquesta fou rebuda fredament, i que se n'imprimiren trenta mil exemplars.

Com es veu, és treball que no pot recomanar-se.

1689 Estudio | sobre | la verdadera cuna y oriundez | de Miguel de Cervantes Saavedra | por | José M.ª Riguera Montero | Doctor en Derecho Civil y Canónico, Catedrático que ha sido de Latinidad en la Universidad de Montevideo, Censor de la Academia Española del Uruguay, | Asesor de la Legación y Consulado General de España en la misma República, Jefe Superior N. de Administración Civil del Estado, | Socio fundador de la Asociación de La Prensa de la Coruña, etc., etc. | [Floró.] | La Coruña | Establecimiento Tipográfico La Gutenberg | Calle de la Barrera, núm. 19 | 1905. [36-X. c. 5*

p. 312 × 232 mm. c. 243 × 172 mm. (4.º). 15 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada, Dedicatoria i Retrat de l'autor (pp. 1-5).

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

El text (pp. 7-13) comprèn tres capítols, dedicats tots ells a demostrar que Cervantes va néixer a Alcázar de San Juan, i fundant-se en què en el *Don Quijote* es diu que el seu autor es «arabigo y manchego», la qual cosa no podria dir-se si fos nascut a Alcalà d'Henares.

En les pp. 14 i 15 s'hi llegeixen dues poesies : una d'En Luciano Manasalvas que porta per títol *A Cervantes*, i una altra d'En Carlos Servert *La patria de Cervantes.*

1690 Memoria | leida por el catedrático | de | lengua y literatura castellana | del | Instituto General y Técnico | de La Coruña | en la solemne sesión celebrada | en dicho establecimiento de enseñanza el | 7 de mayo de 1905, con el objeto de | conmemorar el tercer centenario | de la publicación | del Quijote | La Coruña | Tipografía La Constancia | Plaza de Maria Pita, 18 | 1905. [46-VI. c. 2*

p 215 × 138 mm. c. 160 × 90 mm. (8.º). XXI pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars són : Portadella i Portada (pp. I-IV).

El text (pp. V-XXI) comprèn el discurs llegit en la festa cervantina que celebrà l'Institut de La Coruña amb motiu del tercer Centenari del *Don Quijote.*

En començar el discurs topem a les poques ratlles amb una afirmació que no la deu haver de fer un catedràtic de Literatura castellana, i és que el dia 7 de maig de 1605 es publicà el *Don Quijote.*

1691 [Títol de la coberta.] Tercer Centenario | de la publicación del Ingenioso Hidalgo | D. Quijote de la Mancha | Homenaje | del | Ateneo Ferrolano | Ferrol | Imp. y Estereotipia de «El Correo Gallego» | 139 — Real — 141 | 1905. [37-X. c. 14*

p. 245 × 160 mm. c. 174 × 108 mm. (8.º). 52 pp. s. n.; 1 làm.

Els preliminars són : Frontispici, Portadella i Portada (pp. 1-6).

Els treballs que es llegiren en la sessió del 6 de maig de 1905, commemorant el tercer Centenari del *Don Quijote*, foren : *Discurso*, de N'Andrés Aveli Comerma; *Personalidad de España por el Quijote*, per N'A. de la Iglesia; *El Quijote*, poesía, per N'Emiliano Balás; *Cervantes y el P. Sarmiento*, per N'Aurelio Ribalta· *Don Quijote, pedagogo*, per En Federico Landrove Moiño, i *Algún comento sobre el Quijote*, per En Rodrigo Sanz.

Foren tants els treballs que es presentaren, que tingueren de celebrar sessió el dia 13 per a donar lectura dels següents estudis : *Cervantes y Avellaneda*, per N'Alfredo de la Iglesia; continuació dels *Comento*, per En Sanz, i un discurs no mancat de gracia, que llegí En Ricardo Neira.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1692 La | Filosofía del Derecho | en el Quijote | (Ensayos de Psicología colectiva) | por | Tomás Carreras y Artau, | Doctor en Derecho y en Filosofía y Letras, | Abogado del I. Colegio de Barcelona | Contribución a la Historia de las ideas jurídicas, | reflexivas y populares, en | la España del siglo XVI. [Prat 5. IV*

p. 197 × 136 mm. c. 137 × 84 mm. (8.º). 416 pp. + 1 f. s. n., amb el Colofó.
Un altre exemplar. [340.12 : 834.4 R.*

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria i Pròleg (pp. 1-8).

El text (pp. 9-408) va repartit en dotze capítols. A la fi s'hi troba la Taula i el Colofó.

Aquesta obra és molt profitosa, així per al cervantista com per al psicòleg. És un llibre fet de paperetes, ço és : prenent del *Don Quijote* tot allò que hi ha d'interessant referent a filosofia del Dret, i comparant després les notes cervantines amb textos de la mateixa materia pertanyents a diversos autors, anteriors, contemporanis o posteriors a Cervantes; com pot suposar-se, l'autor del llibre, després d'exposar els textos, fa comentaris referents al punt que dilucida.

Hem de dir que aquesta obra, que és una de les més serioses que es publicaren a l'escalf del centenari del *Don Quijote,* no tingué el ressò a què és mereixedora, probablement perquè en el Colofó no es llegeix el nom de Madrid, lloc on es publicaren un sens fi de treballs cervantins que semblen fets exprofés per a desacreditar el Centenari que se celebrava.

1693 La Lucha. [38-IX. c. 17

Any XXXV, núm. 8,534. Girona, 7 maig 1905. p. 512 × 335 mm. Tiratge en paper especial.

El text conté diversos treballs; els més importants són un sonet de N'A. Vinardell Roig, que porta per títol *A un libro inmortal,* i un article intitulat *Don Quijote, trágico.* També hi ha un fragment del cap. 42 de la segona part.

1694 Román Jori | Visionarios | Opúsculo con pretensiones quijotescas leído, con voz grave y sonora, por su autor | en el Centro «Unión Republicana» de Gerona, con ocasión de celebrarse una velada | (14 de Mayo de 1905) conmemorando el tercer Centenario de la aparición de «D. Quijote de la Mancha». | Gerona : | Tipografía de La Lucha | 1905. [42-IX. c. 3*

p. 215 × 158 mm. c. 179 × 126 mm. (4.º). 17 pp., la següent s. n., + 1 f. s. n.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portada i Dedicatoria (pp. 1-4).
El text (pp. 5-17) conté una de les més punyents oracions endreçades a defensar el quixotisme.

1695 Gaceta Médica de Granada y del Sur de España. [41-VIII. c. 8

Any XXIII, núm. 526. p. 245 × 172 mm. c. 173 × 98 mm. 48 pp.

Número dedicat al tercer Centenari del Quixot.

Pel nombre d'escriptors que hi col·laboren, es veu que el Director invità a persones de vàlua en el món de les ciencies i les lletres perquè encara que fos amb una quartella contribuïssin a enaltir el text de les pàgines de l'esmentada revista. Diem això, perquè hi havem vist escrits en castellà, francès, portuguès, alemany i anglès, deguts a catedràtics d'Universitats espanyoles (Madrid, Salamanca, Valencia, Valladolid, Granada i Barcelona), a professors estrangers com Ferrua, Kaufmann i Mérimée, i a hispanòfils com En Fastenrath i altres.

Els autors que figuren en el susdit número, són els següents : D.ª Pau, infanta d'Espanya, En Julià Calleja, Edmond Vidal, Magalhaes Lima, Ventura Traveset, Monner Sans, Pasquier, Alonso Cortés, Rodríguez Méndez, V. Machado i Rodríguez San Pedro; En Miquel de Unamuno tracta de *La locura de D. Quijote;* En Fastenrath, de *Los centenarios del Quijote y Schiller;* Mérimée afirma en una *Carta abierta* que el Quixot és traduïble; el Prof. Neuburger intitula son treball *Nordischer Festgruss;* el Dr. Ferrua *Cervantes;* Díaz de Escobar dóna una interessant noticia referent a què el còmic *Angulo*, contemporani de Cervantes, *vivió en Granada*; en Carracido tracta d'*El Quijote como agente terapéutico de la sociedad española;* el Dr. Kaufmann contribueix amb l'interessant treball *Einige Worte zu den Novelas Ejemplares;* l'ex-ministre N'Amós Salvador, amb una *Carta abierta;* En Maurell, amb *Don Quijote en las aulas francesas;* En Bonneau, tracta de *Don Quijote en el arte extranjero;* V. de Castro, en *¡Tate, tate, folloncicos!*, tracta d'algunes imitacions quixotesques; López Muñoz, en *La traza del buen sentido* ve a dir que no devem esser ni Quixots ni Sanxos; el Dr. Jowat, *Que discurre sobre el párrafo menos cervantino del Quijote* que diu es troba en el cap. 23 de la segona part, i En Salvador V. de Castro, publica la *Hazaña heroica del famoso caballero de la Mancha.*

Molts dels anteriors escrits no han estat fets més que per a sortir del pas.

1696 *Programa* | de las | *Fiestas del Corpus* | *Suplemento al* | Almanaque Literario, Comercial | é Ilustrado | *para 1905* | Precio : *10* céntimos. | [Anunci de la Joyeria Oliver.] | Imp. de López de Guevara. — 6 — 1905. [42-IX. c. 2

p. 215 × 104 mm. c. 195 × 77 mm. (8.º). 18 pp. + 1 f. s. n.

Aquest fulletó, imprès a Granada, té per preliminar la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-18) conté el programa de les festes del Corpus en dit lloc, intercalant-hi anuncis.

En la p. 13 s'hi llegeix la poesía d'En L. Cano i Masas, que porta per títol *¡Y era manco...!*

1697 Reseña del acto literario | celebrado en la Universidad de Granada | en homenaje á | Miguel de Cervantes Saavedra | el día 8 de mayo de 1905 | con motivo del tercer centenario | de la publicación de «El Quijote» | [Escut.] | Granada | Tip. de Indalecio Ventura López | 1905. [38-IX. c. 13*

p. 210 × 153 mm. c. 170 × 100 mm. (4.º). 89 pp., la següent en blanc s. n. En la p. 11 dedicatoria d'En Señán al Dr. Rubió i Lluch.

Els preliminars són : Portada i ressenya de la festa literaria que es féu a la Universitat el dia 8 de maig de 1905 per a commemorar el tercer Centenari de la publicació del *Don Quijote* (pp. 1-5).

El text (pp. 7-89) conté els treballs que es llegiren en la dita festa, i són : Discurs d'En García-Solà; *Algunas consideraciones sobre el Quijote*, per En Señan i Alonso, estudi comparatiu de Cervantes amb Isabel la Catòlica; *Homenaje*, poesía de N'Afan de Rivera; *Cervantes en Granada*, per En Pareja; *Lloraba sonriendo*, per En González Gastón; *A Miguel de Cervantes Saavedra*, poesía, d'En F. J. Cobos; *El Quijote ideal y el Quijote histórico*, per En Villa Real i Valdivia; *La Historia Natural y el Quijote*, per En Pascual Nacher i Vilar; *A D. Quijote de la Mancha en la famosa aventura de los molinos de viento*, poesía, per En F. Jiménez Campaña; *Las enseñanzas del Quijote con relación a la Higiene*, per En Paso i Fernández Calvo; *A Cervantes*, poesía, per En Vico i Brabo, i *Cervantes en Africa*, per N'Antoni Almadro i Cárdenas.

Quasi tots els treballs es veu que són fets per a sortir del pas; potser el més important és el d'En Señan, però hem de dir que voldríem haver vist tractats amb més extensió els d'En Nacher i En Paso, car podríen servir per a comentar alguns passatges del *Don Quijote*.

1698 Esteban Borrero Echevarria | Alrededor | del Quijote | Trabajos escritos con mo- | tivo del 3er. Centenario de la | publicación de la obra inmor- | tal de Cervantes. | Habana | Librería e Imprenta La Moderna Poesia | Obispo 133 y 135 | 1905. [46. X. c. 1*

p. 210 × 147 mm. c. 163 × 100 mm. (8.º). 1 f. s. n. + IX pp., la següent en blanc s. n., + 88 pp. Dedicatoria de l'autor a En José Echegaray.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portada, Dedicatoria i Prefaci (pàgines I-IX).

El text (pp. 1-88) comprèn diversos treballs : 1.r *Juicio sobre el Quijote;* 2.n *Influencias sociales del Quijote,* i 3.r *Don Quijote, poeta.*

El primer és, al nostre entendre, el millor; però en el segón està molt bé la pintura que fa d'un grup social nou : el cervantista; l'article tercer és la imitació d'un capítol cervantí, el que deu seguir al 41 de la segona part.

1699 Tercer Centenario | de la impresión de | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | Homenaje á Cervantes | por los | Escritores Leoneses | Edita y dedica esta obra | como tributo de admiración | al Príncipe de los Ingenios | el diario local | «Mensajero Leonés» | 8 Mayo de 1905. [Portada orlada.] [41-VIII. c. 7

p. 274 × 206 mm. c. 232 × 158 mm. (4.º). 27 pp., la següent en blanc s. n. En la p. 1, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest fulletó són la coberta que fa de Portada.

El text (pp. 1-27) va a doble columna i comprèn diversos treballs dedicats a estudiar *las mujeres del Quijote.* Així hi veiem : *Lo mejor del Quijote,* per N'Antonio de Valbuena; *Las mozas de la venta,* per En Felipe de la Garza; *Sanchica,* per En José Borras: *Teresa Panza,* per Alberto L. Argüello; *Dulcinea,* per En Telesforo F. Ballarna; *Dorotea,* per En V. García Rey; *Luscinda,* per N'Arturo Fraile; *Zorayda,* per En Grisóstomo; *El ama de D. Quijote,* per N'Alfredo L. Núñez; *La antropología criminal de Camila en el «Curioso Impertinente» de Cervantes,* per En Quintiliano Saldaña; *Quiteria,* per En I. Martín Granizo; *Diversas opiniones acerca de quien fué D.ª Isabel,* per Cecilio D. Garrote; *La sobrina de D. Quijote,* per Daniel Calvo; *Maritornes,* per En B. Blanco i Fernández; *Marcela,* per En P. Suárez Uriarte; *Altisidora,* per En Julio Puyol; *La historia de Leandra,* per N'Alvaro López Núñez; *La Duquesa,* per N'Alfredo Barthe, i *Clara de Viedma,* per En Miguel Bravo.

Alguns treballs d'aquests poden servir com a comentari de les figures del *Don Quijote.*

1700 Cervantes e o seu tempo | Discurso pronunciado na sessão | solemne feita em honra de Cervantes, | nas salas da redacção | de «O Correio Nacional» | na noute de 14 de Maio de 1905 | por | Julio Navarro y Monzó | Lisboa | Typographia d'«O Correio Nacional» | 1905. [42-IX. c. 1

p. 180 × 116 mm. c. 142 × 60 mm. 1 f. s. n. + X pp. + 1 f. s. n. + 67 pp., la següent s. n.; la paginació comença a la p. 5. En la portada, escrit a mà, «Givanel». Dedicatoria de l'autor a *O Diario Illustrado.*

Els fulls preliminars corresponen a la Portada, Portadella i Pròleg (pp. I-X) i Portadella (1 f. s. n.)

El text comprèn les pp. 5-67.

En el Pròleg es troba l'article que publicà En Navarro Monzó en el *Correio Nacional*, en 17 de febrer de 1905, intitulat *Un centenario a celebrar.*

Tant en l'article com en la conferencia demostra el seu autor una gran amor a Cervantes i estudi de les seves obres.

1701 Miguel de Cervantes Saavedra | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | Tricentenario de sua primeira edição | Sessão commemorativa | pela | Academia Real das Sciencias de Lisboa | em 9 de maio de 1905 | [Gravat.] | Lisboa | Por ordem e na Typographia da Academia | 1905. [46-VIII. c. 11*

p. 230 × 150 mm. c. 164 × 90 mm. (8.º). 158 pp.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Extracte de les sessions del 3 i 9 febrer i 4 maig de 1905 (pp. 1-13).

El text (pp. 15-158) comprèn els següents treballs : Discurs d'En Virgili Machado; *Acerca da gloriosa novella do Ingenhoso fidalgo D. Quixote de la Mancha*, per Teixeira de Queiroz; *O «Don Quixote» de Cervantes e as «Almas mortas» de Gogol*, per En Z. Consiglieri Pedroso; *Quem foi o auctor de segundo Don Quixote?*, per En Teophilo Braga; *O ideal de Don Quixote*, per En Christovam Ayres; *Duas palavras sobre a evolução e a influencia da novela hespanhola*, per N'Henrique Lopes de Mendonça; *Como Cervantes ri*, per En José de Sousa Monteiro, i el Discurs del Comte de la Viñaza.

Hi ha treballs fort interessants i que analitzen amb crítica severa i justa el llibre d'En Cervantes. En Braga opina que En Fernández de Avellaneda fou En Lupercio Leonardo de Argensola.

1702 The Bookman. Cervantes number. [38-IX. c. 12

Vol. XXVII, núm. 161. Londres, febrer 1905. p. 336 × 227 mm. pp. 189-230.

És aquest un número molt interessant pels cervantistes.

La part literaria comprèn els treballs següents : *Cervantes and his Masterpiece*, per En Martín Hume, i *The Hunting-ground of Don Quixote*, per En Henry Bernard.

La part artística conté reproduccions de Strang, Sullivan, Jiménez Aranda, Rackham, Gamba, Robinson, Gilbert, Cattermole, i molts altres.

Com a suplement hi ha un retrat d'En Cervantes.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1703 The British Academy | Tercentenary of 'Don Quixote' | Cervantes in England | By James Fitzmaurice-Kelly | [From the Proceedings of the British Academy, Vol. II.] London. | Published for the British Academy | By Henry Frowde, Oxford University Press Warehouse | Amen Corner, E. C. | Price One Shilling net. [37-IX. c. 16

p. 250 × 155 mm. c. 190 × 105 mm. 19 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars són la coberta, que fa l'ofici de Portada.

El text (pp. 1-19) conté l'admirable treball que va llegir el seu autor en la sessió de l'Academia Britànica el 25 de gener de 1905 en commemoració del tercer Centenari del *Don Quijote.*

El treball d'En Fitzmaurice-Kelly posa de relleu la coneixença que del llibre d'En Cervantes tingueren els anglesos i demostra la influencia que ha tingut en els seus teatre i novel·la.

1704 *The Life of* | *Cervantes.* | By Albert F. Calvert. | With numerous portraits and | reproductions from early | editions of Don Quixote. | *The Tercentenary Edition.* | John Lane, The Bodley Head, | *London and New York, MDCCCCV.* [44-VI

p. 188 × 125 mm. c. 149 × 85 mm. (8.º). X pp. + 138 pp. + 1 f. s. n.; 33 làms., la primera de frontispici amb una fototipia del retrat de Cervantes. Tapes en tela vermella, propies de l'edició; al revers de la primera tapa, ex-libris d'aquesta edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Prefaci i Taules (pp. I-X).

El text (pp. 1-87) conté la vida d'En Cervantes. Segueix després una llarga llista de refranys trets del *Don Quijote*; una altra amb nota dels documents relatius a Cervantes i a sa familia; una altra referent a bibliografía del Quixot i biografía cervantina, i un quadre sinòptic de les edicions del Quijote (pp. 89-138 + 1 s. n.).

Com s'ha pogut veure, aquesta obra és interessant pels cervantistes, i l'avalora més el sens fi de reproduccions de portades i làmines que es veuen entre les pàgines del text.

1705 El Norte de Galicia. [36-X. c. 5

Època II. Any V. núm. 1,266. Lugo, 10 maig 1905. p. 560 × 385 mm.

El text d'aquest número conté: *La cuna y la oriundez de Cervantes*, per J. M. Riguera Mentero; el discurs llegit per En J. Rodríguez López, que és

un comentari a l'arenga que féu D. Quixot als cabrers (part. I, cap. 11), i *Gloria al genio,* breu biografía d'En Cervantes, per En J. Barreiro Cancelo.

El millor és el segón, amb tot i no ser gran cosa.

1706 El Pallaresa. Diario Democrático de Lérida. [36-X. c. 3

Any XI, núm. 3,213, 9 maig 1905. p. 552 × 385 mm.

Aquest número conté diversos treballs cervantins : Fragments de la conferencia que donà N'Enric de Carcer i de Subies, i un estudi bibliogràfic de les primeres edicions i notes bibliogràfiques de les traduccions d'En M. Jiménez Catalán, treball inspirat en la *Iconografía* (núm. 1624). També publica gravats, com un retrat d'En Cervantes i la portada de la primera edició del *Don Quijote.*

1707 «Un desgobernado gobernador...» | Pasages tomados de la 2.ª Par- | te del Quijote, y concertados | escénicamente en dos actos y | cuatro cuadros, por | M. M. y G. | [Floró.] | Sol & Benet | [A dues columnes. Primera columna:] Imprenta Litografía | Plaza Berenguer IV | [En la segona columna:] Librería Papelería | Mayor, núm. 19 | [Al mig:] Lérida | Año de 1905. [41-VIII. c. 18

p. 229 × 153 mm. c. 190 × 104 mm. (8.º). 37 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. En la portada, escrit a mà, «Perteneix a J. Givanel».

Els preliminars, són : Portada i Llista de personatges (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-37) va repartit en dos actes, que tenen dos quadres cadascún, i està format, com diu la portada, per passatges del *Quixot;* corresponent els del quadro primer al cap. 32 de la segona part, i els del segón al caps. 42 i 43; els del quadro primer de l'acte segón al cap. 47, i els del segón quadro d'aqueix acte al cap. 55. En la penúltima pàgina, que va sense numerar, s'hi troba el següent colofó : «Tercer centenario de la publi- | cación del Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha. | Homenaje a Cervantes», i més avall «Lérida, Abril de 1905.»

L'obra fou arranjada per En Magí Morera i Galicia.

Aquest exemplar serví per a la representació d'aquesta obra, que tingué lloc en el teatre dels Camps Elíseus de Lleyda, en la nit del 9 de maig de 1905.

1708 «Un desgobernado gobernador...» | Pasages tomados de la 2.ª Parte | del Quijote, y concertados escéni- | camente en cuatro jornadas, por | M. Morera y Galicia. | [Floró.] | Sol & Benet | [A dues columnes. En la primera columna:] Im-

prenta-Litografía | Plaza Berenguer IV | [Segona columna:] Librería-Papelería | Mayor, núm. 19 | [Al mig :] | Lérida | Año de 1905. [41-VIII. c. 18

p. 209 × 130 mm. c. 147 × 77 mm. (8.º). 47 pp., la següent en blanc s. n. En la Portada dedicatoria autògrafa de l'autor a En Bonsoms.

Els preliminars són solament la Portada, Llista de personatges i dues notes (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-47) està repartit en quatre jornades.

És la segona edició de l'obra escènica esmentada en el número anterior. En la primera edició a la fi es fixa la data d'abril, i en aquesta, al revers de la Portada, s'hi llegeix : «Esta obra se representó en el Teatro de los Cam- | pos Elíseos de Lérida, la noche del 9 de Mayo de | 1905, como homenaje a Cervantes, celebrando el tercer | centenario de la publicación del Quijote.»

1709 *A. L.* — «Don Quijote» en el teatro. [36-IX. MC. I

El País (XIX, núm. 6,405), Madrid, 15 febrer 1905.

Fa referencia a l'òpera còmica *Don Quijote de la Mancha*, lletra d'En Barriobero, amb música del mestre San José. Vegeu núm. 1755.

1710 Adolfo Bonilla y San Martín | Don Quijote y el pensamiento español | [Floró.] | Madrid | Imprenta de Bernardo Rodríguez | MCMV. [41-VIII. c. 11

p. 240 × 165 mm. c. 180 × 100 mm. (8.º). 26 pp.

Els preliminars d'aquest fulletó, són: Portadella, Portada i Dedicatoria (pp. 1-5).

El text (pp. 7-26) comprèn la conferencia donada en l'Ateneu de Madrid, el 6 de maig de 1905.

El treball d'En Bonilla i San Martín és un del més seriosos que es llegiren en el novenari que l'Ateneu de Madrid va dedicar a En Cervantes, i ve a demostrar que la filosofía de Sanxo és «desde el punto de vista del fondo, la filosofía del sentido práctico, y se traduce formalmente en los refranes», la de D. Quixot «es la filosofía de las grandes y elevadas aspiraciones intelectuales».

1711 Aicardo, J. M. — Miguel de Cervantes y Lope de Vega o el Quijote y su época literaria. 2 (05) (46.41)*

Razón y Fe (Madrid, XII, pp. 5-27, 158-180, 281-294 i 450-460; maig-agost 1905).

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

El treball de P. Aicardo està escrit amb imparcialitat, reconeixent els mèrits literaris de ambdós escriptors castellans i no deixant-se dur per sentimentalismes ni banderies. És treball interessant per als biògrafs cervantins.

1712 Album | *Cervantino Aragonés* | de los trabajos literarios y artísticos con que se ha | celebrado en Zaragoza y Pedrola el III Centenario de la | edición príncipe del Quijote. | Publícalo la Excma. Sra. | *Duquesa de Villahermosa* | Año [Escut.] 1905 | *Madrid* | En casa de la Viuda é hijos de M. Tello, | Impresor de Cámara de S. M. [34·IX

p. 320 × 225 mm. c. 232 × 140 mm. (4.º). XV pp., la següent en blanc s. n., + 224 pp. + 2 ff. s. n.; 27 làms. Tapes en tela, amb planxes als plans, propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest esplèndid volum, són : Frontispici, Portada i Pròleg (pp. I-XV).

El text (pp. 1-217) està profusament il·lustrat, amb reproducció de medalles fetes fer per la duquessa de Villahermosa, no mancant-hi la referent a les festes cervantines celebrades a Saragossa i Pedrola; retrats dels que prengueren part en les dites festes; interiors del palau dels ducs de Pedrola, on es creu que hi posa Cervantes l'estada de D. Quixot amb els ducs (caps. 30-58 de la segona part) i del de Saragossa; reproducció d'alguns dels objectes que serviren de premis en els certàmens cervantins celebrats a aquesta última ciutat. També conté unes fotocromotipies que poden servir per a il·lustracions al *Don Quijote*, i són : *Palau dels ducs, a Pedrola*, i *L'Ínsula Barataria*, ambdós d'En Carderera; *D. Quixot amb els ducs*, per En Menéndez Pidal (Lluís); *D. Quixot en el palau dels ducs*, per En J. J. Gárate; *Cervantes i D. Quixot, Encontre de D. Quixot amb la duquessa; Arribada de D. Quixot al palau dels ducs; L'escena nocturna de D. Quixot i els gats*, i *El túmbol d'Altisidora*, imitacions de tapís, per En F. Lafuente.

La part literaria és interessantíssima, ja que després de descriure detalladament les festes que en honra d'En Cervantes es feren a Saragossa i Pedrola, s'inclouen alguns treballs que es llegiren en les dites festes. Nosaltres solament anotarem els puraments cervantins :

Himno a Cervantes, lletra de N'E. Fernández y González, música d'En R. Borobia; *Discurso*, d'En J. V. Rubio y Cardona estudiant *El Quijote como obra literaria; A Cervantes*, poesía, d'En J. Rodao; *Don Quijote y Dulcinea*, poesía, de N'E. Sánchez Vera; *El soldado Miguel de Cervantes Saavedra*, per N'Honorat de la Saleta; *Misión sociológica del Quijote*, per En F. Schwartz i Luna; *Antecedentes literarios que prepararon y causas históricas que produjeron la publicación del «Quijote» de Avellaneda*, per En Tomás Ximénez de Embún i de Val, estudi que conté moltes notes que poden servir per a analitzar el Quixot d'En Fernández de Ave-

llaneda; *Estudio sobre el Quijote, fundamento religioso-psicológico de su grandeza y popularidad*, per En J. Marín del Campo, un dels treballs més seriosos que s'han publicat referent a aquest tema, i un interessant *Estudio del Quijote*, d'En Fernández Bremón. També hi trobarà el llegidor l'oració fúnebre que, endreçada a Cervantes i a la venerable Na Lluïsa de Borja i Aragón, pronuncià l'eminent orador En Florenci Jardiel.

Aquest volum fou dirigit per En J. R. Mélida, bibliotecari de la Casa ducal de Villahermosa.

1713 Algo de comentario. [36-IX. MC. I

El País, Madrid, 9 maig 1905.

Senyala deficiencies en l'organització de les festes del Centenari del *Don Quijote*. Afirma que Cervantes ponderà més Valencia que Barcelona, la qual cosa no l'hem sabut veure clara.

1714 ANDRENIO [Gómez de Baquero]. — Diario de un espectador. El Centenario del "Quijote". [36-IX. MC. I

La Época (LVII, núm. 19,963), Madrid, 1905.

Comentaris referents al Centenari.

1715 ANDRENIO [Gómez de Baquero]. — Don Quijote y el espíritu público. [36-IX. MC. I

La Época, Madrid, 8 maig 1905.

Opina que l'heroi de la Manxa no ha de servir-nos de model, car «no hay ni puede haber ahora *Quijote* en el mundo».

1716 Ante el Centenario. [36-X. c. 5

El Correo (XXVI, núm. 9074), Madrid, 6 maig 1905.

Article enaltint a Cervantes i al *Don Quijote*.

1717 Apuntes | escénicos cervantinos | ó sea | Un estudio histórico, bibliográfico y biográfico de las | Comedias y Entremeses | escritos por | Miguel de Cervantes Saavedra | con varias de sus opiniones sobre las comedias y los cómi-

cos | y noticias de los comediantes | que debió conocer ó mencionó en sus libros inmortales | por | Narciso Diaz de Escovar | Correspondiente de la Real Academia de la Historia | Madrid | Librería de la Viuda de Rico | Travesia del Arenal, número 1. | 1905. [42·IX. c. 4

p. 189 × 120 mm. c. 155 × 90 mm. (8.º). 79 pp., la següent en blanc s. n.

Els fulls preliminars són la Portadella i Portada (pp. 1 i 3).

El text (pp. 5-74) és interessant, ja que tracta de comediants contemporanis de Cervantes i del teatre d'aquest; també dedica un capítol a «Angulo el malo y Agustín de Rojas». A la fi s'hi troba la taula i una llista d'obres cervantines.

Molta cosa en poques pàgines, ço que vol dir que està tractat molt a la lleugera.

1718 Azorín [Martínez Ruiz]. — El espíritu de Cervantes. Ante unas láminas. [36·IX. MC. 11

España (II, núm. 347), Madrid, 5 gener 1905.

Analitza les làmines del *Don Quijote* fetes per En Jiménez Aranda, observant que hi manca l'esperit cervantí. Al nostre entendre té raó, no hi ha encert en el tipus de l'heroi.

1719 Azorín [Martínez Ruiz]. — El brindis de Irving. D. Alonso Quijano en Londres. [36·IX. MC. 11

España (II, núm. 370), Madrid, 28 gener 1905.

Comentaris al banquet que celebraren els hispanistes anglesos en honor d'En Cervantes en l'Hotel Métropole, de Londres, el 19 de gener de 1905.

1720 Azorín | La ruta de | Don Quijote | [Gravat.] | Madrid | Biblioteca Nacional y Extranjera | Leonardo Williams, Editor | Lista, núm. 8 | 1905. [44·V

p. 180 × 115 mm. c. 132 × 77 mm. (8.º). 201 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. d'índex. Tapes en tela blanca, amb teixells vermells (Miquel Rius).

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Dedicatoria i Portadella (pp. 1-10).

El text (pp. 11-186) comprèn diversos articles publicats en *El Imparcial*, de Madrid, en març i abril de 1905, descrivint uns quants pobles de la Manxa,

els més importants per al cervantista, i fent a l'ensems la psicología dels seus pobladors. Segueix després un capítol intitulat *Pequeña guía para los extranjeros que nos visiten com motivo del Centenario*, i Taula.

La ruta de Don Quijote és un llibre que es llegeix amb gust.

1721 BARRIOBERO Y HERRÁN, E. — El centenario de «El Quijote». [36-IX. MC. II

El País (XIX, núm. 6,378), Madrid, 1905.

Censures a la Comissió del Centenari i a altres per no haver-li contestat a una consulta que feia referent a una comedia intitulada *Don Quijote de la Mancha* (núm. 1755).

1722 BENOT, Eduard. — Napoleón, Cervantes. [36-IX. MC. I

El País, Madrid, 21 maig 1905.

Sonet.

1723 Blanco y Negro. [38-IX. c. 12*

Any XV, núm. 731. Madrid, 6 maig 1905.

Aquest número de la coneguda revista madrilenya, fou agotat a poc de sortit, igual que passà amb el de *La Esquella de la Torratxa* de què hem tractat en el núm 1635. I és que ambdós setmanaris feren obra verament dedicada a commemorar el tercer Centenari del *Don Quijote.*

Un article de Navarro Ledesma, que porta per títol *La tierra de Don Quijote*, és el text d'aquest número, i descriu una excursió per llocs esmentats en el llibre cervantí; les il·lustracions són nombroses, reproduint certs indrets de la Manxa.

1724 BRAÑA, Ramón A. de la. — Edición antigua de la primera parte del «Quijote». [36-IX. MC. II

El Imparcial (XXXIX, núm. 13,624), Madrid, 2 març 1905.

Aquesta edició antiga és l'exemplar que tenía En Feliciano Ortego. Vegeu els núms. 1260 i 1266.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1725 BRUN, Luis. — Don Quijote y Dulcinea. [36-IX. MC. I

La República de las Letras, Madrid, 13 maig 1905.

Poesía.

1726 CAMBA, Julio. — Sancho Panza en Madrid. [36-IX. MC. I

El País, Madrid, 11 maig 1905.

Fa al·lusió als forasters que anaren a Madrid amb el reclam de les festes del tercer Centenari.

1727 CARRERE, Emilio. — Cervantes de levita. Dos ensayos de crítica, por Eduardo Barriobero. [36-IX. MC. I

El País (XIX, núm. 6,399), Madrid, 1905.

Tracta del llibre esmentat en el núm. 1736, i alhora fueteja a aquells que «elogiarán a Cervantes y no han leído el *Quijote*».

1728 Catálogo de la ex- | posicion celebrada en | la *Biblioteca Nacional* | en el tercer centena- | rio de la publicacion | del *Quijote.* | Año [Escut.] 1905. [38-VII

p. 275 × 185 mm. c. 200 × 122 mm. (4.º). 1 f. s. n. + 94 pp. + 3 ff. s. n. + LV pp., la següent en blanc s. n., + 2 ff. s. n. + XL làmines. Tela blava. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Advertiment (1 f. s. n. + 4 pp).

El text (pp. 7-94 + 3 ff. s. n.) conté una breu descripció bibliogràfica de quatre centes seixanta una edicions que del *Don Quijote* posseía aleshores la Biblioteca Nacional; Catàlegs dels quadres, estampes, escultures, dibuixos, tapissos i fotografíes que, referents al Quixot, s'exhibiren en la dita Exposició. També s'hi troba una detallada nota bibliogràfica de noranta cinc volums, els quals podríen haver format part de la biblioteca d'un Don Quixot (pp. I-LV), i Colofó. Segueixen, després, quaranta làmines reproduint alguns dels objectes expressats.

També es reprodueix en facsímil la portada de vuit edicions del *Don Quijote,* d'alguns llibres de cavalleríes i de la primera edició de la *Galatea.*

És un llibre d'interès per als bibliògrafs.

1729 Catálogo de una colección | de | libros cervantinos | de venta en la | Librería de la Viuda de Rico | Travesía del Arenal, 1, Madrid | Madrid | Imprenta de P. Apalategui | Pozas, 12. — Teléfono 1.723 | 1905. [38-VIII. c. 13

p. 175 × 117 mm. c. 154 × 90 mm. (8.º). 95 pp., la següent en blanc s. n. «Suplemento | al | Catálogo de libros cervantinos.» 16 pp.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portada i Advertiment firmat per En G.[abriel] M.[olina].

El text (pp. 5-95) esmenta uns sis cents números de bibliografía cervantina, i el Suplement (pp. 1-13) un centenar.

És una col·lecció interessant, veient-s'hi obres que sols de tant en tant surten al mercat. Posteriorment, el dit Molina formà una altra col·lecció, probablement amb el fons d'aquesta, composta de més de nou cents números de treballs cervantins, que ha adquirit la Biblioteca Municipal de Madrid.

1730 Cávia, Mariano de. — Cháchara. [36-IX. MC. 1

El Imparcial, Madrid, 20 maig 1905.

L'articulista fa consideracions referents a un article de *Le Gaulois*, on es diu que el nom de *Don Quichotte* hauría de ser *Don Ganache*, i que de França transplantà En Cervantes les paraules *Panza* i *Rocinante*, de *panse* i *rosse*.

1731 Cávia, Mariano de. — La Hermandad de Cervantes. [36-IX. MC. 1

El Imparcial, Madrid, 18 maig 1905.

Tracta d'aquesta *Hermandad* que havía de formar-se per a anar treballant perquè el Centenari de la mort d'En Cervantes fos una cosa digna. Com pot suposar el llegidor, no es va fer res.

1732 Cávia, Mariano de. — Los cervantistas en Londres. [36-IX. MC. 11

El Imparcial (XXXIX, núm. 13,588), Madrid, 25 gener 1905.

Descriu la festa que feren els hispanistes en els salons Whittehall de l'Hotel Métropole, el 19 de gener.

1733 Cávia, Mariano de. — Sancho Panza y César Borja. [36-IX. MC. 1

El Imparcial (XXXIX, núm. 13,611), Madrid, 1905.

L'articulista fa al·lusió a la conferencia que diu ha de fer el ministre de la Governació en la festa que el Col·legi de Metges de Madrid va a dedicar a Cervantes (núm. 1846).

1734 Centenario del Quijote | *Homenaje* | *de la* | *Revista Penitenciaria.* | Retrato de Cervantes | La cárcel de Sevilla en 1597 donde se engendró el Quijote. | Su distribución arquitectónica y carcelaria. | Su población. — El personal. | Como vivían los presos. — La tarifa, la patente y el abuso. | El servicio religioso. — El Patronato. | La criminalidad en la época de Cervantes. | Causas del delito. — Costumbres penales. — Leyes | penales. — Policía. | Mayo | Madrid | Imprenta á cargo de Eduardo Arias | San Lorenzo, núm. 5. | 1905.

[41-VIII. c. 22

p. 240 × 157 mm. c. 174 × 95 mm. (8.º). pp. 257-358 + 1 f. s. n.; 1 làm., retrat de Cervantes.

És un dels més importants números de revista que es publicaren commemorant el tercer Centenari del Quixot.

Comenta la *Relación de la cárcel de Sevilla* que féu En Chaves, i es troba en el tom primer del *Ensayo de una Biblioteca española de libros raros y curiosos* (Madrid, 1863), analitza el passatge del Pròleg del *Quixot*, on diu : «bien como quien se engendró en una cárcel, donde toda incomodidad tiene su asiento, y donde todo triste ruido hace su habitación?» També estudía i il·lustra certes frases del Quixot i altres obres d'En Cervantes (*Novelas*, *Persiles*, etc.).

Aquest estudi d'En Chaves serveix molt per a saber quelcom de la vida murriesca i dels costums de la dita presó.

1735 Centenario ter | cero de la publi | cación del inmor | tal libro, El In | genioso Hidal | go Don Quixo | te de la Man | cha | Recuerdo de la fun | cion conmemora- | tiva en el Teatro | Real de Madrid | a 9 de Mayo de | 1905 | [Reproducció del segell de «50 céntimos» del Centenari.] | Precio : 50 céntimos.

[41-VIII. c. 21

p. 241 × 112 mm. c. 217 × 82 mm. 35 pp., la següent s. n.

El cultíssim escriptor N'E. López-Marín fou l'encarregat de fer aquest programa, ple d'il·lustracions i amb un text sobri, just i encertat.

Entre els gravats s'hi troben un retrat i les estatues d'En Cervantes a Alcalà d'Henares i a Madrid, la casa que va viure En Cervantes a Valladolid, la façana del convent de les Trinitaries a Madrid, i el pati de la Universitat de Salamanca, ultra una serie de retrats de S. M. el Rei, de M. Soler, T. Bretón, A. Vives, F. Díaz de Mendoza, E. Sellés, M. Benlliure i altres. El text comprèn

una ràpida biografía d'En Cervantes, unes notes referents a l'estatua d'En Cervantes a Madrid i els programes de les funcions fetes el 9 de maig de 1905 en el teatre Cervantes, d'Alcalà d'Henares, i en el teatre Reial, de Madrid.

1736 Cervantes de levita | Nuestros libros | de caballería | Dos ensayos de crítica | por | E. Barriobero y Herrán | [Floró.] | Madrid | Imprenta de Ricardo Rojas | Campomanes, 8 — Teléfono 316 | 1905. [43-II

p. 176 × 108 mm. c. 129 × 63 mm. (8.º). 96 pp. Rústega.

Els fulls preliminars del llibre corresponen a la Portadella, Portada i Dedicatoria a En Ginés Codina Sert (pp. 1-6).

El text comença en la p. 7, amb una portadella on s'hi llegeix *Cervantes de levita*, i en la 45, n'hi ha una altra, que diu : *Nuestros libros de caballería*.

El distingit cervantista, autor dels citats estudis, ha fet obra de fina sàtira; en la primera part descriu a Cervantes en ple segle XX, amb el manuscrit del *Quixot* sota el braç i cercant editor; en la segona, que és una imitació del *Quixot*, descriu un jove castellà que es tornà boig pels llibres de cavalleríes moderns, que no són altres que les obres de Faure, Tolstoi i Kropotkine.

1737 Cervantes | Apuntes históricos de este apellido | por | D. Ernesto de Vilches y Marín | Tercer Centenario del Quijote | 1905 | Artes Gráficas «Mateu» | Barquillo, núms. 4 y 6 | Madrid. [37-X. c. 14

p. 283 × 195 mm. c. 225 × 145 mm. (8.º). 67 pp. totes orlades, la següent en blanc s. n.; 2 làms.

Els fulls preliminars, comprenen : Portadella, Portada, Làmina litografiada amb l'escut d'armes de la casa de Cervantes, Dedicatoria de l'autor al Duc de Béjar i reproducció del bust d'En Cervantes fet per En Nobas (pp. 1-6 + 2 làmines).

El text (pp. 7-67) és interessant. Segons l'autor, el primer ascendent d'En Cervantes fou En Tello Murielliz, ric hom de Castella, que visqué per l'any 988; un dels descendents d'aquest fou N'Alonso Munio o Muñios de Cervatos que prengué el castell de San Cervantes o Servando i en 1177 es trobà en la conquesta de Cuenca; senyala després a En Pere Alonso Cervatos i Gil Cervatos, que prengué part en 1212 a l'assalt de Baeza; parla també d'En Gonzal de Cervatos o Cervantes, que fou qui reedificà el castell de San Servando; menciona a Gonçal Gómez de Cervantes, vint-i-quatre de Sevilla i pare de fra Ruiz Gómez de Cervantes, gran prior de l'Ordre de Sant Joan; així pas a pas arriba fins al pare d'En Miquel de Cervantes, juntant, poc abans, la branca dels Cervantes d'Alcàzar de Sant Joan amb el Cervantes d'Alcalà d'Henares. Segueix una biografía d'En

Miquel de Cervantes Saavedra, inspirada i molt copiada de la de N'Aribau, i acaba l'opuscle d'En Vilches amb unes notes biogràfiques referents a Joan Cervantes (segle XV), Gaspar Cervantes i Joan Guillén de Cervantes (segle XVI), Ramón Cervantes i Ignasi Cervantes (segle XIX).

Hem de dir que si Cervantes veiés aquest arbre genealògic potser riuría i trobaría just allò que diu burlant-se dels entroncaments. *(Don Quijote,* I, 21.)

1738 Cervantes, en Ciencias Médicas | Brevísimas consideraciones | acerca de sus conocimientos en este asunto | por el Doctor en Farmacia y graduado de Doctor en Medicina | D. Joaquín Olmedilla y Puig | Catedrático de la Universidad Central; | Académico de número de la Real de Medicina; Correspondiente de la de la Historia; | Licenciado en Ciencias; Exconsejero de Sanidad y publicista | premiado en diversos certámenes, etc., etc. | Madrid | Administración de la Revista de Medicina y Cirugía prácticas | Calle de Preciados, núm. 33, bajo | 1905. [41-VIII. c. 22

p. 236 × 153 mm. c. 186 × 104 mm. (8.º). 28 pp. + 1 f. s. n. de catàleg. En la Portada, escrit a mà, «Givanel».

Els fulls preliminars comprenen : Portadella, Portada, Advertencia i Sumari (pp. 1-8).

El text comença en la p. 9, i va dividit en quatre parts fins a l'acabament.

A l'envers de la Portadella es llegeix : «Imprenta y Librería de Nicolás Moya, Garcilaso, 6, y Carretas, 8», i al de la Portada : «Publicado en la Revista de Medicina y Cirugía Prácticas, Madrid».

Als molts estudis que ja hem vist, com *Cervantes teólogo*, de Sbarbi (núm. 895), *Cervantes viajero*, d'En Foronda (núm. 1191), *Cervantes administrador militar*, de N'Hermúa (núm. 1170), per a no citar-ne més, cal afegir el discret treball de N'Olmedilla i Puig, i diem «discret», perquè solament exposa textos i no demana, com a conclusió, la borla groga de doctor en Medicina per a En Cervantes.

1739 Cervantes en Esquivias. [36-IX. MC. 1

El Liberal, Madrid, 4 maig 1905.

Tres gravats referents a la casa de los «Quijadas», i que alguns diuen que és de la muller d'En Cervantes : La part exterior, un interior de la planta baixa i l'escut que hi ha a la façana.

1740 Cervantes en Medicina | Del estudio de El Quijote | ¿se desprende que su autor tenía conocimientos médicos? | Tema propuesto | por el | Sr. Presidente del Colegio Médico de Albacete | D. Tomás Pérez Linares | Memoria laureada | con el premio en los Juegos Florales | celebrados en Albacete | por la Asociación de la Prensa, | para celebrar el tercer centenario | de la aparición de «El Quijote» | por | Francisco Martínez y González | Ex Médico Supernumerario de la Beneficencia Municipal | de Madrid, Ex Delegado Sanitario del Gobierno, Ex Subdelegado | de Medicina y Cirugía del Partido de Alcázar de San Juan, Médico | titular de Socuéllamos, Socio numerario premiado de la Academia de | Higiene de Cataluña, Fundador de la Sociedad Española de Higiene de | Madrid, Miembro activo de los Institutos Dosimétricos de Madrid y de | París, Académico correspondiente por premio de la Real de Medicina | y Cirugía de Barcelona, y premiado con una pluma de oro y un | diploma por el Liceo Artístico y Literario de Granada, etc., etc. | [Floró.] | Madrid | Baena Hermanos, impresores | 14, Calle de la Colegiata, 14 | 1905. [41-VIII. c. 18

p. 198 × 126 mm. c. 156 × 90 mm. (8.º). 67 pp.

Els preliminars d'aquest opuscle són : Portada i Dedicatoria (pp. 1-4).

El text (pp. 5-64) va repartit en quatre parts. La primera esmenta els passatges referents a Cirurgía, Medicina, Higiene, Fisiología, Farmacología i Botànica en el *Don Quijote*; en la segona, senyala els coneixements que tenia En Cervantes referents a les malaltíes mentals; en la tercera, estudía el tipus de D. Quixot, i en l'última, com pogué En Cervantes adquirir els coneixements mèdics que demostra en les seves obres.

1741 Cervantes | en | Valladolid | por | D. Juan Ortega y Rubio | Catedrático de Historia de España | en la Universidad Central. | Segunda edición | Madrid | Imprenta de los hijos de M. G. Hernández | Libertad, 16 dup.º, bajo. | 1905. [41-VIII. c. 7

p. 220 × 149 mm. c. 176 × 96 mm. (8.º). 45 pp., la següent en blanc s. n. En la Portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars corresponen a la Portada i Advertencia (pp. 1-6, cal advertir que abans s'hi troba una fulla blanca).

El text (pp. 7-17) vol demostrar que «Cervantes debió escribir no poca parte de su *Don Quijote* en Valladolid ... y que la casa en que vivió, fué la señalada hoy en el Rastro con el número 14».

Publica alguns documents en demostració de la casa que habità Cervan-

tes i fragments de les *Averiguaciones hechas por mandado del Señor Alcalde Xpoval de Villarroel, sobre las heridas que se dieron a D. Gaspar Despeleta, Cavallero del Avito de Santiago* (pp. 21-45).

1742 Cervantes | y el | autor del falso Quijote | por | Don José Nieto | Obra premiada | en los Juegos Florales celebrados en Zaragoza | el año 1904. | [Floró.] | Madrid | Casa editorial : Velazquez, 42 | 1905. [45-I

p. 185 × 125 mm. c. 137 × 82 mm. (8.º). 175 pp., la següent s. n.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria i una especie d'Advertiment (pp. 1-8).

El text (pp. 9-150) va repartit en dues parts, la primera (p. 9) intitulada «Cervantes» i la segona (p. 63) «¿Quién fué el autor del falso Quijote?». A la fi del volum (pp. 151-175) s'hi troba la biografía de fra Lluís de Aliaga, i l'última pàgina, que està sense numerar, conté la llista de les errades a corregir.

En la portada es llegeix que aquest estudi d'En Nieto fou premiat en uns Jocs Florals celebrats a Saragossa, i en l'Advertiment se'ns diu que, ultra concedir-li el premi, que era «una gran medalla de oro con el busto de Cervantes», el Jurat cregué convenient «imprimirle a su costa». ¡Molta cosa veuría el Jurat en el treball d'En Nieto!

Al nostre entendre l'esmentat treball adoleix de manca de sentit crític i honradesa literaria. Diríem que és un estudi fet per un que vol passar per cervantista sense tenir els suficients cabals adquirits llegint l'obra d'En Cervantes i tot quant han escrit després els crítics que han tractat d'ell; hem de fer avinent que hi hem vist moltes coses copiades d'altres autors, sense esmentar-los.

Cita obres de memoria, com *Urganda la desconocida*, d'En Díaz de Benjumea (p. 81), que vol ésser *La Estafeta de Urganda;* escriu que aquest es deia «Alejandro» (p. 41), essent així que ja hem vist en els núms. 767 i 826 que es deia «Nicolás»; ens diu que hi ha tres edicions del *Don Quijote*, fetes a Argamasilla (p. 61), i en els núms. 776 i 777 es veurà que són dues, si bé de l'última se'n feren dos tiratges; en tractar de les edicions i traduccions del *Don Quijote*, escriu que en 1605 s'imprimiren cinc edicions (p. 58), que hi ha dues traduccions i vuitanta una edicions portugueses (p. 59), etc.; vegeu els núms. 2-7 i es podrà observar que foren sis les edicions impreses en 1605, i els núms. 372, 1038 i 1073 ens donen a conèixer tres traduccions portugueses, i no sabem d'on ha tret un número tan elevat com el de vuitanta una edició portugueses; així podríem anar observant errors tan grossos, que fan pensar que el Jurat dels dits Jocs Florals estava format per gent que no sabía res de cervantisme.

Hem dit abans que en el treball d'En Nieto hi ha manca d'honradesa literaria, perquè tot quant escriu referent a N'Alonso Àlvarez de Soria (pp. 96 i ss.)

està inspirat en el llibre d'En Rodríguez Marín *El Loaysa de «El Celoso Extremeño»* (núm. 1485), si bé, com pot compendre el llegidor, no s'esmenta el nom de l'autor. Segons En Nieto l'autor del *Don Quijote* imprès en 1614 a Tarragona fou En Lluís de Aliaga, però no ho demostra ni arriba a convèncer.

1743 *Cervantes* | y | El «Quijote» | [Floró.] | Madrid | *Tipografía de la Revista de Archivos, Bibliot. y Museos* | Calle de Olid, número 8 | 1905. [41-VIII. c. 21

p. 252 × 182 mm. c. 201 × 141 mm. (4.º). 171 pp., a dues columnes, la següent en blanc s. n., 1 làm. Rústega.

És una de les obres que es publicaren a l'escalf del tercer Centenari del Quixot i que donen idea general de l'obra d'En Cervantes. Les il·lustracions són abundoses : Vistes d'Alcalà d'Henares i Alcázar de San Juan, Argamasilla de Alba, Valladolid i Madrid; retrats d'En Cervantes, Felip II i sa muller Isabel de Valois, Joan d'Àustria, Joan Rufo, Lope de Rueda, Alvar de Bazán, i altres personatges contemporanis d'En Cervantes, com també s'hi veuen retrats de crítics cervantins, reproduccions de quadros amb escenes del Quixot, i altres il·lustracions propies per a ornamentar una nova edició del dit llibre.

Els preliminars comprenen : Portadella, Portada, Taula, Portadella i Advertiment (pp. 1-12).

El text (pp. 13-171) és escollit i està dividit en tres parts : Primera, *Cervantes* (p. 13); segona, *El Quijote* (p. 85), i tercera, *Variedades cervantinas* (p. 165).

Comprèn la primera part els següents títols : *Patria y Nacimiento de Cervantes*, per En J. Catalina García; *Primicias literarias de Cervantes*, per En J. Menéndez Pidal; *Cervantes soldado*, per N'E. Cotarelo i Mori; *Cervantes cautivo*, per N'E. Saavedra; *De las armas a las letras*, per En J. Pérez de Guzmán; *Cervantes en Andalucía*, per En F. Rodríguez Marín; *El Quijote en su incubación y en su producción*, per En J. Pérez de Guzmán; *Ultimos años de Cervantes*, pel Marquès de Pidal. La segona part, conté : *Mérito de la narración del Quijote*, per En V. de los Ríos; *Del fin del Quijote*, per En J. A. Pellicer; *El estilo del Quijote*, per N'A. de Capmany; *La originalidad del Quijote*, per En M. J. Quintana; *El espíritu del Quijote*, per En B. J. Gallardo; *Bellezas y defectos del Quijote*, per En D. Clemencín; *Generación del Quijote*, per En J. E. Hartzenbusch; *Imitación del estilo del Quijote*, per N'A de Castro; *Primores descriptivos en el Quijote*, pel Dr. Thebussem (M. Pardo de Figueroa); *Universalidad del Quijote*, per En N. Díaz de Benjumea; *Verdadero carácter del Quijote*, per En J. Valera; *El Quijote expresión del alma de su autor*, per En J. M. Asensio; *El Quijote como símbolo nacional*, per N'A. Pidal i Mon; *El Quijote y los libros de caballerías*, per En M. Menéndez y Pelayo. La tercera part és tan important com les anteriors, i ho demostren els inte-

ressants estudis : *Dos palabras sobre las imitaciones del Quijote en Inglaterra*, per En J. Fitzmaurice-Kelly; *Nápoles por Cervantes y su héroe*, per N'A. Miola, i *Un recuerdo popular siciliano de Lepanto*, per N'A. Restori.

1744 Cervantes | y los | Ingenieros del Ejército | Artículo publicado en el | Memorial de Ingenieros del Ejército | por | D. Eusebio Torner de la Fuente | Comandante de Ingenieros, | Académico c. de la Real de Bellas Artes de San Fernando | de Madrid | y de la de Buenas Letras de Barcelona | [Gravat.] | Madrid | Imprenta del Memorial de Ingenieros | 1905. [37-X. c. 14*

p. 260 × 190 mm. c. 194 × 118 mm. 10 pp.

Els preliminars són solament la Portada (pp. 1 i 2).
El text (pp. 3-10) pot servir per a comentar alguns passatges del *Quijote*.

1745 Cervantes y Schiller. [36-IX. MC. I

Heraldo de Madrid, 8 maig 1905.

Compara les festes que Espanya dedica a Cervantes amb les d'Alemanya a Schiller.

1746 Corte, Joseph de la. — Olvido injustificable. La sepultura de Cervantes. [36-IX. MC. I

La Correspondencia de España, Madrid, 9 maig 1905.

Es plany que en les festes cervantines del Centenari no hagi pensat la Comissió organitzadora en fer quelcom allí on hi ha les cendres d'En Cervantes.

1747 Crónica del Centenario | del | Don Quijote | publicada bajo la direccion | de | Miguel Sawa y Pablo Becerra. | [Floró.] | Madrid | Establecimiento Tipográfico de Antonio Marzo | San Hermenegildo, 32 dupdo. — Teléfono 1.977 | 1905. [35-IX

p. 315 × 220 mm. c. 260 × 168 mm. (8.º). 1 f. s. n. + 559 pp., la següent s. n. (comença la numeració a la pàg. 5). Mitja pasta. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Aquest volum ve a ser una nota recordatori de les festes que se celebraren en diverses poblacions d'Espanya commemorant el tercer Centenari de la publicació del *Don Quijote*.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars, són : Portadella i Portada i la *Vida de Miguel de Cervantes* per En Fernández de Navarrete (pp. 1-91). Creiem que aquest treball deu entrar en els preliminars del llibre, per tal com el text deu ser la ressenya de les festes que se celebraren, ço és, la *Crónica del Centenario.*

El text (pp. 93-556) comprèn «La Celebración del III Centenario del *Don Quijote*», començant amb el famós article publicat per En Mariano de Cávia en *El Imparcial*, excitant al Govern a què prengués la iniciativa per a la celebració del dit Centenari. Segueix una llarga ressenya de les festes que es feren a Madrid, copiant molts dels discursos que es llegiren en les diverses solemnitats aleshores celebrades : així veiem el d'En Valera en la R. Academia Española; el d'En Menéndez i Pelayo desenrotllant el tema *Cultura literaria de Miguel de Cervantes y elaboración del Quijote*, llegit en la Universitat; els dels Drs. Calleja i Cajal, aquest últim tractant de la *Psicología del Quijote y del Quijotismo*, en la sessió del Colegio de Médicos; el d'En J. O. Picón en la R. Academia de Bellas Artes; el d'En Blázquez en la Sociedad Geográfica parlant de *La Mancha en tiempo de Cervantes;* el d'En Sánchez i Alonso-Gasco estudiant *La primera edición del Quijote y los libreros en el año 1605* en la Sociedad Económica Matritense. També copía algunes de les conferencies que es donaren en l'Ateneo, com les dues d'En Navarro Ledesma : *Cómo se hizo el Quijote;* la d'En Palomero, *La imitación de nuestro señor don Quijote;* la d'En Vincenti, *Don Quijote y el honor;* la de l'escolapi Jiménez Campaña, *Don Quijote y la religión;* la d'En Mariano Miguel de Val referent a *La poesía del Quijote*, si bé en aquesta hi veiem diferencies entre el text publicat en el volum de l'Ateneo i el que es publica aquí, i la poesía d'En Rubén Darío, *Letanías de nuestro señor Don Quijote.*

En la descripció de les festes d'Alcalà d'Henares ressenya la versió que tingué lloc a l'antiga Universitat Complutense, publicant els treballs d'En Apraiz, Cortejón, Benot, Pérez Galdós, Echegaray i altres, i els discursos d'En Máinez, *Mi humilde ofrenda*, i el d'En Navarro Ledesma, *El Arcipreste de Hita y Cervantes.*

Es veu que els editors veient que donaven massa amplitud a les festes, transcrivint treballs enters que els hi eren enviats per a la publicació, determinaren seleccionar-los, i així es veu una ràpida descripció de les festes d'Alcázar de San Juan i d'altres poblacions; però, amb tot, publiquen *Cervantes ¿fué un verdadero filósofo?* de N'Eulogi Serdàn, de Vitoria i *Cervantes y América* de N'Apraiz, del mateix lloc; el discurs d'En J. A. Cavestany llegit en els Jocs Florals cervantins d'Albacete; el treball de N'Ernest Villar, *Cervantes, altísimo poeta*, d'Alacant; el d'En Rubió i Lluch, *Impresiones sugeridas por el Quijote*, de Barcelona; *El Quijote*, d'En Ramon Ventín, de Càdiç; el d'En Francisco Merry, de Jerez, estudiant a *Cervantes militar;* i alguns altres com els d'En Rodríguez Marín i J. Hazañas, de Sevilla; d'En Diez Vicente, de Murcia; el d'En Parga Sanjurjo, de Visero. També s'hi veuen poesíes com la intitulada *Cervantes*, d'En Gaspar

Biblioteca de Catalunya

Esteva, guanyadora de la flor natural en els Jocs Florals de Granada, i *Homenaje* de N'Antoni Afan de Ribera.

La part artística és un xic censurable pel sens fi de retrats que no tenen res de cervantins. Celebrem més la reproducció de les moltes moixigangues que es feren : cavalcades ridícules mancades de gust artístic, comedies teatrals fetes per companyíes infantils, i altres espectacles, que no els retrats dels que formaven la comissió del Centenari en una població, o la reina de la festa i cort d'amor d'uns Jocs Florals, o l'iniciador de les festes a algun lloc.

Al cervantista l'interessen més les il·lustracions que es troben intercalades en el text de la *Vida de Cervantes* d'En Fernández de Navarrete que les altres, a no ser les que fan referencia a medalles acunyades, monuments cervantins, reproduccions de pintures amb escenes del Quixot, etc.

La part dedicada a *Crònica* en l'estranger és molt migrada (pp 552-556).

A la fi (pp. 557-559) s'hi troba la Llista d'obres publicades pels voltants del Centenari, copiada del número corresponent al mes de maig de la *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos*, i el Colofó.

1748 Curiosidad bibliográfica | *Los invencibles hechos* | *de* | *Don Quijote de la Mancha* | entremés famoso | compuesto por | Francisco de Avila | natural de Madrid | Primera obra | en que fué llevada al teatro | (1617) | la novela inmortal | de | Miguel de Cervantes Saavedra | Prólogo y notas de F. P. G. | La Enciclopedia Moderna | Plaza del Rey, núm. 1 | Pozuelo de Alarcón. — Madrid.

[41-VIII. c. 13

p. 217 × 144 mm. c. 173 × 100 mm. (8.º). 35 pp., la següent s. n. En la Portadella, escrit a mà, «Givanel».

Els fulls preliminars, comprenen : Portadella, Portada i «Nota-Preliminar» (pp. 1-18). El text de l'entremès va comprès entre les pp. 19 a 30, i les cinc últimes són de «Notas al entremés».

Tant la Nota preliminar com les últimes notes denoten l'erudició d'En Felipe Pérez González, que fou l'editor.

En la Portada es diu que es la «primera obra en que fué llevada al teatro (1617) la inmortal novela» i això és molt discutible, perquè, ¿és que se sap que el *Don Quixote de la Mancha*, d'En Guillem de Castro, fos posterior a l'*Entremés*, d'En Francisco de Avila? En Watts, en la seva edició del *Quixot* (Londres, 1888, núm. 1333), fa menció d'una comedia que amb el títol de *History of Cardenio*, i escrita per En Fletcher i Shakespeare, se representà en 1613 en el teatre del Globo a Blackfriars, i En Ashbee, en el seu estudi *Some Books about Cervantes* (núm. 1478), escriu «The first dramatic imitation of *Don Quixote* by Beaumont and Fletcher, 1611».

Si la comedia d'En Castro i Bellvís s'escrigué abans de 1608, com diu en Cebrià Mezquita,[1] si En Shakespeare i En Fletcher donaren a l'escena una comedia en 1613 i no es pot senyalar amb seguritat en quin any es representà l'entremès de l'Avila, ¿per què En Felipe Pérez González diu que «Los invencibles hechos de Don Quijote de la Mancha» és la «primera obra en que fué llevada al teatro la novela inmortal de Miguel de Cervantes Saavedra?»

Cert que en el llibre *Octava parte* de les comedies d'En Lope de Vega surt imprès per primera vegada l'entremès de l'Avila,[2] però, és que abans, en 1613 o 1614, no s'havía imprès ja un tom amb les comedies d'En Guillem de Castro, on s'hi trobava la comedia *Don Quixote de la Mancha?*

Al nostre entendre és difícil resoldre la qüestió de quina fou la primera obra teatral inspirada en el *Quixot*, i creiem que amb les dades que tenim avui día no es pot dir amb fermesa si la preferencia correspón a En Guillem de Castro, com fa En Cebriàn Mezquita, o bé a l'Avila, com assegura l'erudit Pérez González; de totes maneres, posats a haver-nos de declarar a favor d'algú ho faríem inclinant-nos al costat d'En Cebrià Mezquita i diríem que En Castro Bellvis fou qui primer portà el tipus del D. Quixot al teatre.

1749 [Títol de la coberta.] Daniel Collado | Apuntes Biográficos | de | Miguel de Cervantes | autor de | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | Madrid | Establecimiento Tipográfico | Manuel Mas | 7, Meson de Paredes, 7 | 1905. [42-IX. c. 3

p. 150 × 105 mm. c. 125 × 82 mm. (4.º). 32 pp. En la primera pàgina, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars comprenen una mena d'advertiment, amb el títol de «Dos palabras» (pp. 1-4), en les que l'editor diu que l'únic objecte que l'ha mogut a donar a l'estampa el seu treball és l'entusiasme que sent per l'immortal escriptor.

El text (pp. 5-32) conté la biografía de Cervantes, feta per En Collado, que ens ha semblat extreta de l'estudi d'En Navarrete (núm. 474).

1750 Diario de la Marina. [36-X. c. 5

XXXVII, núm. 11285. Madrid, 6 maig 1905.

Conté dos articles : un, *Cervantes y la Marina*, per En Santiago Arambilet,

1. *Don Quixote de la Mancha*, comedia en tres jornades y en vers per D. Guillem de Castro y Bellvis (Valencia, 1905; Prohemi).
2. Barcelona, 1617.

referent a un pagament fet a Cervantes, en 26 de juny de 1581, on es diu que era «vecino de Cartagena, digo, estante en Cartagena», i un altre, *Una gloria marítima : Miguel de Cervantes Saavedra*, per En Manuel Díaz Rodríguez, on s'hi veu un xic de biografía.

1751 Diario de la Marina. [36-X. c. 5

Madrid, 9 maig 1905.

Comprèn : *Concordancias del Quijote*, per En Santiago Arambilet; *Servicios militares de Miguel de Cervantes Saavedra*, per En Manuel Díaz Rodríguez, i *Pensamientos de Cervantes*.

El treball més interessant és el primer, car tracta del manuscrit d'En Sáenz del Prado intitulat *Concordancias del Quijote*, existent avui dia en els arxius de la R. Academia Española. Vegeu, referent a aquest assumpte, el treball del P. Mir en l'*Homenaje* a En Menéndez i Pelayo (Madrid, 1899), on es parla del dit autor i del manuscrit. Nosaltres que hem pogut veure aquest treball, afirmarem que és un veritable fons d'estudi, i podría servir de molt als estudiosos i particularment als cervantistes; faría un gran bé la R. Academia Española si donés a l'estampa el dit manuscrit d'En Sáenz del Prado.

1752 Discurso | acerca de | Cervantes y el «Quijote» | leído en la Universidad Central el 8 de mayo de 1905 | por | D. Marcelino Menéndez y Pelayo | de la Real Academia Española | (De la Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos.) | Segunda edición | Madrid | Librería Gutenberg de José Ruiz | Plaza de Santa Ana, 13. | 1905. [46-VIII. c. 1*

p. 244 × 168 mm. c. 186 × 112 mm. (4.º). 2 ff. s. n. + 31 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars pertanyen a la Portada, però abans hi ha una fulla blanca (2 ff. s. n.)

El text (pp. 2-31) comprèn l'estudi *Cultura literaria de Miguel de Cervantes y elaboración del «Quijote»*. Vegeu el núm. 1842.

Es diu segona edició perquè la primera pertany al número corresponent a maig de la *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos*.

1753 Discurso | leído ante la | Real Academia de la Historia | por el Excmo. Señor | Don Francisco Fernández de Béthencourt | individuo de número | en la sesión

* Exemplar del fons de la Biblioteca de Catalunya.

pública y solemne | celebrada en 9 de mayo de 1905 | para conmemorar el | tercer centenario del «Quijote» | [Escut.] | Madrid | Est. Tip. de la Viuda é Hijos de M. Tello | Impresor de Cámara de S. M. | C. de San Francisco, 4 | 1905. [41-VIII. c. 22

p. 272 × 191 mm. c. 196 × 122 mm. (8.º). 41 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars corresponen a la Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-35) comprèn el Discurs d'En Fernández Béthencourt, el qual està dedicat a consignar en quin grau i de quina manera molts dels individus de la R. A. de la Historia han contribuït a il·lustrar el Quixot o a son autor. I passa revista i parla de la feina feta per En Ríos, l'analista del Quixot i biògraf d'En Cervantes; En Pellicer, el laboriós comentador; el recercador de documents cervantins En Fernández de Navarrete; el meticulós crític En Clemencín, i després menciona a Jove-Llanos, Conde, Capmany, Lista, Caballero, Rosell i altres. En les últimes pàgines s'hi veuen notes biogràfiques referents al text.

Llegint l'esmentat Discurs es passa revista a tota la més important crítica cervantina del segle passat i part de l'anterior.

1754 Discurso | que por encargo de la Real Academia Española | escribió el | Excmo. Sr. D. Juan Valera | para conmemorar | el tercer centenario de la publicación de el Ingenioso Hidalgo | D. Quijote de la Mancha | leído por el | Excmo. Sr. D. Alejandro Pidal y Món | en la sesión celebrada el día 8 de Mayo de 1905 | presidida por S. M. el Rey | [Escut.] | Madrid | Tip. de la «Rev. de Archivos, Bibl. y Mus.» | Calle de Olid, núm. 8. | 1905. [41-VIII. c. 22

p. 273 × 182 mm. c. 173 × 104 mm (8.º). 37 pp., la següent en blanc s. n.

És un dels treballs més seriosos que es feren en el tercer Centenari del Quixot.

Els preliminars, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-37) comprèn el text del treball, interrromput per la mort, d'En Valera i les quartilles que abans i després del discurs d'aquest llegí En Pidal.

El president de la R. A. Española començà dirigint un elogi de l'acadèmic mort, a qui se li confià el Discurs per a la festa que havía de celebrar la dita Academia, i tot seguit ve el treball fet per En Valera, ple de doctrina i analitzant en linies generals la concepció de l'obra i l'esperit de son autor. ¡Llàstima gran que l'últim estudi del gran estilista no sia acabat! . Pot aparellar-se amb aquell altre llegit també en la R. Academia Española, en 1864, que avui dia encara s'esmenta com un dels treballs més seriosos de crítica cervantina.

1755 Don Quijote de la Mancha | Comedia lírica | sobre la base de la obra inmortal de Cervantes | por | E. Barriobero y Herrán | con música del maestro | Teodoro San José | Madrid | R. Velasco, Imp., Marqués de Santa Ana, 11, dup. | Teléfono número 551 | 1905. [44-VI

p. 202 × 136 mm. c. 153 × 81 mm. (8.º). 3 ff. s. n. + 154 pp. En la portadella s'hi llegeixen, manuscrits, els versos :

«A mi amigo Agustín
con el plausible fin
de que estudie un vestuario
de lujo extraordinario
y lo haga con *amore*,
pues quiero que en mi obra colabore.
De su pericia y su arte mucho espero.
Soy su mejor amigo : Barriobero.
Nota. Debe guardar
con celo este ejemplar,
pues estuvo conmigo en la Modelo
y el que allí abra su vuelo
vuelve más de una vez; con gran dolor
a V. se lo confiesa aquí El Autor.»

A la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria «al Excmo. Sr. D. Juan de la Cierva y Peñafiel» (3 ff. s. n.).

El text (pp. 1-154) va repartit en un pròleg i observacions per a la representació, en quatre actes i un epíleg. Aquells tenen quatre, sis, quatre i vuit quadres, respectivament.

El pròleg és una escena mímico-musical; els tres primers actes comprenen tota la primera part de la novel·la, i l'últim la segona. El pla està ben fet, car segueix pas a pas el llibre cervantí i fins moltes escenes estàn copiades literalment del *Don Quijote*.

1756 Don Quijote | y las Armas | por | José Ibáñez Marín | [Floró.] | Madrid | Establecimiento Tipográfico «El Trabajo» | 10, Guzmán el Bueno, 10. | 1905. [41-VIII. c. 21

p. 233 × 166 mm. c. 170 × 114 mm. 24 pp. En la pàg. 3 dedicatoria de l'autor «al señor D. Vicente Poleró».

Els preliminars comprenen solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-24) conté el discurs que llegí son autor en l'Ateneo de Madrid

en les festes del tercer Centenari del Quixot i que forma part del tom que es descriu en el núm. 1758.

L'estudi de l'Ibáñez Marín és un quadre descriptiu de la vida militar en època d'En Cervantes, saturat d'anècdotes i amb moltes mencions de textos cervantins.

1757 Efemérides cervantinas | ó sea | resumen cronológico de la vida de | Miguel de Cervantes Saavedra | por | Don Emilio Cotarelo y Mori | de la Real Academia Española. | Madrid | Tipografía de la «Revista de Archivos» | Calle de Olid, núm. 8. | 1905. [45-I

p. 175 × 109 mm. c. 133 × 76 mm. (8.º). 315 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Llista de les obres de l'autor i Pròleg (pp. 1-8).

El text (pp. 9-302) va repartit en nou parts, tractant dels antecessors de Cervantes, d'aquest i de la seva filla. A la fi del volum s'hi troba la Taula, un Índex alfabètic de noms propis (pp. 303-315) i Llista de les errades, correccions i addicions (1 f. s. n.).

És un dels llibres més interessants i profitosos que es publicaren amb motiu del tercer Centenari del *Don Quijote;* les dates posades per ordre cronològic ens fan saber la vida d'En Cervantes i la de la seva familia, les llicencies, autoritzacions i publicacions referents a les obres d'aquell, i hem de dir que no són dades solament, sinó que els comentaris i les explicacions que fa l'autor són les més de les vegades encertats i justos. Com es podrà compendre, un llibre així no pot ferse sense haver llegit moltes biografíes de Cervantes des de la d'En Mayans (núm. 197) fins l'últim volum dels *Documentos cervantinos* d'En Pérez Pastor (núm. 1431). És un dels llibres que deu tenir sempre a mà qui vulgui fer una biografía d'En Cervantes ben documentada.

1758 El | Ateneo de Madrid | en el | III centenario de la publicación | de | el Ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha | Conferencias | de los señores | Bonilla, Canalejas, Cejador, Ibáñez Marín, | Jiménez Campaña, Martínez Ruiz (Azorín), Mesa, | Morato, Navarro y Ledesma, Nogales, Ovejero, Palomero | Pérez de Ayala, Roda, Royo Villanova, Salillas, | Urbano, Val y Vicente. | Poesías de los Sres. Darío é Icaza. | Madrid, Mayo 1905. | [Floró.] | Imprenta de Bernardo Rodríguez | Bravo Murillo, 37, y Barquillo, 8 | Madrid. [43-V

p. 243 × 170 mm. c. 180 × 99 mm. (8.º). VI pp. + 1 f. s. n. + 498 pp. + 1 p. s. n. + 10 pp. de música, la següent s. n. + 2 ff. s. n. de música. Mig pergamí.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i un Advertiment, que no porta epígraf (pp. I-VI).

El text (pp. 1-494) comprèn els següents treballs : *Cómo se hizo el Quijote* (p. 3), estudi un xic fantasiós d'En Navarro Ledesma, tret del llibre *El Ingenioso hidalgo Miguel de Cervantes Saavedra* (núm. 1766); *La criminalidad y la penalidad en el Quijote* (p. 87), d'En Rafael Salillas, un dels treballs més interessants del volum, a l'igual que *El Quijote y la lengua castellana* (p. 121), d'En Cejador; *Los instrumentos músicos y las danzas en el Quijote* (p. 147), d'En Cecilio Roda, estudi que pot servir per a notes il·lustratives al text del llibre cervantí; *La imitación de Nuestro Señor Don Quijote* (p. 179), de N'Antonio Palomero; el sentit estudi de N'Andrés Ovejero *De la muerte de Don Quijote* (p. 189), que pot servir com de comentari a alguns passatges del llibre de Cervantes; *El retrato de Don Quijote,* de N'Enrique de Mesa (p. 213), *Don Quijote y la locura,* d'En Ricardo Royo Villanova (p. 223); *El Quijote y el honor,* de N'Alfredo Vicenti (p. 253), i *Don Quijote y las armas,* d'En Ibáñez Marín, són treballs on el comentarista cervantí hi pot trobar quelcom d'aprofitable (de l'últim se n'ha dit quelcom en el núm. 1756); *Don Quijote en casa del Caballero del verde gabán,* d'En José Martínez Ruiz, més conegut pel pseudònim de Azorín (p. 293), és una nota descriptiva, feta de mà mestra, de la casa de D. Didac Miranda, conegut també amb el nom del «Caballero del verde gabán» (II, 16 i ss.); *Don Quijote y la religión,* del P. Francisco Jiménez Campaña (p. 301); *Don Quijote y el pensamiento español,* d'En Bonilla San Martín (p. 317), és un dels més importants estudis del volum (vegeu el núm. 1710); *Don Quijote y el Buscón,* d'En José Nogales (p. 339); *Don Quijote y los oprimidos,* d'En Juan José Morato (p. 351), són treballs que es llegeixen amb gust, com també el d'En Ramón Pérez de Ayala, *Don Quijote en el extranjero* (p. 361); en el d'En Rafael Urbano *¿Es un libro esotérico el Don Quijote?* (p. 381), s'hi exposen idees dignes d'esser conegudes; *La poesía del Quijote,* d'En Mariano Miguel de Val (p. 395), fóra treball que el celebraríem moltíssim a no haver tractat abans el mateix tema En Menéndez i Pelayo.

Aquests són els estudis llegits des del 29 d'abril al 7 de maig; per a cloure aquestes festes cervantines organitzaren una vetllada el 13 de maig, representant-s'hi *El retablo de Maese Pedro,* fet amb dibuixos d'En Xaudaró, essent la música arreglada per En Cecili Roda; en la *Historia de D. Gaiferos y Melisendra* hi prengueren part En Serafín Alvarez Quintero, En Fernández Shaw i el nen Rafael Calvo, però abans En Canalejas dissertà sobre *Don Quijote y el Derecho* (p. 441), es llegiren dues poesíes, una de N'Icaza intitulada *Don Quijote* i les *Letanías de N. S. Don Quijote* d'En Rubèn Darío, En Cecili Roda llegí un treball referent a *Las canciones del Quijote* i En Navarro Ledesma féu un discurs-resum.

Com s'ha pogut veure, hi ha treballs dignes d'esser coneguts pels futurs comentaristes del *Don Quijote,* altres fets de segona mà i alguns que es veu que han estat fets solament per a sortir d'un compromís.

1759 El centenario del «Quijote». [36-IX. MC. III

La Epoca (suplement al núm. 19,700), Madrid, 26 abril 1905.

Notes cervantines d'escàs interès.

1760 El Centenario del «Quijote». [36-IX. MC. III

La Época (LVII, número 19,709). Madrid, 6 maig 1905.

Tracta del Asilo Cervantes.

1761 El centenario del «Quijote». Las fiestas de Mayo. [36-IX. MC. II

El Imparcial (XXXIX, núm. 13,599), Madrid, 4 febrer 1905.

Tracta de les festes del Centenari. A continuació s'hi veu la nota que facilità a la premsa el ministre d'Instrucció pública, i cal dir que entre el projecte del ministre i els fets hi hagué gran diferencia.

1762 El centenario del «Quijote». El duque de Béjar. [36-IX. MC. II

El Imparcial (XXXIX, núm. 13,615), Madrid, 21 febrer 1905.

Carta del duc de Béjar oferint els arxius de sa casa al estudiosos.

1763 El centenario oficial. [36-IX. MC. I

El Liberal, Madrid, 10 maig 1905.

Article amb alguns comentaris referents al Centenari.

1764 El | Centenario quijotesco | por el | P. Juan Mir y Noguera | S. J. | Con las licencias necesarias | Madrid — 1905 | Saenz de Jubera, Hermanos, Editores | Campomanes, 10. [43-II

p. 183 × 113 mm. c. 143 × 72 mm. (8.º). 245 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. d'índex. Tapes en cartronet blau, propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i «Prologuete galeato» (pp. 1-5).

El text (pp. 7-245) està repartit en tretze capítols, admirablement escrits,

on en forma de diàleg es tracten importants qüestions gramaticals. A la fi del volum s'hi troba la Taula.

El Centenario quijotesco és un llibre fet per un veritable gramàtic, coneixedor del lèxic castellà i purista admirable, el qual troba que els *35 diálogos* de fra Juan de Pineda «atesoran más riqueza de lenguaje, más viveza de locuciones, más preciosidad de modismos, más fondo, en fin, de frases y vocablos que todas las obras de Cervantes, acompañadas de su inmortal *Quijote*». També trobem en la p. 36 que escriu : «No me ofrece la memoria centenario alguno celebrado en el siglo XIX a la honra de autor clásico, fuera de Cervantes, por razón del *Quijote*». És que no vol recordar les festes que es feren pel centenari de Calderón en l'any 1881.

1765 [Títol de la coberta.] El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Primera edición crítica | con variantes, notas y el diccionario de todas las palabras usadas | en la inmortal novela | por | D. Clemente Cortejón | Director y Catedrático de Historia de la Literatura en el Instituto General y Técnico de Barcelona | 1605-1905 | Madrid | Victoriano Suárez, editor 48, Preciados, 48. [46-VIII. c. 2*

p. 273 × 189 mm. c. 201 × 108 mm. 2 ff. s. n. + 8 pp. + 2 ff. s. n. Al revers de la coberta ex-libris «Biblioteca Ferran de Sagarra i de Siscar».

És el pla de propaganda corresponent a l'edició comentada per En Cortejón (núm. 1562).

Els preliminars, són la coberta.

En les dues fulles sense numerar tracta del treball de les variants, acarament de les edicions, etc.; segueixen després les vuit primeres pàgines del text, pertanyents al cap. 1 de la primera part, comentades, i acaba aquest plec amb dues fulles més, que van sense numerar, amb una mostra del que serà el Diccionari del Quixot i posant com a exemple dues paraules : «la más alta, la más noble... y junto a ella la más baja, la más vil y soez».

1766 El Ingenioso | Hidalgo Migvel | de Cervantes Saavedra | Sucefos de fu vida contados | por | Francisco Navarro y Ledesma | Año [Marca de l'editor: IN LABORE LIBERTAS.] 1905 | Con privilegio en Efpaña y Naciones convenidas | En Madrid, Por la Imprenta Alemana | Vendefe en cafa de Perlado, Paez y Compañia | Sucesores de Hernando, Calle del Arenal num.º 11 [46-IX*

p. 230 × 157 mm. c. 170 × 104 mm. (8.º). 4 ff. s. n. + 618 pp. + 1 f. s. n.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

El llibre de què anem a tractar fou un dels més elogiats per la crítica periodística, i semblava que era l'obra cabdal que havía produït el tercer Centenari del *Don Quijote*, com si els discursos d'En Valera i En Menéndez i Pelayo, l'edició del *Don Quijote*, comentada per En Cortejón, *La lengua de Cervantes*, d'En Cejador, i l'edició crítica del *Rinconete y Cortadillo*, feta per En Rodríguez Marín, no fossin res. Però el llibre d'En Navarro i Ledesma és una obra que va dirigida al gran públic i no als erudits; a això es deu el sorollós èxit que tingué.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria a N'Ortega Munilla i Advertiment al llegidor (4 ff. s. n.).

El text (pp. 1-608) va repartit en seixanta capítols. A la fi s'hi troben unes pàgines musicals amb tonades de cançons manxegues i una d'Aragó, Llista de les errades a corregir, Taula i Colofó.

Aquesta obra d'En Navarro Ledesma es llegeix amb gust; no és obra per a erudits, com diu l'autor, car si bé hi veiem a cada pas a un fort coneixedor de la literatura castellana, no s'hi troben devassalls de cites, textos, notes i comentaris. És la *Vida* d'En Cervantes basada amb els documents descoberts per En Pérez Pastor (núm. 1431) i altres, així com amb els molts detalls autobiogràfics que es llegeixen en les seves obres; fent quadrets de costums d'aquella època, intervenint-hi els *ingenios* d'aquell temps.

És un llibre que nosaltres també celebrem amb tot i dir que Cervantes estigué a Barcelona venint de Valencia i anant cap a Italia (la qual cosa encara no ha estat provada), que corregí l'edició madrilenya de 1608 (que en Cortejón ha demostrat que no fou així) i algunes altres afirmacions que podríen discutir-se.

1767 Elogio fúnebre | de | Miguel de Cervantes Saavedra | pronunciado por el | Ilmo. Sr. D. Ignacio Montes de Oca y Obregón | Obispo de San Luis de Potosí | en las solemnes exequias que presididas por | S. M. el Rey D. Alfonso XIII | celebró la Real Academia Española en la Iglesia de | San Jerónimo de esta Corte | el 9 de mayo de 1905 | tercer aniversario secular de la publicación | del Quijote | Imprímese por acuerdo de la misma R. Academia | [Escut.] | Madrid | Tip. de la Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos | Calle de Olid, núm. 8. | 1905. [46-X. c. 1*

p. 270 × 190 mm. c. 184 × 104 mm. (8.º). 22 pp.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-22) està dedicat a tractar «de Cervantes tan sólo y del *Quijote*», dient que d'això «es mi deber hablaros aun en este recinto».

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1768 El Procurador Español. Revista profesional. [37-IX. c. 16

Any I, núm. 10. Madrid, 15 maig 1905. p. 240 × 160 mm. c. 182 × 113 mm. pp. 145-160. En la primera pàgina, escrit a mà, «Givanel».

Aquest número conté els següents articles cervantins : *También nosotros*, per En Gabriel López Olías; *El anarquismo de Don Quijote*, per N'Anfós d'Arantave; *La justicia en el Quijote*, per En L. Gay i *La Historia es justa en sus fallos*, per En J. L.

Els més interessants són el segón i el tercer.

1769 ¿El Quijote prohibido? [36-IX. MC. 11

Heraldo de Madrid (XVI, núm. 5,203), 20 febrer 1905.

Una censura als directors de les Biblioteques provincials.

1770 El Quijote y la imprenta. [36-X. c. 3

Boletín de la Unión de Impresores (II, núm. 5), Madrid, abril 1905. p. 318 × 224 mm. c. 260 × 170 mm. pp. 13-20.

Treball bibliogràfic que estaría prou bé si no senyalés una edició del *Don Quijote* amb data de 1604, una sola a Madrid en 1605, una altra a Valencia en el mateix any i tres a Barcelona en 1617. Molt poc favor fan els editors al «modesto cervantista D. Bernardino Martín Mínguez», dient que és ell qui ha donat la llista de les edicions del *Don Quijote* esmentades en l'article.

1771 El «Quijote y las Ventas» [36-IX. MC. 1

El Liberal, Madrid, 9 maig 1905.

Article on es tracta dels hostals freqüentats per D. Quixot.

1772 El Sastre del Campillo. — La Aventura del Vizcaíno. [36-IX. MC. 1

El Liberal, Madrid, 7 maig 1905.

Critica l'articulista el basc N'Eiguezabal per haver-se oposat a què l'Ajuntament de Bilbao posés el nom de Cervantes a una escola.

1773 El Sastre del Campillo. — El Maldito Encantador. [36-IX. MC. I

El Liberal, Madrid, 9 maig 1905.

Diu que «el maldito encantador» que perseguía a D. Quixot és qui ha confeccionat el programa oficial del Centenari.

1774 El Universo. Diario de la mañana. III Centenario del «Quijote». [36-X. c. 3

Any VI, núm. 1573. Madrid, 9 maig 1905. p. 582 × 426 mm. Gravat en negre i en color.

La part literaria conté : *La Patria de D. Quijote*, poesía, de S. A. R. la Infanta D.ª Pau; *La moralidad del Quijote*, pel P. Miguel Mir; *A Cervantes*, poesía, pel comte de Cheste; *A Miguel de Cervantes Saavedra*, per En G. de Liniers; *Don Quijote*, fragments dels discursos d'En Valera i Menéndez i Pelayo; *Una efeméride cervantina*, per N'Emili Cotarelo; *El Quijote como símbolo nacional*, per N'Alexandre Pidal.

La part artística és abundosa, reproducció de quadres amb assumptes del Quixot, retrats d'En Cervantes i de cervantistes, vistes de la Manxa, etc. També s'hi veu un dibuix i un autògraf de la, aleshores, reina de Portugal.

1775 España Artística y Monumental | La Capilla del Relator ó del Oidor | de la | Parroquia de Santa María la Mayor | en la ciudad de Alcalá de Henares | por | D. Luis M.ª Cabello y Lapiedra | Arquitecto del Ministerio de Instrucción pública y Bellas Artes, encargado de | su restauración | Fototipias de Hauser y Menet | Fotograbados de A. Manjón | [Floró.] | Madrid | M. Romero, impresor. — Calle de la Libertad, 31. | Teléfono 875 | MCMV. [41-VIII. c. 19*

p. 240 × 180 mm. c. 198 × 114 mm. (4.º). 36 pp.; 5 làms.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portadella, Portada i Advertiment o Pròleg (pp. 1-7).

El text (pp. 9-36) comprèn una detallada descripció històrico-artística de la dita «capilla del oidor», ço és, la capella on hi havía la pica de batejar de l'esglesia de Santa María la Mayor d'Alcalà d'Henares, lloc on va esser batejat En Cervantes.

Acompanyen aquest estudi cinc làmines amb detalls arquitectònics de la dita capella.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1776 Estado social | que refleja | el Quijote | Discurso | premiado por la | Real Academia de Ciencias Morales y Políticas | en el concurso extraordinario abierto | para conmemorar | el tercer centenario de la publicacion de | «El Ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha» | escrito por | D. Angel Salcedo Ruiz | Lema | «Para sacar una verdad en lim- | pio, menester son muchas prue- | bas y repruebas». — (Don Quijote, | segunda parte, cap. XXVI.) | [Escut.] | Madrid | Imp. del Asilo de Huérfanos del S. C. de Jesús | Calle de Juan Bravo, 5 | 1905. [44-VI

p. 255 × 180 mm. c. 185 × 104 mm. (8.º). 155 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. d'índex. Tela.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella, Portada i Introducció (pp. 1-16).

El text (pp. 17-155) va dividit en onze tractats on s'estudíen els costums, l'estat, el caràcter, etc., de l'època d'En Cervantes.

Al nostre entendre és un dels estudis que poden proporcionar algunes idees als comentadors del Quixot.

1777 Estado social | que refleja | el Quijote | Discurso | premiado por la | Real Academia de Ciencias Morales y Políticas | en el concurso extraordinario abierto | para conmemorar | el tercer centenario de la publicación de | «El Ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha» | escrito por | D. Julio Puyol y Alonso | Doctor en Derecho, | Secretario General del Instituto de Reformas Sociales, | Ex Presidente de la Sección de Ciencias Morales y Políticas | del Ateneo de Madrid, etc. | Lema | «En un lugar de la Mancha...» | [Escut.] | Madrid | Imp. del Asilo de Huérfanos del S. C. de Jesús | Calle de Juan Bravo, 5 | 1905. [41-VIII. c. 21

p. 259 × 180 mm. c. 185 × 104 mm. (8.º). 108 pp. + 1 f. s. n. d'índex.

Els preliminars corresponen a la Portadella, Portada, Dedicatoria a En López Núñez i Introducció (pp. 1-6).

L'estudi d'En Puyol (pp. 9-108) és una de les obres importants que es publicaren en el tercer Centenari del Quixot. Amb erudició tracta de les diferents *Clases socials* que existíen en època de Cervantes, de la *Vida nacional* en el segle XVII, de les *Idees*, així polítiques com religioses, que dominaven en aquell temps i de la *Cultura* general a Espanya.

Vegeu el *Compte rendu* que li dedicà la *Revue Hispanique* en el tom XV, pàgina 858. No serà de més dir que és útil al comentarista del llibre cervantí per les moltes idees allí exposades referents al text de la dita novel·la.

1778 Estudio | acerca de | Cervantes | i el | Quijote | por | Eduardo Benot | Madrid | Establecimiento Tipográfico de Idamor Moreno | Calle del Tutor, 22. — Teléfono 2,000 | 1905. [44-III

p. 190 × 129 mm. c. 136 × 77 mm. (8.º). 128 pp. Tapes en tela vermella amb títol al pla, propies de l'edició. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Advertiment (pp. 1-8).

El text (pp. 9-89) reprodueix el Pròleg que es llegeix en el llibre d'En Máinez, *Cervantes y su época* (núm. 1489). Segueixen després sis apèndixs, la Llista de les errades a corregir i Taula.

En els sis apèndixs, es tracta de N'Ashbee el famós bibliògraf de les il·lustracions cervantines; dels drets de propietat d'algunes obres de Cervantes; de *La Tía Fingida* i el Quixot en euskar; tracta també dels cognoms de Cervantes; de la formació d'una Societat per a la publicació de les làmines d'En Jiménez Aranda, i de la *Bibliografía* d'En Rius.

1779 Estudio critico | de | nuestro libro rey | Homenaje | tributado á la obra | El Ingenioso Hidalgo D. Quijote de la Mancha | en el tercer centenario de su aparicion | por | D. Isidoro Lapuente Saez | abogado español | [Floró.] | Madrid | Establecimiento Tipográfico «El Trabajo» | 10, Guzmán el Bueno, 10. | 1905. [44-VI

p. 215 × 136 mm. c. 160 × 95 mm. (8.º). 183 pp., la següent s. n., d'índex. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Pròleg (pàgines 1-7).

El text (pp. 9-183) va repartit en divuit capítols, on s'estudía el *Don Quijote* en ses diverses manifestacions artístiques, així hi veiem : «El *Quijote* en sus relaciones con la naturaleza humana», «El *Quijote* es el fiel retrato del carácter español y le inmortaliza», «¿Hay ciencia en el *Quijote?*», «La epopeya en el *Quijote*», «El *Quijote* en el campo del arte», etc.

Al nostre entendre és un dels llibres on amb més entusiasme es parla de la persona d'En Cervantes i del seu llibre immortal, potser amb un xic massa d'hipèrbole.

Vegeu els següents exemples : «Tras el problema religioso el *Quijote* resuelve también el gran problema jurídico...» (p. 27); «Toda la... gallarda grandeza de nuestro idioma están en el *Quijote* estampadas» (p. 85); «Sigamos, pues, teniendo al *Quijote* por nuestra epopeya, aunque nos parezca que no encaja en esa forma» (p. 95); i així podríem senyalar-ne alguns més.

1780 Eugenio Silvela | Cervantes, poeta | (Florilegio) | Año [Gravat, una fletxa travessant una *S*, amb la següent llegenda : «EIPONEIA.] 1905 | Madrid | Imprenta de la Revista de Legislación | Ronda de Atocha, 15, centro. [42-IX. c. 2

p. 182 × 122 mm. c. 124 × 72 mm. (8.º). 58 pp. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-58) conté un anàlisi de les obres de Cervantes en quant fa referència a la poesía, per a demostrar que mereix el qualificatiu de poeta, senyalant fragments de les *Comedias*, de la *Galatea*, del *Don Quijote*, etc.

L'estudi del Sr. Silvela fou llegit en l'Ateneu de Madrid poc abans de les festes del tercer Centenari del Quixot.

En l'última pàgina s'hi llegeix el següent colofó : «Acabose de imprimir este li- | bro, en la Imprenta de la | Revista de Legisla- | ción a cargo de Ber- | nardo Millán, el | día 27 de Mar- | zo de 1905».

1781 Fiesta importante. El «Quijote» en París. [36-IX. MC. III

La Época (suplement al núm. 19,691), Madrid, 14 abril 1905.

Al·ludeix a la celebració del tercer Centenari del *Don Quijote*, a París.

1782 FERRANDIZ, José. — El Centenario y los neos. [36-IX. MC. I

El País (XIX, núm. 6,380), Madrid, 1905.

Carta de l'articulista a N'Eduard Barriobero, dient que el jesuïtisme és causa que el Centenari del *Don Quijote* no sia una cosa esplèndida.

1783 FERRANDIZ, José. — El neismo y Cervantes. [36-IX. MC. II

El País (XIX, núm. 6,411), Madrid, 21 febrer 1905.

Article contra els jesuïtes per haver tractat «un sujeto ajesuitado y jesuitante... de la necesidad de quemar el *Quijote*». Aquest subjecte no és altre que En Sánchez de Castro, autor d'un opuscle que porta per títol *La cremación de D. Quijote*. Vegeu el núm. 1467.

1784 FERRANDIZ, José. — La cremación del «Quijote». [36-IX. MC. I

El País, Madrid, 24 març 1905.

Fa esment del fulletó *La cremación de D. Quijote* (núm. 1467) per a deduir que les festes del Centenari seràn un fracàs.

1785 FERRANDIZ, José. — ¿Y la estatua de Cervantes? [36-IX. MC. I

El País (XIX núm. 6,405), Madrid, 15 febrer 1905.

Diu l'articulista que l'estatua de Cervantes que hi ha a Madrid és ridícula, així com el carrer que porta el nom d'aquest escriptor, i proposa que a la Gran Via se li digui «de Cervantes».

1786 FERRARI, Emilio. — A la Estatua de Cervantes en Valladolid. [36-IX. MC. I

El País, Madrid, 14 maig 1905.

Sonet.

1787 Fray Candil [BOBADILLA, Emilio]. — El famoso escrutinio. [36-IX. MC. I

Heraldo de Madrid, 19 maig 1905.

Poesía.

1788 GARCÍA-SANCHIZ, F. — La prudencia de Cervantes. Apostillas al Prólogo de la segunda parte de D. Quijote. [36-IX. MC. I

La República de las Letras, Madrid, 27 maig 1905.

Fa referencia a la censura encoberta que dirigeix a En Fernández de Avellaneda.

1789 GARRIDO LATORRE, Luis. — Estancia de Cervantes en Ubeda. [36-IX. MC. I

La Correspondencia de España, Madrid, 7 maig 1905.

L'estada d'En Cervantes a Úbeda, Jaén i Baeza queda demostrada per un document, referent a Cervantes, amb data de 14 juny 1592, època en què el nostre autor es trobava a Sevilla. Esmenta i fa breus consideracions referents a les vegades que en el *Don Quijote* s'esmenta la dita població d'Úbeda.

1790 ¡¡Gloria á Cervantes!! | Apropósito | original y en verso | libro de | Javier de Burgos y Luis Linares Becerra | música del maestro | J. Candela Ardid | Estrenado en el Teatro de la Princesa con éxito in- | menso, el día 6 de Mayo

de 1905 | Madrid | R. Velasco imp., Marqués de Santa Ana, 11 dup.º | Teléfono número 551 | 1905. [46-VI. c. 1[1]

p. 204 × 137 mm. c. 155 × 82 mm. (8.º). 19 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest a propòsit, són : Portadella, Portada, Dedicatoria, Advertencia i Repartiment (pp. 1-8).

El text (pp. 9-19) va repartit amb tres escenes, i a la fi s'entona un himne a Cervantes, que el dia de l'estrena va cantar l'Orfeó Universitari de Madrid.

1791 H. V.[ILLAR], E.[milio] — La popularidad del Quijote. [36-IX. MC. 1

Nuevo Mundo, Madrid, 11 maig 1905.

Article inspirat en la *Bibliografía* d'En Rius. És un resum on es tracta cronològicament de les edicions i traduccions del llibre d'En Cervantes, imitacions, obres teatrals, etc.

1792 Heraldo de Madrid. [36-X. c. 5

Any XVI, núm. 5,277. 6 maig 1905. p. 604 × 440 mm.

La primera plana l'ocupa un dibuix d'En Saul Tolmo que porta per títol *Alegoría del Quijote* i representa a D. Quixot quan es troba amb els que anaven a galeres.

La part literaria conté : *Las Fiestas del «Quijote»*, on censura la confecció del programa de les festes dient que la Comissió del Centenari no ha fet res; *El «Quijote» y «Clarín»*, per N'Adolf Posada; *Don Quijote rebelde*, per En F. Navarro Ledesma, interessant treball on es tracta de la psicología de l'heroi de la Manxa, i el primer article d'En Manuel Bueno, *Cervantes y la literatura extranjera*, molt bona part copiat de la *Bibliografía* d'En Rius.

1793 Heraldo de Madrid. [36-X. c. 5

Any XVI, núm. 5,278. 7 maig 1905. p. 600 × 440 mm.

Comprèn un estudi de «El arráez Maltrapillo» [J. J. Morato?] dedicat a estudiar *La imprenta madrileña en tiempos de Cervantes*,[2] veient-se els autògrafs d'En Cuesta i altres caixistes que imprimiren la primera edició del *Don Quijote;* també s'hi troba un article d'En Kasabal, amb el títol de *Gratos recuerdos*,

1. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.
2. D'aquest article n'hi ha un altre exemplar [36-IX. MC. 1.

en el que tracta d'un ball que es donà en 1863 en el palau dels ducs de Medinaceli, on els invitats anaven representant tipus del Quixot.

Hi ha també dibuixos d'alguns dels carros que figuraren en la cavalcada.

1794 Heraldo de Madrid. [36-X. c. 5

Any XVI, núm. 5,279. 8 maig 1905. p. 600 × 440 mm.

Tota la primera plana l'ocupa un dibuix d'En Frederic Godoy i Castro que té per títol *Alegoría del Quijote.*

La part literaria conté un article *Cervantes y Schiller;* la continuació del d'En Manuel Bueno, *Cervantes y la literatura extranjera;* la conferencia que En Morato llegí en l'Ateneo, *Don Quijote y los oprimidos* (núm. 1758), i fragments del discurs llegit per En Menéndez y Pelayo en la Universitat (núm. 1842).

1795 Heraldo de Madrid. [36-X. c. 5

Any XVI, núm. 5,280. 9 maig 1905. p. 600 × 440 mm.

Aquest número conté un dibuix d'En Saul de Tolmo que ocupa tota la primera plana del diari i que té per títol *Don Quijote sueña en su ideal.*

La part literaria comprèn *Don Quijote y el pesimismo,* per En J. O. Picón, on demostra que el llibre d'En Cervantes no és pesimista, i *Schiller y Cervantes,* per En José Torres Reina.

1796 Heraldo de Madrid. [36-X. c. 5

Any XVI, núm. 5,277. 10 maig 1905. p. 600 × 440 mm.

La part literaria conté : Un article d'En J. Francos Rodríguez, que porta per títol *Homenaje en un libro,* fent referència al d'En Navarro Ledesma (núm. 1766); *Cervantes y Huarte,* article d'En Luis Morote tractant del llibre d'En Salillas (núm. 1852), i *Cervantes y el Greco,* per En M. B. Cossio.

La part artística comprèn un dibuix d'En Medina Vera titulat «Epílogo», vistes de les cases que habità En Cervantes a Madrid i Valladolid i escut de la familia Cervantes i vistes de Toledo i Alcalà.

1797 Heraldo de Madrid. [36-X. c. 5

Any XVI, núm. 5,283. 12 maig 1905. p. 600 × 440 mm.

Tota la primera plana està ocupada per una al·legoría del *Don Quijote,* feta

per En Nicanor Vázquez, i dibuixos de la funció que es féu en el teatre Real, dedicada a Cervantes.

La part literaria conté una detallada descripció de la festa cervantina celebrada en el dit teatre, i un article del Dr. E. Bejarano, *Cervantes-Ponce de León-Bonet*.

1798 Homenaje a Cervantes. [36-X. c. 5

El Correo, Madrid, 13 maig 1905.

Descriu la festa que en honor d'En Cervantes es féu en el teatre Real.

1799 Homenaje á Cervantes | en el | tercer centenario del Quijote | dedicado | á los niños y maestros de las escuelas | de primera enseñanza | por | D. Ezequiel Solana, | Maestro de las Escuelas públicas de Madrid. | [Floró.] | Madrid | El Magisterio Español | 8 — Reina — 8 | 1905. [42-IX. c. 1

p. 180 × 111 mm. c. 140 × 68 mm. (8.º). 64 pp. Rústega. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars corresponen solament a la Portada i Advertiment «A quien leyere», on es fa un breu comentari a la R. O. de 6 de març de 1905, referent a què els Col·legis celebrin el tercer Centenari del *Don Quijote* (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-64) conté diversos treballs, en prosa i en vers.

És un de tants llibres nascut al calor del tercer Centenari del Quixot; el text està compost per fragments del *Quixot* i unes composicions enaltint a Cervantes o la seva obra; entre les fetes en prosa figuren una *Vida de Cervantes* de N'Ezequiel Solana, *El Quijote y su transcendencia* d'En R.[evilla], *El Quijote como obra literaria* d'En Gil de Zárate i *Filosofía del Quijote* d'En Menéndez i Pelayo.

En vers s'hi troben les següents poesíes : *A Miguel de Cervantes*, d'En B. López García; *De cómo nació el Quijote*, d'En J. Velarde; *A D. Quijote*, d'En V. Ruiz Aguilera; *Ante el busto de Cervantes*, d'En J. R. Calcaño; *Gloria a Cervantes*, d'En E. Ferrari; *Y era manco...*, d'En L. Cano; *Un ministro Quijote*, d'En V. Ruiz Aguilera; *España o la América emancipada*, del Duque de Frías; *Las antiguas colonias a la madre Patria*, d'En José Mercado. Aquestes dues últimes composicions no tenen res de cervantines; segueix l'entremès, atribuït a Cervantes, *Los habladores*, i acaba amb un himne *A Cervantes*, que és de les coses més ridícules que havem vist.

1800 IMART, Abel. — Proezas. Fantasías y realidades. [36-IX. MC. II

Diario de la Marina, Madrid, 8 maig 1905.

Tracta del Quixot, i diu que mercès al Centenari seràn coneguts En Cervantes i el seu llibre. El temps ha demostrat que no.

1801 INSÚA ESCOBAR, Alberto A. — En el estudio. El concepto del «Quijote». [36-IX. MC. I

El País, Madrid, 9 maig 1905.

Tracta de les il·lustracions del *Don Quijote*, i en particular del tipus de l'heroi.

Referint-se als artistes que han il·lustrat l'esmentat llibre, escriu : «Unos presentaron a D. Quijote como un tipo bufo, ridículo, payasesco; otros como un loco, como un neurótico. Gispert, hizo allá por el año setenta, un *Don Quijote en casa de los duques*, que era un D. Quijote caricaturesco, de una altura y de una delgadez extra-humanas... Gustavo Doré también ilustró el *Quijote*, un D. Quijote fantástico, lleno de ese espíritu que puso Doré en las concepciones dantescas.» Tampoc li convenç el dibuixat per N'Urrabieta Vierge, ni el d'En Balaca, ni el d'En Pellicer, ni el d'En Moreno Carbonero, i opina que tothom qui vulgui fer una bona testa de D. Quixot ha d'estudiar abans el tipus de Cervantes.

1802 Juan de Hinojosa y Ferrer | Análisis | de | algunas bellezas del Quijote | [Floró.] | Madrid | Tipografía Española | Ramales, 6, y Amnistía, 12. | 1905. [46-VI. c. 1*

p. 214 × 143 mm. c. 176 × 100 mm. 15 pp., la següent en blanc s. n. Al revers de la portadella, dedicatoria autògrafa de l'autor. Rústega.

Els preliminars d'aquest fulletó comprenen : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-15) és un assaig de jove, suggerit pel Centenari, però conté quelcom d'acceptable.

Aquest estudi de N'Hinojosa fou llegit en la Academia literaria de S. Luis Gonzaga, en la festa que dita Congregació dedicà al *Don Quijote* el 15 de maig de 1905.

1803 Juan Valera | Discurso | escrito por encargo de la Real Academia Española | para conmemorar | el tercer centenario de la publicación de | El Ingenioso Hidalgo | D. Quijote de la Mancha | leído por el | Excmo. Sr. D. Alejandro

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Pidal y Mon | en la sesión celebrada el dia 8 de Mayo de 1905 | presidida por S. M. el Rey | [Floró.] | Madrid | Imprenta Alemana. — Espíritu Santo, 18. | Teléfono 1.485 | 1905. [41-VIII. c. 18

p. 228 × 155 mm. c. 158 × 90 mm. (8.º). 46 pp. Rústega.

Els preliminars són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

Comença el text (p. 5) amb un breu elogi d'En Pidal endreçat a enaltir la memoria d'En Valera, i de la p. 13 a la 44 es troba el bellíssim discurs que deixà sense acabar tan distingit escriptor. En les pp. 45 i 46 hi ha l'acabament que féu En Pidal al citat discurs.

1804 Juan Valera | Discursos Académicos | ··· | [Inicials dels propietaris de les obres.] | Obras completas | Tomo ···. [44-II

p. 163 × 117 mm. c. 121 × 72 mm. (8.º). Tom I : 337 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. Tom II : 352 pp. + 2 ff. s. n. Dos toms relligats en un volum. Mitja pasta. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars de cada volum són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text del primer va de la p. 5 a la 337, i el del segón de la 5 a la 352; a la fi de cadascún s'hi troba la Taula.

En el primer volum hi ha el discurs *Sobre el Quijote y sobre las diferentes maneras de comentarle y de juzgarle* (núm. 803), i en el segón, *Consideraciones sobre el Quijote* (núm. 1803).*

1805 JUDERIAS, Julián. — Los traductores rusos del «Quijote». [36-IX. MC. II

Heraldo de Madrid, 11 maig 1905.

Article on es tracta amb reconeguda competencia de les traduccions que del Quixot s'han fet a Russia, posant exemples de com han estat fetes les mateixes.

1806 Julio Cejador y Frauca | La lengua de Cervantes | Gramática y diccionario | de la | lengua castellana | en | El Ingenioso Hidalgo Don Quijote de la

* Ultra els estudis cervantins ja esmentats, s'hi troben els següents treballs : *La poesía popular como ejemplo del punto en que deberían coincidir la idea vulgar y la idea académica sobre la lengua castellana; La libertad en el arte; Sobre la ciencia del lenguaje; Las cántigas del rey Sabio; Del influjo de la Inquisición y del fanatismo religioso en la decadencia de la literatura española y Elogio de Sta. Teresa*, en el volum primer, i en el segón hi ha : *Del misticismo en la poesía española; El periodismo en la literatura; Renacimiento de la poesía lírica española; La escuela en España; La labor literaria de D. José Ortega Munilla; Elogio del Excmo. Sr. D. Gaspar Núñez de Arce* i *Elogio del Excelentísimo Sr. D. Antonio Cánovas del Castillo.*

Mancha | Obra premiada | en el certamen público, abierto en el Ateneo de Madrid con ocasion | del III centenario de la publicacion del «Quijote» | Tus obras los rincones de la tierra, | Llevándolas en grupa Rocinante, | Descubren, y á la envidia mueven guerra. | Apolo | Tomo ···. — ··· | Madrid | Establecimiento Tipográfico de Jaime Ratés | Plaza de San Javier, núm. 6. | 1905.

[43-VI

p. 235 × 158 mm. c. 185 × 109 mm. (8.º). Vol. I [··· | Tomo I. — Gramàtica | ···] : XII pp. + 571 pp., la següent en blanc s. n., + 2 ff. s. n. Vol. II [··· | Tomo II. — Diccionario y Comentario | ·· | ··· | ··· | 1906] : XI pp., la següent en blanc s. n., + 1,169 pp., la següent en blanc s. n., a dues columnes. Tela blanca amb teixells vermells (Miquel).

Els preliminars d'aquesta obra, una de les cabdals que es publicaren en 1905 amb motiu del tercer Centenari de la publicació del *Don Quijote,* són : Els del primer volum : Portadella, Portada, Dedicatoria a En Menéndez i Pelayo, el veredicte del Jurat; una carta de l'eminent gramàtic En Rufino J. Cuervo (pp. I-XII) i la Introducció (pp. I-10); els del segón : Portadella, Portada i Advertiment al llegidor (pp. III-XI; abans s'hi troba una fulla blanca).

El text del primer volum (pp. 13-543) comprèn la *Gramática;* seguint després la conferencia que llegí a l'Ateneo de Madrid sobre *El Quijote y la lengua castellana*, Índex, Llista de les errades a corregir, Colofó i judicis d'altres obres de l'autor (pp. 545-571 + 2 ff. s. n.). El del segón (pp. 1-1169) conté el *Diccionario.*

Començarem dient que la carta d'En Cuervo, amb tot i ser un elogi continuat dedicat al llibre, la trobem justa, i el Jurat, que no estava compost per gent ignorant (en foren el P. Miquel Mir, En Josep Alemany i En F. Navarro Ledesma), féu constar en acta «el mérito extraordinario de esta obra, que no solamente constituye señalada honra para su autor, sino especial satisfacción para el Ateneo que ha convocado este Concurso».

La *Gramática* va dividida en quatre tractats : I, Ortología i Ortografía, II, Fonètica; III, Morfología, i IV, Sintaxi. El segón tractat el subdivideix en vocalisme i consonantisme llatí-castellà, i l'últim, o sia la Sintaxi, el divideix en tres parts, estudiant en cadascuna d'elles la sintaxi de la proposició simple, la de la composta i les figures sintàctiques.

En el *Diccionario* s'hi troben totes les paraules usades en el *Don Quijote,* senyalant la part, el capítol i la fulla de la edició de 1608 (núm. 9) si pertany a la primera part, o bé de la de 1615 (núm. 23) si pertany a la segona.

Tothom sap que dintre el camp de la Filologia En Cejador no respecta gaire els mètodes tradicionals; per això veiem que es diu en l'acta del Jurat que en la Sintaxi s'hi dóna cabuda a algunes idees noves «cuya originalidad llamará la atención de todos los filólogos y gramáticos».

En el *Diccionario* inclou també l'etimología corresponent a moltes paraules,

i a voltes l'explicació. Diu l'autor en el pròleg del segón volum, que s'ha aprofitat dels treballs dels comentadors cervantins, però que les etimologíes, quasi totes li pertanyen, demostrant el coneixement que té de les llengües neollatines i de les clàssiques.

1807 La aventura de los galeotes | Adaptación escénica | del capítulo XXII de la primera parte | de | Don Quijote de la Mancha | por | Serafín y Joaquín Alvarez Quintero | Representada en el Teatro Real el 10 de Mayo de 1905, | con ocasión del III Centenario de la publicación del Quijote | Madrid | R. Velasco. Imp., Marqués de Santa Ana, 11 dup.º | Teléfono número 551 | 1905. [41-VIII. c. 18

p. 200 × 135 mm. c. 152 × 81 mm. (12.º). 19 pp., la següent en blanc s. n.,+ 1 f. s. n. de catàleg. En la portada, escrit a mà, «J. Givanel Mas». Rústega.

Els preliminars, són : Portadella, Portada i Advertencia dels autors i Repartiment (pp. 1-6).

El text de l'obra (pp. 7-19) es pot dir que tot és de Cervantes, i els germans Quintero s'han sortit prou bé de la feina d'adaptació.

1808 La | Casa de Cervantes | en | Valladolid | por | Fidel Pérez Mínguez. | [Floró.] | Madrid | Imp. del Asilo de Huérfanos del S. C. de Jesús | Calle de Juan Bravo, 5. | 1905. [43-II

p. 185 × 114 mm. c. 128 × 67 mm. (8.º). 175 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Advertiment (pp. 1-11).

El text (pp. 13-175) dóna noticia de l'arribada de Cervantes a Valladolid, de la casa en què va viure, descripció detallada de la mateixa i festes que les societats cervantines hi feren. També transcriu alguns dels escrits firmats pels visitants en l'àlbum de la casa de Cervantes, entre els quals s'hi veu un de mossèn Cinto Verdaguer, que diu : «Lo darrer dels admiradors del inmortal Cervantes.»

1809 La enseñanza del «Quijote». [36-IX. MC. 1

El País, Madrid, 8 maig 1905.

L'articulista creu que l'únic resultat del Centenari és l'haver fet que el *Don Quijote* sia un llibre de lectura per a les escoles. Hem de dir que amb tot i els Reials decrets fent obligatoria la lectura del llibre de Cervantes en les escoles nacionals, avui dia ja s'ha deixat de complir aquest requisit.

1810 La Escuela Moderna. [42-IX. c. 4

Any XV, núm. 169. Madrid, abril 1905. p. 225 × 150 mm. pp. 225-394.

Tot el número d'aquesta revista està dedicat a Cervantes.

Comença amb un retrat d'aquest, segueix un Advertiment firmat per La Redacció, i tot seguit s'hi troba un estudi d'En Pedro de A. García, que porta per títol *Cervantes y el Quijote*, que és, al nostre entendre, una ampliació de les pàgines dedicades a Cervantes de la *Historia de la Literatura Española* del dit catedràtic; també s'hi veuen alguns fragments cervantins, trets del *Don Quijote;* quatre poesíes : el sonet *A Cervantes*, per En Narciso Campillo; unes dècimes dedicades al mateix, per En Bernardo López García; El romanç *Los celos*, atribuït a Cervantes, i el sonet d'aquest *Al túmulo de Felipe II;* un treball en prosa que porta per títol *¿Quijotes o Sanchos?*, per En Fèlix Martí i Alpera; uns pensaments sobre educació i instrucció, així com una llarga llista de refranys treta de la citada novel·la cervantina, i el discurs d'En Federico de Castro, *Cervantes y la filosofía española.*

El treball d'En García i el d'En Castro són els més interessants.

1811 La Lectura Dominical. Revista semanal ilustrada. [36-X. c. 1

Any XII, núm. 592. Madrid, 6 maig 1905. p. 345 × 243 mm. pp. 293-187, la següent s. n.

La part literaria d'aquest número conté : *¿Por qué se volvió loco Don Quijote?*, per En Pius; *El manco de Lepanto*, poesía, per En J. Redondo y Menduiña; *Al ingenio cristiano de Cervantes. Un manchego por Cervantes*, per En Sepúlveda, i *El Padre Nuestro de Don Quijote*, per N'Alfonso Pérez Nieva.

Les il·lustracions són : un retrat d'En Cervantes i reproduccions de làmines pertanyents a algunes edicions del *Don Quijote.*

1812 La | Poesia del «Quijote» | Discurso | leído la noche del 7 de Mayo de 1905 | en el | Ateneo de Madrid | con ocasión de III Centenario de la publicación del Quijote | por el | Sr. D. Mariano Miguel de Val | Licenciado en Derecho, | Abogado del Ilustre Colegio de Madrid, | Secretario General del Ateneo de Madrid y de la Escuela | de Estudios Superiores, Miembro de Honor de la Obra Educativa | «I Nostri Contemporanei» de Roma y del Instituto Bio-Bibliográfico Italiano | de Chieti, correspondiente del Ateneo de Guatemala y Socio de Mérito | del de Zaragoza, de la Real Academia de Jurisprudencia | y Legislación, de la Asociación de la Prensa, | y de la de Escritores y Artis-

tas. [Floró.] | Madrid | Imprenta y Litografía de Bernardo Rodríguez | Bravo Murillo, 37, y Barquillo, 8. | 1905. [42-IX. c. 1

p. 178 × 116 mm. c. 122 × 77 mm. (8.º). 83 pp., la següent en blanc s. n. + 5 ff. s. n. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els fulls preliminars corresponen a la Portadella i Portada (pp. 1-4). El text (pp. 5-83.) conté el treball llegit en l'Ateneo de Madrid en la vetlla del 7 de maig de 1905. Els quatre últims fulls van dedicats a anuncis i crítica d'una altra obra de l'autor.

Cal dir que no tracta solament de la «Poesía del Quijote», sinó que fa comentaris referents a altres obres cervantines per a deduir que encara que no es coneguessin obres poètiques de l'escriptor castellà, amb les pàgines en prosa, sadollades de poesía, que campegen per les seves obres, n'hi ha prou per a donar-li el dictat de poeta.

1813 Las fiestas del «Quijote». [36-IX. MC. 1

Heraldo de Madrid, 6 maig 1905.

Critica la deixadesa de l'Estat al no treballar perquè les festes del Centenari fossin dignes de l'autor del *Don Quijote.*

1814 La Tristeza | del Quijote | Dibujos de Ricardo Marín | Palabras de G. Martínez | Sierra | [Floró.] | Biblioteca Nacional y Extranjera | L. Williams, Editor. Madrid. MCMV. [41-VIII. c. 7

p. 250 × 175 mm. c. 170 × 90 mm. (4.º). 28 pp. + 47 ff. s. n., amb gravats. En la portada, escrit a mà, «Givanel». Al revers de la primera fulla blanca, «Ex-libris Givanel». Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (pp. 5-8); cal advertir que abans hi ha dues fulles blanques.

El text comprèn un admirable treball d'En Martínez Sierra estudiant el famós llibre cervantí (pp. 11-28), veritable comentari espiritual analitzant «la tristeza del Quijote». Segueix després una serie de quaranta cinc dibuixos de l'impressionista En Ricard Marín, abans dels quals s'hi troba una pàgina de presentació del dibuixant. Referent a les il·lustracions d'En Marín recomanem al llegidor un article firmat per J. de la E. i publicat en el setmanari *España* (Madrid, 21 febrer 1918), on s'hi llegeix que en els dibuixos taurins i en altres que es veuen en els periòdics il·lustrats «el Sr. Marín da la medida de su arte. Mientras no se salga de ese tipo de ilustración volandera y a la buena de Dios, no tendremos nada que objetarle. Pero aquí, en la ilustración del *Quijote,* nos parecen totalmente reprobables esos fáciles cubiletes impresionistas».

1815 Léxico de Cervantes | con una carta prólogo | de | Joaquín Dicenta | Contiene el significado | de unos quinientos vocablos anticuados | y poco usuales hoy con la verdadera acepción en que los emplea | el Príncipe de los Ingenios en | Don Quijote de la Mancha | (Aplicable á todas las ediciones.) | Coleccionados por | José Manuel Benedicto | Madrid | Imprenta de los hijos de M. G. Hernández | Libertad, 16 duplicado, bajo | 1905. [42-IX. c. 2

p. 185 × 120 mm. c. 144 × 85 mm. (8.º). 1 f. s. n. + 42 pp. + 1 f. s. n. En la fulla blanca, escrit a mà, «Givanel». Rústega.

Els fulls preliminars corresponen a la Portada, Dedicatoria al Duc de Berwick, «Apunte biográfico», en el que encara se cita el Miguel de Cervantes Saavedra de Alcázar de San Juan, Pròleg d'En Joaquim Dicenta i advertencia «Al Público» (pp. 1-7).

El text va de la p. 9 a la 42, i en l'última plana, sense numerar, s'hi troba una explicació de les abreviatures.

Trobem a mancar-hi un índex alfabètic de les paraules i frases que comenta. Totes les significacions de les paraules que analitza estàn tretes del Diccionari de la R. A. E.

1816 MAEZTU, Ramiro de. — Cervantes en Londres. El banquete del «Quijote». [36-IX. MC. 11

La Correspondencia de España (LVI, núm. 17,151), Madrid, 24 gener 1905.

Descriu el dinar amb què els hispanistes anglesos celebraren el tercer Centenari del *Don Quijote*.

1817 MÁINEZ, Ramón León. — Con motivo del Centenario. La casa de Valladolid. [36-IX. MC. 11

El Liberal (XXVII, núm. 9,225), Madrid, 17 gener 1905.

Tracta de l'estada de Cervantes a Valladolid, i aboga l'articulista perquè l'Estat compri la casa on va viure En Cervantes per a convertir-la en Museu cervantí. Avui dia ja ho és.

1818 MÁINEZ, Ramón León. — El Centenario y Alcalá de Henares. [36-IX. MC. 11

El Liberal (XXVII, núm. 9,240), Madrid, 1 febrer 1905.

Recorda el projecte de la formació d'una Biblioteca Cervantina a Alcalà, i escriu que ara és l'ocasió oportuna per a dur a cap la inauguració.

1819 MÁINEZ, Ramón León. — Los retratos de Cervantes. Ninguno auténtico. [36-IX. MC. I

El Liberal, Madrid, 9 maig 1905.

Tracta dels retrats d'En Cervantes, dient que no n'hi ha cap que representi la veritable efigie d'En Cervantes. Molta part d'aquest article està inspirat amb el que publicà el mateix autor en la *Crónica de los cervantistas* (núm. 903).

1820 MARTÍN DE LA CÁMARA, E. — A propósito de una polémica. Cervantes natural de Alcalá de Henares. [36-IX. MC. III

Heraldo de Madrid, 24 febrer 1905.

És una contestació als treballs de N'Álvarez Guerra (núms. 1053, 1086 i 1087), Castellanos (núm. 1411) i altres, que diuen que En Cervantes és natural d'Alcázar de San Juan.

1821 MÉLIDA, José Ramón. — La Quincena Artística [36-IX. MC. II

El Correo (XXVI, núm. 9,084), Madrid, 18 maig 1905.

Tracta de la làpida que es posà en el lloc on hi hagué la impremta d'En Cuesta, de les medalles del Centenari, de la funció que es féu en el teatre Real dedicada a Cervantes i de l'Exposició cervantina que hi hagué en la Biblioteca Nacional.

1822 MÍNGUEZ, Bernardino Martín. — Menéndez Pelayo y la elaboración del «Quijote». [36-IX. MC. II

El Correo Español (any XVIII), Madrid, 22 juliol, 2 i 4 agost 1905.

Censures al discurs llegit per En Menéndez i Pelayo (núm. 1842) en la festa que la Universitat de Madrid dedicà a Cervantes.

1823 MORATO, Juan José. — Don Quijote y los oprimidos. [36-IX. MC. I

Heraldo de Madrid, 8 maig 1905.

Celebra la valentía de D. Quixot posant-se a favor dels dèbils, senyalant molts passatges del llibre d'En Cervantes on demostra que es llença a la vida aventurera per a defensar els oprimits.

Aquest treball és una de tantes conferencies com es llegiren en l'Ateneo de Madrid els primers dies del mes de maig, amb motiu del Centenari del D. Quixot. Vegeu el núm. 1758.

1824 Música del lenguaje del Quijote. | Conferencia | leída en el Salón-Teatro | del | Conservatorio de Música y Declamación | el día 18 de Mayo de 1905 | por el Profesor | D. José María Fernández de Valderrama | precedida de un prólogo | del | Ilmo. Sr. D. Tomás Bretón | Comisario Regio del mismo. | Madrid | Imprenta Colonial | (Estrada Hermanos.) | Calle de Fuenterrabía, núm. 3. | 1905. [41-VIII. c. 7

p. 265 × 185 mm. c. 173 × 100 mm. (4.º). 42 pp. A la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella, Portada, Advertiment, per En T. Bretón, una altra d'En Fernández de Valderrama, i el Programa de la festa (pp. 1-13).

El text (pp. 14-42) comprèn l'erudit discurs que es llegí en la dita festa, demostrant que la llengua castellana té elements i qualitats musicals admirables i que En Cervantes en sap treure gran partit.

1825 Navarro Ledesma, F. — Don Quijote, rebelde. [36-IX. MC. 1

Heraldo de Madrid, 6 maig 1905.

Estudía aquest caire de l'heroi manxec; per això diu l'articulista que D. Quixot simpatitza amb Roca Guinarda, dóna llibertat als encadenats i es cansa de la vida del palau dels ducs, com abans s'havía cansat de la casa d'En Didac Miranda.

1826 Navarro Ledesma, F. — Cervantes ¿tartamudo? [36-IX. MC. 1

La República de las Letras, Madrid, 13 maig 1905.

L'articulista, basant-se en dos textos cervantins, el del pròleg de les *Novelas Ejemplares*, que diu així : «En fin, pues ya esta ocasión se pasó y yo he quedado en blanco y sin figura, será forzoso valerme de mi pico, *que aunque tartamudo*, no lo será para decir verdades...», i un altre que es llegeix en la *Carta* a En Mateo Vázquez, on parla de «mi *lengua balbuciente* y casi muda», creu poder insinuar que En Cervantes fou tartamut.

1827 NAVARRO LEDESMA. — Cervantes y el arcipreste Hita. [36-IX. MC. I

El País, Madrid, 14 maig 1905.

És el discurs llegit pel seu autor en les festes d'Alcalà d'Henares. Es fa un estudi comparatiu d'ambdós escriptors.

1828 NOGALES, Josep. — Don Quijote juzgado por Sancho. [36-IX. MC. I

El Liberal, Madrid, 2 maig 1905.

Anàlisi del tipus del cavaller fet per l'escuder de D. Quixot; com es pot compendre esmenta els passatges cervantins on Sanxo parla del seu amo.

1829 ONECA, N. — Estudio de erudición cervantina. Pentapolín del arremangado brazo. [36-IX. MC. I

El País, Madrid, 8 maig 1905.

Creu l'articulista que el rei dels Garamantas Pentapolín *(Don Quijote*, I, 18), és una al·lusió al cinquè duc de Béjar.

1830 PALOMERO, Antòn. — La imitación de Nuestro Señor Don Quijote. [36-IX. MC. I

El Liberal, Madrid, 4 maig 1905.

Treball llegit en el novenari que l'Ateneo de Madrid dedicà al tercer Centenari del *Don Quijote*. Vegeu el núm. 1758.

1831 PALOMERO, Antòn. — Sagrado rincón. [36-IX. MC. I

El Liberal, Madrid, 4 maig 1905.

Aquest «sagrado rincón» és la casa de la dona d'En Cervantes a Esquivias.

1832 «Paris-Quichotte». [36-IX. MC. III

La Época, Madrid, 6 maig 1905.

Tracta d'aquest número únic que es va publicar a París, i tradueix la Introducció del redactor de *Le Temps*, En Louis Guilaine.

1833 Pérez y González, Felip. — Crítica de batalla... naval. 36-IX. MC. I

El Liberal, Madrid, maig 1905.

Poesía amb referencies cervantines.

1834 Pérez González, Felip. — El encanto sin encanto. Plagio quijotil. [36-IX. MC. I

El Liberal, Madrid, 1905.

Poesía dedicada a «El Sastre del Campillo», imitant la que Cervantes posa en boca de Merlí *(Don Quijote*, II, 35).

1835 Pérez González, Felip. — Los Académicos de la Argamasilla. [36-IX. MC. I

El Liberal, Madrid, 4 maig 1905.

Dos sonets : l'un és «del Caprichoso (créese que es el Sr. Maura)» i l'altre «del Burlador (sospéchase que sea el Sr. Romero Robledo)».

1836 Pérez González, Felip. — Parodia Quijotil. [36-IX. MC. I

El Liberal, Madrid, 9 maig 1905.

Poesía imitant la que diu Cervantes que féu D. Quixot (I, 26).

1837 Posada, Adolf. — El «Quijote» y «Clarín». Un recuerdo. [36-IX. MC. I

Heraldo de Madrid, 6 maig 1905.

Esmenta el concepte que del llibre d'En Cervantes tenía el famós crític En Leopold Alas.

1838 Real Academia de Bellas Artes de San Fernando. | Solemne Sesión Pública | celebrada | el día 9 de Mayo de 1905 | para conmemorar el | Tercer Centenario | de la | publicación de la primera parte | del | Quijote | [Escut.] |Madrid | Establecimiento Tipográfico «Sucesores de Rivadeneyra» | Impresores de la Real Casa | Paseo de San Vicente, núm. 20 | 1905. [41-VIII. c. 7

p. 275 × 197 mm. c. 192 × 109 mm. (8.º). 26 pp. + 4 ff. s. n. A la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada i Portadella (pp. 1-4).

El text (pp. 5-26) conté el discurs d'En J. O. Picón, qui tracta del celebrat llibre cervantí; seguint després un sonet de N'Angel Avilés i el Programa de la festa que féu la «R. Academia de Bellas Artes» dedicada al tercer Centenari del Quixot.

1839 Real Sociedad Económica Matritense | Velada | que para conmemorar el tercer centenario | de la publicación de | el Quijote | celebró en 6 de Mayo de 1905 | con la presidencia del | Excmo. Sr. Ministro de Agricultura, Industria, | Comercio y Obras Públicas | Madrid | R. Velasco, Impresor, Marqués de Santa Ana, 11 | Teléfono número 551 | 1905. [41-VIII. 8

p. 228 × 160 mm. c. 162 × 95 mm. (8.º). 58 pp. En la portada, escrit a mà, «J. Givanel Mas».

Altre exemplar, incomplet, amb Dedicatoria d'En Gabriel Sánchez a En Bonsoms. [41-VIII.7

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portada i Acta de la sessió (pp. 1-4).

El text (pp. 5-58) conté quatre importants estudis cervantins : *Cervantes de Alcalá de Henares*, per En Manuel de Foronda i Aguilera; *Consideraciones brevísimas acerca de la personalidad literaria de Cervantes*, per En Joaquim Olmedilla i Puig; *La primera edición del Quijote y los libreros en el año de 1605*, per En Gabriel Sánchez i Alonso-Gasco, i *Los consejos del Quijote*, per En Manuel de Saralegui i Medina.

El primer, tracta de la qüestió entre Alcalà i Alcázar referent a En Cervantes, demostrant minuciosament que és apòcrifa la fe de baptisme del d'Alcázar. El segón, és un elogi d'En Cervantes i la seva obra. El tercer, ens dóna noticies de la impremta d'En Cuesta; del paper que va servir per a la primera edició; de les llibreríes d'En Robles i Villarroel, i de l'escut d'En Cuesta. L'últim es pot dir que són comentaris a alguns dels consells que En Cervantes posa en boca d'En Sanxo.

1840 Real Sociedad Geográfica | Centenario de la aparición del Quijote | 1905 | Conocimientos geográficos | de | Cervantes | Madrid | Imprenta de Artillería | San Lorenzo, 5, bajo. | 1905. [46-X. c. 1*

p. 238 × 156 mm. c. 173 × 95 mm. (8.º). 76 pp. Dos mapes i una làmina.

Els preliminars, són : Portadella, Portada i Sumari (pp. 1-4).

El text (pp. 5-76) conté : *Conocimientos geográficos de Cervantes*, per En

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Cesáreo Fernández Duro: *Pericia geográfica de Cervantes, Patria de Don Quijote* i *Mapa del campo de Montiel,* per En Fermín Caballero.

Els treballs d'En Caballero ja els coneixíem (núms. 627 i 903), el d'En Fernández Duro és molt interessant per les notes bibliogràfiques que conté.

1841 Recuerdo | del | Centenario del Quijote | Mayo de 1905 | Album que contiene la reproducción de los cuadros | existentes en el Museo del Prado, todos ellos de pintores ilustres, | referentes á asuntos del Quijote | Coleccionado por | Don Federico Castellón y Codorniu. [41-VIII. c. 21

p. 190 × 268 mm. 1 f. s. n. + 16 làmines. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Després de la Portada segueixen quinze reproduccions de quadres, i la d'una escultura representant retrats d'En Cervantes o passatges del Don Quixot.

El retrat d'En Cervantes és el que és propietat de la R. A. de la Historia, els quadres són d'En Roca, *Cervantes imaginando el Quijote;* Lizcano, *Cervantes y sus modelos,* que va figurar en l'Exposició de pintures celebrada a Madrid en 1887; Jadraque, *Don Quijote;* Moreno Carbonero, *Una aventura del Quijote,* segón premi en l'Exposició de Madrid de 1878; Recio Gil, *Don Quijote en casa de los Duques,* va figurar en l'Exposició de Madrid de 1881; Domínguez, *Sancho Panza en casa de los Duques;* García Hispaleto, *El discurso de las armas y las letras,* en la Exposició de Madrid, en 1884; Bolívar, *Presentación de Dorotea a Don Quijote,* tercer premi en l'Exposició de Madrid de 1881; Jadraque, *Don Quijote discutiendo con el Cura y el Bachiller;* Gisbert, *Don Quijote en casa de los Duques;* García Hispaleto, *Casamiento de Basilio y Quiteria,* segón premi en l'Exposició de pintures de Madrid, l'any 1881; García Hispaleto, *Entierro del pastor Crisóstomo;* Oliva, *Cervantes dedicando el Quijote al Conde de Lemos;* segón premi en l'Exposició de Madrid, 1884; Manzano, *Ultimos momentos de Cervantes,* i l'escultura d'En Sanmartín representant a *Cervantes en la prisión.*

En algunes de les nostres estades a Madrid i visites al Museu del Prado havem mirat amb deteniment si vèiem els quadres abans esmentats, i cal dir que no els havem vist en el referit lloc; alguns d'ells es troben en el Museu d'Art Modern (Biblioteca Nacional). Els que havem vist en el Museu del Prado són dos que no figuren en l'Álbum, pintats pel valencià Cristòfol Valero, representant a D. Quixot sopant en la venta i en l'acte d'armar-lo cavaller (números 1162 i 1163 amb el catàleg antic núms. 1051 i 1052). També hem de dir que el quadre d'En Roca es troba en la Universitat de Barcelona.

Encara que en la portada no s'hi vegi el punt de la impressió, hem de dir que aquest es veu en la coberta, el peu d'impremta de la qual diu així: «Imprenta | de | Miguel Romero | Calle de la Libertad, 31.—Madrid | Teléfono 875 | 1905».

Biblioteca de Catalunya

1842 Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos. [05(46.41)*

Any IX, pp. 309-410. Madrid, maig 1905. p. 232 × 165 mm.

Com es pot suposar, el Cos d'Arxivers i Bibliotecaris havía de demostrar, en el tercer Centenari del Quixot, el seu amor al llibre, i no solament es cuidà de l'Exposició cervantina que s'instal·là a la Biblioteca Nacional, sinó que en publicar el número de la seva *Revista*, corresponent al maig, donà a conèixer el discurs que llegí En Menéndez i Pelayo en la Universitat Central, un dels treballs més seriosos que es llegiren en les dites festes, desenrotllant el tema *Cultura literaria de Miguel de Cervantes y elaboración del Quijote;* també s'hi troba, en l'esmentat número, *Torneo en el Palatinado en 1613*, per l'Infanta D.ª Paz de Borbón; dóna a conèixer íntegrament la *Información de Miguel de Cervantes de lo que ha servido a S. M. y de lo que ha hecho estando captivo en Argel*, transcripció d'En Pere Torres Lanzas; N'Angel M. Barcia ressenya la part artística de l'Exposició cervantina, i a l'últim s'hi llegeix una llarga llista d'obres publicades amb motiu del Centenari, feta per N'Emili Cotarelo.

El treball d'En Menéndez i Pelayo és digne d'ell. És un magistral estudi en el qual se sitúa a Cervantes en el seu lloc just; no hi trobem les exageracions en què solen caure els cervantistes, ni tampoc es menysprea a l'escriptor perquè no ocupa un lloc entre els erudits. Però diu que encara que no hagués escrit el *Don Quijote*, el seu nom figuraría en la Historia de la literatura castellana al mateix nivell que Lope de Rueda, Juan de la Cueva, Cristóbal de Virués i Pedro de Padilla.

Senyala les dues maneres de l'estil de Cervantes : una, és la de la *Galatea* i el del *Persiles;* l'altre, la del *Quijote* i la d'alguna altra novel·leta.

Analitza detalladament el Quixot, trobant-hi tots els tipus de la novel·la; així s'hi veu la pastoril, la sentimental, la psicològica; la poesía popular també li dóna força material utilitzant un sens fi de romansos i rondalles que de veu en veu anaven passant d'una a altra generació, així com s'hi veu abundosament la filosofía popular en forma de refranys.

Qualifica a l'escriptor alcalaí d'incomparable i únic en la narració i en el diàleg. Analitza els tipus de D. Quixot i Sanxo, trobant certes reminiscencies entre aquest i el *Ribaldo*, com les senyala entre la *Galatea* i la *Arcadia*, d'En Sannazaro, i entre el *Persiles* i l'*Historia de Clareo y Florisea*, d'Aquileus Taci.

Qui va començar sa carrera literaria estudiant a Cervantes com a poeta (núm. 975), en venir el Centenari del *Don Quijote* no podía callar; fou l'última vegada que ressonà sa veu en la Universitat portant la representació de la Facultat de Lletres, i trobem que el claustre no podía cercar millor portaveu ni millor ocasió.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

El treball de S. A. R. demostra la popularitat del Quixot. Es tracta d'un torneig que tingué lloc a Heidelberg en 1613, essent mantenedor «Don Quijote de la Mancha, Caballero de la Triste Figura». Els altres treballs que integren el fascicle ja hem dit el que eren.

1843 Revista Médico-Hidrológica Española y Boletín de Higiene y Salubridad. [37-IX. c. 16

Any VI, núm. 5. pp. 153-208. Madrid, maig 1905. p. 257 × 175 mm.

Aquesta Revista volgué associar-se a les festes del tercer Centenari del *Don Quijote*, publicant un número enter dedicat a Cervantes.

El text és el següent : *A Cervantes*, per la Redacció; *Ante los festejos*, per En R. Rodríguez Méndez; *El Quijotismo*, per En Pi i Molist, és el cap. XXIII de *Primores del Don Quijote* (núm. 1303); *El carácter de Miguel de Cervantes*, per En Laureano Lotero Fernández; *Una composición cervantina dedicada al Dr. D. Francisco Díaz*, per En J. Givanel Mas; *Bellezas de medicina práctica descubiertas en el Ingenioso hidalgo D. Quijote de la Mancha*, per N'Antonio Hernández Marejón (núm. 588); *Loor a Cervantes*, sonet per En R. Castells; *El Dr. Pedro Recio de Agüero*, pel Dr. Calatraveño, i *Cervantes, Ponce de León, Bonet*, pel Dr. C. Bejarano, i Noticies.

1843[a] Revista Médico-Hidrológica Española y Boletín de Higiene y Salubridad. [37-IX. C. 16

Any VI, núm. 51. pp. 153-208. Madrid, maig 1905. p. 257 × 175 mm.

Exemplar en paper couché.

1844 SAINT-VICTOR, Paul de. — «Don Quijote» juzgado por Paul de Saint-Victor. [36-IX. MC. 1

La Epoca, Madrid, 9 maig 1905.

Fragments de l'estudi crític publicat en *Hommes et Dieux* (París, 1872).

1845 Servicios militares | y | Cautiverio de Cervantes | por | D. Pelayo Alcalá Galiano | General de Marina, en situación de reserva | [Floró.] | Madrid | Imprenta de la «Revista General de Marina» | Calle de Alcalá, núm. 56 | 1905. [44-X. c. 1*

p. 220 × 154 mm. c. 170 × 95 mm. (8.º). 47 pp., la següent s. n. Dedicatoria de l'autor a N'Eduard Benot. Rústega.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-47) estudía a Cervantes en la batallà de Lepanto i en el captiveri, demostrant no solament que no fou marí, sinó que ell mateix ens fa saber que mai pertangué a la marina.

Aquest article es publicà abans en la *Revista General de Marina.*

1846 Sesión Solemne | que el | Colegio de Médicos | de la | Provincia de Madrid | dedica al inmortal | Miguel de Cervantes Saavedra. | [Escut.] | Madrid | Imprenta Hijos de J. A. García, | Campomanes, 6. | 1905. [45-VII

p. 184 × 124 mm. c. 140 × 82 mm. (8.º). 268 pp. + 1 f. s. n. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, R. O. referent a la publicació de dit volum, Acta de la sessió i Programa (pp. 1-7).

El text (pp. 9-268) comprèn els discursos que es llegiren en la dita sessió i les memories i notes que es presentaren. A la fi s'hi troba la Taula (1 f. s. n.).

Els treballs que es llegiren en dita vetllada són : El discurs d'En Julián Calleja enaltint a Cervantes (p. 7); el d'En Rafael Salillas, que tracta de *El Ingenioso hidalgo D. Quijote de la Mancha y el Examen de Ingenios, del Dr. Juan Huarte* (p. 19), el mateix Salillas ha tractat extensament aquest tema en el llibre *Un gran inspirador de Cervantes* (núm. 1852); el Dr. Cajal va llegir un treball referent a la *Psicología del Quijote y el Quijotismo* (p. 37), hem de dir que En Pi i Molist tracta aquest últim punt en el seu llibre *Primores del Don Quijote* (núm. 1303), i amb tot i ser molt anterior el llibre d'En Pi a l'estudi d'En Cajal no desmereixen l'un de l'altre, advertirem també que un acadèmic de la «Española» no deu escriure «Pérsiles» i «Viaje al Parnaso» com es veu en la p. 47; el Dr. Oloriz va dissertar sobre els *Caracteres físicos de los personajes del Quijote* (p. 61), erudit treball amb encertades observacions; el Dr. Gómez Ocaña donà a conèixer un estudi referent a *El trato higiénico del español en el siglo XVII* (p. 89), on fa comentaris interessants relacionats amb el llibre d'En Cervantes; el Dr. Lázaro Ibiza tracta de *Nociones histórico-naturales, especialmente botánicas, en tiempo de Cervantes* (p. 111); el Dr. Tolosa Latour, de *La expulsión de los moriscos en la época de D. Quijote* (p. 121), i el ministre de la Governació, N'Augusto González Besada, qui presidí la sessió, llegí un admirable comentari referent a les *Aptitudes de Sancho para gobernar la ínsula Barataria* (p. 135).

Les Memories publicades són : *Algunas intuiciones de Cervantes* (p. 147), pel Dr. E. Sánchez Rubio; *La locura de D. Quijote* (p. 159), pel Dr. Royo Villanova, treball que havía llegit en l'Academia Médico-Quirúrgica Aragonesa; la del Dr. Correa Fernández tracta de *Las ciencias médicas en tiempo de D. Miguel*

de Cervantes Saavedra (p. 203); la del Dr. San Millán, de *Don Quijote considerado como símbolo de la asociación del genio y la locura* (p. 223); la del Dr. Megía Alfonso, *De la condición y ejercicio del famoso hidalgo D. Quijote de la Mancha* (p. 241), ço és, un comentari del capítol primer de la famosa novel·la, i finalment, el Dr. Rodríguez Fernández ens dóna *Algunos datos acerca de Juan de la Cuesta, impresor de la primera edición del «Quijote» y algunas palabras acerca de este libro* (p. 253), dades interessants, però en llur majoría tretes dels llibres d'En Pérez Pastor *Documentos cervantinos* (núm. 1431). En la fulla sense numerar s'hi troba la Taula.

Com s'ha pogut veure, és aquest un volum que ha d'haver llegit qui es proposi fer un bon comentari del llibre d'En Cervantes; estudiats els discursos i memories que l'integren podrà fer un estudi espiritual i psicològic de l'heroi de la Manxa, amb fonament de causa, i fins els artistes hi trobaràn quelcom interessant per a fer el retrat de D. Quixot.

1847 SOTO, Sixto Mario. — La firma de Don Quijote. [36-IX. MC. 1

Nuevo Mundo, Madrid, 11 maig 1905.

Aquest article està inspirat en el de N'Apráiz que es llegeix en el *Homenaje vasco* (núm. 1579). La firma de D. Quijote és la de N'Alonso de Quijada, d'Esquivias.

1848 [Títol al llom.] | Tercer | Centenario | del | Quijote | Sellos | y cajas | de | fosforos | 1905. [43-VIII

p. 272 × 188 mm. 1 fulla. Relligat amb el núm. 1674. Tela blanca.

Conté la col·lecció de segells que es posà en circulació amb motiu del tercer Centenari del *Don Quijote*. La col·lecció comprenía deu segells, el preu, color i assumpte dels quals era el següent: 10 pessetes, taronja, D. Quixot amb els frares de Sant Benet i el cotxe on hi anava una senyora que passava a Indies (I, 8); 4 pessetes, violeta gris, D. Quixot encantat dins la gabia (I, 47); 1 pesseta, carmí, D. Quixot davant la gabia del lleó (II, 17); 50 cèntims, gris, D. Quixot i Sanxo sobre el Clavileny (II, 41); 40 cèntims, rosa, D. Quixot batallant amb els bens (I, 18); 30 cèntims, verd, l'acte d'armar cavaller a D. Quixot (I, 3); 25 cèntims, blau, el mantejament d'En Sanxo (I, 17); 15 cèntims, violeta, D. Quixot i les tres llauradores (II, 10); 10 cèntims, roig, D. Quixot embestint els molins de vent (I, 8), i 5 cèntims, verd, primera sortida de D. Quixot (I, 2).

Tots ells porten al peu el nom de B. Maura, que fou el gravador.

1849 Tiempos y Tiempos | Ensueño | con motivo del | Don Quijote de la Mancha | por | Eduardo León y Ortíz | [Floró.] | Madrid | Imprenta á cargo de Eduardo Arias | San Lorenzo, núm. 5. | 1905. [41-VIII. c. 20

p. 167 × 100 mm. c. 125 × 68 mm. (8.º). 78 pp. Dedicatoria autògrafa de l'autor a D. J. Givanel. Exemplar deixat en dipòsit per aquest a la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella, Portada, Portadella i Pròleg (pp. 1-12).

El text (pp. 15-78) va dividit en dues parts i un epíleg.

Són diversos articles inspirats en assumptes cervantins.

1850 Tildema, Roberto H. — Cervantes, soldado de marina. [36-IX. MC. II

Diario de la Marina (XXXVII, núm. 11,286), Madrid, 8 maig 1905.

L'autor fa anar a Cervantes a l'expedició que es féu a les Illes Terceres.

Vegeu, referent al tema de «Cervantes marino», l'escrit d'En Pelai Alcalà Galiano, esmentat en el núm. 1845.

1851 Una obra monumental. El «Quijote» gráfico de Jiménez Aranda. [36-IX. MC. II

El País (XIX, núm. 6,363), Madrid, 4 gener 1905.

Tracta dels dibuixos que féu En Jiménez Aranda il·lustrant el *Don Quijote.*

1852 Un gran inspirador | de | Cervantes | El Doctor Juan Huarte | y su | Examen de Ingenios | por | Rafael Salillas | [Floró.] | Madrid | Imprenta á cargo de Eduardo Arias | San Lorenzo, núm. 5, bajo | 1905. [46-IX*

p. 188 × 118 mm. c. 132 × 76 mm. (8.º). 162 pp. + 1 f. s. n. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria i Advertiment (pp. 1-8).

El text (pp. 9-162) va repartit en set tractats i un resum final. A la fi s'hi troba la Taula.

Aquesta obra és, com es veu, de poques pàgines, però de molt estudi, car ve a demostrar que l'autor de *Examen de Ingenios* fou un inspiradòr d'En Cervantes. Així ens demostra com el qualificatiu de «Ingenioso hidalgo» que

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

es dóna a D. Quixot és un transport del llibre d'En Huarte; el concepte de la follía de l'heroi manxec està explicada en el dit *Examen*, i en la *Galatea*, *El licenciado Vidriera* i en el *Persiles* s'hi veuen reminiscencies del dit llibre.

Aquesta conjectura que ara ens dóna l'autor del tot estudiada, la insinuà ja en un article publicat en *La España Moderna*, amb el títol *La parentela de Cervantes* (juny 1899).

1853 Velada en el Ateneo. [36-IX. MC. I

Heraldo de Madrid (XVI, núm. 5,285), 14 maig 1905.

Ressenya de l'última sessió en honor del tercer Centenari del *Don Quijote* en el novenari que li dedicà l'Ateneu de Madrid.

1854 Vida de D. Quijote | y Sancho | según | Miguel de Cervantes Saavedra | explicada y comentada | por | Miguel de Unamuno | Madrid : | Librería de Fernando Fe | Carrera de S. Jerónimo, 2 | 1905. [44-III

p. 180 × 110 mm. c. 139 × 75 mm. 427 pp., la següent en blanc s. n. + 1 f. s. n. Tela blanca amb teixells vermells (Miquel Rius).

Els preliminars d'aquest volum, són : Llista de les obres de l'autor, Portadella i Portada (pp. 1-7).

El text (pp. 9-422) és un comentari, diem-ne espiritual, del llibre d'En Cervantes, però no prenent l'obra en conjunt, sinó gairebé capítol per capítol, analitzant a l'ensems els principals fets de l'heroi de la Manxa i del seu escuder, i fent de pas, a voltes, atinades i originals observacions. Segueixen després cinc pàgines amb el significat d'algunes paraules que figuren en el text i el sentit de les quals no es troba en el Diccionari de la Real Academia Española, i en 1 f. s. n. s'hi troba una llista de errades per a corregir.

Diem, a voltes, perquè hi ha moments que salta capítols sense fer cap comentari : com el referent a la disputa sobre la superioritat de les armes i les lletres; altres vegades els comentaris no són originals, com aquells on compara a sant Ignasi de Loiola amb D. Quixot, cosa aquesta dita ja per En Bowle (núm. 302). Però, amb tot, abunden les coses ben pensades. És un llibre força interessant, que marca el pas de la crítica verbalista a la psicològica, de la que solament mira la forma externa del llibre a la que estudía l'ànima dels personatges.

Amb tot i esser editat a Madrid, aquest llibre s'imprimí a Salamanca en la impremta d'Almaraz i C.ª, com així es veu al revers de la portada.

1855 ZEDA. [F. FERNÁNDEZ VILLEGAS.] — Del segundo escrutinio que el cura y el barbero hicieron en la Librería de Don Quijote. [36-IX. MC. I

La Época, Madrid, 9 maig 1905.

Imita l'escrutini que feren el capellà i el barber en la llibrería de D. Quixot. Els llibres que ara van al corral són obres «que llaman de texto», comedies i sainets «que embrutecen y pervierten a los que las ven o las oyen»; també són condemnades al foc les obres de Nietzsche, Zola, Mirbeau i d'altres.

1856 ZEDA. [F. FERNÁNDEZ VILLEGAS.] — La Quincena Literaria. El Ingenioso Hidalgo Miguel de Cervantes Saavedra. — Sucesos de su vida, contados por Francisco Navarro Ledesma. [36-IX. MC. III

El Correo (XXVI, núm. 9,082), Madrid, 1905.

Crítica d'aquest llibre (núm. 1766).

1857 ZOZAYA, Antòn. — Cosas que dijo un Caballero y negó un Hidalgo. [36-IX. MC. I

El Liberal, Madrid, 4 maig 1905.

Diu que les paraules de N'Alonso Quijano, en morir, són l'arrepentiment de la gran noblesa d'esperit de D. Quixot.

1858 1605-1905 | S. A. R. La Infanta | D.ª Paz de Borbón | y | El Tercer Centenario | de la publicación | del Quijote | Don Quijote en Alemania. [38-IX. c. 13*

p. 304 × 212 mm. c. 220 × 141 mm. (4.º). 12 ff. s. n.; 1 làm., retrat de la infanta Pau de Borbón.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada i retrat (2 ff. s. n.).

El text (8 ff. s. n.) comprèn l'article publicat en el *Allgemeine Zeitung*, de Munic, i traduït per S. A. R. Segueix després un escrit enaltint el *Don Quijote* i a la traductora.

Tiratge de 400 exemplars, amb paper couché. Els dibuixos que acompanyen el text són copies dels de l'edició de 1780 (núm. 308).

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1859 El Mercantil. Diario español. Manila. [36-IX. MC. II

Any III, 2.ª època, núm. 807. Manila, 29 març 1905.

Comprèn el cartell de Certamen escolar en honor d'En Cervantes i dues cròniques : *El Centenario del «Quijote» en Filipinas*, i *El Centenario del Quijote (Noticias del correo)*.

1860 El Mercantil | Diario español | en el III Centenario | del | Quijote | Homenaje á Cervantes | y | sus Obras | Número Extraordinario | Manila XXVIII de Mayo de MCMV. [30-X

p. 600 × 460 mm. 8 ff. Cartronet.

És un dels números de periòdic més interessants que es publicaren amb motiu del tercer Centenari del *Don Quijote*, pel nombre de gravats que hi veiem (prop de cinquanta).

En el text hi ha de tot; retalls d'articles, fragments d'estudis, pensaments, poesíes, etc. Al nostre entendre els millors treballs són : el que porta per títol *Cervantes en Filipinas*, per En Dominador Gómez; *Recuerdos de Cervantes en Filipinas* i *Curiosidades cervantinas en Filipinas*.

1861 Manresa á Cervantes. 8 de Mayo de 1905. [36-X. c. 5

p. 480 × 323 mm. c. 418 × 259 mm. (Foli.) VIII pp., a tres columnes. Capçalera litografiada.

Número dedicat al tercer Centenari del *Don Quijote*, amb treballs del bisbe Torras i Bages, fra Rupert M. de Manresa, una nota molt cervàntica d'En Leonci Soler i March i molts d'altres.*

1862 Historia | compendiada | del Caballero Andante | D. Quijote | de la Mancha | y su escudero | Sancho Panza | arreglada por el abogado | D. Joaquín Bohigas de Argullol | [Floró.] | Manresa | Imprenta y Librería de Viñals Hermanos | 1905. [41-VIII. c. 18

p. 161 × 110 mm. c. 127 × 77 mm. (8.º). 64 pp. En la portada, escrit a mà, «Givanel». Rústega.

* Per a demostrar la popularitat del llibre d'En Cervantes direm que en el petit treball d'En L. Soler i March s'hi veu un fet passat en 1648. «L'historiayre Magí Canyelles que tenia qüestions ab sa madrastra li fa requesta demanant-li *la niñería de unas pocas de 800 lliuras que*, diu, *ha amogut o expilat de la substancia de son pare, de qui es hereu.* I la madrastra respon, ab acta en poder del notari Gaspar Madriguera, exigint-li la restitució del seu dot, protestant de les excepcions oposades per En Canyelles en sa *scriptura ordenada mes conforme prosa del Caballer Manchiego que no del jurisconsult Papiniano...*» (Arxiu de la Seu de Manresa).

Biblioteca de Catalunya

Els preliminars, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text comença en la p. 5 i està dividit en cinc capítols.

Com es pot suposar, aquest resum del Quixot no dóna idea del mèrit de l'obra.

1863 El Manco de Lepanto. | [Floró.] | Por | Gabino de J. Vázquez. | [Floró.] | Merida de Yucatan. | Imprenta de la Loteria del Estado. | Calle 61, Número 492 | MCMV. [41-VIII. c. 8

p. 225 × 155 mm. c. 169 × 93 mm. (8.º). 18 pp. Retrat de l'autor després de la portadella. Dedicatoria de l'autor a N'Isidre Bonsoms.

Els preliminars corresponen a la Portadella, retrat de l'Autor, Portada, Dedicatoria al president de l'Academia Mexicana En J. M. Vigil i Pròleg (pp. 1-10).

El text (pp. 11-18) tracta del defecte físic d'En Cervantes.

1864 [Fris.] | Homenaje á | Cervantes. | [Fris.] | Director : Gabino de J. Vázquez. | Editor: José Pelisio. | [Fris.] | Mérida de Yucatán, México. | Imprenta «Gamboa Guzmán.» | Calle 58, núm. 503. | 1905. | [Fris.] [37-X. c. 14

p. 302 × 230 mm. c. 220 × 135 mm. (Foli.) 42 pp., a dues columnes, amb frisos als extrems del text de cada pàgina. 2 làms. Dedicatoria de l'editor a N'Isidre Bonsoms.

Els preliminars són : Portadella i Portada (1 f. s. n. i pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-42) conté : *El año cervántico 1905*, per En G. de J. Vázquez; *El manco de Lepanto*, poesía d'En J. Peón y Contreras; *Un hijo apócrifo de Cervantes*, per En Moreno Cantón, comentant la frase «La del alba sería...» (I, 4); *Triología cervantesca*, o sien tres sonets endreçats a Don Quixot, a Dulcinea i a Sanxo Panza, per En L. Rosado Vega; *En loor de «El Quijote»*, per En R. Aldana i Sáenz de Santa María; *A Maritornes*, sonet de N'A. Mediz Bolio; *España y el Quijote*, per Hipomenes; una oda *A Cervantes*, per En J. M. Valdés Acosta; *El Quijote*, estudi de M. de Chimay; *A Cervantes*, dècima de M. de las Cuevas García; *El elixir de Cervantes*, per En C. R. Menéndez; *A Don Quijote*, sonet, per En D. Moreno Cantón; *La obra de Cervantes*, per En Bemadro; *Capítulo único*, biografía d'En Cervantes, per En Sansón Carrasco; *El manco de Lepanto*, per En J. Porrua; *El retrato auténtico de Cervantes*, per En G. de J. V.[ázquez]; *A Cervantes, desde mi castillo*, per El Solitario; *Cervantes y el Quijote*, per En J. Pelisio. Els més dels treballs deixen molt que desitjar.

La part artística comprèn una làmina, després de la portada, amb el retrat d'En Cervantes, i una altra, a la fi, amb un dibuix de N'Herreras, representant la batalla de Lepant; alguns treballs són acompanyats dels retrats dels autors.

1865 [Retrat de Cervantes.] | Tercer Centenario | de | «El Quijote.» | Fiestas que celebró la Sociedad Científico-Literaria | «La Arcadia.» | el 17 de mayo de 1905. — Mérida. Mexico. | [Fris:] | Mérida de Yucatán. — Imprenta «Gamboa Guzmán,» Calle 58, n.º 503. | 1905. [37-X. c. 14

p. 211 × 274 mm. c. 159 × 212 mm. (Foli.) 47 pp., la següent s. n.

Els preliminars, són : Portadella, Portada, Dedicatoria a Olaguer Molina i August L. Peón, Nota d'algunes sessions preparatories per a la celebració de la festa, invitació a aquesta i programa de la vetllada que féu dita societat (pp. 3-10, abans hi ha una fulla blanca).

El text (pp. 11-44) és variadíssim, ja que, demés de les illustracions representant alguns passatges del Quixot, s'hi troben erudits estudis cervantins com : *El amor en el Quijote*, per En Manuel Sales Cepeda, i un altre treball amb el mateix títol, escrit per En Manuel Rejón García (Marcos de Chimay), i *Cervantes, vidente*, per En G. de J. Vázquez; entre les composicions poètiques que sobresurten s'hi troba el romanç *D. Quijote de la Mancha*, per En J. Peón i Contreras. A la fi hi ha notes de la premsa yucateca referents a la dita festa.

1866 La Conca de Barbarà. Setmanari comarcal. [36-X. c. 6

Any III, núm. 108. Montblanch, 6 maig 1905. pp. 421 × 280 mm.

Comprèn dos articles cervantins : *Gloria a Cervantes*, per N'Esteve Forcadell, i *Lo Quixot y les noveles*, per En P. B.

1867 Víctor Pérez Petit | Cervantes | (Homenaje á España en el tercer centenario de la | publicación de «El Ingenioso Hidalgo Don Quijote | de la Mancha».) | Montevideo | Imprenta Artística, de Dornaleche y Reyes | Calle 18 de Julio, núms. 77 y 79 | 1905. [41-VIII. c. 8

p. 195 × 115 mm. c. 139 × 72 mm. (8.º). 47 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars, comprenen : Portada i Portadella (pp. 1-4).

El text (pp. 5-47) està dividit en tres parts : 1.ª, *El hombre y el medio;* 2.ª, *La Obra y la Crítica;* 3.ª, *El simbolismo del Quijote.* La primera part és una breu biografía d'En Cervantes; la segona, està dedicada a estudiar les produccions cavalleresques i el Quixot; i l'última, encara que no analitzi el simbolisme de la celebrada novella, revela un entusiasme cervàntic un xic declamatori.

1868 Cervantes | zur 300 jährigen Feier des «Don Quijote» | Feftrede, | gehalten in Zürich am 6. März 1905 im Auftrage des | Lefezirkels Hottingen | von | Arturo Farinelli | Sonderabdruck aus der «Beilage zur Allgemeinen Zeitung» Nr. 113, 114 | und 115 vom 16., 17. und 18. Mai 1905 | München 1905 | Buchdruckerei der «Allgemeinen Zeitung». [38-IX. c. 13*

p. 230 × 155 mm. c. 155 × 87 mm. (8.º). 39 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada i Dedicatoria a En Paul Heyse (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-39) conté el discurs llegit a Zuric, el 6 de març d'aquell any, honorant a Cervantes i tractant extensament del Quixot. És digne d'esser conegut.

1869 Las bodas de Dulcinea | [Floró.] | Apropósito huertano | escrito para la celebración | del | Centenario del Quijote | en Murcia | por | D. José Martinez Fornel | [Floró.] | Murcia | 4979. — Imp. Vda. J. Perelló | 1905. [42-IX. c. 1

p. 192 × 128 mm. c. 159 × 90 mm. (4.º i foli). 24 pp. En la portadella, escrit a mà, «Givanel».

Els fulls preliminars, comprenen : Portadella, Portada i Repartiment (pp. 1-4).

El text (pp. 5-24) comprèn un acte, repartit en onze escenes.

L'acció de l'obra es desenrotlla en l'horta de Murcia, on amb motiu de les festes del tercer Centenari del Quixot es casen per sorpresa, Juanica, que va vestida de Dulcinea, amb Antoni, el moliner, que va vestit de D. Quixot.

1870 ¡Gloria á Cervantes! | Memoria | de las | fiestas celebradas en la Ciudad de Orense | para conmemorar | el III Centenario de la publicación del Quijote | Escrita y ordenada por | D. Salvador Padilla | Director del Instituto General y Técnico | y Presidente de la Comisión | Orense : 1905 | Imprenta de A. Otero | San Miguel, 15. [41-VIII. c. 7

p. 215 × 150 mm. c. 170 × 100 mm. 26 pp. + 1 f. s. n. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest opuscle, són solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-26) conté un estat de comptes de les quantitats donades per a la celebració del tercer Centenari del Quixot i inversió de les mateixes;

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

una breu biografía d'En Cervantes per En Venancio Meruéndano; un discurs referent al Quixot per En Ramón Villarino; una suposada Carta de Sanxica Panza per En Salvador Padilla; diverses poesíes, i un discurs del director de l'Institut d'Orense. En la pàgina primera, que va sense numerar, s'hi llegeix el breu discurs que féu l'alcalde d'Orense, N'Antoni Rodríguez Iglesias, en inaugurar una làpida posada en les Cases Consistorials referent a la dita festa.

1871 ARIAS, Cornelio. — Cervantes. [36-IX. MC. I

La Voz de la Provincia, Osca, 9 maig 1905.

Article referent a l'autor del *Don Quijote*.

1872 CASTEJÓN, Gregori. — Refranes de Cervantes. [36-IX. MC. I

La Voz de la Provincia, Osca, 9 maig 1905.

Esmenta moltes frases cervantines que no són totes refranys.

1873 CUBERO LAPEÑA, Manuel. — Cervantes. [36-IX. MC. I

La Voz de la Provincia, Osca, 9 maig 1905.

Poesía.

1874 GASÓS, Cristino. — Justicias de Sancho Panza. La donzella forzada. [36-IX. MC. I

La Voz de la Provincia, Osca, 9 maig 1905.

Poesía.

1875 SÁNCHEZ JUÁREZ, Ricard. — Al «Quijote» y á su autor el gran Cervantes. [36-IX. MC. I

La Voz de la Provincia, Osca, 9 maig 1905.

Poesía.

1876 SÁNCHEZ PÉREZ, A. — Don Quixote de la Mancha. (¡¡Una edicion más!!) [38-IX. c. 12

La Voz de la Provincia (X, núm. 2,727), Osca, 21 març 1905.

Es refereix a l'editada per la casa barcelonina d'En Seix (número 1435).

1877 SANZ, Manuel. — Don Quijote de la Mancha. [36-IX. MC. I

La Voz de la Provincia, Osca, 9 maig 1905.

Article tractant del llibre cervantí.

1878 Catecismo de Cervantes | por | D. Acisclo Muñiz Vigo | Licenciado en Filosofía y Letras | Contador mercantil, Ayudante del Instituto de Oviedo | Autor de obras gramaticales, históricas, etc. | [Floró.] | Oviedo | Establecimiento Tipográfico La Cruz | Calle de San Vicente, núm. 10 | 1905. [41-VIII. c. 18

p. 190 × 123 mm. c. 150 × 90 mm. (8.º). 1 f. s. n. + 14 pp.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella, Portada i Dedicatoria (1 f. s. n. + pp. 1-4).

El text (pp. 5-14) va dividit en dues parts i conté una serie de preguntes i respostes; moltes d'aquestes valdria més que no s'haguessin escrit.

Moltes observacions poden fer-se a l'esmentat opuscle, tant referents a la «Vida de Cervantes» com a «Cervantes escritor»; no hi ha pàgina on no s'hi poguessin fer sabrosos comentaris. Per exemple, en la primera part ens diu que la galera Sol, fou «apresada en los mares del norte de Africa»; com a mostra de la segona, vegeu les cites que copiem:

«¿Cuándo publicó sus novelas ejemplares y por qué se llaman así? — Cervantes publicó en 1607 trece novelitas que se conocen con estos nombres : *La Gitanilla de Madrid*... y *La Tía Fingida*.»

«¿Cuántas ediciones se han hecho de *El Quijote*, y en qué lenguas se publicó? — Entre las ediciones extranjeras figuran las siguientes : en alemán, 39; en bohemio, 2; en croata, 2; en dinamarqués, 3; en filandés, 1; en francés, 125; en griego, 2; en holandés, 9; en húngaro, 3; en italiano, 14; en inglés, 76; en polaco, 1; en portugués, 5; en ruso, 8; en servio, 1; en sueco, 2; y en turco, 1. En España pasan de 190 las ediciones que se publicaron en lengua castellana y 3 en catalán.»

I prou, perquè les anteriors ratlles demostren ja els coneixements cervantins del seu autor. Solament afegirem que sols esmenta 484 edicions del Quixot, podent-se'n veure 611 en la *Iconografía*, sense comptar les que en el present Catàleg hem descrit i no figuren en la dita obra.

1879 Cuatro Apuntes | sobre la Filosofía Moral | del Quijote | por | D. Víctor Díaz-Ordóñez | Oviedo | Imprenta de Vría Hermanos | 1905. [42-IX. c. 3

p. 220 × 138 mm. c. 153 × 81 mm. (8.º). 34 pp. + 1 f. s. n. d'índex. En la portada, escrit a mà, «Givanel». Rústega.

Els preliminars d'aquest fulletó corresponen a la Portada (pp. 1 i 2).
El text (pp. 3-34) conté l'estudi del Sr. Díaz-Ordóñez que és interessant, per quant tracta de la historia i literatura cavalleresca, fent comentaris a l'ensems del llibre de Cervantes.

1880 Discurso | pronunciado por | Matías Peñalba Alonso de Ojeda | Abogado | en la | Velada Literario-Musical | que para distribuir los premios del Certamen organizado | por el | Instituto General y Técnico de Palencia | en honor de Cervantes | se celebró | en el Teatro de dicha ciudad | el día 8 de Mayo de 1905. | [Floró.] | Imprenta y Litografía de Alonso é hijos | Mayor Principal, 71. [46-X. c. 1*

p. 213 × 138 mm. c. 160 × 86 mm. (8.º). 30 pp.

Els preliminars d'aquest opuscle són sols la Portada (pp. 1 i 2).
El text (pp. 3-30) és, com pot suposar-se, un elogi al llibre d'En Cervantes.

1881 Les Annales Politiques & Littéraires. [36-X. c. 3

Any XXIX, núm. 1,142. París, 14 maig 1905. p. 345 × 254 mm.

El text cervantí d'aquest setmanari és com segueix : Un estudi titulat *Cervantes*, dividit en tres parts : la primera, *Sa vie*, està feta per N'Edouard Rod; la segona, *Son caractère*, per L. de Fourcaud, i la tercera, *Au pays de D. Quichotte*, per En René Bazin. Segueixen alguns pensaments d'escriptors referents a Cervantes; un sonet d'aquest, traduït per N'Auguste Dorchain, i amb el títol de *Pages oubliées*, s'hi llegeix un descriptiu article intitulat *La mort de Cervantes*, d'En Prosper Mérimée; *Don Quichotte et Sancho Pança*, per En Jules Janin, és un estudi d'alta crítica, llegint-se després uns fragments del treball d'En Tourguenef, *Hamlet et Don Quichotte* i *Les fils de Don Quichotte*, de N'E. Caro. També hi ha un fragment del Quixot.
En la pàgina central de les il·lustracions s'hi veuen alguns gravats reproduint làmines del Quixot pertanyents a diverses edicions.

1882 Le Petit Journal. [38-IX. c. 17

XVI, núm. 757. París, 21 maig 1905. p. 445 × 315 mm.

Aquest número comprèn un dibuix acolorit que porta per títol *La rêve de Don Quichotte*, i el text conté : Notes cervantines i un article molt interessant, de N'Emile Gebhart, que té per títol : *Comment ressuscita Don Quichotte*.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1883 RICHEPIN, Jean. — Don Quichotte. Drame hèroï-comique en vers, en trois parties et huit tableaux. [36-X. c. 3

L'Illustration Théatrale (núms. 16 i 17, pp. 64), París, 1905. p. 297 × 202 mm. 64 pp. En les cobertes s'hi troben notes de crítica referents al dit drama.

Els preliminars pertanyen a la Portada i Repartiment (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-64) va repartit en tres actes : El primer, comprèn tres quadros, amb onze, deu i tretze escenes; el segón, tres més, amb nou, trenta vuit i vint-i-una escenes, i l'últim, dos quadres, amb vint-i-tres i quatre escenes.

L'autor fa una obra el protagonista de la qual és l'heroi de la Manxa, però alterant els fets de la novel·la i posant-hi personatges d'altres obres d'En Cervantes o de creació del dramaturg. Hi falta ambient local.

Aquesta obra s'estrenà en el teatre de la *Comédie Française* (París) el 16 d'octubre de 1905.

1884 Criptografia | *Quijotesca* | por | Luis Ricardo Fors | Segunda edición | La Plata | (República Argentina) | 1905. [41-VIII. c. 7

p. 256 × 164 mm. c. 156 × 72 mm. (4.º). 41 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els fulls preliminars comprenen : Portadella, Portada i Dedicatoria al Dr. Thebussem (pp. 1-5).

El text comença en la p. 7. A l'envers de la portada s'hi llegeix : «De esta edición se han impreso 150 ejemplares».

El treball d'En Lluís R. Fors està dedicat a estudiar qui pot esser l'autor del pseudo-Quixot, que segons el seu entendre no és altre que fra Andreu Pérez, l'autor de *La Pícara Justina.*

En la penúltima fulla, que va sense numerar, hi ha el Colofó, que diu així: «Acabóse | de imprimir en la Ciudad | de | La Plata | en los talleres de los Señores | Sesé y Larrañaga, | el día XXIII de Abril de MCMV, | CCLXXXIX aniversario | de la muerte de | Cervantes.»

1885 Semanario Católico de Reus. [38-IX. c. 12*

20 maig 1905. p. 310 × 210 mm.

Comprèn : *El ideal en el Quijote*, per En José Carbonell; *La pobreza de Cervantes y la riqueza de Shakespeare*, per J. M. Aicardo; Un fragment del capítol segón de la primera part del *Don Quijote*, traducció catalana en vers,

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

per En Ricart Clausolles; *Miguel de Cervantes Saavedra*, breu biografía, i una imitació del capítol sisè de la Primera part del *Don Quijote*, per En José Ciurana.

La part artística conté un retrat d'En Cervantes i una *Fantasía del Quijote*, per En Juli Borrell.

1886 Discursos | pronunciados na | sessão commemorativa do tricentenario | da | publicação do D. Quixote | promovida pelo | Gabinete Portuguez de Leitura | no Rio de Janeiro | e realizada | em 12 de junho de 1905 | [Segell de la societat : GABINETE PORTUGUEZ DE LEITURA NO RIO DE JANEIRO. 1837.] | Rio de Janeiro | Typ do «Jornal do Commercio» de Rodriguez & C. | 1905. [36-X. c 4*

p. 228 × 152 mm. c. 159 × 86 mm. (8.º). 36 pp.

Els preliminars d'aquest fulletó són solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-36) conté : Els discursos d'En Ramalho i d'En Bilac. Aquest és interessant, fa una pintura de l'època de Cervantes i després tracta del seu llibre amb elogi, així com analitza prou bé els tipus de D. Quixot i Sanxo; sentim que digui, pot ser per errada d'impremta, que «os seus 116 capitulos são as 116 estacões da Via Sacra do Ideal», ja que els capítols del *Don Quijote* són 126; tampoc ens agrada que cregui amb la llegenda de la presó de Cervantes a Argamasilla de Alba. Després s'hi veuen dues poesies de N'Almeida, dedicades a *Sancho Panza* i a *Don Quixote* i el discurs d'En Ramiz Galvão.

1887 AR... — Michele Cervantes. [38-IX. c. 12

Osservatore Romano, Roma, 17 maig 1905.

Breu biografía cervantina.

1888 El Quijote y el quijotismo | [Floró.] | Discurso | leido en el | Ateneo de San Fernando | por el Presidente | D. Fernando Chacón y González | en la noche del 9 de Mayo de 1905 | [Floró.] | San Fernando | Imprenta y Librería de José María Gay | 1905. [46-X. c. 1*

p. 207 × 154 mm. c. 169 × 100 mm. (4.º). 20 pp. Al revers de la portada, dedicatoria de l'autor a N'Eduard Benot.

Els preliminars d'aquest opuscle són solament la Portada (pp. 1 i 2). El text (pp. 3-20) és una defensa del quixotisme.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1889 Discurso | Leido por el Catedrático | D. Vicente Ferraz y Turmo | En la velada literaria celebrada el día 9 de Mayo | en el | Instituto General y Técnico de Guipúzcoa | Con ocasión del tercer centenario | De la publicación de la primera parte del «Quijote» | de | Miguel de Cervantes Saavedra | [Floró.] | San Sebastián | Imp. y Lib. de Federico Ferreirós | 1905. [41-VIII. c. 7

p. 237 × 157 mm. c. 164 × 109 mm. (8.º). 15 pp., la següent en blanc s. n. A la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portada i Dedicatoria a En Pere de Viteri (pp. 1-4).

El text (pp. 5-15) és el discurs que va llegir-se en la festa literaria celebrada per l'esmentat Institut en honor d'En Cervantes.

Aquest treball és un de tants discursos que es feren a l'escalf d'aquell momentani entusiasme cervantí i es veu que l'autor no s'enterà dels estudis seriosos que produí el dit centenari, per quant escriu que el llibre d'En Navarro Ledesma «es la última palabra, el mayor homenaje que España ha tributado a Cervantes»... això ja ho diu tot.

1890 SALAVERRIA, J. M.ª — Alrededor del Quijote. Su Centenario. [36-IX. MC. I

El Pueblo Vasco, Sant Sebastià, 9 març 1905.

Article que estudiant el tipus de D. Quixot opina que En Cervantes va tractar molts bascos, car en la lluita amb el biscaí «está retratado fielmente el carácter de la raza».

1891 Chilindrinas | Cuentos, artículos y otras bagatelas | de | Francisco Rodríguez Marín | (el Br. Francisco de Osuna) | [Inicials de l'autor : SEVILLA.] | Sevilla | Estab. Tip. de El Progreso | 12, Julio César, 12 | 1905. [45-III

p. 186 × 132 mm. c. 138 × 78 mm. (8.º). 274 pp. + 3 ff. s. n. Mig pergamí. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Dedicatoria (pp. 1-6).

El text (pp. 7-274) conté una llarga serie d'articles, tots ells ja publicats abans. A la fi s'hi troba la Taula, Llista de les errades a corregir i Colofó.

A nosaltres ens interessen els següents articles : *Cervantes inédito, o una filfa ultrapirinaica* (p. 157), *Las «flores» de Rinconete* (p. 196), *Una joyita de Cervantes* (p. 213) i *Cervantes en Andalucía* (p. 239).

Tots els treballs són interessants; el primer tracta del llibre d'En Rochel,

Cervantes inédit (núm. 1525); el segón és un comentari referent a les fulleríes que usaven els jugadors en temps de Cervantes, el tercer tracta d'aquell sonet *Al túmulo de Felipe II, en Sevilla*, i l'últim, és un treball que deuen haver de tenir present els biògrafs cervantins i els que volen defensar el retrat d'En Cervantes descobert per N'Asensio.

1892 Discurso | del | Dr. D. José Giles y Rubio | Decano de la Facultad de Filosofía y Letras | leído ante el Claustro de la | Universidad de Sevilla | el 8 de Mayo de 1905 | con motivo de la solemne fiesta literaria celebrada por dicha Universidad | para conmemorar el tercer centenario | de la publicación del Quijote | [Floró.] | Sevilla | Papelería Sevillana, Sierpes 51 | 1905. [41-VIII. c. 22

p. 274 × 191 mm. c. 181 × 113 mm. (4.º). 18 pp.

Els preliminars són : Portadella i Portada (pp. 1-3).

El text (pp. 5-18) comprèn el discurs d'En Giles i Rubio, que és un continuat elogi a Cervantes i al Quixot, censurant de passada els crítics que hi veuen un fons esotèric o bé una obra simbòlica.

1893 Discurso | leido por el señor | don Joaquín Hazañas y la Rua | en la | solemne fiesta literaria | celebrada en el | «Círculo de la Amistad» de Córdoba | el 8 de mayo de 1905 | para conmemorar | el tercer centenario de la publicación del «Quijote» | [Floró.] | Sevilla | Lib. é Imp. de Izquierdo y Comp.ª | Francos, núm. 54. [46-X. c. 1*

p. 276 × 181 mm. c. 192 × 105 mm. (4.º). 14 pp.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-14) podría dir-se que desenrotlla el tema de «Cervantes y Andalucía».

1894 Reseña del homenaje | que á | *Miguel de Cervantes Saavedra* | con motivo | del tercer Centenario de la publicación del | *Quijote* | dedicó | El Excmo. Ayuntamiento de Sevilla | [Escut en vermell.] | Sevilla | Establecimiento Tipográfico de la «Revista de Tribunales». — Rivero 4, Teléfono 271. | 1905. [Portada enquadrada.] [41-VIII. c. 7

p. 254 × 176 mm. c. 195 × 127 mm. (8.º). 63 pp., la següent s. n. A la portada, escrit a mà, «Givanel».

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest opuscle corresponen solament a la Portada (pàgines 1 i 2).

El text (pp. 3-63) comprèn la ressenya de les festes fetes per l'Ajuntament de Sevilla amb motiu del tercer Centenari del *Don Quijote;* el discurs d'En Xavier Lasso de la Vega, que tracta del famós llibre cervantí; les poesíes *A Cervantes,* de Mercedes de Velilla; *A Miguel de Cervantes,* de N'Eloi García Valero; *Gloria perdurable,* d'En Lluís Montoto; un fragment del Quixot, i el sonet d'En Rodríguez Marín, *A Sevilla.* A l'última pàgina, que està sense numerar, hi ha el Colofó.

1895 Sociedad de Autores Españoles | Un entremés de Cervantes | boceto histórico en un acto, | dividido en dos cuadros, original y en verso | por | Manuel Chaves | (De la Real Academia Sevillana de Buenas Letras) | Escrito con motivo del tercer centenario de la publicación | del Quijote | [Floró.] | Sevilla | Imprenta de Francisco de P. Díaz, Plaza de Alfonso XIII, 6 (antes Gavidia) | 1905. [41-VIII. c. 18

p. 212 × 147 mm. c. 177 × 100 mm. (4.º). 24 pp.

Els preliminars, són : Portada, Dedicatoria i Repartiment (pp. 1-4).

El text (pp. 5-24) va repartit en dos quadres.

L'escena passa a Sevilla i a últims del segle XVI; molts dels personatges que prenen part en l'obra són figures descrites per En Cervantes : Rinconete, Chiquiznaque, la Gananciosa, Juliana la Cariharta, Ganchuelo, Madre Pipota i altres de personatges contemporanis del nostre autor : Alonso de Loaysa, Tomàs Gutiérrez, Rodrigo de Osorio, etc. L'obra té sabor local i d'època.

Entre els molts a propòsits que s'escrigueren en honor d'En Cervantes per a celebrar el tercer Centenari del Quixot i que no valen la pena, aquest és un dels més ben fets.

1896 Soria. — Cervantes. [38-IX. c. 17

Soria, 6 maig 1905. p. 642 × 440 mm. 4 pp. s. n.

Aquest número únic, destinat a un fi benèfic, conté diversos treballs, els més importants dels quals són : *Gloria a Cervantes,* per En Vicente Tejero; *Demanda,* per En Pascual J. Rioja, on es demana que se imprimeixi el manuscrit d'En Sáenz del Prado, *Concordancias del Quijote; Dos palabras sobre el Quijote,* per En Patrici de la Orden; *Sancho Panza, gobernador,* per N'Elías Romera, i *Recuerdos históricos,* per En José Sanz Fernández. També conté diverses poesíes dedicades a Cervantes i a la seva obra.

1897 [Títol de la coberta.] El Estado | Periódico trisemanal | Edición extraordinaria | con motivo del | tercer centenario del aparecimiento | del Quijote | Mayo 5 de 1905 | Año I [Gravat.] Num. 121 | Tegucigalpa | Tipografía Nacional. — Tercera Avenida E. — Número 42 | 1905. [37-X. c. 14*

p. 285 × 195 mm. c. 223 × 140 mm. 24 pp., a doble columna.

Els treballs cervantins publicats en aquest número, són : *El genio español; El genio de Cervantes*, per En J. M. Moncada; *Fragmentos* trets del *Don Quijote*, i un *Himno a Cervantes*, per En Froilán Turcios; notes sobre la celebració del tercer Centenari del *Don Quijote* a Hondures, un article referent a la «causa de Valladolid», per En J. Alvarez Guerra, i Programa de les festes.

1898 En honor de Cervantes | [Fris.] | Fiestas | Celebradas en Honduras con motivo del | tercer centenario de la publicacion de | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | [Floró.] | Tegucigalpa | Tipografía Nacional. — Av. Cervantes — Núm. 42. | 1905. [44-VIII*

p. 283 × 195 mm. c. 226 × 143 mm. (8.º). 187 pp., la següent en blanc s. n., + 2 ff. s. n.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Portadella, Llista de les Juntes organitzadores de les festes i Crònica de la festa i acords, etc. (pp. 1-49).

El text (pp. 51-184) conté els articles, poesíes i notes publicades pels diaris *El Estado, El Tiempo, Diario de Honduras* i d'altres diaris i revistes hondurenyes.

Els treballs cervantins que integren aquest volum, són : *El genio de Cervantes*, per J. M. Moncada, que hem vist en el número anterior; *Miguel de Cervantes Saavedra*, sonet d'En G. M. Gutiérrez Zamora; *A Cervantes*, dècimes d'En Santos B. Tercero; *Por España*, per En Jeremías Cisneros; *Miguel de Cervantes Saavedra*, per En Miguel C. Romero; *Cervantes*, per P. A. Fornos Díaz; *El Quijote*, per Antonio Bermúdez; *El centenario del Quijote*, on es diu que el dia 5 de maig de 1605 es publicà el *Don Quijote; Discurso*, de Timoteo Miralda; *A Cervantes*, Antonio; *Don Quijote*, per Adán Coello; *Don Quijote*, Ramón Guzmán; *Pluma y espada*, per Ariel; Discursos de Luis Landa i J. Ramón Lozano; *Himno a Cervantes*, per Froilán Turcios, que havem vist en el número anterior; Discursos de Dionisio Gutiérrez, Pau Rosales i J. M. Gutiérrez Zamora; *A Cervantes*, per Valentín Durán; Discurs d'En Rómulo E. Duron, conté una bibliografía del Quixot, un xic massa exagerada; el de N'Esteve Guardiola és molt millor i revela més preparació; el més important de tots és el d'En Fernando Somoza Vivas, que tracta de *El Quijote y los libros de caballerías*.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1899 Biografía de | [Escut.] | Don Miguel de Cer- | vantes Saavedra | Publicada por la | Sociedad de Patronos | Tipógrafos | y Encuadernadores | de Valencia. | III Centenario de la | publicación del Quijote. | 7 Mayo de 1905. [42-IX. c. 4

p. 172 × 104 mm. c. 152 × 85 mm. (8.º). 16 pp.

Els preliminars corresponen solament a la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-16) comprèn una breu biografía d'En Cervantes; es parla d'un Dali Manú que no vol ser altre que Dali Mamí, també es menciona una obra intitulada *Gitana*, es diu que en el primer any d'haver aparegut el *Quixot* se'n feren quatre edicions, i fins escriu *Pérsiles*. Ni la redacció, ni la cura en la correcció del text és recomanable. ¡Làstima de treball tipogràfic!

1900 «D. Quixote de la Mancha» | Comedia en tres jornades y en vers | per | D. Guillem de Castro y Bellvís. | Representada de vell-nou en lo Teatro Principal de | Valencia, en la nit del VIII día de Maig | de MDCCCCV. | Funció organiçada per la societat valencianista | Lo Rat-Penat | qual Presidencia Honoraria manté é il-lustra | L'Excm. Ajuntament | [Floró.] | Valencia. — 1905 | Establiment Tipográfich Domenech | Mar, 65. [44-VII

p. 230 × 156 mm. c. 168 × 90 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + VI pp. + 1 f. s. n. + 119 pp., la següent en blanc s. n., + 2 ff. s. n.; 1 làm. amb el retrat d'En Guillem de Castro, pintat per En J. Ribalta. En la portadella dedicatoria al Sr. Teodor Llorente. Exemplar en paper de fil. Mig xagrí.

Els preliminars corresponen a la Portadella, Portada (2 ff. s. n.), Prohemi (VI pp.), Portada de la comedia, i al revers d'aquesta el repartiment (1 f. s. n.)

El text de la comedia va de la p. 1 a la 119, segueix una fulla sense numerar amb notes i una altra amb el Colofó, que diu : «Día cap de huitava de la festa de Sant Vicent Ferrer, que contaven VIII de | Maig del any MDCCCCV, s'acabá | de imprimir esta comedia de | Don Guillem de Castro, en | Valencia y en la imprenta | de'n Federich Domenech | carrer de la Mar.»

El Prohemi d'En Lluís Cebrián Mezquita és atinat i erudit, venint a demostrar que fou En Guillem de Castro qui per primera vegada portà a l'escena l'heroi de la Manxa. Vegeu, referent a això, ço que hem dit en el núm. 1748.

La comedia va repartida en tres jornades, i com segueix el text de l'edició de 1621, per això cada jornada no té la divisió per escenes com modernament s'ha fet amb una reproducció del text d'En Castro.

1901 Homenaje | tributado al Príncipe de los Ingenios Españoles | Miguel de Cervantes Saavedra | por el Claustro de la Universidad Literaria | de Va-

lencia | el 8 de mayo de 1905, con motivo dsl tercer centenario | de la publicación | del Quijote | 1905 | Imp. P. Sancho, Arz. Mayoral, 5 y 24 | Valencia. [46-X. c. 1

p. 218 × 151 mm. c. 159 × 90 mm. (4.º). 95 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella, Portada i Portadella (pp. 1-7).

El text comença en la p. 8 i va seguit fins la 95, contenint els treballs que es llegiren en la festa universitaria de Valencia amb motiu del tercer Centenari de l'aparició del *Don Quijote.* Els estudis que conté són diversos i també s'hi troben poesies : Els primers són : *Reflexiones médico-psicológicas acerca del Quijote,* per En Jesús Bartrina, treball important i que es posa en el just en tractar de la manera com Cervantes descriu la follía de D. Quixot; *Influencia que ejerció la vida de Cervantes en sus obras,* per En Josep M. Zumalacarregui, aquest treball analitza les obres de Cervantes, fent de pas encertats comentaris; *Homenaje a Cervantes,* per N'Angel Berenguer, que com pot suposar-se és un elogi a dit escriptor; *Don Quijote y Sàncho ¿son verdaderos caracteres humanos?,* per En Pere M. López, erudit treball on s'estudia el tipus de cadascún dels dos principals personatges de la dita novel·la; *Consideraciones generales acerca del Quijote, bajo su aspecto literario,* per En Josep Ventura, on tracta en linies generals de l'esmentat llibre, i Discurs d'En Josep M. Machi, rector de la Universitat. Les poesies són : *Don Quijote y los molinos,* d'En Francisco Ruvira, i *¡Viva Cervantes!,* d'En Josep M. Selva.

1902 Rodrigo Soriano | En un lugar | de la Mancha... | Discurso pronunciado en la velada que | se celebró en el Casino Republicano Radi- | cal la noche del 7 de Mayo de 1905 | con motivo del centenario del «Quijote» | Valencia | Imp. de «El Radical» | 1905. [42-IX. c. 4

p. 150 × 102 mm. c. 123 × 68 mm. (8.º). 39 pp., la següent en blanc s. n.

Les pàgines preliminars corresponen a la Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-39) conté el discurs del batallador ex-diputat republicà, i és un comentari cervàntico-polític, on analitza l'obra de Cervantes alhora que l'estat actual d'Espanya.

1903 Ateneo Científico, Literario y Artístico de Vitoria | Discurso | Pronunciado por el expresidente del Ateneo | Don Julián Apraiz | En el Teatro principal de Vitoria, | con motivo de la velada conmemorativa del III centenario |

de la aparición del Quijote, | celebrada | el 8 de Mayo de 1905 | Vitoria | Imprenta de Domingo Sar | 1905. [41-VIII. c. 7

p. 230 × 160 mm. c. 176 × 109 mm. (8.º). 15 pp., la següent en blanc s. n. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest opuscle pertanyen solament a la Portada (pàgines 1 i 2).

El text (pp. 3-10) conté el discurs llegit en la vetllada commemorant el tercer Centenari del Quixot, el tema del qual fou *Cervantes y América.* A la fi s'hi troben algunes pàgines dedicades a notes.

No cal dir que és un treball que fa honor al seu autor i demostra que a Amèrica s'ha treballat molt estudiant a Cervantes i la seva obra. Les notes bibliogràfiques són abundoses.

1904 Herminio Madinaveitia | Recuerdos | de un Centenario | (III de la publicación del «Quijote») | Trabajos premiados en el Certamen Cervantino celebrado en Vitoria | y en los Juegos Florales de Sevilla | (Mayo de 1905) | Vitoria | Imp. de los Hijos de Iturbe | 1905. [46-III*

p. 204 × 136 mm. c. 151 × 94 mm. (4.º). 2 ff. s. n. + III pp., la següent en blanc s. n., + 250 pp. + 3 ff. s. n. 1 làm. En la Dedicatoria autògraf de l'autor a N'Apraiz.

Els preliminars d'aquest volum, comprenen : Portada, Dedicatoria i Advertiment (2 ff. s. n. i pp. I-III).

El text (pp. 1-241) comprèn : 1.r, *Análisis literario del discurso de «Don Quijote» sobre las armas y las letras;* 2.n, *Cervantes perfecto católico en el «Quijote»;* 3.r, *Realismo del Quijote;* 4.t, *Estudio sobre el escrutinio de la librería de Don Quijote;* 5.è, *Interpretación del simbolismo que encarnan los siguientes personajes : Don Quijote, Sancho Panza, El Cura y el Barbero,* i 6.è, *Estudio crítico de una de las Novelas Ejemplares de Cervantes. Rinconete y Cortadillo.*

A la fi s'hi troba una llista amb els noms dels que pagaren l'edició, Índex, Colofó i Llista de les obres de l'autor (pp. 242-250 + 3 ff. s. n).

Aquests sis estudis, tots ells molt acceptables, demostren ser escrits per un que abans del Centenari ja era cervantista, i poden servir per a comentar alguns capítols del *Don Quijote;* l'últim podría servir de pròleg a una edició del *Rinconete.*

1905 «El Quijote como obra literaria» | Discurso | leido en la solemne sesión | que la | Universidad de Zaragoza | en unión del Ateneo y con la cooperación |

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

del 5.º cuerpo de ejército, celebró en el Paraninfo | Universitario el día 8 de Mayo de 1905 | en homenaje á Cervantes en el tercer Centenario | de la publicación de «El Quijote» | por el | Dr. D. José Victoriano Rubio y Cardona | en representación del Instituto General y Técnico | y como Catedrático del mismo | [Floró.] | Zaragoza | Tipografía de Emilio Casañal, Coso, 100 | 1905. [41-VIII. c. 7

p. 241 × 168 mm. c. 172 × 104 mm. 18 pp. + 1 f. s. n. A la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portada, Dedicatoria i Ofici de la Universitat felicitant a l'autor pel citat discurs (pp. 1-4).

El text (pp. 5-18) comprèn el treball d'En Rubio Cardona, que és un elogi al llibre d'En Cervantes, i en l'última pàgina s'hi llegeix un sonet d'En Díaz de Arcaya, que té per títol *A Cervantes*.

1906 La locvra | de | D. Quixote | Año, [Gravat.] 1905 | por | Ricardo Royo Villanova. [Portada gravada.] [43-V

p. 247 × 170 mm. c. 187 × 113 mm. (8.º). 30 pp. + 1 f. s. n. Relligadura en tela amb teixells vermells.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada i Dedicatoria (pp. 1-4).

El text (pp. 5-30) és el discurs que llegí en l'Academia Médico-Quirúrgica Aragonesa a últims de l'any 1904. En l'última fulla, que està sense numerar, hi ha el Colofó i Llista d'obres de l'autor.

Estudía els antecedents, els signes morfològics, somàtics i psíquics de Don Quixot, ço és, la historia clínica de l'heroi de la Manxa.

Encara que en la portada no hi figuri el lloc d'impressió, aquesta es féu «en Zaragoça en casa de Emilio Casañal», segons es llegeix en el Colofó.

1907 Lecciones Universitarias del Quijote | I | *Cervantes y el derecho de gentes* | *La Guerra en el Quijote* | Lección explicada ante los alumnos | de Derecho Internacional de la | *Universidad de Zaragoza* | el dia vj de mayo, año de mcmv | por | Don Antonio Royo Villanova | *Catedrático de la asignatura* | [Segell amb la inscripció : «Universidad de Zaragoza».] | Imprimióse en Zaragoza, en la Oficina | Tipográfica de Mariano Salas, año de *mcmv*. [42-IX. c. 4

p. 212 × 140 mm. c. 148 × 72 mm. (16.º). 33 pp., la següent s. n.

Els preliminars corresponen a la Portadella, Portada i Dedicatoria a la Duquessa de Villahermosa (pp. 1-6).

El text (pp. 7-33) conté la lliçó al·ludida en el títol.

Trobem que el títol és excessiu en veient com han estat tractats alguns passatges del Quixot; els comentaris són mancats d'erudició; semblen fets a corre-cuita i sense preparació ni doctrina.

1908 Lecciones Universitarias del Quijote | II | *El Clero en el Quijote* | Lección explicada en la Cátedra | de Cánones de la | *Universidad de Zaragoza* | el dia vj de Mayo, año de mcmv | por | Don Juan Moneva y Puyol | *Catedrático de la asignatura* | [Segell amb la inscripció : «Universidad de Zaragoza».] | Imprimióse en Zaragoza, en la Oficina | Tipográfica de Mariano Salas, año de *mcmv*. **[42-IX. c. 4**

p. 212 × 136 mm. c. 148 × 72 mm. (8.º). 70 pp. + f. s. n. de colofó.

Els preliminars, són : Portadella, Portada i Dedicatoria a l'Excma. Sra. Duquessa de Villahermosa (pp. 1-7).

El text (pp. 9-70) està nodrit de doctrina i demostra en el seu autor un seriós estudi, analitzant punts del Dret canònic i comentant-los amb exemples del Quixot. En la fulla que va sense numerar hi ha el Colofó.

1909 Lecciones Universitarias del Quijote | III | *La Criminología* | *del «Quijote»* | Lección dada en Cátedra | en la Facultad de Derecho de la | *Universidad de Zaragoza* | el dia vj de Mayo, año de mcmv | por el Doctor | Enrique de Benito | *Profesor encargado de Derecho Penal* | [Segell amb la inscripció : «Universidad de Zaragoza».] | Imprimióse en Zaragoza, en la Oficina | Tipográfica de Mariano Salas, año de *mcmv*. **[42-IX. c. 4**

p. 212 × 139 mm. c. 148 × 72 mm. (8.º). 52 pp.

Els preliminars corresponen a la Portadella, Portada, Dedicatoria a la Duquessa de Villahermosa i Sumari (pp. 1-7).

El text (pp. 9-52) conté la lliçó donada en la càtedra de Dret penal.

És un comentari gens vulgar del Dret penal en el Quixot que hauríen de llegir els nous comentadors del llibre d'En Cervantes, car si bé se li pot censurar l'esser breu, no podrà negar-se que és fortament interessant.

1910 Moneva y Puyol, Juan. — El Clero en el Quijote. **[05 (46.521)***

Revista de Aragón (VI, pp. 210-226; 241-253), Saragossa.

Comprèn la lliçó llegida en la càtedra de Dret canònic en la Universitat de Saragossa, el dia 6 de maig de 1905. Vegeu núm. 1908.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1911 Il | Don Chisciotte | della Mancia | per | Cervantes de Saavedra | Traduzione | di M. Orlandi | Volumi Due in Uno | [Ornamentació d'impremta.] | Napoli | Gennaro Monte, libraio-editore | Strada S. Biagio dei Librai 120. [44-V

p. 185 × 120 mm. c. 116 × 71 mm. (8.º). T. [I] : 96 pp.; 1 làm. T. [II] : 96 pp., falten les pàgs. 1-4, les quals contenen la portadella i portada; 1 làm. per Ceriani. Dos toms relligats en un volum. Mig xagrí marroquinat. Caps daurats.

Els preliminars del primer tom són la Portadella i Portada (pp. 1-4); en els del segón hi manquen, però, com havem dit abans, també són Portadella i Portada.

El text del primer tom (pp. 5-96) comprèn dotze capítols, arribant fins el moment en què Sanxo torna a trobar el seu ase, i el del segón (pp. 5-96), del tretze al vint-i-tres.

Com es veu és un arranjament del llibre d'En Cervantes.

Al revers de la portadella s'hi llegeix : «Tip. G. Canone S. Biagio dei Librai n. 121».

Encara que en la portada no hi figura imprès l'any d'aquesta edició, que creiem fou el de 1906, veiem aquesta data escrita a mà en la mateixa portada, i també en la relligadura del volum.

1912 I grandi classici narrati alla gioventù | Don Chisciotte | di | M. de Cervantes Saavedra | (con illustrazioni) | [Floró.] | Roma | Società Editrice Laziale | Via Tomacelli. [46-VII*

p. 195 × 120 mm. c. 144 × 81 mm. (8.º). XIII pp. + 3 pp. s. n. + 412 pp. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Llista de les obres publicades, Portada, Advertiment de l'editor, Pròleg i Taula (pp. I-XIII), i Portadella (1 f. s. n.)

El text (pp. 1-412) va repartit en dues parts, essent cada una un arranjament del llibre d'En Cervantes.

Les il·lustracions que figuren intercalades en el text són d'En Doré, a excepció d'un retrat de Cervantes.

Al revers de la portadella s'hi llegeix : «Roma. — Tipografia F. Failli — Via della Consolazione, 64».

Aquest volum és el 17 de la biblioteca de la revista «Minerva». Amb tot i no portar cap data, podem dir que fou imprès en 1906, que és la que porta en el *Catálogo* d'En Pagliani.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1913 Novelas picarescas | Lazarillo de Tormes | y | Rinconete y Cortadillo | con un prólogo | por | J. Givanel Más | [Floró.] | Barcelona | Antonio López, editor, Librería Española | Rambla del Centro, núm. 20. [834.4. Q[1]

p. 150 × 95 mm. c. 110 × 57 mm. (8.º). 208 pp. Rústega. Dedicatoria del col·lector a l'Institut.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Pròleg (pp. 1-28).

El text (pp. 29-208) conté el de les dues novel·letes esmentades en la portada; la primera comença en la pàg. 35, i la segona, en la 131.

A l'envers de la portada s'hi llegeix : «Imprenta La Campana y La Esquella, Olmo, 8».

Aquest volum és el número 100 de la *Colección Diamante.*

Amb tot i figurar al peu del pròleg la data d'octubre de 1905, ha de dir-se que el volum no es va publicar fins el mes de maig de l'any següent, com es pot veure en l'anunci publicat en el setmanari *La Esquella de la Torratxa,* de l'11 de maig de 1906.

1914 Juicio de «La Tía Fingida» | copia de tres ediciones raras y edición crítica de esta novela | bibliografía razonada de la misma | y | elenco de voces y frases que hay en ella al par que en otras obras de Cervantes | por | D. Julián Apráiz. | Obra premiada en público certamen con el «Accésit» | por la | Real Academia Española | é impresa á sus expensas | Madrid : 1906. | Imprenta de los Sucesores de Hernando. | Quintana, 33. [44-VI

p. 212 × 155 mm. c. 163 × 95 mm. (8.º). 297 pp., la següent en blanc; les pàgs. 35-69 a dues columnes, + 3 ff. s. n. Relligadura en tela blanca amb teixells vermells.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Convocatoria referent al premi, Comunicació de la R. Academia Española a N'Apraiz fent-li saber que se li havia atorgat l'accèssit, Advertiment, Portadella i *Esbozo histórico crítico sobre La Tía Fingida,* que ve a esser com una Introducció (pp. 1-32).

El text (pp. 33-233) comprèn : Les dues versions de *La Tía Fingida,* l'editada per En Franceson i Wolf a Berlín, en 1818 (núm. 469), i la del manuscrit de la Biblioteca Colombina[2]; una detallada bibliografía de la dita novel·leta, amb les vicissituds perquè ha passat el text, ço és els errors i mutilacions que hi han fet els correctors, impresors i altres; el text tal com Apraiz creu que ha d'imprimir-se; i un estudi comparatiu del lèxic de *La Tía Fingida* amb el d'altres

1. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.
2. Aquest últim ha estat publicat per En Bonilla i San Martín en *Archivo de Investigaciones Históricas* (Madrid, 1911).

obres d'En Cervantes; cal advertir que abans de cada estudi hi ha una portadella. Segueixen, després, tres apèndixs referents : 1.r A la cervantina llegitimitat o no de la dita novel·la; 2.n En Porras i En Bosarte, i 3.r Al text de la Colombina. A la fi s'hi troba una petita llista d'errades a corregir, la Taula i el Colofó.

Com es pot veure per la descripció que portem feta, aquest estudi és força interessant, l'anàlisi comparatiu del lèxic és abundós, i en acabar de llegir aquest estudi hom afirmaria, com la R. Academia Española, que aquesta novel·leta és d'En Cervantes.[1]

1915 JUNCOSA, Pau A. — Cervantes y Catalunya. [38.IX. c. 17[2]

Art Jove (II, núm. 20-22), Barcelona, 8, 15 i 31 d'octubre de 1906.

En aquest estudi acobla tot quant s'ha dit referent a l'època en què visità Cervantes el nostre Principat, i estudía alguns passatges de l'estada de D. Quixot a Catalunya. Com pot suposar-se s'aprofita de treballs anteriors; però algunes vegades, les més, no esmenta l'autor qui li ha proporcionat les dades.

1916 NIETO, César. — Dos Quijotes del siglo XX [05(46.71)[2]

Hojas Selectas (VI, pp. 1,011-1,013), Barcelona.

Aquests dos Quixots són els valencians Josep Segarra i Joaquim Julià, els quals donaren la volta al món a peu i sense cabals.

1917 PALMA, Ricardo. — Sobre el Quijote en América. [05(46.71[2]

Hojas Selectas (VI, pp. 731-736), Barcelona.

Interessant article dedicat a En Miquel d'Unamuno, on es tracta de qualques edicions del *Don Quijote*, impreses en Amèrica, publicant facsímils de les edicions mexicanes impreses en 1833, 1842 i 1852 (núms. 563, 632 i 697), així com de les angleses de 1885 i 1888 (núms. 1285 i 1333).

1. Diem que la R. Academia Española reconeix aquesta novel·leta com de l'autor del *Don Quijote*, per tal com en el cartell-convocatoria publicat en la *Gaceta de Madrid* el 14 de novembre de 1904, es deia : «esta Corporación abre un concurso literario para premiar la mejor edición crítica de una de las obras menores de Cervantes, acompañada de un estudio acerca de ella...»

2. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1918 MOREL-FATIO, Alfred. — Cervantes et les cardinaux Acquaviva et Colonna. [06(44.71)*

Bulletin Hispanique (VIII, pp. 246-256, núm. 3) Bordeaux, juliol-setembre.

Interessant article que pot servir per als nous biògrafs cervantins i alhora per als comentaristes de la *Galatea*. Tracta del passatge que es llegeix en la Dedicatoria de la dita obra d'En Cervantes, referint-se al segón dels dos esmentats cardenals, i de l'estada del primer a Espanya.

1919 Cervantes | et | le troisième Centenaire du «Don Quichotte» | Par | Alfred Morel-Fatio | Extrait de : L. Herrigs | «Archiv für das Studium der neueren Sprachen und Literaturen» | Brunswick, 1906 | Imprimerie de George Westermann. [41-VIII. c. 9

p. 215 × 140 mm. c. 176 × 101 mm. (8.º). 24 pp. En la portada, escrit a mà, «J. Givanel Mas».

Els preliminars d'aquest fulletó són solament la Portada (pp. 1 i 2.)

El text (pp. 3-24) està datat en gener de 1906, i una postdata, en abril.

L'estudi del distingit hispanista francès és una crítica serena i encertada, les més de les vegades, dels més importants treballs que es publicaren amb motiu del tercer Centenari del Quixot.

1920 Filosofía | del | Quixote | ordenada alfabéticamente | por | Luis Ricardo Fors | Director de la Biblioteca de la Universidad Nacional de la Plata | y | con una introducción | del | Dr. Estanislao S. Zeballos | [Floró.] | La Plata | Talleres Gráficos Sesé, Larrañaga y Cía. | 1906. [46-IX*

p. 226 × 160 mm. c. 165 × 96 mm. (8.º). XV pp., la següent s. n., + 130 pp.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Introducció d'En Zeballos, Advertiment o Pròleg d'En Fors, Llista de les abreviatures i errades a corregir (pp. I-XV + 1. s. n).

El text (pp. 1-130) comprèn un sens fi de màximes, refranys i adagis que figuren en el *Don Quijote*.

Es dirà que de treballs d'aquesta classe ja n'hem vist; és cert, En Garcia de Arrieta (núm. 449), En Rementería (núm. 612), En Sbarbi (núm. 1058) i En Mollà (núm. 1065) han fet una cosa per l'estil de la que ara publica En Fors, si bé aquest, amb tot i no fer comentaris, publica més textos cervantins que tots els altres autors que han tractat el mateix assumpte.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1921 El Ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha. Compuesto por Miguel de Cervantes Saavedra. Primera edición crítica, con variantes notas y el diccionario de todas las palabras usadas en la inmortal novela, por D. Clemente Cortejón. Tomos I, II (Madrid, Victoriano Suárez). [36-IX. MC. 1

The Atheneum, Londres, 22 setembre 1906.

Estudi crític dels dos primers volums del *Don Quijote* comentat per En Cortejón (núm. 1562). Aquest article està fet amb profund coneixement del llibre d'En Cervantes, la qual cosa ens el faría atribuir a En Fitzmaurice-Kelly.

1922 Breve estudio | sobre el | estado social que refleja el «Quijote» | por | Raimundo Casas Pedrerol | Publicado por Nuestro Tiempo en Febrero de 1906 | Madrid | Ambrosio Pérez y Compañía, Impresores | Pizarro, 16. — Teléfono 1.069 | 1906. [41-VIII. c. 18

p. 227 × 156 mm. c. 179 × 104 mm. (8.º). 30 pp.

Els fulls preliminars, comprenen : Portada i Dedicatoria a En Climent Cortejón (pp. 1-4).

El text (pp. 5-30) desenrotlla el mateix tema proposat per la R. Academia de Ciencias Morales y Políticas de Madrid en el tercer centenari del Quixot.

El treball d'En Casas Pedrerol és molt deficient si es compara amb els de Puyol (núm. 1777) i Salcedo (núm. 1776).

1923 Horas de lectura | Panquijote | por | M. Saavedra de Cervantes | Natural de | Meira. | (Con las licencias suficientes) | [Fris.] | Madrid | M. Tabarés, imp., Pasaje de la Alhambra, 3, | 1906. (44-VII

pp. 186 × 120 mm. c. 142 × 72 mm. (8.º). 349 pp., la següent s. n. Mig pergamí. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria i Pròleg al llegidor (pp. 1-12).

El text (pp. 13-347) va repartit en catorze capítols. A la fi s'hi troba l'Index i Llista de les errades a corregir.

Aquesta obra, ve a esser una continuació del «Don Quixot»? Ho sembla, perquè posa l'heroi de la Manxa i el seu escuder corrent per terres d'Espanya en ple segle XX, però vestits ambdós com ens els descriu En Cervantes, i com pot suposar-se queden admirats a cada moment del que veuen, i realitzen coses que fan riure a les gents d'avui.

1924 Tulio Febres Cordero | D. Quijote en América | ó sea la cuarta salida del Ingenioso | Hidalgo de la Mancha | Segunda edición | Mérida - Venezuela | Tip. de «El Lápiz». | 1906. [45-I*

p. 183 × 120 mm. c. 140 × 72 mm. (4.º). 1 f. s. n. + VIII pp. + 348 pp. A la primera guarda, dedicatoria autògrafa de l'autor a D. A. Rubió i Lluch. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella (1 f. s. n., opinem que abans hi anava una fulla blanca), Portada, Llicencia, Pròleg i Advertiment (pp. I-VIII).

El text (pp. 1-345) va repartit en vint-i-quatre capítols. A la fi s'hi troba la Taula.

Aquesta obra, pel text de la Portada, sembla esser una continuació del llibre d'En Cervantes, però no hi ha tal cosa; és sols una imitació. L'autor ja ens ho diu en el Pròleg : «...es la aplicación del legendario Quijote como correctivo de un mal que nos aflige, muy generalizado en Hispano-América, que consiste en el menosprecio de lo *criollo* y la servil imitación de lo *extranjero*».

El ressorgiment de D. Quixot i Sanxo llençant-se per fer no imaginades aventures, passatges que recorden l'original, noms estrafets dels que es veuen en el text d'En Cervantes, són causa que encara que no es parlés de «El Ingenioso hidalgo», el text ens faría veure tot seguit el llibre que prengué per model En Febres Cordero.

1925 Aicardo, J. M. — Miguel Cervantes; or Don Quixote and his literary epoch. [38-IX. c. 13*

The Messenger (XLV, núm. 2), Nova York, febrer 1906. A la coberta, escrit a mà, «Maria Maltese».

És la traducció del tercer article publicat l'any anterior en la revista *Razón y Fe* (Madrid, 1905; XII, pp. 5, 158, 281 i 450).

1926 J. Brimeur | Supplément français | à la | Bibliographie de Rius | Extrait de la Revue Hispanique, tome XV | New York, Paris | 1906. [42-IX. c. 19

p. 255 × 164 mm. c. 164 × 100 mm. (8.º). 33 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-28) conté cent seixanta set números cervantins que, o no figuren en la *Bibliografía* d'En Rius, o hi són deficientment descrits.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

I ja que tractem d'aquest important fulletó de bibliografía cervantina que recorda molt els fets per En Dorer, i que hem descrit en els núms. 1115 i 1172, hem de dir, que en la dita *Revue Hispanique* s'havía publicat abans, en 1901, un altre treball de la mateixa faisó que porta per títol *Quelques additions à la bibliographie de Cervantes* (VIII, p. 513), on el seu autor, En J. Chastenay, esmena alguns números descrits per En Rius i en dóna a conèixer de nous.

1927 MELE, Eugenio.—A proposito di alcuni giudizi sul «Don Quijote». 36-IX. MC. III

Fanfulla della Domenica (XXVIII, núms. 9 i 10), Roma, 1906.

És força interessant aquest treball, car s'hi fan uns atinats comentaris entre el llibre d'En Manzoni, *I Promesi Sposi*, i el d'En Cervantes, el *Don Quijote*. Aquest parallel fou ja tractat abans per En F. d'Ovidio en el capítol «Manzoni e Cervantes» del llibre *Discusioni manzoniane* (Citta di Castello, Lapi, 1886).

1928 F. Navarro y Ledesma | En un lugar de la Mancha... | Cuentos | Salamanca | Imp. y Lib. Vda. de Calón é Hijo, Plaza Mayor, 33 | 1906 [42-IX. c. 2

p. 165 × 125 mm. 113 × 67 mm. (8.º). 67 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. d'índex. Rústega.

Els preliminars corresponen a la Portadella, a l'envers d'aquesta s'hi troba una llista de «obras del mismo autor» i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-67) està compost pels següents contes : *La pastora Marcela, El Señorito, La Muda, El tío Cervantes, La orfandad de Sancho Panza* i *Un propietario*. En l'última fulla, que va sense numerar, s'hi troba la Taula.

Els contes que poden dir-se inspirats en les obres d'En Cervantes són el primer, el quart i el cinquè; els altres corresponen a la regió manxega, però no fan cap referencia al *Don Quijote*.

Els comentaris que fa l'autor referents a la desdenyosa Marcela, al rodamón Cervantes i al nou cavaller que, aprofitant-se de l'armadura de D. Quixot se'n va en cerca d'aventures, es llegeixen amb gust.

1929 Tirada especial del prólogo de | la edición del *Don Quijote* | *de la Mancha* de la cual | se han impreso en | letra gótica cin- | cuenta y dos | ejempla- | res | sobre hojas de corcho | natural, treinta en | papel de hilo | y tres en | papel japo- | nés. [37-IX. c. 14*

p. 310 × 230 mm. c. 191 × 126 mm. IV-XI ff. i 2 s. n. Rústega.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Tiratge a part dels següents components del núm. 1567 : Del primer volum, Pròleg d'En Canibell, Taula de les abreviatures, Tassa, Llista de les errades a corregir i Llicencia de la primera edició (ff. IV-XI); i del segón, Advertiment i Colofó (2 ff. s. n.).

1930 Memoria | de los | Festejos celebrados por el Excmo. Ayuntamiento | de Valencia | para conmemorar el tercer centenario | de la | publicación del «Quijote» | Publicada a expensas y por acuerdo de la | Corporación Municipal | [Escut de Valencia.] | Valencia — 1906 | Talleres de Imprimir, Viuda de Emilio Pascual | Pizarro, 19. [44·VII

p. 225 × 105 mm. c. 167 × 90 mm. (4.º). 1 f. s. n. + 120 pp. + 7 taules numerades 121-127 + 2 ff. s. n.; 6 làms. Paper de fil. Tela.

Els preliminars d'aquest magnífic volum, són : Portadella (1 f. s. n.) i Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-190) comprèn : Ressenya de les festes que es feren; discursos d'En Josep Aguilar i d'En Josep Serrano i Morales, el d'aquest últim tracta de *Cervantes i Valencia*, i especialment de l'època en què estigué Cervantes a Valencia, estudi interessant per als biògrafs cervantins; com es pot suposar opina que no són dues, sinó una les edicions del *Don Quijote* impreses en la dita ciutat en 1605, per quant les variants que s'observen entre els exemplars d'aquestes edicions no passen d'ésser correccions d'impremta; a continuació segueix un treball d'En Vicens Vives Liern situant el lloc on estigué la impremta d'En Mey i dades interessants referents a aquesta familia. Segueixen després uns apèndixs a aquest últim estudi.

Aquesta publicació comprèn algunes il·lustracions, com el facsímil de la portada de la primera edició madrilenya, de la de Valencia, el monument a Cervantes fet per En Benlliure i altres gravats.

Els treballs més interessants són els d'En Serrano Morales i el d'En Vives Liern.

1931 *La Moralidad* | *del Quijote* | por el Doctor | Manuel de Castro Alonso, | Canónigo Archivero de la S. I. M. | de Valladolid | [Gravat.] | Valladolid | Tip. de J. M. de la Cuesta. [46·III

p. 180 × 115 mm. c. 128 × 72 mm. (8.º). 4 ff. n. s. + V pp., la següent en blanc s. n., + 171 pàgines, la següent en blanc s. n., + 2 ff. s. n. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Taula (3 ff. s. n., cal advertir que abans n'hi ha una de blanca) i Pròleg (pp. I-V).

El text (pp. 1-171) està repartit en vuit capítols, treient-se en tots ells conseqüències morals del text del *Don Quijote;* fins quan tracta d'En Fernández de Avellaneda està En Cervantes «comedido, mesurado y caritativo». A la fi s'hi troba la llista de les errades a corregir i el Colofó; per aquest sabem que va acabar-se d'imprimir el 21 de maig de 1906.

És llibre que defensa sempre el text cervantí, fins en aquells passatges que certs moralistes titllaríen de massa realistes.

1932 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Reducido y compulsado | por | D. Eduardo Vincenti | Consejero de Instrucción pública | Cuarta edición | Madrid | Imprenta de los Hijos de M. G. Hernández | Libertad, 16 duplicado, bajo. | 1907. [45-III

p. 190 × 130 mm. c. 150 × 90 mm. (8.º). 452 pp., la pàg. 29 és tallada sense interessar el text, + 3 ff. s. n. d'índex. 1 mapa. Hi ha làmines intercalades en el text. Mig pergamí. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, copia de la R. O. de 24 de maig de 1905, dictamen de la R. Academia Española, Pròleg d'En Vincenti, Biografía d'En Cervantes per En Cortejón i Dedicatoria de la primera part del Quixot al duc de Béjar (pp. 1-31).

El text (pp. 33-448) va repartit en dues parts, tenint la primera trenta set capítols i quaranta tres la segona. A la fi hi ha un mapa amb la ruta de Don Quixot, una fulla assenyalant els llocs on passen els principals fets del llibre; unes notes referents al R. D. obligant la lectura del llibre d'En Cervantes als Col·legis i l'Índex.

Aquesta edició és copia de l'assenyalada en el núm. 1556.

1933 Don Quijote | de la Mancha | Parte ... | Jacinto Viñas y Muxí | Rambla Cataluña, 60 y 62 | Barcelona. [Vit. III*

p. 67 × 48 mm. c. 57 × 41 mm. (8.º). [Vol. I] : pp. 1-544. [Vol. II] : pp. 545-1103, la següent en blanc s. n. [Vol. III] : [... | de la Mancha | Parte Segunda | Jacinto Viñas y Muxí | ...], pp. 1-608. [Vol. IV] : pp. 609-1200. Cartronet.

Els preliminars de cada tom corresponen solament a la Portada (pàgines 1 i 2).

El text va repartit de manera que cada dos volums comprenen una part de l'obra; tom primer, pp. 3-544 i 545-1103, cap. 52; tom segón, pp. 3-608 i 609-1200.

* Exemplar regalat per l'editor a la Biblioteca de Catalunya.

Amb tot i no veure's enlloc l'any en què s'imprimí, podem assignar-li la data de 1907, mercès a una comunicació de l'editor, el qual ens indicà, també, que fou repartit per quaderns al Perú. Com es pot compendre, és una edició d'extrema raritat, difícil d'adquirir, i diem això per tal com no l'hem vista esmentada en cap catàleg de llibrería.

1934 The | Story of Don Quixote | and his squire Sancho Panza | [Monograma de l'editor.] | London | George Routledge and Sons, Limited | Broadway House, Ludgate Hill. [41-VIII. c. 20

p. 215 × 147 mm. c. 186 × 115 mm. (16.º). 158 pp. a dues columnes.

Els preliminars d'aquest volum són la Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-158) comprèn vint-i-cinc capítols amb fragments del llibre d'En Cervantes.

Amb tot i no dur enlloc l'any d'impressió, figura esmentada aquesta obra com a publicada en 1907 en *The English Catalogue of Books*, editat per En Sampson Low Marston & Cº Ltd.

Al peu de l'última pàgina s'hi llegeix : «Butler & Tanner, The Selwood Printing Works, Frome, and London».

1935 Collection Privat | Classiques Espagnols | Cervantes | D. Quijote de la Mancha, Novelas Ejemplares | Morceaux choisis | avec notes et questionnaires | par | [A dues columnes els noms dels autors : Primera columna.] | Th. Alaux | Professeur honoraire | de l'Université | [Segona columna.] | L. Sagardoÿ | Licencié ès lettres de l'Université | de Madrid. | [Segueix a una columna:] | Avec lettre préface | de | M. de Tréverret | Professeur de Littérature étrangère à l'Université de Bordeaux. | Quatrième édition | Toulouse | Imprimérie et Librairie Édouard Privat | (Librairie de l'Université) | 14, Rue des Arts, 14 | 1907. [44-11

p. 177 × 116 mm. c. 136 × 80 mm. (8.º). 224 pp.; les pàgs. 13-20 i 23-26 a dues columnes. Tapes en tela vermella, propies de l'edició. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Prefaci i Advertiment (pp. I-XII).

El text (pp. 13-222) conté una biografía d'En Cervantes i un estudi de les seves obres, les pàgines del qual van a dues columnes, amb el text en francès i en castellà, vint-i-set fragments del *Don Quijote*, corresponents tots ells a la primera part, i vuit pertanyents a les *Novelas Ejemplares*, en sa llengua original. A la fi s'hi troba la Taula.

Aquest llibre està destinat als estudiants de castellà, per quant al peu de moltes pàgines hi ha notes referents a la traducció del text. És una obra per l'estil de l'assenyalada en el núm. 1387.

1936 Gigi Michelotti | Il don Chisciotte | del Cervantes | [*Monograma de l'editor.*] | Torino | Librería Salesiana Editrice | 1907. [45.1*

p. 183 × 110 mm. 148 × 80 mm. (8.º). 206 pp.; 8 làms. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Dedicatoria i Advertiment (pp. 3-7, cal dir que abans hi ha una fulla blanca).

El text (pp. 9-206) és un extracte molt ben fet del llibre d'En Cervantes, explicant detalladament els principals fets de la novel·la.

És el vol. 67 de la col·lecció «Letture Amene ed Educative» de Turín, que es publicà en febrer del dit any.

1937 Casa editorial | Curiosidades, | Cuentos, | Bufonadas, | El Quijote en láminas, | Pasatiempos | y | Conocimientos útiles. | Precio : una peseta | Astorga | Imp. y Lib. de N. Fidalgo | Seminario, 3. | 1907. 41-VIII. c. 19

p. 210 × 138 mm. c. 178 × 108 mm. (8.º). 127 pp., la següent s. n. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Advertiment (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-127) conté diversos treballs en prosa i vers, uns il·lustrats i altres no. A la fi s'hi troba la Taula (1 p. s. n.).

En la pàg. 98 comença *El Quijote en láminas* i acaba en la 117. Les làmines són copia o reproducció dels dibuixos fets per Angel, que il·lustren les edicions d'En Saturnino Calleja (núm. 1505); al peu de cada làmina hi ha unes quantes ratlles amb el text corresponent del *Don Quixot.*

Hem d'advertir que en la coberta s'hi llegeix l'any de 1909.

1938 *Clemente Cortejón* | ¿Corrigió Cervantes | alguna de las edi- | ciones del «Don Qui- | jote» impresas por | Juan de la Cuesta? | *Barcelona* | 1907. [43-VII

p. 275 × 183 mm. c. 207 × 108 mm. (4.º). 45 pp., la següent en blanc s. n. Relligat amb els núms. 1939 i 1940. Dedicatoria autògrafa de l'autor al Sr. Bonsoms. Tela blanca amb teixells vermells.

Els preliminars d'aquest fulletó són : Una fulla blanca, Portada i Dedicatoria a En Fitzmaurice-Kelly (pp. 1-6).

* Exemplar del fons de la Biblioteca de Catalunya.

El text (7-45) demostra que Cervantes no va corregir la dita edició.
És tiratge a part de les pp. VII-XLV de les *Observaciones generales* del volum tercer del *Don Quijote*, editat per En Cortejón (núm. 1562).

1939 Clemente Cortejón | *Duelos y Quebrantos* | (I, cap. 1) | Comentario a una nota | de la primera edición crí- | tica del «Don Quijote» | *Barcelona* | 1907. [43-VII

p. 275 × 183. c. 207 × 108 mm. (4.º). 30 pp.; les pàgs. 22-30 a dues columnes. Relligat amb els núms. 1938 i 1940. Dedicatoria autògrafa de l'autor al Sr. Bonsoms.

Els preliminars d'aquest fulletó corresponen solament a dues fulles : la primera és blanca i la segona és la Portada (pp. 1-4).
El text (pp. 5-30) és un comentari a l'esmentat passatge cervantí.
Tiratge a part de les pp. XLV-LXX de les *Observaciones generales* del volum tercer del *Don Quijote* editat per En Cortejón (núm. 1562).

1940 Clemente Cortejón | Una supercheria | tipográfica | Barcelona | 1907. [43-VII

p. 275 × 183 mm. c. 207 × 108 mm. (8.º). 15 pp., la següent en blanc s. n. Relligat amb els núms. 1938 i 1939.

Els preliminars corresponen a la Portada (pp. 3 i 4, car la 1 i 2 són blanques).
El text (pp. 5-15) és el tiratge a part d'aquest estudi que es llegeix en el volum tercer del *Don Quijote* editat per En Cortejón (núm. 1562).
D'aquest tiratge se'n feren dotze exemplars, però havent-li dit a En Cortejón que fóra convenient fer constar el tiratge, es recolliren els pocs que li quedaven i es posà el colofó que es llegeix en l'última pàgina numerada; si mal no recordem, a quatre els manca el colofó.

1941 Untersuchungen | zur spanischen Syntax | auf Grund | der Werke des Cervantes. | Von | L. Weigert. | Berlín. | Mayer & Müller. | 1907. [434.64*

p. 233 × 147 mm. c. 171 × 93 mm. (8.º). VII pp. + 1 s. n. + 241 pp. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Pròleg, Llista de les obres consultades i Taula (pp. I-VII + 1 s. n.).
El text (pp. 1-241) està destinat a l'estudi de la sintaxi, prenent per peu l'obra d'En Cervantes.
En Cejador, en el seu llibre *La Lengua de Cervantes* (núm. 1806), solament

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

estudía el *Don Quijote* perquè aquest era el tema del concurs on fou premiada la dita obra, però En Weigert no solament tracta de la sintaxi en l'esmentat llibre, sinó que també posa exemples pertanyents a les altres obres d'En Cervantes.

1942 Avellanedas «Don Quijote» | Sein Verhältnis zu Cervantes und | seine Bearbeitung durch Lesage. | Inaugural-Dissertation | zur | Erlangung der Doktorwürde | einer | Hohen Philosophischen Fakultät | der | Universität Leipzig | vorgelegt von | Martin Wolf | aus Dresden. | Giessen 1907. | v. Münchow'sche Hof-und Universitätsdruckerei (O. Kindt). [37-IX. c. 16

p. 242 × 158 mm. c. 184 × 118 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + 69 pp. + 3 pp. s. n. Dedicatoria en la portada autògrafa de l'autor al Prof. Dr. Meltzer.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada i Taula (2 ff. s. n.).

El text (pp. 1-69) va repartit en dues parts : En la primera s'estudía el llibre d'En Fernández de Avellaneda, i en el segón la seva traducció francesa per En Lesage. A la fi s'hi troba una llista d'obres esmentades i el *curriculum* de l'autor.

Aquest interessant treball ha de tenir-lo present qui desitgi fer quelcom de referent al *Don Quijote* d'En Fernández de Avellaneda, car amb tot i no donar cap solució al problema de qui pot esser tan ignorat autor, exposa amb claredat tot quant s'ha dit sobre aquest assumpte; la segona part és, al nostre entendre, més interessant que la primera.

1943 Alberto Insúa | Don Quijote | en los Alpes | [Gravat.] | Madrid | Imp. de la Rev. de Archivos, Bibl. y Museos | Infantas, 42, bajo. | 1907. [46-III[1]

p. 185 × 120 mm. c. 130 × 76 mm. (8.º). 202 pp. + 8 pp. s. n.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Dedicatoria (pp. 1-6).

El text (pp 7-200) comprèn diversos treballs, uns de crítica[2] i altres de passatemps. A la fi s'hi troba la Taula.

1. Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

2. Els altres treballs que integren el volum, són : *Páginas desprendidas de un libro de viajes; Recuerdos de un colegio de señoritas; Ville Violette; Páginas sobre Enrique Federico Amiel; D'où vient au coeur son amour du mystère?; Al margen del Diario íntimo; Los críticos de Amiel; Renan; Caro; Edmundo Scherer; Bourget; Henri Bordeaux; Don Juan Valera; Unamuno; La amiga del filósofo; Historia de una amistad; Mademoiselle estaba ocupadísima; Después de veinte años; Mr. Blanchier, discípulo de Amiel; M. Blanchier sonríe; Libro de lirios blancos; Prometeos de Ahora; El fin de las cosas; El poeta; Roulez, tambours!; Él miraba el paisaje,* i *Paseo al Salève con Carlos Blanchier.*

El primer conte porta per títol el del llibre, ço és : *Don Quijote en los Alpes*, i ens parla de *Donna Quichotta* d'En Peyrebrune i *Le Livre de Thulé* d'En Duchosal. En aquesta última obra s'hi llegeix una poesía que tracta de la mort de D. Quixot.

1944 [Títol de la coberta.] J. Givanel M. | Una | edición crítica del «Quijote» | (Ateneo, Septiembre de 1907) | Madrid | Imprenta y Litografía de Bernardo Rodríguez | Barquillo, 8, y Bravo Murillo, 37. | 1907. [41-VIII. c. 22

p. 273 × 186 mm. c. 206 × 130 mm. (8.º i foli). 19 pp., la següent en blanc s. n. Dedicatoria autògrafa de l'autor a N'Isidre Bonsoms.

Els preliminars, a part de la coberta que fa l'ofici de Portada, són la Portadella (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-19) comprèn la nota crítica que féu l'autor d'aquest CATÀLEG tractant de la primera part del *Don Quijote* comentat per En Cortejón (núm. 1562).

És un dels cinquanta exemplars que s'imprimiren aprofitant la composició de la revista madrilenya *Ateneo*.

1945 Julio Cejador y Frauca | Cabos sueltos | Literatura y Lingüística | [Escut.] | Perlado, Páez y Comp.ª | Sucesores de Hernando | Arenal, 11, y Quintana, 31 y 33. — Madrid. | 1907. [44-II

p. 165 × 98 mm. c. 125 × 66 mm. (16.º). VII pp., la següent en blanc s. n., + 564 pp. Mitja pasta. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Dedicatoria (pp. I-VII).

El text (pp. 1-553) comprèn diversos treballs literaris i lingüístics. A la fi s'hi troba la Taula i notes d'altres obres de l'autor.

Els treballs més interessants per a nosaltres són: *El imperfecto y el futuro de subjuntivo en el Quijote* (p. 139), *La concordancia gramatical en el Quijote* (pàgina 159) i *A propósito de un libro* (p. 215).*

Alguns d'aquests treballs, els dos primers, per exemple, els recordem haverlos llegit en *La España Moderna*, mesos de juny i març de 1905. El tercer tracta

* Els altres treballs, són : *Lingüística y Filología; Estudio del castellano, Idolillos de gramáticos, Los orígenes de la lengua castellana según un libro reciente, Los simbolistas, La ironía y el gracejo en los refranes, El mitógrafo D. Estanislao Sánchez Calvo, Motes o apodos, Ortología castellana, Sir William Jones y Lorenzo Hervás y Panduro, El primer Congreso de la Lengua catalana, Extravagancias del lenguaje, Criterio del casticismo, Navarro Ledesma : el hombre y el literato, Chocano y los demás poetas jóvenes de América, El castellano en América, El neologismo, El alma de Santa Teresa en su estilo y lenguaje* i *El latín y la evolución del castellano*.

d'En Rodríguez Marín, i el llibre a què al·ludeix és el *Rinconete y Cortadillo* (número 1581). Si En Cejador no tingués altres obres conegudes que aquests dos articles, l'acreditaríen de fort gramàtic i excel·lent crític, però el llegidor, en veure el seu nom, recorda tot seguit la famosa obra esmentada en el núm. 1806, i ara troba que aquests dos primers estudis poden ésser fets a correcuita, donats els materials que exposa en la *Gramática* del *Don Quijote*.

1946 Menéndez y Pelayo | De la Real Academia Española | Estudios | de | *Crítica Literaria* | ... Serie | ··· | [Gravat : ANIMO VENCE FORTUNA.] | Madrid | *Tipografía de la «Revista de Archivos»* | Infantas, 42, bajo izquierda. | ··· [Portada orlada amb la inscripció : *Colección de escritores castellanos*.]. [834.2*

p. 165 × 100 mm. c. 123 × 68 mm. (8.º). Vol. IV [....] Cuarta Serie | I. Cultura literaria de Miguel de Cervan- | tes y elaboración del Quijote. — II. El Qui- | jote de Avellaneda. — III. Don Amós de Es- | calante (Juan García). — IV. Esplendor y | decadencia de la cultura científica espa- | ñola. — V. Tratadistas de bellas artes en | el renacimiento español. | .... | 1907] : 4 ff. s. n. + 478 pp. + 1 f. s. n. + 15 pp. de catàleg, la següent en blanc s. n. Vol. V [....] Quinta serie | I. El Dr. D. Manuel Milá y Fontanals. — II. | Don Benito Pérez Galdós, considerado como | novelista. — III. La doncella Teodor. — IV. In- | terpretaciones del Quijote. — V. Don Fran- | cisco Rodríguez Marín. — VI. Don Manuel | José Quintana, considerado como poeta lí- | rico. — VII. Don José María Pereda. — VIII. Don Leopoldo Augusto de Cueto. | .... | 1908] : 4 ff. s. n. + 473 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. + 15 pp. de catàleg, la següent en blanc s. n. Tela.

Els preliminars de cada volum, són : Dues Portadelles i Portada (3 ff. s. n.; cal observar que abans n'hi ha una en blanc).

El text del primer volum comprèn 478 pp., i el del segon 473. A la fi de cada un s'hi troba la Taula i unes pàgines més amb el catàleg de la col·lecció.

Els treballs que integren cada volum pertanyen, com pot suposar-se, a crítica literaria; a nosaltres solament ens interessen aquí els cervantins, i aquests són : Volum primer, que és el IV de la serie : *Cultura literaria de Miguel de Cervantes y elaboración del Quijote* i *El Quijote de Avellaneda;* un i altre treball ja els coneixem per haver tractat d'ells en els núms. 1842 i 1616. En el segón volum hi veiem *Interpretaciones del Quijote*, contestació al discurs de N'Asensio en la seva entrada com acadèmic de l'Española (núm. 1547).

1947 Carta crítica | sobre | *D. Quijote en América* | escrita por | Pedro Fortoul Hurtado | y contestacion del autor. | Mérida-Venezuela | Tip. de El Lápiz | 1907. [38-VIII. c. 13*

pp. 192 × 125 mm. c. 140 × 70 mm. (4.º). 20 pp.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest fulletó corresponen a la coberta.

El text (pp. 1-20) comprèn la carta que amb motiu del llibre *Don Quijote en América* (núm. 1924) escrigué En P. Fortoul Hurtado celebrant la idea i dient que en la dita obra hi ha una novel·la del país. La contestació d'En Febres és donant a conèixer els elogis que li han dedicat alguns escriptors sud-americans.

1948 Buscapié | de las | lecciones de Literatura | de | Don Francisco Navarro y Ledesma | por | Julián Apráiz | Catedrático numerario de Lengua y Literatura castellana en el Instituto | general y técnico de San Isidro de Madrid | [Floró.] | Vitoria | Imprenta de Domingo Sar | 1907. [41-VIII. c. 7

p. 209 × 136 mm. c. 163 × 90 mm. (8.º). 55 pp., la següent en blanc s. n. A la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada i «Objeto de este Buscapié» (pp. 1-6).

El text (pp. 7-45) conté un arranjament del Programa de Literatura d'En Navarro Ledesma amb explicacions i exemples. Segueix després un Apèndix, interessant als cervantistes, el qual porta per títol *Entretenimientos métricos cervantinos* (pp. 46-50), on es llegeixen diferents exemples extrets de les obres de Cervantes. A la fi s'hi troba la llista de les errades a corregir i la Taula.

1949 Biblioteca de «La Nacion» | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | dirigido al Duque de Béjar, | Marqués de Gibraleón, Conde de Benalcázar | y Bañares, Vizconde de la Puebla de Alcocer, Se- | ñor de las villas de Capilla, Curiel | y Burguillos | Tomo ... | [Monograma de l'editor.] | Buenos Aires. [44-I

p. 157 × 108 mm. c. 124 × 75 mm. (8.º). Vol. I : 460 pp. Vol. II : 459 pp., la següent en blanc s. n. Vol. III : 460 pp. Tapes en tela vermella, propies de l'edició. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Taula i els de l'edició núm. 9, és a dir : Tassa, Privilegi,* Llista de les errades, Dedicatoria al duc de Béjar i Versos (pp. 1-31), i els del segón i tercer : Portadella, Portada i Taula (pp. 1-8).

El text va repartit així : El del primer volum (pp. 33-460) conté els trenta cinc primers capítols de la primera part; el del segón (pp. 9-459), els caps. 36-52 de la primera part, tots els preliminars de la primera edició de la segona part (nú-

* Cal advertir que hi manca el referent a la propietat per a Portugal.

mero 23) i els vint-i-quatre primers capítols d'aquesta; el del tercer (pp. 9-460) els caps. 25-74.

No es veu en la portada l'any en què es féu aquesta edició, però ens digueren que s'imprimí en 1908.

1950 The History of the | Valorous & Witty Knight-Errant | *Don Quixote of the Mancha* | By Miguel de Cervantes | Translated by Thomas Shelton | In three vols. — Vol. ... | Macmillan and Co., Limited | St. Martin's Street, London | 1908. [46-IX

p. 222 × 140 mm. c. 170 × 95 mm. (8.º). Vol. I : XXVI pp. + 355 pp., la següent en blanc s. n. Vol. II : VIII pp. + 365 pp., la següent en blanc s. n. Vol. III : IX pp., la següent en blanc s. n., + 349 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Nota bibliogràfica per N'Alfred W. Pollard, Taula i els preliminars de la primera edició anglesa esmentada en el núm. 13 (pp. I-XXVI), ço és, Dedicatoria d'En Shelton a Lord Walden, Pròleg de la primera part i Versos, però també s'hi troba la Dedicatoria de la primera edició de la segona part (núm. 50); els preliminars dels dos següents volums, són : Portadella, Portada i Taula (pp. I-VIII i I-IX, respectivament).

El text conté la transcripció del text assenyalat en els núms. 13 i 50, i va repartit així : Vol. I : pp. 1-355, caps. 8 + 6 + 13 + 7; el vol. II conté : pp. 1-365 i els caps. 8-25 de la primera part i els primers vint-i-cinc de la segona; el vol. III comprèn, pp. 1-342, caps. 26-74. A la fi de l'últim volum s'hi troben unes poques pàgines dedicades a glossari.

Al revers de cada portada s'hi llegeix : «Glasgow : Printed at the University Press by Robert Maclehose and C.º Ltd.».

En les pp. 185-188 del vol. II s'hi troba el Pròleg de la segona part.

Aquesta és reimpressió de la feta en 1900, pertanyent a la col·lecció *Library of English Classics.*

1951 Heath's Modern Language Series | Selections from | Don Quijote | by | Miguel de Cervantes Saavedra | Edited with notes and vocabulary | by | J. D. M. Ford | Professor of French and Spanish in Harvard University | D. C. Heath & Co., Publishers | Boston | New York Chicago. [46-II*

p. 180 × 125 mm. c. 140 × 83 mm. (8.º). IX pp., la següent en blanc s. n., + 198 pp. Les pàgines 7 i 143-198 a doble columna.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Prefaci i Introducció (pàgines I-IX).

El text (pp. 1-88) conté diversos passatges de la primera part del *Don Quijote* en son text original. Segueixen després Notes i Vocabulari.

És un llibre destinat a l'ensenyament del castellà.

1952 Cervantès | Le | Don Quichotte | (Traduction Filleau de Sant-Martin) | par | Émile Carles | Illustré de neuf compositions par Coypel, etc. | Neuvième édition | [Gravat.] | Paris | Librairie Ch. Delagrave | 15, Rue Soufflot, 15. [45-VI

p. 228 × 147 mm. c. 142 × 82 mm. (8.º). 192 pp. Relligadura en tela amb relleus als plans, propia de l'edició. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, breu biografía d'En Cervantes i estudi crític del *Don Quijote* (pp. 1-14).

El text (pp. 15-185) va repartit en nou llibres, els quals comprenen en junt vint-i-vuit capítols. A la fi s'hi troben judicis de diversos autors dedicats a l'esmentat llibre d'En Cervantes i Taula.

Al peu de l'última pàgina s'hi llegeix : «9717-2-08 | Société anonyme d'imprimerie de Villafranche-de-Rouergue | Jules Bardoux, Directeur.»

Aquesta edició està destinada a infants. L'arranjador copía el text d'En Filleau de Saint Martin, i per a unir un passatge amb el que segueix fa un resum del text cervantí, l'ordre del qual és així : la primera part conté deu capítols i la segona els següents.

Amb tot i no dur a la Portada l'any de la impressió, podem dir que és el de 1908, per tal com el veiem indicat en les xifres al peu de l'última pàgina.

1953 Leben und Taten | des ſcharfſinnigen Edlen | Don Quixote | von la Mancha | Von | Miguel de Cervantes Saavedra | Überſetzt von Ludwig Tieck | Illuſtriert von Paul Scheurich | ... Band. | 1908 | Buchverlag fürs Deutſche Haus | Berlin — Leipzig. [Portada orlada.] [43-II

p. 170 × 125 mm. c. 139 × 94 mm. (8.º). Vol. I : 304 pp.; 4 làm. Vol. II : 351 pp., la següent s. n.; 4 làms. Tapes propies de l'edició.

Els preliminars del volum primer, són : Portadella, Portada i Pròleg (pàgines 1-10), i els del segón, Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text va repartit de manera que cada part ocupa un volum : El primer (pp. 11-301) comprèn quaranta un capítols, i el segón (pp. 5-345) seixanta set, repartits en cinc i sis llibres, respectivament. A la fi de cada volum s'hi troba la Taula.

Aquesta edició comprèn els números 41 i 42 de la col·lecció *Die Bücher des Deutschen Haufes.*

Els dibuixos que acompanyen el text són força interessants.

1954 M. de Cervantes | Don Quixote | ... Band | Erschienen im | Insel Verlag zu | Leipzig MCMVIII [Portada gravada.] [43-II

p. 175 × 108 mm. c. 140 × 80 mm. (8.º). Vol. I : 2 ff. s. n. + XV pp., la següent en blanc s. n., + 498 pp. + 1 f. s. n. de colofó. Vol. II : 2 ff. s. n. + 573 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. de colofó. Vol. III. : 2 ff. s. n. + 582 pp. + 1 f. s. n. de colofó. Tapes en tela, propies de l'edició.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.), Portadella i Introducció d'En Fèlix Poppenberg (pp. I-XV) i Portadella, el Pròleg de la primera part i Versos (pp. 1-20); els dels altres dos, Portadella i Portada (2 ff. s. n.) i dues Portadelles (1 f. s. n. + pp. 1 i 2).

El text va repartit així : El primer volum (pp. 22-494) comprèn els trenta tres primers capítols de la primera part; el segón (pp. 2-567) tot l'acabament d'aquesta (caps. 34-52), més el Pròleg i vint-i-tres capítols de la segona part, i el tercer (pp. 2-576) tot el final (caps. 34-74). A la fi de cada volum s'hi troba la Taula, i en una fulla que va sense numerar el peu d'impremta.

Aquesta edició és feta amb cura tipogràfica, bon tipus de lletra, interliniat, espaiat, i bon paper.

1955 Michele Cervantes Saavedra | Don Chisciotte | della Mancia | Nuovamente tradotto da Ventura Almanzi | e con nuovi disegni di C. Tallone | [Monograma de l'editor.] | Milano | Società Editoriale Milanese | Corso Buenos Aires, 9. [43-V

p. 238 × 160 mm. c. 181 × 113 mm. (4.º). 504 pp. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i el Pròleg de la primera part (pp. 1-6).

El text (pp. 7-499) comprèn les dues parts del llibre cervantí, però arranjades, car la primera té quaranta vuit capítols i trenta set la segona; en la pàgina 301 s'hi llegeix el pròleg de la segona part. A la fi s'hi troba la Taula.

A l'envers de la Portadella s'hi llegeix : «Milano, 1908. - Tip. E. Zerboni. — V. S. Maurilio, 12.»

Com es pot veure, les supressions del text cervantí són molt més importants en la segona part que en la primera; per a donar-ne una petita idea direm que l'estada de D. Quixot al palau dels ducs, que comprèn els caps. 30-57 de la segona part, han quedat reduïts, en la present traducció, als caps. 24-29.

Aquesta edició pertany a la col·lecció *Biblioteca Romantica Illustrata.*

1956 *Bibliotheca* | *Romanica* | 41.42.43.44. | Biblioteca Española | Cervantes | Saavedra | Cinco | Novelas Ejemplares | Strasburgo | J. H. Ed. Heitz (Heitz & Mündel) | París : Haar & Steinert, 21 Rue Jacob. | New-York: | G. E. Stechert & Co., | 129-133 W. 20th Str. | Lemcke & Buechner, | 11 East 17th Str. [44-1

p. 144 × 97 mm. c. 116 × 72 mm. (8.º). 257 pp., la següent s. n. Mitja pasta. Ex-libris, al contraplà, de J. Givanel.
Un altre exemplar. [83-1*

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada general, Portada i Pròleg, Portadella, el Pròleg de Cervantes i la Dedicatoria al Comte de Lemos (pp. 1-33).
El text (pp. 34-257) conté : *La Gitanilla* (p. 34), *Rinconete y Cortadillo* (pàgina 101), *El celoso extremeño* (p. 140), *El casamiento engañoso* (p. 178) i *El coloquio de los perros* (p. 192). A la fi s'hi troba la Taula.
El pròleg, atribuït a l'eminent gramàtic R. J. Cuervo, és excel·lent, i el text acurat.

1957 Cervantes Saavedra, M. — La Gitanilla. [05(46.71*

La Ilustración Artística (XXVII, núm. 1,357), Barcelona, 1.r gener 1908.

El text de Cervantes va il·lustrat per En Carlos Vázquez. Abans del text hi ha la Dedicatoria al Comte de Lemos, oferint-li el volum de les *Novelas*.

1958 Opisso, Alfredo. — Miguel de Cervantes Saavedra. [05(46.71)*

Hojas Selectas (VII, p. 1082), Barcelona, 1908; Tip. Salvat y C.a.

Article on, en forma dialogada, es tracta de biografía d'En Cervantes.

1959 El Figaro. [38-VIII. c. 1

Havana, 10 novembre 1908. (XXIV, 44.)

Comprèn una al·legoría del Quixot, dibuix d'En Masseguer i el monument d'En Cervantes a l'Havana, i un article de N'Enric J. Varona alabant el llibre cervantí.

1960 Don Quixote in Deutschland | und | sein Einfluss auf den deutschen Roman. | (1613-1800.) | Inaugural-Dissertation | zur | Erlangung der Doktorwür-

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

de | der | hohen philosophischen Fakultät | der | Ruprecht-Karls-Universität zu Heidelberg | vorgelegt von | Tjard W. Berger | aus Bremen. | Heidelberg. | Universitäts-Buchdruckerei von J. Hörning. | 1908. [41-VIII. c. 22

p. 230 × 146 mm. c. 178 × 100 mm. (8.º). 102 pp.

Els preliminars d'aquest fulletó, són: Portada, Taula i Introducció (pp. 1-7). El text (pp. 8-102) és força interessant, tant per la crítica com per la bibliografía; els catorze capítols de què consta l'estudi contenen moltes dades referents no solament a les traduccions alemanyes del *Don Quijote*, sinó també a les imitacions. És, com ha pogut suposar el llegidor, el complement als estudis d'En Dorer esmentats en els núms. 1115 i 1172.

1961 A | Exposição Cervantina | da | Bibliotheca Nacional de Lisboa | Breve noticia pelo Director da Bibliotheca | Xavier da Cunha | Seguida do respectivo catalogo por | Eduardo de Castro e Almeida | Primeiro-Conservador | [Escut.] | Lisboa | Imprenta Nacional | 1908. [38-VIII[1]

p. 250 × 167 mm. c. 163 × 96 mm. (8.º). 132 pp. + 1 f. s. n. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són: Portadella, Portada i una nota feta per En Xavier da Cunha, explicant la festa inaugural de la dita Exposició en la Biblioteca Nacional i una ressenya d'aquesta, una poesía portuguesa d'En Ramos-Coelho i un Sonet en castellà d'En Torres Cabrera (pp. 1-24).

El text (pp. 25-132) comprèn sis cents catorze nombres[2] cervantins, si bé n'hi ha alguns que al nostre entendre no hi deuen entrar. A la fi s'hi troba la Taula.

De primeres edicions de les obres d'En Cervantes no n'hi ha cap, les més antigües són: *Don Quijote*, Madrid, 1668; *Novelas Ejemplares*, Lisboa, 1617; *Galatea*, Lisboa, 1618, i *Persiles*, Valencia i Lisboa, 1617.

Com pot suposar-se aquesta Exposició cervantina es féu l'any 1905.

1962 British Museum. | Catalogue | of | Printed Books | Cervantes | London: | Printed by William Clowes and Sons, Limited, | Duke Street, Stamford Street, S. E. and Great Windmill Street, W. | 1908. [Títol de la coberta.] 39-VIII. c. 1

p. 350 × 258 mm. c. 265 × 180 mm. (Foli). 18 ff. a doble columna.

1. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.
2. Hem de dir que molts poden resumir-se en un de sol, car a cada article de la *Crónica de los Cervantistas* (núm. 1544) en aquest Catàleg se li dóna un número.

Com es diu en la coberta, comprèn el Catàleg de la col·lecció cervantina del dit Museu, i hem de dir que, fullejant-lo, es veu la importancia de la col·lecció. Nosaltres, en el primer i segón volum, ja ens hi hem referit moltes vegades, senyalant molts dels exemplars que formen la col·lecció.

El pla que segueix el dit Catàleg és : Obres completes; Teatre cervantí; Don Quijote; Galatea; Novelas; Persiles y Sigismunda; Viaje del Parnaso; Obres atribuïdes a Cervantes; Festes cervantines; Bibliografía; Biografía i crítica i Miscelania. Com es pot veure, sembla inspirat en la *Bibliografía* d'En Rius.

Amb tot i no figurar el nom de l'autor, sabem que aquest treball és obra de N'Henry Thomas, autor, així mateix, del Catàleg dels llibres de cavallería referents a la familia d'Amadís de Gaula.

1963 BENAVENTE, Jacinto. — Nuevo coloquio de los perros. Ilustraciones de Juan Francés. [37-IX. c. 15

El Cuento Semanal (II, 93), Madrid, 9 octubre 1908. p. 280 × 206 mm.

Inspirat en el famós quadre cervantí, on els gossos, en Cipión i en Bergança, expliquen alguns fets de llur vida i de llurs respectius amos, filosofant alhora; el modern comediògraf ha escrit un quadre on l'aristocràtic Darling i el trinxeraire Ninchi es comuniquen les impressions rebudes, més ben dit, és el primer el que ens diu els diferents amos que ha tingut i el tracte que li feien, deixant per altre col·loqui el parlar-nos dels altres amos, així com saber la vida d'En Ninchi.

És un interessant treball, i digne de la ploma del seu autor.

1964 El Carro de la Muerte | Zarzuela fantástica extravagante | en un acto, dividido en tres cuadros, en prosa | original de | Sinesio Delgado | música de | Tomás Barrera | Representada por primera vez en el Teatro de la Zarzuela | el día 12 de Abril de 1907. | Madrid. | Imprenta de los Hijos de M. G. Hernández | Libertad, 16, duplicado, bajo. | 1908. 36-X. c. 4*

p. 215 × 143 mm. c. 147 × 82 mm. (8.º). 38 pp. + 1 f. s. n. En la portadella, escrita en llapis, dedicatoria de l'autor.

Els preliminars, són : Portadella, Portada, Dedicatoria i Repartiment (pp. 1-6).

El text (pp. 7-38) va repartit en tres quadres, els quals tenen quatre, tres i set escenes, respectivament. En la fulla que hi ha a la fi, sense numerar, s'hi troba una llarga llista d'obres del mateix autor.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Aquesta obreta, en la qual intervenen D. Quixot i Sanxo, té un fons simbòlic. Representa l'heroi de la Manxa que ha ressuscitat, però la gent el tracta a l'igual que abans. El títol de l'obra fa referencia a un carro on hi viatja una companyía d'artistes de *variétés*.

1965 *Las Armas* | *de* | *Don Quijote* | Apuntes reunidos | por | *D. Enrique de Leguina* | Barón de la Vega de Hoz | [Monograma de l'editor.] | *Madrid MCMVIII.* | [Portada orlada.] [46-VI. c. 2

p. 200 × 142 mm. c. 110 × 67 mm. (4.º). 71 pp. + 5 pp. s. n. Rústega.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella, Portada, Dedicatoria a *The Hispanic Society of America* (pp. 1-6).

El text (pp. 7-66) va repartit en sis capítols, interessants tots ells, on es descriuen molt bé i amb coneixement les armes que havíen pertangut als antecessors de D. Quixot. A la fi s'hi troba la Taula, Registre del tiratge, Ex-libris i Colofó.

És edició de bibliòfil i molt interessant per al comentador del *Don Quijote*.

1966 SÁNCHEZ ESTEVAN, Ismael. — Otro D. Quijote en el teatro. «La dernière Dulcinée». Don Quijote en una casa de locos. [36-IX. MC. 11

Nuevo Mundo, Madrid, 18 juny 1908.

Comentaris referents a la comedia d'Albert du Bois, estrenada en aquell temps en el teatre *Femina*, de París.

En aquesta obra D. Quixot, ja vell, s'enamora d'una noia, Dorotea, la qual tenía relacions amoroses amb un jove del mateix poble de l'heroi manxec, i aquesta es burla d'ell, fent-lo tancar a un manicomi.

1967 BROWNELL, George G. — The position of the attributive adjective in the *Don Quixote*. [06(747)*

Revue Hispanique (XIX, pp. 20-50), Nova York-París.

És un dels estudis gramaticals més seriosos que s'han fet dedicats al llibre d'En Cervantes.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

1968 Philippe Maquet | Mademoiselle Don Quichotte | Paris | Édition du «Monde Illustré» | 13, Quai Voltaire, 13 | 1908 | Tous droits réservés. 33-X*

p. 185 × 119 mm. c. 132 × 81 mm. (8.º). 331 pp., la següent en blanc s. n. En la portada s'hi llegeix : «With the Publisher's Compliments». Ex-libris «Biblioteca Escornalbou» de N'Eduard Toda.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Dedicatoria (pp. 1-5).

El text (pp. 7-327) va repartit en vint-i-quatre capítols. Seguint després la Taula (pp. 329-331).

Aquesta obra pertany al gènere de les inspirades en el *Don Quijote,* per quant, llegint-la, es veu tot seguit en el caràcter de la protagonista, Benjamine Rolande, quelcom que pertany a l'esperit idealista i exaltat de l'heroi manxec. El nom de «Mademoiselle Don Quichotte» li va bé i és just.

1969 Roger Dombre | La Petite | Don Quichotte | [Monograma de l'editor.] | Librairie Armand Colin | Paris, 5, rue de Mézières | 1908 | Droits de reproduction et de traduction réservés pour tous pays. [46-III*

p. 186 × 115 mm. c. 140 × 82 mm. (8.º). 4 ff. s. n. + 280 pp.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Dedicatoria (3 ff. s. n., cal advertir que abans hi ha una fulla en blanc).

El text (pp. 1-280) va repartit en vint-i-dos capítols.

Aquesta obra pertany al nucli de les inspirades en el llibre cervantí. El nom de la novel·la és degut a una noia entusiasta per l'esperit cavalleresc i, com a tal, defensora dels dèbils.

1970 El Curioso Impertinente | comedia en tres jornadas | y en verso | de | D. Guillén de Castro | Publícala nuevamente | Francisco Martínez y Martínez | abogado | [Floró.] | Valencia | MCMVIII. [44-VI

p. 226 × 153 mm. c. 170 × 90 mm. (8.º). VIII pp. + 109 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. de colofó. 1 facsímil en fototipia. Exemplar núm. 85 dedicat a N'Isidre Bonsoms. Tela blanca amb teixells vermells.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Pròleg d'En Martínez i Martínez (pp. I-VIII) i facsímil (1 f. s. n.) i Portadella amb el Repartiment (pp. 1 i 2).

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

L'obra (pp. 3-109) va repartida en tres jornades. A la fi s'hi troba una fulla amb el Colofó.

Vegeu, referent a aquesta obra, ço que hem dit en el núm. 756.

I ja que tractem ara d'En Castro i Bellvís, hem de dir que no sabem com li atribuírem en la nota de la pàg. 288 del volum segón el pseudònim que usà En Rei d'Artieda, escrivint «deguda a qui encobrí el seu nom amb el d'Artemidoro».

Aquesta edició és verament de bibliòfil, car el tiratge fou de cent set exemplars numerats, en paper de fil.

1971 Falla | del | Tros-Alt. | D. Quijote y Sancho Panza. | Valensia 1864 | Imp. de El Avisaor Valensiá | Embaixaor Vich, núm. 10. [Portada orlada.] [42-IX. c. 3

p. 112 × 79 mm. c. 69 × 59 mm. (8.º). 14 pp. + 1 f. s. n. de colofó.

Els preliminars són la Portada i Portadella (pp. 1-4).

El text (pp. 5-14) conté diverses poesies al·lusives a la dita falla.

A la fi s'hi troba una fulla sense numerar amb el colofó. Per aquest sabem que aquesta edició fou feta pel nostre amic En Francesc Martínez i Martínez, i que el tiratge fou de setanta set exemplars, acabant-se la impressió el 22 de gener de 1908.

Aquesta reimpressió ens dóna a conèixer un número cervantí, pertanyent a l'any 1864, no esmentat en cap Bibliografía.

1972 La última aventura | de | Don Quijote | Explicasió y relasió | de tot lo que conté la | Falla | del Carrer de Rusafa | (cantó a la de Sirilo Amorós) | 1905 | Sinc séntims costa el llibret | valdre ne val prou mes. [Portada orlada.] [42-IX. c. 1

p. 115 × 78 mm. c. 85 × 62 mm. (8.º). 1 f. s. n. + 16 pp.; 1 làm. Rústega. Exemplar amb la dedicatoria de l'editor a N'Isidre Bonsoms.

Els preliminars d'aquest quadern, són : Nota de l'editor, el distingit cervantista valencià En Francisco Martínez i Martínez, referent a les *falles* i dient els noms dels artistes que feren la del carrer de Rusafa, cantó a la de Cirilo Amorós (1 p. s. n.), fototípia de la Falla (1 làmina) i Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-16) està compost per l'historial de la falla, en valencià i castellà, i una *quintilla sinse malicsia* en valencià, i una dècima i una quintilla en castellà.

Al revers de l'última fulla, que va sense numerar, s'hi llegeix que el tiratge fou de setanta set exemplars, i que acabà d'imprimir-se el 27 de juny de 1908.

1973 El Mago | Tribunal | Barato | Con censura eclesiástica | Tomo tercero | Zaragoza | Establecimiento tipográfico La Editorial, Coso, 86 | 1908. [41-VIII. c. 23

p. 201 × 135 mm. c. 162 × 95 mm. (8.º). 97 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. d'índex. A la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest volum són la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-97) està compost per una serie d'articles de pur passatemps. En la pàg. 12 s'hi troba un article intitulat : *Don Quijote de la Mancha*, article que no té que veure res amb l'obra d'En Cervantes.

Encara que no figuri en la portada el nom de l'autor, ço és el del *Mago*, aquest es deia Julio Ascanio, i el preu de cost de cada volum era de mitja pesseta.

1974 Don Gaiferos y Melisendra | o | El Retablo de Maese Pedro | o sea un capítulo del | Ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha | de | Miguel de Cervantes Saavedra | por | D. Eulogio Díez y García | Primera edición, con notas y dibujos nuevos | [Retrat de Cervantes.] | Madrid | Librería de los Sucesores de Hernando | Calle del Arenal, núm. 11. | 1909. [41-VIII. c. 23

p. 176 × 120 mm. c. 142 × 80 mm. (8.º). 40 pp. En la portadella i en la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars, comprenen : Portadella, Portada, Advertencia, gravat amb el monument de Cervantes que hi ha a Madrid, i breus notes biogràfiques de l'autor del Quixot (pp. 1-8).

El text, el qual comença en la pàg. 10, és el fragment del cap. XXVI de la segona part del Quixot referent a la historia de D. Gayferos i Melisendra, il·lustrada amb dibuixos imitant els tipus de titelles, i des de la pàg. 33 s'hi veuen notes aclaratories al text, seguint després una Llista d'errades.

1975 The History of | Don Quixote | de la Mancha | by Miguel de | Cervantes | Saavedra | Volume ... | London : Published | by J. M. Dent & Co. | and in New York | by E. P. Dutton & Co. [Portada gravada.] [45-III

p. 173 × 108 mm. c. 150 × 89 mm. (16.º). Vol. I : XXXII pp. + 424 pp. Vol. II : X pp. + 477 pp., la següent s. n., + 1 f. s. n. Tapes en tela blava propies de l'edició.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada general i Portada, Introducció d'En John Gibson Lockhart i Taula (pp. I-XXXII) i el Pròleg de la primera part (pp. 1-6); els del segón, Portadella, Portada general, Portada i Taula (pp. I-X) i el Pròleg de la segona part (pp. 1-4).

El text, que segueix la traducció de Motteux, va repartit de manera que cada volum conté una part de l'obra : El primer (pp. 7-424, caps. 8 + 6 + 13 + 25) tota la primera part, i el segón (pp. 5-477, caps. 1-74), la segona.

Al peu de l'última pàgina del primer volum s'hi llegeix : «Richard Clay & Sons Ltd.»

Amb tot i no portar l'any que fou imprès, sabem que pertany al de 1909, per quant en la reimpressió que d'aquesta edició es féu en 1910 es llegeix, al revers de la portada, «First issue of this Edition 1909».

1976 Bibliothèque des Écoles et des Familles | Miguel de Cervantes Saavedra | Don Quichotte | de la Manche | édition abrégée | illustrations de Gustave Doré | Nouvelle édition | [Monograma de l'editor.] | París | Librairie Hachette et Cie. | 79, Boulevard Saint-Germain, 79 | 1909 | Droits de traduction et de reproduction réservés. [43-VIII

p. 265 × 175 mm. c. 200 × 115 mm. (8.º). 295 pp., la següent s. n.; làmines intercalades en el text, dibuixades per G. Doré, gravades per H. Pisan. Mig xagrí vermell. Ex-libris, al contraplà, de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-495) va repartit en dues parts, les quals tenen trenta quatre i cinquanta dos capítols, respectivament. A la fi s'hi troba la Taula.

Al peu de l'última pàgina del volum s'hi llegeix : «869-09. — Coulommiers. Imp. Paul Brodard. P7-09.»

1977 Leben und Thaten | des fcharffinnigen Edlen | Don Quixote von la Mancha | von | Miguel de Cervantes Saavedra | überfetzt | von | Ludwig Tieck | Neu herausgegeben | mit 16 Originalradierungen von Karl Walfer | ... Band | Berlin | bei Bruno Caffirer | 1909. [43-V

p. 194 × 119 mm. c. 145 × 79 mm. (8.º). Vol. I : 2 ff. s. n. + XXX pp. + 2 ff. s. n. + 312 pp.; 4 làms. Vol. II : 4 ff. s. n. + 352 pp.; 4 làms. Vol. III : 4 ff. s. n. + 356 pp.; 4 làms. Vol. IV : 4 ff. s. n. + 388 pp.; 4 làms. Tapes propies de l'edició, en badana, amb planxes als plans i caps daurats.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.), Portada, Portadella, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-XXX), Portadella i Taula (2 ff. s. n.); els del segón i quart, Portadella, Portada, Portada i Taula (4 ff. s. n.) i Portadella (pp. 1 i 2); i els del tercer, Portadella, Portada, Portada i Taula (4 ff. s. n.), Dedicatoria al Comte de Lemos, Pròleg i Portadella (pp. 1-11).

El text va repartit així : Els dos primers volums corresponen a la primera part (pp. 1-312 i 3-352; cap. 8 + 6 + 13 i 4 + 10 + 11), i els altres dos a la segona (pp. 13-356 i 3-388; cap. 7 + 10 + 16 i 19 + 13 + 9).

Aquesta edició és la mateixa que la que hem descrit amb el núm. 537, car conserva portades dels anys 1830-1832; l'únic que ha fet el nou editor ha estat posar al davant de cada volum una Portadella i Portada i, entre el text, les làmines corresponents.

1978 La Ilustre Fregona | El Licenciado Vidriera | Two of the | Novelas Ejemplares | of | Miguel de Cervantes Saavedra | Edited with Introduction and Notes by | F. A. Kirkpatrick, M. A. | late Scholar of Trinity College | Cambridge : | at the University Press | 1909. [45-II*

p. 170 × 116 mm. c. 138 × 85 mm. (8.º). XXVI pp. + 1 f. s. n. + 176 pp. + 7 pp. + 1 p. s. n. Tapes en tela verda, amb títols al pla, propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Prefaci i Introducció (pp. I-XXVI), més una llista de les errades a corregir (1 f. s. n.).

El text (pp. 1-100) conté el pròleg de les novel·les *La Ilustre Fregona* (p. 5) i *El Licenciado Vidriera* (p. 69). Des de la pàg. 101 a la 176 hi ha notes aclaratories al text cervantí.

Hem de dir que tant el Prefaci com la Introducció són treballs interessants, el segón més que el primer; l'última tracta de Cervantes, fent-ne una breu biografía i tractant de les *Novelas Ejemplares* en general, i detalladament de les dues que comprèn el volum.

Aquesta obreta va destinada als anglesos que es dediquen a estudiar el castellà.

1979 La Coartada, o demos- | tración de que el Quijo- | te no se engendró en la | cárcel de Argamasilla | de Alba | por D. Clemente Cortejón | Director del Instituto de Barce- | lona, Catedrático de Historia de | la Literatura y Correspondien- | te de la Real Academia Española | Segunda edición | nuevamente revisada. [41-VIII. c. 21

p. 272 × 187 mm. c. 170 × 94 mm. (Foli). 19 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars corresponen solament a la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-19) conté una breu biografía de Cervantes un xic corregida

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

de la que publicà en 1903; si bé encara conserva l'error bibliogràfic de dir que la traducció alemanya es féu abans de 1615.

Amb tot i no figurar en la portada l'any, sabem que fou publicat en 1909.

1980 CORTÉS, Ricardo. — Ensayo de estudio del carácter de Sancho Panza en el «Quijote». [06(46.61)*

Estudios de Deusto (III, p. 384), Bilbao.

Curiós estudi analitzant el caràcter de l'escuder de D. Quixot i demostrant que «Sancho Panza es el hombre, y el que le ama, el que le ennoblece, se ennoblece y ama a sí mismo».

1981 BECKER, Gustav. — Die erste englische Don Quijotiade. [40.1*

Archiv für das Studium der neueren Sprachen und Literaturen (LXIII Jahrgang, CXXII Band., pp. 310-332), Braunschweig, 1909.

Aquesta primera influencia del *Don Quijote* en la novel·la anglesa es troba en el llibre *Moriomachia*, de Robert Antoni, imprès a Londres en 1613.

En l'estudi preliminar que acompanya el text de la dita obreta, assenyala punts de contacte entre el text anglès i l'original castellà.

1982 BECKER, Gustav. — Zur ersten englischen Don Quijotiade. [40.1*

Archiv für das Studium der neueren Sprachen und Literaturen (LXIII Jahrgang, CXXIII Band., pp. 298-304), Braunschweig, 1909.

Ampliació de l'estudi esmentat en el número anterior.

1983 Cervantes | y | el Duque de Sessa | Nuevas Observaciones | sobre el Quijote de Avellaneda | y su autor | por | José de Armas | (Justo de Lara) | Habana | Imp. P. Fernández y C.ª | 17, Obispo, 17 | 1909. [44.1

p. 150 × 100 mm. c. 108 × 59 mm. (16.º). 117 pp., la següent en blanc s. n. Tela vermella.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Dedicatoria i Advertiment (pp. 1-6).

El text (pp. 7-117) conté els articles publicats en el *Diario de la Marina* de l'Havana en els mesos de novembre i desembre de 1908.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Segons l'erudit crític, En Fernández de Avellaneda és un pseudònim usat pel Duc de Sessa, gran amic de Lope de Vega.

Amb tot i no simpatitzar amb la idea, hem de dir que l'exposició està feta amb claredat, coneixement de l'època i amb força cabdal d'erudició, essent aquestes les causes de què aquest fulletó es llegeixi amb gust.

1984 A través | del | Quijote | (Colección de Artículos) | por | Francisco M. Arrabal | [Floró.] | Madrid | Hijos de Cuesta, Sucesor Luis Santos | 9, Carretas, 9. | 1909. [42-IX. c. 2

p. 160 × 102 mm. c. 126 × 63 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + 108 pp. + 2 ff. s. n. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest llibre, comprenen : Portada, Dedicatoria a En Manuel Gil i Lozano i la Introducció (2 ff. s. n.).

El text (pp. 3-108) està compost per una serie d'articles cervantins que tenen els següents títols : *El bandolerismo y el Quijote; Crítica social reflejada en las obras de Cervantes; La cuna de Cervantes; Los dos Quijotes; Las mujeres del Quijote; El sabio Frestón; Itinerario del Quijote de Avellaneda; Cervantes marino; El Quijote ante la higiene; En un lugar de la Mancha* i *Cervantes y Avellaneda.*

Tots els articles que integren el volum són interessants, però al nostre entendre els millors són el primer i el setè; el que tracta de *En un lugar de la Mancha,* es fa ressò de la llegenda referent a què els d'Argamasilla jugaren una mala passada a Cervantes, per haver anat a «cobrar los diezmos correspondientes al Priorato de San Juan».

D'aquesta obreta se'n feren dos cents exemplars.

1985 [Títol de la coberta.] El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | (Segunda parte) | Examen del texto | de la | Edición Príncipe | por | D. Clemente Cortejón | [Floró.] [44-VIII

p. 283 × 185 mm. c. 207 × 108 mm. (4.º). 1 f. s. n. + VII-LXI pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. Exemplar núm. 1.

És el text de la Introducció del vol. IV de l'edició crítica del *Don Quijote,* comentat per En Cortejón (núm. 1562). El tiratge fou de dotze exemplars.

1986 José Pons Samper | Interviú con | un manco | Segunda edición aumentada | Madrid 1909 | Librería general de Victoriano Suárez | Preciados, 48. [45-I

p. 186 × 117 mm. c. 108 × 63 mm. (4.º). 297 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n.; 1 làmina amb el retrat de l'autor.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Taula, Carta-Pròleg, Dedicatoria, un fragment del *Don Quijote*, Advertiment i Preàmbul (pp. 1-25).

El text (pp. 27-271) conté diversos articles on l'autor, simulant un diàleg amb Cervantes, exposa encertades idees literaries. Segueix després un Apèndix (pp. 273-293), on es veuen, entre altres coses, una poesía dedicada a Cervantes, un Sonet, la Tasa i Llicencia donada pel Governador de l'Ínsula Barataria, un sonet fet per D. Quixot i unes poques pàgines d'auto-crítica i notes explicatives; en l'última fulla, que va sense numerar, s'hi troba el Colofó.

1987 *La Ilustre Fregona* | Zarzuela fantástica | en un acto, dividida en siete cuadros, en prosa, | original de | Sinesio Delgado | música de | Rafael Calleja | Representada por primera vez en el Teatro Cómico | el día 14 de Diciembre de 1908. | [Floró.] | Copyright, by the authors, 1908 | Madrid | Imprenta de los hijos de M. G. Hernández | Libertad, 16 duplicado. | 1906 [Per error, ja que ha d'ésser 1909.] [41-VIII. c. 19

p. 202 × 138 mm. c. 150 × 80 mm. (8.º). 35 pp., la següent s. n., + 1 f. s. n. En la pàg. 3 fragments d'una Dedicatoria, en la qual es llegeix : «A ... su amigo/Sinesio».

Els preliminars, són : Portada i Repartiment (pp. 1-3).

L'obra (pp. 5-35 + 1 s. n.) va repartida en set quadres, els quals contenen dinou escenes. Amb tot i intitular-se *La Ilustre Fregona*, no té que veure res amb la novel·la d'En Cervantes del mateix títol.

Com s'ha pogut veure, amb tot i figurar en la portada l'any 1906, l'hem posat en el de 1909, per tal com aquesta data es llegeix en la coberta.

1988 Lluis M.ª Soler Teròl | *Perot Roca Guinarda* | Història d'aquèst bandoler | Ilustració als capítols LX y LXI segona part, del «Quixòt» | [Escut.] | Manrèsa: Imprenta de Sant Josèp. | Any 1909. [92(46.71)*

p. 245 × 175 mm. c. 168 × 103 mm. (4.º). 476 pp.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria, Pròleg, Proves documentals i Bibliografía (pp. 1-11).

El text (pp. 13-386) va repartit en quaranta un capítols. Segueixen després unes pàgines amb apèndixs (pp. 387-448), on es tracta de coses referents a la vida del famós cabdill nyerro, copiant diversos documents, com les crides donades en contra d'en Roca Guinarda i dels seus, cartes endreçades al virrei,

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

al rei i d'altres, dades interessants totes elles per a l'historiador; el segón apèndix pertany a l'època en la qual el valent capitost ja no es trobava a Catalunya, donant-se noticies de Trucafort, Tallaferro i Serrallonga, així com de l'alçament de Tortosa en 1616. A la fi s'hi troba un Índex de noms propis, Llista dels gravats i Taula (pp. 449-476).

Aquest interessant volum demostra plenament la visió que tingué Cervantes de les lluites que existíen en la nostra terra a primers anys del segle XVII, o sigui en plena època de la publicació del «Don Quijote». Llegint el llibre d'En Soler Terol es poden comentar amb encert diversos passatges dels caps. 60 i 61 de la segona part de l'esmentat llibre cervantí; principalment aquells que fan referencia a la manera de viure d'en Roca Guinarda i de sos companys, de les relacions i ajut que teníen amb gent que vivía en les poblacions importants, i d'altres fets descrits en el text de la novel·la.

1989 Un cas littéraire de délire d'interprétation | La Folie de | Don Quichotte | «Comme il y a une infinité de choses | sages qui sont menées d'une manière | très folle, il y a aussi des folies qui sont | conduites d'une manière très sage.» | (Montesquieu, De l'Esprit des Lois. | Livre XXVIII, ch. 25.) | Par | Le Docteur Lucien Libert | interne des Asiles de la Seine | ancien externe des Hôpitaux de Paris et de l'Hôpital des Enfants-Malades | médaille de bronze de l'Assistance Publique | médaille d'honneur des épidémies | Avec 5 planches hors texte | Paris | G. Steinheil, Éditeur | 2, Rue Casimir-Delavigne, 2 | 1909. [44-VI

p. 248 × 160 mm. c. 170 × 102 mm. (8.º). 5 ff. s. n. + 174 pp. + 1 f. s. n. de taula; 5 làms., la primera de frontispici amb el retrat de Cervantes.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Dedicatories (5 ff. s. n.), Pròleg i Introducció (pp. 1-14).

El text (pp. 15-167) va repartit en set capítols i una conclusió. Segueix després una llarga llista d'obres esmentades en el text i després la Taula.

Aquesta obra no estudía solament el llibre d'En Cervantes, sinó que ho fa comparant-lo amb el d'En Fernández de Avellaneda i amb el d'En Richepin. És força interessant per a aquells que vulguin estudiar la follía de D. Quixot.

1990 Miguel de Cervantes Saavedra | El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote de la Mancha* | comentado por | *D. Diego Clemencín* | Nueva edición anotada | por | Miguel de Toro Gómez | Tomo ... | [Marca de la Societat.] | Paris | *Sociedad de Ediciones Literarias y Artísticas* | Librería Paul Ollendorff | 50, Chaussée d'Antin, 50 | 1910. [45-V

p. 198 × 136 mm. c. 162 × 104 mm. (8.º). Vol. I : 2 ff. s. n. + 3 pp. (marcades A, B, C), la següent en blanc s. n., + LXIII pp., la següent en blanc s. n., + 459 pp., la següent en blanc s. n. Vol. II [····· | 1912] : 2 ff. s. n. + 490 pp. + 1 f. s. n. Vol. III [····· | 1913] : 2 ff s. n. + XI pp., la següent en blanc s. n., + 507 pp., la següent en blanc s. n. Vol. IV [.....] : 2 ff. s. n. + 445 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. Relligadura en mig pergamí. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada (2 ff. s. n.). Prefaci *(A-C)*, estudi del Comentari d'En Clemencín fet per En Lista, el Pròleg fet per En Clemencín, Portadella, Dedicatoria al duc de Béjar, Pròleg de la primera part i versos (pp. 1-LXIII); els del segón i quart, solament la Portadella i Portada (2 ff. s. n.), i els del tercer, Portadella i Portada (2 ff. s. n.), el Pròleg de la segona part i la Dedicatoria al comte de Lemos (pp. I-XI).

El text va repartit de manera que cada dos volums comprenen una part de l'obra (pp. 1-456 i 1-488; caps. 1-26 i 27-52, i pp. 1-503 i 1-442; caps. 1-37 i 38-74). A la fi de cada volum s'hi troba la Taula.

Aquesta edició és una reimpressió de la núm. 562, però té, demés, unes notes als comentaris de Clemencín ben interessants; també copía notes de Calderón (núm. 720) i Cortejón (núm. 1562).

Al nostre entendre aquesta edició ha de tenir-se a mà per fer un nou comentari al dit llibre cervantí. Les notes que féu l'editor són dignes d'ésser conegudes, per tal com les més d'elles censuren la crítica d'En Clemencín.

Com s'haurà vist, en la descripció bibliogràfica de l'últim volum no figura l'any en la portada, però, com que consta en la coberta, podem dir que la data que li pertany és la de 1914.

1991 The History of | Don Quixote | de la Mancha | by Miguel de | Cervantes | Saavedra. | Volume ... London : Published | by J. M. Dent & Sons Ltd. | and in New York | by P. Dutton & Co. [45-III

p. 174 × 108 mm. c. 150 × 89 mm. (16.º). Vol. I : XXXII pp. + 424 pp. Vol. II : X pp. + 477 pp., la següent s. n., + 1 f. s. n. Tapes en pell, propies de l'edició. Caps daurats. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada general i Portada, Introducció de John Gibson Lockhart i Taula (pp. I-XXXII) i el Pròleg de la primera part (pp. 1-6); els del segón, Portadella, Portada general, Portada i Taula (pp. I-X) i el Pròleg de la segona part (pp. 1-4).

El text que segueix la traducció de Motteux va repartit de manera que cada volum conté una part de l'obra : El primer (pp. 7-424, caps. 8 + 6 + 13 + 25) tota la primera part, i el segón (pp. 5-477, caps. 1-74), la segona.

Amb tot i no figurar en la portada l'any de la impressió, podem dir que pertany al de 1910, car així s'indica al revers de la Portada.

Edició estereotipada de la núm. 1975.

1992 Bibliothèque Nationale | Collection des meilleurs auteurs anciens et modernes | Cervantes | Don Quichotte | traduction de Florian | Tome ... | Paris | Librairie de la Bibliothèque Nationale | Passage Montesquieu (Rue Montesquieu) | Près le Palais-Royal | 1910 | Tous droits réservés. [44-I

p. 130 × 87 mm. c. 107 × 60 mm. (16.º). T. I : 192 pp. T. II : 192 pp. T. III : 190 pp. + 1 f. s. n. T. IV : 189 pp., la següent en blanc s. n. Quatre toms relligats en dos volums. Mitja pasta. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars del primer volum, són : Portada, Advertiment del traductor i el Pròleg de la primera part (pp. 1-9); els dels següents, solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text va repartit així : El primer volum (pp. 11-192) conté els vint-i-vuit primers capítols de l'obra; el segón (pp. 3-192), l'acabament de la primera part, un Advertiment del traductor, el Pròleg de la segona part i els dotze primers capítols d'aquesta; els del tercer (pp. 3-190), caps. 12-42 de la mateixa, i el de l'últim (pp. 3-189), l'acabament, seguint desprès de la pàg. 73 les novelles *Léocadie ou La force du sang* (p. 75), *Le Licencié Vidriera* (p. 99), *Le trompeur trompé* (p. 126) i *Dialogue des deux chiens de Mahudes* (p. 140).

Al peu de l'última pàgina de cada tom, a excepció del tercer que està en la pàgina següent, s'hi llegeix : «París. — Imprimerie Nouvelle (assoc. ouv.) 11, rue Cadet | A Mangeot, directeur.»

Creiem que aquests tres toms últims no pertanyen a l'any que assenyala el primer, per tal com estan esquinçades les pàgines de les portades en llur part inferior. Vegi's, referent a les edicions de la «Collection des meilleurs auteurs anciens et modernes», ço que hem dit en el núm. 1318.

1993 M. Cervantes de Saavedra | Don Chisciotte | della Mancia | Ridotto ad uso della gioventù | con quattro tavole a colori ed incisioni in nero | [Marca de l'editor.] | Milano — Antonio Vallardi — Editore | Via Stelvio (angolo Via Lario) | [Segueix a tres columnes. Primera columna :] Roma | Corso Vitt. Em., 35 | [Segona columna:] Milano | Piazza alla Scala | [Tercera columna :] Napoli | Via Roma, 37-38. [46-IX*

p. 202 × 142 mm. c. 158 × 93 mm. (8.º). 114 pp. + 1 f. s. n.; 4 làms. acolorides. Cartronet.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest volum són la Portada (pp. 1-2).

El text (pp. 3-114) va repartit en tretze capítols. A la fi s'hi troba la Taula.

És un arranjament del *Don Quijote* per a infants; conté lleus variants, com el dir que el biscaí era l'escuder d'una comtessa, el nomenar al Clavileny «Zapfestirn» i algunes més que podríen esmentar-se.

Al revers de la Portada s'hi llegeix el nom de l'establiment tipogràfic que imprimí aquesta edició, que fou el de l'editor, i junt amb això la data de la publicació : «25. VII. 910».

1994 Don Quixote. | En plattdütſch Volksbook. | Ut friee Hand | na den «Don Quixote» von Cervantes öwerſett | von | Joachim Mähl. | Rutgęwen in'n Updrag von den Plattdütſchen | Provinzial = Verband von Sleswig = Holſteen un Lübeck | von Fritz Wiſcher. | Verlag von H. Lühr & Dircks in Garding. [43-V

p. 193 × 123 mm. c. 157 × 85 mm. (8.º). VII pp., la següent en blanc s. n., + 301 pp. + 3 pp. s. n. de catàleg. Tapes en tela amb títol al pla, propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Advertiment al llegidor (pàgines I-VII).

El text (pp. 1-301) va repartit en quaranta un capítols.

És un arranjament en dialecte baix alemany de la primera part del Quixot.

La Introducció de Wischer està datada a últims de l'any 1909 i tracta amb molta brevetat de la novel·la d'En Cervantes. La data abans esmentada fa que posem aquesta edició com a impresa en 1910.

1995 Biblioteca Cervantística | Catálogo | de ediciones del Quijote, traducciones, | imitaciones, obras menores y | libros referentes a | Cervantes | Barcelona | Imprenta de la Casa Provincial de Caridad | [Floró.] | Calle de Montealegre, núm. 5. | 1910. [37-IX. c. 16

p. 230 × 158 mm. c. 173 × 102 mm. (8.º). 32 pp.

Comprèn tres cents setanta títols cervantins. Aquesta col·lecció, considerablement augmentada, és propietat d'En Càndid Robert i es formà amb exemplars pertanyents a la col·lecció Bulbena.

1996 Leyda, Rafael. — Un Cuento del Quijote. [38-VIII. c. 13

Los Cuentistas (I, núm. 9), Barcelona, 24 setembre 1910.

Un conte que té com a comentari i conclusió un passatge del *Don Quijote* (I, 25).

1997 Antón del Olmet, Lluís. — La postrera salida de Don Quijote. Ilustraciones de Medina-Vera. [37-IX. c. 15

Los Contemporáneos (núm. 77), Madrid, 17 juny 1910.

«La postrera salida de D. Quijote» és l'última i primera aventura que fa D. Roderic Meléndez, enamorat, per l'anunci d'un diari, d'una noia de dubtosa virtut, i el qual, mal venent antiguitats de sa casa, fa un viatge a Galicia per a casar-se amb «una señorita atormentada por infames parientes..., rica, joven, bella y romántica», i en arribar al lloc on viu sa enamorada s'entera que tot ha estat un engany.

1998 Biblioteca de «La Ciudad de Dios» | Dos artículos cervantinos | por | N. Díaz de Escovar | cronista de la Provincia de Málaga | [Floró.] | Madrid | Imprenta Helénica, Pasaje de la Alhambra, 3 | 1910. [41-VIII. c. 20

p. 230 × 157 mm. c. 173 × 108 mm. (8.º). 15 pp., la següent en blanc s. n. Escrit a mà, en la portadella, «Givanel».

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-15) comprèn dos articles cervantins d'En Díaz de Escovar, tractant de *Cervantes gran devoto de San José* i *Cervantes apreciado en vida*.

En el primer article ens diu que «en 1613, Cervantes, en unión de otros congregantes del Santíssimo, se propuso gestionar que Su Santidad acordara que en todo el mundo católico se celebrase con gran solemnidad la fiesta de San José»; i en el segón, basant-se en la «Aprobación» que féu En Márquez Torres per a la segona part del *Don Quijote*, demostra que se l'aprecià en vida, la qual cosa es veu també confirmada pel nombre d'edicions que de les seves obres es feren fins l'any 1616, en què va morir.

1999 Las figuras del «Quijote» | Comedia | en dos actos y en verso | de | Carlos Fernández Shaw | basada en el libro de la comedia lírica del mismo autor | La venta de Don Quijote | Teatro Lara. — 3 de Marzo de 1910 | Madrid | R. Velasco. Imp., Marqués de Santa Ana, 11 dup.º | Teléfono número 551 | 1910. [41-VIII. c. 19

p. 200 × 135 mm. c. 150 × 83 mm. (8.º). 85 pp., la següent en blanc s. n., 4 ff. s. n. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els fulls preliminars, comprenen : Portadella, Portada, Dedicatoria a Chapí, Pròleg en vers, el qual fou llegit per l'autor la nit de l'estrena de l'obra, i Repartiment (pp. 1-21).

El text (pp. 23-85) va repartit en dos actes, que tenen vuit escenes cada un. Segueix després : Notes, Epíleg i Llista d'altres obres del mateix autor.

L'argument és el mateix que el de *La Venta de D. Quijote* (núm. 1548).

2000 Los | «Bancos de Flandes» | por | Adolfo Bonilla y San Martín | Catedrático de la Universidad Central. | [Segell de l'Ateneu de Madrid : CIENCIAS, ARTES, LETRAS.] | 1910 | Biblioteca «Ateneo» | Serrano, 27.—Teléfono 2.297. | Madrid. [41-VIII. c. 9

p. 270 × 190 mm. c. 205 × 130 mm. (8.º). 15 pp., la següent en blanc s. n. En la coberta, escrit a mà, «Sr. Bonsoms».

Els preliminars d'aquest fulletó són la coberta, la qual fa de portada.

El text (pp. 1-15) conté una erudita carta endreçada al Dr. Cortejón, en la qual es comenta i il·lustra el passatge del Don Quixot (II, 21) que diu : «Juro en mi ánima que ella es una chapada moza y que puede pasar por los bancos de Flandes...»

És tiratge a part del mateix treball publicat en la revista madrilenya *Ateneo*.

2001 PÉREZ PASTOR, Cristóbal. — Noticias y documentos relativos a varios escritores españoles de los siglos XVI, XVII y XVIII. 06(46.41)*

Memorias de la Real Academia Española, Madrid, 1910.

En les pp. 101-109 s'hi troben dades referents a Cervantes i als seus.

2002 Ida y vuelta | de | Don Quijote | por | José Singala | con un comentario | de | Mario Verdaguer de Travesí | [Floró.] | Palma de Mallorca | Tipografía de Bartolomé Rotger | 1910. [44-VI

p. 190 × 127 mm. c. 146 × 85 mm. (8.º). 244 pp. + 1 f. s. n. d'índex. Mig pergamí. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-235) va repartit en quatre llibres i un epíleg; aquells tenen deu, vuit, cinc i deu capítols, respectivament. Segueix, tot seguit, un breu comentari amb el títol de *Buscapié* i després la Taula.

Aquesta obra és una continuació del llibre d'En Cervantes.

L'autor fa anar D. Quixot i En Sanxo a l'Olimp, car ni al cel ni a l'infern els volen; allí aprenen un sens fi de coses, i l'autor es cuida de fer una crítica

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

d'alguns fets històrics. A la segona part, o llibre segón, ja no sabem res dels herois cervantins, però ens sembla veure'ls amb els noms de «Pedro Pérez» i «Sancho Sánchez» passant mil trifulgues a Madrid, on entren al servei del capellà Simplici Iglesias, sortint-ne poc després i fent de periodistes, però el primer està sempre pensant en el per què de les coses, i l'altre fent petits negociets. Cal dir que a la fi aquest acaba amb un bon patrimoni, però malalt d'haver-se donat una bona vida, i aquell convertit en preceptor del fill d'En Sanxo.

2003 La Rouvière, Balsan de. — «Don Quichotte» à Monte-Carlo. [38-VIII. c. 13

Musica (IX, núm. 91), París, abril 1910.

Nota referent a l'òpera de Massenet. Com es pot suposar, l'autor del llibre ha modificat, però molt, l'argument de la novel·la.

Aquesta òpera fou estrenada a Monte-Carlo el 19 de febrer de 1910.

A aquest número de *Musica* s'hi veuen uns quants gravats amb les principals escenes de l'obra i el retrat de Chaliapine en el paper de D. Quixot.

El diari valencià *Las Provincias* publicà el 25 de desembre d'aquest any un article que té per títol *El «Don Quichotte» de Massenet.*

2004 Schevill, R. — A note on «El Curioso Impertinente». [06(747)*

Revue Hispanique (XXII, pp. 447-453), New York-París, 1910.

Publica el text d'un fragment de *El Crotalón*, que sembla tenir reminiscencies de la novel·leta d'En Cervantes.

De *El Crotalón* se n'han fet les següents edicions assequibles avui dia : La de la Societat de Bibliòfils Espanyols (Madrid, 1871) i la de la Nueva Biblioteca de Autores Españoles *(Orígenes de la Novela*, II, Madrid, 1907).

2005 Clásicos Castellanos | Cervantes | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | ··· | Edición y notas de Francisco Rodríguez Marín | de la Real Academia Española. | Madrid | Ediciones de «La Lectura» | 1911. [Portada enquadrada.] [44-IV

p. 188 × 128 mm. c. 139 × 80 mm. (8.º). Vol. I : XVI pp. + 330 pp. + 1 f. s. n. de colofó. Vol. II : 344 pp. + 1 f. s. n. Vol. III [····· | 1912] : 338 pp. + 1 f. s. n. Vol. IV: 334 pp. + 1 f. s. n. Vol. V : 344 pp. + 1 f. s. n. Vol. VI [····· | 1913] : 342 pp. + 1 f. s. n. Vol. VII : 340 pp + 1 f. s. n. Vol. VIII : 340 pp. + 1 f. s. n. Volums IV, VI, VIII, X, XIII, XVI, XIX i XXII de «Clásicos Castellanos». Tela.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

En tractar de l'edició del *Don Quijote* amb notes d'En Cortejón (núm. 1562), diguérem que era una de les més importants que s'havíen fet, i la comparàvem amb les de Bowle (núm. 313), Pellicer (núm. 378), Clemencín (núm. 562) i altres; ara, en tenir que descriure aquesta d'En Rodríguez Marín, podem dir igual que aleshores : ço és, que aquesta edició és una d'aquelles poques que l'estudiós ha de tenir a mà.

Els preliminars de cada volum, són : Els del primer, Portadella, Portada, Dedicatoria i Advertiment al llegidor (pp. III-XVI, les pp. 1 i 2 són blanques), segueix després una Portadella, i els preliminars de la primera part : Dedicatoria al duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. 1-45); els dels segón, tercer, quart i sisè, setè i vuitè, Portadella i Portada (pp. 3-6, les pp. 1 i 2 són blanques); i els del volum cinquè són, Portadella, Portada, Portadella, Dedicatoria al comte de Lemos i Pròleg (pp. 3-23, les pp. 1 i 2 són blanques).

El text va repartit de manera que cada quatre volums contenen una part de l'obra. Els quatre primers comprenen la primera part (pp. 47-327, caps. 1-14; pp. 7-341, caps. 15-26; pp. 7-335, caps. 27-38, i pp. 7-332, caps. 39-52), i els altres quatre, la segona (pp. 25-342, caps. 1-18; pp. 7-339, caps. 19-35; pp. 7-337, caps. 36-54, i pàgines 7-335, caps. 55-74). A la fi de cada volum s'hi troba la Taula i el Colofó, i a l'últim, ultra això, la Llista de les errades a corregir.

Hem dit abans que aquesta edició és una de les que sempre ha de tenir a mà el cervantista, per tal com hi ha notes justes, d'aquelles que hom ha de copiar, car porten el convenciment a l'ànim i diuen coses que altres no sabíen, notes sàviament exposades i avalades amb exemples d'autors contemporanis de Cervantes; però també n'hi ha inspirades amb Bowle, Clemencín, Hartzenbusch i fins Cortejón, que és el comentador més censurat per En Rodríguez Marín.

Escriu aquest, en l'Advertiment al llegidor, que segueix «preferentemente» el text de la primera edició, tant en la primera com en la segona part, «y sólo me aparto de ella en contadas ocasiones y por motivos fundados, que casi siempre explico en las notas». Això vol dir que el text que segueix és el de la primera edició, però, fullejant els volums, veiem que moltes vegades no segueix la lliçó de la primera edició, ni explica en nota el per què ho fa. També ens diu que la puntuació l'ha fet «escrupulosamente», i hem de dir que hi trobem més cura en la publicada cinc anys després, ço és l'«edició crítica», que donà a llum amb motiu del tercer Centenari de la mort d'En Cervantes, edició on corregeix moltes notes i fins el text, i creiem que si avui día fes una altra edició sería més ben puntuada que les dues anteriors.

Nosaltres publicàrem en 1912 un fulletó que intitulàrem *Examen de Ingenios*, on tractem extensament d'aquesta edició i fem comentaris a algunes notes, una quarantena, corresponents als dos primers volums; potser ningú ha censurat com nosaltres aquesta edició d'En Rodríguez Marín, però amb tot i trobar-hi defectes, hi veiem un pas més per a arribar a tenir el text ben puntuat.

2006 Don Quijote en Cataluña | II | Comentarios | al cap. LXI de la Segunda Parte del | «Don Quijote» | por | Juan Givanel y Mas | [Marca de l'editor.] | [A dues columnes. Columna primera:] Victoriano Suárez | Preciados, 48 | Madrid | [Columna segona:] | Enrique Dieste | Cortes, 596 | Barcelona. [41-VIII. c. 22

p. 232 × 146 mm. c. 168 × 100 mm. (8.º). 56 pp. + 1 f. s. n.

Els preliminars d'aquest segón fascicle, l'únic dels publicats, conté : 1 fulla blanca, frontispici, Portada i Dedicatoria a N'Adolfo Bonilla i San Martín (pàgines 1-8).

El text (pp. 9-12) comprèn el del cap. 61 de la segona part del *Don Quijote*. A continuació segueixen notes al text (pp. 13-56), i en l'última pàgina, que està sense numerar, s'hi troba el colofó.

Cal advertir que moltes d'aquestes notes varen servir per a il·lustrar el dit capítol en l'edició del *Don Quijote* comentada per En Cortejón (núm. 1562).

El títol de *Don Quijote en Cataluña* era el d'una obra que preparava l'autor d'aquest Catàleg, dividida en tres parts : 1.ª, Bibliografía a Catalunya referent a l'esmentat llibre cervantí; 2.ª, Text dels capítols que fan referencia a l'estada de l'heroi manxec a Catalunya, en sa llengua original i traduïts en les llengües neo-llatines, i 3.ª, Comentaris als dits capítols.

2006ª Don Quijote en Cataluña | II | Comentarios | al cap. LXI de la Segunda Parte del | «Don Quijote» | por | Juan Givanel y Mas | [Marca de l'editor.] | [A dues columnes. Columna primera:] Victoriano Suárez | Preciados, 48 | Madrid | [Columna segona:] Enrique Dieste | Cortes, 596 | Barcelona. [41-VIII. c. 22

p. 225 × 145 mm. c. 168 × 100 mm. (8.º). 56 pp. + 1 f. s. n.

Exemplar en paper de fil del tiratge de cent exemplars.

2007 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Segunda edición ilustrada | Tomo ... | [El peu d'impremta a dues columnes. Primera columna:] | Barcelona | Casa Editorial Maucci | Mallorca, 166 | [Segona columna:] | Buenos Aires | Maucci Hermanos | Cuyo, 1059 al 1065 | [Al mig:] | 1911. [46-II*

p. 164 × 106 mm. c. 134 × 80 mm. (8.º). Vol. I : 447 pp., la següent en blanc s. n.; 8 làms. Vol. II : 479 pp., la següent en blanc s. n.; 8 làms.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria,

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Pròleg i Versos (pp. 1-19); els del segón, Portadelles, Portada, Dedicatoria i Pròleg (pp. 1-10).

El text va repartit, contenint cada volum una part de l'obra (pp. 21-447, cap. 52, i pp. 11-468, cap. 74). A la fi de cada volum s'hi troba la Taula de tota l'obra.

2008 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervántes Saavedra | Edicion conforme a la última corregida por la Academia Española | con la vida del autor | y notas para la buena inteligencia del texto | [Gravat.] | París | Garnier Hermanos, Libreros-Editores | 6, rue des Saints-Pères, 6. [45-II

p. 178 × 110 mm. c. 150 × 85 mm. (18.º, repartit en un plec de 12 i un de 6). 3 ff. s. n. (al segón una làmina) + XLIV pp. + 768 pp. Làmines intercalades en el text, dibuixades per G. Staal, gravades per E. Mouard, Pannemaker, etc. Mig pergamí. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars són : Portadella, una làmina representant D. Quixot, i Portada (3 ff. s. n., cal advertir que abans n'hi ha una de blanca), Vida de Cervantes, Dedicatoria al duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. I-XLIV).

El text (pp. 1-762) conté el d'ambdues parts de l'obra (caps. 52-74); llegint-se en les pp. 367-371 els preliminars de la segona part, com la Dedicatoria al comte de Lemos i el Pròleg. A la fi s'hi troba la Taula.

A l'envers de la portadella i al peu de l'última pàgina s'hi veu el següent peu d'impremta : «Paris. — Tip. Garnier Hermanos, 6, rue des Saints Pères».

Creiem que aquesta edició, estereotipada de la núm. 941, fou impresa en 1911, i ho diem, perquè al peu de la coberta del volum s'hi llegeix, després del peu d'impremta : «200.3.1911».

2009 Bibliotheca | Romanica | ..... | Biblioteca española | Cervantes | Saavedra | Don Quijote | ... | Strasbourg | J. H. Ed. Heitz, Imprimeur-Éditeur | Paris: A. Perche | Bologna : Società Generale delle | Messaggerie Italiane | New-York: G. E. Stechert & Co | Lemcke & Buechner | Stockholm : Sandbergs Bokhandel. [Portada orlada.] [34-X*

pp. 140 × 99 mm. c. 109 × 72 mm. (8.º). Vol. Iª : [..... | Romanica | 137 | 141 | Biblioteca .....] 352 pp. Vol. Iᵇ : [*Bibliotheca* | *Romanica* | 151.152.153. | ..... | ..... | Saavedra | ..... | ..... | Strasburgo | J. H. Ed. Heitz (Heitz & Mündel) | Bruxelles : G. Van Oest & Cie | Milano : Sperling & Kupfer | New York : G. E. Stechert & Co | Lemcke & Buechner | Olten Schweiz. Vereinssortiment | Paris: Haar & Steinert | St. Petersburg : K. L. Ricker | Stoccolma : Sandbergs Bockhandel | Vienna:

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Leopold Weiss]. 1 f. s. n. + pp. 353-596. Vol. IIª : [*Bibliotheca* | *Romanica* | 241.242.243.244.245. | ..... | ..... | Saavedra | ..... | ..... | ..... | J. H. Ed. Heitz (Heitz & Mündel) | Amsterdam : A. Dupont | Barcelona : Librería Nacional | Madrid : Librería Nacional | Nueva-York : G. E. Stechert & Co | Lemcke & Buechner | Olten : Schweiz. Vereinssortiment | Stokholmo : Sandbergs Bokhandel | Viena : Andreas Pichl] 1 f. s. n. + IV pp. + 370 pp. Vol. IIᵇ : [*Bibliotheca* | *Romanica* | 246.247.248. | .....] [Segueix igual que el volum anterior.] | 2 ff. s. n. + pp. 371-562.

Els preliminars d'aquests dos volums, són : Els del primer, Frontispici, Portada, Dedicatoria, Introducció, Portadella, Dedicatoria de Cervantes al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. 1-63); els del segón, Frontispici, Portadella (2 ff. s. n.), Introducció (pp. I-IV), Dedicatoria de Cervantes al Comte de Lemos i Pròleg (pp. 1-8, per error, car ha de ser 6).

El text va repartit de manera que cada part ocupa un volum : La primera (pp. 65-592) conté dos fascicles, corresponents als núms. 137-141 i 151-153 de la Col·lecció, i la segona part (pp. 9-557), als núms. 241-245 i 246-248. A la fi de cada volum s'hi troba la Taula.

Aquesta edició és remarcable per la cura amb què ha estat corregida; podrà dir-se que, en realitat, no es decanta a favor d'una edició especial de les publicades a Madrid en 1605, i al nostre entendre fa bé, per tal com totes es troben plenes d'errades que probablement no existiríen en el manuscrit original. Ultra això, aquella anarquía ortogràfica que es veu tot seguit en constatar els textos de les dites edicions.

La Introducció és admirable i justa, exposada amb claredat i mètode: és un pròleg erudit sense l'enfarfec de notes que de vegades maregen al llegidor. En Wolfgang von Wurzbach ha fet obra meritoria.

Aquesta edició va començar a publicar-se en 1911 i va acabar-se en 1916.

2010 *The* | *adventures of* | *Don Quixote* | adapted from Motteux's translation | With Illustrations by | Paul Hardy | [Gravat.] | London | *G. Bell and Sons, Ltd.* | 1911. [Portada gravada.] [44·IV

p. 203 × 135 mm. c. 160 × 96 mm. (8.º). VIII pp. + 379 pp., la següent en blanc s. n., + 2 ff. s. n. de catàleg; 8 làms. en color i gravats intercalats en el text. Tapes en tela verda propies de l'edició. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Llista de les il·lustracions (pp. I-VIII; cal advertir que abans s'hi troba una fulla en blanc).

El text (pp. 1-379) comprèn un arranjament del llibre cervantí, el qual, com ja s'indica en la portada, és una adaptació de la traducció de Motteux.

Les il·lustracions de Hardy, tractant-se d'una obra de popularització, poden passar.

2011 Miguel de Cervantes | Don Quichotte | Illustrations de | Henri Pille. [41-VIII. c. 19

p. 233 × 162 mm. c. 185 × 116 mm. (16.º). 128 pp. s. n. Gravats intercalats en el text.

Els preliminars d'aquest volum corresponen solament a la Portada, i al revers d'aquesta hi ha un gravat (pp. 1 i 2).

El text (126 pp. s. n.) va repartit en dues parts, contenint vint i trenta cinc capítols, respectivament.

Aquesta edició pertany a la publicació *Les romans de la Jeuneusse,* els volums de la qual es veníen a mig franc. El volum de què ara tractem era el núm. 30 de la col·lecció.

Al peu de l'última pàgina s'hi llegeix : «París. — Imp. Paul Dupont (Thouzellier Dr.) (Cl.) 60.6.1911.»

2012 Der ſinnreiche Junker | Don Quixote von La Mancha | Von Miguel Cervantes de Saavedra | Aus dem Spaniſchen überſetzt, mit dem | Leben von Miguel Cervantes nach Viardot | und einer Einleitung von Heinrich Heine. | Fünfte durchgeſehene Auflage. | Mit 102 Illuſtrationen nach Tony Johannot | gezeichnet von C. Offterdinger. | Leipzig und Berlin-Weiſſenſee. | Druck und Verlag von H. W. Theodor Dieter. [43-VII

p. 243 × 200 mm. c. 203 × 142 mm. (8.º). LV pp., la següent s. n., + 668 pp. Tapes en tela amb planxa colorida al primer pla, propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Portadella, retrat de Cervantes, biografía d'aquest de Viardot, estudi de Heine (núm. 599) i el Pròleg de Cervantes de la primera part (pp. I-LV).

El text (pp. 1-663) conté tota la novel·la (cap. 126) repartida en quatre llibres, els quals comprenen 8 + 6 + 13 + 99 capítols.

Encara que en la portada no hi figura l'any, sabem que aquesta edició fou impresa en 1911, per tal com la veiem esmentada en el *Hinrich's Katalog.*

Es coneix que els editors s'aprofitaren d'un exemplar de l'edició de Stuttgart de 1837 (núm. 599) per a fer aquesta, car té els mateixos components i la traducció és també la mateixa, si bé modernitzada.

2013 *N*ueva *B*iblioteca de *A*utores *E*spañoles | bajo la dirección del | *Excmo. Sr. D. Marcelino Menéndez y Pelayo.* | 17 | *Colección de Entremeses* | Loas, Bailes, Jácaras y Mojigangas | desde fines del siglo XVI a mediados del XVIII | Ordenada por | *Don Emilio Cotarelo y Mori* | de la Real Academia Española. |

Tomo I. — Volumen I.º | *M*adrid | *C*asa *E*ditorial *B*ailly *B*aillière | Plaza de Santa Ana, núm. 10. | 1911. [834-1*

p. 260 × 170 mm. c. 207 × 130 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + CCCXV pp., la següent en blanc s. n., + 335 pp. + 7 pp. s. n.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.) i Introducció (pp. I-CCCXV).

El text (pp. 1-335 + 1 p. s. n.) conté entremesos de diversos autors, entre ells de Cervantes, Salas Barbadillo, Castillo Solórzano i d'altres.

A nosaltres solament ens interessen aquí els d'En Cervantes o referents a la seva obra, i aquests són : Els publicats en el volum de l'edició primera de les *Comedias y Entremeses* (núm. 24), els quals entremesos en aquesta nova edició ocupen les pp. 1-46, seguint a continuació *el Entremés de los Habladores* (pàgines 46-51), els atribuïts a Cervantes com el *del Hospital de los Podridos* i *de la Cárcel de Sevilla* (pp. 94-105), *de los Romances, de los Mirones, de Doña Justina y Calahorra* i *de Refranes* (pp. 157-179) i també s'hi troba el *de los invencibles hechos de D. Quijote de la Mancha,* atribuït, no sense motiu, a En Francisco de Avila (núm. 1748).

Cal esmentar les pp. LXV-LXVIII de la Introducció, on s'estudía el teatre lleuger d'En Cervantes.

2014 AZORÍN. — Nueva edición del Quijote. [36-IX. MC. II

La Vanguardia, Barcelona, 19 juliol 1911.

Fa referencia a l'edició comentada per En Rodríguez Marín (núm. 2005), i diu que «nos ofrece por primera vez, una lección exacta del *Quijote*».

2015 La Embajada Mexicana en España. [38-VIII. c. 1

Mercurio (XI, núm. 120), Barcelona, 23 març 1911.

Dóna noticia de la visita que l'enviat extraordinari de Mèxic D. Frederic Gamboa féu a la Biblioteca Cervantina de N'Isidre Bonsoms.

2016 Benedetto Croce | Saggi | sulla | Letteratura Italiana | del seicento | [Marca de l'editor : CONSTANTER ET NON TREPIDE. Al mig : G. L. F.] | Bari | Gius. Laterza & Figli | Tipografi-editori-Librai | 1911. [081 C.*

p. 159 × 93 mm. c. 159 × 93 mm. (8.º). XXIII pp., la següent en blanc s. n. + 444 pp.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Pròleg (pàgines I-XXIII).

El text (pp. 1-433) conté diferents treballs literaris. A la fi s'hi troba una Taula de noms propis i la de materies.

A aquí solament hem d'esmentar *Due illustrazioni al «Viaje del Parnaso»* del *Cervantes* (pp. 125-159). De l'obra ja en tractarem més endavant.

2017 Barcia, Angel M. — El retrato de Cervantes. [05(46.41)[1]

Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos (t. XXV, pp. 64-76, any XV, juliol i agost, núms. 7 8), Madrid.

Tracta del retrat que N'Albiol ha regalat a la R. Academia Española.

De tant en tant apareixen en el camp de les lletres cervantines fets que, de moment, promouen gros terratrèmol, quedant, passat breu temps, tot en oblit : Recordi's l'escàndol del *Buscapié*, promogut a mitjans del passat segle, el que ocasionà una pintura atribuïda a Jáuregui, dient que era un retrat de Cervantes, i, últimament, l'avalot que alçà *el secreto de Cervantes* de N'Atanasi Rivero, en 1917. Aquí hem de tractar del retrat de Cervantes.

De tots quants treballs es publicaren referents a defensar el dit retrat, el més interessant fou el de Rodríguez Marín, amb el títol de *El retrato de Cervantes* (Madrid, 1917),[2] i d'entre els impugnadors els de Puyol i Alonso : *El supuesto retrato de Cervantes* (Madrid, 1915) i *El supuesto retrato de Cervantes. Resumen y conclusiones* (Madrid, 1916).

1. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

2. En carta a En Rodríguez Marín, escriguérem referint-nos al dit retrat, i li dèiem que l'estudi que féu sobre l'esmentat retrat era admirable, que honora al seu autor, però que no ens convenç ni ens fa dir que sigui de Jáuregui. Que Cervantes, en escriure «pues le diera mi retrato el famoso D. Juan de Jáuregui», no vol dir que aquest l'hagués retratat. Demés, és cosa difícil el poder afirmar que el famós retrat sigui obra d'En Jáuregui, per quant no s'ha fet un veritable estudi seriós de la manera de pintar d'aquest, degut a la manca d'obrest pictòriques del famós traductor de *La Aminta*. Que la Junta d'Iconografía Nacional obrà molt a la lleugera afirmant que el dit retrat és de Cervantes, i que és obra del dit pintor. Demés, en la dita pintura, es diu que pertany a l'any 1600, i si així fos, En Jáuregui era un noi, i no sería l'època aquella que fa escriure a En Rodríguez Marín que «Jáuregui cultivaba ya las letras y la pintura y entonces retrató a Cervantes», com tampoc opinem com l'eminent cervantista en escriure que Cervantes en fer el seu auto-retrat en el pròleg de les *Novelas Ejemplares* ho féu recordant el que havía fet el dit poeta-pintor. Això és molt ben trobat, però no és fàcil que fos així : Cervantes, en escriure el dit pròleg, l'any 1612, féu el seu retrat tal i com aleshores era, i no com era dotze anys enrera; demés d'això, Cervantes, en el retrat està envellit, massa envellit. La causa principal de la campanya que es féu en contra del dit retrat, fou deguda, al nostre entendre, a l'escàndol promogut per Alexandre Pidal, Sentenach i d'altres, explicant el descobriment de diverses maneres, a ésser el Sr. Albiol, donador del retrat, un pintor que al dir de molts es dedicà alguns anys al retoc de quadres. Amb tot i no opinar com En Rodríguez Marín i creure que és un retrat recordant l'efígie de Cervantes tal i com ell es descriu en el pròleg de les *Novelas Ejemplares*, recomanem la lectura del llibre d'En Rodríguez Marín, on s'hi llegeixen coses interessants i que demostren el saber del seu autor.

2018 El «Quijote» | y Don Quijote en América | por | Francisco Rodríguez Marín | de la Real Academia Española. | Conferencias leídas en el Centro de Cultura | Hispano-Americana los días 10 y 17 de Marzo de 1911 | [Monograma de l'editor : FESTINA LENTE.] | Madrid, 1911 | Librería de los Sucesores de Hernando | Calle del Arenal, núm. 11. [45-I

p. 188 × 125 mm. c. 128 × 77 mm. (8.º). 118 pp. + 5 ff. s. n. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Dedicatoria (pp. 3-7, les pp. 1, 2 i 8 són blanques).

El text conté dos interessants treballs : El primer, *El Quijote en América* (pp. 9-45), i el segón, *Don Quijote en América* (pp. 47-94). Segueix després un apèndix amb el text d'una mascarada quixotesca celebrada a Pausa (Perú) en 1607.

La primera conferencia ens dóna interessants dades referents als llibres que les naus transportaven a Amèrica i com es feien les remeses, assenyalant la primera del Quixot, que fou el 25 de febrer de 1605. En la segona, tracta de la mascarada esmentada més amunt. Aquesta última part comprèn l'anàlisi de la mascarada, dades referents a la població on es féu i època en què va celebrar-se. A la fi, s'hi llegeix el text íntegre de la festa popular cervantina i notes aclaratories al text. Cal advertir que, com a introducció a la mascarada de Pausa, tracta d'altres mascarades, no inspirant-se en els treballs d'En Thebussem *Farsas del Quijote* (núm. 1383) ni en la *Bibliografía* d'En Rius (II, núms. 552-560), sinó treballant directament sobre obres on es donava nota d'aquestes festes de carrer que tant en ridícol posaven a l'heroi de la Manxa. Posteriorment, en 1921, En Rodríguez Marín ha publicat el facsímil d'aquesta festa quixotesca.

2019 El Retrato | de | Cervantes. | Por | Ángel M. de Barcia. | De la Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos. | Madrid | Imp. de la Revista de Arch., Bibl. y Museos | Olózaga, núm. 1. — Teléfono 3185. | 1911. [41-VIII. c. 20

p. 239 × 171 mm. c. 185 × 114 mm. (8). 12 pp. + 1 f. blanca. 2 làms. A la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest fulletó són la Portada (pp. 1 i 2), però abans hi ha una fulla blanca.

El text (pp. 3-12) conté una defensa del retrat que volen que sigui el de Cervantes, pintat per Jáuregui.

Aquest treball s'havía publicat abans en la *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos* (XXV, pp. 64-7, i ja hem tractat d'ell en el núm. 2017.)

2020 Ferraz Revenga, Emilio. — El retrat de Cervantes. [36-IX. MC. II

Heraldo de Madrid, 15 juny 1911.

Sonet.

2021 Givanel, Juan. — Estudio crítico de la novela caballeresca Tirant lo Blanch. (Comentario a un pasaje del cap. VI, de la Primera parte del Don Quijote). [05(46.41)*

Archivo de Investigaciones Históricas (núms. 3 i 4 del vol. I i 5 i 6 del II), Madrid, març, abril, novembre i desembre 1911.

Aquest treball va dividit en tres parts : En la primera s'estudíen les edicions que s'han fet del famós llibre en sa llengua original; en la segona es passa revista a les traduccions, i en la tercera es fa un anàlisi de l'obra.

2022 Máinez, Ramón León. — Un nuevo retrato apócrifo de Cervantes. [36-IX. MC. II

El País, Madrid, setembre i octubre 1911.

Aquests dos articles d'En Máinez tracten, com pot suposar-se, de la pintura d'En Jáuregui que per aquell temps promogué tant rebombori. L'il·lustre cervantista no creu que sigui el retrat de Cervantes. Cal advertir que en el primer article insereix una lletra d'un amic de N'Albiol, en la qual li deia que el donador «solamente se limitó a cubrir algunos puntos sin tocar para nada a la pintura; que ésta es inocente, pero con expresión de vida, que estuvo seis años en su poder, y que hace uno se dedicó a refrescarla y limpiarla con lo que aparecieron las inscripciones con el nombre del pintor para él desconocido». Cal dir que En Sacristan, ço és el posseïdor de la pintura abans de N'Albiol, ja deia que tenía un retrat de Cervantes pintat per En Jáuregui, i ara sembla demostrar-se que el descobriment del retrat fou cosa impensada.

2023 Mariano Fernández-Conde | Del país de | Don Quijote | novelas | Prólogo | de | Andrés González-Blanco | 1911 | Imprenta de Alrededor del Mundo | Caños, 4. — Madrid. [45-II

p. 185 × 125 mm. c. 143 × 79 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + XI pp., la següent en blanc s. n. + 219 pp., la següent s. n. Mig pergamí. Ex-libris de J. Givanel.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Dedicatoria (2 ff. s. n.; hem d'advertir que hi manca una Portadella) i Pròleg (pp. I-XI).

El text (pp. 1-201) conté dos articles.[1] A la fi s'hi troba la Taula i copia d'algunes de les crítiques que s'han fet del llibre.

De cervantí no en té res, però les novel·letes de què consta el llibre descriuen llocs i tipus manxecs.

2024 Un Mecenas español del siglo XVII | El Conde de Lemos | Noticia de su vida | y de sus relaciones con Cervantes, Lope de Vega, los Argensola | y demás literatos de su época | por | Alfonso Pardo Manuel de Villena | Marqués de Rafal | Correspondiente de la Real Academia de la Historia | [Gravat.] | Madrid | Imprenta de Jaime Ratés Martín | Plaza de San Javier, núm. 6 | 1911. [32-VI

p. 226 × 152 mm. c. 162 × 95 mm. (8.º). 311 pp., la següent s. n. Mig pergamí. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Advertiment (pàgines 1-8).

El text (pp. 1-267) va repartit en vint-i-un capítols. Segueixen després cinc apèndixs, la Taula i Colofó.

Com ja es diu en la portada, és un estudi biogràfic del comte de Lemos, el que fou protector de Cervantes. Com pot suposar-se, és un llibre interessant per les moltes noticies que hi ha referents a l'autor del *Don Quijote*.

2025 CRONAN, Urban. — Mateo Aleman and Miguel de Cervantes Saavedra. [06(747)[2]

Revue Hispanique (XXV, pp. 468-475), New York-París, 1911.

Prenent peu del passatge del *Don Quijote* (I, 22) on es parla d'En Ginés de Pasamonte i de la nota que féu En Clemencín (núm. 562) referent a aquest passatge, l'articulista assenyala cert paral·lelisme entre Cervantes i Alemán. Interessant treball per a la biografía d'ambdós escriptors.

2026 FOULCHÉ-DELBOSC, R. — Cervantica. [06(747)[2]

Revue Hispanique (XXV, pp. 476-483), New York-París, 1911.

El treball del distingit hispanòfil es divideix en tres parts : En la primera, tracta del suposat retrat de Cervantes descobert últimament i que segons

1. Els articles de què consta, són : *Fray Membrillo* i *Morapio*.
2. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

diuen es pintat per Jáuregui; en la segona, parla de les edicions que del Quixot imprimí En Mey a Valencia, l'any de 1605, i en la tercera, assenyala una observació a un passatge del Quixot (I, 1).

Referent al flamant retrat de Cervantes, descobert fa poc, cal dir que, com molts altres distingits escriptors (Martínez Ruiz, Pérez de Guzmán, i Puyol i Alonso), creu que no és autèntic, i els arguments que dóna per desmostrar-ho són dels que fan pes. En tractar de les edicions valencianes d'En Mey, senyala les variants tipogràfiques referents a la portada i a l'última pàgina, variants que molts cervantistes senyalaríen com d'exemplars de noves edicions, que nosaltres negaríem (potser vindrà día que demostrarem que en 1605 En Mey féu solament una edició del *Don Quijote*). En la tercera part d'aquest interessant treball s'assenyala un comentari al Quixot editat per Rodríguez Marín en comentar el «soñadas invenciones» per «sonadas soñadas invenciones» que es llegeix en l'edició primera d'En Cuesta (I, 1).

2027 SENTENACH, Narciso. — Le portrait de Cervantes. [06(747)*

Revue Hispanique (XXV, pp. 13-18), New York-París, 1911.

Fa referencia al suposat retrat de Cervantes pintat per En Jáuregui i que actualment és de pertenencia de la R. Academia Española. L'autor defensa la tesi de què és la veritable efigie de l'autor del Quixot. Cal advertir que En Puyol i Alonso, en la *Revista Crítica Hispano-Americana* (Madrid, 1915 i 1916), ja es cuida de demostrar que la fantasía hi juga en gran.

2028 Émile Gebhart | De Panurge | à Sancho Pança | Mélanges de littérature européenne | [Floró.] | Paris | Bloud et Cie, Éditeurs | 7, Place Saint-Sulpice, 7 | 1911.
44-11

p. 176 × 114 mm. c. 141 × 81 mm. (8.º). VIII pp. + 320 pp. + 2 ff. s. n. Tela. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Advertiment (pp III-VIII, cal advertir que abans s'hi troba una fulla blanca).

El text (pp. 1-320) conté diversos treballs d'assumptes literaris publicats abans en diaris francesos com *La République Française* i *Journal des Débats*, entre altres. A la fi s'hi troba la Taula.

Nosaltres sols tractarem aquí d'aquells que tenen relació amb Cervantes i la seva obra; aquests són quatre (pp. 213-276), dedicats els tres primers al *Don*

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Quijote : *Don Quichotte* (publicat en el *Journal des Débats* el 16 juny, 21 juliol i 28 agost 1887); *Récents interprètes de «Don Quichotte»* (publicat en *La République Française* el 9 abril 1878) i *De la popularité universelle du «Don Quichotte»* (publicat en el *Journal des Débats* el 10 maig 1905); l'últim, que porta per títol *Une cause célèbre de piraterie littéraire* (publicat al *Journal des Débats* el 12 d'agost i 9 de setembre de 1903), fa referencia al llibre de Groussat *Une énigme littéraire* (núm. 1526).

És un treball on una breu nota, un estudi com el de Dumaine (núm. 1418) o una traducció francesa del Don Quixot, dóna peu a l'autor per escriure interessants articles exposant conceptes propis referents al llibre cervantí.

2029 LEROUX, Xavier. — Don Quichotte. [38-VIII. c. 1

Musica (X, núm. 100), París, gener 1911.

Noticia de l'estrena en el «Gaîté-Lyrique» de París, d'aquesta òpera que l'any anterior s'havía posat en escena a Monte-Carlo (19 febrer 1910).

A aquest número de *Musica* hi ha els retrats de N'Arbell i d'En Marcoux i Fugère, els quals representaren les parts de Dulcinea, D. Quixot i Sanxo, i el d'En Massenet, autor de l'òpera *Don Quichotte*.

2030 [Títol de la coberta:] Los Quijotes de la Mancha | en el siglo XIX | por | Román Hernández García | (Del Cuerpo de Correos, jubilado) | Precio : Dos pesetas. | Toledo — 1911 | Florentino Serrano, Impresor | Cuatro Calles, 2. [Coberta enquadrada.] [44-VI

p. 208 × 138 mm. c. 149 × 90 mm. (8.º). 144 pp.; 1 làm.

Els preliminars, són : Coberta que fa de portada i el retrat de l'autor.

El text de *Los Quijotes de la Mancha en el siglo XIX* comprèn les 124 primeres pàgines del llibre; en les restants hi ha composicions poètiques (?) i fins una parodia del quart acte de *Don Juan Tenorio* d'En Zorrilla.

L'obra ens ha semblat escrita en broma, o bé per un que vol passar per poeta sense saber el què és poesía; creiem el primer, per quant escriu que ha vist en el Toboso, en l'any 1893, les runes del palau que ocupà Dulcinea i la casa de Cervantes (p. 10).

2031 *The Adventures* | *of* | *Don Quixote* | by | W. M. Thackeray | abridged from the original edition | *Thomas Nelson and Sons* | London, Edinburgh, Dublin, and New York | 1912. [45-II

p. 163 × 123 mm. c. 128 × 84 mm. (8.º). 154 pp. + 3 ff. s. n.; 4 làms. litografiades en colors, per C. K. Howe. Gravats intercalats en el text. Cartronet amb coberta litografiada.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Taules (pp. 1-6).

El text (pp. 7-154) va repartit en vint-i-dos capítols.

Com es pot suposar, és un resum del llibre d'En Cervantes, destinat als infants.

2032 Michel Cervantes | Histoire | de | Don Quichotte | de la Manche | Première traduction française | Par C. Oudin et F. de Rosset | avec une | préface par E. Gebhart | Tome ... | [Monograma de l'editor.] | Paris | Ernest Flammarion, Éditeur | 26, Rue Racine, 26 | Tous droits réservés. [36-I

p. 186 × 119 mm. c. 145 × 80 mm. (6.º). Vol. I : 2 ff. s. n. + 486 pp. Vol. II : 2 ff. s. n. + 476 pp. Rústega.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada (2 ff. s. n.); Prefaci de N'Emili Gebhart i el Pròleg de la primera part (pp. 1-18); els del segón, Portadella i Portada (2 ff. s. n.).

El text va repartit en dos volums, contenint el primer tot el text de la primera part (pp. 19-463, cap. 1-52), més els preliminars de la segona, com la Dedicatoria al comte de Lemos i el Pròleg (pp. 465-470) i el primer capítol (pàgines 471-481); el text del segón volum comprèn els setanta tres capítols següents (pp. 1-472). A la fi de cada volum s'hi troba la Taula.

La primera part segueix la traducció de N'Oudin (núm. 15), i la segona la d'En Rosset (núm. 52).

A l'envers de la Portada s'hi llegeix: «E. Grevin. — Imprimerie de Lagny».

Aquesta edició forma part de la col·lecció que publicava la casa Flammarion, de París, amb el títol de *Les meilleurs auteurs classiques français et étrangers*. El preu de cada volum era de francs 0'95. Amb tot i no portar la data d'impressió, sabem que fou en 1912, per tal com s'hi llegeix aquesta data al peu de la coberta de cada volum.

2033 Les aventures | de | Don Quichotte | racontées | aux enfants | Nelson, Éditeurs | 189, Rue Saint-Jacques, Paris | Londres, Édimbourg & New-York. [43-VI

p. 253 × 186 mm. c. 198 × 148 mm. (8.º). 63 pp., la següent s. n.; 8 làms. en color, per Walter C. Crieve; C. K. Howe. Cartronet.

Els preliminars d'aquest volum corresponen solament a la Portada (pàgines 1 i 2).

El text (pp. 3-63) va repartit en tretze capítols.
És un resum del llibre d'En Cervantes destinat als infants.
A l'envers de l'última pàgina numerada, s'hi llegeix : «Imp. Kapp, París».
Amb tot i no figurar en lloc l'any d'impressió, podem dir que fou feta en 1912.

2034 Primule | Don Chisciotte | della Mancia | di Michele Cervantes | Ridotto per la gioventù | da | Vittorio Nivellini | illustrato da A. del Senno | Milano | Vittorio Nugoli & C. Editori [Portada gravada.] [43-V

p. 183 × 158 mm. c. 138 × 113 mm. (8.º i foli.). 165 pp. enquadrades, la següent en blanc s. n. Tapes propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Portadella i una breu nota referent al Don Quixot (pp. 5-10) cal advertir que abans hi ha una fulla blanca, però de totes maneres la numeració no va bé, car sempre hi mancaríen les pàgines 1 i 2, i per altra part, el primer plec té setze planes i està bé; la causa de tot això es deu a la fulla que fa de guarda enganxada al contraplà de la coberta, la qual correspón a les pp. 19 i 20; una cosa igual passa a la fi del volum, on la fulla de la portadella de la Taula correspón a la guarda de la coberta.

El text (pp. 11-158) va repartit en catorze capítols. A la fi s'hi troba la Taula.

Aquesta edició està destinada als infants, i va profusament il·lustrada.

A l'envers de la portada s'hi llegeix : «Milano, 1912. — Stabilimento Lito-Tipográfico Ditta Pietro Agnelli.»

2035 Vita e Gesta dell' ingegnoso | Cavaliere Don Chisciotte | della Mancia | di Michele de Cervantes Saavedra | Tradotto e ridotto per la Gioventù | da Luigi di San Giusto | con 4 tavole a colori e 49 illustrazioni nel testo | [Gravat.] | Ditta G. B. Paravia e Comp. | (Figli di J. Vigliardi-Paravia) | Torino-Roma-Milano-Firenze-Napoli. [36-X. C. 3*

p. 235 × 162 mm. c. 178 × 107 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + 172 pp.; 4 làms. acolorides. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : la Portada i una breu nota referent a Cervantes i el *Don Quijote* (1 f. s. n., abans n'hi ha un de blanc + pp. 1-4).

El text (pp. 5-170) va repartit en vint-i-nou capítols. A la fi s'hi troba la Taula.

Com ja es diu a la portada, aquest text està destinat per als infants.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Amb tot i no veure l'any en la portada, creiem que s'imprimí en 1912, per tal com al revers d'aquella s'hi llegeix : «Stamperia Reale della Ditta G. B. Paravia e C. | 1806 (M 2) 912.»

2036 מיגואל די־סירוונטיס. | דון־קישוט | איש־למנשא. | תרגם ע"י | ח. נ. ביאליק. | ספר ראשון. |
Vitr. III] הוצאת „תרגמן" באודיסא. | אודיסא. | בדפוס „מוריה", באוארנאיא 23. | תרע"ב.

p. 205 × 142 mm. c. 165 × 90 mm. (8.º). XI pp. + 1 blanca s. n. + 139 pp. + 1 blanca s. n. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Nota biogràfica de Cervantes i de les seves obres, feta pel traductor (XI pp.).

El text (pp. 1-93) va repartit en vint-i-quatre capítols, dedicats tots ells a descriure els fets més importants de la primera part del llibre cervantí.

Amb tot i llegir-se en la portada que és el «llibre primer», no sabem que el famós poeta H. N. Byalick hagi traduït la segona part.

Al revers de la portada s'hi veu el lloc i la data de la impressió; aquell fou Odessa i aquesta l'any 1912.

2037 El Casamiento engañoso | y el Coloquio de los perros | Novelas ejemplares | de Miguel de Cervantes Saavedra | Edición crítica | con introducción y notas | por | Agustín G. de Amezúa y Mayo | Obra premiada con medalla de oro por voto unánime de | la Real Academia Española | é impresa á sus expensas | Madrid | Bailly-Bailliere | M CM XII. [44·VIII.

p. 265 × 182 mm. c. 184 × 109 mm. (8.º). 3 ff. s. n. + 744 pp. + 1 p. s. n. 1 làm. en fototipia de frontispici.

Els preliminars d'aquest interessant volum, són : Portadella, Portada i Advertiment (3 ff. s. n.); Portadella, Introducció, Portadella i Advertiment preliminar (pp. 1-267).

El text de les dues novelletes cervantines va de la pàg. 269 a la 365. I després segueix una Portadella, Advertiment, Notes aclaratories al text de *El Casamiento engañoso* i del *Coloquio de los perros*, Apèndix, Taula de les notes, de noms propis, Taula general, Llista de les errades a corregir i Colofó (pàgines 367-744 + 1 f. s. n.).

Si en tractar de les principals obres de Cervantes que es publicaren en 1905 esmentàrem l'edició crítica del *Rinconete y Cortadillo*, feta per En Rodríguez Marín, ara hem de dir que digne companyona d'aquesta és l'obra de N'Amezúa i Mayo. Comprenem perfectament que la R. Academia Española, en trobar-

se amb un treball com aquest, li donés el premi per unanimitat, per quant estudis d'aquesta mena no són freqüents. Després d'haver llegit aquest eruditíssim comentari a les dues novel·les cervantines, i conegut el d'En Rodríguez Marín, hem de desitjar que els estudiosos cervantistes facin quelcom per a continuar la tasca començada per aquests dos benemèrits escriptors.

La Introducció és una magnífica visió de Valladolid i de l'època en la qual es féu el trasllat de la cort a aquest lloc, una pàgina viscuda de l'estada de Cervantes en la dita ciutat; un anàlisi de les fonts literaries i vives del *Coloquio de los perros*, una eruditíssima monografía referent a les supersticions a finals del segle XVI.è i començos del següent, una clara exposició dels orígens i models que pogué tenir *El Casamiento engañoso*, la influencia que les dites novel·letes han tingut en diversos escriptors i les imitacions que han produït, acabant tan interessant estudi amb la valoració de les dites obres en relació amb els costums dels temps de Cervantes.

Això és, en línies generals, el pròleg; és un treball que honora al seu autor, el qual demostra haver llegit molt, tenir criteri clar i haver sabut anar a recercar materials de primera mà; la Introducció abans esmentada és enriquida amb un sens fi de notes (més de quatre centes cinquanta), les més d'elles d'escriptors contemporanis de Cervantes o de manuscrits de l'època cervantina; i ja que esmentem aquests, direm que les principals fonts utilitzades per al dit comentari són les *Actas de las Cortes de Castilla*, els *Libros de la Sala de Alcaldes de Casa y Corte* i un sens fi de *Procesos* incoats per la Inquisició. L'erudició per una part i per altra una exposició clara dels fets històrics de l'època, fan que la Introducció es llegeixi amb gust.

L'Advertiment preliminar que hi ha davant el text esmenta les edicions que segueix per fer el text crític de les novel·les, les quals són : la primera (núm. 14), la que es diu impresa a Madrid en 1614 (núm. 16) i la de N'Aribau (núm. 661). També ens fa assaber el per què adopta l'ortografía moderna i no copía el text tal i com es llegeix en la *editio princeps*.

Les dues novel·letes cervantines estàn curosament corregides dels errors d'impressió i puntuades amb encert, veient-se al peu de cada pàgina les variants de les edicions abans esmentades.

L'última part del llibre comprèn unes tres centes seixanta notes il·lustratives al text cervantí, on s'aclareixen moltes frases i es donen a conèixer fets reals que serveixen per demostrar la justesa d'observació de Cervantes en les dites novel·letes. Segueixen, després, tres apèndixs, tots ells interessantíssims.

Hem de dir que trobem més estudi i erudició en les notes històriques que en les gramaticals. En aquestes ja diu l'autor en la pàg. 371 que «he admitido tan sólo aquellas que se refieren a un modismo castizo, perdido o desusado de todo punto, así como las voces que nuestro Diccionario, ó no ha incluído, ó calle en el sentido en que aparecen citadas en la novela...».

2038 M. Cervantes | Novelle | 1. Rinconete e Cortadiglio (Cantuccio e Scorcino). — | 2. La potenza del sangue. — 3. Il dottor Vetriera. — | 4. Il geloso dell' Estremadura. — 5. L'illustre | sguattera. — 6. La conversazione dei cani. | Tradotte e illustrate | da | Alfredo Giannini | [Monograma de l'editor : CONSTANTER ET NON TREPIDE.] | Bari | Gius. Laterza & Figli | Tipografi-Editori-Librai | 1912. [32-VI

p. 210 × 133 mm. c. 159 × 95 mm. (8.º). 318 pp. + 2 ff. s. n. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria, Prefaci i Introducció (pp. 1-28).

El text (pp. 29-318) comprèn les novel·les esmentades a la Portada, ço és: *Cantuccio e Scorcino* (p. 29), *La potenza del sangue* (p.87), *Il Dottor Vetriera* (pàgina 111), *Il geloso dell' Estremadura* (p. 145), *L'Illustre Sguattera* (p. 189) i *La conversazione dei Cani* (p. 249). Segueixen després la Taula, Notes i Llista de les errades a corregir.

Abans de cada novel·la s'hi troben unes poques pàgines dedicades a l'estudi de la mateixa. I tant el Prefaci bibliogràfic com la Introducció crítica són dos treballs cervantins molt acceptables.

2039 Biblioteca Económica de Clásicos Castellanos | Cervantes | Teatro | [Marca de l'editor.] | Sociedad de Ediciones | Louis-Michaud | 168, boulevard St.-Germain, 168 | Paris. [30-III

p. 175 × 113 mm. c. 145 × 85 mm. (8.º). 277 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. d'índex; 1 làm. retrat de Cervantes. Tela. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, *Cervantes y su Teatro*, per En Zeda [Fernández Villegas], Bibliografía del teatre cervantí, Dedicatoria al comte de Lemos i Pròleg (pp. 1-22).

El text (pp. 23-268) conté : *Numancia* (p. 23); *El trato de Argel* (p. 87); *Pedro de Urdemalas* (p. 153); *El juez de los divorcios* (p. 237); *El retablo de las maravillas* (p. 246), i *El viejo celoso* (p. 257). A la fi s'hi troben unes poques pàgines amb notes i la Taula.

L'estudi *Cervantes y su Teatro* conté quelcom de biografía i crítica cervantina que es llegeix amb gust, amb tot i dir-s'hi coses que són molt discutibles. Sentim que un escriptor com En Fernández Villegas escrigui «Pérsiles y Segismunda».

Amb tot i no portar la data de la impressió a la portada, sabem que aquella es féu en 1912.

Biblioteca de Catalunya

2040 ALADERN, José. [Cosme Vidal] — Don Quijote en Barcelona. [36-IX. MC. II

El Progreso, Barcelona, 18 i 19 febrer 1912.

És la traducció feta per En Vicente Fernández Alonso del treball esmentat en el núm. 1635.

2041 PETRICK Fr. — Cervantes, Don Quichotte. 36.IX. MC.III*

Dresdner Volkszeitung, Dresde, 18 setembre 1912.

Article referent a l'esmentat llibre cervantí.

2042 Azorín | La ruta de | Don Quijote | Edición ilustrada | Madrid | 1912. [44-III

p. 177 × 115 mm. c. 132 × 76 mm. (8.º). 203 pp., la següent en blanc s. n., + 2 ff. s. n.; 32 làms. Mig pergamí. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria i Advertiment (pp. 3-10, cal advertir que abans hi ha una fulla blanca).

El text (pp. 11-188) va repartit en quinze capítols. Segueix després una «Pequeña guía para los extranjeros que nos visiten con motivo del Centenario» i Taules.

Aquesta edició segueix la núm. 1720, però ara va il·lustrada amb les fotografíes de vistes i tipus de la Manxa que es publicaren en el número que la revista madrilenya *Blanco y Negro* dedicà al tercer Centenari de la publicació del *Don Quijote* (núm. 1723).

2043 CAMARASA, Marqués de. — El retrato de Cervantes. [36-IX. MC. I

El Debate, Madrid, 28 abril 1912.

Començament del treball del Marquès de Camarasa referent al quadre atribuït a En Jáuregui (núm. 2027).

2044 Corazón de Leona | Historias de inquisición y | brujería, de místicas leyen- | das, de pícaros y de solda- | dos, escritas en un recio es- | tilo español por | Luis Anton del Olmet | [Escut.] | Esclarecieron este libro con la ma- | gia de sus lápices, Adrián de Almo- | guera y Tomás Gutiérrez Larraya. [44-V

p. 180 × 120 mm. c. 143 × 79 mm. (8.º). 238 pp. + 1 f. s. n. Gravats en el text. Tapes en tela vermella. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, un sonet que porta per títol «Mi escudo», Dedicatoria, poesía intitulada «Oración» i Advertiment (pp. 1-16).

El text (pp. 17-238) comprèn quatre novel·letes : *Corazón de leona* (p. 17), *La canción del juglar* (p. 67), *La postrera salida de Don Quijote* (p. 113) i *Un sol bárbaro muere* (p. 171). A la fi s'hi troba un Colofó i la Taula.

Referent a *La postrera salida de Don Quijote*, vegeu ço que hem dit en el núm. 1997.

El veure en l'advertiment que es llegeix en la pàg. 16 la data del 20 de desembre de 1911, fa que posem aquest volum com a imprès a l'any següent.

2045 El capítulo | de los galeotes | Apuntes para un estudio cervantino | por | Francisco Rodríguez Marín | de la Real Academia Española | Conferencia | leída el 16 de Julio de 1912 en el | «Curso de vacaciones para extranjeros», organizado | por la Junta de Ampliación de Estudios | e Investigaciones científicas | [Monograma de l'autor : FESTINA LENTE.] | Madrid | Tip. de la «Revista de Archivos, Bibl. y Museos» | Olózaga, núm. 1. — Teléfono 3.185. | 1912. [41-VIII. c. 9

p. 236 × 156 mm. c. 178 × 104 mm. (8.º; 4.t). 21 pp., la següent en blanc s. n. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest fulletó, són : una fulla blanca i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-21) comprèn un admirable comentari al cap. 22 de la primera part del *Don Quijote*. Hem de senyalar que una bona part d'aquests comentaris serviren a l'autor per a il·lustrar el dit capítol en l'edició crítica que publicà l'any 1916 (vol. II, pp. 177-219).

2046 [Títol en la coberta.] | El índice del Quijote | por | Aurelio Baig Baños | [Floró.] | Madrid | Tip. Pasaje del Comercio, 8 | 1912. [41-VIII. c. 23

p. 159 × 102 mm. c. 114 × 68 mm. (8.º). 16 pp. A la coberta, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars pertanyen a la Portada, la qual és la coberta del fulletó.

El text (pp. 1-16) conté una dissertació que és un elogi a la concepció del *Don Quijote*.

2047 El verdadero retrato de D. Miguel de Cervantes Saavedra. [36-IX. MC. 1

El Debate, Madrid, 1912.

Tracta de la pintura atribuïda a Jáuregui; això del «Don» fa recordar

l'escrit d'En Rodríguez Marín referent al «Don» que es llegeix en la pintura donada per N'Albiol, el qual, després de llegit i admirat com a treball d'erudició, no convenç. (Vegeu *El retrato de Miguel de Cervantes*, Madrid, 1917, pp. 31-48.)

2048 El retrato | de | Cervantes | Conferencia | leída por | Don Alejandro Pidal y Mon | en la Asociación de la Prensa | el 15 de Enero de 1912 | Nueva edición | publicada por la Real Academia Española | Madrid | Tipografías de Prudencio P. de Velasco | Campomanes, 4 y Trav.ª de Trujillos, 2. | 1912. [44-VIII

p. 280 × 200 mm. c. 169 × 94 mm. (4.º). 53 pp., la següent en blanc s. n.; 1 làm. en fototipia amb el retrat de Cervantes.

Els preliminars d'aquest fulletó són solament la Portada (pp. 3 i 4; cal advertir que abans hi ha una fulla blanca).

El text (pp. 5-53) descriu, amb gran riquesa de detalls, les vicissituds que va passar En Pidal des de l'instant que va veure el, segons ell, retrat d'En Cervantes, fins que el pogué obtenir per a la R. Academia Española.

El treball d'En Pidal no és més que un gran esforç d'imaginació i fantasía.

2049 Estudio crítico | Cervantes y el Monasterio | de Santa Paula, de Sevilla | por | Norberto González Aurioles | Académico de número de la de Ciencias, Bellas Letras y Nobles | Artes de Córdoba | [Floró.] | Madrid | Imprenta de la Viuda de A. Alvarez | Marqués de la Ensenada, 8 | 1912. [42-IX. c. 1

p. 192 × 133 mm. c. 142 × 80 mm. (8.º). 40 pp. + 1 f. s. n.

Els preliminars, són : Portadella, Portada, Retrat d'En Cervantes i Dedicatoria al Dr. D. M. de Torres i Torres (pp. 1-8).

L'estudi del Sr. González Aurioles comença en la pàg. 9 i segueix fins a la 38; seguint, després, dos Apèndixs : l'un és copia de la R. O. del Ministrè de la Guerra dirigida al Comandant General del Cos i Quarter d'Invàlids nomenant Cervantes primer invàlid en l'escalafó (hi figura com a coronel), i l'altre, dos documents referents al sevillà amic i protector de Cervantes en Tomàs Gutiérrez, els quals ocupen les últimes tres pàgines del fulletó.

L'estudi és interessant en extrem i desfà la llegenda de què Cervantes tingués relacions amoroses amb una monja del monestir de Santa Paula de Sevilla. ¡Llàstima que el retrat d'En Cervantes sigui un arranjament del que pintà en Madrazo amb la testa del que ara atribueixen a Jáuregui!

2050 Examen de Ingenios | I | Apostillas, comentarios y glosas | al comentario del «Don Quijote» | editado por D. Francisco | Rodríguez Marín | por | Juan Givanel y Mas | [Floró.] | Madrid, 1912. [46-III*

p. 180 × 114 mm. c. 123 × 67 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + 123 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.) i Introducció (pp. 1-8).

El text (pp. 9-123) conté trenta nou objeccions a l'edició del *Don Quijote,* publicada per En Rodríguez Marín (núm. 2005). A la fi s'hi troba com un adeusiau al llegidor.

L'autor promet una continuació, la qual ha quedat inèdita.

2051 Juan Fastenrath | La Walhalla | y | Las glorias de Alemania | Prólogo de | M. R. Blanco-Belmonte. | Tomo décimocuarto. | Est. Tip. «Sucesores de Riva- | deneyra». — Paseo de San Vicen- | te, 20, Madrid. — Año de 1912. [081 F.*

p. 180 × 113 mm. c. 126 × 72 mm. (8.º). 326 pp.; 1 làmina-fotografía.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Advertiment editorial de Carreras i González i Pròleg de N'Hartzembusch (pp. 1-20).

El text (pp. 21-324) conté diversos articles. A la fi hi ha la Taula.

Entre els diferents treballs que integren el volum n'hi ha dos que pertanyen a la bibliografía cervantina, i són : *Los centenarios del Quijote y de Schiller* (pàgina 283) i *Don Quijote en Alemania* (p. 295). Ambdós ja els hem vist en el número 1544.

2952 La autenticidad | del | Jáurigui | de | [A dues columnes, amb el retrat de Cervantes al mig. Primera columna.] | 1614 | Cervantes | manifiesta | el deseo | de ver | grabado | su | retrato | pintado | por | Jáurigui | [Segona columna.] | 1912 Grábase | el retrato | de| Cervantes | como | lo deseaba | el autor | de las | Novelas | Ejemplares | [Al mig.] | La Real Academia de la Lengua | y | la Lógica Elemental. [41-VIII. c. 9

p. 245 × 168 mm. c. 200 × 136 mm. (8.º). 27 pp., la següent en blanc s. n.; les pàgs. 7-27 a dues columnes + 2 ff. s. n.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada i Advertiment i Pròleg (pàgines 3-12), cal advertir que abans hi ha una fulla blanca, i al revers d'aquesta

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

fulla s'hi llegeix : «Madrid, Mayo 1912. — Imprenta y | estereotipia de «El Mundo», Pa- | saje de la Alhambra, número 2.» En la pàg. 6, que és la del verso de la Advertencia de l'autor, hi ha un paper enganxat on s'hi troben «Algunas erratas y descuidos principales», segueix després el Pròleg, el qual comença en la pàg. 7, i s'hi copía l'article publicat per En Francisco Rodríguez Marín en el diari de Madrid *A B C*, en juny de 1911. La pàg. 13 conté un gravat plateresc i en el centre el retrat de Cervantes.

El text comença en la pàg. 15 i és una defensa del retrat atribuït a en Jáuregui. En l'última fulla, que va sense numerar, s'hi troben els últims paràgrafs del cap. VII amb el títol de «Cuartilla traspapelada».

2053 La novela caballeresca española | Estudio crítico | de | *Tirant lo Blanch* | Comentario a un pasaje del capítulo VI de la primera parte | del «Don Quijote de la Mancha» | por | Juan Givanel Mas | [Floró.] | Madrid | Librería General de Victoriano Suárez | 48, Preciados, 48 | 1912. [43-VIII*

p. 270 × 195 mm. c. 190 × 115 mm. (4.º). 170 pp. + 2 ff. s. n. Paper de fil. Dedicatoria autògrafa de l'autor a l'Institut d'Estudis Catalans. Pergamí.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria i Introducció (pp. 3-20; cal advertir que abans hi ha una fulla blanca).

El text (pp. 21-170) va repartit en tres parts.

Vegeu, referent a aquest llibre, ço que hem dit en el núm. 2021.

Aquesta edició és un tiratge a part del text publicat en el *Archivo de Investigaciones Históricas*. Se'n feren cent exemplars, setanta cinc en paper corrent i vint-i-cinc en paper de fil.

2054 Psicología del poema | El Ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha | por | Ubaldo Romero Quiñones | Mientras la ética de la doctrina propa- | gada y practicada por Jesús, fué alma, | vida, nervio y fuerza de la religión cris- | tiana, ésta conquistó y saneó y levantó la | especie humana; cuando la estética reem- | plazó a la ética cristiana por el Catolicis- | mo y éste puso las oraciones y propósitos | sobre las obras y buenas acciones, exclu- | yendo la ética, la especie humana comenzó | a huir del catolicismo como se huye del | contacto de un cadáver, porque toda reli- | gión sin la ética viva de una doctrina es- | piritual, es como un cuerpo sin alma : la | descomposición de un organismo. | Precio:

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Dos pesetas. | Madrid | Establecimiento tipográfico de Juan Pérez Torres. | Ponciano, 2 duplicado. 1912. [45-V

p. 175 × 115 mm. c. 137 × 80 mm. (8.º). 111 pp., la següent s. n. d'índex. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Pròleg (pp. 1-5).

El text (pp. 7-111) va repartit en tretze capítols, dels quals tres porten epígraf. A la fi hi va la Taula.

És un llibre absurd dedicat a demostrar que Cervantes «disfrazó su poema épico con el burlesco ropaje» de D. Quixot, per a poder dir quant sentía, manifestant que està «la doctrina espiritual de Jesús, oculta en el *Quijote*». En tractar de la novella *El Curioso Impertinente*, ens diu que els quatre principals personatges són símbols dels que provocaren la Reforma i «Anselmo» representa a sant Anselm, «Lotario» a Luter, «Camila» és l'Església Catòlica i «Leonela... al papa León, que simboliza él Anticristo romano».

El capítol segón, intitulat *El Inri del Quijote*, està copiat quasi al peu de la lletra de la Conferencia d'En Rodríguez Marín *El Quijote en América* (núm. 2018), on tracta de la popularitat del tipus de l'heroi de la Manxa en les mascarades.

2055 UNAMUNO, Miquel de. — Divagacioncilla sobre el estilo. [37-IX. c. 15

Mundo Gráfico (Revista popular ilustrada, II, 24), Madrid, 10 abril 1912.

L'estil de què es tracta és el del *Quixot*, i segons Unamuno és molt deficient, per tal com «lo primero que un escritor debe saber es gramática y tenemos motivos más que fundados para suponer que el Sr. Cervantes no tenía muy clara idea del pluscuamperfecto de subjuntivo y andaba muy flojo en análisis gramatical».

2056 Scritti varii | di erudizione e di critica | in onore | di | *Rodolfo Renier* | (Con XX tavole fuori testo) | [Segell de l'editor imprès en tinta vermella : LABOR ET HONOR. Al mig : F. B.] | Torino | *Fratelli Bocca Editori* | Milano-Roma | 1912. [082.2 R.*

p. 318 × 216 mm. c. 206 × 120 mm. (8.º). XXXI pp., la següent en blanc s. n., + 1,157 pp., la següent s. n.; 1 làm. amb el retrat de R. Renier.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Dedicatoria, Llista dels adherits a l'homenatge i Bibliografía de R. Renier (pp. III-XXXI, cal advertir que abans hi ha una fulla blanca, pp. I i II).

El text (pp. 1-1153) comprèn diversos treballs d'erudició de diferents autors. A la fi s'hi troba la Taula.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

A nosaltres ens interessa aquí *Una cavalcata con Don Chisciotte* (pp. 447-452), importantíssim estudi de Savj-López, endreçat a analitzar el caràcter de D. Quixot i del seu escuder, senyalant les diferencies que s'observen en la manera d'ésser de l'un i l'altre en les dues parts de què consta l'obra.

2057 Vida de Cervantes | por | José Gómez Ocaña | Profesor de Fisiología de la Facultad | de Medicina de Madrid. | París 1912. | [Títol de la coberta.] | [41-VIII. c. 9

p. 272 × 185 mm. c. 197 × 117 mm. (8.º). 14 pp.; 1 làm. retrat de Cervantes.

En la primera pàgina es llegeix: «Extrait du *Livre jubilaire* du Professeur Ch. Richet, | 1912, page 303.» En l'última ratlla de la pàg. 14 hi ha el següent peu d'impremta : «París. — L. Maretheux, imprimeur, 1, rue Cassette.»

L'estudi del catedràtic de la Facultat de Medicina de Madrid és una de les millors defenses que s'han fet del retrat pintat per En Jáuregui.

2058 Biblioteca de grandes novelas | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | [Marca de l'editor : NULLA DIES SINE LINEA.] | Barcelona | Casa Editorial Sopena | Provenza, 93, 95 y 97. [45-VI

p. 235 × 163 mm. c. 205 × 136 mm. (16.º). 464 pp., a dues columnes; làmines intercalades en el text. Coberta litografiada. Mig pergamí. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, i els de la primera edició : Tassa, Llista de les errades, Privilegi, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. 1-16).

El text (pp. 17-460) comprèn les dues parts de la novella (caps. 52 i 74). A la fi hi ha la Taula.

Cal advertir que en les pp. 233-235 s'hi troben els preliminars de la segona part : la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg.

En la quarta plana de coberta s'hi llegeix «Sexta edición (Del 70 al 80,000)». En lloc hi ha l'any en què es féu aquesta edició, mes sabem que fou en 1913.

2059 Cervantes | en la Escuela | por el | Lcdo. en Filosofía y Letras y Maestro Normal | D. Acisclo Muñiz Vigo, | Profesor-Auxiliar del Instituto de Oviedo | Burgos : | Imp. y lib. de los Hijos de S. Rodríguez | 1913. [45-III

p. 176 × 137 mm. c. 140 × 93 mm. (8.º). 284 pp. + 1 f. s. n. Cartronet, amb títol litografiat al pla. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Dedicatoria, Carta, Pròleg i R. O. del 12 d'octubre de 1912 referent a l'obligació de llegir i comentar cada dia, en els col·legis públics, un passatge del *Don Quijote* (pp. 1-14).

El text (pp. 15-276) conté diversos treballs, com : Biografía d'En Cervantes, breu nota referent a les seves obres, judicis de diversos autors referents al *Don Quijote* i fragments d'obres d'En Cervantes i del *Romancero del Quijote*, d'En Carrillo Albornoz (núm. 1352). A la fi hi ha un Advertiment per als mestres i la Taula.

Aquest llibre conté algunes inexactituds, entre altres, com el dir que en regressar del captiveri va desembarcar a Palamós, que «alcanzó gran renombre como poeta y autor dramático», que en 1607 publicà les *Novelas Ejemplares* i que aquestes són tretze; també censurarem el que escrigui *Pérsiles y Segismunda*.

Posem aquesta obra entre les de Cervantes perquè des de la pàg. 38 fins a la 276 és text cervantí.

2060 The Ingenious Gentleman | Don Quixote | of la Mancha | by | Miguel de Cervantes | Saavedra | Vol. ... | London | G. Bell and Sons, Ltd. | 1913. [Portada orlada.] [45-II

p. 166 × 108 mm. c. 144 × 85 mm. (8.º). Vol. I : XLVII pp., la següent en blanc s. n., + 589 pp., la següent s. n. Vol. II : IX pp., la següent en blanc s. n., + 566 pp. Tapes en tela vermella, propies de l'edició.

Els preliminars d'aquesta edició, són : Portada general, Portada, Advertiment de l'editor amb una nota bibliogràfica referent a les traduccions angleses del *Don Quijote*, Taula i Vida d'En Cervantes per En John Gibson Lockhart (pàgines I-XLVII), Dedicatoria al duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. 1-18); els del segón, Portada general, Portada i Taula (pp. I-IX), Dedicatoria al comte de Lemos i Pròleg de la segona part (pp. 1-7).

El text va repartit, ocupant cada part un volum : El primer (pp. 19-537) comprèn els cinquanta dos capítols de la primera part, i el segón (pp. 9-538), els setanta quatre de la segona. A la fi de cada volum s'hi troben notes addicionals a les del text.

El text d'aquesta traducció està fet prenent per model la d'En Motteux i l'edició segueix la feta en 1882 per la casa *Bohn's Standard Library*.

2061 The History of | Don Quixote | de la Mancha | by Miguel de | Cervantes | Saavedra | Volume ... | London : Published | by J. M. Dent & Sons Ltd. | and in New-York | by E. P. Dutton & Co. [Portada gravada.] [45-III

p. 174 × 108 mm. c. 150 × 89 mm. (16.º). Vol. I : XXXII pp. + 424 pp. Vol. II : X pp., + 477 pp., la següent s. n., + 1 f. s. n. Tapes en tela blava, propies de l'edició.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada general i Portada, Introducció d'En John Gibson Lockhart i Taula (pp. I-XXXII) i el Pròleg de la primera part (pp. 1-6); els del segón, Portadella, Portada general, Portada i Taula (pp. I-X) i el Pròleg de la segona part (pp. 1-4).

El text, que segueix la traducció de Motteux, va repartit de manera que cada volum conté una part de l'obra : El primer (pp. 7-424, caps. 8 + 6 + 13 + 25) tota la primera part, i el segón (pp. 5-477, caps. 1-74) la segona.

Amb tot i no figurar en la Portada l'any en què va acabar-se d'imprimir aquesta edició, podem dir que el primer volum pertany al de 1913, i el segón al següent.

Edició estereotipada de la núm. 1975.

Hem de dir que a l'envers de la Portada del primer volum s'hi llegeix: «First issue of this Edition February 1906. Reprinted Juli 1906; November 1907; Setember 1909; December 1910; June 1913», i en la del segón volum: «First issue of this Edition 1909. Reprinted 1910-1914.»

Les edicions de 1909 i 1910 les podem veure en els núms. 1975 i 1991, respectivament; però molt ens estranya que digui que la primera edició és de 1906 i que fou reimpresa dues vegades, i ens admira més quan escriu que la de 1906 és la primera; hem de remarcar que en cap catàleg hem sabut veure les de 1906 i 1907.

2062 Histoire | de l'admirable | Don Quichotte | de la Manche | Par Cervantès de Saavedra | illustrée de 64 gravures | Par Bertall et Forest | Paris | Librairie Hachette et Cie. | 79, Boulevard Saint-Germain, 79 | 1913 | Droits de traduction et de reproduction réservés. [44-V

p. 175 × 110 mm. c. 135 × 76 mm. (8.º). VIII pp. + 358 pp. + 1 f. s. n.; làmines intercalades en el text, gravades per F. Pilidon, Minne, Huyot, Sollin, etc. Tapes en tela vermella amb planxa dorada al pla, propies de l'edició; talls daurats.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Làmina, Portada i Advertiment (pp. I-VIII).

El text (pp. 3-355) va repartit en vint-i-vuit capítols. A la fi s'hi troba la Taula i colofó.

A l'última pàgina, que va sense numerar, s'hi llegeix : «Paris. — Imprimerie A. Dersé, 9, rue Édouard-Jacques, 9».

Aquest exemplar pertany a la col·lecció *Bibliothèque Rose Illustrée.*

2063 Biblioteca de 1 + | La fuerza | de la Sangre | por | Miguel de Cervantes Saavedra | [Gravat.] | Madrid | Establecimiento Tipográfico de P. Olmo | Calle de Navas de Tolosa, 7. | 1913. [46·VIII. c. 2*

p. 220 × 139 mm. c. 187 × 115 mm. (Foli). 1 f. s. n. + 14 pp. + 2 pp. s. n. Paper rosa.

Els preliminars corresponen solament a la Portada (1 f. s. n.).

El text (pp. 14 + 1 s. n.) comprèn el de la dita novel·la i va tot ell a doble columna.

Sembla que fou idea de l'editor el que aquest text formés part d'una col·lecció de les *Novelas*, per quant en la primera pàgina s'hi llegeix : *Novelas Ejemplares*.

2064 Ras, M. — Los personajes del Quijote. [05(46.71)*

Estudio (any I, tomo I, pp. 203-216), Barcelona, 1913.

Interessant estudi on es passa revista a alguns dels personatges de la novel·la cervantina, no solament als tres més principals, com D. Quixot, Sanxo i Dulcinea, sinó a altres molt secundaris, com els galeots, En Vicens de la Roca i Ricote.

2065 Sánchez Rojas, José. — Meditaciones. Comentario espiritual. [36·IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelona, 1.r maig 1913.

Aquest comentari espiritual es refereix a la primera eixida de D. Quixot (I, 1-5).

2066 Sánchez Rojas, José. — Meditaciones. En busca de Dulcinea. [36.IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelona, 16 maig i 21 juny 1913.

Comentaris que suggereix a l'articulista la lectura dels caps. 8-10 de la segona part del *Don Quijote*, ço és, l'anada del cavaller i de l'escuder al Toboso.

2067 Brandes, Georg. — Don Quichote und Hamlet. [36·IX. MC. III*

Berliner Tageblatt, Berlín, 19 i 23 novembre 1913.

Interessant article on es compara el tipus creat per Cervantes amb l'ideat per Shakespeare.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

2068 SAENGER, Eduard. — Don Quixote in der Gegenwart. [36-IX. MC. III*

Vossische Zeitung, Berlín, 5 febrer 1913.

Breu estudi referent al llibre cervantí.

2069 University of California Publications | in | Modern Philology | vol. IV. n.º 1 pp. 1-268 — November 19, 1913 | Ovid and the renascence | in Spain | by | Rudolph Schevill | University of California press | Berkeley | 1913. [40.1*

p. 239 × 156 mm. c. 170 × 100 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + 268 pp.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Dedicatoria, Taula i Introducció (2 ff. s. n. + 5 pp.).

El text (pp. 6-233) va repartit en quatre parts. A la fi s'hi troben quatre apèndixs.

En aquest interèssant estudi del celebrat cervantista americà trobem uns capítols tractant de la influencia de les *Metamorfosis* d'Ovidi sobre el *Persiles*.

2070 AZORÍN. — Historia y vida. La patria de D. Quijote. [36-IX. MC. II

El Pueblo Vasco (núm. 1,170), Bilbao, 2 setembre 1913.

Interessant article tenint a la vista el treball d'En Giménez Serrano, *Un paseo a la patria de D. Quijote*, publicat en el *Semanario Pintoresco Español* en els mesos de gener, febrer i març de 1848. En 1905 va visitar-la N'Azorín. El que esmenta que de la porta de la casa de Medrano la gent se'n duia trocets de fusta com a record de la porta de la presó d'En Cervantes, és veritat; cosa igual ens digueren no fa molt quan férem una excursió per terres manxegues, donant-nos-en dues estelles.

2071 Alberto Gerchunoff | Nuestro Señor Don Quijote | Os importe la razón de mis palabras y de mis | hechos y no os importe si mis palabras y mis | hechos vienen de locura. | (Tibon, Comentario sobre Maimónides.) | De la Revista Atlántida, tomo X, página 179 y siguientes | Buenos Aires | Imprenta y Casa Editora de Coni Hermanos | 684 — Calle Perú — 684 | 1913. [41-VIII. c. 20

p. 256 × 160 mm. c. 180 × 100 mm. Foli. 22 pp.
Exemplar deixat en dipòsit pel Sr. J. Givanel a la Biblioteca de Catalunya.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest fulletó, són solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-22) reprodueix la conferencia donada per En Gerchunoff a l'Ateneo Hispano-Americano, de Buenos Aires, el 23 d'abril de 1913.

És un comentari espiritual del *Don Quijote*, demostrant que el llibre cervantí no va contra la novel·la cavalleresca, sinó que és la pintura de «un momento histórico de España, reflejando en D. Quijote sus virtudes ancestrales... y en el criado el deleznable y efímero montón de aprovechados y hábiles».

2072 República Argentina | Ministerio de Justicia e Instrucción Pública | Dirección General de Enseñanza Secundaria y Especial | Conferencias | de | extensión | de la | Enseñanza Secundaria | [Floró.] | Buenos Aires | Talleres Gráficos de la Penitenciaría Nacional | 1913. [46-III

p. 226 × 136 mm. c. 160 × 91 mm. (8.º). 369 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. Exemplar deixat en dipòsit pel Sr. J. Givanel a la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Pròleg, Carta al ministre de Justicia i Instrucció pública i Llista de les conferencies (pp. 1-22).

El text (pp. 23-369) comprèn el d'algunes de les donades en setembre, octubre i novembre.*

Ens interessen les que donà En Bastianini tractant d'*El Quijote de Miguel de Cervantes* (pp. 23-60), on estudía els tipus del cavaller i escuder, defensa l'autor del *Don Quijote* d'aquells que han dit que a voltes cau en errors gramaticals, afirmant que «fué el que mejor escribió en el período feliz que media entre el fracaso de la tentativa de Mena y Villena, y la llegada de los afrancesados»; diu que la famosa novel·la cervantina no s'ha de llegir d'una sola tirada, ni una sola vegada.

2073 Historias | de | Don Quijote | por | Martín D. Berrueta | con ilustraciones | de | Evaristo Barrio | [Segell de l'impressor.] | Imprenta y Librería | Hijos de Santiago Rodríguez | Burgos. [Portada enquadrada.] [44-V

p. 174 × 133 mm. c. 125 × 89 mm. (8.º). 127 pp., la següent en blanc s. n., + 2 ff. s. n.; 11 làms. intercalades en el text. Tapes en tela amb títol i làmina litografiada al pla, propies de l'edició.

* Aquestes són : *El Quijote de Miguel de Cervantes*, per En René Bastianini; *El expectroscopio*, per H. Damianovich; *Víctor Hugo*, per Artur Jiménez Pastor; *La poesía de Giovanni Pascoli*, per Robert F. Giusti; *La representación alegórica de la Muerte en el Arte Alemán*, per W. Keiper; *La obra*, *La acción del hogar en la educación de la juventud* i *Caracteres del tipo vencedor en la especie humana*, per Ramon Melgar; *La imaginación infantil*, *El trac en las recitaciones y exámenes* i *Endofasias y sus aplicaciones pedagógicas*, per R. Senet.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Pròleg (pp. 1-7).

El text (pp. 9-127) va repartit en onze capítols, on es descriuen els principals fets de l'obra. A la fi s'hi troba la Taula i llista d'altres obres del mateix autor.

Aquesta obra, amb tot i tenir paràgrafs del *Don Quijote,* no cal posar-la entre els textos originals o traduïts de Cervantes, ja que En Berrueta sol fer un resum de l'esmentada novel·la.

2074 Miguel de Unamuno | Commento | al | «Don Chisciotte» | ... parte | Prologo dell'A. | Traduzione dallo spagnolo e note | di G. Beccari | [Marca de l'editor: Fidentia | R. C. | Fruemur.] | Lanciano | R. Carabba, Editore | 1913. [46-III

p. 192 × 126 mm. c. 150 × 82 mm. (8.º). Vol. I : 139 pp. + 5 pp. s. n. Vol. II : 158 pp. Rústega.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Estudi del traductor referent al llibre d'Unamuno amb una nota bio-bibliogràfica d'aquest i un Pròleg per a aquesta traducció (pp. 1-13); els del segón, Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 15-136 i 5-153) conté el de la *Vida de Don Quijote y Sancho* (núm. 1854). A la fi de cada volum s'hi troba la Taula.

Al peu d'algunes pàgines s'hi troben notes, les més d'elles amb dades històriques i biogràfiques.

Aquesta edició forma part de la Biblioteca *Cultura dell'Anima,* i correspón als núms. 31 i 32.

2075 Aurelio Baig Baños. | Un folleto raro | cervantófobo. | Con aprobación eclesiástica | [Floró.] | Madrid | Imp. del Asilo de Huérfanos del S. C. de Jesús | Calle de Juan Bravo, 5. — Teléfono 2.198. | 1913. [41-VIII. c. 19

p. 235 × 162 mm. c. 170 × 102 mm. (8.º). 15 pp., la següent en blanc s. n. En la portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest opuscle són solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-15) està destinat a comentar un opuscle que porta per títol *Observaciones sobre algunos puntos de la obra de D. Quijote, por T. E. Londres, 1807;* però hem de dir que aquest treball no és d'En Tomàs de Erauso i Zavaleta, com creu En Baig i Baños, sinó d'En Valentín Foronda. Vegeu: Rius (II, 218) i Apraiz, *Cervantes Vascófilo,* pp. 159-168. En Clemencín, en la seva edició del *Don Quijote,* esmenta algunes vegades el text d'En Foronda, demostrant que era poc gramàtic.

I ja que tractem d'aquest raríssim opuscle d'En Foronda, farem saber que Apraiz ens diu el per què de les inicials T. E., i és que es deia de segón nom *Tadeo* i el segón apellido era *Echávarri*. Vegeu Apraiz, *Cervantes y América*, p. 19, nota 12.

Aquest treball d'En Baig i Baños va publicar-se abans en la revista *España y América*, el 15 de maig de 1913.

2076 Azorín | Los valores | literarios | [Marca de l'editor.] | Renacimiento | [A dos columnas. Columna primera:] Madrid | Pontejos, 3 | [Columna segona:] Buenos Aires | Libertad, 170 | [Al mig.] 1913. [32-VII

p. 187 × 125 mm. c. 140 × 77 mm. (8.º). 334 pp. Mig pergamí. Al contraplà, ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Dedicatoria (pp. 1-6).

El text (pp. 7-332) conté diversos articles literaris,* publicats els més d'ells, per no dir tots, en diaris i revistes. A la fi s'hi troba la Taula.

Com es pot suposar, a nosaltres solament ens interessen aquí els que fan referencia a En Cervantes o a la seva obra, i aquests són : *Sobre el «Quijote»* (p. 7), *Lemos y Cervantes* (p. 15), *Una noble indignación* (p. 23), *Heine y Cervantes* (p. 29), *El retrato de Cervantes* (p. 49), *Un sensitivo* (p. 55), *La patria de Don Quijote* (p. 123), i les tres primeres *Notas epilogales*.

Vegeu els núms. 2070 i 2077, on es dóna nota d'alguns dels treballs més amunt esmentats.

2077 Azorín. — Tópicos del día. Lemos y Cervantes. [36-IX. MC. I

A B C, Madrid, 6 agost 1913.

Article escrit tenint davant el llibre del Marquès de Rafal (núm. 2024). N'Azorín assenyala la frivolitat del Comte de Lemos i diu que fou protector de molts, però no d'En Cervantes.

* Aquests són, demés dels cervantins : *Una casa en Madrid; Un libro de Fray Candil; Cejador y el Arcipreste; Un libro de Ramón y Cajal; D. Esteban Manuel de Villegas; La Celestina, La Pelegrina; Dejemos al diablo; La inteligencia de Feijoó; Glosarios a Xenius; El conde Lucanor; D. Juan Valera; Gabriel Alomar; Una antología olvidada; Piferrer y los clásicos; Juan R. Jiménez; Las ideas antiduelistas; El teatro y la novela; Más del teatro clásico castellano; Los españoles; Eugenio Noel; Toritos, barbarie; Carros; Las temeridades de Marchena; Víctor Hugo en Vasconia; Un ideólogo de 1850; Baroja, historiador; Aranjuez o la sensibilidad española; Proceso del patriotismo.*

2078 Estudio crítico | Recuerdos autobiográficos | de Cervantes | en | «La Española Inglesa» | Por Norberto Gonzá- | lez Aurioles, Acadé- | mico de número de la de | Ciencias, Bellas Letras y | Nobles Artes de Córdoba. | Imprenta de la Viuda de A. Alvarez, | Marqués de la Ensenada, 8. — Madrid. [42-IX. c. 3

p. 195 × 137 mm. c. 141 × 86 mm. (8.º). 65 pp.

Els preliminars comprenen : Portadella, Portada i un gravat amb la portada del convent de Santa Paula, de Sevilla (pp. 1-6).

El text (pp. 7-56) és una ferma al·legació en defensa dels que diuen que en les obres d'En Cervantes hi ha molta auto-biografía. Assenyala l'autor d'aquest fulletó cervantí molts passatges de la vida d'En Cervantes, que veiem tractats en la novel·la *La Española Inglesa.*

Amb tot i no dur enlloc la data d'impressió, sabem que és 1913.

2079 Mariano Sánchez de Enciso | Don Quijote | en América. | (Escenas de la andante españolería) | [Floró.] | Imprenta Hispano-Alemana | Gonzalo de Córdova, 22. | : Madrid. — Teléfono 4610 : 45-II

p. 186 × 122 mm. c. 130 × 77 mm. (8.º). 206 pp. + 1 f. s. n. de colofó. Mig pergamí. Al contraplà, ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Dedicatoria «al Dr. Gregorio Marañón» (pp. 1-6).

El text (pp. 7-203) va repartit en vint-i-tres capítols, seguint, després, Taula i Colofó (pp. 205 i 206 + 1 p. s. n.).

Aquesta obra pertany al gènere de les imitacions quixotesques; l'autor ens diu que En Xavier Mendiburu, que és el protagonista de la novel·la, abandonà el seu poble que estava situat «en las agrestes y pintorescas alpujarras» per a anar-se'n a Amèrica a cercar fortuna, i entusiasmat per les lectures un xic massa fantàstiques del nou continent, hipotecà unes terres i féu via a Amèrica, on passa un sens fi de peripecies vivint en contacte amb indis, veient-se presoner d'aquests, escapant mercès a la benignitat d'una índia, que sent vehement amor per ell, i després d'un sens fi d'aventures retorna a la seva terra, desconhortat i malalt.

En tota l'obra s'hi veu un fort coneixement de la vida indígena americana, i, de tant en tant, reminiscencies del llibre cervantí.

Pel colofó sabem que aquesta obra s'imprimí en 1913.

2080 ZARATE, Julio. — Las mujeres en la novela «El Ingenioso Hidalgo D. Quijote de la Mancha». [38-VIII. c. 1

El Mundo Ilustrado (any XX, t. I, núm. 26; t. II, núm. I), México, 29 juny i 6 juliol, 1913.

Breu resum dels principals fets en què intervenen Luscinda, Dorotea, Zoraida i altres.

2081 Paolo Savj-López | Cervantes | [Monograma de l'editor : VENTIS SECVNDIS. R. R.] | Napoli | Riccardo Ricciardi editore | 1913. [45-III

p. 185 × 123 mm. c. 140 × 80 mm. (8.º). 4 ff. s. n. + 247 pp., la següent en blanc s. n. Mig pergamí. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Taula (3 ff. s. n., cal advertir que abans hi ha una fulla blanca) i Introducció (pàgines (1-34).

El text (pp. 35-247) està repartit en cinc tractats, estudiant en cadascún una obra de Cervantes : *Galatea*, *Don Quijote*, les *Novelas Ejemplares*, les *Comedias* i el *Persiles*.

És obra interessant, car s'hi veu una crítica de conjunt de l'obra cervantina i s'analitza la part psicològica, com pertany als crítics estrangers, deixant l'estudi del lèxic per als espanyols.

2082 Obras completas | de | Miguel de Cervantes Saavedra | ... | Tomo ··· | Edición publicada por | Rodolfo Schevill y Adolfo Bonilla | [A dues columnes. Columna primera:] Profesor de la Universidad | de California (Berkeley) | [Columna segona:] Profesor de la Universidad | de Madrid. | [Floró.] | Madrid | Imprenta de Bernardo Rodríguez | Calle del Barquillo, núm. 8. | M.CM.XIV. [46-1*

p. 192 × 126 mm. c. 140 × 77 mm. (8.º). Vol. [I] : [... | Miguel de Cervantes Saavedra | La Galatea | Tomo I | ...] LII pp. + 253 pp. 3 pp. s. n. Vol. [II] : [Portada igual a la del volum I; canviant, però : ... | Tomo II]; 361 pp. + 3 pp. s. n. — Vol. [III] : [... | Miguel de Cervantes Saavedra | Persiles | y | Sigismunda | Tomo I | ...], LIX pp., la següent en blanc s. n., + 355 pp., la següent en blanc s. n. 1 làm. doble amb el mapa de l'Europa septentrional. — Vol [IV] : [Portada igual a la del volum anterior; canviant, però : ... Tomo II |]; 330 pp. — Vol. [V] : [. . | Miguel de Cervantes Saavedra | Comedias | y | Entremeses | Tomo I | ... | ... | ... | ... | ... | ... | ... | ... | M.CM.XV.]; 8 pp. s. n. + 381 pp. + 3 pp. s. n. — Vol. [VI] : [Portada igual a la del volum anterior; canviant, però : ... | Entremeses | Tomo II | ... | ... | ... | ... | ... | ... | ... | ... | M.CM.XVI.]; 382 pp. + 1 s. n. — Vol. [VII] : [Portada igual a la del volum anterior; canviant, però : ... | Entremeses | Tomo III | ... | ... | ... | ... | ... | ... | ... | ... | M.CM.XVIII.]; 263 pp. + 1 s. n. — Vol. [VIII]: [Portada igual a la del volum anterior; canviant, però : ... | Entremeses | Tomo IV | ...]; 245 pp. + 3 s. n. — Vol. [IX] : [Portada igual a la del volum anterior; canviant, però : ... | Entremeses |

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Tomo V | ... | ... | ... | ... | ... | ... | Gráficas reunidas, S. A | M.CM.XX.] 362 pp. + 1 s. n. — Volum [X] : [Portada igual a la del volum anterior; canviant, però : ... | Entremeses | Tomo VI (Introducción) | Poesías Sueltas | ... | ... | ... | ... | ... | ... | ... | M.CM.XXII]; 163 pp. + 24 pp. s. n. + 1 en blanc + 107 pp. — Vol. [XI] : [Portada igual a la del volum anterior; canviant, però : ... | Miguel de Cervantes Saavedra | Viage | del | Parnaso | ...]; XII pp. + 208 pp. + 1 s. n. — Volum [XII] : [Portada igual a la del volum anterior; canviant, però : ... | Miguel de Cervantes Saavedra | Novelas | Exemplares | Tomo I | ...]; 366 pp. + 1 s. n.

Aquesta obra està en curs de publicació, mancant-hi, segons els editors, set volums, el contingut dels quals ja direm més endavant.

L'ordre dels textos i volums impresos fins ara, és el següent : En 1914 es publicaren quatre volums, els quals comprenen *La Galatea* i *Persiles y Sigismunda;* en 1915, el primer volum de les *Comedias y Entremeses;* en 1916, el segón; en 1918, el tercer i quart; en 1922, els dos últims de la dita obra amb les *Poesías sueltas*, un volum amb el *Viaje del Parnaso* i el primer de les *Novelas Ejemplares.*

Com s'ha pogut veure, el pla que han seguit els nous editors no és el cronològic, la qual cosa ens hauria demostrat com en Cervantes passava de l'idealisme bucòlic *(La Galatea)* a l'obra madura, amb fons real i psicològic *(Don Quijote)*, tornant a les seves velleses a un nou idealisme, no bucòlic com el primer, però sí igualment romàntic en el *Persiles.*

Els preliminars dels volums publicats, són : Els del primer, que també ho és de *La Galatea*, conté : Portadella general, Portada, Dedicatoria dels editors a la Sra. Phoebe Apperson Hearst, Introducció dels editors, Llista dels personatges de la novel·la, Portada de la primera edició, Tassa, Fe d'errades, Llicencia, Dedicatoria, Pròleg i Versos-elogis (pp. I-LII); els del segón, solament la Portadella general i la Portada (pp. 1-4). El volum tercer és el primer del *Persiles y Sigismunda*, i conté Portadella general, Portada, Introducció dels editors, Portada de la primera edició, Tassa, Fe d'errades, Privilegis, Aprovació, Dedicatoria, Versos-elogis i Pròleg (pp. I-LIX); els dels volum quart, el segón de la dita novel·la, solament la Portadella i Portada; entre la portadella i portada del volum primer del *Persiles* hi ha una reproducció del mapa que es veu en *Expositioni et introduttioni universali di Girolamo Roncelli sopra tutta la geografia di Tolomeo* (Venecia, 1561). Els volums cinquè a desè comprenen les *Comedias y Entremeses* i les *Poesías sueltas*, els preliminars dels quals són : Volum primer : Portadella, Portada i Advertiment (3 ff. s. n., cal advertir que abans hi ha una fulla en blanc), Portada de la primera edició, Privilegi, Tassa, Fe d'errades, Aprovació, Pròleg, Dedicatoria i Llista de les comedies i dels entremesos (pp. 1-14); els dels tres següents, solament la Portadella general i la Portada; els del cinquè, Portadella, Portada i Dedicatoria «a la buena memoria de la Sra. Phoebe Apperson Hearst», i els de l'últim, Portadella, Portada i la Introducció referent al «Teatro de Cervantes» (pp. 1-[187]),

Portadella i Introducció (pp. 1-4). Els del volum onzè, que comprèn el *Viaje del Parnaso*, són : Portadella general, Portada i Introducció (pp. I-XII), Portada de la primera edició, Llicencies, Privilegi, Tassa, Llista de les errades, Dedicatoria, Pròleg i Sonets (pp. 1-12). I els del primer de les *Novelas Exemplares*, que és el volum dotzè, conté : Portadella general, Portada, Advertiment, Portada de la primera edició, Taula de les novel·les, Fe d'errades, Tassa, Aprovacions, Privilegi, Pròleg, Dedicatoria i Versos (pp. 1-29).

El text va repartit d'aquesta manera : *La Galatea*, volums primer i segon, pp. 1-237 i 5-284, contenint tres llibres cada volum, a la fi de cada un s'hi troben Notes, Llista de les errades a corregir i la Taula (pp. 239-254 i 285-361 + 2 s. n.). *Persiles y Sigismunda*, dos volums, que són el tercer i quart de la col·lecció, pp. 1-323 i 5-294; amb dos llibres a cada volum; a l'igual que en els volums anteriors, a la fi de cada tom s'hi veuen Notes aclaratories al text i la Taula, però en el primer, ultra això hi ha una llista de les errades a corregir, i en el segón un apèndix amb notes addicionals a les de *La Galatea* (pp. 325-355 i 295-330). Les *Comedias y Entremeses* comprenen quatre volums, dos dedicats a les Comedies, i els altres dos als Entremesos, que venen a ésser els núms. 5 a 8 i l'últim a les comedies que no figuren en la primera edició (vegi's núms. 24 i 332); aquests volums són els núm. V-IX de la col·lecció : El primer (pp. 15-352) conté *El Gallardo Español* (p. 15), *La casa de los zelos* (p. 133) i *Los baños de Argel* (p. 235), seguint després notes, notes addicionals al *Persiles* i Taula (pp. 353-381 + 3 s. n.); el segón, *El rufián dichoso* (p. 5), *La gran sultana doña Catalina de Oviedo* (p. 111) i *El Laberinto de Amor* (p. 219), després s'hi veuen Notes, Notes addicionals a *La Galatea*, als dos volums de les Comedies i Taula (pp. 335-382 + 1 s. n.); el tercer, conté (pp. 5-228), *La entretenida* (p. 5) i *Pedro de Urdemalas* (p. 117), seguint, després, Notes, Apèndix i Taula (pp. 229-263 + 1 s. n.); el quart (pp. 5-166), comprèn els entremesos *El juez de los divorcios* (p. 5), *El rufián viudo llamado Trampagos* (p. 21), *La elección de los alcaldes de Daganzo* (p. 41), *El vizcaíno fingido* (p. 81), *El retablo de las maravillas* (p. 105), *La cueva de Salamanca* (p. 125) i *El viejo zeloso* (p. 145), seguint, després, Notes, Apèndix i Taula (pp. 167-245 + 3 s. n.); l'últim volum (pp. 7-203), dedicat a les *Comedias y Entremeses* de Cervantes, conté el de dues obres que, com ja hem dit, no figuren en la primera edició, però que corrien manuscrites i no foren publicades fins l'any 1784 (núm. 332), aquestes són : *El Trato de Argel* (p. 7) i *El cerco de Numancia* (p. 103), seguint, com en tots els anteriors volums, Notes, Apèndix i Taula (pp. 205-362 + 1 s. n.).

Ja havem dit que el volum desè de la Col·lecció, conté les *Poesías sueltas* que Cervantes va escriure elogiant llibres d'amics seus, epístoles, odes dedicades a fets notables, etc.; aquestes poesíes, en nombre de trenta cinc, ocupen les pp. 5-95; seguint, després, un Apèndix amb notes i la Taula (pp. 97-107). El volum onzè comprèn el *Viage del Parnaso* amb la *Adjunta* (pp. 13-134), i se-

guint unes quantes pàgines amb notes i llista dels cognoms que es llegeixen en la dita obra de Cervantes (pp. 135-208 + 1 s. n.). L'últim volum dels publicats fins ara és el primer de les *Novelas Exemplares*, que correspón al dotzè de la col·lecció, el text del qual (pp. 31-327) comprèn el de les següents novel·les: *La Gitanilla* (p. 31), *El Amante liberal* (p. 133) i *Rinconete y Cortadillo* (p. 208); cal advertir que el text d'aquesta última novel·la conté el de la primera edició i el del manuscrit de Porras de la Cámara; segueixen, després, Notes, un Apèndix i la Taula (pp. 329-366 + 1 s. n.).

Com ha pogut veure el llegidor per la descripció que portem feta, aquesta col·lecció d'*Obras completas de Miguel de Cervantes Saavedra*, la més acurada de quantes s'han publicat, vindrà a tenir uns dinou volums, ja que manquen als publicats l'acabament de les *Novelas Ejemplares* que anirà en dos volums, el *Don Quijote* que en tindrà quatre, i la *Vida de Cervantes* que serà l'últim. Aquest és el pla que es proposen els editors.

Hom ha pogut veure que els textos que es reprodueixen en aquesta col·lecció són els de les primeres edicions, amb llurs preliminars i ortografía; d'aquesta manera pot llegir-se el text de les *editions princeps* sense fer ús d'edicions facsímils, que sempre resulten cares. I no solament es veuen els textos de les primeres edicions, sinó que en notes al peu de moltes pàgines, o bé en les finals de cada tom, es llegeixen variants referents a altres edicions.

Les notes que il·lustren el text són interessants : unes assenyalen variants d'altres textos, altres comenten el lèxic cervantí, i també n'hi ha d'històriques i literaries.

En tractar de les Introduccions havem de dir que, amb tot i esser les de *La Galatea* i *Persiles y Sigismunda* sengles treballs seriosos i ben documentats, el dedicat al teatre cervantí és encara més interessant; analitza i detalla *La Numancia*, així com també conté un estudi especial dedicat a la mètrica usada per Cervantes en les seves obres teatrals.

2083 Aventuras de | Don Quijote | por | Miguel de Cervantes Saavedra | [Segell de l'editor : ARALUCE EDITOR. BARCELONA. Al mig : R. S. N. A.] | Tercera edición Editado por Ramón de S. N. Araluce | Calle de Cortes, 392 : Barcelona. [45-IX*

p. 145 × 110 mm. c. 127 × 80 mm. (8.º). X pp. + 1 f. s. n. + 250 pp. + 1 f. s. n.; 16 làms. dibuixades i colorides per Tusell.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Llicencia eclesiàstica, Taula de capítols (pp. I-X), Taula de les làmines (1 f. s. n.) i Pròleg (pp. 1 i 2).

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

El text (pp. 3-244) comprèn un resum del llibre de Cervantes, repartit en tretze i dotze capítols. A la fi s'hi troben unes poques pàgines dedicades a notes.

Amb tot i no figurar en la portada l'any en què es féu aquesta edició li donem el de la llicencia eclesiàstica.

En el núm. 2073, on hem tractat de *Historias de Don Quijote*, hem dit que aquella obra no la incluíem entre els textos cervantins per quant l'autor fa un resum del llibre cervantí, però les *Aventuras de Don Quijote*, ja és una altra cosa; hi ha el text cervantí, però com a llibre dedicat als nois l'arranjador En Pau Vila ha posat entre claudàtors ço que ell ha cregut convenient perquè el llegidor s'enteri ràpidament de les moltes coses que ha suprimit per fer aquest text *ad usum delphini*, com deien els antics.

2084 That imaginative Gentleman | Don Quijote de la Mancha | by | Miguel de Cervantes Saavedra | translated into english | by | Robinson Smith | Second Edition | with a new Life of Cervantes, Notes and Appendices | 'O my longed-for native village, open thine arms and receive thy son Don Quijote, | who comes, though conquered by another, triumphant over himself, and this he tells | me is of all victories the one most to be desired'. | Part II chapter LXXII | [Monograma de l'editor : R.] | London | George Routledge & Sons, Limited | New York : E. P. Dutton & Co. | 1914. [43-VI

p. 220 × 140 mm. c. 185 × 108 mm. (8.º). 1 f. s. n. + LXVIII pp. + 752 pp. Tela. Tapes propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada (1 f. s. n.), Dedicatoria, Prefaci i Introducció, Portadella i el Pròleg de la primera part (pp. I-LXVIII).

El text (pp. 1-742) comprèn tota l'obra (caps. 52 i 74); seguint després una llarga llista d'autors i unes notes il·lustratives al text, així com una taula amb les referencies dels principals fets de la novel·la.

En el Prefaci ens diu el traductor que les notes estan inspirades unes i copiades altres de comentadors cervantins, aprofitant-se així mateix dels treballs dels traductors anglesos.

La Introducció bé a ser una ressenya de la vida d'En Cervantes.

2085 [Títol de la coberta.] Cervantes | Las Doce Novelas | Ejemplares | Aleu. Editor | Valverde, 36, Madrid. [46-III*

p. 155 × 108 mm. c. 136 × 82 mm. (16.º). 88 pp. + 55 pp., la següent en blanc s. n., + 77 pp.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

+ 3 pp. en blanc s. n. + 69 pp. + 3 pp. en blanc s. n. + 50 pp. + 2 pp. en blanc s. n. + 46 pp. + 2 pp. en blanc s. n. + 27 pp., la següent en blanc s. n., + 48 pp. + 19 pp., la següent en blancs. n., + 47 pp., la següent en blanc s. n., + 62 pp. + 2 pp. en blanc s. n. + 33 pp., la següent en blanc s. n.

Es veu que la idea de l'editor fou la de publicar un volum de les Novel·les Exemplars d'En Cervantes; però, en donar a llum el text de cada novel·la, la posava en circulació; a això es deu que aquest volum tingui dotze fascicles.

Les novel·les que comprèn aquest tom són les següents, que van per aquest ordre : *La Gitanilla*, però, abans del text (pp. 1-88), s'hi troba la Portada, Dedicatoria d'En Cervantes al Comte de Lemos, Pròleg i Versos (pp. 1-10), seguint després la novel·leta *La española inglesa*, p. 3-55; *Coloquio de los perros*, p. 3-77; *La ilustre fregona*, p. 3-69; *Las dos doncellas*, p. 3-50; *El celoso extremeño*, p. 3-46; *La fuerza de la sangre*, p. 3-27; *La señora Cornelia*, p. 3-48; *El casamiento engañoso*, p. 3-19; *Rinconete y Cortadillo*, p. 3-47; *El amante liberal*, p. 3-62, i *El licenciado Vidriera*, p. 3-33. Cal advertir que abans de cada novel·la hi ha una Portada (pp. 1 i 2), i al revers d'aquesta es llegeix : «Imp. de Juan Pueyo, Mesonero Romanos, 24. — Madrid.»

Aquesta edició és purament comercial.

2086 Clásicos castellanos | Cervantes | Novelas Ejemplares | ··· | Edición y notas de Francisco Rodríguez Marín | de la Real Academia Española. | Madrid | Ediciones de «La Lectura» | 1914. [Portada enquadrada.] [44-III

p. 186 × 127 mm. c. 139 × 81 mm. (8.º). Vol. I : XII pp. + 343 pp., la següent en blanc s. n., + 2 ff. s. n. Vol. II : ... | 1917. 340 pp. + 2 ff. s. n. Tapes en tela blanca, propies de l'edició.

Altre exemplar. [834.1. SL.*

Els preliminars del volum primer, són : Portadella, Portada i Pròleg de l'editor (pp. III-XII, cal advertir que abans hi ha una fulla blanca); els del segón, Portadella i Portada (pp. 3-6, però ha de comptar-se abans una fulla en blanc).

El text de cada volum va repartit així : El primer (pp. 1-343), conté *La Gitanilla*, p. 3; *Rinconete y Cortadillo*, p. 139, i *La ilustre fregona*, p. 233; el segón (pp. 7-340), *El licenciado Vidriera*, p. 9; *El celoso extremeño*, p. 87; *El Casamiento engañoso*, p. 175, i *Novela y coloquio que pasó entre Cipión y Berganza*, pàgina 209. A la fi de cada volum es troben la Taula i el Colofó.

Ens diu En Rodríguez Marín que no fa una completa edició de les *Novelas Ejemplares*, sinó que sols publicarà «las mejores, ó, como ahora dicen, las *más vividas* por su autor».

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

No cal dir que aquesta edició és acurada, tant en el text com en les notes. Posteriorment, Rodríguez Marín ha publicat una edició de *La ilustre fregona* (Madrid, 1917), amb extens comentari i un interessant pròleg, i *El casamiento engañoso* i *Coloquio de los perros* (Madrid, 1918), amb més notes que les que il·lustren la present edició.

2087 Miguel de Cervantes | *Entremeses* | Edición cuidadosamente revisada | por | Luis Carlos Viada y Lluch | MCM [Floró.] XIV | Ornamentada por J. Junceda | Editorial Ibérica. — J. Pugés (S. en C.) Paseo de Gracia, 62. — Barcelona. [Portada enquadrada.] [44-V

p. 185 × 120 mm. c. 150 × 94 mm. (8.º). XII pp. + 320 pp. Gravats intercalats en el text. Tapes en tela amb planxes al pla, propies de l'edició. Al contraplà, ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars, són : Portadella, Portada, Nota de l'editor, i una llista d'edicions, on hi ha els *Entremeses* d'En Cervantes i atribuïts a ell (pp. I-XII).

El text (pp. 1-320) comprèn quinze «entremeses», els publicats en el número 24 i els que després hem vist en els núms. 988 i 776. L'ordre que tenen és el següent : *El juez de los divorcios*, p. 1; *El rufián viudo*, p. 17; *La elección de los alcaldes de Daganzo*, p. 38; *La guarda cuidadosa*, p. 58; *El vizcaíno fingido*, p. 83; *El retablo de las maravillas*, p. 107; *La cueva de Salamanca*, p. 128; *El viejo celoso*, p. 150; *Los habladores*, p. 173; *Los refranes* p. 191; *Doña Justina y Calahorra*, p. 204; *Los mirones*, p. 221; *La cárcel de Sevilla*, p. 260; *Los romances*, p. 282, i *El hospital de los podridos*, p. 305.

Diu l'editor, en la Nota preliminar, que dóna junts els entremesos originals i els atribuïts perquè «saboreándose con todos ellos el lector, quizás resuelva él lo que no han sabido resolver los críticos»; en efecte, gracies a això, es veu una gran diferencia entre els primers, per exemple, i els de *Los Mirones*, *Doña Justina y Calahorra* i el mateix de *Los refranes*.

2088 Una joyita | de | Cervantes | por | Francisco Rodríguez Marín | de la Real Academia Española | Edición de cincuenta ejemplares, no venales | [Monograma de l'autor : FESTINA LENTE.] | Madrid | Tipografía de la «Revista de Archivos» | Olózaga, 1. — Teléfono 3.185. | 1914. [41-VIII. c. 20

p. 183 × 120 mm. c. 138 × 76 mm. (8.º i 4.t). 21 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. Dedicatoria de l'autor a En Joan Givanel. Exemplar deixat en dipòsit per aquest a la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : là Portadella, Portada i Dedicatoria (pp. 3-8, cal advertir que al davant hi ha una fulla en blanc).

El text (pp. 9-21) comprèn l'estudi esmentat en el núm. 1891, que tracta del sonet *Al túmulo de Felipe II;* però ara dóna a conèixer un altre sonet molt semblant a aquest, que si no és d'En Cervantes podria molt bé ser-ho. A la fi es troba el Colofó.

2089 Miguel de Cervantes | y | Antonio Veneziano | por | Eugenio Mele | De la Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos. | Madrid | Imprenta de la «Revista de Arch., Bibl. y Museos» | Olózaga, 1. — Teléfono 3.185. | 1914. [41-VIII. c. 11

p. 240 × 170 mm. c. 184 × 113 mm. (6.º). 1 f. s. n. + 9 pp., la següent en blanc s. n. En la Portada, escrit a mà, «Givanel».

Els preliminars d'aquest fulletó són solament la Portada (1 f. s. n.).

El text (pp. 1-9) reprodueix el treball publicat en la *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos.*

Aquest article és interesantíssim, per tal com tracta de l'amistat que hi hagué entre el nostre novel·lista i el poeta sicilià. Demés, conté una carta d'En Cervantes, datada a Alger en 1579, i una poesía dedicada a En Veneziano, amb motiu d'haver escrit aquest el llibre que porta per títol *Celia.*

2090 Azorín. — Leyendo a los poetas. Al margen del «Persiles». [36-IX. MC. I

La Vanguardia (núms. del 3 febrer, 10 febrer i 14 abril), Barcelona, 1914.

N'Azorín vol demostrar que si el *Persiles* no és una de les millors obres cervantines, «es uno de los más bellos libros de nuestra literatura». Potser si, encara que no ho creiem, ja que hi manca la frescor i espontaneïtat que trobem a altres obres d'En Cervantes, si bé l'estil és digne de tota ponderació.

2091 Barrera, Jaime. — Tríptico cervantesco. [36-IX. MC. III

Gráfico Legitimista (La Voz de la tradición, VII, núm. 185), Barcelona, 29 maig 1914.

Tres sonets, intitulats «Don Quijote», «Dulcinea del Toboso» i «Sancho Panza».

2092 Cervantinas | del | Quijote | comentarios | por D. Tomás Bazán Monterde | Presbítero | Barcelona. [Portada il·lustrada.] [44-VI

p. 210 × 154 mm. c. 170 × 108 mm. (8.º). 300 pp. (les pàgs. 285-300 són impreses en paper diferent i amb lletra gòtica) + II pp. + 1 f. s. n. Mig pergamí. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Dedicatoria i Pròleg (pàgines I-XIII).

El text (pp. 15-283) va repartit en cinc seccions, que contenen : 10, 16, 5, 13 i 1 capítols. A la fi es troben unes poques pàgines amb text de la novel·la, seguint la llista de les errades a corregir i un quadro amb la síntesi de l'obra.

Aquesta obra sembla escrita inspirant-se amb *El Espíritu de Miguel de Cervantes*, d'En García Arrieta (núm. 449), si bé amb molta més extensió, i, com aquest, sense indicar la part i capítol d'on treu el text cervantí; l'única diferencia que hi ha entre una i altra obra, és que a la publicada ara s'hi fa un breu comentari.

L'autor ens diu que el llibre d'En Cervantes és un veritable Kempis universal, obra realista i sublim concepció filosòfica, per això l'estudía analitzant el seu fons religiós, social, polític i científic.

Encara que ni en la portada, ni en cap altre lloc de l'obra, es digui l'any d'impressió, aquesta fou feta en 1914.

2093 La Reseña | de las corridas celebradas | en Barcelona y otras | notas taurinas por | Don Quijote. [36-X. c. 4*

Any I, núm. 1. Barcelona, 19 març 1914.

De cervantisme no en té altra cosa que el pseudònim del director.

2094 Luis Alberto de-Borja-Moncayo | Reencarnación de D. Quijote | y | Cyrano de Bergerac | Andanzas por América | [Floró.] | Barcelona | Casa Editorial Maucci | Gran medalla de oro en las Exposiciones de Viena de 1903, Madrid 1907, | Budapest 1907 y gran premio en la de Buenos Aires 1910 | Mallorca, 166 | Buenos Aires, Maucci Hermanos, Sarmiento, 1057 al 1065. [44-VII

p. 180 × 116 mm. c. 148 × 86 mm. (8.º). 259 pp., la següent en blanc s. n. Mig pergamí. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Advertiment, que porta per títol : «Dos palabras» (pp. 1-6).

El text (pp. 7-256) va dividit en vint-i-dues estances. A la fi es troba la Taula.

Aquesta obra, a primer cop de vista, sembla que de cervantí sols en té el títol, i el que un dels dos protagonistes sia l'heroi de la Manxa; però, llegida

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

amb deteniment, es pot dir que si D. Quixot es fa cavaller errant per a defensar els desvalguts i els pobres, tots els quadres que descriu l'autor de la *Reencarnación* van endreçats a posar de manifest les disbauxes dels poderosos i la protecció que s'ha de donar al caigut.

2095 Página Literaria. Preparando la conmemoración del III Centenario de la muerte de Cervantes. [38-VIII. c. 11

El Correo Catalán (39, núm. 13,036), Barcelona, 17 juny 1914.

Comprèn diversos treballs literaris i molts gravats amb retrats d'En Cervantes i l'escut de la casa d'aquest.

Comença amb el Preàmbul i el R. D. publicat a la *Gaceta* per a la celebració del tercer Centenari de la mort d'En Cervantes; segueix un article *El retrato de Cervantes*, per En Givanel Mas; *Don Quijote y el arte lírico*, per En J. Borràs de Palau; *Las armas de Cervantes*, per Germàn de Bellver, i *Marginal al capítol VI del «Quijote»*, per Quirze d'Oliva [J. Barrera]. També s'hi troba un llarg fragment del cap. I, primera part, del famós llibre cervantí en castellà, català, mallorquí, portuguès, francès i en llatí macarrònic.

2096 Santiago Rusiñol | El Català de | «la Mancha» | [Gravat.] | Antoni López, Editor, Barcelona. [45-III

p. 195 × 135 mm. c. 138 × 70 mm. (8.º). 292 pp. + 5 ff. s. n. Exemplar en paper de fil. Mig pergamí. Al contraplà, ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (pp. 3-6, hem de dir que abans hi ha una fulla blanca).

El text (pp. 7-292 + 1 p. s. n.) va repartit en dinou capítols. A la fi es troba la Taula i Llista d'obres de l'autor.

Aquesta obra descriu un de tants pobles de la Manxa, amb la seva vida tranquila i pobre; veient-s'hi, en tota ella, un llunyà record del llibre cervantí.

2097 [Títol al llom de la relligadura.] Suñé | Diccionario | del | Quijote. [37-IX

p. 278 × 188 mm. c. 205 × 112 mm. (4.º). 144 pp. a doble columna. Tela.

Exemplar incomplet, millor dit, no va acabar-se. Consta de les primeres 144 pp. del volum primer del *Diccionario del Don Quijote*, les quals comprenen des de la paraula *A* a la *Amparar*.

En el núm. 1562 hem tractat del *Diccionario* que va anunciar En Cortejón

com a complement de la seva edició del *Don Quijote;* per això, en la relligadura d'aquest volum, hi hem fet posar el nom del seu autor i no el d'En Cortejón, per tal com aquest, tornem a repetir-ho, no hi havia posat mà, amb tot i dir els autors de la *Bibliografía crítica de ediciones del Quijote* que «el original de dicho *Diccionario* que obra en nuestro poder, lo dejó terminado. Después de su muerte se imprimieron algunos pliegos, pero por causas ajenas a nuestra voluntad no continuó la impresión».

Aquests plecs del *Diccionario* de què parla En Suñé, són aquests de que tractem ara. El llibreter Victorià Suárez, en acabar-se l'obra, i veure que el Diccionari del Quixot tindria quatre volums de més de cinc centes pàgines, va tardar algun temps en reempendre-la, i si ho féu va ésser més per complir els compromisos amb els subscriptors que no pas confiant en l'èxit que pogués tenir el Diccionari, ja que en la portada del llibre mancaria un nom que fos garantia del treball que s'anava a publicar; amb l'autor d'aquestes notes varen creuar-se algunes cartes, referent a aquest assumpte, i si mal no recordem, es quedà convingut que en la portada hi anirian com autors de l'obra els noms de Suñé Benajes i el meu, per aquest ordre; bé és veritat que jo en tot el publicat a penes hi tinc lleus correccions.

Com pot suposar-se, d'aquest començament d'obra n'hi ha pocs exemplars; com a màxim arribaràn a una dotzena, ja que, en abandonar la continuació l'editor, tot quant s'havia imprès fou inutilitzat, i solament quedaren els pocs fulls que es trameteren als Srs. Suárez, Suñé i a l'autor d'aquests comentaris.

2098 Aristide Raimondi | Cervantes | minore | [Marca de l'editor : EX UMBRA IN SOLEM.] | Catania | Crescenzio Galàtola Editore | 1914. [46-III*

p. 212 × 140 mm. c. 150 × 80 mm. (8.º). 4 ff. s. n. + 122 pp.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella general, Portadella, Portada, un fragment de *La Tempestat* (IV, I) de Shakespeare i Taula (4 ff. s. n.).

El text (pp. 3-122) va repartit en tres parts.

Aquest *Cervantes minore* és el de la *Galatea*, el d'algunes novel·letes, el de les comedies i entremesos, i el del *Persiles.* En Raimondi va analitzant aquestes obres, fent-hi atinades observacions, principalment en la *Galatea*.

Aquesta obra és el primer volum de la *Piccola Biblioteca d'Investigazione critica.*

2099 ¿Córdoba | patria de Cervantes? | Córdoba como lugar de nacimiento, | vecindad o residencia de Cervantes, | o de personas de su familia | por | Alfonso

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Adamuz Montilla | Presbítero. | Estudio crítico premiado en los Juegos | Florales celebrados en la ciudad de | Córdoba en 30 de Mayo de 1914 | [Floró.] | Córdoba. — 1914 | Imp. «La Verdad». Librería, 24. [41-VIII. c. 11

p. 186 × 123 mm. c. 138 × 75 mm. (4.º). 85 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. d'índex.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella, Portada, Llicencia, Advertiment preliminar, Dedicatoria (pp. 1-11).

El text (pp. 13-85) va repartit en dotze capítols. A la fi es troba la Taula.

Aquest estudi no és concloent; no ve a dir que Còrdova sia la patria d'En Cervantes, per això l'autor posa el títol entre interrogants, però demostra que l'autor del *Don Quijote* coneixía molt la dita població i que els seus ascendents eren cordovesos.

2100 FARINELLI, Arturo. — Cervantes e il sogno della vita. [46. X. c. 1*

La Voce, VI, núm. 14, Firenze, 28 juliol 1914.

Aquest estudi forma part de la celebrada obra de l'eminent hispanòfil italià *La vita è un sogno* (Torino, 1916; vol. I, pp. 213-223), però hem de dir que l'exemplar d'aquesta col·lecció conté correccions autògrafes fetes pel mateix autor.

La idea de què la vida és un somni, la troba també en *La Galatea* i en el *Don Quijote*, i aquesta frase, posada en boca de Damon i de D. Quixot (II, p. 22), li fa fer comentaris de gran novetat sobre l'heroi manxec i el seu escuder.

2101 The | Life of Cervantes | by | Robinson Smith | This place of learning wherein we are taught | To mould from natural clay some noble form | [Monograma de l'editor.] | London | George Routledge & Sons, Limited | New York : E. P. Dutton & Co. | 1914. [44-III

p. 185 × 125 mm. c. 144 × 85 mm. (8.º). 3 ff. s. n. + 121 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. de catàleg; 1 làm. de frontispici. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Taula (3 ff. s. n.).

El text (pp. 1-111) va repartit en set capítols. Segueixen després unes poques pàgines amb notes.

El text d'aquest volum és la Introducció del núm. 2084.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

2102 AZORÍN. — Leyendo a los poetas. Cervantes. [36-IX. MC. II

A B C, Madrid, 30 gener 1914.

En tot l'article no hi veiem altra cosa que desitjos d'originalitat. És una defensa de l'obra pòstuma d'En Cervantes; cert que el *Persiles*, amb tot i tenir quadres massa pesats, ens descriu una època. És la característica d'un estat. Però, quina diferència entre el Cervantes del *Don Quijote* i el de la *Galatea;* entre el de *Rinconete* i el de *El Amante Liberal!*

2103 BOBADILLA, Emili. — «El vencimiento de Don Quijote», «Dulcinea» i «Sancho gobernador». [36-IX. MC. III

Blanco y Negro (Revista ilustrada, XXIV, núm. 1,193), Madrid, 29 març 1914.

Tres sonets.

2104 Burla burlando... | menudencias | de varia, leve y entretenida erudición | por | Francisco Rodríguez Marín | (el Br. Francisco de Osuna) | de la Real Academia Española | [Escut amb les inicials de l'autor : FESTINA LENTE.] | Madrid | Tipografia de la «Revista de Archivos» | Olózaga, 1. — Teléfono 3.185. | 1914. [44-VII

p. 185 × 120 mm. c. 136 × 77 mm. (8.º). 426 pp. + 2 ff. s. n. + VII pp. de catàleg, la següent en blanc s. n. Mig pergamí. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Dedicatoria (pp. 3-8, cal advertir que abans s'hi troba una fulla blanca).

El text (pp. 9-424) està compost per diversos articles.* A la fi hi ha la Taula i Llista de les errades a corregir.

Els estudis que ara ens interessa esmentar, són : *El peor enemigo de Cer-*

* Aquests són, ultra els cervantins, els següents : *Mirón y el gran duque de Osuna*, si bé aquest té reminiscències cervantines; *Interdicto de recobrar; Minando el tiempo; Nuestro seduño; El bandolerismo; El pan de la antigua Corte; El monumento a Bécquer; De re taurina; El fundador de The Hispanic Society of America; Minucias lexicográficas; De modas; Felipe II taurófilo; Tiquismiquis regionalistas; El nuevo arte de cuatrería; Sobre un libro futuro; La casa de Mateo Alemán; Amuletos; A propósito de una estafa ruidosa; Un nuevo refranero español; Las supersticiones del juego; Música y hechicera; De antaño y de hogaño; Mulierem fortem; Una jornada real; Lo que charlan los pájaros; «Donde vos tenéis los pies»; Gitanerías; Vive l'amour; Entre hidalgos; Pérez Pastor; Unas cartas de la Avellaneda; Las «efes» de Francisca; Una anécdota de «El Vivillo»; Aportaciones histórico artísticas; Del antaño glorioso; El tocador de nuestras rebisabuelas; Cómo se celebró la noticia de la batalla de Lepanto; Una hoja periodística referente a la batalla de Lepanto; Lope de Rueda; Fraternidad; El hechizo de Villegas; De abastos; Consuelo para caídos y aviso para exaltados; El cuadro «¡Murió el Maestro!»; Barquillos y barquilleros; La Biblioteca Nacional; ¿Angélica y Medoro?* i *Los seises de la catedral de Sevilla.*

vantes (p. 9), que tracta, com es pot suposar, d'En Juan Blanco de Paz; *La jornada real* (p. 201), on es pot veure quelcom referent a un passatge del *Don Quijote* (I, 18), i *Una escritura inédita de Cervantes* (p. 415), que és la de venda de les comedies *La Confusa* i *El trato de Costantinopla y Muerte de Selim.* Aquesta escriptura l'havía publicat abans en *La Ilustración Española y Americana* (Madrid, 1913). Nosaltres la transcriguérem en el vol. I, núm. 24 en tractar de la primera edició de les *Comedias.*

Cal advertir que en altres articles s'hi veuen guspires i notes cervantines.

2105 Cervantes | y la Ciudad de Córdoba | por | Francisco Rodríguez Marín | de la Real Academia Española, | correspondiente de la de Ciencias, Bellas Letras y Nobles Artes | de Córdoba y Director de la Biblioteca Nacional | Estudio premiado en los Juegos Florales y Certamen | que celebró aquella ciudad en mayo de 1914 | [Lema de l'autor amb les seves inicials : FESTINA LENTE.] | Madrid | Tipografía de la «Revista de Archivos» | Olózaga, 1. — Teléfono 3.185 | 1914. [46-X. c. 1

p. 190 × 122 mm. c. 136 × 77 mm. (8.º). 47 pp., la següent s. n.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Dedicatoria (pp. 1-6).

El text (pp. 7-47) comprèn un estudi, molt interessant, on demostra que els avis d'En Cervantes, per part de pares, foren de Còrdova. A la fi es troba el Colofó.

2106 Conferencias y Cursos breves organizados por el | Ministerio de Instrucción Pública y Bellas Artes | Lope de Vega | y Camila Lucinda | por | Francisco Rodríguez Marín | de la Real Academia Española | Conferencia leída en el Ateneo de Madrid | el día 21 de diciembre de 1913 | (Extracto del Boletín de la Real Academia Española, | año I, cuaderno III) | [Monograma de l'autor : FESTINA LENTE.] | Madrid | Tip. de la «Revista de Arch., Bibl. y Museos» | Olózaga, núm. 1. — Teléfono 3.185. | 1914. [41-VIII. c. 19

p. 247 × 164 mm. c. 180 × 99 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + 42 pp.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.).

El text (pp. 1-29) ens diu qui és aquesta *Camila Lucinda,* que no és altra que Micaela Luján.

Recordi's que en el *Don Quijote* hi figuren els noms de *Camila* (I, 33) i *Lucinda* (II, 73).

2107 CUYÁS, A. — El Centenario de Cervantes. [41-VIII. c. 23

El Hogar Español (VII, núm. 56), Madrid, abril 1914.

Tracta l'articulista de la quantitat entregada a *El Hogar Español* (unes 11,000 pessetes) per a erigir un monument a Cervantes en el Central Park de Nova York. Publica també una poesía que es llegí en la festa neoyorkina del 23 d'abril de 1875.

Referent a aquesta festa, vegeu el núm. 1021.

2108 Donde se escribió el Quijote. [36-IX. MC. III*

Alrededor del Mundo, Madrid, 18 gener 1914.

Tracta de la casa dita de Medrano a Argamasilla de Alba.

2109 [Títol de la coberta.] Liga Cervantina | Universal | Estatuto y Reglamento. [41-VIII. c. 11*

p. 140 × 98 mm. c. 107 × 63 mm. (16.º). 32 pp.; falten les pàgs. 7-10.

Els preliminars són : Portadella i llista del president i vice-presidents honoraris (pp. 1-6).

El text (pp. 11-32) conté l'estatut i reglament de l'esmentada Lliga.

L'objecte d'aquesta societat era l'ensenyança i expandiment «del idioma español» a l'Amèrica espanyola i en les altres nacions on no sia aquest el llenguatge oficial.

2110 Meditaciones | por | José Ortega y Gasset | Meditaciones | del Quijote | Meditación preliminar | Meditación primera | [Gravat.] | Publicaciones de la Residencia de Estudiantes | Serie II. — Vol. I | Madrid | 1914. [45-II

p. 186 × 123 mm. c. 126 × 68 mm. (8.º). 207 pp., la següent en blanc s. n., + 6 ff. s. n. Mig pergamí. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria, Portadella i un advertiment «Al lector» (pp. 1-59).

El text (pp. 67-207) solament comprèn dues meditacions : La preliminar i la primera. Cal advertir que abans del text s'hi troben tres fulles que són: dues portadelles i un lema, i al final hi ha la Taula.

Aquesta obra ha tingut ço que es pot dir èxit, per quant originà molts

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

articles crítics en alabança i censura. Hi va haver periodista que digué que era l'obra més seriosa que s'havía publicat referent al llibre cervantí, i també va dir-se que no eren comentaris cervantins. Nosaltres no som del parer de cap dels dos criteris; començarem afirmant que és una obra que pertany de ple al cervantisme, ja que l'autor escriu que intenta fer un estudi del quixotisme (p. 53), però, també, direm que aquest llibre de N'Ortega Gasset no és cap estudi del quixotisme, sinó d'un caire del quixotisme.

2111 MORENO CARBONERO, José. — Don Quijote en Sierra Morena. [37-X. c. 15

Mundo Gráfico (Revista popular ilustrada, IV, 166), Madrid, 30 desembre 1914.

Quadro. Ja que tractem d'aquest pintor hem de dir que així com En Jiménez Aranda es dedicà a il·lustrar pas a pas el *Don Quijote*, En Moreno Carbonero també s'ha llençat a pintar passatges del llibre cervantí, com : L'aventura dels molins de vent, La segona eixida de D. Quixot amb en Sanxo, La primera eixida de D. Quixot, D. Quixot ensenyant al seu escuder els exèrcits d'Alifanfaró i Pentapolí, i alguns altres.

Vegi's en la Sala Cervantes, de la Biblioteca Nacional de Madrid, una bona col·lecció d'obres artístiques d'aquest pintor amb assumptes quixotescos.

2112 Norberto González Aurioles | Cervantes en Córdoba | Estudio crítico-biográfico | Este trabajo fué premiado en el Certamen | de los Juegos florales celebrados en Córdoba, en 30 de | Mayo de 1914. | [Floró.] | Madrid | Imp. de la Viuda de Antonio Alvarez | Marqués de la Ensenada, 8. | 1914. [41-VIII. c. 11

p. 232 × 159 mm. c. 173 × 105 mm. (8.º). 56 pp.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella, Portada i Dedicatoria (pp. 1-6).

El text (pp. 7-47) és un treball de mèrit, el qual no deuen haver de passar per alt els biògrafs cervantins i probablement aprofitaràn quelcom de les conjectures que l'honorable cervantista expressa en el present estudi. A la fi es troben unes pàgines amb aclariments al text i copies de documents.

2113 *Nuevos documentos* | *Cervantinos* | hasta ahora inéditos | recogidos y anotados por | *Francisco Rodríguez Marín* | Académico de número de la Española | Consejero de Instrucción Pública y Director de la Biblioteca Nacional — Publícanse a expensas de | *la Real Academia Española* | [Marca de l'editor : *Real Acade-*

mia Española, 1714. Limpia, fija y da esplendor.] | Madrid | Tip. de la «Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos» | Olózaga, núm. 1. — Teléfono 3.185. | 1914. [44-VII

p. 235 × 160 mm. c. 164 × 90 mm. (8.º). IX pp., la següent en blanc s. n., + 376 pp. + 2 ff. s. n. Relligat en tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria i Pròleg (pp. I-IX).

El text (pp. 1-286) comprèn copies de cent vint-i-dos documents referents a Cervantes, a la seva familia i a la de la seva muller; segueixen després unes interessants «Notas» comentant el text dels esmentats documents, Facsímils de firmes, Registre de noms propis, Taula, Llista de les errades a corregir i Colofó.

Aquest llibre, com s'ha vist pel que portem descrit, és digne company dels publicats per En Pérez Pastor, que hem esmentat en el núm. 1431, i el pla és el mateix.

Els documents referents directament a En Miquel de Cervantes, són els assenyalats amb els núms. 68, 70, 72, 77, 82, 86-89, 91, 97, 98, 101-111, 114, 117, 121 i 122. També n'hi ha d'interessantíssims que tracten dels pares de Cervantes i del seu germà.

Els moderns biògrafs cervantins tenen, amb aquest volum, feina llarga i podràn assenyalar coses noves.

2114 San José, Diego. — Primero el amor y luego «El Quijote». [37-X. c. 15

Blanco y Negro (Revista ilustrada, XXIV, núm. 1,191), Madrid, 15 març 1914.

Es tracta d'un jovencell, fill de D. Alonso Pimentel, que, massa aficionat a la lectura del Quixot, creu arribat el moment de cercar-se la seva Dulcinea, essent aquesta una cosina seva; la qual, en veure's tractada com el famós cavaller ho fa amb la seva aimada, li recomana que estimi i vegi món primer i que després podrà llegir el llibre de Cervantes.

2115 Cervantes | y el Quijote Apocrifo | Conferencia leída en | el «Aula Maxima» del | Instituto Nacional el | 11 de Julio de 1914 | por | Octavio Méndez Pereira | Panamá | Imprenta Nacional. [41-VIII. c. 23

p. 186 × 104 mm. c. 142 × 62 mm. (12.º, repartit en un plec de 8 i un de 4). 29 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest opuscle, són : Portada, Advertencia i Portadella (pp. 1-6).

Biblioteca de Catalunya

El text (pp. 7-27) tracta, en sa major part, d'En Fernández de Avellaneda, fent un breu resum de les conjectures de qui pot ser el dit autor i comentaris al llibre que es publicà en 1614 (núm. 20), acabant amb un elogi dels personatges protagonistes del d'En Cervantes.

2116 Cervantes | et le | Romantisme Allemand | par | J.-J. A. Bertrand | Docteur ès lettres | Paris | Librairie Félix Alcan | 108, Boulevard Saint-Germain, 108 | 1914 | Tous droits de reproduction, de traduction et d'adaptation réservés pour tous pays. [45·VI*

p. 225 × 142 mm. c. 165 × 94 mm. (8.º). 3 ff. s. n. + VIII pp. + 635 pp., la següent en blanc s. n., + 18 ff. s. n. Tela vermella, amb teixell negre al llom.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Dedicatoria (3 ff. s. n.) i Pròleg (pp. I-VIII).

El text (pp. 1-635) va repartit en tretze capítols i una conclusió. A la fi es troba un Índex general de noms i un altre bibliogràfic, així com la Taula i Llista de les errades a corregir (18 ff. s. n.).

Aquesta obra és interessantíssima i d'alt estudi, plena d'erudició i demostrant un profund coneixement de la literatura alemanya. El pla és així: 1.r, comprèn els estudis cervàntics entre els anys 1750 a 1797, analitzant els treballs de Bertuch i de Soden, i les impressions crítiques de Butenschoen, Calvi, Blankenburg, i altres; 2.n, aquest capítol està dedicat a estudiar En Frederic Schlegel com a cervantista; 3.r, anàlisi de l'obra d'En Guillem Schlegel, en quant al llibre d'En Cervantes; 4.t, estudi d'En Tieck; 5.è, estudi d'En Schelling; 6.è, Ullada general a tota l'obra cervàntica dels crítics esmentats anteriorment; 7.è, Estudi de les primeres traduccions de l'època del romanticisme; 8.è, Les imitacions cervantines en el primer període romàntic; 9.è, Segueix estudiant la influencia del romanticisme i la lluita que tingué en aquell temps, així com els assaigs per a conciliar als uns i als altres; 10.è, La crisi nacional en la segona època romàntica que comprèn els anys 1800 al 1805; 11.è, Evolució literaria en els anys 1806 a 1820, capítol aquest on es tracta del descobriment de *La Tia Fingida*, i dels estudis referents a Cervantes fets per Keil, La Motte Fouqué, la traducció de les *Novelas* feta per En Siebmann i les imitacions de Kleist, Eichendorff, Hoffmann i d'altres; 12.è, Conté l'estudi de les últimes formes del romanticisme en els anys 1820 a 1830; 13.è, Anàlisi de Heine, i dels adversaris del romanticisme (anys 1830 a 1850). L'últim capítol està destinat a donar nota del moviment cervàntic a Alemanya entre els anys 1850-1913.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Per la breu ressenya que hem fet de les materies que entranya aquest llibre, bé es pot veure que és en extrem interessant; encara ho és molt més per la crítica serena i sense passió amb què exposa els fets.

2117 AGAPITO REVILLA, Juan. — La familia, los vecinos y los amigos de Cervantes en Valladolid, en 1605. (Capítulo de un libro que se comenzó a escribir y que no se terminará nunca.) [46-X. c. 1

Boletín de la Sociedad Castellana de Excursiones (XII, núms. 133-134), Valladolid, gener i febrer 1914.

Interessant estudi que ha pogut fer-se gracies als escorcollaments d'En Pérez Pastor i a la publicació de la causa de Valladolid.

2118 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | [Floró.] | Aleu-Editor | Valverde, 36, bajos. | Madrid — 1915. [46-IX*

p. 206 × 148 mm. c. 180 × 130 mm. (8.º). 429 pp., a doble columna, la següent en blanc s. n. Cartronet.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. 1-12).

El text (pp. 13-424) conté tot el llibre d'En Cervantes, ço és, la primera i la segona part (caps. 52 i 74). A la fi es troba la Taula.

Entre el text de la primera i segona part (pp. 211-214) s'hi troben els preliminars de la segona part : Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg.

És una edició econòmica, però el text és clar. Amb tot i veure's en la portada l'any 1915, en la coberta del volum es llegeix l'any 1916, i potser és això degut a què s'aprofitaren els exemplars per a vendre'ls amb motiu del tercer Centenari de la mort de Cervantes.

2119 Folletín de «Los Quijotes» | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | por | Miguel de Cervantes Saavedra | Tomo ... | Madrid | Tip. de «Los Quijotes» | Pasaje del Comercio, 8 | 1915. [46-III*

p. 155 × 110 mm. c. 130 × 80 mm. (4.t). 140 pp. les quatre primeres en paper groc.

Los Quijotes era el títol d'un setmanari madrileny, el qual, com a fulletó suplement, publicava el text de la novella cervantina.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquesta edició, que no va acabar-se, són : Portadeila, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pàgines I-XXIII).

El text (pp. 24-140) comprèn els quinze primers capítols i el començament del setzè, tots ells de la primera part.

2120 *Henrich y C.ª — Barcelona. — 1915* | *El Ingenioso Hidalgo* | D.ⁿ Quijote de | la Mancha | *compuesto* | *por* | Miguel de Cervantes | Saavedra | Novísima edición | corregida con presencia de la edición príncipe y de las | demás de Juan de la Cuesta, dialogada y reformada | con arreglo a la moderna ortografía, y conte- | niendo algunas notas aclaratorias inspiradas | en las de varios autores, entre otros | Clemencín, Pellicer, Covarrubias, | Cortejón, Rodríguez Marín | etc. [Portada gravada; dibuixada per F. Labarta.] [44-III

p. 180 × 110 mm. c. 158 × 90 mm. (16.º). XXXI pp., la següent en blanc s. n., + 974 pp.; 1 làm. de frontispici amb el retrat de Cervantes. Tapes propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Advertiment de l'editor, Prefaci, Portadella, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-XXXI).

El text (pp. 1-953) comprèn les dues parts de la novel·la (caps. 52 i 74). A la fi es troben algunes pàgines amb notes i la Taula. Cal advertir que el text de la primera part acaba en la pàg. 455; seguint després una portadella, la dedicatoria al Comte de Lemos i el pròleg de la segona part (pp. 457-460).

Aquesta edició està feta per un que no és cervantista, ni coneixedor de llibres de cavalleríes, car en la pàgina XI es llegeix que En Cervantes per a cridar l'atenció del públic vers el seu llibre, tingué d'escriure *El Buscapié;* també tracta del menyspreu que va fer el Duc de Béjar al llibre de Cervantes, i esmenta un poema cavalleresc, el *Merganta*, i les gestes de *Lancelot de Lago* i *Tristán de Leonés;* el primer deu ésser el «Morgante», i els altres noms, en castellà, són : Lanzarote de Lago i Tristán de Leonís. De les notes, amb tot i ésser d'altres autors, nò ha sabut escollir les millors, i el text és copiat en gran part del d'En Rodríguez Marín (núm. 2005).

2121 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | según el texto corregido y anotado por el Sr. Ochoa | Nueva edición americana | acompañada de un ensayo histórico sobre la vida y escritos | de Cervantes | por el Dr. Jorge Ticknor | autor de la «Historia de la Literatura Española» | [Marca de l'editor :

Marca registrada. INTER FOLIA FRUCTUS. D. A. B. C.º] | D. Appleton y Compañía | Chicago New York London | 1915. [46-IV*

p. 185 × 120 mm. c. 152 × 86 mm. (16.º, dividit en un plec de 12 i un de 4). LIV pp. + 695 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Advertiment amb data d'abril de 1865, Vida d'En Cervantes i estudi de les seves obres, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. I-LIV).

El text (pp. 1-688) conté tota la novel·la cervantina (caps. 52 i 74). A la fi es troba la Taula.

Cal advertir que entre les pp. 337-340 hi ha els preliminars de la segona part, ço és : la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg.

Aquesta edició és, a l'igual d'altres que hem esmentat (núm. 1243), estereotipada, d'una altra d'impresa en 1843, o bé de la núm. 1150.

2122 El Ingenioso Hidalgo | Dn. Quijote de | la Mancha | compuesto | por | Miguel de Cervantes | Saavedra | Novísima edición | corregida con presencia de la edición príncipe y de las | demás de Juan de la Cuesta, dialogada y reformada | con arreglo a la moderna ortografía, y conte- | niendo algunas notas aclaratorias inspiradas | en las de varios autores, entre otros | Clemencín, Pellicer, Covarrubias, | Cortejón, Rodríguez Marín | etc. | London | Hirschfeld Brothers, limited | 263 High Holborn, W. C. | 40 & 42 University Avenue, Glasgow | 133 North Thirteenth Street, Philadelphia. [Portada gravada. Dibuixada per F. Labarta.] [44-IX*

p. 185 × 117 mm. c. 158 × 90 mm. (16.º). XXXI pp., la següent en blanc s. n., + 974 pp.; 1 làmina-retrat de Cervantes.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Advertiment de l'editor, Prefaci, Portadella, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-XXXI).

El text (pp. 1-953) comprèn el de les dues parts de la novel·la (caps. 52 i 74). A la fi es troba la Taula, i abans unes poques pàgines amb notes.

És la mateixa edició de la núm. 2120. Es veu que en feren una grossa impressió, repartint-se els exemplars entre diversos editors. Cosa igual hem vist que feren en 1754 Durand, Bordelet, David, Leclerç, Brocas, Despilly i els dos David (núms. 238 i 239).

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

2123 Almanaque Cervantino | Galante | 1916 | 30 Cts. [37-X. c. 14

p. 240 × 165 mm. c. 190 × 130 mm. (8.º). 8 ff. s. n., a doble columna.

Aquesta impressió madrilenya va sortir a últims de l'any 1915.

Comprèn el text de la novel·la cervantina *El Celoso Extremeño.* A la primera plana es llegeixen unes ratlles firmades per N'Antoni Maura, i una, diem-ne, poesía, que porta per títol *¡Gloria a Cervantes!*, feta per En Mingo Revulgo. A la tercera plana de la coberta es llegeixen tres composicions poètiques, una de Cervantes, que és aquella que es llegeix en *El curioso impertinente*, que comença: «Es de vidrio la mujer», i les altres dues són el romanç *Los celos* i el sonet *A un valentón metido a pordiosero*, les quals són atribuïdes a ell.

2124 Novelas Ejemplares | Rinconete y Cortadillo | Miguel de Cervantes Saavedra | 1915 | Millá y Piñol (Editores) | Calle de Barbará, 15 — Barcelona. [42-IX. c. 4

p. 164 × 115 mm. c. 128 × 75 mm. (4.º). 16 pp. (incomplet).

Els preliminars d'aquest plec, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-16) conté el de la novel·la cervantina, seguint el d'En Rodríguez Marín, encara que no es diu enlloc.

Començà a publicar-se com a fulletó en la revista *Cervantes*, però havent deixat de sortir el número 2, va quedar sense acabar el text de la novel·la.

2125 La Ilustración Manchega. Revista mensual ilustrada. [46-X. c. 1*

Any XI, núms. 105, 106, 109 i 111. Alcázar de San Juan, juny, juliol, octubre i desembre 1915.

Com es pot suposar, aquesta revista féu una forta campanya en 1915 i 1916 defensant el naixement d'En Cervantes a Alcàzar de San Juan, i un dels més ferms paladins d'aquesta causa fou N'Antoni Castellanos. Procurarem donar nota dels articles que contenen els tres números d'aquesta revista:

Núm. 105. — *Notas de la corte*, article del Dr. Claros Biencobra, censurant el Comitè madrileny del tercer Centenari de la mort d'En Cervantes.

Núm. 106. — *Campaña incomprensible*, article d'En Castellanos i carta d'En B. Martín Mínguez; ambdós treballs dirigeixen els seus trets contra el Comitè executiu del Centenari.

Núm. 109. — *Campaña cervantina*, per N'Antoni Castellanos, té el mateix assumpte que l'anterior.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Núm. 110. — *Campaña cervantina*, article de N'Antoni Castellanos contra el P. Domingo, un romanso que conta la *Vida, Pasión y Muerte de D. Miguel de Cervantes Saavedra*, i *Una manifestación en honor de Cervantes*, tractant de la cavalcada que s'intentà fer per les festes en honor de Cervantes.

2126 Arte & Sport. [38-VIII. c. 1*

Any I, núm. 3 i 4. Barcelona, 10 i 17 abril 1915.

El número III conté un article que porta per títol *Monumento a Cervantes*, publicant el text de la *Gaceta* referent al concurs per al dit monument, i dient que també ha de fer-se'n un a Colom i un altre a Velázquez.

En el mateix número s'hi veu una reproducció d'un quadro d'En Fragonard, que forma part de la col·lecció d'En Josep Muñoz, de París, representant l'enterrament de Grisòstom (I, 14).

El número IV publica un altre quadre d'En Fragonard, propietat d'En La Sala, de Valencia; l'assumpte és la topada de D. Quixot amb els del poble del «rebuzno» (II, 25-27).

2127 Azorín. — Cervantes. [36-IX. MC. 1

La Vanguardia, Barcelona, 23 desembre 1915.

És un de tants articles que es llegeixen amb gust, per bé que ja sabem quines són les característiques de l'estil de l'autor de tants escrits com portem anotats en aquest Catàleg.

2128 Bancells Prat, J. — Lletra persana al cavaller D. Quixot. [37-X. c. 15*

L'Esquella de la Torratxa (Almanac per a 1916, p. 54), Barcelona.

Poesía.

2129 Camp, Federico. — El «Quijote» en las Bibliotecas de Napoleón. [05(46.71)*

Estudio (any III, t. XI, pp. 354-363), Barcelona, 1915.

Ens descriu l'articulista la biblioteca del castell de Malmaison, la del gabinet particular de les Tulleríes i la del Trianón; el Quixot figurava en aquesta última. També ens fa saber que fou un llibre que llegía l'emperador a Santa Elena, segons diu el Comte de les Cases en el *Memorial*.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

2130 Cervantes pretendiente. [36-IX. MC. 11

El Noticiero Universal, Barcelona, 19 novembre 1915.

Publica la «Información de Miguel Cervantes Saavedra exponiendo sus méritos y servicios hechos en Italia, en la batalla naval de Lepanto y en otras partes, con motivo de solicitar uno de los oficios vacantes en las Indias», amb data de 21 de maig de 1590, i la «Nota», en la que es fa menció dels serveis fets per En Cervantes per a la seva patria.

2131 Cervantes. Revista semanal de literatura. [38-VIII. 17

Any I, núms. 1 i 2. Barcelona, 13 i 20 novembre 1915. p. 330 × 225 mm.

Publicava com a fulletó la novel·la d'En Cervantes *Rinconete y Cortadillo* (núm. 2124); va començar també a insertar un treball de l'autor d'aquestes notes, intitulat *Don Quijote en el teatro*.

2132 GIVANEL MAS, J. — La col·lecció cervantina de N'Isidro Bonsoms.

Butlletí de la Biblioteca de Catalunya (pp. 145-152), Barcelona, 1915.

L'autor demostra la importància i la vàlua de la col·lecció Bonsoms i descriu les obres cervantines que figuren en la dita col·lecció, corresponents als anys 1605-1620. Cinquanta títols que corresponen als núms. 2-19 i 20-51 del present Catàleg.

2133 J. Givanel Mas | Una mascarada | quixotesca | celebrada a Barcelona | l'any 1633. [37-X. c. 15*

p. 280 × 200 mm. c. 170 × 125 mm. (4.º). 29 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. de colofó.

Els preliminars són : Portada, Dedicatoria a En Ramón Miquel i Planas i Introducció (pp. 1-10).

El text (pp. 11-29) comprèn el de la descripció de la mascarada que es féu a Barcelona el 31 de gener de l'any 1633. (Vegeu el núm. 72).

La Introducció ve a ésser un estudi de les mascarades inspirades en el Quixot. Comentant el text s'hi troben notes referents, en sa major part, a obres cavalleresques.

Tiratge a part del *Butlletí de l'Ateneu Barcelonès*.

* Exemplar pertanyent al fons de la Biblioteca de Catalunya.

2134 MESA, Enrique de. — El espíritu de Cervantes. [36-IX. MC. I

El Noticiero Universal, Barcelona, 26 novembre 1915.

Censura el tercer Centenari del Quixot, dient que oficialment no en va quedar gairebé res, i escriu que amb motiu del tercer Centenari de la mort d'En Cervantes li sembla que passarà igual, per tal com el poble no sent l'esperit d'En Cervantes, així com Alemanya, per exemple, sent veneració per Goethe i Bèlgica per Rubens.

2135 MONZÓN, Guillermo. — Ante la tumba de Cervantes. [36-IX. MC. I

El Correo Catalán, Barcelona, 17 juny 1915.

Poesía.

2136 Moreto y Cabaña | El Licenciado | Vidriera | Drama en tres ac- | tos. | Biblioteca | Teatro Popvlar. | Barcelona. [41-VIII. c. 20

p. 190 × 122 mm. c. 145 × 80 mm. (8.º). 92 pp. Escrit a mà, en la Portada, «Givanel, 1915».

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella, Portada i Repartiment (pp. 1-4).

El text (pp. 5-92) va repartit en tres actes, amb dinou, setze i quinze escenes, respectivament.

Vegeu, referent a aquesta obra, ço que hem dit en el núm. 216.

Aquesta publicació és de l'any 1915, com vàrem escriure a la portada, i està copiada d'un de tants exemplars com s'imprimiren al segle XVIII, probablement de l'edició barcelonina feta per en Joan Serra i Nadal. El nou editor dividí les jornades en escenes.

2137 OLIVER, Miguel S. — Alrededor de un centenario. Cervantes y Cataluña. [36-IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelona, 24 abril 1915.

Un dels articles més importants que tractant d'En Cervantes han sortit de la ploma del malaurat periodista, digne companyó dels intitulats *Tres épocas de Cervantes.*

2138 OLIVER, Miguel S. — Alrededor de un centenario. Indagaciones cervantinas. [36-IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelona, 1 i 8 maig 1915.

Comentaris suggerits per la lectura del llibre d'En Rodríguez Marín, *Nuevos documentos cervantinos* (núm. 2113).

2139 Oliver, Miguel S. — Conversaciones del Centenario. Tres épocas de Cervantes. [36-IX. MC. II

La Vanguardia, Barcelona, 2, 9, 16, 23 i 30 octubre 1905.

Aquests cinc articles vénen a ser uns comentaris referents a la vida d'En Cervantes. Aquestes tres èpoques són : Primera, de 1547-1580; segona, 1580-1595, i l'última, d'aquesta data fins a 1616; ço és : l'heroica, la del vagabund i la literaria.

Aquests cinc articles van ser reproduïts en el diari *La Almudaina*, de Palma de Mallorca.

2140 Oliver, Miguel S. — De Barcelona. Crónicas fugaces. [38.-VIII. c. 1

La Ilustración Artística (XXXIV, núm. 1,749), Barcelona, 1915.

Article referent a la donació feta per En Bonsoms a l'Institut d'Estudis Catalans, de la Biblioteca Cervantina, i comentaris al cervantisme català i al catalanisme d'En Cervantes. Esmenta, entre les col·leccions cervantines, la de N'Andreu, al nostre entendre vol dir la d'En Rius.

2141 Oliver, Miguel S. — En torno del centenario. Cervantes en Sevilla. [36-IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelona, 7 agost 1915.

Article concebut llegint els treballs d'En Rodríguez Marín, i, entre altres, els esmentats en els núms. 1485 i 1581.

2142 Ramón Pomés Soler | Vidas | Célebres | Biografías de algu- | nos grandes hombres | Retratos a la pluma de Francisco Vall | Librería de Perelló y Vergés, editores | Pelayo, 20 : : Barcelona : : Año 1915. [Portada enquadrada.] [46-III*

p. 210 × 136 mm. c. 160 × 96 mm. (8.º). 90 pp. + 2 ff. s. n. Tela. Relligadura propia de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Advertiment (pp. 1-6).

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

El text (pp. 7-90) comprèn diverses biografíes. En la p. 87, se'n troba una que tracta d'En Cervantes.

2143 SÁNCHEZ ROJAS, José. — Del centenario cervantesco. La obra de Cervantes. [36-IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelòna, 1.r setembre 1915.

Comentaris a un paràgraf del llibre de l'Unamuno, *Vida de Don Quijote y Sancho* (núm. 1854).

2144 SÁNCHEZ ROJAS, José. — Las mujeres y Cervantes. Preciosilla. [36-IX. MC. II

La Vanguardia, Barcelona, 9 abril 1915.

Aquest article evoca la figura de l'heroïna de *La Gitanilla*. Forma part, refós i donant-li més extensió, del volum *Las mujeres del Quijote* (Barcelona, Montaner i Simón, 1916).

2145 SÁNCHEZ ROJAS, José. — Las mujeres y Cervantes. Cornelia Bentivoglio. [36-IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelona, 23 abril 1915.

Impressió suggerida per la lectura de *La Señora Cornelia*. Aquest article fou refós després i publicat en el volum *Las Mujeres de Cervantes* (Barcelona, Montaner y Simón, 1916).

2146 SÁNCHEZ ROJAS, José. — Meditaciones. Lo cómico en «Don Quijote». [36-IX. MC. I

La Vanguardia, Barcelona, 12 maig 1915.

Aquest treball no ens parla del fons còmic que es veu en certs passatges del llibre, sinó del costat còmic des del qual la majoría dels llegidors veuen els fets de l'heroi amb el fracàs que li esdevé tot seguit; però, té molta raó en escriure que «el aspecto cómico del *Quijote* yace soterrado en una inmensa capa de melancolía».

2147 Vidas de Grandes Hombres | publicadas bajo la dirección de D. Juan Palau Vera | Vida de | Cervantes | por | Manuel de Montoliu | Licenciado en Filosofía y Letras | Ex alumno del Seminario románico de la Universidad | de

Halle a S. (Alemania) | [Escut de l'editor.] | S. A. Industrias Gráficas — Seix y Barral Herms. | Editores | Provenza, 219 : : Barcelona | 1915. [44·VI

p. 182 × 136 mm. c. 145 × 103 mm. (8.º). 89 pp., la següent en blanc s. n.; 13 làms. Tapes en tela blava, amb títol als plans. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Prefaci (pp. 1-7). El text (pp. 9-89) conté la vida d'En Cervantes, tenint molt presents les biografíes fetes per Fernández de Navarrete (núm. 474) i Fitzmaurice-Kelly (núm. 1365).

2148 M[OREL]-F[ATIO], A. — Duelos y quebrantos. [06 (44.71)*

Bulletin Hispanique (XVII, p. 59), Bordeaux.

Notes per a un comentari d'un passatge del *Don Quijote* (I, 1).

2149 MONNER SANS, R. — El retrato de Cervantes. [36·IX. MC. II

La Nación (XLV, núm. 15.778), Buenos Aires, 25, novembre 1915.

Tracta de la tan debatuda qüestió de la pintura atribuïda a En Jáuregui que posseeix la R. Academia Española, decantant-se amb els que opinen que no és el retrat d'En Cervantes; també estudía l'oració : «pues le diera mi retrato el famoso Don Iuan de Xaurigui...» que es llegeix en el pròleg de les *Novelas*.

2150 Ante el Centenario : La casa de Cervantes. [36·IX. MC. II

El Pueblo Manchego, Ciudad Real, 22 novembre 1915.

Amb el subtítol de *Labor patriótica* copía l'articulista la informació feta pel Marquès de la Vega Inclàn, referent a la compra i reformes fetes en la casa de Cervantes en Valladolid.

2151 Vida Manchega. [46·X. c. 1*

Any IV, núm. 151. Ciudad Real, 10 desembre 1915.

Aquest número conté : *La cuna de Cervantes*, fragment de l'acta notarial referent a la partida de baptisme del Cervantes d'Alcázar de San Juan, i *La prensa manchega y el Centenario de Cervantes*, article publicat abans en *El Día*, de Toledo.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

2152 SEGOVIA, Alberto de. — Crónicas para «La Alhambra». La estatua de Cervantes. [42-IX. c. 19

La Alhambra (XVIII, núm. 419), Granada, 15 setembre, 1915.

Tracta del monument madrileny dedicat a Cervantes en la plaça de les Corts.

2153 VALLADAR, Francisco de P. — Para la «Crónica de la Provincia». El Centenario de Cervantes. [42-IX. c. 19

La Alhambra (XVIII, núm. 423), Granada, 1915.

Article escrit amb petits apuntaments cervantins, extractes d'altres autors, etc., fent tots ells referencia a l'estada de Cervantes a Andalusía.

2154 Specially engraved from an unpublished manuscript | «Songs and Scenes from Don Quixote» | Composed by Ernest Austin. [Títol del peu de la fulla.] [38-VIII. c. I[1]

p. 381 × 157 mm. c. 326 × 225 (214) mm. 1 full. Escrit a mà : «Publicat pels editors Lowe and Brydone, a Londres, en 1915. Eduard Toda.»

Comprèn fragments d'una obra musical, dedicada al llibre cervantí. Opinem que el treball del compositor Austín segueix inèdit.

2155 *Al margen de* | *los clásicos* | por | Azorín | [Gravat.] | *Publicaciones de la Residencia de Estudiantes* | Serie II. — Vol. 2 | Madrid | 1915. [32-VII

p. 185 × 120 mm. c. 125 × 67 mm. (8.º). 232 pp. + 6 ff. s. n., el darrer de colofó. Mig pergamí. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria i una com Introducció (pp. 5-12, cal advertir que abans s'hi troben dues fulles en blanc).

El text (pp. 13-232) conté diversos estudis.[2] A la fi es troba la Taula.

Els treballs més interessants per a nosaltres són els següents : *Al margen del «Quijote»*, p. 73; *Al margen de «La fuerza de la sangre»*, p. 97; *Cervantes en*

1. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.
2. Aquestes són, a part dels cervantins : *Los poetas primitivos*, *El Romancero*, *Fray Luis de León*, *Garcilaso*, *Góngora*, *Bartolomé Argensola*, *Quevedo*, *Al margen de «La Vida es sueño»*, *José Somoza* i *Bécquer*.

el «Persiles», p. 107, i *Al margen del «Persiles»*, p. 121. Com es pot suposar, són comentaris fets o suggerits per la lectura dels esmentats textos cervantins. No cal dir que tots ells es llegeixen amb gust.

Aquests articles s'havíen publicat abans en diversos periòdics, en *La Vanguardia*, de Barcelona, per exemple. Vegeu el núm. 2090.

2156 Anaya Ruíz, Francisco. — Conmemoración redentora. [36-IX. MC. III

Nuevo Mundo (Revista popular ilustrada, XXII, núms. 1,122), Madrid, 10 juliol 1915.

Article referent a la celebració del tercer Centenari de Cervantes.

2157 Apuntes | para dos obras | relacionadas con Cervantes | con algunos documentos inéditos | recogidos y expuestos | por | José M.ª de Ortega Morejón | Madrid | Tip. de la «Rev. de Arch., Bibliotecas y Museos» | Olózaga, 1. — Teléfono 3.185. | 1915. [45-I

p. 185 × 120 mm. c. 136 × 75 mm. (8.º). 210 pp. + 1 f. s. n.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Portadella (pp. 3-6, cal advertir que les pàgs. 1 i 2 són blanques).

El text (pp. 5-186) comprèn dos estudis : Un dedicat a la comedia, atribuïda a Cervantes, *La Soberana Virgen de Guadalupe*, de la qual n'hem fet esment en el núm. 856, i l'altre ens dóna a conèixer un fragment d'un testament inèdit atorgat per la filla d'En Cervantes, Na Isabel Saavedra. A la fi del volum es troben algunes copies de documents relatius als dits treballs.

Creiem que després de llegit el primer estudi ja ningú inclourà entre les obres d'En Cervantes *La Soberana Virgen de Guadalupe*, i quedarà com una de tantes coses atribuïdes a ell, però sens veritables arguments. En quant al segón, és d'interès per als biògrafs cervantins.

2158 Aurelio Baig Baños | Quién fué el Licenciado | Alonso Fernández | de Avellaneda | Ensayo sobre la estructura espiritual | del | Falso Quijote | Religiosidad de Cervantes | Carta del Excmo Sr. Director de la Biblioteca Nacional | D. Francisco Rodríguez Marín | Véndese en | la Librería | Gabriel Molina | Sucesor de | Viuda de Rico | Travesía del Arenal, núm. 1. Madrid. [44-VI

p. 235 × 160 mm. c. 178 × 105 mm. (8.º). 336 pp. Mitja pell.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Llista de les obres de l'autor, Dedicatoría a En Rodríguez Marín, Taula, Llista de les erra-

des a corregir, Carta-Pròleg d'En Rodríguez Marín i el Pròleg de l'autor (pàgines 1-32).

El text va dividit en dues parts : Primera, «Ensayo sobre la contextura espiritual del Quijote de Avellaneda, y sobre quién pudo ser el émulo de Cervantes» (pp. 33-214), i la segona, «Religiosidad de Cervantes» (pp. 215-289). A la fi es troben tres apèndixs referents a la primera part.

Després d'haver llegit amb deteniment el llibre d'En Baig i Baños, hem de dir, amb En Rodríguez Marín, que amb tot i la solució que dóna l'autor, seguirà en peu la qüestió i continuarà preguntant-se : ¿Qui és, En Fernández de Avellaneda? Segons En Baig és el palentí fra Alonso Fernández, idea aquesta que ja ens l'havía donat N'Adolf de Castro en les seves notes a *El Buscapié;*[1] i això sabut, cal preguntar novament : ¿És igual l'estil d'aquest frare amb el de l'autor del Quixot imprès a Tarragona? Això ja és més difícil de contestar.

Demà que la sort ens fes trobar una obra firmada per un Fernández de Avellaneda, no diríem nosaltres que pertany a l'autor del Quixot imprès a Tarragona en 1614, fins després d'haver fet un profund estudi comparatiu de l'estil de les dites obres, i haver vist que els girs, la construcció, els modismes i certes frases d'aquelles que són característiques d'un escriptor fossin usades en una i altra obra.

2159 AZORÍN. — Rabelesistas y Cervantistas. [36-IX. MC. II

A B C, Madrid, 28 octubre 1915.

Censura, i amb raó, els enamorats d'un autor que volen que aquest ho sigui tot. Els rabelesians a França i els cervantistes a Espanya han fet un sens fi de ridicoleses.

2160 Baldomero Villegas | Año 1915 | Cervantes, luz del mundo | Enseñanzas Cervantinas | crítico-apologético-metafísicas | Discurso leído en el | Ateneo de Madrid el | 12 de Abril de 1915. | 3.ª Conferencia | En lo militar | Imp. Fortanet | Madrid. [46-VIII. c. 1[2]

p. 210 × 133 mm. c. 152 × 80 mm. (8.º). 48 pp.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-38) comprèn un estudi referent al discurs de les armes i les lletres que es llegeix en el *Don Quijote* (I, 38).

1. Vegeu *Don Quijote*, Madrid, Gaspar y Roig, 1850, p. X.
2 Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Segueix una mena d'apèndix, que porta per títol: *Cervantistas que alumbran y Cervantistas que queman,* on es queixa de l'oposició que troben les doctrines noves que ell exposa, davant en Rodríguez Marín, com abans l'havíen trobada davant en Valera i Menéndez i Pelayo.

2161 BARRIOBERO, Eduardo. — Dos capítulos del Don Quijote suprimidos por la censura. [41-VIII. c. 23

Los Contemporáneos (núm. 351), Madrid, 17 setembre 1915.

L'autor figura haver comprat a un antiquari de Tolèdol una petita cartera on havía un manuscrit amb dos capítols del *Don Quijote,* i un amic, entès en paleografía, els hi transcriu. Aquests dos capítols pertanyen a la segona part.

Recordi's que en el *Don Quijote,* Cervantes posa com a adquirida a Tolèdol la continuació de la novel·la, i un moresc aljamiat li tradueix.

2162 BERRUETA, Marian D. — ¡Don Quijote, neutral! [36-IX. MC. III

Nuevo Mundo (XXII, núm. 1,096), Madrid, 9 gener 1915.

Segons l'articulista, D. Quixot mai fou neutral, i si Espanya és el país del famós cavaller, hauría de fer-se quelcom de gran i arrogant. L'autor és partidari que Espanya hagués intervingut en la gran guerra.

2163 Boletín del Tercer Centenario | de la | muerte de Cervantes. [46-VI. c. 2

Fascs. I-III. Madrid, 1915.

D'aquesta publicació solament hi ha tres números, ignorem si van publicar-se els dotze de què havía de constar la col·lecció.

Es diu en el Prospecte que sortirà mensualment un número, i això no va complir-se, per tal com el primer porta data de 31 de maig de 1915, el segón comprèn de maig a octubre i el tercer és de novembre. També es diu que cada número tindrà trenta dues pàgines de text, i com que la publicació comprèn set mesos, resulta que hauríen d'haver-se publicat dues centes vint-i-quatre pàgines, i solament se'n publicaren cent trenta dues. També es llegeix que «no publicaremos, ni por excepción, trabajos literarios»; i en el número segón ens trobem amb l'article *Cervantes, símbolo de unión,* d'En Francisco Cobos.

Publica R. D., les constitucions de les «Juntas del Centenario» en diverses poblacions, notes referents a concursos, etc.

2164 Cervantes y el Evangelio | o | el Simbolismo del Quijote | por | Miguel Cortacero y Velasco | Presbítero | No hay nada nuevo de- | bajo del sol. | Eclesiastes, I. X. | Precio: 3 ptas. | Madrid | Imprenta de los Hijos de Gómez Fuentenebro | calle de Bordodores, 10 | 1915. [44-VII

p. 186 × 123 mm. c. 128 × 73 mm. (8.º). 4 ff. s. n. + 248 pp. Mig pergamí. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars, són : Portadella, Portada i nota del registre (3 ff. s. n., però abans hi ha una fulla blanca).

El text (pp. 1-248) va dividit en dues parts, començant la segona en la pàg. 183. Cada part fa relació a una de les dues en què està repartit el text cervantí.

En aquesta obra hem vist pàgines copiades del llibre del mateix autor *Don Quijote y Sancho* (núm. 2167); però, si en aquest estudiava punts concrets del llibre cervantí, ara analitza pas a pas el text de la novel·la, esforçant-se en trobor-hi una forta influencia dels Sants Evangelis; com diu l'autor: «Vamos a demostrar que el *Quijote* tiene en sus páginas, o sea en sus dichos y hechos muchísimas semejanzas tomadas del Evangelio y Jesucristo.» Com pot veure el llegidor, és, aquest, un llibre company dels de Polinous i Villegas (núms. 1373 i 1462), amb la diferencia que aquells hi veuen una diatriba contra la Religió, i En Cortacero hi demostra una forta inspiració dels llibres sants; el simbolisme que hi sospiten els dits autors són diametralment oposats. Qui recordi el que hem dit en els esmentats llocs, compendrà aquesta manera de veure i desxifrar el text cervantí; vegi's com ho tracta el nou autor : Ens parla del començament de la novel·la, quan explica que D. Quixot seguí moltes terres per comprar llibres de cavalleríes, i diu que «había en el cielo un hidalgo *tan ocioso* (porque para Dios el obrar es como nada), tan dado a leer en las miserias, pecados y crímenes de los hombres, que vendió todas las fanegas del cielo y de todos los mundos creados por Él. Llamóse el primero *El Quijote*, el segundo Jesucristo, ante el que tienen de doblar la rodilla el cielo, la tierra y los infiernos.» No es podrà dir que això no sigui un comentari nou. En una cosa igual ens trobem quan ens descriu la mala nit que passà D. Quixot a l'hostal, allí on fou curat de moment i més tard apallissat pel traginer d'Arèvalo, fet aquest que diu que és el simbolisme de la naixença de Jesús, transcrivint per a millor claredat el passatge de l'Evangeli de sant Lluc, II, 7. Però no s'acaba aquí el paral·lelisme o la influencia que rebé Cervantes dels Evangelis en dir de l'autor, sinó que en molts altres llocs hi veu el P. Cortacero certa semblança, cosa aquesta que hem de confessar no hem sabut trobar-hi. Escriu l'autor que : «El Verbo divino sale de la patria celestial y se viste con la naturaleza humana limpia de todo pecado. Cervantes dice de D. Quijote, que limpias las armas de sus abuelos tomadas de orín y moho, se arma caballero capaz

de realizar todas las empresas... El Verbo divino ya encarnado se llama Jesús. Cervantes, dice de su ingenioso hidalgo, que no contento con llamarse D. Quijote le agrega el sobrenombre del lugar donde naciera, a semejanza de Jesús que tomó el nombre de su patria, Nazareth... Jesús encuentra a la Humanidad atada por Satanás al árbol de todas sus grandes iniquidades y Cervantes, para no ser menos, hace que su caballero ficticio vea atado a un árbol a Andresillo, e injustamente azotado por su amo...» I no seguim copiant perquè tot quant hem transcrit ja dóna idea de com el P. Cortacero veu les coses i fets del *Don Quijote*. Tota la primera part del llibre cervantí és, segons l'autor, un símbol dels sants Evangelis en quant a la vida de Jesús; la segona part «sigue al Evangelio en todas aquellas cosas que hizo Jesús ya muerto y resucitado hasta su Ascensión a los cielos», i fins s'hi veu la resurrecció de la carn...

2165 Cobos, Francisco. — Cuestiones Cervantinas. El Centenario de Cervantes. [36-IX. MC. III*

La Ilustración Española y Americana (segona època, any LIX, núm. 41), Madrid, 1915.

És una exhortació als americans, interessant-los a què contribueixin al Centenari.

2166 Cobos, Francisco. — Cuestiones Cervantinas. La Casa de Cervantes. [36-IX. MC. III*

La Ilustración Española y Americana (segona època, any LIX, núm. 42), Madrid, 1915.

Fa referència a la casa en què va viure En Cervantes a Valladolid. Acompanyen al text unes vistes del pati, façana i interior de la casa.

2167 Don Quijote y Sancho | nuevos comentarios | por | Miguel Cortacero y Velasco | Presbítero | [Floró.] Madrid | Tip. de la «Rev. de Archs., Bibliotecas y Museos» | Olózaga, 1. — Teléfono 3.185. | 1915. [45-III

p. 183 × 120 mm. c. 135 × 75 mm. (8.º). 190 pp. Mig pergamí. Ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria i Advertiment «Al lector» (pp. 1-7).

El text (pp. 9-187) va repartit en divuit capítols i un apèndix. Seguint després la Taula.

Aquest llibre, com ja es diu en la portada, comprèn uns comentaris dedicats

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

al *Don Quijote*, però no tractant un sol punt del llibre cervantí en cada comentari, sinó diversos, els quals fan referencia a una sola materia; així, per exemple, en tractar en el cap XI, de «¿Quién fué Dulcinea del Toboso?», esmenta els passatges del llibre de Cervantes on es tracta de les faccions, familia, etc., de l'enamorada de l'heroi manxeç, fent comentaris a l'ensems i transcrivint tot quant referent a aquest punt han dit altres comentaristes (Rodríguez Marín, Unamuno, Menéndez i Pelayo), glossant algunes de les idees d'aquests, i senyalant textos del *Càntic dels Càntics* per a demostrar que Cervantes s'inspirà en aquest llibre per fer el retrat de Dulcinea. Un altre passatge on també es veu originalitat es troba en el cap. XVI, on tracta de la discussió que tingueren el canonge de Tolèdol i D. Quixot, tractant dels llibres de cavalleríes; segons el P. Cortacero la magnífica descripció que es fa de la part fantàstica que contenen els dits llibres està inspirada en el Corà, «refiriendo las felicidades y goces que disfrutarán en el Edén les hijos de Mahoma». Però hem de dir que després d'haver llegit els dos capítols esmentats, seguim dubtant que Cervantes s'inspirés en ambdós passatges en el *Càntic dels Càntics* i en el *Corà*, i en canvi, fullejant bé els llibres de cavalleríes, hi trobaríem els models dels esmentats paràgrafs cervantins.

De totes maneres, el llibre de què tractem és bo que sigui conegut, perquè podrà obrir nous punts de vista en certs passatges quixotescos.

2168 El Andalucismo y el Cordobesismo | de | Miguel de Cervantes | por | Francisco Rodríguez Marín | de la Real Academia Española | Discurso leído en los Juegos Florales de Córdoba | la noche del 24 de mayo de 1915 | [Monograma de l'autor : FESTINA LENTE.] | Madrid | Tipografía de la «Revista de Arch., Bibl. y Museos» | Olózaga, 1. — Teléfono 3.185. | 1915. [37-IX. c. 16

p. 240 × 160 mm. c. 160 × 90 mm. (8.º). 30 pp.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella i Portada (pp. 3-6), cal advertir que les pp. 1 i 2 són blanques.

El text (pp. 7-30) desenrotlla el tema següent : Cervantes demostra en la seva obra que no podía menys que ser andalús; i essent andalús, forçosament havía de ser de Còrdova. I amb exemples del Quixot i altres obres d'En Cervantes demostra l'andalusisme d'aquest.

2169 El Quijote a tijera. [36-IX. MC. III*

Alrededor del Mundo, Madrid, 11 octubre 1915.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Es tracta d'un treball fet pel sevillà Pere Lazo, consistent en quaranta vuit dibuixos senyalats sobre cartrolina amb la punta d'una estisora. Els originals pertanyen a la Casa reial i els dibuixos foren reproduïts i publicats en 1916 (Madrid, Rubinos).

2170 El Quijote | y su Época | por | José de Armas | C. de la Real Academia Española y «The Hispanic Society | of America»; individuo de número de la Academia de la | Historia, de Cuba, etc. | [Marca de l'editor.] | Renacimiento | [A dues columnes. Columna primera:] Madrid | San Marcos, 42 | [Columna segona:] Buenos Aires | Libertad, 172 | [Al mig:] 1915. 45-VII*

p. 195 × 125 mm. c. 143 × 78 mm. (8.º). 267 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Pròleg (pàgines 1-9).

El text (pp. 11-256) va dividit en les següents parts : 1.ª, *Vida de Cervantes* (5 caps. i un epíleg); 2.ª, *El Quijote y su tiempo* (13 caps.); 3.ª; *La idea del Quijote en Inglaterra desde Chaucer hasta Beaumont y Fletcher* (3 caps.), i 4.ª, *La época literaria de Cervantes* (1 cap.); seguint després dos apèndixs i una addenda, dedicats a tractar de *La tía fingida*, dels centenaris de Cervantes y Shakespeare i observacions referents a passatges anteriors. A la fi del volum es troba la Taula i llista de les errades a corregir.

Aquest llibre és d'aquells que es llegeixen amb gust; s'hi troben idees personals, les quals, amb tot i no sempre ésser encertades, no desentonen. És cert que defensa coses difícils de provar, com en dir que Lope de Vega és l'autor del Quixot imprès a Tarragona en 1614. Tampoc podem creure que Cervantes dediqués el primer tom del *Don Quijote* al duc de Béjar «para burlarse de su ignorancia». De totes maneres, si mirem en conjunt la vida de Cervantes i l'estudi referent al Quixot i el seu temps, hi trobarem una visió ben centrada de Cervantes i de la seva obra.

El capítol interessant és el dedicat a donar idea del Quixot a Anglaterra en el segle XVII, on ens parla de l'obra de Shakespeare i Fletcher *Cardeni*, de *The Knight of the burning pestle*, de Beaumont i Fletcher; de *Amends for ladies*, de Field, i *The Coxcomb*, de Fletcher, totes aquestes obres inspirades en el llibre cervantí.

2171 El retrato | de | Cervantes | por | Narciso Sentenach | carta abierta | (De la Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos.) | Madrid | Tip. de la «Revista

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

de Archivos, Bibliotecas y Museos» | Olózaga, núm. 1. — Teléfono 3.185. | 1915. [38-VIII. c. 13

p. 243 × 164 mm. c. 185 × 113 mm. (4.º). 12 pp.

Els preliminars d'aquest fulletó són corresponent solament a la Portada (pàgines 1-2).

El text (pp. 3-12) tracta d'una contestació a l'estudi d'En Puyol (número 2172) referent a la suposta pintura d'En Jáuregui.

2172 El supuesto retrato | de Cervantes | Sospechas de falsedad que sugiere | el atribuído a Jáuregui, propiedad | de la Real Academia Española | por | Julio Puyol | Madrid | Imprenta Clásica Española | Cardenal Cisneros, 10. — Teléfono 4.430 | 1915. [41-VIII. c. 11

p. 250 × 170 mm. c. 183 × 89 mm. (8.º). 39 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. d'índex.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-39) tracta, com es diu en la portada, de la discussió promoguda pel retrat donat per N'Albiol a la R. Academia Española (vegi's números 2017, 2022, 2026, 2027, 2043 i 2048).

Aquest fulletó és un tiratge a part de les pàgs. 61-95 de la *Revista Crítica Hispano-Americana*, I, 2 (núm. 2184).

2173 El supuesto retrato | de Cervantes | réplica | a una contestación inverosímil | por | Julio Puyol | Madrid | Imprenta Clásica Española | Cardenal Cisneros, 10. — Teléf. 4.430 | 1915. [38-VIII. c. 13

p. 250 × 170 mm. c. 183 × 98 mm. (8.º). 16 pp.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-16) és una réplica, o la carta d'En Sentenach esmentada en el núm. 2171.

Aquest fulletó és el tiratge a part del treball publicat en la *Revista Crítica Hispano-Americana* (Madrid, I, pp. 156-168). Vegeu núm. 2184.

2174 El Teatro | de Cervantes | Estudio crítico | por el Doctor | Armando Cotarelo y Valledor | Decano de la Facultad de Filosofía y Letras y Catedrático | por oposición, de Lengua y Literatura Españolas en la | Universidad de Santiago, Individuo Correspondiente de las | Reales Academias Española, de la Historia y Gallega, etc. | Obra laureada con el premio Berwick y Alba por | voto unánime

de la Real Academia Española | Lema: | «Y vuesa merced, señor Cervantes — dijo | el —, ¿ha sido aficionado a la carátula? ¿Ha | compuesto alguna comedia?» | Cervantes, Adjunta al Parnaso. | [Escut.] | Madrid | Tip. de la «Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos» | Olozaga, núm. 1. — Teléfono 3.185. | 1915.

[44-VIII

p. 245 × 160 mm. c. 180 × 99 mm. (8.º). 770 pp. + 1 f. s. n. de colofó. Mitja pell.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Dedicatoria i Introducció (pp. 1-9).

El text va repartit en quatre parts, veient-se abans de cada una una Portadella. Aquelles porten els títols de : *Generalidades*, contenint-hi sis capítols on s'estudía el Teatre abans de Cervantes, aquest com autor de comedies, els traços característics d'aquestes, el seu ordre cronològic, els «entremeses», els còmics contemporanis de Cervantes i opinions de la crítica referent al teatre cervantí (pp. 13-116). La segona part s'intitula *Comedias*, i conté deu capítols, on s'estudien *La Numancia, El trato de Argel, Los baños de Argel, El gallardo español, La gran sultana, El rufián dichoso, Pedro de Urdemalas, La entretenida, El laberinto de amor* i *La casa de los celos*, tractant de les figures reals que intervenen en les dites comedies, l'argument, el fons històric i la influencia que han tingut en altres obres del teatre castellà (pp. 119-512); la tercera part, intitulada *Entremeses*, conté un estudi d'aquestes petites obretes de Cervantes, i en vuit capítols tracta d'*El viejo celoso, La cueva de Salamanca, El Retablo de las Maravillas, El Rufián viudo, El Vizcaíno fingido, La Guarda cuidadosa, El Juez de los divorcios* i *La elección de los Alcaldes de Daganzos*, fent igual que en les Comedies (pp. 515-673). En la quarta part tracta de les *Obras dramáticas perdidas y otras atribuídas a Cervantes*, repartida en deu capítols, on es veu el resum de tot quant s'ha dit referent a aquest assumpte, afegint les influencies d'aquestes obres amb altres de diversos autors (pàgines 677-740). Segueix, després, unes poques pàgines dedicades a bibliografía del teatre cervantí (pp. 743-763), la Taula i el colofó.

Com hom pot suposar, és una obra interessant, i quelcom hi veuría la R. Academia Española quan va atorgar-li el premi Berwick Alba; però recordem que tardà molt a fer-se pública la nota del Jurat, i fins es deia que En Menéndez i Pelayo no va subscriure el dictamen primitiu, per opinar que hi havía treball d'un acadèmic molt entès en materies referents a teatre. A Madrid aleshores es va parlar molt d'aquest assumpte, que segons es deia fou causa que En Menéndez i Pelayo deixés d'anar a les sessions de la dita associació. Més tard va donar-se el premi jutjant l'obra un nou Jurat, i quelcom hi deu haver de veritat de tot això, per tal com no es diu res del dit concurs ni es veu l'acta atorgant el premi, com es llegeix en *La lengua de Cervantes* (núm. 1806).

Imparcialment hem de dir que una bona part del llibre d'En Cotarelo Valledor està inspirat, no direm plagiat de les pàgines dedicades per En Cotarelo i Mori al petit teatre cervantí, en la *Colección de entremeses, loas, bailes, jácaras, etc. (Nueva biblioteca de autores españoles*, vol. XVII). Demés, llegint *El Teatro de Cervantes*, d'En Cotarelo Valledor, veu l'autor com ha copiat molt i molt de Rius *(Bibliografía)* i Menéndez i Pelayo *(Ideas Estéticas)*, i les més de les vegades no senyalant la procedencia del text que copía o bé transcrivint-lo sense cometes, donant-lo com si fos text original. Tot això ja ho va observar el crític que dóna compte del llibre d'En Cotarelo Valledor en la *Revista de Filología Española* (V. 1918, pp. 188-191), i amb tot i semblar un xic fort tot quant se li diu, hem de dir que és just.

2175 En el tricentenario de Cervantes | M C M X V I | *El Licenciado* | *Vidriera* | visto por | *Azorín* | [Gravat.] | Primera edición | *Publicaciones de la Residencia de Estudiantes* | Serie II. — Vol. 4 | Madrid | 1915. [45-I

p. 185 × 120 mm. c. 125 × 67 mm. (8.º). 161 pp., la següent en blanc s. n., + 7 ff. s. n. Relligat amb tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Dedicatoria a la memoria d'En Francisco Giner de los Ríos (pp. 5-10, cal advertir que abans hi ha dues fulles blanques).

El text (pp. 11-161) va repartit en catorze capítols, si bé l'últim no té que veure res amb *El Licenciado Vidriera*. A la fi es troba la Taula i Llista de les publicacions de la Residencia de Estudiantes.

Aquest llibre ha estat qualificat de comentari espiritual endreçat a la famosa novella cervantina i de digne company de les *Meditaciones del Quijote* de N'Ortega Gasset i *Vida de D. Quijote y Sancho* de l'Unamuno.

Preferim molt més *Don Quijote en casa del Caballero del Verde Gabán* (número 1758), *La ruta de D. Quijote* (núm. 1720) i altres estudis per l'estil, que el suggestiu treball dedicat a *El Licenciado Vidriera.*

2176 España. [38-IX. c. 17*

Madrid, 14 octubre 1915. (Any I, n.º 83).

Comprèn aquest número del dit setmanari un dibuix d'En Bagaría, intitulat *El monumento a Cervantes*, i un article del celebrat pensador americà J. E. Rodó, que porta per títol *El Centenario de Cervantes desde América.*

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

L'article d'En Rodó s'havía publicat en el núm. 2 de la revista bonaerense *La Nota,* i ens diu que l'estàtua d'En Cervantes en terra americana simbolitza l'Espanya del passat, i que la filosofía del Quixot és «la filosofía de la conquista de América».

2177 Gil Blas. [38-IX. c. 17*

Madrid, 27 agost 1915. (Any I, n.º 25).

Conté dos treballs cervantins i tres gravats.

La estatua de Cervantes quedará en Madrid, és un article en contra de la proposició que volía fer l'Ajuntament dient que el monument que hi ha a la plaça de les Corts el canviessin de lloc o el posessin a Ciudad Real o a Toledo. A continuació s'hi llegeix un treball d'En Gaietà Rossell, publicat en l'Almanac de *La Ilustración Española y Americana* pertanyent a l'any 1879, en el qual es veu quelcom de biografía referent a Cervantes.

Els gravats reprodueixen un retrat d'En Cervantes, la portada de la primera edició de Madrid i la part superior del monument a En Cervantes.

2178 Glosa | del Discurso de las Armas y las Letras | del Quijote | por | Francisco Rodríguez Marín | de la Real Academia Española | Director de la Biblioteca Nacional | Leída en la velada literaria que la Academia de la Poesía | celebró en el Centro del Ejército y de la Armada,| bajo la presidencia de S. A. R. | el Sermo. Sr. Infante D. Carlos de Borbón, | la noche del 2 de marzo de 1911 | [Monograma de l'autor : FESTINA LENTE.] | Madrid | Tip. de la «Rev. de Arch., Bibl. y Museos» | Olózaga, 1. — Teléfono 3.185. | 1915. [46-VI. c. 1*

p. 186 × 121 mm. c. 132 × 75 mm. (8.º). 15 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada i Dedicatoria (pp. 1-4).

El text (pp. 5-15) és, com ho diu el títol, una glossa del discurs que fa D. Quixot (I, 38) referent a les armes i les lletres.

Hem de dir que el deute de què parla en l'última pàgina encara està per pagar, car el tercer Centenari de la mort d'En Cervantes no va celebrar-se.

2179 GOYRI DE MENÉNDEZ PIDAL, María. — Dos notas para el «Quijote». [434-1*

Revista de Filologia Española (t. II, pp. 33-40), Madrid, 1915.

Aquestes dues notes són interessantíssimes, car aclaren dos passatges del

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Don Quijote; l'una pertany a la tan debatuda qüestió referent als *duelos y quebrantos* (I, 1), i l'altra al mot *jaboneros* (II, 27).

2180 Las «Novelas Ejemplares» | de Cervantes sus crí- | ticos sus modelos litera- | rios sus modelos vivos, y su | influencia en el arte por | Francisco A. de Icaza | C. de las Reales Academias Espa- | ñola, de la Historia, y de Bellas | Artes. Obra premiada por el | Ateneo de Madrid | Segunda edición | 1915. [46-IV

p. 180 × 113 mm. c. 125 × 67 mm. (8.º). 298 pp. Tela.

Els preliminars, són : Portadella, Portada, Taula, Dedicatoria, Dictamen referent a aquesta obra que, junt amb la de N'Apraiz, obtingueren el premi Charro-Hidalgo ofert per l'Ateneo de Madrid, i Advertiment (pp. 1-14).

El text (pp. 15-291) va repartit en tres llibres. A la fi es troba un registre alfabètic d'autors.

A l'envers de la portada es llegeix : «Madrid, 1915. — Imp. Clásica Española, Caños, 1, dup.º»

D'aquesta edició se'n feren cinc cents exemplars.

Vegeu, referent a aquesta obra, el núm. 1492.

2181 Norberto González Aurioles | Monjas Sevillanas | Parientas de Cervantes | Estudio crítico histórico | [Floró.] | Madrid | Imp. de la Viuda de Antonio Alvarez | Marqués de la Ensenada, 8 | 1915. [42-IX. c. 2

p. 195 × 133 mm. c. 140 × 86 mm. (8.º). 38 pp., 1 facsímil.

Els preliminars d'aquest nou estudi d'En González Aurioles, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text va de la pàg. 5 a la 29; segueix després un facsímil, i les últimes pàgines estan dedicades a notes.

És un dels estudis més interessants i més personals que ha donat a l'estampa el seu autor. Segons ell, les monges del Monestir de Santa Paula, de Sevilla, que poden pertànyer a la familia d'En Cervantes, són : Julia de Santa Ana, filla de Joan Herver de Cervantes i d'Isabel de Salamanca (1577), i Joana de Santa Maria, filla de Didac de Cervantes i de Na Catarina de Cervantes (1548), aquesta arriba a priora de l'esmentat convent. La cita que es llegeix del dit monestir i el trobar-hi ara aquestes monges de la familia fan pensar que quelcom de verídic hi pot haver en la professió de la protagonista de *La Española Inglesa.*

2182 PENAGOS. — La neutralidad de Don Quijote. [38-IX² c. 17

España, Madrid, 5 febrer 1915. (Any I, n.º 2.)

Dibuix inspirat en el *Don Quijote* (I, 18).

2183 Pri Cervantes | kaj | lia famkonata verko | «El Quijote» | Eldonita de | Madrida Esperantista Grupo | Prezo : Pt. 1.00 (Sm 0.400) | 1915 | Tip. Pasaje del Comercio, 8 | Madrid (España). [41-VIII. c. 20

p. 183 × 118 mm. c. 139 × 82 mm. (8.º). 40 pp.
Altre exemplar. 41-VIII. c. 8.*

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada, Pròleg o Introducció firmada per Trinitat Soriano (pp. 1-4).

El text (pp. 5-40) conté : Una breu nota biogràfica referent a Cervantes, feta en llengua bohemia per Pickhart i traduïda en esperanto per Ed. Kühnel, i després segueixen breus treballs enaltint a Cervantes i la seva obra, fets pels esperantistes V. Inglada, R. Codorniu, E. Barriobero, F. Redondo i d'altres.

2184 Revista Crítica Hispano-Americana. [05(46:41)*

Madrid, 1915. 1 vol.

En el tom primer d'aquesta revista hi veiem dos treballs dedicats a refutar la conjectura de Sentenach, Rodríguez Marín i altres referents al suposat retrat d'En Cervantes.

Ja hem vist que el Marquès de Camarasa (núms. 2043 i 2052), En Barcia (núms. 2017 i 2019) i En Pidal (núm. 2048) expressen llur opinió a favor de la dita pintura, així com altres en dubten; un dels més ferms paladins que nega autenticitat al dit retrat és En Puyol, i hem de dir que ho fa de manera tan acabada que és una acusació forta dirigida als defensors del quadre atribuït a Jáuregui.

El primer article porta per títol *El supuesto retrato de Cervantes* (pp. 61-95), i el segón (pp. 157-168), demés d'aquest, el subtítol de *Réplica* (números 2172 i 2173).

Els dos articles assenyalen les contradiccions en què es troben les explicacions donades per Sentenach, Pidal i Rodríguez Marín referents a aquest assumpte.

Com al nostre entendre és cosa molt embolicada, direm que no es veu la manera de posar d'acord els tres més forts defensors del retrat dit d'En Cervantes, i segons ells, pintat per En Jáuregui.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Nosaltres ja hem dit que no hi creiem, i que pensem que el suposat retrat és una de tantes pintures apòcrifes que de tant en tant surten, promovent sempre apassionades discussions. (Vegeu el núm. 2017.)

2185 Studi | di | Letterature Moderne | di | G. A. Borgese | [Marca de l'editor : LABOREMOS.] | Milano | Fratelli Treves, Editori | 1915. [45-I

p. 183 × 120 mm. c. 150 × 89 mm. (8.º). VII pp., la següent en blanc s. n., + 383 pp., la següent en blanc s. n. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Advertiment (pp. I-VII).

El text (pp. 1-370) comprèn diversos estudis literaris. A la fi es troben dos índexs : Un d'alfabètic de noms propis i un altre de materies.

Nosaltres hem d'esmentar el treball *Accanto a Don Chisciotte* (pp. 327-344), on es veuen rescencions del llibre de l'Unamuno (núm. 1854), de les traduccions de les *Novelas Ejemplares* fetes per En Giannini (núm. 2038) i de l'interessant estudi d'En Savj López, *Cervantes* (núm. 2081.)

2186 VERDAGUER, Mario. — Las mujeres del Quijote. [36-IX. MC. I i III*

La Almudaina, Palma de Mallorca, 30 setembre, 12 i 14 octubre, 6, 11 i 24 novembre i 18 desembre 1915.

Tracta l'articulista, com es diu en l'epígraf, de les dones en el *Don Quijote;* però és llàstima que no ho faci de totes elles en general i extensament, com ho fa de Dulcinea, perquè aleshores el llibre d'En Verdaguer sería una obra mestra en l'estudi de psicología femenina.

2187 Conferencias organizadas para | el curso de 1915-16 por las facul- | tades Universitarias y el Ateneo. | *Don Quijote* | *en los estudios de Salamanca* | por | *Luis Maldonado* | [Segell : Ateneo de Salamanca.] | *Salamanca. — Imp. y Lib. de Francisco Núñez* | 1915. [42-IX. c. 2*

p. 185 × 123 mm. c. 120 × 67 mm. (4.t). 32 pp. + 1 f. s. m.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella, Portada, Segell de la ciutat i Portadella (pp. 3-10, cal advertir que abans hi ha una fulla blanca).

El text (pp. 11-32) conté un capítol, que se suposa va quedar sense traduir

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

de l'original de Cide Hamete Benengeli, que tracta «De cómo el gran caballero de la Mancha hizo su entrada en la inmortal ciudad de Salamanca, y del agasajo que recibió en los estudios y demás hechos memorables de esta famosa visita».

2188 Cervantes | en el | Folklore Chileno | Un proyecto | para la celebracion | del centenario | por | Clemente Barahona Vega | (De la Revista Iberia) | [Floró.] | Santiago de Chile | Imprenta San Buenaventura | Avenida Recoleta, núm. 302 | 1915. [44-X. c. I*

p. 161 × 105 mm. c. 125 × 68 mm. (8.º). 16 pp.

Els preliminars d'aquest fulletó, corresponen solament a la Portada (pàgines 1 i 2).

El text (pp. 3-16) comprèn una carta d'En Rodríguez Marín trametent algunes de les seves obres i demanant dades referent a treballs cervantins fets a Xile. També s'hi veu un projecte per a la celebració d'una festa cervantina. En tot el text no hi ha cap nota bibliogràfica referent al cervantisme xilè, fora de la traducció de *The life of Cervantes* (núm. 1365), d'En Fitzmaurice-Kelly, al castellà, feta per dues senyoretes de Santiago de Xile.

2189 López Peláez, Antolín. — El Centenario de Cervantes. [36-IX. MC. II*

El Tarraconense, Tarragona, 24 octubre 1915.

Proposa, com la millor manera de celebrar el tercer Centenari d'En Cervantes, «la institución de copiosos premios anuales para los que más se aventajaren en los diversos ramos del humano saber».

2190 Collell, prev., Jaume. — Tristíssim contrast. [36-IX. MC. I

Gazeta de Vich, 29 abril 1915.

Aquest contrast és el produït a l'articulista per la lectura de l'article *Cervantes y Cataluña*, de N'Oliver (núm. 2137), i la descripció feta per En Rodríguez Rodiño, corresponsal de *La Vanguardia* en els exèrcits alemanys, de la vida a Brusselles. Articles ambdós publicats en *La Vanguardia* el 24 d'abril de 1915.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

EDICIONS SENSE DATA

Fins aquí hem descrit cronològicament els exemplars de les obres pertanyents a aquesta Col·lecció la data d'impressió de les quals es veia en el llibre, si bé n'hi ha d'altres que, tot i no portant-ne, vàrem col·locar-los on suposàrem que els corresponía.* Avui, però, creiem hauría estat millor catalogar-los amb els que ara descriurem. Les edicions sense data que segueixen, van ordenades segons hem cregut que cronològicament els corresponía

* Heu's-els aquí: 30, 94, 242, 253, 341, 356, 371, 392, 442, 518, 532, 558, 573, 575, 732, 736, 749, 768, 771, 779, 881, 882, 884, 894, 909, 912, 913, 915, 924, 943, 945, 949, 956, 971, 983, 985, 1004, 1005, 1006, 1013, 1015, 1032, 1035, 1036, 1044, 1048, 1049, 1060, 1068, 1069, 1071, 1077, 1078, 1117, 1118, 1121, 1130, 1142, 1145, 1153, 1163, 1171, 1179, 1180, 1181, 1182, 1184, 1204, 1227, 1228, 1229, 1245, 1247, 1270, 1271, 1274, 1300, 1304, 1359, 1361, 1362, 1368, 1376, 1385, 1388, 1389, 1405, 1419, 1420, 1423, 1424, 1438, 1445, 1447, 1468, 1484, 1486, 1504, 1509, 1525, 1529, 1531, 1539, 1541, 1563, 1564, 1565, 1566, 1572, 1573, 1574, 1584, 1646, 1647, 1687, 1692, 1703, 1748, 1779, 1858, 1911, 1912, 1913, 1929, 1931, 1933, 1934, 1949, 1951, 1952, 1955, 1956, 1971, 1975, 1979, 1991, 1993, 1994, 2006, 2008, 2009, 2011, 2012, 2021, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2039, 2044, 2058, 2061 2073, 2078, 2079, 2083, 2085, 2087, 2094, 2096, 2097, 2122, 2133, 2136, 2158,

2191 Viage Deel Parnaso. Compuesto por Miguel de | Cervantes Saavedra | Dirigido a D^n Rodrigo de Tapia Cavallero | del Abito de Santiago, Hijo del Señor Pedro | de Tapia, Oydor del Consejo Real, y Consultor deel Santo Oficio dela Inquisicion Suprema | Año De 1614 | Con Privilexio en Madrid | Por la Viuda de Alonso Martín. [Vit. IV

p. 195 × 142 mm. Ms. de 40 ff. n. + 30 s. n.

Aquest manuscrit del *Viaje* pertany, al nostre entendre, als començos del segle XVIII; al verso de la fulla 7 es veu, en lletra del XIX, el sonet d'*El autor a su pluma*, amb la següent nota : «Hay algunos ejemplares faltos de este Soneto.»

Els preliminars són, a l'igual que els de l'exemplar descrit en el núm. 19, Portada, Llicencies de Gutierre de Cetina i Joseph de Valdivielso, Privilegi per Jorge de Tovar, Tasa per Hernando de Vallejo, Llista de les errades a corregir per Murcia de la Llana, Dedicatoria, Pròleg, Epígrama en llatí per Agustín de Casanate Rojas i el sonet d'*El autor a su pluma* (7 ff.).

El text, amb l'*Adjunta*, ocupa les fulles 8-40 + 30.

Referent a aquesta obra d'En Cervantes, vegeu el núm. 19.

Aquesta copia no té cap interès; es veu que el copista es distreia alguna vegada, car s'hi troben equivocacions.

2192 [Títol en el pla de la coberta.] D. Quichotte de la Manche. | Album de gravures | d'apres Ch. Coypel. [30-X

p. 460 × 405 mm. c. 275 × 295 mm. 25 gravats. Xagrí amb alts relleus i daurats als plans. Cantells i contracantells daurats.

La col·lecció completa dels dibuixos del famós Coypel ja l'hem descrita en el núm. 217; la que ara tractem té la particularitat de portar algunes làmines datades en 1723 i 1724 i el lloc on es veníen : «a Paris, chez Louis Surrugne au

bas de la Montaigne Ste. Genevieve», o bé «A Paris, Surugne rue des Noyers vis a vis S. Ives».

Vegi's, referent a aquesta col·lecció de gravats, el que diu N'Ashbee en *An Iconography of Don Quixote*, núm. 22.

Les làmines que hi ha, són les següents : 1.ª Sense títol (Fantasía quixotesca); no porta el nom del gravador; 2.ª Gravat d'En Cochin, datat en 1724 : *D. Quixot rep l'Ordre de cavallería*; 3.ª Gravat d'En Surugne, *D. Quixot pren la vacina de barber per l'elm de Mambrino*; 4.ª Gravat d'En Ravenet, *Sanxo es troba que li han robat l'ase*; 5.ª Gravat d'En Lépicier, *Dorotea*; 6.ª Gravat d'En Surugne, *D. Quixot i la infanta Micomicona*; 7.ª Gravat d'En Joullain, *D. Quixot lligat a la finestra de l'hostal*; 8.ª Gravat d'En Hausard, *D. Quixot i les llauradores*; 9.ª Gravat d'En Silvestre, *D. Quixot i el cavaller dels miralls*; 10.ª i 11.ª Gravats d'En Cochin, *Les noces de Camacho*; 12.ª Gravat d'En Beauvais, *D. Quixot defensant a Basili*; 13.ª Gravat d'En Pailly, *D. Quixot desbaratant el teatre de titelles*; 14.ª Gravat d'En Surugne, datat en 1723, *D. Quixot i Sanxo trobant-se amb la duquessa*; 15.ª Gravat d'En Surugne, datat en 1724, *D. Quixot servit per les donzelles de la duquessa*; 16.ª Gravat d'En Cochin, *La cacera organitzada pels ducs*; 17.ª Gravat d'En Surugne, datat en 1724, *D. Quixot i la «Dueña Dolorida»*; 18.ª Gravat d'En Tardieu, *L'aventura del Clavileny*; 19.ª Gravat d'En Surugne, *Sanxo se'n va a l'Ínsula Barataria;* 20.ª Gravat d'En Tardieu, *Arribada de Sanxo a l'Ínsula Barataria*; 21.ª Gravat d'En Joullain, *Sanxo administrant justicia*; 22.ª Gravat d'En Beauvais, *Sanxo i el Dr. Recio*; 23.ª Gravat d'En Surugne, *D. Quixot i Dona Rodríguez sorpresos per les donzelles de la duquessa*; 24.ª Gravat d'En Joullain, *L'escena del cap encantat*, i 25.ª Gravat d'En Cochin, *D. Quixot lliurat de la Follía*.

2193 Pliegos 4. y med. | [Gravat.] | Novela famosa, | y entretenida, | Rinconete, | y Cortadillo. | Escrita por Miguel de Cervantes. | En que se refiere la vida, y agudezas de | los Viſitadores de faltriqueras, Garduños de bolſas, y Gente | de Uña, que comunmente aſsiſten en las Plazas, Ferias, | y Mercados, como la exercitaron Monipodio, Chi- | quiznaque, y Maniferro, con todo lo demàs | que verà el curioſo Lector. | Con licencia, en Sevilla : En la Imprenta Caſtellana, y Latina | de Joseph Antonio de Hermosilla, | Mercader de Libros, en calle de | Genova. [Portada amb orla en la part superior i en les dos laterals.] [30-VII

p. 190 × 145 mm. c. 170 × 180 mm. (4.º). 36 pp., a dues columnes. Cartoné.

Els preliminars d'aquest volum, són solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-36) conté el de la famosa novel·la.

En Rius (I, núm. 242) tracta amb detall del text d'aquesta edició, però

escriu que és impressió, «al parecer, del siglo XVII», i com que Escudero i Perosso, en *Tipografía Hispalense* (Madrid, 1894), ens diu que En J. H. Hermosilla treballà entre els anys 1725 a 1738, amb tot i no poder precisar quan imprimí aquesta novella cervantina, bé podem posar-la a aquesta època. Hem d'esmentar que el citat bibliògraf no assenyala aquesta edició. Hazañas i La Rua, en *La Imprenta en Sevilla* (Sevilla, 1892), ens diu que Hermosilla era «impresor de comedias y relaciones..., sin expresar nunca el año.»

2194 Qverella | que Don Quixote | de la Mancha | da en el tribunal de la | mverte | contra | Don Francisco | de Qvevedo, | sobre la primera, y segvnda parte | de las visiones, y visitas | de D. Diego de Torres. | Escrita | por Don Nicolas de Molani | Nogui Interiano. | Impreſſo en Madrid, y por ſu original (con licencia) | en Sevilla, en la Imprenta Caſtellana, y Latina | de Diego Lopez de Haro, en calle | de Genova. [Portada orlada.] [34-VIII

p. 195 × 145 mm. c. 160 × 102 mm. (4.º). 30 pp. + 1 f. s. n. Rústica.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada i Introducció (pp. 1-5).

El text (pp. 5-30) conté una pesadíssima exposició, on D. Quixot es queixa de què Quevedo segueixi la mateixa idea de perseguir el vici, cosa aquesta que ja havía fet Cervantes, si bé l'autor celebra més la manera de fer-ho de Quevedo.

En Rius (III, p. 403) tracta detingudament d'aquest fulletó, extractant paràgrafs d'aquest per donar idea de l'obra, i acaba preguntant si serà En Diego Torres l'autor d'aquest empalagós escrit. Duptaríem de què fos ell, per tal com s'hi veuen uns desmesurats elogis dirigits al dit Torres, però recordant que és autor de *Sueños morales, visiones y visitas de D. Francisco de Quevedo* (Salamanca, 1752) i de tantes obres on en parla de la seva persona, no afirmaríem que no li pertanyi.

Segons Hazañas i La Rua (*La Imprenta en Sevilla*, Sevilla, 1892), en López de Haro, impressor d'aquest fulletó, va treballar pels anys de 1730 a 1745; per tant, aquesta és la data que pertany a aquest número cervantí.

2195 Láminas | del | Don | Quixote | de la | Mancha [Títol en la relligadura.] [38-VIII

p. 370 × 410 mm. c. 295 × 330 mm. 19 làms. Tela.

Aquesta col·lecció de làmines, copiades dels dibuixos d'En Coypel, les creiem fetes pels mitjans del segle XVIII, ja que en el penúltim gravat es llegeix el nom d'En Joullain, i ja hem vist en el número 2192 que aquest gravador treballava en les primeres dècades de l'esmentat segle.

Qui compari aquesta col·lecció amb la que havem descrit abans, hi trobarà que totes les làmines, excepció feta de la d'En Joullain, comprenen els mateixos grups de figures, però invertits; i això s'explica per ésser aquesta col·lecció còpia de l'anterior i haver calcat el gravat traspassant-lo al metall directament, ço és, pel costat resseguit.

Aquests gravats tenen al peu el text en francès i en castellà; cosa igual es veu en una col·lecció dels dibuixos d'En Coypel, de la qual ens parla N'Ashbee en els núms. 49 i 50 de la seva obra *An Iconography*, però no és cap d'aquests.

Els assumptes de les làmines que figuren a aquest volum, són : 1.r *Al·legoría de D. Quixot*; 2.n *D. Quixot pren l'Ordre de cavallería*; 3.r *D. Quixot guanya l'elm de Mambrino*; 4.t *El furt de l'ase d'En Sanxo*; 5.è *D. Quixot i la princesa Micomicona*; 6.è *D. Quixot penjat a la reixa de la finestra*; 7.è *D. Quixot i el cavaller dels miralls*; 8.è *Festa en les noces de Camacho*; 9.è *Casament de Basili i Quiteria*; 10.è *D. Quixot i el teatre de titelles*; 11.è *D. Quixot a casa dels ducs*; 12.è *La Dama adolorida*; 13.è *D. Quixot i Clavileny*; 14.è *Arribada de Sanxo a l'Ínsula Barataria*; 15.è *Sanxo administrant justicia*; 16.è *Sanxo i el Dr. Rezio*; 17.è *D. Quixot i Dona Rodríguez*; 18.è *L'escena del cap encantat a casa de N'Antoni Moreno*, i 19.è *D. Quixot abandonant la Follía.*

2196 Don Quixotte | Imitation Coypel. [Títol al pla de la relligadura.] [45-VII

p. 170 × 250 mm. c. 130 × 200 mm. 17 làmines. Xagrí marró amb títols i filets als plans. Cantells daurats.

Aquestes dotze làmines semblen un estudi de gravat, copiant fragments dels dibuixos d'En Coypel, i ho diem per quant hi ha làmines que repeteixen els dibuixos, però reduint la grandaria o bé invertint la posició de les figures. També en veiem d'altres que porten el nom del passatge que il·lustren, i d'altres on es llegeix «Excudit Christoph. Weigely Vídua», però en cap es veu la data referent a l'època en què es feren aquests gravats que nosaltres posaríem com del segle XVIII.

2197 Pág. 1 | El Alcides | de la Mancha, y famoso | Don Quixote. | De un Ingenio de esta Corte... [A la fi.] Fin | Con licencia : En Valencia y Oficina del Diario. [42-IX. c. 4

p. 200 × 147 mm. c. 180 × 120 mm. (4.). 41 pp., a doble columna, la següent en blanc s. n.

Després del títol que es llegeix en la primera pàgina es troba la llista dels personatges que prenen part en l'obra, i al final de la p. 41 es diu que : «Se hallará esta con un gran surtido de Comedias antiguas y mo | dernas, Tragedias,

piezas en un acto, unipersonales, Saynetes, | Autos Sacramentales y al Nacimiento del Hijo de Dios, en Va | lencia, calle del Mar, frente la de la Cruz Nueva, casa baxa | núm. 5. I en Madrid en el puesto de Joseph Sanchez, | calle del Príncipe, frente al Coliseo.»

L'obra està en vers, i va repartida en tres jornades; comença amb l'arribada del cura i el barber a Serra Morena quant van en busca de D. Quixot, i acaba amb el retorn d'aquest al seu poble, ço és, quan engaviat el treuen de l'hostal.

En Rius (II, 596), en copiar el text del lloc on s'imprimí aquesta obra i impremta, escriu «(1750)». L'exemplar de la Col·lecció Bonsoms, que és el mateix que fou propietat d'En Rius, porta escrit a mà, i quasi afirmaríem que és fet per ell, «año 1750». Cert que sembla esser aquesta la data aproximada, però no hem vist imprès aquest any en cap dels molts exemplars que han passat per les nostres mans. El nostre malaurat amic Martí Grajales, eruditíssim en bibliografía valenciana, en tractar d'aquest assumpte ens digué que mai havía vist cap exemplar amb la data impresa, i que de la mateixa impremta coneixía moltes comedies sense data també.

2198 Comedia famosa. | La mas ilustre | Fregona. | Fiesta que se ha representado | à ſus Mageſtades en el Palacio del Buen-Retiro. | De Don Joseph de Cañizares. [42-IX. c. 1

p. 196 × 148 mm. c. 180 × 126 mm. (4.º). 22 ff. s. n., a dues columnes.

El text conté el de la comedia, la qual, com hem dit en el núm. 756, està inspirada en una de les novel·les d'En Cervantes.

En Rius (II, 597) posa aquesta impressió com anterior a 1750, potser té raó.

2199 Vida, y Hechos | Del Ingenioso Cavallero | D. Quixote | de la Mancha. | Compuesta | Por Miguel de Cervantes | Saavedra | Tomo ···. | Dedicado al mismo Don Quixote. | [Gravat.] | Con Licencia. | Barcelona : Por Juan Jolis Impressor. [31-VII

p. 148 × 98 mm. c. 130 × 85 mm. (8.º). Vol. I : 14 ff. s. n. + 363 pp. + 4 pp. s. n. de taula. Vol. II : 2 ff. s. n. + 402 pp. + 1 f. s. n. de taula. Vol. III : 8 ff. s. n. + 380 pp. + 2 ff. s. n. de taula. Vol. IV : 2 ff. s. n. + 447 pp. + 5 pp. s. n. de taula. Al llom de la relligadura porta l'any 1755 en lloc de 1762. Marroquí granat, amb les inicials *I B* entrellaçades als plans; amb filets, tall i contracantell daurats. Gravats intercalats en el text.

Les fulles preliminars del primer volum comprenen : Portada, Dedicatoria d'En Cide Hamete Benengeli a D. Quixot, els Versos d'Urganda, Amadis de

Gaula, Belianis de Grecia, Oriana i Gandalin, la Llicencia del Consell donada per En Juan de Peñuelas a favor d'En Juan Jolis (Madrid, 21 maig 1755), Llista de les errades amb data de 20 juliol 1755, Tassa, una breu Advertencia de l'editor i el Pròleg de la primera part; les dels volums segón i quart, solament la Portada i Llicencia; les del volum tercer : Portada, l'Aprovació donada per En Márquez Torres en 27 de febrer de 1615 (núm. 23), Llicencia, Llista de les errades, Tassa i Pròleg de la segona part.

El text dels dos primers volums comprèn la primera part (pp. 1-363 i 1-402, caps. 1-27 i 28-52), i el dels dos últims, la segona (pp. 1-374 i 1-444, caps. 1-32 i 33-74). A la fi dels dos primers volums es troba la taula de capítols en les últimes pàgines que van sense numerar; en el tercer, pp. 375-380, hi ha els sonets d'Orlando, el Cavallero del Febo, Solidan (?) i el diàleg entre Babieca y Rocinante, l'octava endreçada al lector per «Un heredero del Académico de la Argamasilla», les dècimes del «Moscardon» i les del «Donoso poeta entreverado», i en les pàgines sense numerar la taula de capítols; en el quart volum, pp. 445-447, la cançó endreçada per «el Plañidor» a la mort de D. Quixot, les «endechas» del «Porfiado» i el sonet del «Secretario de la Academia»; en les pàgines sense numerar, la taula de capítols.

Les làmines són gravades al boix, grolleres i mal dibuixades.

Com es pot veure, aquesta edició té els mateixos components que la número 242, la qual fou, al nostre entendre, la que serví de model, copiant-la de tal manera que la diferencia més visible està en l'ús de la «s» per «ſ».

En Rius (*Bibliografia*, I, 46) diu que aquest exemplar duia a la portada, escrita a mà, la data de 1762, però ara no hi ha cap data. Per més que hem indagat prop de la casa editorial barcelonina de la Vda. Pla, successora d'En Joan Jolis, no ens han pogut dir amb certesa l'any en què va imprimir-se aquesta edició, si bé la data no pot ser molt llunyana de la ja esmentada.

2200 The | History | of the renowned | Don Quixote | de la Mancha. | Being an Accurate, Complete, and Moſt Entertaining | Narrative | of the wonderful | Atchievements | of that incomparable | Hero and Knight-Errant | From his firſt great Purſuit after Fame Immortal, | till the Cloſe of his celebrated Career: | Including, minutely, every curious Incident attending | his faithful Squire and Servant, | Sancho Panza. | Interspersed with | Ludicrous Dialogues, Rhapsodies, | Madrigals, and Serenades. | The whole replete with infinite humour | and drollery. | Tranſlated from the Original Spaniſh of | Miguel de Cervantes Saavedra. | By Charles Henry Wilmot, Esq. | In two volumes. | Vol. ··· | Honour and Conqueſt, Triumph and Renown, |Shall all my bold Adventures nobly crown! |Shine out, fair Sun! and gild the blooming Day! | Come forth, my Horſe!

— 'Tis Glory leads the Way. | London : Printed for J. Cooke, at Shakefpear's Head, in Pater- | nofter Row. [32-VI

p. 210 × 126 mm. c. 170 × 86 mm. (4.º). Vol I : 1 f. s. n., XII pp. 390 pp., falten les pp. 1 i 2. 1 f. s. n.; 9 làms. Vol, II : «vol ··· | For future Fame I'll range the fpacious Field, | While proud Oppreffion to my Sword fhall yield; | And thou, O Rofinante! faithful Steed! | Shalt nobly bear me thro' each glorious Deed | London | ...» : 1 f. s. n. IV pp. 398 pp. falten, les pp. 1 i 2; 9 làms. dibuixades per Wale; gravades per Rennoldson, Ryder. Mitja pasta.

Els preliminars del primer volum, comprenen : Portada, breu Vida d'En Cervantes, Pròleg de la primera part, Llista de subscriptors i Introducció de l'editor (1 f. s. n. + XII pp. + 4 pp., creiem que les pp. 1 i 2 correspondríen a una Portadella); i els del tom segón : Portada i el Pròleg d'En Cervantes (1 f. s. n. + IV pp. + una Portadella que correspòn a les pp. 1 i 2).

El text del tom primer (pp. 3-390) conté la Primera part (caps. VIII + V + XIII + XXI); el del tom segón (pp. 3-398), tota la Segona (XVII + XIII + XV + XX).

Amb tot i no veure's data ni en la portada ni el text de l'obra, posem aquesta edició com impresa en 1774; així figura en la *Bibliografía* d'En Rius (I, 642) i en el *Catalogue* del British Museum (Londres, Cerv. 251. i Cerv. 252).

En la Introducció del tom primer es diu : «The translator ventures to affirm, that he has adhered invariably to the true spirit of the original; that he has attended nicely to the genius of his favourite Cervantes, carefully preserving, as in their native purity, every display of genuine humour, every exercise of a fertile imagination». I a la fi del dit tom, en l'última pàgina, que va sense numerar, diu el traductor que ha procurat que el seu treball sigui el més ajustat possible a l'original. Res més lluny de la realitat; la versió d'En Wilmot és massa lliure, no pot comparar-se ni amb les de Shelton, Motteux, Stevens, Jarvis, amb tot i no ser la d'aquests dos últims autors de les que es tinguin en més estima.

En Rius (I, 642) diu que «va ilustrada con 16 làminas originales de Wale, que valen poco». Les il·lustracions valen molt, doncs, comparades amb altres del mateix temps. Hem de fer menció que En Rius diu que són setze les làmines que pertanyen a aquesta edició, essent així que són divuit, més el frontispici del tom primer. Vegi's N'Ashbee (núm. 68), el qual fa menció de vint làmines, gravades quinze per En Rennoldson i cinc per En Ryder. Probablement que en l'exemplar que va veure N'Ashbee el volum segón tindría un frontispici, la qual cosa manca al d'aquesta Col·lecció.

2201 Gabinete | de lectura española, | ó | Coleccion de muchos papeles curiosos | de Escritores antiguos y modernos | de la Nación. | Contiene noticias para

ayudar á formar el | juicio sobre las obras de las Artes, las | costumbres de diferentes pueblos y edades, | sobre muchos puntos de la Historia Nacio- | nal, y otros de varia erudicion por medio | de la simple lectura. | Num. ···. | [Monograma.] | Madrid. | Por la Viuda de Ibarra, Hijos y Compañia. | Con las licencias necesarias. [44·1

p. 147 × 95 mm. c. 120 × 70 mm. (8.º). N.º I : V pp., la següent en blanc s. n., + 59 pp. + 3 pp. en blanc s. n. N.º II : VI pp. + 55 pp., la següent en blanc s. n. N.º III : VII pp., la següent en blanc s. n., + 53 pp., la següent en blanc s. n. N.º IV [... Coleccion | De muchos papeles curiosos de Escri | tores antiguos y modernos | de la Nacion. | Num. ... [Floró.] | Madrid. | Por Don Antonio Fernandez. | ... |] : XVI pp. + 71 pp., la següent en blanc s. n. N.º V : XVIII pp. + 74 pp. N.º VI [La portada igual que els tres primers números.] : «Madrid. | En la Imprenta de Sandia. | Con las licencias necesarias.» XXXIV pp. × 72 pp. Pasta antiga.

A nosaltres, d'aquesta col·lecció de números del *Gabinete de Lectura Española* solament ens interessa el IV, que comprèn un estudi preliminar (pp. III-XVI) i el text del *Rinconete y Cortadillo* (pp. 1-17), i el V, que conté un pròleg (pp. III-XVIII) i *El celoso extremeño* (pp. 1-74).

El prologuista, que fou En Bosarte, estudía el text del *Rinconete* en les impressions publicades, trobant-hi remarcables diferencies, i cosa igual fa amb l'altra novel·leta.

En Rius (I, 254) posa aquesta edició com impresa en 1788, perquè es parla d'aquests dos nombres del *Gabinete*, com si fos cosa del dia, en el *Diario de Madrid*, del 9 i 10 de juny del dit any.

Segons el prologuista, Cervantes suprimí passatges «en desdoro suyo», i féu alteracions que foren «una impropiedad». Qui llegeixi el text del *Rinconete* en l'edició d'En Rodríguez Marín (núm. 1581), on es veuen acarats el text copiat per En Bosarte i el de la primera edició, aquest últim amb lleus variants (pp. 245-329), es podrà convèncer que En Bosarte no té raó. I això que diem del *Rinconete*, podem dir-ho per igual de l'altra novel·leta.

2202 Don Quichotte. [Títol en el pla de la relligadura.] [39·VII

p. 212 × 307 mm. c. 175 × 240 mm. 17 làmines. Xagrí verd amb filets als plans.

Aquest àlbum comprèn disset làmines, amb copies dels dibuixos d'En Coypel (núm. 217). N'Ashbee *(An Iconography*, 78) esmenta una col·lecció de làmines, que bé podríen esser els originals algunes d'aquestes, però solament en descriu setze, i aquí n'hi ha una de més, si bé hem de dir que hi ha làmines que pertanyen a una altra edició. Les que descriu el bibliògraf anglès tenen, al peu de la làmina, l'explicació, però n'hi ha una que no hi és.

Aquestes làmines semblen obra d'un que les féu, no per a il·lustrar una edició

del *Don Quijote*, car, a voltes, d'un dibuix d'En Coypel ara se'n fan tres, sinó per a tenir els grups de figures que es veuen en els originals.

N'Ashbee posa aquestes làmines del volum que hem esmentat, fetes pels voltants de 1780, i nosaltres, com que les creiem copies d'aquelles, bé podríem dir que pertanyen als últims anys del segle XVIII.

2203 The | Adventures | of | Joseph Andrews, | and his friend | Mr. Abraham Adams. | Written in imitation of the manner of | Cervantes, author of Don Quixote. | By Henry Fielding, Efquire. | In two volumes. | Vol. ···. | [Gravat.] | London: | Printed for C. Cooke, No 17, | Pater-Noster-Row. [32-X*

p. 137 × 80 mm. c. 119 × 65 mm. (6.º). T. I : 213 pp. + 3 pp. en blanc s. n.; 1 làm. Tomo II : 201 pp. + 3 pp. en blanc s. n.; 1 làm. Dibuixades per R. Corbould i H. Hamilton i gravades per H. Hawkins i W. Granger. [Relligats en un volum.] Al contraplà, ex-libris nobiliari de John Tarleton, amb la llegenda «Post Nubila Phoebus». Al revers de la portada del primer volum, ex-libris «Biblioteca de Escornalbou».

Els preliminars del primer volum, són : portada i Prefaci (pp. I-XVI); els del segón, solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text va repartit de manera que cada tom comprèn dos llibres (pp. 17-213 i 3-201).

Malgrat no portar en la portada l'any d'impressió, la creiem pertanyent a 1793. En un catàleg l'hem vist atribuïda a aquest any; i, a més, les làmines porten aquesta data.

Referent a aquesta obra, vegi's En Rius (II, 484).

2204 Les principales | aventures | de l'admirable | Don Quichotte | de la Manche, | Tirées de l'original espagnol de | Miguel de Cervantes. | Tome ···. | A Lille, | Chez C. F. J. Lehoucq, Libraire, | rue des Buisses. [32-V

p. 125 × 78 mm. c. 90 × 54 mm. (12.º). Vol. I : 2 ff. s. n. + 212 pp. Vol. II : 2 ff. s. n. + 215 pp., la següent en blanc s. n. Vol. III : 2 ff. s. n. + 192 pp. Relligadura en pasta, talls daurats.

Els preliminars de cada volum, són : Portada i Portadella (2 ff. s. n.).

El text de cada volum va repartit així : El del primer (pp. 1-212), conté catorze aventures, que així es llegeix en el text; el del segón (pp. 1-215), les catorze següents, i el tercer (pp. 1-92), les quatre últimes.

Com s'ha pogut veure, el text del *Don Quijote* va repartit en trenta dos epi-

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

sodis, i això ens ha fet pensar si podía ser el que acompanya les làmines d'En Coypel. Aquestes últimes són trenta una, i la diferència entre aquesta xifra i el número d'episodis de l'obra s'explica perquè el capítol vint-i-vuit de l'original ha estat dividit en dos.

En Rius (*Bibliografía*, I, 511) escriu que aquesta impressió és de «hacia el año 1796», i potser té raó.

2205 The | History | and | Adventures | of the renowned | Don Quixote. | Translated from the spanish of | Miguel de Cervantes Saavedra. | To which is prefixed, | some account of the Author's life. | By | Dr. Smollett. | In five volumes. | Vol. ···. | Cooke's Edition. | [Floró.] | Embellished with superb engravings. | London: | Printed for C. Cooke, No. 17, Paternofter-Row; | And fold by all the Bookfellers in | Great Britain and | Ireland. [34-11

p. 151 × 96 mm. c. 120 × 65 mm. (6.º). Vol. I : 2 ff. s. n. + XXIV pp. + 1 f. s. n. + VIII pp. + 196 pp.; 4 làms. Vol. II : 239 pp., la següent en blanc s. n.; 4 làms. Vol. III : 247 pp., la següent en blanc s. n.; 4 làms. Vol. IV : 247 pp., la següent en blanc s. n., 3 làms. Vol. V : 247 pp., la següent en blanc s. n.; 1 làm. Les làmines són dibuixades per R. Corbould, J. Haymain, W. H. Brown, T. Kirk; i gravades per C. Warren, W. Hawkins, T. Sannders. Mitja pasta. Al full de guarda, nom manuscrit d'un posseïdor : «W. G. J. Barter».

Els preliminars del primer volum, són : Portada i Dedicatoria (2 ff. s. n.), Vida d'En Cervantes (pp. 1-XXIV), Advertiment del traductor (1 f. s. n.) i el Pròleg de la primera part (pp. 1-VIII); els dels següents, solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text del primer volum (pp. 1-196) comprèn 8 + 5 + 8 caps.; el del segón (pp. 3-239), caps. 5 + 13; els del tercer (pp. 3-247), dotze capítols pertanyents tots a la primera part; segueixen després els preliminars de la segona part, més quinze capítols d'aquesta; el del quart (pp. 3-247), conté 2 + 15 + 12 caps., i l'últim (pp. 3-247), els caps. 8 + 22.

Com s'ha pogut veure, no figura en la portada l'any de la impressió. Si haguéssim de donar-li una data i seguíssim la que figura en les làmines, diríem que pertany al de 1797; en Rius (*Bibliografía*, I, 655) la posa com impresa en 1799, i en el *Catalogue* del British Museum la veiem anotada a aquest últim any.

N'Ashbee, en la seva important obra dedicada a les il·lustracions del *Don Quijote*, detalla minuciosament les làmines que figuren en aquesta edició, però entre l'exemplar descrit per ell i el d'aquesta Col·lecció hi ha diferencies; per això descriurem els gravats de què consta el nostre exemplar.

1. — *Don Quixot meditant* (vol. I, cap. 1, p. 3). Dibuix de Corbould, gravat de Warren; 2 juliol 1796.

2. — *L'apallissament del noi Andrés* (vol. I, p. 25). Dibuix de Corbould, gravat de Hawkins; 20 agost 1796.

3. — *Don Quixot retorna a casa seva acompanyat d'un veí seu* (vol. I, c. 5, p. 36). Dibuix de Hayman, gravat de Warren; 14 març 1797.

4. — *Aventura dels molins de vent* (p. 52). Dibuix de Corbould, gravat de Warren; 6 maig 1796.

5. — *Don Quixot i Sanxo examinen la maleta de Cardeni* (vol. II, p. 7). Dibuix de Corbould, gravat de Warren; 6 agost 1796.

6. — *Cardeni* (vol. II, pp. 13-14). Dibuix de Kirk, gravat de Warren; 26 novembre 1796.

7. — *Dorotea* (vol. II, primera part, llib. 4, cap. 1). Dibuix de Kirk, gravat de Warren; 20 gener 1797.

8. — *El captiu* (vol. II, p. 235). Dibuix de Brown, gravat de Hawkins; 6 maig 1797.

9. — *El captiu* (vol. III, p. 8). Dibuix de Kirk, gravat de Sannders; 8 octubre 1796.

10. — *Sanxo i el barber* (vol. III, p. 51). Dibuix de Corbould, gravat de Warren; 4 juny 1796.

11. — *Don Quixot amb el cura i el barber* (vol. III, p. 144). Dibuix de Kirk, gravat de Warren; 27 agost 1796.

12. — *Sancho i Tomé Cecial* (vol. III, p. 239). Dibuix de Corbould, gravat de Hawkins; 10 desembre 1796.

13. — *Don Quixot sortint de la cova de Montesinos* (vol. IV, p. 69). Dibuix de Kirk, gravat de Warren; 22 octubre 1796.

14. — *Don Quixot i Maese Pedro* (vol. IV, p. 96). Dibuix de Corbould, gravat de Warren; 30 juliol 1796.

15. — *Don Quixot i la cavalcada de l'encantament de Dulcinea* (vol. IV, p. 176). Dibuix de Corbould, gravat de Hawkins; 18 febrer 1797.

16. — *Sanxo lluitant amb D. Quixot* (vol. V, p. 136). Dibuix de Corbould, gravat de Warren; 14 abril 1797.

A l'exemplar d'aquesta edició hi manca una làmina en el vol. V, p. 93. N'Ashbee diu que la làmina segona és de 1798, i no està en el cert, car és de 1796.

Com s'ha vist, hi ha onze làmines gravades en 1796 i cinc en 1797, i si en abril de 1797 va acabar-se de gravar l'última planxa del volum cinquè, no és aventurat el dir que aquesta edició pertany a aquesta última data.

2206 Carta critica | al autor de las notas | de Don Quixote, | En la que se descubre el verdadero Autor | de su famosa historia, á quien Cervántes | da el nombre de Cide Hamete | Ben-engeli. | Por | D. J. F. P. C. | [Monograma] |

Biblioteca de Catalunya

Madrid. | En la Imprenta de la Viuda de Ibarra. | Con las licencias necesarias. [41-VIII. c. 22

p. 160 × 110 mm. c. 140 × 78 mm. (8.º). 1 f. s. n. + 12 pp.

Els preliminars d'aquest fulletó corresponen solament a la Portada (1 f. s. n.)

El text (pp. 1-12) és una carta a la nota feta per En Pellicer, referent al nom «Cide Hamete Benengeli» en la seva edició del *Don Quijote* (vol. I, p. 96). Aquesta carta, firmada per «El Patricio», bé a demostrar que el dit nom equival a «El Noble Satírico Ingenuo», conjectura que fou contestada per En Pellicer i En Conde (núm. 399).

Amb tot i no portar any, la creiem pertanyent al de 1798 o 1800.

Vegi's referent a aquesta conjectura, el que hem dit en l'esmentat núm. 399.

2207 La Gitanilla | de Madrid. | Comedia | de Don Antonio de Solis. | Cuenta de quantos embustes | las Gitanas hoy celebran, | engañando mentecatos | y mujeres; que se precian | de oji-alegres | Jorn. III. [45-III

p. 155 × 104 mm. c. 120 × 64 mm. (8.º). pp. 323-477, la següent en blanc s. n. Tela blanca amb teixells vermells.

Els preliminars d'aquesta comedia, són : Portada, Argument i Repartiment (pp. 323-328).

El text (pp. 329-477) va repartit en tres jornades.

Impressió d'últims del segle XVIII o primers del XIX.

Aquest exemplar comprèn les pàgines corresponents a uns volums de comedies, per tal com al peu de tots els plecs es llegeix : «Part II. Tom VIII».

2208 Pliegos 6. | [Gravat.] | Historia | del noble Ricardo, | y la hermosa Leonisa, | en la que se da cuenta de como | estos dos finos amantes fueron cautivos de Moros: | de lo que les sucedió en el cautiverio con Halima | Mora, y Mahamut Renegado : del modo que tuvie- | ron para volver á España con Halima y Mahamut, | y traerse inumerables riquezas. | Sacada de las Obras de Miguel de Cervantes. | Con licencia : En Córdoba, en la Oficina de D. Juan Garcia Ro- | driguez de la Torre, Calle de la Librería. [34-VIII

p. 205 × 145 mm. c. 175 × 115 mm. (4.º). 48 pp. Al vers de la portada, escrit a mà; «Labrador». Xagrí, amb puntes.

Els preliminars pertanyen solament a la Portada (pp. 1 i 2).

El text ocupa les pp. 3-48. Com pot suposar el llegidor, es tracta de la novel·leta *El amante liberal*.

En Rius (I, 253) escriu : «parece edición de últimos del siglo XVIII», i En Valdenebro i Cisneros, en *La Imprenta en Córdoba* (Madrid, 1900), en tractar d'aquesta edició (núm. 1596) no li posa data, si bé escriu que la creu feta en el segle XIX, però sabent de son impressor que va treballar de l'any 1763 a 1804, bé podría tenir raó En Rius.

2209 Num. 181 | Comedia famosa. | El Licenciado | Vidriera. | De Don Agustin Moreto. | ··· [Colofó.] Con Licencia. Barcelona : Por Juan Serra, y Nadal Impreſor. | A coſtas de la Compañia. [34-VIII

p. 213 × 150 mm. c. 180 × 115 mm. (4.º). 16 ff. s. n., a dues columnes. Tela blanca, amb títol daurat al pla.

És una de tantes reimpressions d'aquesta comedia com es feren a últim del segle XVIII o començos del XIX.

D'aquesta obra d'En Moreto ja se n'ha tractat en el núm. 216.

2210 Comedia. | La mas Ilustre | Fregona. | de Don Joseph de Cañizares. [42-IX. c. 1

p. 205 × 153 mm. c. 185 × 128 mm. (4.º). 34 pp., a dues columnes, + 1 f. s. n. de catàleg.

El text (pp. 1-34) comprèn la comedia d'En Josep de Cañizares, esmentada en el núm. 756, i que, com hem dit, està inspirada en una de les Novelles.

En Rius (II, 597), tractant d'aquesta edició, probablement impresa a Madrid, els exemplars de la qual es veníen en la llibrería Quiroga, escriu que és del segle XVIII; nosaltres no faríem aquesta afirmació, posant-la als primers anys del XIX.

2211 The | History and Adventures | of the renowned | Don Quixote. | Translated from the Spanish of | Miguel de Cervantes Saavedra, | by | Dr. Smollett. |. To which is prefixed, | the Life of the Author. | Vol. ···. | Cooke's Edition. | [Gravat.] | Embellished with superb engravings. | London: | Printed for C. Cooke, N.º 17, Paternoſter Row, | By Brimmer and Co. Upper Mary-le bone Street. | And ſold by all the Bookſellers in | the United Kingdom. [42-II

p. 145 × 89 mm. c. 120 × 65 mm. (6.º). Vol. I : 304 pp., 1 frontispici datat any 1799. Volum II : 290 pp., 1 frontispici datat any 1797. Vol. III : 280 pp., 1 frontispici datat any 1801. Vol. IV : 322 pp. + 1 f. de catàleg s. n.; 1 frontispici datat any 1800; dibuixos per R. Corbould, W. H. Brown, T. Kirk, R. W. Salchwell; gravats per W. Hawkins, C. Warren. Mig vedell morat amb puntes. Tall superior daurat.

Els preliminars del primer volum comprenen : Portada, Dedicatoria del traductor a l'Excm. Sr. Ricart Wall, Vida de Cervantes, Advertencia del traductor i Pròleg de la primera part (pp. 1-38); els del segón i quart, Portada, i els del tercer, Portada i el Pròleg, Aprovacions i Llicencia de la segona part (pp. 1-11).

El text va repartit de manera que cada dos volums contenen una part del llibre cervantí : Els dos primers, pp. 39-304 i 3-290, caps. 8 + 5 + 13 i 25; els dos últims, pp. 12-280 i 3-322, caps. 17 + 15 i 20 + 22.

En la darrera pàgina numerada de l'últim tom es troba el següent peu d'impremta : «Brimmer and Co. Printers, Water-Lane, Fleet-Street».

El preu de cost dels exemplars d'aquesta edició era de £ 0-8-6.

En Rius (I, 656) la posa com impresa «hacia 1801», probablement fundant-se amb una data que hi posà el gravador. Els frontispicis són els gravats que hem vist en el núm. 2205, però amb les dates gravades de nou.

2212 Cervantes | Novelas | 12 dibujos | de | Paret. [Títol en el llom del llibre.] [42-VIII

p. 212 × 153 mm. c. 98 × 65 mm.; 12 làms. dibuixades per L. Paret; copiades per Rossi; gravades per M. S. Carmona, Albuerne i Esteve. Marroquí vermell amb llom daurat, filets al pla, cantells i contracantells daurats. (Miralles.)

Les planxes d'aquestes làmines eren propietat del Marquès de Jerez de los Caballeros, les quals, en vendre's la famosa Biblioteca al fundador de *The Hispanic Society of America*, passaren a Nova York. Es veu que l'antic propietari féu fer un tiratge curt dels dits gravats; el que pertany a aquesta Col·lecció fou regalat a En Bonsoms pel dit Marquès.

Al llom del llibre es llegeix : «Madrid, 1810», i probablement aquesta data fou donada a En Bonsoms en regalar-li les dites làmines, i hem de dir, també, que aquest any es llegeix en els gravats d'algunes.

Vegi's el núm. 1 de *El Criticón*, de B. J. Gallardo, on es tracta d'aquestes il·lustracions de Paret.

Les dotze planxes foren gravades : Una per En Carmona, la qual va datada; nou per N'Albuerne, i dues per N'Esteve.

2213 Don Quichotte | de la Manche, | traduit de l'espagnol | de Michel de Cervantes; | Par Florian. | Tome ···. | A Paris, | a la Librairie Économique. [44-I

p. 136 × 85 mm. c. 110 × 61 mm. (6.º). T. I : 144 pp. T. II : 142 pp. T. III : 168 pp. T. IV : 155 pp., la següent en blanc s. n. T. V : 152 pp. T. VI : 136 pp. Sis toms relligats en tres volums. Pasta antiga.

Els preliminars del primer tom, són : Portada, Advertiment del traductor i

Pròleg de la primera part (pp. 1-16); els del segón, tercer, cinquè i sisè, solament la Portada; els del quart, Portada, Prefaci del traductor i Pròleg de la segona part (pp. 1-10).

El text va repartit de manera que els tres primers toms comprenen la primera part (pp. 17-142, 3-140 i 3-168; caps. 1-17, 18-29 i 30-50), i els altres tres la segona (pp. 11-153, 3-150 i 3-134; caps. 1-19, 20-37 i 38-55). A la fi de cada tom es troba la Taula.

Aquesta edició l'hem vist esmentada en la *Iconografía*, núm. 316, figurant com a impresa pels voltans de 1820; i potser estigué en el cert En Bonsoms, autor de les notes bibliogràfiques de la dita obra, ja que el paper i la impressió sembla justificar-ho.

2214 The | Life and Exploits | of the | Ingenious Gentleman | Don Quixote | de la Mancha. | Translated from the original spanish | of | Miguel de Cervantes Saavedra, | by Charles Jarvis, Esq. | To which is prefixed, | a Life of the Author. | In four volumes. | Vol. ···. | Published by Crissy & Markley, | Goldsmith's Hall, Library Street. | Stereotyped by L. Johnson and Co. [36-III

p. 145 × 88 mm. c. 129 × 63 mm. (6.º). T. I : 261 pp., la següent en blanc s. n. T. II: 268 pp. T. III : 274 pp. T. IV : 268 pp. Enquadernats en dos volums. Relligadura en vedell.

Els preliminars del primer tom, són : Portada, Taula, Vida d'En Cervantes, firmada per S. J., i el Pròleg de la primera part (pp. I-XXV); els del segón i quart, solament la Portada i la Taula (pp. I-IV i 1-4), i els del tercer, Portada, Taula i el Pròleg de la segona part (pp. I-VIII).

El text va repartit en quatre toms, contenint els dos primers la primera part (pp. 27-256 i 5-263, caps. 27 i 25), i els dos últims, la segona (pp. 9-269 i 5-265, caps. 35 i 39). A la fi de cadascun es troben unes poques pàgines amb notes, que, com diu En Rius (*Bibliografía*, I, 674), pertanyen al traductor.

Quant a l'any en què va imprimir-se aquesta edició, creiem, com En Rius, que fou feta a Londres, pels voltants de 1820.

2215 [Solís, Antonio de]. — La Gitanilla de Madrid. [45-III

p. 154 × 100 mm. c. 128 × 73 mm. (8.º). pp. 281-507, la següent en blanc s. n. Tela blanca, amb teixells vermells.

Exemplar incomplet, car solament hi ha l'acabament del volum, mancanthi dues comedies.* A nosaltres, per ara, solament ens interessa l'última, per tal com *El Doctor Carlino* no està inspirada en cap text cervantí.

* Aquestes són : *Un bobo hace ciento* i *El amor al uso*.

Els preliminars de *La Gitanilla de Madrid* (l'última de les quatre que comprenía el volum) són : Portada i Repartiment (pp. 381 i 382).

El text (pp. 383-504) va repartit en tres actes. Després s'hi troba un breu estudi que tracta de *La gitanilla* feta per En Montalban i de la d'En Solís. Vegi's, referent a aquesta obra, el que hem dit en el núm. 756.

En Rius, en tractar d'aquesta comedia d'En Solís (*Bibliografía*, II, 590), ens dóna a conèixer la data d'aquesta impressió, per bé com escriu que «Un paralelo entre ambas piezas (aquesta comedia d'En Solís i *La Gitanilla* d'En Pérez de Montalban) se lee al final de una reimpresión de la presente, *Cuaderno 40* de la Colección general de comedias escogidas, Madrid, imprenta de Ortega, año 1831».

2216 [CAÑIZARES, José de]. — La mas ilustre fregona. [45-III

p. 155 × 103 mm. c. 128 × 73 mm. (8.º). 1 f. s. n. pp. 283-429, la següent en blanc s. n. Tela blanca, amb teixells vermells.

Volum incomplet, on sols hi ha les comedies *La más ilustre fregona* (pp. 281-429) i *La Heroica Antonia García* (pp. 431-475).[1]

El text de la comedia inspirada en la novel·leta cervantina ocupa les pàgines 283-424; abans s'hi troba la Portada i el Repartiment, i després una breu Nota referent al text original.

Vegi's, referent a aquesta obra, el que hem dit en el núm. 756.

Senyala En Rius (II, 597), en tractar de l'edició de *La Gitanilla* que hem descrit anteriorment, que aquella comedia fou impressa a Madrid per N'Ortega, i hem de dir que, formant aquesta impressió part de la Col·lecció esmentada, no li correspòn la data de l'any 1831, com s'ha assenyalat a *La Gitanilla*, sinó que li pertany el de 1833.

2217 Diario burlesco | del jueves 37 del proximo pasado. | [A la fi:] Impreso en Madrid | y en Barcelona, en la Imprenta Nacional de Garriga, y Aguasvivas. | Véndese en la libreria de Joaquin Mayól, bajada de la Canonja. [38-IX. c. 12[2]

p. 215 × 155 mm. c. 180 × 118 mm. 8 pp. s. n.

Aquest diari conté uns *Avisos al público* donats per D. Quixot i transcrits pel seu secretari Sancho Panza; també s'hi parla d'una tragedia traduïda del manxec, que porta per títol : *El vino más mal bebido o encanto de doña Dulcinea*.

1. El volum contenía, a més de les esmentades, *Por acrisolar su honor*, *Competidor hijo y padre*, i *Abogar por su ofensor y Barón del Pinel*, ambdues de Joseph Canyizares.
2. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Creiem aquesta publicació entre els anys de 1830 a 1840, ja que hi veiem una lletra apropiada a la cançó de la «Cachucha» molt en boga per aquell temps.

2218 Königliche Schauſpiele. | Don Quixote. | Komiſches Divertiſſement in 1 Akt | von | Paul Taglioni. | Muſik von Gährich. | Nach Anordnung der Königlichen General=Intendantur. | Berlin. | (Preis : 2 $^1/_2$ Silbergroſchen.) [42-IX. c. 1

p. 168 × 90 mm. c. 132 × 67 mm. (8.º). 13 pp., la següent s. n.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada i Repartiment (pp. 1-4).

El text (pp. 5-13) comprèn l'argument del llibre d'En Taglioni, extret de les noces d'En Camatxo.

A l'envers de l'última pàgina numerada, es llegeix : «Gedruckt in der Deckerſchen Geheimen Ober-Hofbuchdruckerei».

Amb tot i no portar data, el creiem publicat en l'època de l'estrena d'aquesta opereta, la qual, segons el *Dictionnaire de Musique* d'En Riemann, fou en el promig de 1825 a 1845, si bé En Fetís, en *Biographie Universelle des Musiciens*, la senyala com a posterior a 1832.

2219 Opusculos | gramatico-satíricos | del | Dr. D. Antonio Puigblanch | contra el | Dr. D. Joaquin Villanueva | escritos en defensa propia, | en los que | tambien se tratan materias de interes comun. | Tomo ···. | Londres. | En la Imprenta de Guillermo Guthrie. | N.º 15, Shoe Lane, Fleet Street. [834-0*

p. 170 × 100 mm. c. 130 × 75 mm. (6.º). Vol. I : 2 ff. s. n. + CLX pp. + 212 pp. + 38 pp. + 10 pp. Vol. II : 2 ff. s. n. + XLIV pp + pp. 213-550 + 27 ff. s. n.

Els preliminars del volum primer, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.) i Pròleg datat a Londres en maig de 1832 (pp. I-CLX); els del segón, Portadella i Portada (2 ff. s. n.) i un Pròleg datat a Londres, desembre de 1832 (pàgines I-XLIV).

El text (pp. 1-212 i 213-426) conté diversos treballs, com la *Visita de Domine Gafas al Domine Lucas, uno y otro emigrados en Londres* (any 1828) i *Falsedades y renuncias del Dr. D. Joaquín Villanueva* (any 1828). A la fi de cada volum es veuen apèndixs, addicions i correccions al text.

Aquesta obra s'ocupa de l'estudi del lèxic castellà, però el llegidor hi trobarà quelcom referent a passatges cervantins, entre altres, vegi's vol. I, pp. 51, i vol. II, pp. 230, 261, 276, 293 i 307. Les últimes pàgines del segón volum contenen una forta crítica del tom primer del *Don Quijote* publicat per Clemencín.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

En la p. 8 dels anuncis que es llegeixen en les últimes pàgines del tom primer s'anuncía un «Comentario a *El Ingenioso Hidalgo D. Quixote de la Mancha,* breve y al mismo tiempo completo, en cuanto ha estado al alcance del Dr. D. A. P.» Ja diu que tenint oportunitat el donarà a l'estampa, però que no creu pugui fer-ho, donat «el actual estado calamitoso y turbulento de España». Llàstima que no s'hagi publicat aquest treball d'En Puigblanch, el qual hauría estat una punyenta crítica al text corregit per Clemencín (núm. 562).

Aquesta obra fou impresa en 1834, si hem de donar per cert el text de l'últim paràgraf que es llegeix en l'última pàgina del tom segón : «Por fin y remate de todo lo principal y lo accesorio de esta obra, añado que en el verano de este pasado año 1833 envié a París...», etc.

2220 Bilder | zum | Don Quixote, | oder: | Darstellungen der interessantesten humoristischen Scenen | aus den Fahrten des Junkers | Don Quixote von Mancha | in | Ein und Dreissig Blättern | nach | Koypl | gestochen, | nebst einer beigedruckten Erklärung der Kupfer. | Wien, | bei Rudolhp Sammer. [Portada enquadrada.] [42-IX

p. 320 × 237 mm. c. 230 × 175 mm. 1 f. s. n. + 31 làms.

Els preliminars d'aquest volum, són Portada i Taula (1 f. s. n.).

El text està format per les trenta una làmines d'En Coypel, amb una breu descripció al peu.

Aquesta edició la posa N'Ashbee *(An Iconography,* 410) com a feta en 1840.

2221 Histoire | de | Don Quichotte | de la Manche | Par Michel Cervantes | Nouvelle édition, revue et corrigée | Par M. l'Abbé Lejeune | chanoine, professeur à la Faculté de Théologie de Rouen | Illustrée de 20 grands dessins | Par MM. Célestin Nanteuil, Bouchot et Demoraine | Paris | P.-C. Lehuby, Libraire-Éditeur | Rue de Seine Saint-Germain, 53. [38-I

p. 188 × 116 mm. c. 151 × 85 mm. (18.º, dividit en un plec de 12 i un de 6). 2 ff. s. n. + VIII pp. + 488 pp.; 20 làms., la primera de frontispici. Relligadura en tela amb gravats al·legòrics daurats i en colors als plans, de l'època.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Nota del traductor i Portada (2 ff. s. n.), Advertiment de l'editor i breu Biografía d'En Cervantes (pp. 1-VIII).

El text (pp. 1-484) conté un arranjament del llibre d'En Cervantes, repartit en dues parts (caps. 13 i 17), i la continuació d'En Filleau de Saint Martin (cap. 20). A la fi es troba la Taula.

Com pot suposar-se, l'abbé Lejeune ha fet el seu arranjament tenint per model un exemplar de la traducció d'En Filleau de Saint Martin.

Al revers de la Portadella hem dit que es troba una Nota de l'arranjador, aquesta va signada a Rouen, el 5 de setembre, i ens diu que ha suprimit certs passatges que no són propis per a la joventut, però que amb tot ha procurat no treure-li res de la característica fisonomía de l'original. Al peu de la mateixa pàgina es llegeix : «De l'Imprimerie de Crapelet, rue de Vaugirard, 9».

Hem de dir que, referent a aquest text d'En Lejeune, en la *Bibliotèque Nationale* de París es troben vuit reimpressions fetes entre els anys 1845 i 1888.

En Rius *(Bibliografía*, I, 551) diu que «la refundición está verificada con conciencia y guardando bastante la ilación del texto», i posa aquesta edició com a impresa en 1844.

2222 [Sense epígraf. Al peu de la fulla:] En el puesto de Libros de la Calle del Carmen, n.º 6 frente a la Botilleria sevende esta y asta 25 clases di ferentes. [Auques, Vol. III, 896*

p. 221 × 312 mm. c. 195 × 290 mm. 1 fulla.

Raríssima auca gravada al coure i composta per vint-i-quatre rodolins que van repartits en sis columnes.

Al peu de cada rodolí hi ha el text, a excepció del primer que es llegeix en mig del gravat : «Vida de D. Quixote»; el de l'últim, diu : «Muerte de D. Quixote».

El text de la novella està alterat, per exemple hi veiem el retorn de l'heroi tancat en la gabia, abans de la prova de les armes.

Aquesta auca, malgrat no portar el lloc d'impressió, la creiem feta a Barcelona, en la primera meitat del passat segle; cosa per l'estil opinà En Pons i Massaveu, tan entès en aquest ram de gravats populars, i ho diem perquè al peu d'ella es llegeix, escrit de la seva mà, el nom de «Barcelona» en la part superior, i en llapis blau la de «rarísima» en la inferior.

2223 Histoire | de | Don Quichotte | de la Manche | par | Michel Cervantes | Nouvelle édition, revue et corrigée | Par M. l'Abbé Lejeune | Chanoine, Professeur à la Faculté de Théologie de Rouen | Tome ···. | [Inicials de l'editor.] | Paris | Librairie de l'Enfance et de la Jeunesse | P.-C. Lehuby, Libraire-Éditeur | 53, Rue de Seine, F. S.-G. [44-II

p. 175 × 105 mm. c. 142 × 77 mm. (18.º, en un plec de 12 i un de 6). Vol. I : 296 pp.;

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

3 làms. Vol. II : 302 pp. + 1 f. s. n. de taula; 3 làms., dibuixades per Demoraine, Cel. Nanteuil; gravades per Budzilowicz, Trichon. Tapes en tela, amb el nom gravat al pla de la Institution de Mme. Loiseau. Als contraplans hi ha enganxada una etiqueta de la mateixa Institution, datada a París el 19 d'agost de 1851 i concedint aquest llibre com a premi a Mme. Hermine Cartier.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Nota d'En Lejeune, datada a Roan el 3 de setembre, Portada, Advertiment de l'editor i una breu Biografía d'En Cervantes (I-X); els del segón, solament la Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text va repartit així : El primer volum (pp. 11-296) conté tota la primera part, repartida en catorze capítols i set de la segona; el segón volum (pp. 5-302) conté l'acabament del llibre d'En Cervantes (caps. 8-17), més la continuació d'En Filleau de Saint-Martin (caps. 1-20). A la fi es troba la Taula pertanyent a tota l'obra.

Al revers de cada Portadella es llegeix : «Saint-Denis. — Imprimerie de Prevot et Drouard».

Si creiem que l'edició núm. 2221 és de 1844, hem de dir que aquesta és posterior a aquella, i bé podria ser la que En Rius (I, 553) posa a l'any 1845.

Al nostre entendre, aquesta edició fou feta a mitjans del segle passat, res ho demostra tant com l'etiqueta que hem esmentat en la nota bibliogràfica, ço és : que aquest exemplar va ser donat com a premi a Mme. Hermine Cartier, en 1851, demostrant-nos, així, que en aquest any eren publicació corrent els exemplars de la dita edició.

N'Ashbee, en el seu llibre *An Iconography of Don Quixote*, senyala l'edició aquella en la qual hi figuren els tres il·lustradors del llibre cervantí, però no n'esmenta cap on es trobin solament En Demoraine i En Nanteuil.

2224 Aventures | de | Don Quichotte | de la Manche | par Michel Cervantes | édition, revue, et corrigée | Par M. l'abbé Lejeune | Chanoine, Professeur à la Faculté de théologie de Rouen | Illustrée de 20 grands Dessins | par MM. Célestin Nanteuil, Bouchot et Demoraine | Nouvelle Édition et nouvelle Traduction | [Monograma de l'editor.] | Paris | Librairie de l'Enfance et de la Jeunesse | E. Ducrocq | Successeur de P.-C. Lehuby | 55, Rue de Seine, 55. [41-III

p. 223 × 138 mm. c. 160 × 90 mm. (8.º). 484 pp.; 20 làms., la primera de frontispici, gravades per Trichon, Bernard, Pouget, Bertrand, Budzilowicz. Mig llevant vermell, amb puntes. Tall superior daurat.

Altre exemplar. [39-VII

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Advertiment i breu Nota biogràfica i crítica d'En Cervantes (pp. 1-XII).

El text (pp. 13-481) va repartit en tres parts; les dues primeres (cap. 14 i 17) pertanyen al *Don Quijote* d'En Cervantes, i l'última (pp. 351-481, cap. 18), a la continuació feta per En Filleau de Saint Martin. A la fi es troba la Taula.

Al peu de l'última pàgina es llegeix : «Saint Denis. — Typographie de A. Moulin», i cosa igual es veu al revers de la Portadella.

Aquesta edició pertany a la «Bibliothèque Illustrée de Familles et de la Jeunesse», com es diu en la Portadella. En relligar aquest exemplar, En Rius féu posar al llom «Rouen, 1862». No sabem el motiu que tingué per fer-ho, potser perquè al revers de la Portadella es llegeix una nota de l'arranjador, En Lejeune, datada a Rouen el 5 de setembre, i en llapis hi figura l'any de 1862, seguit d'un interrogant. Al nostre entendre pertany a 1849; ja veurem com pels voltants de 1853 En Paul Ducrocq s'encarregà de la llibrería del seu pare.

Les làmines són les mateixes del núm. 2221.

2225 [Sense portada : títol gravat al cap de pàgina.] Romans Contes et Nouvelles Illustrés | Don Quichotte | de la Manche | traduit de l'espagnol de Michel de Cervantes | par | Filleau de Saint-Martin. | Dess. par T. Johannot. Gr. par les meilleurs artistes. | Publié par | Gustave | Havard | 15 | Rue Guénégaud | 20 Centimes | la | livraison. [41-VIII

p. 300 × 208 mm. c. 261 × 182 mm. (8.º). 220 pp., a dues columnes. Gravats intercalats en el text. Cartronet. Al contraplà ex-libris «Behn-Erchenburg».

Aquest exemplar no té preliminars.

El text (pp. 1-219) comprèn el de la novella cervantina, però repartit en cinquanta un i setanta tres capítols. A la fi es troba la Taula.

Cal advertir que el capítol quaranta dos i el següent en formen un en l'edició francesa, i els dos últims de l'original, el setanta tres d'aquest text.

Aquesta edició fou feta a «Paris, Imprimerie Schneider, rue d'Erfurth, 1».

En Rius *(Bibliografía*, I, 562), posa aquesta edició com a impresa als voltants de 1850.

2226 [Vint cobertes de llibrets de fumar.] [Vol. II, 415*

p. 150 × 214 mm. c. 132 × 195 mm. 4 fulles.

Aquestes quatre fulles comprenen cinc gravats cada una, tenint al peu d'ells un tercet i una dècima; la superfície total és de 132 × 34 mm. Per tant, en les quatre fulles hi ha vint gravats referents a diversos fets del Quixot, els quals,

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

amb tot i estar numerats en la part superior, i la numeració esser correlativa, no segueixen cronològicament el text de la novel·la.

El primer gravat representa l'aventura dels molins de vent; i el tercet diu així : «Don Quijote ser gigantes | cree, molinos de viento | que embiste con ardimiento.»; i la dècima, diu : «Si da risa el quid pro quo | de Quijote en lance tal, | Mirandolo imparcial | No hay duda valor mostró : | Pues tal los vio segurito | Cese de la envidia el grito | Que mas digno es él de gloria | que otros que cantan victoria | Sin ver del lance un mosquito.» L'últim gravat fa referencia a la cova de Montesinos; el disset és el desafiament amb el cavaller de la Blanca Lluna.

Creiem que pertany a començos de la segona meitat del segle XIX.

2227 [Sense portada : títol inclòs en un gravat al cap de pàgina:] Biblioteca Universal | El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha, | compuesto | por Miguel de Cervantes Saavedra. [34-IX

p. 306 × 215 mm. c. 256 × 177 mm. (12.º). 236 pp., a dues columnes. Relligat amb el n.º 2228. Mitja pasta.

Els preliminars d'aquest volum, són : Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. 1-4).

El text (pp. 4-232) conté les dues parts de la novel·la (caps. 52 i 74). A la fi s'hi troba una *Noticia de la vida y de las obras de Cervantes* que, com ja digué En Rius *(Bibliografía*, I, 119), és la escrita per En Quintana.

Les il·lustracions, intercalades en el text, són les d'En Tony Johanot.

En Rius la posa com a impresa en 1851; en el *Catálogo* de Madrid figura amb aquest mateix any, però entremig d'interrogants, i cosa igual fa En Serís, en *La colección cervantina de la Sociedad Hispánica de América;* però N'Hidalgo, en el seu *Diccionario general de Bibliografía Española*, li dóna la data de 1844. Al nostre entendre, correspòn a l'any esmentat per En Rius, puix que, relligat amb el *Don Quijote*, hi va *El Buscapié*, on hi ha una carta amb data de 1851.

Aquesta edició pertany a la Col·lecció *Biblioteca Universal*, que dirigía Ferrer de los Ríos, segons En Rius (I, 119) i Fernández de los Ríos, segons En La Barrera *(El Cachetero del Buscapié*, p. 17).

2228 [Sense portada : títol inclòs en un gravat del cap de pàgina.] Biblioteca Universal | El Buscapié | de Cervantes, | con un discurso preliminar y notas de | Adolfo de Castro. | Obra corregida y aumentada en esta | cuarta edicion. [34-IX

p. 306 × 218 mm. c. 254 × 179 mm. (8.º). 34 pp., a dues columnes. Relligat amb el número 2227. Mitja pasta.

Els preliminars, són : Pròleg, Aprovacions i Discurs preliminar d'En Castro (pp. 1-4).

El text (pp. 5-11) comprèn el del famós llibre que tantes polèmiques promogué a la seva publicació. A la fi es troben Notes il·lustratives al text i una carta d'En Castro, amb data de 7 de juliol de 1851.

Com ha pogut veure el llegidor, es diu en la portada que és la quarta edició, i en els núms. 681 i 688 hem vist que en les dues es diu «tercera»; com que l'última d'aquestes porta la data de 1851, opinaríem que la que ara descrivim pertany al promedi de 1851 a 1864, data aquesta última en què s'imprimí la «quinta edición» (núm. 792); però, l'additament de la carta d'En Castro, feta en 7 de juliol de 1851, és motiu suficient per posar aquesta nova edició de *El Buscapié* a aquest últim any? Això solament ens faría dubtar; però direm que les edicions de 1850 i 1851, de *El Buscapié,* dites «3.ª edición» són una mateixa, com diguérem aleshores (núm. 688); però com que aquesta edició que ara descrivim es féu per fer joc amb el *Don Quijote* de Cervantes, edició feta per En Fernández de los Ríos, heu's ací perquè a aquesta edició li donem la mateixa data de 1851, que hem posat al text cervantí. Vegeu, referent a aquest assumpte, el llibre d'En Barrera, *El cachetero del Buscapié* (Santander, 1916, p. 17).

2229 Le | Don Quichotte | du jeune age | Aventures les plus curieuses | de Don Quichotte et de Sancho | précédées d'une introduction historique | sur l'origine de la chevalerie et des romans de chevalerie | et suivies d'une conclusion morale | par | Élisabeth Müller | nouvelle édition | [Monograma de l'editor.] | Paris | Amédée Bédelet, Libraire | Rue Pavée Saint-André-des-Arts, 14. [44-11

p. 178 × 118 mm. c. 135 × 80 mm. (6.º). 144 pp.; 8 làms. colorides a mà. Coberta litografiada en color.

Els preliminars, són : Portadella, Portada i Introducció (pp. 1-17).

El text (pp. 19-138) va repartit en vint-i-tres capítols. A la fi es llegeix una conclusió moral i després hi ha la Taula.

Aquesta edició, que és un arranjament del *Don Quijote,* està destinada a infants, i pertany a la col·lecció *Bibliothèque Récréative Illustrée.*

Al peu de la portadella es llegeix : «Paris. — Imp. Simon Raçon et Comp., Rue d'Erfurth, 1».

El nom de Élisabeth Müller respòn al de l'escriptora Léonie Bédelet.

En Rius posa aquesta edició com a impresa en 1852-1853, i En Brimeur ens dóna a conèixer una variant d'aquesta edició, que consisteix solament en la portada datada en 1852, el començament de la qual és : *Le Don Quichotte des Enfants.* Creiem que pertany a 1852, i així la veiem senyalada en el *Catalogue* del British Museum.

2230 Aventures | de | Don Quichotte | de la Manche | Par Michel Cervantes | édition revue et corrigée | Par M. l'abbé Lejeune | Chanoine, Professeur à la Faculté de théologie de Rouen | Nouvelle Édition et nouvelle Traduction | Tome ···. | [Monograma de l'editor.] | Paris | à la Librairie de l'Enfance et de la Jeunesse | E. Ducrocq | Successeur de P.-C. Lehuby | 55, Rue de Seine, vis-a-vis la Rue Jacob. [35-VIII

p. 182 × 115 mm. c. 143 × 77 mm. (18.º, repartit en un plec de 12 i un de 6). Vol. I : 324 pàgines; 3 làms. Vol. II : 300 pp.; 3 làms. dibuixades per Celestin Nanteuil, Demoraine; gravades per Trichon, Budzilowicz. Mig marroquí blau, amb tall superior daurat.

Els preliminars del primer volum comprenen la Portadella, Portada, Advertiment de l'editor i estudi referent a la vida i obres d'En Cervantes (pp. 1-14); els del segón volum, solament Portadella i Portada (pp. 1-4).

En les Portadelles es llegeix : «Bibliothèque spéciale de la jeunesse», i al verso un elogi de l'obra d'En Cervantes, signat pel traductor, i el peu d'impremta: «Saint Denis. — Typographie de A. Moulin».

El text correspòn a les dues parts del Quixot d'En Cervantes i a la continuació d'En Filleau de Saint Martin. El primer volum (pp. 15-321) conté el text de la primera part, molt abreujat, repartit en catorze capítols, i els set primers de la segona. El segon volum (pp. 5-297) comprèn l'acabament del Don Quixot d'En Cervantes, caps. VIII-XVII, i la continuació d'En Filleau de Saint Martin, que conté divuit capítols. A la fi de cada tom es troba la Taula.

Aquesta edició la posa En Rius com a impresa en 1849 (*Bibliografía*, I, 559).

Però hem de dir que amb i tot i haver fet posar En Rius aquesta data en la relligadura, la creiem posterior, car hi ha gran diferència entre el paper de les diverses edicions de 1844 i 1845 (núms. 2221 i 2223) i aquesta; al nostre entendre, no fóra descaminat el creure que fou feta entre els anys 1852 i 1855.

Estudiant aquestes edicions, fetes per En Lehuby i En Ducrocq, podem dir que les núms. 2221 i 2222 les creiem les més antigues, ambdues són editades per En P. C. Lehuby; i la núm. 2224 editada per En E. Ducrocq, el qual fou el successor d'En Lehuby, per tant a aquesta li correspòn una data posterior; en la que ara hem descrit, també es diu que és feta pel dit Ducrocq, però, mort N'Emili Ducrocq, li va succeir en el negoci de la llibrería el seu fill Pau, i aquest és el qui va posar en venda els exemplars de l'edició de què ara tractem, a no ser que ho fossin d'una edició no descrita encara. El que si podem dir és que entre la coberta del llibre i la portada hi ha remarcables diferencies. Les cobertes de l'exemplar que hem descrit diuen així : «Histoire | de | Don Quichotte | de la Manche | Nouvelle édition corrigée | par M. L'Abbe Lejeune | Tome ... | [Monograma de l'editor.] | París | Paul Ducrocq, Libraire-Éditeur | Successeur de son père | 55, Rue de Seine, 55».

2231 Chambers's | Repository | of | Instructive and Amusing | Tracts | [Marca amb les inicials de l'editor.] | London & Edinburgh, | William and Robert Chambers. [Portada enquadrada.] [32-X[1]

p. 175 × 108 mm. c. 148 × 80 mm. (16.º). [Tomo VII] : 3 ff. s. n. + 32 pp. + 32 pp. + 32 pp. + 32 pp. + 32 pp. + 32 pp. + 32 pp. [Tomo VIII, portada igual a l'anterior] : 3 ff. s. n. + 32 pp. + 32 pp. + 32 pp. + 32 pp. + 32 pp. + 32 pp. + 32 pp. + 32 pp. Gravats intercalats en el text. Relligats en un volum mig vedell. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou.

Els preliminars de cada volum, són : Portadella, Portada i Taula (3 ff s. n.).

El text està format per diversos treballs artístics, literaris, d'història, viatges, etc. Cada un d'aquests treballs comprèn un fascicle numerat de trenta dues pàgines.[2]

A nosaltres solament ens interessen aquí els estudis cervantins, i referent a ells, hi ha en el tom primer una biografía de Cervantes, que porta el núm. 55 de la sèrie.

Amb tot i no figurar cap data en les portades, podem dir que aquesta impressió fou feta en 1853, tal com es diu al revers de la Taula del primer volum.

2232 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | Nueva Edicion, corregida y anotada | por Don Eugenio de Ochoa | [Gravat] | Paris | Libreria de Ch. Fouraut | 47, Calle Saint-André-des-Arts. (38-VI

p. 176 × 106 mm. c. 154 × 83 mm. (18.º, repartit en un plec de 12 i un de 6). 2 ff. s. n. + XXXIV pp. + 695 pp., la següent en blanc s. n. 1 làm. Mitja pasta. Talls daurats. En el llom es veu la data de 1860.

Els preliminars d aquest volum, són : Portadella, Portada (2 ff. s. n.), Advertiment de l'editor, Vida d'En Cervantes, Dedicatoria al Duc de Béjar, el Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-XXXIV).

El text (pp. 1-688) conté el de tota la novel·la. Cal advertir que en les pàgines 337-340 es troben els preliminars de la segona part, com són la dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg. A la fi hi ha la Taula de capítols.

Al revers de la Portadella, i al peu de l'última pàgina de l'Index, es llegeix : «Besanzon = Imprenta de la viuda Deis».

En Rius (*Bibliografía*, I, 132) creu que aquesta edició és de 1860, i aquesta

1. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

2. Els que comprenen el vol. VII, són: *A visit to Belgium; Story of the good Knigh Bayard; Mathilde : A tale; Lace and Lacema King; History of the Mormons; The roch republic : A tale; Miguel de Cervantes; Spirit of the Jerusalem delivered.* I els del vol. VIII : *Liberia; Louisa, queen of Prussia; The backet of cherries : A tale; Chivalry among the arabs; The Ocean; The mysterious stranger; Two days on the Welsh Border* i *Spirit of the Orlando Furioso.*

data, escrita en llapis, la posà en la portada i, demés, ens diu que «sigue exactamente a la de París, Hingray, 1844» (núm. 646). Acarats un i altre text es veu que té raó. Però cal preguntar : La data de 1860 és la veritable? En el Catàleg del *British Museum*, l'any figura amb un interrogant; a més, En Serís *(Colección cervantina*, núm. 115) posa també l'interrogant i ens diu que al revers de la portadella es llegeix : «París. — Imprimerie Charles Blot.» Però hem de dir que una impressió del Don Quijote, feta per En Blot, és de 1878, com es pot veure en el *Catalogue* de la Biblioteca Nacional de París. En la Biblioteca Nacional de Madrid hi ha una edició de 1860, feta per la mateixa impremta de la Vda. Deis, però en la portada es llegeix que pertany a la llibrería de N'Hingray *(Catálogo*, núm. 118). Totes aquestes dades fan que dubtem davant d'aquesta qüestió, i ens fan sospitar si es tracta d'una de tantes martingales com fan els editors per a vendre vells fons d'edicions.

2233 [Fragment d'un exemplar del Quixot en turc.] [36-X. c. 6

p. 334 × 245 mm. c. 255 × 165 mm. (4.º). 32 pp. s. n., a doble columna.

En Rius *(Bibliografía*, I, 874), en tractar d'aquesta edició, escriu que «sólo se publicaron cuatro pliegos, que contienen los cuatro primeros capítulos de esta traducción turca, impresa en Constantinopla hacia 1860». Aquests quatre plecs, segons parer de l'orientalista A. J. Jahuda, no són els quatre primers capítols, sinó el Pròleg i els onze primers capítols de la primera part, alguns d'ells molt reduïts. Com es pot veure, hi manca la Portada, començant la primera pàgina pel Pròleg.

Això, doncs, ens fa creure en l'existència d'una edició turca del *Don Quijote* desconeguda als bibliògrafs cervantins.

2234 Biographies | of | Eminent Men | in | Literature, Arts, and Arms, | from | the thirteenth Century. | In four Volumes. | Vol. ··· . | Dante to Raleigh. | With Illustrations. | London : | M. A. Nattali, 23, Bedford Street, | Coven Garden. [35-X*

p. 153 × 98 mm. c. 127 × 171 mm. (18.º, dividit en un plec de 12 i un de 6). Vol. I : IV pp. + 500 pp. Vol. II [... | In four Volumes. | Vol. II. | Lord Bacon to Leibnitz. | ...] : IV pp. + 523 pp., la següent en blanc s. n. Al contraplà del volum primer, i en una de les guardes del volum segon, «Ex libris Eduart Toda».

Els preliminars del volum primer, són : Portada i Taula (pp. 1-4), i igual els del segón.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

El text d'ambdós volums (pp. 1-500 i 1-523) comprèn diverses biografíes,* llegint-se en les pp. 454-465 del vol primer, la de Cervantes.

En l'última pàgina del volum primer es veu el següent peu d'impremta: «London : Printed by W. Clower and Sons, Stamford Street».

Aquesta obra creiem que pertany al període de 1860 a 1870. Els gravats que es veuen intercalats en el text són al boix i ben executats.

2235 Histoire | de l'admirable | Don Quichotte | de la Manche | par | Michel de Cervantes Saavedra | traduction nouvelle | illustré de 28 grandes lithographies | [Monograma de l'editor.] | Paris | Librairie Louis Janet | Magnin, Blanchard et Cie, Éditeurs | 3, Rue Honoré-Chevalier. [42-V

p. 275 × 176 mm. c. 195 × 115 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + 416 pp.; 28 làms., dibuixades per U. Albert; Lit. Godard. Alguna és mal col·locada. Mig xagrí vermell amb puntes. Tall superior daurat.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.).

El text (pp. 1-412) conté un arranjament del llibre d'En Cervantes i de Filleau de Saint Martin, repartits així : El Don Quixot consta de set llibres, quatre per a la primera part, amb trenta capítols, i tres per a la segona, amb trenta set; la continuació, llibre vuitè, consta de vint capítols. A la fi es troba la Taula.

No cal dir que la traducció de Filleau de Saint Martin fou la que serví de model a l'arranjador.

En Rius (I, 577) la posa com a impresa «hacia 1862», i en el *Catalogue* de la Bibliothèque Nationale figura aquesta edició com a impresa en el dit any.

2236 Le | Don Quichotte | de la jeunesse | traduit de Michel de Cervantes | par Florian | Nouvelle édition | illustrée de vignettes sur bois d'après les dessins de G. Staal | gravées | par Pannemacker, Mouard, Midderich, etc. | [Gravat.] | Paris | Garnier Frères, Libraires-Éditeurs | 6, Rue des Saints-Pères-Palais-Royal, 215. [40-II

* Aquestes són : Volum I : *Dante, Petrarch, Boccaccio, Wiclif, Chaucer, Lorenzo de Medici, Bramante, Ximenes, Lionardo da Vinci, Raphael, Ariosto, Correggio, Sir Thomas More, Erasmus, Copernicus, Marc Antonio Raimondi, Luther, Cortez, Cranmer, Charlers V, Melancthon, Calvin, Michael Angelo, Loyola, Knox, L'Hôpital, Titian, Buchanan, Palladio, Paré, Montaigne, Tasso, Drake, Spenser, Elizabeth, Scaliger, Henry IV of France, Cervantes, Shakespeare, De Thou i Raleigh.* — Volum II : *Lord Bacon, Kepler, Coke, Gustavus Adolphus, Ben Jonson, Rubens, Sully, Richelieu, Galileo, Hampden, Grotius, Des Cartes, Selden, Blake, Harvey, Cromwell, Pascal, Poussin, Taylor, De Witt, Moliere, Clarendon, Rembrandt, Milton, Turenne, Sir Matthew Hale, Barrow, Hobbes, Claude, Murillo, Colbert, Corneille, Sydenham, Boyle, Sobieski, Dryden, William III, Bossuet, Locke, Ray, Vauban, Fenelon i Leibnitz.*

Biblioteca de Catalunya

p. 239 × 153 mm. c. 185 × 107 mm. (8.º). XVI pp. + 526 pp. + 1 f. s. n.; 6 làms. (falten dues làmines). El gravat de la pàg. 227 ha estat retallat. Tela vermella amb daurats al llom. (Vigneau & Pasquier). Talls daurats.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, una breu Vida d'En Cervantes, el Pròleg de la primera part (pp. I-XVI) i Portadella (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-522) comprèn tot el de la novel·la (caps. 50 i 55). A la fi es troba la Taula.

Al verso de la Portadella es llegeix : «Paris. — Imprimerie Simon Raçon et Comp., Rue d'Erfurth, 1».

En Rius la posa com a impresa en 1866, però nosaltres creiem que pot ser de 1863, per quant la de 1866, feta per la casa Garnier, té dos volums.

2237 L'Ingénieux Chevalier | Don Quichotte | de la Manche | par Miguel Cervantes | traduction nouvelle | par Rémond | 120 gravures par Télory | Tome ···. | [Monograma de l'editor.] | Paris | Delarue, Libraire-Éditeur | Rue des Grands-Augustins, 3. [41-VI

p. 180 × 113 mm. c. 143 × 80 mm. (6.º). Vol. I : 3 ff. s. n. + 310 pp.; 2 làms., la primera de frontispici. Vol. II : 2 ff. s. n. + 232 pp.; 2 làms., la primera de frontispici. Gravats intercalats en el text dibuixats per Télory, gravats per Coste i Delaville. Paper groguenc. Marroquí vermell, amb filets als plans i cantells; contracantell daurat.

Els preliminars de cada volum, són : Portadella i Portada (2 fulles s. n., però el primer plec és de quatre fulles, una blanca, Portadella, Làmina i Portada, i cosa igual es veu en el tom segón).

Cada tom comprèn una part del Quixot, si bé molt abreujada, ja que la primera conté solament quaranta quatre capítols (pp. 1-306) i quaranta cinc la segona (pp. 1-228). A la fi de cada tom es troba la Taula de capítols.

Al verso de la Portadella, i al peu de l'última pàgina, es llegeix el següent peu d'impremta : «París. — Imp. W. Remquet, Goupy et C.e, rue Garancière, 5».

En Rius (*Bibliografía*, I, 579) escriu que «es una traducción algo abreviada, especialmente en los episodos», i té raó. Amb tot i no portar l'any en què va imprimir-se aquesta edició, la posa com a feta pels voltants de 1863, i en els catàlegs del British Museum i Biblioteca Nacional de Madrid es veu la mentada data entre claudàtors, però en el catàleg de la Bibliothèque Nationale de Paris, hi veiem aquesta edició amb l'any de 1863, com si aquesta data figurés en la portada, la qual cosa no hem vist en els altres exemplars que han passat per les nostres mans.

Els dibuixos d'En Télory tenen molt de caricaturesc.

2238 Histoire | de l'admirable | Don Quichotte | de la Manche | et de | Sancho Pança | surnommé la Fleur des Écuyers | Donnant le récit de leur vie privée avant leur départ | inattendu; les Amours de don Quichotte pour la belle Dulcinée; | ses Aventures curieuses et chevaleresques, | son retour inespéré après ses exploits glorieux | et mémorables | Traduit librement de l'espagnol de Michel Cervantes | [Gravat.] | Don Quichotte vainqueur du Lion. | Paris | Le Bailly, Libraire | Rue Cardinale, 6, et rue de l'Abbaye, 2 | Faubourg Saint-Germain. [44-II

p. 153 × 90 mm. c. 122 × 60 mm. (6.º). 120 pp.; 1 làmina a les pàgs. 2 i 4. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-120) va repartit en dos llibres, comprenent cadascú un arranjament de cada part de la novel·la.

Al peu de la portadella i de l'última pàgina es llegeix : «Clichy. — Imp. Paul Dupont et Cie., rue du Bac-d'Asnières, 12.»

Com pot suposar-se, és una edició destinada a infants.

En la col·lecció cervantina de la Bibliothèque Nationale de Paris hi ha dos exemplars diferents d'aquest arranjament del llibre de Cervantes i editats pel mateix Le Bailly, imprès l'un en 1863 i l'altre en 1868, segons el *Catalogue*.

2239 Don | Quichotte | Imp. Videlot Arnould & Cº. 15, R. de Clichy, Paris [Portada litografiada.] [43-VI

p. 267 × 212 mm. c. 225 × 167 mm. 1 f. s. n. de portada + 16 làms. cromolitografiades d'En Télory, amb text. Relligadura en cartronet propia de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : la Portada (1 f. s. n.).

El text està compost per setze pàgines, esmentant els fets principals de la novel·la cervantina.

Com pot suposar-se, és llibre destinat a infants.

Al peu d'algunes pàgines es llegeix : «Lith. Fernique. Paris», i en la coberta : «M. de Martinet. R. de Rivoli, 172, París» i «Imp. Lemercier & C.º, París».

Aquesta edició, no fóra cap desencert de posar-la pels voltants de 1863 o 1865; recordi's que En Télory va il·lustrar en 1863 una edició del *Don Quijote* impresa a París. Creiem que és anterior a 1868, perquè en aquest any ja va figurar aquell dibuixant com a pintor en l'Exposició del Saló de París, adquirint tot seguit un bon nom.

2240 L'Ingénieux Hidalgo | Don Quichotte | de la Manche | par | Miguel de Cervantès Saavedra | Nouvelle édition traduite et annotée | par Louis Viardot | Tome ···. | Paris | Librairie de L. Hachette et Cie | Boulevard Saint-Germain, número 77. [41-I

p. 183 × 117 mm. c. 148 × 86 mm. (8.º). Vol. I : 2 ff. s. n. + XLIII pp., la següent en blanc s. n. + 478 pp. + 1 ff. s. n. Vol. II : 2 ff. s. n. + 511 pp., la següent en blanc s. n. Mig marroquí vermell; tall superior daurat.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada (2 ff. s. n.), Vida d'En Cervantes i Estudi de les seves obres (pp. 1-XLIII) i el Pròleg de la primera part (pp. 1-8); els del segón, Portadella, Portada (2 ff. s. n.) i el Pròleg de la segona part (pp. 1-4).

Cada volum conté una part del llibre cervantí : El primer (pp. 9-473), la primera (caps. 1-52), i el segón (pp. 5-505), la segona (caps. 1-74). A la fi de cada volum es troba la Taula.

Aquesta edició fou impresa a París, a la impremta d'En Ch. Lahure.

En Rius diu que aquesta edició s'imprimí en 1864 (*Bibliografía*, I, 580), i probablement té raó, ja que amb aquesta data figura en la col·lecció de la *Bibliothèque Nationale*, de París; aquest text, amb el mateix nombre de volums, pàgines i els mateixos dibuixos, l'hem vist reproduït en els anys de 1875 i 1904 (*Bibliographie de la France*, núms. 10310 i 1204), i En Brimeur en senyala un de 1887.

2241 The History | of | *Don Quixote.* | By Cervantes. | The text edited by | J. W. Clark, M. A., | Fellow of Trinity College, Cambridge. | And a biographical notice of Cervantes, | by | T. Teignmouth Shore, M. A. | Illustrated by | *Gustave Doré.* | [Monograma de l'editor.] | London: | *Cassell, Petter, and Galpin,* | Ludgate Hill, E. C.; | and 596, Broadway, New York. [33-IX

p. 305 × 240 mm. c. 250 × 177 mm. (4.º). XXVIII pp. + 737 pp., la següent s. n.; 118 làmines gravades per H. Pisan. Tapes en tela, amb planxes al pla propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Taules, breu Nota biogràfica d'En Cervantes i el Pròleg de la primera part (pp. 1-XXVIII).

El text (pp. 1-737) comprèn el de la primera i segona part de la novel·la (caps. 52 i 74).

En Rius (*Bibliografía*, I, 701) ens diu que és la traducció de Jarvis amb fragments de la d'En Motteaux, i té raó; també ens fa saber que començà a publicar-se en 1864, acabant-se tres anys després; això mateix veiem anotat en el *Catalogue* del British Museum. Però hem de dir que havem vist, en

catàlegs de llibreters, una altra edició, estereotipada d'aquesta, feta poc després, probablement entre els anys 1870-72 o 1876-78, com esmenta el dit *Catalogue*.

2242 Don Quichotte | par | Edmond Morin, redessiné | par Ricard. | Paris | Arnauld De Vresse, Edit. 55, Rue de Rivoli [Portada litografiada.] [45-VII

p. 145 × 240 mm. c. 110 × 182 mm. 16 ff. s. n. Xagrí vermell amb títol al pla.

En Rius esmenta, en el vol. III, p. 526, una col·lecció de làmines d'En Morin, impreses a París, pels voltants de 1850; i en el mateix volum, p. 536, una altra del mateix autor, que té per títol *Don Quichotte en images*. En Brimeur, en el *Supplément français à la Bibliographie de Rius*, també en cita una altra, que diríem que és aquesta de la col·lecció Bonsoms si concordés el lloc de la impressió; però no ho és, per quant la senyalada pel bibliògraf francès es diu feta a Clichy, a la impremta de Maurice Loignon et Cie, i, a més dels dibuixos d'En Morin, té setze pàgines de text, mentre que aquí no se'n veu senyal, ni els gravats ho demostren. L'edició dels dibuixos d'En Morin potser sí que sortí cap a 1850, però ara es tracta d'una copia dels dits dibuixos, que degué sortir posteriorment. Al nostre entendre, aquest àlbum fou fet entre 1865 i 1870.

L'edició que ara descrivim és feta a París, en l'establiment d'En Roche.

2243 Doré | D. Quijote | de | la Mancha. [Títol en el llom.] [45-VIII

p. 260 × 215 mm. c. 296 × 197 mm. 41 làmines. Mig xagrí.

Es tracta de 41 làmines dibuixades per En Doré i gravades al boix per En Pisan, corresponents a l'edició barcelonina que del *Don Quijote* feren *La Maravilla* i els hereus d'En Pau Riera en 1865 (núm. 808). Diem que pertanyen a aquesta edició, per veure en quasi totes el peu d'impremta d'En Ramírez, com en la susdita edició.

I ja que tractem d'aquestes il·lustracions, hem de dir que abans es veien en les fires anyals que es celebraven a aquesta ciutat, parades de llibres amb col·leccions completes de les dites làmines i per les nostres mans han passat exemplars del *Don Quijote* editat per En Montaner i Simón (núm. 1176), amb les làmines d'En Doré.

2244 L'Ingénieux Chevalier | Don Quichotte | de la Manche | par | Michel Cervantes | traduction nouvelle | par Ch. Furne | Illustrée de 160 dessins par G. Roux | gravés par Yon et Perrichon | [Gravat.] | Paris | Furne, Jouvet et Cie, Éditeurs | Rue Saint-André-des-Arts, 45. [42-V

p. 283 × 190 mm. c. 231 × 145 mm. (4.º). 2 ff. s. n. + XVI pp. + 623 pp., a dues columnes, la següent en blanc s. n. Gravats intercalats en el text. Tela vermella, amb planxes al·lusives als plans; talls daurats. (A. Fontaine.)

Els preliminars d'aquest volum, comprenen : Portadella, Portada (2 ff. s. n.), Vida de Cervantes (I-XVI) i Pròleg de la primera part (pp. 1-4).

El text correspòn a les pàgs. 5-618; el de la primera part, pp. 5-287, el de la segona part amb el Pròleg de la pàg. 291 a la 618. A la fi del volum es troba la Taula.

Al revers de la portadella, i al peu de l'última pàgina numerada, es llegeix el següent peu d'impremta : «París. — Imprimerie Simon Raçon et Comp., rue d'Erfurth, 1».

En Rius (I, 584) la dóna com a «impresa hacia 1866», com en el *Catalogue* de la Bibliothèque Nationale.

2245 Der finnreiche | Junker Don Quixote | von La Mancha. | Für die Jugend erzählt | von | Dr. Lauckhard. | Mit 6 Bildern in Thondruck nach Zeichnung von Ludwig Löffler. | [Gravat.] | Neu=Ruppin. | Verlag von Alfred Oehmigke. [41·V

p. 189 × 128 mm. c. 150 × 90 mm. (8.º). 347 pp., la següent en blanc s. n. + 2 ff. s. n. de catàleg. 6 làms. en litografia. Cartronet; llom amb daurats al·lusius.

Els preliminars corresponen solament a la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-347), que és un arranjament del llibre d'En Cervantes, va repartit en setze capítols.

Al peu de l'última pàgina numerada es troba el següent peu d'impremta: «Druck von E. Buchbinder in Neu-Ruppin».

En Rius (*Bibliografía*, I, 767) posa aquesta edició com a impresa en 1869, i cosa igual fa N'Ashbee tractant de les il·lustracions, però En Dorer, en *Die Cervantes-Literatur in Deutschland* (p. 21), no hi senyala cap any.

2246 The History | of | Don Quixote | de la Mancha: | With an account of | his exploits and adventures. | London : Milner and Sowerby, | Paternoster Row. [37·V

p. 123 × 79 mm. c. 100 × 57 mm. (8.º). 448 pp. + 32 pp. de catàleg d'obres del mateix editor; 2 làms. al davant, la segona de frontispici. Relligadura en tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Prefaci i Taula de capítols (pp. 1-XII).

El text (pp. 13-448) és un arranjament de la novel·la cervantina, en trenta set capítols.

Al peu de l'última pàgina del text es llegeix : Milner and Sowerby, Printers, Halifax.

En Rius *(Bibliografía*, I, 707) posa aquesta edició com a impresa en 1870.

2247 Adventures | of | Don Quixote | de la Mancha. | From the spanish of | Miguel de Cervantes Saavedra. | Edinburgh: | Gall & Inglis, 6 George Street. [36-V

p. 165 × 110 mm. c. 140 × 80 mm. (8.º). XII pp. + 644 pp.; 4 làms. en color i alguns gravats en el text. Relligadura en tela propia de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Taula i el Pròleg de la primera part (pp. I-XII).

El text (pp. 1-644) conté el de la novel·la, però tenint la primera part cinquanta capítols i la segona setanta tres.

En Rius *(Bibliografía*, I, 705) reconeix que és la traducció d'En Jarwis, i la posa com a impresa en 1870. Així deu esser, per tal com en alguns dels dibuixos els veiem en l'edició francesa impresa a París dos anys abans.

2248 The | Adventures | of | Don Quixote | de la Mancha; | translated from the spanish of | Miguel de Cervantes Saavedra, | by | Charles Jarvis, Esq. | Carefully revised and corrected. | Illustrated by Tony Johannot. | [Monograma de l'editor.] | London: | Ward, Lock & Co., Warwick House, | Dorset Buildings, Salisbury Square. [41-II

p. 213 × 135 mm. c. 182 × 106 mm. (8.º). 4 ff. s. n., el segon de frontispici + XXIV pp. + 766 pp. + 3 ff. s. n. de catàleg. 14 làms. gravades per Andrew Best Leloir, Porret, P. Soyer, Desmarets, Jourdain, Prevost, Leclere, Brevière, W. Shomos, etc. Gravats intercalats en el text. Tela vermella; planxes en daurat i en negre en els plans i relligadura propia de l'edició.

Els preliminars d'aquest tom comprenen la Portadella, Frontispici, Portada i Taula de làmines (4 ff. s. n.), Taula de capítols, Vida de Cervantes i Pròleg de la primera part (pp. I-XXIV).

El text comprèn les pp. 1-766; corresponen a la primera part de la 1 a la 351, i les de la segona, amb el Pròleg, de la 352 fins a la 766.

Al peu de l'última pàgina numerada es llegeix : «Witherby & C°., Printers, 325 A, High Holborn, W. C.».

En Rius *(Bibliografía*, I, 702) posa aquesta edició com a impresa pels volts de l'any 1870, i cosa igual es veu en els Catàlegs de les col·leccions cervantines de Londres i Madrid.

2249 The | Story of the Don, | re-written for | our young folks. | By | C. L. Matéaux, | author of «Home Chat.» | With Numerous Illustrations. | London: | Cassell, Petter, and Galpin; | and 596, Broadway, New York. [41-II

p. 219 × 166 mm. c. 160 × 123 mm. (8.º). 2 ff. s. n., el primer amb una làmina + 252 pp. + 16 pp. de catàleg. Làmines intercalades en el text, dibuixades per G. Doré i gravades per H. Pisan. Tela amb planxes al·lusives als plans.

Els preliminars d'aquest tom comprenen solament la Portada (1 f. s. n., però abans hi ha una pàgina blanca).

El text (pp. 1-252) comprèn el de la novel·la, si bé molt resumida.

Al revers de la Portada es llegeix : «London : | Cassell, Petter, and Galpin, Belle Sauvage Works. | Ludgate Hill, E. C.».

Segons En Rius (*Bibliografía*, I, 704) aquesta edició es publicà entre els anys 1870 i 1874; però hem de dir que en les últimes pàgines, on hi ha anunciades obres de la dita casa editorial, es troben esmentats almanacs pertanyents a l'any 1871 i un Catàleg il·lustrat del mateix any. Això ens fa creure que l'any que correspòn a aquesta edició anglesa és el de 1870.

2250 Cervantes' | Don Quijote | von der Mancha. | Aus dem Spanifchen | von | Edmund Zoller. | ··· Band. | Leipzig. | Verlag des Bibliographifchen Inftituts. [44-III

p. 180 × 118 mm. c. 145 × 85 mm. (8.º). Vol. I : 614 pp. Vol. II : 626 pp. Tapes en tela, propies de l'edició.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Pròleg on es parla d'En Cervantes i de la seva obra, Portadella, Dedicatoria, el Pròleg de la primera part i Versos (pp. 1-44); els del segón, Portadella, Portada, Portadella, Dedicatoria i el Pròleg de la segona part (pp. 1-12).

El text va repartit, contenint cada volum una part de l'obra (pp. 45-610, cap. 52, i pp. 13-620, cap. 74). A la fi de cada volum es troba la Taula.

Al peu de l'última pàgina de cada volum es llegeix : «Druck vom Bibliographischen Institut in Leipzig».

Aquesta edició és copia de la feta, pel mateix editor, en 1867, i en les notes que es llegeixen en la *Iconografía* se la dóna com a impresa pels voltants de 1870.

2251 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | Nueva edicion, corregida y revisada | [Monograma dels editors] | Lóndres: | Libreria de Cassell, Petter, y Galpin. [36-I

p. 180 × 107 mm. c. 150 × 83 mm. (8.º). XVI p. + 683 pp. Mig xagrí marró.

Les pàgines de numeració romana comprenen : Portadella, Portada, la Dedicatoria de Cervantes, el Pròleg i Versos de la primera part.

El text (pp. 1-683) va repartit així : El de la Primera part arriba fins a la pàg. 324 (caps. 1-52) i en la 325 comença la Dedicatoria de la Segona part, seguint el Pròleg i després el text (caps. 1-74). La Taula es troba a la fi del volum començant en la pàg. 677.

És exactament igual, a excepció de la portada, a la impresa a Glasgow en 1871 (núm. 898). La igualtat entre l'una i l'altra fa pensar que la segona és estereotipada, o bé formada amb exemplars de la primera amb portades noves.

Al peu de l'última pàgina es llegeix : «Glasgow : En la Imprenta de Bell y Bain, calle Mitchell, 41».

En Rius (*Bibliografía*, I, 154), diu que hi ha exemplars que porten la data de 1871, i té raó, com ho demostra el que hi ha a la Biblioteca Nacional de Madrid (*Catálogo*, núm. 131) i el que esmenta en Serís, com a existent a *The Hispanic Society of America* (*La colección cervantina*, núm. 131).

2252 Adapted for Youthful Readers. | The wonderful adventures | of | Don Quixote de la Mancha, | and | Sancho Panza, | his esquire. | Abridged, and adapted to | Youthful Capacities | by | Sir Marvellous Crackjoke. | With illustrations by Kenny Meadows & John Gilbert. | London: | Dean & Son, Printers and Publishers, 11, Ludgate Hill. [35-X.

p. 236 × 181 mm. c. 213 × 154 mm. (4.º). 59 pp., la següent en blanc s. n.; 4 làms., la primera de frontispici.

Els preliminars d'aquest volum són la Portada (pp. 3 i 4). Hem d'advertir que les pp. 1 i 2 són blanques, i entre aquestes dues fulles hi ha dues làmines que vénen a ésser dos frontispicis de l'obra, una és el dibuix d'En Schrodter simbolitzant a D. Quixot, i l'altra és una portada gravada.

El text (pp. 5-59) va repartit en disset capítols, i és un resum destinat a infants, del llibre cervantí.

En aquest exemplar hi veiem algunes làmines amb els gravats de Schrodter, el nom del qual no figura en la Portada, i hem vist un altre exemplar d'aquesta obra sense les esmentades il·lustracions; però N'Ashbee, en la seva obra *An Iconography* (núm. 263), també tracta dels gravats d'En Schrodter.

Segons el dit bibliògraf, aquesta obra fou publicada en 1872.

2253 SERRA, Narciso. — Miguel de Cervantes Saavedra. Romance. [Al peu de l'última pàgina:] Valencia : Imp. de J. M. Ayoldi. [37-IX. c. 16

p. 200 × 146 mm. c. 169 × 104 mm. 4 pp.

Aquesta fulla forma part de la *Biblioteca de la Ilustración Popular*, publicació valenciana de la segona meitat del passat segle (1869-1880).

El nostre bon amic En Martínez i Martínez té, en la seva col·lecció cervantina, un altre nombre pertanyent a aquesta revista, el núm. 9, plec de 8 pp., que comprèn un romanso d'En Rafael Aparici i Puig que porta per títol *La Batalla de Lepanto*, i on es parla de Cervantes.

Nosaltres creiem que aquest romanso d'En Serra es publicaría pels anys de 1872 a 1875, època en què hi hagué un fort deliri cervàntic.

2254 Preciofa, | das Zigeunermädchen. | Novelle aus dem Spanifchen | des | Cervantes Saavedra. | Ueberfetzt | von | Dr. Friedrich Hörlek. | Leipzig, | Druck und Verlag von Philipp Reclam jun. [44-II

p. 140 + 90 mm. c. 118 + 72 mm. (8.º). 92 pp. Relligat amb el n.º 2269. Mig xagrí marró, amb puntes. Caps daurats.

Els preliminars d'aquest fulletó són solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-92) conté el de la dita novel·la.

Aquest volum és el núm. 555 de la *Universal Bibliotek*. Referent a la data de la impressió, vegeu el que diem en el núm. 2269; si bé la creiem de 1874, això és, la primera edició.

2255 Adventures | of | Don Quixote | De La Mancha; | translated from the spanish of | Miguel de Cervantes Saavedra, | by | Charles Jarvis, Esq.; | carefully revised and corrected | illustrated by Tony Johannot | Vol. ···. | New York: | Leavitt & Allen Bros., | No. 8 Howard Street. [41-II

p. 222 × 140 mm. c. 180 × 105 mm. (4.º). T. I : XXIV pp. (la foliació comença amb el n.º III, però hi ha una fulla blanca, seguint després una làmina); 1 làm. + 1 f. s. n. de taula + 440 pp. T. II : 2 ff. s. n. + 370 pp. Dos toms relligats en un volum. Gravats intercalats en el text. Tela blava, relligadura de l'edició. Al segón full de guarda, verso, escrit de mà d'En Rius : «Regalo de mi amigo el coronel | S. D. Fro. Lopez Fabra | Junio del 1877.»

Els preliminars del primer tom, són : Portada, Vida d'En Cervantes, Pròleg de la primera part (pp. 1-XXIV) i Taula (1 f. s. n.); els del segón, Portada i Taula (2 ff. s. n.).

El text va repartit de la manera següent : El primer volum (pp. 1-440) comprèn tota la primera part (caps. 1-52) i el començament de la segona (cap. 1-13); el segón (pp. 1-370), tot el restant de la novel·la (caps. 14-74).

En Rius *(Bibliografía*, I, 713) la posa com a impresa entre 1874-1876.

2256 Les | aventures extravagantes | du Chevalier | Don Quichotte | racontées par | Georges Chesnel | Paris | Bernardin-Béchet, Libraire-Éditeur | 31, Quai des Grands-Augustins, 31. [44-I

p. 147 × 92 mm. c. 110 × 65 mm. (6.º). 103 pp., la següent en blanc s. n. + 2 ff. s. n. de catàleg. Mitja pasta; caps daurats.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-103) va repartit en quatre capítols.

Al verso de la portadella es llegeix : «F. Aureau. — Imprimerie de Lagny».

Aquest arranjament destinat a infants pertany a la Bibliothèque Instructive & Amusante, els volums de la qual es veníen a mig franc.

En la *Iconografía* figura com a impresa en 1875, si bé aquesta data està entre interrogants, i En Rius (I, 591) havía escrit, molt abans, en descriure aquesta edició, que fou impresa «hacia 1875».

2257 Galeria histórica moderna. | Historia | compendiada | del caballero andante | D. Quijote de la Mancha | y su escudero | Sancho Panza. | [Gravat.] | Barcelona: | Imprenta de Llorens, calle de la Palma de Sta. Catalina, 6. [42-IX, c. 3

p. 205 × 153 mm. c. 185 × 127 mm. (4.º). 24 pp., a dues columnes.

El preliminar d'aquest fulletó és la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-24) conté un brevíssim compendi del Quixot repartit en cinc capítols.

Forma part d'aquella literatura de «canya i cordeta», que deia el docte Aguiló, literatura de «cordel», com en diuen a Castella; de la mateixa grandaria i peu d'impremta recordem haver vist les histories «d'Amadis de Gaula», «Pierres y Magalona», «Tablante de Ricamonte» i d'altres paladins.

La impressió correspón als anys de 1875 a 1880.

2258 Historia del nuevo D. Quijote 59 | [Al peu de la fulla :] | Se halla de venta en la papelería del sucesor de Antonio Bosch, calle del Bou de la Plaza Nueva, n.º 13, tienda. [Auques, vol. II, 417*

p. 422 × 297 mm. c. 395 × 287 mm. 1 fulla.

Auca amb quaranta vuit rodolins numerats, que no tenen que veure res amb el llibre d'En Cervantes. Al peu del primer rodolí es llegeix : «Si un

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Quijote hubo antaño | este es el Quijote de ogaño»; i el de l'últim : «Esta sepultura fría | le guarda noche y día».

Sembla impressió del decenni de 1875 a 1880, i diríem que el dibuixant estava fet a copiar la caricatura d'En Pràxedes M. Sagasta, aleshores un dels capitostos de la política espanyola. Vegeu el rodolí núm. 15.

2259 N.º 143. Nuevas aleluyas de D. Quijote dibujadas por Sancho Panza.

p. 375 × 270 mm. c. 361 × 250 mm. 1 fulla en paper rosa. [Auques, vol. II, 414*

Auca de quaranta vuit rodolins numerats, repartits per meitat entre la primera part i la segona. Al peu de cada rodolí es llegeix el text, que quasi sempre el forma una frase : El del primer diu : «Don Quijote de la Mancha»; i l'últim : «Muerte de Don Quijote».

L'ordre de la novel·la, comparat amb l'auca, es veu un xic alterat.

Aquesta impressió sembla madrillenya i feta pels anys de 1875 a 1880.

2260 Vida del gran Sancho Panza 55 | [Al peu de la fulla :] | Depósito de aleluyas y romances, Tabernillas, 2, Madrid. [Auques, vol. II, 421*

p. 430 × 295 mm. c. 395 × 275 mm. 1 fulla en paper rosa.

Es tracta d'una auca amb vint-i-quatre rodolins, amb sis columnes de quatre rodolins a cada una, amb llur respectiva dècima al peu. La primera diu així : «Nació Sancho en una aldea | y con tan buena ventura | que el día de su bautismo | le saludaron a una | los pollinos, presagiando | las notables aventuras | que había aquel de emprender, | unas veces con fortuna, | y otras veces recibiendo | palizas y no menudas.» L'última dècima, ço és, la vint-i-quatre, diu : «Pasó el tiempo, y fué a su casa | y a su mujer abrazó | prometiendo no volver | a recibir más lección. | Quiero cultivar mi tierra, | de mi casita al calor | decía, que aquel que quiere | salir del propio terrón, | suele verse lastimado | ni mas ni menos que yo.»

Segueix la vida de Sanxo, seguint el text del Quixot.

Deu pertànyer a la dècada de 1875 a 1880.

2261 Don Quixote. [Títol al pla de la relligadura.] [45-VII

p. 128 × 170 mm. c. 118 × 157. 12 làmines acolorides. Xagrí vermell amb filets als plans.

Aquestes dotze làmines acolorides, representant diversos passatges del llibre

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

cervantí, no figuren en el llibre de N'Ashbee, *An Iconography*. Al peu de cada una hi ha, en alemany, l'explicació de la làmina.

Diríem que el dibuixant Jules Pelkok s'inspirà amb l'obra d'En Doré per a fer aquestes il·lustracions. També direm que En Dorer, en la seva obra *Die Cervantes-Literatur*, l'esmenta com a impressió feta a Stuttgart, però no hi posa any. Nosaltres la posaríem entre els anys de 1875 a 1880.

2262 Histoire | de | Don Quichotte | de la Manche | traduite de l'espagnol de Michel de Cervantes | par | Filleau de Saint-Martin | ornée de gravures | [Floró.] | Paris | Bernardin-Béchet, Libraire | 31, Quai des Augustins. [41-VII

p. 240 × 156 mm. c. 186 × 100 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + 379 pp., la següent en blanc s. n., entre les pàgs. 374 i 375 hi ha relligats 2 ff. s. n., els quals contenen el prefaci de la segona part, 7 làms. dibuixades per Coussereau, Th. Guerin, gravades per ¿Pollet?, Lacoste, Aivà, A. B. Mig xagrí vermell.

Els preliminars d'aquest volum comprenen : Portadella i Portada (2 ff. s. n.).

El text (pp. 1-376) és un arranjament del llibre d'En Cervantes, repartit en vuit llibres. En acabar el llibre quart hi va el pròleg de la segona part, el qual, com ja s'ha indicat, està relligat a l'acabament del text. A la fi es troba la Taula.

Al verso de la Portadella, i al peu de l'última pàgina de l'Index, es llegeix : «F. Aureau. — Imp. de Lagny».

En Rius *(Bibliografía*, I, 594) la posa com a impresa pels voltants de 1876, però en la *Bibliographie de la France* d'aquell any no hem sabut veure-la esmentada.

2263 Preciosa, | das Zigeunermädchen, | oder: | Kindesraub und Mutterliebe. | Volks-Roman | von | A. Söndermann. | ··· Theil. | Berlin. | Verlag von Werner Grosse, | Besselstrasse 17. [44-IV

p. 216 × 130 mm. c. 171 × 93 mm. (8.º). T. I : pp. 1-456. T. II : pp. 457-957, la següent s. n. T. III : pp. 959-1440. Tres toms relligats en un volum. Tela blanca, amb teixells vermells.

Els preliminars de cada tom, són : Portada i Portadella (pp. 1-4, 457-460 i 959-962).

El text (pp. 5-456, 461-957 i 963-1439, caps. 17 + 24 + 24) comprèn una pesada novel·la que, com deia molt bé En Rius (II, 549), si bé l'argument no és el mateix que el de l'obreta cervantina *La Gitanilla*, el pensament sí que ho és.

Al peu de l'última pàgina dels toms primer i últim, es llegeix : «Druck von F. Hofffgchläger in Berlin».

Amb tot i no figurar enlloc l'any en què es publicà aquesta obra, suposem que fou en 1876, com diu *Die Cervantes-Literatur in Deutschland*, d'En Dorer.

2264 The «Chandos Classics.» | Adventures | of | Don Quixote | de la Mancha. | Translated from the spanish of | Miguel de Cervantes Saavedra | By Motteux. | New and revised edition. | [Monograma de l'editor.] | London: | Frederick Warne and Co. | Bedford Street, Strand. | New York : Scribner, Welford and Armstrong. [39-IV

p. 180 × 123 mm. c. 153 × 90 mm. (8.º). XXXVI pp. + 567 pp., la següent en blanc s. n. Relligadura en tela, propria de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Prefaci que ve a ser una biografía d'En Cervantes i Taula (pp. I-XXXVI).

El text (pp. 1-567) va repartit en cent capítols, pertanyents els quaranta un a la primera part i cinquanta nou a la segona.

Al verso de l'última pàgina es llegeix : «London | Savill, Edwards and C.°, printers, Chandos Street | Covent Garden».

En Rius *(Bibliografía*, I, 715) posa a questa edició com a «impresa hacia 1877», i en el *Catalogue* del British Museum porta aquesta data entre claudàtors.

2265 De vernuftige Jonkheer | Don Quijote | van de Mancha. | Door | Miguel Servantes de Saavedra. | Uit het spaansch vertaald | door | Mr. C. Schuller Tot Peursum. | Met 32 Platen. | Leiden, | D. Noothoven van Goor. [41-II

p. 216 × 155 mm. c. 149 × 108 mm. (8.º). XII pp. + 726 pp.; 32 làms. dibuixades per W. F. P. Mig marroquí (Piersou).

Els preliminars d'aquest volum corresponen a la Portadella, Portada i Taula (pp. I-XII).

El text (pp. 1-726) conté tot el text de la novella (caps. 52 i 74), repartit, el de la primera part, en quatre llibres.

Aquesta edició, que va il·lustrada amb copies dels dibuixos d'En Doré, reprodueix el text, com diu En Rius *(Bibliografía*, I, 812), del núm. 736.

Al revers de la Portada es llegeix : «Druk van D. Noothoven von Goor. Te Leiden».

En Rius (I, 812) posa aquesta edició com a impresa en 1877.

2266 Der ſcharfſinnige Junker | Don Quijote von der Mancha. | Von | Michael Cervantes. | Aus dem Spaniſchen | von | D. W. Soltau. | In völlig neuer Bearbei-

tung | von | W. Lange. | ··· Teil. | Leipzig. | Druck und Verlag von Philipp, Reclam jun. [44-1

p. 142 × 93 mm. c. 116 × 70 mm. (8.º). Vol. I : 603 pp., la següent en blanc s. n. + 2 ff. s. n. de catàleg. Vol. II : 666 pp. + 1 f. s. n. de catàleg. Mig xagrí marró amb puntes; talls daurats.

Els preliminars del primer volum, són : Portada i el Pròleg de la primera part (pp. 1-8); els del segón, Portada i el Pròleg de la segona part (pp. 1-6).

El text va repartit de manera que cada volum conté una part de l'obra (pp. 9-603, cap. 52, i pp. 7-666, cap. 74).

Aquesta edició forma els vols. 821-830 de la col·lecció *Universal-Bibliothek*.

En Rius (I, núm. 776) posa aquesta edició com a publicada «hacia 1877», i En Dorer, *Die Cervantes-Literatur*, p. 12, li dóna aquest any com si figurés en la portada; però hem de dir que com que aquesta col·lecció s'estereotipava, tan pot esser l'exemplar que ara descrivim pertanyent a aquesta edició com a les altres que hem vist esmentades en *Hinrich's Fünfjähriger Bücher-Catalog*.

2267 Juan Valera | Disertaciones | y | juicios literarios | [Marca de l'editor.] | Biblioteca Perojo | [Segueix a dues columnes. Columna primera:] Madrid | Calle de Pizarro, 15 | [Columna segona:] Paris | 19, Rue de Provence. [834-2[1]

p. 213 × 129 mm. c. 170 × 95 mm. (8.º). 379 pp., falten les pàgs. 1-2, segurament de portadella, + 3 pp. s. n. Pasta.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Pròleg (pp. III-VI; hi manca la Portadella).

El text (pp. 7-379) comprèn diversos treballs de crítica literaria.[2]

A la fi es troba la Taula.

En les pp. 7-46 es troba l'important estudi d'En Valera, titolat : *Sobre el Quijote y sobre las diferentes maneras de comentarle y juzgarle*, que hem esmentat en el núm. 803.

En Cejador, en la *Historia de la Lengua y Literatura Castellana*, dóna a aquest volum la data de 1878.

1. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

2. Demés del treball cervantí, que és aquí el que més ens interessa, hi ha els següents : *La libertad en el arte; Sobre la ciencia del lenguaje; Del influjo de la Inquisición y del fanatismo religioso en la decadencia de la literatura española; La originalidad y el plagio; Vida de Lord Byron*, por Emilio Castelar; *De la perversión moral en la España de nuestros días; De la filosofía española; Poesías líricas de la señora doña Gertrudis Gómez de Avellaneda; Estudios sobre la Edad Media*, por D. Francisco Pi y Margall; *Obra de D. Antonio Aparici Guijarro; sobre el Amadís de Gaula*, i *Las Cantigas del Rey Sabio*.

2268 N.º 17. Aventuras de Don Quijote de la Mancha [Al peu de la fulla :] Madrid. — Despacho, calle de Juanelo, núm. 19. [Auques, vol. II, 412*

p. 420 × 287 mm. c. 415 × 275 mm. 1 fulla.

Auca de quaranta vuit rodolins, repartits en sis columnes.

El text del primer rodolí, és : «Es curiosa y divertida | de D. Quijote la vida»; i el de l'últim, «Una corta enfermedad | le lleva a la eternidad».

Hem d'esmentar que l'ordre dels rodolins no segueix el de la novel·la.

El dibuixant sembla que va fer el seu treball tenint a la vista alguna edició del llibre cervantí il·lustrada per En Tony Johannot.

En Vindel, en el núm. 1899 del seu *Catálogo* (núm. 1493), esmenta aquesta edició com a impresa pels voltants de 1879.

2268[a] N.º 17. Aventuras de Don Quijote de la Mancha [Al peu de la fulla :] Madrid. — Despacho; calle de Juanelo, núm. 19. [Auques, vol. II, 428*

p. 422 × 287 mm. c. 415 × 275 mm. 1 fulla en paper verd.

2268[b] N.º. 17. Aventuras de Don Quijote de la Mancha [Al peu de la fulla :] Madrid. — Despacho, calle de Juanelo; núm. 19. [Auques, vol. II, 416*

p. 420 × 285 mm. c. 415 × 275 mm. 1 fulla en paper carbassa.

2269 Señora Cornelia. | Novelle aus dem Spanifchen | des | Cervantes Saavedra. | Ueberfetzt | von | Carl von Reinhardftoettner. | Leipzig, | Druck und Verlag von Philipp Reclam jun. [44-II

p. 140 × 90 mm. c. 118 × 72 mm. (8.º). 55 pp., la següent s. n. Relligat amb el n.º 2254. Mig xagrí marró, amb puntes. Caps daurats.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada, Pròleg de les *Novelas Ejemplares* i Dedicatoria d'En Cervantes al Comte de Lemos (pp. 1-6).

El text (pp. 7-55) conté el de la novel·leta cervantina.

Aquest volum és el núm. 151 de la col·lecció *Universal Bibliothek*. Si creiéssim que aquesta edició és la primera de la dita col·lecció, li hauríem de donar una data anterior a 1877, però com que és edició estereotipada, es més que difícil el poder senyalar-n'hi; creiem, però, que pot esser impresa pels voltants de l'any 1881.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

2270 Historia del nuevo D. Quijote 59 | [Al peu de la fulla:] Se halla en venta en la papeleria del Sucesor de Antonio Bosch, calle del Bou de la Plaza Nueva, n.º 13. — Barcelona. [Auques, vol. III, 861*

p. 420 × 297 mm. c. 395 × 287 mm. 1 fulla.

Auca de quaranta vuit rodolins, a raó de vuit en cada columna.

És reimpressió de la senyalada amb el núm. 2258; l'única diferencia entre una i altra es veu en l'última ratlla del text, on indica el lloc on es venía.

2270[a] Historia del nuevo D. Quijote 59 | [Al peu de la fulla:] Se halla de venta en la papeleria del Sucesor de Antonio Bosch, calle del Bou de la Plaza Nueva, núm. 13. — Barcelona. [Auques, vol. III, 898*

p. 422 × 308 mm. c. 395 × 287 mm. Tiratge, en paper de rosa, de l'auca anterior.

2270[b] Historia del nuevo D. Quijote 59 | [Al peu de la fulla:] Se halla de venta en la papeleria del Sucesor de Antonio Bosch, calle del Bou de la Plaza Nueva, núm. 13. — Barcelona. [Auques, vol. III, 899*

p. 412 × 313 mm. c. 395 × 287 mm. 1 fulla en paper verd.

2271 Histoire de Don Quichotte. 410 | [Al peu de la fulla:] Fabrique de Pellerin, Imprimeur-Libraire, à Épinal. [Auques, vol. III, 897*

p. 420 × 320 mm. c. 375 × 295 mm. 1 fulla.

Aquesta auca conté dotze rodolins gravats al boix i acolorits repartits en quatre columnes.

El text del primer, és : «Don Quichotte attaqué des paysans qui faisaient une procession», i el de l'últim : «Don Quichotte étant revenu dans son village meurt entouré de ses amis.»

Tots els rodolins pertanyen a la segona part de l'obra cervantina, la qual cosa vol dir que existeix una primera part, no descrita encara pels bibliògrafs.

Com pot suposar-se, tots els rodolins tenen les característiques de les típiques auques fetes a Épinal.

L'època en què es pot suposar que fou feta és, probablement, pels voltants de l'any 1880.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Biblioteca de Catalunya

2272 Historia del Licencido Vidriera. 15 | [Al peu de la fulla:] Depósito de aleluyas y romances. — Tabernillas, 2, pral. Madrid. [Auques, vol. II, 593*

p. 417 × 303 mm. c. 301 × 275 mm. 1 fulla.

Auca amb quaranta vuit rodolins numerats. De cervantí solament en té el títol.

És difícil el poder precisar amb justesa l'època en què s'imprimiren les auques, per tal com les més de les vegades no hi figura l'any; per això sempre ens hem decidit per un terme mig; aquesta creiem que fou publicada entre 1880 a 1885.

2273 Leben und Abenteuer | Don Quixote's | des | finnreichen Ritters von der Mancha. | Nach Miguel de Cervantes Saavedra | für die Jugend frei bearbeitet | von | P. Moritz. | Mit 6 Farbendruckbildern nach Original-Aquarellen von G. Franz. | Stuttgart und Leipzig, | Verlag von F. Loewe (W. Effenberger). [43-VI

p. 245 × 188 mm. c. 210 × 143 mm. (4.º). 1 f. s. n. + 54 pp.; 6 làms. Cartronet.

Els preliminars d'aquest volum són solament la Portada (1 f. s. n.).

El text (pp. 1-54) va repartit en vint capítols.

Al revers de la Portada es llegeix : «Druck von S. Hofmann in Stuttgart».

Com diu el títol, és una edició per a infants.

Com que en la Portada no hi figura l'any de la impressió, ni hem sabut veure-la en lloc, no hem pogut donar-li cap data, i menys veient en el *Hinrich's* edicions d'aquesta classe en els anys 1894, 1904, 1906, 1909, 1910 i 1911, si bé creiem que aquesta és anterior a les esmentades, i no fóra estrany que fos de l'any 1882, com posa N'Ashbee en la seva obra, núm. 291. En Rius (I, 179) i els autors de *Bibliografía crítica de ediciones del Quijote,* n'esmenten una, número 794, que quasi diríem que és la que ara descrivim; però, amb tot i posar que fou impresa «hacia 1883», ens diuen que té «16 cromolitografías», la qual cosa no hem vist en cap de les edicions il·lustrades pel citat artista alemany.

2274 Páginas en prosa | por | Angel R. Chaves | con un prólogo | de | R. Blanco Asenjo. | Madrid. | Imprenta de Campuzano hermanos, Ave María, 17. [44-II

p. 180 × 120 mm. c. 131 × 75 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + XV pp., la següent en blanc s. n. + 203 pp., la següent s. n. Tela blanca, amb teixells vermells.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.) i Pròleg (pp. I-XV).

El text (pp. 1-203) comprèn diversos treballs en prosa. A la fi es troba la Taula (1 p. s. n.).

En les pp. 77-83 hi ha un quadret en prosa,[1] que té per títol *La muerte de Cervantes*. L'autor suposa que el *Don Quijote* d'En Fernández de Avellaneda és obra de Lope de Vega, i fa que aquest vagi a l'enterrament d'En Cervantes.

Amb tot i no portar la data de la impressió, podem dir que aquesta correspòn a l'any 1882.

2275 The Adventures | of | Don Quixote | adapted for | young readers, | and illustrated with | coloured pictures. | London: | W. Swan Sonnenschein & Co., | Paternoster Row. [32-X[2]

p. 246 × 188 mm. c. 223 × 158 mm. (8.º). 31 pp., la següent en blanc s. n. 6 làmines en colors. Cartronet. Al contraplà, ex-libris Escornalbou.

Els preliminars corresponen solament a la Portada (pp. 1-2).

El text (pp. 3-31) conté diversos passatges de la novel·la, arranjats per a infants.

Al verso de la Portada es llegeix : «Butler & Tanner, | The Selwood Printing Works, Frome, and London».

Amb tot i no portar cap data, en el *Catalogue* del British Museum figura com a impresa en 1883.

2276 Collection Spemann | *Moralische Novellen* | von | Miguel de Cervantes Saavedra | Ueberſetzt von | A. von Keller und Fr. Notter | Mit einer Einleitung von O. von Leixner | Stuttgart | Verlag von W. Spemann. [46-II

p. 177 × 113 mm. c. 140 × 80 mm. (8.º). 222 pp. + 1 f. s. n. Tapes en tela blava, propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, comprenen : Portadella, Portada i Pròleg (pp. 1-8).

El text (pp. 9-222) conté : *Fräulein Cornelia (La Señora Cornelia)*, p. 1,

1. Demés del cervantí, s'hi troben : *El precio de un poema, El tabaco, La muerte de Luis XVI, Amar a ciegas, Origen de la careta, La Calderona, Los pájaros fritos. El 10 de agosto de 1792, Siempre cerca, Santiago el Verde, Los treinta y dos cuentos, ¡1793!, Verdades soñadas, La caída de un titán. Una anécdota de la Independencia colombiana, La Calumnia, Mundus, Los dos Carvajales, Glorias humanas, La cruzada de los niños, La muerte de un príncipe, El sacristán de Villasombría, El motín de Aranjuez* i *Cantar llorando*.

2. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Das Zigeunermädchen von Madrid (La Gitanilla), p. 68, i *Geschichte von Eklein und Schnittel (Rinconete y Cortadillo)*, p. 166.

Al verso de la portada es llegeix el següent peu d'impremta : «Druck der Hoffmann'schen Buchdruckerei in Stuttgart».

La primera de dites novel·les és traducció d'En Keller, i les dues últimes d'En Notter.

En Rius (I, 968) escriu que és el volum segón de la dita Col·lecció, i no és cert, per quant en la llista d'obres publicades es diu que és el tercer de la *Deutsche Hand- und Hausbibliothek;* probablement té raó en dir que és impressió de l'any 1883.

2277 Don Quijote de la Mancha. 98 | [Al peu del full:] Se halla de venta en la papeleria y efectos de escritorio del Sucesor de A. Bosch, calle del Bou de la Plaza Nueva, 13. — Barcelona. [37-IX. c. 16

p. 445 + 318 mm. c. 410 + 280 mm. Una fulla.

Es tracta d'una auca de quaranta vuit rodolins, repartits en sis columnes.

El primer tercet del primer rodolí diu : «Esculpido en bronce y piedra | está su autor D. Miguel | de Cervantes Saavedra.»; i el de l'últim, o sia el quaranta vuit : «Dando pruebas de bondad | sucumbe al fin D. Quijote | tras muy corta enfermedad.»

Aquesta auca es repetí molt; segons notícies, es publicà pels voltants de 1870, però no ho creiem, ja que certs rodolins recorden il·lustracions posteriors, per exemple les d'En Balaca, que figuren en l'edició barcelonina d'En Muntaner i Simón, impresa en 1880-83 (núm. 1176); això ens fa creure que és aquesta la seva data i no l'esmentada abans.

2277[a] Don Quijote de la Mancha. 98 | [Al peu del full:] Se halla de venta en la papeleria y efectos de escritorio del Sucesor de A. Bosch, calle del Bou de la Plaza Nueva. 13. — Barcelona. [37-IX. c. 16

p. 447 + 318 mm. c. 410 + 280 mm. Tiratge, en paper verd, de l'auca anterior.

2278 Sancho Panza | en su gobierno | de la | Insula Barataria | Cuento muy atractivo y divertido, sacado del Quijote y redactado en estilo | al alcance de los niños. | Con 10 laminas iluminadas por D. A. Bichard. | Paris | R. Schultz, Librero-Editor | 204, Calle de Rivoli. [45-VIII

p. 310 × 248 mm. c. 225 × 168 mm. (4.º). 32 pp. 10 làms. Cartronet.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Advertiment (pp. 1-3).

El text (pp. 5-32) conté un resum dels capítols cervantins que fan referencia al govern de Sanxo a l'Ínsula Barataria (II, 44-53).

Aquesta edició, com es diu en la Portada, està destinada a infants.

En Rius (III, p. 537) posa aquesta edició com a impresa en 1883, però escriu que D. A. Bichard és qui redactà el text; Ashbee, *An Iconography* (núm. 261), esmenta un àlbum amb deu cromo-litografíes referents al govern d'En Sanxo, publicat en 1870 amb el títol d'*Aventures de Sancho-Pança pendant son gouvernement sur l'Ille Barataria*, editat pel mateix Schultz. A més, hem vist la *Bibliographie de la France* referent a l'any 1883, i no hi hem trobat esmentat aquest fragment del llibre cervantí.

2279 L'Ingénieux Hidalgo | Don Quichotte | de la Manche | par | Michel de Cervantès Saavedra | traduction de Delaunay | Revue, corrigée et augmentée d'une | notice sur la vie de Cervantès | par | Adrien Grimaux | Tome ··· | Paris | Garnier Frères, Libraires-Éditeurs | 6, rue des Saints-Pères, 6. [36-V

p. 184 × 112 mm. c. 145 × 80 mm. (8.º). Vol. I : 4 ff. s. n., el segón de frontispici i el quart amb el retrat de Cervantes + XVI pp. + 456 pp. Vol. II : 2 ff. s. n., el primer de frontispici + 508 pp. Relligadura en mig marroquí blau.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada (2 ff. s. n.), «Notice sur la vie de Cervantes», feta per N'Adrien Grimaux (pp. I-XVI), i Pròleg de la primera part (pp. 1-8); i els del segón, Portadella i Portada (2 ff. s. n.) i el Pròleg de la segona part (pp. 1-5).

El text va repartit així : Cada volum comprèn el d'una part de l'obra : el primer (pp. 9-452), caps. 52, ço és, la primera part, i el segón (pp. 6-501), caps. 74. A la fi de cada volum es troba la Taula de capítols.

Al peu de l'última pàgina numerada de cada volum es llegeix : «Paris, Imprimerie Chaix (S.-O.)», i, ultra això, «986-3» i «14032-4», respectivament.

Encara que en la portada no hi figura l'any en què es féu aquesta edició, podem dir que pertany al de 1884, com pot veure's en la *Bibliographie de la France*, núms. 4159 i 8902. En Brimeur (*Supplement français*, n.º 19) ens diu que d'aquesta edició se'n féu un tiratge en paper d'Holanda.

2280 Biblioteca Popular. | Novelas | de | Miguel de Cervantes Saavedra. | La Gitanilla. | [Floró.] | Barcelona | Salvador Manero Bayarri, — Editor — | Lauria, 82. — Librería. — Leona, 13. [38-IX. c. 13*

p. 194 × 130 mm. c. 160 × 97 mm. (4.º). 54 pp., a dues columnes. Rústega.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest contenen solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-54) comprèn el de la novel·leta cervantina.

Al verso de la Portada : «Imp. de Manero, Lauria, 82 (Plaza Cerdá)».

Els exemplars d'aquesta edició es veníen a 1 ral.

És el vol. VII de la *Biblioteca Popular*, col·lecció d'obres pertanyents a la Literatura Universal, que es publicava a Barcelona pels anys de 1883-85.

2281 Barcelona. Depósito de José Clará, Bou de la Plaza Nueva, 20, tienda. D. Quijote de la Mancha. Número 15 | [Al peu de la fulla:] Imp. de Bertrán y Altés, Pelayo, 6 bis. [Auques, vol. II, 413*

p. 430 × 289 mm. c. 415 × 275 mm. 1 fulla.

Auca amb quaranta vuit rodolins.

És reimpressió de la que hem esmentat, editada pel successor d'En Bosch (núm. 2277).

Aquesta impressió sembla feta pels anys de 1885.

2282 Zabawne | Zdarzenia i Wypadki | Don Kiszota | z Manszy | Dla Rozrywki i Nauki Młodziezy. | Warszawa. | Nakładem Ferdynanda Hösick'a. [41-VIII. c. 23.

p. 255 × 188 mm. c. 197 × 137 mm. (Foli.) 3 ff. s. n. 6 làms.

Els preliminars corresponen solament a la Portada (1 f. s. n.).

El text (2 ff. s. n.) va repartit en quatre a parts.

És una edició polonesa destinada als infants.

Els autors de la *Bibliografía del Quijote*, seguint les notes de la *Iconografía*, escriuen que té quatre làmines, quan en realitat són sis; així com diuen, també, que és impressió de l'any 1886.

Al peu de l'última pàgina de text es llegeix : «Nakładem i drukiem G. Löwensohna w. Fürth».

2283 Don Quichotte | de la Manche | par | Michel Cervantes | Nouvelle édition | Abrégée à l'usage de la jeunesse | par | Étienne Ducret | [Monograma de l'editor.] Paris | Librairie Théodore Lefèvre et Cie | Émile Guérin, Éditeur | 2, Rue des Poitevins. [43-III

p. 140 × 89 mm. c. 116 × 68 mm. (18.º repartit en un plec de 12 i un de 6). 2 ff. s. n. + 242 pp. + 1 f. s. n. de catàleg; 20 làms., la primera de frontispici amb el retrat de Cervantes. Tapes en tela vermella, amb planxes als plans, propies de l'edició. Talls daurats.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada (2 ff. s. n.).

El text (pp. 1-240) va repartit en trenta cinc capítols. A la fi es troba la Taula.

Al revers de la portadella es llegeix : «Corbeil. — Imprimerie Crété»; però al peu de l'última fulla del volum es veu abans del peu d'impremta : «1572-88». Això ens fa creure que aquesta edició va imprimir-se en 1888, però hem de dir que l'esmentada en la *Bibliographie de la France*, corresponent al dit any, feta pel citat editor, consta que té 332 pp. Un exemplar d'una edició del Quixot, feta probablement aquest any, per la mateixa impremta, i editada per En Guerín, figura en el *Catálogo* de la col·lecció cervantina de la Biblioteca Nacional com si tingués 298 pàgs. És que la dita impremta féu en el susdit any tres edicions del llibre cervantí per a l'esmentat editor?

El preu dels exemplars d'aquesta edició era de 2 fr.

Les il·lustracions són copia de les làmines de l'edició de la R. Academia Española, impresa en 1819, núm. 472.

2284 El Ingenioso Hidalgo | Don Quixote de la Mancha | composed by | Miguel de Cervantes Saavedra | (1605) | Translated by Charles Jarvis | With an Introduction by Henry Morley | Ll. D., Professor of English Literature at | University College, London | London | George Routledge and Sons | Broadway, Luggate Hill | Glasgow and New York. [35-X*

p. 181 × 120 mm. c. 150 × 91 mm. (16.º). 280 pp.

Exemplar incomplet.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Introducció i els Sonets d'Amadis i Belianis, el cavaller del Febo, Roland i Schidà a Don Quixot, Orianar a Dulcinea, Gandolí a Sanxo Pança i el diàleg entre Babieca i Rocinant, el Pròleg de la primera part i Taula de tota l'obra (pp. I-XXXVIII).

El text del primer volum (pp. 40-280) conté els cinquanta dos capítols de la primera part, repartits en quatre llibres.

Al verso de la portadella, es llegeix : «Richard Clay | Sons | Bread Street Hill, London | Bungay, Suffolk».

Aquesta edició forma part de la «Morleys Universal Library», núms. 25 i 26.

No porta data, i no li donem la que es veu al peu de la Introducció feta per En Morley (May, 1885). És una reimpressió feta en 1892.

2285 Michel Cervantes | Don Quichotte | de la Manche | Nouvelle édition | Mise à la portée de la Jeunesse par Mallat de Bassilan | de la Bibliothèque Natio-

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

nale | Illustré de nombreuses gravures | par V.-A. Poirson, Albert Guillaume et J. Pelcocq | Gravures sur bois de Jouenne | [Monograma de l'editor.] | Paris | Maurice Dreyfous & M. Dalsace, Editeurs | 20, Rue de Tournon, 20. | Tous droits réservés. [43-VIII

p. 260 × 175 mm. c. 195 × 112 mm. (8.º). VIII pp. + 328 pp. Làmines intercalades en el text. Mitja pell groga amb puntes. Cap daurat.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, una Làmina, Portada i Taula (pp. I-VIII).

El text (pp. 1-328) va repartit en dues parts, contenint cada una trenta cinc i quaranta tres capítols, respectivament.

Al verso de la Portadella, es llegeix : «Paris, Imp. Décembre. — Arbib. sucs. 326 rue de Vaugirard».

En Rius (I, 1084) la posa com a impresa en 1893, i creiem que té raó, amb tot i no veure-la esmentada en la *Bibliographie de la France*, però en el *British Museum* hi ha exemplar d'aquesta edició, figurant en el Catàleg amb el dit any, i cosa igual es veu en el *Catálogo* de la col·lecció cervantina de la Biblioteca Nacional de Madrid; en la *Bibliothèque Nationale* de París hi ha un exemplar d'una reproducció d'aquesta edició, feta en 1898, i en la portada de la qual es veu el nom d'A. Picart i Kaan.

2286 Leben und Thaten | des ſcharfſinnigen Junkers | Don Quijote von La Mancha. | Von | Miguel de Cervantes Saavedra. | Für Haus und Schule bearbeitet | von | M. Hübner. | [Floró.] | Münſter i. Weſtf. | Adolph Ruſſell's Verlag. [42-VIII

p. 220 × 143 mm. c. 190 × 112 mm. (8.º). Part. [I] : 132 pp. Part. II [··· | M. Hübner. | Mit vielen Abbildungen. | Zweiter Teil. | ···] : 123 pp., la següent s. n. + 1 f. s. n. de catàleg. Tela vermella, amb títol al pla, propia de l'edició. Les dues parts relligades en un volum.

Els preliminars del volum primer, són : Portada, Vida d'En Cervants, extreta de *Die spanische National-Litteratur*, de Dohm, i una breu Nota referent a la literatura cavalleresca (pp. 1-13); els del segón, són solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text del primer volum (pp. 15-130) correspòn al de la primera part del llibre cervantí, però resumit en vint-i-sis capítols; el del segón (pp. 3-123), en té vint-i-quatre. A la fi del primer volum es troben unes poques notes aclaratories al text.

A l'envers de l'última pàgina es llegeix : «Verlagsdruckerei (Johs. Basch) Münster in Weſtf».

Les il·lustracions pertanyen a Coypel i Johanot.

Aquesta edició figura en la *Iconografía* com a impresa pels voltants de 1894. Al nostre entendre va estereotipar-se, i això és causa que no es pugui senyalar l'any en el qual s'han fet els diversos exemplars més moderns que moltes vegades es veuen en els catàlegs dels llibreters.

2287 El Ingenioso Hidalgo | *Don Quijote de la Mancha* | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra. | Novísima edición | con notas históricas, críticas y gramaticales de la Academia Española, | Pellicer, Arrieta, Clemencín, Cuesta, Janer, etc. | aumentada con | *El Buscapié* | Anotado por D. Adolfo de Castro. | Adornada con 300 grabados intercalados, laminas sueltas | Y el retrato del autor grabado en acero. | [Gravat.] | Madrid | *Sáenz de Jubera, Hermanos, Editores* | 10, calle de Campomanes, 10. [34-X*

p. 269 × 174 mm. c. 220 × 126 mm. (8.º). 540 pp. + 1 f. s. n. 7 làms. dibuixades per Urrabieta, Vallejo, Martí; gravades per Antoni Roca, Cibera, Severini. 1 coberta litografiada dibuixada per P. Carcedo. Relligadura en tela, propia de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria d'En Cervantes al Duc de Béjar, Advertiment dels editors, Llista de les abreviatures, el Pròleg de la primera part i Versos (pp. I-XV).

El text de tota l'obra comprèn les pp. 17-509 (caps. 52 i 74). A continuació es troba la Vida d'En Cervantes, *El Buscapié* de N'Adolf de Castro, amb la carta escrita per aquest en 1851, i les Taules de capítols i de làmines (pp. 511-540 + 1 f. s. n.). Cal advertir que en les pàgs. 247-254 hi ha els preliminars de la segona part, que són : Tassa, Aprovacions i Privilegi de l'edició núm. 23, o sia la primera edició de la segona part, i la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg.

Aquesta edició és estereotipada de la núm. 1312.

Malgrat no figurar enlloc l'any en què s'imprimí, la creiem feta a últims del passat segle; ho diem, per tal com en 1890 se'n va publicar una amb el nom de N'Agustín Jubera, i, en 1905, una altra feta ja pels editors de la que ara descrivim; ens sembla no anar equivocats si diguéssim que pertany a l'any 1895.

2288 Μιχαὴλ Κερβάντη | Δὸν Κιχώτης | ὁ Μαγκήσιος | Μετάφρασις Ι. Ἰσιδωρίδου Σκυλίσση | [Gravat.] | Ἐν Ἀθήναις | Ἐκδοτικὸν κατάστημα Γεωργίου Δ. Φέξη. 46-VIII*

p. 235 × 160 mm. c. 175 × 108 mm. (4.t). 551 pp. la següent s. n. En la Portada, escrit a mà, es llegeix : «Atenas, junio, 1896. A. Rubió y Lluch.»

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Advertiment (pp. 1-6, cal

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

advertir que entre aquella i aquest hi ha una làmina amb el retrat de Cervantes).

El text (pp. 7-551) va repartit en dues parts: la primera, fins a les pàgs. 328, i conté 48 capítols, essent repetida la numeració dels caps. 28, 29 i 40; la segona comença en la mateixa pàgina, i en té 45, essent repetida la del cap. 38.

Aquesta edició segueix el text de la traducció de Skylissis (núm. 794).

L'any d'impressió, podem dir que fou 1896, tal com es veu en les cobertes.

2289 Cervantes de Savedra | Don Quichote | van de Macha. | Geïllustreerde volledige Uitgave. | Amsterdam. | Cohen Zonen. [46-IV*

p. 205 × 145 mm. c. 175 × 117 mm. (8.º). 679 pp.; 24 làms. dibuixades per G. Doré; gravades per H. Pisan.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-679) conté el del llibre cervantí (caps. 52 i 74).

Les il·lustracions són les d'En Doré (núm. 808); farem present que les làmines estàn mal col·locades, i referent a la traducció, hem de dir que ens ha semblat feta tenint a la vista la d'En Schuller (núm. 736).

Al revers de la Portadella es llegeix el següent peu d'impremta : «Druk. — H. Veenman. — Wageningen».

Aquesta impressió pertany a últims del segle XIX; en el *Catálogo* de la col·lecció cervantina de la Biblioteca Nacional es veu la data de 1898 entre claudàtors.

2290 P. Sarmiento | Verdadera patria | de | Cervantes. [Títol en el llom.] [Vit. IV.

p. 162 × 220 mm. c. 150 × 180 mm. 190 ff. n. escrites solament pel recto, cada pàgina de text conté de quinze a vint ratlles. Pergamí amb daurats als plans.

Manuscrit que serví d'original per a la impressió de l'obra descrita en el núm. 1448. Hom pot veure les correccions que es feren al manuscrit, les quals figuren en llapis al marge de cada fulla.

Al peu de l'última fulla manuscrita es veu, escrit de mà de N'Eudald Canibell, que fou qui tingué cura de la impressió de l'obra, una nota que diu: «Copiado en la Biblioteca pública Arús, por E. Canibell.»

Amb tot i no portar cap data, li donem la de l'any 1898, en què va imprimir-se el text d'aquest manuscrit, fet copiar per En Bonsoms, per tal de publicar l'interessant estudi del P. Sarmiento.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

2291 Don Quichot | van | la Mancha. | Naar | Miguel Cervantes de Saavedra. | Op nieuw bewerkt | door | J. J. A. Goeverneur. | Geïllustreerd door J. H. Jurres | Derde Druk. | [Gravat.] | Amsterdam | Van Holkemar & Warendorf.

[46-III*

p. 225 + 150 mm. c. 165 + 100 mm. (8.º). 305 pp.; la següent s. n. Relligadura en tela, propia de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-395) conté un resum del llibre d'En Cervantes, el qual comprèn vint-i-quatre capítols (la primera part tretze i onze la segona).

Al verso de la Portada es llegeix : «Gedrukt ter Zuid-Hollandsche Bock- en Handelsdrukkerij».

Es tracta d'una traducció abreujada del text cervantí, reproduint el treball d'En Goeverneur, publicat en una edició feta, per En Van Holkemar probablement en 1888. L'exemplar que ara descrivim el creiem d'últims del segle XIX; en el *Catálogo* li donen la data de 1898.

2292 C. Guma | Don Quijote | de | Vallcarca | [Gravat.] | Passeig | cómich-trágich-extraordinari | Segona edició | Ilustració póstuma de M. Moliné | Barcelona. | Antoni López, editor, Llibrería Espanyola | Rambla del Mitj, núm. 20.

[41-VIII. c. 23

p. 211 × 134 mm. c. 171 × 57 mm. (8.º). 32 pp. A la portadella, escrit a mà: «Givanel».

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella, Portada, Dedicatoria i Preliminars (pp. 1-9).

El text (pp. 10-32) reprodueix el del núm. 1274.

La creiem impresa a últims del segle passat.

2293 Cervantes | Novelas. [Títol en el llom.] [45-VIII

270 × 180 mm. c. 220 × 140 mm. (Foli). 246 pp. s. n. Gravats intercalats en el text, dibuixats per Doric i Valero. Mig xagrí verd.

A aquest exemplar hi manca la Portada, i no podem assegurar que l'ordre de les novel·les sigui el que figura en aquest, ja que hem observat lleus diferencies amb altres exemplars que han passat per les nostres mans, i això es compendrà fàcilment en dir que aquesta edició va publicar-se com a suplement en la revista *Pluma y Lápiz*, publicació periòdica barcelonesa que començà a

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

sortir en novembre de 1900, essent-ne el director el conegut editor Manuel Seguí. A cada número de la revista hi anava un full, ço és, quatre pàgines. L'ordre de les novel·les és aquest : *Rinconete y Cortadillo, La gitanilla, El licenciado Vidriera, La española inglesa, El curioso impertinente, La ilustre fregona, Las dos doncellas* i *Coloquio de los perros.*

Al nostre entendre aquesta publicació pertany a 1901.

2294 Le | Don Quichotte | de la jeunesse | traduit de Michel de Cervantes | par Florian | Nouvelle édition | illustrée de vignettes sur bois d'après les dessins de G. Staal | gravées | par Pannemacker, Mouard, Midderigh, etc. | [Gravat.] | Paris | Garnier Frères, Libraires-Éditeurs | 6, Rue des Saints-Pères, 6. [43-VI

p. 245 × 157 mm. c. 185 × 107 mm. (8.º). XVI pp. + 526 pp. + 1 f. s. n.; 8 làms.; gravats intercalats en el text. Al contraplà ex libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Vida d'EnCervantes, Pròleg de la primera part (pp. I-XVI) i Portadella (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-522) conté el del llibre cervantí, repartit en dues parts, contenint cinquanta capítols la primera i cinquanta cinc la segona. A la fi es troba la Taula.

Al revers de la portadella es llegeix : «Paris. — Imprimerie Chaix, Succursale de Saint-Ouen, 86, rue des Rosiers. — 1010-3». Això ens fa pensar que aquesta edició pertany a l'any 1903, i que és copia de la feta per la mateixa casa en 1863, reproduïda en 1883 i esmentades en la *Bibliographie de la France* n.ˢ 11442 i 10415, respectivament. No és estereotipada de la de 1863, amb tot i tenir el mateix nombre de pàgines.

2295 Iván Tourgueneff | Hamlet | y | Don Quijote | Ante la guillotina | Mi Perro Pegaso — Un sueño — Basta | Una velada en Sorrento | traducción de | Torcuato Tasso Serra | [Floró.] | Barcelona | Antonio López, editor, Librería Española | Rambla del Centro, núm. 20. [44-II

p. 147 × 92 mm. c. 109 × 58 mm. (8.º). 212 pp. + 2 ff. s. n. Tela blanca, amb teixells vermells.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-212) conté diversos treballs, esmentats tots ells en la Portada, essent el més extens el primer, que és la traducció de l'important estudi cervantí *Hamlet y Don Quijote.* A la fi es troba la Taula.

Vegi's, referent a aquest interessant treball d'En Turgueneff, el que hem dit en el núm. 1167.

Aquest volum és el núm. 85 de la *Colección Diamante*, i fou publicat en l'any 1903.

2296 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Edición ilustrada | Barcelona | Casa Editorial Sopena, Calle Valencia, 275 y 277 | [A dues columnes. Columna primera:] Buenos Aires | Maucci Hermanos é Hijos | Rivadavia, 1435 | [Columna segona:] Mexico | Maucci Hermanos | Primera del Relox, 1. [45-I

p. 204 × 130 mm. c. 170 × 108 mm. (8.º). 477 pp., la següent en blanc s. n. Coberta litografiada. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria, Pròleg i Versos (pp. 1-14).

El text (pp. 15-470) comprèn les dues parts del llibre cervantí (caps. 52 i 74). A la fi es troba la Taula, el text de la qual va a doble columna.

Havem de fer avinent que els preliminars de la segona part, com són la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg, es troben en les pp. 235-237.

Al revers de la Portada es llegeix : «Imp. y Estereotipia de la Casa Editorial Sopena, Valencia, 275 y 277. — Barcelona». I al peu de l'última pàgina de l'Index ens fa saber que aquest text fou «Impreso en maquina rotativa a dos colores, de Julio Derriey. — París».

Aquesta edició es féu pels voltants del tercer Centenari del *Don Quijote*, per tant, la data que se li pot aplicar és la de 1904 o 1905.

2297 El Ingenioso | Hidalgo Don Qvi- | xote de la Mancha. | Compuefto por Miguel de Ceruantes | Saauedra. | Dirigido al Dvque de Beiar, | Marques de Gibraleon, Conde de Barcelona, y Baña- | res, Vizconde de la Puebla de Alcozer, Señor de | las villas de Capilla, Curiel, y | Burgillos | Año [Escut : SPERO LUCEM POST TENEBRAS.] 1605 | Con priuilegio de Caftilla, Aragon, y Portugal. | En Madrid, Por Iuan de la Cuefta. | Vendefe en cafa de Francifco de Robles, librero del Rey nro. feñor. [36-VI

p. 235 × 150 mm. c. 165 × 98 mm. (8.º). 13 ff. s. n. + 316 ff. + 4 ff. s. n. Pergamí. Relligadura propia de l'edició, amb el super-libros de la *Hispanic Society*.

Els preliminars, són : Portadella, que conté el registre de la tirada, Portada, Tassa, Llista de les errades, llicencies (una signada a Valladolid a 26 de setembre 1604, i l'altra a 9 febrer 1905), Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i els Versos elogis (13 ff.; cal advertir que abans se'n troba un en blanc).

El text conté tota la primera part (316 ff. + 4 ff. s. n. de Taula).

Edició facsímil de la segona edició madrilenya (núm. 5) feta per la *Hispanic Society* de Nova York en 1905.

Abans de la portada es troba una portadella amb el núm. 45 de la tirada de cent exemplars que es féu amb paper especial.

Vegeu, referent a aquesta edició, ço que hem dit en el núm. 1566.

2298 Segvnda parte | del Ingenioso | cavallero Don | Quixote de la | Mancha. | Por Miguel de Ceruantes Saauedra, autor de ſu primera parte. | Dirigida a don Pedro Fernandez de Caſtro, Conde de Le- | mos, de Andrade, y de Villalua, Marques de Sarria, Gentil- | hombre de la Camara de ſu Mageſtad, Comendador de la | Encomienda de Peñafiel, y la Zarça de la Orden de Al- | cantara, Virrey, Gouernador, y Capitan General | del Reyno de Napoles, y Preſidente del ſu- | premo Conſejo de Italia. | Año [Escut : SPERO LUCEM POST TENEBRAS.] 1615 | Con privilegio, | En Madrid, Por Iuan de la Cueſta. | vendeſe en caſa de Franciſco de Robles, librero del Rey N. S. [36-VI

p. 236 × 155 mm. c. 167 × 98 mm. (8.º). 9 ff. s. n. + 280 ff. + 4 ff. s. n. Relligadura en pergamí, propia de l'edició, amb super-libros de la *Hispanic Society*.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella amb el registre de la tirada, Portada, Tassa, Llista de les errades a corregir, Aprovacions, Privilegi, Pròleg i Dedicatoria al Comte de Lemos (9 ff. s. n.).

El text (280 ff.) conté el de la segona part de la novel·la, seguint després la Taula i el Colofó (4 ff. s. n.).

Edició facsímil de la primera edició de la segona part (núm. 23), feta a Nova York per la *Hispanic Society*.

Abans de la portada hi ha una portadella amb el núm. 45 de la tirada de cent exemplars que es féu amb paper especial.

Referent a aquesta edició, vegeu ço que hem dit en el núm. 1566.

2299 Collection Privat | Classiques Espagnols | Cervantes | D. Quijote de la Mancha, Novelas Ejemplares | Morceaux choisis | avec notes et questionnaires | par | [A dues columnes, els noms dels editors. Primera columna:] Th. Alaux | Professeur honoraire | de l'Université. | [Segona columna:] L. Sagardoÿ | Licencié ès lettres de l'Université | de Madrid. | [Segueix a una columna:] Avec lettre-préface | de | M. de Tréverret | Professeur de Littérature étrangère à l'Université de Bordeaux. | Cinquième édition | Toulouse | Imprimerie et Librairie Édouard Privat | Librairie de l'Université. | 14, Rue des Arts, 14 (Square du Musée). [44-II

p. 177 × 115 mm. c. 136 × 80 mm. (8.º). 224 pp., les pàgs. 13-20 i 23-26 a dues columnes. Tapes en tela vermella, propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Prefaci d'En Tréverret, i Advertiment (pp. I-XII).

Segueix després el text (pp. 13-221) que comprèn una breu Biografía d'En Cervantes i Nota de les seves obres, ultra un Estudi referent a la literatura cavalleresca i al Don Quijote, a doble columna, en francès i en castellà (pàgs. 13-26); segueixen després diversos fragments del *Don Quijote* i de les novel·letes *La Gitanilla, Rinconete y Cortadillo, El Licenciado Vidriera, El celoso extremeño, La ilustre fregona, Las dos doncellas, La señora Cornelia* i *El casamiento engañoso* (27-221), amb notes al peu de cada pàgina per al millor coneixement del text. A la fi es troba la Taula. Abans del text de *La Gitanilla* hi ha unes poques ratlles dedicades a tractar en general d'aquelles obretes.

Aquesta edició és igual que l'esmentada en el núm. 1935, i aquesta ho és d'una impresa en 1902, la qual no figura en aqueixa Col·lecció. Com que és llibre de text, resulta més que difícil el poder senyalar l'any en què fou imprès· de totes maneres sembla impressió feta entre 1905 i 1913.

2300 L'Ingénieux Hidalgo | Don Quichotte | de la Manche | par | Michel de Cervantès Saavedra | Traduction de Delaunay | Revue, corrigée et augmentée d'une | notice sur la vie de Cervantès | par | Adrien Grimaux | Tome ···. | Paris | Garnier Frères, Libraires-Éditeurs | 6, Rue des Saints-Pères, 6. [30-III

p. 174 × 112 mm. c. 145 × 80 mm. (18.º, repartit en un plec de 12 i un de 6). Vol. I: 4 ff. s. n. (el segon i quart amb una làmina) + XVI pp. + 456 pp. Vol. II : 2 ff. s. n. (al verso del segon, una làmina) + 508 pp. Les làmines són dibuixades per G. Staal; gravades per E. Monard. Mitja pasta; al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Làmina, Portada i Retrat d'En Cervantes (4 ff. s. n.); segueix després una Biografía d'En Cervantes (pp. I-XVI) i el Pròleg de la primera part (pp. 1-8). Els del segón volum, Portadella i Portada (2 ff. s. n.) i el Pròleg de la segona part (pp. 1-5).

El text va repartit de manera que cada part de l'obra ocupa un volum : El primer (pp. 9-452), els cinquanta dos capítols de la primera part, i el segón (pàgines 6-501), els setanta quatre de la segona. A la fi de cada volum es troba la Taula.

Aquesta edició fou impresa a París, a casa d'En P. Mouillot. Amb tot i no portar enlloc l'any en què es féu, la creiem impresa en 1905, i es copia de la que figura en 1884 (núm. 2279).

2301 Biblioteca de El Puerto | Novelas ejemplares | de | Cervantes | Administracion | Paseo del Mar | San Feliu de Guixols. [45-III

p. 180 × 123 mm. c. 150 × 90 mm. (8.º). 123 pp., la següent en blanc s. n. + 4 pp. En la portada, escrit a mà : «Es propiedad de Juan Jofre Avellí». Mig pergamí. Al contraplà ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són la Portadella (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-123) conté : *Rinconete y Cortadillo* (p. 3), *El celoso extremeño* (p. 43), i *Las dos doncellas* (p. 83); seguint després la Tassa i Aprovació del *Don Quijote* (pp. 1-4).

Aquesta edició la publicà, pels voltants del tercer Centenari del *Don Quijote*, el periòdic de Sant Feliu de Guíxols *El Puerto*.

Es veu que per a completar el plec de setze pàgines amb que acaba el text de les Novel·les, i probablement, havent determinat no continuar-les, cregueren convenient copiar la Tassa i Aprovacions de la primera edició de la segona part del *Don Quijote*.

2302 Miguel de Cervantes Saavedra | El Buscapié | cosas escondidas en la primera parte de | Don Quijote de la Mancha | Con 50 notas de E. H. | B. Castellá — Editor | Provenza, 322 | Barcelona. [41-VIII. c. 22

p. 150 × 115 mm. c. 97 × 70 mm. (8.º). 99 pp., la següent en blanc s. n., + 2 ff. s. n. de catàleg.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Portadella, Aprovacions, Llicencia, Portadella, Pròleg i Portadella (pp. 1-16).

El text (pp. 17-99) comprèn el treball d'En Castro, del qual se n'ha tractat en el núm. 673.

Les notes que no estàn inspirades en les que posà En Castro en les edicions de *El Buscapié*, valen poca cosa.

Aquesta impressió creiem que pertany a l'època del tercer Centenari del *Don Quijote*, ço és, l'any 1905.

2303 Miguel de Cervantes | La tía | fingida | Administración | Conde del Asalto, 83, 4.º | Barcelona. [41-VIII. c. 22

p. 125 × 75 mm. c. 97 × 50 mm. (8.º). 61 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. de catàleg.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella, Advertiment de l'Editor, Portadella i Portada (pp. 1-10).

El text (pp. 11-53) conté el de la novel·leta atribuïda a Cervantes, seguint després els dos romansos també atribuïts a ell : *Los celos* i *El desdén*.

Al revers de la primera portadella es llegeix el següent peu d'impremta: «J. Ortega, Imp. — San Pablo, 96».

Aquesta edició de *La tía fingida* fou el primer volum d'un biblioteca econòmica, el desig de la qual era el de publicar obres antigues i modernes de la literatura universal, i com que els volums eren petits, l'intitulaven *Biblioteca de bolsillo*, els quals es veníen al preu de 10 cèntims de pesseta. Creiem que aquesta edició de *La tía fingida* fou l'únic volum que es publicà. L'època a què pertany ens han dit que fou la del tercer Centenari del *Don Quijote*, ço és, en 1905.

2304 Don Quichotte | von La Mancha. | Eine Erzählung für die Jugend. | Nach Miguel Cervantes de Saavedra | bearbeitet | von | Franz Hoffmann. | Mit vielen Textillustrationen und vier Farbendruckbildern | nach Aquarellen | von | Adolf Wald. | Stuttgart | K. Thienemanns Verlag. [44-IV

p. 206 × 145 mm. c. 168 × 100 mm. (8.º). 219 pp. + 5 pp. s. n. de catàleg; 4 làms. i gravats intercalats en el text. Tapes en tela vermella, amb una làmina colorida al pla.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Taula (pp. 1-4).

El text (pp. 5-219) va repartit en vint-i-quatre capítols.

Aquesta edició, com pot suposar-se, està destinada a infants, i el preu de cada exemplar era de 3 marcs.

A l'envers de la portada es llegeix : «Papier und Druck der Deutschen Verlags-Anstalt in Stuttgart».

Aquesta edició és copia de la feta probablement en 1870, segons En Dorer i En Rius (I, 769), i en 1875, en dir de N'Ashbee (núm. 269). És veritat que reprodueix l'arranjament fet per Hoffmann en 1844, però nosaltres creiem que aquesta edició s'ha de situar entre 1906-1910, per tal com així ho hem vist en diversos catàlegs, si bé hem de dir que la creiem estereotipada, però no de la que hem descrit en el núm. 1006.

2305 L'Ingénieux Chevalier | Don Quichotte | de la Manche | par | Miguel de Cervantès Saavedra | Traduction nouvelle | Illustration | par Granville, Karl Girardet et Fraipont | [Monograma de l'editor : ARTE ET LABORE.] | Tours | Maison Alfred Mame et Fils. [34-IX

p. 289 × 200 mm. c. 232 × 132 mm. (8.º). 400 pp., a la pàg. 4 una làmina. Tapes en tela amb planxes als plans, propies de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Advertiment del traductor (pp. 1-9).

El text (pp. 11-398) conté tota la novel·la, si bé arranjada, car la primera part consta de trenta dos capítols i de vint-i-nou la segona. A la fi es troba la Taula.

Al peu de l'última pàgina es llegeix : «Tours, impr. Mame».

Aquesta edició segueix el text de la núm. 1070. Els autors de la *Bibliografía crítica de ediciones del Quijote*, diuen que fou impresa en 1905 (núm. 718), i En Foulché-Delbosc, en la *Bibliographie Hispanique* (núm. 1624), la posa entre les obres publicades a l'any següent, i així és, ja que es pot veure assenyalada en el núm. 1637 de la *Bibliographie de la France* corresponent a aquest últim any.

2306 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote de la Mancha | compuesto por | Miguel de Cervantes Saavedra | Edición ilustrada | Barcelona | Casa Editorial Sopena, Calle Valencia, 275 y 277. [44-III

p. 203 × 134 mm. c. 170 × 108 mm. (8.º). 477 pp., la següent en blanc s. n.; les pàgs. 473-477 a dues columnes. Làmines intercalades en el text. Mitja pasta. Ex-libris al contraplà, de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg i Versos (pp. 1-14).

El text (pp. 15-470) conté tot el text del llibre cervantí (caps. 52 i 74). A la fi es troba la Taula. Cal advertir que en les pp. 235-237 es troben els preliminars de la segona part, com la dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg.

Al revers de la Portada es llegeix : «Imp. y Estereotipia de la Casa Editorial Sopena, Valencia, 275 y 277. — Barcelona».

Aquesta edició és estereotipada d'una impresa per la dita casa en 1905, i l'època de la seva publicació pot posar-se entre els anys 1908 a 1912, si bé hem de dir que en l'època del tercer centenari de la mort de Cervantes hem vist exemplars amb la coberta diferent, però tot el demés igual. Com estereotipada que és, resulta difícil el dir a quin any correspòn.

2307 Don Quichotte | de la Manche | par | Michel Cervantes | Édition abrégée à l'usage de la jeunesse | [Gravat.] | Paris | Librairie Théodore Lefèvre et Cie | Émile Guérin, Éditeur | 2, Rue des Poitevins. [44-III

p. 178 × 113 mm. c. 144 × 82 mm. (18.º, en un plec de 12 i un de 6). 2 ff. s. n. + 210 pp.; 19 làms., la primera de frontispici amb el retrat de Cervantes. Tapes en tela vermella, propies de l'edició. Talls daurats.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 1-208) va repartit en trenta cinc capítols. A la fi es troba la Taula.

És un arranjament del llibre cervantí, destinat als infants.

Al revers de la portadella es llegeix : «Corbeil. — Imprimerie Crété».

Aquesta edició reprodueix el text de la núm. 2283, i les làmines són les mateixes. Al nostre entendre fou impresa en 1910, com es pot veure en la *Bibliographie de la France*, núm. 1121.

2308 [Traducció japonesa del Quixot.] [Vitr. III

佐々木邦譯
ドンキホーテ物語
東京内外出版協會

p. 190 × 120 mm. c. 153 × 85 mm. 1 f. s. n. + 1 pp. + 5 pp. s. n. +1 48 pp. Gravats intercalats en el text, firmats per Le Fanu. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són: Portada (1 f. s. n.), Introducció i Taula (1 pp. + 5 s. n,).

El text (pp. 1-148) va repartit en tretze capítols.

Com pot suposarse, és una edició del *Don Quijote* dedicada a infants.

Ignorem l'any en què va imprimir-se; probablement que pertany al terme mig de 1910 a 1913, diem això per tal com un exemplar d'aquesta edició ens fou regalat per l'intel·ligent bibliòfil Antoni Graiño, en l'últim dels esmentats anys. Hem de dir que aquesta no és la primera edició del llibre cervantí en llengua japonesa, ja que en 1896 va imprimir-se a Toquío una traducció de l'esmentat text, feta per Matsui Shōyō, com ens diu En Fitzmaurice-Kelly en la interessant nota bibliogràfica *Don Quixote in Gujerati and japanese*, publicada en la *Revue Hispanique* (VII, pp. 510-511).

2309 Don Quijote | de la | Mancha | ····· Serie | R. Roger y F. Chernoviz | Libreros editores | Paris. [Vitr. II

p. 49 × 33 mm. c. 41 × 25 mm (16.º). Vol. I : 306 pp. Vol. II : 316 pp. + 1 f. s. n. Volum III : 313 pp., la següent s. n. Relligadura en pell amb títol als plans, talls daurats; al llom: «Obsequio de la casa Escasany». El tres volums en un estoig de pell. Dipòsit del Sr. J. Givanel a la Biblioteca de Catalunya.

Els preliminars de cada volum, són la Portada (pp. 5 i 6); abans hi ha quatre pàgines blanques.

El text va repartit així : Els dos primers volums (pp. 7-306 i 7-316) contenen diversos capítols de la primera part que corren entre el primer i el vint-i-tres; el tercer (pp. 7,313) comprèn fragments de la segona part, com el discurs

de les armes i les lletres i els consells que dóna D. Quixot a Sanxo abans de anar-se'n aquest a l'Ínsula Barataria.

És una obra tipogràfica feta amb cura, impresa sobre paper finíssim i el tipus de lletra molt clar.

Amb tot i no portar any, la creiem feta pels voltants del 1910 al 1915; hem fullejat els volums de la *Bibliographie de la France* referents a aquesta època i no hem sabut trobar descrita aquesta edició; a més, el que la regalés la casa Escasany, de Buenos Aires, i fos impresa a París, ens fa pensar que probablement adquiriría la dita casa un cert nombre d'exemplars per a obsequi, fent relligar-los al seu gust. Posteriorment, en 1916, la dita casa Escasany ha publicat una edició completa del llibre cervantí.

2310 Cervantes | Don | Quichotte | ··· | [Gravat.] | Paris | Arthème Fayard et Cie, Éditeurs | 18 et 20, rue du Saint-Gothard. [45-1*

p. 167 × 105 mm. c. 140 × 80 mm. (16.º). 4 fascicles de 96 pp.

Els preliminars del primer fascicle, són : Portada i breu Nota bibliogràfica referent al *Don Quijote,* plena d'inexactituds (pp. 1 i 2); els dels tres següents, solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text va repartit així : Fascicle primer (pp. 3-96), els caps. 1-21 de la primera part; el segón (pp. 3-96), caps. 22-41 de la primera part, i els 1-4 de la segona; el tercer (pp. 3-96), caps. 4-27 de la mateixa, i el quart (pp. 3-96), capítols 27-51.

Aquesta edició pertany a la col·lecció *Les meilleurs livres,* núms. 29-32, els fascicles de la qual es veníen a 10 cèntims de franc.

És edició feta a París per la impremta de la Vda. Gambart i C.ª, i probablement publicada entre els anys 1910 a 1915.

2311 Leben und Taten | des ſcharffinnigen Junkers | Don Quixote | de la Mancha | von Miguel de Cervantes | Saavedra | Nach der Tieckſchen Uebertragung | herausgegeben von Alexander Benzion. | Joſef Singer Verlag Straſsburg. | Th. Bt. [Portada gravada.] [44-V

p. 180 × 123 mm. c. 140 × 85 mm. (8.º). 638 pp. Làmines intercalades en el text, dibuixades per D. Chodowiecki; gravades per D. Berger. Tapes en cartronet verd, amb títol al pla, dibuixat per Th. Berst, propies de l'edició.

Els preliminars són : Ex-libris, Portadella, Portada i Pròleg (pp. 1-8).

El text (pp. 9-134) va repartit en dues parts, contenint trenta dos i trenta

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

vuit capítols, respectivament. A la fi es troba una breu Nota biogràfica referent a l'autor del *Don Quijote.*

Les làmines que figuren a aquesta edició són les que es veuen en l'edició del *Don Quijote* en alemany (núm. 310), i el text segueix el d'En Bertuch.

Amb tot i haver fullejat diversos catàlegs, no podem precisar en quina data s'imprimí aquesta edició, si bé la creiem de 1910 a 1912.

2312 Don Quichotte de la Manche | door | Cervantes. | Bewerking voor de Jeugd. | Met 12 Illustratiën. | [Floró.] | Utrecht H. Honig. [46-IV*

p. 229 × 163 mm. c. 180 × 108 mm. (8.º). VIII pp. + 298 pp. + 3 ff. s. n. 12 làmines + 1 de frontispici. Mig xagrí.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Pròleg (pp. III-VIII, però abans hi ha una fulla en blanc).

El text (pp. 1-298) comprèn un arranjament del llibre cervantí, repartit en dues parts, amb vint-i-un i quaranta tres capítols, respectivament. A la fi es troba la Taula.

Aquesta edició, amb tot i no portar cap data, la creiem impresa pels voltants dels anys 1910 al 1915.

2313 Charles Soucaire | Don Quichotte | Pièce en un Acte | Répertoire de «Mon Théatre» | Grand Journal de Récréation en Famille | [Monograma de l'editor.] | Paris | Albert Méricant, Éditeur | I, Rue du Pont-de-Lodi, I | Droits de traduction, reproduction et représentation littéraires | et artistiques réservés pour tous pays. [46-II

p. 170 × 118 mm. c. 147 × 90 mm. (8.º). 16 pp. A la portada, escrit a mà, «Givanel». Cartronet.

Els preliminars d'aquest plec els constitueix la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-16) va repartit en onze escenes.

Aquesta obra teatral forma part de la col·lecció *Mon Théâtre.* És comedieta per a fer-la en teatres particulars. Entre els personatges hi surten D. Quixot i Sanxo, així com Maritornes, que es fa passar per Dulcinea, un agutzir, que es diu Rodríguez i es disfressa de Merlí, i uns mestres d'hostal que responen als noms de Bartolo i Nicobar. Amb tot i no desenrotllar-s'hi cap passatge de la novel·la d'En Cervantes, tota l'obra està inspirada en el llibre cervantí.

Creiem que és impressió feta entre 1910 i 1915.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

2314 Miguel de Cervantes Saavedra | El ingenioso hidalgo | Don Quijote de la Mancha | Tomo ···. | [Gravat.] | La Novela Ilustrada | Director Literario: Vicente Blasco Ibáñez. | Oficinas : Mesonero Romanos, 42. | Madrid. [43-VIII

p. 255 × 171 mm. c. 220 × 140 mm. T. I : 93 pp., a dues columnes, + 3 pp. s. n. T. II: 110 pp. a dues columnes, + 1 f. s. n. T. III : 110 pp., a dues columnes, + 1 f. s. n. T. IV : 132 pp., a dues columnes. Relligats amb el n.º 2317. Mig xagrí. Al contraplà, ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars del primer volum, són : Portada, Llista d'obres publicades, Dedicatoria al Duc de Béjar i Pròleg de la primera part (pp. 1-6), i els dels següents, Portada i Llista (pp. 1 i 2).

El text va repartit així : El del primer volum (pp. 6-93), conté els vint-i-cinc primers capítols de la primera part; el del segón (pp. 3-110), els caps. 26-48 de la mateixa; el del tercer (pp. 3-110), l'acabament de la primera part, caps. 49-52, els preliminars de la segona, com la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg, i els trenta primers capítols; i l'últim (pp. 3-132), els caps. 31-74 de la segona part.

Aquesta edició, impresa per En Joan Pueyo, pertany a la col·lecció *La Novela Ilustrada (Periódico semanal de novelas)*. Probablement es publicà en el promedi de 1912 a 1914. És edició purament mercantil, i encara que el tipus de lletra és petit, com que està ben interlineat, fa que la impressió tingui certa claredat.

2315 Aventuras de | Don Quijote | por | Miguel de Cervantes Saavedra | Parte ···. | [Marca de l'editor : ARALUCE EDITOR.] | Tomo ···. | Editado por Ramón de S. N. Araluce | Calle de Cortes, 410 : Barcelona. [44-I

p. 145 × 114 mm. c. 123 × 81 mm. (8.º). Vol. I : 134 pp. 8 làms. Vol. II [...Cortes, 392...]: 131 pp., la següent en blanc s. n.; 8 làms. en color per Tusell. Tapes de l'edició. Al contraplà, ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Taula dels capítols i de les làmines i Pròleg de l'editor (pp. I-X); els del segón, Portadella, Portada i Taules (pp. 1-7).

El text del volum primer (pp. 11-129) va repartit en tretze capítols, i el del segon (pp. 9-128), en dotze. A la fi de cadascú es troben unes poques pàgines destinades a aclarir alguns vocables del text.

Aquesta edició està destinada a infants, i la il·lustració està bé, encara que un xic caricaturada.

Encara que no hi figura l'any de la impressió, fou feta en 1912. Vegeu la tercera edició, núm. 2083.

2316 Don | Quichotte | de La Manche | par | Miguel de Cervantes Saavedra | abrégé pour les enfants par | Kathleen Fitz Gerald | illustrations de | Thomas Derrick | [Monograma de l'editor.] | Librairie Ernest Flammarion | 26 Rue Racine | Paris. [Portada gravada.] [44-I

p. 155 × 120 mm. c. 115 × 80 mm. (4.º). 79 pp., la següent en blanc s. n. 8 làms. en color. Cartronet.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-79) va repartit en tretze capítols.

Aquesta edició està destinada als infants, i, com es pot suposar, el text és un breu resum del llibre cervantí, ressenyant solament els fets còmics, com així ho són les il·lustracions.

No figura enlloc la data en què es féu aquesta impressió, però quasi la creiem feta pels anys de 1912 a 1914, i ens ho fa dir el que En Foulché-Delbosc, en la *Bibliographie Hispanique* corresponent al primer dels esmentats anys, descriu una edició molt semblant a aquesta, feta a Londres per la mateixa arranjadora.

2317 Novelas | Ejemplares | por | Miguel de Cervantes Saavedra | Tomo ···. | [Marca de l'editor.] | La Novela Ilustrada | Director Literario : Vicente Blasco Ibáñez. | Oficinas : Mesonero Romanos, 42. | Madrid. [43-VIII

p. 255 × 171 mm. c. 218 × 140 mm. T. I : 116 pp., a dues columnes. T. II : 122 pp. Relligats amb el n.º 2314. Mig xagrí vermell. Al contraplà, ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquesta edició, són : Els del tom primer, Portadella, Llista de les obres publicades per *La Novela Ilustrada*, Portada, Dedicatoria al Comte de Lemos, Pròleg i Versos (pp. 1-7); els del segón, Portadella, Llista de les obres publicades i Portada (pp. 1-4).

El text va repartit en dos volums : En el primer (pp. 8-116), es troba *La Gitanilla* (p. 8), *El amante liberal* (p. 37), *Rinconete y Cortadillo* (p. 59), *La española inglesa* (p. 76), *El Licenciado Vidriera* (p. 95) i *La fuerza de la sangre* (p. 107); en el segón, *El celoso extremeño* (p. 5), *La ilustre fregona* (p. 22), *Las dos doncellas* (p. 46), *La señora Cornelia* (p. 64), *El casamiento engañoso* i *Coloquio de los perros* (p. 81), seguint després *La tía fingida* (p. 114).

Són els vols. 175 i 176 de la col·lecció madrilenya *La novela ilustrada (Periódico semanal de novelas)*, que es venía a 0'35 ptes. cada tom.

Encara que en la portada no figuri l'any de publicació, sabem que fou en 1912. La impressió és feta per N'A. Marzo.

2318 Cervantes | Novelas Ejemplares | La Gitanilla; | Rinconete y Cortadillo; | El Licenciado Vidriera; | La Fuerza de la Sangre; | La Ilustre Fregona; | La Tía Fingida | [Floró.] | Thomas Nelson and Sons | Editores. | [A dues columnes. Columna primera:] Lóndres | 35 y 36, Paternoster Row | [Columna segona:] París | 189, rue Saint-Jacques | [El mig:] Edimburgo, Dublin y Nueva-York. [Portada enquadrada amb dos filets i una N en cada angle.] [44-II

p. 155 × 105 mm. c. 129 × 70 mm. (16.º). 4 ff. s. n. + 325 pp. + 3 pp. s. n. 1 làm. en color. Tapes en tela blava, propies de l'edició. Al contraplà, ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Taula, Introducció d'En Mesa i López, Dedicatoria d'En Cervantes al Comte de Lemos, els Versos que es llegeixen en la primera edició de les *Novelas* (núm. 14), el Pròleg i la Portadella (pp. 1-15).

El text (pp. 17-300) conté : *La gitanilla* (p. 17), *Rinconete y Cortadillo* (pàgina 109), *El licenciado Vidriera* (p. 161), *La fuerza de la sangre* (p. 197) i *La ilustre fregona* (p. 225). Segueix després *La tía fingida* i un «Indice de voces en desuso».

Amb tot i no figurar enlloc l'any en què es féu aquesta edició, podem dir que fou el de 1912.

2319 Cervantes, | educador | (Obra premiada en público certamen) | Colección de trozos de obras | cervantinas, dispuestos para | ser leídos en las Escuelas | por | Don Ezequiel Solana | Primera edición | Madrid | El Magisterio Español | Calle de Quevedo, 7. [45-I

p. 158 × 108 mm. c. 138 × 80 mm. (8.º). 126 pp. Cartronet.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Advertiment (pp. 3-5; les pp. 1 i 2, que eren la portadella, en enquadernar-se el llibre s'utilitzaren com a guardes).

El text (pp. 6-126) va dividit en dues parts : Primera, estudi del *Don Quijote*, i segona, fragments d'aquest llibre i d'altres obres de Cervantes.

Al nostre entendre, aquest volum es publicà a últims de 1912, o primers del següent, per tal com fa referencia a una R. O. de 22 d'octubre del dit any, dictada pel Ministre d'Instrucció pública, obligant la lectura del llibre cervantí.

Aquesta obra ve a esser una antología moral cervantina i companya de *Espíritu de Miguel de Cervantes* (núm. 449).

2320 Marcos Jesus Bertran | Entre el telar | y el foso | [Floró.] | F. Sempere y Compañia, Editores | Valencia. [45-II

p. 176 × 122 mm. c. 142 × 87 mm. (8.º). 234 pp. + 3 ff. s. n. Mitja pasta; al contraplà, ex-libris de J. Givanel.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i una mena de salutació al llegidor (pp. 1-5).

El text (pp. 7-234) conté diversos articles referents a coses de teatre.[1] A la fi es troba la Taula.

L'autor, distingit periodista barceloní, tracta, amb elegant estil, d'assumptes cervantins, tals són els títols : *Don Quijote en el teatro* (p. 135) i *Libros de caballerías* (p. 179).

El primer és una nota bibliogràfica de les obres teatrals que, referents al famós llibre d'En Cervantes, han estat representades; és clar que s'aprofita d'En Rius (II), però també senyala coses que aquest es descuidà i n'esmenta de noves, entre les quals mereix especial menció l'estudi del *Don Quijote* de Strauss. Aquestos articles es publicaren al diari barceloní *La Vanguardia* en forma d'articles. Del segón article ja n'hem tractat en el núm. 1600.

2321 M. de Cervantes | Don | Quichotte | [Monograma de l'editor.] | Paris | Albert Mericant, Éditeur | 29, Avenue de Chatillon, 29. [Portada amb un gravat.] [35-11[2]

p. 146 × 89 mm. c. 110 × 60 mm. (8.º). 128 pp. Dibuixos de Perrichon, gravats per Roux. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : Llista de les obres publicades i Portada (pp. 1-6).

El text (pp. 7-128) va repartit en vuit parts.

És un arranjament dedicat a la popularització del llibre d'En Cervantes. Els pocs gravats que hi ha intercalats en el text tenen cert estil més caricaturesc que seriós.

Aquesta edició forma part de la Col·lecció Méricant, biblioteca de vulgarització, els volums de la qual es veníen a 20 cèntims de franc. El *Don Quichotte* és el vol. 78 de la dita col·lecció.

Els autors de la *Bibliografía del Quijote* la posen com a impresa en 1914.

2322 El Ingenioso Hidalgo | Don Quijote | de la Mancha | Edicion ilustrada | Por | Miguel de Cervantes Saavedra | Libreria del Intercambismo, San Bernardo, 11. | Madrid. [45-1

1. Aquestes són : *El Público, Los aplausos, Silbar la comedia, El arte del «maquillage», El arte de hablar, El arte de escuchar, La risa y el llanto en el teatro, El amor en el teatro, Los celos en el teatro, El duelo en el teatro, La danza en el teatro, La novela en el teatro, Cuatro siluetas teatrales* i *La Comedia dell'Arte.*

2. Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Biblioteca de Catalunya

p. 185 × 127 mm. c. 145 × 93 mm. (8.º). 1 f. s. n. + XIV pp. + 1 f. s. n. en blanc + 738 pp., a dues columnes. Làmines intercalades en el text, dibuixades per R. Lumbreras. A la portada, escrit a mà, «Givanel». Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada (1 f. s. n.), Dedicatoria al Duc de Béjar, Pròleg de la primera part i Versos (pp. 1-XIV).

El text (pp. 1-729) comprèn les dues parts del llibre cervantí (caps. 52 i 74). A la fi es troba la Taula.

Cal advertir que en les pp. 357-361 es troba la Dedicatoria al Comte de Lemos i el Pròleg de la segona part; la Dedicatoria i el Pròleg de la primera part, així com la Dedicatoria de la segona, van a ratlla tirada.

Aquesta «Librería del Intercambismo» formava part d'una Societat Cooperativa de Producció i de Consum.

Aquesta edició és, al nostre entendre, o la mateixa que publicava la revista madrilenya *El Arte* (núm. 1458), amb portada diferent, o bé una reproducció estereotipada publicada poc després. Les nostres recerques han resultat inútils per a saber l'any en què s'imprimí aquesta edició.

2323 Miguel de Cervantes | Don Quichotte | de la Manche | Traduit de l'espagnol | par Florian | Librairie de Paris | Firmin-Didot et Cie, imprimeurs-éditeurs | 56, Rue Jacob, Paris. [46-11*

p. 188 × 118 mm. c. 140 × 80 mm. (18.º, repartit en un plec de 12 i un de 6). 2 ff. s. n. + 498 pp.; 4 làms. d'En Pellicer.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.), Advertiment del traductor i el Pròleg de la primera part (pp. 1-8).

El text (pp. 9-494) comprèn tota l'obra (caps. 50 i 55). A la fi es troba la Taula. A les pp. 253-256 es llegeixen els preliminars de la segona part, com un Advertiment del traductor i el Pròleg.

Al verso de la Portadella es llegeix : «Typographie Firmin-Didot et C.ie. — Mesnil (Eure)».

En 1903 la casa Firmin Didot & C.ie va publicar una edició del *Don Quichotte*, però molt extractada, car té cent noranta una pàgines i conté seixanta sis gravats; però la d'ara és posterior a aquella, i quasi diríem que correspòn a l'any 1915, amb tot i no haver-la vist esmentada en la *Bibliographie de la France*, ni en el Catàleg d'En Lorenz.

2324 Miguel Cervantes | Don Quichotte | de la Manche | Édition pour la jeunesse illustrée | par | Henri Pille | [Monograma de l'editor.] | Paris | Librairie

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

d'Éducation de la Jeunesse | Société d'Édition et de Publications | Librairie Félix Juven | 122, Rue Réaumur, 122. [35-IX

p. 300 × 211 mm. c. 213 × 130 mm. (4.º). 320 pp., a la pàg. 4 una làmina. Gravats intercalats en el text. Tapes en tela vermella amb planxes als plans, propies de l'edició. Talls daurats.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Prefaci (pp. 3-8); cal advertir que abans hi ha una fulla blanca.

El text (pp. 9-320) conté l'arranjament de les dues parts del llibre d'En Cervantes, repartit en quaranta tres capítols.

Al peu de l'última pàgina es llegeix : «Versailles. — Imprimeries Cerf, 59, rue Duplesis».

En el núm. 1368 hem vist una edició igual a aquesta, i la que ara descrivim la creiem estereotipada de la impresa en 1893; probablement fou impresa pels volts de la donació d'aquesta Col·lecció a l'Institut, però no l'hem vist esmentada ni en el Catàleg d'En Lorenz ni en la *Bibliographie de la France.*

2325 Jedes Heft ist einzeln käuflich. | Preis per No. 20 Pfge., 12 Kr. ö. W., 25 Centimes. | Der Musikführer. | Gemeinverständliche Erläuterungen hervorragender Werke aus dem | Gebiete der Instrumental- und Vocalmusik. | Mit zahlreichen Notenbeispielen. | Redigiert von A. Morin. | No. 148. | Richard Strauss, | Don Quixote. | (Op. 35.) | Erläutert von | Arthur Hahn. | Leipzig. | Hermann Seemann Nachfolger. [43-X. c. I*

p. 180 × 117 mm. c. 140 × 88 mm. 27 pp., la següent s. n.

Els preliminars d'aquest fulletó consisteixen sols en la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-27) comprèn l'estudi de l'obra musical de Strauss inspirada en el Don Quixot (núm. 1454).

Ignorem la data d'aquesta impressió.

2326 Felix Mendelsſohn Bartholdy's | Werke. | Kritisch durchgesehene Ausgabe | von Julius Rietz. | Mit Genehmigung der Originalverleger | Serie 15. | Gröſsere weltliche Geſangwerke. | Klavier-Auszug. | N.º | 114. Musik zu Antigone von Sophokles. Op. 55. | 115. Musik zu Athalia von Racine. Op. 74. | 116. Musik zu Oedipus in Kolonos von Sophokles. Op. 93. | 117. Musik zu Sommernachtstraum von Shakespeare. Op. 61. | 118. Die erste Walpurgisnacht.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

Ballade von Goethe. Op. 60. | 119. Festgesang an die Künstler nach Schillers Gedicht. Op. 68. | 120. Festgesang zur Säcularfeier der Erfindung der Buchdruckerkunst | 121. Die Hochzeit des Camacho. Komische Oper in 2 Acten. Op. 10. | 122. Heimkehr aus der Fremde. Liederspiel in 1 Acte. Op. 89. | 123. Loreley. Unvollendete Oper. Op. 98. | 124. Concertarie für eine Sopranstimme mit Orchester. Op. 94. | N.º 121. Die Hochzeit des Camacho. Komische Oper in 2 Acten. Op. 10. | Leipzig, Verlag von Breitkopf & Härtel. [36-X. c. 5*

p. 330 × 260 mm. c. 292 × 215 mm. (4.º). 1 f. s. n. + 192 pp.

Els preliminars d'aquest volum, són Portada (1 f. s. n.) i Repartiment (p. 1). Sols conté la partitura del n.º 121, la qual ocupa les pp. 2-192.

L'autor del llibre s'ha permès certes llibertats, com la de posar en escena personatges amb els noms de Vivaldo i Lucinda, que si bé figuren en el Don Quixot, no s'esmenten en el passatge descrit pel novel·lista; i el de la música, no fent ballar danses d'espases, donzelles i gitanos, com fóra cosa natural, sinó un bolero i un fandango, que no responen a l'època de l'acció.

Segons Fetis *(Biographie Universelle des Musiciens)*, l'esmentada òpera fou estrenada a Berlín en 1825, ço és, quan l'autor tenía setze anys, i ens diu que l'èxit no va respondre a les esperances que havía concebut, retirant-la de l'escena i publicant més tard, en 1827, la partitura reduïda per a piano.

No podem precisar la data d'aquesta impressió.

2327 Seinem Freunde dem Grafen Max Fredro | gewidmet. | Don Quixote. | Musikalisches Characterbild. | Humoreske | für | Orchefter | componirt | von | Anton Rubinftein. | Op. 87. | Eigenthum des Verlegers. | Leipzig, Verlag von Bartholf Senff. | Entd. Stat. Hall. | Partitur Pr. 3. Thlr. | Orchesterstimmen Pr. 4 Thlr. | Für das Pianoforte zu 4 Händen arrangirt | von | Richard Kleinmichel. | Pr. 1 Thlr. 15 Ngr. | 1123. 1124. 1125. [36-IX. c. 6

p. 340 × 255 mm. c. 265 × 200 mm. 37 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars pertanyen a la Portada (p. 1).

El text (pp. 2-37) conté la reducció per a piano, a quatre mans, de la humoresca orquestral *Don Quixote*.

Ni En Fetis ni En Riemann ens diuen l'època justa que fou escrita aquesta obra musical.

* Pertany al fons de la Biblioteca de Catalunya.

2328 [Títol de la coberta.] Coleccion | de | retratos | de | Cervantes. [39-VIII

p. 460 × 333 mm. 31 làms. Relligadura en pell, amb daurats als plans, cantells i contracantells.

Aquesta col·lecció de retrats d'En Cervantes està formada per làmines pertanyents a edicions d'obres d'aquest i fotografíes de làmines; s'hi veuen copies dels dibuixos de Kent (núm. 198), Ferro (núm. 308), Lalanze (núms. 1151 i 1499), Madrazo (núm. 743) i d'altres, del bust de Cervantes fet per En Nobas (núm. 903), i del retrat atribuït a En Pacheco (núm. 805); també hi ha retrats del dit novel·lista, pertanyents a col·leccions de gravats, així com fotografíes del monument dedicat a Cervantes a Alcalà i de l'estàtua d'aquest feta per l'escultor Samartín.

APÈNDIX

Hi incloem les edicions que la Biblioteca de Catalunya ha anat adquirint durant la impressió del CATÀLEG, i no ha estat possible, per tant, de descriure-les en el lloc que cronològicament els pertocava

2329 La | Silva Cvriosa | de Jvlian de Me- | drano, cavallero | navarro: | En que ſe tratan diuerſas coſas ſotiliſſimas, y | curioſas, muy conuenientes para Damas | y Caualleros, en toda conuerſacion | virtuoſa y honeſta. | Corregida en eſta nueua edicion, y reduzida a mejor | lectura por Cesar Ovdin. | [Escut: PER ASPERA VIRTVS AD ASTRA.] | Vendese en Paris, | En caſa de Marc Orry, en la calle de Santiago, | a la inſignia del Lyon Rampant. | M. DCVIII. [Vitr. 111

p. 162 × 97 mm. c. 140 × 73 mm. (8.º). 8 ff. s. n. + 328 pp. Pasta.

Els preliminars d'aquest interessant volum, són : Portada, Dedicatoria a la Reina, amb data de 25 de gener de 1583, i Versos laudatoris dedicats a Medrano o al seu llibre, en llatí, francès i castellà (8 ff. s. n.).

El text (pp. 1-328) comprèn diversos treballs, intercalats, en diferents idiomes, com castellà, francès, llatí i italià.

En aquest volum hi ha, en les pp. 274-328, la *Novela del Curioso Impertinente,* que es llegeix en el *Don Quijote* (I, 33-35), i no ha d'estranyar-nos veurela, ja que la portada ja ens diu que Cèsar Oudin, el primer traductor francès de l'esmentada obra, es cuidà d'aquesta edició de la *Silva.* Com pot suposar-se, en les edicions anteriors no hi figura el text de la novel·la cervantina. Aquest any va aparèixer traduïda al francès amb el títol *Le curieux impertinent,* per En Baudouin. Vegi's, referent a aquesta traducció francesa de *El curioso impertinente,* En Rius (*Bibliografía,* I, núm. 884) i Foulché-Delbosc (*Bibliographie Hispano-Française,* I, núm. 808), els quals ens diuen que n'hi ha exemplar en la Bibliothèque Mazarine (París).

2330 Les | Novvelles | de Migvel de | Cervantes Saavedra. | Ov sont contenves | plvsievrs rares Adventvres, | & memorables Exemples d'Amour, de Fide- | lité, de Force de Sang, de Ialouſie, de mau- | uaiſe habitude, de charmes, & d'autres acci- | dents non moins eſtranges que veritables. | Traduictes d'Eſpagnol en François : Les ſix premieres par F. de | Rosset. Et les autres ſix,

Biblioteca de Catalunya

par le S.r D'Avdigvier. | Auec l'Hiſtoire de Ruis Dias, & de Quixaire Princeſſe des | Moluques, compoſee par le S.r de Bellan. | [Floró.] | A Paris, | Chez Iean Richer, ruë S. Iean de Latran | à l'Arbre verdoyant : Et en ſa boutique | au Palais ſur le Perron Royal. | M. DC. XV. | Auec Priuilege du Roy. [Vitr. III

p. 168 × 102 mm. c. 142 × 80 mm. (8.º). 6 ff. s. n. + 218 ff. + 6 ff. s. n. + 194 ff. Xagrí amb filets als plans i cantells, contracantells i tall daurats (Chambolle).

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Dedicatoria a la Princesa de Contry per Rosset, Taules amb els resums de les novel·les, i extracte del Privilegi (6 ff. s. n.).

El text (ff. 1-218) conté : *La belle egyptienne* (f. 1), *L'amant liberal* (f. 62), *La force du sang* (f. 108), *Le jaloux d'Estramadure* (f. 127 v.), *Rinconet et Cortadille* (f. 160) i *Le Docteur Vidriera* (f. 194 v.). A continuació es troba una portada, que diu així : «Six | novvelles | de Michel | Cervantes. | Par le Sievr | D'Audiguier | [Gravat.] | A Paris, | Par Iean Richer, ruë S. Iean de Latran | à l'Arbre verdoyant : Et en sa boutique | au Palais sur le Perron Royal. | M. D. C. XIV. | Avec privilege du Roy»; la Dedicatoria del traductor a la Reina i un Prefaci (6 ff. s. n.). El text corresponent a aquest, diem-ne segón volum, comprèn 194 fulles, i les novel·les que conté són les següents : *L'espagnole angloise* (f. 1), *Les deux pucelles* (f. 33 v.), *La Cornelie* (f. 65), *L'illustre fregonne ou Servante* (f. 94 v.), *Le trompeur mariage* (f. 135 v.), *Le colloque de Scipion et Bergance* (f. 146 v.)

A molts els farà estrany veure les sis novel·les traduïdes per En D'Audiguier, amb data de 1614, i les d'Oudin, amb la de 1615, i que en descriure-les ho comencem a fer per les més modernes. Al nostre entendre, el primer va traduir les novel·les que li va semblar, però en el Prefaci ens diu que «je te donne icy six nouvelles de Michel Cervantes, que i'ay mises en nostre langue, y eufse mis encore les autres, si ie ne me fusse rencontré en mesme dessein auec un de mes amis, qui avoit defià commencé de trauailler fur la premiere». Aquest amic era N'Oudin, el traductor del *Don Quijote* en francès.

A nosaltres ens sembla que en presentar En D'Audiguier el seu treball a l'editor, aquest encarregà tot seguit la feina que mancava fer a N'Oudin, per a tenir el volum de les novel·les, demanant el permís per a la publicació de les novel·les de Michel de Cervantes, traduïdes d'espanyol en francès, el qual permís obtingué amb data del 24 de novembre de 1614; opinem que aleshores es donà compte de què fóra millor publicar tota l'obra en junt, fent-ho així quan N'Oudin va acabar la seva tasca.

En Rius (I, 885) descriu aquesta edició per l'exemplar que hi ha a la Bibliothèque Nationale, de París (Y^2 11053-11054), però ens diu que el segón tom té 194 pp., essent així que aquest nombre és el de fulles, i també, que després

segueix el text de la *Histoire de Diaz et de Quixaire.* Cal creure que aquesta portaría numeració a part, perquè després del text del diàleg dels dos cans es llegeix «fin», i la fulla següent és blanca. Demés, en les primeres pàgines del volum hem dit que es llegeixen uns resums de les novel·les que els integren; totes les de Cervantes tenen senyalada la fulla on comença el text, i, en canvi, la de «le Sieur de Bellan» hi manca; i, com si tot això fos poc, farem present que el permís que es dóna a En Richer és per al text cervantí, i res s'esmenta de l'altra novel·leta, si bé això últim també es veu en l'edició de 1620 (núm. 51), i a la fi es troba la dita *Histoire.* Tot això ens ha fet creure que no hi era, amb tot i el que diu la portada, car en l'exemplar de la Biblioteca de Catalunya no hi és.

2331 Retrato | de las fiestas | qve a la Beatificacion | de la Bienaventvrada Virgen y | Madre Santa Teresa de Iesus, Renouadora de la Religion | Primitiua del Carmelo, hizo, assi Eclesiasticas como | Militares y Poeticas : la Imperial Ciudad | de Zaragoça. | Dirigido al Illustrissimo Reyno de Aragon. | Por Lvys Diez De Avx. | Con quatro Magistrales Sermones. | Año [Escut.] 1615 | Con licencia en Zaragoza. | Por Iuan de la Naja y Quartanet, Impressor del Reyno de | Aragon, y de la Vniuersidad. [9(46-521)

p. 190 × 140 mm. c. 175 × 115 mm. (4.°). 4 ff. s. n. + 236 pp. Pasta.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Aprovacions, Dedicatoria, Pròleg, Versos elogis i Llista de les errades (4 ff. s. n.).

El text (pp. 1-236) va a doble columna, i comprèn una ressenya de les festes que es feren amb motiu de la beatificació de Santa Teresa de Jesús.

En la p. 52 es llegeix la «fiesta y passeo de los estudiantes», on es parla i descriu la cavalcada que feren aquests, veient-se entre els personatges que hi anaven, l'heroi de la Manxa, «puntualmente de la manera que en su libro se pinta», i Sanxo Panza, els quals presentaven *La verdadera y | segunda parte, del ingenioso | Don Quixote de la Mancha. | Compuesta por el Licenciado A | questeles, natural de como se dize | bendese en donde y a do, | Año de 1614.* Referent els versos que figuren a aquesta part de la cavalcada, recordi's que En C. A. de la Barrera, en *Nuevas investigaciones acerca de la vida y obras de Cervantes* (núm. 776), tracta ja d'aquesta mascarada, opinant, i amb raó, que al·ludeix el llibre de Fernández de Avellaneda i no el de Cervantes. Vegi's, també, referent a aquestes festes populars, el treball d'En Rodríguez Marín : *El Quijote y Don Quijote en América* (núm. 2018), i el de l'autor d'aquestes notes : *Una mascarada quixotesca celebrada a Barcelona en 1633* (núm. 2133).

2332 El Fenix | de España | Lope de Vega | Carpio, Familiar | del Santo Officio. | Octava Parte de svs | Comedias : con Loas, Entremefes, | y Bayles. | Dirigidas a Don Luys Fernandez | de Cordoua, Cardona, y Aragon, Duque de Seffa, Duque de Soma, | Duque de Baena, Marques de Poza, Conde de Cabra, Conde de Pala- | mos, Conde de Oliuito, Vizconde de Yznajar, Señor de las Baro- | nias de Belpuche, Liñola y Calonge, gran | Almirante de Napoles. | 73 | Año [Gravat.] 1617. | Con licencia. | En Barcelona, por Sebaftian de Cormellas al Call, | y a fu cofta. [834. 6 R.

p. 205 × 148 mm. c. 175 × 127 mm. (8.º). 4 ff. s. n. + 268 ff. + 20 ff. s. n. Pergamí.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Taula, Tassa, Aprovacions i Dedicatoria (4 ff. s. n.)

El text (ff. 2-268) conté diverses comedies de Lope de Vega,[1] seguint després vint fulles sense numerar, amb entremesos de diferents autors.[2]

Posem aquest volum en la col·lecció cervantina perquè el primer entremès que hi ha és el *de los invencibles hechos de Don Quijote de la Mancha,* obra aquesta que n'hem tractat en el núm. 756, i que, com hem dit, pertany a Francisco de Avila. Vegi's Cotarelo i Mori, *Colección de Entremeses* (Madrid, 1911, I, p. LXIX).

2333 Le Jardin | d'Amovr et | de Vertv. | Ov se void par plv- | fieurs auantures, les exemples de Fi- | delité, de Jaloufie, de Charmes, & | autres accidens. | Traduits de l'Efpagnol de Migvel de | Servantes par F. De Rosset. | Enfemble plufieurs difcours moraux, | & Lettres fur les fujets, choifis, tant | des Marguerites françoifes, Fleurs du | Bien dire, qu'autres bons Autheurs. | [Floró.] | A Paris, | Pour François Bienveno, | Marchant Libraire. | M.DC.XXVI. [Vitr. III

p. 138 × 84 mm. c. 108 × 61 mm. (12.º). 2 ff. s. n., 282 pp. [falten les pp. 93-112] + 186 pp. Ex-libris de la Biblioteca Toda a Escornalbou. Pergamí.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Advertiment (3 ff. s. n. Cal advertir que l'última fulla pertany ja a la numeració del text).

El text comprèn dues obres : *Aventure de la belle Egyptienne* i *Les marguerites françaises ou Tresor du bien-dire* (pp. 282 i 186).

1. Aquestes són : *El despertar a quien duerme, El anzuelo de Fenisa, Los locos por el cielo, El más galán portugués Duque de Bergança, El Argel fingido y renegado de amor, El postrer godo de España, La prisión sin culpa, El esclavo de Roma, La imperial de Oton, El vaquero de Morana, Angélica en el Catay* i *El niño inocente de la Guardia.*

2. *El triunfo de los coches,* d'En Barrionuevo i *Los invencibles hechos de D. Quijote de la Mancha* i *El mortero y chistes del sacristán,* de N'Avila; quatre «loas» i tres «bailes».

La primera, com pot suposar-se, és el text de la novel·leta *La gitanilla*, traduïda per En De Rosset. Ja hem vist en el núm. 2330 que aquest va fer una versió francesa de sis novel·les de Cervantes, entre les quals hi ha aquesta que ara es republica amb lleus diferencies.

No hem de ponderar la importancia d'aquesta obra, no esmentada fins ara pels bibliògrafs cervantins.

2334 Dom | Qvixote | de la | Manche, | comedie. | [Gravat.] | A Paris, | Chez Tovssaint Qvinet, au Palais, dans | la petite Salle, ſous la montee de la | Cour des Aydes. | M. DC. XL. | Avec Privilege dv Roy. [46-III

p. 196 × 150 mm. c. 180 × 108 mm. (4.º). 2 ff. s. n. + 132 pp. Mitja pell. Relligat amb el número següent.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Llicencia, amb data de 28 de maig de 1639, i s'acabà d'imprimir en 25 d'octubre de 1639, i Repartiment (2 ff. s. n.).

El text (pp. 1-132) va dividit en cinc actes, que tenen quatre, dues, cinc, quatre i quatre escenes, respectivament.

L'argument d'aquesta comedia correspòn a l'última meitat de la primera part del *Don Quijote*, però l'autor, perquè el públic s'enteri dels principals fets ocorreguts abans, els fa explicar per un tal D. Lope.

L'autor d'aquesta comedia fou G. Guérin de Bouscal, el qual escrigué una segona part, impresa aquest mateix any. Vegi's Rius (II, 673).

L'acció de l'obra es desenrotlla en «une Taverne prés de la Sierra Morena», i, com pot suposar el lector, aquesta taverna és l'hostal on tantes aventures passaren a l'heroi manxec.

2335 Le | Govvernement | de | Sanche Pansa. | Comedie. | [Escut.] | A Paris, | [A tres columnes. Primera columna:] Chez | [Segona columna:] Antoine de Sommaville, | en la petite ſalle, à l'Eſcu de France. | et Avgvstin Covrbe, en la | meſme ſalle, à la Palme. | [Tercera columna:] au Palais. | [Al mig:] M. DC. XLII. Auec Priuilege du Roy. [46-III

p. 196 × 150 mm. c. 178 × 118 mm. (4.º). 2 ff. s. n. + 107 pp., la següent s. n. Relligat amb el número anterior. Mitja pell.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Repartiment (2 ff. s. n.).

El text (pp. 1-107) va repartit en cinc actes, que tenen quatre, quatre, sis, tres i deu escenes, respectivament.

L'argument de l'obra és, com pot suposar-se, les trifulgues que li passen a l'escuder de D. Quixot en fer de Governador de l'Ínsula Barataria; en els dos primers actes es veu com els Ducs preparen la mala passada a Sanxo, i aquest rep els consells que li dóna D. Quixot.

L'autor, que fou Guérin de Bouscal, falseja el text cervantí.

En l'última pàgina, es llegeix el Privilegi, signat a París en 3 de maig de 1641, donant permís al llibreter Sommaville per imprimir i vendre aquesta comedia, la qual s'acabà d'imprimir el 13 de setembre de 1642.

2336 Parte veintecinco, | perfeta, y verdadera, | de las Comedias del Fenix | de España Frey Lope Felix de Vega Carpio, del Abito de Sã Juan, | Familiar que fue del Santo Oficio de la Inquiſicion, Pro- | curador Fiſcal de la Camara | Apoſtolica. | Sacadas de svs verdaderos originales, | no adulteradas como las que haſta aqui ſe han publicado. | A Don Francisco Antonio Gonzalez Xi- | menez de Vrrea, Señor de Berbedel, antes de Tiçenique. | 71 | [Escut.] | Con licencia, | En Çaragoça, Por la Viuda de Pedro Verges. Año 1647. | Acoſta de Roberto Devport. [834. 6 R.

p. 190 × 150 mm. c. 180 × 120 mm. (8.º). 4 ff. s. n. + 556 pp. Pergamí.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Llicencia, Taula i Dedicatoria (4 ff. s. n.).

El text (pp. 1-556) conté diverses comedies.*

Aquí solament interessa *Los cautivos de Argel* (p.231) i *La necedad del discreto* (p. 413), obres que, com hem dit en el núm. 756, pertanyen a la bibliografía cervantina.

2337 Historia | de Hipolito | y | Aminta. | Por el Doctor Francisco | de Quintana, natural de Madrid. | A Don Diego Ramirez | de Haro, Cauallero de la Orden | de Alcantara. | [Gravat.] | Con Licencia | En Madrid : En la Imprenta Real, Año de 1673. | A coſta de Mateo de la Baſtida, Mercader de Libros, ven- | deſe en ſu caſa enfrente de San Felipe. [46-IV

p. 201 × 145 mm. c. 182 × 115 mm. (8.º). 6 ff. s. n. + 296 pp., a dues columnes. En la portada un segell amb el nom «W. B. Chorley». Mig xagrí i cantells daurats.

* Aquestes són : *La esclava de su galán, El desprecio agradecido, Aventuras de Juan de Alarcos, El mayor imposible, La vitoria del marqués de Santa Cruz, Los cautivos de Argel, Castelvines y Monteses, De lo que ha de ser, El último godo, La necedad del discreto, Del juez en su causa* i *Los embustes de Fabia.*

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Llicencia, Llista de les errades, Tassa, Aprovació datada en 7 de juny de 1627, pertanyent a la primera edició, Dedicatoria, Pròleg i dos Sonets-elogis fets, respectivament, per Lope de Vega i J. Valdivielso (6 ff. s. n.).

El text (pp. 1-296) va repartit en vuit pesadíssims discursos.

En Rius (II, 535) considera aquesta obra com una imitació del *Persiles;* al nostre entendre és una de tantes novel·les d'aventures.

2338 Segunda parte | de las | Comedias | de Don Agvstin | Moreto. | Año de [Composició tipogràfica amb parèntesis formant un adornament.] 1676. | Con Licencia. | En Valencia, en la Imprenta de | Benito Macè, junto al Cole- | gio del Señor Pa- | triarca. | Acofta de Francifco Duarte, | Mercader de Libros. Vende- | fe en fu cafa. [Portada orlada.] [834. 6 R.

p. 205 × 152 mm. c. 190 × 133 mm. (4.º). 20 ff. s. n. + 40 pp. + 18 ff. s. n. + 20 ff. s. n. + 18 ff. s. n. + 20 ff. s. n. + 40 pp. + 20 ff. s. n. + 18 ff. s. n. + 20 ff. s. n. + 36 pp. + 18 ff. s. n. Pergamí.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Taula (2 ff. s. n.).

El text està compost per diverses comedies, el text de les quals no està numerat en les més, i probablement, es veníen deslligades les unes de les altres.* A nosaltres solament ens interessen les que estàn inspirades amb l'obra de Cervantes, i aquestes són : la cinquena, *El Licenciado Vidriera,* i la vuitena, *El parecido.*

Referent a aquestes comedies vegi's els núms. 216 i 756.

2339 The | Spanifh Decameron: | or, ten | Novels. | Viz. | [Continua a dues columnes : Primera columna]: The Rival Ladies. | The Miftakes. | The Generous Lover. | The Libertine. | The Virgin Captive. | [Segona columna]: The Perfidious Miftrefs. | The Metamorphos' d Lover. | The Impoftour Out-Witted. | The Amorous Mifer. | The Pretended Alchymift. | [Segueix a una columna:] Made Englifh by R. L. | Licenfed, Febr. 17th. 1686. R. P. | London, | Printed for Simon Neale, in Angel-Court, in | St. Martin's-Lane, near the Church. 1687. [32-X

p. 169 × 104 mm. c. 145 × 77 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + 587 pp., la següent en blanc s. n. Al contraplà, ex-libris de Walton Kiteħing i ex-libris de la Biblioteca Toda a Escornalbou.

* Les obres que comprèn aquesta part de les comedies d'En Moretó, són : *No puede ser, Santa Rosa del Perú, La fuerza del natural, Primero es la honra, El Licenciado Vidriera, Industrias contra finezas, El Cavallero, El Parecido, La fingida Arcadia, El Tocar de Dios, El valiente Justiciero* i *El lindo D. Diego.*

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Prefaci signat per R. L. (2 ff. s. n.).

El text (pp. 1-587) conté les següents novel·les : *The Rival Ladies* (p. 1), *The Mistakes* (p. 54), *The Generous Lover* (p. 121), *The Libertine* (p. 190), *The Virgin Captive* (p. 262), *The Perfidious Mistress* (p. 329), *The Metamorphos'd Lover* (p. 389), *The Impostour Out-Witted* (p. 455), *The Amorous Miser* (p. 503) i *The Pretended Alchymist* (p. 547).

Com diu N'Henry Thomas, en el seu estudi *Bibliographical notes* (Revue Hispanique, 1919), aquesta obra d'En Roger Lestrange comprèn cinc novelletes d'En Cervantes, que són : *The Rival Ladies*, ço és, *Las dos doncellas, The Mistakes*, que no és altra que *La Señora Cornelia, The Generous Lover*, que és *El Amante Liberal;* en *The Libertine* es llegeix *La fuerza de la sangre*, i en *The Virgin Captive, La Española Inglesa.* Vegi's l'esmentat estudi d'En Thomas, on es consignen interessants dades referents a les altres novel·letes que integren el volum; aquesta nova versió de les novel·les de Cervantes, no és altra cosa que un plagi de la descrita en el núm. 77.

2340 *L'Amant* | Liberal, | *ou* | Les Amours | *de Richard* | et de | *Leonice.* | Nouvelle Historique. | [Floró imprès en tinta vermella.] | A Liege, | Chez *J. F. Broncart.* | M. DCC. VI. [33-X

p. 132 × 74 mm. c. 111 × 54 mm. (12.º). 91 pp., 1 làm. de frontispici gravada per G. Du Vivier. Al contraplà, ex-libris de la Biblioteca Toda a Escornalbou.

El preliminar d'aquest volum, és solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text va de la pàg. 3 a la 92.

El text d'aquesta traducció és el mateix que hem tractat en el núm. 136, el qual, després d'haver vist les de N'Hessein (núm. 144) i Saint Martin de Chassonville (núm. 218), hem dit que era treball d'En Cotolendi.

Aquesta novel·leta i les corresponents als núms. 2341 a 2345, no pertanyen, com crèiem, a una col·lecció de novel·letes de Cervantes, sinó que es devía vendre soltes, i probablement que En Broncart, de Liege, i En Moetjens, d'Amsterdam, feren fer l'edició i se la repartiríen com acostumaven fer els llibreters francesos del segle XVIII (vegi's núms. 152-154, 208 i 209, 238 i 239). Si així fos, tindríem una serie de novel·letes de Cervantes quasi, diríem, desconegudes pels bibliògrafs, ja que solament hem vist descrita *La force du sang* (núm. 145).

2341 Le | *Jaloux,* | d'Estramadure, | ou | *Les Amours* | de | *Carizale* | et de | *Leonore* | Nouvelle Historique. | [Floró imprès en tinta vermella.] | A Liege, | Chez. *J. F. Broncart.* | M. DCC. VI. [33-X

p. 131 × 73 mm. c. 111 × 54 mm. (12.º). 69 pp., la següent en blanc s. n. La pàg. 2 és una làmina gravada per G. Du Vivier. Cartronet. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou.

Els preliminars d'aquest volum corresponen solament a la Portada (pp. 3-4; la làmina correspòn probablement a les pp. 1-2).

El text (pp. 5-69) conté el de la novel·leta cervantina.

Vegeu ço que hem dit en el número anterior.

2342 *L'Espagnolle* | Angloise, | *ou* | Les Amours | *de* | Ricarede | *et* | d'Isabelle. | *Nouvelle Historique.* | [Floró.] | *A Amsterdam,* | Chez Andre' Moetjens. | *M. DCC. VII.* [33-X

p. 131 × 74 mm. c. 111 × 54 mm. (12.º). 68 pp. La pàg. 2 és una làmina. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou.

Els preliminars corresponen solament a la Portada (pp. 3 i 4).

El text comprèn les pp. 5-68.

Referent a aquesta col·lecció de novel·letes de Cervantes, editades a Amsterdam i a Liège, vegeu ço que hem dit en el núm. 2340.

2343 *Les Amours* | de | *Cornelie* | et | *d'Alphonse d'Est* | Duc de Ferrare. | *Nouvelle Historique.* | [Floró.] | A Amsterdam, | Chez *Andre' Motejens.* | M. DCC. VII. [33-X

p. 132 × 72 mm. c. 111 × 54 mm. (12.º). 72 pp. La pàg. 2 és una làmina. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou.

Els preliminars pertanyen solament a la Portada (pp. 3 i 4).

El text de la novel·la comprèn les pp. 5-72.

Vegeu el núm. 2340.

2344 *L'Egyptienne,* | ou | *Les Amours* | de D. Juan | *de Carcame,* | et de | *Dona Constance* | d'Azevedo. | *Nouvelle Historique.* | [Floró.] | *A Amsterdam,* | Chez Andre' Moetjens | M. DCC. VII. [33-X

p. 132 × 74 mm. c. 111 × 54 mm. (12.º). 128 pp., la pàg. 2 és una làmina gravada per G. Du Vivier.

Els preliminars corresponen solament a la Portada (pp. 3 i 4).

El text de la novel·la comprèn les pp. 5-128.

Vegeu el núm 2340; hem de fer present que no hem seguit l'ordre cronològic

de l'*edició primera,* ja que algunes de les últimes novel·les s'imprimiren abans de *L'Egyptienne;* això ens fa pensar novament que aquesta serie es venía a part, i fins afirmaríem que no s'imprimí per a formar col·lecció.

2345 Les Deux | *Amantes,* | ou Les Amours | *de Marc-Antoine* | et de | *Theodose,* | de D. Raphael | et de | *Leocadie.* | Nouvelle Historique. | [Floró.] | A *Amsterdam,* | Chez *Andre' Motejens.* | M. DCC. VII. [33-X

p. 131 × 74 mm. c. 111 × 54 mm. (12.º). 67 pp., la següent en blanc s. n. La pàg. 2 és una làmina gravada per G. Du Vivier. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou.

Els preliminars d'aquest volum pertanyen solament a la Portada (pp. 3-4). El text (pp. 5-67) conté el de la novel·leta cervantina.
Vegeu ço que hem dit en el núm. 2340.

2346 Le Chef d'Oeuvre | d'un | Inconu. | Poëme, heureusement découvert & | mis au jour avec des Remarques | savantes & recherchées. | Par M. le Docteur | Chrisostome Matanasius. | On trouvera dans ce Volume une Lettre | a | Monseigneur le Duc D... | Trois Tables très amples, & une | Dissertation sur Homere & sur | Chapelain. | Infelix eorum ignorantia, qui ea damnant, | Quœ non intelligunt, Lib. Inc. § I. Art. XV. | [Floró.] | A La Haye, | Au depens de la Compagnie. | Anno .Æ. V. MDCCXIV. | Ab instauratione Litterarum. Primo. [Vitr. III

p. 165 × 105 mm. c. 124 × 69 mm. (8.º). 26 ff. s. n., el primer amb el retrat de l'autor + 195 pp., la següent en blanc s. n., + 1 f. s. n. + 50 pp. + 8 ff. s. n. Pergamí.

Els preliminars d'aquest volum, són : Frontispici amb el retrat de l'autor, Portada, Aprovació amb data de 1.r d'abril de 1714 i Aprovacions i elogis dedicats a l'autor o al seu llibre, en grec, llatí, anglès, holandès i francès, Dedicatoria, Pròleg i Taula de noms propis que figuren en el text (26 ff. s. n.).

El text comprèn les pp. 1 i 2; i les cinc estrofes de què consta l'obra porten cent setanta nou pàgines de comentaris. S'hi veu després (pp. 183-195) una lletra endreçada «a Monseigneur le Duc de...». Amb numeració nova es troba, a la fi del volum, una «Dissertation | sur | Homere | et sur | Chapelain. | A | monsieur... | Par | Monsieur...» (pp. 1-50); seguint la Taula de materies i Llista de les errades, que ocupen 8 ff. s. n.

Vegi's, referent a aquesta obra, el que hem dit en el núm. 251. Probablement l'edició que ara descrivim és la primera d'aquesta coneguda obra d'En Thémiseul de Saint Hyacinthe, més conegut pel Dr. Matanasius.

2347 Los | Diez Libros | de | Fortuna de Amor, | divididos en dos tomos; | Compuèſtos por Antonio de lo Frasso, | Militàr Sardo, de la Ciudàd de Lalguer, | Donde hallaràn los honèſtos, y apazìbles | Amòres del Paſtor Frexano, y de la her- | mòſa Paſtora Fortuna, | Con mucha variedàd de Invenciònes Poëticas | Hiſtoriàdas. | Y la ſabroſa Hiſtòria | De Don Floricio, y de la Paſtora Argentìna, | Y una Invenciòn de jùſtas Reales, y tres | Triumphos de Dàmas. | Dirigidos | a mi Señora | Doña Emilia Mason, | Por el que a reviſto, enmendado, puèſto en buèn | Orden, y corregìdo a Don Quixote, impreſſo | por J. Tonſon, a la Diana enamoràda de Gil Polo, | pues es el miſmo que publicò una Gramatica por la | Lengua Eſpañola, y un Diccinàrio por el miſmo efèto. | Tomo ···. | Impreſſo en Londres por Henrique Chapel, Librero | en dicha Ciudàd. Año 1740. [46-VII

p. 195 × 125 mm. c. 150 × 80 mm. (8.º). Vol. I : 1 f. s. n. + XVI pp. + 2 ff. s. n. + 328 pp.; 6 làms. Vol. II : [Los | cinco últimos | Libros | de | Fortuna de Amor, | Compuèſtos por Antonio de lo Frasso, | Militàr Sardo de la Ciudàd de Lalguer, | Tomo segundo. | [Gravat.] | Impreſſo en Londres per Henrique Chapel, Librero | en dicha Ciudàd. Año 1740.] : 1 f. s. n. + 362 pp. + 3 ff. s. n.; 5 làms. dibuixades per C. Mosley, Gravelot; gravades per C. Mosley, Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou i del Rvnd. R. L. Hopper. Pasta.

Els preliminars del primer volum, són : Portada (1 f. s. n.), Versos de l'autor a En Jeroni Vidini, Francesc Calça, «cavallero catalan», i Lluis Juan Vileta, canonge de la Seu barcelonesa, i dels dos primers a l'autor. Pròleg de l'autor i del traductor (XVI pp. + 2 ff. s. n.); els del segón, solament la Portada (pp. 1 i 2).

El text va repartit així : Vol. I, pp. 1-328, que comprenen els cinc primers llibres; vol. II, pp. 1-362, conté els cinc llibres següents. Segueix després un sonet d'En Jeroni Vidini a l'autor i una nota bibliogràfica referent a la raritat del llibre d'En Lofraso.

Aquesta obra, en realitat, no pertany a la Bibliografía cervantina, ja que no tracta per res de Cervantes, amb tot i llegir-se en la portada que està revisat pel mateix corrector del *Don Quijote* editat per En Tonson (núm. 198); en el Pròleg es copía el judici que fa Cervantes d'aquest llibre, si bé sembla que En Pineda pren seriosament allò que es diu al capítol VI de la primera part del text cervantí; pel demés, és una de les obres que el comentarista del Quixot deu conèixer per veure fins on arriba la fina sàtira del cervantina i allò de què «desde que Apolo fué Apolo, las Musas Musas y los Poetas Poetas, tan gracioso ni tan disparatado libro como ese no se ha compuesto... etc.».

2348 Lettres | *Juives,* | ou | Correspondance | *Philosophique,* | Historique & Critique, | Entre un Juif Voïageur en différens Etats de l'Europe, | & ſes Cor-

respondans en divers Endroits. | *Nouvelle Edition augmentée* | de XX Nouvelles Lettres, de Quantité de | Remarques, & de plufieurs Figures. | *Tome* ···. | Depuis la ···, jusqu'à la ···. | [Gravat.] | *A la Haye*, | Chez Pierre Paupie, | M. DCC. XLII. [33-X

p. 155 × 95 mm. c. 120 × 70 mm. (8.º). Vol. I [··· | Depuis la I, jusqu'à la XL. | ···] : 16 ff. s. n. + 363 pp., la següent en blanc s. n.; 2 làms., la primera amb el retrat de l'autor i la segona de frontispici. Vol. II [··· | Depuis la XLI, jusqu'à la LXXX. | ···] : 8 ff. s. n. + 365 pp., la següent en blanc s. n. Vol. III [··· | Depuis la LXXXI, jusqu'à la CXX. | ···] : 6 ff. s. n. + 384 pp. Vol. IV [··· | Depuis la CXXI, jusqu'à la CLV. | ···] : 12 ff. s. n. + 347 pp., la següent en blanc s. n. Vol. VI : 10 ff. s. n. + 101 pp. + 281 pp. s. n. + 3 ff. en blanc. La làmina-retrat de l'autor és dibuixada per Theod. van Pel i gravada per J. v. Schley. El frontispici i els gravadets de les portades són dibuixats i gravats per J. v. Schley. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou. Pell.

Exemplar incomplet, al qual manca el vol. V.

Els preliminars del primer volum, contenen : Portadella, Advertiment, Portada, Prefaci, Dedicatoria i Prefaci del traductor (16 ff. s. n.); els del segón, Portadella, Portada, Dedicatoria i Prefaci (8 ff. s. n.); els del tercer, Portadella, Portada, Dedicatoria i Prefaci (6 ff. s. n.); els del quart, Portadella, Portada, Dedicatoria i Prefaci (12 ff. s. n.), i els del sisè, Portadella, Portada, Dedicatoria i Prefaci (10 ff. s. n.).

El text va repartit així : Volum primer, quaranta cartes (pp. 1-363); el segón, quaranta més (pp. 1-365); el tercer, quaranta més (pp. 1-384); el quart, trenta quatre (pp. 1-347), i l'últim, deu (pp. 1-97). Aquest últim volum comprèn, a més, una taula de materies.

El volum cinquè d'aquesta edició comprenía trenta cinc cartes, ço és, de la 156 a la 191.

Referent a aquesta obra vegi's el núm. 196.

2349 La Sinrazon Impugnada, | y Beata de Lavapies. | Coloquio critico, | apuntado al disparado prologo, | que sirve de delantal, | (segun nos dice su autor) | a las comedias | de Miguel de Cervantes. | Compuesto | por Don Joseph Carrillo, | quien le dedica | al que curioso le lea. | [Floró.] | Con las licencias necessarias. | En Madrid : Año de MDCCL. [43-X. c. 1

p. 195 × 145 mm. c. 165 × 106 mm. (4.º). 5 ff. s. n. + 25 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada, Dedicatoria i Aprovació (5 ff. s. n.).

El text (pp. 1-25) és una crítica al pròleg escrit per En Nasarre en el volum de les *Comedias* de Cervantes (núm. 226).

En *La sinrazón impugnada* figura En Nasarre amb el nom de *Arenas*.

2350 Lettres | Juives, | ou | Correspondance | Philosophique, | Historique & Critique, | Entre un Juif Voyageur en differens | Etats de l'Europe, & ſes Corres- | pondans en divers endroits. | Nouvelle edition, | Augmentée de nouvelles Lettres & de | quantité de Remarques. | Tome cinquieme. | [Floró.] | A la Haye, | Chez Pierre Paupie. | M. DCC. LIV. [33-X

p. 140 × 82 mm. c. 108 × 55 mm. (4.º i 8.º). 2 ff. s. n. + XXII pp. + 337 pp., la següent en blanc s. n. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.), Dedicatoria i Prefaci (pp. 1-22).

El text (pp. 1-337) conté el de les cartes 125-153.

Vegi's, referent a aquesta obra, el que hem dit en el núm. 196.

Es veu que En Paupie, havent-se exhaurit l'edició de 1742 (núm. 2348), va fer-ne una altra, però més econòmica. Cal fer present que en juliol del dit any i en abril de 1744 foren posades aquestes cartes a l'Índex.

2351 Le Chef-d'Oeuvre | d'un | *Inconnu,* | Poëme heureuſement découvert & mis au | jour, avec des Remarques ſavantes & | recherchées, par M. le Docteur | *Chrisostome Matanasius.* | On trouve de plus une Diſſertation ſur Homere | & ſur Chapelain; deux Lettres ſur des Anti- | ques; la Préface de Cervantes ſur l'Hiſtoire | de D. Quixotte de la Manche; la Déifica- | tion d'Aristarchus Masso, & pluſieurs au- | tres choſes non moins agréables qu'inſtructives. | *Neuvieme edition.* | Revuë, corrigée, augmentée, & diminuée. | Infelix eorum ignorantia, qui ea damnant, quæ non | intelligunt. Lib. Inc. §. I. Art. XV. | S. D. L. R. Q. | *Tome* ··· | [Floró.] | *A Lausanne,* | Chez Marc-Mic. Bousquet & Comp. | *Anno Æ. V. MDCCLVIII.* | Ab Inſtauratione Litterarum vigeſimo quinto. [32-X

p. 162 × 100 mm. c. 130 × 68 mm. (8.º). Vol. I : 34 ff. s. n. + 264 pp. + 1 làm. + 1 full plegat amb música. Vol. II : 2 ff. s. n. × pp. 265-528 + 10 ff. s. n.; 1 làm. Mig xagrí. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou.

Els preliminars del primer volum, són : Portada, Advertiment, Aprovacions, Versos d'elogi a l'autor i a l'obra, Prefaci de la primera i quarta edició, més Versos elogis, fragments de la crítica de l'obra feta per Mme. Noyer i Mn. Le Fevre, Lanzet, Kruyriugen i altres, i Taula d'obres i manuscrits esmentats i una pàgina musical (32 ff. s. n.); els del segón, solament la Portada i Taula (2 ff. s. n.).

El text va en les pp. 1-4, seguint els comentaris fins la pàg. 264. En el segón volum (pp. 265-528) es troben diversos treballs, essent el cinquè el pròleg

de la primera part del *Don Quijote* (pp. 324-349), havent en les pàgines parells el text original, i en les senars la versió francesa. A la fi del volum hi ha diverses taules, així de materies com de noms propis.

Vegi's, referent a aquesta obra, el que hem dit en el núm. 251.

2352 The | Female Quixote: | or, the | Adventures | of | Arabella. | In Two Volumes. | Vol. II. | The Third Edition. | [Floró.] | Dublin: | Printed for W. Whitestone, at Shakeſpear's- | Head in Skinner-Row. MDCCLXIII. [33-X

p. 167 × 99 mm. c. 144 × 71 mm. (6.º). 4 ff. s. n. + 243 pp., la següent s. n. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou. Pasta.

Exemplar incomplet.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Taula (4 ff. s. n.).

El text (pp. 1-243) conté els últims cinc llibres de la novella (llibres 5-9; caps. 6 + 11 + 14 + 8 + 12).

Vegi's, referent a aquesta obra, el que hem dit en el núm. 241.

2353 Festivous | Notes | on the | History and Adventures | Of the Renowned | Don Quixote. | Firſt Publiſhed by | Edmund Gayton, Eſq; | In the Year 1654. | Reviſed, with Alterations and Additions, | and adapted to the modern Tranſlations of | that celebrated Work. | To which is now added, a Copious | Index. | By John Potter. | — Luſus animo debent aliquando dari, | Ad cogitandum melior ut redeat ſibi. | Phœdr. | The Second Edition. | London: | Printed for F. Newbery, the Corner of St. Paul's | Church-Yard; Robinson and Roberts, Pater- | noſter-Row; T. Becket and P. A. de Hondt, | in the Strand; J. Walter, Charing-Croſs; W. | Flexney, in Holborn, and W. Domville, un- | der the Royal-Exchange. | MDCCLXXI. [32-X

p. 166 × 100 mm. c. 132 × 67 mm. (6.º). XII pp. + 255 pp., la següent en blanc s. n. + 10 ff. s. n. d'índex. Pasta.

Els preliminars, són : Portadella, Portada i Advertiments (pp. I-XII).

El text (pp. 1-255) conté, com ja es diu en la Portada, els comentaris fets per En Gayton, si bé corregits, i dels quals hem tractat en el núm. 85. Segueix després l'Index.

2354 El Rutzvanscadt, | ó | Quixote Tragico. | Tragedia a secas | sin dedicatoria, prologo, ni | argumento para no molestar a los | aficionados. | Por | D. Juan

Pison y Vargas. | [Floró.] | Con licencia: | Madrid. Por Don Antonio de Sancha. | Año de M. DCC. LXXXVI. [46-VI. C. 2

p. 203 × 145 mm. c. 148 × 92 mm. (4.º). 71 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada i Repartiment (pp. 1-3).

El text (pp. 4-71) va repartit en cinc actes, que tenen cinc, tres, dos, quatre i set escenes, respectivament.

Aquesta obra sembla ésser una sàtira endreçada a les tragedies sense horror tràgic. En l'última escena de l'acte segón s'esmenta l'heroi de la Manxa, dient En Chifichafe:

> ¡Oh Tragedias! ¡Tragedias! Dios permita
> que entre las muchas levas una salga
> contra todas vosotras, de tal modo,
> que entre tantos millares que hay de malas
> gocen tan solamente del indulto
> las que se encuentren buenas, que son raras;
> ó que venga sino contra esta peste
> un nuevo Don Quixote de la Manxa.

En Rius (II, 603) posa aquesta obra com a impresa l'any anterior.

2355 Reflexiones | sobre | la Leccion Crítica | que ha publicado | D. Vicente Garcia de la Huerta: | las escribia | en vindicación de la buena memoria | de Miguel de Cervantes Saavedra | Tome Cecial | ex-escudero del Bachiller | Sanson Carrasco. | Las publica | Don Juan Pablo Forner. | En Madrid. | En la Imprenta Real. | 1786. [46-II

p. 146 × 98 mm. c. 118 × 63 mm. (8.º). 146 pp. Pasta.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Advertiment al llegidor (pp. 1-20).

El text (pp. 21-146) és una crítica al llibre de García de la Huerta, *Lección crítica a los lectores del papel intitulado : Continuación de las memorias críticas de Don Cosme Damian* (Madrid, 1785), i defensa a Cervantes de les censures que li endreçà l'autor del *Theatro Español*.

Qui vulgui assabentar-se d'aquesta polèmica cervantina, en la qual intervenen, per una part, En García de la Huerta i, per altra, En Fèlix M.ª Samaniego *(Memorias críticas de don Cosme Damián)*, Plàcid Guerrero *(Tentativa de aprovechamiento crítico en la Lección Crítica*... etc.) i J. P. Forner, en l'obra de què hem tractat, que vegi En Rius (III, p. 388).

2356 The | Spiritual Quixote: | or, the | Summer's Ramble | of | Mr. Geoffry Wildgoose. | A comic romance. | —Amufement reigns | Man's great Demand. Young. | Romances are almoft the only Vehicles of Inftruction that | can be adminiftred to a refined and voluptuous People. | Rousseau. | Vol. ···. | [Gravat.] | London: | Printed for J. Dodsley, Pall-Mall. | M DCC XCII. [32-X

p. 170 × 100 mm. c. 122 × 69 mm. (12.º). Vol. I : XXIV pp. + 352 pp.; 1 làm. de frontispici. Vol. II : [··· | A comic romance. | A new edition, | Corrected and Improved. | — multî | Nomine Divorum thalamos iniêre pudicos. | Ov. | — venit & Crifpi jucunda fenectus. | Juv. | Vol. II. | [Floró.] | ···] : VIII pp. + 287 pp., la següent en blanc s. n.; 1 làm. de frontispici. Volum III [Corrected and Improved. | — pudet hæc opprobria nobis | Et dici potuiffe — Hor. | Humour without a moral is buffoonery. | Hughes. | Vol. III | ··· (igual a la portada anterior)]: XII pp. + 323 pp., la següent en blanc s. n.; 1 làm. de frontispici. Dibuixades per S. Wale i gravades per C. Grignon. Pasta. Ex-libris d'Escornalbou.

Els preliminars del primer volum, són : Portada, Dedicatoria, Prefaci de l'editor, Advertiment, altra Dedicatoria, Introducció i Taula (pp. I-XXIV); els dels altres dos, Portada i Taula (pp. I-VIII i I-XII, respectivament; cal advertir que a tots tres volums els manca la Portadella, si és que la primera fulla no fos en blanc.

El text va repartit així : Vol. I (pp. 1-352), comprèn cinc llibres; caps. 11 + 15 + 20 + 15 + 19; vol. II (pp. 1-287), conté els llibres sisè al vuitè, caps. 21 + 13 + 29, i el vol. III (pp. 1-317), té els llibres nou, deu, onze i dotze, caps. 21 + 31 + 20 + 18 + la «conclusión».

Vegi's els núms. 284 i 330.

2357 Poesie | Drammatiche | di | Apostolo Zeno | Tomo | XII | [Gravat.] | Torino | Presso Francesco Prato | 1795. [Portada gravada.] [837. 6 S

p. 158 × 92 mm. c. 126 × 71 mm. (12.º). 1 f. s. n. + 216 pp. Cartronet.

Els preliminars d'aquest volum, són solament la Portada (1 f. s. n.).

El text (pp. 172) conté dues composicions teatrals, que són, *Don Chisciotte in corte della Duchessa* (p. 1) i *Aleissandro in Sidone* (p. 91). A la fi es troba la *Orazione in morte di Apostolo Zeno* i la Taula general (pp. 713-216).

Aquí solament ens interessa la primera obra, que està repartida en cinc actes, contenint, respectivament, set, nou, deu, deu i set escenes.

L'autor falseja l'argument del llibre cervantí i crea personatges nous, com Laurindo, «giovane italian», aimant d'Altisidora, i Doralba, «damigella di corte». L'acció de tota l'obra es desenrotlla al castell dels Savedras, o bé pels seus voltants.

En la portadella que figura al davant del text de l'obra es diu que fou re-

presentada per «prima volta in Vienna 1719», i en llapis s'hi llegeix, escrit per algun posseïdor, que l'autor de la música fou N'Antoni Caldara.

En Rius (II, 791) escriu que aquesta obra té quatre actes, i esmenta una edició de 1744, però no ens diu qui féu la música, com tampoc ens ho fa saber l'editor; amb tot, segons Fétis (*Bibliographie Universelle des Musiciens*, II, 150), fou En Caldara qui féu la música d'aquesta opereta estrenada en l'any 1727.

2358 Impugnacion físico moral | á los desafios. | Dedicada a la memoria | de Miguel de Cervantes, | y publicada | por Don Lunár | H. M. S. S. F. N. M. Y. | Madrid. | En la Imprenta de Repullés. | 1806. [35-II

p. 145 × 93 mm. c. 118 × 64 mm. (8.º). 152 pp. Mitga pasta.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Advertiment (pp. 1-4).

El text (pp. 5-152) conté una serie de cartes entre dos personatges que figuren amb els noms de «Pepe» i «Angel», analitzant i estudiant ço que en diuen «Lances de honor».

En l'Advertiment es diu que : «El Editor entiende que las pruebas físicas de estas cartes se deduxeron de dos líneas del Quixote», i aquestes dos líneas poden ésser aquelles que es llegeixen en el cap. 32 de la segona part, on es parla de la diferencia que hi ha entre l'afrenta i l'agravi, i on fa l'autor que D. Quixot, amb tot i ser cavaller, ens parli de «las leyes del maldito duelo».

2359 The | adventures | of | Joseph Andrews, | and his friend | Mr. Abraham Adams. | Written | in imitation of the Manner of Cervantes, | Author of Don Quixote. | By Henry Fielding, Esq. | author of Tom Jones, &c. &c. | In two volumes. | Vol. ···. | Cupar. | Printed & Sold by R. Tullis, Bookseller, | Printer to the University of St. Andrew's. | Sold also by the Booksellers of Edinburgh | and London. | 1808. [32-X

p. 139 × 85 mm. c. 115 × 67 mm. (6.º). Vol II : V pp., la següent en blanc s. n. + 238 pp. Cartronet. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Taula (pp. I-V).

El text (pp. 1-238) pertany als dos últims llibres de l'obra (caps. 13 + 16), i, com es diu en la Portada, és una imitació del *Don Quijote*.

2360 The | Adventures | of | Sir Launcelot Greaves. | By Tobias Smollett, M. D. | London: | Printed by J. Wallis, 159, Fleet-street, | For T. Hughes, 35, Ludgate-Street; | and may be had of all booksellers. | 1810. [33-X

Biblioteca de Catalunya

p. 116 × 68 mm. c. 106 × 52 mm. (12.º). IV pp. + 262 pp.; 2 làms., la segona de frontispici, dibuixades per H. Brooke i gravades per J. Wallis. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Taula (pp. I-IV).
El text (pp. 1-262) va repartit en vint-i-cinc capítols.
Referent a aquesta obra, vegi's el núm. 369.

2361 The | history | of the | adventures | of | Joseph Andrews, | and his friend | Mr. Abraham Adams. | Written in Imitation of the Manner of | Cervantes, author of Don Quixote. | By | Henry Fielding, Esq. | London: | Printed for J. Walker; J. Johnson; J. Richard- | son; R. Faulder and Son; F. C. and J. Rivington; | Vernor, Hood, and Sharpe; R. Lea; J. Nunn; | Cuthell and Martin; E. Jeffery; Newman and | Co.; Lackington, Allen, and Co.; Longman, | Hurst, Rees, and Orme; Cadell and Davies; Wilkie | and Robinson; J. Booker; Black, Parry, and Kings- | bury; Sherwood, Neely, and Jones; J. Asperne; | R. Scholey; and J. Harris. | 1810. [35-III

p. 129 × 66 mm. c. 101 × 50 mm. (12.º). XXXI pp., la següent en blanc s. n. + 374 pp.; 2 làms., la segona de frontispici, dibuixades per T. Owins, gravades per S. Noble. Pasta.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Taula, Prefaci i Introducció (pp. I, XXXI).

El text (pp. 1-374) va repartit en quatre llibres, que tenen 18, 17, 13 i 16 capítols respectivament.

Referent a aquesta obra, vegeu ço que hem dit en el núm. 2359.

2362 Galatea; | a Pastoral Romance : | originally written, in spanish, | By M. Cervantes; | and now translated, | from the french of M. Florian, | By W. M. Craig. | London : | Printed for G. and S. Robinson, | Paternoster-Row; | By J. Swan, 76, Fleet Street. | 1813. [35-X

p. 170 × 103 mm. c. 112 × 63 mm. (8.º). 4 ff. s. n. + 166 pp. + 1 f. s. n. en blanc; 1 làm. de frontispici, dibuixada per W. M. Craig, gravada per Ja.ˢ Craig. Al revers de la portadella, «Exlibris Eduard Toda».

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria i Advertiment (4 ff. s. n.) i Portadella (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-166) va repartit en quatre llibres (cal advertir que abans de cada llibre hi ha una portadella).

2363 Nuts for John Bull; | or, | Comic Memoirs | of | Don Henrico Furioso, | Knight of the Firebrand, | and | his Squire Nat. | By Philip Francis Sidney, Esq. | «When men will not be reasoned out of infamy, they must be | ridiculed out of it.» — Fox. | London: | Printed and published by W. Chambers, No. 11, | Clement's Inn Passage; | and sold by all booksellers. | 1819. [32-X

p. 188 × 113 mm. c. 132 × 72 mm. (6.º). VIII pp. + 138 pp.; 1 làm. Cartronet. Al contraplà, ex-libris «Biblioteca d'Escornalbou. E. Toda».

Els preliminars, són: Portadella, Portada i Dedicatoria (pp. I-VIII).

El text (pp. 1-138) comprèn un seguit d'aventures altament còmiques passades al famós cavaller N'Enric Furiós.

Aquest llibre no pertany directament al nucli d'obres inspirades en el llibre cervantí, però de tant en tant s'hi troben fets que vagament el recorden, i altres vegades l'autor esmenta el «Don Quixot»; vegi's pp. 40-46.

2364 Los Don Quijotes | del siglo diez y nueve, | ó | sea Historia de las revoluciones | de los Filósofos modernos | en España. | Poema en cinco Cantos. | En que se refieren todos los | sucesos que han intervenido pa- | ra plantificar la llamada Consti- | tucion política de la Monarquía | Española y para su abolicion. | Compuesto por Don José Miguel | Navarro y Gomeza. | Pamplona: | por F. Erasun y Rada. | 1825. [Portada orlada.] [44-IX

p. 140 × 92 mm. c. 115 × 63 mm. (8.º). 3 ff. s. n. + 200 pp. Pasta.

Els preliminars d'aquest volum, són: Portada, Llicencia, Advertiment i Argument (3 ff. s. n., hem de dir que abans hi ha una fulla blanca).

El text (pp. 1-162) va repartit en cinc cants. Segueixen després unes poesíes i la Llista d'errades a corregir.

Poema que ridiculitza les propagandes dels carbonaris, lliberals, masons, jansenistes i altres «corifeos de toda la impiedad», com diu l'autor.

2365 Keepsake | français, | ou | Souvenir | de Littérature Contemporaine. Orné de dix-huit gravures anglaises. | 1831. | Deuxième Année. | Paris, | Chez Giraldon-Bovinet et Comp,ie | éditeurs et marchands d'estampes commissionnaires, | Galerie Vivienne, nº 26. | London, Whittaker Treacher and Comp. | Ave Maria Lane. [33-X

p. 186 × 121 mm. c. 137 × 78 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + 302 pp. + 1 f. s. n.; 18 làms., dibuixades per Chenavart, Hersent, Colin, E. Devéria, Turner, Johannot, Rochard, Decamps, T. Boys, Stanfield, Roqueplau, Decaisne. J. D. Harding, T. Lawrence, Bonnington, X. Le Prince; gravades

per Mitan, Thomson, Sangster, Bacon, Villemore, Smith, H. Rolls, Robt. Graves, Radclyffe, W. Cooke, Chevalier, R. Wallis, Humphrys, E. Smith, W. R. Smith, R. Corbould. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou. Relligat en moré.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada i Dedicatoria (2 ff. s. n.).

El text (pp. 1-302) comprèn diversos treballs literaris, així en prosa com en vers. En la pàg. 280 comença un estudi de N'A. Gal, referent a l'artista anglès Richard Parkes Bonnington, autor d'un quadre intitulat «Don Quichotte». Referent a aquesta il·lustració, vegi's Ashbee, *An Iconography*, núm. 161.

2366 Memoria | sobre | la cuestion propuesta | por la Real Academia | de Buenas Letras de Sevilla. | Año de 1833. | Programa. | «¿El haber Cervantes ridiculizado las costumbres caballerescas, lleva- | »das al estremo en su tiempo, y conseguido estinguirlas con su incompa- | »rable Quijote, ha producido posteriormente resultados desventajosos á | »la sociedad?» | [Floró.] [46-X. c. 1

p. 247 × 175 mm. c. 171 × 105 mm. (4.º). 1 f. s. n. + pp. 27-46. Escrit en llapis, «Javier de Quinto».

Els preliminars d'aquest fulletó són solament la Portada (1 f. s. n.).

El text (pp. 27-46) desenrotlla el tema proposat per la dita Academia, demostrant que «la obra ha sido infructuosa» i, demés, «no derrocó solamente lo exagerado, sino que emponzoñó la fuente misma de lo bueno», fent-nos saber que «Si Cervantes volviese al mundo y llegara a persuadirse de que su libro había podido dar alimento a semejantes extravíos, se pasmaría al ver las disposiciones que nuestra especie tiene para dirigirse al mal, y se avergonzaría de haber sido, aunque tan inocentemente, uno de los muchos escritores que han contribuído a la obra».

L'anònim autor és d'aquells que encara avui dia s'entusiasmaríen llegint els fets dels Amadissos i altres herois imaginaris, per quant en el llibre cervantí no hi veu res més que l'haver posat en ridícol aquell «honor» i «esfuerzo» de què es fa menció en el cap. 15 de la primera part, en dir Sanxo al seu amo que creu que ells són «uno y medio» i els «yangüeses» molts; contestant-li D. Quixot: «Yo valgo por ciento». Dita arrogant del que està cregut que és invencible.

2367 Estatua de Cervantes. [05 (46-41)

Semanario Pintoresco Español (Madrid, 30 octubre 1836).

Fa referencia al monument que té En Cervantes a Madrid. Reprodueix l'estatua feta per l'escultor barceloní N'Antoni Solà, els dos baixos relleus d'En Piquer que figuren en el monument, i la vista total d'aquest.

2368 Lives | of the most | eminent literary and | scientific men | of Italy Spain and Portugal | Vol. 3. | [Gravat.] | London: | Printed for Longman, Orme, Brown, Green & Longmans, Paternoster Row. | and John Taylor, Upper Gower Street. | 1837. [Portada gravada.] [32.X

p. 162 × 101 mm. c. 132 × 70 mm. (8.º). VI pp. + 333 pp., la següent en blanc s. n. Portada gravada per E. Finden i dibuixada per H. Corbould. En una de les guardes, ex-libris d'Escornalbou.

Exemplar incomplet.

Els preliminars d'aquest volum, són : Advertiment de la Biblioteca del Bank of England, Portada i Taula (pp. I-VI).

El text (pp. 1-333) comprèn diverses biografíes d'autors catalans, castellans i portuguesos.* A nosaltres solament ens interessa ara la part cervantina, i aquesta es troba en les pp. 120-188.

2369 Miguel de Cervantes Saavedra. [05 (46-41)

El Museo de las Familias (Barcelona, 1839; II, pp. 30-32).

Biografía i retrat d'En Cervantes.

2370 The | Life and Writings | of | Miguel de Cervantes | Saavedra. | With | Literary and Historical Illustrations | from | authentic documents supplied by spanish biographers, | and other editors of his works. | By Thomas Roscoe, Esq. | London: | Printed for Thomas Tegg, 73, Cheapside. | MDCCCXXXIX. [33.X

p. 155 × 99 c. 121 × 72 mm. (8.º). XI pp. la següent en blanc s. n. + 412 pp.; 1 làm. de frontispici amb el retrat de Cervantes gravat per Dean. Cartronet. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Taula (pp. I-XI).

El text (pp. 1-273) comprèn una detallada biografía de Cervantes i estudi de les seves obres. A la fi (pp. 275-412) es veuen notes aclaratories al text i un estudi referent a altres escriptors castellans del segle XVI.

Com pot suposar-se, aquest treball està fet tenint a mà la *Vida de Cervan-*

* El contingut és el següent : Introducció, on es parla de Mn. Jordi de Sent Jordi, dels *Cancioneros*, de Juan de Mena i de Juan del Encina, seguint després biografíes i estudis crítics de *Boscan, Garcilaso de la Vega, Diego Hurtado de Mendoza, Herrera, Montemayor, Cantillejo, Ercilla, Cervantes, Lope de Vega, Vicente Espinel, Esteban de Villegas, Gósgora, Quevedo, Calderón*, i els portuguesos *Ribeyro, Saa de Miranda, Gil Vicente, Ferreira* i *Camoens*.

tes, feta per En Fernández de Navarrete, però no solament s'acontenta amb aquest, sinó que, també, s'inspira en altres estudis de crítics.

Aquest volum porta el núm. LXVIII de la col·lecció *The Family Library.*

2371 Le | Don Quichotte | Philosophe, | ou | Histoire de l'Avocat Hablard. | «Dicentes enim se esse sapientes, | stulti facti sunt.» | (Ad Rom., cap. I, v. 22.) | Deuxième édition. | Corrigée avec soin. | Tome ···. | A Lyon, | chez Pélagaud et Lesne, | Grande rue Mercière, n. 26. | 1841. [44-IX

p. 177 × 106 mm. c. 134 × 72 mm. (12.º). Vol. I : XII + 464 pp. Vol. II : [··· | (Ad Rom. cap. I, v. 22.) | Par M. Diouloufet. | Deuxième édition, | ···]. 2 ff. s. n. + 425 pp. la següent en blanc s. n. Vol. III : [Portada igual al vol. II] 2 ff. s. n. + 460 pp. Vol. IV : [Portada igual al vol. II] 2 ff. s. n. + 388 pp. Ex-libris de Ferran de Sagarra i de Siscar. Mitja pasta.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella Portada i Advertiment (pp. I-XII); els dels següents, solament la Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text va repartit així : El primer volum (pp. 1-374) conté vint-i-quatre capítols; el segón (pp. 1-376), vint-i-nou; el tercer (pp. 1-410), trenta set, i l'últim (pp. 1-348), trenta dos. A la fi de cada volum hi ha algunes pàgines amb Notes i la Taula de capítols.

Aquesta obra és, com hem dit en el núm. 926, inspirada pel *Don Quijote*; l'autor ens fa saber que «Le Don Quichotte philosophe est un vieux avocat, fou de philosophisme, comme le fameux chevalier de la Manche, l'était de la chevalerie errante», i el fa anar pel món acompanyat de «son domestique Jacques, espèce de Sancho Panza».

2372 Diccionario | de | tropos y figuras de retorica, | con ejemplos de Cervantes. | Por | D. Luis de Igartuburu. | [Monograma dels editors.] | Madrid: | Imprenta de Alegría y Charlain, | Cuesta de santo Domingo num. 8. | 1842. [32-X

p. 153 + 105 mm. c. 120 × 67 mm. (8.º). 14 pp. + 257 pp., la següent s. n. Al contraplà, ex-libris J. S. Cartronet.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Pròleg dels editors i un advertiment de l'autor (pp. I-XIV).

El text (pp. 1-257) comprèn alfabèticament un sens fi de figures retòriques, qualitats d'estil, etc., amb exemples trets de les obres de Cervantes. A la fi es troba una Llista d'errades a corregir.

Hem de dir que no totes les figures retòriques tenen exemples, però, amb tot, aquests són abundosos. Quelcom per l'estil feia fer En Cortejón als seus alumnes en la seva classe de *Retórica* i *Poética*, si bé amb tot i haver disfrutat

per molts anys de la seva Biblioteca, mai vàrem tenir a mà els treballs manuscrits referents a gramàtica i a estil, que feia fer prenent sempre el «Don Quijote» com a llibre d'estudi.

2373 Rinconete y Cortadillo. | Novela original | de Miguel de Cervantes Saavedra. | [Floró.] | Jativa. | Imprenta de Blas Bellver. | Año 1844. [Vitr. III

p. 157 × 106 mm. c. 129 × 74 mm. (8.º). 135 pp., la següent en blanc s. n. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 5-135) comprèn el *Rinconete y Cortadillo* (pp. 5-50) i *La Gitanilla de Madrid* (53-135). Cal advertir que al davant del text d'aquesta última novel·leta hi ha una portada on es llegeix : «La Gitanilla de Madrid. | Novela original | de Miguel de Cervantes Saavedra. | [Floró.] | Játiva. | Imprenta de Blas Bellver. | Año 1844.»

Els exemplars d'aquesta edició són raríssims. En Rius no va arribar a veure'n cap, i els nostres bons amics Martínez i Martínez, Cebrià Mezquita i el malaurat Martí Grajales no ens pogueren donar noticies malgrat haver estat l'últim a Xàtiva fent recerques bibliogràfiques.

Es veu que l'edició és de 1844, però probablement va posar-se a la venda l'any següent, per quant la coberta del llibre, diu així : «Novelas originales | de | Miguel de Cervantes Saavedra. | [Floró.] | Játiva : | Imprenta y librería de Blas Bellver. | Año 1845.»

2374 Gramática | catalana-castellana. | Adornada | ab exemples de bons autors, alguns | diálogos familiars ab la correspondencia de las | frases mes difísils de la llengua, y alguns | trossos escullits en prosa y vers, | ab la versió corresponent al costat. | Composta | per | Magi Pers y Ramona. | Lengua, cuya suáve melodía, | Cuyo flujo fecundo de espresiones, | Clara te hace entre vivientes lenguas, | Mas que todas, ilustre. | Francisco Diaz Gomez, oda II. | Barcelona; | Imprenta de A. Berdeguer, calle de Cazador. | 1847. [433·6

p. 185 × 125 mm. c. 134 × 75 mm. (8.º). 265 pp., la següent s. n. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Proemi (pp. 1-7).

El text (pp. 9-214) va repartit en tres parts. Seguint després un apèndix, on es troben diversos fragments castellans traduïts al català per l'autor del llibre, i entre els tals, en les pp. 228-233, es veu un fragment del cap. 18 de la primera part del *Don Quijote* amb la seva corresponent traducció, llegint-se en les pàgines parells el text castellà, i en les senars el català.

Aquesta traducció és el primer assaig per a portar el Don Quixot a la nostra llengua. Referent a les traduccions catalanes del famós llibre cervantí, vegeu el treball *Tres documents inèdits referents al Don Quixot*, de J. Givanel (Barcelona, 1916).

2375 Don Quixote | de la Mancha. | Translated from the spanish of | Miguel de Cervantes Saavedra, | by | Charles Jarvis, Esq. | Carefully revised and corrected. | With numerous illustrations | by Tony Johannot. | Vol. ···. | Philadelphia: | Lea & Blanchard. | 1848. [44-IX

p. 207 × 134 mm. c. 166 × 95 mm. (8.º). Vol. I : pp. I-VIII + pp. XVII-465, la següent en blanc s. n.; 1 làm. de frontispici. Vol. II : I-X + pp. 17-456; 1 làm. de frontispici. Tela amb relleus als plans.

Els preliminars del primer volum, són : Portada, Advertiment de l'editor, Taula, Vida de Cervantes i estudi de les seves obres, traduïda de l'escrita per En Viardot, i Pròleg de la primera part (pp. 3-66); i els del segón, Portada, Taula i el Pròleg de la segona part (pp. 1-20).

El text del primer volum (pp. 67-465, cap. 8 + 6 + 13 + 25) conté la primera part, i el del segón (pp. 21-456, cap. 1-74), la segona.

Aquesta edició sembla que tingué per model la núm. 633.

Hem de fer present que la numeració dels preliminars salta en els dos volums, per quant de la pàg. VIII passa a la XVII, en el primer, i de la X a la 17 en el segón. Això creiem que és degut a què en imprimir l'obra deixaven de fer els preliminars, començant per la pàg. 17, creient que amb les portadelles, portades i taules, omplirien el buit; i ho diem després d'haver vist alguns exemplars d'aquesta edició, tots amb la mateixa numeració.

2376 O Busca-Pé, | opusculo inédito | que em defesa da primeira parte | do Quixote | escreveu | Miguel de Cervantes Saavedra. | Publicado com muitas notas historicas, criticas | e bibliographicas | por | D. Adolfo de Castro. | Vertido | por | J. A. N. Vieira. | [Floró.] | Porto: | Na Typographia de Faria Guimarâes, | Rua do Bomjardim, n.º 543. | 1848. [46-X. c. 1

p. 208 × 133 mm. c. 149 × 83 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + IX pp. + 11 pp. s. n. + 43 pp., la següent en blanc s. n. + 45 pp., la següent en blanc s. n. + 17 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella i Portada (2 ff. s. n.) i Pròleg (pp. I-IX).

El text (11 pp. s. n. + 43 n. + 1 en blanc + 45 n.) comprèn el llibre d'Adolfo de Castro que tanta polèmica va promoure, però les notes estàn

un xic arranjades i fins en suprimeix. A la fi es troba una traducció del treball de José Bermúdez de Castro que porta per títol *Dous artistas*, i aquest article, on hi surten Cervantes i Velázquez, fou traduït per García del Real i publicat en el seu llibre *Tradiciones y Leyendas Españolas* (núm. 1449).

En La Barrera, en el seu interessant llibre *El cachetero del Buscapié*, l'original del qual es troba en la Biblioteca d'En Menéndez i Pelayo, escriu que aquesta edició és de 1850; a això hem de dir que, en realitat, a vegades es veuen catàlegs de llibres on s'esmenta una edició portuguesa del *Buscapié*, amb data de 1850, però aquesta solament es veu en la coberta. L'exemplar d'aquesta collecció conserva la coberta, la redacció de la qual té lleus diferencies si es coteja amb la de la portada.

Heu's-les aquí : «... | J. A. N. Vieira | e publicado por | J. R. de F. G. | Porto | ... | ... | 1850.»

2377 Critical | and | Historical Essays. | By | William H. Prescott, | author of "The History of Ferdinand and Isabella," | "The Conquest of Mexico", etc. | Second Edition. | London : | Richard Bentley, New Burlington Street, | Publisher in Ordinary to Her Magesty. | 1850. [33-X

p. 173 × 114 mm. c. 145 × 80 mm. (8.º). VIII pp. + 1 f. s. n. + 501 pp., la següent en blanc s. n.; vestigis d'una làmina de frontispici. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou. Pell amb filets als plans.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Dedicatoria, Taula, Prefaci i Advertiment corresponent a aquesta edició (pp. VIII + 1 f. s. n.).

El text (pp. 1-501) comprèn diversos treballs* llegint-se en les pàgs. 84-119 un estudi intitulat «Cervantes», escrit amb motiu de la publicació de l'edició del *Don Quijote*, impresa a Boston, en 1836 (núm. 582).

2378 CASTRO, Adolfo de. — Cervantes fué ó no poeta? [05 (46-41)

Semanario Pintoresco Español (Madrid, 9 novembre 1851; p. 354).

Interessant estudi, el qual, després d'exposar exemples poètics d'En Cervantes, trets tots ells de les Comedies, acaba sostenint que «ni fué mal poeta, ni peor versista», però sí incorrecte.

* Els estudis de crítica literaria que integren el volum, són : *Charles Brockden, Irving's Conquest of Granada, Cervantes, Sir Walter Scott, Chateaubriand, English literature, Bancroft's United States, Madame Calderon's Life in Mexico, Molière, Italian narrative poetry, Poetry and romance of the italians, Scottish song, Da Ponté's observations* i *Ticknor's History of Spanish literature.*

Biblioteca de Catalunya

2379 Literary | Essays and Characters. | Selected from | "An introduction to the Literature of Europe". | By Henry Hallam, F. R. A. S. | London : | John Murray, Albemarle Street. | 1852. [33-X

p. 159 × 100 mm. c. 133 × 75 mm. (8.º). IV pp. + 195 pp., la següent en blanc s. n. En la portada, escrit a mà, «J. H. Ptoddart, 1777-1859», i en una de les guardes, «Eduart Toda, Londres 1913». Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portada, Llista de les obres de N'Hallam i Taula (pp. 1-IV).

El text (pp. 1-195) està compost per diversos treballs literaris.* Aquí solament ens interessa el dedicat a *Don Quixote* (p. 56).

2380 Pérez Pedrero, Eduardo. — El Ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha. Traducción literal de prosa en verso. [46-VI. c. 2

p. 206 × 138 mm. 3 ff. n.

Manuscrit contenint el començament del cap. I de la primera part del *Don Quijote*, posat en vers per En Pérez Pedrero.

En l'última pàgina d'aquest manuscrit es llegeix la data «Madrid, 24 de Enero de 1859», i a continuació es fa saber que s'ignora si l'autor va continuar la seva obra, dient al mateix temps que aquest fragment poètic del D. Quixot, es troba en l'àlbum de Na Pilar de Zenarruza, volum que pertanyé al Marquès de Jerez de los Caballeros.

Qui vulgui saber quelcom referent al Don Quixot en vers, que vegi els *Tres documents inèdits referents al Don Quijote*, de J. Givanel, i a l'ensems trobarà íntegre el fragment d'En Pérez Pedrero.

2381 Prison Books | and | their authors. | By | John Alfred Langford, | author of "Shelley, and other Poems," "Poems of the | fields and the Town," "The Lamp of Life", | etc., etc. | "Stone walls do not a prifon make, | Nor iron bars a cage, | A fpotlefs mind and innocent | Calls that a hermitage; | If I have freedom in my love, | And in my foul am free, — | Angels alone that foar above |

* Els treballs que integren el volum porten els següents títols : *Early European Drama*, p. 1; *Ariosto*, p. 11; *Tasso*, p. 19; *Invention of Paper*, p. 28; *Effect of Chiwalry on fiction*, p. 35; *Lorenzo di Medici* p. 42; *Reaction of Roman Catholic Religion after middle of 16 th. Century*, p. 45; *Spencer*, p. 65; *Invention of Printing*, p. 77; *Le Alberti and Lionardo de Vinci*, p. 84; *English Theatre*, p. 87; *Shakespeare*, p. 91; *Tendencies towarts Roman Catholic Religion in Protestants*, p. 125; *Corneille*, p. 135; *Beaumont-Fletcher-Massinger*, p. 144; *Milton's Minor Poems*, p. 158; *Paradise Lost*, p. 163; *Bossuet*, p. 175; *Molière*, p. 180, i *Reviews*, p. 190.

Enjoy ſuch liberty." — Lovelace. | London : William Tegg. | 1861. | [The right of Tranſlation is reſerved.] [44-IX

p. 188 × 127 mm. c. 154 × 85 mm. (8.º). IX pp. + 3 pp. s. n. + 357 pp., la següent en blanc s. n., 6 làms., la primera de frontispici amb el retrat de Cervantes. En una de les guardes, escrit a mà, es llegeix : «Eduart Toda», i més avall, «Joseph Phenix, 1870».

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Dedicatoria i Prefaci (pp. 1-IX), segueix després la Taula (1 fulla s. n.) i la Introducció (pàgines 1-5).

El text (pp. 6-357) comprèn diversos treballs* tractant d'alguns autors que han escrit en presons; entre ells hi figura En Cervantes (pp. 58-82).

En tractar de la vida d'aquest assenyala també les seves obres.

2382 El Quijote | y | *La Estafeta de Urganda.* | Ensayo critico | por | Don Francisco Maria Tubino. | No ha sido otro mi deseo | que poner en aborrecimiento | de los hombres las fingidas y | disparatadas historias de los | libros de caballerías. | Cervantes. | Segunda edicion. | *La Andalucía.* | Imprenta, periódico y librería. | *Sevilla. — 1862.* [46-IX

p. 185 × 121 mm. c. 125 × 72 mm. (8.º). 289 pp., la següent en blanc s. n. + 1 f. s. n. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada i Pròleg (pp. 1-8).

El text (pp. 9-267) va repartit en nou capítols. Seguint després notes illustratives al text, i en una pàgina, que va sense numerar, es troba la Taula.

Referent a aquesta obra vegi's el que hem dit en el núm. 775.

2383 Montégut, Emile. — Essais de morale et de littérature. [36-IX

Revue de Deux Mondes. París, 1864; L, pp. 170-195.

Aquest interessant estudi, el subtítol del qual és *Caractère historique et morale du Don Quichotte,* fou escrit amb motiu de la publicació del llibre de Cervantes, il·lustrat per En Doré; a l'ensems que tracta dels dibuixos de l'esmentat artista fa comentaris referents als herois del llibre.

* Els treballs que integren aquest volum, són : *Boëthius, and his De Consolatione Philosophiae,* p. 6; *The Early of Surrey,* p. 27; *Sir Walter Raleigh, and his History of the World,* p. 83; *Robert Southwell, The Martyr,* p. 124; *George Wither, the Puritan,* p. 156; *Lovelace, the Cavalier,* p. 189; *Bunyan, and his Pilgrim's Progres,* p. 214; *Dr. Dodd, and the Prison Toughts,* p. 242; *James Montgomery,* p. 287; *Leigh Hunt,* p. 316, i *Thomas Cooper, and the Purgatory of Sericides,* p. 334.

2384 Rinconete. Periódico festivo-literario semanal. [Saragossa, 11 de novembre de 1866.] [38-IX. c. 12

p. 435 × 320 mm. 4. pp.

És el núm. 2 de l'any primer d'aquest setmanari, el qual, llevat el títol, no té res de cervantí.

2385 Don Quijote. 36-X. c. 2

p. 300 × 210 mm. 4 pp. Barcelona, 6 i 27 març 1869. Núms. 15 i 18.

Aquesta publicació barcelonina es repartía junt amb *Lo Mestre Titas*. Millor dit, el periòdic era de quatre planes, i en corresponíen dues a cada publicació; la primera estava escrita en castellà i la segona en català. Es publicava cada dissabte, si, com es llegeix en la capçalera, «la Soberanía Nacional lo permite», i pertanyía al partit moderat.

2386 José María Asensio. | Cervantes y sus obras. | Cartas literarias | dirijidas á varios amigos. | Ejemplar núm. [41] | Sevilla: | Imprenta que fué de D. José María Geofrin, | Siérpes 35 antiguo, 73 moderno. | 1870. [46-X. c. 1

p. 212 × 131 mm. c. 144 × 73 mm. (8.º). 2 ff. s. n. + 100 pp. + 2 ff. s. n.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella, Portada (2 ff. s. n.), Portadella i Advertiment (pp. 1-3, la següent blanca).

El text (pp. 5-100) comprèn cartes endreçades a Díaz de Benjumea, Droap (Pardo de Figueroa) i, com apèndix, n'hi figuren dues, una de Díaz de Benjumea a Asensio i la contesta d'aquest. A la fi es troba una Portadella i Taula.

Aquesta edició fou de cent cinquanta exemplars.

Les cartes endreçades a Díaz de Benjumea fan referencia a les idees exposades en el fulletó *La Estafeta de Urganda* (núm. 767); s'havíen publicat abans, en 1863, en el diari *El Porvenir*, de Sevilla, si bé hem de dir que solament ho foren les tres primeres; la dirigida a Mr. Droap va insertar-se en la *Revista Gaditana*, en 1868, i tracta de *El correo de Alquife* (núm. 826).

2387 Asenjo Barbieri, Francisco. — Ovillejo de Miguel de Cervantes Saavedra. Musica de Francisco Asenjo Barbieri. [36-IX. MC. 111

La Ilustración Universal. Prospecto. Madrid 1872.

D'aquesta pàgina musical ja n'hem tractat en els núms. 762 i 763.

2388 Número 12 | [Gravat amb el retrat de Cervantes.] | Las Trinitarias descalzas. | [A la fi:] Madrid : 1871. | Establecimiento tipografico de Eduardo Cuesta, | Rollo, 6, bajo. [41-VIII. c. 7

p. 240 × 160 mm. c. 185 × 120 mm. (Foli). 4 pp. s. n. a doble columna.

Es tracta d'un romanso dividit en tres parts. Com pot suposar-se fa referencia a Cervantes. L'autor, J. C., ens diu que és un «romance histórico»; nosaltres direm que és massa novel·lesc.

2389 Discursos | leidos ante | la Real Academia Sevillana | de Buenas Letras, | el 23 de Abril de 1871. | Por los Señores | D. José María Asensio y Toledo, | y | Don Juan José Bueno, | en la recepción del primero. | Sevilla: | Imprenta y Librería, calle de las Sierpes | núm. 35 antiguo, 73 moderno. | 1871. [37-10. c. 14

p. 270 × 181 mm. c. 179 × 104 mm. (4.º). 1 f. s. n. + 42 pp.

Els preliminars d'aquest fulletó són la Portada (1 f. s. n.).

El text (pp. 1-42) comprèn el discurs de N'Asensio, que tracta del «sentido oculto» del Quixot i la contestació de J. J. Bueno.

2390 A Cluster of Lives. | By | Alice King, | author of "The Woman with a secret", "Queen of Herself," | etc., etc. | Second edition. | Henry S. King & Co., | 65 Cornhill, and 12 Paternoster Row, London. | 1874. [44-IX

p. 190 × 126 mm. c. 146 × 85 mm. (8.º). VIII pp. + 291 pp., la següent en blanc s. n. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou, i en la Portadella, escrit a mà : «Eduart Toda, 1914».

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Prefaci i Taula (pp. I-VIII).

El text (pp. 1-291) conté diversos estudis,* però aquí solament ens interessa el que es veu en les pp. 215-229, on es tracta de Cervantes, i el qual ve a esser com una biografía de l'esmentat autor.

2391 Corona literaria | dedicada | al Principe de los Ingenios | *Miguel de Cervantes* | *Saavedra* | En el 260 Aniversario de su Muerte | *conmemorado en Ma-*

* Aquests són : *Vittoria Colonna, Madame Recamier, A Daughter of the Stuarts, Dante, Madame de Sévigné, Geoffrey Chaucer, Edmond Spencer, Captain Cook's Companion, Ariosto, Lucrezia Borgia. Petrarch, Cervantes, Joan of Arc, Galileo, Madame Cottin* i *Song of the Bird in the Garden of Armida,*

nila el 26 de abril 1876 | Manila | *Establecimiento Tipográfico «Ciudad Condal»* | de Plana y C.ª | *1876.* [37-X. c. 14

p. 283 × 192 mm. c. 212 × 125 mm. (4.º). 96 pp. + 1 f. d'índex.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella, Portada i Portadella (pp. 1-6).

El text (pp. 7-96) comprèn diverses composicions, llegides unes i recitades altres en les festes que en honor a Cervantes es feren a Manila l'any 1876. A la fi es troba la Taula (1 f. s. n.).

Les composicions que s'hi troben, interessants algunes d'elles per als cervantistes, són : *Oración fúnebre,* pronunciada pel Vice-Rector de la Universitat de Manila, Fr. José Cueto, desenrotllant el versicle 45, cap. VII del llibre II dels *Macabeus*; *Discurso inaugural,* per Fr. R. Martínez Vigil, ullada a la literatura castellana en l'època de Cervantes; *Apropósito sobre Cervantes,* per Sebastián Mojados, es tracta de la biografía de l'autor del *Don Quijote*; *Filipinas en el Quijote,* per Pedro de Gorantes, suposant que diverses paraules que diu la Comtessa Trifaldi (II, cap. 38-43) fan referencia a les Filipines; hi ha, també, tretze poesíes, algunes d'elles firmades per Darío Céspedes, S. Real de Lara, A. Morales Durán, F. Gómez Herruz, F. de Mas i Otzet, J. E. Hartzenbusch i altres.

2392 Cervantes, | poeta épico. | Apuntes críticos | por | Luis Vidart. | Madrid. | Imprenta, Estereot.ª y Galvanop.ª de Aribau y C.ª | (sucesores de Rivadeneyra) | Impresores de Cámara de S. M. | Duque de Osuna 3. | 1877. [41-VIII. c. 9

p. 218 × 138 mm. c. 148 × 78 mm. (8.º). 16 pp.

Els preliminars corresponen solament a la Portada (pp. 1 i 2).

El text (pp. 3-16) vol demostrar que el *Don Quijote* és «el poema de la Edad moderna», ja que no és més que una negació.*

2393 Ensayo critico | sobre las | Novelas Ejemplares | de Cervantes | por | D. Manuel Merry y Colom, | individuo correspondiente | de la Real Academia de la Historia | y Catedrático propietario | de la Universidad Literaria de Sevilla | Sevilla | Imp. de Gironés y Orduña, Lagar, 3. | 1877. [46-X. c. 1

p. 216 × 148 mm. c. 157 × 90 mm. (4.º). 57 pp., la següent en blanc s. n.

* Segons En Vidart l'Edat moderna «es una época de audaces negaciones, que en nombre de crítica destruye lo pasado, pero con nada lo sustituye, porque no sabe con qué debe sustituirlo».

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portadella, Portada i Dedicatoria a son germà En Francisco Merry Colom (pp. 1-6).

El text (pp. 7-57) tracta de les *Novelas Ejemplares* i de *La Tía fingida*; però hem de dir que, en estudiar els textos cervantins, no ho fa per l'ordre en què es llegeixen en les primeres edicions (vegeu el núm 14), sinó segons el següent: *La tía fingida, El amante liberal, La española inglesa, La fuerza de la sangre, Las dos doncellas, La señora Cornelia, La gitanilla de Madrid, Rinconete y Cortadillo, El Licenciado Vidriera, El celoso extremeño, La ilustre fregona, El casamiento engañoso* i *El coloquio de los perros.*

Amb tot i tenir l'esmentat estudi un estil un bon xic declamatori, és un treball que es llegeix amb gust.

2394 Memoria | de los acuerdos del Iltre. Ayuntamiento de la Ciudad de | Alcalá de Henares | para la | ereccion de un monumento | a | Miguel de Cervantes Saavedra, | presentada á dicha Iltre. Corporacion por el Presidente de | la misma | D. Estéban Azaña. | Adicionada con las | Sesiones Literarias | celebradas en honor del insigne escritor. | [Escut.] | Alcalá de Henares: | Establecimiento Tipográfico de F. Garcia G. | calle de Santiago número 13 bajo | 1879.
[46-VIII

p. 260 × 179 mm. c. 176 × 105 mm. (4.º). LVII pp. + 3 pp. s. n. + 58 pp. (text a dues columnes) + 168 pp.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella i Portada (pp. I-IV).

El text comprèn diversos treballs, tots ells interessants : 1.r Historial dels acords i actes de les sessions tingudes per l'Ajuntament d'Alcalà d'Henares referents a diversos assumptes cervantins (pp. V-LVII + 1 f. s. n. + 58 pp.), i 2.n Treballs literaris que es llegiren en les festes cervantines celebrades a Alcalà en els anys 1875-1879, inclusiu (pp. 1-168).

Es veu que en 1833 es parlà d'aixecar un monument a Cervantes, i en el primer treball que hi ha en el volum es llegeix tot quant va tractar el dit Ajuntament des de l'esmentat any fins el de 1879, en el qual s'inaugurà el susdit monument.

Si interessants són les noticies que es veuen referents a la instal·lació d'una Biblioteca Cervántico-Alcalaina i al monument a Cervantes, no ho són menys els treballs literaris que es llegiren en les festes celebrades el 9 d'octubre dels anys 1875-1879.

La llista d'aquests és la següent:

1875. — Discurs de J. Alonso de la Paz; un altre per Alejandro Ramírez de Villaurrutia, tractant dels monuments cervantins que pensava fer el rei

Josep Bonaparte, i d'altres coses cervantines (hem de dir que en esmentar les col·leccions cervàntiques més importants d'Espanya senyala les de Rius, Palacio Vitery i Helguera, a Barcelona, encara que no hem tingut coneixement d'aquesta última), i *Loor al genio*, per Esteban Azaña i Catarineu.

1876. — Discurs per Esteban Azaña i Catarineu; *Fantasía*, per Federico García Carballo; *La estatua de Cervantes*, per Eduardo Pascual i Cuellar, i una poesía *A Cervantes*, per Carlos G. Verdugo.

1877. — Quatre discursos de Joaquín Casañ, Esteban Azaña, Javier Soravilla i Federico García Carballo, i les poesíes: *A la memoria de Miguel de Cervantes Saavedra*, per Francisco Ortega i Frías; *El 9 de octubre de 1877 en Alcalá de Henares*, per Antonio Arnau; *A Cervantes*, per Carlos Vieyra de Abreu, i una altra amb el mateix títol, per Andrés Balló.

1878. — Discurs de Federico García Caballero; *Amor patrio*, per Eduardo Pascual i Cuellar, i les poesíes: *A Cervantes*, per P. de Larraya, i *En el aniversario de Cervantes*, per Javier Gaztambide. També hi figura el discurs de gracies d'Esteban Azaña. A la fi es troba l'alocució que féu aquest amb motiu de posar la primera pedra al monument dedicat a Cervantes.

1879. — Alocució d'Esteban Azaña al moment d'inaugurar-se el monument a Cervantes; Discurs de Joaquín Casañ i un altre de Juan José Peña, i tres poesíes recitades per alumnes de les Escoles Píes d'aquella localitat. Hem de dir que l'última s'anomena «soneto» i no ho és.

Els discursos i treballs en prosa que es llegiren es veu en sa majoría que són fets a correcuita, sense coneixements cervantins, a excepció dels de Azaña, Ramírez de Villaurrutia i Soravilla; les poesíes són com quasi totes les que hem vist en el sens fi de festes cervantines celebrades amb motiu del naixement o de la mort de l'autor del *Don Quijote*.

2395 Донъ — Кихотъ | Ламанчскій, | Рыцарь Печальнаго Образа | и | Рыцарь Львовъ. | Передѣдано по Сервантесу | для русскаго | юношества | О. И. щмидтъ-Москвитиновою. | Съ 6-ю хромолитографированными рисунками. | Санктпетербургъ. | Изданіе А. Ф. Девріена. | 1883. [43-V

p. 257 × 195 mm. c. 215 × 143 mm. (4.º). 1 f. s. n. + 64 pp. 6 cromolitografies d'En C. Franz. Cartronet.

Els preliminars contenen solament la Portada (1 f. s. n.).

El text (pp 1-64) va repartit en dinou capítols.

Es una edició destinada a infants. El text de la traducció està fet per O. I. Schmidt Moskwitinoff.

Aquesta edició és igual a l'esmentada en el núm. 1300.

2396 Altspanische Sprichwörter | und | sprichwörtliche Redensarten | aus | den Zeiten vor Cervantes, | in's Deutsche übersetzt, in spanischer und deutscher Sprache erörtert, und | verglichen mit den entsprechenden der alten Griechen und Römer, der | Lateiner der späteren Zeiten, der sämmtlichen germanischen und romanischen Völker und einer Anzahl der Basken, endlich mit sachlichen, sprachlichen, geschichtlichen, literarhistorischen, biographischen, geographischen und | topographischen Erläuterungen versehen, | nebst Vorwort, Einleitung, Index und einem kleinen Anhang, | von | Dr. Joseph Haller, | königl. bayer. Hofrathe und Ritter des königl. bayer. Verdienstordens vom heiligen Michael I. Classe und des | königl. sizilianischen Ordens Franz I. I. Classe. | ... Theil. | Regensburg. | Im Selbstverlage des Verfassers und in Commission der G. J. Manz'schen Buchhandlung. | 1883. [43-IX

p. 259 × 180 mm. c. 234 × 142 mm. (8.º). Primera part : XXXII pp + 652 pp. Segona part [··· | Dr. Joseph Haller, | könig̤. bayer. Hofrath und Ritter des königl. bayer. Verdienstordens vom heiligen Michael I. Classe, des königl. | sizilianischen Ordens Franz I. I. Classe, des grossherz. sachs. Weimar. Hausordens der Wachsamkeit oder vom | weissen Talken erster Abtheilung, des grossherz. badischen Ordens vom Zähringer Löwen I. Classe mit Eichen- | Laub, Inhaber der königl. preuss. goldenen Medaille für Wissenschaft. | Zweiter Theil. | (Literatur der Sprichwörter u. s. w., nebst Rechtsverwahrung, Vorwort und Einleitung, Schema, | zugleich Inhaltsverzeichniss und Register des zweiten Theils, Nachträgen zu Theil I, endlich | Nachträgen und nachträglichen Berichtigungen zu Theil II.) | ···] : XVI pp. + 304 pp. Mig xagrí.

Els preliminars d'aquesta obra, són : Vol. I, Portada, Dedicatoria, Pròleg i Taula (pp. I-XXXII), i vol. II, Portada, Pròleg i Taula (pp. I-XVI).

El primer volum (pp. I-652) conté l'estudi de cinc cents cinquanta cinc refranys, frases adverbials, etc., amb les seves variants corresponents o semblances en grec, llatí, anglès, alemany, francès, italià, portuguès, etc.; el segón (pp. I-304), comprèn un important treball bibliogràfic i crític referent a la paremiología en diferents països neollatins i saxons.

2397 Opisso, Antonio. — Á Cervantes. [36-IX. MC. III

El Ateneo Tarraconense de la Clase Obrera (any V), Tarragona, 15 enero 1883.

Poesía.

2398 *Sancho Panza's* | *Proverbs*, | and others which occur | in *Don Quixote;* with | a literal Englifh Tranf- | lation, Notes, and an | Introduction by | *Ulick Ralph Burke*. | Pickering and Chatto, 66, Haymarket, | London : 1892. [Portada orlada.] [33-X

Biblioteca de Catalunya

p. 164 × 106 mm. c. 128 × 172 mm. (8.º). 1 f. s. n. + XXI pp., la següent en blanc s. n. + 116 pp. Tela.

Els preliminars d'aquest volum, són : Justificació del tiratge, Portadella, Portada, Prefaci i Introducció (1 f. s. n. + XXI pp.).

El text (pp. 1-116) conté els refranys que es troben en el *Don Quijote*, amb la seva correspondencia anglesa.

És l'estudi que hem vist en el núm. 907 i 1068, però considerablement augmentat i amb més notes.

2398[a] *Sancho Panza's* | *Proverbs*, | and others which occur | in *Don Quixote;* with | a literal Englifh Tranf- | lation, Notes, and an | Introduction by | *Ulick Ralph Burke*. | Pickering and Chatto, 66, Haymarket, | London : 1892. [Portada orlada.] [32-X

p. 202 × 148 mm. c. 128 × 172 mm. (8.º). 1 f. s. n. + XXI pp., la següent en blancs. n. + 116 pp. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou.

Exemplar núm. 39 del tiratge especial de setanta que es féu d'aquesta obra.

2399 LLANA, Fèlix G. — Manos de ternera en salsa. [641 (059) (46-41)

Almanaque de «Conferencias Culinarias» (Madrid, 1892, p. 58).

Article on tracta del dinar d'En Sanxo a la venta *(Don Quijote*, II, 49).

2400 PALMA, Ricardo. — En la última página del Quijote. [36-X. c. 3

Pro Patria, Madrid, febrero, 1894.

Poesía.

2401 Sir Quixote of the | Moors | Being some Account of | an Episode in the Life | of the Sieur de Rohaine | By John Buchan | London | T. Fisher Unwin | 1895. [32-X

p. 184 × 108 mm. c. 130 × 64 mm. (12.º). 188 pp. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou. Relligadura en tela, propia de l'edició.

Els preliminars d'aquest volum, són : Ex-libris de l'Editor, Portadella, Portada, Dedicatoria, Prefaci i Taula (pp. 1-91).

El text (pp. 11-188) va repartit en deu capítols.

Obra inspirada en el famós llibre cervantí.

2402 Kloepfel, Fritz. — Dom Quixote vom Standpunkt des Irrenarztes. [36-IX. MC. III

Velhagen Klasings Monatshefte, (1898), vol. II, pp. 702-714.

Interessant estudi cerventí. Acompanya al text la reproducció d'una escultura d'En Drigo, representant l'heroi de la Manxa.

2403 Homenaje | á | Menéndez y Pelayo | en el año vigésimo de su profesorado | Estudios de erudición española | con un prólogo | de | D. Juan Valera | ··· | Madrid : 1899 | Librería General de Victoriano Suárez. [082. 2 Men. Pel.

p. 229 × 160 mm. c. 171 × 91 mm. (8.º). Vol. I : XXXIV pp. + 869 pp., la següent en blanc s. n.; 1 làm. retrat de M. Menéndez Pelayo, dibuixada i gravada per E. Lemus. Vol. II: 952 pp. + 2 ff. s. n.; 1 làmina. Mitja pell.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Llista dels autors i Pròleg (pp. I-XXXIV); els del segón, Portadella i Portada (pp. 1-4).

El text (pp. 1-869 i 5-946) comprèn diversos estudis.* A la fi del segón volum hi ha la Taula, Llista de les errades, Advertiment i Colofó.

* Aquests són : *Curiosidades cervantinas*, per Apraiz; *Mohidín*, per Asín; *Iliberis*, per Berlanga; *Fray Luis de León*, per Fr. Blanco García; *Alfonso V de Aragón en Nápoles*, per Bofarull y Sans; *Alfonsi Valdesii Litteras XL ineditas*, per Böhmer; *La torrecilla del Prado*, per Cambronero; *El cancionero de Pedro Marcuello*, per Campillo; *D. Carlos González de Posada*, per Canella y Secades, *Apuntes bio-bibliográficos acerca del P. Martín de Roa*, per Cañal i Migolla; *El periodismo taurino*; per Carmena i Millán; *El segundo matrimonio del primer Marqués del Cenete*, per Catalina García; *Arnaldo de Vilanova y sus yerros teológicos*, per Chabás; *Traductores castellanos de Molière*, per Cotarelo i Mori; *Due illustrazioni al Viaje al Parnaso del Cervantes*, per Croce; *Fr. Luis de Granada y la Inquisición*, per Cuervo; *Pícaros y ganapanes*, per De Haan; *Notas etimológicas a El Ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha*, per Eguilaz i Yanguas; *Pedro Perret* (1555-1639), per Espinosa i Quesada; *Poesías líricas de Schiller, traducidas*, per Estelrich; *Cuatro palabras sobre Don Juan y la literatura donjuanesca del porvenir*, per Farinelli; *Una etimología* (Fatilado, fetillado), per Fernández Llera; *La venganza en el sepulcro* (comedia inèdita de D. Alonso de Córdoba Maldonado), per Franquesa i Gomis; *Un hispanófilo inglés del siglo XVII*, per Fitzmaurice-Kelly; *Antiguedades montañesas*, per García; *Las industrias artísticas antiguas de Sevilla*, per Gestoso i Pérez; *El Príncipe de la Paz, la Santa Caridad de Sevilla y los cuadros de Murillo*, per Gómez Imaz; *El analista Zúñiga, novelista y poeta*, per Hazañas; *El Derecho en el Poema del Cid*, per Hinojosa (E.); *La jurisdicción apostólica en España y el proceso de D. Antonio de Corarrubias*, per Hinojosa (R.); *Los más antiguos poetas de la Península*, per Hübner; *Unas papeletas bibliográficas*, pel Marquès de Jerez; *El Rey D. Pedro en el teatro*, per Lomba i Pedraja; *Claris sapientiae Alphonsi, Regis Castellae*, per Luanco; *Notas para el Romancero del Conde Fernán González*, per Menéndez i Pidal; *El Ramillete de Flores Poéticas de Alejandro de Luna*, per Merimée; *Una obra inédita do Condestavel D. Pedro de Portugal*, per Michaelis de Vasconcellos; *Un Cancionero manoscritto brancacciano*, per Miola; *Un gran trabajador ignorado*, per Mir; *Cartas eruditas del Marqués de Mondéjar y de Etienne Baluze* (1679-1690); per Morel-Fatio; *La Biblia puesta en romance por Rabí Mosé Arragel, de Guadalajara* (1423-1433), per Paz i Melia; *Palestrina y Victoria*, per Pedrell; *De cómo se celebran todavía las bodas en cierta comarca montañesa*, per Pereda; *Datos desconocidos para la vida de Lope de Vega*, per Pérez Pastor; *Dos obras importantísimas de Aben-Hazam*, per Pons; *A Roncisvalle* (alcune osservazioni topografiche in servizio della Chanson de Roland), per Rajna; *Poesie spagnole appartenute a Donna Ginevra*

Hem de donar compte dels següents estudis cervantins:

Croce, *Due illustrazioni al «Viaje del Parnaso» del Cervantes* (I, p. 161). Aquestes dues il·lustracions tracten : la primera, d'En Cèsare Caporale, autor del *Viaggio in Parnaso*, i d'En Cortese, autor d'un altre *Viaggio* posterior al de Cervantes, car va imprimir-se en 1621; la segona demostra els records d'Italia, i sobretot de Nàpols, en el *Viaje*.

N'Apraiz dóna a conèixer quatre *Curiosidades cervantinas* (I, 223) : La primera, tracta dels autògrafs d'En Cervantes; la segona, de les obres atribuïdes a aquest i de les copies que se'n coneixen; la tercera, fa referencia al còdex d'En Porras de la Càmara, on hi ha el *Rinconete, El Celoso* i també *La Tía Fingida;* i l'última, fa esment dels treballs cervantins d'En Bosarte.

Dos canciones inéditas de Cervantes (I, 413), és l'estudi d'En Serrano Sanz; erudit treball, en el qual es copíen, tretes d'un Cançoner, les dues següents poesíes de Cervantes : *Cancion nacida de las varias nuevas que an venido de la catholica armada que fue sobre Inglaterra* i una altra *De la perdida de la armada que fue a Inglaterra.*

L'eminent orientalista N'Eguilaz Yanguas publica unes *Notas etimológicas a El Ingenioso hidalgo D. Quijote de la Mancha* (II, 121), totes elles interessants, i que fan referencia a les paraules : *Abencerraje (D. Quijote,* I, 5), *Adahala* (I, 31), *Adunia* (II, 50), *Agá* (I, 40), *Agí Morato* (I, 40), *Ajedrez* (II, 12), *Alcázar* (I, 2), *Alcurnia* (I, 13), *Almacén* (I, 10), *Almalafa* (I, 37), *Almohade* (II, 5), *Ambar* (I, 23), *Babazón* (I, 40), *Boda* (I, 27), *Cala* (I, 41), *Cide Hamete Benengeli* (II, 9), *Ginete* (I, 41), *Goleta* (I, 39), *Golías* (II, 1), *Guilla* (I, 12), *Gurapa* (I, 22), *La Pata* (I, 40), *Laúd* (II, 30), *Lela* (I, 37), *Mameluco* (I, 21), *Marfuz* (I, 50), *Pasamaque* (I, 39), *Rabel* (I, 51), *Tizona* (I, 15), *Uchali Fartax* (I, 40), *Zocodover* (I, 22), *Zoraida* (I, 37) i *Zulema* (I, 29).

En Rodríguez Marín hi té *Cervantes y la Universidad de Osuna* (II, 757), erudit treball, on es troben moltes notes per a la biografía d'En Cervantes.

2404 *Exemplary* | *Novels* | By Cervantes | Translated by | James Mabbe | 1640 | London | Gibbings & Company | Philadelphia | J. B. Lippincott Company | 1900 | In two volumen Vol. ··· . [35-X

p. 170 × 106 mm. c. 129 × 72 mm. (8.º). Vol. I : [··· Vol. one] XXIII pp., la següent en blanc s. n. + 220 pp. 5 làms., la primera de frontispici. Vol. II : [··· Vol. two] VII pp., la se-

Bentivoglio, per Restori; *Orígenes de la filosofía de Raimundo Lulio*, per Ribera; *Orígenes de la Real Academia de Ciencias exactas, físicas y naturales*, per Roca; *Cervantes y la Universidad de Osuna*, per Rodríguez Marín; *D. Francisco de Mendoza, Almirante de Aragón*, per Rodríguez Villa; *Un auto inédito de Valdivielso*, per Rouanet; *La lengua y la cultura catalanas en Grecia en el siglo XIV*, per Rubió i Lluch; *La première traduction de la Divina Comédie*, per Schiff; *Dos canciones inéditas de Cervantes*, per Serrano i Sanz; *Dos libros inéditos del maestro Gonzalo Correas*, pel Conde de la Viñaza, i *De las rimas de Juan de la Cueva*, per Wulf.

güent en blanc s. n. + 211 pp., la següent en blanc s. n. 7 làms., la primera de frontispici, dibuixades per F. Brangwyn, A. R.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Introducció, Portada de l'edició de 1640 (núm. 77), Dedicatoria, Portada de l'obra *Delight in Severalt Shapes* (Londres, Sheares, 1654) i Taules del text i de les làmines (XX pp. + 4 s. n.); els del segón, Portadella, Portada i les Taules (8 pp. s. n.).

El text del primer volum (pp. 3-288) comprèn el de les novel·les *The Two Damsels* (p. 3), *The Lady Cornelia* (p. 77) i *The Jealous Husband* (p. 149); a la fi es troben dues pàgines de notes. El del segón volum (pp. 1-208) conté : *The Liberal Lover* (p. 3), *The Force of Blood* (p. 95) i *The Spanish Lady* (p. 135); a la fi hi ha tres pàgines amb notes. Cal advertir que abans de cada novel·la es troba una Portadella.

Aquesta edició conté el text de la traducció que hem atribuït a Mabbe, seguint el criteri d'En Godwin i Fitzmaurice-Kelly (núm. 77).

A l'última pàgina del primer volum, i al revers de la mateixa del segón, que està sense numerar, es llegeix : «Printed by Morrison and Gibb Limited, Edinburgh».

2405 *Exemplary* | *Novels* | By Cervantes | Translated by | James Mabbe | 1640 | Philadelphia | J. B. Lippincott Company | In two volumes Vol. ··· [Portada orlada.] [35-X

p. 170 × 106 mm. c. 129 × 72 mm. (8.º). Vol. I : [··· Vol. one] XXIII pp., la següent en blanc s. n. + 220 pp. 5 làms., la primera de frontispici. Vol. II : [··· Vol. two] VII pp., la següent en blanc s. n. + 211 pp., la següent en blanc s. n. 7 làms., la primera de frontispici, dibuixades per F. Brangwyn, A. R.

Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Introducció, Portada de l'edició de 1640 (núm. 77), Dedicatoria, Portada de l'obra *Delight in Severalt Shapes* (Londres, Sheares, 1654) i Taules del text i de les làmines (XX pp. + 4 s. n.); els del segón, Portadella, Portada i les Taules (8 pp. s. n.).

El text del primer volum (pp. 3-218) comprèn el de les novel·les *The Two Damsels* (p. 3), *The Lady Cornelia* (p. 77) i *The Jealous Husband* (p. 149); a la fi es troben dues pàgines de notes. El del segón volum (pp. 1-208) conté: *The Liberal Lover* (p. 3), *The Force of Blood* (p. 95) i *The Spanish Lady* (p. 135); a la fi hi ha tres pàgines amb notes. Cal advertir que abans de cada novel·la es troba una Portadella.

Amb tot i no portar data, aquesta edició la creiem feta en 1900, per quant és la que posa el comentador al peu del seu treball, i, a més, perquè, com es pot veure, és la mateixa que l'anterior, amb lleus canvis en la portada.

2406 The complete works of Miguel | de Cervantes Saavedra Vol ··· | ··· | Edited by Jas. Fitzmaurice-Kelly | Translated by ··· | Gowans & Gray. Glasgow. [44-III

p. 174 × 110 mm. c. 150 × 85 mm. (8.º). Vol. II [··· | Galatea | ... | Translated by H. Œlsner & A. B. Welford. | Gowans & Gray. Glasgow. Nov. Ist. 1903.] : LVIII pp. + 317 pp., la següent en blanc s. n. Vol. III [··· | Don | Quixote | Vol. ··· | ··· | Translated by John Ormsby | Gowans & Gray. Glasgow. Aug. Ist. 1901] : XXXVI pp. + 1 f. s. n. + 184 pp. Vol. IV [... | Gowans & Gray. Glasgow, Sept. Ist. 1901.] : VII pp., la següent s. n. + 245 pp., la següent en blanc s. n. Vol. V [··· | Gowans & Gray. Glasgow. Oct. Ist. 1901] : IX pp., la següent en blanc s. n. + 1 f. s. n. + 234 pp., la següent en blanc s. n. Vol. VI [··· | Gowans & Gray. Glasgow. Nov. Ist 1901] : VIII pp. + 1 f. s. n. + 231 pp., la següent en blanc s. n. Vol. VII [··· | Exemplary | Novels | Vol. ··· | ··· | Translated by N. Mac Coll. | Gowans & Gray Glasgow Feb. Ist. 1902] : XLV pp., la següent s. n. + 215 pp., la següent en blanc s. n. Vol. VIII [... | Gowans & Gray Glasgow Mar. Ist. 1902] : 3 ff. s. n. + 208 pp. Tapes en tela blava, propies de l'edició.

Aquesta edició de les obres completes de Cervantes havía de tenir, com es diu en la portada general, dotze volums; creiem que no han arribat a publicar-se, perquè en alguns Catàlegs hem vist solament esmentats els que figuren a aquesta Col·lecció.

Per la numeració que porten els set volums que a continuació descrivim, no podem dir quin era l'ordre de la publicació. Opinem que el vol. I comprendría la biografía de Cervantes; els IX-X, *Comedias y Entremeses*, i XI-XII, *Persiles y Sigismunda*, amb el *Viaje del Parnaso*. Dit això, passem a descriure els set volums que coneixem, ço és, els volums II-VIII, que comprenen la *Galatea*, el *Don Quixote* i *Exemplary Novels*.

Els preliminars del vol. II comprenen : Portadella, Portada, Nota explicativa referent als tipus de lletra usats en la impressió, Introducció (pp. I-LVIII); Portada, Dedicatoria de Cervantes, Pròleg i Versos elogis de Gálvez de Montalvo, Vargas Manrique y López Maldonado (pp. 1-7).

El text (pp. 9-317) comprèn la *Galatea*, traduïda per H. Oelsner i A. B. Welford; els sis llibres de l'obra comencen en les pp. 9, 50, 95, 143, 191 i 240.

Els vols. III-VIII corresponen al *Don Quixote*, traduït per N'Ormsby. Els preliminars, són : Vol. I : Portadella, Portada, Taula, Introducció i Advertiment (XXXVI pp. + 1 s. n.), Portada, Dedicatoria, Pròleg i Versos (pp. 1-18); els del II i IV : Portadella, Portada, Taula i Advertiment (pp. I-VII + 1 p. s. n. i I-VIII + 1 p. s. n.) i Portada (pp. 1 i 2); els del III : Portadella, Portada, Taula i Advertiment (pp. I-IX + 1 f. s. n.), Portada, Dedicatoria i Pròleg (pp. 1 i 8).

El text va repartit de manera que cada dos volums corresponen a una part de l'obra : Els dos volums primers (pp. 19-184 i 1-245) comprenen els 52 capítols de la primera part, repartits així : 1-24 en el primer volum i 25-52 en el segón; els altres dos volums (pp. 9-243 i 1-209) contenen tota la segona part (capítols 1-38 i 39-74). A la fi de l'últim volum es troba un apèndix referent als

refranys que posa Cervantes en boca de Sanxo, més extens que l'esmentat en el núm. 1284, i una Llista de les errades a corregir, pertanyents als quatre volums (pp. 210-231).

Els volums VII i VIII contenen les *Exemplary Novels*, traduïdes per Mac Coll. Els preliminars del primer volum, són : Portadella, Portada, Taula, Advertiment, Introducció i Nota del traductor (pp. I-XLV + 1 s. n.); Portadella, Dedicatoria, Pròleg i Versos (pp. 1-8); i els del segón, Portadella, Portada, Taula, Advertiment i Llista de les errades a corregir (3 ff. s. n.) i Portadella (pp. 1 i 2).

El text va repartit així : El vol. I (pp. 9-215), conté : *The Little Gipsy* (p. 9), *The liberal Lover* (p. 67), *Rinconete and Cortadillo* (p. 108), *The Spanish-English Lady* (p. 140), *The Licentiate of Glass* (p. 175), *The Force of Blood* (p. 198); i el volum II, (pp. 1-208) : *The Jealous Extremaduran* (p. 3), *The Illustrious Kitchen-maid* (p. 34), *The Two Damsels* (p. 81), *The Lady Cornelia* (p. 115), *The Deceitful Marriage* (p. 146) i *The Dog's Colloquy* (p. 157).

Aquesta col·lecció és altament interessant, ja sia per les notes que il·lustren el text, ja per les magistrals introduccions que es llegeixen al davant dels textos de la *Galatea*, *Don Quixot* i les *Novel·les*, treballs fets amb la cura i erudició a què ens tenía acostumats En Fitzmaurice-Kelly.

2407 The Life and Exploits | of the Ingenious Gentleman | *Don Quixote* | de la Mancha | Translated from the original spanish of | Miguel de Cervantes Saavedra | by | *Charles Jarvis, Esq.* | Carefully revised and corrected | To which is Prefixed | A Life of the Author | with sixteen illustrations by W. H. Robinson | London | *Sands & Company* | 12 Burleigh Street, Strand, W. C. | 1902.

36-X

p. 216 × 139 mm. c. 184 × 105 mm. (8.º). XXII pp. + 1 ff. c. n. + 614 pp. 16 làms., la primera de frontispici.

Els preliminars d'aquest volum, són : Llista d'obres de la casa editora, Portadella, Portada, Vida de Cervantes extractada de la d'En Mayans, el Pròleg de la primera part i Taules (pp. XXII + 1 f. s. n.).

El text (pp. 1-607) va repartit en cent vint-i-sis capítols, ço és : la primera i segona part amb numeració correlativa.

2408 Cervantes | Les Aventures | de | Don Quichotte | illustrées | de 31 planches du XVIIIe siècle tirées de l'original espagnol, | figures de Coypel, Picart le Romain | et autres habiles maîtres | avec le portrait de Cervantes par Josef del Cas-

tillo. | Traduction de Florian | [Gravat de D. Quixot i els molins de vent.] | 1902 | Édité spécialement pour les Magasins du Bon Marché | Paul Brodard, imprimeur à Coulommiers | Tous droits réservés. [34·X

p. 186 × 136 mm. c. 153 × 93 mm. (8.º). 416 pp. + 31 làms. Mig xagrí.

Els preliminars d'aquests volum, són : Portadella, Portada, Retrat de Cervantes, Advertiment de l'Editor, Pròleg d'Alfred Barbou, on tracta de Cervantes i de la seva obra, el Prefaci d'En Florian i el Pròleg de la primera part (pp. 1-21).

El text (pp. 23-416) conté les dues parts repartides en cinquanta i cinquanta cinc capítols. Entre les pp. 219-222 es troba el Prefaci d'En Florian referent a la segona part, i el Pròleg d'En Cervantes pertanyent a aquesta.

Com es diu a la Portada, aquesta edició reprodueix els dibuixos d'En Coypel.

2409 خدائی فوجدار | ترجمۂ کتاب | ڈان کوئیکسات ڈی لا مانشا | جلد اول و دوم | چو پهلے اسپین کی زبان سے انگریزی مین ترجمه هوتی تهی اور اب اُسکو | انگریزی سے پنڈت رتن ناتھ صاحب در سرشار لکھنوی مصنف فسانۂ آزاد | و جام سرشار و سیرکہسار وغیرہ نے | حسب فرمایش | جناب مالک مطبع اودھ اخبار کے بکمال فصاحت وبلاغت اُردو مین | ترجمه کیا | بار دوم | مطبع منشی نول کشور لکھنؤ مین طبع هوا | سنۃ ۱۹۰۳ع | کاپی رایٹ بحق مطبع محفوظ هے .

p. 275 × 175 mm. c. 225 × 130 mm. (Foli.) pp. 2 + 4 + 256. Rústega.

Els preliminars d'aquest volum són una Portada orlada, que és la cobeıta del llibre, la Taula i una Introducció (pp. 2 + 4).

El text (pp. 1-256) va repartit en dues parts.

La impressió és litografiada; l'orientalista En Josep M. Millàs ens ha dit que fou impresa a Lukhnow, en l'any de 1903, i que és obra d'En Pandit Ratan Nath.

Aquesta traducció del *Don Quijote* en llengua hindustànica no és la primera, per quant al British Museum hi ha un text anterior a aquest, fet pel mateix traductor, d'una impresa nou anys abans d'aquesta, ço és, en 1894.

2410 Sociedad Artístico-Literaria | Miguel de Cervantes Saavedra | Novelas Ejemplares | El Celoso Estremeño | Barcelona | Francisco Cuesta, impresor | Plaza Letamendi, 27 | 1904. [33·X

p. 121 × 83 mm. c. 85 × 50 mm. (8.º). 164 pp. × 2 làms., dibuixades per L. Comeleran.

Els preliminars comprenen la Portadella i Portada (pp. 1-4).
El text va de la pàg. 5 a la 164.
Vegi's el núm 1532, on es tracta d'una edició de *La española inglesa* feta per la mateixa societat editora, que era la casa Editorial Lezcano, i pel mateix impressor.

2411 S. L. — Zum dreihundertjährigen Jubiläum des «Don Quijote». [36-IX. MC. III

Leipziger Illustrate Zeitung, Leipzig, 2 gener 1904.

Com el seu títol indica, aquest article, escirt amb motiu del pròxim tercer Centenari del llibre cervantí, tracta del Don Quijote, llegint-se abans quelcom de biografía de Cervantes, i, a la fi, breus notes referents a les traduccions alemanyes de l'esmentat llibre.

2412 APOLLINAIRE, Guillaume. — Le troisième centenaire de Don Quichotte. [36-IX. MC. III

L'Europeen, París, 2 gener 1904.

Article amb una breu biografía de Cervantes, advocant per a la celebració del tercer Centenari del *Don Quijote*, idea que ja havía llençat en Mariàn de Cavia des de les columnes del diari madrileny *El Imparcial* (núm. 1520).

Com a nota curiosa, copiem les últimes ratlles del dit article de N'Apollinaire; diuen així : «Un jeune écrivain espagnol, Don Juan Huertas Hervás, a écrit que le meilleur moyen de fèter l'auteur de *Don Quijote* consisterait en un décret royal obligeant tous les espagnols de moins de soixante ans à savoir lire et écrire. Don Juan Huertas Hervás est peu exigeant, mais hélas! en Espagne, comme en bien d'autres pays monarchiques, les lois sont comme le veulent les rois : Allá van leyes do quieren reyes.» No va fer-se el R. D. de què ens parla l'articulista, però sí se'n va publicar un altre fent obligatoria en els col·legis la lectura del *Don Quijote*.

2413 Estudio crítico | acerca del | entremés | *El vizcaíno fingido* | de | Miguel de Cervantes Saavedra | por | *Manuel José García* | Licenciado en la Facultad de Filosofía y Letras. | Obra premiada con mención honorífica por la Real Academia Española | *Madrid* | Establecimiento Tip. «Sucesores de Rivadeneyra» | Impresores de la Real Casa | Paseo de San Vicente, núm. 20 | *1905*. [45-I

p. 220 × 140 mm. c. 145 × 80 mm. (8.º). 184 pp.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Advertiment i Introducció (pp. 1-43).

El text (pp. 45-78) comprèn el del dit entremès, seguint després notes explicatives a alguns passatges del text (pp. 79-184).

Com es diu en la portada, aquesta obra es presentà al concurs obert per la R. Academia Española per a premiar la millor edició crítica d'una de les obres menors d'En Cervantes, i a aquest treball de què ara ens ocupem se li donà menció honorífica; el premi es donà a En Rodríguez Marín, per la seva edició del *Rinconete y Cortadillo* (núm. 1581), i l'accèssit a N'Apraiz per *La Tía Fingida* (núm. 1914). Ben mirat el veredicte fou just, car no podía premiar-se una obra que diu que els entremesos *Los Mirones*, *Los Refranes* i *Los Romances*, per a no citar-ne d'altres, són d'En Cervantes (p. 18), i que aquest «llena... sus libros de extranjerismos» (p. 19).

2414 Cervantes, español. | Discurso | de | D. Manuel Lorenzo D'Ayot, | en la conferencia que con motivo de la | celebración del III Centenario del «Quijote» | celebró el día 10 de Mayo de 1905, el | Ateneo Obrero Complutense | [Floró.] | Alcalá de Henares | Imprenta La Cuna de Cervantes | Calle de Limoneros, 12. 1905 [Títol de la coberta.] [38-IX. c. 17

p. 157 × 113 mm. c. 116 × 76 mm. (4.º). 1 f. s. n. + 7 pp., la següent en blanc s. n.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Coberta, que és la Portada, i Advertiment (1 f. s. n.).

El text (pp. 1-7) és un de tants discursos com es pronunciaren en l'època del tercer Centenari del Quixot.

2415 III Centenario del «Quijote» | (Boletín de la Junta local | Alcalá de Henares...). [38-IX. c. 17

p. 322 × 220 mm. c. 285 × 186 mm. Núm. 1.

D'aquesta publicació ja se n'ha tractat en el núm. 1587.

Ara anem a descriure els treballs cervantins que conté el núm. 1, i són: *Labor retrospectiva : Gènesis e Historia del Centenario*, article on es fa referencia a les sessions que tingueren les comissions nomenades per a la celebració del Centenari i els acords que prengueren; *El Museo Biblioteca y el grupo escolar*, dóna a conèixer els donatius que ha tingut la primera de les dites institucions; Cartes dels Ducs, *El de Béjar y el de Lemos*, amb els oferiments que feren per contribuir al Centenari; Alocució al poble d'Alcalà per a reunir cabals per a les festes del tercer Centenari; Llista de la Junta local per a la celebració

d'aquell; Actes de les reunions; Article tractant de la reparació de la *Capilla del Oidor*, lloc on es diu que fou batejat En Cervantes; Programa de les festes i *España a Cervantes*, on es llegeixen notícies cervantines pertanyents a festes que se celebraren en altres llocs.

2416 CARRERAS BULBENA, Josep R. — La opera cervantina. 36-IX. MC. III

Butlletí de l'Orfeó Català, Barcelona, juny 1905.

Tracta d'algunes de les obres musicals representades en el segle XVIII.è i començos del passat, l'heroi de les quals és D. Quixot.

2417 CAPMANY, Aureli. — Don Quijote a Barcelona. [05(46.71)

Joventut (any IV, pàg. 266), Barcelona, 27 abril 1905.

Comentari a un passatge del cap. LXII de la segona part.

2418 LÓPEZ-PICÓ, José M.ª — Influencia de las obras de Cervantes en el Teatro Español. [36-X. c. 4

p. 280 × 210 mm. 22 pp. escrites a màquina.

Aquest treball, inèdit, fou guanyador d'un premi en el Certamen celebrat per la Universitat de Barcelona amb motiu del tercer Centenari del *Don Quijote*.

2319 BROUTA, Juli. — Don Quichotte. [36-IX. MC. III

Die Zeit, Berlín, 12 maig 1905.

Article bibliogràfic i crític on es tracta del llibre cervantí.

2420 DIERCKS, Gustav, — Don Quijote. [36-IX. MC. III

Vossische Zeitung, Berlín, 11 maig 1905.

Article cervantí publicat amb motiu del tercer Centenari del *Don Quijote*.

2421 HART, Heinrich. — Jubilar Don Quichotte. [36-IX. MC. III

Der Tag, Berlín, 3 febrer 1905.

Article on es tracta de l'esmentat llibre cervantí.

2422 MANTHUER, Fritz. — Der Ehrentag des Cervantes. [36-IX. MC. III

Berliner Tageblatt, Berlín, 10 abril 1905.

Article sobre el centenari cervantí.

2423 Some famous women | of wit and beauty | A Georgian Galaxy | by | John Fyvie | With eight illustrations | London | Archibald Constable and Company | Limited | 1905. [32-X

p. 219 × 144 mm. c. 172 × 96 mm. (8.º). VIII pp., s. n. + 296 pp.; 8 làms. Relligadura en tela, propia de l'edició. Al contraplà, ex-libris d'Escornalbou.

Els preliminars d'aquest volum, són : Portadella, Portada, Advertiment i Taules (4 ff. s. n.).

El text (pp. 1-292) comprèn diversos treballs referents a crítica i biografía.* A nosaltres solament ens interessa a aquí l'intitulat *The Female Quixote*, que, com es recordarà (núms. 241 i 329), és una obra de Miss Lennox o Lennoy que pertany al gènere de les inspirades en el llibre cervantí. A la fi del volum es troba un detallat Index dels noms propis i fets principals (pp. 293-296).

2424 MORF, Heinrich. — Don Quijote. [36-IX. MC. III

Frankfurter Zeitung, Francfort, 29 gener 1905.

Article de l'eminent romanista, amb quelcom de biografía cervantina.

2425 RODRÍGUEZ MARÍN, Francisco. — *Las flores de Rinconete.* [36-IX. MC. III

El Imparcial, Madrid, 4 febrer 1905.

Tracta de les trampes usades pels jugadors en l'època de Cervantes.

2426 Comentarios | al discurso que hizo Don Quijote | de | las armas y las letras | por | D. Eliseo Sanz Balza | Este escrito obtuvo accésit en el Concurso | organizado por la Academia Politécnica de Cartagena | en Mayo de 1905 | Valladolid | Imprenta Castellana | 1905. [38-IX. c. 17

* Aquests, són : *The unacknowledged wife of George IV, Nelson's Lady Hamilton, The Queen of the «Blue Stockings», The most Georgens Lady Blessington, The female Quixote, A radical Lady of the last generation, The real «Diana of the Crossways»* i *A Tory Lady of the last generation.*

p. 208 × 146 mm. c. 157 × 99 mm. (8.º). 16 pp., les dues darreres sense numerar. Al revers de la coberta segell de la Biblioteca cervantina d'Alcalà d'Henares, de la qual era duplicat.

Els preliminars d'aquest fulletó, són : Portada i Dedicatoria (pp. 1-4).

El text (pp. 5-14 + 1 p. s. n.) és un comentari a la tan debatuda qüestió referent a què és més important, si les armes o les lletres. L'autor opina que «armis toga cedat».

2427 Discursos | pronunciados na | Sessão commemorativa do Tricentenario | da | publicação do D. Quixote | promovida pelo | Gabinete Portuguez de Leitura | no Rio de Janeiro | e realizada | em 12 de junho de 1905 | [Segell del Gabinete Portuguez de Leitura no Rio de Janeiro. 1837.] | Rio de Janeiro | Typ do «Jornal do Commercio» de Rodrigues & C. | 1905. [36-X. c. 4

p. 227 × 151 mm. c. 159 × 86 mm. (8.º). 36 pp.

Els preliminars són solament la Portada (pp. 1-2).

El text (pp. 3-36) conté diversos treballs, com són : Els discursos d'En Vasco Ramalho Ostigão, Olavo Bilac i Benjamín Franklin Rámiz Galvão, i les poesíes recitades per Felinto de Almeida dedicades a *Sancho Panxa* i *Don Quixote.*

El treball més interessant és el d'En Bilac.

2428 G. — Don Quijote [36-IX. MC. III

Wiener Abendpost, Viena, 14 gener 1905.

Article publicat amb motiu del tercer Centenari del *Don Quijote.*

2429 Horwitz, Herman. — Don Quixote. [36-IX. MC. III

Osterr. Illustrate Zeitung, Viena, 12 març 1905.

Article dedicat a l'esmentat llibre cervantí.

2430 El Carro de la Muerte | Zarzuela fantástica extravagante | en un acto, dividido en tres cuadros, en prosa | original de | Sinesio Delgado | Música de | Tomás Barrera | Representada por primera vez en el Teatro de la Zarzuela | el día 12 de Abril de 1907. | [Floró.] | Madrid | Imprenta de los Hijos de M. G. Hernández | Libertad, 16 duplicado, bajo. | 1907. [36-X. c. 4

p. 215 × 142 mm. c. 150 × 82 mm. (8.º). 38 pp. + 1 f. s. n. de catàleg. En la portadella, escrita en llapis, dedicatoria de l'autor de la lletra a N'Eduard Chavamelli.

Portadella, Portada, Dedicatoria i Repartiment (pp. 1-6), com a preliminars.
El text (pp. 7-38) va repartit en catorze escenes.

L'acció es desenrotlla en l'època actual. Entre els personatges hi figuren D. Quixot i Sanxo. Per tant, no fa cap al·lusió a la companyía farandulera de «Angulo el Malo» que s'esmenta en el *Don Quijote* (II, 11).

2431 *Primera parte* | *del Ingenioso Hi-* | *dalgo don Quixote de la* | *Mancha compuesto por* | *Miguel de Cervantes* | *Saavedra.* | [Gravat.] | *Barcelona* | *Imprenta de O. Viader* | *Calle de Caspe, 37* | *M. CM. IX.* [Portada orlada en negre.] [30-X

p. 252 × 192 mm. c. 210 × 142 mm. (4.º) Vol. I : 1 f. s. n. + XIV ff. + 148 ff. + 1 f. s. n. de guarda, orlat. Vol. II [*Segunda Parte* | *del Ingenioso...*] : 1 f. s. n. + VII ff. + 1 f. s. n. + 155 ff. + 1 f. s. n. de guarda orlat. Impressió en lletra gòtica, sobre fulles de suro. Relligadura en suro, propia de l'edició.

Els preliminars del primer volum (XIV ff.), són : Portadella, Portada, Prefaci d'aquesta edició, per En Primitivo Artigas, Reproducció dels premis donats a l'editor amb motiu de la primera edició del *Don Quijote* en suro, i els preliminars de les següents edicions, de la de Madrid, 1605 (núm. 2) : Tassa (amb data de Valladolid, 20 desembre 1608, essent així que la pertanyent a les edicions de 1605 i 1608 està firmada a Valladolid, 20 desembre 1604) i Llista de les errades a corregir (Alcalà, 1.r desembre 1604); de l'edició de Madrid, 1608 (núm. 9), Llicencia donada en nom del rei per En Joan de Amezqueta (Valladolid, 26 setembre 1608); l'Aprovació de l'edició valenciana de 1605 (núm. 6), donada per Fr. Lluís Pellicer (Valencia, 18 juliol 1605); la Llicencia de la primera edició barcelonina (núm. 31), donada per Fr. Thomas Roca (Barcelona, 4 juny 1617), i la Dedicatoria, Pròleg i Versos de la primera edició (núm. 2). Els del segón, són : Portadella, Portada, Retrat de Cervantes i la Tassa, Llista de les errades a corregir, Aprovacions, Llicencia i Pròleg i Dedicatoria de la segona part (VII ff. + 1 s. n.).

El text del primer volum (ff. 146) conté tota la primera part (cap. 52); i el del segón (p. 153), la segona (cap. 74). A la fi de cada un es troba la Taula.

Aquesta edició copía el text de la núm. 1567.

En el pròleg es llegeixen lleus errors que fàcilment corregirà el llegidor.

2432 BERLINICKE, Rudolf. — Weder Glück noch Stern. Zur Erinnerung an Cervantes Todestag, 23 April. [36-IX. MC. III

Berliner Tageblatt, Berlín, 23 abril 1910.

Article cervantí, amb quelcom de biografía.

2433 KAUSSE, Hubert. — Das Eindringen von Cervantes' Novelas ejemplares in die deutsche Literatur. [36·IX. MC. III

Die Gegenwart, Berlín, 13 desembre 1913.

Breu estudi tractant de les *Novelas* i del *Curioso impertinente.*

2434 Etwas von Don Quijote und seinem Dichter. [36·IX. MC. III

Rhein und Ruhrzeitung, 27 setembre 1913.

Article tractant de l'esmentat llibre cervantí, il·lustrat amb la reproducció del quadre de García Ramos, amb l'episodi dels molins de vent; de Moreno Carbonero, el desafiament amb el biscaí, i de Jadraque, D. Quixot discutint amb el capellà i el barber.

ÍNDEX ALFABÈTIC *

* Per al millor maneig de l'Índex ha de tenir present el lector ço que s'ha dit en l'Advertiment : Que els noms d'autors, traductors, dibuixants, impressors, etc., van de VERSALETES; els geogràfics, «de rodó», i els d'obres i publicacions de *cursiva*. Així mateix s'ha de recordar que la numeració amb **negretes** fa referencia a la numeració correlativa de les edicions, i l'altra al tom i la pàgina on es troba el nom esmentat, i que els números amb exponent es troben descrits en l'Advertiment d'aquest tom.

Els noms de persona i entitats són transcrits d'ordinari en la mateixa llengua en què apareixen en els títols descrits.

A. A. 1022. — II : 426.
A. A. P. y G. 359.
A. B., gravador. 2262.
A B C, Madrid. 2077, 2102, 2159. — III : 374.
A. B. T. — V. Bulbena i Tosell, Antoni.
A Cluster of Lives. 2390.
A. G. D. de V. Y., 554. — II: 148.
A. G. S., gravador. 431.
A. L., traductor del *Quijote*. 732, 1709.
A. M. II : 426.
A. M. F. — V. Morel Fatio, Alfred.
A. O. — V. Opisso, Alfred.
A. P. III : 448.
A. R., músic. 824.
Aasen, Ivar. 947. — II : 432.
Abad, Domingo. I : 65.
Abadal, litògraf. 771.
Abascal. 1430. — III: 274.
Abate Pirracas. III: 231.
Abaurre y Mesa, José. 1457, 1490. — III : 138.
Abeja, Domingo. 1408.
Abella, M., dibuixant. 1687.
Aben-Hazam. III : 539.
Aberdeen. 1399.
Ablanedo, Bernardo Alonso, prev. I : 376.
Abreville. III : 78.
Academia, La, Madrid. 1089, 1097, 1128, 1129, 1133-1135. — II : 515, 518.
Academia Calasancia, La, Barcelona. 1631. — III : 218.
Academia cervántica española. Vitoria. 967.
Academia de Bellas Artes de San Fernando, Real, Madrid. 333, 1744, 1838. — III : 206, 257.
Academia de Buenas Letras de Barcelona, Real. 1303, 1396, 1645, 1744. — I : ix. — II : 395.
Academia de Ciencias de Cádiz. III : 81.
Academia de Ciencias Morales y Políticas, Real, Madrid. 1776, 1777. — III : 319.
Academia de la Historia, Real, Madrid. 232, 378, 378 *a*, 378 *b*, 382, 398, 1073, 1191, 1241, 1326, 1431, 1500, 1555, 1581, 1753, 2393. — III : 83, 261, 289.
Academia de la Historia, Valencia. I : 256, 280.
Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona, Real, 1303, 1592.
Academia de San Fernando, Real. — V. Academia de Bellas Artes de San Fernando, Real.
Academia de San Lucas, Roma. II : 159.
Academia Española, Real, Madrid. 308, 319, 344, 376, 394, 409, 445, 464, 472, 474, 542, 563, 663, 688, 769, 773, 784, 792, 793, 802, 804, 807, 844, 889, 891, 941, 997, 1001, 1062, 1143, 1146, 1149, 1169, 1211, 1218, 1235, 1265, 1297, 1307, 1312, 1356, 1367, 1404, 1479, 1480, 1485, 1489, 1492, 1547, 1549, 1562, 1562 *a*, 1581, 1626, 1752, 1754, 1757, 1767, 1803, 1914, 2037, 2048, 2052, 2113, 2172, 2413. — I : 39, 40, 52, 53, 325, 326, 328, 330, 342, 343, 355, 363, 372, 385, 387-389, 390, 396, 404, 405. — II vi, 1, 2, 5, 8, 19, 24, 27, 38, 39, 60, 65, 67, 77, 83, 91, 100, 102, 104, 110, 111, 117, 118, 120, 130, 136, 137, 150, 151, 153, 154, 158, 165, 167, 211, 222, 224, 228, 263, 282, 302, 319, 346, 443, 450, 475, 480, 481, 520, 522. — III: 3, 44, 45, 49, 56, 61, 67, 70, 74, 80, 90, 91, 100, 104, 135, 180, 257, 260, 261, 316, 317, 323, 359, 367, 372, 412, 422, 479, 546.
Academia Española, Real y Militar. — V. Academia Española, Real.
Academia Latina Matritense. 507, 510.
Academia Literaria de San Luis Gonzaga, Madrid. III: 277.
Academia Médico-Quirùrgica Aragonesa, Saragossa. III : 292, 313.
Academia Mexicana, Mèxic. III : 298.
Academia Provincial de Bellas Artes, Barcelona. I: ix.
Academia Real das Sciencias de Lisboa. 1701.
Academia Sevillana de Buenas Letras, Real. 964, 991, 1030, 1582, 1582 *a*, 1895, 2366, 2389. — III : 11.
Académica, La, tipografía. 1626. — III : 193, 208.
Académie Française, París. 1407.
Acción de Gracias a Doña Paludesia, La. 312.
Acero, Tomás. II : 478, 503, 533.

ACEVES, Rafael, músic. **959**.
ACHMET, personatge de *Michel Cervantes*. I : 382.
ACOSTA, Zacarías. **797**. — II: 336, 346, 347.
ACOSTA Y ZENEA, Francisco M. II : 438.
ACQUAVIVA, Julio, cardenal. **1918**. — II : 331, 361. — III : 215.
Acta de la sesión del Ayuntamiento de Jerez de la Frontera. **955**.
ADAM, gravador. **455-457, 484**. — II : 51, 79.
ADAM, Georgina M. **427**.
ADAMS, Abraham. **2203, 2359, 2361**.
ADAMUZ MONTILLA, Alfonso, prev. **9209**.
Adiciones a la Historia del Ingenioso Hidalgo D. Quijote de la Mancha. **639, 660, 1594**.
ADIMARO. I : 222.
Adventures of Arabella. — V. *Female Quixote, The*.
Adventures of Joseph Andrews, The. **2203, 2359, 2361**.
Adventures of Sir Launcelot Greaves, The. **369, 2360**.
ALFABA Y FERNÁNDEZ, Leopoldo. II : 470, 502, 503.
AFAN DE RIBERA, Fulgencio. II : 305.
AFAN DE RIVERA, Antonio. III: 238, 258.
AGAPITO REVILLA, Juan. **2117**.
Agente, El, Puerto Rico. III: 12.
AGNELLI, Pietro, tipògraf. **454**. — III : 366.
Agramunt. **326**.
AGUADO, Alejandro. II : 389.
AGUADO, E., impressor. **562**.
AGUADO, Juan, impressor. **986**.
AGUASVIVAS, impressor. **480, 2217**.
AGUIAR, Damiano d'. I : 11.
AGUILA, comte de l'. I : 326.
Aguilar. **1011**.
AGUILAR, Josep. III : 322.
AGUILAR, Pascual, llibreter i editor. **906, 1385, 1419, 1420**.
AGUILAR Y CUETO, José. I : 287.
AGUILERA, José M.ª. III : 177.
AGUILÓ, Mariàn. **1289**. — II: 501. — III : 467.
AHRIMAN. II : 423.
AICARDO, J. M. **1711, 1925**. — III : 244, 304.
AIVÀ, gravador. **2262**.
Akhbar, Alger. **918**.
ALABERN, Pablo, gravador. **543, 629**. — II : 138, 203.
Alacant, Alicante. **1393, 1590, 1643**. — II : 207, 472. — III : 257.
ALABERN, Joseph. —V. VIDAL, Cosme.
ALAMINOS, J., il·lustrador. **1313**. — III : 99.
ALARCÓN, Pedro Antonio de, II : 487.
ALARCÓN Y MENDOZA. — V. RUIZ DE ALARCÓN.
ALAS, Leopold. **1430**. — III: 287.
ALAUX, Th. **1935, 2299**.
ALAVA, José M. de. III : 40.
ALBA, C. II : 503.
ALBA, duc d'. I : 159.
ALBA, E., gravador. **999**.
ALBA, Justo R. II : 407.
Albacete. **1740**. — III : 257.
ALBERT, Cèlia. I : xx.
ALBERT, U., dibuixant. **2235**.
ALBERT I ISABEL CLARA EUGENIA, ducs de Bravant. I: **20, 34, 70**.
ALBIOL, José. III : 359, 361, 372.
ALBRECHT Y FIEDLER, editor. **1152**.
ALBRECHTA, C., impressor. II: 540.
ALBUERNE, M., gravador. **377, 544, 644, 730, 2212**. — III: 444.
Album cervantino aragonés. **1712**.
ALCALÁ, Jerónimo de. II : 337.
Alcalá de Henares. **994, 1019, 1047, 1079, 1148, 1163, 1448, 1468, 1587-1598, 1775, 1818, 1820, 2394, 2414, 2415, 2426**. — I : 3, 6, 25, 41, 69, 70, 211, 314, 351. — II : 250, 303, 311, 313, 326, 354, 364, 374, 401, 404, 406, 410, 423, 467-469, 473, 474, 488-491, 494, 496, 497, 499, 512, 514, 528, 537. — III : 134, 152, 174, 178-181, 205, 229, 235, 250, 251, 255, 257, 269, 275, 283, 286, 288, 501, 535, 546, 550.
ALCALÁ GALIANO, Pelayo, **1845**. — III : 294.
ALCALDE VALLADARES, Antonio. II : 497. — III : 53.
ALCAN, Félix, editor. **2116**. — I : XXI. — III : 22.
ALCÀNTARA, dibuixant. **382 *a*, 404**.
ALCÁNTARA, J. M., impressor. **888**.
ALCÀNTARA, Ordre d'. **14, 16, 17, 21, 23, 24, 24 *a*, 32-36, 38-42, 45, 47, 54, 55, 61, 66, 70, 73, 89**.
ALCAÑÍZ, marquès de. I : 27, 30, 33, 34, 43, 44, 59, 60, 81, 97, 225, 237, 348. — II : 51, 52, 147, 213, 221, 235, 310, 332, 348. — III : 19, 30.
Alcarria. II : 499.
Alcázar de San Juan. **1411, 1533, 1740, 2125**. — II : 196, 330, 473, 489-491, 496, 514, 515, 528. — III : 118, 134, 174, 235, 251, 255, 257, 283, 284, 288, 406, 412.
Alcides de la Mancha y famoso D. Quijote, El. **2197**.
Alcoy. III : 226.
ALDANA Y SÁENZ DE SANTA MARÍA, R. III : 298.
ALDREY, Fausto Teodoro de, impressor. **1083**.
Alegorías. **852**.
ALEGRE, M., gravador. **363**.
ALEGRET, dibuixant. III : 220.
ALEGRÍA, J. Martín, impressor. **720**. — II : 151.
ALEGRÍA Y CHARLAIN, impressor. **2372**.
ALEMÁN, Mateo. **2025**. — I : 37, 38. — II : 232, 237, 498. — III : 362, 397.
ALEMANY, Xavier. — V. HERP.
ALEMANY Y BOLUFER, José. III : 279.
Alemanya. I : 347.
ALEU Y FUGARULL, Juan, editor i impressor. **1146, 2085, 2118**. — III : 46.
ALFARACHE. — V. SAN JUAN DE ALFARACHE.
ALFAYA, llicenciat. I : 13.

Alfonso XIII. **1767**. — III: 180.
Alfonso, Luis. II : 428, 429.
Algarra, Josep. III : 184.
Alger, Argel. **918**, **1302**, **1403**, **1448**, **1586**. — I : 39, 382. — II : 346, 415, 425, 465, 495.—III : 65, 114, 206, 392.
Alguer. **2347**.
Algunos secretos del lenguaje y estilo del D. Quijote. **1343**.
Alhambra, La, Granada. **2152**, **2153**.
Alhambra, Gabriel, impressor. **871**, **872**, **959**.
Aliaga. I : 210.
Aliaga, fra Luis de, Inquisidor general. I : 40, 41. — II : 419, 423, 426. — III: 109, 254, 255.
Aliaga, Pere. **1900**[2].
Alicante. — V. Alacant.
Aliena. — V. Terraza y Aliena.
Aliena y C.ª. — V. Terraza, Aliena y C.ª.
Alifanfarón, personatge del *Quijote*. I : 195.
Alisal, Fernando del. II : 427, 428.
Almadraba de Zahara, La. III: 103.
Almagro. I : 372.
Almagro y Cardenas, A. III: 238.
Almanaque de Conferencias Culinarias, Madrid. **2399**.
Almanci, Ventura, traductor del *Quijote*. **1955**.
Almaraz y C.ª, impressors. III : 295.
Almeida, Felinto de. III : 305, 549.
Almería. **1319**.
Almirall i Forasté, Joan. III : 216.
Almoguera, Adrián de. **2044**.
Almoina Caballero, José. II: 503, 533.
Almudaina, La, Palma de Mallorca. **2186**. — III : 410.
Alomar, Gabriel. **1595**. — III: 383.
Alonso e hijos, impressors. **1880**.
Alonso, Benito F. III : 233.
Alonso Criado, M. III : 231.
Alonso-Gazco. III : 257, 288.
Alonso Laureles, Juan. I : 40
Alonso Madrazo, Albino. II: 503.
Alonso de la Paz, J. III: 535.
Alonso y Padilla, Pedro José, impressor i editor. **179**, **187**, **228**, **233**, **257**. — I : 209, 251, 256, 280.
Alós, Ramon d'. I : xx. — III: vii.
Alou hermanos, editors. **826**.
Alpériz, Nicolás, dibuixant. **1561**.
Alquife. — V. *Correo de Alquife, El*.
Alrededor del Mundo, Madrid. **2108**, **2169**.
Alrededor del Quijote. **1698** .
Altamira, comte d'. II : 321, 325.
Altamira, Rafael. III : 181.
Altenburg. **441**.
Altés, Francesc, impressor. **1353**, **1353** *a*.
Altisidora, personatge del *Quijote*. I: 116, 143, 174, 177.
Altona. **790**.
Alvarez, gravador. **404**, **411**, **621**.
Alvarez, viuda de A. **2049**, **2078**, **2112**, **2181**.
Alvarez, Angel María. II : 478.
Alvarez, Antonio, impressor. **35**, **44**. — I : 31, 61, 63, 69. — II : 315.
Alvarez, Baltasar. I : 60.
Alvarez, Melchor. II : 292.
Alvarez, Ursicino. II : 473.
Alvarez y C.ª. — V. Soler, Alvarez y C.ª
Alvarez y C.ª, Francisco, impressors. **1030**, **1147**. — III: 12.
Alvarez de Soria, Alfonso. III : 149, 254.
Alvarez Espino, Romualdo. I: 5. — II : 408-410, 446, 465, 471, 472, 497. — III : 66.
Alvarez Guerra, Juan. **1053**, **1086**, **1087**, **1127**. — II : 473, 490-492, 494, 515. — III: 174, 284, 309.
Alvarez Linde, Javier. II: 424.
Alvarez Martínez, U. **1112**.
Alvarez Quintero, Serafín. III : 264.
Alvarez Quintero, Serafín y Joaquín, comediògrafs. **1807**. — III : 280.
Alvarez y Sereix, R. II : 470, 471, 497.
Alvarez Sierra, José. II: 424, 453.
Alvarez Uceda, F. II : 424.
Alvisòpoli, impressor. **467**, **475**. — II : 68.
Alufre, Manuel, **1900**[2].
Alzine, J., impressor. **456**, **457**. — II : 51.
Allegri, Antoni. III : 457.
Allenpach, J., llibreter. **201**.
Alleu. — V. Black.
Alleu. — V. Lackington.
Alleu Bros. — V. Leavitt.
Allgemeine Zeitung, impremta. **1868**.
Allgemeine Zeitung, Munic. III: 296.
Allois, impressor. II : 125.
Amadís de Gaula. I : 6, 26, 53, 54, 108, 113, 138, 250, 256, 264, 271, 280, 283, 284, 299, 314, 315, 343, 370. — II : 22, 23. — III : 98, 107, 336.
Amante de las Bellas Artes, El. **555**.
Amante Liberal,. El — V. *Novelas ejemplares*.
Amaulry, Thomas, editor i impressor. **113**, **117**, **156**, **163**. — I : 136, 176, 182, 193, 221.
Amberes. — V. Anvers.
Ambrosoli, Francesco. **626**. — III : 64.
Amburger, Fr. **362**.
Amer, Victorià. **1395**.
Ametller, Blas, gravador. **377**, **382**, **474**. — II : 110.
Amezqueta, Juan de. I : 6, 13, 21, 336. — II : 111. — III: 550.
Amezua y Mayo, Agustín G. de. **2037**. — I : 28, 31, 32. — II : 315. — III : 367.
Amiel, Enrique Federico. III: 327.
Amills, G., gravador. **578**. — II : 164.

AMOR MEILAN, Manuel. **1596.**
AMPACH, Domherr von. II: 96.
AMRONDIN, Camrudin, traductor del *Quijote*. III : 18.
Amsterdam. **98, 99, 118, 121, 122, 127, 128, 131, 136, 137, 143, 145, 148, 159, 160, 162, 166, 168, 183, 184, 186, 193, 196, 202, 205, 206, 243, 258, 265, 268, 269, 290, 943, 2009, 2289, 2291, 2342-2345.** — I : 112, 144, 145, 149, 150, 154, 157, 161, 164, 165-167, 169, 176, 179, 186, 200, 205, 217, 240, 253. — II : 20, 242, 338. — III: 512, 513.
AMYOT, llibreter. **576, 577, 628, 656.** — II : 188.
Análisis de algunas bellezas del Quijote. **1802**
Análisis del Quijote. **568.**
ANAYA RUIZ, Francisco. **2156.**
Ancient Spanish Ballads. **486.**
Ancona. III : 68.
ANDALUCÍA, LA, impremta. **775, 2382.**
Andalucismo y Cordobesismo de Miguel de Cervantes, El. **2168.**
ANDOOR, M. **183.**
ANDRADA, Juan Gallo de. — V. GALLO.
ANDRADE, comte d'. — V. FERNÁNDEZ DE CASTRO, Pedro.
ANDRÉ, Eloy Luis. III : 233, 234.
ANDRENIO. — V. GÓMEZ DE BAQUERO.
ANDRÉS, personatge del *Quijote*. I : 115.
ANDRÉS, Juan. I : 269.
ANDREU. III : 410.
ANDREU, José María. **1088.**
ANDREWS, Joseph. **2203, 2359, 2361.**
ANDRIEUX, pintor. **726.**
ANDRIOLLI, dibuixant. **1407.**
ANGEL, M., dibuixant. **1469, 1483, 1496, 1505, 1527.** — III : 325.
Angenehmes Passe-Tems. **191,**
ANGOULÈME, duc d'. II : 71.
ANGULO EL MALO, comediant. I : 139.
ANICETO. I : 360.
ANJOU, duc d'. — V. FELIPE V.
Annales Politiques & Littéraires, Les, París. **1881.**
Annonay. II : 110.
ANSELMO, personatge del *Quijote*. I : 172. — II : 288.
Anselmo o «El Curioso Impertinente». **360.**
Anspach. **325.**
ANTEQUERA, Ramón. **786.** — II : 329, 372, 401, 402.
ANTERO, Dr. I : 360. — III: 209.
ANTÍA, Manuel Antonio de, traductor del *Quijote*. **949.** — III : 173.
ANTICH, José. **1597.**
ANTIMACO, Giulio, editor. II: 462.
Anti-Quixote, El. **418.**
ANTISCO, Gracian de. I : 68.
ANTOINE, B., gravador. **211.** — I : 199.
ANTOINE, Marc, editor. **136.**
ANTOMMARCHI DE ROJAS, Dorila. III : 230.
ANTÓN DEL OLMET, Luis. **1997, 2044.**
ANTONIO, arxiduc d'Austria. II : 64.
ANTONIO, Huberto, impressor. **12, 18, 27, 29, 45, 59.** — I: 20, 25, 34, 52, 54, 70, 85.
ANTONIO, infant don. I : 392.
ANTONIO, Nicolás. I : XVIII, 218. — II : 498.
ANTUNES, Thomas Quintino, impressor. II 509.
Anvers. **105, 125, 126, 164, 215, 275.** — I : 38, 56, 147, 148, 183, 240, 296. — II: 141.
ANZARENA, Christoval. **264.**
AÑIBARRO Y RIVES. M. M. II: 494.
AÐALSTEINN SVEINSSON, Jón. **914.**
APALATEGUI, P., tipògraf. **1729.**
APARICI GUIJARRO, Antonio. III : 471.
APARICI I PUIG, Rafael. III: 466.
Apéndice a la primera salida de Don Quijote. **354.**
APOLO, personatge mitològic. I : 35.
Apología de Miguel de Cervantes sobre los yerros que se le han notado en el Quijote. **422.**
APPERSON HEARST, Phoebe. III : 386.
APPLETON Y C.ª, D., editor i llibreter. **715, 723, 753, 831, 1150, 1220, 1243, 2121.** — II : 398.
APOLLINAIRE, Guillaume. **2412.** — III : 545.
APRÁIZ, Julián. **967, 1349, 1553, 1554, 1579, 1903, 1904, 1914, 1948.** — I : 27. — II: 44, 440. — III : 85, 173, 179-181, 185, 202, 257, 293, 316, 382, 383, 425, 539, 540, 546.
APULEI. I : 387. — II : 513.
Apulia. I : 331.
Apuntes cervantinos. **1686.**
Apuntes escénicos cervantinos. **1717.**
Apuntes para dos obras relacionadas con Cervantes. **2157.**
Apuntes sobre la verdadera patria de Miguel de Cervantes Saavedra. **1411.**
AQUESTELES, Ldo. — V. LICENCIADO AQUESTELES.
AQUILANO. III : 61.
AR. **1887.**
ARABELLA, personatge de *The Female Quixote*. **241, 392.**
Aragó. **5, 9, 14, 16, 89, 524, 525.** — I : 14, 27, 28, 30, 39, 57, 59, 80, 211.
Aragón. — V. Aragó.
ARAGÓN, José. **260.**
ARAGÓN, Marina de. **1552.**
ARAGÓN Y BORJA, fra Alonso de. I : 81.
ARAGONÉS, Juan. II : 498..
ARALUCE, Ramón de S. N., editor. **2083, 2315.**
ARAMBILET, Santiago. III : 259 260.
ARANDA, personatge de la continuació del *Quijote* feta per Filleau de Saint Martin. I: 194.
ARANDA, F., dibuixant. II: 160.
ARANGO, José Victoriano. II: 465.
Aranjuez. III : 383.

ARANTAVE, Alfonso d'. III : 268.
ARBELL. III : 364.
ARBER. I : 203.
ARBIB, impressor. III : 480.
ARBOLEYA, A. G. de. II : 407, 492.
ARBOLÍ Servando, canonge. **1062.** — III : 407.
ARBUTHNOT, Dr. John. I : 269.
ARC, Joan of. III : 533.
Arcadia della carità. **1254.**
ARCE, Julio César. III : 230.
ARCHELAUS, personatge de *Sancho Pança Gouverneur.* I : 177.
Archiv für das Studium der neueren Sprachen und Literaturen, Braunschweig. **1981, 1982.**
Archivo de Investigaciones Históricas, Madrid. **2021.** — III: 316, 374.
ARCIPRESTE DE HITA. — V. RUIZ, Juan.
ARCO, Alonso del. II : 446.
Arcobricense, El, Arcos de la Frontera. **1591.**
ARCOS, Vicente de. **10.**
Arcos de la Frontera. **1591.**
ARDANT ET C.ª, Eugène, impressors. **1069.** — II : 506.
ARESTÍ, Gabriel de. I : 129.
Arévalo. III : 417.
ARÉVALO, Mariano, impressor. **563.**
ARÉVALO, P., impressor. **1684.**
Argamasilla de Alba, Argamesilla. **20, 188, 192, 207, 257, 776, 777, 777 *a*, 797, 855, 1091, 1093, 1509, 1835, 1979.** — I : 37. — II : 313, 317, 318, 323, 329, 330, 341, 347, 358, 372, 494, 501. — III : 4, 83, 85, 152, 174, 180, 217, 227, 229, 254, 255, 305, 399.
Argel. — V. Alger.
ARGENSOLA, Bartolomé Leonardo de. **2024.** — I : 41. — II : 201. — III : 413.
ARGENSOLA, Lupercio Leonardo de. **2024.** — III : 240.
ARGUELLO, Alberto L. III : 239.
ARIAS, Cornelio. **1871.**
ARIAS, Eduardo, impressor. **1849, 1852.**
ARIAS DE LEÓN, Luis, **494.**— II 88.
ARIBAU, Buenaventura Carlos. **661, 678, 791.** — II : 68, 223, 311, 332, 508. — III: 217, 252, 368.
ARIBAU, impressor. **976.**
ARIBAU Y C.ª, impressors. **2392.** — II : 434, 449, 531.
ARIEL. III : 309.
ARIÑO, Francisco. III : 165.
ARIOSTO, Lodovico. **1126.** — II : 513, 528. — III : 457, 530, 533.
Ariosto e Cervantes. **1126.**
ARISTARCÀUS MASSO. **251.**
ARKSTE'E Y MERKUS, impressor. **243, 268, 269.**
ARMAS Y CARDENAS, José de (Justo de Lara). **1277, 1983, 2170.** — II : 161.
Armas de D. Quijote, Las. **1965.**
ARMENDÁRIZ. II : 464.
ARMENTEROS, María, editora. **106.** — I : 129.
ARMSTRONG. — V. WELFORD.
ARMSTRONG, C., gravador. **392, 400, 437, 466, 633, 634, 664, 703.** — II : 2, 3, 29.
ARNAL, Antonio. II : 421, 497, 520. — III : 536.
ARNAL, Pedro, dibuixant. **308, 769, 839, 1358.**—I : 325, 330.
ARNAULD. I : 212.
ARNAULD & C.º. — V. VIDELOT.
ARNAULT. II : 77.
ARNOUS DE RIVIERE Y C.ª, impressors. II : 482.
ARPA Y LÓPEZ, Salvador. II: 409, 465, 492.
ARRABAL, Francisco M. **1984.** — III : 207.
ARRAEZ MALTRAPILLO, EL. III: 231.
ARRAGUEL, Rabí Mosé. III: 539.
Arras. **82.**
ARREDANDO, Máximo de. III: 231.
ARRIETA. — V. GARCÍA DE ARRIETA.
ARRIETA, Emilio, músic. **800.**
ARROYO, Martín. II : 503.
ARSELINEAU, M. II : 159.
ARSENNE, Louis Charles, dibuixant. **574.**
ARSINDO. I : 69.
Art Jove, Barcelona. **1915.**
ARTANDRO, personatge de la *Galatea.* I : 69.
Arte, El, Sevilla. **1141, 1458.** — III : 138, 498.
Arte & Sport, Barcelona. **2126.**
ARTEAGA CAÑIZARES, José de. I : 114.
ARTIGAS, gravador. **1011, 1033, 1144, 1175, 1199, 1217, 1886.**
ARTIGAS, Primitivo. III : 550.
Artista, El, Madrid. **571, 572.**
ASCANIO, Julio. III : 340.
ASCASUBI, S., traductor del *Quijote.* III : 202.
ASCHNER, Karl Richard Waldemar. **789.**
ASENJO BARBIERI, Francisco. **763, 2387.** — II : 18, 296, 298, 402, 420, 438.
ASENSIO DE ALCÁNTARA, Joaquín. II : 435, 518.
ASENSIO Y TOLEDO, José María **805, 863, 893, 935, 960, 992, 1023, 1195, 1216, 1239, 1240, 1262, 1296, 1382, 1415, 1435, 1500, 1547, 2386, 2389.** — I : XV, 7, 8, 24, 56, 57, 198, 199. — II : V, 159, 258, 292, 297, 315, 317, 340-342, 355, 370, 373, 374, 378-380, 382, 384, 391-393, 401-406, 408, 410, 422, 425, 426, 437, 446, 450, 453, 468, 470, 471, 473, 475, 477, 500, 512, 517. — III : 22, 34, 40, 102, 103, 119, 128, 166, 174, 179, 182, 222, 225, 255, 307, 329, 532, 533.
ASHBEE, H. S., **1399, 1476. 1478.** — I : XXI, 127, 147, 232, 234, 238, 242, 279, 299, 301, 306, 314, 331, 375, 396, — II : 2, 8, 27-29, 39, 59, 70, 73, 74, 86, 88, 118, 136, 144, 145, 150, 163, 231, 266. — III : 258, 271, 432, 434, 437-441, 448, 450, 462, 465, 469, 474, 477, 489, 524.
ASHMEAD, Henry B., impressor. II : 482.
ASILO DE HUÉRFANOS DEL S. C. DE JESÚS, IMPRENTA DEL. **1808.**
ASÍN Y PALACIOS, Miguel. III : 539.

Asno ilustrado, El. **605.**
Asociación Patriótica Española. **1682.**
Asperne, J., impressor. **2361.**
Asselineau, Charles. **739.**
Assiayn, Nicolás de, impressor. **17, 21, 34, 40.** — I : 43, 60, 82.
Astorga. **1937.**
Astudillo Carrillo, Diego de. **776.** — II : 309, 312, 326, 328, 353.
Asúnsolo Martínez, Juan. **1688.** — III : 234.
Atalaya, H., dibuixant. **1354.** — III : 88.
Ateca. I : 211.
Ateneo, El, Sevilla. **992-994, 1022-1029.** — II : 396, 501.
Ateneo Barcelonés. III : 216.
Ateneo de Guatemala. **1812.**
Ateneo de Madrid. **1492, 1758, 1777, 1806, 1812, 2106, 2160, 2180.** — III : 153, 181, 229, 262, 272, 279, 282, 285, 286, 295, 425.
Ateneo de San Fernando, San Fernando. **1888.**
Ateneo de Vitoria. **1903.** — III : 85.
Ateneo Ferrolano. **1691.**
Ateneo Hispano-Americano, Buenos Aires. III : 381.
Ateneo Tarraconense de la Clase Obrera. **936, 965, 966, 2397.**
Atenes. **755, 2288.** — II : 413, 414.
Athenaeum Tulajdona, impremta. **946.**
Atheneum, The, Londres. **1921.** — II : 454.
Atienza y Medrano, A. III: 231.
A través del Quijote. **1984.**
Aubert, L., dibuixant. **483.**
Aubonini, M., editor. I : 166.
Aubovin, P. I : 142.
Aucher, Eloy, impressor. I : 91
Audiguier. — V. D'Audiguier.
Auger. II : 93.
August. I : 374.
Aureau, F., impressor. II :520. — III : 467, 469.
Aureli. I : 354.
Auria, Timolhe de. **86.**
Auristele. I : 73.
Austin, Ernest. **2154.**
Austria, arxiduquessa d'. —V. María Amalia.
Autenticidad del Jáurigui, La. **2052.**
Auvigny. — V. D'Auvigny.
Aveline, F. A., gravador. **215, 218, 252.** — I : 237, 241.
Avellaneda, Alonso Fernández de. — V. Fernández de Avellaneda.
Avellaneda, Francisco. II: 274.
Avellanedas «Don Quijote». **1942.**
Avenarius. — V. Brockhaus.
Avendaño, Tomás de. II : 281.
Aventuras de Juan Luis. **318.**
Aventura de los galeotes. Comedia. **1807.**
Aventuras de Rústico Di-Mas de Quincoces. **651.**
Avinyó, Avignon. **340.**
Avila. **1459.**
Avila, Francisco de. **1748.** — II : 285, 286. — III : 258, 259, 358, 508.
Avilés, Angel. III : 288.
Avisador Malagueño, Impremta del. **699.**
Avisaor Valensiá, El, impremta. **1971.**
Ayala. — V. Vargas Zapata, Antonio de.
Ayala, Bernardino de. I : 37.
Ayer y hoy de Miguel de Cervantes. **1110.**
Ayerbe, marquès d'. III : 56.
Aymamí, Joseph. III : 219.
Ayordi, J. M., impressor. **2253.**
Ayot, Manuel Lorenzo d'. **2414.** — III : 174.
Ayrer, H. **62.**
Ayuntamiento de Jerez de la Frontera. — V. *Acta de la sesión.*
Ayuntamiento de Valladolid. **1032.**
Aza, Vital. **1430.**
Azán Agá, Rei d'Alger. I: 354. — II : 346, 437.
Azán Bajá. — V. Azán Aga.
Azaña y Catarineu, Esteban. **1079, 2394.** — II : 490. — III : 536.
Azebedo, Baltazar de San Pedro. I : 186, 190, 195, 196.
Azevedo, vescomte de, traductor del *Quijote.* **1038.** — III : 80.
Aznar, impressor. **353.**
Azorín. — V. Martínez Ruiz.

B.**, Barón de. I : 285, 286.
B. A., gravador. **605.**
B. H. S. — V. Hernández Sanahuja.
B. V. D. M. — V. Vander Meer, B.
Baalde, llibreter. **265.**
Baba, Andrés, impressor. **53, 58.** — I : 80, 84.
Babieca, cavall del Cid. I : 6, 26, 53, 54, 108.
Bacci, L., traductor del *Quijote.* **1576.**
Bacon, gravador. **2365.**
Bacon, lord. **2234.** — III : 457.
Bachiller Avellanado. II: 494.
Bachiller Bovaina. — V. Martínez y Hernández.
Bachiller Cervántico, El.— V. Mainez, Ramón L.
Bachiller Engrava. — V. Engrava.
Bachiller Francisco de Osuna, El. — V. Rodríguez Marín, Francisco.
Baden, Carolina Luisa. I : 317.
Badía, Carlota de. **1507.** —III: 160.
Badía, Francesc, impressor. III : 160.
Bædeker, C., editor. **553, 587.** — II : 186.
Baena, duc de. — V. Fernández de Córdoba, Cardona y Aragón, Luis.
Baena Hermanos, impressors. **1586, 1740.**
Baeza. I : 351. — III : 251, 273.
Bärtigte Frauenzimmer, Das. **124.**
Bagaría, Lluis, dibuixant. III: 423.
Bagoth de la Bere, Stephen, il·lustrador. **1571.**
Baig Baños, Aurelio. **2046,**

2075, 2158. — I : 41. — III: 382, 383, 415.
BAILYE, Rvnd. Hugh. **212.**
BAILLY BAILLIÈRE, editor. **2013, 2037.**
BAILLY BAILLIÈRE, Carlos, editor. **1010.**
BAIN. — V. BELL I BAIN.
BAIN. — V. NINMO.
BAIRES, Carles. III : 231.
BAKER. I : 203.
BALACA, Ricardo, il·lustrador. **1176, 1530, 1530** *a*, **1530** *b*. — III : 4, 144, 171, 221, 277, 476.
BALACIART, D. II : 497.
BALAGUER, Víctor. **1289.**
BALART, Federico. **1599.** — III: 221.
BALÁS, Emiliano. III : 235.
BALBIANI, Antoni. II : 387.
BALBUENA, Bernardo de. II: 408.
BALDARAQUE, R., impressor. 991.
BALDASANO, Arturo, cònsol. **1247.** — III : 39.
BALDWIN, W., impressor i editor. **339.**
BALDWIN, CRADOCK AND JOY, editor i impressor. **465.**
BALDWYN, Charles & Henry, editor i impressor. **476.**
Baltimore. **408.**
BALUZE, Etienne. III : 539.
BALLANTYNE & COMPANY, James, impressor. II : 83, 398.
BALLANTYNE AND HANSON, impressor. III : 5, 16.
BALLARD, Christophe, impressor. **256.** II : 161.
BALLARNA, Telesforo F., III: 239.
BALLESTER, Joaquín, gravador. **308, 308** *a*, **321, 319, 344, 769, 1358.** — I : 325, 329, 343.
BALLESTEROS Y FAZ, Esteban. II : 491.
BALLÓ, Andrés. II : 489, 491. — III : 536.
BALLVÉ Y C.ª, Jaume, llibreter. **1289.**
BANCELLS PRAT, J. **2128.**
BANCES CÁNDAMO, Francisco. II : 280.
Bancos de Flandes, Los. **2000.**
Bandera Española en Argelia, La, Alger. III : 65.
BANK, Vander.— V. VAN DER-BANK.
BANKS O BANKER, dibuixant. **400, 437.** — II : 2, 3.
BAÑARES, comte de. — V. LÓPEZ DE ZÚÑIGA I SOTOMAYOR, Alonso Diego.
Baños de Argel, Los. — V. *Comedias y entremeses.*
BAÑULS, Vicens, escultor. III: 222.
BARADO Y FONT, Francisco, **1420.** — III : 109.
BARAHONA VEGA, Clemente. **2188.**
BARAJAS, comtes de. — V. ZAPATA, Diego i RIEDRER, Maria Sidonia.
Barataria. Ínsula esmentada en el *Quijote*. **571.** — I : 116, 130, 199, 239, 244, 279, 304, 323, 329.
BARBANT, gravador. **670.** — II: 231.
BARBER, Joseph, impressor. **249.** — I : 283.
BARBIER Olivier. I : XXI, 193, 218, 227, 285, 406. —III: 22.
BARBIERI, Francisco A. — V. ASENJO BARBIERI.
BARBIN, Claude, llibreter i impressor. **108, 110-112, 120.** — I : 131-133, 136, 142, 144-146, 150, 157.
BARBIN, veuve de Claude, llibreter i impressor. **134, 135.** — I : 158.
BARBO, Pedro. I : 81.
BARBOU, Alfred. III : 544.
BARBOU FRÈRES, impressors i llibreters. **1005.**
BARCAIZTEGUI, Xavier de, comte de Llobregat. **949.** — II: 433.
BARCELÓ, Francisco, gravador. **308, 308** *a*.
BARCELÓ, Juan, gravador. **769, 1358.** — I : 325, 329.
Barcelona. **31, 38, 43, 70, 72, 133, 172, 190, 242, 253, 254, 270, 271, 426, 449, 480, 530, 538, 539, 542, 543, 550-552, 558, 566, 568, 569, 573, 578, 580, 586, 604, 613, 617, 622, 629, 631, 635, 649, 650, 654, 655, 668, 731, 741-744, 748, 771, 780, 807, 808, 815, 816 826, 827, 836, 848, 857, 858, 897, 902, 920, 921, 948, 951, 952, 954, 972-980, 1000,** 1010^{2}, **1011, 1012, 1107, 1033, 1048, 1080, 1081, 1123, 1124, 1144-1146, 1164-1166, 1168, 1174-1176, 1185, 1186, 1198-1200, 1202, 1206, 1207, 1209, 1217, 1226, 1230, 1231, 1233, 1234, 1250-1253, 1264, 1273-1275, 1287, 1289, 1301, 1303, 1320-1324, 1331, 1337-1339, 1342, 1350, 1353, 1353** *a*, **1358-1360, 1376, 1378-1380, 1386, 1391, 1391** *a*, **1394-1397, 1410, 1412, 1423-1427, 1429, 1434, 1435, 1439, 1440-1444, 1446, 1448, 1449, 1460, 1470, 1474, 1475, 1482, 1487, 1487** *a*, **1488, 1500, 1501,** 1501^{2}, **1507-1513, 1529, 1532, 1534-1538, 1562, 1562** *a*. **1563, 1564, 1584, 1584** *a*, **1593-1646, 1648-1673, 1675-1678, 1692, 1740, 1765, 1913, 1915-1917, 1933, 1938-1940, 1957, 1958, 1995, 1996, 2007, 2009, 2014, 2015, 2040, 2058, 2064-2066, 2083, 2087, 2090-2096, 2120, 2124, 2126-2147, 2199, 2209, 2217, 2257, 2270, 2270** *a*, **2270** *b*, **2277, 2277** *a*, **2280, 2292, 2295, 2296, 2302, 2303, 2306, 2315, 2332, 2369, 2374, 2385, 2410, 2416, 2417, 2431.** — I : III, IV, VII, VIII, XI-XIII, XVI, XXI, 6, 7, 10, 19, 23, 24, 26, 40, 45, 52, 56, 57, 62, 67, 69, 97-99, 194, 195, 198, 209, 225, 237, 238, 240, 264, 271, 274, 276, 283, 293, 334, 351, 371, 389. — II : 44, 53, 139, 166, 173, 206, 225, 228, 267, 269, 277, 279, 281, 282, 285, 286, 290, 292, 305, 318, 320, 323, 326, 346, 347, 375, 378, 379, 395, 410, 426, 437, 463, 465, 486, 501. — III : 3, 76, 86, 87, 107, 110, 122, 123, 133, 153, 160, 168, 179, 180, 193, 204, 214, 233, 229, 237, 245,

257, 259, 267, 268, 408, 411, 414, 449, 490, 507, 528, 536, 550.
Barcelona-Gracia. III : 46.
BARCELONA, comte de. **5, 2297.**
BARCIA, Angel M. **2017, 2019.** — III 290.
BARCIA, Roque. **799.**
BARCIA CABALLERO, Juan. III: 233, 234.
BARCLAY, Frederich Maude. **460.**
BARCO, Carlos del. II : 499.
BARCO LÓPEZ, viuda de, impressor. **425, 448.**
BARDOUX, Jules, impressor. I : 332.
BARES, M. A. III : 231.
BARETTI, Josep, **281**[2], **342.** — I : 361.
BAREZZI, impressor. **62, 68.** — I : 95.
BARGAS MANRIQUE. — V. VARGAS MANRIQUE, Luis.
Bari. **2016, 2038.** — I : 28.
BARLÉS Y LLOPIS, Venanci. **1289.**
BARNETO, V., dibuixant. **999, 1128.**
BARNO, E., dibuixant. II : 530.
BAROJA, Pío. III : 383.
BARON, B., gravador. **198, 212, 247.**
BARRANCO, Bernardo, dibuixant. **308, 308 *a*, 327, 376, 447, 643, 769, 1358.** — I: 325, 329, 330, 349. — II : 40.
BARRANTES, Vicente. II : 424.
BARRAU, Laureà, pintor. **1430.** — III : 125, 129.
BARRÉ, R., impressor. III : 72.
BARREIRO CAUCELO, J. III: 242.
BARRERA, Jaume, prev. (Quirze d'Oliva). **2091.** — III: 394.
BARRERA, Tomàs, músic. **1964, 2430.**
BARRET, W., editor. **13.**
BARRIO, Evaristo, il·lustrador. **2073.**
BARRIOBERO Y HERRÁN, E. **1721, 1727, 1736, 1755, 2161.** — III : 243, 426.
BARRIONUEVO. II : 286. — III: 508.
BARRIOS. II : 329.
BARRIOS, Ainé, llibreter. **297.**
BARRIOS, Teof., llibreter. **497, 576, 577, 656.**
BARROS, Alonso de. II : 68, 222, 236, 247. — III : 36.
BARROSO, Carlos, traductor del *Quijote*. **924, 945.** — II : 402, 405, 418, 431.
BARROW. III : 457.
BARTER, W. G. T. **24, 2205.**
BARTH, Gaspar. II : 105, 209, 315.
BARTHE, Alfredo. III : 239.
BARTHÉLEMY, Auguste, impressor. **514.** — II : 106.
BARTHIO. — V. BARTH, Gaspar.
BARTOLÍ. — V. PERTIERRA.
BARTOLO GALLARDETE. **693.** — II : 246.
BARTON COLB. I : 203.
BARTRINA, Jesús. III : 311.
BARTRINA, Joaquín M.ª. I : 371. — II : 129, 354, 473.
BAS Y CORTÉS, V. II : 496.
BASCH, Johs., impressor. III: 480.
Basel, Basilea. **114, 115.** — I: 366.
BASILIO, personatge del *Quijote*, i de la continuació feta per Filleau de St. Martin. I: 143, 194, 239, 355. — II : 2.
BASSE, Gottfried, editor. **502.**
BASSET, T., impressor. **107.**
BASSOMPIERRE, Jean François, llibreter. **229, 250, 267, 283, 288, 323.** — I : 252, 272, 304, 339, 383.
BASTELN VAN DER SOHLE, traductor del *Quijote*. **83, 97.** — I : 402. — II : 358.
BASTIANINI, René. III : 381.
BASTIDA, Mateo de la, editor. **86, 95, 96, 2337.** — I : 111, 114, 121, 122.
BASTINOS, Juan y Antonio, editors. **1207, 1250, 1380.**
BASTÚS Y CARRERA, Vicente Joaquín. I : 334, 335. — II: 138, 157, 307. — III : 116.
Batalla Naval, La. I : 353.
BATLLE, Joan Bta., llibreter. **1395.**
BATLLÉS Y BERTRÁN DE LIS, M. III : 208.
BATTERSBY, R., impressor. **129.**
BATTEUX. Carlos I : 47.
BAUDOUIN, llibreter. II : 93. — III : 505.
BAUDRY, editor i llibreter. **497, 576, 577, 610, 628, 656, 672, 760, 1035.** — II : V-VII, 163, 166, 188, 231, 263, 283, 303.
BAUDRY. — V. DRAMARD, BAUDRY & C.ª.
BAUMSTARK, Reinhold, traductor de *Novelas ejemplares*. **849, 1031.**
BAUS, Joaquina, actriu. II : 297.
BAUSE, J. F. gravador. **263.**
BAUSER, relligador. **777.**
BAYLE. I : 230.
BAYLIS AND LEIGHTON, impressors. II : 155.
BAZÁN, Alvaro de, marquès de Santa Santa Cruz. II : 67, 68. — III 161, 255.
BAZÁN MONTERDE, Tomás. **2092.**
BAZIN, René. III : 303.
BEAUMARCHAIS, Pierre A. C. de. **1355.**
BEAUME, Pedro, impressor. **450.**
BEAUMONT. III : 258, 420.
BEAUMONT, baró de. — V. B**, baró de.
BEAUVAIS, gravador. III : 432.
BECCARI, G. **2074.**
BECCLES. — V. CAXTON PRES.
BECERRA, Pablo, editor. **1747.**
BECKER, Gustav. **1981, 1982.**
BECKET, T., impressor. **272, 2353.**
BECQUER, Gustavo Adolfo. II: 487. — III : 397, 413.
BÉDELET, Amédée, llibreter. **2229.** — II : 387.
BÉDELET, Léonie. III : 453.
BEDMAR, marquès de. I : 144.
BEERBOHM. III : 183.
BEGÓN, C. L. **208, 211.**
BEIN, J., gravador. **484.** — II: 79.
BÉJAR, duc de. — V. LÓPEZ DE ZÚÑIGA Y SOTOMAYOR, Alonso Diego.
BÉJAR, duquessa de. — V. PIMENTEL, María Josefa Alfonso.
BEJARANO, Dr. Eloy. III : 276, 291.

Belianis de Grecia. I : 6, 26, 53, 54, 138, 188, 250, 256, 264, 271, 280, 283, 284, 299, 314, 315, 343, 370. — II: 22, 23.
BELISA, personatge de la *Galatea.* I : 69.
BELKASSEM BEN SIDERA, traductor del *Quijote.* II : 414, 416.
BELMONTE BERMÚDEZ, Luis de. III : 21.
BELMONTE MULLER, Guillermo. **1278.** — III : 12.
BELPUCHE, senyor de. — V. FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA, CARDONA Y ARAGÓN, Luis.
BELTRÁN Y COLÓN, Juan (SANSON CARRASCO). **312.**
BELVER, Juan. II : 471.
BELZ-NIEDRÉE, relligador. **11.**
BELL AND DALDY, editors. **829.**
BELL AND SONS, G., editors. **2010, 2060.**
BELL Y BAIN, impressors. II: 397.
BELLAMONTE, marquès de. I: 260.
BELLE-ISLE, comte de. I : 242.
BELLENGER, G. dibuixant. II: 460.
Bellezas de medicina práctica. **589.**
BELLIER ET Ce, A., impressors. III : 79.
BELLMONT, V. II : 428.
BELLO, Andrés. II : 490. — III : 83.
BELLONI, Ulderico, traductor de *Novelas ejemplares.* **1072, 1077, 1121, 1122.**
Bellver, castell de. **1291.**
BELLVER, Blas, impressor. **2373.** — III : 527.
BELLVER, Germán de. III : 394.
BELLUGA. **72.**
BEMADRO. III : 298.
BEN-AMAR. **101.**
BEN JONSON. III : 457.
BENALCAÇAR, comte de. — V. LÓPEZ DE ZÚÑIGA I SOTOMAYOR, Alonso Diego.
BENALCANFOR, vescomte de, traductor del *Quijote.* **1073.** — III : 85.
BENAVENTE, Jacinto. **1963.**
BENAVENTE Y CANTOR, Juan. II : 492.
BENAVIDES Y NAVARRETE, Francisco de Paula, Arquebisbe de Saragossa. **784.**
BENDICHO, Javier de León. II : 405.
BENEDICTO, José Manuel. **1815.** — III : 232.
BENEDUTO, gravador. **714.**
BENEKE, Juan Basilio Vilelmo, editor. **464.** — I : 405. II : 57, 132.
BENENGELI, Cide-Hamete, suposat autor del *Quijote*, **173, 177, 211, 341, 352, 367, 368, 558, 639, 887, 2206.** — I : 143, 174, 193, 194, 198, 203, 204, 214, 228, 250, 251, 264, 271, 280, 283, 284, 299, 314, 343, 360, 409. — II : 11, 22, 23, 196, 221, 373, 428, 435, 442.
BENENGELI, Cid Asam-Ouzad. — V. DÍAZ DE BENJUMEA, Nicolás.
BENET & SOL, llibreters i impressors. **1707, 1708.**
BENITO, Enrique de. **1909.**
BENKOWITZ, Karl. Fredr. II: 19.
BENLLIURE, Mariano, escultor. III : 250, 322.
BENVIST, gravador. **424.**
BENOT, Eduardo. **1489, 1722 1778, 1845, 1888.** — III : 151, 153, 179.
BENOT, Elceario. III : 179, 257.
BENSLEY, Tomás, impressor. II : 206, 252.
BENTIVOGLIO, Cornelia, protagonista de *La Señora Cornelia.* **230, 2145.**
BENTIVOGLIO, Ginevra. III: 539, 540.
BENTLEY, Richard, editor. **679.**
BENZION, Alexander, traductor del *Quijote.* **2311.**
BERARDE, O BERARDO, Juan Bautista. **87.** — I : 111.
BÉRANGER. **1355.**
BERBEDEL, senyor de. — V. GONZÁLEZ XIMÉNEZ DE URREA.
BERDEGUER, A., impressor **2374.**
BERENGENA. — V. CHIT HAMETE BERENGENA.
BERENGUER. II : 87.
BERENGUER, Angel. III : 311.
BERG, C. G. II : 62.
BERGAMÍN, Fabio. III : 179.
BERGEN, Alexander. **768.**
BERGER, D., gravador. **310, 2311.**
BERGER, Tjard W. **1960.**
Berger extravagant, Le. **78.**
BERGERON. I : 71.
BERGHEIM, baró. **768.**
BERGNES, Antonio, impressor. **604.** — II : 148, 164, 184, 197, 205, 214, 269, 277.
BERGNES Y C.ª, Antonio, impressors. **538, 539, 543, 550-552, 566, 586, 617, 622.**
BERGROTH, G., editor. **1074.**
Berkeley. **2069, 2082.**
BERLANGA. III : 539.
Berlín. **307, 345, 389, 413, 429, 441, 469, 535, 537, 615, 698, 740, 754, 908, 970, 1269, 1370, 1539, 1539², 1941, 1953, 1977, 2012, 2067, 2068, 2218, 2263, 2419-2422, 2432, 2433.** — II : 35, 276, 304, 354, 358, 380, 409, 412. — III : 97, 469, 500.
Berliner Tageblatt, Berlín. **2067 2422, 2432.**
BERLING, C. F., impressor. **614.**
BERLING, Ed., impressor. **1007.**
BERLING, Fr., impressor. **911.**
BERLINIEKE, Rudolf. **2432.**
BERMÚDEZ, Antonio. III : 309.
BERMÚDEZ, Cean. **1291.** — I: 39, 41.
BERMÚDEZ CARVAJAL, Fernando. I : 27, 30, 33, 34, 43, 44, 59, 60, 81, 97, 225, 237, 348. — II : 51, 52, 147, 213, 221, 236, 310, 332, 348. — III : 19, 30.
BERMÚDEZ DE CASTRO, J. II: 160. — III : 135, 529.
BERNARD, gravador. **1334, 2224.**
BERNARD, Henry. III : 240.
BERNADES, Ramón. III : 233.
BERNARDIN-BECHET, llibreter. **761, 2262.**
BERNARDINO Y CAO, impressors. II : 456.

Bernardo, El. I : 69.
Beronius, Víctor Hjalmar. **1007.**
Berrueta, Martín D. **2073.** — III : 382.
Berst, Th., dibuixant. **2311.**
Bertall, C. A. dibuixant. **845, 881, 1119, 1037, 1152.** — II : 335.
Bertall et Forest, il·lustradors, **2062.**
Berthelin, Jean, llibreter. I: 105.
Berthet, L. S., gravador. **303, 347.**
Berti, T. I : 70.
Bertran, Marc Jesús. **1600, 2320.** — II : 296. — III : 175.
Bertrán y Altés, impressors. **2281.**
Bertrán Rubio, E. **1601.**
Bertrand, gravador. **2224.**
Bertrand, E. **1204.**
Bertrand, E., cònsol de França. III : 18.
Bertrand, J. J. A. **2116.** — I : xxi, 307, 374, 402. — II : 10, 19, 25, 26, 36.
Bertuch, conseller. I : 323, 357.
Bertuch, Friedr. Just., traductor del *Quijote*. **289, 310, 337, 384.** — I : 307, 310, 331, 396. — II : 182, 358. — III : 402, 493.
Berwick y Alba, duc de. **2174.** — III : 283, 422.
Besançon. **1398.** — III : 133, 455.
Besozzo, Alberto, llibreter. **67.**
Best Leloir, Andrew, gravador. **594, 599, 617, 622, 624, 626, 633, 682, 703, 882, 1067, 1299, 2248.**
Betancourt, Miguel. II : 373.
Bétera, vescomte de. — V. Dasi, Pasqual.
Betis, Salvatore. II : 159.
Betolaza, Raimundo I. de, impressor. **967.**
Bettesvorth, Arthur, impressor. **150, 180, 182.**
Bevilacqua, Matteo di. **471.**
Beyle. **1430.**
Bezón, impressor. II : 354.
Biarritz. **1531.** — III : 172, 173.
Biart, Lucien, traductor del *Quijote*. **1117, 1118.** — II : 525, 532.
Bibel, Louis Auguste. **209, 273.**
Bibliografía crítica de las obras de Miguel de Cervantes Saavedra. **1401.**
Bibliographie de la France. **1004.**
Bibliographisches Institut, Leipzig. **832.** — III : 464.
Biblioteca Arús, Barcelona. **1448.** — III : 134, 482.
Biblioteca del Ateneo Barcelonés, Barcelona. II : 160.
Biblioteca de Boston. I : 45.
Biblioteca de Catalunya, Barcelona. **426, 1849, 2071, 2072, 2088, 2309.** — I : iii, vii, ix, xi, xii, xiv, xx, xxiii, 189, 240, 341, 369, 370, 386, 408. — II : viii, 43, 47, 53, 160, 173, 184, 185, 232, 234, 235, 238, 276, 277, 280, 285, 300, 304, 312, 325, 330, 332, 336, 338, 347, 355, 367, 373, 375, 380, 382, 383, 391, 394, 410, 401, 416, 418, 420, 424, 433, 437, 442, 443, 445-448, 457, 466, 493, 497, 498, 513, 516, 531, 545. — III : 1, 4, 12-14, 19-21, 25, 27-30, 34, 42, 46, 51-53, 58, 59, 67, 73, 74, 80-87, 97, 98, 101-104, 108, 111-113, 115, 117-120, 124, 125, 135-137, 141, 143, 148, 151, 158, 162, 165, 181-184, 187-189, 196, 197, 200, 205, 207-209, 211-216, 218, 219, 221-230, 232-236, 238, 240, 243, 247, 256, 260, 266, 267, 269, 274, 277, 288, 290, 291, 294, 296, 300, 303-305, 307, 309, 212, 314-318, 320, 321, 323, 325-327, 329, 331, 334-338, 342, 343, 345, 348, 351, 352, 354, 355, 358, 359, 361-363, 366, 370, 373, 379, 380, 385, 388, 389, 393, 395, 396 399, 402, 403, 405-408, 410, 412, 413, 415, 418-420, 423, 424, 426-428, 439, 446, 447, 449, 451, 455, 456, 467, 468, 471-475, 475-479, 481-483, 492, 493, 497-500, 503.
Biblioteca Cervántica Bonsoms. v, vii.
Biblioteca Cervántica L. Rius. **25.**
Biblioteca Científico-Literaria. **1154-1162.**
Biblioteca Colombina, Sevilla, **988.** — III : 316.
Biblioteca del Congrés, Washington. I : 8.
Biblioteca E. Toda a Escornalbou. **1968, 2203, 2333, 2339-2343, 2345, 2347, 2348, 2350-2352, 2356, 2359, 2360, 2363, 2365, 2368, 2370, 2377, 2379, 2390, 2398** *a*, **2401, 2423.**
Biblioteca de Instrucción y Recreo, Imprenta de la. **983.**
Biblioteca de Mello. — V. Sellière, baró de.
Biblioteca Municipal de Madrid. III : 249.
Biblioteca Nacional de Buenos Aires, **1526.** — I : 42. — III : 167, 168, 213.
Biblioteca Nacional de Lisboa. **1961.** — III : 200.
Biblioteca Nacional, Madrid. **1728.** — I : xiii, xix, 10, 11, 13, 16, 18, 19, 23, 24, 26, 29, 36, 42, 45, 47, 51, 52, 54, 55, 57, 58, 62, 72, 75, 76, 79-81, 83, 84, 99, 100, 104-106, 108, 109, 111, 113, 114, 116, 123, 124, 127, 128, 130-132, 134-140, 144-150, 152-154, 156, 157, 162-165, 171, 172, 178, 181, 182, 184, 185, 188, 189, 196, 197, 204, 207, 208, 212, 214, 215, 217, 222, 223, 228, 230, 233, 236, 239, 247, 248, 251-253, 255, 257-259, 261, 262, 264, 266-268, 271, 273, 279, 281, 283-285, 287, 289-291, 296, 298-301, 306, 310, 311, 314, 316-318, 325, 331, 337, 338, 344-347, 357, 359, 363, 377, 380, 382-385, 390, 395-397, 400-402, 405-407. — II : vi, 4, 5, 9, 11, 13, 18, 22-25, 28-34, 37, 40, 41, 43, 46, 48-50, 56-58, 60-62, 66, 70, 72, 74, 76, 79, 84-86, 90-93, 96, 98, 100,

106, 112, 113, 115, 119-122, 125-127, 130-133, 136, 138-144, 153-156, 163, 166-168, 170, 175-177, 181, 183, 187, 192-197, 199, 200, 203, 205, 206, 210-213, 216-220, 223 225, 227-231, 239-241, 243-246, 248, 249, 251-255, 258, 259, 264, 265, 267-271, 273, 277, 278, 283, 228, 294, 295, 304, 316, 317, 322-325, 333-335, 343, 344, 349-352, 357, 359, 365, 366, 376, 377, 385-388, 397, 398, 400, 411-413, 429, 430, 432, 541, 442, 456-459, 461, 479, 481-484, 505-507, 509, 510, 524, 525, 534-538, 540. — III : 74, 110, 191, 248, 284, 289, 290, 400, 456, 458, 465, 479, 480, 482.

Biblioteca Palatina de Parma. I : 254.

Biblioteca Perojo. **1130.**

Biblioteca Pluma y Lápiz. **1501**[2].

Biblioteca Provincial Universitaria de Barcelona. I : 3.

Biblioteca Pública Provincial de La Plata. **1515.**

Biblioteca Real, Madrid. **14, 399.** — I : 352.

Biblioteca Salvatella. **1331.**

Biblioteca de San Isidro, Madrid. II : 44.

Biblioteca de Santa Genoveva, París. II : 180.

Biblioteca Universal Ilustrada. **999.**

Bibliotheca Heberiana. **85.**

Bibliothèque Choisie. París. **526.**

Bibliothèque des Collèges. París. **547.**

Bibliothèque Mazarine. París. III : 505.

Bibliothèque Nationale. París. **1244, 1318, 1351, 2285.** — I : XIII, XV, XIX, XXI, 8, 13, 21, 23-26, 33, 34, 36, 44, 47, 52-54, 61, 65, 67, 70-72, 75, 77, 79, 80, 82, 83, 87, 89, 90, 92, 95, 98, 100, 101, 104, 105, 108, 112, 114, 117-120, 123, 125, 129, 131, 132, 134-137, 140, 144, 145, 147, 148, 152, 153, 156, 163-165, 167, 169, 182, 184, 188, 189, 197, 201, 205-207, 214, 215, 217, 221, 224-226, 228, 229, 232, 239, 241, 242, 250, 253, 257, 261, 262, 266, 273, 275, 278, 287, 289, 291, 292, 300, 301-303, 309, 311-313, 316-319, 324, 328, 337, 340, 346, 349, 352, 354, 359, 363, 365, 380, 382, 390, 392, 395, 397, 406, 407. — II : VI, VII, 4, 9, 10, 13-15, 18, 24, 26, 31, 34-36, 40, 43, 48, 49-52, 56, 57, 66, 72, 76, 77, 79, 84, 91-93, 99, 106, 107, 112, 113, 121, 122, 125, 127, 128, 134, 135, 141-147, 153, 154, 156, 163, 166, 168, 170, 171, 175, 177, 178, 181, 187-189, 199, 202, 205-210, 212-214, 218-221, 223, 225, 227, 228, 230-232, 239-241, 244-246, 248, 250, 253-256, 259, 263-265, 267-270, 272, 274, 283, 284, 294, 295, 305, 306, 322, 325, 333-336, 344, 351, 352, 357, 359, 365, 366, 368, 376-378, 385, 388, 398, 399, 412, 415, 430, 432, 434, 442, 456, 459, 460-462, 482, 483, 486, 488, 506, 507, 511, 523, 525-527, 537, 538, 542-545. — III: 68, 72, 173, 449, 456-460, 462, 480, 506.

Bibouste, Jean, gravador. II: 173.

Bichard, D. A. **2278.** — III: 477.

Bicheron, P. **536.**

Bidelo o Bidello, Juan Bautista, editor i impressor. **10, 22, 56.** — I : 82.

Biedermann, F. B., François. **607, 647.** — II : 186, 212, 418.

Biedma, Patrocinio de. II : 409.

Biehl, Charlotta Dorothea, traductora del *Quijote* i *Novelas ejemplares*. **290, 311, 810.** — II : 122.

Bien tardío, El. **837.**

Bienveno, François, llibreter. **2333.**

Bigaut, gravador. **421.**

Bilac, Olavo. III : 305, 549.

Bilbao. **1477, 1980, 2070.**

Bilbao, Ajuntament de. III: 268.

Bilbao, Gonzalo, pintor i dibuixant. **1430, 1561.**

Billard, R. i P. — V. Barbier, Olivier.

Billing and Sons, Ltd., impressors. I : 197.

Biographie Littéraire des Romanciers Célèbres. **518.**

Biographies of Eminent Men. **2234.**

Birt, S., impressor. **182, 225.**

Bizot, Prudent, gravador. **163, 199.**

Bizzoni, tipògraf. II 508.

Blaas. **1430.**

Black, Adam and Charles, editors. XXII, **1390, 1400, 1571.**

Black and Son, impressors. **465.**

Black, Kingsbury, Parbury and Allen, impressors. **465.**

Black, Parry and Kingsbury, impressors. **2361.**

Blackfriars. III : 258.

Blackie & Sons, Ltd., editors. **1472.**

Blackwood and Sons, editors i impressors. **1188.** —III : 10.

Blades, East & Blades, editors. I : XXI. **1476, 1478.**

Blaicklocke, Laurence, editor. **77.**

Blake. III : 457.

Blanc. II : 235.

Blanc y Cortada, Adolf. II: 367.

Blanchard, gravador. **576, 581, 598.**— II : 149, 150, 163.

Blanchard, editor. **2235.** — I : 196.

Blanchier, Carlos. III : 327.

Blanco, Alejandro, gravador. **472, 1358, 1399.** — II : 66.

Blanco Asenjo, R. **2274.**

Blanco Belmonte, M. R. **2051.**

Blanco y Fernández, B. III : 239.

Blanco García, Francisco, agustí. III : 187, 539.

Blanco Herrero, Manuel. II : 438.

Blanco Lunos, impressor. **910, 914.**
Blanco y Negro, Madrid. **1723, 2103, 2114.** — III : 370.
Blanco de Paz, Juan. I : 39, 40. — II : 300, 301, 307, 355, 437. — III : 398.
Blandanda. **211.** — I : 198.
Blandon, S., impressor. **263**[2].
Blankenburg, Friedrich v. III : 402.
Blanquel, Simón, editor. **697.**
Blas, personatge de *El tío Gil Mamuco*. I : 368.
Blasco, Rafael. II : 427.
Blasco Ibáñez, Vicente. **2314, 2317.**
Blauer, gravador. **633, 634, 664, 703.**
Blázquez, Antonio. III : 257.
Bleuet, llibreter. **285.**
Blois. II : 91.
Blot, Charles, impressor. III: 456.
Bloud & Ce, editors. **2028.**
Blount o Blounte, Ed., editor. **13, 30, 50.** — I : 55, 76, 109, 128. — III : 117.
Blumentein, baró de. — V. B.**, baró de.
Bluson, Pedro, impressor. II: 288.
Bobadilla, Emilio (Fray Candil). **2103.** — III : 383.
Bobadilla, Papis de, personatge de l'obra d'aquest nom. **524, 525.**
Bocca, Fratelli, editors. **2056.**
Boccaccio, Joàn. **457.**
Bochsa, Robert, músic, II : 130, 354.
Bodas de Camacho, Las, sarsuela de García Cuevas. **824.**
Bodas de Camacho, Las, sarsuela. **1510.**
Bodas de Camacho el Rico, Las, comèdia. **333.**
Bodas de Dulcinea, Las, comèdia de Grau i Gual. **1869.**
Boeckholt, Baltes. **98, 99.** — I : 124, 146.
Böhl de Faber, C. **1044, 1552.** — II : 487.
Böhmer. III : 539.
Boerhaave, Armand. II : 171.
Boëtius, C. F., dibuixant i gravador. **189, 236, 263.**
Bövillerot, Jeremías, impressor. **76.**
Bofarull y Brocá, Antonio de. **1146.** — II : 536.
Bofarull y Sans, Francesc de. III : 539.
Bogotà. **1540, 1679, 1680.**
Bohemia. I : 242.
Bohigas de Argullol, Joaquín. **1862.**
Bohn, Henry G., editor. **633, 664, 703, 718, 725.** — II : 252.
Boig de las Campanillas, Lo, sainet. **815.**
Boily, gravador. **335.**
Boissel, C. **356.**
Boix, E., gravador. **533.**
Boix, J., impressor. **612.**
Boixet, Ezequiel. **1536, 1603.**
Boj Pichla, J. — V. Pichla, J. B.
Boletín de la Biblioteca Pública de la Provincia de Buenos Aires, Buenos Aires. **1515-1518.**
Boletín de la Real Academia Española, Madrid. **2106.**
Boletín de la reproducción foto-tipográfica... del D. Quijote. **902.**
Boletín-Revista del Ateneo de Valencia. **938, 996.**
Boletín de la Sociedad Castellana de Excursiones. Valladolid. **2117.**
Boletín del Tercer Centenario de la muerte de Cervantes, Madrid. 2163.
Boletín del III.r Centenario del Quijote. **1587.**
Boletín de la Unión de Impresores, Madrid. **1770.**
Bolívar, pintor. III : 289.
Bolonya, Bolonia, Bologna. **652, 2009.**
Boll, K., impressor. III : 97.
Bollettino di Topografia e Statistica del Comune di Napoli. **2055**[2].
Bom. **265.**
Bomba, La, Barcelona. **1123.**
Bombay. **321.**
Bonafé, Matías. **1602.** — III: 219.
Bonanni, Giacomo, gravador. **575.**
Bonaparte, José. II : 401, 474. — III : 536.
Bonard, dibuixant. **208, 209, 239.**
Bonaventure et Ducessois, impressors. II : 250, 253, 257.
Bonet, Juan Antonio, llibreter. **82, 89, 106.** — I : 114, 129.
Bonet, Juan Pablo. II : 242. — III : 291.
Bonet y Amigó, Joaquim. III: 208.
Bonilla y San Martín, Adolfo. **1710, 1758, 2000, 2082.** — I : 5 41, 42, 62. — III : 150, 243, 264, 316, 354.
Bonnant, impressor. **349.**
Bonnard, dibuixant. **185, 238.** — I : 207.
Bonnardel, J. y P., editors. **195.**
Bonneau. III : 237.
Bonneau, Félix. **8.**
Bonnet, Vicente, impressor. **1295.**
Bonniers, Albert, editor i impressor. **1044, 1484.** — II : 487. — III : 149.
Bonnington, dibuixant. **2365.**
Bono Serrano, G. II : 423.
Bonosio Piferrer, Francisco, editor. **702.**
Bons, Raymundo, editor. **133.**
Bonsal, Conrad & Co., editors. **408.**
Bonsoms i Sicart, Isidre. **1396, 1403, 1438, 1451, 1452, 1463-1465, 1478 *a*, 1506, 1509, 1524, 1592, 1600, 1626, 1645, 1708, 1839, 1863, 1864, 1839, 1938, 1944, 1970, 1972, 2000, 2132.** — I : III, VII-IX, XI-XIV, XVII, XX, 3, 6, 11, 13, 26, 30, 35, 50, 53, 55, 57, 59, 65, 73, 75, 82, 89, 91, 107, 108, 124, 135, 147, 156, 166, 172, 184, 185, 187, 198, 199, 202, 215, 216, 221, 226, 227, 265, 275, 331, 334, 346, 367, 368, 372, 375, 408. — II : 10, 18, 22, 28, 29, 32, 34, 35, 40, 48, 51, 74, 78, 82, 84, 87, 106, 119, 128, 131, 136,

138, 139, 142, 144, 165, 180, 181, 184, 201, 209, 212, 226, 240, 253, 265, 273, 313, 390, 395, 400, 401, 445, 488, 500, 515, 518, 536, 541. — III: 32, 37, 72, 78, 88, 91, 110, 113, 134, 138, 206, 210, 222, 223, 227, 358, 408, 410, 435, 444, 445, 461, 482.
Bonz Erben, A., impressor. III : 198.
Booker, J., impressor. **2361.**
Bookman, The, Londres. **1702.**
Boos, L. V. — V. Van den Bos, Lambert.
Boosey and Sons, editors. **486.**
Boosey, T., editor. **427, 446.**
Borbón, Carlos de. **8.**—II : 429.
Borbón, Isabel de., reina d'Espanya. II : 468.
Borbón y Braganza, infant Sebastián Gabriel de. **776.** — II : 307, 309.
Bordeaux. — V. Burdeus.
Bordeaux, Henri. III : **327.**
Bordelet, editor. **239.** — III: 405.
Bordelon, Laurent. I : 170.
Bordonada, C. II : 497.
Borgese, G. A. **2185.**
Borgia, Lucrezia. III : 533.
Bori, M., litògraf. **745.**
Borja, Cèsar. **1733.**
Borja i Aragón, venerable Lluïsa de. III : 245.
Borja-Moncayo, Luis Alberto de. **2094.**
Borobia, R., músic. III : 244.
Borrás, José. III : 239.
Borrás de Palau, J. III : 394.
Borrell, Juli, pintor. III: 221, 305.
Borrero Echevarría, Esteban. **1698.**
Bory de Saint Vicent, coronel. II : 77, 84.
Bosarte, Isidoro. **1554.** — II: 44. — III : 153, 185, 203, 317, 438, 540.
Boscán, Juan. I : 367. — III: 525.
Bosch, Antonio. **2258, 2270, 2270** *a*, **2270** *b*, **2277, 2277** *a*.
Bossange Padre, llibreter. **507.**
Bossange Padre y C.ª, llibreters. II : 101.
Bossange et Comp., Martin, llibreters. II : 78, 85, 101.
Bossange y Masson, llibreter. **445.**
Bossuet, J. B., III : 457, 530.
Boston. **582, 593, 669, 809, 844, 878, 897, 984, 1293, 1377, 1951.** — I : 45, 203. — II : 229, 365. — III : 62.
Boucher, F., dibuixant. **221, 222, 222** *a*, **288, 375.** — I : 244, 245.
Bouchon Dubournial, H., traductor del *Quijote*. **424, 484, 490, 491, 598, 659, 705.** — II : 21, 75-78, 85, 180, 186, 219.
Bouchot, dibuixant. **2221, 2224.**
Boudet, G., editor. **1354.**
Boudon, J.-A., impressor. **596.**
Boughton, Kath^{n}. **214.**
Bouillon. **276.**
Bouillon, E., llibreter i editor. **1552.**
Boulanger. L. II : 331.
Boulazac. III : 137.
Bouquet, E., editor. **265.**
Bouret, Ch., llibreter. **1201, 1283^{2}.**
Bourges. I : 285. — II : 143.
Bourget, Paul. III : 327.
Bourlet, Carlo, traductor del *Quijote*. **1580.** — III : 202.
Bouscal Guyon, Guerin de, comediògraf, II : 338.
Bousquet y C.ª, Marc-Mic, editors. **215, 218, 252, 2351.**
Bouttats, F., gravador. **125, 164, 275.** — I : 115, 116.
Bovaina, bachiller. — V. Martínez i Fernández.
Bovinet, Edme, gravador. **493, 528, 597.** — II : 88.
Bovinet et Cie — V. Giraldon.
Bowle, John. **302, 313, 342, 1203.** — I : 16, 205, 288, 320, 333-337, 361, 387, 405. — II : 13, 65, 83, 102, 132, 151-153, 158, 170, 211, 307, 528. — III : 17, 20, 78, 190, 191, 295, 353.
Boyd. — V. Oliver.
Boyer d'Argens, marquès J. B. de. I : 218.
Boyle, Henry. I : 152, 184, 197. — III : 457.
Boynton, G. W., gravador. **582.** — II : 167.
Boys, T., dibuixant. **2365.**
Bracamonte, Antonio de. I: 211.
Bradbury and Evans, impressors. II : 195.
Bradel, P., gravador. **299, 303, 347.**
Bradford, Carles F. **582, 1293.** — III : 61, 62, 66, 104.
Bradshaio, R. **406.**
Braga, Teòfilo. II : 517. — III: 240.
Bragge. I : 185.
Brahme Voyageur, Le. **574.**
Bram del ruch, Lo. **1253.**
Bramante. III : 457.
Brandes, Georg. **2067.**
Brandi, M., gravador. **377, 644.**
Branguli, gravador. **744, 1048.** — II : 279.
Brangwyn, F. A. R., dibuixant i gravador. **2404, 2405.**
Braña, Ramón A. de la. **1724.**
Braunfels, Ludwig, traductor del *Quijote*. **1245, 1575.** — III : 38.
Braunschweig. **1919, 1981, 1982.**
Bravant, ducs de. — V. Albert i Isabel Clara Eugenia.
Bravo, Emilio. II : 233.
Bravo, Miguel. III : 239.
Breda. **262.**
Breitkopf & Härtel, editors. **2326.**
Bremen. **1960.**
Bresslau. **237.**
Bretell, J., impressor. II : 66.
Bretón, Tomás, músic. **1824.** — III : 250, 285.
Breton y Vedra, Luis, traductor del *Quijote*. **1073.**
Bretschneider & Regenberg, editors. **1576.**
Breukelerwaert. **221.**
Breve estudio sobre el estado social que refleja el Quijote. **1922.**
Brevière, gravador. **594, 599, 617, 622, 624, 626, 633, 658, 703, 704, 1067, 1299, 2248.**

Briand, llibreter. **438, 439.** — II : 88, 179.
Briand, P. C., llibreter i editor. **493, 528.**
Bridges, Harry, traductor de *Novelas ejemplares*. — **178.** I : 200, 235.
Brière. II : 446.
Brieva, Simón, gravador. **317, 319, 327, 331, 331 *a*, 344.** — I : 343, 349, 352.
Brifaut. II : 77.
Briga, Real. I : 255.
Brigman, doctor. III : 175.
Brihuega. **1681.**
Brimeur, J. **1926.** — II : 353, 380. — III : 22, 453, 460, 461, 477.
Brimmer and Co., impressors. **2211.** — III : 444.
Briocense, El, Brihuega. **1681.**
Briscol, Samuel, impressor. I : 202.
Bristol. **178.** — I : 235.
British Museum, Londres. **1962.** — I : xiii, xv, xix, xxi, 8, 11, 13, 16, 18, 19, 21, 23-26, 29, 30, 32-34, 36, 42-45, 47, 51-55, 57, 58, 61, 62, 64-68, 70-72, 74-77, 79-85, 87-89, 91, 92, 94-97, 100-102, 104-106, 108-110, 112-114, 116, 118, 120, 123, 125, 127-132, 134-137, 140, 141, 144-150, 152-154, 156, 157, 161, 163-167, 169-171, 173, 176-178, 181, 182, 184, 185, 188, 189, 191-193, 197-200, 204-209, 213, 214, 216, 217, 220, 223-226, 228, 229, 232, 233, 235-237, 239, 241, 242, 248, 250-253, 257, 259, 261, 262, 264, 266, 267, 270-273, 279, 281-285, 287, 289, 290, 292, 293, 297, 299-304, 306, 307, 311-314, 317-319, 322-324, 328, 332, 337-340, 344, 345, 347, 349, 352, 354, 357, 359, 363, 365, 375, 377, 380, 382, 384, 385, 390, 392, 393, 395-397, 400-403, 406, 407, — II : vi, 3-10, 12-14, 16, 18, 22-26, 28-31, 33-36, 40, 41, 43, 46-52, 55-58, 60-62, 66, 70-74, 76, 77, 79, 84-90, 92-94, 96, 98, 107, 109, 112, 113, 119-122, 125, 127, 128, 130-135, 138, 141-143, 145-147, 153-156, 163, 166, 168, 170, 171, 175-177, 179, 181, 183, 184, 186, 188, 189, 192, 195-197, 199, 200, 202, 203, 205-210, 213, 214, 219, 223, 225-228, 230-232, 236, 239-241, 244-246, 248-250, 254-256, 258-262, 264-272, 277-279, 283-285, 294, 295, 304-306, 317, 322, 323, 325, 333, 335, 336, 343-345, 349-352, 357-359, 365-366, 375, 376, 385-389, 397, 398, 400, 411, 412, 415, 416, 430-432, 434, 442, 456, 457, 459, 461-463, 479, 481-488, 506, 507, 509, 510, 511, 524-527, 536-540, 542-545. — III : 54, 180, 437, 440, 453, 456, 458, 460, 470, 475, 480, 544.
Briz, Francesc Pelai, traductor del *Quijote*. II : 367, 464.
Broadhurst, Thomas. **261.**
Broca, L., relligador. **1284.**
Brocar, impressor. III : 195.
Brocas, llibreter. **296.** — I: 262. — III : 405.
Brockden, Charles. III : 529.
Brockhaus, F. A., editor. **504, 600, 603, 752, 817, 862, 968, 1219.** — II : 182, 184, 282, 283, 349, 378, 412, 440, 441. — III : 24.
Brockhaus y Avenarius, llibreters. **628.** — III : 188.
Brodard, Paul, impressor. **2408.** — II : 92, 94. — III : 106, 341.
Broedelet, Willem, editor. **142.**
Broekhuysen, G. V., traductor del *Quijote*. **127.**
Broma, La, Barcelona. **1323.**
Broma pesada de Miguel de Cervantes, Una. **925.**
Brome, Charles, impressor. **119.**
Bromley, W. gravador. **376.** — II : 29.
Broncart, J. F., editor. **2340, 2341.** — III : 512.
Brooks, H. S. II : 426.
Brotherton, J., editor. **165.**
Brotonne, F. de, traductor del *Quijote*. **598, 659, 705.** — II : 76, 180, 219, 220. — III : 79.
Brouta, Juli. **2419.**
Brown, Josep, gravador. **679.** — II : 237.
Brown and Company, editor. **809, 878.**
Brown, W. H., dibuixant. **2205, 2211.** — III : 441.
Browne, D., impressor. **214, 225.**
Browne, J. I : 171.
Brownell, George G. **1967.**
Bruce, personatge de *Historia de Bruce y Emilia*, **431.**
Brünn. II : 307.
Brugada, A. de, dibuixant. II : 173.
Brugnot, Mme., impressor. II : 194.
Brun, Luis. **1725.**
Brunel Mac-Carthy, Sophia. **321.**
Brunet, gravador. **285.**
Brunet, J. C., bibliògraf. I: 50, 103, 108.
Brunete, Joseph, dibuixant. **308. 769, 1358.** — I : 325, 329. — II : 39.
Bruno, Pascual, impressor. II: 287.
Brunswich.—V. Braunschweig.
Brusi, viuda e hijos de Antonio, impressors. **573.**
Brussel·les. **8, 12, 18, 27, 29, 45, 59, 90, 103, 129, 141, 267, 283, 355, 375, 401, 840, 897, 2009.** — I : xvi, 7, 20, 21, 23, 25, 44, 53, 56, 71, 84, 85, 115, 119, 127, 130, 132, 135, 137, 140, 151, 156, 217, 220, 238, 252, 298, 324, 347, 387-389. — II : 48, 93, 291, 326. — III : 45, 428.
Brydone. — V. Lowe.
Buchan, John. **2401.**
Buchanan. III : 457.
Buchbinder, E., impressor. III : 462.
Buckingham, marquès de. I: 75, 109, 128, 204. —III: 117.
Buckley, Sam, impressor. **130.**
Buda-Pest. **522, 884, 946, 2094.** — II : 242, 388, 432.
Budén, Eduardo L. III : 234.

Budzilowicz, gravador. **1334, 2223, 2224, 2230.**
Bueno, Jerónimo, llibreter. II: 79, 402.
Bueno, Juan José. **2389.** — III : 533.
Bueno, Manuel. III : 274, 275.
Bueno, Tomás, impressor. **955.**
Buenos Aires. **1290, 1371, 1461, 1470, 1482, 1526, 1594, 1682, 1683, 1949, 2007, 2071, 2072, 2076, 2094, 2149, 2170, 2296.** — I : 42, 392. — III : 179, 222, 381, 492.
Bugallal, Isidoro. III : 233.
Bulacan. III : 50.
Bulbena y Tosell, Antoni, traductor del *Quijote* i *Novelas ejemplares*. **1353, 1353** *a*, **1378, 1391, 1391** *a*, **1410.** — III : 27, 28, 85, 87, 101, 110, 216, 349.
Bulmer and Co., W., impressors. **466.** — II : 59.
Bull, John. **2363.** — I : 55.
Bulletin Hispanique, Burdeus. **1502, 1514, 1918, 2148.** — III : 168.
Bumpus, J., editor. **482.** — II : 74.
Bungay. III : 479.
Bunyan. III : 531.
Burdet, Agustín. gravador. **490.** — II : 78, 82.
Burdett, S., llibreter. **582,593.**
Burdeus. **280, 412, 450, 1082, 1335, 1403, 1502, 1514, 1918, 2148, 2299.** — II : 45, 91, 92, 173, 297. — III : 79.
Burell, J. II : 497.
Burgas, Josep. III : 220, 223, 224.
Burgillos, senyor de la vila de. — V. López de Zúñiga y Sotomayor, Alonso Diego.
Burgos. **1049, 1462, 2059, 2073.** — II : 530. — III : 140.
Burgos, Javier de, comediògraf. **1790.** — II : 409.
Burgos, Miguel de, impressor. **485, 506, 589.**
Burgos, M. L. gravador. II: 390.
Burgos, viuda de, impressor. **695.**
Burguillos, senyor de la vila de. — V. López de Zúñiga i Sotomayor, Alonso Diego.
Burke, Thomas, gravador. **432.** — II : 28.
Burke, Ulick Ralph, traductor del *Quijote*. **907, 1068, 2398, 2398** *a*.
Burla burlando... **2104.**
Burlington Mews, impressor. II : 237.
Burnell, Ph. D., A. C. **217.**
Buscapié, El. **673, 674, 679-681, 688, 694, 725, 792, 807, 997, 1143, 1193, 1264, 1312, 1331, 1434, 1524, 2228, 2287, 2302, 2376.** — II : 141, 232-234, 237, 238, 243, 246, 247, 265, 266, 312, 317, 333, 334, 343, 417, 456, 480, 502, 513, 530, 534. — III : 12, 46, 69, 76,1 28, 166, 233, 234, 359, 404, 415, 481, 488, 529.
Buscapié cervantino, El. **1524.**
Buscapié de las Lecciones de Literatura de D. Francisco Navarro y Ledesma. **1948.**
Buscapié del Buscaruido, El. **694.**
Buschere. I : 20.
Buscón, Juan. — V. Boixet, Ezequiel.
Busilis, El, Barcelona. **1275.**
Bustillo, Eduardo. **865.** — II: 382.
Bustinga, E., traductor del *Quijote*. III : 202.
Butenschoen, Johann Friedrich. **351.** — I : 367. — III: 402.
Butler, Samuel. **476.**— II : 69.
Butler & Tanner, tipògrafs. III : 324, 475.
Butlletí de l'Ateneu Barcelonès. III : 408.
Butlletí de la Biblioteca de Catalunya, Barcelona. 2132.
Butlletí de l'Orfeó Català, Barcelona. **2416.**
Byalick, H. N., traductor del *Quijote*. III : 367.
Byrne, William, gravador. **400, 437.** — II : 2, 3.
Byron, lord. III : 471.

C., traductor del *Quijote*. **736.**
C. A. B. **556.**
C. C. — V. Collop.
C. D. — V. Cadillan de Lagarde.
C. & H., llibreter. **566.**
C. L., traductor del *Quijote*. **2265.**
C. O., gravador. **1152.**
C. P. II : 426.
C. V. II : 519.
Caballero, Fermín. **627.** — II : 200, 261, 289, 393, 402, 403.
Caballero, Manuel, músic **787.**
Caballero, Ricardo. II : 465.
Caballero del Febo. I : 6, 53, 54, 108. — II : 22, 23.
Cabello y Lapiedra, Luis M.ª. **1775.**
Cabezas Moriel, Ruperto. II: 491.
Cabos sueltos. **1945.**
Cabot, gravador. **999.**
Cabra, comte de. — V. Fernández de Córdoba, Cardona y Aragón, Luis.
Cabrera, Ferràn, escultor. III: 226.
Cabrera, R. L., editor. **1561.**
Cabrera, Ramón. II : 475.
Cabrerizo, Mariano de, impressor. **694.**
Cabrinety, José, dibuixant. **1430.**
Cadamosto, Pablo Emilio. I: 87, 95. — II : 462.
Cadell, T., editor, llibreter i impressor. **281² 322, 362, 460, 463, 466, 492.**
Cadell and Davies, editors, impressors i llibreters. **443, 465, 2361.**
Cadillan de Lagarde. III: 22.
Cádiz. **8, 459, 4 62, 532, 673,674, 680, 766, 851, 886, 887, 903, 922, 981, 1014, 1034, 1050, 1051, 1325, 1451, 1452, 1463-1465.** — I : xvi, 5, 40, 41, 194, 297. — II : 54, 246, 316, 371, 372, 402-404, 407-409, 422, 452, 474, 495, 529. — III : 74, 135, 257.
Cagaian de Missamis. III: 51.
Cailleau, impressor. I : 316, 317.

CAILLOVE, Jacques, editor. **79**, **81**. — I : 105.
CAIRASCO DE FIGUEROA, Bartolomé. II : 404.
CALAHORRA Y LA CALZADA, bisbe de. — V. MONESCILLO, Antolín.
CALANDRELLI, M. III : 231.
CALATRAVEÑO, doctor. III: 291.
CALCAÑO, José A. II : 422.
CALCAÑO, J. R. III : 276.
CALÇA, Francesc. III : 515.
CALDARA, Antoni, músic. III: 521.
CALDERÓN. **1430**.
CALDERÓN, Mme. III : 529.
CALDERÓN, Alfredo. **1604**. — III : 222.
CALDERÓN, Juan. **720**. — II: 151. — III : 191, 347.
CALDERÓN, Luis Francisco. I: 61, 64-67, 70, 72, 87, 186, 201, 213, 277, 339, 340. — II : 6, 222, 262.
CALDERÓN DE LA BARCA, Pedro. **667**, **861**, **982**, **1032**, **1355**. — I : 250, 367. — II: 286, 287, 290, 364, 447, 450, 451. — III : 266, 525.
Calendari Català, Barcelona. **948**.
California. **2082**. — I : 62.
CALÓN E HIJO, vídua de, impremta i llibreria. **1982**.
CALONGE, Señor de. — V. FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA, CARDONA Y ARAGÓN, Luis.
CALVERT, Albert F. **1704**.
CALVETE DE ESTRELLA, Juan Cristóbal. II : 141.
CALVI O CALVIN, Joan. III: 402, 457.
CALVO, Daniel. III : 239.
CALVO, Juan, notari. I : 13.
CALVO, Rafael, còmic. II: 297. — III : 32, 264.
CALVO Y PELARDA, Manuel. **1263**.
CALVO Y REVILLA, Ricardo, còmic. II : 297.
CALZADA, Bernardo María de. **430**.
CALZADA, Rafael. III : 231.
CALLEJA, personatge de *El Quijote de los Siglos*. II : 499.
CALLEJA, Julián, metge. III: 237, 257, 292.
CALLEJA, Rafael, músic. **1987**.
CALLEJA, Saturnino, editor. **1483**, **1496**, **1527**. — III : 325.
CALLEJO, J. II : 502, 503.
CAMACHO, personatge del *Quijote*. **532**. — I : 143, 194, 239, 244, 355, 405.
CÁMARA, Fr. Tomás J. III : 35.
CAMARASA, marquès de. **2043**. — III : 370.
CAMARÓN, Josephus, dibuixant. **277**, **294**, **702**.
CAMARÓN, P., dibuixant. **378**, **378** *a*, **378** *b*, **702**.
CAMBA, Julio. **1726**. — III : 212.
Cambridge. **492**, **582**, **593**, **680**, **1978**, **2241**. — II : 344. — III : 61.
CAMBRONERO, Carlos. I : 518. — III : 98, 539.
CAMILA LUCINDA. III : 2106.
CAMOENS, Luis de. **1493**. — I: XV. — III : 525.
CAMP, Federico. **2129**.
Campana de Gracia, La, Barcelona. **1632**.
CAMPELLO, Antonio. I 336.
CAMPILLO. III : 539.
CAMPILLO, Narciso. **1430**. — II : 465. — III : 181, 281.
CAMPINS, Pablo, impressor. **190**. — I : 277.
CAMPION, Arturo. III : 172.
CAMPO, C. del. III : 231.
CAMPO, Mariano del. II : 503.
CAMPO WEYERMAN, Jacob, traductor del *Quijote*. **222**, **222** *a*. — I : 245.
CAMPOAMOR, Ramón de. **1430**. — III : 194.
CAMPUZANO HERMANOS, impressors. **2274**.
CANA, Fèlix. III : 220.
CANALEJAS, Federico. **1430**, **1758**.
CANALEJAS, Francisco de P. **1129**. — II : 382.
CANALEJAS, Josep. III : 264.
CANALES, P. II : 407.
CANDELA ARDID, J., músic. **1790**.
CANÉ, Miquel. III : 231.
CANELLA SECADES, Fermín. II: 518. — III : 539.
CANEVESES, Juan Bautista, editor. **69**.
CANIBELL, Eudald. **1567**, **1567** *a*. — III : 113, 195, 229, 322, 482.
CANO, Alonso, pintor. II : 464.
CANO, Carlos. III : 31.
CANO, Eduardo, dibuixant. **805**. — II : 342.
CANO, Leopoldo. II : 409, 490. — III : 180, 187, 238, 276.
CANO Y CUETO, Manuel. II: 439, 453, 477.
CANONE, G., tipògraf. III : 315.
CÁNOVAS DEL CASTILLO, Antonio. II : 372. — III : 10, 153, 278.
Cantabria. **363**. — I : 375, 376.
CANTO, Francisco del, impressor. I : 37.
CANTON. III : 29.
CANYELLES, Magí. III : 297.
CAÑAL Y MIGOLLA. III : 539.
CAÑAMAQUE, Francisco. II: 471.
CAÑETE, Manuel. II : 447.
CAÑIZARES, Diego de. I : 111.
CAÑIZARES, Joseph de. **2198**, **2210**, **2216**. — I : 254. — II : 287, 289. — III : 443, 446.
CAO. — V. BERNARDINO Y CAO.
CAPALDO, Francisco. **540**.
CAPE, relligador. **136**.
CAPILLA, senyor de la vila de. — V. LÓPEZ DE ZÚÑIGA I SOTOMAYOR, Alonso Diego.
Capilla del Relator o del Oidor, La. **1775**.
Capítulo de los galeotes, El. **2045**.
Capítulo del Quijote, Un. **1457**.
Capítulos que se le olvidaron a Cervantes. **1398**.
CAPMANY, Aureli. **2417**.
CAPMANY I MONPALAU, Antonio de. II : 215, 282. — III: 217, 255, 261.
CAPORALI, Cesare. I : 36. — III: 540.
CAPOZZOLI, Raffaele, traductor del *Quijote*. **1357**. — III : 90.
CAPUZ, Tomás Carlos, gravador. **779**, **999**.
CARABBA, R., editor. **2074**.

CARACAS. **1083**, **1235**. — I : 38.
CARAN D'ACHE, Emmanuel Poiré, dit., dibuixant. **1414**.
CARAVANTES. **1093**.
CARBÓ, Juan Francisco. II: 281.
CARBONELL, José. III : 304.
CARBOULT, R., dibuixant. **392**.
CARCEDO, P., dibuixant. **2287**.
Cárcel de Sevilla, La, entremès. II : 311, 316, 327, 369, 544. — III : 96, 391.
CARCER I DE SUBIES, Enric de. III : 242.
CARCOMO, José, traductor del *Quijote*. **1336**.
CARDENIO, personatge del *Quijote*. I : 116, 119, 130. — II: 230, 267, 288.
CARDERERA, Vicens, dibuixant. II : 195, 519. — III : 244.
CARDONA, R., tipògraf. **1620**.
CARETA Y VIDAL, Antoni. II: 367.
CARIZAL, personatge de *Sancho Pança gouverneur*. I : 177.
CARLE-MANY. II : 80, 284. III : 80.
CARLES, Emile. **1952**.
CARLETON & Co., G. W., llibreters. **1002**.
CARLO EMMANUELE DE SAVOYA. I : 41.
CARLOS, personatge del *Licenciado Vidriera*, de Moreto. I : 238.
CARLOS, infant d'Espanya. **333**.
CARLOS III, rei d'Espanya. **253**. — I : 276, 311.
CARLOS IV, rei d'Espanya. II: 149.
CARLOS V. — V. BORBÓN I ESTE, Carlos.
CARLOS DE BORBÓN, el Infante. **2178**.
CARLOS E HIJO, A. de, editors. **988**.
Carlsruhe. **289**, **337**.
CARMENA Y MILLÁN, Luís. III: 180, 539.
Carmona. III : 74.
CARMONA, Manuel Salvador, gravador. **319**, **344**, **1358**, **2212**. — I : 343, 444.
CARNAUD Y SIMONIN, impressor. **494**.
CARNER, Sebastiá J. III : 221.
CARNICERO, Antonio, dibuixant. **308**, **308** *a*, **309**, **312**, **319**, **320**, **344**, **376**, **404**, **407**, **447**, **769**, **1358**. — I : 325, 328-331, 343, 355. — II : 8, 28, 39, 42, 43.
CARNICERO, Isidro, dibuixant. **319**, **320**, **344**. — I : 343. — II : 8, 39, 42.
CARO. III : 327.
CARO, Ana. II : 280.
CARO, E. III : 303.
CARON, gravador. **484**, **490**, **491**. — II : 78, 82.
CARPENETO, marquès de. **106**.
CARRACIDO, José R. III : 233, 234, 237.
CARRASCO, Gabriel. III : 177. 152.
CARRÉ ALDAO, Eugenio. III: 233, 234.
CARRERA, Salvador. **1606**.
CARRERAS. **356**. — I : 371.
CARRERAS, Jaime. **715**.
CARRERAS, Luis. **1080**, **1320**, **1321**, **1418**. — II : 360, 426, 512. — III : 120, 124, 179.
CARRERAS Y ARTAU, Tomàs. **1692**. — III : 211.
CARRERAS BULBENA, Josep R. **2416**.
CARRERAS CANDI, Francesc. **1379**, **1396**. — III : 110, 117, 150, 216, 223.
CARRERAS Y GONZÁLEZ, editors. III : 373.
CARRERE, Emilio. **1727**.
CARRERO, Nicomedes. III : 179-181.
CARRETERO, Arturo gravador. **1469**, **1483**, **1496**, **1505**, **1527**.
CARRILLO, Joseph. **2349**.
CARRILLO DE ALBORNOZ, Maximino. **1352**. — III : 89, 377.
Carro de la Muerte, El. **1964**, **2430**.
CARS, gravador. **185**, **208**, **209**, **238**, **239**.
Carta a Don Diego de Astudillo Carrillo. II : 309, 312, 315, 326.
Carta bibliográfica. **875**.
Carta crítica al autor de las notas de D. Quijote. **2206**.
Carta crítica sobre «Don Quijote en América». **1947**.
Carta en castellano con posdata políglota. **399**.
Carta escrita por D. Quijote de la Mancha a un pariente suyo. **357**.
Carta ... injuriosa a la buena memoria de Miguel de Cervantes. **348**.
Cartagena. **1684**. — III : 260.
Cartas dirigidas desde el otro mundo a D. Bartolo Gallardete. **693**.
Cartas Españolas, Madrid. **554**-**557**.
Cartas literarias. **851**, **893**.
CARTERET, John, baró de. **178**. I : 218-220, 227, 233, 238, 246, 250, 255, 256, 265, 269. III : 146.
CARTHY, Justín M.ª. **1168**.
CARTIER, Hermine. **2223**. — III : 450.
CARTUN, gravador. **843**.
Casa de Cervantes en Valladolid, La. **1208**.
Casa de los celos, La. — V. *Comedias y entremeses*.
CASA PROVINCIAL DE CARIDAD, IMPRENTA DE LA. — V. IMPRENTA DE LA CASA PROVINCIAL DE CARIDAD.
Casamiento engañoso, El. — V. *Novelas ejemplares*.
CASANATE ROJAS, Agustín de. I : 35, 302, 352. — II : 15, 202, 222, 236, 310, 333, 348, 545. — III : 431.
CASANAVE, José María. **1110**, **1111**, **1142**. — II : 422, 467, 468, 473, 489, 490, 496, 521, 533.
CASAÑ, Joaquín. III : 536.
CASAÑAL, Emilio, tipògraf. **1905**. — III : 313.
CASAS & C.º — V. MASSÓ, CASAS & C.º
CASAS, Ramón. III : 230.
CASAS PEDREROL, Raimundo. **1922**. — III : 319.
CASA TORRE, marquès de. **1416**.
Cascabel, El, Madrid. **929**.
CASES, comte de les. III : 407.
CASELLAS, Federico. II : 390.
CASENAVE, gravador. **370**.
CASIMIR, impressor. II : 139, 163, 186, 188, 189.

CASLON, J., impressor i editor. **339.**
CASLON, T., impressor i editor. **255, 322.**
CASS, John. I : 171
CASSELL. **2241, 2249, 2251.** — III : 464.
CASSIRER, Bruno, editor. **1977.**
CASTAÑEDA, Vicente. **1479.**
CASTEJÓN, Gregorio **1872.**
CASTEL, L. **531.**
CASTELAR, Emilio II : 443. — III : 81, 153, 471.
CASTELLÁ, B., editor. **2302.**
CASTELLANOS, Antonio. **1411. 1533.** — III : 174, 284, 406, 407.
CASTELLANOS, José. III : 174.
CASTELLDOSRIUS, marquesa vídua de. II : 256.
CASTELLET CASTEL, Hemeterio. **207.**
CASTELLÓ, V., editor. **662.** — II : 223.
CASTELLÓN Y CODORNIU, Federico. **1841.**
CASTELLS, Antonio Nicolás. **1476, 1478.**
CASTELLS, R[osend], metge. III : 291.
CASTILHO, vescomte de, traductor del *Quijote*. **1038.** — II : 80, 484.
Castilla. **5, 9, 14, 16, 86.** — I: XIX, 13, 14, 16, 17, 24, 28, 30, 39, 51, 80.
CASTILLA, Gerónimo, impressor. **264.**
CASTILLEJO, Cristóbal de. III: 525.
CASTILLO, impressor. II : 304.
CASTILLO, llibreter. **367.**
CASTILLO, Joseph del, dibuixant. **308, 308 *a*, 309, 769, 839, 1358, 2408.** — I : 325, 328, 330. — II : 28, 29, 42.
CASTILLO, Pedro del. I : 195.
CASTILLO, Rafael del. II : 465. — III : 41.
CASTILLO SOLÓRZANO, Alonso del. II : 287, 305. — III: 21, 258.
CASTÓN, gravador. **857.**
CASTRO, Adolfo de. **673, 674, 679-681, 688, 693, 694, 792, 807, 922, 976, 988, 997, 1016, 1131, 1143, 1312, 2228, 2287, 2376, 2378.** — I : 40, 41. — II : 233, 234, 237-239, 243, 244, 246, 247, 266, 317, 333, 334, 343, 391, 404, 407, 408, 423, 444, 449-452, 466, 470, 472, 491, 496, 497, 517, 529. — III : 47, 69, 76, 83, 167, 255, 415, 453, 481, 488, 528.
CASTRO, Federico de. III : 281.
CASTRO, Fernando de. II : 267, 357, 382. — III : 55, 56, 169.
CASTRO, Francisco P. de. **448.**
CASTRO, V. de. III : 237.
CASTRO E ALMEIDA, Eduardo de. **1961.** — III : 200.
CASTRO ALONSO, Manuel de. **1931.**
CASTRO Y ARTACHO, Ramón de. II : 471, 503.
CASTRO Y BELLVÍS, Guillem de. **1900, 1970.** — II : 287, 288, 297.—III: 258, 259, 310, 339.
CASTRO LÓPEZ, M. III : 231.
CASTRO Y SERRANO, José de. **1543.** — III : 178.
Català de «La Mancha», El. **2096.**
CATALINA, Vicente. II : 488.
CATALINA GARCÍA, J. II : 255, 406.
Catálogo bibliográfico y biográfico del Teatro Antiguo Español. **756.**
CATANEO, Carlo, editor. **540.**
Catania. **2098.**
Catecismo de Cervantes. **1878**
CATTERMOLE. III : 240, 539.
CAUSE, H., gravador. **121, 162, 193.**
Cautivo en Argel, El. **774.**
CAVALERI PAZOS, J. I : 40. — II : 54.
CAVELIER, llibreter. I : 173, 188.
CAVESTANY, J. A. III : 257.
CÁVIA, Mariano de. **1520, 1608, 1730-1733.** — III : 160, 176, 177, 257, 545.
CAXTON PRESS. Beccles, III: 17.
CAZA, dibuixant. I : 340.
CAZENAVE, gravador. II : 85, 86.
CEA, impressor. II : 392.
CEBALLOS QUINTANA, Enrique. **1057.**
CEBRIÁ MEZQUITA, Lluís. III: 259, 310, 527.
CECIAL, Tomé, personatge del *Quijote*. II : 355.
CEJADOR Y FRAUCA, Julio. **1758, 1806, 1945.** — I : XVII, 409. — II : 185, 215. — III: 60, 119, 264, 267, 279, 329, 383, 471.
Celebración del III. Centenario de la publicación del Quijote en Bogotá. **1679.**
Celestina, La. **701.**
CELMA, Manuel S. II : 494.
Celoso Extremeño, El. — V. *Novelas ejemplares.*
CENETE, marquès del. III : 539.
Centenario. Pensamiento á Miguel de Cervantes Saavedra, El. **1257.**
Centenario del Quijote en Galicia. **1687.**
Centenario quijotesco, El. **1764.**
CENTENO, fra Pedro (Policarpo Chinchilla). I : 360, 361.
CENTRO DEL EJÉRCITO Y DE LA ARMADA, Madrid. **2178.**
CERDÁ, Elias. **2328[2].**
CERDÁ, Manuel. I: XIV, 63, 297. — II : 403-410.
CERERO Y SOLER, M. II : 407, 446.
CERF, impressor. III : 499.
CERIANI, dibuixant. **1911.**
CERIO, Andrés. II : 341.
CERIOLA DE CARRIQUIRI, Raimunda. II : 330.
CERONE, Domingo P., musicògraf. II : 420.
Certamen literario artístico en honor de Cervantes. **1196.**
CERVANTES, San. **1093.**
CERVANTES, Catarina de. III: 425.
CERVANTES, Didac de. III :425.
CERVANTES, Gaspar. III : 252.
CERVANTES, Ignasi. III : 252.
CERVANTES, Isabel de, filla de Miguel de Cervantes Saavedra. **987.** — III : 33, 34, 83, 180, 414.
CERVANTES, Juan de. **1329.** — III : 252.
CERVANTES, Juan Guillén. III: 252.
CERVANTES, Leonor. III : 174.

CERVANTES, María. 1329.
CERVANTES, Ramón. III : 252.
CERVANTES LÓPEZ, Miguel de. III : 174.
CERVANTES PEREDO, Manuel. II : 402, 407, 465.
CERVANTES PEREDO, Miguel. III : 178.
CERVANTES SAAVEDRA, Miguel de : I. Bibliografía. — II. Biografía. — III. Comentadors i crítics. — IV. Homenatges i festes. — V. Miscel·lània. — VI. Monuments. — VII. Obres.—VIII. Obres atribuïdes.—IX. Obres completes. — X. Obres inspirades en Cervantes. — XI. Periòdics cervantins. — XII. Poligrafía. — XIII. Retrats. Iconografía.
I. Bibliografía. 313, 474, 518, 568, 756, 769, 783, 811, 839, 854, 863, 870, 902, 903, 918, 935, 956, 960, 984, 1017, 1024, 1027, 1046, 1106, 1115, 1172, 1208, 1214, 1215, 1240, 1260, 1294, 1305, 1309, 1330, 1333,1337, 1364, 1365, 1379, 1382, 1383, 1394, 1395, 1399-1401, 1412, 1429, 1431, 1447, 1450, 1476, 1478, 1479, 1487, 1493, 1500, 1515, 1516, 1518, 1525, 1535, 1542, 1544, 1546, 1553, 1554, 1562, 1600, 1605, 1619, 1624, 1625, 1641, 1669, 1671, 1688, 1690, 1703, 1717, 1724, 1728, 1729, 1743, 1747, 1753, 1765, 1770, 1791-1794, 1796, 1805, 1839, 1842, 1856, 1876, 1878, 1884, 1891, 1903, 1917, 1919, 1921, 1926, 1929, 1930, 1938, 1940, 1942, 1943, 1944, 1947, 1960-1962, 1966, 1981, 1982, 1985, 1995, 2003, 2009, 2013, 2014, 2018, 2026, 2029, 2037, 2060, 2061, 2075, 2101, 2104, 2116, 2120, 2122, 2129, 2132, 2133, 2158, 2170, 2174, 2180, 2185, 2188, 2206, 2310, 2320, 2403, 2411, 2416, 2419, 2423.
II. Biografía. 176, 197, 198, 206, 212, 214, 217, 218, 222, 225, 227, 230, 232, 233, 236-243, 244, 247, 252, 255, 257, 259-261, 269, 277, 279, 286, 289, 290, 294, 295, 308, 310, 319, 322, 329, 335-339, 344, 345, 350, 351, 355, 362, 364, 365, 370, 374, 376-378, 382, 384, 393, 394, 397, 398, 400, 406, 420, 424, 427, 433, 436, 437, 443, 445-447, 450, 464, 466-468, 473, 474, 477, 482, 489, 495, 497, 498, 500, 502-504, 507-510, 513, 514, 516, 523, 526-528, 537, 540, 541, 546, 548, 564, 568, 585, 594, 597, 599-601, 609, 612, 617, 619, 620, 622, 625, 632-634, 644, 646, 652, 654, 656, 658, 659, 663, 664, 667, 668, 670, 671, 676, 682, 687, 688, 691, 700, 703, 715, 722, 723, 731, 732, 735, 742, 749, 753, 756, 759, 760, 769, 776, 782, 783, 791-793, 796, 805, 807, 809, 811, 828, 830, 835, 839, 841, 843, 849, 854, 855, 857, 858, 860, 861, 863, 867, 868, 870, 877, 878, 880, 882, 886, 889, 890, 892-894, 902, 903, 918, 920, 927, 930-936, 941, 942, 944, 946, 960, 962, 975, 977, 981, 984, 988-990, 992, 999, 1007, 1012, 1014, 1015, 1017, 1018, 1023, 1024, 1029, 1031-1035, 1037, 1038, 1044, 1046, 1051, 1053, 1054, 1063, 1067, 1073, 1083, 1086, 1087, 1089, 1106, 1108, 1110, 1111, 1113-1116, 1118, 1127, 1129, 1132, 1146, 1149-1152, 1176, 1177, 1188, 1191, 1195, 1197, 1202, 1203, 1206, 1216, 1218, 1220, 1221, 1231, 1232, 1236, 1238, 1240, 1241, 1243, 1250, 1252, 1256, 1258-1261, 1268, 1269, 1276, 1279, 1280, 1282, 1294, 1297, 1302, 1303, 1313, 1309, 1314, 1316, 1317, 1321, 1325, 1326, 1329, 1333-1337, 1339, 1341, 1347, 1349, 1355, 1364, 1365, 1371, 1374, 1377-1379, 1382, 1383, 1387, 1389, 1390, 1394, 1396, 1397, 1399-1401, 1403, 1409, 1411, 1415, 1416, 1418, 1421, 1431, 1431², 1435, 1436, 1438, 1447, 1448, 1451, 1452, 1456, 1463-1466, 1469, 1487, 1489, 1492, 1499, 1500, 1509, 1530, 1533, 1539, 1539², 1541, 1543, 1544, 1551, 1555, 1556, 1558, 1574, 1577, 1621, 1633, 1663, 1687, 1689, 1697, 1704, 1705, 1712, 1737, 1739, 1741, 1743, 1747, 1749-1751, 1757, 1766, 1789, 1808, 1820, 1826, 1831, 1839, 1845, 1850, 1863, 1887, 1932, 1935, 1958, 1979, 2001, 2008, 2012, 0224, 2025, 2025², 2035, 2039, 2049, 2057, 2059, 2060, 2078, 2089, 2099, 2101, 2105, 2112, 2113, 2117, 2125, 2130, 2142, 2147, 2150, 2151, 2153, 2166, 2170, 2181, 2200, 2205, 2211, 2214, 2223, 2224, 2227, 2230-2232, 2234, 2236, 2240, 2241, 2244, 2248, 2250, 2255, 2264, 2279, 2299, 2300, 2368-2370, 2375, 2377, 2379, 2381, 2399, 2407, 2411.
III. Comentadors i crítics. 197, 198, 206, 212, 217, 223, 227, 232, 243, 257, 259, 260, 277, 289, 290, 294, 295, 308, 319, 335-339, 344, 345, 348, 350, 351, 355, 362, 364, 365, 370, 374, 376-378, 382, 384, 393, 397, 398, 400, 412, 413, 418, 420, 422, 424, 427, 437, 445, 446, 449, 450, 453, 459, 464, 466, 467, 474, 495, 497, 498, 500, 502-504, 507, 508, 510, 513-515, 535, 542, 562, 568, 569, 576, 578, 581, 585, 594, 597, 599, 600, 604, 608, 609, 612, 614, 617, 620, 622, 627, 632, 633, 652, 656, 658, 659, 661, 663, 667, 668, 671, 678, 681, 682, 688, 705, 722, 731, 735, 742, 748, 749, 753, 756, 760, 767, 769, 775, 777, 781, 783, 786, 791, 792, 796, 803, 805, 807, 809, 826, 828, 835, 839, 857, 858, 860, 861, 866, 867, 870, 872, 880, 886, 894-897, 903, 923, 927, 930, 931, 936-938, 967, 973, 975, 977, 981, 986, 988, 989, 999, 1007, 1017, 1024, 1034, 1035, 1038, 1046, 1058, 1061, 1063, 1065, 1083, 1091, 1097, 1126, 1146, 1150, 1151, 1170, 1176, 1188, 1191, 1192, 1202, 1203, 1220, 1236, 1241, 1243, 1244, 1256,

1259, 1261, 1368, 1269, 1284, 1293, 1303, 1307, 1354, 1361, 1365, 1371, 1373, 1384, 1390, 1401, 1416, 1418, 1431, 1433, 1435, 1436, 1448, 1453, 1456, 1462, 1485, 1489, 1492, 1500, 1517, 1519, 1523, 1525, 1526, 1530, 1541, 1544, 1555, 1562, 1574, 1581, 1584, 1590-1592, 1595, 1616, 1626, 1628, 1631, 1692, 1700-1703, 1710-1712, 1738, 1740, 1742-1744, 1747, 1752, 1754, 1758, 1764, 1776-1780, 1803, 1804, 1806, 1810, 1812, 1814, 1826, 1827, 1840, 1842, 1846, 1852, 1854, 1865, 1867, 1868, 1889, 1891-1893, 1901, 1903, 1904, 1922, 1924, 1931, 1945, 1946, 1978, 1983, 1984, 1986, 1989, 1991, 1998, 2012, 2013, 2018, 2019, 2026, 2028, 2032, 2037, 2049, 2054, 2055, 2057, 2060, 2061, 2067, 2071, 2072, 2074, 2076-2078, 2081, 2081^2, 2081^3, 2082, 2089, 2090, 2092, 2098, 2100-2102, 2104, 2110, 2115, 2116, 2121, 2137, 2139, 2144-2146, 2148, 2155, 2157, 2158, 2160, 2164, 2167, 2168, 2170, 2174-2176, 2178-2180, 2186, 2201, 2205, 2211, 2267, 2279, 2284, 2290, 2295, 2300, 2355, 2370, 2378, 2386, 2389, 2392, 2393, 2403, 2406, 2413, 2414, 2418, 2426, 2433.

IV. Homenatges i festes. 72, 253, 570, 773, 784, 802, 872, 891, 929-932, 936, 938, 939, 953-955, 961, 962, 964, 965, 967, 977, 981, 990, 991, 995, 1012-1014, 1018-1021, 1024, 1030, 1032, 1047, 1049, 1052, 1054, 1062, 1063, 1079, 1085, 1088, 1089, 1097-1099, 1103, 1105, 1106, 1108, 1110, 1124, 1131, 1134, 1137, 1138, 1142, 1163, 1169, 1185, 1193, 1196, 1233, 1251, 1252, 1307, 1328, 1356, 1394, 1463, 1480, 1554, 1588, 1589, 1591, 1592, 1607, 1614, 1623, 1625, 1631, 1632, 1635, 1636, 1639-1641, 1644, 1648-1651, 1679, 1681, 1682, 1687, 1688, 1690, 1691, 1693-1695, 1697, 1699, 1701-1703, 1705, 1706, 1712, 1713, 1728, 1734, 1735, 1747, 1758, 1767, 1768, 1774, 1790, 1794, 1796, 1798, 1810, 1811, 1838-1840, 1842, 1843, 1846, 1860, 1861, 1864, 1865, 1868, 1870, 1881, 1882, 1885, 1886, 1894, 1896-1898, 1900^2, 1901, 1907-1909, 1930, 1959, 1961, 1971, 1972, 2018, 2095, 2133, 2175, 2183, 2331, 2391, 2427.

V. Miscel·lània. 571, 757, 758, 852, 864, 870, 903, 924, 925, 974, 980, 1017, 1046, 1059, 1064, 1100-1102, 1113, 1133, 1135, 1211-1213, 1257, 1262, 1278, 1289, 1296, 1319, 1348, 1355, 1383, 1385, 1393, 1397, 1402, 1413, 1449, 1460, 1481, 1491, 1504, 1558, 1596, 1606, 1627, 1642, 1652, 1655, 1663-1666, 1674, 1696, 1722, 1730-1733, 1736, 1745, 1746, 1759-1763, 1771-1773, 1781-1787, 1799, 1800, 1813, 1816-1818, 1821, 1833-1837, 1849, 1853, 1866, 1871-1875, 1898, 1902, 1903, 1948, 2013, 2020, 2103, 2104, 2106, 2107, 2109, 2123, 2125, 2127, 2128, 2134, 2135, 2138-2141, 2143, 2156, 2159, 2165, 2189, 2190, 2253, 2366, 2397, 2400, 2422, 2425, 2428.

VI. Monuments. 554-556, 572, 1139, 1163, 1643, 1656, 1662, 1930, 1959, 2152, 2177, 2367, 2394.

VII. Obres. — V. *Comedias y entremeses; Don Quijote; Galatea; Novelas ejemplares; Persiles y Sigismunda; Poesías; Viaje del Parnaso.*

VIII. Obres atribuïdes. — V. *Buscapié; Cárcel de Sevilla, La; Carta de D. Diego de Astudillo; Diálogo entre Sillenia y Selanio sobre la vida del campo; Dos habladores, Los; Hospital de los podridos, El; Doña Justina y Calahorra; Mirones, Los; Poesías atribuídas a Cervantes; Refranes, Los; Romances, Los; Relación de lo sucedido en la ciudad de Valladolid; Soberana Virgen de Guadalupe; Tía fingida, La.*

IX. Obres completes : En castellà : 776, 2082. — En anglès : 2406.

X. Obres inspirades en Cervantes. 373, 410, 712, 745, 756, 764, 774, 787, 789, 799, 801, 812, 815, 836-838, 888, 922, 959, 966, 985, 1048, 1052, 1085, 1130, 1253, 1895, 2274, 2388.

XI. Periòdics cervantins. 590, 902, 903, 952, 962, 1017, 1046, 1082, 1094, 1187, 1327^2, 1461, 1477, 1544, 1587, 1832, 1861, 1896, 2131, 2163.

XII. Poligrafía. 449, 515, 612, 627, 866, 895, 896, 975, 986, 1061, 1170, 1191, 1292, 1303, 1304, 1327, 1456, 1460, 1523, 1686, 1687, 1738, 1740, 1806, 1812, 1815, 1840, 1846, 1902, 1907-1909, 1941, 1945, 1946, 1984.

XIII. Retrats. Iconografía. 198, 203, 212, 213, 215, 217, 218, 243, 247, 252, 268, 308, 310, 328, 329, 364, 377, 379, 383, 384, 398, 400, 407, 427, 443, 445, 497, 500, 509, 527, 546, 576, 578, 581, 582, 593, 620, 635, 655, 656, 663, 679, 714, 718, 725, 727, 736, 743, 753, 760, 776, 777, 792, 805, 807, 843, 873, 880, 903, 998, 1003, 1035, 1080, 1143, 1151, 1198, 1199, 1252, 1268, 1331, 1353, 1361, 1399, 1401, 1499, 1530, 1534, 1539^2, 1544, 1567, 1577, 1624, 1625, 1653, 1668, 1702, 1704, 1712, 1755, 1819, 1841, 1989, 2017, 2019, 2027, 2043, 2047, 2048, 2052, 2076, 2095, 2120, 2122, 2126, 2149, 2171-2173, 2184, 2279, 2283, 2328, 2369, 2431.

Cervantes. 1539, 1543, 1867, 2081.

Cervantes, Barcelona. 2131.

Cervantes, Madrid-Barcelona. 1017.

Cervantes, Loa. 1085.

Cervantes, drama. 764.

Cervantes, novel·la. 745.

Cervantes administrador militar. 1170.

Cervantes altísimo poeta. 1590.

Cervantes. Apuntes históricos de este apellido. 1737.
Cervantes cautivo. 836.
Cervantes de levita. 1736.
Cervantes «Don Quijote». 956.
Cervantes educador. 2319.
Cervantes en Ciencias médicas. 1738.
Cervantes en Córdoba. 2112.
Cervantes en el Folklore Chileno. 2188.
Cervantes en Medicina. 1740.
Cervantes en Valladolid. 1341, 1741.
Cervantes en ziju «Reis naar den Parnassus». 957.
Cervantes e o seu tempo. 1700.
Cervantes e Portugal. 924.
Cervantes esclavo y cantor del Stmo. Sacramento. 1241.
Cervantes español. 2414.
Cervantes et le Romantisme Allemand. 2116.
Cervantes et le troisième Centenaire du «Don Quichotte». 1919.
Cervantes et Walter Scott. 614.
Cervantes inèdit. 1525.
Cervantes in England. 1703.
Cervantes juzgado por los extranjeros. III : 20.
Cervantes-Literatur in Deutschland, Die. 1115.
Cervantes, luz del mundo. 2160.
Cervantes malade et médecin. 1456.
Cervantes marino. 866.
Cervantes minore. 2098.
Cervantes. Nueva utopía. 765.
Cervantes, poeta. 1780.
Cervantes, poeta épico. 2392.
Cervantes teólogo. 895.
Cervantes und seine Werke nach deutschen Urtheilen. 1208.
Cervantes viajero. 1191.
Cervantes vindicado. 720.
Cervantes y el autor del falso Quijote. 1742.
Cervantes y el Duque de Sessa. 1983.
Cervantes y el Evangelio. 2164.
Cervantes y el Quijote. 927, 1371, 1743.
Cervantes y el Quijote apócrifo. 2115.
Cervantes y la ciudad de Córdoba. 2105.
Cervantes y la crítica. 1083.
Cervantes y los críticos. 886.
Cervantes y los Ingenieros del Ejército. 1744.
Cervantes y Shakespeare no murieron el mismo día. 1551.
Cervantes y su época. 1489.
Cervantes y sus obras. 1500, 2386.
Cervantes zur 300 jährigen Feier des «Don Quijote». 1868.
Cervantina 1366.
Cervantinas del Quijote. 2092.
Cervantisme a Barcelona, Lo. 1396.
Cervantisme català. 1664.
Cervantista portugués del siglo XVIII quemado por el Santo Oficio, Un. 1296.
CERRO, Julián del. I : 250.
CERVATOS, Gil. III : 251.
CERVATOS, Gonçal de. III : 251.
CERVATOS, Pere Alonso. III: 251.
Cervera. II : 171.
CERVERA BACHILLER, Juan. II : 472.
Cervuna. 923.
CÉSPEDES, Darío. III : 534.
CÉSPEDES, Valentín de. II : 280.
CÉSPEDES Y MENESES, Gonzalo. II : 337.
CETINA, Agustín de. II : 453.
CETIVA, doctor. — V. GUTIERRE DE CETINA.
CH., J., gravador. II : 231.
CHABÀS, Roc. III : 539.
CHACÓN Y GONZÁLEZ, Fernando. 1888.
Chailly. I : XXI.
CHAIX, S. O., impressor. III: 477, 484.
CHALAMEL, Dr. Francisci. 43.
CHAMBARON, dibuixant. 654.
CHAMBARS, Thomas, gravador. 223.
CHAMBERS, John, editor. 376.
CHAMBERS, W., impressor. 2363.
CHAMBERS, William and Robert, editors. 2231.
Chambers's Repository of Instructive and amusing Tracts. 2231.
CHAMBOLLE-DURU, relligador. 17, 28, 38, 40, 41, 46, 52, 53, 56, 65, 67, 69, 103.
CHAMEROT, G., tipògraf. II: 524.
CHAMPEIN, S. 356. — I : 370, 371.
CHANDLER, R., llibreter. 210.
CHANGUION, François, editor. 205, 206.
CHANIN, P. 431. — II : 26, 27.
CHAPE FERNÁNDEZ, J. II : 446.
CHAPELAIN. 251, 2346. — III: 514.
CHAPÍ, Ruperto, músic. 1548. — III 350.
CHAPLIT. II : 351.
CHAPMAN AND HALL, LDT., editors. 1365. — I : XXII.
CHAPMAN & LANG, editors. 407.
CHARAVAY, editor. 1368.
CHARDIN, personatge de *Le D. Quichotte philosophe.* II: 331.
CHARDON, J., impressor. I: 223.
CHARING CROSS. 1377.
Charlatán, El, Barcelona. 1322.
CHARLES, V. III : 457.
CHARLET, dibuixant. 527, 546, 560, 596, 598, 705. — II: 126, 149, 253.
CHARLOTTE LENNOY. — V. LENNOY CHARLOTTE.
CHARON, llibreter. 410.
CHARPENTIER, llibreter i editor. 667, 861. — I : 173, 188, 207.
CHARRIN, metge. 1456.
CHARRO-HIDALGO. III : 153, 425.
CHARTERET. — V. CARTERET.
CHARTRES, duquessa de. 329. 334. — I : 350, 356, 358, 370, 376. — II : 87.
CHASLES, Emile. 828. — II: 356, 364.
CHASSELAT o CHASSELET, dibuixant. 509. — II : 107.
CHASSONVILLE. — V. SAINT MARTIN DE CHASSONVILLE.
CHASTENAY, J. I : XIV. — III: 321.
CHATEAUBRIAND, François René de. III : 529.
CHATTE Y WINDUS, llibreters. 969. 1168.
CHATTO. — V. PICKERING.

CHAUCER, Geoffrey. III : 17, 420, 457, 533.
CHAVAMELLI, Eduard. **2430.**
CHAVES, Angel R. **2274.**
CHAVES, Cristobal de. II : 328. — III : 250.
CHAVEZ, Manuel. **1895.**
Chef d'œuvre d'un Inconnu, Le. **251, 2346, 2351.**
CHEIX Y MARTÍNEZ, Isabel. II : 439, 453, 477.
CHELI. II : 503.
Chemnitz. **415.** — II : 14. — III : 71.
CHENAVART, dibuixant. **2365.**
CHENIER, A. II : 77.
CHEREAU, Vve. de F., llibreter. I : 306.
CHERNOVIZ, F. **2309.**
CHESNEL, Georges, traductor del *Quijote*. **2256.**
CHESTE, comte de. III : 269.
CHEVALIER, gravador. **2365.**
CHEVALIER DE THÉMISÈNE. — V. CORDONNIER.
CHEVAUCHET, gravador. **760.**— II : 231.
CHEVREUSE, duquessa de. **63, 64.** — I : 83, 89.
CHEZNEAU, Nicolau, impressor. I : 366.
CHEREAU, I. F. I : 306.
CHEREAU, Vve. de F. I : 306.
Chevalerie, La. **1407.**
CHÍA, M. y F. J. III : 224.
CHICAGO. — V. Xicago.
Chieti. **1812.**
Chilindrinas. **1891.** — III : 167.
CHIMAY, Marcos de. — V. REJÓN GARCÍA, Manuel.
CHINCHILLA, Policarpo. — V. CENTENO, fra Pedro.
Chipre. I : 211.
CHIQUITA, personatge de *Don Quichotte* d'En Sardou. II: 342.
CHIROSOPHUS. I : 109.
CHISWELL, R., llibreter. **107, 129.**
CHISWICK PRESS. II : 412, 506. — III : 40.
CHIT HAMETE BERENGENA. **853.**
CHIURAZZI, Luigi, llibreter i editor. **1357.**
CHOCANO, Josep Santos. III: 231, 328.
CHOCARNE-MOREAU. **1430.**
CHOCOMELI CODINA, Antonio. II : 428.
CHODOWIECKI, D., dibuixant. **310, 384, 461, 625, 2311.** — I : 397.
CHOQUET, dibuixant. **493, 496, 528, 548, 597.** — II : 89, 90, 127, 144.
CHORLEY, W. B. **2337.**
CHRIST, Georg. **241.**
Christiania. — V. Cristiania.
CHRISÓSTOMO, personatge de la continuació del *Quijote*, feta per Filleau de St. Martin. I : 143.
CHRISTERN, F. W., llibreter. **844.**
CHRISTOVAM AYRES. III : 240.
CHURCHILL, A. & J., llibreters. **129.**
CHURCHILL, W., llibreter. **165.**
CIBERA, dibuixant i gravador. **663, 681, 688, 792, 807, 997, 1143.**
CIBERA, L., gravador. **1312, 2287.**
CIDE HAMETE BENENGELI. — V. BENENGELI, Cide Hamete.
CIERVA Y PEÑAFIEL, Juan de la. III : 262.
CISNEROS, Jeremías. III : 309.
CIRCULATING LIBRARY AT POPES HEAD. **77.**
Città di Castello. III : 321.
CIUDAD CONDAL, tipografía. **2391.**
Ciudad Real. **2151.** — III : 424.
Ciudad-Rodrigo. **1169.**
CIURANA, José. III : 305.
CLAÈRE, Pierre, llibreter. **82.**
CLAIRI. I : 374.
Clamor del Magisterio, El, Barcelona. II : 435.
CLAPERA, Vicente. **1081.** — II: 512.
CLAR, Charles Robsons. **577.**
CLARA. I : 371.
CLARÀ, Josep. **2281.**
CLARENDON. III : 457.
CLARETIE, Jules, comediògraf. **1619.**
CLARÍN. — V. ALAS, Leopold.
CLARK. **1430.**
CLARK, I. H., dibuixant. **473, 489.** — II : 66.
CLARK, J. W., traductor del *Quijote*. **2241.**
CLARK, R. & R., impressors. III : 107, 112, 156.
CLARKE, J. & T., impressors. II : 41.
CLAROS BIENCOBRA, doctor. III : 406.
CLAUDE. III : 457.
CLAUSOLLES, Ricart. III : 305.
CLAVEL, dibuixant. **654.**
CLAVILEÑO, CLAVILENY, nom del cavall de fusta que figura en el *Quijote*. I : 139, 239, 244, 329.
CLAY, Francis, impressor. **180.**
CLAY, R., impressor. II : 226, 252, 350.
CLAY, SON & TAYLOR, R., impressors. II : 350, 376.
CLAY & SONS, LTD., Richard, impressors. III : 341, 479.
CLAYE ET Ce, J., impressors. II : 239, 272.
CLELIA, personatge del *Persiles*. I : 73, 74, 90, 91.
CLEMAREC, dibuixant. **1069.**
CLEMENCÍN, Diego, **562, 582, 593, 663, 681, 688, 731, 742, 792, 807, 844, 857, 858, 997, 1026, 1143, 1203, 1293, 1312, 1374, 1990, 2120, 2122, 2287.** — I : 40, 334, 335. — II: 151-153, 167, 170, 175, 193, 211, 212, 224, 225, 238, 243, 262, 288, 314, 319, 340, 373, 422, 481, 501, 513, 527, 528, 535. — III : 17, 44, 61, 70, 78, 99, 116, 145, 163, 190, 191, 255, 261, 347, 353, 362, 382, 447, 448.
CLEMENTS, Henry, impressor. **178.**
Clichy. II : 429, 458, 538. — III : 24, 63, 459, 461.
CLIMENT FERRER, Federico. **1609, 1610.**
CLOELIA. — V. CLELIA.
CLOSE, Bartholomew, impressor. II : 389.
CLOUSIER, llibreter. **208, 211.** — I : 173, 175, 230.
CLOUSIER, Michel, llibreter. **144.**
CLOUZIER. — V. CLOUSIER.
CLOWES AND SONS, W., impres-

sors. **1962.** — I : xv, xxi. — — III : 457.
Clozier. — V. Clousier.
Cluzier, A., gravador. **120, 135, 161.** — I : 160.
Coartada o demostración de que el Quijote no se engendró en la cárcel de Argamasilla, La. **1509, 1979.**
Coblenz. **553, 587.** — II : 44.
Cobo, N., gravador. **411, 414, 417, 621.**
Cobos, F. J. III : 238.
Cobos, Francisco. **2165, 2166.** — III : 416.
Cochin, C. N., dibuixant. **221, 222, 222 *a*, 288, 375.** — I: 244, 245, 306, 432.
Cocke, H. R., gravador. **432.**
Codina i Sert, Genís. III : 251.
Codolosa, Joseph M.ª. **1253.**
Codorniu, R. III : 426.
Coeglio, Antonio. — V. Coello, Antonio.
Coelho, fra Manuel. I : 58, 60.
Coello, Adán. III : 309.
Coello, Antonio. II : 288. — III : 21.
Coello, Pedro. I : 99.
Coello Pacheco, Carlos. **983, 1130.** — II : 447, 529.
Coen Zonen, editor. **2289.**
Coentgen, J., gravador. **337.**
Coentgen, G. T., gravador. I : 310.
Cöthen. I : 107, 108.
Coimbra. **1685.**
Coiny, Josep, gravador. **387, 388, 388 *a*, 428.**
Coke. III : 457.
Coke, Eduard. I: 152, 184, 197.
Colbert. III : 457.
Colección de Discursos y Artículos. **1349.**
Colección de Trozos selectos. **1338.**
Colegio de Médicos de Madrid. III : 250.
Colegio de Sordo-Mudos, Imprenta del. **636-638, 641-643.** — II : 207.
Colin, Armand, editor. **1969.**
Colin, Ch., dibuixant i gravador. **735, 820, 2365.**
Colivery, gravador. **370.**
Colman. II : 161.
Colmeiro, Miguel. **1404.**
Colom y Colom, Juan. II : 160, 374.
Colomer, Rvdo. P. Fr. Antonio, traductor del *Quijote.*
Colón, Cristóbal. III : 407.
Colona o Colonna, Ascanio, abat de Santa Sofía. **1, 11, 28, 1468, 1918.** — I : 53, 68, 215, 302, 351. — II : 13, 192, 201, 221, 309, 356. — III : 35, 142.
Colona, Marco Antonio. I: 219. — II : 67, 331, 348.
Colonna, Vittoria. III : 533.
Coloquio de los Perros o *La De los Perros.* — V. *Novelas ejemplares.*
Colorado, Vicente. **1405.** — II : 778.
Colville y C.ª, llibreters. **1243.**
Coll y Vehí, J. **951, 973.** — II : 443. — III : 217.
Collado, impressor. **4812.**
Collado, Daniel. **1749.** — III: 259.
Collado, Francisco Jerónimo. **876.** — II : 381, 383, 384, 392, 471.
Collell, Jaume. **2190.**
Collet, gravador. I : 396.
Collet, Martín, llibreter. **63.** — I : 89.
Collin, dibuixant. **1037.**
Collingridge, Arthur, dibuixant. II : 460.
Collins. I : 269.
Collop, Christopher. I : 305.
Collyer, Josep, gravador. **400, 437.** — II : 2, 3.
Comas hermanos, tipògrafs. **1283.**
Combe, William. II : 81.
Comedias de Lope de Vega. **2332, 2336.**
Comedias y entremeses.
A. Edicions en la llengua original. **24, 226, 332, 442, 459, 462, 507, 519, 628, 776, 850, 1010, 1010², 1159-1161, 1369, 1445, 2013, 2039, 2082, 2087, 2413.**
B. Traduccions : En alemany: **442, 502, 503.** — En anglès: **885.** — En francès, : **772.**
C. Classificació per títols:
Gallardo Español, El. **24, 226, 772, 776, 1159, 2082.**
Casa de los celos, La. **24, 226, 776, 2082.**
Baños de Argel, Los. **24, 226, 776, 1160, 2082.**
Rufián dichoso, El. **24, 226, 772, 776, 2082.**
Gran sultana D.ª Catalina de Oviedo, La. **24, 226, 776, 2082.**
Laberinto de amor, El. **24, 226, 776, 2082.**
Entretenida, La. **24, 226, 507, 519, 776, 1010, 1010², 2082.**
Pedro de Urdemalas. **24, 226, 772, 776, 2039, 2082.**
Juez de los divorcios, El. **24, 226, 459, 507, 519, 772, 776, 850, 1010, 1010², 1161, 1369, 1445, 2013, 2039, 2082, 2087.**
Rufián viudo, El. **24, 226, 459, 462, 507, 519, 772, 776, 850, 1010, 1010², 1161, 1369, 2013, 2082, 2087.**
Elección de los Alcaldes de Daganzo, La. **24, 226, 459, 507, 519, 776, 850, 1010, 1010², 1161, 1369, 2013, 2082, 2087.**
Guarda cuidadosa, La. **24, 226, 459, 507, 519, 772, 776, 850, 1010, 1010², 1161, 1369, 2013, 2082, 2087.**
Vizcaíno fingido, El. **24, 226, 459, 507, 519, 772, 776, 850, 1010, 1010², 1161, 1369, 2013, 2082, 2087, 2413.**
Retablo de las maravillas, El. **24, 226, 459, 507, 519, 772, 776, 850, 1161, 1369, 1445, 2013, 2039, 2082, 2087.**
Cueva de Salamanca, La. **24, 226, 459, 507, 519, 772, 776, 850, 1161, 1369, 2013, 2082, 2087.**
Viejo celoso, El. **24, 226, 459, 507, 519, 772, 776, 850, 1161, 1369, 2013, 2039, 2082, 2087.**
Numancia, La. **332, 442, 502, 503, 507, 519, 628, 772, 776, 885, 1010, 1010², 2039, 2082.**
Trato de Argel, El. **332, 628, 776, 885, 2039, 2082.**
D. Classificació per poblacions: Barcelona. **1010², 2087.** — Berlín. **442.** — Càdiç. **459,**

462. — Leipzig. 502. — Londres. 885. — Madrid. 24, 226, 332, 519, 776, 850, 1010, 1159-1161, 1369, 1445, 2013, 2082, 2413. — París. 772, 507, 628, 2039. — Quedlinburg. 502. — Zwickau. 502.
E. Traductors : A l'alemany: FÖRSTER, L. G.; LA MOTTE-FOUQUÉ, F. de; SPAZIER, R. O. — A l'anglès : GYLL, GORDON WILLOUGHBY, James.—Al francès : ROYER, A.
F. Obres inspirades o imitades. 231, 756, 982, 1370, 2336.
G. Comentaris crítics. 226, 772, 903, 981, 1256, 1259, 1489, 1544, 1717, 2013, 2039, 2081, 2082, 2087, 2098, 2174, 2413, 2418.
H. Iconografía. 332, 850, 2087.
COMENGE, Luis. III : 208.
Comentarios al discurso que hizo D. Quijote de las armas y las letras. 2426.
Comentarios al folleto «Lo cervantisme a Barcelona». 1487.
Comentarios a los pensamientos y máximas del Quijote. 1065.
COMERMA, Andrés Avelí. III: 235.
Comical history of Don Quixote, The. 180.
Comme D. Quichotte. 1310.
Commento al «Don Chiciotte». 2074.
COMPAGNIE DE LIBRAIRES. 152, 161, 185, 266, 280. — I : 173, 175.
COMPANHIA LITTERARIA, IMPRENSA DA. 1038.
Compás de Sevilla, El. 894.
Compiègne. I : 239, 289.
COMPTE. 364.
Con la pluma y con la espada. 888.
Conca de Barbarà, La, Montblanch. 1866.
CONCEPCIÓN, Juan de la. I: 249, 250, 255, 256.
CONCONI, Luigi, dibuixant. 1363.
Concordia, La. II : 312.
CONDE, Josef Antonio. 399. — I : 409.
CONDE, José C., regent d'impremta. 1008.
CONDÉ, Prince de. 15, 25, 49.
CONDE DE SALAZAR, J. II : 497.
CONDE SALGADO, R. III : 231, 261.
Conferencias de extensión de la Enseñanza Secundaria y Especial. 2072.
Confusa, La. I : 46.
CONI HERMANOS, editors. 2071.
Conocimientos geográficos de Cervantes. 1840.
CONRAD. — V. SOMERVELL.
CONRAD & Co. — V. BONSAL.
CONRAD & Co. — V. RAPIN.
CONRAD & Co., editors. 408.
CONRAD & Co., John, editors. 408.
CONRAD & Co., M. y G., editors. 408.
CONSIGLIERI PEDROSO, Z. III: 240.
CONSORS, llibreter. I : 173, 175.
CONSTABLE & Co., Archibald, llibreters i editors. 489, 2423.
CONSTABLE, T. and A., llibreters. 1436. — III : 100, 117, 144.
Constantinoble. 847, 1224.—II: 315, 346, 437. — III : 164.
Constitutions de Sancho Pança. 305.
Continuadores de El Ingenioso Hidalgo, Los. 960.
CONTARINI, Simón. II : 420.
Contemporáneos, Los, Madrid. 1997, 2161.
CONTGEN, G. T. — V. COENTGEN, G. T.
CONTRERAS, Eduardo. III : 230.
CONTRERAS, Jerónimo. II : 498.
CONTRERAS, Pedro de. I : 44, 61, 63, 72, 91, 212, 363. — II : 111.
Contribuyente, El, Madrid. 933.
CONTRY o CONTY, princesa de. I : 76. — III : 506.
CONYERS, G., llibreter. 129, 182.
COOK. III : 533.
COOKE, editors. 2205, 2211.
COOKE, C., llibreter. 392, 2203, 2205, 2211.
COOKE, E. W. gravador. II : 28.
COOKE, J., llibreter. 2200.
COOKE, W., gravador. 2365.
COOPER, M., llibreter. 225.
COOPER, Thomas. III : 531.
COOPER, R., gravador. 476.
Copenhague, 147, 290, 523, 810, 897, 910, 1045, 3115.
COPERNICUS, Nicolau, III: 457.
COQUE, C., impressor. II : 112.
CORABINO. I : 353.
Corazón de Leona. 2044.
Corbeil. II : 334, 377, 430, 523. — III : 47, 479, 491.
CORBET, Ainé, llibreter. 501, 618.
CORBINEAU. 1430.
CORBOULD, H., dibuixant. 2368,
CORBOULD, R., dibuixant. 2203, 2205, 2211, 2365. — III : 440 441.
CORDIER, impressor. I : 382.
CORDIER, A. 1140. — II : 525.
Córdoba, 8, 435, 785, 1893, 2099, 2105, 2112, 2208. — III : 396, 398, 419.
CÓRDOBA MALDONADO, Alonso de. III : 539.
¿Córdoba, patria de Cervantes? 2099.
CORDONNIER, Hyacinthe, (Chevalier de Thémisène). I : 274.
CORMELLAS, Sebastián de, impressor i editor. 43, 2332. — II : 285, 290, 292, 327.
CORMON Y BLANC, llibreter. 498, 505, 513. — II : 91, 99, 112, 304.
CORNEILLE, Pierre. III : 457, 530.
CORNILLON, A., litògraf, 487.
COROLEU, José, 1344.
COROMILAS, Andreu, tipògraf, II : 413, 414.
COROMINAS I MONTAÑA, Pere. III : 119.
Corona literaria dedicada al Príncipe de los Ingenios, Miguel de Cervantes Saavedra. 2391.
Corona poética dedicada a M. de Cervantes. 939.
CORONEL, J., dibuixant, 417.
CORRAL, Ladislao del. 1170.
CORRAL Y MAIRÁ, M. III : 118.
CORREA FERNÁNDEZ, doctor. III : 292.

Correas, Gonzalo. III : 540.
Correggio. — V. Allegri.
Correio Nacional, O, Lisboa. III : 240.
Correio Nacional, O, tipografía. **1700.**
Correo, El, Madrid, **1716, 1798, 1821, 1856.** — III : 74, 180.
Correo Catalán, El, Barcelona. **2095, 2135.**
Correo de Alquife, El, **826.** — I : 7, 40. — II : 355. — III: 4, 532.
Correo de Burgos, El. III : 140.
Correo de Madrid. **348.**
Correo Español, El, Madrid. **1683, 1822.**
Correo Gallego, El, impremta. **1691.**
Correo Militar, Madrid. III: 490.
Correspondant, Le, París, **874, 963.**
Correspondencia de España, La, Madrid. **1281, 1288, 1746, 1789, 1816.** — III : 55.
¿Corrigió Cervantes algunas de las ediciones del «Don Quijote» impresas por Juan de la Cuesta? **1938.**
Cortacero y Velasco, Miguel. **2164, 2167.** — III : 417, 419.
Cortada, Juan. II : 223.
Cortazar, Eduardo de. II, 489, 497.
Corte, Joseph de la. **1746.**
Cortejón, Clemente, prev. **1343, 1509, 1562, 1562** *a*, de **1765, 1921, 1938-1940, 1979, 1985, 2120, 2122.** — I : xxi, 10-12, 16, 19, 20, 23, 24, 26, 51, 52, 99, 115, 336, 389, 390. — II : 105, 151, 153, 262, 318, 320, 383. — III : 83, 113, 179, 181, 186, 190-192, 216, 218, 223, 257, 266, 267, 319, 323, 326, 328, 344, 347, 351, 353, 354, 394, 395, 526.
Cortés, Balbino II : 415.
Cortés, Narciso Alonso. II: 312. — III : 54, 179, 237.
Cortés, Ricardo. **1980.**
Cortese. III : 540.
Cortez. III : 457.
Cortezo, Daniel, editor. **1273, 1301.**
Cortinas, Leonor de. II : 425.
Coruña. **1686-1690.** — III: 233, 235.
Corvo, Giuseppe, impressor. **109.** — I : 189.
Cospedal y Muñoz, José de. II : 533.
Cossio, M. B. III : 275.
Costa (Picarol). I : 11.
Costa, Carles. III : 222.
Costa, Josep. III : 220, 223.
Costa y Sendra. III : 219.
Costard, llibreter. **287, 291, 192.** — I : 322, 365.
Coste, gravador. **2237.**
Coste d'Arnobat, traductor de *Novelas ejemplares.* I: 309, 312, 321. — III : 207.
Cotarelo y Mori, Emilio. **1479, 1757, 2013.** — I : xxi, 10, 47, 56, 342, 368, 369, 373, 376. — II : 69, 286, 313. — III : 146, 206, 255, 269, 290, 423, 508, 539.
Cotarelo y Valledor, Armando. **2174.** — I : xxi, 47, 254, 255, 354. — II : vii, 56, 289, 374, 451. — III: 423.
Cotolendi, traductor de *Novelas ejemplares.* I : 159, 166, 167. — III : 512.
Cottin. III : 533.
Cottinet, Arnould, llibreter. **74.** — I : 104.
Cottrell, Clement. **106.**
Cotwold, Curate of. — V. Collop, Christopher.
Coulet, J. D., il·lustrador. **383**
Coulommiers. **2408.** — II : 92, 94, 399. — III : 106, 341.
Coulon, Antonio, editor. **75.** — I : 83, 100, 105.
Coupé, Antoine J. B., gravador. **479, 493, 521, 528, 548, 597, 684.** — II : 88, 121, 144.
Courbe, Augustin, llibreter. **2335.**
Courtin, F., dibuixant. **548, 560, 561, 584, 598, 705.** — II : 144, 149, 150, 169, 253.
Coussereau, dibuixant. **657, 683, 689, 761, 2262.**
Covarrúbias, Antonio de. III: 539.
Covarrúbias, Sebastián de. **2120, 2122.** — II : 13, 102, 124, 443. — III : 145.
Cowic, Frank. **1181.**
Cowper, W., impressor. **278.**
Cox, Bros. and Wyman, impressors. II : 270.
Coypel, Charl, Ant., pintor. **182, 217, 221, 222, 222** *a*, **243, 285, 288, 375, 432, 1952, 2192, 2196, 2220, 2408.** — I : 205, 207, 239, 243-245, 248, 287, 290, 291, 305, 306, 311, 317, 325, 338, 339, 359, 377, 383, 385, 387, 396. — II : 8, 28, 71, 97. — III : 431, 433, 434, 438-440, 448, 480, 544.
Cracòvia. **1246.**
Craig, Ja.s, gravador. **2362.**
Craig, W. M., dibuixant. **2362.**
Crane, Walter, dibuixant. **1472, 1484.** — III : 149.
Cranmer. III : 457.
Crapelet, impressor. II : 228, 254, 256. — III : 449.
Crasbeeck, Pedro, impressor. **4.** — I : 11, 12, 14. — II :378, 379.
Cremación de D. Quijote, La. **1467.**
Crepy fils, gravadors. **185, 208, 238.** — I : 262.
Crespi, Gius. M. gravador. **149.**
Crespo, Pedro. II : 364, 401.
Crespo, Rafael José de. **524, 525.**
Crespo y Gómez, Mariano de. II : 503.
Crété, impressor. II : 334, 377, 430, 523. — III : 47, 479, 491.
Crieve, Walter C., il·lustrador. **2033.**
Criptana. II : 77.
Criptografía Quijotesca. **1884.**
Crispín, personatge de *Le curieux impertinent, Le nouveau D. Quichotte* i *Teatro español burlesco.* I : 171, 371. — II : 6.
Crispín Caramillo. — V. Trigueros, Cándido M.a.
Crispinos, personatge de *Sancho Pança dans son isle.* I: 279.
Crissy & Markley, editor. **2214.**

Cristiania. **947.**
Critical and Historical Essays. **2377.**
CROCE, Benedetto. **2016, 2055**[2]. — III : 539, 540.
CROMWELL, Oliver. III : 457.
CRONAM, Urban. **2025.**
Crónica de los Cervantistas, Cádiz-Madrid. **903, 1544.** — III : 284.
Crónica del Centenario del D. Quijote, Madrid. **1747.**
Crónica Mercantil, La, Valladolid. **1109, 1111.** — II : 503.
CRONISTA, EL, impremta. **1021.**
Cronista, El, New York. II: 474.
CROOKE, Andrew, impressor. **84.**
CROCKER Y BREWSTER, llibreter. **582, 593.**
CROOKSHANKS, capità. I : 361.
CROOWE, capità. I : 379.
CROWDER & Co., S., llibreters. **255.**
CRUICKSHANK O CRUIKSHANK, George, dibuixant. **495, 536, 562, 582, 593, 606, 1285.** — II : 89, 133, 155, 167. — III : 58.
CRUIG, dibuixant. **432.** — II: 28.
CRUZ, Juan de la, gravador. **308, 769, 839, 1358.**—I : 325.
CRUZ, Juana Inés de la. II: 280.
CRUZ, LA, tipografía, Oviedo. **1878.**
CRUZ, Manuel de la, dibuixant. **332.**
CRUZ, Ramón de la. **333.**
CUADRADO, impressor. I : 392.
Cuatro apuntes sobre la Filosofía Moral del Quijote. **1879.**
CUBAS, il·lustrador. **1075.**
CUBERO LAPENA, Manuel. **1873.**
CUBILLO DE ARAGÓN, Alvaro. II : 274.
CUELLAR, Jerónimo de. II: 274.
CUELLAR, José. II : 474.
Cuenca. **987.** — III : 251.
CUENCA, Carlos Luis de. **1430.** — II : 471, 490.
Cuentistas, Los, Madrid. **1996.**
Cuento del Quijote, Un. **1996.**
Cuento Semanal, El, Madrid. **1963.**
Cuentos inverosímiles. **1130.**
CUERPO ADMINISTRATIVO DEL EJÉRCITO, IMPRENTA DEL. **1170.**
CUERVO, Rufino José. **1502.** — III : 279, 334, 539.
CUESTA. **792, 807, 997, 1143, 1312, 2287.**
CUESTA, Eduardo, tipògraf. **2388.**
CUESTA, Francisco, impressor. **1532, 2410.**
CUESTA, Hijos de, llibrería i impremta. **1984.**
CUESTA, Juan de la, impressor. **2, 5, 9, 14, 16, 23, 33, 36, 37, 42, 997, 1034, 1422, 1447, 1521, 1563, 1566, 1938, 2120, 2122, 2297, 2298.** — I : 7-9, 12-17, 20-23, 27, 31, 44, 57, 59, 61, 63, 64, 84, 155, 220, 326, 336, 363, 381, 387-390. — II : 103, 104, 110, 117, 152, 153, 314, 318, 320, 355, 373, 378, 401, 530. — III: 45, 126, 129, 199, 274, 284, 288, 293, 363.
CUESTA, J. M. de la, tipògraf. **1931.**
CUESTA, Vda. e hijos de D. J., llibrería i impremta. **203, 645, 770, 1241.**
CUETO, José. III : 534.
CUETO, Leopoldo Augusto de. **1946.** — II : 404, 423.
Cueva de Cervantes en Argel, La, **1403.**
Cueva de Salamanca, La. — V. *Comedias y entremeses.*
CUEVA, Juan de la. I : 47, 353. — III : 290, 540.
CUEVAS, G. de. II : 233.
CUEVAS, J., dibuixant. **1256.**
CUEVAS GARCÍA, M. de las. III : 298.
CUGAT, José. **1611.**
Cultura literaria de Miguel de Cervantes y elaboración del Quijote. **1752.**
CUMPLIDO, Ignacio, impressor. **632.**
Cuna de Cervantes, La, Valladolid. **1046, 1148.** — II : 492, 496, 504, 537.
Cuna del Quijote, La. **965.**
CUNDALL, Joseph, editor. **718.**
CUNHA, Xavier da. **1961.**
CUNNINGHAM, Rev. **463.**
CURIEL, senyor de la vila de. — V. LÓPEZ DE ZÚÑIGA I SOTOMAYOR, Alonso Diego.
Curieux impertinent, Le, comèdia. **151.**
Curioso Impertinente, El. comèdia. **1970.**
CURL, E., llibreter. **150.**
CURROS Y ENRÍQUEZ, M. II: 519.
CURSY, J. de. **64.**
CURTIS. — V. GALE & CURTIS.
CUSACHS, Felipe, dibuixant. **1138.**
CUTHELL AND MARTIN, llibreters. **2361.**
CUTHELL, J., llibreter. **443.**
CUYÁS ARMENGOL, Arturo. **984, 2107.** — II : 447, 474, 521.

D. F. C. — V. FERNÁNDEZ DURO, C.
D. J. F. P. C. **2206.**
D. M. II : **426.**
DACARRETE, Angel M. II : 423.
DAFFIS, llibreter i editor. I: XXI, XXII.
DAGOIN. I : 30.
D'AGUIAR, Damiano. I : 11.
DAGUIN. I : 50.
DALDRIGHT. **279.**
DALDY. — V. BELL & DALDY.
DALI MAMÍ. I : 354.
D'ALÒS, Ramón. — V. ALÒS.
DALSACE, M., editor. **2285.**
DALY, Charles, editor. **634.** — II : 226, 252, 264.
DALY, Dominick, traductor del *Quijote.* **1571.**
DALZIEL, G., gravador. **733, 818, 819, 859, 1015.** — II : 271.
DAMBRUN, Jean, gravador. **387, 388, 388 *a*.**
DAMIANOVICH, H. III : 381.
DAMON, personatge de la *Galatea.* I : 393.
DAMONNEVILLE, llibreter. **208.** — I : 230.
DANCHET. I: 166, 171, 177, 223.
DANCOURT. **157.** — : 177.
DANFORTH, M. J., gravador. **1036.**

Dante. 2234. — III : 137, 457, 533.
Dante, llibrería de Florença. 340.
Danton, J. 1355.
Da Ponté. III : 529.
Darby, John, editor i llibreter. 180.
Darío, Rubén. 1758. — III: 257.
Daroqui, Vicens, impressor. 940. — II : 411.
Dasí, Pasqual, comte de Betera. III : 35.
Daudé, Pierre. I : 227.
Daudet, Robert, gravador. 215, 218,252. — I : 104, 237.
D'Audiguier, traductor de *Novelas ejemplares*. 51, 60, 63, 64, 100, 2330. — I : 73, 74, 77, 89, 90, 125, 159, 223, 231, 308. — II : 20. — III : 506.
D'Auffay, A. 251.
D'Auvigny, Richard. 57, 81.
Davalos, Leonor. II : 477.
David, dibuixant. 1332. — III : 76.
David, editor i llibreter. III: 405.
David, relligador. 4, 16, 19, 22, 25, 93, 97, 139, 199, 279, 388 *a*, 597, 600, 603, 810, 1035, 1173 *a*, 1183, 1205 *a*, 1242 *a*. — I : 123.
David, Christophe. I: 188, 207, 260-262.
David fils, editors. 208.
David, l'aîné, editor i llibreter. 273.
David, Michel, editor i llibreter. 154. — I : 173, 175, 176, 181, 188, 207, 221, 229, 230, 258, 260-262, 295.
Davidson, F., llibreter. 214, 225.
Davies, T., impressor. 281².
Davies, W., editor i llibreter. 460, 463, 466.
Dávila, Adolf E. III : 231.
Davison, Thomas, impressor. II : 70.
Dawfon, John, llibreter. 77.
Dawies. — V. Cadell & Davies.
Dawson Brodie, J. 230.
Dean, gravador. 2370.
Dean & Son, editors. 2252.
Debate, El, Madrid. 2043, 2047.
De Bellan. 51, 60, 71, 76, 100, 2330. — I : 77, 169. — II: 86. — III : 507.
D'Eberard, Mme. Claude I: 71.
Debons y C.ª, impressors. II: 460.
Debret, J., llibreter. 322, 362.
Debrie, Gabriel F. Z., gravador. 372.
De Broisea, editor. 739.
Decaen, impressor i editor. 632.
Decaisne, Henri, dibuixant. 2365.
Decamps, G. A. dibuixant. 2365.
De Clou, Jaques, llibreter. I : 55, 78.
De Coup, Willem, llibreter. 127.
Dedeu, Martí. III : 231.
Deel, J., dibuixant i gravador. 258.
Defensa de la Sociedad, La, Madrid. 1061, 1131.
De Foe, D. 583.
Degetau y González, F., 1255.
De Haan. III : 539.
Deighton, J., llibreter i editor. 680.
Deighton and Laughton, llibreters. 680.
Deiodati, gravador. 115, 195. — I : 217.
Deis, viuda, impremta. III: 455, 456.
Dekker & Van de Vegt, editors. 917. — I : 36.
De la Coste, Jean, llibreter. 71.
Delagrave, Ch., editor. 1952.
Delalain et fils, Jules, editors i llibreters. 1389.
Delalain frères, editors i llibreters. 1389.
De la Londe. 64.
De Lamet. I : 171.
Delanine. I : 193.
Delarue, llibreter i editor. 2237.
Delaulne o Delaunay, síndic. I : 171, 198, 258.
Delaunay o De Lannay, traductor del *Quijote*. 598, 607, 659, 705, 2279, 2300. — II: 75, 76, 180, 219. — III : 79.
De Launay, gravador. 287, 303, 304, 347.
Delaville, Henry, gravador. 2237.
Delgado, Jacinto María. 341, 639, 887, 1594. — I : 360. — II : 221. — III : 146.
Delgado, Manuel Pedro. II: 296, 297.
Delgado, Sinesio. 1964, 1987, 2430.
Delisle. III : 173.
De l'Isle, H. 1214.
Delitala, Emanuel. I : 311.
Del Lungo, Isidoro. 1194.
Del-monte, D. II : 247.
Delongchamps, llibreter. 496. 500. — II : 88.
Demaisonneuve, Defer, llibreter. 347.
Demanac, Ed. 31.
Demeuse, gravador. 229.
Demoraine o De Moraine, Louis, dibuixant. 1334, 2221. 2223, 2224, 2230. — III: 450.
Dénain, A.-J., llibreter. 531.
Denham and Dick, editors. 406.
Denis, Ferdinand. 574, 647. — II : 107, 161, 354, 499.
Denis, Ulisse, dibuixant. 509.
Dennig, Finck & Co., llibreters i editors. 619. — II : 194.
Denon, V. D., dibuixant i gravador. 521. — II : 121.
Dent & Co., J. M., editors. 1975, 1991, 2061.
Dentu, E., editor i llibreter. 1107. — II : 520.
Dentu & Cᵉ, E., editors i llibreters. 1335, 1363.
Del país de D. Quijote. 2023.
De Panurge à Sancho Pança. 2028.
Dequevauviller, François N. B., gravador. 500, 618.
Derenemesnil. — V. Witthersheim.
Derenne, dibuixant. II : 121.
Derome, relligador. 141. — I : 328.

DEROME, le jeune, relligador. **334.**
DERRICK, Thomas, il·lustrador. **2316.**
DERRIEY, Julio, tipògraf. III: 485.
DERSÉ, A., impressor. III : 378.
DESBORDES, Nicolás, llibreter i impressor. **202.**
DESCARTES. III : 457.
Descripción del túmulo y relación de las exequias que hizo la ciudad de Sevilla en la muerte del rey D. Felipe II. **876.**
DESENNE, A., dibuixant. **484.** — II : 79.
Desespoir amoureux, Le. **160.**
Desliz literario cometido por D. M. Menéndez y Pelayo. **1294.**
Desgobernado gobernador, Un. **1707, 1708.**
DESMARETS, gravador. **2248.**
DESOER, Th., llibreter. **483.**
DESPILLY, impressor. I : 262. — III : 405.
DESRAIS, C. L., dibuixant. **287, 292, 293, 298-300, 303, 304, 347.** — I : 322.
DESREZ, A., editor. **598.**
DESTOUCHES. I : 171.
DETERVILLE, llibreter. **387, 388, 388** *a*.
DE THOU. III : 457.
DETRIANTE. I : 21.
Deutsche D. Quixote, Der. **423.**
Deux Don Quichotte, Les. **701.**
DE VAUX. I : 103, 104.
DEVERÍA O DEBERÍA, Achille J. J. M., dibuixant. **483, 500, 548, 574, 618, 2365.** — II: 76, 91, 141, 144.
DE VRESSE, Arnauld, editor. **2242.**
DEVRIENT. — V. GIESECKE.
DE VRIES, IBARRA Y C.ª, llibreters i editors. **844.**
DE WITT. III : 457.
DEXTER, Eduard A. **593.**
Día, El, Madrid. III : 412.
Diálogo entre Sillenia y Selanio sobre la vida del campo. 449.
DIAMANTE, Juan Bautista. II: 280.
Diario burlesco del jueves 37 del próximo pasado. **2217.**
Diario de Avisos, Segovia. III: 162.
Diario de Barcelona. **973, 1165.** — II : 281, 410, 453.
Diario de Cádiz. **887.**
Diario de Honduras, Tegucigalpa. III : 309.
Diario de la Marina, Madrid. **1750, 1751, 1800, 1850.**
Diario de la Marina, Habana. II : 514. — III : 343.
Diario del Comercio, Barcelona. **1425, 1427, 1439-1444.**
Diario de Madrid. III : 438.
Diario Illustrado, O, Lisboa. **1700.**
DÍAZ, Diego, gravador. **317.**
DÍAZ, Dr. Francisco. II : 315. — III : 291.
DÍAZ, Francisco de P., impressor. **1457, 1485, 1581, 1582, 1582** *a*, **1895.** — I : XXII. — III : 204.
DÍAZ DE ARCAYA. III : 313.
DÍAZ DE BENJUMEA, Nicolás (Cid Asam-Duzad Benengeli). **767, 812, 826, 867, 868, 1091, 1132, 1141, 1176.** — I : XXI, 5, 7, 36, 40, 41, 361. — II: 151, 297, 300, 307, 308, 319, 341, 355, 369, 370, 372, 403, 405-407, 410, 532. — III : 4, 41, 98, 140, 155, 163, 179, 180, 182, 190, 254, 255, 532.
DÍAZ BENZO, Antonio. II : 468.
DÍAZ Y CARBALLO, impressor. III : 56.
DÍAZ CARDOSO, Antonio. I : 58, 60, 66, 68.
DÍAZ DE LA CARRERA, Diego, impressor. II : 516.
DÍAZ CASTAÑEDA, Epifanio. **522.**
DÍAZ DE ESCOVAR, Narciso. **1430, 1612, 1613, 1717, 1998.** — III : 237, 350.
DÍAZ GÓMEZ, Francisco. **2374.**
DÍAZ DE LAMARQUE, Antonio. II : 439.
DÍAZ DE MENDOZA, F., actor. III : 250.
DÍAZ MOREU, L. II : 402.
DÍAZ-ORDÓÑEZ, Víctor. **1879.** — III : 303.
DÍAZ PLAZA, F. III : 224.
DÍAZ DE LA QUINTANA. II : 497.
DÍAZ RODRÍGUEZ. III : 260.
DÍAZ DE SALCEDO, Sebastián. II : 503.
DÍAZ Y SÁNCHEZ, Faustino. II: 491.
DÍAZ Y SÁNCHEZ, Juan. II: 473, 489.
Diccionario del Quijote. **2097.**
Diccionario de tropos y figuras de retórica con ejemplos de Cervantes. **2372.**
DICENTA, Joaquín, **1815.** — III : 283.
DICK. — V. DENHAM & DICK.
DICKENS AND EVANS, Charles, editor. III : 94.
DIDEROT, Denís. **1355.** — II: 331.
DIDIER, llibreter. **659, 701, 705, 713.** — I : 41.
DIDIER y C.ª, llibreters. **828, 873.**
DIDIER Y TEBBETT, llibreters. **434.**
DIDON. I : 312.
DIDOT, Julio. **510-512.** — II: 110, 111, 140.
DIDOT, P., l'aîné, impressor. **329, 334, 338, 364, 387, 388, 388** *a*, **395.** — I : 358. — II: 38, 49, 102, 107, 227, 303, 398.
DIDOT ET Ce, Firmin. **2323.** — III : 498.
DIDOT FRÈRES, FILS ET Ce, Firmin. **900.**
DIDOT HERMANOS, Firmin, llibreters i impressors. **647,666.**
DIEDERICH, Dr. Benno, traductor del *Quijote*. **1573.**
DIEGO, Luis de, editor. II : 499.
DIEGO DE SAN JOSÉ, fra. II : 236.
DIEGO PUEDE SER. **77.**
DIEN, Claude M. F., gravador. **424.**
DIERCKS, Gustav. **2420.**
DIESTE, Enrique, editor i llibreter. **2006, 2006** *a*.
DIETER, H. W. Theodor, impressor i llibreter. **2012.**
DIEULAFOY, Michel. **410.** — II: 10.
DÍEZ, Vicente. III : 257.

DIEZ DE AUX, Luys. 2331.
Diez Libros de Fortuna de Amor, Los. 2347.
DÍEZ Y GARCÍA, Eulogio. 1974.
DÍEZ Y RODRÍGUEZ, Eleuterio. II : 502.
Dijon. II : 193.
Diluvio, El, Barcelona. 1320, 1613-1615. — II : 360.
DIOULOUFET, M. 926, 2371.
DIOS, Servando A. de. II : 409, 410, 446, 465.
DIRCKS. — V. LUHR.
Discurso sobre La Ilustre Fregona y el Mesón del Sevillano. 937.
Discusión, La, Barcelona. II: 281.
Disertaciones y juicios literarios. 2267.
DISPIERTO, Tomás. II : 489.
DOBELLI, Ausonio. III : 137.
Documentos cervantinos hasta ahora inéditos. 1431.
DODD, doctor. III : 531.
DODGSON. III : 172, 173.
DODSLEY, J., impressor i llibreter. 261, 330, 2356. — I: 247.
DODSLEY, R., llibreter i editor. 212.
DODSLEY & Co., editors i impressors. 306, 307.
DODSLEY, R. & J. 247.
DODSLEY, T., editor i impressor. 224.
DÖRING. II : 299.
DOHM. III : 480.
DOLCE, Ludovicus. II : 498.
DOMBRE, Roger. 1969.
DOMENECH, relligador. 23.
DOMENECH, Federich, impressor. 1900. — III : 310.
DOMINGO, Francisco, pintor. III : 231.
DOMINGO DE LA ASUNCIÓN, P. Fra. III : 407.
DOMINGO, Francisco. I : 210.
DOMINGOS, fra Thomas de Sam. I : 68.
DOMÍNGUEZ, pintor. III : 289.
DOMÍNGUEZ SANZ, José. II: 470, 497.
DOMINICO, Felipe, infant d'Espanya. II : 502.
DOMVILLE, W., llibreter. 2353.
Don Chisciotte alle Nozze di Gamaccio, opereta. 532.
Don Chisciotte della Mancia, poema. 470, 540.
Don Chisciotte della Mancia ridotto in ottava rima. 1357.
Don Chisciotte e Sancio Panza nella Scizia, poema. 471.
DONDEY-DUPRÉ, Mme. Vve., tipografía. II : 259, 353.
Don Isidoro Bosarte y el centenario de «La Tía Fingida». 1554.
Don Juan Tenorio. 1256.
Don Lazarillo Vizcardi. 928.
DON LOPE, personatge de *Sancho Pança gouverneur.* I : 177.
Donna Quixote. 1168.
Don Papis de Bobadilla. 524, 525.
Don Quichotte, Le. Bordeaux. 1082.
Don Quichotte, comedia. 806, 1883, 2313.
Don Quichotte et la tâche de ses traducteurs. 607.
Don Quichotte Philosophe, Le. 789, 926, 2371.
Don Quichotte romantique. 487.
Don Quijote.
A. Edicions en sa llengua original. 2-10, 12, 23, 26, 27, 29, 31, 32, 73, 82, 86, 89, 90, 95, 96, 103, 105, 106, 125, 126, 133, 139, 158, 164, 174, 181, 192, 195, 198, 207, 217, 227, 228, 233, 242, 243, 249, 257, 259, 260, 275, 277, 294, 295, 308, 313, 319, 321, 344, 377, 378, 382, 394, 411-413, 425-427, 436, 445, 446, 450, 464, 472, 497, 498, 506, 507, 510-513, 519, 520, 533-535, 541-545, 562, 563, 576, 581, 582, 592, 593, 608, 617, 621, 622, 629, 630, 632, 644-647, 653-656, 661, 663, 668, 678, 681, 688, 697, 702, 714, 715, 721, 722, 727, 728, 730, 731, 742, 743, 752, 753, 759, 760, 769, 770, 776, 777, 779, 780, 791-793, 807, 808, 817, 830, 858, 897, 898, 906, 941-944, 957, 968, 969, 997-1001, 1033-1035, 1066, 1116, 1143-1150, 1173-1176, 1198-1201 1217-1220, 1243, 1264-1266, 1280-1283, 1283², 1297, 1312-1317, 1331, 1332, 1358-1360, 1367, 1374-1376, 1386, 1408, 1421-1424, 1434-1436, 1458, 1469-1471, 1482, 1483, 1495-1497, 1505, 1527-1530, 1555, 1556, 1561-1568, 1565,² 1932, 1933, 1949, 1990, 2005, 1007-2009, 2058, 2082, 2083, 2118-2122, 2199, 2227, 2232, 2251, 2287, 2296-2298, 2306, 2309, 2314, 2315, 2322, 2431.
a) Fragments. 203, 274, 326, 328, 379, 507, 510, 602, 630, 640, 708, 727, 793², 1178, 1338, 1350, 1377, 1387-1389, 1557-1560, 1565, 1568-1570, 1897, 1935, 1951, 1974, 2006, 2257, 2278, 2319, 2293, 2329, 2351.
B. Traduccions : En anglès: 13, 30, 50, 84, 104, 107, 116, 129, 130, 140, 150, 165, 176, 182, 212, 214, 223-225, 244, 247, 255, 261, 278, 279, 322, 339, 362, 365, 371, 374, 376. 400, 406-408, 432, 433, 437, 443, 447, 465, 466, 473, 477, 481, 482, 489, 495, 516, 536, 564, 583, 594, 595, 623, 633, 634, 664, 664², 669, 703, 723, 733, 809, 818, 819, 859, 878, 899, 1002, 1003, 1036, 1067, 1151, 1177, 1202, 1203, 1284, 1285, 1333, 1390, 1409, 1472, 1498, 1499, 1503, 1571, 1934, 1950, 1975, 1991, 2010, 2031, 2060, 2061, 2084, 2200, 2205, 2211, 2214, 2241, 2246-2249, 2252, 2255, 2264, 2284, 2375, 2406, 2407. — En alemany: 83, 97, 114, 115, 189, 191, 236, 263, 286, 289, 310, 337, 384, 389, 397, 397 *a*, 441, 461 502-504, 537, 599, 600-602, 616, 619, 625, 685, 698, 729, 754, 832, 880, 881, 908, 970, 1006, 1071, 1245, 1269, 1573-1575, 1953, 1954, 1977, 1994, 2012, 2245, 2250, 2266, 2273, 2286, 2304, 2311. — En català : 1226, 1353, 1378. — En croat: 1152. — En danès: 290, 523, 830. — En finlan-

dès. 1074. — En francès. 15, 25, 49, 52, 57, 74, 75, 80, 81, 93, 108, 110-113, 117, 118, 120, 121, 131, 134, 141, 152, 153, 162, 163, 169, 185, 193, 199, 208, 209, 221, 229, 235, 238, 239, 250, 266-268, 273, 280, 283, 285, 288, 296, 297, 314, 315, 323, 324, 340, 366, 375, 383, 387, 388, 395, 396, 401, 403, 421, 424, 428, 434, 438-440, 451, 452, 478, 479, 483, 484, 490, 491, 493, 496, 499-501, 508, 509, 514, 521, 522, 526 528, 546-548, 567, 584, 585, 596-598, 609, 618, 624, 648, 657-659, 665-667, 670, 682-684, 689, 690, 704-706, 716, 734, 735, 761, 781, 820, 845, 860, 861, 879, 900, 1004, 1005, 1069, 1070, 1117-1119, 1171, 1222, 1244, 1267, 1268, 1286, 1298, 1318, 1334, 1335, 1351, 1368, 1473, 1572, 1952, 1976, 1992, 2011, 2032, 2033, 2204, 2213, 2221, 2223-2225, 2229, 2230, 2235-2240, 2244, 2256, 2262, 2279, 2283, 2275, 2294, 2300, 2305, 2307, 2310, 2316, 2321, 2323, 2324, 2351, 2408. — En grec: 755, 794, 1224, 2288. — En hebreu: 2036. — En hindustànic: 2409. — En holandès: 88, 98, 99, 122, 127, 143, 186, 222, 736, 2265, 2289, 2291, 2312. — En húngar: 687, 884, 946. — En italià: 53, 58, 109, 170, 200, 245, 454, 467, 549, 626, 691, 882, 1037, 1179, 1299, 1576, 1911, 1912, 1936, 1955, 1993, 2034, 2035. — En japonès: 2308.— En mallorquí: 1578. — En polac: 724, 883, 1246, 2282. — En portuguès: 372, 529, 692, 707, 1038, 1073, 1336, 1577. — En rus: 453, 671, 821, 833, 846, 944, 1180, 1223, 1300, 1361, 2395. — En serbi: 1225. — En suec: 468, 732, 909, 1362, 1484. — En turc: 847, 2233. — En txec: 795, 922, 1438.

a) Fragments : En alemany: 306. — En anglès: 281[3], 453[3], 831, 907, 1221. — En annamita: 1181, 1182.— En arab: 915. — En basc: 949, 1531, 1579. — En català. 848, 948, 1227, 1350, 1607, 2374.— En danès: 311, 910. — En esperanto: 1580. — En francès: 218, 252, 269, 303, 347, 1350, 1437, 1935, 2351. — En grec: 912, 913. — En hindustànic: 1204. — En holandès: 686, 943. — En islàndic: 914. — En italià: 1072, 1350. — En llatí: 903. — En malai: 1247. — En norueg: 947. — En portuguès: 945, 1350. — En provençal: 971, 972, 1350. — En suec: 911. — En xinés: 1153, 1229. — En visai: 1271. — En tàrtar: 1228. — En tagal: 1270.

C. Classificació per poblacions : Alcalà de Henares. 1148. — Amsterdam. 98, 99, 118, 121, 122, 127, 131, 143, 162, 186, 193, 243, 268, 943, 2009, 2289, 2291. — Anvers. 105, 125, 126, 164, 275. — Argamasilla de Alba. 777. — Atenes. 755, 2288. — Avinyó. 340. — Baltimore. 408. — Barcelona. 31, 133, 242, 426, 542, 543, 617, 622, 629, 654, 655, 668, 731, 742, 743, 780, 807, 808, 857, 858, 897, 902, 1000, 1033, 1144-1146, 1174-1176, 1198-1200, 1217, 1226, 1264, 1331, 1350, 1353, 1358, 1359, 1376, 1378, 1386, 1423, 1424, 1434, 1435, 1470, 1482, 1529, 1563, 1564, 1933, 2007, 2058, 2083, 2120, 2199, 2296, 2306, 2315, 2431. — Berlín. 389, 413, 441, 535, 537, 698, 754, 908, 970, 1269, 1953. — Biarritz. 1531. — Boston. 582, 593, 669, 809, 844, 878, 1377, 1951. — Brussel·les. 8, 12, 27, 29, 90, 103, 141, 375, 401, 2009. — Budapest. 522, 884, 946. — Buenos Aires. 1470, 1482, 1949, 2007, 2296. — Burdeus, 412, 450, 1335. — Constantinoble. 847, 1224. — Copenhaguen. 290, 523, 810, 910. — Coulommiers. 2408. — Cristianía. 947. — Dordrecht. 88, 686. — Dublín. 223, 376, 564, 2031. — Edimburg. 406, 489, 564, 1151, 1436, 1499, 2031, 2033, 2247. — Estocolm. 468, 732, 909, 1362, 1484, 2009. — Estrasburg. 1575, 2009, 2311. — Estutgart. 567, 599, 648, 880, 1006, 1245, 1573, 2273, 2304. — Exeter. 516, 595, 623. — Felanitx. 1578. — Figueres. 1565[2].—Filadelfia. 408, 664[2], 1003, 1036, 2122, 2375. — Florencia. 2035. — Glasgow. 279, 407, 898, 2284.— Grätz. 602. — Haarlem. 736. — Hamburg. 324. — Hildburghausen. 832. — Kaupmannahöfn. 914. — Kecskemēten. 687. — Koenisgsberg. 397.— Krakōw. 1246.— Knopiossa. 1074. — La Haia. 217, 221, 222, 267, 283, 285. — La Plata. 1530. — Lausana. 1473. — Leiden. 2265. — Leipzig. 236, 243, 263, 268, 286, 310, 394, 396, 440, 464, 504, 581, 600-602, 690, 752, 817, 968, 1071, 1219, 1316, 1497, 1574, 1953, 1954, 2012, 2250, 2266, 2273. — Lieja. 288, 323, 451. — Lille. 2204. — Limoges. 1005, 1069. — Lisboa. 3, 4, 32, 372, 707, 945, 1073, 1336, 1577. — Liverpool. 482. — Londres. 13, 30, 50, 84, 104, 107, 116, 129, 130, 140, 165, 176, 182, 198, 212, 214, 224, 225, 244, 247, 255, 261, 272, 278, 281[2], 313, 322, 339, 362, 365, 371, 374, 400, 427, 432, 433, 434, 437, 443, 445, 446, 453[2], 465, 466, 473, 477, 481, 482, 495, 536, 564, 583, 594, 633, 634, 664, 703, 733, 818, 819, 859, 897, 899, 907, 969, 1068, 1177, 1203, 1221, 1284, 1285, 1333, 1377, 1381, 1390, 1409, 1436, 1472, 1498, 1503, 1571, 1934, 1950, 1975, 1991, 2010, 2033, 2060, 2061, 2084, 2122, 2200, 2205, 2211, 2241, 2246, 2248, 2249, 2251, 2252,

2264, 2275, 2284, 2407. — Lübeck. 1994. — Lukhnow. 2409. — Lund. 911. — Lyo. 113, 117, 156, 163, 195, 199, 314, 366, 436. — Madrid. 2, 5, 9, 23, 24, 73, 82, 86, 89, 95, 96, 106, 139, 158, 174, 192, 207, 227, 228, 233, 257, 259, 260, 277, 294, 295, 308, 319, 321, 344, 377, 378, 382, 411, 419, 425, 472, 506, 520, 533, 541, 562, 621, 644, 645, 653, 663, 681, 688, 702, 721, 727, 728, 730, 731, 742, 759, 769, 770, 779, 792, 798, 807, 830, 942, 997, 999, 1143, 1173, 1280, 1281, 1312-1315, 1352, 1374, 1375, 1421, 1422, 1458, 1469, 1483, 1496, 1505, 1527, 1528, 1555, 1556, 1558-1562, 1566, 1765, 1799, 1921, 1932, 1974, 2005, 2118, 2119, 2287, 2314, 2319, 2322. — Manchester. 1472. — Mèxic. 563, 632, 697, 793², 1201, 1471, 1482, 1483, 1496, 1505, 1527, 2296. — Milà. 10, 454, 549, 626, 691, 882, 1037, 1179, 1299, 1955, 1993, 2034, 2035. — Moscou. 453, 846, 1180. — Münster. 2286. — Nàpols. 691, 1357, 1911, 1993, 2035. — Neu-Ruppin. 2245. — Norfolk. 408. — Nova York. 447, 715, 753, 818, 831, 844, 859, 899, 1002, 1067, 1150, 1220, 1243, 1285, 1951, 1975, 1991, 2009, 2031, 2033, 2061, 2084, 2122, 2241, 2255, 2264, 2284. — Odessa. 1223, 2036. — Olten. 2009. — Oporto. 1038. — Orleans. 93. — Palencia. 1266. — París. 15, 25, 49, 52, 74, 75, 108, 110-112, 120, 134, 152, 153, 169, 185, 208, 209, 235, 238, 239, 266, 273, 280, 296, 297, 383, 387, 388, 395, 401, 403, 421, 424, 428, 434, 438, 439, 445, 478, 479, 483, 490, 491, 493, 496-501, 507-514, 517, 521, 526-529, 545-548, 576, 584, 585, 596-598, 608, 609, 618, 624, 630, 646, 647, 656-659, 665-667, 682-684, 689, 692, 704-706, 716, 722, 735, 760, 761, 781, 793, 793², 820, 845, 860, 861, 900, 941, 1001, 1035, 1116-1119, 1149, 1171, 1178, 1201, 1218, 1222, 1244, 1268, 1267, 1268, 1283², 1297, 1298, 1317, 1318, 1332, 1334, 1335, 1351, 1367, 1368, 1377, 1388, 1385, 1437, 1572, 1952, 1976, 1990, 1992, 2008, 2009, 2011, 2032, 2033, 2062, 2213, 2221, 2223-2225, 2229, 2230, 2235-2240, 2242, 2244, 2256, 2262, 2279, 2283, 2285, 2294, 2300, 2307, 2309, 2310, 2316, 2321, 2323, 2324, 2329. — Petersburg (U. S. A.). 408. — Praga. 384, 795, 822, 1438. — Quedlinburg. 502. — Roma. 109, 1576, 1912, 1993, 2035. — Roan. 80, 81, 315. — Salisbury. 313. — Sant Feliu de Guíxols. 1567. — Sant Petersburg. 671, 821, 833, 846, 944, 1180, 1361, 2009. — Saragossa. 534, 544, 592, 1283. — Sarrià (Barcelona). 1408. — Sevilla. 714, 1066, 1147, 1282. — Tarragona. 249. — Toboso. 452. — Toquío. 2308. — Tolosa. 1387, 1935, 2299. — Torí. 470, 1936, 2035. — Turs. 670, 734, 879, 1070, 1286, 2305. — Trieste. 794. — Utrecht. 2312. — Valencia. 6, 7, 26, 906, 1360, 1568, 1580. — Valladolid. 1569, 1570. — Varsovia. 724, 883, 2282. — Venecia. 53, 58, 170, 200, 245, 467. — Viena. 384, 461, 625, 729, 2009. — Vitoria. 1579. — Washington. 408. — Weimar. 286. — Xicago. 1951, 2122. — Zagrebu. 1152

D. Traductors : A l'alemany: Basteln, P.; Benzion, A.; Bertuch, F. J.; Braunfels, L.; Diederich, B.; Hoffmann, F.; Hübner, M.; Keller, A.; Lange, W.; Lanckhard, Dr.; Mähl, J.; Moritz, P.; Notter, F.; Seiffart, K.; Soltau, D. W.; Tieck, L.; Wolzogen, E. v.; Zoller, E. — A l'anglès : Burke, U. R.; Clark, J. W.; Daly, D.; Duffield, A. J.; Jarvis, Ch.; Jones, M.; Motteux, P.; Ormsby, J.; Ozell, J.; Parry, J.; Shelton, T.; Smirke, M.; Smith, R.; Smollet, T.; Stewens, J.; Thackeray, W. M.; Thompson, E.; Watts, H. E.; Wilmot, Ch. H.— A l'annamita : Colomer, A.—A l'àrab : Belkassem ben Sidera. — Al basc : Antia, M. A. de; Ascasubi, S.; Bustinga, E.; Duvoisin; Mugica, M.; Zamarripa, P. — Al català : Briz, F. P.; Bulbena i Tossell, A.; Pers i Ramona, M.; Rosselló, J.; Támaro, E. — Al croata: Jomic, J. E. — Al dinamarquès : Biehl, Ch. D.; Fistaine, G. Ch.; Liebenberg, J. L.; Schaldemose, F. — A l'esperanto : Bourlet, C.; Inglada, V.; Law, G. C. — Al francès : Biart, L.; Bouchon-Dubornial; Brotonne, F. de; Chatenet, E. du; Chesnel, G.; Delaunay; Ducret, E.; Filleau de Saint Martin; Fitz Gerald, K.; Florian; Furne, Ch.; Grandmaison y Bruno, G. F.; Hinard, D.; Lejeune; Mallat de Bassilan; Müller, E.; Oudin, C.; Rémond; Rosset, F. de; Théry; Vacquette d'Hermilly; Viardot, L. — Al grec : Skylissis, J. J.; Ulajos, A. — A l'hebreu: Byalick, H. N. — A l'hindustànic : Amrondin Camrudin; Pandit Ratan Nath. — A l'holandès : Brockhnysen, G. v. Campo Weyermann; Goeverneur, J. J. A.; Schuller, C. L.; Van den Bos, L.; Van der Meer, B. — Al húngar : Horváth, G.; Mérnök, H.; Vilmos G. — A l'italià : Almanzi, V.; Bacci, L.; Capozzoli, R.; Franciosini, L.; Gamba, B.; Nivellini, V.; Orlandi, M.; San Giusto, L. de.—Al japo-

Biblioteca de Catalunya

nès : Matsui Shōyo.— Al llatí : León y Domínguez, J.— Al mallorquí : Rullán, J. — Al polac : Nauki Mlodziezy; Zakrzewski, W. — Al portuguès : Azevedo, Vescomte de; Barroso, C.; Benalcanfor, Vescomte de; Bretón y Vedra, L.; Carcomo, J.; Castilho, Vescomte de. — Al provençal: Mistral, G. — Al rus: Gretsch, A.; Jowkovski; Karelin, V.; Massallskiy, C.; Schukovsky, B.; Zotov, W. — Al suec : A. L.; Lidforss, E.; Paban, A. T.; Stjernstolpe, J. M.; — Al tagal : Tombo, J. M. — Al tàrtar : Licopolis Marzal, J. — Al txec : Pecirka, J.; Pichla, J. B.; Pikhart, A.; Stefana, K. — Al visai: Zueco, R. — Al xino : Li Shih, Licopolis Marzal, J.

E. Obres inspirades : En alemany : 123, 124, 147, 191, 219, 237, 240, 241, 284, 286, 289, 310, 337, 343, 346, 361, 384, 423, 615, 740, 741, 768, 1454, 2218, 2325-2327. — En anglès : 85, 138, 180, 301, 330, 369, 392, 460, 463, 476, 606, 1168, 2203, 2154, 2352, 2356, 2359-2361, 2363, 2401. — En castellà. 20, 101, 102, 188, 264, 312, 318, 333, 341, 352-354, 357-360, 363, 367, 368, 385, 405, 418, 419, 430, 431, 435, 444, 480, 494, 524, 525, 532, 558, 580, 589, 631, 639, 651, 660, 663, 688, 711, 738, 746, 756, 762, 763, 798, 800, 801, 824, 827, 853, 905, 928, 940, 983, 996, 1011, 1056-1058, 1084, 1090, 1092, 1207, 1210, 1235, 1237, 1255, 1273, 1290, 1306, 1340, 1352, 1366, 1380, 1398, 1419, 1432, 1446, 1488, 1490, 1510, 1513, 1548, 1594, 1616,1618, 1629, 1646, 1707, 1708, 1748, 1755, 1807, 1855, 1869, 1900, 1923, 1924, 1964, 1970, 1996, 1997, 1999, 2002, 2040, 2044, 2073, 2079, 2094, 2114, 2161, 2187, 2197, 2332, 2354, 2364, 2380, 2387, 2430.— En català. 613, 1253, 1274, 1885, 2086, 2292, — En francès. 78, 79, 120. 121, 128, 134, 135, 137, 141, 146, 149, 151, 153, 154, 156, 157, 159-161, 163, 166, 169, 173, 177, 185, 193, 196, 199, 202, 204, 208, 209, 211, 229, 235, 238, 239, 246, 248, 250, 251, 256, 262, 266-268, 273, 276, 280, 283, 296, 297, 305, 314, 315, 323, 324, 340, 356, 366, 383, 487, 496, 499-501, 508, 509, 514, 526, 527, 531, 546, 548, 574, 584, 596, 618, 657, 683, 689, 713, 739, 761, 788, 806, 840, 926, 1107, 1310, 1383, 1968, 1969, 2313, 2334, 2335, 2346, 2348, 2350, 2351, 2371. — En holandès, 142, 265. — En italià. 234, 282, 470, 471, 532, 540, 573. 1194, 1357, 1936, 2357. — En portuguès. 696, 1685.

F. Comentaris crítics. 197, 198, 206, 207, 212, 217, 227, 228, 232, 247, 257, 294, 302, 308, 313, 322, 342, 348, 357, 377, 378, 382, 398, 399, 422, 445, 446, 474, 507, 510, 518, 562, 568, 569, 578, 581, 582, 585, 588, 604, 608, 609, 612, 614, 617, 620, 624, 627, 633, 646, 652, 654, 656, 658, 661, 675, 678, 681, 688, 701, 702, 704, 705, 713, 727, 731, 735, 742, 748, 749, 751, 753, 760, 766, 767, 769, 775-778, 781, 783, 785, 786, 791, 792, 797, 803-805, 807, 813, 814, 816, 826, 828, 839, 844, 851, 854, 855, 857, 858, 860, 863, 874, 877, 893, 894, 897, 902, 903, 907, 921, 923, 927, 936, 941, 951, 963, 973, 978, 979, 984, 986, 988, 993, 994, 997, 1012, 1017, 1024-1026, 1031, 1034, 1038, 1046, 1058, 1060, 1061, 1565, 1068, 1083, 1084, 1186, 1091, 1093, 1095, 1096, 1118, 1125, 1126, 1132, 1136, 1140, 1141, 1146, 1150, 1165, 1167, 1186, 1203, 1209, 1236, 1239, 1251, 1256, 1261, 1263, 1276, 1277, 1293, 1303, 1307, 1324, 1333, 1343, 1345, 1349, 1361, 1371, 1373, 1383, 1384, 1390, 1406, 1409, 1415, 1417, 1420, 1433, 1436, 1448, 1453, 1455, 1457, 1459, 1462, 1467, 1474, 1475, 1487, 1489, 1494, 1501, 1502, 1514, 1517, 1519, 1523-1526, 1540-1542, 1544, 1545, 1549, 1552, 1555, 1562, 1595, 1597, 1601, 1609, 1610, 1612, 1626, 1628, 1630, 1641, 1657, 1659, 1670-1673, 1675-1678 1680, 1684, 1694, 1695, 1697, 1699, 1701, 1710-1712, 1715, 1716, 1734, 1742-1744, 1747, 1752, 1754, 1758, 1764, 1776-1780, 1788, 1792, 1795, 1799, 1802-1804, 1806, 1810, 1812, 1814, 1815, 1823-1825, 1828-1830, 1837, 1842-1844, 1846, 1854, 1857, 1862, 1865, 1867, 1868, 1877, 1879, 1881, 1884, 1886, 1888, 1890-1892, 1894, 1901, 1904-1907, 1909, 1910, 1920-1922, 1925, 1927, 1931, 1939, 1944, 1946, 1959, 1965, 1980-1982, 1985, 1988-2000, 2004-2006, 2009, 2021, 2026, 2028, 2041, 2045, 2046, 2050, 2053-2056, 2059, 2064-2068, 2070-2072, 2074-2076, 2080, 2081, 2092, 2095, 2097, 2100, 2104, 2110, 2115, 2146, 2148, 2160, 2164, 2167, 2170, 2178, 2179, 2206, 2219, 2267, 2295, 2319, 2353, 2358, 2366, 2377, 2379, 2382, 2383, 2389, 2399, 2402, 2403, 2412, 2417, 2419-2421, 2424, 2429, 2432, 2434.

G. Iconografía. 30, 83, 88, 90, 93, 97, 98, 103, 105, 106, 109, 112-118, 120-124, 126-131, 134, 137-143, 146, 150, 152-154, 156, 158-159, 161-166, 169, 173, 174, 167, 177, 181, 182, 184, 186, 188, 189, 192, 193, 195, 198, 199, 207-209, 211, 212, 214, 217, 221-225, 227-229, 233, 236, 238, 239, 242-244, 247, 250, 255, 257, 259-261, 263, 267, 268, 275, 279, 283, 285, 288-290, 294-297, 308-310, 314, 315, 319-324, 339, 340, 344, 362, 365, 366, 371, 375-378, 382-384, 387, 394-397, 400,

401, 403, 407, 411, 421, 424, 426, 428, 432, 437, 439, 440, 445-447, 451, 453, 461, 464-468, 472, 473, 475, 477-479, 481-484, 488-491, 493, 495, 496, 499-501, 506, 509, 512, 516, 517, 519-522, 527-529, 534, 536, 541-546, 548, 549, 560, 561, 563, 564, 575, 579, 582, 584, 590, 592-599, 617, 618, 621-626, 629, 632-634, 644, 645, 653, 654, 657-659, 663, 664, 669-671, 681-684, 687-689, 697, 702-705, 707, 714, 721-723, 726, 730-736, 742, 743, 750, 753, 755, 760, 761, 769, 770, 779-781, 790, 792-795, 807, 808, 810, 818-820, 843, 845, 846, 857-860, 879-883, 897, 899, 906, 908, 941, 944, 997-1002, 1004, 1006, 1033, 1037, 1038, 1066, 1067, 1069, 1070, 1073, 1116, 1117, 1119, 1124, 1128, 1143-1146, 1149, 1151, 1152, 1174-1177, 1179, 1180, 1184, 1198, 1199, 1201, 1202, 1217, 1218, 1223, 1225, 1264, 1265, 1268, 1269, 1280, 1283, 1285, 1286, 1297, 1299, 1300, 1311-1314, 1322, 1323, 1331, 1332, 1334, 1336, 1358-1361, 1367, 1369, 1372, 1375, 1386, 1394, 1399, 1414, 1421, 1423, 1424, 1430, 1434, 1435, 1469, 1471-1473, 1482-1484, 1495, 1496, 1499, 1503, 1505, 1527-1530, 1539, 1555, 1556, 1561, 1564, 1565, 1571, 1572, 1577, 1614, 1615, 1623, 1625, 1632, 1635-1641, 1646, 1647, 1650, 1651, 1654, 1667, 1674, 1682, 1687, 1712, 1718, 1723, 1728, 1743, 1758, 1774, 1792, 1794,1797, 1814, 1841, 1848, 1851, 1885, 1932, 1936, 1937, 1952, 1953, 1955, 1959, 1972, 1974, 1976, 1977, 1993,2003, 2007, 2008, 2010-2012, 2031, 2033-2035, 2042, 2062, 2073, 2083, 2111, 2169, 2192, 2195, 2196, 2199, 2200, 2202, 2203, 2205, 2220-2226, 2229, 2230, 2235-2237, 2239, 2241-2245, 2247-2249, 2252, 2255, 2258-2262, 2265, 2268, 2270, 2271, 2273, 2275, 2277, 2278, 2281, 2285, 2287, 2289, 2294, 2300, 2304, 2306-2308, 2311,2312, 2315, 2316, 2321-2324, 2358, 2365, 2395, 2407, 2408, 2434.

H. Enciclopedia. 574, 588, 788, 986, 1065, 1136, 1303, 1320, 1344, 1404, 1604, 1607, 1632, 1644, 1695, 1697, 1758, 1768, 1776, 1777, 1843, 1846, 1879, 1901, 1906, 1908-1910, 1920, 1922, 1931, 1945, 1967, 1981, 1982, 1984, 2372, 2396, 2398.

I. Miscel·lania quixotesca. 486, 590, 605, 693-695, 825, 854, 869, 870, 903, 919, 952, 1017, 1081, 1082, 1090, 1094, 1383, 1101, 1112, 1254, 1311, 1342, 1508, 1511, 1512, 1520-1522, 1536-1538, 1544, 1550, 1598, 1599, 1602, 1603, 1607, 1608, 1611, 1620, 1622, 1635, 1636, 1644, 1650, 1652, 1655, 1658, 1660, 1661, 1682, 1683, 1687, 1693, 1695-1697, 1713, 1714, 1719-1721, 1725, 1726, 1730, 1733, 1743, 1747, 1758-1763, 1773, 1782-1784, 1793, 1794, 1799, 1800, 1809, 1811, 1813, 1847, 1858, 1859, 1861, 1864, 1865, 1872, 1874, 1875, 1881, 1882, 1886, 1894, 1897, 1898, 1901, 1971, 1972, 1916, 1928, 1973, 1986, 2023, 2030, 2042, 2051, 2091, 2093, 2095, 2103, 2108,2162,2194, 2328[2], 2347, 2400, 2427.

Don Quijote. Barcelona. 952, 2385.

Don Quijote. Madrid. 869, 1327[2],

Don Quijote con faldas. 430.

Don Quijote de ahora con Sancho Panza de antaño, El. 435.

Don Quijote de Andalucía. 1340

Don Quijote de la Mancha (de Fernández de Avellaneda). 20, 135, 137, 138, 142, 146, 147, 161, 188, 286, 289, 310, 337, 419, 713, 1273, 1501[2], 1616, 1618.

Don Quijote de la Mancha, comedia. 1755.

Don Quijote de la Mancha, drama. 762, 763.

Don Quijote de la Mancha en el siglo XIX. 766.

Don Quijote de Vallcarca. 1274, 2292.

Don Quijote en Alemania. 1858.

Don Quijote en América. 1924, 2079.

Don Quijote en Buenos Aires. 1290.

Don Quijote en la guerra. 2382[2].

Don Quijote en los Alpes. 1943.

Don Quijote en los estudios de Salamanca. 2187.

Don Quijotes del siglo XIX, Los 2364.

Don Quijote séptimo. 940.

Don Quijote y el pensamiento español. 1710.

Don Quijote y las Armas. 1756.

D. Quijote y Sancho. 2167.

Don Quijote y Sancho Panza en el castillo del Duque. 580.

Don Quixote, comedia. 2218.

Don Quixote, fantasía musical. 1454.

Don Quixote, poema musical. 2325.

Don Quixote and British Art. 1476.

Don Quixote de la Manche, comedia. 1900, 2334.

Don Quixote de la Manchuela. 264.

Don Quixote his critics and commentators. 1209.

Don Quixote im Reifrocke. 241.

Don Quixote in Deutschland. 1960.

Don Quixote in England. 301.

Don Quixote und Falstaff. 740.

Donquixotisme y el dimonisme, El. III : 92.

Don Severino Magriço. 696.

Doña Justina y Calahorra, entremès. II : 449. — III : 166, 391.

Dorchain, Auguste. 1437. — III : 303.

Dordrecht. 88, 686. — I : 149.

Doré, Gustave, dibuixant. 781, 794, 808, 860, 892, 908, 1000, 1001, 1038, 1174, 1222, 1269, 1359, 1424, 1471, 1539, 1539[2], 1564, 1577, 1976, 2241, 2243, 2249, 2289. — II : 325, 335, 377, 391, 459, 473, 539. —

III: 68, 144, 194, 277, 315, 461, 469, 470, 482, 531.
DORER, Edmund. **1115, 1172, 1208.** — I : XXI, 242, 298, 324, 347, 364. — II : 25, 35, 36, 297, 298, 354, 380, 507, 548. — III : 321, 335, 462, 469-471, 489.
DORIC, dibuixant. **2293.**
DORIS, Charles. — V. B.** baró de.
DORLIS. I : 371.
DORMER, hereus de, impressors. II : 290.
DORNALECHE Y REYES, impressor. **1867.**
DOROTEA, personatge del *Don Quijote*. I : 130, 319, 329, 330. — II : 2, 230, 267, 288, — III : 32, 98.
DOS, Juan de. — V. JORDÁ, J. M.
Dos artículos cervantinos. **1998.**
Dos capítulos del D. Quijote suprimidos por la censura. **2161.**
Dos curiosos impertinentes, Los. **1237.**
Dos Doncellas, Las. — V. *Novelas ejemplares*.
Dos Camaradas, Los. **838.**
Dos Genios, Los. **966.**
Dos habladores, Los. **1445, 1507.** — II : 101, 118, 160, 311, 327, 369, 544. — III: 96, 276, 391.
DOS HERMANAS, marquès de. **510.**
DOULADOURE, Privat, impressor. III : 105.
DOVE, J. F., impressor. II : 58.
D'OVIDIO, F. III : 321.
DOYEN, G., impressor. II : 142.
DRAKE. III : 457.
DRAMARD-BAUDRY, Mme., llibreria. **1035.**
DRAMARD, BAUDRY Y C^e^, llibreters. **760.** — I : VI.
DRAPER, S., impressor i editor. **224.**
DRAUDIUM, Georgium. I : 107.
DRAZOWA, gravador. **241.**
Drei Liebesproben des Cervantes, Die. **789.**
Dresden. **1942, 2041.**
Dresdner Volkszeitung, Dresde. **2041.**
DREYFOUS, Maurice, editor. **2285.**
DRIGO, escultor. III : 539.
DROAP, M. — V. PARDO DE FIGUEROA, Mariano.
Droapiana del año 1869. **870.**
DROUARD, impressor. II : 82.
DROUAT. — V. PREVOT.
DRYDEN. III : 457.
DUARTE, Francisco, llibreter i editor. **2338.**
DUBEUX, Luis. **31, 647.** — II: 212.
DUBIER, gravador. **649.**
DUBLÉ, Ignasi. III : 222.
DUBLÉ, J. III : 224.
Dublin. **223, 376, 564, 2031, 2318, 2352.**—I: 247, 285, 384.
DUBOCHET Y C.^e^, J.-J., editors. **585, 594, 609, 611, 622, 658, 682.** — II : 198, 253.
DU BOIS, Albert. III : 337.
DU BOSC, Secretaire du Roi. **82.**
DU BOSC, Claude, gravador. **198, 212, 247.**
DUBRULL, A. P., impressor. **1248.**
DUCAZCAL, impressor. **1479.** — I : XXI, 342.
DUCAZCAL, José M., impressor. **762.**
DUCESSOIS. — V. BONAVENTURE.
DU CHATERET, E., traductor del *Quijote*. **1609.**
DUCHESNE, llibreter. **248.** — I: 279.
DUCHESNE, Vve., llibreter. **293. 298-300, 303, 304.** — I : 313, 322, 365.
DUCHOSAL. III : 328.
DUCRET, Étienne, traductor del *Quijote*. **2283.**
DUCROCQ, E., llibreter. **2224, 2230.**
DUCROCQ, P., llibreter i editor. **1334.** — III : 451, 454.
Duelos y Quebrantos. **1939.**
Duero, riu. I : 353.
DÜRR, Alphonse, editor. **842.**
DÜRR, Otto. III : 50.
DUFART, Fr., impressor i llibreter. **383.**
DUFFIELD, Alexander James, traductor del *Quijote*. **227, 1203, 1209.**—I : 24, 26, 139 151, 337. — II : 402, 404, 406, 408, 422, 471, 479, 500. III : 17
DUFLOS, P., gravador. **378, 378 *a*, 378 *b*, 702.**
DU FOUR VON GENFF, J. Ludwig, llibreter i editor. **114, 115.**
DULAU & Co., llibreters i editors. **427, 446.**
Dulcinea del Toboso, personatge del *Quijote*. I : 6, 98, 113, 116, 138, 174, 194, 219, 270, 343, 362. — III : 98, 107.
DULOMPRÉ, gravador. **509.** — II : 107.
DUMAINE, C.-B. **1418.** — II: 360. — III : 120, 124, 364.
DUPIN ET SAUVAGE. II : 354.
DUPONT, A., llibreter. **2009.** — II : 227.
DUPONT, Joseph. **1454.**
DUPONT, Pablo, impressor. III: 63, 357.
DUPONT, R. gravador. **484.** — II : 70.
DUPONT Y C.^a^, Pablo, impressors. II : 429, 458. — III: 24, 63, 459.
DUPUY. II : 88.
DURAN. — V. LAMBERT I DURÁN.
DURÁN, A., llibreter. **818, 927.**
DURÁN, Agustín. II : 80.
DURÁN, Joan. II : 435.
DURÁN, Valentín. III : 309.
DURÁN Y BARRAQUER, Joaquim. III : 19.
DURÁN DE LEÓN, Luisa. II: 428.
DURÁN REYNALS, Eudald. I: XX.
DURAND, llibreter i editor. **238.** — I : 230. — III : 405.
DURAND Y PERRIN, Impressors. II : 91, 99.
D'URFEY. **180.** — I : 202.
DURÓN, Rómulo E. III : 309.
DUSAULCHOY, Charles, dibuixant. **424.**
D'USES, duquessa de. **46.**
D'USSIEUX. **276.**
DUTILLOIS, A., dibuixant. **491, 527, 546, 548, 574, 584, 596, 598, 705.** — II : 85, 86, 144, 149, 150, 169, 180.

DUTTENHOFER, F. M. traductor de la *Galatea*. II : 192, 195.
DUTTON & C.e, E. P., editors. **1975, 1991, 2061, 2084, 2101.**
DUVEYRIER, Cen. **356.** — I: 370.
DU VIVIER, G., gravador. **2340, 2341, 2344, 2345.**
DUVOISIN, capità, traductor del *Quijote*. **1531.** — III: 172, 173, 202.
DVOR, Gostin. **846, 1180.**
D'WED, llibreter i editor. **265.**

E. D. I : 109.
E. H. **2302.**
E. H. V. — V. VILLAR, Emilio H.
E. M. II : 426.
E. O. II : 426.
E. V. — V. VILLAR, Emilio.
EASTON, Eduardo, impressor. **313.**
EBELINO Y HURTADO, J. A. I : 116.
EBEN, J. M., gravador. **250, 267.** — I : 304.
ECLES, John. **2205.**
ECHAVARRI, Tadeo. — V. FORONDA, Valentín.
ECHEGARAY, José, comediògraf, **1237, 1430, 1698.** — III : 32, 33, 257.
Ecija. III : 81.
Eco Complutense, El, Alcalà de Henares. **1589.**
Eco de Andalucía, El, Sevilla. **1195.**
ECO MILITAR, EL, impremta. **1306.**
Ecoyeux. **8.**
EDELMANN, A., impressor. II: 364.
Edición crítica del «Quijote», Una. **1944.**
Edimburg, Edinburgh. **406, 489, 564, 1154, 1151 *a*, 1188, 1436, 1499, 2031, 2033, 2231, 2318, 2247, 2359.** — I : XXII, 10. — II : 344, 398. — III: 5, 16, 107, 112, 117, 144, 156, 157, 541.
EDINBURGH UNIVERSITY PRESS III : 100.
EDIP. **2326.**
EDITORIAL, La, tipografía. **1973.**
EDITORIAL IBÉRICA. **2087.**
EDWARDS, Amelia. B. **1015.**
EDWARDS, E., llibreter i editor. **465.**
EDWARDS & C.o — V. SAVILL.
Efemérides cervantinas. **1757.**
EFFENBERGER, W., llibreter i editor. **2273.**
EFFINGHAM WILSON, llibreter i editor. **564.**
EGRON, Adrien, impressor. II: 71.
EGUILAZ, Luis de, comediògraf. **838.**
EGUILAZ Y YANGUAS, Leopoldo. I : 409. — III : 539, 540.
EICHENDORFF. III : 402.
EIGUEZABAL. III : 268.
ELDER & C.o — V. SMITH.
Elección de los alcaldes de Daganzo, La. — V. *Comedias y entremeses*.
ELÍAS DE MOLINS, Antonio. II : 190.
ELICIO, personatge de la *Galatea*. I : 393.
ELIOCK, lord. **106.**
ELIZABETH. III : 457.
ELLERTON AND HENDERSON, editors i impressors. **460, 463.** — II : 55, 56.
ELLIO, Francesco. **65.** — I : 90, 187. — II : 261.
ELLIS AND ELVEY, editors. **1355.**
ELMSLEY, P., llibreter. **313.**
Elogio de la Mosca. **380.**
Elogio de Miguel de Cervantes. **578, 604.**
ELOLA, José de. **1545.** — III: 182.
ELVEY. — V. ELLIS & ELVEY.
ELVIRA. I : 382.
EMILIA, personatge de *Historia de Bruce y Emilia*. **431.**
EMMELN, Egenolff. I : 107.
Enamorados o Galatea y sus bodas, Los. **386.**
Enciclopedia, La, Madrid. **1102.**
Enciclopedia Moderna, La. Madrid. **1748.**
Engaña bobos y saca dinero. **358.**
ENGELMANN, G., litògraf. **487.**
ENGLEHEART, F., gravador. **466.** — II : 29.
ENGRAVA, bachiller. II : 327, 328.
ENGUIDANOS, T. L., gravador. **644.**
Enigme littéraire, Une. **1526.**
ENRIQUE IV. II : 454.
ENRÍQUEZ, personatge de la continuació del *Quijote*, feta per Filleau de Saint Martin. I : 199.
ENRÍQUEZ, Diego, personatge de *La más ilustre fregona*, de Moreto. II : 281.
ENRÍQUEZ GÓMEZ, Antonio. II: 274, 305.
Ensayo crítico sobre las Novelas ejemplares de Cervantes. **2393.**
Ensayo de una Biblioteca Española de libros raros y curiosos. **783.**
Ensayo de una Sociedad literario-internacional. **1481.**
Enseña Bermeja, La, Zamora. **1112-1114.**
Entre el telar y el foso. **2320.**
Entremés de Cervantes, Un. **1895.**
Entremés de Refranes, El. **998, 1250.** — II : 449. — III: 391.
Entremés de Refranes ¿Es de Cervantes? El. **1250.**
Entretenida, La. — V. *Comedias y entremeses*.
ENTSCH A. **1370.**
En un lugar de la Mancha..., discurs. **1902.**
En un lugar de la Mancha... contes. **1928.**
Épinal. **2271.** — III : 473.
Épître a Don Quichotte. **262.**
Epoca, La, Madrid. **1714, 1715, 1759, 1760, 1781, 1832, 1844, 1855.**
ERASMUS, Didier. III : 457.
ERASSO, Antonio de. I : 53.
ERASÚN Y RADA, F., impressors. **2364.**
ERAUSO Y ZABALETA, Tomás de. II : 389. — III : 382.
ERCILLA, Alonso de. III : 525.
ERCOLIANI, Lorenzo. **559.**

ERHARD, Charles, editor. **567, 648.**
Erscheinung und Bekehrung des Don Quichotte. **343.**
Esbozos y rasguños. **1211.**
ESCALANTE, Amós de. **1946.**
ESCALERA, E. de. II : 497.
ESCALONA, duc de. — V. FERNÁNDEZ PACHECO, Juan Manuel.
ESCASANY. **2309.** — III : 492.
Esclats del cor. **1289.**
ESCOBAR, Eusebio. II : 405, 406, 453.
ESCOBAR, fra Luis de. II : 500.
ESCOBAR ROA, R. III : 230.
ESCOFET, Pere. III : 221.
ESCOLAPIO DE LAVAPIÉS, El.— V. ESTALA, Pedro.
ESCRIG GONZÁLEZ, Enrique. II : 428.
ESCUDERO Y PEROSSO. III: 433.
Escuela Moderna, La, Madrid. **1810.**
ESLONZA, Pedro de. III : 221.
Espagne. **873.**
ESPALTER, J., dibuixant. **743, 780, 1145.**
Espanya, España. **8, 14, 302, 400, 437, 570, 647.** — I : XII, XIV, 7, 10, 20, 29, 31, 35, 51, 52, 82, 88, 115, 130, 158, 174, 210, 220, 270, 325, 353, 372, 386, 388, 395.
España, Buenos Aires. **1682.**
España, Madrid. **1718, 1719, 2176, 2182.** — III : 282.
España Moderna, La, Madrid. **1343-1345, 1382, 1384, 1415-1417, 1453, 1466.** — III : 82, 83, 103, 185, 295, 328.
España y América, Madrid. III : 383.
Española Inglesa, La.— V. *Novelas ejemplares.*
ESPASA HNOS., editors. **1048, 1145.**
ESPINEL, Vicente. II : 337. — III : 84, 525.
ESPINOSA, Antonio, editor. **354.**
ESPINOSA, J., impressor. **533.**
ESPINOSA I QUESADA. III : 539.
Espíritu de Miguel de Cervantes, El. **449, 515, 1292.**
Espíritu del Quijote. **1494.**
Esquella de la Torratxa, La. Barcelona. **1602, 1629, 1635-1638, 2128.** — III : 52, 220, 247, 316.
ESQUERDO, Federico Carlos. II: 445.
ESQUERDO, Vicente. II : 289.
ESQUERRA, Santiago. **1425.**
ESQUIL. I : 353.
Esquivias. **1739.** — I : 218, 326, 388. — II : 250. — III: 85, 216, 227, 229, 286, 293.
ESTABLECIMIENTO PIADOSO, LITERARIO Y TIPOGRÁFICO DE CERVUNA, Fonz. **923.**
Estado, El, Tegucigalpa. **1897.** — III : 309.
Estado social que refleja el Quijote. **1776, 1777.**
Estafeta de Urganda, La. **767, 775.** — I : 40. — II : 207, 308, 354, 355, 372. — III: 4, 157, 254, 532.
ESTALA, Pedro. I : 365. — III: 153.
ESTELRICH, Juan Luis. III: 539.
ESTEVA, Gaspar. III : 257, 258.
ESTEVAN, Ismael S. **1619.**
ESTÉVANEZ CALDERÓN, Serafín. II : 233.
ESTEVANILLO, gravador. **743, 780, 1145.**
ESTEVE, Pablo, músic. I : 355.
ESTEVE, Rafael, gravador. **377, 544, 644, 730, 2212.** — III: 444.
Estocolm. **468, 732, 909, 1044, 1362, 1484, 2009.** — II: 270, 487. — III : 93, 149.
ESTRADA, Gregorio, tipògraf. **866.**
ESTRADA HERMANOS, impressors. **1824.**
ESTRAÑI, José. II : 424, 472, 478, 497, 502, 503, 518, 519.
Estrasburg. **1031, 1575, 1956, 2009, 2081², 2081³, 2081⁴, 2311.** — II : 198, 297. — III : 22.
ESTUDILLO, Diego. II : 315.
Estudio, Barcelona. **2064.**
Estudio acerca de Cervantes y el Quijote. **1778.**
Estudio crítico. Cervantes y el Monasterio de Sta. Paula, de Sevilla. **2049.**
Estudio crítico del «Tirant lo Blanch». **2053.**
Estudio crítico de nuestro libro rey. **1779.**
Estudio sobre la verdadera cuna y oriundez de M. de Cervantes. **1689.**
Estudio tropológico sobre el D. Quijote. **1462.**
Estudios de crítica. **749.**
Estudios de Crítica Literaria. **1946.**
Estudios de Deusto, Bilbao. **1980.**
Estutgard. **517, 567, 591, 599, 616, 648, 741, 880, 1006, 1245, 1573, 2273, 2276, 2304.** — II : 181, 195, 276, 386. 461. — III : 38, 198, 469, 474, 476, 489.
Études sur l'Espagne. **1552.**
EUGENIA, personatge de l'*Histoire de l'admirable D. Quichotte*, de Filleau de St. Martin. I : 174.
Européen, L', París. **2412.**
Euskal - Erria, Biarritz. III: 173.
EVANS. — V. BRADBURY & EVANS.
EVANS & C.º — V. DICKENS & EVANS.
EVANS, R. H., llibreter i editor. **443.**
ÉVERAT, Adolphe, impressor. II : 161, 162, 166, 169, 187, 239.
Evora. I : 25.
Évreux. III : 198.
Examen de Ingenios. **2050.**
Examen del texto de la edición príncipe (2.ª parte del *Don Quijote*). **1985.**
Exeter. **516, 595, 623.** — II: 114, 117, 198.
EXIMENO, Antonio. **422, 928.** — II 19, 420.
EYMERY, FRUGER ET Cᵉ, editors. **517.** — II : 115.
EZPELETA, Gaspar de. **1451.** — I : 388. — II : 362, 455, 480. — III : 13, 126, 135, 136. 179, 254.

F. **1431².**
F. M. **933.** — II : 425, 426.

F. P. **1108.**
F. P. G. — V. Pérez González, Felip.
F. S. **1283²**.
F. V. Y. C. P. **353.**
Fabián. I : 394.
Fabra, Nilo María de. **1430.**
Fabre, editor. I : 367.
Fabré y Oliver, Juan. **1460.**
Fabregat, J. Joaquín, gravador. **308, 308** ***a*****, 317, 319, 331, 331** ***a*****, 332, 769, 1358.** — I : 325, 328, 329, 343, 352.
Facultad de Filosofía y Letras, Universitat de Barcelona. I : IX.
Fahlcrants & Co., editor. **1362.**
Failli, F., tipògraf. III : 315.
Fain, impressor. II : 75.
Fain y Thunot, impressors. II : 202, 218, 232.
Fando e hijo, impressors. **877, 896, 937.**
Fanfulla, Roma. **1311.** — III: 68.
Fanfulla della Domenica, Roma. **1927.**
Fargas, Miquel A., doctor. I: VIII.
Faria Guimaraes, tipògraf. **2376.**
Farinelli, Arturo. **1868, 2100.** — III : 539.
Farley, S., llibreter i editor. **178.**
Farsamond. — V. *Pharsamond.*
Farsamone. **234.** — I : 226.
Farsantes, Los. **853.**
Fastenrath, Juan. **2051.** — III : 151, 180, 181, 237.
Fatjó, A., gravador. **743, 780, 1145.**
Fauchery, A., gravador. **500, 618.**
Faulder, R., editor i impressor. **342.**
Faulder and Son, R., impressors i editors. **2361.**
Faulí, Salvador, impressor. **274, 328, 379.** — I : 296, 297.
Faure. III : 251.
Faure, gravador. I : 359.
Fayard et C.ᵉ, Arthème, editors. **2310.**
Fé, Fernando, llibreter i editor. **1250, 1289, 1291, 1854.**
Fé, Ricardo, tipògraf. **1257.**
Feart, dibuixant. II : 231.
Febres Cordero, Tulio. **1924.** — III : 320, 330.
Federico, Ricardo de. **757.** — II : 294.
Fedor Possart, Dr. Paúl Antón. **565.**
Feijoo. III : 383.
Felanitx. **1578.**
Felices de Cáceres, Juan B. II : 289.
Felipe, infant d'Espanya. **333.**
Felipe II, rei d'Espanya. **875, 876.** — II : 325, 392, 471. — III : 119, 255, 397.
Felipe III, rei d'Espanya. **1114.** — I : 18, 40. — II: 423, 454. — III : 45, 119.
Felipe IV, rei d'Espanya. I: 40.
Felipe V, rei d'Espanya, duc d'Anjou. I : 174. — II : 411.
Female Quixote, The. **392, 2352.**
Fenelón. III : 457.
Fénix de los Ingenios, El. **712.**
Fenner, R., llibreter i editor. **465, 495.**
Ferdinand, gravador. II : 149, 150.
Ferdinando Secondo, duc de Toscana. **53.** — I : 79, 84.
Feret & fils, editors. **1335.**
Feret. — V. Roux.
Fernan-Caballero. — V. Böhl de Faber, C.
Fernan González, comte. III: 539.
Fernández, Alonso, dominic. I : 40, 41.
Fernández, A. M., Rvnd. don Felipe. **427, 446.**
Fernández, Cayetano. III : 67
Fernández, Fabián. — V. Hernández, Fabián.
Fernández, J., impressor. **1403.**
Fernández, José G., llibreter. **1066, 1282.**
Fernández, Juan. **390.**
Fernández, Mateo, impressor. **89, 95, 96.**
Fernández, Miguel. I : 111.
Fernández, Pero o Pedro. I: 37, 210. — II : 16. — III: 51, 214.
Fernández, Ramón. II : 471.
Fernández, Vda. de Manuel, impressor. **281.**
Fernández y C.ª, P., impressors. **1983.**
Fernández y hnos., Ramón, impressors. II : 139.
Fernández y Alejandro, Federico. II : 471, 472, 478, 503.
Fernández Alonso, Vicente. III : 370.
Fernández Bremón, José. **1402, 1430.** — III : 178, 245.
Fernández Calderón, Luis. II : 278, 332.
Fernández-Conde, Mariano. **2023.**
Fernández de Avellaneda, Alonso. **20, 135, 137, 138, 142, 146, 147, 161, 188, 286, 289, 310, 337, 419, 701, 713, 1273, 5101², 1616, 1618, 2158.** — I : x, 37-42, 45, 158, 159, 161, 165, 168, 180, 194, 210, 211, 307, 310, 331, 357, 388, 397, 400. — II : 17, 250, 251, 257, 330, 337, 426, 443, 452, 454, 508, 520. — III: 34, 51, 53, 82, 83, 109, 111, 127, 136, 157, 158, 162, 166-168, 171, 213, 214, 240, 244, 245, 273, 323, 327, 344, 346, 402, 415, 475, 507.
Fernández de Béthencourt, Francisco. **1753.** — III : 261.
Fernández de Castro, Antonio. I : 127.
Fernández de Castro y Osorio, Pedro, comte de Andrade, de Lemos i de Villalva, marquès de Sarrià, **14, 16-18, 21, 23, 24, 24** ***a*****, 26, 27, 31-36, 38-42, 45, 47, 54, 55, 59, 61, 66, 70, 73, 316, 317, 327, 404, 485, 1023, 1034, 1203, 1422, 1566, 2024, 2077, 2298.** — I : 27, 30, 33 34, 43-45, 48, 51, 52, 56, 58-61, 64, 65-67, 70, 72, 99, 106, 186, 249, 256, 333, 339, 340, 347, 348, 363, 385, 386, 392, 393, 395, 401-403, 407. — II : 6, 9, 12, 24, 38, 41,

50, 54, 55, 57, 60, 65, 79, 90, 91, 94-96, 101, 108-112, 117, 118, 120, 130-134, 136-140, 150, 154-156, 162, 163, 167, 171, 174, 175, 182, 184, 187, 188, 192, 193, 195, 196, 199, 202, 204, 206, 210, 211, 213, 216-218, 220-222, 224, 226, 229, 238, 243, 249, 251-253, 258-261, 263-266, 268, 269, 273, 277, 278, 282-284, 295, 302, 304, 310, 311, 317, 322-324, 332-334, 343, 348, 349, 358, 365, 368, 375, 394, 411, 415, 429, 432, 440, 441, 456-458, 475, 478, 480, 482, 483, 485, 508, 514, 523, 526, 534-538, 541, 543. — III: 1-4, 8, 13-15, 17-19, 23-25, 30, 38, 46, 47, 49, 55, 56, 63, 65, 69, 70, 71, 77, 87, 90-93, 95, 99, 100, 105, 107, 116, 122, 127-130, 141, 143, 148, 157, 160, 170, 171, 186, 188, 190, 193, 195, 199, 201, 334, 341, 347, 353, 355, 356, 362, 365, 369, 376, 377, 383, 403-405, 455, 472, 481, 485, 486, 490, 494-496, 498.

FERNÁNDEZ DE CASTRO, Tomás. II : 409, 491.

FERNÁNDEZ DE CASTRO, Venancio María. II : 478.

FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA, impressor. III : 134.

FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA, Antonio. I : 115.

FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA, Francisco, impressor. **28.** — I: 52, 68.

FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA, Gonzalo. II : 327.

FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA, CARDONA Y ARAGÓN, Luis, duc de Sessa, de Soma, de Baena, marquès de Poza, comte de Cabra, de Palamós, de Olivito, vescomte de Iznajar, senyor de les baroníes de Belpuche, Liñola i Calonge. **1983, 2332.** — II : 475. — III : 344.

FERNÁNDEZ DE ESPINOSA, J. I : 117.

FERNÁNDEZ DE HEREDIA. — V. VILLANUEVA, Jerónimo de.

FERNÁNDEZ DE LA HOZ, Cirilo. II : 518.

FERNÁNDEZ DE LA ROSA, Gumersindo. II : 435.

FERNÁNDEZ DE LEÓN, Melchor. II : 280.

FERNÁNDEZ DE LOS RÍOS, Antonio. III : 452, 453.

FERNÁNDEZ DE MORATÍN, Leandro. **602.** — I : 47, 353, 355. — II : 54, 183.

FERNÁNDEZ DE NAVARRETE, Eustaquio. **904.**

FERNÁNDEZ DE NAVARRETE, Martín. **474, 568, 628, 656, 760, 1035, 1320.** — I : VI, 5, 16, 36, 25, 40, 227, 270, 296, 297. — II : VI, 11, 12, 62, 67, 68, 100, 105, 108, 110, 111, 122, 130, 131, 137, 139, 157, 170, 188, 195, 209, 215, 218, 222, 223, 228, 263, 295, 302, 303, 311, 315, 356, 390, 410, 480, 482, 547. — III : 53, 65, 70, 77, 100, 257-259, 261, 412, 526.

FERNÁNDEZ DE PERTINÉS, Gregorio. I : 249.

FERNÁNDEZ DE VALDERRAMA, José María. **1824.** — III : 285.

FERNÁNDEZ DE VELASCO, Diego, duc de Frías. I : 375.

FERNÁNDEZ DIÉGUEZ, Eladio. III : 284.

FERNÁNDEZ DURO, Cesáreo. **866, 1136.** — I : 397. — II: 290, 354, 379, 381, 402-404, 406, 422. — III : 289.

FERNÁNDEZ ESPINO, José. II: 439.

FERNÁNDEZ FLÓREZ, W. III: 234.

FERNÁNDEZ GÓMEZ DE SALAZAR. II : 489.

FERNÁNDEZ Y GONZÁLEZ, E. III : 244.

FERNÁNDEZ Y GONZÁLEZ, Manuel. **1048.** — II : 493.

FERNÁNDEZ GRILO, Antonio. II : 497, 519, 520.

FERNÁNDEZ GUERRA, Aureliano. **893, 1241.** — I : 40. — II : 300, 312, 313, 317, 326-328, 369, 381, 391, 421, 423, 450, 470. — III : 35.

FERNÁNDEZ GUERRA, Luis. **598.** — I : 238. — II : 291, 292, 436.

FERNÁNDEZ LLERA. III : 539.

FERNÁNDEZ Y MORENO, Antonio. **1340.**

FERNÁNDEZ MUNILLA, Miguel. I : 209.

FERNÁNDEZ PACHECO, Juan Manuel, marquès de Villena i duc d'Escalona. **167.** — I : 186.

FERNÁNDEZ Y ROCAMORA DE TRASSERRA, Rafaela. **167.**

FERNÁNDEZ SAN ROMÁN. II: 257.

FERNÁNDEZ SARTORIUS, Luis. II : 494.

FERNÁNDEZ SHAW, Carlos. **1548, 1999.** — III : 264.

FERNÁNDEZ VILLEGAS, F. (Zeda). **1855, 1856.** — III : 369.

FERNÁNDEZ VIOR, Luis. II: 518.

FERNANDO II. **53.**

FERNANDO, personatge del *Quijote*. I : 326.

FERNANDO, personatge de *Angenehmes Passe-Tems*. I: 213.

FERNANDO VII. II : 147, 297.

FERNIQUE, litògraf. III : 459.

FERRÀN, P. E. de, músic. **1510.**

FERRAND, David, editor i llibreter. **80.** — I : 105.

FERRÁNDIZ, José. **621, 1782-1785.**

FERRÁNDIZ, Manuel, arxiver. I : 17.

FERRÁNDIZ, P. **522.**

FERRANT, L., dibuixant i pintor. **743, 780, 1145.**

FERRARI, Emilio. **1059, 1430, 1522, 1786.** — II : 471, 478, 502, 503, 519.—III : 180, 276.

FERRAZ REVENGA, Emilio. **2020.**

FERRAZ Y TURMO, Vicente. **1889.**

FERREIRA. I : 31. — III : 525.

FERREIRA & OLIVEIRA, editors. **1577.**

FERREIRO, Martín, cartògraf. **1191.**

FERREIRÓS, Federico, impressor i llibreter. **1889.**

FERREYRA, fra Bertholameu. I : 3, 4, 24.

FERRER, Joaquín María de, editor. **545.** — II : 109, 111, 140.
FÉRRER, Jusepe, llibreter. **6, 7.**
FERRER, Luis G. III : 53.
FERRER BIGNÉ, R. II : 428.
FERRER DE COUTO, José. **1021.**
FERRER DE LOS RÍOS, Antonio, editor. III : 452.
FERRER DE ORGA, impressor. I : XXII.
FERRER DEL RÍO, Antonio. II : 280, 307, 337.
FERRER RUIZ DELGADO, Patricio. **1258.**
FERRERO, Baldassare. II : 64.
FERRERO, Esteban. **532.** — II: 129, 130.
FERRO, D. J., dibuixant. **1624.**
FERRO, Gregorio, dibuixant. **308, 308** ***a*****, 769, 1358.** — I: 325, 330, 331. — II : 40. — III : 501.
Ferrol. **1691.**
FERRUA, metge. III : 237.
FERTÉ, mariscal de la. **82.**
FETIL, llibreter. I : 298.
FÉTIS. III : 447, 500, 521.
FEUGE, Louis, llibreter i editor. **64.**
FIDALGO & C.ª, tipògrafs. III: 80.
FIDALGO, IRMAO & Co., tipògrafs. III : 80.
FIDALGO, N., tipògraf. **1937.**
FIELD. III : 420.
FIELDING, Henry. **301, 2203, 2359, 2361.** — I : 320. — III : 116.
Fiesta literaria celebrada en el Instituto General y Técnico de Valencia. **1900².**
Fígaro, El, Havana. **1959.**
Figaro, Le, París. **1619.**
Figueres. **1565².** — II : 190.
FIGUEROA, marquès de. III: 234.
FIGUEROA Y CÓRDOBA, Diego de. II : 274, 289.
FIGUEROA Y CÓRDOBA, José. II : 274.
FIGUEROA, Mariano. II : 489.
Figuras del Quijote, Las. **1999.**
FILADELFEOS, Ch. Nicholai, editor. **755.**
Filadelfia. **305, 408, 664², 1003, 1036, 1085, 2122, 2375, 2404, 2405.** — I : 343.
FILLEAU DE ST. MARTIN, traductor del *Quijote.* **340, 496, 499-501, 508, 509, 514, 526, 527, 546, 548, 598, 618, 657, 659, 683, 689, 705, 761, 1004, 1952, 2225, 2262.** — I: 134, 135, 137, 140, 141-146, 149, 150, 156, 163, 164, 172, 173, 175-177, 179, 181, 182, 185, 188, 207, 215, 221, 229, 230, 244, 252, 258, 260, 261, 272, 288-290, 294, 301, 304, 316, 317, 338, 339, 345, 346, 359, 377, 396. — II : 21, 49, 75, 90, 92-94, 106, 107, 113, 125, 126, 134, 142-144, 168, 169, 177, 180, 186, 193, 219, 272, 366, 403, 525. — III: 78, 79, 332, 448-451, 454, 457.
Filosofía del Derecho en el Quijote, La. **1692.**
Filosofía del Quixote. **1920.**
Filoux, Les. — V. *Novelas ejemplares.*
FINCK & Co. — V. DENNIG.
FINCK & C°. **619.** — II : 194.
FINCKE, G., llibreter i editor. **535.** — II : 304.
FINDEN, E., gravador. **466, 2368.**
FINKE, Heinrich, professor. I: 107.
Fiscal de los Gigantes, El. **1235.** — III : 32.
FISCHER & MITTIG, impressors. III : 200.
FISCHER UNWIN, T., editor. **2401.**
FISTAINE, Gustave Christian Jacob Pierre Nestor, traductor del *Quijote.* **910.**
FITLER, A., gravador. **437.** — II : 2, 3.
FITTLER, J., gravador. **400, 437, 466.**
FITZ GERALD, Kathleen, tarductora del *Quijote.* **2316.**
FITZLIPUZLI. **219.**
FITZMAURICE - KELLY, James. **1365, 1409, 1703, 2406.** — I : XVII, XXII, 5, 10, 13, 16, 23, 28, 36, 41, 42, 216. — II : 49, 62, 242, 357. — III: 40, 94, 95, 107, 112, 117, 118, 129, 130, 135, 145, 150, 152, 179, 190, 195, 241, 256, 319, 325, 412, 428, 491, 539, 541, 543.
FLAMMARION, Ernest, editor. **2032, 2316.** — III : 365.
FLAUBERT, Gustau. III : 109.
FLEISCHER, Ernst, llibreter i editor. **690.**
FLEISCHER, Federico, llibreter i editor. **581.**
FLEISCHER, Gérard, llibreter i editor. **396, 440.** — I : 406.
FLETCHER. II : 161. — III: 258, 259, 420.
FLEXNEY, W., llibreter i editor. **272, 2353.**
Florencia. **340, 364, 420, 440, 567, 690, 1126, 1167, 2035, 2100.** — I : 406.
FLORES, José Miguel de. II: 495.
FLORES ARENAS, F. II : 446, 465.
FLORES GARCÍA, Francisco. II: 404, 424.
FLORIÁN, J. P. Claris de, traductor del *Quijote* i de *Novelas ejemplares.* **307, 329, 334-336, 338, 345, 349, 350, 355, 364, 370, 380, 381, 387, 388, 388** ***a*****, 395, 396, 401, 403, 420, 421, 428, 434, 438-440, 448, 451, 478, 479, 481², 493, 517, 521, 528, 530, 559, 567, 598, 648, 659, 665, 666, 684, 687, 690, 900, 1222, 1244, 1267, 1298, 1318, 1351, 1484, 1572, 1992, 2213, 2236, 2294, 2323, 2362, 2408.** — I : 356, 358, 363, 366, 367, 370, 376, 393, 394, 398-401, 404, 406. — II : 5, 17, 21, 33, 34, 47-49, 60, 62, 70, 71, 75, 87, 107, 125, 127, 128, 149, 156, 164, 178, 179, 219, 227, 240, 242, 244, 272, 285, 299, 335, 402, 525. — III : 26, 37, 63, 149, 153, 544.
FLORIDABLANCA, comte de. — V. MOÑINO, José.
FLORIT DE ROLDÁN, Jorge. II: 406.
FLOUEST, J., dibuixant. **329, 335, 338, 350, 355, 393.**

Fluyxench, M., dibuixant. **743, 780, 1145.**
Förster, L. G., traductor de *Comedias y entremeses.* II: 95.
Förths, Ph., músic. II : 297.
Foignet, C., músic. **373.**
Fokke, S., gravador. **217, 221, 222, 222 *a*, 243, 268, 288, 375.** — I : 244, 245.
Folie de Don Quichotte, La. **1989.**
Folleto raro cervantófobo, Un. **2075.**
Folkand, gravador. **63, 634, 664, 703.**
Folkema, Jacob, gravador. **203, 215, 217, 243, 268, 269.** — I : 225, 237, 241, 296, 297, 349.
Folkema, T., dibuixant. **218, 252.**
Fonseca, personatge de *Tirant lo Blanch.* II : 501.
Fonseca, Bertolameu da. I: 58, 68.
Font, Emilio, llibreter. **771.**
Fontaine, J. M., gravador. **574.**
Fontaine, M., relligador. II: 397.
Fontainebleau. **219, 256.** — I: 176, 280.
Fontana, Bartolomé, editor. **65.** — I : 90.
Fontana, Donato, traductor de *Novelas ejemplares.* **67, 69.** — III : 31.
Fontenelle. I : 157, 170, 173, 180, 188, 301, 316, 317.
Fonz. **923.**
Forcadell, Esteve. III : 299.
Ford, J. D. M., professor. **1951**
Forero de Torres, Francisco. I : 129.
Forest. — V. Bertall et Forest.
Forest, E., dibuixant. **845, 1119, 1037.** — II : 254.
Forner, Juan Pablo. **2355.** — I : 369. — III : 519.
Fornos Díaz, P. A. III : 309.
Foronda, Manuel de. **1191.** — III : 252, 288.
Foronda, Valentín. (T. E.). III : 382, 383.
Fors. — V. Payne.
Fors, Luis Ricardo. **1494, 1517 1884, 1920.** — III : 155, 163, 164, 171, 177-180, 231, 304, 318.
Forster, Joseph. **1355.**
Fortanet, impremta. **1191, 1326, 1431, 1519, 2160.** — I: xxii.
Fortanet, Tomás, impressor. **745, 824.** — II : 260.
Fortoul Hurtado, Pedro. **1947.** — III : 330.
Fortuny, Joàn. II : 341.
Foüet, Jean, llibreter. **15, 25, 49.** — I : 29, 50.
Foulché-Delbosc, R., traductor de *Novelas ejemplares.* **1364, 2026.** — I : xiii, xvi, xxii, 19, 28, 40, 319, 367. — III : 94, 114, 117, 130, 154, 167, 168, 195, 490, 495, 505.
Foulis, Robert & Andrew, llibreters i editors. **279.**
Fouraut, Ch., llibreter. **2232.**
Fourcaud, L. de. III : 303.
Fournel, Víctor. **892.**
Fournier, H., impressor. **518.**
Fournier y C.ª, H., impressors. II : 203, 212, 217, 259.
Fox. **2363.**
Fox, J., llibreter i editor. **322.**
Fox, T., llibreter i editor. **339.**
Fox, W., llibreter i editor. **362.**
Fragonard, Jean Honoré, pintor. II : 121. — III : 407.
Fraile, Arturo. III : 239.
Fraipont, dibuixant. **1286, 2305.**
França. **217.**
França, Amado, editor. **1685.**
Francés, Juan, dibuixant. **1963.**
Franceson, C. F. II : 62. — III : 316.
Franciosini, Lorenzo, traductor del *Quijote.* **53, 109, 170, 200, 454, 459.** — I : 79, 80, 84, 132, 189, 222, 267. — II : 50, 60, 61, 145.
Francis. — V. Munroe.
Francisco-Carlos. — V. Velbruck, comte de.
Francisco, Máximo de. II: 489.
Frankfurt. **83, 97, 114, 115, 191, 229, 250, 2424.** — I: 107, 108, 123, 272, 289. — II : 299.
Frankfurter Zeitung, Francfort. **2424.**
Franco, Enrique. II : 445, 464.
Franco de Terán, José. II: 465.
François Xavier. — V. Sajonia, duc de, i Polonia, príncep de.
Francœur. I : 279.
Francos Rodríguez, J. III: 275.
Franqueville. II : 275.
Franquesa i Gomis, J. III: 216, 539.
Franqueza, Pedro, secretari del rei Felip III. II : 454.
Franqui, Fabio. II : 288.
Franz, gravador. **397.**
Franz, C., il·lustrador. **2395.**
Franz, G., pintor. **2273.**
Französische Dom Quichotte in Boehmen, Der. **219.**
Fray Candil. — V. Bobadilla, Emilio.
Fray Gerundio. III : 212.
Fray Gerundio de Campazas. **1011.** — II : 498.
Fredro, Max. **2327.**
Freeling, Francis. **419.**
Freeman, gravador. II : 74.
Freiburg i. B. **1031.** — I: 107.
Frein, R. II : 430.
French, John. **577.**
Freymaurerische Wanderungen des weisen Junkers Don Quixote. **346.**
Freyre, fra Antonio. I : 9, 11.
Frías, duc de. — V. Fernández de Velasco, Diego.
Frías, duc de. III : 276.
Fricx, Guillermo, impressor. **141.** — I : 163, 252.
Friedrich, Wilhelm, llibreter i editor. **1208.**
Frilley, gravador. **527, 596, 598, 705.** — II : 149.
Frisland o Frislandie, princesa de. **46, 48.**
Fritsch, Gaspar, llibreter i editor. **189, 236, 263, 286, 310.**
Frölich, Henrique, llibreter i editor. **413.**

Frome, impressor. III : 324.
Frontaura, Carlos. **897, 902.** — II : 403, 421.
Frosch, gravador. **394.**
Frowde, Henry. **1703.**
Fruger & Ce. — V. **Eymery.**
Fuensanta del Valle, marquès de. I : vii.
Fuentenebro y C.ª, impressors. **430, 541.**
Fuentes, Santiago. III : 221.
Fuentes Mallafré, Eduardo II : 470, 471, 491, 497.
Fuero, Dr. Tirteo, personatge de *Sancho Pança dans son Isle*. — I : 279.
Fuerza de la Sangre, La. — V. *Novelas ejemplares*.
Fugère, artista líric. III : 364.
Fulgorio, Fernando. II : 423.
Fullá, Pedro, impressor. **650.**
Furioso, Henrico, personatge de la novel·la *Nuts for John Bull*. **2363.** — III : 523.
Furioso nell' Isola di S. Domingo, Il. **573.**
Furne, llibreter. **521.**
Furne, Ch., traductor del *Quijote*. **735, 820, 2244.** — II: 271, 272. — III : 85.
Furne, Jouvert y Ce, editors **820.** — III : 92.
Furnó, J., gravador. **1145.**
Fusi, tipografía. **1077, 1078, 1121, 1122.**
Fussly & Co. — V. **Orell.**
Fusté, Francisco, gravador. **1146.**
Futesas literarias. **1460.**
Fuzelier, Louis, comediògraf. — II : 353.
Fyvie, John. **2423.**

G. F. — V. **Fricx**, Guillaume.
G. V. II : 519.
Gabañach, Francisco, impressor. II : 281.
Gabinete de lectura española. **2201.**
Gabinete Portuguez de Leitura no Rio de Janeiro. **1886, 2427.**
Gabinetto Letterario, Nàpols. **719.**
Gaceta del Comercio, Imprenta de la. **855.**
Gaceta de Madrid. **1019, 1020.** — III : 99, 317, 394, 407.
Gaceta Médica de Granada y del Sur de España. **1695.**
Gährrich, músic. II : 354.
Gaitte, gravador. **598, 705.** — II : 149, 150.
Gaittet, tipògraf. II : 295.
Gal, A. III : 524.
Galán, il·lustrador. **1075.**
Galatea.
A. Edicions en la llengua original. **1, 11, 28, 43, 44, 194, 281, 331, 414, 519, 628, 661, 678, 776, 816 1242, 1468, 2082.**
B. Traduccions : En alemany: **616.**— En anglès : **829, 2406.**
C. Edicions per poblacions: Alcalà d'Henares. **1468.** — Barcelona. **43.** — Glasgow. **2406.** — Lisboa. **1, 44.** — Londres. **829.** — Madrid. **194, 281, 331, 414, 519, 661, 678, 776, 816, 1242, 2082.** — París. **11, 628.** — Stuttgart. **616.** — Valladolid. 28.
D. Traductors : A l'alemany: **Duttenhofer.** — A l'anglès : **Oelsner**, H.; **Welford**, A. B.
E. Obres inspirades o imitades. **329, 334-336, 338, 345, 349, 350, 355, 364, 370, 380, 381, 386, 393, 420, 448, 481², 493, 530, 559, 2362.**
F. Comentaris crítics. **903, 1084, 1190, 1415, 1489, 1544, 1842, 2081, 2082, 2098, 2406.**
G. Iconografía. **331, 414, 519, 816.**
Galatea, La. — V. *Galatea*.
Galatee, Galathee i *Galatea*, imitació. **329, 334-336, 338, 345, 349, 350, 355, 364, 370, 380, 381, 393, 420, 448, 493, 530, 559, 3262.**
Galátola, Crescenzio, editor. **2098.**
Galaxy, Georgian. **2423.**
Galban, dibuixant. **769, 839.**
Galbers, H. **397.**
Galdiano, José Lázaro. III: 103.
Gale and Curtis, llibreters i editors. **443.**
Galeazzo Visconte. **69.** — I: 96.
Galeno. I : 126.
Galercio, personatge de la *Galatea*. I : 69.
Galiana Cervantes, P. **1684.** — III : 232.
Galiano, Manuel, impressor. **759, 765, 803.**
Galicia. **91.**
Galignani, llibreter. II : 91.
Galileu. III : 457, 533.
Galpin. — V. **Petter.**
Galpin, editor i llibreter. **2241, 2249, 2251.** — III : 464.
Gálvez, José María, tipògraf. **903, 1051.**
Gálvez y Amandi, Rafael. II: 225, 238, 243.
Gálvez de Montalvo, Luis. I : 3, 24, 53, 68, 69, 216, 302, 351. — II : 201, 221, 235, 309, 332, 348, 403, 408. — III : 142, 181, 542.
Gall & Inglis, llibreters i editors. **2247.**
Gallardete Bartolo. — V. **Bartolo Gallardete.**
Gallardo, Bartolomé José. **695, 783.** — I : xxii, 59, 69. — II : 44, 164, 233, 246, 498. — III : 17, 255, 444.
Gallardo Español, El. — V. *Comedias y entremeses*.
Gallo de Andrada, Juan. 6, 13, 53, 362. — II : 111, 346.
Gallardo y Víctor, Manuel. 1051. II : 490, 495.
Gallois, capellà d'Ecoyeux. **8.**
Gama. I : 58, 60, 66.
Gamas, C., comediògraf. **373.** — I : 382.
Gamaccio. — V. **Camacho.**
Gamba, Bartolomeo, traductor del *Quijote*. **626, 691, 882.** — II : 51, 68. — III : 64, 85, 240.
Gambart y C.ª, Vda. de, impremta. III : 492.
Gamboa, Frederic. III : 358.
Gamboa Guzmán, Imprenta de. **1864, 1965.**
Gamero, A. M. — V. **Martín Gamero.**
Gandais. **487.**
Gandalin, Personatge cava-

lleresc. I : 6, 26, 53, 54, 108, 188, 250, 256, 264, 271, 280, 283, 284, 297, 299, 314, 315, 343. — II : 22, 23.
Gant. **88.**
Gaona, José María de. II : 423. — III : 180.
Gaona, Juan B. de, impressor. **673, 674.**
Gárate, J. J., pintor. III : 244.
Garay. II : 506.
Garay, Blasco de. II : 500.
Garcerán de Pinos y Castro, Gaspar, comte de Guimerán. II : 450.
Garcéz Palha, personatge de la novel·la *D. Severino Magriço*. II : 247.
García, pintor. III : 105.
García, Adolfo, comediògraf. **746.**
García, Antonio R. II : 408.
García, G., F., tipògraf. **2394.**
García, Hijos de J. A., impressors. **1846.** — III : 138.
García, J. A., impressor. **852.**
García. III : 539.
García, Juan. — V. Escalante, Amós de.
García, Manuel José. **2413.**
García, Manuel Víctor. II : 403, 406.
García, Pedro de A. I : 62.— III : 281.
García Alesson, Manuel. I: 203, 209, 212-214, 216.
García Archuelo, Benigno. II : 423, 489, 490.
García y Barbarín, Eugenio. **1558.**
García Canedo, E. II : 497.
García Carballo, Federico, impressor i relligador. **1047, 1079, 1148.** — II : 488. — III : 536.
García Cuevas, F., comediògraf. **824.**
García de Arrieta, Agustín. **449, 507, 510, 582, 593, 663, 681, 688, 792, 807, 844, 997, 1143, 1292, 1312, 2287.** — I: 47. — II : 44, 54, 62, 102-105, 109, 117, 118, 167, 189, 222-225, 315, 323, 373, 463, 481, 504. — III : 61, 186, 190, 318, 393.
García de la Huerta, Vicente. **2355.** — III : 519.
García de la Iglesia, Andrés, impressor. **106.** — I : 162.
García del Real, Luciano. **1449.** — III : 529.
García de la Riego, Celso. II : 421. — III : 178.
García de la Torre, Lope. III : 54.
García de Quevedo, J. Heriberto. II : 225, 238, 243.
García Hispaleto, Manuel, pintor. III : 289.
García Luna, José, còmic. II : 297.
García Moreno y Caro, Enrique. II : 467, 470, 472, 497.
García Morrás, Domingo, editor. II : 289.
García Mur, Julia. II : 492.
García Ramos, J., pintor i dibuixant. **1561, 1582, 1582 *a*.** — III : 203, 551.
García Rey. III : 239.
García Rodríguez, pintor. III : 231.
García Rodríguez, Rafael, impressor. II : 30.
García Rodríguez de la Torre, Juan, impressor. **2208.**
García Samaniego, Hermógenes. II : 478, 503.
García-Sánchiz, F. **1788.**
García-Solá. III : 238.
García Tassara, G. II : 421, 423.
García Valero, Eloi. III: 308.
Garcilaso de la Vega. III: 525.
Garnacho, Tomás M. **1113.**
Garnelo, José, pintor. **1372.** — III : 98.
Garnier hnos., llibreters i editors. **624, 793, 941, 1001, 1149, 1218, 1265, 1297, 1317, 1332, 1367, 2008, 2236, 2279, 2294, 2300.** — II : 429, 430. — III : 96, 355.
Garrido, Antoni. **1430.**
Garrido Latorre, Luis. **1789.**
Garriga y Aguasvivas, impressors. **480, 2217.**
Garriga y Puig, Pere. **1537.**
Garrote, Cecilio D. III : 239.
Garth Jones, A., gravador. **1498.**
Garza, Felipe de la. III : 239.
Gasca, llibreter. II : 131.
Gasós, Cristino. **1874.**
Gaspar, dibuixant. **663.**
Gaspar, impressor i llibreter. **997, 1132, 1143.**
Gaspar, Enric, cònsol. **1181, 1204, 1228, 1270.** — II : 413, 414, 541. — III : 7, 18, 20, 39, 50, 51.
Gaspar, J., impressor i llibreter. **1256.**
Gaspar y Roig, impressors, editors i llibreters. **663, 681, 688, 792, 807, 816, 850.** — II : 225, 238, 243, 333, 343, 344, 476. — III : 415.
Gaspar, Vda. e hijos de, imprenta. **836.**
Gassó y Ortiz, Blanca de. II : 470.
Gatell, Br. Pedro. **352, 367, 558.** — I : 378, 397. — II : 499. — III : 146.
Gaucher, C. S., gravador. **383, 387, 388, 388 *a*, 428.**
Gaudoin o Gaudovin, Michel, llibreter i editor. **201.** —I: 226.
Gaulois, Le, París. III : 249.
Gaultier-Laguionie, impressors. **515.** — II : 127.
Gautier, Léon. **1407.**
Gautier, Paul, llibreter i editor. **196.**
Gay, Jules, llibreter i editor. **796.** — I : 36.
Gaviria y Zapatero, impressor i llibreter. **1142.**
Gay, José María, impressor i llibreter. **1888.**
Gay, L. III : 268.
Gay Saber, Lo, Barcelona. **848.** — II : 433.
Gayangos, Pascual de. **1279.** — I : 69. — II : 233, 247, 283, 316, 378, 438. — III: 17, 34, 54, 57.
Gayton, Edmund. **85, 272, 2353.** — I : 109, 110, 138, 294. — III : 518.
Gazeta de Vich. **2190.**
Gazzetta d'Italia, Florencia. **1126.**

Gazette de France, La, París. **892.**
Gaztambide, Javier. II : 491. — III : 536.
Gebhart, Emili. **1268, 1268** *a*, **2028, 2032.** — III : 48, 49, 303, 365.
Gebhardt & Wilisch, editors. **1316, 1392, 1497.**
Geerds, F. **411.**
Gegenwart, Die, Berlín. **2433.**
Gelabert, Martín, impressor. **133.**
Gelaria, personatge de la *Galatea*. I : 69.
Genard, llibreter. I : 401.
Genée, Richard, músic. **1370.**
Genée, Rudolph. **1370.**
Genovés, Genaro. **996.** — II: 428, 429.
Gentilucci & C.ie, R., llibreters i editors. **575.**
Gentleman's Magazine, The, Londres. **1189, 1190.**
Gentot, gravador. **218, 252.**
Geofrin, José M., impressor i llibreter. **805, 876, 2386.** — II : 373.
Geoffroy, abat. II : 127, 178.
Geoffroy, L., gravador. **598, 656, 722, 750, 1035, 1171.** — II : 163, 180.
Geraldo, Francisco, notari. I : 28.
Gerant, gravador. **598.** — II : 149, 150.
Gerarte, personatge de la comedia *Le curieux impertinent*. I : 171.
Gerchunoff, Alberto, **2071.**— III : 381.
Germond de Lavigne, A. **701, 713.** — I : 41. — II : 250, 251, 257.
Gerona. — V. Girona.
Gerundio, Fray. — V. Fray Gerundio.
Geschichte des Sancho Pansa, Die. **402.**
Gessner. II : 87.
Gestelyke Don Quichot, De. **265.**
Gestoso y Pérez. III : 539.
Ghemart, impressor. I : 7.
Giannini, Alfredo, traductor de *Novelas ejemplares*. **2038.** — I : 28. — III : 427.
Gibb. — V. Morrison.
Gibbings & Co., llibreters i editor. **2404.**
Gibernau, Juli (C. Gumà). **1274, 1602.** — III : 52, 219.
Gibert, Domingo. **414.**
Gibraleón, marquès de. — V. López de Zúñiga i Sotomayor, Alonso Diego.
Gibraltar. II : 372, 381, 504.
Gibson, James Y. **1249.** — III : 40.
Gibson Lockhart, John. III: 340, 347, 377, 378.
Gide, llibreter, **421.**
Gids, Utrecht. II : 416.
Giesecke & Devrient, impressors. II : 249, 284, 442.
Giessen. **1942.** — I : 159.
Gigas, Ved. E., traductor de *Novelas ejemplares*. **1045.** — II : 488.
Gigoux, Jean F., gravador. **611**
Gijón. I : 375.
Gil Blas de Santillana. **583.**
Gil Blas, Madrid. **2177.**
Gil, Jerónimo, dibuixant. **308, 308** *a*, **769, 1358.** — I : 325, 329, 330. — II : 40.
Gil, Jerónimo A., gravador. **308, 308** *a*, **769, 1358.** — I: 325, 328.
Gil, Pau. I : xi.
Gil, R. P. F. Joan. II : 437.
Gil, T. II : 503.
Gil y Lozano, Manuel. III: 344.
Gil de Santibáñez, A. II: 497.
Gil Polo, Gaspar. II : 408.
Gil Vicente. III : 525.
Gil Zapata, personatge de *El facedor de un entuerto*. II : 381.
Gil y Zárate, Antonio. I : 36. 47, 62, 353. — III : 187, 276.
Gilbert. **1456.**
Gilbert, John, dibuixant. **633, 634, 664, 703, 733, 1124, 2252.** — II : 205, 252, 264, 270, 271, 284. — III : 240.
Gilbert, R., impressor. II : 73.
Gilbert-Martín, Ch., periodista. **1082.**
Giles y Rubio, José, catedràtic. **1892.** — III : 307.
Gili, Juan, llibreter. **1460.**
Gilliers, músic. II : 338.
Gillis, Enrique. II : 409.
Gillmor, Anna Jane. **223.**
Gillot, gravador. II : 394.
Gillot, Firmin, gravador. II: 394.
Giménez, dibuixant i gravador. **1041, 1132.** — II : 530.
Giménez Oliver, José. **1480.**
Giménez Serrano, J. **675. 676.** — II : 234, 318. — III : 380.
Ginebra. **218, 335, 349.** — I: 7, 292. — III : 180.
Giner, C., dibuixant. **1039.**
Giner de los Ríos, Francisco. III : 423.
Giornale dantesco. III : 137.
Giraldon-Bovinet et Comp.e, editors. **2365.**
Girardet, Karl, dibuixant. **670, 1286, 2305.** — II : 231, 271, 385.
Girardin, J. **1310.**
Giró, Fidel, impressor. **1391, 1391** *a*, **1410.** — III : 101, 123.
Girona. **1084, 1276, 1413, 1693, 1694.** — III : 52.
Gironella, dibuixant. **744.** — II : 279.
Gironés y Orduña, impressors. **964, 2393.**
Gisbert, Antonio, pintor. III: 105, 277 ,289.
Gitanilla, La. — V. *Novelas ejemplares*.
Gitanilla de Madrid, La, comedia. **2207, 2215.**
Giusti, Robert F. III : 381.
Givanel i Mas, Joàn. **102, 137, 282, 296, 326, 328, 340, 349, 353, 360, 399, 401, 439, 451, 510, 542, 549, 568, 662, 692, 728, 773 ,780, 805, 858, 966, 967, 1011, 1049, 1052, 1079, 1085, 1110, 1130, 1173, 1178, 1205, 1220, 1224, 1242, 1294, 1310, 1380, 1385, 1387-1389, 1419, 1420, 1423, 1425-1427, 1423, 1439-1444, 1446, 1459, 1460, 1467, 1474, 1475, 1479, 1482, 1487, 1487** *a*, **1488, 1507, 1511, 1530** *a*, **1543, 1546, 1548, 1556, 1559, 1562, 1562** *a*, **1565, 1568, 1577, 1583, 1584, 1584** *a*,

1617, 1618, 1621, 1624, 1684, 1699, 1700, 1707, 1728, 1738, 1741, 1747-1749, 1755, 1768, 1778, 1780, 1799, 1804, 1807, 1812, 1814, 1815, 1824, 1838, 1839, 1841, 1849, 1862, 1869, 1870, 1879, 1884, 1889, 1891, 1894, 1903, 1905, 1913, 1919, 1923, 1932, 1935, 1937, 1944, 1945, 1948, 1949, 1952, 1956, 1973, 1974, 1976, 1984, 1990-1992, 1998, 1999, 2002, 2006, 2006 *a*, **2008, 2010, 2019, 2021, 2023, 2024, 2028, 2039, 2042, 2044, 2046, 2050, 2053, 2058, 2059, 2071, 2072, 2075, 2076, 2079, 2081, 2087-2089, 2094, 2096, 2104, 2110, 2132, 2133, 2136, 2147, 2155, 2164, 2167, 2300, 2301, 2306, 2309, 2313, 2315, 2317, 2318, 2320, 2322.** — I : III, IX, XX. — II : VIII. — III : 179, 180, 215, 218, 219, 291, 394, 528, 530.
GLADSTONE, W. E. III : 17.
Glasgow. **230, 279, 407, 898, 1950, 2284, 2406.** — I : 28. — II : 357, 397. — III: 331, 465.
Globo, El, Madrid. **1008, 1018, 1088, 1100, 1101.** — II: 409, 462.
¡Gloria a Cervantes! **1790, 1870.**
Gloria a España. **1081.**
Glorias de Europa. **1504.**
Glosa del Discurso de las Armas y las Letras del Quijote. **2178.**
GLÜCK & HERSKES, impressors. II : 412.
GLÜCKSBERG, A. E., editors. **908.**
GOBERT. **1407.**
GODARD, litògraf. **2235.**
GODEFROY, gravador. **387, 388, 388** *a*, **428.**
GODINEZ, impressor. II : 312.
GODINEZ, Felipe. III : 21.
GODOY, Manuel de, príncep de la Pau. I : 386. — II : 19.
GODOY Y CASTRO, Federico, dibuixant. III : 275.
GODWIN. III : 541.
GOETHE, Johan Wolfgan von. 2326. — III : 409.
GÖTZEN, Thomas Mathias, editor. **83, 97.**
GOEVERNEUR, J.-J. A., traductor del *Quijote*. **2291.** — III : 483.
GOJOSSO Y C.ª, impressors. **1302.**
GOLDING, R., gravador. **466.**
GOLDSMITH, W., editor i llibreter. **322, 362.**
GOLOVINA, V., impressor. **821, 833.**
GOLPE, Salvador. III : 233, 234.
GÓMEZ, gravador. **1048.**
GÓMEZ, Dominador. III : 297.
GÓMEZ, J., dibuixant. **1687.**
GÓMEZ, Joseph, artista líric. II : 161.
GÓMEZ, M. II : 424.
GÓMEZ, Mariano, C., editor. **745.**
GÓMEZ, Z. II : 424.
GÓMEZ DE AVELLANEDA, Gertrudis. III : 471.
GÓMEZ DE BAQUERO, Eduardo (Andrenio). **1714, 1715.** — III : 166.
GÓMEZ DE BLAS, Juan, impressor. **92.** — I : 117.
GÓMEZ DE CÁDIZ, E. II : 407.
GÓMEZ DE CERVANTES, Gonçal, vint-i-quatre de Sevilla. III: 251.
GÓMEZ DE CERVANTES, Ruiz, prior de l'Ordre de Sant Joàn. III : 251.
GÓMEZ DE LA CORTINA, J., marquès de Morante. **59, 720.**
GÓMEZ DE PASTRANA, Bartolomé, impressor. **856.**
GÓMEZ DE PLAZA, Carlota. III: 231.
GÓMEZ DE VILLORIA. I : 360.
GÓMEZ FUENTENEBRO, Alejandro, impressor. **644, 1058.** — II : 500.
GÓMEZ FUENTENEBRO Y C.ª, impressors i llibreters. II: 13, 15.
GÓMEZ FUENTENEBRO, Hijos de, impressors. **2164.**
GÓMEZ FUENTENEBRO, Vda. e hija de, impressors. **1404, 1523.**
GÓMEZ HERRUZ, F. III : 534.
GÓMEZ IMAZ. III : 539.
GÓMEZ JAIME, Alfredo. III: 230.
GÓMEZ LABRADOR, Benito, comediògraf. II : 293.
GÓMEZ LEAL. III : 79.
GÓMEZ OCAÑA, José, metge, **2057.** — III : 292.
GÓMEZ SALAZAR, Patrocinio, II : 489.
GOMILA, Sebastián. **1622.**
GÓNGORA, José, tipògraf. **1315, 1352.**
GÓNGORA, Luis de. III : 413, 525.
GÓNGORA ECHENIQUE, Francisco de. **1504.**
GONZÁLEZ, impressor. **352, 662.**
GONZÁLEZ. — V. CARRERAS.
GONZÁLEZ, C., impressor. **711, 712.**
GONZÁLEZ, Domingo, llibreter. **54, 61, 73.** — I : 99.
GONZÁLEZ, Fidel. II : 492.
GONZÁLEZ, Melcior. I : 28.
GONZÁLEZ, S., litògraf. **745.**
GONZÁLEZ, Tomàs, catedràtic. II : 311.
GONZÁLEZ, U., dibuixant. **1687.**
GONZÁLEZ AURIOLES, Norberto. **2049, 2078, 2112, 2181.** — III : 372, 425.
GONZÁLEZ BESADA, Augusto. III : 292.
GONZÁLEZ - BLANCO, Andrés. **2023.**
GONZÁLEZ DE BUSTAMANTE, Fidel. II : 503.
GONZÁLEZ DE POSADA, Carlos. III : 539.
GONZÁLEZ DE REYES, Antonio, impressor. **139.**
GONZÁLEZ DE SALAZAR, Alfonsa. II : 315.
GONZÁLEZ GASTÓN. III : 238.
GONZÁLEZ GIMÉNEZ DE URREA. — V. GONZÁLEZ XIMÉNEZ DE URREA.
GONZÁLEZ OLLERO, M. I : 277.
GONZÁLEZ ROJAS, Felipe, editor. **1313, 1375.**
GONZÁLEZ SERRANO, Valentín. II : 453.
GONZÁLEZ XIMÉNEZ DE URREA, Antonio, senyor de Bervedel. **2336.**
GORANTES, Pedro de. III : 534.
GORCHS, Vda. e hijos de, im-

pressors. **542, 568, 578.** — II: 157, 164, 282, 324, 535.
Gorchs, Ceferí, impressor i editor. **1338, 1358, 1358** *a*, **1358** *b*. — III : 80.
Gorchs, Tomás, impressor i editor. **743, 780.** — III : 90.
Gosford. **378** *b*. — I : 392.
Goslind, R., llibreter i editor. **150.**
Gosnell, S., impressor. II : 2.
Gosse, P., llibreter i editor. **217.**
Gosselin, Charles, llibreter i editor. II : 116.
Gosselin, Nicolás, llibreter i editor. **149.**
Gotha. **415.** — II : 14.
Gotuzzo, escultor. III : 222.
Goulu, A., gravador. **527, 546, 596, 598, 705.**— II : 149, 150.
Goupy et C.e W. Remquet, impressors. III : 458.
Goutiere, T., dibuixant i gravador. **776, 777, 777** *a*.
Gouvernement de Sanche Pansa, Le, comèdia. **2335.**
Gowans & Gray, llibreters i editors. **2406.**
Goya, Francisco, pintor. **1291.**
Goyri de Menéndez Pidal, María. **2179.**
Graal, Jan, llibreter i editor. **143.**
Gracia y Orga, Antonio, impressor. **745.**
Gracián, Juan, impressor. **1468.** — II : 374.
Gracián, Miguel, llibreter. **38.** — I : 57.
Gracián de Antisco o Dantisco, Lucas. I : 53, 215, 351. — II : 200, 232, 234, 237, 243.
Gracián Dantisco, Tomás. II : 238.
Grätz. **602.**
Graiño, Antonio. I : xx, 42, 68. — III : 491.
Graf, Frd. Jul. Heinr. II : 297.
Gráfico Legitimista, Barcelona. **2091.**
Gran Bretaña. **392.** — I : 219.
Gran inspirador de Cervantes, Un. **1852.**
Gran sultana D.a Catalina de Oviedo, La. — V. *Comedias y entremeses.*
Gran Tacaño, El. **701, 713.**
Granada. **86, 101, 1062, 1697, 1740, 2152, 2153.** — II : 498. — III : 67, 237, 238, 258.
Grand, Georges. **1107.**
Grandmaison y Bruno, G.-F., advocat i traductor del *Quijote*. **547, 716.** — II : 259.
Grandville, J.-J., dibuixant. **670, 734, 879, 1070, 1286, 2305.** — II : 231.
Granell y Aymat, Francisco, llibreter. **1196.**
Granger, W., gravador. **2203.**
Grant, F. R. C. **84.**
Grant, John, llibreter i editor. **1499.**
Gras y Elías, Francisco. **1380.** — II : 444.
Gratiot, Gustave, impressor. II : 220.
Grau, Jacinto, comediògraf. **1510.**
Gravelot, dibuixant. **2347.**
Graves, Rvnd. Richard. I: 305.
Graves, Rob., gravador. **2365.**
Gray. — V. Gowans.
Gray & C.o — V. Hillard.
Greaves, Launcelot. **369, 2360.**
Greco. — V. Theotocopuli.
Green & Longmans, impressors i llibreters. **2368.**
Gregorio. **214, 225, 278, 279, 406.**
Grenoble. I : 401.
Gretsch o Grecha, A., traductor del *Quijote*. **846, 1180.** — III : 7.
Grevin, E., impressor. III: 365.
Grey, doctor. **476.**
Grignion, C., gravador. **244, 330, 2356.**
Grillo, Francisco María. **106.** — I : 129.
Grimaud, relligador. **792.**
Grimaux, Adrien. **2279, 2300.** — III : 477.
Grisaldo, personatge de la *Galatea*. I : 69.
Grisóstomo, personatge del *Quijote*. I : 115, 153, 270, 307. — II : 267.
Grisóstomo. III : 239.
Groff, R., impressor. **408.**
Grolier, relligador. **4.**
Groningen. **686.**
Groppo, Antonio, impressor. **170.** — I : 189, 222.
Groussac, Paúl, director de la Bib. Nac. Argentina, Buenos Aires. **1526.** — I : 42. — III: 162, 167, 213.
Grotius. III : 427.
Gruel Engelmann, relligador. **5, 8, 9, 26, 89, 133, 325, 467, 474, 845.**
Grund, Georg Christ. llibreter i editor. **241.**
Grund, Leopold, llibreter i editor. **461.**
Guadalajara. III : 539.
Guadalete, Imprenta del. — V. Bueno, Tomás.
Guadalupe, Comedia de la Soberana Virgen de. **856.**
Guadaña, Gregorio. II : 305.
Gual, Adrià, comediògraf. **1510.**
Guardia, J. M. **796.** — I : 36. — II : 476.
Guarda cuidadosa, La. — V. *Comedias y entremeses.*
Guardiola, Esteve. III : 309.
Guarro, fàbrica de paper. III: 114.
Guasch y Tombas, Artur, traductor de *Novelas ejemplares*. III : 150.
Guastalla, duquessa de. — V. María Amalia.
Guénée. II : 354.
Guérin, Émile, editor. **2283, 2307.** — III : 479.
Guérin, Th., dibuixant. **683, 689, 761.**
Guérin de Bouscal, Guyon, comediògraf. II : 297. — III: 509, 510.
Guerrero, Plàcid. III : 519.
Guerrero, Teodoro. II : 225, 238, 243, 421, 497.
Guerrero de Luna, Ramón. III : 13.
Guerrillas y masas. **1385.**
Guevara, Antonio de. II : 336.
Guía de Madrid, La, impremta. **1040.**
Guicchardin. **82.**

GUIGNARD, llibreter. I : 173, 182.
GUIJARRO, Manuel y Vicente, impressors. **1393.**
GUILDFORD. III : 197.
GUILAINE, Louis, periodista. III : 286.
GUILLAUME, editor i impressor. **393.** — I : 367.
GUILLAUME, Albert, gravador. **2285.**
GUILLAUME, Eduard, editor i impressor. **1363.** — III : 94.
GUILLEMINET, impressor. **403.**
GUILLEMOT, Vda. de, impremta. I : 73.
GUILLÉN BUZARÁN, Joàn. II: 410. — III : 22.
GUILLÉN CERVANTES, Joàn. III : 352.
GUILLOT. — V. LALAUX.
GUILLOU. **1430.**
GUIMERÁ, comte de. — V. GARCERÁN DE PINÓS.
GUISASOLA, doctor, bisbe de Madrid-Alcalà. III : 218.
GUGLIELMINI E REDAELLI, impressors. II : 200.
GUIX, Juan, impressor. **1076.** — III : 121.
GUMÁ, C.—V. GIBERNAU, Juli.
GUSTAVUS ADOLPHUS. III: 457.
GUTENBERG, Hans Gensfleisch. I : 386.
GUTENBERG, LA, tipografía. **1689.**
GUTIERRE DE CETINA. II : 326, 328.
GUTIERRE o GUTIÉRREZ DE CETINA, vicari eclesiàstic de Madrid. I : , 27, 30, 34, 35, 44, 52, 59, 80, 85, 99, 106, 115, 127, 128, 147, 148, 183, 217, 344, 358, 362, 377, 380, 383, 384. — II : 8, 9, 42, 111, 232, 234, 237, 238, 243. — III : 431.
GUTIERRE QUIJADA. II : 383.
GUTIÉRREZ, Avelí. III : 231.
GUTIÉRREZ, Dionisio. III : 309.
GUTIÉRREZ, Juana, personatge del *Quijote*. II : 329.
GUTIÉRREZ, Melchor. II : 329.
GUTIÉRREZ, Tomás. II : 340. — III : 308, 372.
GUTIÉRREZ DE ALBA, José M.ª, comediògraf. **853.** — II : 370. — III : 119.
GUTIÉRREZ LARRAYA, Tomás, dibuixant. **2044.**
GUTIÉRREZ MATURANA, José. II : 503.
GUTIÉRREZ ZAMORA, G. M. III: 309.
GUTIÉRREZ ZAMORA, J. M. III: 309.
GUTHRIE, Guillermo, impressor. **2219.**
GUYARD, J. B., gravador. **329, 338, 350, 393.**
GUYOT, R. T. **686.** — II : 242.
Guzmán de Alfarache. I : 37.
GUZMÁN, Ramón. III : 309.
GUZMÁN, Rodrigo de. III : 211.
GYLDENDALS, editor i llibreter. **290.**
GYLL, James Willoughby Gordon, traductor de la *Galatea* i *Comedias y entremeses*. **829, 829, 885.** — II : 176.
GYÖRGY. — V. HORVATH.

H. E., **2302.**
H. L., impressor. **48.**
H. M. S. S. F. N. M. Y., don Lunar. **2358.**
HAAR & STEINERT, llibreters i editors. **1956, 2009.**
Haarlem. **736.**
HAAS, Franz, llibreter i editor. **384.**
HAAS, George, gravador. **290.**
Habana. — V. Havana.
HABELA PATIÑO, Eugenio. **354.**
Habladores, Los, sainet. **1507.**
HABLARD, advocat. **788, 926, 2371.** — II : 371.
HACHETTE Y C^{e}, llibreters i editors. **706, 709, 710, 737, 781, 793**[2]**, 834, 845, 860, 901, 1119, 1178, 1222, 1310, 1377, 1388, 1976, 2062, 2240.** — II: 359, 377, 460.
Hack in Traben. **516, 623.**
HACKLÄNDER, F. W. **741.**
HADDON. — V. HENEY.
HAEDO, P. Diego de. II : 137. — III : 134.
HAENDCKE & LEHMKUHL, editors. **790.**
HÄRTEL. — V. BREITKOPF.
HAGBERG, Charles Auguste. **614.** — II : 191.
HAHN, Arthur, editor. **2325.**
HALBOU, L. M., gravador. **387, 388, 388 *a*, 428.**
HALDUDO, Juan, personatge del *Quijote*. II : 454, 546.
HALE, Mathew. III : 457.
Halifax. III : 463.
HALL. — V. CHAPMAN.
HALL, George. **378.**
HALLAM, Henry. **2379.** — III: 530.
HALLBERGER, editor. **591.**
Halle a. S. **2147.**
HALLER, Joseph. **2396.**
HALLIWELL. I : 203.
Hamburg. **241, 324.**
HAMILTON, H., dibuixaut. **2203.**
HAMLET. **2067, 2295.** — III: 484.
Hamlet y Don Quijote. **2295.**
HAMPDEN. III : 457.
HANBURY STAFFORDSHIRE, A. M. **212.**
HANMER, Thomas. I : 150, 160, 162.
HANSARD & SONS. — V. LUKE.
HARALD'IN, A. **1074.**
HARDING, J. **664**[2]**.**
HARDING, J., editor i llibreter. **150.**
HARDING, J. D., dibuixant. **2365.**
HARDING & WRIGHT, impressors. II : 36.
HARDY, Alexandre, comediògraf. III : 178.
HARDY, Paul, dibuixant. **2010.** — III : 356.
HARLEY, J. **235.**
HART, Heinrich. **2421.**
HARTLEBEN, C. A., editor. **522.**
HARREWYN, dibuixant i gravador. **141.** — I : 163, 164.
HARRIS, J., llibreter i editor. **2361.**
HARTZENBUSCH, Juan Eugenio. **776, 777, 777 *a*, 801, 805, 814, 823, 897, 902, 921, 982, 993, 1025, 1026, 1060, 1095.** — I : 40, 204. — II : 224, 225, 234, 238, 243, 286, 287, 293, 300, 309, 311-314, 317-322. — II : 329, 330, 336, 340, 345-347, 358, 380, 394-

397, 400, 404, 406-408, 410, 411, 417, 421, 433, 433, 450, 456, 470, 471, 475, 476, 481, 489, 497, 501, 513, 517, 518, 535. — III : 4, 14, 40, 44, 83, 103, 128, 163, 170, 187, 190, 255, 353, 373, 534.
Harvard. **582.**
Harvey. III : 457.
Hatchard, J., llibreter i editor. **460, 463.**
Haueisen, Benedict Friederich. **325.**
Hausard, gravador. III : 432.
Hauser y Menet, gravadors. **1775.**
Havana. **961, 1085, 1277, 1291, 1306, 1307[2], 1541, 1698, 1959, 1983.** — I : 375. — III : 334, 343.
Havard, Gustave, editor. **2225.**
Hawes, L., llibreter i editor. **244, 255.**
Hawkins, J., llibreter i editor. **214, 225.**
Hawkins, H., gravador. **2203, 2205, 2211.**
Hawkins, W., gravador. **392.** — III : 441.
Hay, John. **1468.**
Hayes, S., llibreter i editor. **362.**
Haymain, J., dibuixant. **2205.** — III : 441.
Hayman, F., dibuixant. **244, 255, 322.** — I : 279, 300, 359, 377.
Haymarket, I : 320.
Hazañas y la Rua, Joaquín. **1893.** — II : 392. — III: 257, 433, 539.
Hazlitt. I : 5, 203.
Heath, Charles, gravador. **477, 489.**
Heath, James, gravador. **437, 466.** — II : 2, 3.
Heath & Co., D. C., editors. **1951.**
Heber. **14.**
Heckenart, impressor. II : 242.
Heckenast, Gusztáv,, editor. **884.** — II : 388.
Heekeren, Jan & Willem, llibreters i editors. **143.**
Heeling, Albert, traductor de *Novelas ejemplares*. I : 206, 282.
Heidelberg. **351, 1960.** — I: 367. — III : 291.
Heine, Heinrich. **599, 880, 1096, 2012.** — II : 181, 386. — III : 77, 209, 217, 357, 402.
Heitz, J. H. Ed., editor. **1956, 2009.**
Heitz & Mündel, editors. **1956, 2009, 2081[2], 2081[3], 2081[4].**
Helius. III : 219, 220.
Hellstens, Axel, llibreter i editor. **732.** — II : 270.
Henderson. — V. Ellerton.
Heney & Habdon, impressors. **427.** — II : 24.
Henley, W. E., editor. III: 117, 129.
Henrich, Manuel. **1469, 1624.** — I : 340.
Henrich y C.ª, impressors i editors. **1624, 2120.**—I: xxii.
Henríquez de la Torré, personatge de la continuació del *Quijote* feta per Filleau de St. Martin. I : 143.
Henry, A., impressor. II : 227.
Henry IV, rei de França. III: 457.
Henry de Savoye, príncep. I : 103.
Heraldo, personatge de la novel·la *Angenehmes Passe-Tems*. I : 213.
Heraldo de Madrid. **1521, 1546, 1745, 1769, 1787, 1792-1797, 1805, 1813, 1820, 1823, 1825, 1837, 1853, 2020.** — II : 351.
Heredia, Ricardo. **7, 18, 42.**
Heredia y Blanco, dibuixant. **632.**
Hérissey, Charles, impressor. III : 198.
Hermosilla, José de. I : 326, 372.
Hermosilla, Joseph Ant., impressor i llibreter. **2193.** — III : 433.
Hermúa, Jacinto, comissari de Guerra. **1170.** — II : 547. — III : 252.
Hernández, Fabián, llibreter i editor. **855.** — II : 373, 381, 402, 516.
Hernández, Hijos de M. G., tipografía. **1555, 1556, 1741, 1815, 1932, 1964, 1987, 2430.**
Hernández, P. Antonio. **1480.**
Hernández-García, Román. **2030.**
Hernández Morejón, Antonio, metge. **588.** — II : 157, 393, 426, 438. — III : 208, 291.
Hernández Sanahuja, Bonaventura. II : 426, 427.
Hernando, llibreter. II : 294, 357, 430.
Hernando, Gregorio, impressor. **825.**
Hernando, Sucesores de, llibreters. **1528, 1558, 1914, 1974, 2018.**
Hernando y C.ª, Vda. de, llibreter. **1374.**
Herp, Josep (Xavier Alemany). III : 220.
Herrán, Fermín. **967.** — II: 405, 440, 519.
Herranz, Juan José. II : 473.
Herrera, Antonio de, cronista d'Indies. II : 312.
Herrera, Fernando de. I 367. — II : 68, 222, 477. — III: 36, 525.
Herrera, Fulgencio. III : 231.
Herrera, Jacinto de, comediògraf. III : 21.
Herrera, Josef, impressor. **352, 358.**
Herrera, Rodrigo de, comediògraf. III : 21.
Herrera, Ubaldo. III : 44.
Herreras, dibuixant. III: 298.
Herrero, Sebastián. II : 407. 446, 465, 491, 492.
Herrero i Espinosa de los Monteros. II : 446, 465.
Herrero hermanos, llibreters. **1483, 1505, 1527.**
Herrigs, L. **1919.**
Hersent, dibuixant. **2365.**
Herskes. — V. Glück.
Hervás y Panduro, Lorenzo. III : 328.
Herver de Cervantes, Joàn, III : 425.
Hessein, P., traductor de *Novelas ejemplares*. I : 159, 166, 167. — III : 512.

HESSES, Max, llibreter i editor. **1574.**
HETZEL & C.ª, J., editors. **1117, 1118, 1171.**
HEUBACH & Co., J. P., llibreters i editor. **336.**
HEYSE, Paul. III : 300.
HIARD, A., llibreter i editor. **548, 584.** — II : 150, 169.
HIDALGO. — V. CHARRO-HIDALGO.
HIDALGO, Clemente, llibreter. II : 374.
HIDALGO, Dionisio. II : 303. — III : 452.
HIDALGO, S. II : 407.
HIDALGO MOBELLAN, A. II: 497.
HIERSEMANN, llibreter. I : XIII.
Hija de D. Quijote, La. **1488.**
HILAIRE, J., llibreter. I : 176.
Hildburghausen. **832.** — II: 358.
HILDI, dibuixant. **1310.**
HILLIARD, GRAY Y C.ª, llibreters. **582.**
HIMMELBLAUA, J. M., editor. **1246.**
HINARD, Damas, traductor del *Quijote*. **667, 861.** — III : 79.
HINGRAY, Carlos, llibreter i editor. **630, 646.** — II : 259. — III : 456.
HINOJOSA, Arturo. II : 390.
HINOJOSA, E. III : 539.
HINOJOSA, R. III : 539.
HINOJOSA Y FERRER, Juan de. **1802.** — III : 277.
HINRICHS. II : 386. — III: 474.
HINSCH, L., comediògraf. II: 297.
HIPÓCRATES. I : 126.
HIPOMENES. III : 298.
Hircania. I : 104.
HIRSCHBERG. **361.**
HIRSCHFELD BROTHERS, editors. **2122.**
HISOPO, personatge de la novel.la *D. Quijote de la Manchuela*. I : 287.
HISPANIC SOCIETY OF AMERICA, THE, New-York. **2297, 2298.** — I : XIII, 6, 8, 45, 52, 62. — III : 113, 142, 195, 337, 444, 465, 486.
Histoire de Dias et de Quixaire. I : 78, 86, 98, 101, 125, 168, 176, 187, 196, 200, 205, 206, 282.
Histoire de Martinus Scriblérus. **246.**
Histoire de Sancho Pansa, Alcalde de Blandanda. **211.**
Histoire des imaginations... de Mr. Oufle, L'. **149.**
Historia compendiada del Caballero andante D. Quijote de la Mancha. **1862.**
Historia de Bruce y Emilia. **431.**
Historia de Hipólito y Aminta. **2337.**
Historia de varios sucesos ocurridos en la aldea después de la muerte del Ingenioso hidalgo D. Quijote. **1490.**
Historia del famoso predicador Fray Gerundio de Campazas. **1011.**
Historia del más famoso escudero Sancho Panza. **385.**
Historia del valeroso caballero, D. Rodrigo de Peñadura. **494.**
Historia fabulosa de ... Don Pelayo Infanzón de la Vega. **363.**
HITA, arxiprest d'. — V. RUIZ, Juan.
HITCH, C., llibreter i editor. **182, 214, 225, 244, 255.**
HITZIG, Julius Eduard, editor. **442.** — II : 35.
HJALMAR BEVONIUS, Víctor. — V. BEVONIUS.
HOBBES. III : 457.
HOBIN, G. **468.**
HOCHE, Dr. Ed. **690.** — II: 245.
Hochzeit des Camacho, Die. **2326.**
HODGES, Anthony. I : 109.
HODGES, J., llibreter i editor. **214, 225, 244.**
HODGKIN, Thomas, impressor. **116.** — I : 140.
HODGKINFONNE, Richard, impressor. **84, 104.** — I : 128.
HÖRLEK, Friedrich, traductor de les *Noveles ejemplares*. **2254.**
HÖRNING, J., editor. **1960.**
HÖSICK'A, editor, **2282.**
HOFFMAN, Franz, traductor del *Quijote*. **1006, 2304.** — III : 26, 402, 489.
HOFFMANN, Julius, editor. **1006.**
HOFFMANN, S., impressor. III: 38, 474, 476.
HOFMANN Y C.ª, A., editors. **698, 754, 970.**
HOFFSGCHLÄGER, F., impressor. III : 469.
Hogar Español, El, Madrid. **2107.** — III : 399.
HOGG, Alex, editor i llibreter. **371.**
Hojas Selectas, Barcelona. **1606, 1610, 1612, 1623, 1658, 1916, 1917, 1958.**
Holanda. **162, 166, 193, 943.** — I : 306.
HOLLE, Adam Heinr., impressor i editor. **241.**
Homenaje a Cervantes. **1799, 1864.**
Homenaje a Menéndez y Pelayo en el año vigésimo de su profesorado. **2403.**
HOMER. **251, 2346.** — I : 326, 387. — II : 16, 102, 513. — III : 514.
Hommes et Dieux. III : 291.
HONDT, Pierre de, editor. **221, 222, 222 *a*, 272.** — I : 243, 290.
HONDT, P. A. de, llibreter i editor. **2353.**
Hong-Kong. **1270.** — II : 541. — III : 50.
HONIG, H., editor. **2312.**
Honores tributados a la memoria de Cervantes. **570.**
HOOD AND SHARPE. — V. VERNOR.
HOOG, Alex, impressor. I : 380.
HOOGEVEEN, llibreter i editor. **265.**
HOPKINS, Arthur. **1168.**
HOPPER, Rvnd. R. L. **2347.**
HOPWOOD, gravador. **521.** — II : 121.
HOQUINCOURT, mariscal d'. **82.**
HORACI. **2356.** — I : 312.
Hormiga de Oro, La, Barcelona. **1639.**
HORNE, Thomas, llibreter i editor. **119.**

HORTA, Jaime, comediògraf. **836**.
HORTENSIO. **1125**.
HORTIGOSA, fra Diego de. I: 27, 34, 44, 59, 80, 85.
HORTIGOSA, P., gravador. **743**, **780**, **1145**. — II : 278.
HORVATH GYORGY. **687**.
HORWITZ, Herman. **2429**.
HOSKINS. I : 110.
Hospital de los podridos, El, entremès. II : 311, 316, 327, 369, 544. — III : 96, 391.
HOTOT, Guilles, impressor. **93**.
HOUGHTON, A. B., il·lustrador. **819**.
HOUGHTON AND COMPANY, H. O., impressors. II : 344.
HOWE, C. K., il·lustrador. **2031 2033**.
HOWE, Ramón, impressor. **532**.
HOZ Y MOTA, Juan de la, comediògraf. II : 280.
HUARTE, Dr. Juan. **1852**. — III : 292, 295.
HUASS, A. F., impressor. II: 181.
Hudibras. **476**. — II : 69.
HÜBNER, M., traductor del *Quijote*. **2286**. — III : 539.
HUELVA. II : 372.
HUÉRFANOS, Los, tipografía. **1336**.
HUERTA, Angel. **1430**.
HUERTAS HERVÁS, Juan. III: 545.
Huesca. — V. Osca.
HUESLER, K. F., musicògraf. II : 298.
HUET, llibreter. **410**.
HUET, P. D. III : 153.
HUET, Pierre, llibreter i editor. **173**, **177**. — I : 193, 195, 198, 199.
HUGO, Víctor. **1355**.—III : 383.
HUGHES. **330**, **2356**.
HUGHES, T., impressor. **2360**.
HUGUES, William L. II : 524.
HUGUET, gravador. **356**.
HULETT, J., gravador. **213**.
HULK, Jacobo, llibreter i editor, **122**.
HUMBERT, Pierre, editor i llibreter. **193**.
HUMBLOT, dibuixant. **185**, **208**, **238**. — I : 207.
HUME, Martín. III : 240.
Humour of Spain, The. **1381**.
HUMPHRYS, W., gravador. **2356**.
HUNT, William, impressor. **85**.
HUNTLY. — V. MAYOR.
HUNTINGTON, David, editor. **447**. — II : 42.
HUNTINGTON, Francis Earl of. I : 333.
HURST, REES & Co.—V. LONGMAN.
HURST, ROBINSON AND Co., impressors. **477**, **489**.
HURTADO, llibreter. II : 99.
HURTADO, Antonio. **711**, **871**. — II : 382, 423.
HURTADO DE MENDOZA, Antonio, comediògraf. II : 289. — III : 21.
HURTADO DE MENDOZA, Diego. **602**, **650**, **1231**. — II : 68, 214, 222, 236. — III : 525.
HURTADO DE MENDOZA, Juan. II : 498.
HUTH. I : XIII, 8, 16, 19, 23, 29, 42, 74, 328.
HUYOT, gravador. **881**, **1037**, **1152**, **2062**.
HUZARD, Mme., impressor. **596**. — II : 194.

I. F. F. II : 426.
IBANCRISPÍN, senyor de la vila de. — V. VARGAS ZAPATA, Antonio de.
IBÁÑEZ, Teodomio. II : 300.
IBÁÑEZ MARÍN, José. **1756**, **1758**. — III : 263, 264.
IBÁÑEZ PACHECO, P. II : 407-409, 465.
IBARRA, impremta de. **444**.
IBARRA, Joaquín de, impressor. **277**, **308**, **312**, **318**, **319**, **333**. — I : 325, 388.
IBARRA, Vda. de, impressor. **344**, **363**, **380**, **409**, **416**, **2206**. — II : 15.
IBARRA, HIJOS Y C.ª, Vda. de, impremta. **2201**.
IBIZA, Dr. Lázaro. III : 292.
ICAZA, Francisco de A. **1430**, **1492**, **1758**, **2180**. — I : 28. — II : 44, 360, 440.
Iconografía de las ediciones del Quijote. **1624**.
Iconography of Don Quixote, An. **1399**.
Iday vuelta de D. Quijote. **2002**.
Ideas y noticias económicas del Quijote. **986**.
IDELER, Luis. II : 12.
IGARTUBURN, Luis de. **2372**.
IGLESIA, A. de la. III : 235.
IGLESIA, Santiago de la. III: 234.
IGNASI DE LOYOLA, sant. **265**. — I : 288, 320, 321, 362. — III : 295, 457.
Ilustració Catalana, Barcelona. **1206**, **1625**, **1625 a**, **1645**.
Ilustración, La, Barcelona. **1233**, **1251**, **1324**, **1339**. — III : 40.
Ilustración Artística, La, Barcelona. **1321**, **1394**, **1428**, **1593**, **1605**, **1640-1643**, **1656**, **1957**, **2140**. — II : 360. — III : 109.
Ilustración Artístico - Teatral, La, Madrid. **1328**.
Ilustración de Alava, Vitoria. **1349**.
Ilustración de Madrid, La. Madrid. **931**. — II : 421, 423, 518.
Ilustración Española y Americana, La, Madrid. **930**, **1136**, **1238**, **1259**, **1309**, **1321**, **1330**, **1346**, **1347**, **1431²**, **2165**, **2166**. — III : 68, 398, 422, 424, 450, 467, 468, 500, 514, 531.
Ilustración Ibérica, La, Barcelona. **1252**.
Ilustración Manchega, La, Alcázar de San Juan. **1533**, **2125**. — III : 174.
Ilustración Nacional, La, Madrid. **1305**.
Ilustración Republicana Federal, La, Madrid. **932**.
Ilustre Fregona, La. — V. *Novelas ejemplares*.
Ilustre Fregona, La, sarsuela. **1987**.
ILSSNERN, Blas, impressor. **97**.
Illustrated London News, The, Londres. **1124**.
Illustration Théatrâle, L', París. **1883**.
IMART, Abel. **1800**.
Imparcial, El, Madrid. **1212**,

1213, 1433, 1520, 1724, 1730-1733, 1761, 1762, 2425. — I : 38, 42. — II : 467. — III : 160, 167, 209, 246, 257, 545.
Imprenta, La, Barcelona. 1080.
Imprenta Alemana, Madrid. 1547, 1766.
Imprenta Barcelonesa, Barcelona. III : 59.
Imprenta Castellana, Valladolid. 2426.
Imprenta Clásica Española, Madrid. 2172, 2173. — III: 425.
Imprenta Colonial, Madrid. 1824.
Imprenta de Alrededor del Mundo, Madrid. 2023.
Imprenta de Artillería, Madrid. 1840.
Imprenta de Sant Josep, Manresa. 1988.
Imprenta del Asilo de Huérfanos del S. C. de Jesús, Madrid. 1776, 1777, 2075.
Imprenta del Comercio, Almería. 1319.
Imprenta del Real Arbitrio, Madrid. 422.
Imprenta de la Casa Provincial de Caridad, Barcelona. 1501, 1995.
Imprenta de la Lotería del Estado, Madrid. 1863.
Imprenta de la Revista de Legislación, Madrid. 1780.
Imprenta El Mundo, Madrid. III : 374.
Imprenta Helénica, Madrid. 1998.
Imprenta Hispano-Alemana, Madrid. 2079.
Imprenta La Campana y L'Esquella, Barcelona. III: 316.
Imprenta La Cuna de Cervantes, Alcalá de Henares. 2414.
Imprenta La Verdad Córdoba. 2099.
Imprenta Nacional, Lisboa. 1961.
Imprenta Nacional, La, Madrid. 605, 769, 784.
Imprenta Nacional, Panamá. 2115.
Imprenta Real, Madrid. 82, 89, 95, 96, 359, 368, 377, 386, 472, 474, 2337, 2355.
Imprenta San Buenaventura, Santiago de Xile. 2188.
Impresiones sugeridas por el Quijote. 1626.
Imprimerie Décembre, París. III : 480.
Imprimerie des Sciénces et des Arts, París. 424.
Imprimerie Nouvelle, París. III : 348.
Impugnación físico-moral a los desafíos. 2358.
Independencia, La, Barcelona. 979.
Indice de las Notas de D. Diego Clemencín. 1293.
Indice del Quijote, El. 2046.
Infantado, duc de l'. — V. Toledo, Pedro de A.
Infanzón de la Vega, Pelayo, 363.
Inglada, Vicente, traductor del *Quijote*. 1580. — III : 202, 426.
Inglis. — V. Gall.
Inglis, H. D. 606, 615.
In illo tëmpore y otras frioleras. 1523.
Innes. — V. Waugh.
Innys, W., llibreter i editor. 176, 182, 214, 225.
Institut d'Estudis Catalans. 2053. — I : iii, viii, ix, xi-xiv. — III : 410.
Instituto de Cádiz. 1014.
Instrucciones económicas y políticas dadas por el famoso Sancho Panza. 359.
Insúa Escobar, Alberto A. 1801, 1943.
Insula Barataria. 359.
Insula Barataria, La, sarsuela. 800.
Ínsula Barataria, La, 571.
Intermédiaire des chercheurs et curieux, L', París. 1214,1215.
Interpretación del Quijote. 1373.
Interpretaciones del Quijote. 1547.
Interviú con un manco. 1393, 1986.
Inurria, dibuixant. III : 226.
Invencibles hechos de D. Quijote de la Mancha, Los. 1748.
Iranzo y Simón, Víctor. II: 424, 428.
Irayzoz, Fiacro. III : 187.
Iriarte, Tomàs de. II : 137. — III : 61.
Iriarte i Heredia, dibuixant. 632.
Irlanda. 392.
Irmao & Co. — V. Fidalgo.
Irving, Henry, còmic. 1719.
Isaac, Tuckey and Co., impressors. 583.
Isaac & Co. — V. Mayhew.
Isabel II. 8, 570.
Isabel Carlota, princesa. I: 136, 137.
Isabel de Valois, muller de Felip II. — III : 255.
Isasi, marquès de. 562.
Isern, Antón. III : 220.
Isla, P. José Francisco de. (Francisco Lobón de Salazar). 1011, 1056. — II : 464, 498. — III : 146.
Isócrates. II : 414.
Isop. I : 93.
Isurve, Josef Joaquin, comediògraf. 360.
Isunza, Pere de. II : 303.
Italia. 23, 24, 24 *a*, 26, 27, 31-33, 36, 38-42, 45, 47, 54, 61, 73, 302. — I : 88, 249.
Iturbe, Hijos de, impressor. 1904.
Ixart, Josep. 1628. — II : 426, 427, 464.
Izquierdo, Antonio, llibreter i impressor. 875.
Izquierdo y C.ª, impremta i llibrería. 1893.
Izuf, personatge de comèdia. I : 354.

J. A. 519. — II : 118.
J. C. III : 533.
J. C., dibuixant. 519, 859. — II : 118.
J. I. — V. Ixart, Josep.
J. L. III : 268.
J. M. B. II : 425.
J. M. R. II : 426.
J. P. — V. Philips, J.
J. P. J. 621.
J. P. O. II : 426.
J. S. S. II : 426.

JACQUEMIN, Clair, gravador. **215.** — I : 237.
JACQUIN, Pablo, impressor. **1398.**
JADRAQUE, Miguel, pintor. III: 289, 551.
Jaén. **1052.** — II : 519. — III: 273.
JAHUDA, Abraham S. **2233.**
JALÓN, Heliodoro María. II: 478.
JAMES, coronel. II : 394.
JANER, Florencio. **792, 807, 997, 1090, 1143, 1312, 2287.**
JANET, Louis, llibreter. **2235.**
JANIN, Jules. **701.** — III : 303.
JARABA, Enric. III : 180.
JARDIEL, Florenci. — III : 245.
JARVIS, JERVAS, Charles, traductor del *Quijote*. **212, 214, 223-225, 247, 261, 278, 279, 400, 406, 432, 433, 437, 443, 473, 482, 495, 516, 536, 594, 595, 623, 633, 664², 732, 733, 818, 819, 859, 1036, 1067, 1285, 2214, 2255, 2284, 2375, 2407.** — I : 233, 247, 266, 267. — II : 59, 70, 89, 114, 155, 176, 205, 459. — III: 437, 460, 463.
Játiva. — V. Xàtiva.
JÁUREGUI O JAURIGUI, Juan de. **1080, 2052, 2172.** — II : 341, 466, 512. — III : 49, 179, 359-361, 363, 370-372, 412, 426.
JEFFERY, E., llibreter i editor. **443, 2361.**
JEPÚS, J., impressor. II : 465.
Jerez de la Frontera. **427, 446, 955, 1489, 1591.** — I : 5. — — II : 435. — III : 152, 257.
Jerez de la Frontera. — V. Ayuntamiento de.
JEREZ DE LOS CABALLEROS, marquès de. — V. PÉREZ DE GUZMÁN Y BOZA, Manuel.
JERVAS. — V. JARVIS, Charles.
Jeux de l'inconnu, Les. **79.**
JIERNAKOVA, Constantino. **671.**
JIMÉNEZ, Francisco de Paula, bisbe de Terol. **802.**
JIMÉNEZ, Juan R. III : 383.
JIMÉNEZ, Luis, il·lustrador. **1561.**
JIMÉNEZ, V. II : 446.
JIMÉNEZ ARANDA, J., il·lustrador. **1561, 1851.** — III : 180, 188, 189, 221, 231, 240, 246, 271, 294, 400.
JIMÉNEZ CAMPAÑA, F. **1758.** — III : 218, 238, 257, 264.
JIMÉNEZ CATALÁN, M. III: 242.
JIMÉNEZ PASTOR, Artur. III: 381.
JIMÉNEZ-PRIETO, Diego, comediògraf. **1432.**
JOHANNOT, Tony, dibuixant. **479, 521, 574, 585, 594, 599, 617, 619, 622, 624, 626, 633, 658, 663, 668, 671, 682, 684, 703, 704, 724, 807, 880, 1067, 1117, 1299, 1312, 2012, 2225, 2248, 2255, 2365, 2375.** — II: 121, 170, 181, 194, 204, 205, 242, 253, 255, 258, 264, 269, 273, 333, 343, 387, 388, 505. — III : 14, 92, 128, 452, 472, 480.
JOHNSON, J., llibreter i editor. **362, 2361.**
JOHNSON AND Co., L., llibreters i impressors. **2214.**
JOHNSTON, D. C., dibuixant. **582, 593.** — II : 167.
JOLIS, Juan, impressor. **242, 2199.** — I : 264, 271, 283. — III : 216, 436.
JOLY Y VELASCO, Federico, impressor. **851, 1014.**
JOMBERT, Vda. de, impressor. I : 180.
JONES, dibuixant. **400, 437.** — II : 2.
JONES, M. **899.**
JONES, M. J. **733.**
JONES, William. III : 328.
JONES AND Co., editor. **536.**
JORDÁ, J. M. (Juan de Dos). **1508.** — III : 160.
JORDÁN, Claude, llibreter. **148.**
JORDÁN, Tomás, impressor. **588.**
JORI, Román. **1694.**
Jornal do Commercio, Río Janeiro. **1886, 2427.**
JORRO, J., litògraf. **562.**
JOSÉ BONAPARTE. — V. BONAPARTE, José.
JOUAUST ET SIGAUX, impressors. III : 49.
JOUENNE, León M. M., gravador. **2285.**
JOULLAIN, François, gravador. III : 432-434.
JOVKOVSKI, traductor del *Quijote*. II : 231, 351.
JOURDAIN, Francis, gravador, **2248.**
JOURDAN, Etienne, gravador. **323, 324.** — I : 345.
JOURDAN, G., dibuixant. **1407.**
Journal des Débats, París. III: 363, 364.
JOUVERT & Co. — V. FURNE.
JOVELLANOS, Gaspar Melchor de. **1291.** — I : 375. — III: 60, 261.
Joventut, Barcelona. **1655, 1664, 2417.**
JOWAT, doctor. III : 237.
Joyita de Cervantes, Una. **2088.**
JUAN DE AUSTRIA. III : 255.
JUAN BAUTISTA, fra. I : 27, 30, 34, 44, 59, 80, 85.
JUAN DE DOS. — V. JORDÁ, J. M.
JUAN LUIS, personatge de la novel·la d'aquest nom. I: 342.
Juan Luis. **318.**
JUANITA, personatge del *Don Quichotte* d'En Sardou. II: 342.
JUBERA, Agustín, llibreter i editor. **1312.** — III : 481.
JUDERÍAS, Julián. **1805.** — II: 49, 351.
Juez de los divorcios, El. — V. *Comedias y entremeses.*
Juicio analítico del Quijote. **786.**
Juicio de «La Tía Fingida». **1914.**
JULIA, personatge de la comedia *Le curieux impertinent.* I : 171, 371.
JULIÀ, Joaquim. III : 317.
JULIEN, dibuixant. **323, 324.**— I : 345.
JUNCEDA, J., dibuixant. **2087.**
JUNCO, Emilio de. **1277.**
JUNCOSA TARAFA, Pablo A. **1630, 1915.**
JUNYENT, Olaguer, dibuixant. III : 221.
Jurispericia de Cervantes. **896.**

JURRES, J. H., il·lustrador. **2291.**
JUST I PASTOR, E. III : 220.
JUSTINIANO, Juan. II : 421.
JUVEN, Félix, llibreter i editor. **2324.**
JUVENAL, D. J. **2356.** — I : 341.

KAAN. — V. PICART.
KAPP, impressor. III : 366.
KARELIN, V., traductor del *Quijote*. **821, 944, 1316.** — II : 351, 431. — III : 92, 93.
Karkof. II : 351.
KASABAL. — V. ABASCAL.
Katholiek, De, Leiden. **957.** — II : 435, 436.
KAUFMANN, doctor. III : 237.
Kaupmannahöfn. **914.**
KAUSSE, Hubert. **2433.**
KEARSLY, G., llibreter i editor. **255.**
Kecskeméten. **687.**
Keepsake français ou Souvenir de littérature contemporaine. **2365.**
KEGAN, PAUL & Co., C., editors. **1203, 1209.**
KEGAN PAUL, TRENCH & Co., editors. **1249.**
KEIL. III : 402.
KEIL. — V. STENDEL.
KEIPER, W. III : 381.
KELLER, Adelbert von, traductor del *Quijote* i *Novelas ejemplares*. **616, 685, 2276.** — II : 192, 241. — III: 476.
KELLY, Walter K., traductor de *Novelas ejemplares*. **725.** — II : 265.
KEMPIS, Thomas de. III : 393.
KEMPLEN. **1430.**
KENT, G., dibuixant. **198, 203, 213, 215, 217, 218, 243, 247, 252, 379, 491.** — I : 220, 237, 266, 291, 296, 349. — II : 36, 85, 446. — III : 501.
KEPLER, Joan. III ; 457.
KINDT, C., impressor. **1942.**
KING, Alice. **2390.**
KING, W. I : 171.
KING & Co., Henry S., editors. **2390.**
KINGSBURG. — V. BLACK.
KINSEY, Roger. III : 139.
KIRK, T., dibuixant. **392, 2205, 2211.** — III : 441.
KIRPATRICK, F. A. **1978.**
KISFALUDY. **946.**
KITEHING, Walton. **2339.**
KJERRULF, F., gravador. **732.**
Kjöbenhavn. — V. Copenhague.
KLEIN, J. L. I : 354.
KLEINMICHEL, Richard. **2327.**
KLEIST. III : 402.
KLEMM, Josef, editor. II : 301.
KLŒPFEL, Fritz. **2402.**
KNAPLOCK, R., llibreter i editor. **165, 176, 182.**
KNAPTON, J., llibreter i editor. **176, 182.**
KNAPTON, J. & P., llibreters i editors. **214, 225.**
KNAPTON, Paul, llibreter i editor. **246.**
KNIGHT, W. O., gravador. **536.**
KNIGHT AND LACEY, editors. **495.** — II : 89.
KNOX. III : 457.
KNOX, J., llibreter i editor. **322.**
KOBER, J. L., editor. **822.**
Koenigsberg. **397, 397** *a*. **402.**
Köping. II : 413.
KOEPPEL, E. **1450.**
KOUWE, Jan, editor. **184.**
KRABBE, Adolph, editor. **741.**
KRABBE, P. H., llibreter i editor. **683, 689.**
KRAFFT. **130.**
Kraków. — V. Cracòvia.
KRESSNER, Dr. Adolf, traductor de *Novelas ejemplares*. **1316, 1392, 1497.**
KREYSING, G. llibreter i editor. **790.**
KRÖNER, A., editor. **881.**
KROPOTKINE, príncep. III: 251.
KRUSEMAN, A. C., editor i impressor. **736.** — II : 273.
KRUYF, editor i llibreter. **265.**
KRUYRIUGEN. III : 517.
KÜHNEL, Ed. III : 426.
KUFFER, Cristòfol, comediògraf. II : 307.
Kuopiossa. **1074.**
KUPFER. — V. SPERLING.

L. C. II : 426.
L. G. D. R. — V. RICHEBOURG.
L., Mme. — V. LEVÊQUE.
L. R. — V. RIUS, Leopoldo.
L. V. B. — V. VAN DEN BOS, Lamber.
LABAILA, Jacinto. II : 428.
LA BARRERA Y LEIRADO, Cayetano Alberto de. **756, 1451.** — I : XXII, 36, 328, 254, 360, — II : 148, 234, 286, 287, 289-293, 309, 311, 312, 341, 374, 402-404, 410, 480. — III : 74, 179, 452, 453, 507.
LABARTA, Lluís, dibuixant. **1011.**
LABARTA I PLANAS, Francesc, dibuixant. **2120, 2122.** — III : 222.
Laberinto, El, Madrid. II : 314.
Laberinto de amor, El. — V. *Comedias y entremeses.*
LABITTE, editor. II : 83.
LABOULBENE, professor. **1456.**
LA CALLE, Pedro de, editor. **103.**
LACASA I ARA, Pelegrí. III: 119.
LACAVALLERÍA, Antoni, impressor. II : 286.
LACAVALLERÍA, Pedro, impressor. **72.**
LACEY. — V. KNIGHT.
LACKINGTON. **536.**
LACKINGTON, ALLEN Y Co., llibreter i editor. **427, 443, 446, 465, 2361.**
LACOSTE, gravador. **657, 683, 689, 703, 761, 1067, 2262.**
LACRAMPE ET Ce, tipògrafs. II: 220.
LACRATELLE, Carles. II : 87, 127, 178.
LACROIX, A., editor. **840.**
LADRANGE, llibreter. **521.**
LAFFITTE. III : 119.
LAFFITTE, Paul. **1261.**
LA FONTAINE, Jean de. **329, 334, 350, 393, 420.** — I: 363.
LAFUENTE, F., pintor. III : 244.
LAFUENTE, F. G., dibuixant. **592.**
LAFUENTE, Modesto. **677.**
LAGUIET, gravador. I : 387.
LAGUIONE. — V. GAULTIER.
LAGNY. II : 240, 244, 520. — III : 365, 467, 469.
La Haia. **203, 204, 217, 221, 222, 222** *a*, **265, 267, 283, 285,**

897, 2345, 2346, 2348, 2350. — I : 57, 237, 255, 257, 265, 266, 288, 292, 296, 297, 305, 306. 309, 332, 345. I II : 14.
La Helguera, Juan Manuel de. II : 400. — III : 536.
Lahure, Ch., impressor. II: 254, 256, 336, 359, 366, 377, 524. — III : 6, 460.
Lahure et Ce, Ch., impressors. **737.** — II : 274.
Lain-Calvo. III : 140.
Laisné, Jules, llibreter. II: 204.
Laisné, Vda. de, impressor. III : 22.
Lajouane, Félix, editor. **1371.**
Lalanze o Lalauze, Ad., dibuixant i gravador. **1151, 1151** *a*. — II : 539. — III: 501.
Laloux fils et Guillot, impressors. II : 525.
Lamadrid, Teodora, actriu. II: 339.
Lambert, llibreter i editor. I: 230.
Lambert & Duran, llibreters i editors. **208.**
Lamberto, Alfonso. I : 42.
Lamberto, Francisco, llibreter i editor. **87.**
Lameyer, dibuixant. II : 223.
Lami o Lamy, Eugène, dibuixant. **484, 488, 490, 491, 735, 820.** — II : 78, 82, 86.
La Motte Fouqué, Friedrich de, traductor de *Comedias y entremeses.* II : 36. — III: 402.
Lampérez. — V. Ríos de Lampérez, Blanca de los.
La Naja. — V. Naja.
Lanciano. **2074.**
Landa, Luis. III : 309.
Landerer, José J. **1430.**
Landizábal y Uribe, Manuel de. I : 325, 342.
Landrove Maoiño, Federico. III : 235.
Lane. **446.**
Lane, B., gravador. **432, 536.** — II : 28.
Lane, John, editor. **1704.**
Lang. — V. Chapman.
Lange, Janet, litògraf. **659.**
Lange, W., traductor del *Quijote.* **1071.**
Langford, John Alfred. **2381.**
Lanzaní, Antonio, dibuixant i gravador. **549, 559.** — II: 145.
Lanzet. III : 517.
Lapanoja, pseudònim del *Tío Gil Mamuco.* I : 368.
Lapi, editor. III : 321.
Lápiche. — V. Puerto Lápiche.
Lápiz, El, tipografía. **1924, 1947.**
La Plata. **1494, 1515-1518, 1530, 1530** *a*, **1530** *b*, **1542, 1884, 1920.** — III : 155, 163, 171, 177, 304.
Laporta, F., gravador. **816, 1256.**
Lapuente Sáez, Isidoro. **1779.**
Lara, Francisco. II : 491.
Lara, Justo de. — V. Armas, José de.
Larcher. **64.**
Laredo. II : 123, 124.
Larkins, relligador. **165.**
La Rouvière, Balsau de. **2003.**
Larra, Luis Mariano de, comediògraf. **800.**
Larra, Mariano José. II : 296, 487.
Larranaga y C.ª — V. Sesé.
Larraya, P. de. III : 536.
Larrubiera, Alejandro. **1419.** — II : 422.
Larsen. I : 62.
Laruelle. I : 309, 383.
Larxé, Santos, impressor. II: 365.
La Sala. III : 407.
Laso, Francisco, editor. **158.** — I : 161, 178.
Laso, Heredero de Francisco, editor. **188.**
Lasso de la Vega, Angel. **1259.** — 497.
Lasso de la Vega, Javier. III : 308.
Laterza & Figli, Gius., impressors, editors i llibreters. **2016, 2038.**
Latino, Aníbal. III : 231.
Latorre, Antonio de. II : 492, 503, 533.
Latorre, Miguel de. II : 503.
Latour, Antoine de. **873, 1027, 1028.** — II : 475-477.
Lauckhard, doctor, traductor del *Quijote.* **2245.**
Laudin, Mr. II : 233.
Laugier, Jean N., gravador. **484.** — II : 79.
Laughton. — V. Deighton.
Laun, Henri van. **1177, 1202.** — III : 5.
Launcelot. — V. *Adventures of Sir Launcelot Greaves.*
Launers, gravador. I : 127.
Launette et Ce, H., editors. **1354.**
Laura, personatge de la comèdia *El Licenciado Vidriera*, de Moreto. I : 238.
Laurens, Henri, editor. **1572.**
Laurens, J. P., dibuixant. III : 49.
Lausana, Lausanne. **201, 218, 252, 336, 1473, 2351.**—I: 274, 292. — II : 405. — III : 145.
Laval, coreògraf. I : 279.
Lavigne, Germond de. — V. Germond.
Law, A., llibreter i editor. **365.**
Law, B., llibreter i editor. **322, 362.**
Law, Geo C., traductor del *Quijote.* **1580.** — III : 202.
Law, T., llibreter i editor. **339.**
Law and Wittaker, llibreters i editors. **465.**
Law y Co., llibreters y editors. **446.**
Lawrence, T., dibuixant. **2365.**
Lawrie & Co., Alex, llibreters i editors. **406.**
Lázaro Galdiano. — V. Galdiano, José Lázaro.
Lazo, Pere. III : 420.
Lea, R., llibreter i editor. **2361.**
Lea & Blanchard, editors. **2375.**
Léandre, personatge de la comèdia *Le curieux impertinent.* I : 171.
Lears, gravador. **495.**
Leavitt & Allen Bros., llibreters i editors. **2255.** — II : 505.
Le Bailly, llibreter. **2238.** — III : 459.

Lebarbier, J. J. F., dibuixant. 387, 388, 388 *a*, 428. — II : 47.
Le Bas, J. P., dibuixant. 221, 222, 222 *a*, 288, 375. — III: 480.
Le Beau, gravador. 298, 300, 303, 347.
Lebegue. I : 301.
Lebeuf de Montgermont. I: 291.
Lebigre frères, llibreters. 546. — II : 142.
Leblanc, impressor i llibreter. 445.
Lebrecht Petri, Víctor Friedrich. II : 155.
Le Breton, impressor. I : 289, 302.
Le Bure, llibreter. I : 350.
Lecciones universitarias del Quijote. 1907, 1908, 1909.
Leclerc, llibreter i editor. I: 262. — III : 405.
Le Clerc, Charles, impressor i llibreter. 173, 177. — I, 193, 195, 198, 199, 229, 230, 301.
Leclercq, Emile. 840.
Leclere, Jean E., gravador. 2248.
Lecoffre y C^e, Jacques, editors. 716.
Lecou, Víctor, llibreter i editor. 665, 684, 704. — II : 227.
Lectura Dominical, La, Madrid. 1811.
Ledentu, llibreter. 608.
Ledoux, Abel, llibreter. 574.
Le Fanu, gravador. 2308.
Lefebre, J., dibuixant. 387, 388, 388 *a*, 428. — II : 47.
Lefebure, E. C., músic. II: 353.
Lefebvre de Villebrune, traductor de *Novelas ejemplares.* 292, 293, 298-300, 303, 347. — I : 312, 313, 321. — II : 207.
Le Fevre. III : 517.
Lefèvre, llibreter i editor. 598, 608.
Lefévre, Achille D., gravador. 527, 546, 596, 598, 618, 705.
Lefèvre, jeune, dibuixant. 500, 527, 546, 596, 598. — II : 126, 180.
Lefèvre et Ce, Théodore, llibreters. 2283, 2307.
Lefranc. II : 477.
Le Francq, B., llibreter i impressor. 355, 375.
Leganés. 8.
Le Grand. 589. — II : 204.
Legrand, Paul, gravador. 509. — II : 107.
Leguina, Enrique de. 1965.
Lehoucq, C. F. J., llibreter. 2204.
Lehuby, successor de P. C., llibreter i editor. 2224, 2230.
Lehuby, P. C., llibreter i editor. 2221, 2223, 2224, 2230. — III : 454.
Leibnitz, G. W. 2234. — III: 457.
Leide, Leiden. 265, 395, 957, 2265. — II : 3, 48, 430. — III : 470.
Leigh Hunt. III : 531.
Leipzig. 189, 191, 236, 237, 240, 241, 243, 263, 268, 269, 284, 286, 290, 306, 307, 310, 394, 396, 440, 464, 502, 504, 565, 581, 600-603, 615, 656, 690, 752, 790, 817, 840, 842, 862, 897, 968, 1071, 1208, 1219, 131,6 1392, 1454, 1497, 1539, 1539^2, 1574, 1953, 1954, 2012, 2250, 2254, 2266, 2269, 2273, 2325-2327, 2411. — I: xiii, 259, 286, 310, 351, 397, 404, 406. — II : 10, 19, 34, 48, 131, 182, 184, 249, 283, 284, 332, 349, 358, 364, 378, 386, 412, 440, 442. — III: 50, 71, 200, 464.
Leipziger Illustrirte Zeitung, Leipzig. 2411.
Leiva Ramírez de Arellano, Francisco, comediògraf. II: 274.
Leixner, O. von. 2276.
Lejeune, gravador. 496, 548. — II : 90, 144.
Lejeune, abat, traductor del *Quijote.* 2221, 2223, 2224, 2230. — II : 366. — III: 7, 449-451, 454.
Le Lièvre, llibreter. II : 93.
Lemarié, llibreter i impressor. 451.
Lemcke & Buechner, llibreters. 1956, 2009.
Le Mercier, Pierre Agustin. I : 170.
Lemercier, impressor. 659.
Lemercier & Ce, impressors. III : 459.
Lemerre, Alphonse, editor. 1418, 1437.
Lemos, comte de. — V. Fernández de Castro, Pedro.
Lemus, E., dibuixant i gravador. 2403.
Lenègre, A., relligador. 1116.
Leney, William, dibuixant i gravador. 447. — II : 42.
Lengua de Cervantes, La. 1806.
Lenio, personatge de la *Galatea.* I : 69.
Lennox o Lennoy, Charl. 392. — I : 263. — II : 26. — III : 548.
León. 1699.
León, Gabriel de, llibreter. 95, 96.
León Bendicho, J. — V. Bendicho.
León y Domínguez, José M. II : 401, 404, 407, 465, 495.
León Gómez, Adolfo. III : 230.
León Mainez, Ramón. — V. Mainez, Ramón León.
León y Ortiz, Eduardo. 1849.
León San Pedro, fra. I : 66.
Leonor, personatge de la comèdia *Sancho Pança gouverneur.* I : 177.
Leopoldo, arxiduc. 82.
Lepanto. I : 219, 234. — III: 408.
Lépicier o L'Epecir, gravador. I : 306. — III : 432.
Le Prince, X., dibuixant. 2365.
Lérida. — V. Lleyda.
Lerma, duc de. II : 454.
Lermina, Jules. III : 75.
Leroux. II : 235.
Leroux, gravador. 479, 484, 490, 491, 521, 548, 684. — II : 78, 82, 144.
Leroux, Xavier. 2029.
Le Roy, A., impressor, III: 137.
Leroy, Amable, impressor i llibreter. 314, 366. — I: 338.

Le Roy, J., gravador. **291, 303, 347.**
Leroy, Paul, dibuixant. **1437.**
Le Sage, Alain-René. **583. 1942.** — I : 158, 159, 161, 164, 165, 168, 195, 210, 307, 397, 400, 193. — III : 213, 327.
Leslie, C. R., dibuixant. **1036.**
Lesmes, Pedro, personatge de la novel·la *Aventuras de Juan Luis.* I : 342.
Lestrange, Roger. III : 512.
Letter to the Rnd. Dr. Percy, A. **302.**
Lettres juives. **196, 2348, 2350.**
Leukheri, Franc. Ott. **21.**
Levêque, Mme. I : 224.
Lévy, Michel, llibreter i editor. **772, 896.**
Lewis, relligador. **112.**
Lewis Teu, J. II : 490.
Lewis, W., llibreter i editor. **432, 583.**
Léxico de Cervantes. **1815.**
Leyda, Rafael. **1996.**
Leyher, Fed. Carlo Luigi. **58.**
Leypoldt y Holt, llibreter i editor. **844.**
Lezcano, C. **1430.**
Lezcano, Editorial. III : 545.
L'Hôpital. III : 457.
Li Shih, traductor del *Quijote.* II : 451. — III : 29.
Liancourt, duc de. **256.**
Liberal, El, Barcelona. **1622, 1660, 2661, 1677.**
Liberal, El, Madrid. **1739, 1763, 1771-1773, 1817-1819, 1828, 1830, 1831, 1833-1836, 1857.** — II : 410.
Liberós, Esteban, impressor. **70.**
Libert, Lucien. **1989.**
Libertad, La, Vitoria. III : 180.
Libraires Associés. **235.**
Librairie de la Bibliothèque Nationale, París. **1244.**
Librairie Economique, París. **2213.**
Librería Española, Madrid. **731.**
Librería Nacional, Barcelona. **2009.**
Librería Nacional, Madrid. **2009.**
Libreria Salesiana Editrice, Torino. **1936.**
Libro de Oro, casa editorial, Madrid. **730.**
Libros relativos a Cervantes. **1493.**
Licardo de Rivera, Manuel. I : 250, 256.
Licenciado Aquesteles. III: 507.
Licenciado Salsipuedes. — V. Gutiérrez de Alba.
Licenciado Vidriera, El. — V. *Novelas ejemplares.*
Licenciado Vidriera, El, comedia. **216, 2136, 2175, 2209.**
Liceo Artístico Literario, Manila. III : 9.
Lichfield. **272.**
Lichtenstein, comediògraf. II : 354.
Licopolis Marzal, J., traductor del *Quijote.* **1228.** — III: 28, 29.
Lidforss, Edv., traductor del *Quijote.* **1362.** — II : 400, 404, 413. — III : 90, 181.
Liebenberg, F. L., traductor del *Quijote.* **810.**
Liédana, senyor i marquès de. I : 392.
Lieja, Liège. **229, 250, 267, 283, 288, 323, 451, 2340, 2341.** — I : 309, 339, 345, 347, 383. — III : 512, 513.
Lietaut, gravador. **705.**
Lieutaud, V. II : 426.
Life and Writings of Miguel de Cervantes Saavedra, The. **2370.**
Life of Miguel de Cervantes Saavedra, The. **1365.**
Liga cervantista universal. **2091.**
Lignon, Etienne F., gravador. **484, 490, 491.** — II : 78, 82.
Lille. **2204.**
Limoges. **1005, 1069.** — II: 506.
Limosino Torinese, Nicola. **470.** — II : 64.
Linares, vescomte de. — V. Vargas Zapata, Antonio de.
Linares Becerra, Luis, comediògraf. **1790.**
Lindemain, gravador. **234.**
Liniers, G. de. III : 269.
Lintott, B., llibreter i editor. **182.**
Liñán de Riaza, Pedro. I : 42.
Liñola, senyor de. — V. Fernández de Córdoba, Cardona y Aragón, Luis.
Lió. — V. Lyon.
Lippincott, J B., llibreter i editor, **1003.**
Lippincott & Co., llibreters i editors. **2404, 2405.**
Lispchütz, Enric. III : 231.
Lisboa. **1, 3, 4, 32, 35, 41, 44, 372, 707, 924, 945, 1073, 1336, 1577, 1700, 1701, 1961.** — I : x, xvi, 3, 9-15, 24, 25, 31, 57, 58, 61, 66-69, 351. — II : 128, 292, 326, 378, 484, 509. — III : 34, 80, 191, 200, 335.
Lisette, personatge de la novel·la *Der betrogene Landjunker.* I : 374.
Lista, Alberto. II : 422. — III: 99, 261.
Literary Essais and Characters. **2379.**
Literomanías. **1319.**
Litografía Heráldica, Madrid. **745.**
Little y C.ª, Carlos C., llibreters. **593.**
Liu Yü Tsai. III : 28.
Liverpool. **482, 680.**
Lives of the most eminent literary and scientific men of Italy, Spain and Portugal. **2368.**
Livorno. **840.**
Lizcano, pintor. III : 105, 289.
Loaysa, Alonso de. III : 308.
Loaysa de «El Celoso extremeño», El. **1485.**
Lobón de Salazar, Francisco, prev. — V. Isla, José Francisco de.
Locarni, Pedromártir, editor. **10.**
Lock & Co. — V. Ward.
Locke. III : 457.
Lockhart, John G. **809, 878, 1177, 1202.** — II : 84, 155, 539.
Lockwood, George R., llibreter i editor. **844.**
Loco de la guardilla, El. **787, 837.**

Locura de D. Quijote, La. **1906.**
LODEÑA, Fernando. I : 27, 30, 33, 34, 43, 44, 59, 60, 81, 97, 223, 237, 348. — II : 51. 52, 147, 213, 221, 235, 310, 332, 348. — III : 19, 30.
LOEFFLER. — V. SCHUSTER.
LOEFFLER, Ludwig. **2245.**
LÖELIG, J. L. **62.**
LOESCHER & Co., Ermanno **1576.**
LOEWE, F., editor. III : 474.
LÖFVINGS, J. W., editor. **909.**
LÖWENSOHNA W. FÜRTH, impressors. G. III : 478.
LO FRASSO, Antonio de. **2347.** — III : 515.
LOGMAN & Co., llibreters i editors. **446.**
LOIGNON ET Ce, Maurice, impressors. III : 461.
LOISEAU, Mme. **2223.**
LOMBA Y PEDRAJA, J. R. III: 539.
LOMBARDI, tipògraf. II : 387.
Londres, London. **13, 30, 48, 50, 77, 84, 85, 104, 107, 116, 119, 129, 130, 138, 140, 146, 150, 165, 176, 180, 182, 198, 210, 212-214, 224, 225, 244, 246, 247, 251, 255, 261, 263², 272, 278, 281², 301, 313, 322, 330, 339, 342, 362, 365, 369, 371, 374, 378** *b*, **392, 400, 427, 432-434, 437, 443, 445, 446, 453², 460, 463, 465, 466, 473, 476, 477, 481, 482, 486, 492, 495, 536, 564, 566, 583, 594, 606, 620, 633, 634, 664, 679, 680, 703, 718, 725, 733, 767, 818, 819, 829, 859, 885, 897, 899, 907, 925, 969, 1015, 1068, 1168, 1177, 1189, 1190, 1202, 1203, 1209, 1221, 1249, 1284, 1285, 1333, 1355, 1365, 1377, 1381, 1390, 1399, 1400, 1409, 1436, 1472, 1476, 1478, 1498, 1503, 1571, 1702-1704, 1719, 1732, 1816, 1921, 1934, 1950, 1962, 1975, 1991, 2010, 2031, 2033, 2060, 2061, 2084, 2101, 2121, 2122, 2154, 2200, 2203 2205, 2211, 2219, 2231, 2232, 2234, 2241, 2246, 2248, 2249, 2251, 2252, 2264, 2275, 2284, 2339, 2347, 2353, 2356, 2379, 2381, 2390, 2398, 2398** *a*, **2401, 2404, 2407, 2423.** — I : XIII, XV, XVI, XIX, XXI, XXII, 5, 8, 10, 11, 13, 16, 18, 19, 21, 23, 25, 26, 29, 30, 32-34, 36, 40-47, 51-55, 57, 58, 61, 62, 64-68, 70-72, 74-77, 79-85, 87-89, 91, 92, 94-97, 99-102, 104-106, 108-110, 112-114, 116, 118, 120, 123, 125, 127-132, 134-137, 140, 141, 144-150, 152-155, 159, 160, 162-164, 167-169, 171, 172, 178, 181, 182, 184, 185, 188, 189, 191, 192, 197, 200, 202-209, 213, 214, 216, 217, 221, 223-226, 228, 229, 232, 233, 235-237, 239, 241, 242, 248, 250-253, 255, 257, 259, 262-264, 266, 267, 270, 271, 273, 279, 281-285, 287-290, 292, 293, 299-307, 311-314, 317-319, 322-324, 327, 328, 332, 334, 337-339, 340, 344, 445, 347, 349, 352, 354, 357, 359, 363, 365, 375, 377, 380, 382, 384, 385, 388, 390, 392, 393, 395-397, 400-403, 406, 407. — II : VI, 3-10, 12-16, 18, 22-31, 33-36, 40, 41, 43, 46-52, 55-62, 66, 70-74, 76, 77, 79, 84-86, 88-94, 96, 98, 101, 107, 109, 110, 112, 113, 119-122, 125, 127, 128, 130-135, 138, 141-143, 145-147, 153-156, 163, 166-168, 170, 171, 175-177, 179, 181, 183, 184, 186, 188, 189, 192, 195-197, 199, 200, 202, 203, 205-210, 213, 214, 219, 223, 225-228, 230-232, 236, 239-241, 244-246, 248-250, 252, 254-256, 258-262, 264-272, 277-279, 283-285, 294, 295, 297, 300, 304-306, 317, 322, 323, 325, 333, 335, 336, 343-345, 349-352, 357-359, 365-369, 375, 376, 385-389, 397, 398, 400, 411, 412, 415, 416, 430-432, 434, 441, 442, 456, 457, 459, 461-463, 466, 479, 481-488, 506, 507, 509-511, 524, 526, 527, 536-540, 542-546. — III : 11, 16, 135, 175, 180, 246, 258, 324, 382, 437, 445, 447, 457, 463, 464, 470, 475, 495, 541.
LONG. ARM., Robert. **407.**
LONGFELLOW, Henry W. **842.**
LONGMAN, llibreter i editor. **2368.**
LONGMAN, T., llibreter i editor. **176, 182, 214, 225, 244, 255, 322.**
LONGMAN, W., llibreter i editor. **339.**
LONGMAN, HURST, REES & Co. llibreters i editors. **443, 465.**
LONGMAN, HURST, REES AND ORME, llibreters i editors. **2361.**
LONGMANS. — V. GREEN.
Lonigo. **1254.**
LOPAS, I. — V. LÓPEZ, Innocenci.
Lope de Vega y Camila Lucinda. **2106.**
LOPE TORÉS. II : 473, 489, 503, 533.
LOPES DE MENDONÇA, Henrique. III : 240.
LÓPEZ, Alonso, personatge del *Quijote*. III : 191.
LÓPEZ, Antonio, llibreter i editor. **1584, 1584** *a*, **1646, 1913, 2096, 2292, 2295.**
LÓPEZ, Innocenci, llibreter i editor. **815, 1274.**
LÓPEZ, J., gravador. **714.**
LÓPEZ, Pere M. III : 311.
LÓPEZ, Tomás, cartògraf. **413, 769, 839.** — I : 326, 372.
LÓPEZ AZARA. **602.**
LÓPEZ-BAGO, Eduard. III : 139.
LÓPEZ DE AYALA, Abelardo, comediògraf. **711.**
LÓPEZ DE AYALA, Ignacio, comediògraf. II : 293.
LÓPEZ DE AYBAR, Martín. II: 289.
LÓPEZ DE GOMARA, J. L. III: 231.
LÓPEZ DE GUEVARA, impressor. **1696.**
LÓPEZ DE HARO, Diego, impressor. **2194.** — III : 433.
LÓPEZ DE HOYOS, Juan. II: 380.
LÓPEZ DEL ARCO, A., editor. **1557, 1560.**
LÓPEZ DE MENDOZA, Iñigo. II : 443.
LÓPEZ DE SANTA CATALINA, Pero. I : 37.

LÓPEZ DE SEDANO, Juan José. I : XVIII.
LÓPEZ DE TORTAJADA, Damián. II : 80.
LÓPEZ DE ZUÑIGA Y SOTOMAYOR, Alonso Diego, duc de Béjar, marquès de Gibraleón, comte de Benalcázar i Bañares, vescomte de la Puebla de Alcozer i senyor de les viles de Capilla, Curiel i Burguillos. **2, 5-9, 12, 29, 31, 73, 1034, 1203, 1422, 1566, 1762, 1949, 2297.** — I : 6, 7, 13, 16, 18, 20, 25, 53, 333, 342, 362, 385, 386, 394, 401, 407. — II : 12, 24, 31, 35, 38, 41, 57, 60, 65, 90, 91, 94, 98, 99, 100, 108, 110-112, 117, 120, 130, 131, 133, 136-138, 140, 150, 154, 162, 166, 167, 174, 175, 182, 183, 187, 191, 193, 196, 199, 202, 204, 210, 211, 215-218, 222, 224, 229, 238, 241, 243, 248, 251, 258, 263, 269, 272, 277, 282-284, 295, 302, 304, 309, 317, 322-324, 332-334, 343, 349, 358, 365, 375, 394, 411, 429, 432, 440, 441, 455, 457, 458, 478, 479, 482, 508, 523, 534-536, 538. — III : 1-4, 13-15, 17, 23, 24, 27, 34, 36, 38, 46, 47, 55, 56, 63, 69-71, 77, 79, 87, 90, 91, 93, 99, 100, 105, 106, 116. 122, 123, 127-130, 143, 148, 155, 159, 168, 170, 171, 186, 188, 190, 193-195, 199, 251, 265, 286, 323, 330, 341, 347, 353, 355, 356, 376, 377, 403-405, 452, 455, 485, 494, 498.
LÓPEZ E. OCAÑA. II : 491.
LÓPEZ ENGUÍDANOS, A., gravador. **1358.**
LÓPEZ ENGUÍDANOS, J., dibuixant. **377.** — I : 385.
LÓPEZ ENGUÍDANOS, T., gravador. **377, 472, 544, 730.**— I : 385. — II : 65.
LÓPEZ FABRA, Francisco. **593, 878, 897, 902, 921, 1002, 1003, 1036, 1204, 2255.** — I : 6. — II : 154, 248, 346, 394-396, 400, 402, 404, 408, 410, 413-416, 425, 430-433, 442, 444, 453, 470, 476, 481, 501, 522, 541. — III : 7, 9, 18, 28, 29, 39, 44, 50, 51, 85, 173.
LÓPEZ FANDO, Severiano, impressor. **708.**
LÓPEZ GARCÍA, Bernardo. II: 421, 497. — III : 187, 276, 281.
LÓPEZ MALDONADO, Gabriel. I : 3, 24, 53, 68, 69, 216, 302, 351. — II : 68, 221, 222, 235, 236, 309, 332, 348. — III : 36, 142, 205, 542.
LÓPEZ-MARÍN, E. III : 250.
LÓPEZ-MUÑOZ, Antonio. II: 492. — III : 237.
LÓPEZ NUÑEZ, Alvaro. III: 239, 270.
LÓPEZ OLÍAS, Gabriel. III: 268.
LÓPEZ PELÁEZ, Antolín, arquebisbe de Tarragona. **2189.**
LÓPEZ-PICÓ, Josep M.ª. **2418.** — III : 218.
LÓPEZ ROBERT, A., impressor. **1337, 1529.**
LÓPEZ SARMIENTO, Domingo. **1317, 1332.**
LÓPEZ TOCHO, personatge de la comèdia *Sancho Pança dans son Isle.* I : 279.
LÓPEZ, TOLEDANO. — V. TOLEDANO, LÓPEZ Y C.ª.
LORENZ. III : 498, 499.
LORENZALE, Claudi, dibuixant. **743, 750, 780, 1145.** — II: 282.
LORICHS, G. D. **294.**
Loro, El, Barcelona. **1164.**
LORRAINE DE GUISE, Louise de I : 86.
LORTIC, relligador. **1, 3, 5, 32.**
LOSADA, Javier. II : 160.
LOTERÍA DEL ESTADO, IMPRENTA DE LA. **1524.**
LOTERO FERNÁNDEZ, Laureano. III : 291.
LOUIS XIV. **1552.**
LOW, Sampson, llibreter i impressor. **1221.**
LOW, MARSTON & Co., Sampson, tipografía. III : 324.
LOWE AND BRYDONE. **2154.**
LOWNDES. I : 203.
LOWNDES, T., llibreter i editor. **255, 322.**
LOWNDES, W., llibreter i editor **362.**
LOYENS. I : 115, 127, 128.
LOYOLA, Blasco de. **95, 96.**
LOYOLA, Catalina, Teresa, Isidora de. **95, 96.** — I : 121, 122.
LOZANO, J. Ramón. III : 309.
LOZANO PÉREZ RAMAJO, M. II : 185.
LUANCO, José Ramón de. III: 539.
LUBY. II : 353.
LUCIANO SAMOSATENO. **380.**
LUC-MERSON, dibuixant. **1407.**
LUCANOR, comte de. III : 383.
LUCAS. II : 233.
LUCAS, Etienne, llibreter. **183.**
Lucena. I : 218.
Lucha, La, Girona. **1693, 1694.**
LUCIO, dibuixant. **639.**
LUCRECIA, personatge de la comedia *Pedro de Urdimalas*, atribuïda a Cañizares. I : 254.
LUDEWIG, Eduard, llibreter i editor. **602.**
Ludwigsburg. **220.**
LÜBECK. **1994.**
LÜHR & DIRCKS, H., llibreters i editors. **1994.**
LUGAN, llibreter i editor. **509.** — II : 125, 144.
Lugo. **1705.**
LUGRIS FREIRE, M. III : 234.
LUIS DE GRANADA, fra. I : 41, 211. — III : 539.
LUIS DE LEÓN, fra. III : 413, 539.
LUIS DOS ANJOS, fra. I : 58.
LUJÁN, Micaela. III : 398.
LUJÁN DE SAYAVEDRA, Mateo. I : 37. — II : 498. — III: 167, 168, 213.
LUKE, HANSARD & SONS, impressors. II : 86.
Lukhnow. **2409.** — III : 544.
LULIO, Raimundo.—V. LLULL, Ramon.
LUMBRERAS, F. III : 234.
LUMBRERAS, R., dibuixant. **2322.**
Luminose geste di Don Chisciotte, Le. **475.**

LUNA, Alejandro de. III : 539.
LUNA, H. de. I : 38. — II : 498.
LUNA, Rafael. **1192.** — III : 11.
LUNA, Rita, comedianta. II: 297.
Lund. **614, 911.**
LUNKEN, C., gravador. **121.**
LUPARDI, Bartolomeo, impressor. **109.** — I : 189.
LUPIÁN ZAPATA, Antonio. II: 246.
LUPIANEJO ZAPATILLA. — V. CASTRO, Adolfo de.
LUSCINDA, personatge del *Quijote*. I : 326. — II : 288. — III : 398.
LUSTONÓ, Eduardo de. III : 31.
LUTHER, Martí. III : 457.
LUTZ, Robert, llibreter i editor. **1573.**
LUXÁN DE SAYAVEDRA, Mateo. — V. LUJÁN DE SAYAVEDRA, M.
LUYKEN, gravador. **128, 215.** — I : 145.
LUYNES, Mme. de. I : 73, 78, 100, 105.
Lyon. **113, 117, 156, 163, 195, 199, 314, 334, 338, 366, 436, 788, 926, 2371.** — I : 7, 179, 182, 193, 221, 338, 396. — II : 91, 99, 112, 331.
LYRA, Francisco de, llibreter i editor. **66.**

LLANA, Diego de la, personatge del *Quijote*. I : 400.
LLANA, Félix G. **2399.**
Llanera. I : 376.
LLANÍA, Murcia de la. — V. MURCIA DE LA LLANA.
LLAUNÉ, Pep. III : 219.
Lleyda, Lérida. **1706-1708.** — III : 242, 243.
LLIMONER, Manuel. — V. MARINEL·LO.
LLOBREGAT, comte de. — V. BARCÁIZTEGUI, Xavier de.
LLOMBART, Constantino. II: 424, 428.
LLOPART, Joan, dibuixant. III: 220.
LLORENS, impressor i llibreter. III : 467.
LLORENS, dibuixant. III : 233.
LLORENS, José. I : 325.
LLORENTE, Teodor. **1900.** — II : 428.
LLOYD AUSTRÍAC, tipografía. **794.**
LLUCH, sant. III : 417.
LLULL, Ramon. III : 540.
Llumanera de Nova York, La. **1137-1139.**

M. **557.**
M. M i G., — V. MORERA I GALÍCIA.
M. de R. — V. REMENTERÍA.
M. P. DE F. — V. PARDO DE FIGUEROA, M.
MAAGD, H. **265.**
MABBE, James, traductor de *Novelas ejemplares*. **2404, 2405.** — I : 102, 235. — III : 541.
MACA, J., dibuixant. **444.**
Macao. **1228.** — II : 541. — III : 7, 28, 29.
MAC-COLL, N., traductor de *Novelas ejemplares*. **2406.** — III : 543.
MACÉ, Benito, impressor. **2338.** — I : 238. — II : 291.
MACEDO, M., gravador. **1577.**
MACEDO, Manuel del, dibuixant. **1073.** — II : 509.
MACFERREN, G. A., músic. II: 297.
MACHADO, Luis. I : 58, 60, 66, 69.
MACHADO, V. III : 237, 240.
MACHI, Josep M. III : 311.
MACHUEL, Pierre, llibreter i editor. **315.** — I : 339.
MACIÁ, editor. I : 41.
MACÍAS, Ramón, impressor. **922.**
MACKENZIE, K., gravador. **407, 432.** — II : 8, 28.
MACLEHOSE AND CO., LTD., Robert, impressor. III : 331.
MACMILLAN AND CO., editors i llibreters. **492, 1503, 1950.**
Madame Diogène. **1107.**
Mademoiselle Don Quichotte. **1968.**
MADINAVEITIA, Herminio. **1904.**
MADRAZO, Albino. II : 478.
MADRAZO, F. de, dibuixant. **562.** — II : 159, 160.
MADRAZO, L., dibuixant. **743, 780, 1145.** — II : 278. — III : 372, 501.
MADRAZO, Pedro de. II : 423.
Madrid. **2, 5, 8, 9, 14, 16, 19, 23, 24, 24 *a*, 33, 36, 37, 42, 47, 54, 61, 73, 82, 86, 87, 89, 91, 95, 96, 106, 139, 158, 165, 167, 171, 174, 176, 179, 181, 187, 188, 192, 194, 203, 207, 214, 216, 225-228, 231-233, 257, 259, 260, 277-279, 281, 287, 291, 292, 294, 295, 308, 312, 316-319, 321, 326, 327, 331-334, 338, 341, 344, 348, 352-354, 357-360, 363, 364, 367, 368, 376-378 *b*, 380-382, 385, 386, 390, 391, 398, 399, 404-406, 409, 411, 414, 416-420, 422, 425, 431, 440, 444, 445, 448, 449, 455, 472, 474, 485, 492, 506, 519, 520, 533, 541, 554-557, 562, 563, 567, 570-572, 588, 589, 605, 612, 621, 627, 636-638, 640-645, 651, 653, 660-663, 675-678, 681, 688, 693, 695, 700, 702, 711, 712, 717, 720, 721, 727, 728, 730, 731, 738, 742, 745-747, 756-759, 762, 764, 765, 769-771, 773, 774, 776, 778, 779, 782[2], 782-787, 791, 792, 797-804, 807, 811-814, 816, 818, 823-825, 830, 837-839, 843, 850, 852, 853, 864-872, 888-891, 897, 904, 905, 910-912, 914, 916, 927-934, 942, 945, 949, 950, 958-961, 971, 976, 982-988, 997-999, 1008, 1010, 1016-1020, 1034, 1039-1043, 1053-1062, 1075, 1086-1104, 1120, 1127-1136, 1143, 1154-1162, 1169, 1170, 1173, 1173 *a*, 1173 *b*, 1183, 1191, 1192, 1205, 1205 *a*, 1210-1213, 1236-1238, 1242, 1242 *a*, 1248, 1250, 1255-1259, 1271, 1278-1281, 1288, 1289, 1291-1293, 1305, 1307, 1309, 1312-1315, 1325, 1326, 1328-1330, 1343-1348, 1350, 1352, 1356, 1366, 1369, 1372-1375, 1382-1384, 1401-1406, 1415-1417, 1421, 1422, 1430-1433, 1445, 1453, 1458, 1466, 1469, 1479, 1480, 1483, 1490, 1491, 1493, 1496, 1504, 1505,**

1510, 1519-1523, 1527, 1528, 1543-1545, 1547-1550, 1555-1562 ***a*****, 1566, 1586, 1709-1727, 1729-1768, 1770-1786, 1789-1791, 1798-1803, 1806-1812, 1814-1822, 1824, 1826-1836, 1838-1840, 1842-1847, 1849-1857, 1914, 1921-1923, 1932, 1943-1946, 1948, 1963-1966, 1974, 1984, 1986, 1987, 1998-2001 2005, 2006, 2006** ***a*****, 2009, 2013, 2017-2019, 2021-2024, 2037, 2042, 2043, 2045-2051, 2053-2055, 2063, 2075-2079, 2082, 2085, 2086, 2088, 2089, 2094, 2102-2108, 2110-2114, 2118, 2119, 2155-2179, 2181-2184, 2191, 2194, 2201, 2206, 2217, 2260, 2267, 2268, 2268** ***a*****, 2268** ***b*****, 2272, 2274, 2287, 2297, 2298, 2314, 2317, 2319, 2322,** $\mathbf{2328^{2}}$**, 2337, 2349, 2354, 2355, 2358, 2367, 2372, 2378, 2388, 2392, 2399, 2400, 2403, 2413, 2425, 2430.**—I: x, xiii, xv-xvii, xix, xxi, xxii, 5, 7, 8, 11, 13, 16-21, 23-36, 38-42, 44, 45, 47, 48, 51-55, 57-59, 61-64, 67, 68, 71, 72, 75, 76, 79-81, 83, 87, 91, 99, 100, 104-106, 108, 109, 111, 113-117, 119, 121-124, 127, 128, 130-132, 134-140, 144-150, 152-154, 156, 157, 161-165, 171, 172, 178, 181-186, 188-190, 194, 196-198, 201, 203-205, 207-218, 220-223, 227, 228, 230, 233, 236-239, 247-259, 261, 262, 264, 266-268, 271, 273, 277, 279-281, 283-285, 287, 289-291, 296, 298, 299-302, 306, 310, 311, 314-321, 325-328, 331, 334, 336-338, 340, 342, 344-348, 351, 353, 357, 359-363, 365, 368, 369, 372, 375, 377, 380, 382-385, 387, 388, 390, 392, 395-398, 400-402, 405-409. — II : 11, 4-6, 9-14, 18, 22-25, 28-34, 37, 39-41, 43-46, 48-51, 56-62, 65-67, 70-72, 74, 76, 79, 84-86, 90-93, 96, 98-100, 105, 106, 110-113, 115, 117, 119-122, 125-127, 129-134, 136-145, 147, 148, 151, 153-156, 159, 160, 163, 166-168, 170, 171, 174-177, 181, 183, 185, 187, 193-200, 203-206, 210-213, 215-220, 222-225, 227-236, 239-241, 243-246, 248, 249, 251-255, 258-260, 264, 265, 267-271, 273, 277, 278, 283, 284, 286, 287, 289-295, 298, 303, 304, 312-316, 318, 322-326, 328, 330, 333-335, 337, 343, 344, 346, 349-352, 357, 359-362, 365, 366, 372, 374, 376-380, 382, 385, 386, 388, 390, 392, 395, 397, 398, 400, 403, 410-413, 420, 421, 423, 427, 429, 430, 432, 434, 441-443, 447, 449, 450, 456-459, 461, 467, 468, 471, 474, 479, 480-484, 487, 495, 496, 500, 505-507, 509, 510, 514, 515, 524, 525, 531, 534, 535-538, 540. — III: 32, 45, 61, 67, 84, 96, 104, 109, 119, 138, 139, 142, 150, 153, 159, 192, 209, 223, 236, 237, 246, 250, 251, 255, 257, 260, 268, 273, 275, 282, 289, 295, 316, 320, 335, 340, 352, 356, 359, 368, 372, 374, 390, 391, 398, 415, 420-422, 424, 425, 435, 436, 443, 444, 446, 452, 463, 508, 519, 524, 530, 550.

Madrid-Alcalá, bisbe de. — V. Guisasola, doctor.

Madrid Literario. **1060, 1099.**

Madrid Político. **1308.**

Madrigal, impressor. I : 7

Madriguera, Gaspar, notari. III : 297.

Mähl, Joachim, traductor del *Quijote.* **1994.**

Mäntler, Gebr., impressor. II : 386.

Maeztu, Ramiro de. **1816.**

Magalhaes Lima. III : 237.

Magasin Pittoresque, París. **1261.**

Magisterio Español, El, Madrid. II : 489.

Magisterio Español, El, impremta. **1799, 2319.**

Magnin, editor. **2235.**

Mago, El. **1973.**

Magriço, Severino, personatge de la novel·la *D. Severino Magriço.* II : 247.

Maillet, Jh., gravador. **292, 303, 347.**

Mainez, Ramón León (Bachiller Cervántico). **85, 1885, 886. 887, 903, 1034, 1050, 1325, 1451, 1452, 1463-1465, 1489, 1544, 1817-1819, 2022.** — I : 5, 36, 41, 46, 47, 62, 354. — II : 68, 125, 370, 379, 400-410, 428, 438, 446, 465, 476, 479-481, 491, 494, 495, 505, 514, 517, 518, 545, 547. — III : 74, 81, 85, 103, 135, 141, 151-153, 176-181, 189, 190, 257, 271, 361.

Maison Forte, La. **1215.**

Maisonneuve, D., llibreter. **37, 370.** — I : 57.

Maisonneuve et Ce, llibreters i editors. **164.**

Màlaga. **699, 1105.** — II : 67.— III : 180.

Malagón. II : 234.

Malapeau, litògraf. **487.**

Malara o Mal-lara, Juan de. II : 443, 506.

Maldonado, Luis. **2187.**

Malolos. III : 50.

Maltese d'Alós, María. **1925.**

Mallat de Bassilan, traductor del *Quijote.* **2285.**

Mallé. **321.**

Mallí de Brignole, Antonia. II : 435.

Mallorca. **2094.**

Mambrino, personatge cavalleresc. I : 113, 116, 243, 328, 330. — II : 181.

Mame et Ce, A., impressors i llibreters. **670, 734.** — II: 507.

Mame et fils, Alfred, impressors, editors i llibreters. **879, 1070, 1286, 2305.** — II : 230, 385. — III : 58, 490.

Mamuco, Gil, personatge de la novel·la *El tío Gil Mamuco.* I : 368.

Manasalvas, Luciano. III: 235.

Mancheño, Miguel. **1591.** — III : 179.

Manchester. **1472.**

Manchon, gravador. **843, 857, 999, 1039.**

Manchuela. **264.** — I : 287.

MANCINI NIVERNOIS, duc. I: 406.
Manco de Lepanto, El. **959, 985, 1863.**
MANERO, Salvador, impressor i editor. **827, 1217, 2280.** — III : 478.
MANGEOT, A., regent d'impremta. III : 348.
MANGIN DE RICHEBOURG, J. I : 226.
Manifiesto, El, Cádiz. III : 81.
Manila. **990, 1859, 1860, 2391.** — II : 9, 534.
MANINI, Urbano, editor. **843.**
MANJÓN, A., fotogravador. **1775.**
MANNING AND SMILTHSON, impressors. II : 186.
MANQUINADOS, personatge de l'òpera *Le Nouveau D. Quichotte.* I : 371.
Manresa. **1861, 1862, 1988.** — III : 297.
MANRIQUE. — V. VARGAS ZAPATA, Antonio de.
MANRIQUE, Jorge. III : 61.
MANRISA, personatge de la *Galatea.* I : 69.
MANSFELD, J.G., gravador. **461.**
MANTELI, Hijos de, impressors. **967.**
MANTHUER, Fritz. **2422.**
MANTOUX, llibreter. **1368.**
Manual alfabético del Quijote. **612.**
MANZ, Georg. Joseph, llibreter i editor. **849.**
Manzanares. I : 372.
MANZANO, Víctor, pintor. III: 289.
MANZONI, Alessandro. **1552.** — III : 321.
Mañana, La, Madrid. **1098.**
MAÑARA, Miguel de. II : 439,
MAQUET, Philippe. **1968.**
MAR, F. de. I : 13.
MARAGUAT, Salvador, llibreter. **1568.**
MARAÑÓN, Gregorio. III : 384.
MARAÑÓN, Manuel. III : 21.
MARAVILLA, LA, societat editorial. **771, 779, 808.** — II: 277, 344.
MARCELA, personatge del *Quijote, The Comical History of D. Quixote.* I : 202, 307. — III : 32.
MARCH, A. III : 219.
MARCHAND, J., gravador. **424.**
MARCHAND DU BREUIL, impressor. II : 144.
MARCHENA. III : 383.
MARCILLAC, S. C. de. **336.**
MARCOS DE OBREGÓN. II : 337.
MARCOS LORENZO, Miguel. II: 478.
MARCOUX, artista d'òpera. III 364.
MARCUELLO, Pedro. III : 539.
MARÉ, Cipriano, gravador. **380, 448.**
MARECA, J. M. B., professor. **1387.**
MARENCO, R., músic. III : 42.
MARET, Jorge, impressor. II. 147.
MARETHEUX, L., impressor. 376.
Margen de los Clásicos, Al. **2155.**
MARÍA AMALIA, arxiduquessa. **282.** — I : 303.
MARÍA AMALIA, reina. — V. SAJONIA, María Amalia de.
Marianna. **234.**
MARIÁTEGUI, Eduardo de. II: 402.
MARÍN, Vda. de Pedro, impremta. **360.**
MARÍN, Ricardo, dibuixant. **1814.** — III : 282.
MARÍN DEL CAMPO, J. III : 245.
MARINEL·LO, Manuel (A. Llimoner). III : 219, 220.
MARITORNES, personatge del *Quijote.* I : 108, 116.—III : 98.
MARIVAUX, Pierre C. de Ch. de, comediògraf. **204, 234, 1355.** — I : 226.
MARLIN, editor. **527.** — II: 142, 149.
MARMOLEJO Y PEÑASCO, Alonso. II : 403, 407.
MAROLD, Ludwig, il·lustrador. **1363.**
MAROTO, Lázaro, impressor. II: 505.
MARQUART, Carl. III : 50.
MARQUÈS, Eduard. II : 541.
MÁRQUEZ TORRES. I : 44, 99, 106, 115, 127, 128, 147, 148, 183, 203, 217, 228, 251, 256, 264, 271, 299, 314, 344, 358, 362, 377, 380, 383, 384. — II : 8, 9, 42, 111, 140, 310. — III : 17, 77, 119, 350, 436.
MARQUINA, Pedro. II : 465, 490.
Marroc. I : 194.
Marsella. **494.**
MARSILO, personatge de la *Galatea.* I : 69.
MARSTON, editor. **1221.**
MARSTON & Co. — V. LOW.
MARSTRAND, Wilhelm N., dibuixant. **810.** — II : 345.
MARTEL, Jerónimo. II : 236.
MARTEL, Miguel. I : 190, 209.
MARTELLET. **151.**
MARTÍ. — V. MURCIA.
MARTÍ, dibuixant. **1312, 2287.**
MARTÍ, A., gravador. **663, 681, 688, 807, 1041.**
MARTÍ, Juan J. I : 38, 42. — II : 498. — III : 162, 167, 168, 213.
MARTÍ Y ALPERA, Félix. III: 281.
MARTÍ I ALSINA, Ramon, dibuixant. **743, 780, 792, 997, 1143, 1145.**
MARTÍ DE CAVIEDES, Resurrección, protagonista de *La hija de D. Quijote.* III : 151.
MARTÍ-FOLGUERA, Josep. **974.**
MARTÍ GRAJALES, Francesc. III : 213, 435, 527.
MARTIGNAC. **280.**
MARTIN. — V. CUTHELL.
MARTÍN, llibreter. **1368.**
MARTÍN, A., gravador. II : 460.
MARTÍN, Vda. de Alonso, impremta. **19, 24, 24 *a*, 47, 54, 61, 194, 2191.** — I : 48, 81, 249. — II : 316.
MARTÍN, Gabriel. I : 158.
MARTÍN, Manuel, impressor i editor. **259, 260, 295, 321, 326.** — I : 201, 283, 284, 315, 344.
MARTÍN DE BALBOA, Vda. de Alonso, impressor. I : 81, 87.
MARTÍN DE LA CÁMARA, Eduardo. **1820.** — II : 491. — III: 180, 181.
MARTÍN DE MORA, M. II : 407.
MARTÍN GAMERO, Antonio. **877, 895, 896, 937.** — II : 392, 393, 401, 403, 404, 427.
MARTÍN GRANIZO, I. III : 239.

MARTÍN MÍNGUEZ, Bernardino. III : 268, 406.
MARTÍN-RUIZ, Leocadio. III: 174.
MARTÍN SÁNCHEZ, Andrés. **1569, 1570.**
MARTINET, Emile, impressor. III : 25.
MARTINET, M. de, editor. III: 459.
MARTÍNEZ. — V. ROMERO.
MARTÍNEZ, doctor. I : 51, 56.
MARTÍNEZ, gravador. **731, 742, 916.** — II : 269.
MARTÍNEZ, Antonio, comediògraf. II : 274.
MARTÍNEZ, D., gravador. **743, 769, 780, 839, 1145.**
MARTÍNEZ, Emili, editor. III: 170.
MARTÍNEZ, Francisco, impressor. **73.**
MARTÍNEZ, Isidoro. II : 390.
MARTÍNEZ, J., impressor. II: 234.
MARTÍNEZ, J. J., litògraf. **717, 721.**
MARTÍNEZ, Jerónimo, llibreter. **28.**
MARTÍNEZ, M., regent d'impremta. **960.**
MARTÍNEZ, Marcos, impressor. **1481.**
MARTÍNEZ, Segundo, impressor. **839.**
MARTÍNEZ, Tiburcio, impressor. **1260.**
MARTÍNEZ ABAD, Diego, impressor. II : 293.
MARTÍNEZ BENIMELI, Josep. **1900**[2].
MARTÍNEZ CASADO, Luisa. II: 514.
MARTÍNEZ DE PAZ, Pedro. **82.**
MARTÍNEZ DE LA ROSA, Francisco de P. I : 355.
MARTÍNEZ DEL ROMERO. II: 225. — III : 134.
MARTÍNEZ DUIMOVICH, A. **1319.**
MARTÍNEZ DURÁN, Baltazar. II : 491.
MARTÍNEZ FORNEL, José. **1869.**
MARTÍNEZ GARCÍA, Fermín, impressor. **799, 830, 942.**
MARTÍNEZ GÓMEZ, Gregorio. II : 478, 533.
MARTÍNEZ Y GONZÁLEZ, Francisco. **1740.**
MARTÍNEZ Y HERNÁNDEZ, Ildefonso (Bachiller Bo-vaina). **694.** — II : 233, 246.
MARTÍNEZ IZQUIERDO, Narciso, bisbe de Salamanca, **1169.**
MARTÍNEZ MARQUINA, Tomàs. II : 426, 427.
MARTÍNEZ Y MARTÍNEZ, Francesc. **1970.** — I : XX, 18, 26, 132. — II : 288. — III: 49, 338, 339, 466, 527.
MARTÍNEZ Y MARTÍNEZ, Tomás, **965, 995.** II : 439, 454.
MARTÍNEZ RUIZ, José (Azorín). **1598, 1624, 1718-1720, 1758, 2014, 2042, 2070, 2076, 2077, 2090, 2102, 2127, 2155, 2159, 2175.** — I : 62. — III : 209, 215, 216, 264, 363, 380, 383.
MARTÍNEZ Y SAE, Fra Jacinto María, bisbe de l'Havana. **961.**
MARTÍNEZ SALAZAR, A. III: 234.
MARTÍNEZ Y SANZ, Isidoro. **888.**
MARTÍNEZ SIERRA, G. **1814.** — III : 282.
MARTÍNEZ VIGIL, Fr. R. III: 534.
MARTÍNEZ VILLERGAS, Juan. II : 225, 233, 238, 243.
MARTINI, gravador. **241.**
MARTORELL, Joanot. I : 388. — II : 229.
MARVIN. — V. PERKINS.
MARYE, gravador. **424.**
MARZO, Antonio, tipògraf. **1747.** — III : 495.
Más ilustre Fregona, La, comèdia. **2198, 2210, 2216.**
Mascarada quixotesca, Una. **2133.**
MAS, Manuel, tipògraf. **1749.**
MAS Y FONDEVILA, Arcadi, pintor. III : 222.
MAS I OTZET, F. de. III : 534.
MASFERRER, dibuixant. **542.**
MASQUELIER, L. J., gravador. **387, 388, 388 *a*, 428.**
MASQUIN, G., regent d'impremta. III : 37, 64, 86.
MASÓN, Emilia. **2347.**
MASRIERA, Artur. III : 222.
MASRIERA, José, pintor. **1430.**
MASSA SANGUINETTI, José. II: 471.
MASSALLSKIY, Constantino, traductor del *Quijote*. **671.** — II : 231, 351.
MASSE, editor i impressor. **632.**
MASSENET, Jules E. F., compositor. III : 352, 364.
MASSO, Aristarchus. **2351.**
MASSÓ, Juan. **595.**
MASSÓ, CASAS & C.ª. I : IV. — II : IV
MASSÓ TORRENTS, Jaume. **595.** — I : XII, XIV, XVI, XX.
MASSON, José René. **445.**
MATA, Pere. III : 208.
Matanzas. **962.**
MATEU, Artes Gráficas. **1737.**
MATHANASIUS, doctor. — V. THÉMISEUL DE SAINT HYACINTHE.
MATHEVAT O MATEVAT, Sebastián, impressor. **31.** — I : 57.
MATHEY, N. F., gravador. **185, 208, 238.** — I : 262.
MATOS FRAGOSO, Juan de, comediògraf. II : 274, 290.
MATSUI SHŌYŌ, traductor del *Quijote*. III : 491.
MATTÉAUX, C. L. **2249.**
MATUSALEN, P. **480.** — II : 72.
MATUTE, Justino. II : 374.
MATUTE Y COMPAGNI, impressors. II : 323.
MAUCCI HERMANOS, llibreters i editors. **1470, 1482, 1594, 2007, 2094.**
MAUCCI, M., editor i llibreter. **1386, 1470, 1482, 1594, 2007, 2094, 2296.**
MAUCKE, Carlos, editor. **415.** — II : 14.
MAUGER, François, impressor i editor. **100.**
MAURA, Antonio. III : 287, 406.
MAURA, B., dibuixant i gravador. **928, 1248.**—III: 144, 293.
MAURELL. III : 237.
MAURER. **283.**
MAURER, Friedrich, editor. **345.**
MAURICE, D. S., impressor i editor. **534**[2].
MAWMAN, J., llibreter i editor. **443.**
Máximas y refranes del Quijote. **951.**

MAXWELL, W. E. III : 39.
MAYANS Y SISCAR, Gregorio. **197, 206, 227, 232, 243, 259, 260, 295.** — I : 36, 38, 39, 46, 218-220, 227, 233, 238, 240, 245-247, 250, 255, 256, 265, 266, 268-270, 278, 280, 283, 292, 311, 314-316, 326, 358, 383, 387. — II : 19, 27, 36, 50, 62, 66, 67, 73, 89, 114, 133, 135, 137, 176, 207, 208, 223, 300. — III: 44, 65, 134, 138, 263, 543.
MAYER, August. **172.**
MAYER, G., editor. **790.**
MAYER & MÜLLER, tipògrafs. **1941.**
MAYER & WIGAND, editors i llibreters. II : 332.
MAYET. — V. BURGAS, Josep.
MAYHEW, ISAAC & Co., impressors. II : 168.
MAYOL, C. y J., impressors. **635.** — II : 217.
MAYOL, Joaquín, llibreter. **2217.**
MAYOL, Vda. e hijos de, impressors. **655.** — II : 217.
MAYOL Y Co., J., impressors. **629.** — II : 214.
MAYOR & HUNTLY, Bath., impressors. **400.**
MAZZUOLI DA STRADA, Giovanni. III : 12.
MEADOWS, Josep K., dibuixant. **564.** — II : 155.
MEADOWS, Kenny, il·lustrador. **2252.**
MEADOWS, W., llibreter i editor. **165.**
MEAULLE, F., gravador. **1407.** — II : 473.
Mecenas español del siglo XVII, Un. **2024.**
MEDICI, Lorenzo di. III : 457, 530.
MEDINA, duc de. — V. PÉREZ DE GUZMÁN I MANRIQUE.
MEDINA, Emilio. II : 471.
MEDINA, marquès de. II : 503.
MEDINA, Miguel de. II : 464.
Medina del Campo. I : 7, 37.
MEDINA SIDONIA, duc de. **1448.** — II : 372, 381.
MEDINA-VERA, dibuixant. **1997.** — III : 275.
MEDINACELI, ducs de. III : 275.
Meditaciones del Quijote. **2110.**
MEDIZ BOLIO, A. III : 298.
MEDRANO, casa dita d'En. II: 313, 318, 329, 467, 494. — III : 217, 224, 227, 380.
MEDRANO, Julián de. **2329.** — I : 365, 366. — III : 505.
MEGÍA, ALFONSO, doctor. III: 293.
Meira. **1923.**
Méjico. — V. Mèxic.
MELANCHTHON. III : 457.
MELE, Eugenio. **1455, 1927, 2089.** — III : 137.
MELÉNDEZ, Roderic, protagonista de *La postrera salida de D. Quijote.* III : 350.
MELÉNDEZ VALDÉS, Juan. **333.**
MELGAR, Ramón. III : 381.
MELI, Giovanni. **471.** — II: 64, 136.
MÉLIDA, Arturo. **1430.**
MÉLIDA, Enrique. **1430.**
MÉLIDA, José Ramón. **1561, 1821.** — III : 180, 188, 245.
Melilla. II : 292.
MELIQUE-ZULEMA. — V. DELGADO, Jacinto M.ª.
MELTZL, Hugo de. II : 409.
MELLADO, Francisco de P., impressor i editor. **645, 653, 660, 721.** — II : 216.
MELLET. **336.**
Memoires de l'Académie des Sciences, París. **248.**
Memoria de los acuerdos del Iltre. Ayuntamiento de ... Alcalá ... para la erección de un monumento a ... Cervantes. **2394.**
Memoria escrita sobre el rescate de Cervantes. **1051.**
Memoria leída en la Biblioteca Nacional, Madrid. **905.**
Memoria remitida al Excmo. Sr. Ministro de Fomento. **811.**
Memoria sobre la cuestión propuesta por la R. A. de Buenas Letras de Sevilla. **2366.**
Memorias de la Real Academia Española. **961, 2001.**
MENA, Francisco Manuel de, llibreter. **194.** — I : 302.
MENA, Juan de. III : 381, 525.
MÉNARD, llibreter i editor. **597.**
MÉNARD, relligador. **45, 187, 220, 442, 532, 759, 901, 1120, 1281, 1358 *b*.** — III : 91.
MENDELSSOHN BARTHOLDY, Félix. **2326.** — II : 130, 354.
MENDES DOS REMEDIOS. **1685.** — III : 232.
MÉNDEZ PEREIRA, Octavio. **2115.**
MÉNDEZ PINTO, Fernando. II: 247.
MENDIBURU, Xavier, personatge de *D. Quijote en América.* III : 384.
MENDIOLASA, Melchior Valenciano de. I : 17.
MENDOÇA, Antonio de. I : 3, 24.
MENDOZA, Diego Hurtado de. — V. HURTADO DE MENDOZA, Diego.
MENDOZA, Francisco de. III: 540.
MENÉNDEZ, C. R. III : 298.
MENÉNDEZ AGUSTY, J. **1488.**
MENÉNDEZ PELAYO, Marcelino. **975, 976, 1294, 1433, 1616, 1752, 1822, 1946, 2013, 2403.** — I : 38, 41, 47, 52, 57, 204, 353, 409. — II : 17, 44, 53, 248, 292, 444, 449-452, 498. — III : 45, 62, 113, 127, 166-168, 180-182, 213, 255, 257, 260, 264, 267, 269, 275, 276, 279, 284, 290, 416, 419, 422, 423, 529.
MENÉNDEZ PIDAL, Juan. III: 255.
MENÉNDEZ PIDAL, Luís, pintor. III : 244.
MENÉNDEZ PIDAL, Ramón. III : 145, 539.
MENO HAAS, I., gravador. **290.**
MENOZZI E COMP., F., tipògrafs. **1179.**
Mensajero Leonés, León. **1699.**
MÉQUIGNON-MARVIS, llibreter i editor. **484, 490, 491.** — II: 82, 85, 119.
MERCADANTE, Xavier, músic. **532.** — II : 129, 354.
MERCADER, L. **1206.**
MERCADO, José. III : 276.
Mercantil, El, Manila. **1859. 1860.**
Mercantil Valenciano, El, Valencia. **1108.**

Mercuri, déu mitològic. I: 35, 182.
Mercurio, Barcelona. 1663, 2015.
Méricant, Albert, editor. 2313, 2321. — III : 497.
Mérida, Venezuela. 1924, 1947.
Mérida de Yucatán. 1524, 1863-1865.
Mérimée, Pròsper. 508, 514, 1117, 1118, 1140. — II : 106, 113, 297, 520, 525, 532. — III : 237, 303, 539.
Merkus. — V. Arkste'e y Merkus.
Merlé. I : 113. — II : 272. — III : 107.
Merlo, Juan de. II : 383.
Mérnok, H., traductor del *Quijote*. 687.
Merry, Franciscò. III : 257.
Merry y Colom, Francisco. III : 535.
Merry y Colom, Manuel. 2393. — I : 27.
Merson, J. 1178, 1388.
Meruéndano, Venancio. III 301.
Merzbacha, S. H., editor. 724, 883.
Mesa, Enrique de. 1758, 2134. — III : 264.
Mesa i López. III : 496.
Mesnil. II : 398.
Mesón del Sevillano, El. 937.
Mesonero Romanos, Ramón de. 738, 747, 1210. — II: 148, 421, 422, 518.
Meseguer, Francisco. 435. — II : 30.
Messenger, The, Nova York. 1925.
Mestais, Jean, impressor i llibreter. 57. — I : 83.
Mestres, Apeles, dibuixant. 1146, 1231, 1654. — II : 536. — III : 30, 219.
Metzler, J. B., llibreter i editor. 616, 685.
Meulan. II : 169.
Meunier, E., gravador. 1152.
Mew, James. 1189, 1190.
Mèxic, México. 563, 632, 639, 697, 1201, 1283[2], 1471, 1482, 1483, 1496, 1505, 1527, 1551, 2080, 2296. — II : 101, 248, 372, 452.
Mey, Felipe, impressor. II: 287.
Mey, Pedro Patricio, impressor. 6, 7, 26, 39. — I : 17, 19, 21, 37, 51, 57, 65, 115, 155. — II : 378. — III : 322, 363.
Meyer, Carl Gottfried, editor. 237.
Meyer, H., gravador. 427, 443.
Meyer, M. II : 358.
Micas, Juan. II : 498.
Michael Angelo. III : 457.
Michaelis de Vasconcellos, Carolina. III : 539.
Michaud, Luis, llibreter i editor. 2039.
Michel Cervantes, òpera. 373.
Michelotti, Gigi. 1936.
Michelsen, Leopold, llibreter. 628, 656. — II : 188.
Micomicó, personatge de *Lo rey Micomicó*. II : 190.
Micomicona, princesa, personatge del *Quijote*. I : 239, 243, 329.
Midderigh o Midderich, gravador. 881, 1152, 2236, 2294. — II : 335.
Middleton, traductor de *Novelas ejemplares*. I : 235.
Midwinter, D., llibreter i editor. 165, 176, 182, 214.
Migneret, gravador. 493, 528, 597. — II : 88.
Miguel de Cervantes y Antonio Veneziano. 2089.
Miguel de los Santos, fra. III : 119.
Milà, Milán, Milano. 10, 22, 56, 454, 549, 559, 626, 691, 882, 1009, 1037, 1179, 1232, 1955, 1993, 2009, 2034, 2035, 2056, 2185. — I : 7, 88, 94. — II : 245, 326. — III : 64, 333, 366.
Milá i Fontanals, Manuel. 989, 1946. — II : 281, 400. — III : 217.
Milego, J. M. III : 224.
Milego e Inglada, J. II : 472.
Milner and Sowerby, editors i impressors. 2246. — III: 463.
Milón, L. J., comediògraf. II: 353.
Milou, Julià. III : 231.
Milton, John. III : 457, 530.
Milton, William, gravador. 400, 437. — II : 2, 3.
Millá, Lluís, comediògraf. 1617.
Millá y Piñol, editors. 2124.
Millán, Bernardo, impressor. III : 272.
Millar, A., editor i llibreter, 214, 225, 244, 255.
Millar, H. R., dibuixant. 1381.
Millás, Josep M. III : 544.
Miller, W., llibreter i editor. 362, 365. — II : 400.
Minerva, personatge mitològic. I : 182.
Mingo Revulgo. III : 406.
Mínguez, Bernardino Martín. 1822.
Minne, gravador. 881, 1037, 1152, 2062.
Minos, personatge mitològic. I : 143.
Minuesa, M., tipògraf. 1057. — II : 486, 487, 510.
Miola, A. III : 256, 539.
Miquel y Badía, F. 1165. — II : 410.
Miquel y Planas, Ramón. 1655, 1664. — III : 408.
Miquel y Rius, relligador. 741, 806, 828, 1148, 1226, 1557, 1594, 1720, 1806, 1854.
Mir, Miguel. III : 260, 269, 279, 539.
Mir y Noguera, S. J., Juan. 1764.
Mira de Amescua, Antonio, comediògraf. I : 47.—III: 21.
Mirabeau, H. G. de R., comte de. 1355.
Miralda, Timoteo. III : 309.
Miralpeix, personatge de *El nuevo Lázaro*. II : 529.
Miralles, Ermengol, relligador. 20, 1333, 1358 *a*, 1399, 1581, 2212.
Miralles González, José. II: 518.
Miranda, Diego, personatge del *Quijote*. II : 82, 426. — III : 264, 285.
Miranda, Francisco, gravador 411, 417, 621.

MIRANDA, Ferran. II : 532.
MIRANDA Y MARRÓN, Manuel. **1551.**
MIRANNES, Paul. III : 151.
MIRBEAU, Octavi. III : 296.
MIRET I SANS, Joaquim. **1407.**
MIRÓ, Cristóbal, tipògraf. **1175, 1199, 1217, 1226.**
MIRÓ, Joan. II : 435.
MIRÓ Y C.ª, C., tipògrafs. **1144.**
Mirones, Los, entremès. II: 449. — III : 166, 391.
Miscelánea Científico y Literaria, Barcelona. **975-977, 1012.**
Miscelánea Infantil, Barcelona. **954.**
MISTRAL, Frederic, traductor d'un capítol del *Quijote.* II: 442. — III : 85.
MITAN, gravador. **2365.**
MITAN, J., gravador. **466.**
MITJANA, Rafael. III : 180.
MITRE, Bartolomé. III : 97.
MITTIG. — V. FISCHER & MITTIG.
M'LEAN, T., llibreter i editor. **473.**
Moda, La, Cádiz. II : 246.
MODERNA POESÍA, LA, impremta i llibrería. **1698.**
MOEGLICH, Cr., gravador. **245.**
MOELLER, Nicolaus, impressor i editor. **311.**
MOETJENS, André, llibreter i editor, **145, 217, 2342-2345.** — III : 512.
MOGATAR, Sancho. **1114.**
MOJA Y BOLÍVAR, Federico. **852.**
MOJADOS, Sebastián. III : 534.
MOLANI, Nicolás de. **2194.**
MOLAS Y CASAS, Juan, comediògraf. **1207, 1380.**
MOLE, personatge de l'*Histoire de Dias et de Quixaire.* I : 77.
MOLES, Pedro Pascual, gravador. **308, 1358.** — I : 325, 328, 329.
MOLIÈRE. II : 297. — III: 457, 529, 539.
MOLINA, Gabriel, llibreter i editor. III : 249, 414.
MOLINA, Luis de, gendre de Cervantes. **987.**
MOLINA, Olaguer. III : 299.
MOLINÉ, M., dibuixant. **2292.**
MOLINER Y C.ª, C., impressors. **1086.**
MOLINIER, editor. II : 460.
MOLINS, marquès de. **889.** — II : 390.
MOLLÁ, Miguel. II : 489.
MOLLÁ Y BONET, Benedicto. **1065.** — II : 491, 504. — III : 318.
MOMMARTE, Juan, impressor. **90.** — I : 115, 127-129, 183.
Mon cousin D. Quixote. **739.**
MONCADA, J. M. III : 309.
MONCEAU, gravador. II : 90.
Monde Illustré, París. **1968.**
MONDÉJAR, Amalia, actriu. **940.**
MONDÉJAR, marquès de. III: 539.
MONDÉJAR Y MENDOZA, Angel, comediògraf. **959.** — III : 31.
MONDESCALCHI, comte de, personatge de *Die drei Liebesproben des Cervantes.* II: 331.
MONER Y DE SISCAR, Joaquín Manuel de. **923.**
MONESCILLO, Antolín, bisbe de Calahorra. **773, 891.**
MONEVA Y PUYOL, Juan. **1908, 1910.**
MONFORT, Emmanuel, gravador. **277, 294.**
MONGÉ, Josep, editor i llibreter. III : 22.
MONLAU, Pedro Felipe. **1056.**
MONIS. I : 69.
Monjas sevillanas parientas de Cervantes. **2181.**
MONNER SANS, R. **1683, 2349.** — III : 231, 237.
MONNET, Charles, dibuixant. **378, 378** *a*, **378** *b*, **702.**
MONROY Y SILVA, Cristóbal de, comediògraf. II : 280.
MONSERRAT, relligador. **115, 123, 174, 198, 222** *a*, **226, 268, 313, 397, 617, 629, 808, 1173** *b*, **1231.**
Monserrato, El. I : 21.
MONSIAU, dibuixant. **370.**
Monsieur D. Quichotte et Madame Diogène. **1107.**
MONSIEUR, IMPRIMÉRIE DE. **350.**
Monstruo de Grecia. I : 126.
MONTAGNE, Charles. I : 202.
MONTAIGNE, Michel de. III: 457.
MONTALVAN, Reynaldos de, personatge cavalleresc. I : 37.
MONTALVO, Juan. **1398, 1446.** — III : 111, 152.
MONTANER Y SIMÓN, editors. **1176, 1446.** — I : XXI, 23, 45. — III : 8, 109, 122, 144, 221, 411, 461, 476.
MONTAÑÉS, B., dibuixant. **743, 780, 1145.**
MONTAUT Y TRIGUEROS, D. II: 497.
Montblanch. **1866.**
MONTE, Gennaro, llibreter i editor. **1911.**
Monte-Carlo. **2003.** — III : 352, 364.
MONTÉGUT, Émile. **2383.**
MONTEMAYOR, Jorge de. III: 525.
MONTERO, Jorge, impressor i llibreter. **1583.**
MONTERO DE ESPINOSA, Román, comediògraf. II : 290.
MONTERO NAYO, Francisco José, comediògraf. II : 290, 291
MONTES DE OCA Y OBREGÓN, bisbe de Sant Lluis de Potosí **1767.**
MONTESER, Francisco, comediògraf. II : 280.
MONTESINOS, personatge cavalleresc. I : 116, 329, 330, 372.
MONTESINOS, Eduardo, comediògraf. **1432.**
MONTESINOS, Felipe. II : 408.
MONTESQUIEU, baró de. **1989.**
Montevideo. **1481, 1867.**
MONTGOLFIER, frères, fabricants de paper. II : 110.
MONTGOMERY, James. III : 531
MONTIANO Y LUYANDO, Agustín. I : 38, 210. — II : 137, 251, 464.
Montiel. II : 235.
MONTIJO, comtessa de. I : 219, 220, 233.
MONTLUC, A. de. I : 103.
MONTOTO, Santiago. II : 532.
MONTOTO Y RAUTENSTRAUCH, Luis. II : 453. — III : 138, 308.

Montserrat. I : 321.
Monzón, Guillermo. **2135.**
Moñino, José, comte de Floridablanca. I : 348, 351. — II : 356.
Moore, María Sarah. II : 86.
Moquet et Comp., impressors. II : 179.
Mor de Fuentes, José. **576, 578, 581, 604, 608.** — I : 62, 353. — II : vi, 162, 164-166, 184, 187, 253, 389.
Mora, Juan de Dios. **405.**
Moracho, gravador. **1048.**
Moragas, Tomás, dibuixant. II : 278.
Moral de Don Quixote, La. **352, 367, 558.**
Moral del más famoso escudero Sancho Panza, La. **368.**
Morales y Cabe, L. II : 407.
Morales Durán, A. III : 534.
Moralidad del Quijote, La. **1931**
Morán, Jerónimo. **769, 839.** — I : 5. — II : 303, 362, 363, 547.
Morante, marquès de. — V. Gómez de la Cortina, J.
Morante, Pedro G. III : 231.
Morato, J. J. **1823.** — III: 165, 216, 231, 264, 274, 275.
Moratín, L. F. de. — V. Fernández de Moratín.
Moraza, Mateo Benigno de. **1061.** — II : 501.
More, Thomas. III : 457.
Moreau, Denís, impressor i editor. **52.** — I : 55, 78, 260, 262.
Morel-Fatio, Alfred. **1514, 1552, 1918, 1919, 2148.** — III : 162, 168, 213, 539.
Moreno, Antonio, personatge del *Quijote*. I : 244. — II : 82.
Moreno, Idamor, tipògraf. **1778.**
Moreno, J., dibuixant. **679.** — II : 237.
Moreno, Pablo. **1324.**
Moreno, Ramón, impressor. II : 380.
Moreno, Vicenzio. **540.** — II: 135, 136.
Moreno Barcia, S. III : 233.
Moreno Cantón. III : 298.
Moreno Carbonero, José, dibuixant i pintor. **1430, 1435, 1561, 2111.** — III : 125, 129, 277, 289, 400, 551.
Moreno y Caro, Enrique G. — V. García Moreno y Caro, Enrique.
Moreno Castelló, José, **1052.** — II : 409, 490, 492, 519.
Moreno Espinosa, Alfonso. II : 409, 446, 465.
Moreno García, César. **1459.** — I : 41. — III : 139.
Moreno y Roig, editors. **1011.**
Moreno Texada, Juan, gravador. **317, 319, 327, 331, 331 *a*, 344, 378, 378 *a*, 378 *b*, 382, 382 *a*, 398, 640, 641, 702.** — I : 343, 349, 352, 408.
Morera i Galícia, Magí. **1707, 1708.** — III : 242.
Morés y Sanz, Julián de. II: 489, 490.
Morés y Sevilla, Francisco. II : 489.
Moreto y Cabaña, Agustín. **216, 958, 2136, 2209, 2338.** — I : 238. — II : 291, 355, 436. — III : 443.
Morf, Heinrich. **2424.**
Morgand, llibreter. **334.**
Morillos, personatge de *Le portrait de Michel Cervantes*. II : 10.
Morin, A. **2325.**
Morin, Edmond, dibuixant. **2242.** — III : 461.
Morin, Henri, dibuixant. **1572.** — III : 198.
Moritz, P., traductor del *Quijote*. **2273.**
Morley, Henry. **2284.** — III: 479.
Morote, Luis. III : 275.
Morrison and Gibb, impressors. III : 541.
Morrondo Nacar, Julián. II: 491.
Mortemart, duc de. I : 177.
Mortier, David, llibreter. **146.**
Mortier, Pierre, impressor i llibreter. **121, 128.** — I : 146, 150, 154, 157.
Mosca Roja, La, Barcelona. **1234.**
Moscou. **453, 846, 1180.** — II: 49.
Mosley, C., dibuixant. **2347.**
Mosquera de Figueroa, Cristóbal de. II : 236. — III: 36, 205.
Most de Mijalkoba, Kuznitsky, llibreter. **846, 1180.**
Mota, calígraf. II : 515.
Motte, B., llibreter i editor. **182.**
Motteux, Peter A., traductor del *Quijote*. **130, 165, 176, 214, 225, 278, 279, 406, 489, 723, 809, 878, 1151, 1151 *a*, 1177, 1202, 1498, 1499, 2010, 2264.** — I : 152, 153, 184, 185, 197, 267. — II : 155. — III : 5, 16, 18, 156, 341, 347, 356, 377, 378, 437, 460.
Mouard, Eugène, gravador. **793, 941, 1001, 1116, 1149, 1218, 1265, 1297, 1367, 2008, 2236, 2294, 2300.**
Mouillot, P., impressor. III: 487.
Moulin, A., tipògraf. III : 451, 454.
Moussin, A., tipògraf. II : 399.
Moya, doctor. III : 183.
Moya, Miguel. III : 159.
Moya, Nicolás, llibreter, editor i impressor. **1242, 1242 *a*.** — III : 36, 252.
Moya y Plaza, impressors, editors i llibreters. **778, 1173, 1173 *a*, 1173 *b*, 1183, 1205, 1205 *a*.** — III : 1, 8, 18.
Moyano, Juan, impressor. **714.**
Müller. — V. Mayeru. Müller.
Müller, Elisabeth, traductora del *Quijote*. **2229.** — II : 387. — III : 453.
Müller, Hieronymus. **503.** — II : 96.
Müller, J. F. II : 98.
München. — V. Munic.
Münster. **2286.** — III : 480.
Mugica, M., traductor del *Quijote*. III : 202.
Mugnoz, Giovacchino, capellà militar. II : 215.
Muhle, F. S. **910.**
Muley Rovicdagor Nallar. — V. Gallardo y Víctor, Manuel.
Multedo, M. **540, 1357.**
Muller, Dr. H. C. **1585.**

MULLER, Juan M. II : 438.
MUNDEL. — V. Heitz.
MUNDO, EL, impremta. **1471.**
Mundo de Cervantes, El. **1142.**
Mundo Gráfico, Madrid. **2055, 2111.**
Mundo Ilustrado, El, Barcelona. **1185.** — III : 9.
Mundo Ilustrado, El, Mèxic. **2080.**
Munic. **1031, 1454, 1868.** — III : 228, 296.
MUNILLA. **1212.**
MUNIO DE CERVATOS, Alonso. III : 251.
MUNROE Y C.ª, Jaime, llibreters. **593.**
MUNROE Y FRANCIS, llibreters. **582.**
MUNTANER, Francisco, gravador. **308, 308** *a*, **319, 344, 769, 1358.** — I : 325, 329, 330, 343.
MUÑIZ VIGO, Acisclo. **1878, 2059.**
MUÑOZ, Amalio, tipògraf. II: 457.
MUÑOZ, Josep. III : 407.
MUÑOZ, Tomás. II : 247.
MUÑOZ CARAVACA, Isabel. III: 230.
MUÑOZ Y REIG, tipògrafs. II: 457.
MUÑOZ Y SOLIVA, Trifón. II: 215.
MUQUERA DE FIGUEROA. — V. MOSQUERA DE FIGUEROA.
MURATORI. III : 12.
Murcia. **1580, 1869.** — II : 407. — III : 300.
MURCIA DE LA LLANA. I : 6, 13, 14, 27, 35, 44, 45, 48, 61, 63, 72, 80, 86, 91, 99, 106, 111, 114, 117, 121, 122. — II : 401. — III : 431.
MURCIA Y MARTÍ, editors. **770, 1041-1043, 1075.** — II: 487.
MURET, professor, III : 181.
MURET, Thèodore, comediògraf. II : 299.
MURIA DE LA LLANA. — V. MURCIA DE LA LLANA.
MURIELLIZ, Tello. III : 251.
MURILLO, dibuixant. **743, 780, 1145.**
MURILLO, doctor, editor. **101, 102.**
MURILLO, Bartolomé E. **1365.** — III : 457, 539.
MURILLO, M., llibreter. **422, 1401.** — I : XXI, 331.
MURRAY. **1430.**
MURRAY, frères, llibreters. **395.** — II : 3.
MURRAY, J., llibreter i editor. **322, 362.**
MURRAY, John, editor. **2379.**
MURRAY & SON, Alex, editors. **885.**
Museo de las Familias, El, Barcelona. **2369.**
Museo Universal, El, Madrid. **757, 758, 782, 785, 797, 812-814, 864, 865, 867, 868.** — II : 298, 339, 347, 384, 392.
Musica, París. **2003, 2029.** — III : 352, 364.
Música del lenguaje del Quijote. **1824.**
MYLIUS, Carl. **243.**
MYLIUS, W. Ch. S. I : 363.

N. R. F. — V. ROCA FARRERAS.
NACHER Y VILAR, Pascual. III: 238.
Nachträge und Berichtigungen zur Cervantes-Literatur in Deutschland. **1172.**
Nación, La, Buenos Aires. **1949. 2149.** — III : 176.
NADAL, Juan, impressor. **254, 270, 271.**
NEGRE, Cristóbal. III : 41.
NEIRA, Ricardo. III : 235.
NAJA Y QUARTANET, Juan de la, impressor. **2331.**
NAKENS, José. **1100.**—II : 409.
Nancy. **828.**
NANNI, N. III : 68.
Nantes. I : 285.
NANTEUIL, Célestin, dibuixant. **721, 1334, 2221, 2223, 2224, 2230.** — III : 450.
NAPOLEON Bonaparte. **14, 444, 2129.** — II : 30, 37.
Napoleón o el verdadero D. Quijote de la Europa. **444.**
Nàpols, Napoli, Nápoles. **14, 16, 17, 21, 23, 24, 24** *a*, **26, 27, 31, 32, 34, 35, 55, 66, 70, 73, 540, 691, 719, 1009, 1203, 1357, 1411, 1911, 1993, 2035, 2081, 2332.** — I : 249, 334. — II : 316, 420. — III : 119, 540.
NARVÁEZ, S., dibuixant. **999.**
NASARRE. I : 249. — II : 420. — III : 516.
NASH, Francis W. **752.**
NASH, J. M. **752.**
NATTALI, M. A., editor. **2234.**
NAUCK, G. C., editor. **469.**
NAUDIN, J. J., llibreter. II : 91.
NAUKI MLODZIEZY, traductor del *Quijote*. **2282.**
Navarra. **17, 21, 34, 55.** — I: 43, 60, 82.
NAVARRETE. — V. FERNÁNDEZ DE NAVARRETE.
NAVARRO, Aug.ⁿ. **378, 378** *a*, **378** *b*, **702.** — II : 71.
NAVARRO, Cecilio. **1133.**
NAVARRO, Diego G., impressor. II : 542-545.
NAVARRO, M., gravador. **414.**
NAVARRO, R., dibuixant. **1687.**
NAVARRO Y GOMEZA, José Miguel. **2364.**
NAVARRO Y GUTIÉRREZ, V. **1257.**
NAVARRO LEDESMA, Francisco. **1590, 1758, 1766, 1825-1827, 1928, 1948.** — III : 207, 247, 257, 264, 267, 274, 275, 279, 296, 306, 328, 330.
NAVARRO Y MONZÓ, Julio. **1700.** — III : 240.
Nazareth. III : 418.
NEAGLE, J., gravador. **400, 437.** — II : 2, 3.
NEALE, Simon, editor. **2339.**
NEAT, John Wilmot. **476.**
NEAULME, J., editor. **203.**
Nébulos ou les Donquichottes romantiques. **531.**
NEELE, Samuel J., gravador. **437.** — II : 2.
NEIST, G. V., gravador. **255, 322.**
NELSON AND SONS, Thomas, editors. **2031, 2033, 2318.**
NERICAULT DESTOUCHES, M. **151.** — I : 171.
NETTEMENT, Alfred. **841.**
NEUBURGER, professor. III: 237.

Neue D. Quijote, Der. 741, 768.
Neussel, Otto, cartògraf. 999.
Neville. I : 338, 339.
New York. — V. Nova York.
Newbery, E., llibreter i editor. 322.
Newbery, F., llibreter i editor. 272, 2353.
Newman and Co., llibreters i editors. 465, 2361.
Newman, H., llibreter i editor. I : 202.
Newnes, Ltd., George, editor. 1498.
New-Ruppin. 2245. — III : 462.
Newton, John, editor. 116.
Ni Cervantes es Cervantes, ni el Quijote es el Quijote. 855.
Nicolai'sche Verlagsbuchhandlung. — V. Parthey, G.
Nicolau Roig, Vicens. III: 231.
Nicolet. 1430.
Nicolo, Carlos, escultor. II: 410.
Nicolovius, Friedrich, editor. 397, 397 *a*, 402.
Nicoll, W., llibreter i editor. 322.
Nicolle, H., llibreter i editor. 428.
Niedrée, relligador. 11, 120.
Nieta de D. Quijote, La. 1432.
Nieto, César. 1916.
Nieto, José. 1742. — I : 40. — III : 254, 255.
Nietzsche, Frederic. III : 296.
Nigromántico, El. 101, 102.
Nin Frías, Alberto. 1481. — III : 177.
Nin Mañé, Luis M.ª de. III: 41.
Ninmo and Bain, J. C., editors. 1177, 1202.
Niño de Guevara, Fernando. arquebisbe de Sevilla. II : 44.
Niños, Los, Madrid. 890.
Nion, llibreter i editor. I 230.
Nisida, personatge de *La Galatea.* I : 4.
Nivellini, Vittorio, traductor del *Quijote.* 2034.
Nobas, Rosendo, escultor i dibuixant. 1231. — II : 446, 515. — III : 14, 30, 132, 216, 251, 501.
Noble, S., gravador. 2361.
Noblet, Charles, impressor. II : 219.
Noel, Eugenio. III : 383.
Nogales, Jose. 1758, 1828. — III : 231, 264.
Nogalía. I : 342.
Noguer Comet. R. III : 218.
Noguera, J., impressor. 960.
Nogués, Rafael. 72.
Norfolk. 408.
Norman, G., impressor. II: 205.
Norris, T., editor i llibreter. 150.
Norsdtröm, Henrik A., editor. 468.
Norte de Galicia, El, Lugo. 1705.
Nota, La, Buenos Aires. III: 424.
Noticia de la verdadera patria de Miguel de Cervantes. 1448.
Noticia sucinta de los animales y plantas que mencionó Cervantes en el Quijote. 1404.
Noticias, Las, Barcelona. 1630, 1634, 1649, 1665, 1675, 1678.
Noticiero Universal, El, Barcelona. 1534, 1596, 1599, 1608, 1619, 1621, 1633, 1653, 1666, 1667, 1669, 1672, 1673, 2330, 2134.
Notter, Friedrich, traductor del *Quijote* i *Novelas ejemplares.* 616, 2276. — II: 192. — III : 476.
Nougaret, Joàn de. II : 338.
Nourse, J., impressor i editor. 213.
Nouveau Don Quichotte, Le. 276, 356.
Nouvelle Revue, La, París. III: 151.
Nova York. 447, 715, 753, 818, 831, 844, 859, 899, 1002, 1015, 1021, 1067, 1137-1129, 1150, 1220, 1243, 1285, 1704, 1925, 1926, 1951, 1956, 1967, 1975, 1991, 2004, 1009, 2025-2027, 2031, 2033, 2061, 2084, 2101, 2121, 2122, 2241, 2249, 2255, 2264, 2284, 2318. — I : XIII, XIV, 4, 6, 8, 13, 19, 21, 23, 52. — II : 42, 58, 239, 403, 459, 474, 505, 532. — III : 113, 142, 195, 399, 444, 486.
Novedades, Las, Cádiz. II : 246.
Novelas ejemplares.
A. Edicions en sa llengua original. 14, 16-18, 21, 22, 33-35, 54, 55, 59, 66, 70, 87, 91, 92, 94, 132, 171, 172, 187, 203, 215, 274, 326-328, 379, 390, 409, 415, 455-457, 485, 505, 507, 510, 519, 538, 539, 550-553, 565, 577, 586, 587, 610, 635-637, 640-643, 649, 650, 661, 662, 672, 678, 699, 708, 717, 744, 771, 776, 791, 816, 862, 916, 950, 1007, 1008 1039-1043, 1075, 1076, 1120, 1154-1158, 1205, 1230, 1231, 1248, 1287, 1301, 1386, 1425-1428, 1439-1444, 1485, 1532, 1581-1583, 1913, 1956, 1957, 1978, 2037, 2063, 2082, 2085, 2086, 2123, 2124, 2193, 2201, 2208, 2280, 2293, 2301, 2317, 2318, 2373, 2410.
B. Traduccions : En alemany: 306, 307, 402, 502, 503, 616, 619, 849, 1392, 2254, 2269, 2276. — En anglès : 77, 119, 178, 213, 230, 492, 725, 2404-2406, 2339. — En català: 1391, 1410, 1486. — En danès : 311, 1045. — En francès : 51, 60, 71, 76, 100, 136, 144, 145, 148, 155, 168, 175, 183, 218, 252, 269, 287, 291-293, 298-300, 303, 304, 347, 493, 597, 611, 709, 710, 737, 834, 901, 1244, 1298, 1354, 1363, 1364, 1992, 2299, 2330, 2333, 2340-2345. — En holandès : 184, 258. — En italià : 62, 67-69, 1009, 1077, 1078, 1121, 1122, 1232, 1272, 2038. — En suec : 1007, 1044. — En txec : 1506.
C. Classificació per títols:
1. *La Gitanilla.* 18, 22, 59, 67, 69, 144, 287, 303, 347, 402, 455, 538, 709, 710, 744, 816, 916, 1007, 1009, 1039, 1076, 1154, 1301, 1386, 1392, 1425, 1957, 2280, 2318. — I : 27, 30, 33, 34, 43, 44, 60, 77, 81, 85, 91, 111, 117, 119, 154, 190, 192, 209, 225, 237, 296,

348, 349, 393, 402. — II : 9, 50-52, 79, 99, 101, 109, 117, 134, 147, 163, 170, 171, 188, 206, 213, 221, 232, 235, 249, 255, 260, 278, 310, 332, 348, 378, 415, 461, 511, 526, 541. — III : 18, 30, 58, 65, 105, 204, 334, 388, 390, 484, 487, 495, 496, 509, 527, 535.

a) *L'Egyptienne; La belle Egyptienne; La bohemienne de Madrid.* **1363, 2344.** — I : 76, 86, 98, 101, 125, 159, 166, 168, 169, 176, 187, 196, 205, 240, 274, 292, 312, 313, 319, 322, 364, 365. — II : 189, 273, 359, 399. — III : 506, 415.

b) *Das Zigeunermädchen.* I : 323. — II : 4, 95, 97, 192, 195, 368.

c) *Egypterinden.* I : 332.

d) *The Litlle Gipsy; The Gypsie.* I : 200. — II : 86, 265. — III : 543.

e) *Cikánka.* III : 160.

f) *La bella cinganetta; La bella cingaretta; La cinganeta; La cingaretta.* I : 87, 93, 95, 96. — II : 462.

g) *Het Heidinnetge.* I : 206, 282.

2. *El Amante Liberal.* **18, 22, 59, 67, 69, 145, 291, 292, 303, 347, 402, 550, 636, 816, 916, 1039, 1076, 1077, 1154, 1301, 1392, 1426.** — I : 27, 30, 33, 34, 43, 44, 60, 81, 85, 91, 97, 111, 117, 119, 154, 190, 192, 209, 225, 237, 296, 348, 349, 354, 393, 402. — II : 9, 14, 50-52, 79, 99, 101, 109, 117, 146, 147, 163, 170, 171, 188, 206, 207, 213, 221, 232, 236, 249, 255, 260, 310, 322, 348, 378, 415, 485, 495, 511, 526, 541. — III : 11, 18, 30, 58, 65, 173, 204, 388, 390, 397, 442, 495, 512, 535.

a) *L'amant liberal; L'amant généreux.* **2340.** — I : 76, 86, 98, 101, 125, 159, 168, 169, 176, 187, 196, 205, 240, 275, 292, 313, 322, 364, 365. — II : 189, 273, 359, 399. — III : 506.

b) *L'Amante Liberale.* I : 87, 93, 95, 96. — II : 462.

c) *The Liberal Lower; The Generous Lower; The Liberall Lower.* I : 102, 141, 234, 253. — II : 86, 265. — III : 512, 541, 543.

d) *De Milde Minnaar.* I : 206, 282.

e) *Der Edelmüthige Liebhaber; Der Grossmüthige Liebende.* I : 323. — II : 4, 95, 97, 192, 195, 368.

f) *Den Gavmilde Elsker.* I : 332.

g) *Obětavy Milenec.* I : 160.

3. *Rinconete y Cortadillo.* **18, 22, 59, 67, 69, 144, 303, 347, 402, 539, 662, 744, 816, 916, 1039, 1041, 1044, 1076, 1155, 1248, 1301, 1354, 1391, 1391** *a*, **1405, 1410, 1427, 1428, 1581, 1582, 1582** *a*, **1913, 2124, 2193, 2201, 2318, 2373.** — I : 27, 30, 33, 34, 43, 44, 60, 77, 81, 85, 88, 91, 92, 97, 111, 117, 119, 154, 190, 192, 209, 225, 237, 296, 348, 349, 365, 393, 402. — II : 9, 14, 44, 50-52, 79, 99, 101, 109, 117, 135, 147, 160, 163, 170, 171, 188, 206, 209, 213, 221, 232, 235, 249, 255, 260, 278, 279, 306, 310, 332, 348, 369, 372, 378, 392, 415, 434, 470, 485, 487, 488, 510, 526, 542. — III : 11, 18, 30, 39, 58, 65, 203, 204, 312, 329, 334, 367, 388, 390, 397, 408, 438, 476, 484, 487, 488, 495, 496, 527, 535, 540, 546.

a) *Rinconete et Cortadillo; Les Filoux; Rinconet et Cortadille.* **1354.** — I : 76, 86, 98, 101, 125, 166, 240, 241, 275, 292, 322, 364. — II : 189, 273, 359, 399. — III : 506.

b) *Rinconete e Cortadiglio; Rinconetto e Cortadiglio.* **2038.** — I : 87, 93, 95, 96. — II : 462.

c) *Rinconete and Cortadillo.* III : 543.

d) *Rinkonete und Cortadillo.* I : 323. — II : 4, 95, 97, 192, 195, 368.

e) *Rinconete og Cortadillo.* I: 332.

f) *Rinconete ach Cortadillo.* **1044.**

g) *Raconet e Talladell.* **1391, 1410.**

h) *Rinconete a Cortadillo.* III: 160.

4. *La Española Inglesa.* **18, 22, 59, 67, 69, 298, 303, 347, 402, 552, 816, 916, 1039, 1075, 1076, 1121, 1155, 1439, 1486, 1532, 2078.** — I : 27, 30, 33, 34, 43, 44, 60, 81, 85, 91, 97, 111, 117, 119, 154, 190, 192, 209, 225, 237, 296, 348, 349, 354, 393, 402. — II : 9, 14, 50-52, 79, 99, 101, 109, 117, 146, 147, 163, 170, 171, 188, 206, 209, 213, 221, 232, 236, 249, 255, 260, 310, 341, 450, 485, 510, 526, 542. — III : 11, 18, 30, 58, 65, 157, 160, 173, 204, 384, 390, 425, 484, 495, 512, 535, 545.

a) *L'Espagnolle angloise.* **2342.** — I : 76, 86, 98, 101, 125, 159, 168, 169, 176, 187, 196, 205, 240, 275, 292, 322, 364, 365. — II : 189, 273, 359, 399. — III : 506.

b) *La spagnuola inglese.* **1121.** — I : 87, 93, 95, 96. — II: 462.

c) *The Spanish Lady; The Spanish-English Lady; The Virgin Captive.* I : 102, 141, 234, 253. — II : 86, 265. — III : 512, 541, 543.

d) *De Spaansche Engelsche Juffer.* I : 206, 282.

e) *Die Spanische Engländerinn; Die Englische Spanierinn; Die Spanierin in England.* I : 323. — II : 4, 95, 97, 192, 195, 368.

f) *Den Engelske Spanierinde.* I : 332.

g) *La Espanyola Inglesa.* **1486.**

h) *Sparnělská Angličanka.* III: 160.

5. *El Licenciado Vidriera.* **18, 22, 59, 67, 69, 216, 300, 303, 347, 551, 641, 816, 1039, 1042, 1076, 1155, 1301, 1440, 1978, 2136, 2175, 2209, 2318.** — I : 27, 30, 32-34, 43, 44, 60, 77, 81, 85, 91, 97, 111.

117, 119, 154, 190, 192, 209, 225, 237, 238, 296, 309, 348, 349, 393, 402. — II : 9, 14, 50-52, 79, 99, 101, 105, 109, 117, 146, 147, 163, 170, 171, 188, 206, 207, 213, 221, 232, 236, 249, 255, 260, 274, 291, 305, 310, 315, 332, 348, 355, 356, 378, 415, 436, 485, 510, 526, 542. — III : 11, 18, 30, 58, 59, 65, 94, 154, 204, 295, 342, 390, 423, 484, 487, 495, 496, 535.

a) *Le Docteur Vidriera; Le Licentié Vidriera; Le Licencié Vidriera; Le petit fils de Sancho Pança.* **1364.**—I : 76, 86, 98, 101, 125, 240, 275, 292, 319, 322, 364, 365. — II : 273, 359, 399. — III : 37, 63, 64, 348, 506.

b) *Il Dottor Vetriera; Il Dottore Vidriera.* **2038.** — I : 87, 93, 95, 96. — II : 462. — III : 369.

c) *The Salamanca Doctor; The Licenciate of Glass.* I : 141.— III : 543.

d) *Der Lizenziat Vidriera; Der Licentiat Vidriera.* I : 323.— II : 4, 95, 97, 192, 195, 368.

e) *Licentiaten.* I : 332.

f) *Licenciát Vidriera.* III : 160.

6. *La Fuerza de la Sangre.* **18, 22, 59, 67, 69, 145, 303, 347, 539, 565, 637, 816, 916, 1008, 1038, 1076, 1078, 1157, 1301, 1441, 2063, 2318.** — I : 27, 30, 33, 34, 43, 44 60, 81, 85, 91, 97, 111, 117, 119, 154, 190, 192, 209, 225, 237, 296, 348, 349, 393, 402. — II : 9, 14, 50-52, 79, 99, 101, 109, 117, 135, 147, 155, 163, 170, 171, 188, 206, 207, 213, 221, 222, 232, 236, 249, 255, 260, 287, 288, 310, 322, 332, 348, 378, 415, 440, 473, 485, 510, 526, 543. — III : 11, 18, 30, 65, 160, 204, 390, 413, 495, 496, 512, 535.

a) *Leocadie ou la force du sang; La force du sang.* I: 76, 86, 98, 101, 125, 159, 167-169, 176, 187, 196, 205, 240, 275, 292, 364. — II : 63, 127, 179, 189, 273, 359, 399. — III : 37, 63, 348, 506, 512.

b) *La potenza del sangue; La forza del sangue.* **2038.** — I : 87, 93, 95, 96. — II : 462. — III : 369.

c) *The force of blood; The Libertine.* I : 102, 141, 234, 253. — II : 86, 265. — III: 512, 541, 543.

d) *De Kracht van't Bloet.* I: 206, 282.

e) *Die Stimme der Natur; Die Macht des Blutes.* I : 323. — II : 4, 95, 97, 192, 195, 368.

f) *Blodets Krafts.* I : 332.

g) *Hlas Hvre.* III : 160.

7. *El Celoso extremeño.* **18, 22, 59, 67, 69, 144, 183, 293, 303, 347, 539, 642, 816, 916, 1039, 1076, 1156, 1248, 1301, 1442, 1485, 2113, 2410.** — I : 27, 30, 31, 33, 34, 43, 44, 60, 81, 85, 91, 97, 111, 117, 119, 154, 190, 192, 209, 225, 237, 296, 348, 349. — II : 9, 14, 44, 50-52, 79, 99, 101, 109, 117, 135, 147, 163, 170, 171, 188, 206, 213, 214, 222, 232, 236, 249, 255, 260, 288, 289, 291, 310, 332, 348, 378, 392, 415, 434, 436, 485, 510, 526, 542. — III : 11, 18, 30, 39, 65, 149, 204, 255, 334, 390, 406, 438, 487, 488, 495, 535 544.

a) *Le jaloux d'Estramadure.* **2341.** — I : 76, 86, 98, 101, 125, 159, 166, 169, 176, 187, 196, 205, 240, 275, 292, 319, 322, 364, 365. — II : 189, 273, 359, 399. — III : 506.

b) *Il geloso dell' Estremadura; Il gelosod'Estremadura.* **2038.** — I : 87, 93, 95, 96. — II: 462. — III : 369.

c) *The jealous Husband; The jealous Extremaduran.* I: 102, 205, 234, 253. — II : 86, 265. — III : 541, 543.

d) *De Minnenydige.* I: 206, 282.

e) *Der Eifersüchtige; Der Eifersüchtige Extremadurer; Der Eifersüchtige aus Estremadura.* I : 323. — II : 4, 95, 97, 192, 195, 368.

f) *Den Mistoenkelige Estramadurer.* I : 332.

g) *Extremadursky Žárlivec.* III: 160.

8. *La Ilustre Fregona.* **18, 22, 59, 67, 69, 269, 303, 347, 552, 710, 816, 916, 1039, 1045, 1076, 1157, 1288, 1301, 1443, 1978, 1987, 2318.** — I : 27, 30, 33, 34, 43, 44, 59, 60, 81, 85, 91, 97, 111, 117, 119, 154, 190, 192, 209, 225, 237, 296, 348, 349, 393, 402. — II : 9, 14, 50-52, 79, 99, 101, 109, 117, 146, 147, 163, 170, 171, 188, 206, 213, 222, 232, 236, 249, 255, 260, 289, 290, 310, 332, 348, 378, 415, 427, 485, 288, 510, 526, 543. — III : 11, 18, 30, 59, 65, 103, 160, 204, 342, 345, 390, 391, 484, 487, 495, 496, 535.

a) *Costanza ou l'Illustre Servante; L'Illustre Fregonne; L'Illustre Servante; L'Illustre fregonne ou servante.* **710.** — I : 76, 86, 98, 101, 125, 168, 169, 176, 187, 196, 205, 206, 240, 275, 292, 364. — II : 189, 273, 359, 399. — III : 506.

b) *L'Illustre Sguattera; L'Illustre Fregona, La Fantesca Nobile.* **2038.** — I : 87, 93, 95, 96. — II : 462. — III: 369.

c) *The Constancia Illustrious Chambermaid; TheIllustrious Kitchen-maid.* I : 200. — II : 86, 265. — III : 543.

d) *De Doorluchtige Keuhenmeit.* I : 82, 206.

e) *Das Vornheme Küchenmädchen; Die Adelige Dientsmagd; Die Vornehme Dientsmagd.* I : 323. — II : 4, 96, 97, 192, 195, 368.

f) *Den skjonne Costanza; Den Naonkundige Kokkepige.* **1045.** — I : 332.

g) *Vznesená Služka.* III : 160.

9. *Las Dos Doncellas.* **18, 22, 59, 67, 69, 183, 458, 538, 643, 708, 728², 816, 916, 1039, 1076, 1157, 1444.**— I: 27, 30, 33, 34, 43, 44, 59, 60, 81, 85,

91, 92, 97, 111, 117, 119, 154, 190, 192, 209, 225, 237, 296. 348, 349, 393, 402. — II: 10, 14, 50-53, 79, 99, 101, 109, 117, 134, 147, 163, 170, 171, 188, 206, 207, 213, 222, 232, 236, 249, 255, 260, 310, 332, 348, 378, 415, 434, 445, 485, 510, 526, 543. — III, 11, 18, 30, 65, 160, 204, 390, 484, 487, 488, 495, 512, 535.

a) *Les deux amantes; Les deux pucelles; Les deux jeunes filles.* **2345.** — I : 76, 86, 98, 101, 125, 159, 169, 176, 187, 196, 205, 240, 275, 292, 322 364, 365. — II : 189, 273, 359, 399. — III : 506.

b) *Le Due Donzelle.* I : 87, 93, 95, 96. — II : 462.

c) *The Two Damsels; Of two damsels; Rival Ladies.* I: 102, 141, 234, 253. — II : 86, 265. — III : 512, 541, 543.

d) *De Tuxe Minnaaressen.* I: 206, 282.

e) *Die Nebenbuhlerinnen; Die Beyden Nebenbuhlerinnen; Die Zwei Mädchen.* **1392.** — I : 323. — II : 4, 95, 97, 192, 195, 368.

f) *De Twende Elskerinder.* I: 332.

g) *Dvé Dívek.* III : 160.

10. *La Señora Cornelia.* **18, 22, 59, 67, 69, 303, 307, 347, 550, 565, 708, 816, 916, 1039, 1076, 1156, 1392, 1506, 2269.** — I : 27, 30, 33, 34, 43, 44, 59, 60, 81, 85, 91, 97, 111, 117, 119, 154, 190, 192, 209, 225, 237, 296, 348, 349, 393, 402. — II : 10, 14, 50-52, 79, 99, 101, 109, 117, 146, 147, 155, 163, 170, 171, 188, 206, 213, 222, 232, 236, 249, 255, 260, 293, 310, 332, 348, 378, 415, 485, 510, 526, 542. — III : 1, 18, 30, 31, 65, 85, 204, 390, 411, 475, 487, 495, 512, 535.

a) *Les amours de Cornelie; La Cornelie.* **2343.** — I : 76, 86, 98, 101, 125, 159, 176, 187, 196, 205, 240, 275, 293, 364. — II : 189, 273, 359, 399. — III : 506.

b) *La Cornelia.* **1232.** — I : 87, 93, 95, 96. — II : 462.

c) *The Lady Cornelia; The Mistakes.* I : 102, 141, 234, 253. — II : 86, 265. — III: 512, 541, 543.

d) *Cornelia Bentivoglio.* I : 206, 282.

e) *Cornelie; Cornelia de Bentivoglio.* I : 323. — II : 4, 95, 97, 192, 195, 368.

f) *Froken Cornelia.* I : 332.

g) *Pani Cornelia.* III : 160.

11. *El casamiento engañoso.* **18, 22, 59, 67, 69, 303, 347, 550, 816, 916, 1039, 1122, 1158, 1248, 1301, 2037.** — I : 27, 30, 33, 34, 43, 44, 59, 60, 81, 85, 91, 97, 111, 117, 119, 154, 190, 192, 209, 225, 237, 296, 348,3 49, 393, 402. — II: 10, 14, 50-52, 79, 99, 101, 109, 117, 146, 147, 163, 170, 171, 188, 206, 213, 222, 232, 236, 249, 255, 260, 310, 332, 348, 369, 378, 415, 485, 511, 502, 511, 526, 543.— III : 11, 18, 30, 39, 59, 65, 204, 334, 367, 368, 390, 391, 487, 495, 535.

a) *Le Trompeur mariage. Le Mariage Trompeur, Le trompeur trompé.* I : 76, 86, 98, 101, 125, 168, 169, 176, 187, 196, 205, 240, 275, 292, 322, 364. — II : 189, 273, 359, 399. — III : 37, 64, 348, 506.

b) *Il matrimonio per inganno; Il Maritaggio fallace; Lo sponsalitio pien d'inganni.* **1122, 1272.** — I : 87, 93, 95, 96. — II : 462.

c) *The Deceitful marriage.* I : 200. — II : 86, 265. — III : 543.

d) *Het Bedrieglyk Huwolyk.* I: 206, 282.

c) *Die Betrügliche Heyrath.* I: 323. — II : 4, 95, 97, 192, 195, 368.

f) *Det Bedragelige Gistermaab.* I : 332.

g) *Podvodny Sňatek.* III : 160.

12. *Coloquio de los Perros.* **18, 22, 59, 67, 69, 551, 816, 916, 1043, 1158, 1248, 1301, 2037.** — I : 27, 30, 33, 34, 43, 44, 59, 60, 85, 91, 97, 111, 117, 119, 154, 190, 192, 209, 225, 237, 296, 322, 348, 349, 365, 393, 402. — II : 10, 14, 51, 52, 79, 99, 101, 109, 117, 146, 147, 163, 170, 171, 188, 206, 213, 222, 232, 236, 249, 255, 260, 305, 310, 332, 348, 378, 415, 485, 502, 510, 511, 526, 527, 543. — III : 11, 18, 30, 39, 59, 65, 154, 204, 334, 367, 368, 390, 391, 484, 495, 535.

a) *Colloque de Scipion et Bergance; Entretiens de Scipion et de Bergance; Dialogue des deux chiens.* I : 76, 86, 98, 101, 125, 168, 169, 176, 187, 196, 205, 240, 275, 292. — II : 127, 179, 189, 273, 359, 399. — III : 37, 64, 348, 506.

b) *Il Colloquio dei Cani; La conversazione dei Cani; Coloquio di Scipione e Berganza.* **1272, 2038.** — I : 87, 93, 95, 96. — II : 462. — III : 51, 369.

c) *The Dogs of Mahudez; The Dog's Colloquy. Dialogue between Scipio and Bergansa.* **263**[2]. — I : 200. — II : 86, 265. — III : 543.

d) *Saamenspraak tusschen Scipio en Bergança.* I : 206, 282.

e) *Gespräch des Szipio und Berganza; Gespräch zwischen Scipio und Berganza. Die betrügliche Heirath, nebst dem Gespräch der zwei Hunde.* I : 323. — II : 4, 95, 97, 192. 195, 368.

f) *Samtale imellen Cipion og Berganza.* I : 332.

D. Edicions per poblacions: Amsterdam. **136, 145, 148, 168, 183, 184, 258, 269, 2342, 2343-2345.** — Anvers. **215.** — Barcelona. **70, 172, 538, 539, 550-552, 586, 635, 649, 650, 771, 1230, 1231, 1287, 1301, 1391, 1391** *a*, **1410, 1425-1427, 1439-1444,**

1532, 1913, 1957, 2124, 2131, 2280. — Bari. 2038. — Bristol, 178. — Brussel·les. 18, 59. — Cambridge. 492, 1978. — Chemnitz. 415. — Coblenza. 553, 587. — Copenhague. 311, 1045. — Còrdova. 2208. — Dublín. 2318. — Edimburg. 2318, 2404. — Estocolm. 1044. — Estrasburg. 1956. — Estuttgard. 616, 2276. — Filadelfia. 2404, 2405. — La Haya. 203. — Lausana. 218, 252. — Leipzig. 269, 306, 307, 565, 862, 1392, 2254, 1269. — Liège. 2340, 2341. — Lisboa. 35. — Londres, 77, 119, 213, 263², 492, 725, 2318, 2339. — Madrid. 14, 16, 33, 54, 87, 91, 171, 187, 287, 291, 292, 327, 390, 409, 455, 485, 636, 637, 640-643, 662, 711, 717, 728², 747, 771, 916, 950, 1008, 1039-1043, 1075, 1120, 1154-1158, 1192, 1205, 1205ª, 1248, 1288, 1492, 2037, 2063, 2086, 2317.— Màlaga. 699.— Milà. 22, 67, 69, 1009, 1232. — Nàpols. 1009. — Nova York. 1956, 2318. — Pamplona. 17, 21, 34, 55. — París. 51, 60, 71, 76, 144, 293, 298-300, 303, 304, 347, 505, 507, 510, 577, 610, 611, 672, 709, 710, 737, 834, 901, 1354, 1363, 1364, 1956, 1992, 2318, 2330, 2333. — Pavía. 1072, 1077, 1078, 1121, 1122. — Perpinyà. 455-457. — Praga. 1506. — Regensburg. 849.— Roan. 155, 175, — Roma. 1272. — Sant Feliu de Guíxols. 2301. — Saragossa. 94, 132. — Sevilla. 66, 92, 1485, 1581, 1582. — Toledo. 708. — Tolosa. 1387, 1935, 2299. — Upsala. 1007. — Valencia. 274, 328, 379, 1076. — Venecia. 62, 68. — Valladolid. 1583. — Xàtiva. 2373.

E. Traductors : A l'alemany: BAUMSTARK, R.; HÖRLEK, F.; KELLER, A. von; KRESMER, A.; NOTTER, F.; REINHARDSTDETTNER, C.; SODEN, J. von; SOLTAU, D. W. — A l'anglès: BRIDGES, H.; DIEGO PUEDE SER; KELLY, W. K.; MABBE, J.; MAC-COLL, MIDDLETTON, C.; OZELL, J.; POPE; SHELTON, T. — Al català: BULBENA I TOSELL, A.; GUASCH I TOMBAS, A. — Al danès : BIEHL, Charlotta Dorothea; GIGAS, E. — Al francès : COSTE D'ARNOBAT; COTOLENDI; D'AUDIGUIER; FLORIAN; FOULCHÉ-DELBOSC, R.; HESSEIN, P.; LEFEBVRE DE VILLEBRUNE; SAINT MARTÍN DE CHASSONVILLE; ROSSET, F. de; SOLDANELLE, J.; VIARDOT, L. — A l'holandès : HEELING, Albert; VAN DER MEER, Benjamín. — A l'italià : BELLONI, U.; FONTANA, D.; GIANNINI, A.; NOVILIERI-CLAVELLI, G. A. — Al suec: RENHOLM, G. — Al txec: PIKHART, A.

F. Obres inspirades. 51, 60, 71, 76, 100, 148, 155, 168, 175, 183, 216, 458, 528, 738, 747, 756, 827, 842, 958, 1405, 1963, 1987, 2004, 2136, 2198, 2207, 2209, 2210, 2215, 2216, 2263, 2272, 2338.

G. Comentaris crítics. 903, 967, 988, 1192, 1349, 1416, 1485, 1489, 1492, 1581, 1891, 1904, 1914, 2038, 2081, 2081³, 2081⁴, 2082, 2086, 2098, 2144, 2145, 2155, 2175, 2180, 2185, 2393, 2433.

H. Iconografía. 88, 98, 122, 136, 145, 148, 155, 168, 175, 183, 184, 203, 215, 218, 252, 258, 269, 274, 287, 291-293, 298-300, 303, 304, 327, 328, 347, 379, 424, 445, 455-458, 519, 611, 636, 637, 640-643, 649, 662, 699, 717, 771, 816, 850, 916, 1075, 1231, 1354, 1428, 1486, 1532, 1582, 1957, 2212, 2272, 2293, 2340-2345, 2404, 2405.

Novelas ejemplares de Cervantes, sus críticos, sus modelos literarios, sus modelos vivos y su influencia en el arte, Las. 1492, 2180.

Novelistas posteriores a Cervantes. 798.

NOVELLA, Ramón. III : 222.

NOVELLI, Francesco, dibuixant i gravador. 467, 475. — II: 60, 68.

NOVILIERI-CLAVELLI, G. A., traductor de *Novelas ejemplares.* 62, 68, 1009, 1272. — I : 80. — II : 462.

NOYER, Mme. III : 517.

NOZAL, F., impressor. 1087.

Nuestro Señor Don Quijote. 2071.

NUEVA ESPAÑA, S. A., editors. 1544.

Nuevas anotaciones al Ingenioso Hidalgo D. Quijote. 569.

Nuevo aspecto del Quijote, Un. 1459.

Nuevo coloquio de los perros. 1903.

Nuevo documento para ilustrar la vida de Miguel de Cervantes Saavedra. 805.

Nuevo Mundo, Madrid. 1791, 1847, 1966, 2156, 2162.

Nuevo Quijote, El, Madrid. 1094.

Nuevos documentos cervantinos. 2113.

NUGOLI & Cᵉ, Vittorio, editors. 2034.

NUNN, J., llibreter i editor. 443, 465, 2361.

NÚÑEZ, Alfredo L. III : 239.

NÚÑEZ, Francisco, impressor i llibreter. 2187.

NÚÑEZ, Pedro, tipògraf. 1054.

NÚÑEZ DE ARCE, Gaspar. III: 278.

NÚÑEZ DE LEÓN, Jerónimo. I : 61, 63, 72.

NÚÑEZ DE REYNOSO, Alonso. II : 498.

NÚÑEZ DE TOLEDO, Hernán. II : 506.

Nuova Antologia, Roma. III: 12.

Nürenberg, Nürnberg. 123.

Nuts for John Bull. 2363.

NUTT, David. editor. 1409, 1436.—I : XXII.

NYOMATOTT HECKENAST GUSZTÁVNÁL. — V. HECKENAST, Gusztávnál.

OBER - HOFBUCHDRUCKEREI. III : 447.
Objeto, importancia y sentido oculto de el Quijote. **923.**
OBRADORS, L., impressor. **1033.**
Obras de encargo. **801.**
OBREGÓN, Diego de, gravador. **106.** — I : 130.
OCHOA, Eugenio de. **572, 646, 654, 715, 753, 1150, 1220, 1243, 2121, 2232.** — II: 159, 283.
Octava parte, comedies de Lope de Vega. **2332.**
ODDY, S. A. & H., llibreters i editors. **432.** — II : 27.
Odessa. **1223, 2036.** — III: 367.
OEDIPUS. — V. Edip.
OEHMIGKE, Alfred, editor. **2245.**
OELSNER, H., traductor de *La Galatea.* **2406.** — III : 542.
Österr. Illustrierte Zeitung, Viena. **2429.**
OFFTERDINGER, C., il·lustrador. **880, 2012.**
OGILVY & Co., D., llibreter i editor. **362.**
OGLE Y C.ª, Mauricio, llibreters **898.**
OJO Y GÓMEZ, José del, editor. **1292.**
OLÁIZ, Enrique. II : 467, 468.
OLARIA, D. E. **1430.**
OLAVE, Serafín. **751.** — II: 282.
OLDFIELD. I : 219, 220, 233, 247, 269.
OLÍAS, Joaquín. **1290.**
OLIPHANT. **1188.** — I : 75.
OLIVA, Eugenio, pintor. III: 289.
OLIVA, J. III : 179.
OLIVA Y MILÁ, Joan, impressor. **1401.** — I : XXI. — III: 162.
OLIVA, Quirze d'. — V. BARRERA, Jaume.
OLIVARES, fra Pedro de. I : 33, 43, 59.
OLIVEIRA. — V. FERREIRA.
OLIVER, joier. **1696.**
OLIVER, Jerónimo. **404.**
OLIVER, Miquel S. **1512, 2137-2141.** — III : 216, 221-223, 428.
OLIVER AND BOYD, impressors. III : 157.
OLIVERES, llibreter. **717.**
OLIVERES, Juan, impressor, editor i llibreter. **649, 668, 1434.**
OLIVEROS, gravador. **660.**
OLIVITO, comte de. — V. FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA, CARDONA Y ARAGÓN, Luis.
OLMEDILLA Y PUIG, Joaquín. **1738.** — III : 252, 288.
OLMO, P., tipògraf. **2063.**
OLORIZ, Federico, metge. III: 292.
Olten. **2009.**
OLTRA, Francisco. II : 337.
OLLENDORFF, Paul, llibreter i editor. **1990.**
ONEGA, Niceto. **1829.** — III: 181.
Ontalvilla. **363.**
ONTALVILLA, cura de.— V. RIBERO Y LARREA.
ONTAÑÓN Y ARIAS, J. II : 494.
Ontariego. **363.**
Opinión Nacional, La, Caracas. **1125.**
OPISSO, Alfredo. **1538, 1657, 1958.** — II : 426, 427.
OPISSO, Antonio. **1186, 2397.**
Oporto, Porto. **1038, 2376.** — II : 233. — III : 529.
Opúsculos gramático-satíricos. **2219.**
Oracion fúnebre en honor de Cervantes. **773, 794, 802, 891, 961, 1062, 1169, 1356, 1480, 1767.**
ORDEN, Patrici de la. III : 308.
ORDENS, Franz-Joseph. **849.**
ORDÓÑEZ, Melchor. **1181.**
ORDÓÑEZ DE MONTALVO, García. III : 134.
O'REILLY. **1085.**
ORELL, FÜSSLI & C.º. **1115, 1172.** I : XXI.
ORELLANA, Francisco José. **827.**
Orense. **1870.** — III : 301.
ORIANA, personatge de l'*Amadís de Gaula.* I : 6, 26, 53, 54, 108, 138, 250, 256, 264, 271, 280, 283, 284, 297, 299, 314, 315, 343. — II : 22, 23.
ORIO, Millán. III : 44.
ORLANDI, M., traductor del *Quijote.* **1911.**
Orlando enamorado. I : 37.
Orlando furioso, I : 6, 26, 53, 54, 108, 138, 256, 264. — II : 23. Orleans. **93, 252.** — I: 274.
ORLEANS, duquessa de. I : 366, 404. — II : 17.
ORME. — V. LONGMAN.
ORME, editor i llibreter. **2368.**
ORMOND, duquessa d'. I : 202, 203.
ORMSBY, John, traductor del *Quijote.* **1284, 2406.** — III: 57, 129, 130, 542.
ORR, J. W., gravador. **723.**
ORRET, gravador. **657.**
ORRY, Marc, llibreter. **2329.**
ORS, Eugeni d' (Xenius). III: 383.
ORTEGA, dibuixant. **639.**
ORTEGA, impressor. **570.** — III: 446.
ORTEGA, Enric. III : 231.
ORTEGA, J., impressor. III: 489.
ORTEGA, Pedro, impressor. **1509.**
ORTEGA Y FRÍAS, Francisco. II : 492. — III : 536.
ORTEGA Y FRÍAS, Ramón. **745.**
ORTEGA GASSET, José. **2110.** — III : 400, 423.
ORTEGA MOREJÓN, José M. de. **2157.** — II : 374.
ORTEGA MUNILLA, José. III: 267, 278.
ORTEGA Y RUBIO, Juan. **1341, 1741.**
ORTEGO, Feliciano. **1260, 1447.** — III : 44, 45, 47, 62, 128, 247.
ORTHONEDA, Rafael. I : 36.
ORTIZ, Paulino. **1385.**
ORTIZ DE LA VEGA. — V. PATXOT, Fernando.
ORTIZ DE PINEDO, J. III : 174.
OSBORN, F., llibreter i editor. **244.**
OSBORN, J., llibreter i editor. **176.**

Osborne, F., impressor i llibreter. **255.**
Osborne, J., llibreter i editor. **182.**
Osca, Huesca. **1871-1877.**— II: 288.
Osipov, N. P., traductor del *Quijote*. II : 49, 231.
Osmont, Charles, llibreter i editor. **153.** — I : 173, 175, 182.
Osmont, Jean, llibreter i editor **78.**
Osorio, personatge de la comedia *Pedro de Urdimalas*. I : 254.
Osorio, Rodrigo, representant de comedies. II : 341.
Osorio, Rodrigo de, personatge de *Un entremés de Cervantes*. III : 308.
Osservatore Romano, Roma. **1887.**
Ossorio y Bernard, Manuel. **1430.** — II : 380.
Ostell, W., impressor. II: 237.
Osswald, Aug. **390.**
Ostern, Balthasaris. I : 107.
Osuna, Bachiller Francisco de. — V. Rodríguez Marín.
Osuna, duc d'. II : 291, 420.
Oteiza, Juan de, impressor. **55.** — I : 82.
Otero, A., impressor. **1870.**
Otero, Rafael. II : 438.
Otero Pimentel, Luis. **1306.**
Otty, J., editor. **1438, 1506.**
Oudin, Cèsar, traductor del *Quijote*. **15, 25, 49, 74, 80, 214, 225, 278, 279, 406, 598, 659, 705, 1268, 1268** *a*, **2032, 2329.** — I : 3, 24, 29, 70, 78, 79, 83, 100, 119, 133, 258, 366. — II : 21, 75, 180, 186, 219, 525. — III : 49, 365, 505, 506.
Oufle, protagonista de *L'Histoire des Imaginations extravagantes de Mr. Oufle*. **149.** — I : 170.
Outin. **1430.**
Ovejero, Andrés. **1758.** — III: 264.
Ovejero de los Cobos, José M., comediògraf. **1366.**
Ovid and the Renascence. **2069.**
Ovidi. **2069, 2356.** — III : 380.
Oviedo. **986, 1455, 1878, 1879.** — II : 185.
Owins, T., dibuixant. **2361.**
Oxburgh. **214.**
Oxford. **178.**
Oyuela, Calixte. III : 231.
Ozell, J., traductor del *Quijote i Novelas ejemplares*. **165, 176, 214, 225, 278, 279, 406.** — I : 185, 197, 233, 235, 236, 269.

P. B. III : 299.
P. del O. — V. Roca i Roca.
P. H. — V. Heissein, P.
P. M. **1577.**
P. M. de. M. II : 426.
P. Q. — V. Roca i Roca.
P. R. **1513.**
Paban, Aug. Th., traductor del *Quijote*. **909.**
Pacheco, Diego, impressor. II: 505.
Pacheco, Francisco, pintor. **805.** — II : 341, 342, 361, 382, 423, 426, 446, 475, 477, 512, 530. — III : 39, 53, 174, 179, 501.
Pacheco, Francisco de A. II: 410.
Pacheco, Rodrigo. II : 318, 329.
Packer, Edwin Morton. **365.**
Packer, R. W. **365.**
Paco Pico. **1661.**
Padilla, Pedro de. II : 68, 222, 236.— III : 36, 205, 290.
Padilla, Salvador. **1870.** — III : 301.
Padrino, José, impressor. I: 238.
Padró, R., dibuixant. **999.**
Páez y C.ª, Perlado. — V. Perlado Páez y C.ª
Pagés, Narciso. **1084.**
Páginas en prosa. **2274.**
Pagliaini. III : 64, 90, 315.
Pagnoni, Francesco, editor i impressor. **1009.** — II : 462.
Pahissa, J., dibuixant. **1423, 1423** *a*. — II : 527. — III: 123.
Pahsch Basteln. — V. Basteln.
Pailly, gravador. III : 432.
País, El, Madrid. **1709, 1713, 1721, 1722, 1726, 1727, 1782-1786, 1801, 1809, 1827, 1829, 1851, 2022.**
Palacio, Eduardo de. **1213, 1430.**
Palacio, Manuel del. **1430.** — III : 104, 139, 210.
Palacio y Villegas, impressor. II : 291.
Palacio y Viteri, José. II : 205, 395, 400 401. — III : 536.
Palacios, José Félix, impressor. **651.**
Palacios Salazar, Catalina, muller de Cervantes. **700.** — II : 235, 298, 402, 403.
Palamós. II : 514, 530. — III: 377.
Palamós, comte de. — V. Fernández de Córdoba, Cardona y Aragón, Luis.
Palau y Marsá, Francisco. **1501.** — III : 158.
Palau Vera, Juan. **2147.**
Palencia. **1260, 1266, 1294, 1447, 1880.** — III : 45, 62, 128.
Palestina. **423.**
Palma, Ricardo. **1658, 1917, 2400.**
Palma de Cádiz, La. **1050.**
Palma de Mallorca. **989, 1291, 2002, 2186.** — III : 410.
Palmer, John, llibreter i editor. **178.**
Palmer, T. & G., llibreters i editors. **408.**
Palomero, Antón. **1830, 1831.** — III : 257, 264.
Palomino, J. F., gravador. **319, 344.** — I : 343.
Palomo, Francisco de Paula. II : 384.
Paludanus, L. I : 206, 282.
Paludesia. **312.**
Palladio. III : 457.
Pallaresa, El, Lleyda. **1706.**
Pallol, Benigno. **1373.** — III: 98, 115, 140, 182, 417.
Pallet, il·lustrador. **683.**
Pamparanuja, monsieur le Grand-Homme. **631.**
Pamplona. **17, 21, 34, 40, 55,**

2364. — I : xvi, 43, 57, 59, 60, 66, 81, 82, 97, 225, 237, 240, 274, 292. — II : 378. — III : 204.
Panamà. **2115.**
Panard. II : 297.
Panarra, Cirilo, protagonista de *D. Quixote de la Manchuela*. I : 287.
Panckoucke et Ce, impressors. II : 351.
Pandit Ratan Nath, traductor del *Quijote*. III : 544.
Pann. — V. Pannemacker.
Pannemaker o Pannemacker, gravador. **793, 941, 1037, 1116, 1265, 1367, 2008, 2236, 2294.**
Panquijote. **1923.**
Pansa, Teresa, personatge de la *Suite ... de l'incomparable D. Quichotte*. I : 195.
Pantoja, Juan, personatge de *El Fénix de los Ingenios*. II: 257.
Papis de Bobadilla. — V. Bobadilla, don Papis de.
Papuncio, personatge de *El Tío Gil Mamúco*. I : 368.
Paquin, Ch., gravador. **735, 820.**
Par i Tusquets, A., notari. I: viii.
Parada, fra Jerónimo de. I : 66.
Paravia & Comp., G. B., editors i impressors. **2035.** — III : 367.
Pardo Bazán, Emilia. III: 233, 234.
Pardo de Figueroa, Mariano (Dr. Thebussem). **854, 870, 875, 877, 886, 893, 895, 924, 1383, 1460, 1500.** — II : 129, 370-372, 379, 381, 383, 384, 391, 392, 400, 402-405, 407, 408, 410, 422, 424, 446, 448, 465, 471, 504, 521, 529. — III : 66, 74, 103, 139, 157, 178, 180, 255, 304, 360, 532.
Pardo Manuel de Villena, Alfonso, marquès de Rafal. **2024.**
Paré. III : 457.
Paredes, Alonso de. I : 8.
Paredes, Julián de, impressor. **91.** — I : 117. — III: 290.
Pareja. III : 238.
Pareja Serrada, Antonio. III : 231.
Paret, Luis, dibuixant. **378, 378 *a*, 378 *b*, 382, 382 *a*, 702, 2212.** — III : 444.
Parga Sanjurjo. III : 257.
París. **11, 15, 25, 42, 46, 49, 51, 52, 57, 60, 63, 64, 71, 74-76, 81, 100, 108, 110-112, 120, 134, 135, 144, 149, 151-155, 157, 161, 169, 173, 173 *a*, 175, 177, 185, 196, 201, 208, 209, 211, 235, 238, 239, 266, 273, 280, 285, 287, 291-293, 296-300, 303, 304, 329, 334, 338, 347, 350, 356, 364, 370, 373, 378 *b*, 383, 387, 388, 388 *a*, 393, 395, 401, 403, 410, 420, 421, 424, 428, 434, 438, 439, 445, 478, 479, 483, 484, 487, 490, 491, 493, 496-501, 505, 507-515, 517, 521, 526-529, 531, 545-548, 574, 576-577, 584, 585, 596-598, 607, 611, 618, 624, 630, 631, 646, 647, 656-659, 665-667, 672, 682-684, 689, 692, 696, 701, 704-706, 709, 710, 713, 716, 722, 735, 737, 739, 760, 761, 772, 781, 788, 793, 793[2], 796, 806, 820, 828, 834, 840, 841, 845, 860, 861, 873, 874, 892, 897, 900, 901, 926, 941, 963 1001, 1035, 1106, 1107, 1116-1119, 1130, 1140, 1149, 1171, 1178, 1201, 1214, 1215, 1218, 1222, 1244, 1261, 1265, 1267, 1268, 1268 *a*, 1283[2], 1297, 1298, 1310, 1317, 1318, 1332, 1334, 1335, 1351, 1354, 1363, 1364, 1367, 1368, 1377, 1388, 1389, 1407, 1418, 1437, 1456, 1522, 1525, 1526, 1533, 1552. 1572, 1740, 1781, 1882, 1883, 1926, 1952, 1956, 1967-1969, 1976, 1989, 1990, 1992, 2003, 2004, 2008, 2009, 2025-2029, 2032, 2033, 2039, 2057, 2062, 2116, 2213, 2221, 2223, 2224, 2229, 2230, 2235-2240, 2242, 2244, 2256, 2262, 2267, 2278, 2279, 2283, 2285, 2294, 2300, 2307, 2309, 2310, 2313, 2316, 2318, 2321, 2323, 2324, 2329, 2330-2333, 2335, 2383, 2412.** — I: xiii-xvi, xix, xxi, xxii, 8, 13, 21, 23-26, 28, 33, 34, 36, 41, 42, 44, 45, 47, 50, 52-55, 61, 65, 67, 69-73, 75-80, 82, 83, 87, 89-92, 95, 98, 100, 101, 104, 105, 108, 112-114, 117-120, 123, 125, 129, 131-137, 140, 142, 144-148, 150, 152-154, 156, 157, 161, 163, 164-167, 169-171, 173, 176, 177, 179, 180, 182, 184, 187-189, 191-193, 197, 198, 200, 201, 205-207, 210, 214, 215, 217, 221, 223-225, 228, 229, 231, 232, 239-242, 250, 253, 257, 258, 260-263, 266, 267, 273-275, 278, 287, 289, 291, 292, 294, 295, 298, 300-305, 309, 311-313, 316-318, 320, 324, 328, 337, 338, 340, 346, 347, 349, 350, 353, 354, 358, 359, 363, 365-367, 379, 380, 382, 390, 392, 393, 395, 397, 406, 407. — II : vi, 4, 9, 10, 13-15, 18, 20, 24, 26, 31, 34-36, 40, 43, 44, 47(52, 56, 57, 66, 71, 72, 76, 77, 79, 82-84, 88, 91-93, 99, 102, 106, 107, 110, 112, 113, 115-119, 121, 122, 125, 127, 128, 130, 132, 134, 135, 139, 140-147, 153, 154, 156, 161, 163, 165-171, 173, 175, 177-179, 181, 186-189, 199, 202-210, 212-214, 218-223, 225, 227, 228, 230-232, 239-241, 244-246, 248, 250, 253-257, 259, 263-265, 267-270, 272, 274, 283, 284, 294, 295, 299, 303-306, 322, 325, 333-336, 338, 344, 351-354, 356, 357, 359, 360, 365, 366, 368, 376-378, 385, 387, 388, 398, 399, 412, 415, 429, 430, 432, 434, 442, 456, 459-462, 482, 483, 486, 488, 506, 507, 511, 520, 523-527, 537, 538, 542-545. — III : 6, 22, 25, 37, 63, 64, 72, 86, 92, 94, 96, 104, 137, 165, 272, 286, 304, 337, 348, 355, 357, 364-366, 376, 378, 407, 431, 432, 448, 451, 453, 454, 456, 458-463, 477, 780, 484, 485, 492, 505, 506.

París, dibuixant. II : 460.
Paris-Quichotte, París. **1832.**
Parker, John W., llibreter i editor. **680.**
Parkes Bonnington, Richard, pintor. III : 524.
Parkinson, Richard. **387.**
Parma. **282.**
Parma, duquessa de. — V. María Amalia.
Parreño Ballesteros, Federico. II : 409.
Parry. — V. Black.
Parry, Judge, traductor del *Quijote*. **1472.**
Parte veintecinco ... de las comedias ... de ... Vega Carpio. **2336.**
Parthenon, El, Barcelona. **1186.**
Parthey, G., editor i llibreter. **740.**
Pasaje del Comercio, tipografía. **2046.**
Pasamonte, Ginés de, personatge del *Quijote*. III : 32, 129, 362.
Pascal, Blaise. III : 457.
Pascoli, Giovanni. III : 381.
Pascual, Angel, Impressor. **171.** — I : 190, 195.
Pascual, Antonio. **328.**
Pascual, vídua de Emilio, impressor. **1930.** — I : xxii.
Pascual, Vicens, arquitecte. III : 226.
Pascual i Cuellar, Eduard. II : 488, 489, 491. — III: 536.
Pascual y Genís, Cristóbal. II : 428.
Pasqual Moles, Pedro, gravador. **308, 769.**
Pasini, Luigi, impressor i editor. **1254.**
Paso y Delgado, N. de. II: 472.
Paso y Fernández Calvo. III : 238.
Pasquali, Giambatista. I : 267 268.
Pasquier. III : 237.
Passmore, Uduy. **477.**
Passos, José, dibuixant. **1529.**
Pastor, Enrique. **925.** — II: 418.
Pastor Aicart, J. B. II : 468.
Paterna de la Rivera. II : 372.
Paternolli de Laibach, Leop **522.**
Paterson, William, editor. **1151, 1151** *a*.
Patria, La, Madrid. II : 489.
Patria de Cervantes, La, Bilbao. **1477.**
Patuflech, dibuixant. **771.**
Patxot, Ferràn. **748.**—II : 281.
Patxot, Rafel. **1210.**
Paul & Co. — V. Kegan.
Paular de Segovia. I : 126.
Paulin, llibreter. **585, 624.**
Paulli, Hieronymus Christian, editor. **147.**
Paupie, Pierre, editor. **2348, 2350.** — III : 517.
Pausa, Perú. III : 360.
Pavía. **1072, 1077, 1078, 1121, 1122.**
Payne & Fors. **378** *b*.
Payne, H., llibreter i editor. **255.**
Payne, T. & T., llibreters. **313.**
Payot & Ce, F., llibreters i editors. **1473.** — III : 145.
Paz Bueso, Agustín de la. II: 472, 489, 520.
Paz de Borbón, infanta. **1858.** — III : 237, 269, 290.
Paz y Melia, Antonio. III: 539.
Pecirka, Josef, traductor del *Quijote*. **795.** — II : 352.
Pedestal de la Estatua, El, drama. **799.**
Pedraza, Gabriel, impressor. **1255.**
Pedrell, Felip, musicògraf. I : 371. — II : 530.
Pedro, maese, personatge del *Quijote*. — I : 119, 139, 239, 244, 329, 405.
Pedro de Urdimalas, comèdia. **231.**
Pedro de Urdemalas. — V. *Comedias y entremeses*.
Pedrola. **1712.** — II : 159, 338, 421. — III : 208, 228, 229, 244.
Pedrola, ducs de. **1101.**
Pedromingo, Vicente. III: 231.
Pedrosa, Francisco. II : 492.
Pego, Guillermo de. II : 410, 446, 465.
Peirce, Charles H., editor. **669.**
Pekin. **1228.** — III : 29.
Pelaugaud, J. B., impressor i llibreter. **788.**
Pelagaud fils et Roblot, H., llibreters i editors. **926.**
Pélagaud et Lesne, editor. **2371.**
Pelayo. — V. Infanzón de la Vega.
Pelcocq, J., dibuixant. **2285.**
Pelée, P., gravador. **500, 618.**
Peleguer, il·lustrador. **426.**
Pélicier, llibreter. **487.**
Pelisio, José, editor. **1864.** — III : 298.
Pelkok, Jules, dibuixant. III: 469.
Pellicer, Casiano. **380, 381, 481^{2}, 448.**
Pellicer, Josep Lluís, il·lustrador. **1184, 1231, 1530, 1530** *a*, **1530** *b*, **2323.** — 7, 21-23, 36, 39, 42, 55, 110. — III : 4, 8, 30, 171, 216, 220, 277.
Pellicer, Juan Antonio. **378, 378** *a*, **378** *b*, **382, 398, 399, 445, 542, 563, 582, 593, 663, 681, 688, 702, 731, 742, 792, 807, 844, 857, 858, 997, 1143, 1203, 1555, 2120, 2122, 2287.** — I : xxii, 163, 227, 326, 334, 386-389, 391, 395, 409. — II : 13, 29, 39, 59, 60, 65, 67, 77, 78, 83, 84, 102, 105, 107, 137, 138, 151, 153, 158, 167, 170, 211, 215, 223-225, 233, 251, 307, 341, 356, 365, 373, 421, 490, 535. — III : 17, 65, 68, 70, 78, 99, 116, 144, 145, 153, 163, 185, 186, 190, 255, 261, 353, 442.
Pellicer, fra L. I : 16, 56. — III : 550.
Pellicer Montseny, dibuixant. III : 220.
Pellisson. **82.**
Pen-Men-Maure. I : 110.
Penagos. **2182.**
Peninsular, El, Cádiz. II : 372.
Penitenciaría Nacional, impremta de la. **2072.**
Pensilvania. **305.** — I : 323.
Pentapolín, personatge del *Quijote*. I : 195.

PENTHIEVRE, duc de. 329, 334-336, 338, 350, 355.
PENZEL, J. i F., gravadors. 396, 440.
PEÑA, Juan José. III : 536.
PEÑADURA, Rodrigo de, protagonista de l'obra d'aquest nom. 494. — II : 88.
PEÑAFIEL. 23, 24, 24 *a*.
PEÑAFLOR, Pedro de. 606.
PEÑALBA ALONSO DE OJEDA, Matías. 1880.
PEÑARANDA, Carlos. II : 497. — III : 12.
PEÑUELAS, Juan de. I : 264, 277. — III : 436.
PEÓN, Augusto L. III : 299.
PEÓN Y CONTRERAS, J. III: 298, 299.
PERALES Y TORRES, Isidro. 188. — I : 39, 210.
PERALTA, Santiago, impressor i llibreter. 1294.
PERCHE, A., llibreter. 2009.
PERCI, doctor. I : 288.
PERDOUX, Joseph, gravador, 403. — II : 5.
PEREDA, José María de. 1211, 1946. — III : 539.
PEREIRA, José. II : 409, 446. — III : 181.
PERELLÓ, vídua J., impressor. 1869.
PERELLÓ Y VERGÉS, llibreters i editors. 2142.
PERÉS, Ramón D. 1412.
PÉREZ, gravador. 1048.
PÉREZ, A., dibuixant. 816.
PÉREZ, fra Andrés. I : 41. — III : 304.
PÉREZ Y C.ª, Ambrosio, impressors. 1922.
PÉREZ, Nicolás. 418. II : 16.
PÉREZ, Pero, personatge del *Quijote*. II : 136, 247, 329. — III : 152.
PÉREZ, Santiago, impressor. 639.
PÉREZ BALLESTEROS, José. 1686.
PÉREZ CARRASCO, Julián. 1659.
PÉREZ DE AYALA, R. 1758. — III : 264.
PÉREZ DE CASTRO, Jerónimo. I : 126.
PÉREZ DE GUZMÁN, Alonso. 1552.
PÉREZ DE GUZMÁN, Juan. III: 180, 255, 363.
PÉREZ DE GUZMÁN Y BOZA, Manuel, marquès de Jerez de los Caballeros. 1431. — I : 62. — III : 113, 126, 444, 530, 539.
PÉREZ DE GUZMÁN Y MANRIQUE, Alonso, duc de Medinasidonia. III : 103.
PÉREZ DE HITA, Ginés. II : 498.
PÉREZ DE MONTALBÁN, Juan. I : 254. — II : 291, 292. — III : 21, 446.
PÉREZ DE NECOCHEA, José Joaquín. 605. II : 185.
PÉREZ DEL BARRIO ANGULO, Gabriel. II : 68, 222, 236. — III : 36.
PÉREZ DEL CASTILLO, Josep. 1102.
PÉREZ ECHAVARRÍA, Francisco. II : 497, 518.
PÉREZ GALDÓS, Benito. 1946. — II : 422. — III : 257.
PÉREZ Y GONZÁLEZ, Felipe. 1430, 1660, 1748, 1833-1836. — II : 450. — III : 258, 259.
PÉREZ JUNQUERA, S., llibreter. 445.
PÉREZ LINARES, Tomás. 1740.
PÉREZ MÍNGUEZ, Fidel. 1808.
PÉREZ MÍNGUEZ, Mariano. II: 502, 503, 518.
PÉREZ NIEVA, Alfonso. III: 281.
PÉREZ PASTOR, Cristóbal. 1431. 2001. — I : XXII, 5, 7, 8. 14, 28, 46. — II : 67, 312, 374, 495. — III : 126, 176, 263, 267, 293, 397, 401, 403, 539.
PÉREZ PEDRERO, Eduardo. 2380. — III : 530.
PÉREZ PETIT, Víctor. 1867.
PÉREZ TORRES, Juan, tipògraf. 2054.
PERIAGO, Tomás. II : 491.
PERIANDRO, personatge del *Persiles*. I : 73.
Pericia geográfica de Miguel de Cervantes. 627.
PERINO, Edoardo, editor i impressor. 1272. — III : 51.
PERKINS Y MARVIN, llibreters. 582, 593.
PERLADO, PÁEZ Y C.ª, llibreters. 1766, 1945.
PEROJO, José del, editor. 2267. — II : 529.
Perot Roca Guinarda. 1988.
Perpinyà, Perpiñán. 455-457. — II : 51.
PERRET, Pedro. III : 539.
PERRICHON, Paul, gravador dibuixant. 2244, 2321.
PERRIN. — V. DURAND.
PERS Y RAMONA, Magí, traductor del *Quijote*. 2374. — II : 190.
PERSAN ET C.ᵉ, llibreters. II: 93.
Persia, Mameluco de. I : 220.
Persiles y Sigismunda.
A. Edicions. 36-42, 45, 47, 61, 167, 179, 190, 254, 270, 271, 316, 317, 391, 404, 417, 519, 566, 628, 661, 678, 747, 776, 816, 1183, 2082.
B. Traduccions : En alemany. 220, 325, 351, 429, 502, 503, 603, 616. — En anglès. 48, 210, 718. — En francès. 46, 63, 64, 201, 205, 484. — En italià. 65, 719.
C. Classificació per poblacions : Amsterdam. 205. — Anspach. 325. — Barcelona. 38, 190, 254, 270, 271, 566, 744. — Berlín. 429. — Brussel·les. 45. — Estutgart, 616. — Hiedelberg. 351. — Leipzig. 603, 502. — Lisboa. 41. — Londres. 48, 210, 718. — Ludwigsburg. 220. — Madrid, 36, 37, 47, 61, 167, 179, 316, 317, 391, 404, 417, 519, 678, 776, 816, 1183, 2082. — Nàpols. 719. — Pamploma. 40. — París. 42, 46, 63, 64, 201, 484, 628. — Quedlinburg. 502. — Valencia. 39. — Venecia. 65. — Zwickau. 503.
D. Traductors : A l'alemany: KELLER, A.; NOTTER, F.; SODEN, J. v.; THEREMIN, F. — A l'anglès : STANLEY, L. D. — Al francès : D'AUDIGUIER; RICHEBOURG; ROSSET, F. de. — A l'italià : ELLIO, F.; ZENON, E.

E. Obres inspirades. **2337**.
F. Comentaris crítics. **903**, **1349**, **1489**, **1842**, **2069**, **2081**, **2082**, **2090**, **2098**, **2155**.
G. Iconografía. **316**, **317**, **404**, **417**, **519**.
Poesíes de Cervantes. **510**, **661**, **678**, **776**, **777**, **782**, **816**, **876**, **1242**, **1249**, **1346**, **1584**, **1586**, **1669**, **1810**, **1843**, **2082**, **2088**, **2403**. — II : 68, 101, 109, 118, 222, 236, 310, 315, 321, 349, 384, 449, 451. — III: 35, 36, 205, 387.
PERTIERRA, BARTOLÍ Y UREÑA, tipògrafs. **1488**.
Pest. — V. Buda-Pest.
Petit Journal, Le, París. **1882**.
Petersburg, Virginia. **408**.
Petersburg, Petrograd. **671**, **821**, **833**, **846**, **944**, **1180**, **1361**, **2009**. — II : 49.
Petits fils de D. Quichotte, Les. **840**.
PETRARCA, Francesco. **119**. — I : 141. — III : 457, 533.
PETRICK, Fr. **2041**.
Petrograd. — V. Petersburg.
PETRONILA, personatge de *Las bodas de Camacho el rico*. I : 355.
PETTER. **2241**, **2249**, **2251**. — III : 464.
PETTER AND GALPIN, impressors. II : 265.
PEYNERE, personatge de *Dias, espagnol, et de Quixaire*. I : 77.
Peyrebrune. III : 328.
PEYRÓ DAUDER, Jaime. II: 428.
PFAEHLER, Friedrich Ludowig, editor. **351**.
PFÄHLERN, Susanna Margaretha. I : 367.
PFITZER, gravador. **427**, **493**, **597**. — II : 88, 90.
PFOTENHAUERN, Christian Heinrich, editor. **220**.
Pharsamond. **204**.
PHARSAMOND, personatge de la novel·la d'aquest nom. I: 226.
Philadelphia. — V. Filadelfia.
PHILIDOR, M. A. D., músic. I : 279, 280.
PHILIPS, J. **116**. — I : 139, 151, 153.
PHOEDRO. **2353**.
PHOENIX, Joseph. **2381**.
PI Y MARGALL, Francisco. III: 471.
PI Y MOLIST, Emilio. **1303**, **1304**. — II : 360. — III: 66, 73, 208, 217, 225, 291, 292.
PIACENZA, duquessa de. — V. MARÍA AMALIA.
PIAGET, A., llibreter. **741**, **1168**, **1202**, **1209**.
PICARD ET FILS, Alphonse, llibreters i editors. **1526**. — I : 42.
PICAROL. — V. COSTA.
PICART, B., dibuixant i gravador. **221**, **222**, **222** *a*, **285**, **288**, **375**, **2408**. — I : 243-245, 290, 305. — II : 283.
PICART I KAAN, editors. III: 480.
PICATOSTE, Felipe. **1256**.
PICHL, Andreas, llibreter. **2009**.
PICHLA, J. B., traductor del *Quijote*. **822**. — II : 352.
PICKERING, Basil Montagu, editor. **907**, **1068**.
PICKERING AND CHATTO, llibreters i editors. **2398**, **1398** *a*.
PICKHART. — V. PIKART, A.
PICO, Paco. — V. PACO.
PICÓN, Jacinto Octavio. **1430**. — III : 257, 275, 288.
PIDAL, marquès de. III : 255.
PIDAL Y MON, Alexandre. **1754**, **1803**, **2048**. — III : 146, 147, 153, 255, 269, 278, 359, 372, 426.
PIERNAS Y HURTADO, José M. **986**. — II : 405.
PIERSON, relligador. **21**, **39**, **96**, **158**, **201**, **236**, **729**, **772**, **795**, **1037**, **1118**, **2265**.
PIFERRER, Pablo. **749**. — II: 281, 282. — III : 217, 383.
PIGET, llibreter i editor. I : 229, 230.
PIKHART, A., traductor del *Quijote* i *Novelas ejemplares*, **1438**, **1506**. — III : 426.
PILIDON, E., dibuixant i gravador. **1037**, **1152**.
PILIDON, F., gravador. **2062**.
PILLE, Henry, il·lustrador. **1368**, **2011**, **2324**.
PILLET, ainé, impressor. **529**.
PILLET FILS AINÉ, impressors. **692**, **696**. — II : 306.
PILLEYON, gravador. **881**.
PIMENTEL, Alonso de, personatge de *La venta de D. Quijote* i *Primero el amor y luego el Quijote*. III : 183, 40.
PIMENTEL, Juan Antonio, llibreter. **181**. — I : 203.
PIMENTEL, María Josefa Alfonso, duquessa de Béjar. II : 6.
PIN Y SOLER, Josep. **1342**, **1511**. — III : 162.
PINA GUASQUET, S. II : 497.
PINARD, Juan, impressor. **412**.
PINEDA, fra Joàn de. II : 383. III : 266.
PINEDA, Pedro. **214**, **225**, **278**, **279**. — I : 220, 225.
PINEDO. **406**.
PINELO, León de. II : 286.
PINELLI, Bartolomeo, dibuixant i gravador. **575**. — II: 162, 395.
PINHEIRO CHAGAS, M. **1038**. — II : 483, 484. — III : 80.
PINHEIRO DA VEIGA, Tome. III : 54.
PINÓS, Eulogi. II : 361.
PINTO. I : 58.
PINTO, Manuel Ignacio de, impressor. **226**.
PINTO DE LA, Valerio. **32**.
PIÑOL. — V. MILLÁ I PIÑOL.
PIÑUELA, hijos de doña Catalina. **519**. — II : 119.
PIPOTA, personatge del *Rinconete*. I : 88.
PIQUER, gravador. **744**. — II: 279.
PIQUER, escultor. III : 524.
PIQUILLA, personatge de *Don Quichotte*, d'en Sardou. II: 342.
PIRES DA VEYGA, RUX. I : 9, 11.
PISAN, H., gravador. **781**, **808**, **860**, **908**, **1000**, **1038**, **1179**, **1222**, **1269**, **1424**, **1471**, **1539**, **1577**, **1976**, **2241**, **2249**, **2289**. — III : 461.
PISON Y VARGAS, Juan. **2354**.
PITARRA. — V. SOLER, Frederic.

PITTIS, W. I : 171.
PITZER, J. B. **496.**
PIUS III : 281.
PIUS IX. II : 443.
PIZCUETA, Félix. II : 422, 428, 490.
PLA, Cecilio, pintor. **1430.**
PLA, vídua de, casa editorial. III : 436.
PLÁCIDO. II : 472.
PLANA Y C.ª, tipògrafs. **2391.**
PLANAS, Eusebio, dibuixant. **743, 780, 1048, 1145.**
PLANES, T., dibuixant i gravador. **328.** — I : 349.
PLASSAN, impressor. II : 90, 93.
PLAZA. — V. MOYA.
PLAZA, J. de la. II : 407.
PLON FRÈRES, impressors. II: 253.
Pluma y Lápiz, Barcelona. III : 483.
PLUS ULTRA, llibrería i impremta. **731, 742, 744, 771, 857.**
PLUTÓ, déu mitològic. I : 143.
Poble Català, El, Barcelona. **1595.**
POBLET, Joàn. III : 211.
Pobre D. Quijote, El. **1617.**
Pobreza del Quijote, La. **1812.**
Poesie Drammatiche di Apostolo Zeno. **2357.**
Poesíes atribuïdes a Cervantes. II : 101, 109, 118, 222, 236, 310, 315, 316, 349. — III: 35, 36, 205, 281, 406, 488.
POGNA. **1430.**
POINSINET, comediògraf. I : 279, 304.
POIRÉ, Emmanuel (Caran d'Ache). **1414.**
POIRSON, V. A., gravador. **2285.**
POLERÓ, Vicente. **1756.**
POLICARPO CHINCHILLA. — V. CENTENO, fra P.
POLINOUS. — V. PALLOL, Benigno.
POLITTI, Enrico, llibreter. **882.**
POLO, Gaspar Gil. — V. GIL POLO, Gaspar.
POLO Y MEDINA, Salvador Jacinto. II : 466.
POLO Y MONGE, HERMANOS, impressors. **524, 525, 534, 544, 592.** — II : 269, 304.
POLONIA, príncep reial de. — V. SAJONIA, duc de.
POLLARD, Alfred W. III : 331.
POLLET, A., gravador. **689, 703, 2262.**
POMBO, Rafael. III : 230.
POMÉS SOLER, Ramón. **2342.** — III : 162.
PONCE DE LEÓN, fra Pedro. III : 291.
PONCE DE QUIÑONES, Andrés. I : 385.
PONGILIONI, Arístides. II : 472.
PONS. III : 539.
PONS, Rosendo. III : 220.
PONS I MASSAVEU, J. III : 449.
PONS SAMPER, José. **1393, 1986.**
PONS Y C.ª, A., llibreters i impressors. **654.** — II : 217.
PONZ, A. **1291.**
POPE, doctor, traductor de *Novelas ejemplares.* **119, 246.** — I : 141, 235, 268, 269.
POPPENBERG, Félix. III : 333.
PORRAS DE LA CÁMARA. II : 44, 62. — III : 149, 203, 317, 388, 540.
PORREÑO. III : 119.
PORRES, Gaspar de, comediògraf. I : 46.
PORRET, Henri D., gravador. **594, 599, 617, 622, 626, 633, 658, 692, 703, 1067, 1299, 2248.**
PORRUA, J. III : 298.
PORTELA, Juan de V. II : 404, 409, 490.
PORTER & COATES, editors. **1036.**
PORTES, Balbí. **918.**
Porto. — V. Oporto.
Portrait de Michel de Cervantes, Le. **410.**
Portugal. **5, 9.** — I : 10, 13, 14, 16, 21, 25, 56, 57, 336.
PORTUGAL, Pedro de. III : 539.
Porvenir, El, Palencia. III : 62, 532.
PORVENIR, LO, impremta. **948.**
Porvenir Filipino, El, Manila. **990.**
POSADA, Adolfo. **1837.** — III: 274.
POSPÍSILA, Jarosl, editor. **795.**
Postrera salida de D. Quijote, La. **1997.**
Potro de Córdoba, El. **785.**
POTTER, John. **2353.**
POUCHET. **1456.**
POUGET, dibuixant i gravador. **2224.** — II : 254.
POULET-MALASSIS ET DE BROISE. **739.** — II : 275.
POUMIER, doctor. I : 285.
POURVOYEUR, Jean F., gravador. **493, 496, 528, 597.** — II : 88, 90.
POUSSIN. III : 457.
POYATOS, Francisco de. III: 174.
POZA, marquès de. — V. FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA, CARDONA Y ARAGÓN, Luis.
Prag, Praga, Praha. **384, 795, 822, 897, 1438, 1506.** — II: 335. — III : 130.
PRAT DE LA RIBA, Enric. I : VII.
PRATO, Francesco, editor. **2357.**
PRAULT, Pierre, llibreter. **173, 177.** — I : 193, 195, 198, 199.
Praze. — V. Praga.
Preciosa das Zigeunermädchen. **2263.**
PRESAS, Manuel F. II : 438.
PRESCOTT, William H. **2377.**
PREVOST, gravador. **484, 490, 491, 2248.** — II : 78, 82.
PREVOT ET DROUARD, impressors. III : 450.
PRIETO, Casimir. III : 231.
PRIETO Y AGUADO, Felipe. III : 44.
Primero el amor y luego el Quijote. **2114.**
Primores del D. Quijote. **1303, 1304.**
Principado, El, Barcelona. III: 27, 120.
PRÍNCIPE, Miguel Agustín. II: 225, 238, 243. — III : 41.
Prison Books and their authors. **2381.**
PRIVAT, Édouard, llibreter i editor. **1387, 1935, 2299.**
PRO, Joaquín, gravador. **327, 331, 331 *a*, 636, 640, 643.** — I : 349, 352.
Pro Patria, Madrid. **1406, 2400.**
Proceso de Valladolid, El. **1325.**
Procurador Español, El, Madrid. **1768.**
PROGRESO, EL, tipografía. **1891.**

PROGRESO EDITORIAL, EL, tipografía. III : 96.
Prólogo y un proceso, Un. **995.**
Prontuario para los lectores de D. Quijote de la Mancha. **1684.**
PROPAGANDA CATÓLICA, LA, llibrería. **998.**
PROUDHON, Pierre Joseph. II: 235.
Provincias, Las, Valencia. III: 352.
Pruebas de la restauración de la 1.ª edición del Quijote. **1260.**
Psicología del poema El Ingenioso Hidalgo D. Quijote de la Mancha. **2054.**
PTODDART, J. H. **2379.**
Publicidad, La, Barcelona. **1166, 1508, 1598, 1604, 1627, 1644, 1654.** — II : 283.
PUBLICIDAD, LA, impremta. **678.**
PUEBLA, Félix. II : 488.
PUEBLA DE ALCOZER, vescomte de la. — V. LÓPEZ DE ZÚÑIGA I SOTOMAYOR, Alonso Diego.
Pueblo, El, Cádiz. **1451, 1452, 1463-1465.** — III : 135.
Pueblo Manchego, El, Ciudad Real. **2150.**
Pueblo Vasco, El, Bilbao. **1890, 2070.**
PUECH, F. **1029.** — II : 477.
Puerto, El, Sant Feliu de Guíxols. **2301.**
Puerto Lapiche. I: 369.—II: 77.
Puerto Real. **1072.**
Puerto Rico. **1193.** — III : 11.
PUEYO, Juan, impressor. III: 390, 494.
PUIG, Eudaldo, llibreter. **807, 816.** — II : 434.
PUIG ALSINA, José. **530.**
PUIGBLANCH, Antonio. **2219.** — II : 300. — III : 98, 140, 448.
PUIGGARÍ, Ramón, dibuixant. **1033, 1144, 1175, 1199, 1217, 1386.**
PUIGRUBÍ Y ARÍS, impressor. **965, 966, 995.**
PUIGVENTÓS, Jaume, impressor. **1350, 1396.**
PUJAL, Ramón, llibreter. **858.**
PUNT, Johannes, gravador. **243.**
PUÑONROSTRO, comte de. III: 165.
PUTMAN, J. J. **917, 956, 957.** — I : 36. — II : 416, 436.
PUYMAIGRE, comte de. **874, 963.**
PUYOL Y ALONSO, Julio. **1777, 2172, 2173.** III : 239, 270, 319, 359, 363, 421.
PUYZIEULX, marquès de. I: 171.
PYE, dibuixant. **476.**
PYNE & FOSSE. **378** *b.*

QUARITCH, Bernard, llibreter. **1333.** — I : XIII, 26, 47. — II : 396. — III : 107.
QUASIMODO, personatge de *Notre Dame de Paris,* de Víctor Hugo. II : 472.
¡Qué Quijote! **1255.**
Quedlinburg. **502.**
QUEMADA RODRÍGUEZ, Nicasia. II : 533.
QUERARD. I : XXII, 285.
Querella que D. Quijote de la Mancha da en el tribunal de la muerte contra D. Francisco de Quevedo. **2194.**
QUEROL, Aurelio. II : 428.
Quesada, Venta de. I : 372.
QUESNEL, D. M., gravador. II: 460.
QUEVEDO Y VILLEGAS, Francisco de. **602, 701, 713, 1090, 1231, 2194.** — II : 124, 182, 326, 516.—III : 413, 433, 525.
QUEVERDO, F. M., dibuixant i gravador. **383, 403.** — II : 5.
QUINCHON, gravador. **670.** — II : 231.
Quien fué el Licenciado Alonso Fernández de Avellaneda. **2158.**
QUIJADA, nom de *Don Quijote.* I : 143. — II : 439.
QUIJADA Y SALAZAR, Alonso, veí d'Esquivias. III : 85, 202, 293.
QUIJANO, Alonso, nom de *Don Quijote.* **1719.** — III : 212.
QUIJANO, Ana. III : 75.
Quijote apócrifo, El. **1618.**
Quijote como obra literaria, El. **1905.**
Quijote de Avellaneda y sus críticas, El. **1277.**
Quijote de la boardilla, El. **1419.**
Quijote de la Revolución, El. **631.**
Quijote de los Siglos, El. **1057.**
Quijote del siglo XVIII, El. **589.**
Quijote en láminas, El. **1937.**
«Quijote» y Don Quijote en América, El. **2018.** — III : 360.
Quijote y el quijotismo, El. **1888.**
Quijote y la clasificación de las obras literarias, El. **1236.** — III : 32.
Quijote y La Estafeta de Urganda, El. **775, 2382.**
Quijote y su época, El. **2170.** — II : 161.
QUIJOTES, LOS, tipografía. **2119.**
Quijotes, Los, Madrid. III : 403.
Quijotes de la Mancha en el siglo XIX, Los. **2030.**
QUILLAU, impressor. I : 207. 229.
QUINCOCES, Di-Mas de, personatge de les *Aventuras del Rústico Di-Mas de Quincoces.* **651.**
QUINET, Toussaint, editor. **2334.**
QUINTANA, Albert. II : 442.
QUINTANA, Francisco de. **2337.**
QUINTANA, Manuel José. **1946.** — I : 36, 62, 385. — II : 24, 31, 41, 45, 112, 223, 225, 343, 543.— III : 68, 255, 452.
QUINTO, Javier de. **2366.**
QUIÑONES DE BENAVENTE. Luis, comediògraf. III : 40.
QUIROGA, llibreter. III : 443.
QUIROGA, Juan de. II : 404.
QUIRZE D'OLIVA. — V. BARRERA, Jaume.
QUITERIA, personatge del *Quijote.* I : 143, 194, 355.—II : 2.
QUIXADA. — V. QUIJADA.
Quixott von Quixada. **123.**
QUIXAIRE, princesa de les Moluques, personatge de l'*Histoire de Ruis Dias.* **51, 60, 71, 76, 100, 2330.** — I : 77.

R. — V. REVILLA, M. de la.
R. D. III : 416.

R. L. — V. Lestrange.
R. y Rodríguez, José. — V. Rodríguez y Rodríguez.
Rachel, personatge del *Calendrier de Philadelphie*. I : 323.
Racine, Jean, comediògraf. **2326.**
Rackham, Arthur, il·lustrador. III : 240.
Raçon et Comp., Simon, impressors. III : 453, 458, 462.
Rada y Aguirre, José. II: 464.
Rada y Delgado, Juan de Dios de la. **1135.** — II : 329, 382.
Radamanto, personatge mitològic. I : 143.
Raddelyfe, gravador. **2365.**
Radical, El, impremta d', Valencia. **1902.**
Rafal, marquès de. — V. Pardo Manuel de Villena, Alfonso.
Ráfols, L., dibuixant. **1532.**
Rahola, Federico. **1663.** — III : 31.
Raiis, Enrico. I : 87, 95. — II : 462.
Raimbach, A., gravador. **392, 466.** — II : 29.
Raimondi, Aristide. **2098.** — III : 395.
Raimondi, Marc Antoni. III: 457.
Rainsford, Savaje Charles. **247.**
Rajna, Pio. III : 539.
Raleigh. **2234.** — III : 457, 531.
Ramalho Ostigao, Vasco. III: 305, 549.
Rambert, gravador. **703.**
Rambles in the Footsteps of Don Quixote. **606.**
Ramírez, A. **1389.**
Ramírez, Andrés, impressor. **257.**
Ramírez, Juan C. III : 230.
Ramírez, María. II : 374.
Ramírez, Narciso, impressor. II : 277, 279, 305, 323, 347.
Ramírez y C.ª, Narciso, impressors. **897.** — II : 354.— III : 461.
Ramírez Blanco, Alejandro (Ramón Alexo de Zidra). II: 499.
Ramírez de Haro, Diego. **2337.**
Ramírez y de las Casas-Deza, L. M. **785.**
Ramírez de la Piscina, J. II : 494.
Ramírez de Villaurrutia, Alejandro. **1019.** — II : 403, 405. — III : 535.
Ramiz Galvao, Benjamín. III: 305, 549.
Ramón Alexo de Zidra. — V. Ramírez Blanco, Alejandro.
Ramón y Cajal, Santiago. III : 257, 292, 383.
Ramos y C.ª, impressors. **520.** — II : 304.
Ramos Carrión, Miguel, comediògraf. **1430.**
Ramos-Coelho. III : 335.
Ramus, Ed., gravador. **735, 820.**
Rances y Villanueva, M. II: 418.
Rand and Co., Geo C., impressors. II : 229.
Random, Roderick. **369.**
Rangel. I : 66, 69.
Ranucci, tipògraf. II : 245.
Ranz, llibreter. **363.**
Raphael Sanzio. III : 457.
Rapin, Conrad & Co., llibreters. **408.**
Ras, A. **1665.**
Ras, M. **2064.**
Rasco, E., impressor. **1296.**
Rasibert, gravador. **703.**
Raspail, François V. II : 235.
Ratés, Jaime, tipògraf. **1806, 2024.**
Ratisbona. — V. Regensburg.
Ratibor. **789.**
Ravenet, S., gravador. **244.** — I : 306. — III 432.
Rawdon Brown, H. **994.** — II : 40, 420, 454.
Ray. III : 457.
Raye. **221.**
Razón y Fe, Madrid. **1711.** — III : 320.
Real de Lara, S. III : 534.
Realschulbuchhandlung. **429, 441.**
Rebolledo, M. II : 467.
Récamier, III : 533.
Recio de Agüero, Dr. Pedro, personatge del *Quijote*. I: 239, 279, 329. — II : 5, 40, 43, 82. — III : 291.
Recio Gil, pintor. III : 289.
Reclam jun. Philipp. **1071, 2266, 2269.** — III : 466.
Recuerdo del Centenario del Quijote. **1841.**
Recuerdos autobiográficos de Cervantes en «La Española Inglesa». **2078.**
Recuerdos de Toledo sacados de las obras de Miguel de Cervantes. **877.**
Recuerdos de un Centenario. **1904.**
Redondo, F. III : 426.
Redondo Carranceja, Arturo de. II : 503.
Redondo y Menduiña, J. III: 281.
Reencarnación de D. Quijote. **2094.**
Rees & Co. — V. Longman.
Reflexiones sobre la Lección Crítica que ha publicado D. Vicente García de la Huerta. **2355.**
Refranes. — V. *Entremés de Refranes*.
Refranero General Español, El. **1058.**
Refranes del Quijote, Los. **973.**
Regenberg. — V. Bretschneider.
Regensburg. **849, 2396.**
Regueira Montero, J. M. III : 233.
Reig. — V. Muñoz.
Reilly, llibreter i editor. **482.**
Reimer, G., editor. **537.** — II: 134.
Reina, Manuel. **1430, 1550.**
Reinaldos, personatge cavalleresc. I : 104.
Reinhardtoettner, Carl von, traductor de *Novelas ejemplares*. **2269.**
Reinosa, marquesos de. **1366.**
Reinoso, Emilio B. II : 403.
Reinoso, Manuel M. de. II: 408.
Rejón García, Manuel. III: 298, 299.

Relación de lo sucedido en la ciudad de Valladolid. II: 309, 312, 326.
Relación de los primeros festejos religiosos y literarios que se hicieron en la ciudad de New York el 23 de abril de 1875. **1021.**
Relación obsequiosa de los seis primeros días en que logró la monarquía... **253.**
Rembrandt, Harmenesz, pintor. III : 457.
Rementería y Fica, Mariano de. **570.** — II : 189. — III: 318.
Rémond, traductor del *Quijote.* **2237.**
Remondini, impressor. **234.**
Remquet, W., impressor. III: 458.
Renaixensa, La, Barcelona. **920, 972, 978, 980, 1342.** — II : 445, 472.
Renau, Ernest. III : 327.
Renault, B., editor. II : 219.
Renault y Ce, llibreters i editors. **657.**
Renaxensa, La. — V. *Renaixensa, La.*
René, Mons. Gabriel. **378** *b.*
Renholm, G., traductor de *Novelas ejemplares.* **1044.**
Renier, Rodolfo. **1126, 2056.** — II : 528. — III : 375.
Rennes. III : 137.
Rennoldson, gravador. **2200.** — III : 437.
Renouard, Ant. Aug., editor. **478, 479.** — I : 78. — II: 227.
Renouard, Paúl, impressor. II : 71.
Reparaz, Antonio, músic. **746.**
República de las Letras, La. Madrid. **1725, 1788, 1826.**
République Française, La, París. III : 363, 364.
Repullés, impressor. **431, 2358.** — II : 251.
Requesens, fra Onofre de. I : 68.
Retablo de las maravillas, El. — V. *Comedias y entremeses.*
Restauración del Quijote, La. **1260, 1447.**
Restori, A. III : 256, 540.
Resurrección de D. Quijote, La. **1646.**
Retaux, A., impressor. III: 78.
Retrato de Cervantes, El. **2019, 2048, 2171.**
Retrato de las fiestas de la Beatificación de la Bienaventurada Virgen y Madre Sta. Teresa de Jesús. **2331.**
Reus. **1885.**
Reus, Antonio, tipògraf. **1590.**
Rèus, Bartoméu, impressor. **1578.**
Revilla, M. de la. II : 473. — III : 9, 276.
Revista Agustiniana, Madrid. **1241.**
Revista Atlántida, Buenos Aires. **2071.**
Revista Balear, Palma de Mallorca. **989.**
Revista Contemporánea, Madrid. **1091, 1096.** — III : 139.
Revista Crítica de Historia y Literatura Españolas, Portuguesas e Hispano-Americanas, Oviedo. **1455.**
Revista Crítica Hispano-Americana, Madrid. **2184.** — III: 421.
Revista Cubana, Habana. **1307**[2].
Revista de Aragón, Saragossa. **1910.**
Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos, Madrid. **934, 987, 1258, 1752, 1842, 2017, 2019, 2089.** — II : 416. — III : 168, 258, 260, 360, 392.
Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos, Tipografía de la. **1743, 1754, 1757, 1767, 1943, 1946, 2019, 2045, 2088, 2089, 2105, 2106, 2113, 2157, 2167, 2168, 2171, 2174, 2178.**
Revista de España, Madrid. **1279.** — II : 378, 379.
Revista de Filología Española, Madrid. **2179.**—III : 63, 423.
Revista de las Provincias, Madrid. **1103.**
Revista de Literatura, Ciencias y Artes, Girona. **1084.**
Revista de Medicina y Cirugía Prácticas, Madrid. III : 252.
Revista de Mérida, La, Yucatán. III : 185.
Revista de Tribunales, tipografía de la, Sevilla. **1894.**
Revista de Valencia. **1197, 1216, 1239, 1240, 1262, 1263.** — III : 63.
Revista Española, Madrid. II: 395.
Revista Europea, Madrid. **677, 1059, 1192.**
Revista Gaditana, Cádiz. III: 532.
Revista General de Marina Madrid. III : 292.
Revista General de Marina, Imprenta de la. **1845.**
Revista Iberia, Santiago de Chile. III : 428.
Revista Médica, Imprenta de la. **766, 1014.**
Revista Médico-Hidrológica Española y Boletín de Higiene y Salubridad, Madrid. **1843, 1843** *a.*
Revista Penitenciaria, Madrid. **1734.**
Revista Popular, Barcelona. **951, 1670.**
Revolución española, La. **1519.**
Revue de Deux Mondes, París. **2383.**
Revue Hispanique, Nova York-París. **1926, 1967, 2004, 2025-2027.** — I : xiii, xiv, xvi. — II : 353, 367. — III : 22, 94, 107, 112, 114, 117, 120, 130, 150, 152, 154, 164, 167, 168, 270, 321, 512.
Revue Politique et Littéraire, La, París. **1140.** — II : 525.
Revueltas y Montil, Francisco. II : 435.
Rexon y Lucas, Diego Ventura. **318.**
Rey Micomicó, Lo. **613.**
Reynolds, B., llibreter. **465.**
Reynosa, Pedro de. I : 37.
Rhein und Ruhrzeitung. **2434.**
Rialp, Miguel de. II : 277.
Ribalta, Aurelio. III: 233, 235.
Ribalta, J., pintor. **1900.**
Ribas, Salvador, editor. **1144, 1175, 1199, 1217.**
Ribelles, Josef. — V. Rivelles, Josef.

RIBERA. II : 141.
RIBERA, C. L., dibuixant. **743, 780, 1145.**
RIBERA, Julián. III : 540.
RIBERO Y LARREA, Alonso Bernardo, cura de Ontavilla. **363.**
RIBEYRO, Bernardim. III : 525.
RIBO, S., dibuixant. **649.**
RIBOU, Pierre, llibreter i impressor. **151, 157.** — I : 171, 173, 175.
RICAREDO, personatge de *La Española Inglesa*. II : 526.
RICCIARDI, Riccardo, editor. **2081.**
RICHARD, personatge del *Calendrier de Philadelphie*. **305.** — I : 323.
RICHARD, I : 192, 193, 198.
RICHARDSON, J., llibreter i editor. **443, 465, 2361.**
RICHARDSON, W., llibreter i editor. **362.**
RICHARDSON & URQUHART, llibreters i editors. **322.**
RICHEBOURG. **201, 205.** I : 223, 226, 231. — II : 20.
RICHELIEU (Armand J. du Plessis), duc de. III : 457.
RICHEPIN, Jean, comediògraf. **1883.** — III : 214, 346.
RICHER, Estevan, editor. **42.**
RICHER, Jean, llibreter i editor. **46, 51, 2330.** — I : 76, 77, 86, 179, 180. — III : 506, 507.
RICHET, Ch. III : 376.
RICHTER, J. P. F. I : 353.
RICKER, K. C., llibreter. **2009.**
RICO DE MIRANDA, Roque, impressor. **106.**
RICO, Vda. de, llibrería. **1717, 1729, 2158.** — I : XV.
RICO AMAT, Joàn. II : 380.
RIDER, J. and W., impressors. II : 389.
RIEDREER, María Sidonia, comtessa de Barajas. **86.**
RIEGER, llibreter. **880.**
RIEMANN. III : 447, 500.
RIERA, Heredero de Pablo, editor, impressor i llibreter. **808, 897, 1000, 1174.** — II: 343. — III : 3, 461.
RIETZ, Julius. **2326.**
RIGNOUX, impressor. **510.** — II : 102, 179.
RIGOLLET, impressor i llibreter. **199.**
RIGUERA MONTERO J. M. **1689.** — III : 241.
RILEY, dibuixant. **371.**
Rinconete, Saragossa. **2384.**
Rinconete y Cortadillo. — V. *Novelas Ejemplares*.
Rinconete y Cortadillo, comedia. **1405.**
Río, Joaquín del, impressor. **651.**
RÍO Y CORDIDO, Benito del. I : 161, 178, 190, 196.
Río de Janeiro. **945, 1886, 2427.** — II : 292.
RIOJA, Pascual J. III : 308.
Río Turbio. I : 342.
RIOL, Santiago Augustin. I: 178.
RÍOS, Dionisio de los, impressor. **1373.**
RÍOS, R. de los, dibuixant i gravador. **1177, 1202, 1268, 1268 *a*.** — III : 5, 16, 49.
RÍOS, Roderic Amador de los. III : 206.
RÍOS, Vicente de los. **568, 769.** — I : 36, 39, 325, 326, 342, 385, 387, 388, 404. — II : 8, 11, 16, 19, 38, 57, 60, 65, 67, 90, 98, 102, 132, 137, 141, 154, 157, 223, 233, 302, 356, 513. — III : 17, 68, 163, 255, 261.
RIPA DE MEANA, A. II : 321.
RIQUELME, Joaquín. II : 400.
RIQUER, Alexandre de, dibuixant. III : 124.
Risa, La, Barcelona. **919.**
RIUS, José, impressor **938, 939.**
RIUS, Leopoldo. **25, 27, 340, 349, 461, 510, 582, 593, 647, 760, 851, 854, 870, 878, 898, 917, 921, 941, 999, 1002, 1003, 1033, 1036, 1039, 1048, 1083, 1296, 1337, 1343, 1401, 1926, 2255.** — I : X, XIII-XIX, XXI, 3, 7, 8, 17, 19, 23, 30, 32-35, 39, 40, 45, 48, 50, 51, 53-57, 61, 62, 66-69, 72, 75, 78-83, 88, 92, 93, 95, 99, 100, 103, 108, 110, 113, 115, 119-121, 123-125, 127, 130, 132, 134, 139, 141, 144, 149, 152-157, 161-164, 169, 171, 172, 178-182, 185, 189-191, 198, 201-207, 213, 216, 223, 226-229, 231, 233, 236, 237, 240, 242, 245, 247, 253, 258, 266, 267, 269, 271, 283, 289, 291, 297-299, 305, 307, 309, 315, 317, 318, 320, 324, 327, 334, 340, 342, 344-347, 351, 355, 360, 362, 364, 366, 368, 369, 371-377, 380, 383, 385, 392, 396, 400-403, 408. — II : VII, 2-5, 7-9, 11, 12, 14, 15, 19, 22-25, 27, 28, 31, 32, 36, 39, 40, 41, 45, 47, 49-51, 54, 56, 58, 70, 73, 74, 84, 86, 88, 91, 100, 106, 107, 114, 118, 121, 125, 126, 129, 130, 133, 134, 136, 138, 143-145, 148, 154, 159, 162, 173, 174, 185, 186, 190, 191, 198, 205-207, 212, 214, 216, 217, 219, 221, 225-227, 231, 241, 242, 248, 249, 252, 253, 256, 259, 262-265, 269-272, 275, 278, 283, 284, 287-292, 294-297, 299, 301, 303, 304, 313, 321, 329, 331, 341, 344, 349, 352, 354, 357, 363, 366, 371, 373, 374, 380, 381, 385, 395, 396, 399-401, 403, 405, 406, 440, 441, 446, 472, 473, 479, 486, 488, 493, 495, 505, 518, 519, 523, 537, 538, 541, 546, 548. — III : 4, 17, 20, 22, 25, 26, 32, 40, 49, 54, 55, 57, 58, 64, 69, 70, 72, 92, 110, 112, 113, 127, 165, 167, 179, 185, 216, 271, 274, 320, 321, 336, 360, 382, 410, 423, 432, 433, 435-437, 440, 441, 443-446, 449-458, 460-467, 469-471, 474, 476, 477, 480, 489, 497, 506, 509, 511, 519, 521, 527, 536.
RIVA, Giannantonio. I : 303.
RIVADENEIRA, Pedro de. I: 320, 321.
RIVADENEYRA, Manuel, impressor i llibreter. **678, 738, 747, 756, 773, 776, 777, 777 *a*, 783, 791, 798, 801, 802, 811, 823, 889, 891, 904, 905, 958, 961, 982, 1016, 1055, 1090, 1210.** — I : XVII, XXII, 36.

— II : 309, 310, 328, 434, 498, 531. — III : 17.
RIVADENEYRA Y C.ª, M. impressors i llibreters. **661.**
RIVADENEYRA, Sucesores de. **1236, 1280, 1430, 1480, 1490, 1838, 2051, 2392, 2413.** — III : 61, 153.
RIVAS GROOT, José M. **1680.** — III : 230.
RIVELLES, Josef, dibuixant. **472, 1358.** — II : 65, 136, 165.
RIVERO, Atanasio. III : 359.
RIVES, J. M. II : 494.
RIVINGTON, editor i llibreter. **1221.**
RIVINGTON, F. & C., editors i llibreters. **362.**
RIVINGTON, F. C. and J., editors i llibreters. **443, 465, 481, 2361.**
RIVINGTON, John, llibreter i editor. **255.**
RIVINGTON, J. F. and C., llibreter i editors. **322.**
RIVINGTON, J. & J., llibreters i editors. **244.**
Rivista Europea, Firenze. **1167.** — II : 528.
RIVOU. — V. RIBOU, Pierre.
RIZZI, duquessa de, personatge de *Una broma pesada de Miguel de Cervantes Saavedra*. II : 418.
ROA, P. Martín de. III : 539.
Roan, Rouen, **78-81, 155, 175, 315, 2221-2224, 2230.** — I: 103-105, 339. — III : 449, 451.
ROBERT, Càndid. III : 349.
ROBERTO, Felipe, impressor i llibreter. **20.**
ROBERTS. — V. ROBINSON.
ROBESPIERRE, Maximilien F. M. J. **1355.**
ROBINOT, Gilles, impressor. **11.**
ROBINSON. — V. WILKIE.
ROBINSON, il·lustrador. III: 240.
ROBINSON & Co. — V. HURST.
Robinson Crusoe. **583.**
ROBINSON, Chas. B. **255.**
ROBINSON, G., editor i llibreter. **322.**
ROBINSON, G. G. J. & J., impressors, editors i llibreters. **362, 369.**
ROBINSON, G. and S., impressors. **2362.**
ROBINSON, J., editor i llibreter. **465.**
ROBINSON, R., editor i llibreter. **176, 182.**
ROBINSON, W. H., il·lustrador. **2407.**
ROBINSON AND ROBERTS, editors. **2353.**
ROBLES, Blas de, llibreter. **1468.** — I : 5.
ROBLES, Francisco de, fundidor de tipus de lletra. I : 8.
ROBLES, Francisco de, llibreter i editor. **2, 5, 9, 14, 16, 23, 33, 1422, 1566, 2297, 2298.** — I : 13, 14, 28. — III : 288.
ROBLES, Francisco Javier. **563.**
ROBLES, Mercè. I : XX.
ROBLOT. — V. PELAGAUD FILS.
ROBREÑO, José, comediògraf. **580.** — II : 166.
ROBSON, J., llibreter. **313.**
ROBSONS CLAR, Charles. **577.**
ROBUSTEL, Vve., impressor. I : 229.
ROCA. III : 540.
ROCA, pintor. III : 289.
ROCA, Antonio, gravador. **635, 655, 663, 681, 688, 727, 743, 780, 792, 807, 997, 1143, 1145, 1312, 2287.** — II : 203, 266.
ROCA, Joàn, llibreter. **1360.**
ROCA, Mariano. III : 231.
ROCA, fra Tomàs. I : 56, 97, 274. — III : 550.
ROCA, Vicente de la, personatge del *Quijote*. III : 379.
ROCA Y FARRERAS, Narciso. **978, 979, 980, 1166.** — II: 472, 473.
ROCA GUAL, J., impressor. **1487, 1487** *a*.
ROCA GUINARDA, Perot. **1988.** — II : 426, 447. — III : 285.
ROCA I ROCA, Josep. III : 219, 220.
ROCCHI E MARSIGLI, editors. **652.**
ROCHA, litògraf. **639.**
ROCHARD, dibuixant. **2365.**
ROCHE, editor. III : 461.
ROCHEL, Clément. **1525.** — III : 167, 306.
ROCINANTE, cavall de D. Quixot. I : 6, 26, 53, 54, 108.
ROD, Edouard. III : 303.
Roda. I : 193.
RODA, Cecilio, musicògraf. **1758.** — III : 264.
RODAJA, Tomás, personatge de *El Licenciado Vidriera*. II: 315.
RODAJO, Andrés. II : 489.
RODAO, J. III : 244.
RODD, Thomas. **486.** — II : 80.
RODÓ, J. Enrique. III: 423, 424.
Rodolfo y Leocadia. — V. *Amante Liberal, El*.
RODRÍGUEZ & Co., impressors. **1886, 2427.**
RODRÍGUEZ, Antonio, dibuixant. **377, 544, 644, 730.**— I : 385. — II : 139, 269.
RODRÍGUEZ, Bernardo, impressor. **1710, 1758, 1812, 1944, 2082.** — I : 62.
RODRÍGUEZ, Gregorio, impressor. **87.** — I : 111.
RODRÍGUEZ, Hijos de, impressors i llibreters. **1063, 1110, 1341, 1569, 1570.**
RODRÍGUEZ, Hijos de Santiago, impressors i llibreters. **2059, 2073.**
RODRÍGUEZ, J., impressor. **886.**
RODRÍGUEZ, Jorge, impressor. **3, 32, 41.** — I : 9-12, 14, 23, 58, 66. — II : 378.
RODRÍGUEZ, José, impressor. **727, 728, 746, 764, 774, 800, 838, 853, 985, 1237, 1366.**
RODRÍGUEZ, Manuel Antonio, cartògraf. I : 386.
RODRÍGUEZ, María, actriu. II: 298.
RODRÍGUEZ, Pedro V., gravador. **377, 544, 644, 7 30.**
RODRÍGUEZ BLANCO, Francisco. II : 406-408.
RODRÍGUEZ CODOLÁ, M. **1668.**
RODRÍGUEZ - FERNÁNDEZ, III: 293.
RODRÍGUEZ DE FRECHILLA, Antonio. **56.** — I : 82.
RODRÍGUEZ DE LENA, Pedro. II : 383.

RODRÍGUEZ GARCÍA, José A. **1541**. — III : 176.
RODRÍGUEZ GONZÁLEZ, Eladio. III : 233.
RODRÍGUEZ IGLESIAS, Antonio. III : 301.
RODRÍGUEZ LÓPEZ, J. III : 241.
RODRÍGUEZ MARÍN, Francisco (Bachiller de Osuna). **1485, 1581, 1669, 1891, 1946, 2005, 2018, 2045, 2050, 2086, 2088, 2104, 2105, 2106, 2113, 2120, 2122, 2158, 2168, 2178, 2425**. — I : XXII, 14, 28, 31, 32, 46, 334. — II : 67, 151, 290, 313, 318, 392, 427. — III : 150, 167, 176, 203, 255, 257, 267, 308, 329, 353, 358-360, 363, 367, 368, 372-375, 390, 391, 404, 406, 410, 414-416, 419, 426, 428, 438, 507, 540, 546.
RODRÍGUEZ MÉNDEZ, R. III: 237, 291.
RODRÍGUEZ-NAVAS, M. **1469, 1483**. — III : 143, 148.
RODRÍGUEZ RODIÑO. III : 428.
RODRÍGUEZ Y RODRÍGUEZ, José: impressor. **981, 1034**. — II, 446.
RODRÍGUEZ RUBÍ, Tomás. **712**.
RODRÍGUEZ SAN PEDRO. III: 237.
RODRÍGUEZ SERRA, B., editor. **1405**.
RODRÍGUEZ VILLA. III : 540.
RODWELL AND MARTIN, editors. **486**.
RÖDER, C. G., litògraf. **1454**.
ROGER, B. gravador. **479, 521, 548, 684**. — II : 144.
ROGER, Estienne, llibreter. **137**.
ROGER, R., llibreter i editor. **2309**.
ROHAINE. **2401**.
ROIG. — V. MORENO.
ROJAS, Fernando de. **701, 713**. — II : 498.
ROJAS, Manuel de, impressor. **787**.
ROJAS, Ricardo, impressor. **1736**.
ROJAS Y C.ª, impressors. **837**.
ROJAS ZORRILLA, Francisco de. II : 291, 355.
ROLA, Pietro. **106**.
ROLANDE, Benjamine, personatge de *Mademoiselle Don Quichotte*. III : 338.
ROLDÁN, personatge cavalleresc. I : 104, 113, 251, 271, 281, 283, 315, 344. — II : 22. — III : 107.
ROLDÁN, Bartolomé, personatge de *The Spanish Student*. II : 364.
ROLDÁN, comte de. I : 37.
ROLLS, H., gravador. **2365**.
Roma. **109, 575, 870, 1194, 1272, 1311, 1576, 1812, 1887, 1912, 1927, 1993, 2035, 2056**. — I : XIII, 189, 222, 388. — II : 159, 331. — III : 7, 51, 315.
ROMAGNOL, gravador. **1437**.
ROMÁN, Blas, impressor. **341, 357**.
Romancero de El Ingenioso Hidalgo D. Quijote de la Mancha. **1352**.
Romances, Los, entremès. II: 449. — III : 166, 391.
ROMERA, Elías. III : 308.
ROMERO, Miguel, impressor. **1559, 1775**. — III : 289.
ROMERO, Miguel C. III : 309.
ROMERO LARRAÑAGA, Gregorio. II : 225, 238, 243.
ROMERO & MARTÍNEZ. **1457**.
ROMERO QUIÑONES, Ubaldo. **2054**. — III : 179.
ROMERO ROBLEDO, Francisco. III : 287.
RONCALLOLO, Domingo, impressor. II : 316.
RONCELLI, Girolamo. III : 386.
RONCESVALLES, Pancracio, personatge del *Viaje del Parnaso*. I : 35.
Roncesvalles, Roncisvalle. II: 81. — III : 539.
Ronda. II : 372.
Ronda volante. **1420**.
RONOUARD, llibreter. **1572**.
Roque Guinart. **983**.
ROQUEPLAN o ROQUEPLAU, dibuixant. **2365**.
Ros, Thomasina. **679**. — II: 233, 237.
ROS DE OLANO, Antonio. II: 382.
ROSA, relligador. **428**.
ROSA, Pedro de la, comediògraf. II : 286.
ROSADO VEGA, L. III : 298.
ROSALES, Pablo. III : 309.
ROSALVA, Silvio de, personatge de *Aventures marveilleuses de D. Silvio de Rosalva*. I : 298.
ROSAURA, personatge de *La Galatea*. I : 69.
ROSCOE, Thomas. **564, 620, 2370**. — III : 102.
ROSEL Y FUENLLANA, Diego. II : 315.
ROSELL, Cayetano. **776, 798, 1191**. — II : 313, 315, 336, 421, 490. — III : 10, 261, 424.
ROSELLI. I : 213, 369, 370.
ROSSELLÓ, Joàn, traductor del *Quijote*. III : 211.
ROSENHOLZ, Nestor, baró de, personatge de *Der neue D. Quichotte*. **768**. — II : 301.
ROSMÄSLER, gravador. **503**. — II : 97.
ROSS, J., dibuixant. **476**.
ROSSET, François de, traductor del *Quijote* i *Novelas ejemplares*. **46, 51, 52, 57, 60, 71, 75, 76, 81, 93, 100, 598, 659, 705, 1268, 1268 *a*, 2032, 2330, 2333**. — I : 55, 71, 73, 74, 76-79, 83, 86, 91, 119, 133, 159, 187, 223, 232, 240, 308. — II : 20, 75, 186, 219. — III : 49, 365, 506, 509.
ROSSI, llibreter. XIII.
ROSSI, A., dibuixant. **404, 2212**.
ROTGER, Bartolomé, impressor. **2002**.
ROTONDO Y NICOLAU, Adriano. **1403**.
ROUANET, L. III : 540.
Rouen. — V. Roan.
ROUGRAVE, comte de. I : 309, 383.
ROUQUETTE, A., llibreter. **776**.
ROUSSEAU, G., il·lustrador. **1525**.
ROUSSEAU, Jean Jacques. **1355, 2356**. — II : 88, 331.
ROUTLEDGE & Co., George, editors. **733**. — II : 376.
ROUTLEDGE AND SONS, George, editors. **818, 859, 899,**

1015, 1285, 1934, 2084, 2101, 2284.
Roux, G., dibuixant. 2244. — II : 431. — III : 92.
Roux, G., gravador. 2321.
Roux & Feret dibuixants. 611.
Rovira y Chiqués, impressors. 1507.
Royer, Alphonse, traductor de *Comedias y entremeses*. 772. — II : 306.
Royo Villanova, Antonio. 1907.
Royo Villanova, Ricardo. 1758, 1906. — III : 264, 292.
Rozrywki. 2282.
Rubens, Peter Paul. III : 409, 457.
Rubierre, gravador. 483. — II : 76.
Rubinos, impressor. III : 420.
Rubinstein, Antòn, músic. 2327.
Rubio, impressors. 1052.
Rubio, Antonio. II : 471, 472.
Rubio, Rafael Esteban. II: 491.
Rubió i Balaguer, Jordi. I: ix, xx.
Rubio y Cardona, J. Victoriano. 1905. — III : 244, 313.
Rubio y Díaz, Vicente. II: 446, 465, 490.
Rubio y Libello, Luis. II: 409.
Rubió y Lluch, Antoni. 1626, 1680, 1697, 1924, 2288. — I: vii. — III : 217, 218, 257, 540.
Rubió y Ors, Joaquim. 1307². — II : 400.
Ruchdeschel, Guolfangus Henricus. 111.
Rudakova, Dom. 846.
Rudaux, Reynold. 1430.
Rueda, Lope de. II : 472. — III : 255, 290, 397.
Rufián dichoso, El. — V. *Comedias y entremeses*.
Rufián viudo, El. — V. *Comedias y entremeses*.
Rufino, B. — V. Ruffino de Chambery.
Ruffer, J. W. II : 405.
Ruffino de Chambery, Bartolomeo. II : 315, 316, 321, 322. — II : 83, 205.
Rufo Gutiérrez, Juan. I: 367. — II : 222, 236, 466. — III : 36, 84, 205, 255.
Ruggiano, M., tipògraf. III: 89.
Ruhierre, Th., gravador. 670, 734, 879, 1070. — II : 231.
Rui Díaz, Antonio. II : 141, 233.
Ruis Días, personatge de l'història del seu nom. 51, 60, 71, 76, 100, 2330. — I : 77.
Ruiz, relligador. 250, 344, 496, 546, 583.
Ruiz, Aureliano. II : 409.
Ruiz, J., dibuixant. 816.
Ruiz, José, llibreter i editor. 1752.
Ruiz, Juan, arxiprest de Hita. 1827.
Ruiz Aguilera, Ventura. II: 382, 428, 470, 497. — III: 276.
Ruiz de Alarcón y Mendoza Juan. 823. — I : 41. — II: 291, 292, 312, 352, 353, 355, 447, 452. — III : 83.
Rullán, Ildefonso, traductor del *Quijote*. 1578.
Rumplen, F. M. 191.
Rupert M. de Manresa, fra, III : 297.
Rusiñol, Santiago. 2096. — III : 219.
Russell, Adolph, editor, 2286.
Russell. — V. Serra Hnos.
Russell, Shattuck y C.ª, llibreters. 582.
Ruta de D. Quijote, La, 1720. 2042.
Rutzvanscadt o Quixote trágico, El. 2354.
Rut Sáyez, Diego. II : 340, 341.
Ruvira, Francisco. III : 311.
Rydez, gravador. 2200. — III : 437.

S. — V. Hernández Sanahuja.
S.* — V. Selma.
S. D. L. R. Q. 2351.
S. H. D. R. 265.
S. J. III : 445.
S. L. 2411.
S. V. H. I : 112, 146, 165.
Saa de Miranda, Francisco de. I : 31. — III : 525.
Saavedera. — V. Saavedra.
Saavedra. 210. — I : 7.
Saavedra, Eduardo. 1480. — III : 255.
Saavedra, Isabel, filla de Cervantes. — V. Cervantfs, Isabel.
Saavedra de Cervantes, M. 1923.
Saavedra Fajardo, Diego. 313.
Saavedra Lumbreras, Ricardo. II : 503.
Sacco Nachfolger, A., llibreter. 908.
Saceda, comte de. II : 233.
Sadurní, C., gravador. 1033, 1144, 1175, 1199, 1217, 1386.
Säfberg, J. F., impressor. II : 413.
Saenger, Eduard. 2068.
Sáenz de Jubera, Hnos., editors. 1764, 2287.
Sáenz del Prado. II : 520. — III : 260, 308.
Sáenz de Tejada, Victorina. II : 439.
Sagardoy, L. 1935, 2299.
Sagarra i de Siscar, Ferràn de. 1211, 1765, 2371.
Sagasta, Pràxedes M. II : 443. — III : 468.
Saggi sulla Letteratura Italiana del seicento. 2016.
Said Armesto, Víctor. II : 287.
Saigon. III : 8.
Saint Aubin, Augustin de, gravador. 314, 366.
Saint-Denis. III : 450, 451, 454.
Saint-Etienne. 208.
Saint-Louis. 1031.
Saint Martin de Chassonville, traductor de *Novelas ejemplares*. 218, 252. — I: 159, 166, 167, 240, 308. — III : 512.
Saint-Victor, Paul de. 1670, 1844. — II : 475.
Sainville, personatge de la continuació del *D. Quijote* feta per Filleau de Saint Martin. I : 144, 174.

SÁIZ, Víctor, impressor. **1120.**
Sajonia. — V. Saxonia.
SAJONIA, duc de. I : 243.
SAJONIA, María Amalia de. **253.** — I : 276.
SALA, pintor. **1561.**
SALA, Francisco. II : 435.
SALAMA, personatge de *Dias & Quixaire.* I : 77.
Salamanca. **86, 333, 1169, 1466, 1928, 2187.** — I : 7. — II: 311. — III : 141, 157, 237, 295, 433.
SALAMANCA, bisbe de. — V. MARTÍNEZ IZQUIERDO, Narciso.
SALAMANCA, Isabel de. III: 425.
SALAS, Jaime de. II : 68.
SALAS, Mariano, impressor. **1907-1909.**
SALAS BARBADILLO, Alonso Jerónimo de. I : 27, 30, 34, 44, 59, 80, 85.—III: 21, 146, 358.
SALAVERRÍA, José M. **1890.**
SALAZAR Y SOULERET, José Conde de. II : 467.
SALAZAR Y TORRES, Agustín de, comediògraf. II : 280, 466.
SALAZAR VOZMEDIANO, D.ª Catalina de, muller de Cervantes. **18.** — I : 63, 388.
SALBA Y DE VALL. I : 56, 64.
SALCEDO, Manuel. II : 6.
SALCEDO, Tomàs J. II : 503, 533.
SALCEDO Y CORONEL. II : 328.
SALCEDO RUIZ, Angel. **1776.** — III : 319.
SALCHWELL, R. W., dibuixant. **2211.**
SALDAÑA, comte de. II : 223, 236, 349.
SALDAÑA, Quintiliano. III: 239.
SALDÍAS, Adolfo. **1371.** — III: 177, 231.
SALE, W.m Michel. **18.**
SALES, Francisco. **582, 593, 663, 681, 688.** — II : 225.
SALES CEPEDA, Manuel. III: 299.
SALETA, Honorat de la. III: 244.
SALILLAS, Rafael. **1758, 1852.** — III : 264, 275, 292.
SALINAS, Juan. II : 328, 341.
SALINAS RODRÍGUEZ, Galo. III: 234.
Salisbury. **313.**
SALMON, llibreter. **499.**
SALSIPUEDES, llicenciat. — V. GUTIÉRREZ DE ALBA.
SALVÁ, Anselmo. **1134.** — III: 530.
SALVÁ, Vicente. **7, 14, 42.** — I : XXII, 16, 19, 31, 57, 61, 97, 297, 351. — II : 51, 101, 110, 287, 293, 311, 374, 378, 379.
SALVADOR, personatge de *La Galatea*, d'En Pellicer. I: 394.
SALVADOR, Lluís G. III : 219.
SALVADOR Y CARMONA, Manuel, gravador. **308, 308** *a*, **769, 839.** — I : 325, 328, 329, 340.
SALVAT Y C.ª, tipògrafs. **1612, 1958.**
SALVILLA, Dorotea, personatge de *Aventuras de Juan Luis.* I : 342.
SAMÁ, Manuel. III : 12.
SAMANIEGO, Fèlix M. III : 519.
SAMANIEGO, J. III : 178, 179.
SAMARTÍN. — V. SANMARTÍN.
SAMMER, Rudolph, editor. **625, 2220.**
SAMMS, llibreter i editor. **482.**
SAMPIETRO, gravador. **1469, 1483, 1496, 1505, 1527.**
San Cucao. I : 376.
San Fernando. **1888.**
SAN FERNANDO. **8.**
SAN GIUSTO, Luigi de, traductor del *Quijote.* **2035.**
San Juan de Alfarache. II : 452
SAN JOSÉ, Diego. **2114.**
SAN JOSÉ, E. de. III : 224.
SAN JOSÉ, Teodoro, músic. **1755.** — III : 243.
San Lorenzo el Real. **18.**
SAN MARTÍN, A. de, llibreter. **742, 744, 771.**
SAN MARTÍN, J. de, impressor i editor. **207, 227.** — I : 288, 250, 255, 283.
SAN MILLÁN. III : 293.
San Sebastián. **1889, 1890.**
SANCHA, Antonio de, impressor i editor. **294, 316, 317, 327, 331, 331** *a*, **332, 348, 2354.** — I : 388, 402, 403. — II : 6, 15, 51, 52, 78, 119, 156, 209, 215, 233, 356, 357, 389. — III : 8.
SANCHA, Gabriel de, impressor i editor. **378, 378** *a*, **378** *b*, **382, 398, 399, 404.** — I : XII, 22, 326, 334, 340, 351, 354.
SANCHA, Tomàs de. II : 247.
SANCHE, personatge de l'òpera *Michel Cervantes.* I : 382.
SANCHEZ. **14.**
SÁNCHEZ, Agustín. II : 389.
SÁNCHEZ, Francisco, impressor. II : 316.
SÁNCHEZ, Gabriel, llibreter. **35, 60.** — II 44.
SÁNCHEZ, J. A., impressor. **459, 462.** — II : 54.
SÁNCHEZ, Joseph, llibreter. III: 435.
SÁNCHEZ, Justo, impressor. **418.**
SÁNCHEZ, Melchor, impressor. **86.** — I : 63.
SÁNCHEZ, Tomàs Antonio. I: 365. — III : 153.
SÁNCHEZ ALMONACID, Mariano. II : 402, 408.
SÁNCHEZ Y ALONSO-GASCO, Gabriel. **1839.** — III : 288.
SÁNCHEZ ARJONA, José. II: 374, 477.
SÁNCHEZ BARBUDO, pintor. III: 221.
SÁNCHEZ BEDOYA, Antonio. II: 439.
SÁNCHEZ CALVO, Estanislao. III : 328.
SÁNCHEZ DE CASTRO, Manuel. **1467.** — III : 272.
SÁNCHEZ DE ENCISO, Mariano. **2079.**
SÁNCHEZ DE FUENTES, Eugenio. **1307**[2].
SÁNCHEZ DEL ARCO, D. II : 470.
SÁNCHEZ ESTEVAN, Ismael. **1966.**
SÁNCHEZ JUÁREZ, Francisco. **1356.**
SÁNCHEZ JUÁREZ, Ricard. **1875.**
SÁNCHEZ MOGUEL, Antonio. **1281, 1288, 1346.** — II: 321, 322. — III : 55, 83.
SÁNCHEZ PASTOR, Emili. III: 127.

Sánchez Pérez, A. 1876.
Sánchez Rojas, José. 2065, 2066, 2143-2146.
Sánchez Rubio, E. III : 292.
Sánchez Tembleque, Tomàs. III : 118.
Sánchez Vera, E. III : 244.
Sánchiz, Vicente. II : 474.
Sancho, P., impressor. 1901.
Sancho IV. 1552.
Sancho Gobernador, El, Barcelona. 590.
Sancho, or the proverbialist. 460, 463.
Sancho Panza, Barcelona. 1187.
Sancho Panza. 1207, 1380.
Sancho Pança dans son isle. 256.
Sancho Pança Gouverneur. 157, 202.
Sancho Panza's Proverbs. 907, 2398, 2398 *a*.
Sancho Rayón, J. 783. — I : 67.
Sancio Panza nel suo governo dell'Isola. 282.
Sandbergs. 2009.
Sandía, impressor. 2201.
Sandoval, Juan de. I : 17.
Sandoval, Lope de, personatge de *Con la pluma y con la espada*. II : 390.
Sandoval, Manuel de. 1430.
Sandoval y de Rojas, Bernardo de. II : 391, 421, 423. — III : 141.
Sandrog, R., antiquari. 615.
Sands & Co., editors. 2407.
Sangster, gravador. 2365.
Sanmartín, escultor. III : 289, 501.
Sannazaro, Jacopo. III : 290.
Sannders, T., gravador. 2205. — III : 441.
Sanpere y Miquel, Salvador. II : 472, 473.
Sansón Carrasco. — V. Beltrán i Colón.
Sansón Carrasco, personatge del *Quijote* i d'altres imitacions d'aquesta obra. 2355. — I : 134, 193-195, 398. — II : 329, 355, 370, 380. — III : 152, 298.
Sant Feliu de Guíxols. 1567, 1567 *a*, 2301. — III : 488.
Santpetersburg. — V. Petersburg.
Santa Ana, Julia de. III : 425.
Santa Ana, M. M. de, editor. 1281, 1288.
Santa Cruz de Tenerife. 1295.
Santa Cruz, marquès de. — V. Bazán, Alvaro de.
Santa Cruz, R. de. II : 497.
Santa Elena. III : 407.
Santa María, Joana de. III: 425.
Santa María, Miguel de. II: 340.
Santa Sofía, abat de. — V. Colona, Ascanio.
Santamaría, Francisco. III: 44.
Santander. 855. — I : 52, 57. — II : 234, 403. — III : 45.
Santander y Zorrilla, Juan M. de. II : 464.
Santaren, Fernando, impressor i llibreter. 1032.
Santellicos y Guevara, Juan de. 95, 96.
Santiago de Chile. 2188. — III : 428.
Santibáñez, comendador de. — V. Villanueva Fernández de Heredia, Jerónimo de.
Santillana, marquès de. — V. López de Mendoza, Iñigo.
Santiñón, Gaspar. II : 231.
Santo Domingo, ordre de. I, 40.
Santonja, Miguel, músic. 1432
Santos, Federico, tipògraf. 1459.
Santos, Luis, impressor. 1984.
Santoyo de Molina. II : 54.
Sanz, dibuixant. 363.
Sanz, Antonio, editor i impressor. 192, 216, 231. — I : 214, 238.
Sanz, Diego, gendre de Cervantes. 987.
Sanz, Juan, impressor. 167. — I : 186.
Sanz, Manuel. 1877.
Sanz, Rodrigo. III : 235.
Sanz, Tomàs, llibreter. 1467.
Sanz Balza, Elíseo. 2426.
Sanz Fernández, José. III: 308.
Sanzio. — V. Raphael.
Sañudo Autrán, P. II : 407.
Sar, Domingo, impressor. 1349, 1554, 1579, 1903, 1948.
Saralegui y Medina, Manuel de. III : 288.
Sardou, Victorien, comediògraf. 806. — II : 342.
Sarmiento, Rvnd. P. M. F. Martín. 1448, 2290. — I: 334. — II : 137, 500. —III, 134, 482.
Saragossa. 94, 132, 524, 525, 534, 544, 592, 774, 1283, 1712, 1742, 1812, 1905-1910, 1973, 2331, 2336, 2384. — I: 28, 39, 40, 42, 120, 154, 155, 190, 191, 209, 211. — II: 124, 131, 159, 222, 236, 269, 287, 289, 290, 291, 304, 450. — III : 161, 208, 244, 254, 313.
Saragossa, arquebisbe de. I: 209.
Sarrià-Barcelona. 1408.
Sarriá, marquès de.—V. Fernández de Castro, Pedro.
Satchvell, R. W., dibuixant. 392.
Satorres, R. de. II : 225, 238, 243.
Satos Lazón. II : 492.
Saturday Review, Londres. III: 57.
Saugrain, Guillaume, llibreter i editor. 177. — I : 195, 198, 199.
Saugrain, Joseph, llibreter i editor. 209.
Saurí y C.ª, M., llibreters. 530. — II : 128.
Saussiè, Estienne, editor i llibreter. 60.
Sautelet y Cᵉ, llibreters. 508 — II : 116.
Sauvage, comediògraf. II: 354.
Sauvigny, Lorel de. I : 103.
Savery. — V. Savry.
Savill, Edwards and Co., impressors. II : 441. — III: 470.
Savj-López, Paolo. 2081. — III : 376, 427.
Savioni, Girolamo, impressor. 200. — I : 222, 268.
Savoia. I : 41.

Biblioteca de Catalunya

SAVOIA, Carlo Emmanuele of. 994. — II : 454.
SAVRY, Jacobus, editor. 88. — I : 113, 115.
SAWA, Alejandro. III : 174.
SAWA, Miguel. 1747.
Saxonia. 647.
SAYRACH, M. III : 218.
SBARBI, José M.ª. 895, 1058, 1523. — I : 24, 29, 373. — II : 161, 393, 401-403, 422, 443, 471, 489, 496, 497, 499, 500, 506. — III : 40, 166, 252, 318.
SCALIGER. III : 457.
Scarborough. 210.
SCHACK, A. F. von. I : 353.
SCHADE, A. N., impressor. II: 276.
SCHADE, Chr. Fr., impressor. II : 121.
SCHADEWITZ, Salomón, impressor. 83.
SCHALDEMOSE, Frederik, traductor del *Quijote*. 523.
SCHEERBART, Paul. 1539, 1539². — III : 175.
SCHEIBLE, J., llibreter. 517.
SCHELLING, V. III : 402.
SCHEPELEVICH. II : 351.
SCHERER, Edmundo. III : 327.
SCHERM, L., dibuixant i gravador. 122, 127, 143, 186.
SCHEURICH, Paul, il·lustrador. 1953.
SCHEVILL, Rudolph. 2004, 2069, 2082. — I : 5, 62.
SCHIFF, Mario. III : 540.
SCHILLER, Johann Friedrich. 1745. — II : 447. — III: 256, 373, 539.
SCHLEGEL, A. W. von. I : 353, 407. — II : 35. — III : 402.
SCHLEGEL, Frederic. III : 402.
SCHLEUEN, J. W., gravador. 413.
SCHLEY, J. V., dibuixant i gravador. 221, 222, 222 *a*, 288, 375, 2348. — I : 243-245.
SCHMIDT, F. L. II : 10.
SCHMIDT MOSKWITINOFF, O. I. III : 536.
SCHMIDT & STERNAUX, editors. 1269.
SCHMIED, editor. 289.
SCHNEIDER, impressor. II : 240. — III : 451.
SCHÖFFER, Moritz. II : 181.
SCHÖPPE, Gaspar. I : 41. — II : 454.
SCHOENHOF, Carl., llibreter. 1377.
SCHOFF, S. A., gravador. 669.
SCHOLEY, R., llibreter i editor. 465, 2361.
SCHOONHOVEN, llibreter. 265.
SCHOTT, Guillem. II : 358, 409.
SCHRÖDTER, A., dibuixant i gravador. 790, 1006. — II: 331, 395, 535. — III : 465.
SCHÜLLER, Eduard. 740.
SCHÜTTE, D. 137.
SCHUKOVSKIY, B., traductor del *Quijote*. 453. — II : 49.
SCHULGEN-BETTENDORFF. II: 332.
SCHULLER TOT PEURSUM, 736, 2265. — III : 482.
SCHULTZ, Jens Hostrup. 523.
SCHULTZ, R., llibreter i editor. 2278. — II : 402. — III. 477.
SCHUMANN, Gebrüder, editors. 503.
SCHURIN, Julio. 1671. — III: 228.
SCHUSTER & LOEFFLER, llibreters i editors. 1539, 1539².
SCHWARTZ Y LUNA, Federico. III : 244.
SCHYNVOET, P., editor. 160.
SCIPIO, P. C. I : 370.
SCOLA, Adalio. II : 438.
SCORE, Edw., llibreter i editor. 178.
SCOT, J. I : 370.
SCOT, R., editor i impressor. 107.
SCOTIN, G., impressor i editor. 244.
SCOTT, J., gravador. 371, 466.
SCOTT, Walter. 518, 614. — I: 267, 320, 379. — II : 116. — III : 529.
SCOTT, LTD., Walter, editor. 1381.
SCOTTS, Eliza. 406.
SCRIBLÉRUS, Martinus, protagonista de l'obra d'aquest nom. 246. — I : 268, 269.
SCRIBNER, llibreter i editor. 2264.
Scritti varii di erudizione e di critica in onore di Rodolfo Renier. 2056.
SEARLE, llibreter i editor. 1221.
SEARS, W., gravador. 536. — II : 89, 133.
SECRETI, Luigi. I : 366. — II: 149.
SEDANO. — V. LÓPEZ DE SEDANO, J. J.
SEEMANN, Hermann, editor. 2325.
SEGARRA, Josep. III : 317.
Segells del III Centenari del «Quijote». 1848.
Segovia. 363. — I : 375. — III : 162.
SEGOVIA, Alberto de. 2152.
SEGOVIA, Antonio M. II : 299, 422.
SEGOVIA Y ARDIZONE, Gonzalo. II : 477.
SÉGOVIE, Pablo de. 713.
SEGUÍ, Miguel. 1423, 1423 *a*, 1501². — III : 133, 484.
SEGUIN, François, impressor i llibreter. 340.
Segunda parte de las comedias de ... Moreto. 2338.
Segunda ración de artículos. 1383.
SEGURA, E. II : 497.
Segura de la Sierra. III : 54.
SEIFART, Karl, traductor del *Quijote*. 881.
SEILLIÈRE, SELLIÈRE, baró de. 11. — I : 24, 33.
SEITSCHUH. 403.
SEITZ, Ernest, impressor. 1531.
SEIX, F., editor. 1435, 1500. — II : 379. — III : 301.
SEIX Y BARRAL HNOS., editors. 2147.
SELDEN. III : 457.
SELMA, Fernando, gravador. 308, 308 *a*, 317, 319, 344, 769, 1358, 1624. — I : 325, 328-330, 340, 343.
SELVA, Josep M. III : 311.
SELZ-NIEDRÉE, relligador. 330.
SELLÉS, Eugenio. 1430. — III: 250.
Semanario Católico de Reus. 1885.
SEMANARIO PINTORESCO, IMPRENTA DEL. 693.
Semanario Pintoresco Español,

Madrid. **675, 676, 2367, 2378.** — II : 374. — III : 380.
Semblanzas caballerescas o las nuevas aventuras de D. Quijote. **1306.**
Semis y Mensa, Juan. II : 281.
Sempau, Ramón. III : 212.
Sempere y C.ª, F., editors. **2320.**
Senet, R. III : 381.
Senff, Bartholf., llibreter i editor. **2327.**
Senior, C. & H., llibreters. **459.**
Senno, A. del, il·lustrador. **2034.**
Sent Jordi, Mn. Jordi de. III: 525.
Sentenach, Narciso. **2027, 2171.** — III : 359, 421, 426.
Sentencias de D. Quijote y agudezas de Sancho. **778.**
Señán y Alonso. **1697.** — III: 238.
Señora Cornelia, La. — V. *Novelas ejemplares.*
Sepultura de Miguel de Cervantes, La. **889.**
Sepúlveda, R. II : 497. — III : 281.
Seracinelli, Ferdinando. **58.** — I : 84.
Serafí Pitarra. — V. Soler, Frederic.
Serdán, B. II : 489.
Serdán, Eulogi. III : 257.
Seriñá, A., dibuixant. **1423, 1423** *a*.
Seris, Homero. III : 113, 452.
Serna y Cantoral, Diego de la. **139.** — I : 161.
Serpeille, Antonius. **14.**
Serpent, The. **725.**
Serra. — V. Trilla y Serra.
Serra, Dr. I : 65.
Serra, M. III : 218.
Serra, Narciso, comediògraf. **787, 837, 2253.** — II : 225, 338, 347, 353, 361, 362. — III : 466.
Serra Hnos. y Russell, impressors. **1626.**
Serra y Nadal, Juan, impressor. **2209.** — I : 238. — III : 409.
Serrano, Florentino, impressor. **2030.**
Serrano, Francisco, editor i llibreter. **82, 89.** — I : 106, 114.
Serrano de Wilson, Emilia. II : 424.
Serrano Morales, Josep. I: 19. — III : 168, 322.
Serrano y Sanz, M. III : 540.
Serrate, José M. III : 31.
Servet, Carlos. III : 235.
Servicios militares y Cautiverio de Cervantes. **1845.**
Sesé, Larrañaga y C.ª, tipògrafs. **1920.** — III : 304.
Sessa, duc de. — V. Fernández de Córdoba, Cardona y Aragón, Luis.
Setabiense, El. — V. Pérez, Nicolàs.
Seugón, Rafael. —V. Nogués, Rafael.
Severini, José, gravador. **663, 681, 688, 792, 807, 816, 997, 1073, 1143, 1312, 1577, 2287.** — II : 509.
Sevestre, L. I : 182.
Sévigné. III : 533.
Sevilla. **66, 264, 458, 714, 775, 839, 856, 875, 876, 893, 894, 935, 964, 991-994, 1022-1030, 1066, 1141, 1147, 1195, 1240, 1282, 1296, 1340, 1457, 1467, 1485, 1581, 1582, 1582** *a*, **1734, 1891-1895, 1904, 2049, 2141, 2193, 2194, 2382, 2386, 2389, 2393.** — I : xviii, xxii, 7, 13, 27, 28, 31, 112, 119, 120, 210, 218, 238, 287, 372. — II : 44, 232, 292, 297, 312, 313, 317, 318, 341, 361, 373, 374, 378, 380, 392, 396, 422, 423, 449, 450, 452, 453, 470, 471, 474, 532. — III : 12, 56, 81, 107, 149, 167, 203, 257, 273, 307, 308, 384, 397, 425, 433, 532, 539.
Sevilla, arquebisbe de. — V. Niño de Guevara, Fernando.
Sevillano de Toral, Josefa. II : 471.
Sewell, J., llibreter i editor. **362.**
Seyenrer, Edward. I : 305.
Seymour, Edward. I : 351.
Shakespeare, William, **831, 1221, 1493, 1551, 2326.** — I : xv, 55. — II : 110, 161, 408, 426, 459, 464, 489, 546. — III : 62, 75, 184, 258, 259, 379, 395, 420, 457, 530.
Sharpe. — V. Vernor.
Sharpe, John, llibreter i editor **433.**
Shattuck & Co. — V. Russell.
Sheares, impressor. III : 541.
Shelton, Thomas, traductor del *Quijote* i *Novelas ejemplares.* **140, 182, 213, 230, 1409, 1950.** — I : xvii, 26, 54, 75-78, 108, 110, 139, 151-153, 233-235. — III: 117, 159, 331, 437.
Shelley. **2381.**
Shelley, Samuel, dibuixant. **400, 437.** — II : 2, 3.
Sherbom, C. W., gravador. **1399.**
Sherrat & Hughes, llibreters i editors. **1472.**
Sherwood, Neely and Jones, llibreters i editors. **465, 2361.**
Shirley, James, comediògraf. II : 161.
Shomos, W., gravador. **2248.**
Sidney, Philip Francis. **2363.**
Siebmann, Friedrich Sigismund. III : 402.
Siebold, Ed. Casp. Jac. de. **310.**
Sieler und Vogel, fabricants de paper. III : 50.
Siete cartas sobre Cervantes y el Quijote. **854.**
Sieurin. II : 83.
Sierra, gravador. **1280, 1421.** — II : 294.
Sierra, Vda. e hijo, llibrería. **449.**
Sierra y Martí, impressors. **426.**
Sierra Morena. I : 124, 145, 165.
Siglo XX, El, Barcelona. **1662.**
Sigaux. — V. Jouast.
Signori, Bartolomé. I : 90.
Sigüenza. **784.** — I : 211.
Sigüenza, bisbe de. — V. Benavides y Navarrete, Francisco de Paula.
Sigüenza, Julio de. **1238, 1329, 1347, 1348.** — III : 33, 84.

Siguier, relligador. **66.**
Silbermann, G., impressor. II : 198.
Silerio, personatge de la *Galatea.* I : 4, 394. — II : 514.
Siles, Miguel de, llibreter. **47.**
Silió, Evaristo. II : 382.
Silva, Antonio José da, comediògraf. **1685.** — II : 292. — III : 46, 63, 232.
Silva, Arthur da, editor. **1073.**
Silva, Fernando de. II : 340.
Silva curiosa de Julián Medrano, La. **2329.**
Silva del Río. II : 435.
Silvela, Eugenio. **1780.** — III: 272.
Silvestre, grabador. III : 432.
Silvia, personatge de *La Galatea* i de la continuació del *Don Quijote,* feta per Filleau de S. Martin. I : 144, 174, 354.
Simancas. **839.**
Simmler, W., dibuixant. **1006.**
Simms, Philip, gravador. **223.**
Simón. — V. Montaner y Simón.
Simón, Cl., impressor. I : 313.
Simon, Fr., impressor. III : 137
Simon, J., gravador. **138.**
Simón, Juan, editor i llibreter. I : 57, 65.
Simon, J. P., gravador. **424.**
Simonet, gravador. **483.** — II: 76.
Simonetti, editor i impressor. III : 64.
Sincero, Juan. III : 212.
Singala, José. **2002.**
Singapur, Singapore. **1247.** — III : 39.
Singer, Josef., llibreter i editor. **2311.**
Singer, Otto. **1454.**
Sinrazón impugnada y Beata de Lavapies, La. **2349.**
Siñeriz, Juan Francisco. **589, 631.** — II : 204, 518.
Sipar. **202.**
Sir Quixote of the Moors being some Account of an episode in the Life of the Sieur de Rohaine. **2401.**
Siret. II : 266.
Sisco, gravador. **479, 521, 684.**
Sismondi, J. C. L. Sismonde de. I : 353.
Sixdeniers, gravador. **479, 500, 521, 548, 618, 684.** — II : 91, 144.
Sketch, The, **1414.**
Skylissis, I. Isidoros, traductor del *Quijote.* **794, 2288.** — II 335. — III : 482.
Smart. — V. Stone.
Smeyers, Henrique. I : 71, 85.
Smilthon. — V. Manning.
Smirke, Mary, traductora del *Quijote.* II : 59, 226, 252, 264.
Smirke, Robert, pintor, **466.** — II : 59, 206.
Smith, Anker, gravador. **400, 437, 466.** — II : 2, 3.
Smith, E., gravador. **2365.**
Smith, J., gravador. **564.**
Smith, Robinson, traductor del *Quijote.* **2084, 2101.**
Smith, S., editor i llibreter. **129**
Smith, S., gravador. **400.**
Smith, W. R., gravador. **2365.**
Smith, Elder & Co., editor. **1284.**
Smithson, Manning and, impressors. II : 186.
Smollett, T., traductor del *Quijote.* **244, 255, 322, 339, 362, 365, 371, 374, 376, 407, 408, 447, 465, 564, 723, 2205, 2211, 2360.** — I : 267, 279, 374, 376, 383, 384. — II: 42, 116, 168.
Snoilsky, Carl. **1365.**
Soberana Virgen de Guadalupe, La. **856.**
Sobieslsy. III : 457.
Sobre el Quijote y sobre las diferentes maneras de comentarle y juzgarle. **803.**
Sobrino. **214, 225, 278, 279, 406.**
Sociedad, Mèxic. II : 372.
Sociedad Científico-Literaria «La Arcadia», Mérida de Iucatán. **1865.**
Sociedad de Bibliófilos Españoles, La, Madrid. **928.**
Sociedad de Cervantes. **825.**
Sociedad Económica Matritensa, Real. **1839.**
Sociedad Española de tratados religiosos y libros. **1565**[2]**.**
Sociedad Geográfica, Real, Madrid. **1840.** — III : 10.
Sociedad Julián Romea. II: 435.
Sociedad Latorre, Barcelona. **1013.**
Sociedad Médico-Psicológica de París. **1303.**
Sociedad Romea, La, Barcelona. **953.** — II : 435
Sociedad Vascongada, Real. **333.**
Società Editoriale Milanese. **1955.**
Società Editrice Laziale, Roma. **1912.**
Società Generale delle Messaggerie Italiane, Bologna. **2009.**
Société Typographique, Bouillon. **276.**
Soc. Reg. Lond. **17.**
Socuéllamos. **1740.**
Soden, F. J. H. B. von, traductor de *Novelas ejemplares.* I : 324, 347. — III : 402.
Södermann, A. **2263.**
Soest, dibuixant. **476.**
Soffietti, Luis, impressor. **470.**
Sohier, Guglielmo. I : 87, 95. — II : 462.
Sojo, Eduardo. **1290.**
Sol & Benet, impressors i llibreters. **1707, 1708.**
Solá, Antonio, escultor. II: 159, 160, 283. — III : 524.
Solá, José, llibreter. **558.**
Solana, Ezequiel. **1799, 2319.** — III : 276.
Soldanelle, Jacques, traductor de *Novelas ejemplares.* **1363.** — III : 94.
Soler, Frederic (Pitarra). **815.** — III : 41.
Soler, Miguel, còmic. III : 250.
Soler, Zacarías, impressor. **786.**
Soler, Alvarez y Compañía, impressors. **1307**[2]**.**
Soler i March, Leonci. III: 297.
Soler Terol, Lluís M.ª. **1672, 1988.** — III : 218, 346.

Solfeo, El, Madrid. **1092**, **1104**.
Solis, Antonio de, comediògraf. **342**, **2215**. — II : 274, 292. — III : 446.
Solis, Bernardo de. I : 161.
Solis Mexía, Juan de. I : 27, 30, 59, 60, 81, 85, 348. — II : 51, 52, 147, 213, 221, 235, 310, 332, 348.— III: 19.
Solisdan, personatge cavalleresc. I : 6, 26, 53, 54, 108, 251, 281, 297, 344. — II: 22, 23.
Solsona, Jaume. **326**.
Soltau, Dietrich Wilhelm, traductor del *Quijote* i *Novelas ejemplares*. **397**, **397** *a*, **402**, **504**, **600**, **601**, **625**, **1071**, **2266**. — I : 407. — II : 4, 95, 98, 182, 183, 358.
Sollin, gravador. **2062**.
Soma, duc de. — V. Fernández de Córdoba, Cardona y Aragón, Luis.
Some books about Cervantes. **1478**.
Some famous women of wit and beauty. **2423**.
Some french and spanish Men of Genius. **1355**.
Somervell & Conrad. — V. Somerville & Conrad, llibreters i editors. **408**.
Sommaville, Antoine de. **2335**. — III : 510.
Sommer, Juan, impressor. **394**. — I : 404. — II : 132.
Somoza, José. III : 413.
Somoza, Julio. **1291**. — I : 375. — II : 487.
Somoza Vivas, Fernando. III: 309.
Sond, Pieter de. I : 112.
Sondt, Dirck de. I : 112.
Song and Scenes from D. Quixote. **2154**.
Sonkick. **83**.
Sonnenschein & Co. — V. Swan.
Sonzogno, Edoardo, editor. **1232**.
Sonzonio, Roque, editor. **26**, **39**.
Soñoclo. I : 287.
Sopena, Ramón, editor. **2058**, **2296**, **2306**. — III : 485, 490.
Sophokles. **2326**.
Soravilla, Javier. II : 470, 471, 473, 490, 497. — III: 75, 536.
Sorel, Charles. I : 103.
Soria. **1896**.
Soriano, Rodrigo. **1902**.
Soriano, Trinitat. III : 426.
Sorita, Bautista, impressor. **31**, **38**. — I : 57, 64.
Sorolla, Joaquín. **1561**.
Sorolla, Miguel, impressor. II : 287.
Sorrento. **2295**.
Sosa, Antonio. II : 361.
Sotain, gravador. **881**.
Soto, Sixto Mario. **1847**.
Soucaire, Charles. **2313**.
Souchais et Ce, Vve. de, impressors. II : 143.
Soupey, gravador. II : 460.
Sousa Monteiro, José de. III : 240.
Southwell, Robert. III : 531.
Souza, Diego de. I : 3, 24.
Souze, gravador. II : 397.
Sowerby. — V. Milner.
Soyer, P., dibuixant i gravador. **670**, **703**, **1067**, **1299**, **2248**. — II : 231.
Spanish Decameron, The. **2339**.
Spanish Student, The. **842**.
Spazier, R. O,, traductor de *Comedias y entremeses*. II : 97.
Spears. — V. Turnbull.
Speed, John. I : 109.
Spemann, W., editor. **1245**, **2276**.
Spencer, Edmond. III : 457, 530, 533.
Sperling, H. III : 50.
Sperling & Kupfer, llibreters i editors. **2009**.
Spilsbury, C., impressor. II: 30.
Spiritual Quixote, The. **330**, **2356**.
Spottiswoode and Co., impressors. II : 546.
Sprandel, J. G., impressor. II : 276.
Sprint, B., llibreter i editor. **182**.
Sprint, J., llibreter i editor. **176**.
Squib or Searchfoot, The. **680**.
Staal, G., dibuixant i gravador. **793**, **941**, **1001**, **1116**, **1149**, **1218**, **1265**, **1297**, **1332**, **1367**, **2008**, **2236**, **2294**, **2300**.
Stadel, editor. II : 297.
Stahl. **1171**.
Stalker, E., gravador. **511**, **512**, **545**. — II : 110.
Stamperia Reale. **282**.
Stanfield, dibuixant. **2365**.
Stankope, Revd. H. **182**.
Stanhope. I : 73.
Stanhope, coronel. I : 152, 184.
Stanley, Edward Lyulph. II: 260.
Stanley, Lluisa Dorotea. II: 260.
Stansby, William, impressor. **13**.
Stassin y Xavier, llibreters. **628**, **656**. — II : 188.
Stauffer, C. R., llibreter. **441**.
Stecher, G. E., editor. **1956**, **2009**.
Steele, Arthur. **321**.
Steenhouwer, Josué, impressor. **160**.
Stefana, Kristiana, traductora del *Quijote*. **822**. — II : 352.
Steiner, Magn. Nolehard. **343**.
Steinert. — V. Haar.
Steinheil, G., editor. **1989**.
Stendel, Carlos, impressor. **415**. — II : 14.
Stendel & Keil, impressors. **415**. — II : 14.
Stevens, John, traductor del *Quijote*. **129**, **138**. — I : 150, 151, 153, 162. — III : 287.
Stevens, Saml. **447**.
Stiefel, A. L. II : 287.
Stjernstolpe, J. M. traductor del *Quijote*. **468**.
Stoch, J. M., gravador. **263**.
Stockholm. — V. Estocolm.
Stöckholzer di Hirschfeld, Felice, impressor. **471**.
Stoedel, Josie, impressor. III: 22.
Stone and Smart, impressors. II : 344.
Stothard, Thomas, dibuixant. **394**, **400**, **437**. — I : 405. — II : 2, 29.
Stradino, P. III : 12.
Strahan, W., impressor. **322**.

STRANG, William, dibuixant i gravador. **1503.** — III : 159, 240.
Strassburg. — V. Estrasburg.
STRAUSS, Richard. **1454, 2325.** — III : 136, 218, 497, 499.
Studi di Letterature moderne. **2185.**
Stuttgart. — V. Estutgard.
SUÁREZ, Victoriano, llibreter i editor. **1289, 1562, 1562** *a*, **1765, 1921, 1986, 2006, 2006** *a*, **2053, 2403.** — I : XXI. — III : 55, 192, 395.
SUÁREZ DE FIGUEROA, Cristòbal. II : 408.
SUÁREZ URIARTE, P. III : 239.
SUE, Eugène. **1355.**
Sueño y la realidad, El. **1052.**
SUERO DE QUIÑONES. III : 77.
Suffolk. III : 479.
SULÉ, P., impressor. **1033.**
SULÉ HERMANOS, impressors. **1081.**
SULLIVAN, Edmund J., gravador. **1498.** — III : 240.
SULLY. III : 457.
SUÑÉ BENAJES, Juan. **1562, 1562** *a*, **1673, 2097.** — II: 225. — III : 192, 395.
SUÑÉ FONBUENA, Juan. II: 225.
Superchería tipográfica, Una. **1940.**
SUPLICIO SEVERO. **101, 102.** — I : 126.
Supuesto retrato de Cervantes, El. **2172, 2173.**
SURRUGNE, SURUGNE o SURUGUE, Louis, gravador. I : 306. — III : 431, 432.
SUSSE, dibuixant. **240.**
SUTTON & TAUNTON, llibreters. **679.**
SUZINOT, gravador. **496.** — II : 90.
SWAIN, gravador. **1168.**
SWAN, J., editor. **2362.**
SWAN, SONNENSCHEIN & Co., W., editor. **2275.**
SWIFT, Jonathan. I : 268, 269.
SYNDENHAM. III : 457.
SYNTAXE, personatge de *Le D. Quichotte Romantique.* **487.** — II : 81.
SYSAUGIN, gravador. **240.**
SZILÁDY, Károly, editor. **687.**

T. E. — V. FORONDA, Valentín.
T. H. **437.**
T. I. — V. IBÁÑEZ, Teodomiro.
T. M. M. — V. MARTÍNEZ MARQUINA, Tomàs, i MARTÍNEZ Y MARTÍNEZ, Tomàs.
TABARÉS, M., impressor. **1923.**
TACI, Aquileus. III : 290.
TACKERAY, W. M., traductor del *Quijote.* **2031.**
Tag, Der, Berlín. **2421.**
TAGLIALATELA, Vicente. II: 245.
TAGLIONI, Paul, comediògraf. **2218.** — II : 354. — III : 447.
TALLANDIER, J., llibreter i editor. **1525.**
TALLONE, C., dibuixant. **1955.**
TÁMARO, Eduard, traductor del *Quijote.* **1226.** — III : 27, 28, 87.
TAMAYO DE VARGAS. I : 218.
TANJÉ, P., gravador. **217, 221, 222, 222** *a*, **243, 288, 375.** — I : 244, 245, 290.
TANNER. — V. BUTLER.
TAPIA, Gil. II : 547.
TAPIA, L. G. II : 533.
TAPIA, Pedro de. **19, 2191.**
TAPIA, Rodrigo de. **19, 194, 332, 2191.** — I : 35, 216, 302, 352. — II : 202, 333, 336, 348, 545.
TARASCÓ Y LASSA, Rafael. **935.**
TARDIEU, Ambrosio, cartògraf. **445, 484.**
TARFE, Alvaro, personatge del *Quijote.* I : 211.
TARGA, impressor. II : 161.
TARIFA, marquès de. II : 449.
TARLETON, John. **2203.**
Tarraconense, El, Tarragona. **2189.**
TÁRRAGA, Francisco Agustín. I : 47.
TARRAGÓ, Pere B. III : 225.
TÁRRAGO, Torcuato. III : 70, 99.
Tarragona. **20, 249, 965, 966, 995, 1196, 1616, 1618, 2189, 2397.** — I : 37, 39, 40, 159, 168, 209, 283. — II : 423, 426. — III : 82, 83, 162, 167, 180, 211, 255, 415, 420.
TARRI, impressor. II : 405.
TARSOT, M. L. **1572.**—III : 198.
TASSAERT, Nicolas F. O., dibuixant. **509.** — II : 107.
TASSO, Luis, impressor. II: 269, 277, 281, 376, 463.
TASSO, Torcuato. II : 102. — III : 457, 530.
TASSO SERRA, Luis, editor i impressor. **1200, 1230, 1359, 1376, 1424, 1449, 1564.**
TASSO SERRA, Torcuato. **2295.**
TAUBERN, Johann Daniel, impressor. **123.**
TAVERNIER, gravador. **527, 546, 596, 598, 705.** — II : 149.
TAYLOR. — V. CLAY.
TAYLOR, Jerenny. III : 457.
TAYLOR, John, impressor i editor. **2368.**
TAYLOR, Susette M. **1381.**
TAYLOR, William. I : 109.
Teatro de Cervantes, El. **2174.**
Teatro Español burlesco o Quijote de los teatros. **405.**
TEBBET. — V. DIDIER.
TEGG, Thomas, impressor. **620, 2370.**
TEGG, William, impressor i editor. **2381.**
Tegucigalpa. **1897, 1898.**
TEIGNMOUTH SHORE, M. A., T. **2241.**
TEITON. I : 109.
TEIXEIRA DE QUEIROZ. III: 240.
TEJADA, Ezequiel de. II : 518.
TEJERO, Vicente. III : 308.
TEJÓN Y RODRÍGUEZ, J. II: 497.
Telégrafo, El, Barcelona. **748.** — II : 397.
Telegrama, El, Bogotà. **1540.**
TELESIO, personatge de *La Galatea.* I : 394.
TÉLORY, dibuixant. **2237, 2239.** — III : 458, 459.
TÉLLEZ, fra Gabriel (Tirso de Molina). **1552.** — I : 42. — II : 286, 291, 293, 337, 451. — III : 85, 136, 153, 158.
TELLO, Manuel, impressor. **783, 1062, 1169, 1211, 1293, 1307, 1327, 1343.**
TELLO, Vda. e hijos de M., impressors. **1421, 1712, 1753.**

TELLO AMONDARENY, Manuel. II : 467, 470-472, 496.
Temps, Le, París. III : 286.
TENA HERMANOS, editors. **714.**
Tenerife. I : 110.
TEODORO I, rei de Còrsega. I : 217.
TEÓGENES, personatge de la *Numancia*. I : 353.
TEPPER, relligador. **213.**
TERÁN PUYOL, S. II : 446.
TERCERO, Santos B. III : 309.
TERENCI, II : 440.
TERESA DE JESÚS, santa. **2331.** — II : 68, 222, 236. 407. — III : 278, 328, 507.
Ternate. I : 77.
Terol, Teruel. **802.**
TEROL, bisbe de. — V. JIMÉNEZ, Il·lm. Sr. Francisco de Paula.
TERRADAS, Abdó. II : 190.
TERRAZA Y ALIENA, editors. **1076.** — II : 511.
TERRAZA, ALIENA Y C.ª, editors. **1360.**
Tertulia de Aldea. **326.**
Teruel. — V. Terol.
TESTOR, Carlos. II : 428.
TEUBNER, Johann Michael, editor. **240.**
Teutsche Don Quichotte, Der. **237.**
TEXERA TARTAX, impressor. I : 238.
TEXERO, Vda. e hijo de, impressors. II : 149.
TEYXERA, Marcos. I : 9, 11.
THEBUSSEM, Dr. E. W. — V. PARDO DE FIGUEROA, Mariano.
THÉMISEUL DE SAINT HYACINTHE. **251, 2346, 2351.** — I: 258, 274, 288, 317, 338, 359, 377, 396. — II : 107. — III : 514.
THEOTOCOPULI, Domenico. (El Greco). II : 318.
THEREMIN, Franz. **429.** — II: 26.
THÉRY, traductor del *Quijote*. **1335.** — III : 79.
THIENEMANN, K., editor. **1006, 2304.**
THIERRY. I : 133.
THIERRY, comediògraf. II: 338.
THIERRY, llibreter. **265.**
THOMAS, gravador. III : 229.
THOMAS, personatge del *Calendrier de Philadelphie*. I : 323.
THOMAS, Henry. III : 336, 512.
THOMPSON, Emma, traductora del *Quijote*. III : 25.
THOMSON, P., gravador. **400, 437, 476, 611, 2365.** — II: 2, 3.
THOUZELLIER. III : 357.
THULE, príncep de. **48.**
THUNOT. — V. FAIN.
THUNOT, impressor. II : 202, 218, 232.
THUNOT Y C.ª, E., impressor. II : 263, 295.
THURSTON, John, dibuixant. **394, 400, 437.** — I : 405. — II : 2, 3.
THWAITES, Mary. **223.**
THYNNE, Henry. I : 152, 184, 197.
Tía Fingida, La. **449, 469, 552, 591, 638, 699, 717, 725, 816, 916, 1039, 1156, 1301, 1554, 1914, 2303, 2318.** — II : 47, 62, 97, 99, 101, 105, 148, 163, 170, 171, 174, 188, 189, 192, 195, 206, 207, 213, 222, 232, 236, 249, 255, 260, 265, 310, 312, 315, 332, 348, 369, 378, 415, 485, 487, 526. — III: 11, 18, 30, 61, 65, 83, 105, 154, 166, 167, 185, 204, 271, 302, 316, 402, 420, 489, 495, 535, 540, 546.
TIBON. **2071.**
TIÇENIQUE, Senyor de. — V. GONZÁLEZ XIMÉNEZ DE URREA.
TICKNOR, Jorge. **753, 1150, 1220, 1243, 1293, 2121.** — I : XVIII, 45, 57, 180. — II: 233, 239, 264, 283, 316, 405, 426, 447, 448, 459. — III: 17, 24, 36, 61, 62, 529.
Tidore. I : 77.
TIECK, Ludwig, traductor del *Quijote*. **389, 461, 537, 603, 698, 754, 908, 970, 1574, 1953, 1977.** — I : 402, 407. — II : 35, 135, 182, 184, 249, 358. — III : 402.
Tiempo, El, Madrid. **984, 1093.** — II : 402.
Tiempo, El, Tegucigalpa. III: 309.
TIEMPO, EL, impremta. **1551.**
Tiempos y tiempos. **1849.**
TILDEMA, Roberto H. **1850.**
Timbal del Bruch, Lo. **1253.**
TIMONEDA, Juan de. II : 498.
Tío Gil Mamuco, El. **353.**
TIOCCHI E C., tipògraf. **652.**
TIPOGRAFÍA ESPAÑOLA. **1802.**
TIPOGRAFÍA MODERNA. **1580.**
TIPOGRAFÍA NACIONAL. **1897, 1898.**
TIPOGRAFÍA POPOLARE. **1072.**
TIPOGRAFÍA ROLLANDIANA. **372.**
TIPOGRAFÍA UNIVERSAL. **707.**
TIPOGRAFÍA UNIVERSITARIA. **453.**
TIQUITOC, personatge del *Quijote*. II : 242.
TIRMENTH, baró de. — V. PARDO DE FIGUEROA, Mariano.
TIRSI, personatge de *La Galatea*. I : 393.
TIRSO DE MOLINA. — V. TÉLLEZ, fra Gabriel.
Tirteafuera. I : 279.
TITON. **15.**
TIZIANO, Vecelli, pintor. III: 457.
Toboso. **452.** — I : 219. — II : 48, 77, 235.
TOCCAGNI, Luigi. **549.**—II: 145.
TODA, Eduard. **1221, 1968, 2154, 2333, 2339, 2340, 2362, 2363, 2379, 2381, 2390.** — II : 541. — III : 28, 29.
TOINON ET Ce, L., impressors. II : 342.
Tokio. — V. Toquio.
TOLEDANO, Miguel. II : 316.
TOLEDANO, LÓPEZ & C.ª. **1563, 1616, 1618.** — I : 6, 45.
Toledo. **8, 82, 178, 708, 877, 895, 896, 937, 1064, 2030.** — I : 37, 40, 211. — II : 384, 392, 403, 408, 427, 475, 504. — III : 104, 227, 275, 412, 416, 419, 424.
TOLEDO, arquebisbe de. — V. SANDOVAL Y ROJAS, Bernardo.
TOLEDO, José María Octavio de. II : 405.
TOLEDO, Pedro de Alcántara. I : 393. — II : 43.

TOLL, Pedro, impressor. **1510.**
TOLMO, Saul de, dibuixant. III: 274, 275.
Tolondron. **342.**
Tolosa, Toulouse. **1387, 1935, 2299.** — III : 105.
TOLOSA LATOUR. metje. III : 292.
TOLRÁ Y FORNÉS, Eduardo. **1377.**
TOLSTOI, L. III : 251.
TOM, Vice. III : 68.
TOMÁS SALVANY, J. II : 497.
Tomasa, La. Barcelona. III : 150.
TOMASI, Angelo. II : 161.
TOMBO, fra Joàn M., traductor del *Quijote.* III : 50.
TOMEO Y BENEDICTO, Joaquín, comediògraf. **764, 774.** — II : 299, 307.
TOMIC, Jos. Eugen., traductor del *Quijote.* **1152.**
TOMICH. I : 333.
TONSON, Jacob, llibreter i editor. **165, 176, 180.**
TONSON, J. y R., llibreters i editors. **198, 212, 214, 224, 225, 247, 2347.** — I : 213, 220, 247. — III : 515.
TOOVEY. **378** *b.*
Toquio. III : 491.
Tordesillas. **20, 188, 419, 1616, 1618.** — I : 39, 158.
Torí, Torino. **470, 1936, 2035, 2056, 2357.** — II : 321. — III : 325, 396.
TORME Y DE LIORI, Francisco de. I : 37, 209.
TORNER, J., impressor. **580.**
TORNER, M., gravador. II : 173.
TORNER DE LA FUENTE, Eusebio. **1744.**
TORO, gravador. **843, 857.**
TORO, C. del. II : 407.
TORO, Salvador de. II: 303, 341.
TORO GÓMEZ, Miguel de. **1990.**
TORRAS, Valentín, impressor. **631.**
TORRAS I BAGES, Josep, bisbe de Vich. III : 297.
TORRE, ducs de la. II : 360.
TORRE, Henríquez de la. — V. HENRÍQUEZ DE LA TORRE.
TORRE, marquès de la. — VARGAS ZAPATA, Antonio de.
TORRES, José M.ª. **1197.** — III : 34.
TORRES, Paciano, impressor i llibreter. **1276, 1413.**
TORRES, Pedro A. **966.** — III: 13.
TORRES CABRERA. III : 335.
TORRES-LANZAS, Pere. III : 290.
TORRES REINA, José. III : 275.
TORRES Y TORRES, M. de. III : 372.
TORRES VILLARROEL, Diego de. **2194.** — I : 204. — III : 433.
TORRICELLY, J. B., editor. II: 365.
TORT Y MARTORELL, Javier. II : 445.
Tortosa. III : 346.
TOSCANA, gran duc de. — V. FERDINANDO SECONDO.
TOSILOS, personatge del *Don Quijote.* I : 400.
TOUBON, llibreter. **373.**
TOULOUGEON. **338.**
Toulouse. — V. Tolosa.
TOURGUENEFF, Ivan. **1167, 1384, 2295.** — II : 546. — III : 303, 484.
TOURNACHON-MOLIN, llibreter i impressor. **436.**
Tours. — V. Turs.
TOUZÉ, gravador. **483.**—II : 76.
TOVAR, Jorge de. I : 27, 30, 35. — III : 431.
TOWER, Christopher. **109.**
TOZILOS. — V. TOSILOS.
TRABAJO, EL, tipografía, Madrid. **1756, 1779.**
Tradiciones y Leyendas españolas. **1449.**
Tralla, La, Barcelona. **1650.**
Trato de Argel, El. — V. *Comedias y Entremeses.*
TRAUTZ - BAUSONNET, relligador. 36.
TRAVER, gravador. **1033, 1144, 1175, 1199, 1217, 1386.**
TRAVESET, Ventura. III : 237.
TRENCH & CO. — V. KEGAN.
TRENCH & CO., editors. **1249.**
TRESMOLIER, dibuixant. **221, 222, 222** *a,* **288, 375.** — I: 243-245.
TREUTTEL ET WURTZ, llibreters. II : 91.
TRÉVERRET, M. de. **1935, 2299.**
TREVES, FRATELLI, editors i impressors. **1037, 2185.** — II : 483.
TRIAY, José E. **1085.** — II: 514.
Tribuna, La, Barcelona. **1652.**
Tribuna, La, La Plata. III: 177.
TRICHON, A. gravador. **1334, 2223, 2224, 2230.**
Trieste. **794.**
TRIFALDI, comtessa de, personatge del *Don Quijote.* I: 147, 239, 244. — III : 534.
TRIGUEROS, Cándido María. **386.** — I : 399. — II : 7, 402, 499.
TRILLA Y SERRA, editors. **1010**².
TRILLEY, gravador. **546.**
TRINIDAD, Andrés. **321.**
Trinitarias Descalzas, Las. **2388.**
Tristeza del Quijote, La. **1814.**
TROLLOPE, T. Adolphus. **465.**
TROTTI, Luigi. I : 43.
TROW & SON, John F., impressors. II : 459.
Troyes. **248.**
TRUCHY, llibreter. **576, 577, 628, 656.** — II : 188.
TRÜBNER, Karl. J., editor. **1575.**
TRUFFI E COMP., G., impressors i editors. **549, 559.**
TUBINO, Francisco M. **775, 927, 2382.** — II : 190, 297, 307, 308, 319, 355, 370, 402, 420-423, 426.
TUCKEY & CO. — V. ISAAC.
TULE, príncep de, títol de *Persiles.* **46.**
TULLIS, R., llibreter i editor. **2359.**
TÚÑEZ, Narciso. III : 234.
TURCIOS, Froilán. III : 309.
TURENNE. III : 457.
TURENNE, mariscal de. **82.**
Turín. — V. Torí.
TURNBULL AND SPEARS, impressors. II : 539.
TURNER, dibuixant. **2365.**
TURPIN. II : 80.
Turs, Tours. **670, 734, 879, 897, 1070, 1286, 2305.** — II : 230, 385. — III : 58, 490.
TUSELL, pintor. **2083, 2315.**

TYPOGRAPHIA DA ACADEMIA. **1701.**

Ubeda. **1789.** — III : 273.
UBICINI, Andrea, editor. **626.** — II : 200.
ULAJOS, Angel, traductor del *Quijote*. II : 413, 414.
Ultima novela ejemplar de Cervantes, La. **922.**
UNAMUNO, Miguel de. **1417, 1540, 1854, 2055, 2074.** — I : 321. — III : 179, 237, 317, 327, 375, 382, 441, 419, 423, 427.
UNGER, Johann Friedrich, impressor i editor. **389.**
UNIVERSITAT DE BARCELONA. **1377, 1626.** — I : IX. — III: 214, 217, 547.
UNIVERSITAT DE BURDEUS. **1935.**
UNIVERSITAT DE COIMBRA. II: 292.
UNIVERSITAT DE GRANADA. **1697.**
UNIVERSITAT DE HARVARD. **582, 593.** — III : 61.
UNIVERSITAT D'ILLINOIS. III: 113.
UNIVERSITAT DE KARKOF. II: 351.
UNIVERSITAT DE LEIPZIG. **1942.**
UNIVERSITAT DE LUND. II: 614.
UNIVERSITAT DE MONTEVIDEO. **1689.**
UNIVERSITAT D'OSUNA. III: 540.
UNIVERSITAT DE SALAMANCA. **333.** — II : 361. — III : 250.
UNIVERSITAT DE SANTIAGO. **2174.**
UNIVERSITAT DE SARAGOSSA. **1905, 1907-1909.** — III : 314.
UNIVERSITAT DE SEVILLA. **1892.** — III : 142.
UNIVERSITAT DE VALENCIA. **1901.**
UNIVERSITAT DE VIENA. **2081^2, 2081^3, 2081^4.**
UNIVERSITY OF ST. ANDREW'S. **2359.**
Universo, El, Madrid. **1774.**
UNQUERA, Antonio Balbín. I: 376.
Untersuchungen zur spanischen Syntax auf Grund der Werke des Cervantes. **1941.**
UÑÓ, Félix. III : 218.
Upsala. **1007.**
URBANO, Rafael. **1758.** — III: 264.
URBINA, Francisco de. I : 61, 64-67, 70, 72, 87, 186, 201, 213, 277, 339, 340. — II: 6, 222, 278, 332.
URBINA, Juan de. III : 34.
URBINA, Luis de. III : 34.
URDANETA, Amenodoro. **1083, 1125, 1235.** — I : 38. — II : 527. — III : 32, 41, 97, 191.
URDANIBIA. II : 503.
UREÑA. — V. PERTIERRA.
UREÑA, tipògraf. **1488.**
URFEY. — V. D'URFEY.
URGANDA, *la desconocida,* personatge de l'Amadís de Gaula. I : 6, 53, 250, 256, 264, 271, 280, 283, 284, 299, 314, 315, 343. — II : 22. — III: 40, 254.
URIA HERMANOS, impressors. **1879.**
URIARTE, Angel. II : 282.
URIE, Robert, impressor. **230.** — I : 253.
URMENETA, Fermín de. II : 470
Urnieta. **949.** — II : 433.
URQUHART.—V. RICHARDSON.
URQUIJO, Juan. II : 410.
URRABIETA VIERGE, Daniel, dibuixant. **663, 681, 688, 792 807, 843, 857, 997, 1004, 1143, 1280, 1312, 1421, 2287.** — II : 294, 424, 460, 473. — III : 277.
URRUTIA, dibuixant. II : 492.
USES, duquessa de. — V. D'USES.
USOZ DEL RÍO, Luis. II : 223, 262.
USSIEUX. — V. D'USSIEUX.
USSNER, Carl. Gottlob., editor. **361.**
USTICK, S. C., llibreter i impressor. **408.**
Utrecht. **142, 265, 917, 1585, 2312.** — I : 36.
UWINS, T., dibuixant. **465.**
UYTWERF HNOS., impressors i editors. **160.**
VACQUETTE D'HERMILLY, traductor del *Quijote*. I : 317.
VAL, impressor. I : 238.
VAL, Mariano Miguel de. **1758, 1812.** — III : 257, 264.
VALBUENA, Antonio de. III: 239.
VALBUENA, P. — V. BURGAS, Josep.
VALDENEBRO Y CISNEROS, José María. II : 30. — III : 443.
VALDÉS ACOSTA, J. M. III: 298.
VALDIVIELSO, Joseph de. I: 35, 44, 45, 48, 52, 61, 63, 64, 67, 71, 72, 87, 99, 106, 115, 127, 128, 147, 148, 183, 186, 201, 212, 217, 249, 277, 339, 340, 344, 358, 362, 377, 380, 383, 384. — II : 6, 8, 9, 42, 111, 140, 202. — III: 431, 511.
VALDIVIESO, D., litògraf i dibuixant. **717, 916.**
VALDIVIESSO, Josef de. — V. VALDIVIELSO.
Valencia. **6, 7, 26, 39, 102, 232, 274, 328, 379, 694, 906, 938-940, 996, 1076, 1108, 1197, 1216, 1239, 1240, 1262, 1263, 1302, 1360, 1385, 1419, 1420, 1568, 1580, 1899, 1900, 1900^2, 1901, 1902, 1930, 1970, 1971, 2197, 2253, 2320, 2338.** — I : X, XV, XVI, XXII, 17, 19, 26, 37, 51, 52, 56-58, 65, 84, 127, 132, 147, 148, 183, 238, 256, 280, 296, 327, 334, 343, 363, 388, 389. — II : V, 236, 258, 265, 286, 287, 291, 296, 326, 378, 468, 521. — III : 13, 34, 35, 43, 49, 163, 191, 237, 245, 259, 267, 268, 310, 311, 322, 335, 407, 435, 550.
VALENCIA, Francisco de. II: 522.
VALENTIN, personatge del *Don Quijote* d'En Fernández de Avellaneda. I : 211.
VALERA, Juan. **803, 804, 1754, 1803, 1804, 2267, 2403.** — II : 151, 282, 339, 355. — III : 9, 180, 209, 255, 257, 261, 267, 269, 278, 327, 383, 416, 471.

Biblioteca de Catalunya

VALERI, personatge de la continuació del *Don Quijote* feta per Filleau de Saint Martin. I : 174.
VALERO, dibuixant. **1501**[2], **2293**.
VALERO, Cristóbal, pintor. III: 289.
Valores literarios, Los. **2076**.
VALL. I : 56, 64.
VALL, Francisco, dibuixant. **2142**.
VALLADAR, Francisco de P. **2153**.
VALLADARES, Antonio, comediògraf. II : 353.
Valladolid. **28, 776, 1011, 1032, 1043, 1046, 1063, 1109-1111, 1142, 1241, 1279, 1341, 1451, 1569, 1570, 1583, 1741, 1786, 1808, 1817, 1931, 2117, 2426**. — I : XVI, 6, 13, 21, 53, 68, 336, 351, 362. — II : III, 225, 232, 309, 312, 326, 373, 390, 455, 467, 471, 472, 478, 480, 497, 502, 503, 512, 517-519, 521, 533. — III : 41, 45, 54, 82, 84, 134, 151, 152, 179, 221, 250, 253, 255, 275, 280, 283, 309, 368, 403, 412, 418, 485, 550.
VALLARDI, Antonio, editor. **1993**.
VALLAT-LA-CHAPELLE. — V. HUZARD.
Valldemosa. I : VII, IX.
VALLE, Pablo de. II : 410.
VALLEJO, J., dibuixant. **663, 681, 688, 769, 792, 807, 839, 997, 1143, 1312, 2287**.
VALLEJO, Hernando de. I : 27, 30, 35, 44, 45, 48, 80, 362. II : III. — III : 431.
VALLIN, Vda. de, impremta. **449**.
VALLO, Bartolomeo, impressor i editor. **67**.
VALLOT, Philippe J. A., gravador. **483, 548**.—II: 76, 144.
VALLMITJANA, Agapito, escultor. **1662**.
VALLS SABATER, Rómulo. **1675**. — III : 218.
VAN DEN BERGHEN, llibreter. **267, 283**. — I : 304, 339.
VAN DEN BRINK, Jansz, editor. **265**.
VAN DEN BOS O VAN DEN BOOS O VAN DEN BOSCH, Lambert, traductor del *Quijote*, **88, 98, 99, 122, 127, 143, 186, 686, 943**. — I : 113. — II : 242, 430.
VAN DER BANK, dibuixant. **198, 212, 223, 224, 247**. — I : 220, 248. II : 27, 28.
VAN DER GESCHT, Gerard, gravador. **129, 182, 198, 212, 224, 247**. — I : 306.
VAN DER GRUYSSEN. II : 338.
VAN DER KELLEN. I : 112.
VAN DER LAAN, A., gravador. **184, 258**.
VAN DER MEER, Benjamín, traductor del *Quijote* i *Novelas ejemplares*. **184, 258**. — I : 282.
VAN DER MIEDEN, Adriana Anna. **183**.
VAN DER POEL, Gérard, editor. **262**.
VAN DER SLEY, gravador. I: 290.
VAN DER SOHLE. — V. BASTELN VAN DER SOHLE.
VAN DER STRENG, J. I : 206, 282.
VAN DUREN, Jean, editor. **204**.
VAN GOENS. **42**.
VAN GOOR, Noothoven, editor. **2265**. — III : 470.
VAN HEIJNINGEN BOSCH, P.W. impressor. **686**.
VAN HOLKEMAR, editor. **2291**. — III : 483.
VAN LAMSVELD, Johannes, editor i llibreter. **122**.
VAN LAMSVELD, Willen, llibreter i editor. **122, 127**.
VAN LOCHOM, M., dibuixant. **78**.
VAN OEST & C.ª, G., llibreters i editors. **2009**.
VAN PEL, Theod., dibuixant. **2348**.
VAN THOL. **265**.
VAN WINKLE & WILEY, impressor. II : 42.
VAN ZYP. **265**.
VANEGAS DE CÓRDOBA, Pedro. II : 292.
Vanguardia, La, Barcelona. **1412, 1429, 1474, 1475, 1513, 1535-1538, 1597, 1600, 1601, 1603, 1609, 1611, 1628, 1651, 1657, 1668, 2014, 1065, 2066, 2090, 2127, 2137-2139, 2141, 2143-2146**. — III : 162, 414, 428.
VARA DEL REY. III : 182.
VARGAS, Antonio de. I : 706.
VARGAS, Julián de. III : 231.
VARGAS MANRIQUE, Luis. I : 3, 24, 53, 68, 69, 216, 302, 351. — II : 221, 235, 309, 332, 348. — III : 142, 542.
VARGAS ZAPATA AYALA Y MANRIQUE, Antonio de, marquès de la Torre, vescomte de Linares i senyor d'Abancrispín. **82**.
Varia. **1511**.
Varias obras inéditas de Cervantes. **988**.
VARONA, Enrique José de. II: 404-406. — III : 334.
Varsovia, Warszawa. **724, 883, 2282**. — II : 265.
VASSÉ, marquesa de la. III : 22.
VAUBAN. III : 457.
VÁZQUEZ, Ant., gravador. **377, 444, 544, 644, 730**.
VÁZQUEZ, Bartolomé, gravador. **327, 331, 331 *a*, 332, 377, 644**. — I : 349, 352.
VÁZQUEZ, Carlos, pintor. III: 211, 334.
VÁZQUEZ, Gabino de J. **1524, 1863, 1864**. — III : 185, 298, 299.
VÁZQUEZ, J., gravador. **377, 644**.
VÁZQUEZ, L. II : 471.
VÁZQUEZ, Luis. I : 117.
VÁZQUEZ, Mateo. **782, 1249, 1586**. — II : 303, 312, 315, 316, 321, 325. — III : 36, 40, 54, 285.
VÁZQUEZ, Nicanor, dibuixant. III : 276.
VÁZQUEZ Y C.ª, Vda. de, editors. **458**.
VÁZQUEZ Y MORALES, Joaquín José. **174**. — I : 195.
VEDIA Y GOOSSENS, Enrique. II : 283, 316.
VEENMAN, H., impressor. III: 482.
VEGA, impressor. **411**.—II: 23.

Vega, Infantón de la. — V. Pelayo.
Vega, Ventura de la. **762, 763, 838.** — II : 279, 280, 296-298, 362, 382, 321, 489, 491, 497, 520. — III : 214.
Vega Carpio, Lope Félix de. **667, 738, 747, 861, 1210, 1277, 1355, 1711, 2024, 2106, 2332, 2336.** — I : 7, 41, 47, 250, 254. — II : 222, 236, 257, 274, 275, 285, 286, 288-290, 316, 327, 374, 408, 475, 480. — III : 21, 36, 119, 152, 153, 157, 259, 344, 420, 475, 508, 511, 525, 539.
Vega de Hoz, baró de la. — V. Leguina, Enrique de.
Vega y de la Iglesia, F. de. II : 494.
Vega Inclán, marquès de la. III : 412.
Vela, E., gravador. II : 528.
Velarde, J. III : 276.
Velasco, impressor. II : 316.
Velasco, Prudencio P. de, tipògraf. **2048.**
Velasco, R., impressor. **1432, 1548, 1755, 1790, 1807, 1839, 1999.**
Velasco Dueñas, José. **700.**
Velasco y Santos, Miguel. **934.** — II : 428.
Velazco Aguilar, Ignacio, tipògraf. **1489.**
Velázquez de Silva, Diego, pintor. **1291.** — II : 160. — III : 407.
Velbruck, comte de. I : 309, 383.
Vélez, Juan, comediògraf. II: 274.
Vélez de Guevara, Luis, II: 305. — III : 21.
Velhagen Klasings Monatshefte. **2402.**
Velilla, Mercedes de. III: 308.
Velpio, Roger. — V. Velpius.
Velpius, Roger, impressor. **8, 12, 18.**—I : 20, 25, 34, 52, 53.
Velle, comtessa vídua de. II : 317, 322.
Vendrell y Texidó, María Teresa, impressor. **253.**
Venecia. **53, 58, 62, 65, 68, 170, 200, 234, 245, 467, 475, 897.** — I : 90, 94, 95, 222, 223, 268. — II : 50, 68, 298, 405, 498. — III : 386.
Venetia. — V. Venecia.
Venezia. — V. Venecia.
Veneziano, Antonio. **2089.** — III : 392.
Venta de D. Quijote, La. **1548.**
Venta Encantada, La. **746.**
Venta Pública, Imprenta de la. **621.**
Ventín, Ramón. III : 257.
Ventosilla. I : 35.
Ventura, José. III : 311.
Ventura López, Indalecio, tipògraf. **1697.**
Venturas y desventuras. **1136.**
Vera, Rodrigo. **1431²**.
Vera de León, Salvador. II: 428.
Vera González, E. III : 231.
Vera Tassis y Villarroel, Joàn de. II : 286.
Veracreu, Veracruz. II : 173.
Veragua, duc de. II : 286.
Verbeeck, Philip. **127.**
Verboeckhoven y C.ª, editors. **840.**
Verdad sobre el Quijote, La. **1132.**
Verdàdera patria de Cervantes. **2290.**
Verdadero espíritu de D. Quijote, El. **1549.**
Verdaguer, Alvar, llibreter. **1448, 1511.**
Verdaguer, Celestí, impressor i editor. **1231.**
Verdaguer, Jacint. III : 194, 280.
Verdaguer, Mario. **2186.** — III : 427.
Verdaguer y C.ª, C., impressors. **974.**
Verdaguer de Travesí, Mario. **2002, 2186.**
Verdeil, gravador. **703, 1299.**
Verdes-Montenegro, Matilde. II : 279.
Verdugo, Carlos G. III : 536.
Verdussen, Cornelio, impressor i editor. **125.** — I : 183.
Verdussen, Henrico, impressor i editor. **125.** — I : 147, 148, 183.
Verdussen, hereus de la vídua de C., impressors i editors. **275.**
Verdussen, Jerónimo y Juan Bautista, impressors i editors. **105.** — I : 128, 147, 148, 783.
Verdussen, Juan Bautista, impressor i editor. **126, 164.** — I: 183.
Vergara, Agustín de. I : 53.
Vergés. — V. Perelló.
Vergés, Pedro, impressor. II: 289.
Verges, Vda. de Pedro, impressor. **2336.**
Vergés, llibreter i editor. **2142.**
Verlag der Classiker. **559.**
Vernet, Horace, dibuixant. **484 488, 490, 491, 735, 820.** — II : 78, 82, 119.
Vernor, Hood and Sharpe, llibreters. **443, 2361.**
Versailles. — V. Versalles.
Versalles. I : 131, 133, 136, 142, 145, 150, 166, 170, 171, 173, 176, 180, 182, 221. — II : 125. — III : 499.
Vertue, G., gravador. **198, 212, 247.**
Veu de Catalunya, La, Barcelona. **1379, 1397, 1512.** — III : 110.
Viada i Lluch, Luis Carlos. **1676, 2087.**
Viader, Octavi, impressor i editor. **1567, 1567** *a*, **2431.**
Viaje del Parnaso.
A. Edicions. **19, 56, 194, 281, 332, 416, 519, 628, 661, 768, 776, 816, 1120, 1162, 1584, 2082, 2191.**
a) Fragments. **507, 510.**
B. Traduccions : Al francès. **796.** — A l'anglès. **885, 1249.** — A l'holandès. **917.**
a) Fragments : En holandès. **1585.** — En alemany : **616.**
C. Classificació per poblacions : Barcelona. **1584.** — Londres. **885, 1249.** — Madrid : **19, 194, 281, 332, 416, 519, 661, 768, 776, 816, 1120, 1162, 2082, 2191.** — Milà. **56.** — París. **628, 796.** — Utrecht : **917, 1585.**

D. Traductors : Al francès : Guardia, J. M. — A l'anglès : Willoughby Gordon Gyll, J. — A l'holandès: Muller, H. C.; Putman, JJ.
E. Comentaris crítics. **798, 903, 1189, 1190, 1489, 1584, 2016, 2082, 2403.**
F. Iconografía. **332.**
Vialat y Ce, editors. **683, 689.** — II : 240, 244.
Viardot, Louis, traductor de *Novelas ejemplares* i del *Quijote*. **585, 599, 607, 609, 611, 624, 658, 659, 682, 704, 705, 709, 710, 737, 781, 834, 860, 880, 901, 1354, 2240.** — II : 68, 169, 176, 186, 189, 193, 200, 205, 220, 225, 228, 239, 253, 269, 272, 273, 324, 377, 386, 525, 532. — III: 79, 88, 357, 528.
Vibraciones. **974.**
Vicent Ferrer, sant. III : 310
Vicente, R., tipògraf. II : 380.
Vicenti, Alfredo. **1677, 1758.** — III : 233, 257, 264.
Vich. II : 171. — III : 7.
Vico y Bravo. III : 238.
Vicuña, Ramón L. de. III: 233.
Vida de Cervantes y Juicio del Quijote. **1541.**
Vida de D. Quijote y Sancho. **1854.**
Vida del Lazarillo de Tormes, La. **650.**
Vida do grande D. Quixote de la Mancha. **1685.**
Vida Manchega, Ciudad Real. **2151.**
Vidal, Cosme (Josep Aladern). **1629, 2040.** — III : 219, 220.
Vidal, Edmond. III : 237.
Vidal y Valenciano, Gaietà. **1250.** — II : 400. — III: 9, 40.
Vidart, Luis. **1236, 1309, 1330, 2392.** — III : 179, 534.
Vidart y Vargas Machuca, Isabel. III : 68.
Vidas célebres. **2142.**
Vidas de Grandes Hombres. **2147.**
Videlot, Arnould & Ce, impressors. **2239.**
Vidini, Jeroni. III : 515.
Viegas, Damiao. I : 58, 60, 66, 68.
Vieira, J. A. N. **2376.** — II: 233. — III : 529.
Viejo celoso, El. — V. *Comedias y entremeses*.
Viena, Vienna, Wien. **384, 461, 471, 625, 729, 2009, 2094, 2220, 2428, 2429.** — II : 121, 249, 298, 301, 406. — III: 521.
Vieyra de Abreu, Carlos. II: 490, 497. — III : 536.
Vieytes. I : 392.
Vigil, J. M. III : 298.
Vigliardi-Paravia, J., editor. **2035.**
Vila, Pau. III : 389.
Vila y Riera, J. I : 220.
Vilafranca, comtessa de, personatge de *Der teutsche D. Quichotte*. I : 260.
Vilanova, Arnau de. III: 539.
Vilanova i Geltrú. **1401.** — I: xiii, xxi. — III : 162.
Vilar y García, C. II : 407.
Vilassar. II : 447.
Vilches y Marín, Ernesto de. **1737.** — III : 252.
Vileta, Lluís Joan. III : 515.
Vilmos, Györy, traductor del *Quijote*. **946.**
Villa, Miguel de, editor. **1277.**
Villafañé. II : 489.
Villafranche-de-Rouergue. III: 332.
Villagarcía de Campos. **1011.**
Villahermosa. I : 41.
Villahermosa, ducs de. II: 421, 490.
Villahermosa, duquessa de. **1593, 1712.** — III : 228, 244, 313, 314.
Villaizan, comediògraf. III: 21.
Villalba, comte de.—V. Fernández de Castro, Pedro.
Villalba Hervás, Miguel. **1295.**
Villalpando, Fermín, impressor. **385, 390, 391.** — II : 10.
Villalta. II : 235.
Villalva, marquès de. — V. Villanueva Fernández de Heredía, Jerónimo.
Villamissar, marquès de. I: 18.
Villanueva y Geltrú. — V. Vilanova i Geltrú.
Villanueva, Joaquín. **2219.**— III : 447.
Villanueva, Juan Bautista. III : 13.
Villanueva Fernández de Heredia, Jerónimo de. **89.** — I : 113.
Villanueva, Vda. de, tipògraf. **1049.**
Villanueva,Vda. de Blas de, impressor. **181.**
Villar, Emilio. **1791.**
Villar de la Torre, Pràxedes. II : 503, 533.
Villar Miralles, Ernesto. **1590.** — III : 257.
Villarino, Ramón. III : 301.
Villarreal y Valdivia. III: 238.
Villarroel, Cristóbal de. III: 254.
Villarroel, Juan de, llibreter. **24, 24 *a*, 36, 37.** — I: 249. — II : 337. — III : 288.
Villasante y Catalán J. de,. II : 407.
Villasante y Lazo, J. de. II : 407.
Villaverde, llibreter. II : 294.
Villavicencio, Rafael de, personatge de *Las Dos doncellas*. **458.**
Villaviciosa, Sebastián, comediògraf. II : 274.
Villechauvaix, J. **1456.** — III : 137.
Villegas, Antonio de. II: 498.
Villegas, Baldomero, coronel. **1406, 1462, 1519, 2160.** — III : 115, 140, 164, 178-182, 417.
Villegas, Esteban Manuel. II : 405. — III : 383, 525.
Villegas, José. **1430.**
Villegas, José, pintor. **1561.**
Villegas de Guzmán, Alonso. III : 75.
Villegas Selvago, Alonso de. I : 211.
Villemore, gravador. **2365.**
Villen, Juan Manuel. **1282.**

VILLENA, Enrique de. III : 381.
VILLENA, marquès de. — V. FERNÁNDEZ PACHECO, Juan Manuel.
VILLEREY, N. S. gravador. **722.** — II : 165.
VILLORIA. III : 209.
VINARDELL ROIG, A. **1429.** — III : 236.
VINCENTI, Alfredo. — V. VICENTI, Alfredo.
VINCENTI, Eduardo. **1556, 1932** — III : 161, 186, 234, 323,
VINCI, Leonardo da. III : 457. 530.
VINDEL, Pedro, llibreter. **1493.** — I : XV, 392. — II : 392.
VIÑALS HNOS., llibreters i impressors. **1862.**
VIÑAS Y MUXÍ, Jacinto. **1933.**
VIÑAZA, comte de la. III : 240, 540.
VIRCHAUX, J. G., impressor i llibreter. **324.**
VIRET-GENTOU, Ch., impressor. III : 145.
VIRGILI MARÓ, Publi. I : 312. II : 102, 513.
VIRUÉS, Cristóbal de. I : 21, 47, 353. — III : 290.
VISCHER, P. **268.**
VISCONTI, Ercole. **67.**
Visero. III : 257.
Visionarios. **1694.**
Visita de D. Quixot de la Manxa a la Barcelona actual. **1629.**
Visita y conversación de D. Quijote. **480.**
VISSER, Pieter, llibreter. **186.**
VITALIANO VIZCONDE, comte. **10.** — I : 23.
VITERI, Pere de. III : 306.
Vitoria. **967, 1349, 1553, 1554, 1579, 1903, 1904, 1948.** — I : 28. — II : 440, 501, 519. — III : 173, 180, 257.
VIVES, relligador. **592, 698, 999 1033, 1039, 1048.**
VIVES, Amadeu, músic. III: 250.
VIVES, Joan Lluis. II : 124.
VIVES, Rafael, llibreter. **31.** — I : 57, 65.
VIVES LIERN, Vicens. III : 322.
VIVES MORA, F., impressor. III : 104.
VIVIER, G. Du, gravador. — V. DU VIVIER.
Vizcaíno fingido, El. — V. *Comedias y entremeses.*
Voce, La, Firenze. **2100.**
VOLNEY, Constantin F. Chasseboeuf, comte de. II : 88.
VOLTAIRE, François M. Arouet. **1355.** — II : 88, 331.
VOLTERRA, Bali di. — V. SERACINELLI, Ferdinando.
Vorgebliche Tante, Die. **591.**
Vossische Zeitung, Berlín. **2068, 2420.**
VOYNICH, llibreter. I : 202.
Voz de Galicia, La, Santiago. **1688.**
Voz del Genio, La, Caracas. III : 32.
Voz de la Provincia, La, Osca. **1871-1877.**
Voz de la tradición, La, Barcelona. **2091.**
VRCHLICKY, Jar. **1438.** — III: 130.

Wageningen. III : 482.
WAGNER, H. **601.**
WAINWRIGHT, G. P., gravador. **476, 482.** — II : 74.
WALD, Adolf, il·lustrador. **2304.**
WALDEN. I : 26, 54, 108, 130, 204. — III : 117, 331.
WALE, Jeffery, impressor. **138.**
WALE, S., dibuixant. **330, 2200, 2356.** — III : 437.
WALFER, Karl, il·lustrador. **1977.**
WALFORD, B., impressor i editor. **129.**
Walhalla y las glorias de Alemania, La. III : **2051.**
WALKER, J., impressor i editor. **443, 465, 2361.**
WALMSLEY, J., gravador. **633, 634, 664, 703.**
WALTER, J., editor i llibreter. **272, 2353.**
WALTHOE, J., impressor i llibreter. **182.**
WALL, F., impressor i editor. **178.**
WALL, R. I : 266, 278, 358, 374, 380, 383, 384. — II : 58. — III : 444.
WALLIS, J., gravador. **2360.**
WALLIS, R., gravador. **2365.**
Wanderungen in den Fusstapfen des D. Quixote. **615.**
WARBURTON, B. I : 247, 270.
WARD. II : 161.
WARD, A., llibreter i editor. **182, 214.**
WARD, C., impressor i llibreter. **210.**
WARD, Edward. **150.** — I : 171.
WARD, J., llibreter i editor. **225.**
WARD, LOCK & Co., editors i llibreters. **2248.**
WARE, R., llibreter i editor. **214, 225.**
WARENDORF, editor. **2291.**
WARNE, Frederick, editor i llibreter. **2264.**
WARNE AND COMPANY, Frederick, editors. **819.**
WARREN, llibreter. **482.**
WARREN, A. W., gravador. **465.**
WARREN, C., gravador. **392, 2205, 2211.** — III : 440, 441.
WARREN, H., dibuixant. **669.**
WARRINER, James, llibreter i editor. **178.**
Warszawa. — V. Varsovia.
Washington. **408.** — I : 8.
WASSEM, K., impressor. II: 504.
WAT, L. III : 219.
WATTS, Henry Edward, traductor del *Quijote.* **1333, 1390, 1400.** — I : XXII. — III : 102, 258.
WAUGH AND INNES, llibreters i editors. **564.**
WAY, A. & G., impressors. **408.**
WEIDMANNS, ERBEN & REICH, editors i impressors. **284.**
WEIGELY VÍDUA, Christoph. III : 434.
WEIGERT, L. **1941.** — III : 327.
Weimar. **286.** — I : 310, 323, 397.
WEINBRACK, impressor. II : 19.
WEINRAUCH, gravador. **384, 625.**
WEISS, Leopold, llibreter. **2009.**
WELFORD, A. B., traductor de la *Galatea.* **2406.** — III : 542.
WELFORD AND ARMSTRONG, llibreters i editors. **2264.**

Welter, H., llibreter. 1364, 1407. — I : xxii.
Wellington, A. W., duc de. III : 119.
Wellington, Richard, James and Bethel, llibreters i editos. 180.
Wenedikt, Albert A., llibreter i editor. 729.
Wen Lan Fu, degà de batxillers. III : 28.
Wen Yüeh San, batxiller. III : 28.
Wenman, J., impressor. 301.
Werner, Grosse, llibreter. 2263.
Wertheimer y C.ª, J., impressors. 767.
Wesel. 343.
Weselwind, personatge de *Der betrogene Landjunker*. I : 374.
West-Frise, West-Frist. 162, 193.
Westall, R., dibuixant. 477, 489. — II : 70, 121, 144, 227, 241.
Westermann, George, impressor. 1919.
Westmorland, comtessa de. 203. — I : 220, 225.
Wetherell, H. y N. II : 354.
Wetstein, Frères, impressors. 159, 162, 166. — I : 179, 181.
Weyerman. — V. Campo Weyerman.
Wichura, V., llibreter i editor. 789.
Wiclif. III : 457.
Wieland. 276.
Wiener Abendpost, Viena. 2428.
Wigand. — V. Mayer.
Wigand, Georg., llibreter. 615.
Wiggett, James. 369.
White, B., llibreter. 302, 313.
White, Henry. 272.
Whitefoord, L. Johannis. 230.
Whitehurst Brecon, Ed. 463.
Whitestone, W., llibreter. 2352.
Whittaker and Co., editors. 606.
Whittaker, Treacher and Co., editors. 2365.
Whittingham, C., impressor. 433. — II : 29, 260, 506.
Whittingham and Co., C., impressors. III : 40.
Whittingham and Wilkins, impressors. II : 412.
Whitwood, William, editor. I : 140.
Whitwoth, Carlos. II : 172.
Wien. — V. Viena.
Wildgoose, Geoffry. 330, 2356.
Wilisch. — V. Gebhardt.
Wilisch, Hugo, llibreter i impressor. 1316. — III : 71.
Wilkie and Robinson, llibreter i editor. 2361.
Willey. — V. Van Winkle.
William III. III : 457.
Williams, Henry. 582.
Williams, J. & B., editors i impressors. 516, 595, 623. — II : 114, 177, 198.
Williams, Leonardo, 1549, 1720. — III : 183.
Willoughby Gordon Gyll, James. — V. Gyll.
Wilmot, Charles Henry, traductor del *Quijote*. 2200. — III : 437.
Wilson, Peter, impressor. 223. — I : 246, 247.
Wilson, W., impressor. 482. — II : 74.
Windus. — V. Chatte.
Wingrave, F., editor. 427, 446
Winter, C. 679.
Wischer, Fritz. 1994. — III: 349.
Wither, George. III : 531.
Witherby & Co., impressors.
Witherby & Co., impressors. III : 463.
Wittaker. — V. Law.
Witte, Pierre, impressor. 155, 175. — I : 176, 196.
Witthersheim et Derenémesnil, litògrafs. II : 140.
Woldikes, Fr., editor. 810.
Wolf, Frederic August. II: 12, 62. — III : 316.
Wolf, Martín. 1942. — I : 159.
Wolfgang, Abraham, impressor. 118.
Wolzogen, Ernst von, traductor del *Quijote*. 1269. — III : 50.
Wood, H., relligador. 1436.
Wood, J., editor. 210.
Woodfall, H, editor. 255.
Woodhouselee. I : 267.
Woodton. 365.
Woodward, C., editor. 210.
Woodward, J., editor. 150.
World Publishing House, The. 1067.
Worms, J., dibuixant. 1268, 1268 *a*. — III : 49.
Wotton, M., editor. 129.
Wotton, T., editor. 182.
Woynick, llibreter. I : xiii.
Wright. — V. Harding.
Wright, J., editor. 107.
Würzburg. II : 371, 383.
Wulf. III : 540.
Wurzbach, Wolfgang von. 1574, 2081², 2081³, 2081⁴. — III : 199, 356.
Wyman. — V. Cox Bros.
Wyman and Sons, impressors. II : 466. — III : 77.

X. 1678.
Xàtiva, Játiva. 2375. — III: 527.
Xauradó, dibuixant. III: 264.
Xaurigui, Juan de. — V. Jauregui, Juan de.
Xavier. — V. Stassin i Xavier.
Xenius. — V. Ors, Eugeni d'.
Xicago. 1951, 2121.
Ximenes. III : 457.
Ximénez de Embún i de Val, Tomàs. III : 244.
Ximenez de Enciso, Diego, de comediògraf. III : 21.
Ximeno, Joseph, dibuixant. 317, 327, 331, 331 *a*, 332, 636, 637, 640, 641. — I : 340, 349, 352. — II : 119.
Ximeno, Rafael, dibuixant. 378, 378 *a*, 378 *b*, 702.
Ximeno y Merlo y Aznar, Juan de. 294.

Yague de Salas, Juan. II: 222, 236. — III : 36.
Yagües, editor, 2328².
Yáñez, Joàn. III : 119.
Yarmouth, Guillem, comte de. I : 138.
Yarza, José Antonio de. I: 283, 315.
Ybáñez, Teodomiro. 766.
Yenes, impressor. 627.
Ygareda, I. E. de. I : 287.

YON, gravador. **2244.**
York. **210.**
YOUNG GIBSON, J. III : 17.
YZNAJAR, vescomte de. — V. FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA, CARDONA Y ARAGÓN, Luis.

ZABALA Y ZAMORA, Gaspar de, comediògraf. II : 287.
ZAEHNSDORF, relligador. **35.**
Zagrebu. **1152.**
ZAKRZEWSKI O ZAKRZEWSKIEGO, W., traductor del *Quijote*. **724.** — III : 264, 265.
ZAMARRIPA, P., traductor del *Quijote*. II : 202.
Zamora. **1112-1114.** — II : 522.
ZAMORA, Antonio de, comediògraf. II : 280, 293.
Zanzíbar. **1204.** — II : 18.
ZAPATA, Diego, comte de Barajas. **86.** — I : 111.
ZAPATA, Francisco de. **86.** — I : 111.
Zapatazo a Zapatilla. **695.**
ZAPATER Y JAREÑO, Justo. II : 346.
ZAPATILLA, Lupianejo. — V. LUPIANEJO ZAPATILLA.
ZARA, personatge de *Los tratos de Argel*. I : 354.
ZARABANTES. **1093.**
Zaragoza. — V. Saragossa.
ZÁRATE, Fernando de, comediògraf. II : 274.
ZARATE, Julio. **2080.**
ZARCO DEL VALLE, M. R. **783.**
ZARZA, dibuixant. **745, 779, 1313.** — II : 390, 421.
ZARZUELA, R. II : 471.
ZAVALA, Francisco. III : 65.
ZAYAS DE GUZMÁN, II : 293.
ZAYAS Y SOTOMAYOR, María de. **672.** — II : 232. — III : 180, 181.
ZEBALLOS, Estanislao S. **1920.** — III : 231, 318.
ZEBREROS, Juan Antonio. **232.**
ZEDA. — V. FERNÁNDEZ VILLEGAS, F.
Zeit, Die, Berlín. **2419.**
ZENARRUZA, Pilar de. III : 530.
ZENO, Apostolo, comediògraf. **2357.** — II : 298. — III: 520.
ZEPER DEMICASA, J. J. — V. PÉREZ DE NECOCHE, J. J., i LOZANO PÉREZ RAMAJO, M.
ZERBONI, E., tipògraf. III : 333
ZERLETTI, Guillermo, impressor i editor. **245.** — I : 268.
ZEZON, Enrico, traductor del *Persiles*. **719.**
ZIDRA. — V. RAMÍREZ BLANCO, Alejandro.
ZIER, Edouard, dibuixant. **1407.**
ZIRFEA, personatge de *Les jeux de l'inconnu*. I : 104.
ZOLA, Émile. **1355.** — III : 296.
ZOLLER, Edmund, traductor del *Quijote*. **832, 2250.** — II : 358, 409.
ZORAIDA, personatge del *Don Quijote* i *Cervantes cautivo*. II : 2, 361. — III : 98.
ZORRILLA, José. II : 225, 238, 243. — III : 364.
ZOTES. — V. FRAY GERUNDIO DE CAMPAZOS.
ZOTOV, W., traductor del *Quijote*. III : 93.
ZOZAYA, Antonio. **1857.**
ZUECO, Rvnd. P. fra Ramón, rector de Misamis i traductor del *Quijote*. III : 51.
Zürich. — V. Zuric.
ZUFRE, Diego de. II : 340.
ZULEMA, personatge de l'*Histoire de D. Quichotte* feta per Filleau de Saint Martin. I: 143.
ZUMALACÁRREGUI, José M. III: 311.
ZUMIEL, Enrique, comediògraf. **985.**
ZUNÇARREN, Pedro de. I : 33, 43, 59, 66, 97, 274.
ZÚÑIGA, Juan de, impressor. **194.** — I : 216.
ZUPANA, Fr., editor i llibreter. **1152.**
Zuric. **1115, 1172, 1868.** — I : XXI. — III : 300.
Zwickau. **503.**

ERRADES A CORREGIR I ADDICIONS

VOLUM I

PÀGINA	LINIA	DIU	HA DE DIR
97	última	Relligadura antiga en pergamí.	Relligadura antiga en pergamí. Altre exemplar. [32-X
184	15	10869).	10869). A la *Hispanic Society of America* hi ha un exemplar d'aquesta edició amb una portada, amb el gravat de la d'Amberes, 1697 (núm. 125), amb el següent peu d'impremta : «En Lisboa | à Cuesta de los Hermanos Du Beux, | Lagier y Socios, Mercaderos | de Libros. | M.D.CC.LXXV.» Es pot veure la descripció detallada d'aquest exemplar en el llibre d'H. Serís: *La colección cervantina de la Sociedad Hispánica de América.* Probablement es tracta d'una martingala tipogràfica com l'assenyalada en el núm. 452.
196	15	Biblioteca Nacional (Madrid).	Biblioteca Nacional (Madrid). També hi ha, a la dita Biblioteca, una variant a aquesta edició, car figura com editada per «Pedro del Castillo».
255	29	4.ª, Madrid, Juan de S. Martín, 1750 (núm. 227). L'esser l'editor d'aquesta última edició el mateix que el de la present ens fa creure que la impresa en l'edició del Quixot fou la que serví de model a la que descrivim.	4.ª Madrid, Juan de S. Martín, 1750 (número 227).
257	6	passaren a l'altra.	passaren a l'altra. L'esser l'editor d'aquesta edició el mateix que el de la *Vida de Cervantes* (núm. 232), ens fa creure que la impresa en l'edició del Quixot tingué per model l'esmentat estudi d'En Mayans publicat l'any anterior. L'autor d'aquestes notes ha vist exemplars del Quixot amb la *Vida de Cervantes* a la fi del tom segon, i exemplars d'aquesta com si formessin una sola obra, i pot esser així, per tal com porta numeració a part i fins signatures; a més, té un exemplar d'aquesta edició amb dos exemplars de la dita *Vida*, un en el seu lloc corresponent, i un altre a la fi del tom corresponent a la segona part.

Pàgina	Linia	Diu	Ha de dir
337	23	entre altres.	entre altres. N'Homero Serís, en *La colección cervantina de la Sociedad Hispánica de América,* descriu detalladament una interessant variant referent a aquesta edició. L'autor d'aquestes notes té un exemplar que sembla sia en cinc toms, ço és : les quatre portades referents al text de l'obra i la de l'últim tom. També podem dir que el mapa l'havem vist posat en diversos exemplars de manera diferent; així mateix farem observar que les portades corresponents al tom segon i quart anaven soles, per a esser relligades entre les pp. 256 i 257, i 324 i 325 dels volums primer i segón, respectivament.

Volum II

Pàgina	Linia	Diu	Ha de dir
VIII	13	1916	1915 inclusius,
68	21	Jaime de Salas	Juan Yague de Salas
84	19	E. Lamie	E. Lamie o Lami
147	11	Boedeker	Baedeker
155	17	els altres divuit.	els altres quinze.
254	22	dibuixats per En Pouget i gravats per En Forest.	dibuixats per Forest i gravats per Pouget.
266	10	de Siret.	de Siret; però en el *Dictionnaire critique et documentaire des Peintres, Sculpteurs, Dessinateurs & Graveurs,* de Bénézit, es veu el nom Andrieux com el d'un pintor, aquarel·lista, dibuixant i gravador, nat a París en 1829. Probablement que aquest és l'autor de les aquarel·les abans esmentades.
321	27	Marquès d'Altamira.	Comte d'Altamira.
357	12	1903)	1903), i ja que hem esmentat aquest admirable estudi del celebrat hispanòfil, hem d'assenyalar que en el citat treball es diu que el veritable nom del traductor era James Willoughby Gordon Gill.
369	26	*Los Habladores*	*Los Habladores.* Ara escrivim *Los Habladores,* i més amunt *Los dos Habladores,* i és que d'una i altra manera hem vist esmentada aquesta obreta atribuïda a Cervantes. Vegeu els núms. 1445 i 1507.
539	35	Motteaux	Motteaux

Volum III

Pàgina	Linia	Diu	Ha de dir
15	9	Primera columna:] | París |	Primera columna:] París |
19	8	de Alcañices.	de Alcañiz.
22	22	Alkan.	Alcan.
64	32	desembre de 1885.	desembre de 1885. En l'estudi bibliogràfic *Buscando las huellas de Don Quijote,* de la infanta Paz de Borbón, s'esmenta una edició per a infants amb seixanta quatre

Pàgina	Linia	Diu	Ha de dir
			il·lustracions. Al nostre entendre es tracta d'aquesta, edició del Quixot, on per error el dit nombre és el de pàgines.
127	18	Fernández de Avellaneda.	Fernández de Avellaneda. I ja que tractem d'aquest autor, direm que entre els números de Bibliografía cervantina dedicats a esbrinar qui pot esser, devem esmentar els següents : Fordão de Freitas, *Cervantes e Argensola* (Lisboa, 1916); Millé Giménez, *Una nueva interpretación acerca de los «artículos» omitidos por Avellaneda en su «Quijote»* (*Revista del Ateneo Hispano-Americano*, Buenos Aires, II, núm. 5, 1919), *Quevedo y Avellaneda* (Buenos Aires, 1918); Medina, *El disfrazado autor del «Quijote» impreso en Tarragona* (Santiago de Chile, 1918); Alonso Cortés, *El Falso Quijote y Fray Cristóbal de Fonseca* (Valladolid, 1920); Cotarelo y Mori, *Últimos estudios cervantinos* (Madrid, 1920) i Martínez i Martínez, *Don Guillén de Castro no pudo ser el falso Alonso Fernández de Avellaneda* (Valencia, 1921).
133	20	editada per En Seguí (n.º 1423).	editada per En Seix (n.º 1435).
189	22	l'estudi preliminar.	l'estudi preliminar. Els originals dels dibuixos d'En Jiménez Aranda, anys més tard s'exposaren en diferents ciutats amb la intenció de vendre'ls.
197	última	[14-IX.	[42-IX.
203	14	*Don Quijote.*	*Don Quijote.* En 1920 s'ha publicat la segona edició d'aquesta interessant obra, havent augmentat i corregit l'estudi referent a la dita novel·la.
282	última	cubiletes impresionistas».	cubiletes impresionistas». Posteriorment, en 1916 va il·lustrà una edició del Quixot subvencionada per l'Estat, amb text d'En Rodríguez Marín, fent-se un tiratge de cent vint-i-cinc exemplars, dels quals setanta cinc es posaren a la venda al preu de 2,000 ptes.
296	24	*Allgemeine*	*Allgemeinen*
320	26	281 i 450).	281 i 450). Vegeu el núm. 1711.
320	28	[42-IX. c. 19	[41-VIII. c. 19
345	20	del mateix títol.	del mateix títol. En 1923 En Diego de San José ha escenificat aquesta novel·la cervantina.
421	7	pintura d'En Jáuregui.	pintura d'En Jauregui. Vegi's Baig i Baños, *Historia del retrato auténtico de Cervantes* i *La verdadera fecha del Retrato de Cervantes* (Madrid, 1916 i 1918), i Rodríguez Marín, *El retrato de Miguel de Cervantes* (Madrid, 1917), on trobarà el lector un bon nombre de títols cervantins referents a aquesta qüestió.
484	1	Manuel Seguí.	Miguel Seguí.
489	9	en 1905.	en 1905. Referent a aquesta novel·leta atri-

Pàgina	Linia	Diu	Ha de dir
			buïda a Cervantes, just és recomanar al lector els següents treballs : Icaza, *De cómo y por qué «La tía fingida» no es de Cervantes* (Madrid, 1916), i la contestació a aquest per En Medina, *Novela de La tía fingida con anotaciones a su texto y un estudio acerca de quien fué su autor* (Santiago de Chile, 1919).
501	11	Samartín.	Sanmartín.
529	6	Menéndez i Pelayo, escriu	Menéndez i Pelayo (ha estat publicat en Santander l'any 1916), escriu
532	penúltima	1872	1873.
536	11	Antonio Arnau.	Antonio Arnao.

863.322 B242 V03
a39001 008152236b
863,322
B242
v. 3